

נשאלתי אי מתרמי לאיש בן ד' שידוה ומבטח לו אם ימתין עוד איזה שנים יוכל לעשות שידוה יותר הגון.

גם אם יעשה שידוה הראשון יש לחוש לו לביטול תורה ויראה. אי מחוייב לעשות דווקא כשהוא בן ד' כדאיתא באהע"ז סי' א' ס"ג.

הנה דין זה מתחלק לג' חילוקים. מטעם הראשון הואיל ויהא יכול לעשות לאח"ז שידוה יותר הגון הנה זה תליא בפלפול שקבר פלפל החכ"צ בסי' ק"ו ומסיק שם דבב' מצות אין רשאי להמתין אבל בתדא מצוה בכדי לעשותה יותר משנבא ומן המבחר רשאי להמתין.

והנה כבר כ' הטורי אבן במגילה דף ו' ע"ב דבחדא מצוה אי ממתין אינו בכלל אין מעבירין על המצות. ואינו אסור רק משום זרוזין מקדימין.

ומעשים בכל יום דאע"ג דכולן אם עשאן משעלה עמוד השחר יצא. הוותיקון הי' גומרין עם גץ הסמה כדאיתא בפ"ק דברכות.

וכן בתפילת המנחה סמוך לערב עפ"י קרא יראוה עם שמש ולפני ירח. וכן קי"ל באו"ח סי' תכ"ו כדברי התה"ד סי' ל"ה דיש להמתין עם קידוש הלבנה עד מ"ש.

ונראה לי ראי' לזה דהנה קשיא לי איך נשא יצחק אבינו בן מ' שנה ויעקב אבינו בן פ"ד שנה הלא ב"נ מצנוה על פו"ר עד שעת מתן תורה וזמן פו"ר הוא בן ד' יותר קשה על אברהם אבינו שהי' הראש לזרוזין ומינ' ילפינו זרוזין מקדימין מצפרא ואיך לא נזדרז ליתן לבנו אשה בזמן מצנותו.

והי' אפשר לדחות דעפ"י הדיבור עשאן שידעו שעדיין לא נולדו זיווגם אמנם דברי המדרש שהביא רש"י ז"ל בחומש על הפסוק אחר הדברים האלה ונגד וגו' שאחרי הרהורי הדברים כו' שהי' אברהם מיצר שלא נשא אשה לבנו וא"כ קשה מתחילה מאי קסבר.

ונראה דטעמם דעיקר חפצם הי' להוליד בנים זרע קודש שיקרא בהם שמם ולכך המתינו עד שישתקע רתיחת הדם והמניית הטבע ויתעלו ויתקדשו ביתר שאת ועז ועי"ז גם בנייהם אחריהם יהיו קדושים ונהגונים.

ועד"ז קרא יעקב ליוסף בן זקונים שנולד לו בזקנותו ובקדושתו. ועכ"פ זהו שנראה טעמו של אברהם אבינו עה"ש שהמתין עד שילמדנו ביתר שאת ויתקדש למען יהיו בניו טובים וישרים: איברא דעדיין קשיא דהרי כ' התה"ד דזה דווקא שיהי' לזמן מועט אבל שיהוי לזמן מרובה יש לחוש למיתה ואמרינן ביבמות כל שיהוי מצוה לא משהינן וכמו שהאריך שם וא"כ עדיין קשיא על אבותינו.

אמנם לאחר העיון לא קשה מידי דזיל בתר טעמא משום חשש מיתה ואבותינו היו בטוחים שלא ימיתו כי ה' הבטיח לו כי ביצחק יקרא לה זרע וכן על יעקב נאמר ולאום מלאום יאמץ. א"כ שוב שפיר המתינו.

ובזה א"ש פנונת המדרש הנ"ל דלאחר העקיזה וראה אברהם אבינו דאע"ג דהבטיח לו ה' מ"מ הי' אפשרות שימות עפ"י ה' וא"כ שוב הי' לו לחוש למיתה ונתקרט על שלא

השיא לבנו אשה ונתבשר לו שנולד זיווגו וא"ש הפל: ומבואר מזה ראי' גדולה לתה"ד דזמן מועט היינו שיעור ז ימים וכמו שהוכיח השעה"מ בפ"ד מהלכות סנפה וכן מוכח מדברי תה"ד הנ"ל דרשאי להמתין בכדי לעשות מצוה יותר מן המוכרח אבל זמן מרובה אסור ודברי המג"א ר"ס כ"ה סק"ב שכ' שם על הרמ"א שכ' שלא ימתין על הטלית הטעם משום דכל שיהוי מצוה לא משהינן פדאיתא ביבמות וזה תמוה וצ"ע טובא שהרי אנו קי"ל בסי' תכ"ו פתרומת הדשן ומוכח דקי"ל דלזמן מועט לא חיישינן למיתה וכמ"ש המג"א בסי' תקס"ח ס"ק י"א.

והשעה"מ הקשה עליו שם ולהנ"ל שפיר יש ראי' לדבריו. אמנם לזמן מרובה חוששין וכמו שהקשה המג"א שם בסי' תקס"ח סקי"ג: מיהו נראה דחשש מיתה הוא רק חששא דרבנן דהרי התורה התירה להשהות נדר עד רגל הראשון כמאמר הפתוב ובאת שמה והבאת שמה ודווקא אם מחוייב ועולה לרגל וא"כ ע"כ לא חיישינן למיתה מה"ת ואי חיישינן לה רק מדרבנן חיישינן לה והנוב"י ח"ר סי' נ"ה ונ"ו בחיו"ד כ' דווסתות דרבנן אבל קודם לווסתה הוא מן התורה דשמה תראה חיישינן כמו שמה ימות ולהנ"ל גם זה רק מדרבנן וכיון דהתירה התורה להמתין עם נדרו לא גזרו רבנן בדבר שהתירה התורה בפירוש וכמ"ש הטו"ז ביו"ד סי' קי"ז ולכך כ' לענין נדר להתענות דמותר להמתין עד החורף כן נראה לפי ענ"ד.

עכ"פ בנידון שלנו אין היתר לשהות זמן מרובה כדי שיעשה שידוך יותר מן המוכרח ושידוך יותר הגון: אמנם מטעם חשש ביטול תורה שפיר דמי דהרי פסק פן הרמב"ם בפט"ו מה' אישות דאפילו רק חשש יגרא שיתבטל מותר לו להתאחר ואם חשקה נפשו בתורה מותר לו לבטל לגמרי והרמב"ם נתן טעם לזה משום דעוסק במצוה פטורים ובאמת טעם זה קשה לי עליו וכי העוסק בתורה יהא פטור מפל מצות האמורות בתורה וכן הקשה בירושלמי פ"ק דשבת סוף הלכה ב' וכי לית לי' לר"ש הלומד ע"מ לעשות וכו' והלומד שלא על מנת לעשות ראוי לו שלא נברא ומה שתי' שם לא שייך פאן והכי מסקינן במ"ק דף ט' ע"ב דמצוה שא"א לעשות על ידי אחרים צריך ומחוייב לבטל מן התורה ולעשות המצוה: וע"כ צ"ל דפו"ר מקרי אפשר להתקיים דעיקר הטעם למלא ולישב העולם.

וזה המתיק ב"ע ביבמות שם בלשונו אפשר לעולם להתקיים ע"י אחרים ולכך בב"ע שחשקה נפשו ולא פסק ומבטל מעולם מד"ת א"צ לבטל מדברי תורה ואינו מחוייב לפסוק מדברי תורה לעולם.

אמנם באחרים דלפעמים מבטלין ומפסיקין וא"כ חל עליהם אז לישא ולכך פסק הרמב"ם דכל זה אם אינו ירא כו' אבל אם ירא שיתבטל עי"ז מדברי תורה שוב בנודאי ת"ת עדיף: ולפי"ז הפוננה בהרמב"ם כמ"ש הב"ש בסי' א' סק"ה דמותר להתאחר אפילו לעולם עד שיפסק החשש והיראה הנ"ל ונשפיר פסק הרמב"ם וישון העוסק במצוה פטור אינו עיקר הטעם אלא הטעם משום כל חפציה לא ישוו בה דהיינו באפשר ע"י אחרים והב"י באו"ח בסימן ל"ח ר"ל דהרמב"ם לא ס"ל פלל דין דהעוסק במצוה פטור מן המצוה וקשיא מדברי הרמב"ם הנ"ל ולהנ"ל יש לישוב קצת.

והמג"א שם כ' דהירושלמי מיירי באפשר לקיים שניהם ושלום ירושלים הביא להקשות דהא הירושלמי מיירי בתורה ולהג"ל נראה לפי ענ"ד דתורה שאני ואית בה להקל ולהחמיר באפשר ע"י אחרים חמירא ובא"א קולא.

ועיין ברק"י סוס"י תל"א: אמנם הרא"ש והטור דעתם דרק להתאחר מותר אבל לא לבטל לגמרי. אמנם כל זה בחשש ביטול תורה אבל בחשש ביטול יראה להתדבק עם אנשים שאינם מהוגנים פשיטא דרשאי וחיוב עליו שלא להתדבק עמהם עיין ברמב"ם בפ"ו מדעות להרחיק מעליהם דרכו ואל תקרב אל פתח ביתה דרשו חכז"ל על מינות וזנות וק"ו יש הרי אמרו אם יצרו מתגבר ישא אפילו יבטל מתורה אלמא משום ביטול יראה מבטלין ת"ת דעדיפא מפו"ר וכ"ש דמשום חשש ביטול יראה שצריף לבטל פו"ר ול"ת עדיפא מעשה כל זמן דלא שיף עשה דוחה ל"ת פדאיתא רפ"ק דיבמות ואפילו צריף לבטל לעולם כן נראה לפי ענ"ד: תשובה ב' שילת חוסט עש"ק מ"ג למב"י תרל"א לפ"ק.

החיים והשלום וכל טוב לידידי הרב הגאון המופלג כש"ת מוהר"ר אברהם יהודא הפהן נ"י האבדק"ק בערגסאז יע"א. נועם מכתבו קבלתי וענוותנותו תרבני לבקש ממנו להיות נמנה לדבר מצוה להתיר חבלי העיגון עפ"י מאה רבנים לר' משה במוה' שמעון פ"ל מנאמין.

שאשתו דבורה בת ר' יוסף ראט"ה נשתמעה ר"ל זה ערף שלש שנים והיא בבית המשוגעים בעיר אפען ולפי עדות הרופאים אין תרופה לשגוונה והאי הג"ל שואל ומבקש לפתוח לו שערי היתר כי לא הי' לו עוד שום נולד וגם הוא רף בשנים ורוצה הוא לקיים ככל אשר יושת עליו מב"ד הצדק והנה גוף הדין פבר מבואר הוא בדברי הפוסקים והעיד הב"ח באה"ע סי' א' שנהגו רבותינו להתיר לאיש שנשתמעה לו אשתו רח"ל.

לישא אשה אחרת על אשתו בהסכמת מאה רבנים ולהשליש גט וכתובתה וכל האופנים ביאר היטב הנוב"י בחאה"ע סי' ג' ומרן זצ"ל בחת"ס ח"ר באה"ע ז' סי' ד' וי"א וכן נוהגין להתיר עפ"י האופנים ההם ומינה לא נשמע ולא ראיתי דבר חדש בענין הג"ל: אלא דלכאורה יש לדון במה שלפנינו כיון דהרופאים העידו דאין תקנה ומזור לחלי' ונתנו כן פתוב וחתום א"כ לא יאה צריף להשליש הגט וכתובתה ואינה האופנים שהרי אמרו ביבמות דף קכ"א ע"ב דאין מזכירין מעשה נסים יענין שם בתוס' וכן נפסק באה"ע ז' סי' י"ז ס"ק כ"ט ובכמה דוכתי סמכינין על הרופאים והטור יו"ד בסי' קפ"ג הביא בשם ספר התרומה דלא סמכינין על הרופאים והב"י הביא דעת הריצב"א דסמכינין על רופא ישראל ובגוי בעי' רגלים לדבר ובש"ף שם ס"ק כ"ח כ' דאם פבר ריפא אחרת סמכינין ובסנהדרין דף ע"ח ע"ב ובגיטין דף ע"ג בענין שכ"מ שהתנה אם ימות מחולי זה כו' אזלינין בתר אומדנא דרופאים וברמב"ם בפ"ב מרוצח דין ח' נראה ג"כ מדבריו שאם אמרו הרופאים שאין רפואה למכה ההיא הוי פונדאי: ואפילו בגוי דחייש הריצב"א הג"ל לאשר פיהם דיבר שוא נראה בנידון פעין נידון שלנו שלפי מה שנראה מדברי פר"מ נ"י שיש בידו מאת הראש דירעקטע"ר של בית המשוגעים פתב שמבואר ממנו שאין תקנה

לחלי' וזה הוי פספר הערכי דקי"ל בחו"מ סי' ס"ח דערפאות כה"ג בנידון פנה לא קישינין למשקר.

ומרן הגאון בחת"ס ח"ר של אהע"ז סימן מ"ג לענין עגונה האריה לסמוך על ספר הערכי ועכ"פ קשה על דברי ספר התרומה שאפי' ברופא ישראל לא רצה לסמוך מהא דסמכינין לענין גט באמדו אותו שמת מחולי זה: ובאמת בגוף דין הזה אי סמכינין על רופאים פבר האריכו בתשובת מהר"מ לובלין סי' קי"א ובתשובת חכ"צ סי' מ"ו ולפי מ"ש בתשובות עבוה"ג סי' כ"ב סמכינין על הרופאים היכא דליפא לברורי וטעמו וכוונתו נראה דכל אמירת הרופאים הוא רק עפ"י ניסיון וכל מידי דהוא רק עפ"י ניסיון הוא רק רוב ולקף ברוב היכא דאיפא לברורי צריכין לברר.

ומרן הגאון זצ"ל בתשובה בחת"ס בחיו"ד סי' קנ"ח כ' לחלק דרופאים נאמנים רק על הפלל ולא על גוף פרטי ולא זכיתי להבין דבריו בזה מחמת קושיות הנ"ל: אמנם נראה דנדאי יש גוף דלא מקבל סם ורפואה ולקף אם הרופאים החליט שאין לחולה הזה רפואה וא"כ ימות מהחולי שהוא ע"ז אפשר שפאמנים.

אבל אם יאמרו הרופאים שדבר זה רפואה לחולי שהוא אינם יכולים לומר פן רק על הפלל אבל לא על הפרט, וא"כ עדיין הי' אפשר לומר בנידון שלנו שאם החליטו הרופאים שאין מזור ותרופה לחלי' נאמנים וא"כ לפי"ז לא יחא צריכין להשליש הגט והסתובה בנידון פנה לכאורה: איברא דיש לפקפק בלא"ה על העדות הנ"ל של הרופאים דלפי מה דמשמע לי דהכתב הנ"ל אינו מקויים ובאנו שוב לפלוגתא המובא באהע"ז סימן י"ז סעי' י"א ובכ"ש שם.

ופקפוק זה אינו רק על מה שפלפלתי אם צריף פאן להשליש גט ותנאיו לבד. אלא דזה הוא פקפוק ג"כ על גוף ההיתר שהרי אינו מבואר במכתב פר"מ נ"י שאנו יודעין שהיא שוטית עדיין אלא עפ"י עדות ממכתב הרופאים הנ"ל ולא ראיתי במכתב פר"מ נ"י שקבלו עדות ע"ז מיהו משום הא לא ארי' דהרי הנוב"י בתקע"ג סי' ל"ג כ' דע"א נאמן להתיר לומר לאיש שמתה אשתו לישא אחרת, ומרן הגאון זצ"ל בחת"ס בחלק אהע"ז סי' ב' כ' דאין ע"א נאמן דחרם דאורייתא ואיפא חזקת איסור לבצעל ליקח עוד אישה וכיון דקי"ל דקיום שטרות דרבנן דלא חציף אינש לזיופא ואיפא חזקה נגד חזקת איסור שוב ע"א נאמן.

ואם ע"א נאמן גם הבע"ד נאמן: ובאמת בגיטין דף ג' אע"ג דקאמר דקיום שטרות דרבנן דחזקה דלא מזויר אמרינן רק משום עיגונא הקילו ולא אמרי' ע"י חזקה זו דלא חציף לזיופא דאיפא נגד חזקת א"א הוי פלא אמתחוק ואפילו בעריות ע"א נאמן לרוב הפוסקים פמבואר בש"ש שמעתתא ז' וקשיא א"כ ל"ל הטעם משום עיגונא הקילו מיהו חזקה נגד חזקה לדעתי גרע מלא אמתחוק פלל ואין פאן מקומו מפל מקום לענין ע"א נאמן באיסור נראה דבכה"ג נאמן בפרט אי אמרינן דבדרבנן אפילו אמתחוק ע"א נאמן באיסורין פדאימא שם בתשובה הנ"ל א"כ הבעל נאמן ג"כ וא"כ שוב אפשר לומר פיון דיש פאן עדות הערכי ומה"ת לא בעי קיום ועל דרבנן שוב ע"א נאמן: ונדעתי שיש לפקפק על זה ולא פתבתי רק לפלפולא והעיקר נראה דבנדאי גם בנידון הזה בעינו פל האופנים המבוארים בנוב"י וחת"ס ח"ד דהרי קי"ל באהע"ז סי' קמ"ה סעי' ט' בהגה"ה דאין אנו

בְּקִיּוֹן בּוֹהַ"ז וְלֹא סְמִינִין עַל אֲנֻמְדָנָא שֶׁל הַרְוּפָאִים בּוֹהַ"ז וְאֲפֹשֶׁר דְּזֵה טַעַם שֶׁל סֵפֶר הַתְּרוּמָה הַנֶּ"ל לְעֵינֵי נִדְהָ וְלֹא קָשָׁה מִן הַיְרוּשְׁלָמִי שֶׁהִקְשָׁה הַרִיצַב"א וְשֵׁם וּא"כ אֲפֹשֶׁר שִׁתְּהִי לָהּ עוֹד רְפוּאָה וּבִפְרָט לְפִי מֵאֵי שֶׁהִסְבַּרְתִּי לְעִיל דְּבָרֵי הָעֲבוּה"ג שֶׁכָּל אֲנֻמְדָנוֹת הַרְוּפָאִים הֵם רַק עַפ"י הַרְוֵב וְהַב"ד יֵשׁ לָהֶם לְחוּשׁ גַּם עַל הַמִּיעוּט שֶׁלֹּא תִּהְיֶה תִּקְנָתוֹ קַלְקֵלָתוֹ: וְעוֹד נִרְאָה פֶּן בְּלֹא"ה מִטַּעַם אַחֵר דְּמַרְיֵשׁ הַיְוִי קִשְׁיָא לִי לְמָה הִנְהִיגוּ רַבּוֹתֵינוּ מִקְדָּמַת דְּנָא לְהַשְׁלִישׁ הַגֵּט וְכ' הַנוּב"י מֵהַדו"ת ס' צ' דֶּהֲטַעַם דְּכָדִי שְׂאָם תִּשְׁתַּפֶּה יִתְנוּ לָהּ מִיָּד שֶׁלֹּא יַעֲבֹר בַּחֲדָר"ג וְהָרִי בַּתְּקֻנוֹת הַמְּנוּעָתִים בְּסוּף תְּשׁוּבוֹת מֵהַר"מ מַר"ב מְבֹאָר שֶׁגַּם ר"ג עֲצָמוּ פֶּה תִּיקֵן וְנָתַן רִשׁוּת לְהַתִּיר חֲרָמוֹ ע"י מֵאָה רַבָּנִים מִג' אֲרָצוֹת כְּמוֹבָא בְּפוֹסְקִים וּא"כ פִּינֵן שֶׁהִתֵּיר לְהֵאֵי גְבָרָא הַחֲדָר"ג נִימָא דֶּהִתֵּיר לְגַמְרֵי וְנִהִי דְאִיתָא בַּתְּשׁוּבַת הַרִיב"ש ס' תכ"ב דְּיוֹכְלוֹ לְהַתִּיר גַּם לְזֵמַן הִינְנוּ אִם פִּירְשׁוּ.

אָבֵל אִם הִתִּירוּ סֵתָם נִרְאָה דֶּהִתִּירוּ לְגַמְרֵי: בְּשִׁלּוּמָא לְדַעַת הַמַּתִּירִין לוֹ לִישָׂא אִשָּׁה בְּלִי הַתֵּרַת מֵאָה רַבָּנִים וְהַטַּעַם מִשׁוּם דְּבַמְקוֹם מִצְנָה ל"ג וְכַמ"ש הַב"ש בְּס' א' ס"ק כ"ג א"ש דָּאֵם תִּשְׁתַּפֶּה וְלֹא יִהְיֶה שׁוּם בְּיִטּוּל מִצְנָה.

אִין פֶּאֵן הִתֵּיר וְצָרִיף הַשְׁלֵשֶׁת גֵּט לְגַרְשָׁה מִיָּד וְכַמוֹ שְׁסִיִּים שֵׁם הַב"ש וְכֵן הִי נִרְאָה לְדַקְדָּק מְלִשׁוֹן הַב"ח בְּס' קי"ט דכ' רַק סֵתָמָא לְהַתִּיר בְּלִי מֵאָה רַבָּנִים וְכ' דְּבַעֲיִנִין הַשְׁלֵשֶׁת גֵּט וְשֵׁם הַרְש"ל חוֹלֵק אָבֵל בְּס' א' שְׁכ' לְהַתִּיר עַפ"י מֵאָה רַבָּנִים לֹא כ' כָּלֵל הַשְׁלֵשֶׁת גֵּט וּמ"ש שֶׁהַרְש"ל מוֹדֵה אִיכ"ל ג"כ הִינְנוּ בְּמֵאָה רַבָּנִים שֵׁם הַרְש"ל מַעֲצָמוֹ בִיש"ש בִּיבְמוֹת דָּף פ"ו ס' מ"א הִבִּיא תִּקְנָה זוֹ דְּמֵאָה רַבָּנִים וְכֵן מִשְׁמַע בַּפ"ה דַּמַּע"ש מִשְׁנָה ב' דְּבַסֵּתָמָא הִתֵּיר לְגַמְרֵי מִדְּתַנּוּ הֵתָם שְׁתַּנְּאִי הִי בְּדַבָּר שְׂאִימְתִי שְׂיִרְצוּ שְׂיִחְזוּר הַדְּבָר לְכַמוֹת שֶׁהִי: וְלִכְּפֹה נִרְאָה לִי עַפ"י מ"ש בַּתְּשׁוּבַת מְהַרְש"ל ס' ס"ה מְדַבְּרֵי תְּשׁוּבוֹת הַרְאֵבִי שְׂרַבּוֹתֵינוּ חָשְׁשׁוּ אַעפ"י שַׁעפ"י הַדִּין מוֹתֵר לְהֵאֵי גְבָרָא אָבֵל יֵשׁ לְחוּשׁ שַׁעִי"ז יְבוֹאוּ לְזַלְזַל בַּתְּקֻנוֹת וְחָרָם דַּר"ג וְיִהְיֶה תִּקְנָתוֹ קַלְקֵלָתוֹ שֶׁל אַחֲרֵים וְלִכְּפֹה אֲפִילוֹ ע"י מֵאָה רַבָּנִים לֹא הִנְהִיגוּ לְהַתִּיר לוֹ לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרַת אֵלָּא כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּשִׁטּוּתָהּ וְעִי"ז שׁוֹב אִין לְחוּשׁ לְשׁוּם תִּקְלָה וְלִכְּפֹה לֹא הִנְהִיגוּ הִתֵּיר אֵלָּא דְּוּוּקָא בְּהַשְׁלֵשֶׁת גֵּט.

וּבְנוּב"י ס' ג' רָמַז גַּם פֶּן דְּאוּלֵי רַק עַל תְּנַאי זֶה הִתִּירוּ וְנִרְאָה לִי לְהַסְבִּיר דֶּהוּא מִטַּעַם הַנֶּ"ל. וְעַפ"י"ז נִרְאָה לִי דְאֲפִילוֹ אִם נִימָא פְּקוּשְׁיָא הַנֶּ"ל דְּלֹא הִי פֶּאֵן לְחוּשׁ שְׁתַּתְּרַפָּא אֲפִי"ה בְּעֵינֵינוּ כָּל הַתְּנָאִים בְּנִידוּן שְׁלָנוּ: וְעַפ"י הָאֵמֹר אֲפֹשֶׁר לִי לוֹמַר דְּלִכְּפֹה תִּיקְנֵנוּ בַּתְּקֻנָּה זוֹ דְּאִין לְהַתִּיר אֵלָּא בְּק' רַבָּנִים מִג' מְדִינוֹת וּמִג' קַהֲלֹת וְחָרָם שֶׁל שִׁדּוּכִין שֶׁל הַחֲתָן כ' שֵׁם דִּישׁ לְהַתִּיר בְּמֵאָה רַבָּנִים אֲפִילוֹ אִינָם מִג' קַהֲלֹת וּמִג' מְדִינוֹת וְנִרְאָה דְּכִינּוּ דְּבַהֲתֵיר חָרָם זֶה אִיפְרָסָמָא מִקְלָתָא וְיֵשׁ לְחוּשׁ טוּבָא לְשִׁלּוּם בֵּית וְשַׁע"י הִתֵּיר זֶה יְבוֹא לְזַלְזוּלֵי וְיֵשׁ לְחוּשׁ דְּגַם בְּשָׂאָר מְדִינוֹת יִהְיוּ נִלְקִים ע"י הִתֵּיר זֶה וְכַפְכָּה מְהַלְכַת הוּא וְלִכְּפֹה צָרִיף הַסְּפָמַת ג' מְדִינוֹת דְּאִתְחַזַּק בְּכִלְהוּ, אָבֵל לוֹלֵא הַסְּפָמַתֵן אִין לְהַתִּיר דְּאִין חֲבִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו פֶּן נִרְאָה לְפִי עַנ"ד: וְלִפִּי"ז הִי נ"ל לוֹמַר דֶּהֲסְפָמַת הִתֵּיר מִמְדִּינָה שֶׁלֹּא פִּשְׁטָה שֵׁם כָּלֵל חֲדָר"ג אֲפֹשֶׁר דֶּהֲסְפָמַתֵן לֹא מְהִי וּבְנוּדָאֵי פִינּוּ דְּסִתְמוּ בַּעֲלֵי הַתְּקֻנָּה קָשָׁה לִי לוֹמַר דְּבָר חֲדָשׁ וּמִסֵּתָמָא לֹא נָתַנוּ דְּבָרֵיהֶם לְשִׁיעוּרִין וְלוֹמַר הַדְּבָר בְּסֵתָמָא וְצ"ע וְנִרְאָה לְפִי עַנ"ד לְפִשׁוּט זֶה מְלִשׁוֹן הַכָּל בּוֹ שְׁכ' כְּגוֹן אַרְגוֹן וְצָרְפַת וְלוּמְבַרְדֵּיא.

וארגון הוא שפני"א ורשפ"א העיד דשם לא נתפשטה התקנה דר"ג מאור הגולה: ועפ"י האמור נראה לי ג"כ דקיבוץ המאה רבנים יכול להיות ג"כ ע"י הבי דואר שלא חילקו בשום מקום וכדמוכח מדברי מרן בתשובה סי' ד' שכ' פיון דמעשה דנוב"י הי' מפלפלין בו ג' גדולי עולם הדרים בג' מדינות סגי ובנדאי בכתב היו מפלפלין וכתבתי זאת לפי ששמעתי דבצי' דווקא שיטרח וזהו היתה תכלית התנאי מאה רבנים מג' מדינות דווקא ולא נראה לי דלדעתי פה הי' הענין שבו תיקנו ולכך גם היתיר יהי' בזה האופן פל' בי' עשרה צריכא בי' עשרה למשלפי פל' הנ"ל פתבתי לפי הנראה לענ"ד ופר"מ ני' יברר הדברים ואנכי נמנה עם פר"מ ני' אם יסכים להתיר ואחתום בברכה.

דברי ידידו הדו"ש הק' משה שיק מברעזאוויע תשובה ג בעזה"י חוסט יום ב' לסדר וניקהל תרל"ה לפ"ק החיים והשלום וכ"ט להרב הגאון הגדול המפורסם מופת הדור נר ישראל פבוד שמו תפארתו מוה' יוסף שואל נ"י האב"ד דק"ק לבוב והגליל יע"א.

אחדש"ה דפרו"מ נ"י באתי לבקש מאת הדר"ג לחוות דעתו הרמה בעובדא שאירע סמוך לקהלתי שאיש אחד שמו ר' משה מדראהיוב נשא אשה גיץא בת ר' משה ג"כ מאותו ישוב זה כמה שנים ואשתו נשתטית זה כמה שנים ונשא אשה על אשתו והוא עני ואביון ואין לו להשליש פתובתה למזונותיה ולפי אמירת העדים הוא במדרגת שא"י לשמור גיטה וכ"ש לשמור עצמה ולפי הנשמע גם קודם הנשואין לא היתה בת דיעה גמורה ונסעו היא ואמה אל הצדיקים להתפלל עליה ועשו לה סגילות והוקל חלי' ונתנו לה בעל הנ"ל וכו' והנה האשה ההוא מתגוררת פה קהלתנו אצל בעה"ב א' ומתעסקת עם ילדיו שזה אפשר לה מצד הרגילות דאין לה טירוף דעת אלא חסרון שכל והאיש הנ"ל מבקש להשתדל לו איזה אופן היתר: והנה פשיטא לי אע"ג דכ' הנוב"י מהדו"ת בחיו"ד סי' קמ"ו דאין להתיר אלא משונעת גמורה ובנדאי אין פונותו דוקא במאבדת מה שנותנין לה ואינה סימני שוטה אלא פיון שהיא חסירה דעת להבחין בין גיטה לדבר אחר ומשלחה וחוזרת או אפילו אם מבחנת בין גיטה לדבר אחר אלא שאין יכולה לשמור את עצמה שהיא כערה שלא הגיעה לעונת הפעוטות נראה מתוך תשובת רש"ל סימן ס"ה וט"ז סימן קי"ט דמתירין בהיתר מאה רבנים וכן מבואר בתשובת אדמ"ו הגאון בחת"ס חאהע"ז חלק ב' סימן ג' ועבד עובדא בכה"ג א"כ ה"נ בנדון דידן שאין יכולה לשמור עצמה וא"י לבדוק עצמה רשאין להתירו בהיתר מאה רבנים: פבר הביאו בתקנות המועתקים בסוף תשובות מהר"מ מר"ב ובתשובות מהר"מ מיניץ דצריכין להשליש לה פתובתה ומזונותיה ושאר חיובים וכבר כ' בתשובת צ"צ סי' ס"ז דנראה דרק על אופן ההוא הסכים ר"ג מאור הגולה להתיר לו או בכדי שאם תשתפה יחא יכול ליתן לה גט מיז פמו שצריכין להשליש הגט ונהי דרמ"א פסק בסי' קי"ט פהרא"ש דיוכל לגרש והפתובה נשארת עליו לחוב מ"מ יהי' עיפוב עי"ז שהיא לא תרצה לקבל ואין לגרש בע"כ לדידן וגם על גוף דברי הרא"ש פקפקו כמ"ש בפר"ח שם ועוד דאין חבין לאדם שלא בפניו וגם על היתר של הצ"צ בסי' ס"ג הנ"ל למפור הפתובה בטוה"נ פקפק אדמ"ו הגאון בחת"ס בסימן ק"כ אע"ג שאינו חולק עליו ולפי ענ"ד להסביר דברי תשובת צ"צ הנ"ל שדבר גדול דובר שהרי אין לאשה בטוח אלא מזונותיה שכל מי חיי בעלה אין לה תביעת פתובה אלא מזונות ואם ימות הבעל אם תרצה שיהא לה מזונות אינה רשאית

לתפוע הפתובה דבתובעת פתובה שוב אין לה מזונות ואם היא רוצה להנשא ותובעת פתובה כדי ליתן לבעלה שוב אין לה מעות הפתובה אלא מזונות וא"כ אשה שאינה עומדת להנשא פגון בנשטטית אין לה מפתובה אלא להיות לה על מזונות ולקח פל שמוכרין פתובה בטובת הנאה לזונה פל ימי חיייה לא הפסידה פלוס פן נ"ל בטעמא דהצמח צדק: אבל בלי השלשת פתובה ותנאי אי אפשר להתיר וכמ"ש הצ"צ ותמהני כי ראיתי בתשובת הדר"ג נ"י בספרו שואל ומשיב שהתיר פ"א לעני ואביון גם בלי השלשת פתובה ומזונות וע"כ בנגידון הנ"ל שפל פתובה עולה רק ג' מאות שנין ע"וו והבעל עני ואביון ולא שנייה גם תקנות הצ"צ הנ"ל ולא ידענא מה אדון בי, ובכל זה אמרתי דאפשר למצוא היתר עפ"י מ"ש בתשובות הרא"ש פלל מ"ב בשם הגאון מוה' יצחק בר"מ שהסכים עמו בדין נכפית וכ' שם שפמן הדין לא הי' לה פתובה דשמא היתה נכפית מקודם ולכאורה קשה הא אמרינן בפירק המדיר דאם נמצא בה מום משנכנסה לרשות הבעל על הבעל להביא ראי' וצרייה לומר דבהמדיר שאני דהי' לה חזקה הגוף שפונדאי לא נולדה פה משא"כ בנכפית בעובדא דידי' ושם דימה נכפית לשוטה והביא ראי' מב"מ דף פ': ואע"ג דגם בנכפית או שוטה איכ"ל שהי' לה חזקה הפאה מפח רוב מ"מ איכ"ל דקאי הרא"ש לשיטתו דלא ס"ל בחולין י"ח גבי גבינות מבהמות שנמצא טריפה פדעת הרא' שהביא הרשב"א וס"ל כמ"ש הי"ש שם ואפשר דגם לדין נהי דביו"ד סי' פ"א אמרינן השתא הוא דאיתרע איכ"ל דהתם שאני דמסייע חזקה שלא נתבררה דאע"ג דחזקה פהאי לא הוי חזקה גמירא מ"מ הוי חזקה והרא"י מדחיישינן בנטרפה בסירכא לס"ס אע"ג דאיכא חזקה דהשתא נגדה וכינון דהשתא חזינו דאינו מן הרוב לא אמרינן חזקה הפאה מפח רוב.

או דס"ל לר"י הנ"ל כמ"ש בפמ"ג סי' פ"א בטו"ז סק"ד דחזקה הפאה מפח רוב לא עדיף פולי האי פחזקת הגוף דמעיקרא ולא אמרינן השתא הוא דאיתרע וא"כ להוציא ממון איכ"ל דכשם דאין הולכין בממון אחר הרוב להוציא ה"נ בחזקה הפאה מפחה.

ואע"ג דבהפלא"ה ספ"ק דכתובות כ' דמוציאין בכה"ג והוכיח פן מפדיון הפן ומקנס אין זה ראי' לפי מ"ש התוס' ריש פירק המניח דטעמו של שמואל משום סמוך מלח"ז וזה מדרבנן והיכא דפירש קרא להוציא אין התקמים ביכולאן לתקן נגד התורה משא"כ בעלמא איכ"ל דמדרבנן אין מוציאין: וא"כ בנגידון שלנו ג"כ י"ל דגם קודם הנישואין היתה בחסרון דעת ולא נתחייב פלל בכתובה ואפילו בעתים חלים ועתים שוטה נראה מרבינו יצחק הנ"ל דהוי מום גדול אפילו היתה בשעת קידושין חלים והוי קידושין מה"ת מ"מ הוי מקח טעות ואע"ג דבאהע"ז סי' ע' סעי' ד' דייק הב"ש דאפילו בהיתה שוטית אם פתב לה פתובה נתחייב לה בכל תנאי' והבית מאיר שם לא פליג עלי' אלא לענין פרקונה וכיוצא אבל בכתובה ומזונות מודה לי' היינו אם ידע הבעל שהיא שוטית ורצה להחזיק בנכסיו אבל בנגידון שלנו דיש לחוש שהיתה שוטית עתים חלים ועתים שוטית והבעל לא ידע מנה והוי מקח טעות ולא נתחייב בכתובה ותנאי' מספק והמע"ה ואפ"י אי קמי' דשמיא גלי' דלא היתה אז שוטית ותפסו הקידושין מ"מ אמרינן דמספק אין לה פתובה ובכה"ג שפיר נראה דאין צרייה להשליש לה הפתובה ותנאי': והנה מלשון תשובת הרא"ש הנ"ל לכאורה קשה לי על דברי הנוב"י מהדו"ת בחיו"ד סי' קמ"ו דכ' דספק חרם הוי לקולא משום דהוי רק מדברי קבלה והלמ"מ דספיקא להקל וא"כ קשיא

בעובדה דתשובת הרא"ש הנ"ל דלפי מאי דמוכח מלשון הר"י הנ"ל דמייירי דהי' ספק אם הייתה נכפית מקודם והוי ספק לענין חדר"ג מ"ה וא"כ מאי דחקו נשם הגאונים אם רבינו גרשון הקהרם גם בכה"ג הא בלא"ה הוי ספק אם לא הי' מקח טעות ולהנב"י ספק חרם שרי וצ"ע לכאורה.

ובאמת אדמ"ו הגאון בחת"ס חאהע"ז בח"ב סי' ק"ג ס"ל דספק חרם הוי ס' דאורייתא וכן ראיתי שגם חדר"ג נ"י כ' פן בשם תשובות תשב"ץ וכן ס"ל להיש"ש בן חולין פ"א סי' ל"ו וכן פסק ב"ד סי' רי"ח בש"ה סק"ג ובטו"ז שם סק"ד: אמנם י"ל דמדברי תשובות הנ"ל אין קושיא על הנוב"י דהנה מבואר ב"ד בסי' רכ"ח סעי' ל"ג דאפילו בתקנות הקהל בלי חרם לפי מ"ש בטו"ז בשם המרדכי דכל שתקנו לסניג ולגדר הוי איסור דאורייתא ובטו"ז שם ס"ק מ"ב כ' דילפינין מושמרתם וזה צ"ע דהא ביבמות דף כ"א אמרינן דהוי רק אסמכתא.

אמנם המענין במרדכי ריש פ"ג דשבועות מבואר דיליף זה מקרא מפורש בתורה דארור אשר לא יקום את דברי התורה הזאת ומפרש בירושלמי והובא ברמב"ן בפירושו לפ' פי תבוא דהפירוש דאנו מושבעים לעשות גדרים וסניגים לתורה והנשבע שלא לקיים ושל לא לכונס בכלל התקנות הוא שבועת שוא.

וא"כ בתקנות דהוי סניג לתורה ע"כ גם הנוב"י מודה דלא הוי מדברי קבלה אלא שעובר על ד"ת ממש ובנדאי ספיקו להחמיר: וא"כ הרי הוא מבואר מלשון הד"מ ושא"ר פוסקים דחרם שלא לגרש בע"כ תיקון ר"ג מ"ה לסניג לתורה אבל התיקון שלא לישא על אשתו ראשונה עוד אשה הוי רק משום קטטות ומריבות וא"כ בתשובות הרא"ש דמייירי לענין גירושין בע"כ.

איכ"ל דגם הנוב"י מודה דספיקו להחמיר והוא לא כ' אלא בחרם שלא לישא ב' נשים וא"י כל דלא הוי משום סניג בזה ס"ל דהוי רק דברי קבלה. וכן דייק לשון הד"מ והב"ש שיהביאו באהע"ז סי' א' דכ' דחרם ב' נשים לא תיקון ר"ג מ"ה אלא משום קטטות ומריבות ולכך אמרינן בי' ספיקו להקל וא"כ אין פאן קושיא על הנוב"י.

מכל מקום כבר כתבתי והבאתי דפליגי עליו וגם בחרם זה הוא ספק דאורייתא להחמיר ועכ"פ לענין ממון שפיר איכ"ל דהיכא דיש ספק שמה הייתה שוטית קודם גישואין או עתים חלים ועתים שוטית אינה יכולה לתבוע פתובה ויתנאי' והממע"ה.

וממילא אין צריכין להשליש לה פל הנ"ל: ועדיין יש לכאורה לספק פיון שאומרים שביני ובני גתרפאית ע"י תפילת הצדיקים וסגילותיהם וא"כ אולי נסתתפה שדהו ואדמ"ו הגאון בחת"ס בתשובה הנ"ל כ' פיון דסידרו לה חנופה וברכותיה מסתמא אין לתלות שהיתה אז שוטית שלא הי' יכולה לשמור את קידושיה ואע"ג דבגידון הנ"ל לא ידעינן מאן הוא דסידר להם קידושין אפי"ה נראה דיש לפקפק: איברא נראה דיש לדמות זה להא דפליגי בסנהדרין דף ע"ח רבנן ור"נ באחד שהופה ונפל למישכב ואמדהו שיעמות ושוב הוקל חליו ואמדהו לחיים ושוב מת דלר"נ פטור המכה דאזלינן בטר אומדן שני ולחכמים חייב וכן פסק הרמב"ם בפ"ד מהלכות רוצח הלכה ה' ומסיים

משום דרגלים לדבר ופירש הכ"מ דהרמב"ם מפרש דהא דמסיים במשנה דרגלים לדבר רבנן הא דקאמרו דרגלים לדבר דהאומד לחיות שאמדו בנתיים לא הי' בו ממש.

וא"כ אם להרוג נפש מישראל סמכינין ע"ז וקי"ח לענין שלא להוציא ממון הפתובה ותנאיה ממנו ועוד אפילו אם הוי רק מיעוטא הא קי"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב להוציא ממון מחזקתו ומטעם זה נראה לפי ענ"ד דיכולין להתיר חדר"ג מטעם הנ"ל אפילו אם לא ישליש הפתובה ותנאיה רק שיעשה שאר הדברים הפתובים בספר נוב"י מהדו"ק בחלק אהע"ז סי' ג' ואם יסכים דעת הדר"ג ני' נא ימחול לצרף עמנו: ונראה דאם יתירו לו מאה רבנים חדר"ג רשאי הוא לקיים האשה אע"ג דנשא באיסור וראיתי בספר שואל ומשיב של הדר"ג ני' שצידד לומר דצריך לגרשה לחוש להפוסקים דס"ל דגם בשבועה ואפילו בקידושין וגירושין אמרינן כל מלתא דא"ר לא תעביד אעל"מ.

ולפי ענ"ד הנה בקידושין עדיין לא עבר העבירה למ"ד דעל ארוסה לא התרים ר"ג מ"ה ואפילו אי גם על קידושין התרים מ"מ אם קידשה לפני ב' עדים והיא פכר בביתו נעשה נשואה מחדש פדאיתא באהע"ז סי' ל"ג ואפילו אם צריך נישואין חדשים וכן מוכח מלשון הרמ"א באהע"ז סי' א' שכתב דאם נשא באיסור יגרש אחת מהן משמע דרשאי לקיים לזו שנשא באיסור.

ולפי ענ"ד בלא"ה פנין דאנו מתירין ע"י היתר מאה רבנים אע"ג דקי"ל דאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חברו אלא א"כ גדול בחכמה וע"כ דאמרינן דאיגלאי מילתא דאדעתא דהכי לא אחרים וכאלו לא עבר האי גברא פלל בחרם ולא הוי בכלל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד: ונראה ראי' לזה לכאורה מהא דקי"ל באהע"ז סי' קי"ט דאם גירש אשה בע"כ ונישאת שוב לא מקרי עבריין ורשאי גם הוא אח"כ לישא אשה וקשה לי הא איתא בתקנות המועתקים בראשונים דהחרם הוא גם על הסופר והעדים שלא יכתבו גט לגרש בו בע"כ ובאהע"ז ר"ס ק"ך פסק דהסופר צריך להיות שליחו של בעל ואיך אפשר שיהא הגט שנכתב באיסור כשר ואפילו לא ידעו הסופר והעדים ואינם רשעים מ"מ אין שלד"ע לדעת הרבה פוסקים אפילו בלא ידע וגם אינו מוכן למה לא נקרא עבריין לכל הפחות שהרי מ"מ עבר וע"כ פנין דקיי"ל דאדעתא דהכי לא התרים הוי כאלו לא עבר א"כ ה"נ ועכ"פ טפי מלקדשה בחזש בפני עדים בנודאי לא בעי מטעם הראשון הנ"ל ולכאורה יש לפקפק במ"ש למעלה דמחזקין לה לישוטיית מעיקרא דאדרבה פנין דהי' לה גם מעיקרא ריעותא זאת ואפי"ה כתב לה פתובה ולא חייש ע"כ סבר וקיבל.

מיהו ז"א לפי מאי שמבואר בר"ן בשם הרמב"ן בפרק א"ט דף נ"א גבי מחט שנמצא בבית הכנסת דאע"ג דסייכות שכיחין אפי"ה לא אמרינן דסבר וקיבל וכן פסקינן בסתמא בחו"מ סי' רכ"ד דהוי פועין זה מקח טעות וה"נ בגידון שלפנינו נראה לפי ענ"ד דבנודאי אין יכולין להוציא ממון מן הבעל עפ"י דין.

משום דנימא סבר וקיבל ומידי ספיקא לא נפקא והמוציא מחברו עה"ר. פן נראה לפי ענ"ד ונא ימחול הדר"ג ני' להודיענו דעתו הרמה בזה ויאשר פחו וחיילו לתורה ולעבודה דברי ידידו הדו"ש הק' משה שיק מברעזאוןע:
תשובה ד' פשמוע
קול שופר יוחק לחיים טובים בספר הרב הגדול המופלג מוה' פ' אבדק"ק פ' יע"א

גדרשתי לאשר שאלני לחיות דעתי בענין חדר"ג מ"ה בעובדא אשר הועתק פה והוא באחד כו' אשר נשא אשה ודר עמה זה ערה כ"ג שנים כדורה פל הארץ אולם לא זכו להיבנות בפרי בטן.

דהיינו דתשעה שנים אחר הנישואין ילדה בן זכר וחי כמה חדשים ומת. ומאז לא מצא ממנה מנוח כי בכל עת הגיע ונסתה יושבת ובפית ומצערת אותו ואח"כ אחר עבור עוד ערה תשעה שנים הפילה נפל בן זכר ותעמוד מלדת ונשתהה הדבר עוד בערה ה' שנים והבעל והאשה עסקו ברפואות יושבים ומצפים לרפואה אולם לע"ע נכזבה תוחלתם.

וכאשר ראה הבעל שהם באים בימים וחדל להיבנות בזש"ק וסבל צער ויסורין אשר אין די באר התחיל לדבר את אשתו שאינו רוצה לדור עמה עוד שתקבל ממנו ג"פ ורצה ליתן לה פתובה ותוס' ועוד עודף וגם כל התכשיטין עד כפי שידו מגעת.

ואולם האשה נתנה פתח סוררת ומיאנה בגירושין: ולאשר כי הזיווג הנ"ל היו מסתופפים בצל קדושת הגאון הקדוש מסאנץ וצוקלה"ה נסעו שניהם לבית הגאון הקדוש הרב הנ"ל לקיים פכל אשר יאמר.

והתפטר ביניהם הגאון זצ"ל שידורו עוד ביחד שנה ומחצה אולי ינשעו. וע"ז נכתב פתב ע"י איש אחד אשר מפי הגאון הקדוש זצ"ל יקרא מלה במלה איה ומה לכתוב והזיווג חתמו האיש בח"י ממש והאשה במסה"ק וגם חתמו שני עדים כאשר ראיתי בהעתקה אשר הובא לפני ותוכן המכתב הזה שאם לא יזכו להיבנות עד שנה ומחצה אזי מחוייבת לקבל ג"פ מבעלה נ"י ובאם לא תרצה אוסרת עצמה על בעלה בקונם ונמסר הפתב לבעלה שיהא בידו לזכות ולתוקף: והנה בהגיע הזמן שנכתב בפתב הנ"ל דהי' בחודש טבת שנת תרל"ה ועדיין לא זכו לפרי בטן רצה הבעל לקיים פפי הפתב וביקש ממנה שתקבל גט פטורין ורצה ליתן לה הרבה יותר מפפי פתובה ואמר לה שאסור לו לדור עמה מעת שהיא והלאה מחמת הנדר וגם שהאשה הגיעה לערה ארבעים שנה והוא רוצה לקיים מצנת פו"ר ומתי יעשה לביתו ולאשר כי האשה יודעת בעצמה שהיא אסורה עליו מצד הנדר שאסרה עצמה עליו וגם בגירושין איננה רוצית אף אם יתן לה תרמקא דדינרא הרחיקה ממנו נדוד זה שנה ומחצה אצל משפחתה ומעגנת את בעלה נ"י: ועתה הנה הבעל שואל להתיר לו לגרשה בע"כ אם יוכל או להתיר לו אשה אחרת ליקח עליה אחר התראה שיתרו אותה הב"ד שתקבל ג"פ ומאז ועד עתה הרבה שלוחים אלי' לדבר אתה לרצותה לקבל ג"פ והיא ממאנת.

ומענה בפיה שרצונה שיתירו לה לדור עם בעלה ואם לאו רצונה לישוב שפולה וגלמודה ואין רצונה להתגרש והבעל נ"י טוען שאין יכולין להתיר לה מפני שהקים לה נדרה בעת הקבלה בכתב ומעת הפרדה מאתו וגם כעת דובר אמת בלבבו שאין לו שום חרטה על ההיקם וגם טוען שמאיסה עליו ובחלה נפשו לדור עם אשה אשר נאסרה עליו בקונם ולבו נוקפו וגם גודל היסורין אשר יש לו ממנה בכל עת שמגיעת לעונת ונסת.

וגם בא לעיני קונטרס על ענין הנ"ל המאריך בכותחא דהתירא ואם אמנם אין אני כדאי ויודע אני מה ערכי לחיות דעתי בענין גדול כזה אפ"ה לא יכולתי לסרב ולראות בצערן של ת"ח ולהשיב פניו ריקם ולזאת אבקש עזר מאת ה' לומר דבר אמת לאמתו ואין אני

אומר להלכה למעשה אלא אציע את דברי לפני ת"ח וגדולי ישראל את הנראה לפענ"ד: הנה הנוב"י ביו"ד סי' קמ"ו פתב דחרם אם אמנם שאינו מפורש בתורה מ"מ הוא מפורש בדברי קבלה בכמה דוכתי וא"כ אף דהוי פדאורייתא מ"מ ספיקא לקולא מיהו דווקא לאותן שניתן החרם ואפילו לא קבלו עליהם הוי פדאורייתא אבל להבאים אחריהם ולנרעם אחרם אינו מתורת משה וספיקו לקולא ע"ש ולי נראה דבריו תמוהין דהנה מבואר בתשובת הריב"ש סי' שצ"ט דקבלת האבות שהם רבים החיוב הוא גם על הבנים ולנרעם אחריהם פדמוכח מקבלת התורה שקבלו אבותינו על כל הדורות הבאים וכן במגילת אסתר פתוב מבואר קימו וקבלו עליהם ועל זרעם אחריהם וכן פסק בש"ע ביו"ד סימן רי"ד וא"כ מבואר פינון דהי' מעיקרא דאורייתא גם על הבאים אחריהם הוא דאורייתא כמו בקבלת התורה ואינך: וכן מבואר בהדיא בתשובת הר"ן תשובה מ"ח ומבואר בשו"ת אמרי אש בחלק אהע"ז סימן ס"א עיי"ש שהאריף להביא ראיות גדולות דחרם הוא דאורייתא ומרן הגאון בחת"ס זצ"ל כ' ג"כ כמה תשובות דחדר"ג ושאר תרמות הנה דאורייתא אלא שהדברים שהמנוחה והמותר צריף לנהוג בהם הם מדרבנן, וא"כ גם האידינא לדבריהם החדר"ג הוא דאורייתא.

והנה מהידוע דעיקר ישיבת בנ"י הי' בצרפת ובאשכנז וע"י הגירושין שנתגרשו משם התישבו במדינת פולין ובשאר מחוזות וא"כ לפי הנראה רוב בני ישראל הנמצאים בפולין ובשאר מחוזות קרוב הדבר מאוד שהם מבניהם הבאים מהם, וא"כ יש לחוש טובא שהחרם אצלם הוא מן התורה: אמנם הגאון מסאנץ זצוקלה"ה בספרו דברי חיים בח"ש סימן י"ד כ' דגוף הדין דחדר"ג בענין שלא לישא ב' נשים הוא רק תקנה בעלמא ואינה רק דרבנן והשיג על אדמ"ו זצ"ל על מ"ש בחת"ס דאפילו למ"ד ספיקו לקולא איכ"ל דהוא מה"ת אלא שפך התנו חכמים שיהא ספיקו לקולא להרמב"ם דס"ל דלא אסיר הוא איסור דאורייתא ואפ"ה ספיקא לקולא פינון שפך התנו ובאמת דברי הגאון זצוקלה"ה בדברי חיים תמוהים בעיני דאיף אפשר לומר לדעת רמ"א חדר"ג הוא רק תקנה הרי מבואר ביו"ד סימן רכ"ח סעיף כ"ט שם פתב הרמ"א בהדיא דחדר"ג שלא לישא ב' נשים הוא אקרקפתא דגבירא.

והש"ף בסעיף פ"ה פתב דבב"י מבואר דהוא חמיר טפי דהוי חרם דב"ד הגדול וכן מבואר מדברי הר"ן סי' ח' שהעתיק הרמ"א שם וביותר תמיה לפי דברי הרמ"א שם שהגיה זאת על דברי המחבר דמייירי בדבר שעשו פדי למגדר מילתא ומבואר שם בסעיף ל"ג דהנשבע שלא לכנס בתקנות הקהל אם התקנה היא למיגדר מילתא לפי מ"ש הטו"ז שם הוי שבועת שו'א דמן התורה מחוייבין לקיים תקנות הקהל היכא שהם למיגדר מילתא.

ובאמת בד"מ באה"ע סי' א' הביא דיעות מקצת הראשונים שהתקנה היתה רק לגדור נגד הפריצים וכמו שהביא גם הב"ש בס"ק כ"א אבל מ"ש פן לדעת הד"מ ורמ"א קשה לי הא ביו"ד לא משמע פן: ונראה לפענ"ד פנונת הרמ"א דמסופק בכל הני דיעות די"א דהוי רק מדרבנן וי"א דהוי חרם חמיר גם יש דיעות שהי' החרם רק עד אלה הששי וי"א דבמקום מצנה ל"ג ר"ג מא"ה וכתב הד"מ שמאלו הדיעות נוטה כו' ומ"מ על נטו' זו א"א לסמוך להתיר דבר שיש בו חשש איסור דאורייתא גם להאומרים דל"ג אלא עד

אָלף הַשְּׁשִׁי לְבַד מְלֻבֵד הַרְאִיּוֹת שֶׁכ' הַיִּשׁ"ש סו"פ הַבָּא עַל יְבֻמְתּוֹ נֶגֶד זֶה בְּלֹא"ה אִם הַחֵרֶם עַל הַקְּרֻקְפָּתָא דְגַבְרִי אֶפִּילוּ הָיָה סִפְקָא אִם הַתִּיר, הָרִי יֵשׁ חֲזָקָתָא אִיסּוּר וְלִכְפֹּי צִיּוּרָא הַרְמ"א כֹּל הַדְּיָעוֹת שֶׁיֵּשׁ לְהַקְלֵל כְּעִין שְׁפָתַי הַשְּׁ"ף בִּיּו"ד סִימָן ק"י דְבַג' סְפִיקוֹת אֶפִּילוּ נֶגֶד חֲזָקָה נוֹכַח לְהַתִּיר וְה"נ פִּינּוֹן דְּאִיכָא סִפְקָא שְׁמָא מְדַרְבְּנָן וְאוּלַי לֹא גָזוּר אֱלָא עַל אָלְף הַחֲמִישִׁי וְעוֹד שְׁמָא בְּמָקוֹם מְצָנָה לֹא גָזוּר וְלִכְפֹּי שְׁפִיר סָמָךְ עַל זֶה לְהַתִּיר בְּמָקוֹם מְצָנָה וְכָל זֶה פֶּאן דִּישׁ ג' צְדָדִים לְהַתִּיר אֲבָל שֵׁם בִּיּו"ד דְּלִיכָא כֹּל הַנֶּה סְפִיקוֹת שְׁפִיר כ' דְּחֻדְר"ג אַקְרֻקְפָּתָא דְגַבְרִי: וּבְזֶה מִיּוֹשֵׁב ג"כ קוֹשֶׁיַת הַשְּׁ"ף שֵׁם בַּס"ק פ"ה שְׁהַקְשָׁה שֵׁם לְמָה כ' הַרְמ"א וְלָכֵן הָרִי הַב"י פֶּתַח דְּחֻדְר"ג חֲמִיר וְלִהְיֵה"ל א"ש פִּינּוֹן דִּישׁ קֶצֶת דִּיעוֹת דְּמִקְוִינָן כְּדִלְעִיל נְהִי דְלֹא סָמָךְ ע"ז עָלְיוֹ לֹא הָיָה מְצִי לְמִימַר וּמַכ"ש.

לְזֶה כ' רַק לְשׁוֹן לָכֵן וְזֶה נִרְאֶה ג"כ מ"ש אַדְמ"ו הַגָּאוֹן בַּחַת"ס ו"ל דְּלָכֵן מִקְוִינָן פֶּאן דְּסִפְיָא הוּא כַּמ"ש אֲלִיכָא דְהַרְמ"ב"ם בְּלֹא דְלֹא חֲסִיר כְּדִלְעִיל וְהַקְשָׁה עָלְיוֹ הַגָּאוֹן בַּד"ח כְּדִלְעִיל וְלִי נִרְאֶה דְקָשִׁיא לִי לְשׁוֹן הַב"ש דְּמִשְׁמַע מְסִיוֹם לְשׁוֹנוֹ דְּלֹא דוֹקָא בְּסִפְקָא זֶה ס"ל לְקוֹלָא אֱלָא בְּכָל סְפִיקָא אֲמַרִּינוּ לְקוֹלָא וְזֶה אֵינוֹ לְפִי הַנ"ל וְלִכְפֹּי כַּת' מֶרֶן הַגָּאוֹן ו"ל דְּהַפְּנוּנָה דְּאֶפִּילוּ אִם חֻדְר"ג מ"ה הָיָה דְּאוֹרֵייתָא מ"מ אִיכ"ל דְּמִסְפִּיקָא לֹא גָזוּרוּ כְּדִאֲמַרִּינוּ בְּלֹא חֲסִיר וְאֲנִי אֲמַרְתִּי מֵאֵז רֵאִי לְסַבְרָא זֹו מְש"ס עָרוּף בְּנִדְרִים דָּף י"ח ע"א דְּמַדְמָה סִפְקָא דְּרַבְּנָן דְּרֵאִי לֹדְמַר לְהַקְלֵל אִי אֲמַרִּינוּ בְּדִאֲוֵרֵיתָא דְּמַחֲזִית אֵינִשׁ נִפְשֵׁי לְסִפְיָא וּכְפִירוֹשׁ הַר"ן שֵׁם ה"נ לֹא מַחֲזִיתוּ רַבְּנָן בְּאִיסְרֵייהוּ לְסִפְיָא וְה"נ אֲמַרִּינוּ לֹא מַחֲזִית ר"ג מ"ה לְאַסְוֹר סְפִיקָא: וְלִפִּי הַנִּרְאֶה נִרְאֶה לִי מִדְּבַרֵי הַרְמ"א הַנ"ל בִּיּו"ד סִי' רַכ"ח דְּאִית בַּחֻדְר"ג מְשׁוּם מִיגְדָר מִקְלָתָא לְתוֹרָה וְאֲנִי אֲמַרְתִּי לְפָרֵשׁ דְּבַרֵי הַר"ן שְׁמַמְנוּ מְקוֹר דְּבַרֵי הַרְמ"א הַנ"ל שְׁחַקֵּר שֵׁם בְּתַשׁוּבָתוֹ דְּלִכְאוּר' נִימָא פִּינּוֹן דְּחֻדְר"ג הוּא לְפַמ"ש בְּטַעְמוֹ אוֹ מְשׁוּם פְּרוּצוֹת אוֹ מְשׁוּם קֶטְטָה וְהוּא לְטוֹבַת הָעוֹשִׂים א"כ פִּינּוֹן דְּקִי"ל כְּרַבְּנָן בַּפ' הַכּוֹתֵב הִיכָא דְּאָמַר א"א בַּתְּק"ח שׁוֹמְעִין לוֹ א"כ ה"נ אִם הָאִשָּׁה מוֹחֶלֶת לוֹ שְׁיַקֵּחַ עוֹד אִשָּׁה לְכֹאוּרָה נִימָא דְּמַהְנִי וְתִי' דְּגַם לְטוֹבַת הָאִישׁ נִתְקַן וְהַדְּבָר לְכֹאוּרָה תְּמוּהָ דֹא"כ אִם הָאִישׁ אוֹמֵר ג"כ א"א בְּתַקְנָתוֹ וְרוּצָה לְכַטֵּל הַתְּקֵנָה אִפְתִּי קָשָׁה דְּנִימָא דְּמִתְרַ לִיקַח לוֹ ב' נָשִׁים וְע"כ נִרְאֶה לִי פְּשוּט דִּישׁ בְּתַקְנָה זֹו טַעְמִים רַבִּים שְׁלֹא לְבוֹא לִיְדֵי אִיסּוּר וְשִׁנְאָה גּוֹרְמַת לְכַמָּה תְּקֵלוֹת וְאֲמַרִּינוּ בִּיבְמוֹת פ' הָאִשָּׁה שְׁלוֹם דְּצָרוֹת חֲשׁוּדוֹת לְקַלְקֵל אֶת חֲבֵרְתָּהּ אֶפִּילוּ הִיא מְקַלְקֵלֶת לְעַצְמָהּ ג"כ שְׁאוּמְרַת תְּמוֹת נִפְשֵׁי עִם פְּלִשְׁתִּים וּבִקְרָא פְּתִיב וְכו'. יְהִנֵּה שׁוֹנָא וְכו' וְאָרַב לוֹ וְכו' וּפְרַש"י דְּהַשְּׁנָאָה מְבִיאָה לִיְדֵי וְאָרַב לוֹ וְכו' וְתַנּוּן דְּהַשְּׁנָאָה הוּא אַחַת מִהַדְּבָרִים שְׁמוּצִיאִין אֶת הָאֲדָם מִן הָעוֹלָם וְיִהְיֶה אִיף שְׁיִהְיֶה בְּנֻדָּאִי אֵינוֹ מוֹעִיל מְחִילְתָּהּ שְׁאֶפִּילוּ הִיא מְרוּצָה וְאֲמַרָה א"א בְּתַקְנָה לֹא מְהַנִּי וּמְטַעֵם זֶה ג"כ אֶפִּילוּ אִי קַבְּלָה מְעִיקְרָא לְקַבֵּל גִּט אַפ"ה אִם חֲזָרָה בָּהּ אֵינוֹ יְכוֹל לִישָׂא אַחֲרָת כְּמַבְנֹאֵר בְּשׁוֹ"ת אֲמַרִי א"ש סִימָן ס' וס"א פֶּן נִרְאֶה לְפַעַנ"ד בְּגוּף הַחֻדְר"ג: וְעַתָּה נְבוֹא לְהִתֵּר שֶׁכ' הַרְמ"א בֵּאֵה ע"ז סִי' א' דְּבְּמָקוֹם שְׁמֵן הַדִּין הַחַיִּיב לְגַרְשָׁה וְהִיא נִשְׁתַּטֵּית אוֹ שְׁאִינָה רְנוּצִית לְקַבֵּל יְכוֹלִין לְסַמְּנָה עַל הַמַּתִּירִין לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרָת וְהַטַּעֵם כַּמ"ש בַּד"מ שֵׁם וְלִכְאוּרָה קָשִׁיא לִי לְמָה הִבִּיא כָּלֵל דַּעַת הַיֵּשׁ מְחַמְרִין הָרִי לְקַמְּן סִי' קנ"ד סְעִיף ו' פֶּתַח הַרְמ"א דָּאִם שְׁהָה עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה וְהִיא תּוֹבַעַת אוֹתוֹ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְגַרְשָׁה בַּע"כ וּבְסוּף סִי' קי"ז פֶּסֶק הַרְמ"א כְּדְּבַרֵי הָרֵא"ש בְּתַשׁוּבָה דְּנֻדָּאִי ר"ג לֹא הִתְחַמֵּיר לְעַנְּנָן כְּפִינֵי הָאִשָּׁה מְכַפֵּיית הָאִישׁ שֶׁהוּא דִּין תּוֹרָה דָּאִין כּוֹפִין אוֹתוֹ וְא"כ כ"כ פִּינּוֹן דְּבְּסִימָן קנ"ד כ' דְּכוּפִין

אותו וק"ו דכופין אותה בְּשֵׁהָ עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יִלְדָה: וְלִדְעַת הַנוּב"י ח"א בַּחֲאֵה"ע ס"י א' כ' דַּגְט בַּע"כ חֲמִיר מְחָרֵם דְּלֹא לִישָׂא ב' נָשִׁים וּא"כ בְּפִשְׁטוּת הו"ל לְהַתִּיר בַּכֵּה"ג בְּשֵׁהָתָה י' שָׁנִים וְלֹא יִלְדָה וּא"כ לְמָה הֵבִיא פָּאן יֵשׁ מְחִמִּירִין וְהוֹצֵרֵיהּ סְנוּפִין לְסִמְנוּף עַל הַמְתִּירִין וִיהָא מְוֹרְחָה דְחִדְר"ג שְׁלֵא לִישָׂא ב' נָשִׁים חֲמִיר טְפִי פְדַעַת הִיא הַמּוֹבָא ג"כ בְּנוּב"י שֵׁם וּבְאֵמַת מְלִשׁוֹן הֶרֶם"א שְׁכ' שְׂאֵם אֵינָה רְנָצִית לְקַבֵּל גִּט מִתִּירִין לוֹ לִישָׂא ב' נָשִׁים מְשַׁמַּע פְּדַעַת הַנוּב"י דַּא"ל"כ הָרִי עֲדִיף לִיתָן לָהּ גִּט בַּע"כ וְהו"ל לְנִקּוּט אִם אֵינּוּ יָכוּל לְגַרְשָׁה מִתִּירִין לוֹ לִישָׂא ב' נָשִׁים אֲלֵא וְדַאי מְדַנְקֵט אִם אֵינָה רְנָצִית סְתָם מְשַׁמַּע פְּדַעַת הַנוּב"י הַנְּ"ל וּא"כ עֲמָדָה הַקְּנֻשָׂא הַנְּ"ל: מִיְהוּ בַב"ש סִימָן קנ"ד ס"ק י"ז מְבֹאָר פְּלוּגְתָא בְּהָא דְכּוּפִין אוֹתוֹ דִּי"א דְדוֹקָא בְּטוּעָנָת אוֹתוֹ בְּטַעֲנַת פְּרִי דְמִינֵיהּ הוּא הַעֵיכוּב וּא"כ לֹא קָשָׁה מִיָּדִי אֲלֵא שְׁעֲדִינָן קָשָׁה לִי לְמָה הוֹצֵרֵיהּ לֹא מְרָאָה לֹא מְרָאָה יֵשׁ לְסִמְנוּף עַל הַמְתִּירִין הָא בְּגִיטִין דְּרַף מ"ב בְּחֻצֵיהּ עֶבֶד וְחַב"ח הַקָּשׁוּ הַתּוֹס' דְּלִיתֵי עֲשֵׂה דְפו"ר וְלִדְחֵי ל"ת וְתִי' ג' תִּירוּצִים א' פִּינּוּן דְּאֶפְשָׁר בְּכַפְיָא אוֹ מְשׁוּם דַּל"ח בְּעֵידָנָא אוֹ מְשׁוּם דְגָם הִיא עוֹבְרָת.

וְהִנֵּה הַתִּי' דַּל"ח בְּעֵידָנָא כְּבָר הַקָּשָׁה הַט"א עֲלֵיו דְבַפְסְקֵי תוּס' בְּנִבְחִים דְּרַף צ"ו כ' דְּהִיכָא דַּא"א בְּעֵינָן אַחֵר א"צ בְּעֵידָנָא וּבְנִמוּק"י בַב"מ דְּרַף ל"ב הוֹכִיחַ מְהֻשְׁבַּת אַבְדָּה וּמְצוּת מִיָּלָה עֲצָמָה דְמָל וְלֹא פָּרַע הָנִי פְּאֵלוּ לֹא מָל מוֹכַח דְּבַכֵּה"ג חָשִׁיב בְּעֵידָנָא דְמְשָׁם מִתְחִיל הַמְצוּנָה וְגַם בַּט"א וּבַשְּׂאֵג"א הוֹכִיחַ פֶּן מְפֻלְאִים בְּצִיצִית עֲצָמָן שֵׁם ע"ש וְהִנֵּה פָּאן הֵבִיא הַבָּאָר הַיֵּטֵב בְּשֵׁם הַהֲלָכוֹת קְטָנוֹת דְּעַל הָאִשָּׁה ל"ג ר"ג מ"ה דְּנוֹדַאי אִשָּׁה יָכוּלָה לְהַנְשֵׂא לֵאִישׁ אֲשֶׁר לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת בְּמָקוֹם שְׂאִין עֲלֵיו חִדְר"ג וּא"כ עֲמָדָה הַקְּנֻשָׂא בְּמָקוֹמָה דְאַפִּי אִיכָא גַם בְּמָקוֹם מְצוּנָה חִדְר"ג מ"מ הָא גַם בְּגֵדָר עַל דְּבַר מְצוּנָה הַקָּשׁוּ הֶרֶאשׁוּנֵיהּ דְּלִדְחֵי הָעֲשֵׂה אֶת הַל"ת וְתִי' דְשָׁבוּעָה וְנִדְרָה הָנִי עֲשֵׂה וְל"ת וּבְחָרֵם אֶפְיָלוּ נִימָא דְהָנִי דְאוֹרֵינָתָא מְקַרְאֵי דַד"ק מ"מ הָא עֲשֵׂה דְכָל הַיּוֹצֵא מִפִּי יַעֲשֵׂה ל"ש בְּזָה וּא"כ לִדְחֵי הָעֲשֵׂה מִיְהוּ זֶה לֹא ק"מ פִּינּוּן דִּישׁ פַּח בִּיד חֲכָמִים לְעַקּוֹר ד"ת בְּמָקוֹם הַצְּנוּרָה בְּשֵׁב וּא"ת א"כ אֵין פָּאן מ"ע פְּלֵל שְׁהָרִי פֶּן צִינּוּתָה הַתּוֹרָה וְכָל זֶה אִם יִדְעִינָן דְּגִזּוּר גַם בְּמָקוֹם מְצוּנָה אֲבָל הַשְּׂתָא דִּי"א דַּל"ג בְּמָקוֹם מְצוּנָה וְגַם י"א דְבִאֲלָף הַשְּׂשִׁי כְּבָר פֶּסֶק הַחֲרָם וִי"א דְהוּא רַק מְשׁוּם תְּקֵלָה וּא"כ בְּמָקוֹם יְבוּם אוֹ פו"ר נִשְׂאָר עֲלֵיו הַמ"ע וּא"כ לִדְחֵי הָעֲשֵׂה אֶת הַל"ת דְאַפִּילוּ סְפֵק עֲשֵׂה נִרְאָה דְדוּחָה סְפֵק ל"ת וְכ"ש פָּאן דִּישׁ דִּיעוּת יוֹתֵר וְכַמ"ש הַד"מ דְּהֵאִידָנָא בְּמָקוֹם מְצוּנָה אֵין פָּאן חֲרָם וּא"כ לְמָה הוֹצֵרֵיהּ לֹא מְרָאָה לֹא מְרָאָה יֵשׁ מוֹתֵר מְצַד הָעֲשֵׂה דַל"ת: וּבְאֵמַת בְּפו"ר יֵשׁ לְדוֹן דְּהָנִי עֲשֵׂה דְלִפְנֵי הַדִּיבּוּר דְּתִלְיָא בְּפִלּוּגְתָא וְכֵן הָעִיר בַּט"א רִישׁ חֲגִיגָה ע"ד הַתּוֹס' הַנְּ"ל וְלִדְיָדִי נִרְא' דְכִינּוּן דְּבִסְנֵהֲדֵרִין דְּרַף נ"ט אֲמָרִינּוּ דְשׁוּבוּ לְכֶם לְאַהֲלִיכֶם בָּא לְחִזּוֹר וְלִשְׁנוֹת א"כ הָנִי עֲשֵׂה דְלֵאחֵר הַדִּיבּוּר וּבְזָה יֵשׁ לִישָׁב קוּשְׁיַת הַמְהַרְשָׁ"א בְּבִיצָה דְרַף ד' ע"ב דְאַמְרִינּוּ דְשׁוּבוּ לְכֶם לְאַהֲלִיכֶם לַמ"ע הוּא דְכָתִיב וְהַקָּשָׁה הַמְהַרְשָׁ"א דְלָמָּה לִי קָרָא ע"ז וְלַהַנְּ"ל א"ש דְצָרִיף קָרָא דְלִהָנִי עֲשֵׂה דְלֵאחֵר הַדִּיבּוּר אַע"ג דְּבִסְנֵהֲדֵרִין שֵׁם לֹא אֲמָרִינּוּ פֶּן אֶפְשָׁר דְשֵׁם רוּצָה לִישָׁב אֶפְיָלוּ לְמ"ד דְגָם עֲשֵׂה דְלִפְנֵי הַדִּיבּוּר דוּחָה דְפְלוּגְתָא הוּא בִּירוּשְׁלַמִי וּא"כ יֵשׁ לְעֵינָן עַל הֶרֶם"א לְמָה פְּתַב רַק מְשׁוּם סְמִיכָה לְמִתִּירִין: וְלַפַּעַנ"ד דְרַמְ"א הַתִּיר אֶפְי' אִם אֵין פָּאן בִּיטוּל עֲשֵׂה מְמַשׁ דְּהָרִי קָאֵי עַל שְׁהָה עֶשֶׂר שָׁנִים מְמַשׁ וְלֹא יִלְדָה וּבַכֵּה"ג וְדַאי אֵינּוּ בְּרוּר שְׁלֵא תִלְדַּע עוֹד וְרַק סְפֵק אִיכָא וְיִלְפִינּוּ מְקַרָא בַכֵּה"ג דְאַפִּי בְּסִפְק מ"ע רָאוּי לִישָׂא לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת וּלְכָרָה

א"א להתיר משום דעשה דוחה דהרי יש פאן ב' סברות לאסור חדא שמא תלד עוד ואפשר לקיים שניהם ועוד אפשר דגזר ר"ג מה"ג גם בכה"ג במקום מצנה ויש פח לתקמים בשוא"ת ומפח זה נ"ל דלאו דוקא ביש ביטול מצנה ממש כ' הרמ"א דיש לסמוך על המתירין אלא אפילו אם הוא רק ספק חשש ביטול מצנה כ' הרמ"א לסמוך על המתירין פן נראה לפענ"ד ובאמת מלשון האחרונים משמע דספק מצנה אינו דוחה ספק עבירה משום דאין המצנה נדאי נעשית וכן מוכח לכאורה במס' גזיר ר"פ שני גזירים ע"ש מ"מ בגידון הנ"ל פיון דעד השתא הי' עליו מ"ע דפו"ר נדאי ורק מכאן ואילף אנו מסופקים וא"כ אוקי אחזקה והוי פנדאי מקיים מ"ע של פו"ר ובכה"ג אי"ל כל דלכ"ע דחי הספק של אחרים: והנה דעת הב"ש בכוננת הרמ"א דבכה"ג במקום חשש ביטול מצנה א"צ היתר של מאה רבנים אבל השב יעקב ח"א באה"ע סי' א' וכן דעת הנוב"י דדוקא אם האשה פשעה או שהיא אסורה עליו מדינה פועין מה דקי"ל באה"ע סימן קי"ז ובסי' קט"ו דעוברת ע"ד או במוקדת בסי' ע"ז בכה"ג לא בעינן מאה רבנים אבל היכא דלא פשעה היא פגון במקום מצנה דאז נדאי בעי' היתר מאה רבנים ומכ"ש לפמ"ש דכאן מיירי שאין ביטול מצנה פנדאי והטעם על ההיתר של מאה רבנים שמועיל י"ל ב' טעמים או כמ"ש מקצת הראשונים שרבינו גרשון מה"ג בעצמו התנה פן שאם יהי צורך יתירו ע"פ מאה רבנים וכמ"ש הד"מ: ועוד נראה לי טעם עפ"י דס"ל להראב"ד בפ"ב מממרים שכ' דנהי דקי"ל דאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אלא א"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין ובנדאי היו הראשונים גדולים מהאחרונים וב"ד של רגמ"ה פנדאי אין לנו מ"מ היכא דבטל הטעם אע"ג דלא בטל התקנה וצריך מנין אחר להתירו מ"מ לא צריך שיהי' גדול הימנו בחכמ' ובמנין ויכולין להתירו ולקב' פגון בנשתטית או במקום מצנה וכיו"ב שרואין הב"ד דאין בו משום פריצות ושנאה וקטטות אף עכשיו יכולין הב"ד להתיר עפ"י מאה רבנים ואפילו לדעת הרמב"ם שם בפ"ב מממרים דלא ס"ל הא דהראב"ד מ"מ הא פסק שם בהלכה ד' דלצורך שעה אפילו אינו גדול בחכמה ובמנין יכולין להתיר פיון שאינו מבטל כל התקנה אלא באותו זמן, וא"כ נראה דה"ה פגון בנ"ד שאין אנו מבטלין כל התקנה אלא לאותו אדם הוא דמתירין לו א"כ איכ"ל דגם להרמב"ם א"צ גדול בחכמה ובמנין: ומטעם הנ"ל נראה לי להסביר דחרם שלא לגרש בע"כ חמיר מחרם שלא לישא אשה על אשתו אפילו אם נימא דגם חרם שלא לישא אשה על אשתו הוא ג"כ סייג לתורה משום חשש תקלה ואפ"ה נראה דקיל משום דבגירושין בע"כ איכא חשש תקלה בשעת נתינת הגט או שלא יהיו עדים שם פדבועי למהוי מדינא שייראו את המעש' ע"י המהירות והאשה תנשא ע"י היתר גט זה וחכז"ל תקנו שלאחר הנתינה שוב צריכין לקרות הגט שמא ביני וביני נעשה בו איזה קלקול דשכיח לפעמים והיא תנשא עי"ז אבל לישא אשה על אשתו שלא נעשה מחמת שנאה ומחמת פריצות פגון בנשתטית או במקום פו"ר ואין הראשונה יושבת פלל עמו פיוצא בזה בכה"ג לפי הנראה עדיף לכ"ע היתר ב' נשים אע"ג דבשעת גזירה פנדאי לא חילקו משום לא פלוג ונתת דבריה לשיעורין מ"מ השתא דההיתר נעשה ע"י מאה רבנים שמוציאין לפי דעתם שאין בזה חששא פלל לכך פנדאי קיל מלגרש בע"כ: והנה בגידון שאלה הנ"ל לא שהתה האשה עשרה שנים בלא לידה שהרי בשנה התשיעית ילדה ב"ק והדין שמונין משעה שילדה אע"ג דמת ושוב לערף ט' שנים שוב הפילה וצריכין למנות מחדש מעת שהפילה

וא"כ צריכין מדינא דגמרא לכאורה שוב להמתין עשר שנים וא"כ צריכין עיון בנידון זה איך לידנינא דינא להאי דינא פלל והנראה לי בזה דהנה בש"ס דב"ב דף י"ט ע"ב מבואר דעיקר הזמן שראוי האשה לילד הוא לערה ארבעים שנה דתניא התם שאם נישאת בת מ' שנה שוב אין יולדת פלל ואם נישאת בת עשרים יולדת עד ארבעים ואם נישאת פחותה מבת עשרים יולדת עד ששים שנה: ולפי הנראה דגם בזה ונשתנו העתים דלא שמענו ולא ראינו דאשה יולדת עד ששים ואפשר דהש"ס קאמר דמיעוטא דמיעוטא ועכ"פ נראה דאשה שלא ילדה עד ארבעים שנה פבר יצאה מפלל רוב נשים דמתעברות ויולדות שאמרו חז"ל וכן הוא בתוס' ביבמות דף ל"ז ע"א ד"ה וזו וכו' דאין סברא באשה ששהתה כמה שנים ולא ילדה דנימא שהוא מרוב נשים דמתעברות ויולדות ובאמת מסתבר כן דהרי חזינין דהיא אינה מרוב נשים ובגוף דברי התוס' יבואר לקמן אי"ה ומכ"ש באשה שפבר היא קרובה לארבעים: והנה התורה צותה לנו מ"ע פו"ר וזה הוא דבר שאינו ביד האדם וכמ"ש התו"ט במשנה סו"פ הפא על יבמתו וע"כ בכלל הציווי של פו"ר היינו שישתדל לישא אשה ויבוא אליה שנה נכלל בכלל המ"ע וכמבואר מלשון הרא"ש בפ"ק דכתובות אות י"ב דאם פילגש אסור דקי"ל באהע"ז סי' כ"ו לדעת הרמב"ם הנישואין הם בכלל המ"ע של פו"ר וכבר פתבנו לעיל שדברי התוס' בגיטין דף מ"ב שפתבו דלא חשיב בעידנא צריכין עיון ובסוטה דף נ"ט ס"ל לרב גידל לפי מה שהוכיח משם החיות דעת ביו"ד סי' ק"י דהתורה על נדאי נאמרה וצותה לנו לעשות פסח היינו שנדאי הוא פסח וא"כ גם כן בפו"ר שצותה התורה הוא ג"כ שישתדל לו אשה שפנדאי יפרה וירבה ממנה דהיינו עפ"י הרוב כמו פסח ואינה ולפי מש"כ דבאשה שלא זכה להיבנות ממנה עד קרוב לארבעים שנה פבר איתרע אצלה רוב נשים מתעברות ויולדות א"כ בכה"ג החיוב נשאר עליו משום מצות פו"ר לישא אחרת כמו שאחז"ל בשהה עם אשתו עשר שנים ולא ילדה: ועוד נראה לבאר יותר הרי אמרינן ביבמות דף צ"ד דאם שקה עשר שנים ולא ילדה יוציא דשמא לא זכה להיבנות ממנה ולמקצת מפרשים וכ"כ הרמב"ן בחידושו דזה הוא הטעם דיוציא וכבר פתבתי לעיל דברי התוס' ביבמות דף ל"ג ע"א ד"ה וזו וכו' שכ' דלא מסתבר באשה ששהתה זמן רב ולא ילדה דנימא בזה רוב נשים יולדת ואפ"ה סייעו דבפרק האשה בחזא אמרינן ג"כ בכה"ג רוב ודבריהם צריכין ביאור ועיין בערוך לגר שם דכ' שם הפנונה דאין כל השהיות שוין ותלוי אם שהתה זמן רב והביא בשם תוספות הרא"ש דבאמת לפי מסקנת התוס' הוכיחו דגם בכה"ג איכא רוב ובאמת צריף טעם ובנוב"י מהדו"ק חלק אהע"ז סי' ס"ט האריף לצדד בזה וג"כ לא פתב דבר בדור: ולפי ענ"ד דתוס' בנודאי לא מיירי בשהה עשר שנים לפלפל אם עדיין היא מן הרוב דזה ונדאי אינו דהרי ילפינן מקרא ביבמות דף ס"ד דצריף להוציא וא"כ גלי לן הקרא בכה"ג אינה מהרוב שמתעבר וע"כ התוספת פלפלו רק בשהתה בפחות מעשר שנים דבש"ס בזמן שהי' לנו פח שהיו כופין אם עברו עשר שנים ולא ילדה א"כ בנודאי מיירי בלא שהו עשר שנים ובפחות מעשר שנים נסתפקו התוס' אי שייף לומר באשה כזו ששהתה ולא ילדה אם נימא רוב נשים מתעברות ולבסוף מסקי דגם בכה"ג אמרינן דהוי רוב אמנם דצריף טעם לזה: ונראה.

לי להסביר עפ"י דברי הש"ס בחגיגה דף ג' ע"ב דמפרש טעמא דר"ה דאמר דאינו שוטה עד שעביד לכולן שלשה דהלן בביה"ק אימור פדי שתשרה עליו רוח טומאה הוא דקא

עבִיד וְהִיֹצֵא יְחִידִי בְלִילָה אִימור גְּדֻרִיפּס אַחֲדִיָּה וְהַמְקַרֵעַ פְּסוּתוֹ אִימור בְּעַל מַחְשְׁבוֹת
הוא פִּינֵן דְּעַבְדֵינָהּ לְכַלְהוּ הָיִי כְּמִי שֶׁנֶּגַח שׁוֹר וְחִמּוֹר וְגָמַל וְנִעְשָׂה מוֹעֵד לְכָל וְהָיִי פִּינֵן
דָּאָם לֹא עֲבְרוּ עֶשְׂרֵי שָׁנִים עֲדִינֵן לֹא אַבְדָּה הָרֹב שֶׁהִיא מְנַשִּׁים שְׁזוּכִים לְהִיבְנוֹת מִהֶם
וּלְכַף תְּלִינֵן בְּמַקְרָה שְׁלֵא יִלְדָה בְּחֹלִי אוֹ בְּחֹלְשָׁה קֶצֶת פְּדִי שְׁלֵא לְהוֹצִיאָה מִהָרֹב
כְּדִאֲמַרִּינֵן הֵתֵם לר"ה וּאֵע"ג דְּלֹא קי"ל כר"ה מְכַל מְקוּם בְּגוּף הַסְּבָרָא אֲפֻשָׁר דְּלֹא פְּלִיגוּ
אַלָּא דס"ל דְּזָה לֹא הָיִי מִיִּלְתָּא.

מִשׁוּם דְּלֹא שְׂכִיחַ כָּלֵל מִשָּׂא"כ פֶּאן וְנִדְאִי דְשְׂכִיחַ וְשְׂכִיחַ שְׂיֵהָא חֹלִי אוֹ חֹלְשָׁ' אוֹ צִינָה
וְחִמּוֹת וְכמ"ש הַנוֹב"י הַגָּ' וְלְכַף דְּוּקָא צְרִיף לְשִׁהוֹת עֲשָׂרָה שָׁנִים שְׁשָׁם גְּיִלְתָּה לְנוּ
הַתּוֹרָה: וּא"כ הִיכָא דִּישׁ עוֹד דְּבָרִים שְׁנוּכְל לְהַחְזִיק מִהֶם שְׁלֵא יִזְכָּה לְהִיבְנוֹת מִמֶּנָּה וְכמוֹ
דְּאֲמַרִּינֵן דְּאִי עֲבִיד לְכַלְהוּ לִכ"ע לֹא תְּלִינֵן וּא"כ ה"נ בְּאִשָּׁה הַגָּ' לְשִׁישׁ הַרְבֵּה אֲנִימְדָנוֹת
א' שְׁשִׁהָתָה זְמַן רַב בֵּין לִינְדָה לְלִינְדָה שֶׁע"ז פְּלִפְלוּ הַתּוֹס' הַגָּ' ל' ב' שְׁשִׁהָתָה דְּקי"ל ג"כ
שְׂאָם הַפִּילָה ג' פְּעַמִּים הָיִי סִי' שְׁלֵא תִזְכָּה לְהִיבְנוֹת וְגַם בְּמִתּוֹ לֵה ג' בָּנִים ג"כ כְּתַב
הַרְשָׁפ' א' דְּהָיִי סִימָן דְּלֹא תִזְכָּה לְהִיבְנוֹת וּא"כ אִף דְּבַחְדָּא מְכַל הַנָּדָה סִימָנִים לֹא הָיִי סִימָן
אַבְל פְּלֵהוּ בְּיַחַד נִרְאָה דְּנִדְאִי הָיִי סִימָן וּבְנִדְאִי לֹא גָרַע מֵאִשָּׁה שְׁשִׁהָתָה עֲשָׂרָה שָׁנִים
וְלֹא יִלְדָה דְּאֲמַרִּינֵן שְׁמָא לֹא יִזְכָּה לְהִיבְנוֹת מִמֶּנָּה וּמוֹצִיא וְכ"ש פֶּאן פֶּן נִרְאָה לְפִי ענ"ד
וּבְשִׁהָתָה י' שָׁנִים כְּבָר כְּתַבְתִּי לְעֵיל פְּסַק הַרְמ' א' שְׁעֵלִיו אֲנוּ סוּמְכִין בְּכָל דִּינֵי או"ה אֲמַנָּם
כְּבָר הַעִיד הַנוֹב"י שְׁלֵא שְׁמַעְנוּ לְעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה בְּכִי"ב אֵע"ג שְׁהִדִּין מְפָרֵשׁ בְּרַמ"א וְכ"ש
בְּנִדְוֹן שְׁלֵנוּ הַגָּ' ל' דְּתַלְנִי בְּסִבְרוֹת דְּלְעֵיל חֲלִילָה לִי לְפִסְנִיק בּוֹ אֲלֵא לְהַצִּיעַ לְפָנֵי ת"ח
וּגְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל: וְהִנֵּה לְעֲשׂוֹת סְנִיף לְהִיָּתֵר הַגָּ' ל' י"ל בְּעַוְבָדָא הַגָּ' ל' דְּמִבְּנָאָר לְעֵיל דְּהִיא
אַסְרָה אֶת עֲצָמָה אִם לֹא תִרְצָה לְהַתְּגַרֵּשׁ.

וּבְקוֹנוֹטְרַס שְׁנַמְסֵר לִינְדִי מְאָרִיף בְּחִרִיפוֹת וּבְקִיאוֹת לְבָנוֹת הִיָּתֵר עַל הַנָּדָר שֶׁל הָאִשָּׁה
וּבְאֲמַת לִי קֶשֶׁה שְׁהָרִי קי"ל בְּכַתּוּבוֹת דָּף ע"א ע"א כר"י דְּהוּא נָתַן אֲצַבַּע בֵּין שִׁינָי' וְהָכִי
קי"ל בִּי"ד סִי' רל"ה וּא"כ הָיִי כְּאֵלוּ הוּא נָדָר וְאָסֵר אוֹתָהּ.

וְאִם הוּא אָסֵר אוֹתָהּ וְנִדְאִי אֵין שׁוּם הו"א דִּיּוֹעֵיל כְּנֵה דא"כ בְּטַל הַחֲרָם וְהַתְּקַנָּה לְגַמְרֵי:
אֲמַנָּם קֶצֶת סְנִיף לְהִיָּתֵר י"ל ע"י הַהִיָּתֵר הַגָּ' ל' לְפִי מ"ש הַמַּהֲרִי"ק בְּשׁוֹרֵשׁ קמ"א דְּאִשָּׁה
הָאֲסוּרָה עַל הַבְּעַל לֹא מְקַרִּית אִשְׁתּוֹ וְאִינָה בְּכָלֵל הַחֲרָם וְעוֹד כְּתַב בְּשׁוֹרֵשׁ ק"א דְּבִאֲרוּסָה
אֵין הַחַיּוּב עַל הַבְּעַל לְהַכְנִיסָה כְּדִי שְׁתֵּהָא אִשְׁתּוֹ וִיֵּהָא בְּכָלֵל הַחֲרָם פִּינֵן דְּאֲרוּסָה אִינָה
בְּכָלֵל הַחֲרָם וְהִיא לֹא מְצָאָה חֵן בְּעֵינָיו אֵין מְחַוֵּיב לְהַכְנִיסָה וּא"כ ה"ה הָכָא פִּינֵן דְּהַשְׁתָּא
אֲסוּרָה עָלֵיו וְלֹא מְקַרִּיא אִשְׁתּוֹ וְלִזְזָה גַם הִיא נִתְרַצִּית אַעפ"י שְׁמַקְרִי הוּא נָתַן אֲצַבַּע בֵּין
שִׁינָי' וּאֵע"ג דְּאֲפֻשָׁר לוֹ לְהַתִּיר גְּדָרָה הָא לְמַהֲרִי"ק אֵינוּ מְחַוֵּיב לְהַתִּיר לְהַשְׁתָּה' אִשְׁתּוֹ
דְּמָה לִי הַכְּנִסָה אֲצֵל אֲרוּסָה וְמָה לִי הִיָּתֵר נָדָר אֲצֵל אִשָּׁה שְׁאֲסוּרָה עָלֵיו: וְעוֹד י"ל דְּבִאֲשָׁה
זוֹ יֵשׁ עוֹד חֲשָׁשׁ עַפ"י מ"ש הַנוֹב"י מַהֲדוֹ'ת בַּחֲזוֹ'ד סִי' קנ"ד דְּהַטַּעַם דְּכָבָא הַהִקְדָּשׁ לִיד
כְּהֵן אוֹ לִיד גְּבַאי אֵין נִשְׁאָלִין עַל הַהִקְדָּשׁ מִשׁוּם דְּאֵין הַכְּהֵן מְחַוֵּיב לְהַאֲמִינוּ עַל הַחֲרָטָה
שְׁלוֹ כִּי הַשְׁאוּל עַל נְדָרוֹ ע"י חֲרָטָה מְבִנְאָר הִדִּין בִּי"ד סִי' רכ"ח דְּצְרִיף שְׁתִּתְחַרֵּט בְּעִיקָר
הַנָּדָר וְיִזְהַר שְׁלֵא יֵאמֵר שְׁמַתְחַרֵּט מְעִיקָרָא אֲלֵא א"כ הוּא בְּרוּר לוֹ שֶׁהוּא רוּצָה כְּאֵלוּ לֹא
נָדָר מְעוּלָם.

שאל"כ אין ההתרה שמתירין לו התרה והוא באיסור נדר פל ימיו עכ"ל וזה אין הפהו מחוייב להאמינו וכ"ש באיסור הנ"ל שנעשה עפ"י הגאון הצדיק מסאנץ ואמרין בנדרים דף ס"ד דאין פותחין בכבוד רבו וא"כ קשה להאמינה שיש לה חרטה דמעיקרא: ועכ"פ.

נראה דבכה"ג אינו מחוייב להאמינה דהרי אמרין בפסחים דף ד' ע"ב דבדבר דאית בי טרחא טובא לא מהימנא אשה בדאורייתא והסמ"ג כ' דבמלתא דספיקא אינה נאמנת ועיין בפמ"ג באו"ח סי' תל"ו סק"ח במג"א וא"כ האשה הזאת שנדרה בכתב שאם לא תרצה ליקח גט יאסר הבעל עלי' לפי דעת הרבה פוסקים נדר בפתב מהני וכמ"ש מרן הגאון בחת"ס בחיו"ד סי' רכ"ז וכן דעת עוד הרבה פוסקים ומכ"ש שבעונבדא דא העידו העדים שקבלו עליהם האיסור בפועל א"כ איכ"ל שאין צריף להאמין לה דיש לה חרטה דמעיקרא וכמ"ש לעיל: זהו הנראה לי בענין הנ"ל ואני מציע הדברים לפני גדולי ישראל אם ימצאו הדברים מכוננים גם אנכי הנני מצטרף להיתר כשיבא מפשורא ובתנאי אם אין רשות המלכות והשרים יר"ה מעפכת ובדבר הנ"ל צריף להיות מתון מאוד וה' יתפן את לבבה לטובה.

וגם צריף להבטיח ולהעמיד ערבות שאם תרצה לקבל גט מחוייב הבעל ליתן לה גט מיד וליתן לה פתובתה וחייבי'. דברי ידידו החותם בכרכה ומחיה חיים יתן לו חיים ארנפים ומתוקים דברי ידידו הדורש שלומו הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה ה' בעזה"י יום ה' פ' נצבים תרל"ח לפ"ק.

כשמנע קול שופר יחזק לחיים טובים בספר הרב המאור הגדול הפנפולג שלשלת היוחסין מוה' ישראל יעקב יוקל טייטעלבוים נ"י. אבדק"ק בארבעשט יע"א: מכתבו קבלתי בשבוע העבר ושם ביקש ממני להצטרף להתיר לאיש לישא אשה על אשתו שנשמתטית.

בצירוף מאה רבנים וגופא דעובדא הוא איש אחד ושמו ר' מאיר בן ר' אברהם מבארבעשט שנשא אשה ונדר עמה לערף עשר שנים וילדה לו בן ובת וזה חמש שנים אשר יצאתה מדעתה ונשתנעה למאוד והולכת ערומה בשנוקים ורחובות והרופאים לא מצאו מזור ותרופה למכתה והבעל הוא גלמוד ונע ונד וגם הוא עני ואינו יכול להשליש לה הפתובה ושאר דברים הנצרכים כפי מה שמבואר בנוב"י מהדו"ק סי' ג' וד' ובתשובת מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחלק אהע"ז סי' ד' וי"א ובשאר ספרים ומעלתו נ"י השתדל למצוא היתר עפ"י מ"ש הצ"צ בסי' ס"ו למפור הפתובה להבעל בטובת הנאה ולהשליש שיעור זה ליד ב"ד וגם להמציא לה מזונותי' וכסות ולשמרה שלא תהי' מופקרת ואופנים שכבר פסקו הפוסקים הנהם ולזה גם אני מסכים אם יהא נעשה הפל בתוקפו כמבואר במכתבו ובשאר ספרים אז יכולין לצרף גם דעתי: אבל מה דחזיתא לדעתי' דס"ל דאפילו אם רק ישליש חילוף כתב על הפתובה ושאר ת"ק סגי.

זה אינו לדעתי וכן מבואר ג"כ בספר שואל ומשיב מהדו"ק סי' ק"ד וגם אין אני יודע מה מוסיף בטחון בזה הרי כבר הפתובה בינדה וכבר כ' הצ"צ בתשובה הנ"ל שרק באופן שישליש הפתובה התירו ואין לנו כח לשנות וכן מסתבר דהרי עיקר תקנת ר"ג מ"ה הי' לפי מה דמבואר בפוסקים לטובת האשה ואם לא ישליש הפתובה לפעמים יבוא תקלה והפסד להאשה הנשמתטית שאם תשתפה ולבעל כבר יהי' אשה אחרת ולא יהא לו מעות לגרשה וליתן לה פתובתה וחזקה לחבר שא"מ דבר שא"מ מתח"י: ואפילו אם משליש

משכונן אפֿשר להסתפק כמו דפליגו הפוסקים בחו"מ סי' פ"ח אי משכונן חשיב פהילך ובנמוק"י בסוגיא דהילך הביא בשם הרמב"ר דאינו קונה משכונן שלא בפשעת הלנואָתו ועיי"ש.

ומיהו לדינא בנודאי נראה דישכונן מהני דשנה פספס פכספ וגם אפילו אם משליש מעות לא קנתה הוא והוי משכונן כמשליש מעות ממש ואינו נגד התקנה אבל לשנות מהתקנה ולהשליש רק ח"כ זה לא שמענו: ובאמת לפי מ"ש המהרש"ל בתשובה סי' ס"ה באשה שנסתטית דאסורה לבעל משום אשה נדה הי' אפֿשר להקל קצת כמו דקי"ל בנכפה באה"ע סי' קי"ז אלא שפבר תמהו עליו דהרי אמרינו בנדה דף י"ג דנשים פקחות מתקנות אותה ואני אמרתי לישב דברי המהרש"ל עפ"י מ"ש התוס' בגיטין דף ב' ע"ב דאיכ"ל דנדה לבעלה הוי כמו דבר שבפערונה והרמב"ן בחידושו שם פתב דלקה פתיב וספירה לה לעצמה דהינו כיון שהדבר נוגע לה לקה הוא נאמנת יותר מן נאמנות דעלמא ומאה נשים פחד דמי וא"כ שפיר איכ"ל דנדקא לענן טהרות נשים אחרות מתקנות אותה אבל לבעלה דהוי דבר שבפערונה אינם נאמנות פן י"ל לדעת: ובזה הי' אפֿשר לישב קושית המהר"מ לובלין שהקשה שם דלמה לי גז"ש דדבר דבר אי ע"א בעלמא אינו נאמן.

ולחנ"ל איכ"ל דצריך קרא דכיון דהדין הוא דהיכא דשייכא לעצמה נאמנת הו"א דגם בשאר דבר שבפערונה תהי' נאמנת ולכך אני צריך למילוף מגז"ש דדבר דבר. מ"מ הא אנו לא קי"ל דנדה מקרי דבר שבפערונה וא"כ לא קי"ל כמהרש"ל חנ"ל ואין לנו שום סמיקה אלא על ההיתר של הצ"צ ועל הפוסקים שהספימו עמו וממילא אין לנו רשות לשנות אלא לעשות דווקא כמו שכ' הוא דטובת הנאה של הפתובה הוא כמו פתובה עצמה מהטעם שכ' שם יעוי"ש: וראיתי בתשובות אמרי אש ח"ב סי' ב' שהביא שם בשם השואל לפקפק שם על הצ"צ חנ"ל דהרי הטוה"נ של הפתובה שייך להאשה ואיך יפרנסו אותה ממנה ובדרך שכ' מעלתו נ' בעובדא דידן' אבל גם פקפוק זה אינו דבלא"ה לדעתי דברי הצ"צ נכונים וברורים דהרי אנו קי"ל פתובה דרבנן שתיקנו חכמים משום שלא יהא קלה בעיניו להוציאה וכל זמן שהיא נשתטית בלא"ה אין אפֿשר לו להוציאה ולא שייך התיקון פלל ואינה צריכה להיות לה פתובה אלא כשתשתפה ואז יגרשנה וכדלעיל ולכך שפיר כ' הצ"צ דאז בזמן שהיא שוטה הפירות של הטוה"נ אינו שלה.

ובס' שואל ומשיב הקשה ג"כ על הצ"צ ונהי דהספם לדבריו מ"מ קשה לו הר"י הצ"צ הי' יכול להביא ראי' ממס' סנפה דף נ"ו דאמרינו ביצונא טב מקרא: ולפי ענ"ד האשה דעיקר הפתובה שלה שתיקנו רבנן הוא משום פדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה וכל שפתובה שלה עולה יותר התקנה טובה וחסקה ביותר.

ואולי בעת שתשתפה לא יהא לבעל אשה אחרת והיא תהי' נשאר אצל הבעל יהי' לה זה כמה שנתקטן ונתמעט שיווי הפתובה ע"י הטוה"נ הפסד. ואדרבה קשה לי דאם הטוה"נ אינה עולה כ"כ פשיעור פתובה דאורייתא לבתולה מאתיים דאם פוחת לבתולה מאתיים הוא בעילת זנות וא"כ אם תשתפה תהי' תחת בעלה בלא פתובה ויהי' כפוחת לבתולה פנ"ל.

מיהו לפי הנראה מדברי הצ"צ דלא חילק בזה מטעם שכ' נשם דהוי כמה ספיקות וספיקא ספיקות עיי"ש: ובלא"ה קשה לי לפי מ"ש ההגהות מרדכי בפ"ק דב"מ דשם הקשה האידא אפשר למפנר הפתובה בטוה"נ הא הוי כמו דשלב"ל וכמו דקי"ל באומר מאי שאירש מאבא אני מוכר לה דלא הוי מכירה דהוי דשלב"ל ותי' דגם בחי' יש לה שיעבוד עיי"ש וא"כ בנשתטית דהוי כמה ספיקות דכל זמן שלא נשתפה פקע השיעבוד הנ"ל וא"כ לא תהני מכירה כלל לפי דעת השיטה דס"ל בחו"מ סי' רי"ג דאם מקנה דבר דלא שייך בי' הקננו ההוא עם דבר דשייך בי' הקננו ההוא אינו מועיל כלל ובדבר שלב"ל פליגו הפוסקים בכה"ג אי ג"כ אמרינן כזה וא"כ מאי מועיל בנשתטית המכירה של הפתובה פינו דבאותה זמן היא נשתטית ויש כמה ספיקות ופקע גם השיעבוד: ואפשר לישב דבריו לפי מה דאיתא בחו"מ סי' ר"ט דבדשלב"ל מועיל תפיסה אם הוא תפיס ונהי דשם מיירי באופן אחר מ"מ איכ"ל דגם כאן מועיל תפיסת הב"ד בטוה"נ וצ"ע.

ומכל מקום פינו דגוף הדין דצריף להשליש הפתובה אינו דבר ברור אלא שיהפיל בו הביא זה והספיקו עמו האחרונים וגם לדברי הצ"צ הספיקו האחרונים יש לסמוך על דבריהם על אופן שכ' הצ"צ שצריף לעשות הבטחה יפה וטובה כמ"ש ג"כ מעלתו נ"י שצריף לעשות השטר בערפאות שיהא מועיל ג"כ בדיניהם על הבטחת המזונות ושאר חיובים ואז אני מסכים להתיר את האיש הנ"ל לישא אשה על אשתו עפ"י דיני התורה אם אין עיכוב מצד חוקי המדינה והשרים יר"ה והנראה בעיני פתבתי ואחתום בברכה בברכת השנים בכתיבה וחתמה טובה דברי הדו"ש הק' משה שיק מברעזאוןע: תשובה ו' בעזהי"ת חוסט יום ו' עש"ק פ' נשא תרל"ו לפ"ק: החיים והשלום וכ"ט להבחור המופלא ומפלג בתורה מוה' דניאל פרוסטיץ נ"י בק"ק פּרעשבורג יע"א: מכתבו קבלתי ובו נשאלתי לפי מאי דפסק בש"ע באהע"ז סי' ב' סעי' ח' דעם הארץ לא ישא פהנת ות"ח שנושא פהנת הרי זה נאה ומשופח ומסופק מעלתו אם גם בזה"ז רשאי ת"ח לישא פהנת פינו שמבואר בש"ע ב"ד סי' רמ"ג סעי' ב' ובש"ע ב"ד סי' י"ח ס"ק כ"ט דאין ת"ח בזה"ז ובפרט בחורים הלומדים שעדיין בנודאי לא הגיעו למדרגת ת"ח אם רשאים לישא פהנת דבגמרא אמרו שאין הזיווג עולה יפה ונחמירא סבנתא וכו' או דנימא דבזה"ז אין לנו פהנים מיוחדים כמ"ש המג"א בס"ר ר"א ס"ק כ"ד ועוד שהרי הרמ"א לא הגיה פלום באה"ע סי' ב' הנ"ל ונראה דס"ל דאעפ"י שאין דין ת"ח בזה"ז מ"מ מי שלומד נאה לזרעו של אהרן לדבק בו עכ"ל בקצרה: הגה פשוט הוא בעיני אע"ג שכ' המהרי"א ומהרי"ל הובא ברמ"א ש"י"ד סי' רמ"ג דאין ת"ח בזה"ז מ"מ בכלל ע"ה לא הוי וגדולה מזו כ' בשבו"י ח"א סי' קמ"ד דנהי דת"ח לא הוי מיהו צורבא מרבנן מקרי אפילו בזה"ז וכ' מקום שאמרו חכז"ל צורבא מרבנן גם האידינא הב"ת בכלל וביא ראי' מרש"י בתענית דף ד' שכ' רש"י שם צורבא מרבנן פירושו בחור חריף ומסתמא גם אלו שפנו חכמים בפסחים דף מ"ט ששאו פהנות מסתמא נשאו אותם בימי בחרותם כדאמרינן בקידושין דף כ"ט ע"ב בפרש"י על הא לן דבבבל רשאי לישא אשה ואח"כ ללמוד תורה: ועכ"פ לפי"ז פינו שאינו בכלל ע"ה אין בו איסור לישא פהנת אלא דנ"ל דגם מעליותא ג"כ איכא כמו בת"ח בכה"ג נאפילו לדעת הברכ"י בחו"מ סי' ט"ו דפליג על השבו"י הנ"ל מ"מ נ"ל דבנודאי בחור מופלג וירא שמים יוכל לישא פהנת וזיווגו עולה יפה ויתברך כמו דאמרינן שם בת"ח דהרי מבואר שם בפסחים דף מ"ט דדוןקא

ע"ה ישׂראל לא ישׂא פֿהֶנֶת אָבֶל פֿהוּ אָפִילוּ ע"ה רשאי ליִשׂא פֿהֶנֶת וּבְאַמַּת קִשָּׁה לִי עַל לְשׁוֹן הַשֵּׁעַ בַּאֲהֶ"ע סִמֵּן ב' דְּפֶסֶק דַּע"ה לֹא יִשׂא פֿהֶנֶת דְּהוּי לִי לְפָרֵשׁ דְּדוֹנָקָא ע"ה ישׂראל דְּהָא מְבֻנָּא בְּגִמְרָא פְּסָחִים הִנְ"ל דְּדוֹנָקָא ע"ה ישׂראל אָסוּר לוֹ לִישׂא פֿהֶנֶת אָבֶל ע"ה פֿהוּ מוֹתֵר לוֹ לִישׂא פֿהֶנֶת: וּמְבֻנָּא עַכ"פּ מִזֶּה פִּינּוֹן דְּכֹהֵן מוֹתֵר לִישׂא פֿהֶנֶת בְּכָל אֲנָפִן אַף אִם הוּא ע"ה א"כ הָרִי קִי"ל בִּיּו"ד ס' רנ"א דְּאַפִּילוּ מְמֹר ת"ח קוֹדֵם לַכַּה"ג ע"ה לְעַנְיָן לְהַחְיּוֹתוֹ וְלְכַסּוֹתוֹ וּמְבֻנָּא שֶׁם בְּש"ף דְּדִין זֶה דְּבִש"ע קִיָּים גַּם בּוֹה"ז אֲלֵא דְהַשֵּׁף דְּקִדְקֵד דָּאָם גִּישׁ לַע"ה פִּיק"נ וְלַת"ח בּוֹה"ז צָרִיף רַק עַל פְּסוּת אִיכ"ל דְּלְהַחְיּוֹת עֲדִיף אָפִילוּ בַּע"ה וּבִס' יָד אֲלִי ס' מ"ג הַקְּשָׁה וְחוֹלֵק עָלָיו יַעֲיִ"שׁ וְעַכ"פּ מִזֶּה מוֹכַח דְּגַם ת"ח אוֹ ב"ת בּוֹה"ז עֲדִיף מַכַּה"ג וְאִם פִּן פִּינּוֹן דְּכֹהֵן ע"ה מוֹתֵר לִישׂא פֿהֶנֶת וְזוּיּוּגָם עוֹלָה יָפָה מַכ"שׁ אִם בְּחוֹר ב"ח מְנַפְּלָג נוֹשׂא פֿהֶנֶת דְּזוּיּוּגָם עוֹלָה יָפָה: וְלְכַאוּרָה הִי לִי תִמְמָה בְּדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א הַמוּבָאִין בִּיּו"ד ס' ר"ה שְׁכ' דַּת"ח הָאִידְנָא דִּינוּ כַּע"ה בְּנוֹדֵר עַל אֲשֶׁתּוֹ שְׁתָּהָא אָסוּרָה עָלָיו כְּמוֹ אִמּוֹ וְזֶה לְכַאוּרָה נֶגְדַּד דְּבַרֵי הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב הִנְ"ל שְׁכ' דְּבִנּוּדָאִי אִין דִּינוּ כַּע"ה.

אָמְנָם בְּרַמ"א עֲצֻמוֹ מְבֻנָּא שְׁפִנוּנְתּוֹ רַק מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ דְּהָרִי מְסִיִּים שֶׁם דְּרוּבָם הֵם ע"ה וְא"א שְׁפִנוּנְתּוֹ עַל פִּן תּוֹרָה דְּרוּבָם ח"ו כַּע"ה. וְאַלֵּא ע"כ דְּכּוֹנּוּנְתּוֹ שְׁרוּבָא דְּעֵלְמָא הֵם ע"ה וְשְׁכִיחִים עִם בְּנֵי תּוֹרָה וְאַפְשָׁר שְׁיִשְׁמְעוּ מִב"ת שְׁיִנְדוּר שְׁתָּהָא אֲשֶׁתּוֹ אָסוּרָה עָלָיו כְּאִמּוֹ וְיִרְאוּ בּוֹ שְׂאִינּוֹ מְקִיָּים אֶת גְּדוּרָו.

עִי"ז יִקְיָלוּ הֵם גַּם בְּשָׂאָר גְּדוּרִים פִּן נ"ל פִּנוּנְתּוֹ וְצ"ע: וְעַכ"פּ לְפִי הִנְ"ל הוֹכַחְתִּי שְׁפִיר דְּנוּדָאִי מוֹתֵר לְבַחְרוֹר מְנַפְּלָג יִרָא שְׁמִים לִישׂא פֿהֶנֶת. וְעוֹד מִטַּעַם אַחַר נ"ל דְּשָׁרִי דְּזִיל בְּתַר טַעְמָא דְּמְבֻנָּא שֶׁם בְּרַש"י בְּפְסָחִים דָּף מ"ט מִשׁוּם דְּגִנָּאִי הוּא לְאַהֲרֹן שְׁיִדְבַק וְרַעוּ בַּע"ה ישׂראל אָבֶל בְּכֹן תּוֹרָה דְּאַפִּילוּ בְּעוֹדוֹ בְּחוֹר אִם הוּא מְנַפְּלָג וִירָא שְׁמִים הָרִי אָנוּ חֲזִיבִין לְכַבְּדוֹ וְכַדְקִי"ל בִּיּו"ד ס' רמ"ד דְּאַפִּילוּ יִנִּיק וְחַפִּים אָנוּ צָרִיכִין לְקוּם מְפָנּוּ וְלְהַדְרוֹ וְסִתְמָא הַמְצֻנָּה הוּא גַּם בּוֹה"ז וְכְמוֹ שְׁפִתָּם שֶׁם וְכִינּוֹן שְׂאֵנוּ חֲזִיבִין לְכַבְּדוֹ בְּנוּדָאִי אִין גִּנָּאִי לְאַהֲרֹן וְאַדְרַבָּה לְכַבּוֹד יַחֲשָׁב: וּמִטַּעַם זֶה קִשָּׁה לִי עַל הַשֵּׁף בִּיּו"ד ס' י"ח סְקִי"ט שְׁכ' דְּלִכְף אִין מְרָאִין סְפִין לַת"ח בּוֹה"ז מִשׁוּם דָּאִין ת"ח בּוֹה"ז וְקִשָּׁה וְכִי ס'ד דְּבִזְמַן הַזֶּה אִין חֲזִיבִין בְּכַבּוֹד ב"ת וְהָרִי אָמְרוּ דְּמְרָאִין סְפִין לְחַכְּם מְפָנּוּ פְּבוּדוֹ וְכִי ח"ו נִתְבַּטַּל הַמ"ע שֶׁל וְהַדְרַת פְּנֵי זָמַן וְדָרְשׁוּ חַכְז"ל זָמַן זֶה שְׁקִנָּה חַכְמָה וְכ"ש חַכְּם שְׁהוּא רַב בְּעִירוֹ.

וְהַתְּשִׁב"ץ בַּח"א ס' ל"ג כ' עַל זֶה הָא דְּאַמְרוּ רַז"ל יִפְתַּח בְּדוּרוֹ פְּשִׁמוּאֵל בְּדוּרוֹ וְצ"ע. וְכִיּו"ב כ' בִּס' בְּרַכ"י בַּחֲאֵה"ע ס' ב' דְּנוּדָאִי הָא דְּאַמְרִינּוּ דִּימְפֹר אָדָם כָּל מַה שְׁיִישׁ לוֹ וְיִשׂא בַּת ת"ח דְּגַם זֶה הוּא בְּזַמְנֵינוּ אַע"ג דָּאִין ת"ח בּוֹה"ז מ"מ הוּא הַמְעַוְלָה וְהַטּוֹב שְׁבִכּוּלָם וְלִכְף גְּרָאָה לְפִי עַנ"ד פְּשׁוּט דְּבִנּוּדָאִי הוּא זְיוּג טוֹב וְיִשָּׁר לְפָנֵי אֱלֹקִים וְאַדָּם: וּבַלֵּא"ה הָא דְּאַמְרִינּוּ אִין ת"ח בּוֹה"ז לְפִי מַאי שְׁהָאֲרִיף בְּרַכ"י ס' ט"ו הוּא רַק מִשׁוּם דְּאִיכָא בּוֹה"ז הַרְבֵּה שְׁלוּבְשִׁים בְּחִלּוּקָא דְּרַבְנָן וְאִינָם רְאוּיָם וּמִשׁוּם לֹא פְּלוּג כּו' וְא"כ י"ל דְּנוּקָא הִיכָא דַּע"י הַמְעַלּוֹת שֶׁל ת"ח נוֹצִיא מְמוֹן אוֹ עִי"ז יִגְרַע אִיזָה זְכוּת שֶׁל ע"ה אִזְ אָמְרִינּוּ דָּאִין ת"ח בּוֹה"ז אָבֶל בְּנִידוֹן הִנְ"ל דָּאִין מְפָקִיעִין שׁוּם זְכוּת בְּנוּדָאִי י"ל כַּמ"שׁ וּבִיִּאֲרַתִּי לְעִיל בְּזֶה: וּמַה שְׁכ' דִּישׁ לְצַדֵּד לְפִי מ"ש הַמַּג"א בִּס' ב' דְּהָאִידְנָא הַפְּהִיגִים הֵם

רק פהני חזקה ע"כ קיל מעליותא דידהו ובאמת כפר פלפלו בזה הפוסקים והובא בפת"ש סי' שכ"ב סק"ג הרבה תשובות שחלקו על הרשד"ם שפתב פן עיי"ש.

ולפי ענ"ד דדווקא לענן דבר שבממון איכ"ל פן דנהי דרובם פהנים ואית להו חזקה מפח רוב מ"מ הרי אין הולכין בממון אחר הרוב ולכך כ' היעב"ץ בתשובה והובא בפת"ש סי' ש"ה דהאידין טוב לפדות בכור במתנה ע"מ להחזיר ועיי"ש שהאריה וכן המג"א בסי' ר' מייירי לענן ליטול מנה יפה אבל לענן שאר דברים הפהנים בחזקתיהו עד כי יבוא הגואל בב"א פן נראה לפי ענ"ד: תשובה ז עוד

להנ"ל מה שהעיר על דברי התוס' בכרכות דף ב' ע"ב בד"ה דלמא וברש"י בפסחים דף צ"ג ע"ב ד"ה מעלות השחר ועוד בכמה דוכתי כ' דהחמה נכנסת בעובי הרקיע וזה נגד הספמת הגמרא בפסחים דף צ"ד ע"ב שאמר רבי נראין דבריהם מדברינו שהחמה נכנסת בלילה תחת השקיע והיא דאמרינו נראין כ' התוס' בעירובין דף מ"ו ע"ב ד"ה ר"א וכו' שפורין פן וכ"כ הרא"ש בפ' כל שעה והטור וב"י באו"ח סי' תנ"ה בשם ר"א ממיין דהחמה מהלכת תחת הארץ בלילה ולכך אין לשין אלא במים שלנו.

ויותר תימה על נוסח הלשון שתיקנו בזמירות לשבת הפותח בכל יום דלתות שערי מזרח ובוקע חלוני רקיע מוציא חמה ממקומה ולבנה ממכון שבתה ומאיר לעולם פולו דמשמע כמ"ד דנכנס בעובי הרקיע עכ"ל: והנה לפי הנראה לי דהדברים דלא קבלו חכז"ל מהלמ"ס אלא שאמרו פן לפי סברתו ובדבר שאינו מקובל ואין לו שורש בתורתנו אלא עפ"י החקירה והנסיון קשה להכריע.

וכמה פעמים הכריעו חכמים עפ"י השכל שהדבר הוא כן והדור הבאים אחריהם השפילו יותר בדבר זה וחלקו על הדעה הראשונה וכל דבר שמסקימים עליו עפ"י הנסיון א"א להחליט הדבר אלא עפ"י הרוב וכן הוא בהא דאמר רבי שנראין דברי חכמי אומות העולם אבל לא הכריע בהחלט פי בדבר פנה שמביאין רק ראיות א"א להחליט לגמרי ובאמת בהרמב"ם בספר המורה הגירסא שחכמי ישראל חזרו מדבריהם ועכ"פ לפי הגירסא שלנו לא אמר רבי אלא נראין.

ואין זה ענין למ"ש התוס' שם בעירובין דנראין היינו הספמה דזה שייך רק בדיני התורה שאנו מחוייבין לעשות כפי שנראה ואין לדיין אלא מה שענינו רואות והקב"ה מסכים על ידו משא"כ בדברים שהם בחקירת הטבע: וכבר האריה הרמב"ן בפ' בראשית בקרא וירא אלקים וכו' ושם כ' על פסוק ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד שרמז למה שיהי' לאחר נתינתו ברקיע ורמז לתנועת הגלגל על כל פני הארץ ועשרים וארבע שעות שכל רגע מהם בוקר וערב והיינו פדעת חכמי אוה"ע הנ"ל אבל עד יום הרביעי שנתלו המאורות ברקיע השמים והי' אור בוקר ולילה איכ"ל שהי' על אופן שנקנס האור בעובי הרקיע ויצא בבוקר ועל ענן זה אפשר שתיקנו הנוסחא שהוא דהקב"ה פתח בכל יום היינו מאי שהי' אז בתחילת הבריאה שנקרא במליצה שהוא דלתות שערי מזרח וקאי כל הענין הפל על אור הראשון ולבאר יותר נ"ל דהרי נאמר בקרא לעולם ה' דברך ניצב בשמים דמזה ילפינו דכשם שברא הקב"ה עולמו להשפיע הברכה והטובה לבריותיו לעולם כשפא אותו היום הוא משפיע כמו שהשפיע אז וא"כ כשם ששפעת ימי בראשית השפיע הקב"ה אורו בכל יום היום להאיר אל יושבי תבל כן הקב"ה מחדש בטובו בכל יום מ"ב

והגוי השפעת האור כפוחת בכל יום שערי הרקיע להאיר על הארץ פן נראה לי להסביר: ובגוף הדבר כבר הקשה על הגנסח הנ"ל בספר הברית מאמר ד' שני המאורות פרוק כ' וביאר שדרה המשורר לנקוט מליצה לפי המדומה לבני אדם עיי"ש.

ועכ"פ בש"ס שלנו אינו מוכרע לא לכאן ולא לכאן וצריכין אנו לחוש אם יש נפ"מ לדינא לחומר היצא מב' הספרות ולכה לענן מים שלנו חששו לדיעה שהוא נרש"י ותוס' נקטו בלשונם הדבר לפי דעת חכמי ישראל שהיו אז ואע"ג שעמה הסכימו המחברים וגם נראה פן בעין ובגיסיון שהחמה נכנסת בלילה מתחת לארץ מ"מ נקטו בזמירות הנ"ל לפי המדומה.

ואני מפרש לשון הגנסחא הפוחת בכל יום דלתות שערי מזרח ובוקע בכל יום שערי מזרח וכו' ומרמז על המדרש שהביאו התוס' בחולין דף מ' ד"ה הא וכו' שהמלאכים מנהיגים את החמה בהשגחת השי"ת ועל זה רמז הפוחת בכל יום דלתות שערי מזרח ובוקע חלוני רקיע וכו' ולא פתבתי הדברים האלה אלא כדי למלאות רצונו פי אין לנו נפ"מ בזה ואחתום בברכה.

דברי הדו"ש הק' משה שיק מברעזאווה תשובה ח' הנה הנוב"י מהדו"ק בחלק אהע"ז סי' ז' האריך וכ' להתיר הבת מפנוי שנתעברה ולא נבדקה האם עד שמתה וטעמו דדונקא אם האם לפנינו בעינו בדיקה אבל אם אין האם לפנינו ואין לדון עלי' אלא על הנוולד אמרינו כל דפריש מרובא פריש עיי"ש ראיותיו ובשומר ציון מכתב ק"ס השיג הרב דק"ק מיניסטער יע"א בדברים שאין להם שחר אבל לדינא יפה פינן וכבר קדמו בס' בית מאיר בסי' ד' סעי' כ"ו וכ' להוכיח בראיות ובספרות ברורות דלא כהנוב"י שהרי הרמב"ם פט"ו מהלכות איסורי ביאה דין י"ב כ' בהדיא שאם לא נבדקה האם עד שמתה הנוולד שתוקי עיי"ש: ונראה לי להביא ראי' לדבריו מדברי הש"ס בקידושין דף ע"ה ע"ב דאמרינו שם דכותיים הם כשתוקי ואמרינו שם פמה טעמים וכולם שנתערבו פסולים בהם ושם דף ע"ו אמרינו דממזר מאחותו נתערב בהם וקשה על הדורות שהשתא יש לן לומר כל דפריש מרובא פריש דדור הראשון כבר מת ובדור השני וכ"ש בדור שבה לפנינו יש לן לומר כל דפריש מרובא פריש והשתא אין קבוע לפנינו לחוש דלמא אזלא איהו לגבייהו וע"כ דלענן יוחסין אפילו ביוחסי קהל לא אזלינן בתר רובא: ואין לומר דאין זה ראי' פינן דדור הראשון שהי' בהן חשש דלמא אזלא איהו לגבייהו נאסר כל הדור השני הוי כמו שתוקי א"כ בדור השני אין צריך לומר שוב הטעם דלמא אזלא לגבייהו זה אינו דאז בדור הראשון לא הי' שאלה עליהם א"כ הוי דומיא דנידון הנוב"י דנהי דכל זמן שהיתה האם בחיים נאסר הנוולד משום חשש שתוקי אפי"ה פינן שלא דנו עליו עד שמתה האם אזלינן בתר השתא ה"נ בכותיים בדור הראשון לא דנו עליהם ולא נשאל עליהם מסתמא.

וא"כ השתא נימא כל דפריש מרובא פריש: אלא דיש לחלק בשלמא בישראלית כל זמן שהוא חי אין אנו מחזיקין אותה לשתוקי הואיל ואמה נאמנת וא"כ רק כשהאם מתה נולד לנו הספק ואז שוב איכ"ל כל דפריש בכותיים דגם כשהאם קיימת איכ"ל דאינה נאמנת דהרי נחשדו על לפני עור ולא איכפת להו באחרים וא"כ מיז הוחזקו כולם לשתוקי ושוב לא הותרו ואין ראי' מהתם: ולפי"ז א"כ נפשט מאי דמסתפק לי' לבית

מאיר באה"ע סי' ו' סעי' י"ג אם נשתמדה האם קודם שילדה אי נאמנת על הולד וכמו דהאמינו חכמים לאשה גם למומר ושאר פסול נאמן אי לא.

אלא דהבית מאיר לשיטתו דפליג על הנוב' ולקף לא איפשט לי' זה. פן נראה לפי ענ"ד: תשובה ט בעזה"י יום ו' עש"ק פ' חקת תרלו לפ"ק.

החיים והשלום וכל טוב להרב הגדול המופלג מוהר"ר יצחק אייזיק ווייס נ"י אבדק"ק סוואליאנע יע"א: מכתבו קבלתי ובו ביקש ממנו לחוות דעתי בענין תינוק שנולד בלי נקב בגיד כלל ובמשך הזמן ניקב הגיד מעצמו בצד חתימתו למעלה מהעטרה במקום שפנגדו בצד העליונה של הגיד הוא למטה מהעטרה ואז הוציא מי השתן דרך הנקב שהוא אף יען שמימי רגליו היו שותתין עד שכמעט היו נופלים דרך אחורי רגליו לזאת הלה אבי הילד עמו אל הרופא להעלות ארוכה לזה והרופא חתך באורך הגיד עד סופו אף לא חתך חתך מן הילד מעל"ע ואח"כ נתרפא מקום החתך ונתחברו הנפרדים רק שנסאר מקום רושם מעט כמו ב' חתיכות המתאומות ולא נשאר רק נקב פבתחילה ומאז והלאה הנה הוא משתין בקילוח דרך הנקב הנשאר ועושה פיפה פדרך כל האדם ומסתפק מעלתו אם הנקב שנעשה מעצמו חשבי' לי' פנקב ע"י חולי ותלני' בפלוגתא דראשונים ולכסוף העלה דחשיב ע"י חולי כמו ע"י מורסא ובועה ושפן מצא בתשובת מרן הגאון ח"ו סי' ס"ד דנידון פנה מקרי נקב ע"י חולי וא"כ הי' מותר לבוא בקהל: אלא דאפי"ה פינון שיש ספק אם יוליד או לא יש לעסוק בתקנה השני' שאמר הרופא ולהוציא נפשו מידי ספיקא והוא לנקוב את ראש הגיד באופן שיהי' שביל ודרך שיוכלו מי השתן לעבור בו עד סיום הגיד ולעשות קנה חלול דק של כסף כעין שפופרת ולתחבו בתוך הנקב אשר יעשה לאורך הגיד והקנה יעבור את הנקב אשר בתחתית הגיד שנעשה מאליו בכדי שע"י השפופרת ימנע את יציאת המי השתן שלא יצא דרך הנקב שהוא אף דרך הקנה יאחזו דרכם ואח"כ יסתום את הנקב הנעשה מאליו ע"י סמים שלא יעברו בו מימי השתן לעולם ושוב אח"כ יוציא את השפופרת מתוך הגיד וממילא יוציא אח"כ הפל פדרך כל הארץ עד פאן תוכן דבריו: ובאמת אין אני מבין גוף השאלה דמדברי מעלתו נראה דע"י התקנה של קנה השפופרת בנודאי יוליד וקשה לי הרי מבואר בכורות דף מ"ד ע"ב דשני נקבים יש להגיד אחד שבו מטיל המי רגלים ואחד מקום הגזע ואם ניקב הנקב של מקום הגזע לנקב של השתן שוב אינו מוליד דדווקא במקומו מזריע אבל שלא במקומו אינו מזריע ולפי פסק הש"ע באה"ע סי' ה' סעי' ז' דאם ניקב גנבתא של שכבת הגזע לתוך הגנבתא של מי הרגלים פסול לבוא בקהל דלא כר"א ממיץ וא"כ הרופאים שעושים קנה אחת של ע"כ או שעוקרים ההפסק שאמרו חכז"ל שהוא פקליפת השום שבין מקום הגזע למקום מי השתן וא"כ שוב אינו מוליד פינון שהגזע הולך דרך נקב מי השתן ואם אין עוקרים אותו הרי מקום הגזע נשאר סתום ובאמת שגם דברי מורי הגאון בעל חת"ס בתשובה הנ"ל לא זכיתי להבין מטעם זה ואין לי פאן רופא מן מקה שאוכל לסמוך עליו לחקור על זה: ולפי הנ"ל לכאורה אדרבה עד השתא שנעשה הנקב ע"י עצירת השתן אני מסתפק לומר דגנבתא דש"ז לא ניקב כלל דמה"ת ינקוב השתן הגנבתא של שכבת זרע אלא א"כ הגנבתא של ש"ז הוא תחת גנבתא דשתן ואז יכול להיות דגם עצירת השתן איננו לקרומי' ולפי"ז דיש ספק א"כ אם יניחו הנקב כמו שהיא יש לן ב' ספיקות להתיר א' דלמא קי"ל כהפוסקים דכל שניקב מעצמו מחמת חולי הוי כמו בי"ש ומותר

לבוא בקהל ובפרט שרוב הפוסקים ס"ל פה ואפילו אם תמצא לומר פדעת הרא"ש דחולי
הוי כמו בידי אדם מ"מ דלמא לא ניקב כלל גנבתא דשכ"ז וא"כ פנדאי הוי כביד"ש
דלכולי עלמא פשר: אלא דלכאורה זה הוי ספק חסרון ידיעה ולא מקרי ספק אמנם הרי
פבר מבואר ביו"ד סימן נ"ג סעיף ד' בש"ך שם דבמקום הפס"מ יש לסמוך עלי' ובנוב"י
בחיו"ד סי' נ"ה כ' דאפי' שלא במקום הכס"מ וא"כ יש לנו בנקב זה היתר עפ"י הנ"ל:
אבל אם יעשה מחדש קנה של פס"מ יסתור עי"ז ההפסק שפין נקב הנרע לגובחא דמי
השתן יעשו אותו עתה פצוע דפה ונהי דלכאורה גם על התקנה שעשה הרופא שחתך
הגיד לאורה הגיד יש ג"כ מקום לחוש דלמא מעיקרא לא הי' נקוב הגנבתא דשכ"ז וע"י
אותו חתך נפסק ונהי דאם נתרפא קי"ל דפצוע חוזר להכשירו אם נתרפא הרי בב"ש
בסימן ה' סק"ג כתב דאם הוליד לא תלינן שנתרפא אא"כ ביצוע שנתרפא.

אלא שע"ז יש ס"ס חדא שפא לא חתכו ואת"ל חתכו שפא נתרפא אבל אם יעשו מחדש
ע"י קנה שפופרת שפיר יש לחוש פדלעיל: ואפשר דמין בעל חת"ס זצ"ל לשיטתו
דצינוד בח"א באהע"ז סי' מ"ז דאם עושה הפצוע פדי לתמן אינו בכלל פצוע דפה וא"כ
ה"נ אפילו אם יעשה ע"י הקנה סתירה לקרמא דמפסיק פיון דעושה זה פדי לתמן לא
נעשה פצוע ע"י אדם.

מיהו נראה דמין זצ"ל לא סמך על זה רק שצינוד לומר פן יעוי"ש ונהרא' שפכתב דכל
דהנקב נעשה ע"י עצירת השתן הוי פמחמת חולי ואי ס"ל לאמת דנקב הפא לתמן אפילו
ע"י אדם פשר א"כ בכה"ג נדאי דכשר ולמה לי למימר דהוי פמחמת חולי אלא נדאי
דלא סמך על סברא זו וא"כ לדעתו אין לעשות תקנה חדשה כל זמן שלא יתבררו
הדברים ע"י רופאים מומחים שיכולין לסמוך עליהם ושב וא"ת עדיף והנה מה שפלפל
מעלתו נ"י אי ניקב הגיד הוא בכלל פרות שפכה או בכלל פצוע ומעלתו האריף בזה.

ונראה דבנדאי הוא בכלל פצוע ורש"י בחולין דף מ"ח דפירש דניקב הגיד פסול ונעשה
פרות שפכה לאו דוקא ואשגרת דלישנא נקט ולפענ"ד על הר"ן והסמ"ג הי' אפשר לומר
דהם לשיטתם דס"ל פשיטת התוס' ביבמות שם דניקב הגיד אינו פסול אלא א"כ ניקב
מעבר לעבר וא"כ בנפרת מקצת הגיד שפיר איכ"ל דהוי בכלל כ"ש.

ובאמת איכ"ל דבכה"ג לית לי' תקנתא אבל הא דאמרינן דניקב חוזר להכשירו היינו
בניקב רק עד החלל ובכה"ג באמת אינו פסול מלבוא בקהל דנקרא רק נפצע דבכה"ג
אין נפ"מ על אותו גברא דבלא"ה פשר אלא על הנולד שאם נולד מאיש שהוא אחר
שנסתם דאינו ממזר כמבואר שם בדבריהם.

אמנם לרש"י אין תי' זה עולה יפה דהרי פירש"י על הברייתא עצמה דתניא חוזר
להכשירו וע"ז פרש"י דניקב כ"ז שלא נסתם פסול משום כ"ש אי אפשר לומר פן:
ולפענ"ד דדברי רש"י מיוסדים על הא דאמרי' ביבמות דף ע"ה ע"ב דאמרינן שם מנ"ל
דהאי פ"ד באותו מקום ומתריץ דומיא דכ"ש ופריף הוא גופי' מנ"ל ומסיק פרות שפכה
פתיב מי שע"י פרותה שופף ושלף ע"י פריטה אינו שופף אלא מקלח ובמתניתא תנא
ילפונתא אחרת וא"כ לפי טעם הראשון פרות שפכה היינו שע"י פריטה הוא שופף וכיון
דטעמא דקרא משום שופף א"כ אע"ג דפרות שפכה היינו פנדאי דנפרת לגמרי שאין
לזה רפואה מפל מקום פיון דתלה הקרא הטעם משום ששופף ואינו מקלח וא"כ ממילא

בְּנֶקֶב שֶׁהוּא ג"כ שׁוֹתֵת וְאֵינוֹ מְקַלֵּחַ ג"כ פְּסוּל מֵהַאֵי טַעֲמָא גּוּפִי: וּבְזֶה מִיְנוֹשֵׁב מֵאֵי דְקַשְׂיָא לִי לְכַאֲרָה מִנ"ל בְּאַמַּת לְאַסְוֵר נִיְקָב בְּשִׁלְמָא פ"ד דְּאָסוֹר גַּם בְּדִיְקָה וּכְרִיתָה דְהֵינּוּ דפ"ד הֵינּוּ בְּבָצִים כְּמִבְּנָאָר בִּירוּשְׁלָמִי דְדַפְּהָ הֵינּוּ בְּבָצִים שְׁפִיר אִיכ"ל דְּאֵם פְּצוּעָא אָסוֹר כ"ש דְּכְרִיתָה וּכְדַאֲמַרֵּינוּ לְעֵנִין טְרִיפוֹת פֶּל הֵיכָא דְנִיְקָב טְרִיפָה כ"ש גִּיטְל אָבְל בְּהָא דְאָמַרֵּינוּ דְגַבֵּי גִיד גַּם פְּצוּעָא פְּסוּל מִנ"ל דְּלָמָא דְנִיְקָב נִפְרַת לְגַמְרֵי כְּפִשְׁטָא דְקָרָא.

וְעַל פִּי הַג"ל מִיְנוֹשֵׁב דְהָרִי הַטַּעַם מִשׁוּם שְׁשׁוּפָה וְאֵינוֹ מְקַלֵּחַ וּא"כ הֵה"ד פְּצוּעָא בְּגִיד דְג"כ שׁוֹתֵת וְאֵינוֹ מְקַלֵּחַ וְגַלִּי לָן קָרָא דְג"כ אָסוֹר וּא"כ שְׁפִיר אָמַר רָבָא פְּצוּעָא בְּכֹלָן דְדָה בְּכֹלָן פְּרִיתָה בְּכֹלָן וְזֶה נִרְאֶה כְּפִינֵי ר"ש"י נִיְקָב פְּסוּל מִשׁוּם כ"ש ר"י מְדַקְרֵיא רַחֲמָנָא פְּרוּת שְׁפָכָה מִשׁוּם מוֹכַח דְהַטַּעַם שֶׁל הָאִסוּר הָאֵל מִשׁוּם שְׁשׁוּפָה מִמִּילָא מֵהַאֵי טַעֲמָא גּוּפִי גַם בְּנִיְקָב פְּסוּל.

וְזֶה רְמַז ר"ש"י ז"ל בְּלִשׁוֹנוֹ מִשׁוּם דְכָבֵר כ' בְּכָלִי הַש"ס דְהֵיכָא דְאָמַרוּ חֲכָמֵי מִשׁוּם שְׁשׁוּפָה אֵינוֹ יִלְפוּתָא מֵהַאֵי קָרָא מִשׁוּם אֵלָא דְמוֹכַח מִיְנֵי וְה"ה דִּי"ל כֵּן בְּכֹנֶנֶת ר"ש"י ז"ל: וּלְפִי"ז מִיְנוֹשֵׁב נָמִי הַקְּוִשְׂיָא שְׁהֶאֱרִיף בְּהַ הַנוּב"י בְּסִי' ו' ח"א בַּאֲהַע"ז לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה מֵהִירוּשְׁלָמִי וְהַסְפְּרֵי דְתַנְיָא בְּפ"ד חוֹזֵר וּבְכ"ש אֵינוֹ חוֹזֵר וְזֶהוּ הַלְכוֹת רוּפְאִים וְקָשָׁה מ"ש מִנִּיְקָב דְחוֹזֵר דְהֵינּוּ ג"כ פְּרוּת שְׁפָכָה וְלִהַג"ל א"ש דְכ"ש עֲצָמוֹ בְּנִדְאֵי אֵינוֹ חוֹזֵר אָבְל אֵין זֶה הַטַּעַם דְלָכָף פְּסוּלֵי הַתּוֹרָה מִשׁוּם שְׁאֵינוֹ חוֹזֵר שְׁהָרִי גַם פְּצוּעָא אוֹ נִיְקָב הַגִּיד דְחוֹזֵר וְאִפ"ה אָסוֹר מִשׁוּם ג"ש וְע"ז מְסִיִּים וְזֶהוּ מֵהַלְכוֹת הָרוּפְאִים שְׁאֵין הַפְּסוּל מִשׁוּם שְׁאֵינוֹ חוֹזֵר אֵלָא דְזֶה הֵי הַלְכוֹת רוּפְאִים שְׁהֵיוּ חוֹזֵר וְזֶה אֵינוֹ חוֹזֵר אָבְל אֵין זֶה הַטַּעַם לוֹמַר דְפְסוּל מִשׁוּם דְאֵינוֹ חוֹזֵר אֵלָא אֲפִילוּ בְּדָבָר דְחוֹזֵר כ"ז שְׁלֵא חוֹזֵר וְנִתְרַפָּא אָסוֹר לְבוֹא בְּקַהֲלָא כֵּן נִרְאֶה לְפִי עַנ"ד נְכוּן.

וְעַכ"פ הֵלְכָה פְּסוּקָה הִיא דְנִיְקָב הַגִּיד יוֹכֵל לְהַתְרַפְּאוֹת וְאֵם נִתְרַפָּא הוּא כְּשֶׁר: וּמִטַּעַם זֶה אֵין אֲנִי יוֹדֵעַ לְמָה הָרוּפָא הֵהוּא לֹא נָתַן סְמִים בְּאִנְפוֹן שְׁיִסְתְּנוּמוֹ הַנֶּקֶב שְׁשׁוּפָה מִמִּילָא וְנִהִי דְרַפּוּאָה דְאִיתָא בְּש"ס שְׁם וּבִירוּשְׁלָמִי לֹא בְּקִיאֵי בִי הָרוּפְאִים דְהֵאִידְנָא אָבְל בְּהַאֵי יֵשׁ לְהֵם תְּחַבְּנִישׁת אַחֲרֵים לְזֶה שְׁאֲפִשֶׁר לְסִתְּנוֹם אוֹתוֹ וּא"כ אֵין אֲנִי מִבִּין אֵם מְעִיקְרָא הִי הַגִּיד חָלָל עַד סוּפּוֹ אֵלָא שְׁנִסְתַּם שְׁם וְכֵן הוּא בְּתַשׁוּבוֹת הָרָא"ש פְּלָל ל"ג שְׁעִי"ז הוּא חוֹזֵר לְאַחֲרֵיוֹ וְשׁוֹתֵת וְהָרוּפָא סִתְּמוֹ אֵת זֶה וּא"כ אֲפִשֶׁר דְמִזְרִיעַ כְּמ"ש הָרָא"ש אֵם בְּאַמַּת גַּם גִּיבְתָא דש"ז נִיְקָב וְכִסְפִּיקָא דְלַעֲיִל: וּבְאַמַּת קָשָׁה לִי לְהַבִּין דְבְרֵי תְּשׁוּבַת הָרָא"ש הַג"ל הֵיכָא מְפִנְרֵשׁ הָא דְתַנְיָא נִיְקָב פְּסוּל נְסִתְּמוֹ כְּשֶׁר וְהֵיכָא מְשַׁכַּחַת לָהּ אֵי הִי הַגִּיד חָלָל אֵלָא שְׁהִי סִתּוּם לְמַעְלָה מֵאֵי מוֹעִיל אֵם נְסִתְּמוֹ הַנֶּקֶב וְאֵם לֹא הִי שְׁם חָלָל בְּנִדְאֵי אֵינוֹ מוּכָן הָרִי לְהָרָא"ש בְּכַה"ג כְּשֶׁר וְצ"ע וְעַכ"פ אֲנִי בְּעַר וְלֹא אֲדַע תְּוֹכֵן עֵנִין הֵהוּא וְלֹא פְתַבְתִּי אֵלָא לְהַעֲרִיר וְצָרִיף חֲקִירָה אֲצֵל הָרוּפְאִים הַמְּנוֹמְחִים וְכָל זְמַן שְׁלֵא נִתְבָּרַר בְּנִדְאֵי שְׁאו"ת עֲדִיף וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָה כו' הַק' מִשְׁהָ שִׁיק מְבַרְעֵזְאוֹנָע: תְּשׁוּבָה י עוֹד בְּעֵנִין הַג"ל בְּעִזָּה"י יוֹם א' פ' מִטּוֹת שְׁנַת תַּרל"ו לַפ"ק פְּהָ חוּסְט יַע"א.

הַחֲיִים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְהֵרֵב הַמֵּאוֹ"ג הַמְּנוֹפְלָג בְּתוֹרָה כְּש"ת מוֹה' יִצְחָק אֵיזֶיק וְנִיִּיס נ"י אַבְד"ק סוּוֹאָלוּעַ יַע"א. מְכַתְּבוֹ קַבְלָתִי וְרֵאִיתִי בּוֹ אֵיזֶה הַשְּׁגוֹת עַל מְכַתְּבִי וְאֲנִי לֹא אֲמַרְתִּי קַבְלוּ דַעֲתִי וּבְפִירוּשׁ פְתַבְתִּי שְׁבִאֲתִי רַק לְעוֹרֵר עַל הַדְּבָרִים אָבְל בְּאַמַּת לֹא הִבְנֵתִי מֵהַ שְׁהִישִׁיג עָלַי שְׁכ' דְלִפִּי דְבְרֵי יִסְתְּרוּ דְבְרֵי הַאֲהַע"ז בְּש"ע סִמָּן ו' סְעִיף ג' וְסְעִיף ט'

ואני לא ידעתי מה סתירה יש שם ודאי דקי"ל שם דהמטיל מים מב' נקבים אינו פסול לבוא בקהל לא מפני' אם הנקב קטן פנולי האי שרק מי השתן שצריכין רק נקב קטן כדאיתא ס"פ לולב וערבה דאפי' לנין צריה נקב גדול יותר ממה שצריה למים, וא"כ אפשר דאין הנרע יכולה לצאת דרה שם מהנקבים הדקים.

אלא אפילו אם הנקב גדול כל פה שהנרע יכול ג"כ לצאת דרה שם אפ"ה פשוט בעיני דאם מוציא נרע דרה ב' הנקבים אפילו אם נעשה ע"י אדם פשר דהרי משום דהנרע יוצא גם ע"י הנקב שבגיבתא של הנרע שהיא מקומה של הנרע וראוי להוליד א"כ מאי איכפת לן דהחלק מהנרע יוצא גם מגיבתא אחרינא שאינה מתבשלת שם להנרע וכן נראה מבואר מלשון הש"ע שם סעיף ו' דדוקא בנסתם שביל הנרע בכה"ג פסול וכבר כ' הרא"ש ביבמות דף ע"ו שדין זה מיירי בלא נעשה ביד"ש אבל בנידון שלנו שאנו חוששין שע"י הקנה של פסוף סתרו הגיבת' של הנרע מחיצה המפרדת בין גיבתא דנרע לגיבתא דהטלת מי השתן ונהי דע"י סתימה לא הוי פסול משום דהי' ביד"ש אבל עכשיו שפטר המחיצה המפסיקתו הרי נעשה פ"ד ע"י אדם אם לא נאמר כמו שצידד הגאון מרן חת"ס זצ"ל בס"י י"ג בחאהע"ז שהבאתי בתשובה הקודמת דדייק לשון הסמ"ג דאם מעיקר' הי' ביד"ש נעשאו פצווע בידי אדם פדי לתמן לא הוי פ"ד בידי אדם וכבר כתבתי שפרן הגאון זצ"ל לא סמך על זה: ומה שהשיג עוד על מה שהקשיתי על תשובת הרא"ש וכ' מעלתו דהרא"ש מיירי שלא נסתם הנקב הרגיל בסיום הגוף כלל רק שניקב ג"כ באמצע הגיד בידי אדם ופסול משום פ"ד וכו' ג"כ אינו מוכן כלל דהרי בדברי הרא"ש מבואר דאפילו יש נקב באמצע הגיד אפילו אם החלל הולך עד סוף והקלוח של מי רגלים הולך עד סופו דאל"כ לא קאמר כלל שפסח שצריכין לחזור עי"ז שומת מבואר דגם בכה"ג הולך עד סוף הגיד וחזור וא"כ לדברי איכפת לן שיש נקב באמצע הגיד פנין שהקלוח של נרע ומי השתן יורדים עד סוף הגיד ושם יש נקב ושפיר יכול להוליד ואם כן אפי' בלא סתימת הנקב יוכל להוליד ואינו פרוט שפכה: ומ"ש על הס"ס שכתבתי וכ' דיש ס"ס להיפך שפא לא נתרפא כו' באמת הב"ש כתב דלא תליא בנתרפא אבל מ"מ ספק הוא ולכך בנידון דידן דלא ידעין אם גיבתא דנרע נחתה הוי ס"ס גם בזה חדא שפא לא נחתה הגיבתא של נרע ועל ידי גיבתא של מיהשתן לא נעשה כ"ש ואת"ל נחתה שפא נתרפא ולכך שפיר הוי ס"ס וכמ"ש בתשובה הקודמת זה הי' פוןנתי ונהי דכ' הב"ש דלא תלינו בנתרפא אבל מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל באהע"ז סי' י"ג כ' דהטעם משום דמוקמינו אחזקת' אבל פאן דהיא ספק לדעתי אם נחתה גיבתא דשכ"ז דהוי בחזקת שלא נחתה שפיר יש ס"ס: וביבמות דף ע"ו נראה מבואר במאי שכת' למעלה דאמרין שם א"ש ניקב ונסתם כל שאלו נקרי ונקרע פסול ואם לאו פשר ופרש"י דנקב קטן אם נקרי נקרע מרחיב הנקב ופסול מבואר דאין הנרע יוצא ע"י נקב קטן מאוד וגוף הדבר קשה שאם הנקב נעשה ע"י הנרע לפמ"ש מרן הגאון בחת"ס בחלק ששי בסיומן ס"ד ולזה הסכים מעלתו והסביר במכתבו הראשון דאם נעשה ע"י השתן הוי נקרע ע"י חולי וקשר לדעת מקצת פוסקים ג"ז פשר ואמאי אמרינן שם דפסול והרא"ש ונהרמב"ם לא כתבו כלל ונסתם וצ"ע.

ואפשר פנין דהנקב נעשה ע"י אדם והיה עומד ליקרע ע"י הנרע אמרינן כל העומד כו' וכר"ש דס"ל כל העומד לזרוק פזרוק דמי ובגוף הדין אי קי"ל כר"ש יש לפסול גדול

בבית שמואל בסימן קכ"ד סק"ב ובפר"ח שם וצ"ע ואם אמנם כל הדברים שכ' הם פשוטים ומבוארים ולא השבתי אלא מפני הכבוד ואחתום בברכה.

הק' משה שיק מברעזאווע. תשובה יא בעזה"י יום ה' לסדר תרומה תרל"ז לפ"ק פה חוסט יע"א.

יצו ה' את הברכה לה"ה התורני המפלג כש"ת מוה' משה מיכל שנוארץ באלמאשד יע"א אם אמנם שאין אני מפיר אותו מ"מ כיון שפתי שבינו ובין לומדים אחרים יש מחלוקת בדין שמואל עליו לא מנעתי מלהשיב והוא בענין סירוס שנוהגין העולם למפור הב"ח לנכרי והוא מסרס ע"י נכרי אחר וכ' מעלתו נ"י שיצא להם זה ממה שהביא הרמ"א באה"ע סוף סי' ה' בשם תה"ד סי' רצ"ט שפתי דאם עושה ע"י נכרי אחר הוי לפני דלפני נכתב שהוא טעות גמור דשם איירי במכרו לחלוטין אלא דקאי למ"ד דב"נ ג"כ מצווה על הסירוס כו' משא"כ במוכר רק פדי לסרס דהוא בכלל הערמה עכ"ל בקיצור.

הנה בנדאי מ"ש דזה אינו דומה להאי דתרה"ד הוא אמת דשם ודאי דאינו מיירי במוכרו פדי לסרס. ואפ"ה בגוף הדין אף אם מוכר בכה"ג שחוזר הישראל ולוקח מן הנכרי ולא מכר אותו דבר אלא פדי לסלק האיסור ולא היתה המכירה אלא לשעה ולזמן אי בכה"ג חשיב כמכירה כפר פליגי בזה גאוני עולם בדורות שלפנינו: הנה הגאון בעל תבו"ש בספרו בכור שור בפסחים דף כ"א ע"ב האריף בזה וצונח פכרוכיא על האנשים שפפטימין בהמות בחמץ הפסח מוכרין בהמות והחמץ לגוי ולאחר הפסח קונין שוב בחזרה וכת' דזה אסור דנהי דמתירין למפור החמץ שהיא ג"כ פועל הערמה חמץ שאני דאין שם איסור דאורייתא דמדאורייתא בביתול בעלמא סגי ועוד האריף לחלק בטעמים בין חמץ למכירות בהמות ולדידך ה"נ במוכר עופות וכוונתו שהגוי יניח אותם לסרס ואח"כ שוב קונה אותם מן הנכרי בחזרה הוי רק כהערמה בעלמא: אבל המקור"ח בהלכות פסח סוס"י תמ"ח האריף טובא וכתב דכל כה"ג לא מקרי הערמה אפילו במוכר לזמן אלא שרשות ביז הנכרי אם ירצה להחזיק לעצמו דבר זה לעולם באותן מעות שקצבו לו הוי מכירה גמורה ומועיל וכמו דחזינו מעשים בכל יום למפור בהמה המבפרת לעפומ"ם ולאחר שילדה נותנין להנכרי מעט ריוח וקונין ממנו בחזרה וסומכין ע"ז אף באיסור חמור דבכור דמהיכי תיתי נימא דישאל אין דעתו מספמת דאם ירצה הגוי ליתן לו דמי המכירה לגמרי יהא נשאר המקח בידו דהרי מסתמא פסק עמו כשער שפשוט ולמה לא יהא ניחא ליה וא"כ ה"נ בנידון דידן אם מוכר באמת ופוסק עמו כפי השער והגוי מושך וגם נותן לו מקצת דמים פדי שיקנה הגוי במעות ומשיכה ודאי הוי מכירה גמורה וא"כ גוף הסברא אי חשוב זה להערמה תליא בפלוגתא גם בדברי מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחאו"ח סי' ס"ב לענין למפור בהמה על שבת לסלק איסור שבימת בהמתו כתב פלפול הנה יעו"ש ומסברא נראין דברי המקור חיים: ומפל מקום על כל המכירות לסלק האיסור פיוצא בזה קשה כמ"ש מרן בעל חת"ס זצ"ל בחיו"ד סי' ש"י ועוד שם בתשובה לענין מכירת בכור דבעינן פנונת המוכר שצריך לכנון להקנות וכוונת הלוקח שיכנון לקנות ובשלמא בחמץ סגי אם רק המוכר היהודי רוצה להקנותו ולהוציא החמץ מרשותו.

אָבֵל בְּכֹר צָרִיף שְׂיִכּוּן הַיִּשְׂרָאֵל לְהַקְנוֹת וְהַגּוֹי לַקְנוֹת דְּאֶפְּלוּ אִם נִימָא בְּעֵלְמָא בְּיִשְׂרָאֵל אִם רַק הַמּוֹכֵר מְכַוֵּן לְהַקְנוֹת בְּדַעַת אַחֲרֵת מִקְנֵה אוֹתוֹ לֹא בְּעֵינָיִם הַכּוֹנֵנָה שְׁל הַקּוֹנֵה. אָבֵל בְּגוֹי י"ל דְּבַעֲיָ לַכ"ע פְּנוּנַת הַקּוֹנֵה וְכ"ש לַפּמ"ש מְרָן זצ"ל לְבַעַל חַת"ס שָׁם בְּתוֹשִׁיבָה בְּסִימָן שִׁי"ג וְא"כ בְּכה"ג פְּשׁוּמֹכֵר לְגוֹי הֵן לְעַנְיָן בְּכֹר אוֹ כִּיּו"ב לְעַנְיָן מְכִירַת הַבְּהֵמוֹת בְּשָׂבִיל לְפִטְמָם בְּחֻמֵּץ צָרִיף הַמּוֹכֵר שְׂיֵהָא זְהִיחַר בְּרוּחוֹ שְׂיֵהָא דַּעְתּוֹ לְהַקְנוֹת בְּאַמַּת וְגַם זְהִיר אֵת הַגּוֹי שְׂיִכּוּן לַקְנוֹת וְשְׂאִינוּ מְחַנְיָב וְאִינוּ בְּרוּר לוֹ אִי יַחְזוֹר וְיִקְנֵה מִמֶּנּוּ רַק אִם יִרְצֶה וְיִהְיֶה שְׂנִיחָם מְרַנְצִים וְה"נ נ"ל בְּנִידוֹן הַנ"ל לְעַנְיָן סִירוּס: אָמְנָם יֵשׁ לְצַדֵּד לְלַמּוֹד זְכוּת עַל הַנּוֹהֲגִין לְמַפְנֵי פְּדֵי לְסִרְס אִפִּי אִם חֲלִילָה אִינוּ מְכַוֵּנִים בְּדַעַת שְׂלִימָה לְהַקְנוֹת וְלַקְנוֹת אֶפְּלוּ אִם חֲשָׁבִינוּ לִיה פְּהַעֲרָמָה דְּהַרִי אָמְרוּ בְּשַׁבַּת דָּף קל"ט ע"ב דְּהַעֲרָמָה בְּדַרְבְּנֵי שְׂרִי הִכָּא דְּאִינוּ מְוַכְרַח שְׂהוּא הַעֲרָמָה דְּאִמְרָה לְגוֹי לְסִרְס הִיא רַק אִיבְעֵי בְּגִמְרָא דָּף צ' אִי הָוִי אִיסוּר דְּרַבְּנָן כְּמוֹ בְּשַׁבַּת אוֹ לֹא וּבְדַרְבְּנֵי הַעֲרָמָה שְׂרִי וְאֶפְשָׁר פִּינֵן דְּעִיקְרוֹ דְּאוּרְיִימָא בְּכַהֲאִי גִוּוּנָא הַעֲרָמָה אִיסוּר: וְאֶפְשָׁר לוֹמַר עוֹד סְבָרָא לְהַקְלֵ דְּהַנְּהָה חֲסוּת יָאִיר בְּסִי"ג הַבִּיא פְּלִפּוּל אִי בְּשַׁבַּת שְׂרִי לוֹמַר לְגוֹי שְׂהַגּוֹי הַהוּא יֹאמֵר לְגוֹי אַחַר לְעִשׂוֹת מְלָאכָה פִּינֵן שְׂהוּא מְצַנְנָה לְגוֹי רַק עַל אִמְרָה לְגוֹי אַחַר הָוִי כְּשָׁבוֹת דְּשָׁבוֹת דְּשְׂרִי בְּשַׁבַּת בְּמָקוֹם פְּסִידָא וְכִיּו"ב וְשָׁם צִיָּדָד לְכָאן וְלְכָאן וְכֵן בְּס' תוֹסַפַּת שַׁבַּת בְּסִי"ג רַמ"ג בְּפָלְלִים עֵי"ש שְׁכ' דְּבְכַה"ג מִיָּדִי סְפִיק' לֹא נִפְקָא וְא"כ לְעַנְיָן סִירוּס דְּהָוִי אִיבְעֵי דְּלֹא אִיפְשָׁטָא אַע"ג דְּהָרָא"ש בְּב"מ שָׁם כ' דְּאִיפְשָׁטָא הִינְנוּ דְּפִשְׁטָא לִי דְּב"נ אִינוּ מְצַנְנָה עַל הַסִּירוּס אָבֵל לְדִידוֹן דְּנִפְסָק בְּש"ע בַּאֲהַע"ז סְעִיף ה' ב' דִּיעוֹת בְּזָה אִי ב"נ מְצַנְנָה עַל הַסִּירוּס אוֹ לֹא א"כ נִרְאֶה דְּלֹא אִיפְשָׁטָא הַאִיבְעֵי וְא"כ אִם עֲכוּפִים הָרָאשׁוֹן אִינוּ עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּעַצְמוֹ רַק ע"י אַחַר וְהָוִי פְּאוּמֵר לוֹ לְעִשׂוֹת ע"י אַחַר הָוִי ס"ס בְּדַרְבְּנֵי וְאִיכ"ל דְּשְׂרִי וְיֵשׁ שְׁפִיר מְקוֹם לְלַמּוֹד מְדַבְּרִי הַתְּה"ד הַנ"ל גַּם לְעַנְיָן מְכִירָה בְּכַה"ג: אִיבְרָא אֶפְּלוּ לְכָל הַצְּדָדִים הַנ"ל יֵשׁ לְבַעַל יִשְׂרָאֵל יִרָא ה' לְהִיּוֹת נִזְהָר מִשׁוּם דְּלְעַנְיָן סִירוּס אִיכ"ל דְּגָרַע דְּהַרִי שָׁם קי"ל דְּאֶפְּלוּ אִם הַגּוֹי מַעֲצָמוֹ עוֹשֶׂה לְטוֹבַת יִשְׂרָאֵל אִיסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ כְּמוֹ הַמְּבַטֵּל אִיסוּר לְכַתְּחִלָּה לְצוּרָה אָדָם אַחַר א"כ אִם הַעֲכוּפִים עֹשֶׂה זֶה בְּשָׂבִיל יִשְׂרָאֵל וְלְטוֹבַתוֹ וְגַם הַגּוֹי הַשְּׂנִי יוֹדֵעַ מִזֶּה וְעוֹשֶׂה כֵּן לְטוֹבַת הַיִּשְׂרָאֵל עֲדִינֵן י"ל דְּהָוִי כְּמַבְטֵל אִיסוּר בְּשָׂבִיל אַחַר וְלִכְךָ בְּנוֹדָאִי נְכוּן וְרָאוּי שְׂהַגּוֹי הַשְּׂנִי לֹא יִדַּע מִזֶּה פְּלֵל שְׂהוּא שְׁל הַיִּשְׂרָאֵל וְלִזָּה לֹא יַעֲמֹד הַיִּשְׂרָאֵל שָׁם כְּמ"ש הַבְּרַכ"י שָׁם כְּנִלְפַע"ד דְּבָרֵי הַחֻתָּם בְּבְרָכָה.

הק' מִשֶׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּנֵעַ תְּשׁוּבָה יב שִׁיל"ח עֲרַגִּין יוֹד מְרַחֲשׁוֹן תְּרִי"ד לַפ"ק הַחַיִּים וְהַשְּׁלוּם וְכ"ט לְאַהֲוִי ש"ב הַרְבּ הַמְּאוּה"ג הַמְּפֹרָסִים הַחֲרוּץ וְהַשְּׁנוֹן כַּש"ת מוה' דוֹד שִׁיק נ"י הַאֲבַד"ק סַעֲטָשִׁין יַע"א.

מְכַתְּבוֹ קַבְּלָתִי וְכו' וּמַעֲלָתוֹ בְּדַק לֵן בְּדִין פְּנוּי' אַחַת שְׂיִצָּא עָלֶיהָ קוּל תְּמִיד שְׂהִיא זוֹנָה מְוַפְקֵרַת וְשְׂרָאוּ אוֹתָהּ תְּמִיד בְּכַתְּבֵי הַקְּדִישׁוֹת בְּעִיר פְּעֶסֶט וְאַח"כּ נִישְׂאָת לְנַעַר אֶחָד וְנוֹדַע אַח"כּ שְׂזָה שְׂנַשְׂאָה הוּא כְּהֵן וְבַאֲה"ע ס' ז' סְעִיף א' פְּסַק בְּנִתְיַחְדָּה לְזִנוּת אִיסוּרָה וּמַעֲלָתוֹ נ"י הָאֲרִיף מְאוּד וְהַכְּרִיעַ לְהִתֵּר וּכְדַעַת הַח"מ שָׁם בְּס"ק כ"ב דְּמַהֲרִי"ק שְׂמַמְנוּ נוֹבַע דִּין זֶה אִיסוּר רַק לְכַתְּחִלָּה אָבֵל אִם נִישְׂאָת לֹא תִצָּא וְדִלָּא פְּדַבְּרִי הַב"ש שָׁם ס"ק ל"ד וְלִפִּי הַנִּרְאֶה לֹא רָאָה מַעֲלָתוֹ נ"י דְּבָרֵי מַהֲרִי"ק עַצְמוֹ בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה וְכַדִּי לְבָאֵר קֶצֶת דְּבָרָיו הַצְּרִיכִין בְּיָאוּר אִמְרָתִי לְבָאֵר בְּקֶצֶרָה וּמִמִּילָא יִתְרַחַב שְׂמַעְתָּתָא בַּעֲזָה"י יֵהָא עֲזָרִי מַעַם

ה' ויהי' עמנו להוציא הדין לאמיתו: א) וראשון אבאר אם איסור זה בנתיחה לשם זנות עם הגוי ודאסורה אם היא אסורה אפילו לישראל לדעת מהרי"ק הנ"ל או דוקא לכהן הנה הרוואה בדברי מהרי"ק יראה דגם המהרי"ק אינו אוסר אלא לכהונה דלא כמ"ש הב"ש שם דגם לישראל אוסר המהרי"ק דלכ"ע הלכה פסוקה דאין אשה נאסרת על בעלה אלא ע"י קינוי וסתירה ואפילו בנסתרה עם הגוי כדמוכח בסוטה דף כ"ו ע"ב דמקנין ע"י גוי ודוקא קינוי בעי והתוספת והרא"ש בפ"ב דיבמות אות ח' כ' דאפילו נסתרה לשום זנות ואפילו בהדי נואף אינה נאסרת דהרי הרא"ש קאי על המעשה דסוף נדרים ושם בהדי נואף הוי ודלא כפד תי' בתוס' פתובות דף י"ג ע"א בד"ה מעלה כו' וכן פסק בטוש"ע פס' קע"ח סעי' ו' וסתם גוי לא גרע מנוואף דבנדאי פרוץ בעריות ואפ"ה מוכח דלדעת הרא"ש אינה נאסרת לישראל בנסתרה עמו וגם הא דמהרי"ק דאוסר בנתיחה לשום זנות כ' פן לפרש דברי בה"ג המובאים ג"כ בש"ג בכתובות שם ושם כ' בהדיא בנסתרה עם הגוי פסולה לכהונה דוקא.

מיהו עיין בש"ג ריש פרק אין מעמידין משמע דאפילו לישראל אסורה: וכן צ"ל ע"כ דהרי בה"ג לטעמ' הביאו הרא"ש ביבמות שם ובטור אהע"ז סי' קע"ח דס"ל דאין האשה נאסרת על בעלה אם ראו אותם שוכבים זה על זה ונהי שדבריו תמוהין יעיין בנוב"י מהד"ת בחלק אהע"ז סימן י"א מ"ש לישוב דבריו וגם אני פתבתי במקום אחר לישוב דבריו עפ"י דברי המעתיק המובאים בתשובת מי' השייכים לה' אישות סי' ח' שכ' דאיכ"ל עיניה נתנה באחר ולקח השמיעו קול תשמיע ע"ש וה"נ אולי נתנה עיניה באחר ולקח שכתבו זה ע"ז פדי שייגרשנה בעלה ותנשא לו ויהי' איה' שיהי' נסתרה עם הגוי לא מסתבר דיגרע יותר משכבו זה על זה וע"כ דגם מהרי"ק אליבא דבה"ג לא לישראל אוסרה אלא לכהן דוקא: ועוד שיהי' עיקר ראיות מהרי"ק מה"ש"ס בכתובות דף י"ג ע"ב דאמר ראוה מדברת היינו שבוני' ור"ג לא השיב אלא שאני גוים דרוכם פרוצים בעריות מוכח אבל מדברת ונסתרה עם הגוי מודה לר"י דמדברת עם הגוי היינו שבוני' דאי ס"ל לחלק בין שבוני' למדברת דשבוני' הואיל ומסורה בידם יש לחוש טפי וכמ"ש התוס' בע"ז דף כ"ג ע"א בד"ה ותו לא וכו' וכ"כ שאר פוסקים א"כ הו"ל לר"ג להשיב פן וכו' אלא נדאי דגם ר"ג מודה דמדברת ושבוני' שוין אלא דמהרי"ק חידוש לן דאיכ"ל דמדברת היינו דיקרה דברי תיפלות וניבול פה ואדעתא דהכי נסתרה ועל יחוד פנה ס"ל לר' יהושע דאוסרין ור"ג מודה ליה בנסתרה כה"ג בהדי גוי דאז דמי' לשבוני' וכיון דרק מפח שבוני' אתאי' עלה לאסור א"כ נדאי דדוקא לכהונה דדיו לבא מן הדין להיות פנידון: ולכאורה דמ"מ קשה בשלמא בשבוני' דמסורה בידם דחיישינן דלמא אונסה ושפיר יש סברא לחלק בין פהו לישראל דלרצון לא חיישינן אבל פאן דאין חשש אונס מ"מ פבר פתבתי דאין זה קושיא דחשש זה דרצון גופי' הוא רק חששא רחוקה ומעלה ליוחסי פהונה כמו לר"י בנתיחה דג"כ הוי חשש רצון ואפ"ה מסיק הש"ס דרק לכהונה אוסר על היחוד: ועוד דיש להסביר פן דנהי דהיכא דאין מסירה בידם לא חיישינן לאונס דירא הוא לאונסה שפא תפגע בו היא בעצמ' במפות רצח ונגע וקלון ימצא גם ענש יענש בערפאות אבל אם נסתרה עמו לשם זנות נהי דעדיין היא בחזקתה לגוף המעשה כמו שיתבאר לקמן א"ה דעדיין היא בחזקת צדיקות לענין שלא לזנות ולעבור גוף העבירה מ"מ פנין שלבו גם בה והוא מפיר חולשת טבעה אינו ירא ממנה ומאנס אותה ואינו ירא

שִׁינְתָן בְּפִלִּילִים דְּכָבֵר הוּא מְפִיר אוֹתָהּ וְסוֹבֵר אֶפְתָּנָה וְלִכְּךָ אֲסוּרָה לְכַהֲנָה כְּשִׁבוּיָהּ זֶהוּ דַעַת מֵהֵרִי"ק אֶלְיָבָי' דְּבַה"ג: ב) וְעַתָּה נִבּוֹא לְבָאֵר דִּין ב' אִם חָשַׁשׁ זֶה דְּאוֹרֵייתָא אוּ חָשַׁשׁ דְּרַבָּנָן: הִנֵּה פִינָן דְּעֵיקָר אִיסוּרָא דְהוּי כְּשִׁבוּיָהּ וּבְכַמָּה דְּוֹכְתֵי בִש"ס אָמְרוּ בְּשִׁבוּיָהּ הִקְיָלוּ בְּזֶה נִרְאָה מְבֹאֵר וְכֹן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים וְכ"כ הֵמֵהֵרִי"ק בְּעֶצְמוֹ שָׁם בְּשׁוֹרֵשׁ ק"ס דְּשִׁבוּיָהּ הוּא רַק אִיסוּר דְּרַבָּנָן וּמִשּׁוּם מַעְלָה עָשׂוּ בִּיחְסִין אֲסוּרָה לְכַהֲנָה וְכ"כ בְּהִדְיָא בְּמַל"מ בְּפִי"ח מַא"ב דִּין א' וּבִיָּאֵר שָׁם לְשׁוֹן הַש"ס בְּב"ק דָּף קי"ד דְּאָמְרוּ שָׁם שְׁבוּיָהּ דְּאוֹרֵייתָא הִינּוּ דְּאִיתָּ בָּהּ חָשַׁשׁ הַפּוֹסֵל מִדְּאוֹרֵייתָא ע"ש וְא"כ הֵה"ד בְּנִתְיָחְדָּה לְשָׁם זְנוּת אֲסוּרָה רַק מְדַרְבָּנָן: וְרֵאִיתִי בְּנוּב"י מֵהֵדוּ"ק חֵאֵה"ז ס"י ס"ו שְׁכ' דְּשִׁבוּיָהּ הוּי אוּ כְּוַדַּי אִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא אוּ כְּסַפֵּק אִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא וּמ"ש דְּהוּי כְּוַדַּי אִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא כִּי"ב כ' הַשְּׁעָה"מ בְּפִי"ט מֵה' א"ב וְעַל זֶה קָשָׁה לִי מֵהָא דְּאָמְרִינָן בְּכַתְּוֹבוֹת דָּף כ"ז דְּאָם יֵשׁ מִחְבּוּאָה אַחַת אִפִּי' מִחֻזְקָת רַק אָדָם אָחֵד פְּסָקוּ הֵרִי"ף וְהֵרֵא"ש לְקוֹלָא וְכַתְּבָ שָׁם הֵרֵא"ש מִשּׁוּם ס"ס.

וְעִיר שְׁכַבְשׁוּיָהּ כְּרַפּוֹם מִטַּעַם שְׁבוּיָהּ אֶתְאִינִין עָלָהּ וְאֵע"ג דְּיֵשׁ לְחַלֵּק מ"מ לְפִי הַטַּעַם שְׁכַתְּבָ הַנוּב"י וְהַשְּׁעָה"מ דְּדִינָם רַגְבִּינּוֹת א"כ גַּם בְּכַרְפּוֹם כֹּן וְאֵפ"ה מְצַרְפִּינִין זֶה הַסַּפֵּק שְׁמָא לֹא נִטְמָאָה לִס"ס: אָמְנָם מ"ש הַנוּב"י עוֹד דְּנִרְאָה דְּשִׁבוּיָהּ הוּי סַפֵּק דְּאוֹרֵייתָא וְרֵאָנִי מֵהֵרֵמְב"ם שְׁכ' בְּפ' י"ח דִּין י"ז טַעַם דְּבְשִׁבוּיָהּ הִקְיָלוּ הוּא מִשּׁוּם דְּכָל הַסַּפֵּיקוֹת הֵם מְדַבְּרֵיהֶם וּמִזֶּה דְּיִיק דְּלֵהַפּוֹסְקִים דְּסַפֵּק דְּאוֹרֵייתָא מֵה"ת לְהַחְמִיר ה"נ אֲסוּר מֵה"ת וּבְאֶמֶת דְּבָרֵי הֵרֵמְב"ם לְכַאוּרָה בְּלֹא ה' תְּמוּהִים לִי וְהֵרִי לְכַאוּרָה י"ל דְּמֵה"ת מוֹקְמִינָן אִישׁוּהָ אַחֲזַקְתָּ שְׁלֹא נִבְעָלָה וְאִי אָמְרִינָן רֹב גּוֹיִם פְּרוּצִים בְּעֵרִיּוֹת וְרוֹבָא עֲדִיף מִחֻזְקָה וּמֵה"ת ל"א סְמוּךְ מִיְעוּטָא לְחֻזְקָה לְהִיּוֹת כְּפִלְגָא וּפְלִגָא לְדִינָן דְּלֹא קִי"ל כֵּר' מֵאִיר וְא"כ מ"מ"נ אִי ס"ל לְהֵרֵמְב"ם דְּהָרוּב גּוֹיִם פְּרוּצִים בְּעֵרִיּוֹת הוּא רֹב דְּרַבָּנָן כְּדִמְשַׁמַּע בְּכַתְּוֹבוֹת דָּף י"ג ע"ב דְּמַדְמָה ר"י רֹב גּוֹיִם פְּרוּצִים לֹאִין אֶפּוֹטְרוּפֵס לְעֵרִיּוֹת וְזֶה אָמְרִינָן רַק לְעַנְיָן מַעְלָה עָשׂוּ בִּיחְסִין וְאָמְרִינָן אִין אֶפּוֹטְרוּפֵס לְעֵרִיּוֹת א"כ ה"נ בְּשִׁבוּיָהּ מֵה"ת מוֹקְמִינָן אַחֲזַקְתָּ וְלִכ"ע "ע הִיא מְדַרְבָּנָן וְלֹא צָרִיף הֵרֵמְב"ם לְטַעְמֵי' מִשּׁוּם דְּהַסַּפֵּיקוֹת אֲסוּרִין רַק מְדַבְּרֵיהֶם: וְאִי ס"ל לְהֵרֵמְב"ם דְּרוּב גָּמוּר הוּא א"כ נִהִי דְּהַסַּפֵּיקוֹת מְדַבְּרֵיהֶם הִינּוּ הִיכָא דְּלִיכָא רֹבָא אָבֵל הִיכָא דְּאִיכָא רֹבָא אֲזִלִּין בְּתַרְיָ מֵה"ת וְתוּ קָשְׁיָא לִי אִיף כ' הֵרֵמְב"ם הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּסַפֵּיקוֹת הֵם מְדַבְּרֵיהֶם הָא שָׁם שְׁבוּיָהּ כּוֹלָל בֵּין שְׁנֵשְׁבִית תַּחַת בְּעָלָה אוּ פְּנוּיָהּ וְאִם נִשְׁבִּית תַּחַת בְּעָלָה וְיֵשׁ סַפֵּק שְׁנִבְעָלָה אֶפִּילוּ בְּאוּנָס כ' הֵרֵמְב"ם בְּפִי"ח מֵה' א"ב דִּין ז' דְּטַמְאָה קָרִינָן בָּהּ וְא"כ הוּי לֵה סַפֵּק טַמְאָה בְּרַה"י וְאֲסוּר מֵה"ת אֶפִּילוּ לְדַעַת הֵרֵמְב"ם וְאֶפִּילוּ חֻזְקָה לֹא מְהַנִּי בְּרַה"י עֵינִין בְּסוּטָה דָּף כ"ח וְצ"ע: וְקוֹשְׁיָא שְׁנ' אֶפְשָׁר לִישָׁב וְלוֹמַר דְּהֵרֵמְב"ם סוֹבֵר דְּעֵיקָר הֵיִתֵר הוּא מִשּׁוּם דְּמִחֻזְקִינָן לֵה בְּחֻזְקָה דְּמִנְוָלָא נִפְשָׁה לְגַבֵּי שְׁבוּיָהּ לְמַעַבְד כָּל טַעְדָּקִי וְלוֹמַר דִּיסְתָּנָא אָנָּא וְכִי"ב כְּדִי לְהַצִּיל עֶצְמָה מְבִיאָתָהּ וְחֻזְקָה בְּשַׁעְתָּהּ גַּם בְּרַה"י מְהַנִּי אֵלָא דְּחֻזְקָה זֹו אֶלִימָא דְּוִקָא בְּנִשְׁוֹאָה שְׁיֵשׁ לֵה בְּעַל כְּוַדַּי מִשְׁמַרְתָּ נִפְשָׁה בְּכַדִּי שְׁתוּכַל לְחֻזְרָה לְבַעְלָה אוּלַי יְרַחֵם ה' עָלֶיָה אָבֵל בְּשִׁבוּיָהּ פְּנוּיָהּ אִין פָּאן חֻזְקָה כְּוִלִי הֵאִי דְּכִינָן דְּפְנוּיָהּ הִיא וְלִכְּךָ כ' הֵרֵמְב"ם בְּפְנוּיָהּ אִיכ"ל מִשּׁוּם דְּסַפֵּיקוֹת מְדַבְּרֵיהֶם דְּכְפְנוּיָהּ לִיכָא חָשַׁשׁ טַמְאָה אֵלָא חָשַׁשׁ זְנוּת וּבִס' שָׁב שְׁמַעְתָּתָא מֵהֵגָאוֹן בְּעַל אֲבָנֵי מְלוּאִים שְׁמַעְתָּתָא א' פִּי"ג בִּיָּאֵר דְּוִקָא הִיכָא דְּהַחָשַׁשׁ אִיסוּר טַמְאָה דִּינּוּ כְּדִין טַמְאָה בְּרַה"י אָבֵל אִם הַחָשַׁשׁ הוּא רַק מִשּׁוּם אִיסוּר זֻנָּה וְכִיּוּצָא בּוּ אַז דִּינּוּ

כְּשֶׁאֵר אִיסוּרִין וְאִיכָא לְמִימַר דְּהַסְפֵּק מִדְּבָרֵיהֶם אָסוּר: מִיְהוּ קְוָשְׂא הָרֵאשׁוֹנָה עֲדִינִין קֹשֶׁה וְלִכְּךָ נִרְאֶה דְּנֻדָּי הָאֵי רֹב גּוּיִם פְּרוּצִים בְּעֶרְיֹת אִינוּ אוֹסֵר הַשְּׁבוּי' מֵה"ת מְשׁוּם דְּאִיכָא רֹב אַחַר פְּגִגְדוֹ דְּרֹב מִנּוּן לֹא נִפְשָׁה לְגַבְי' שְׁבוּי וְאִדְרָבָה הָאֵי רֹב אֲלִים וְכַחֲזָקָה בְּשַׁעֲתָהּ מִקְרִי וְגַם הוּאִיל וְחֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא בְּחֻזְקָת שְׁלֵא נִבְעֵלָה בְּזִנּוּת מְסַעֲי' לָהּ אֲלֵא דְּמִדְּרַבְּנֵי חוֹשְׁשִׁין לָהּ וְלֹא סְמִכִּינֵי עַל חֲזָקָה זֹאת וּפְשִׁיטָא לִי דְּאִיסוּר דְּרַבְּנֵי הָוִי וְלֹא הָוִי סְפֵק טוֹמְאָה אֲלֵא דְּקֻשְׂיָא לִי לְהַרְמַב"ם לְמָה אָמְרוּ בְּשְׁבוּי' הַקְּיִלוּ דִּי שְׂיֵהָל' כְּשֶׁאֵר אִיסוּר דְּרַבְּנֵי וּע"ז אָמַר דְּלִכְּךָ הַקְּיִלוּ דְּנָהִי דְּמִדְּרַבְּנֵי חֲשָׁבִינֵי כְּסָפֵק מ"מ שׁוּב יֵשׁ לָן לֹא לֹא מִדְּסִפְיָקוֹת מִדְּבָרֵיהֶם וְהָוִי כְּמוֹ תְּרִתִּי דְּרַבְּנֵי וְלִכְּךָ הַקְּיִלוּ מְשׁוּם דְּמַה"ת אִין פְּאֵן סְפֵק פְּלִל וּמוֹקְמִינֵי בְּחֻזְקָת דְּמִנּוּן לֹא נִפְשָׁה וְכַדְאִיתָא בְּקִידוּשִׁין דְּרָף י"ב וּא"כ שׁוּב לֹא הָוִי סְפֵק טוֹמְאָה וְאִפִּילוּ מִדְּרַבְּנֵי דְּשׁוּי' כְּסָפֵק מ"מ יֵשׁ לָן עוֹד לְהַקֵּל מִן הַתּוֹרָה דְּהַסְפִּיקוֹת מִדְּבָרֵיהֶם וְלִכְּךָ אָמְרוּ בְּשְׁבוּי' לְהַקֵּל כְּנִלְפַעֲנ"ד לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְלַעוֹלָם לֵכ' פְּשִׁיטָא לְהוּ דְּאִיסוּר שְׁבוּי' הוּא רַק מִדְּרַבְּנֵי: וְעַפ"י הַנ"ל נִרְאֶה לְפַעֲנ"ד לְיֵשֵׁב דְּבָרֵי הַד"מ בְּסִי ז' בִּאֵה ע"ז ס"ק י"ג שְׁפַתְב שְׁלִכְךָ הַתִּירוּ הַנְּשִׁים בְּשַׁעֲת גְּזִירַת שְׁמֵד דְּמְשׁוּם חֲשִׁשׁוֹת אִפְקִיעִינָהוּ רַבְּנֵי לְקִידוּשִׁיהוּ וְדְּבָרֵי תְּמוּהִים וְכְמוֹ שְׁתַּמָּה מַעֲלָתוֹ נ"י שְׁהָרִי שְׁם מִיָּרִי לְפָהֲגִים וְלִכְּהוּ אִפִּילוּ אֵי לִיכָא קִידוּשִׁין אָסוּרָה מְשׁוּם זִנְיָה וְאִמְרַתִּי דְּנָהִי דְּשְׁבוּי' מִנּוּן לֹא אֲבָל שְׁם בְּשַׁעֲת גְּזִירָה דִּישׁ לְחוּשׁ שְׁמָא זִנְיָתָה בְּרַצוֹן א"כ הָוִי סְפֵק דְּאוֹרֵייתָא וְסָפֵק טוֹמְאָה לֹא אָמְרִינֵי סְפִיקָא לְהַקֵּל אִדְרָבָה אִפִּי חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא לֹא מְהַיִּי וְלִכְּךָ קֹשֶׁה לוֹ לְהַד"מ אִיךָ יִכְלוּ לְהַתִּיר מְטַעַם חֲשִׁשׁוֹת שְׁחֻשְׁשׁוּ פִּינֵן דְּהוּא מַה"ת וְלִכְּךָ קָאֵמַר דְּאִפְקִיעִינָהוּ וְאִין פְּאֵן רַק חֲשִׁשׁ זִנּוּת וְיֵשׁ לְסַמְנֵי עַל הַרְמַב"ם דְּבִאִיסוּר זִנּוּת דְּדַמְיָא לְשֶׁאֵר אִיסוּרִין הַסְפִּיקוֹת מִדְּבָרֵיהֶם וְלִכְּךָ הַקְּיִלוּ: וְעַפ"י הָאָמוּר יֵשׁ לְיֵשֵׁב גְּמִי הַסְתִּירָה שְׁכ' הַנוּב"י שְׁם שְׁדָּבְרֵי הַתּוֹס' סוֹתְרִין דְּבְּקִידוּשִׁין דְּרָף ס"ו כְּתַב דְּשְׁבוּי' אִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא .

וּבְכַתּוּבוֹת דְּרָף פ"ז כְּתַבוּ דְּרַק מְשׁוּם מַעֲלָה בְּיוֹחֲסִין אָסוּרָה עֵי"ש. וְלַהַנ"ל אִיכ"ל שְׁם בְּקִידוּשִׁין מִיָּרִי בִּא"א דְּאִיכָא חֲשִׁשׁ טוֹמְאָה וְסָפֵק טוֹמְאָה בְּרַה"י לֹא מוֹקְמִינֵי אַחֲזָקָה וְלִכְּךָ כ' דְּהָוִי חֲשִׁשׁ דְּאוֹרֵייתָא אֲבָל בְּכַתּוּבוֹת מִיָּרִי בְּבַתּוּלָה וְאִיכָא רַק אִיסוּר זִנְיָה וְלִכְּךָ אִפִּי אִיכָא סְפִיקָא מַה"ת אוֹקְמִי' אַחֲזָקָה וְלִכְּךָ כְּתַב דְּהָוִי רַק אִיסוּר דְּרַבְּנֵי פֵן יֵשׁ לְיֵשֵׁב דְּבָרֵי הַתּוֹס' הַנ"ל וְעַכ"פ לְפִי הָאָמוּר נִתְבָּאָר דְּשְׁבוּי' דְּהִיָּתָה פְּנוּיָה הִיא רַק אִיסוּר דְּרַבְּנֵי, וּא"כ ה"ה בְּנִידוּן שְׁלָנוּ דְּנִתְחַזְּדָה עִם הַגּוּיִם בְּהִיּוֹתָהּ בְּעוֹדָה פְּנוּי' דְּמִדְּמָה מַהֲרִי"ק לְשְׁבוּי' לְכָל הַיּוֹתֵר הִיא אִיסוּר דְּרַבְּנֵי: ג) וְעַתָּה נְבוֹא לְבָאָר דִּין ג' שֶׁהַפ"י בְּקִידוּשִׁין דְּרָף סו כְּתַב לְהַכְרִיחַ מְטַעַם אַחַר שְׁבוּי' דְּרַבְּנֵי מְטַעַם אִמִּירַת בְּרִי דִּינָה וְלַפ"ז אִפִּי אֲשַׁת פָּהֵן שְׁנִשְׁבִּית הִיא רַק אִיסוּר דְּרַבְּנֵי אִם אוֹמְרַת בְּרִי לִי דְּהָרִי הָרֵא"ש וְהַרְמַב"ן וְהָר"ן וְהַרְבָּה מִן הָרֵאשׁוֹנִים בְּשִׁמְעֵתִין דַּפ"פ בְּכַתּוּבוֹת דְּרָף ט' וּפְסָקוּ בַש"ע ס'י' מַח סְעִיף ז' בַּהֲגַה"ה דָּאִם אוֹמְרַת בְּרִי לִי שְׁנִאֲנָסְתִּי נְאֻמְנָת וּמְטַעַם זֶה גַם בְּשְׁבוּי' מַה"ת נְאֻמְנָת לֹא מִרַב בְּרִי לִי וּבְזָה גַם פֵן מִיָּנֻשֵׁב סְתִירַת הַתּוֹס' הַנ"ל דְּשָׁם בְּקִידוּשִׁין אִיִּרִינֵי שְׁכָבֵר מִתָּה וְלֹא אָמְרָה בְּרִי וְלִכְּךָ כְּתַב דְּהָוִי סְפֵק דְּאוֹרֵייתָא מִשָּׂא"כ בְּאוֹמְרַת בְּרִי לִי אָמְנָם בְּאֻמְתָּה יֵשׁ לְדוֹן דְּלָמָּה נְאֻמִּין לָהּ בְּאוֹמְרַת בְּרִי לִי גִיחוּשׁ שְׁמָא עֵינֵיהָ נִתְנָה בּוֹ וְיִצְרָה תְּקִפָּה פְּדַחֲיִישִׁינֵי בְּקִידוּשִׁין דְּרָף סג ע"ב מִיְהוּ בְּזָה כְּבָר כְּתַב הַנוּב"י מַהֲדו"ת בַּחֲאָה"ע ס'י' כ"ט דְּרַק לְכַתְּחִלָּה חוֹשְׁשִׁין לְזָה אֲבָל בְּדִיעֵבַד לֹא תַצֵּא מְשׁוּם חֲשִׁשׁ דִּיִצְרָה תְּנוֹקְפָה: אָמְנָם אִפִּתִּי יֵשׁ לְדוֹן דְּהָרִי אִפִּי כְּשֶׁאֵר אִיסוּרִין כ' דַּע"א נְאֻמֵּן וְכ' בַש"ש שְׁמַעְתָּתָא ו' פ"ז דְּנָהִי דַּהַפ"י בְּקִידוּשִׁין דְּרָף ס"ג

ע"ב הכרית דעד א' נאמן אפי' יש רוב פנגדו ואפי' אינו בידו דלא מקרי כמעיד נגד חזקה דאין ע"א נאמן באיסורין לדעת הרבה פוסקים דמקרי רק מקרי איסורו ומעשים בכל יום דהטבח נאמן במקילין אף על גב דרוב בשר טריפה שם נאמן לומר דזה פשר מיהו זהו דוקא נגד רובא דאיתא קמן דגם המיעוט איתא קמן אבל כמעיד נגד רובא דליתא קמן לא גרע כמעיד נגד חזקה ואינו נאמן אלא א"כ הוא בידו וא"כ גם כן נהי דר"ג סובר דאפי' ברוב פסולים אצלה נאמנת לומר פרי היינו נגד רובא דאיתא קמן אבל כן אי האי רובא דרוב גוים פרוצים בעריות רוב מעליא הוא והיא מעידה נגד הרוב מנ"ל דנאמנת: מיהו אפ"ש פיון דבידה לנול עצמה מקרי בידה שמעידה שנווילה עצמה ועי"ז לא נבעלה לו וכמו שאבאר לקמן א"ה מיהו לפי דעת הפמ"ג ביו"ד סי' א' במשפחות סק"א דסובר דנגד רובא דל"ק אפי' אם הוא בידו אין ע"א נאמן וא"כ אפתי מנ"ל דהיא נאמנת לומר פרי לי: אבל באמת הרא"ש בכתובות בשמעתי דפ"פ ע"כ לא ס"ל לחלק כחילוק הש"ש בין רובא דא"ק לרובא דל"ק דהרי שם מייירי כמעידה ואמרת פרי לי שצאנסי, דג"כ אמרת כנגד הרוב ומייתי ראי' מר"ג דנאמנת אפי' ברוב פסולין ולא חילק דר"ג שאני דהני רובא דא"ק ונהי די"ל רוב רצון הני רק רוב דרבנן, מ"מ ראי' אין לו מר"ג וע"כ דלא ס"ל כהש"ב שמעתתא אלא ס"ל כהנוב"י מהדו"ק בחאה"ע סימן ס"ט שכתב בהקפוף מדעת הש"ש הנ"ל ופשיטא ל' דבר רובא דל"ק אפי' אינו בידו עד א' נאמן מכ"ש באמרת נאמנתי דמעידה על דבר שבידה שיהי בידה שלא תזנה ברצון דנאמנת ועכ"פ נכונים דברי הפ"י.

דברי לפי הנ"ל נראה דהרא"ש וסייעתו שאמרו שצאנסי לא ס"ל כהפמ"ג דנגד רוב אפי' אם הוא בידה אינה נאמנת וא"כ ה"ה בשבוי' ויפה כ' הפנ"י: אלא דאפתי יש לפקפק דאין ראיות הפנ"י ראי' דבשלמא גבי הא דהרא"ש וסייעתו דהיא בידה שלא תזנה ברצון ולכך היא נאמנת אבל שבוי' דאינו בידה שלא יאנסנה הגוי מנ"ל דנאמנת בדבר שאינו בידה ונהי דכתבתי דבידה לנול עצמה מ"מ אין זו תקנה המועלת בודאי ודלמא אפי"ה אונסה ומ"מ נהי דאמת דאין ראיות הפנ"י ראי' מטעם הנ"ל מ"מ מסתבר כנותני דאף דאין תקנת הנזירות ברורה מ"מ ממנ"פ אם נזוולה שוב אין רוב פעמים דנבעלה ולא אתחזק ונאמן ע"א אפי' באינו בידה ולסלק הרוב דפרוצים בעריות הרי זה בידה ע"י שתנוול עצמה ולכך נאמנת ממנ"פ נגד הרוב נאמנת הואיל ובידה לסלק הרוב נאמנת שסילקה את הרוב ונגד החשש שהנזירות לא הועיל לה זה לא הני שוב רוב ונאמנת כעד א' בעלמא דנאמן בלא אתחזק איסורא אפי' אם אינו בידו: אמנם בלא"ה הדבר תמוה דכל הנ"ל א"ש אם הי' רק איסור כמו שמדמה הנוב"י בסימן ס"ט שם אבל באמת בין בנזירות דהרא"ש ובין כן בשבוי' בא"ה הני דבר שבערוה ודבר שבערוה אינו פחות מב' ולמה כ' הרא"ש וסייעתו דהיא לחודא נאמנת ובשלמא על הרא"ש אין כן תימה כל כף דאפ"ש דס"ל כדעת מהרי"ק בשורש ע"ב ותשובת מי"ל להלכות אישות סי' ג' דמביא הש"ש שמעתתא ו' פ"ג דס"ל בלא אתחזק איסורא אפי' בדבר שבערוה ע"א נאמן אבל הרמב"ן בחידושי' בפ"ק דגיטין ובר"ן בגיטין בשמעתי דשליש גבי אסור בכל הנשים שבעולם כתב בהדיא דאפי' בלא אתחזק איסורא בדבר שבערוה בעינן שהם קשה איהו כ' כן כדעת הרא"ש דהיא נאמנת לומר נאמנתי: ובאמת בזה יש בלא"ה סתירה ברמב"ן ור"ן בקידושין דף ס"ג ע"ב גבי קדשתי את בתי ואין אני יודע למי

קדושתיה כ' להוכיח דהיכא דלא אתחזק אפי' בדבר שבערוה ע"א נאמן וכו' הדבר מוכרח
שם וכ"כ שם כל הראשונים ושם בדר"ש ע"ב גבי קדושתו את בתי הגדולה כ' שם
התוי"ט דאין ע"א נאמן וצ"ע לחלק בזה מיהו גם אם נימא דטעמיה דהרא"ש דסובר דגם
בדבר שבערוה ע"א נאמן היכא דלא אתחזק איסורא ונגד רוב ס"ל כהנוב"י הנ"ל דהוי
פלא אתחזק אפתי קשה מנ"ל להביא ראיה מר"ג בכתובות דף י"ג דסובר דהיא נאמנת
דלמא התם דהוי רק חשש זונה לא מקרי דבשב"ע לכה נאמנת משא"כ בנגידון דהרא"ש:
איברא דקושטא זו קשה בלא"ה דבכתובות דף י"ד דפריה בארוס וארוסתו ואי לא קא
מודה לא מכשר והא קי"ל כר"ג ומאי קושטא גבי ר"ג לא הוי דבר שבערוה משא"כ
בארוס וארוסתו באמת התוס' רי"ד בקידושין דף ס"ו הוכיח מדבעינן התם גבי בן גרושה
ב' עדים מוכח דגרושה וזונה מקרי דבר שבערוה וא"כ פריה הש"ס שפיר וגם הרא"ש
הוכיח שפיר לפי סברתו דס"ל כהנוב"י דרוב לא מקרי אתחזק: אמנם הרמב"ם בפט"ז
מהלכות סנהדרין כ' בהעיד ע"א שיהא גרושה וזונה הן חז"ל ואם אח"כ בא פהו עלי
לוקה מבואר שם דס"ל דגרושה וזונה מקרי פדבר האיסור וכ"כ בפשיטות בנוב"י
מהדו"ת חאהע"ז סי' כ"ט בד"ה ועל וכו', וכבר תמה בש"ש רט"ו שמעתתא ו' דקושטא
להרמב"ם סגיא דקידושין דף ס"ו הנ"ל דמינה הוכיח התוס' רי"ד דמקרי דבשב"ע
ולכאורה הו"א ליטב דהרמב"ם לטעמיה דסובר בפ"ז מאיסורי ביאה דין ב' דגרושה
זונה דוקא ע"י קידושין לוקה עליה וא"כ פשהעיד עליה קודם שנתקדשה לא הוי דבר
שבערוה ושם בקידושין איכ"ל דמיירי לאחר שנישאת וכן לאפ"י דסובר בקידושין דף
ע"ח דגם בבעל לחודא לוקה וא"כ לדידן מקרי דבר שבערוה וא"כ איכ"ל דבכתובות
קאי לאפ"י דגם זונה הוי דבשב"ע ופריה על ארוס וארוסתו: אכן יש לפקפק על זה דנהי
דהרמב"ם סובר דאינו לוקה בלא קידושין מ"מ אסורה לו מה"ת נהי דהפמ"ג באו"ח סי'
קכ"ח נסתפק בזה אבל ראיתי ברמב"ם במגן המצות ל"ח קס"ב שכ' פן בהדיא ואע"ג
דאינו לוקה מ"מ מן הנהר עלי וכן מוכח ג"כ מהא דפסק בפ"ט מה' איסורי ביאה דאפי'
בלא קידושין עושה אותה חללה וא"כ ע"כ צ"ל ולחלק כמ"ש בש"ש שם דזונה או
גרושה איכ"ל דהוי דבר איסור ולא מקרי איסור ערוה אלא איסור עריות ואפ"ה בן
גרושה אין פיסולו אלא בב' עדים ושם דחק להסביר זה: ולי נראה להסביר דזה מקרי
פמזון וע"ד שכ' הרא"ש בפ' הנזקין סימן ח' גבי פללי ע"א דלכהונה אין ע"א נאמן היכא
דיש לחוש לגומלין משום דאיכא שבח כהונה לו וידורותיו וא"כ פשפא להוציא אותו
מן השבח הזה בעינן שנים וגם הכי מסתבר דמינו בשמים וגופו באחד זה לא מסתבר
וכן מוכח בקידושין דף ע"ג ע"ב דלענן עדות שזה נתין או ממזר מה"ת בעינן ב' עדים
וברק מצד התקנה היא נאמנת ואפי' בלא אתחזק בתזקת היתר מוכח שם לפירוש הר"ן
דרק מצד התקנה נאמנת וא"כ מוכח ג"כ דפסול הגוף לא גרע ממזון ובדאי שנה ממזון
טובא וכן מסתבר: אלא דלפי"ז מוכח דאפי' בטענת שמה אין פאן חזקה אפ"ה גבי ממזון
אין ע"א נאמן ובש"ש מסתפק בזה ועיי' בפנ"י בקידושין דף ע"ג ע"ב שם וא"כ פאן
דמאן דמכשיר בה מכשיר בבתה דבעינן ב' דכשם דלפסול ולומר ב"ג בעי' ב' והה"ד
להכשיר ומינה שפיר הוכיח בארוס וארוסתו וגם הרא"ש הנ"ל מיהו עדיין קושטא
הראשונה קושטא דלמה באמת נאמנת יותר מע"א: ונראה חדא מב' טעמים או משום פיון
דאית לה חזקת כשרות ומה"ת מוקמינן אתחזקה בכל ספק ורוב רצון לא מקרי מה"ת רוב

וא"כ מה"ת פְּשָׁרָה וכמ"ש נְמִי הַבְּדָה"ב בְּשַׁעַר הַתַּעֲרִיבוֹת בֵּית ב' שַׁעַר ד' וְרַק מִדְּרַבָּנָן
אֲסוּרָה וּלְכַף לֹא מְקַרֵי דְבָר שְׂבַעְרָנָה וְכֵן מִשְׁמַע בְּר"ן בְּשִׁמְעֵתִין דְּשִׁלִּישׁ הַגְּ"ל דְּבִדְרַבָּנָן
עַד א' נְאָמְנָן גַּם בְּדָבָר שְׂבַעְרָנָה וְהוּי פִּשְׁאָר אִיסוּרִין וְכִינּוּן דְּזָה בִּינְדָה שְׁלֵא תִּזְנֶה בְּרִצּוֹן
נְאָמְנָת נְגַד הָרֹב דְּרַבָּנָן וּלפ"ז בְּשִׁבּוּי' בְּרֹב גּוֹיִם פְּרוּצִים אִי נִימָא דְרֹב גְּמוּר הִיא שׁוּב
אִינָה נְאָמְנָת לֹמַר בְּרִי לִי וְאִין רֵאִי דְשִׁבּוּי' דְּרַבָּנָן וְא"כ אִין דְּבָרֵי הַפ"י הַגְּ"ל מְוַכְרְחִים:
יֵשׁ לֹמַר טַעַם אַחַר דְּלְכַף נְאָמְנָת דְּנָהִי דַע"א אִינוּ נְאָמְנָן אֲבָל הִיא נְאָמְנָת עַל עֲצָמָה וְעַדִּיפָא
מַע"א דְאָדָם נְאָמְנָן עַל עֲצָמוֹ וְכ"כ הַרְמַב"ן בְּחִידוּשָׁיו לְגִיטִין דָּף ב' דְּלְכַף נְאָמְנָת דְּנְאָמַר
וְסַפְרָה לָהּ הוּאִיל וְנְאָמְנָת עַל עֲצָמָה נְאָמְנָת ג"כ עַל בַּעֲלָהּ וְה"נ פֶּאָן וְכֵן מִשְׁמַע בְּלִשׁוֹן
הַרִיטְב"א וְרַמְבַּ"ן הַמּוּבָא בַשּׁמ"ק בְּכַתּוּבוֹת דָּף ט' וּלפ"ז אִיכ"ל דְאָפִי' נְגַד הָרֹב נְאָמְנָת
מַה"ת וְנִכּוּנִים דְּבָרֵי הַגְּ"ל: וּלפ"ז הִי סְבָרָא לְחַלְקָא לֹמַר דְּהָא דְנְאָמְנָת גַּם עַל בִּתְהָ זָה
הוּא דְנֻקָא הִיכָא דְשִׁינָה הוּאִיל וְנְאָמְנָת עַל עֲצָמָה אֲבָל אִם הִיא נִתְחַלְלָה וְנִפְסְלָה אַח"כ
וְאִין נפ"מ עֲלֵי' גַּם עַל בִּתְהָ אִינָה נְאָמְנָת וְכִי"ב כ' בַּס' שֵׁב שְׁמַעְתָּתָא מִהַגְּאוֹן בַּעַל שְׁמֹן
רוֹמָח לִישָׁב דְּבָרֵי רַש"י בְּקִידוּשֵׁין דָּף סו דס"ל חֲזַקְתָּ אִם אִינוּ מוֹעִיל לִינְאִי הִינּוּ הִיכָא
דְּמַתָּה וְאִין נפ"מ לְדוֹן עֲלֵי' מִיְהוּ לַפ"י ז' קָשָׁה מֵאִי פְרִיָה בְּכַתּוּבוֹת דָּף יג ע"ב מְבַרֵינְתָא
דְּתַנְיָא דְעֵדוּת אִשָּׁה בְּבִתְהָ הַנֶּלֶד שְׁתוּקֵי וְקָשָׁיָא לְמֵאָן דְּמִכְשִׁיר בְּבִתְהָ וּמֵאִי פְרִיָה לֹקֵי
פְּגוּן שְׂאִין נפ"מ עַל אִמָּה וְהַעֲדוּת הֵנִי רַק עַל בִּתְהָ וּלְכַף אִינָה נְאָמְנָת וְצ"ע וְגַם בְּחִגְיָה
דָּף "ד סוֹף ע"ב מוֹכַח דְּבְמִלְתָּא דַל"ש אִינָה נְאָמְנָת לְטַעוֹן בְּרִי לִי אַע"ג דְאִידָהּ טוֹעֵן שְׁמָא
וְזָה לְכַאוּרָה רֵאִי גְדוּל' לְסַבְרַת הַש"ש שְׁהַבְּאִתִּי לְעִיל בְּאוֹת ב' דְּנִגְדַּד רַבְּנָא דְלִיתָא קָמֵן
אִין ע"א נְאָמְנָן אִם אִינוּ בִּידוּ יְבִזָה גּוֹפ' מְסַפְקָא לִי הֵתָם אִי כַש"ש אוֹ כְנוּב"י בַּס"י ס"ח
הַגְּ"ל וּמְסִיק הוּאִיל וְל"ש אִינָה נְאָמְנָת וְכַש"ש וְאַע"ג דְּגַם הִיא שְׁיִיכָה בָּהּ וְשִׁינָה לֹמַר
דְאָדָם נְאָמְנָן עַל עֲצָמוֹ מ"מ אִינָה נְאָמְנָת וְא"כ ה"ה בְּשִׁבּוּי' אִי רֹב גּוֹיִם פְּרוּצִים הוּא רֹב
גְּמוּר לֹא מְהַנִּי בְּרִי דִינְדָה וְדָלָא כַהֲפַנ"י: וְעַכ"פ מְבֹאָר לַפ"י הַגְּ"ל דְּנָהִי דְכַף מְסַתְּבַר כַּמ"ש
לְעִיל דְּכָל אִיסוּר שְׂבּוּי' דְּרַבָּנָן וְכ"ש בְּפִנּוּי' דְאָפִי' אִי רֹב פְּרוּצִים הֵנִי רֹב גְּמוּר הִינּוּ
אִם אִינָה מְנֻוּלָה אֲבָל אִי מְנֻוּלָה אִין פֶּאָן רֹב וְזָה בִּינְדָה לְעֵשׂוֹת וְהִיא אִמְרָה שְׁפֹן עֲשִׂתָה
א"כ אִינָה אוֹמְרַת נְגַד הָרֹב מ"מ לְאַחַר גִּישׁוּאִין וְאַשְׁתָּ פְהֵן שְׁנַשְׁבִּית דְאִיכ"ל דְּהוּי דַּשְׁב"ע
וְכַדְלַעִיל וְנָהִי דְאִמְרָנוּ לְעִיל לִישָׁב שִׁיטַת הָרֵא"ש דְמוֹקְמִי אַחְזָקָה וְהוּי רַק סְפַק דְּרַבָּנָן
מִיְהוּ הִינּוּ לְעִיל בְּשִׁמְעֵתִין דַּפ"פ דְאִיכ"ל דְלָא הֵנִי סְפַק טְוִמְאָה בְּרַה"י פִּינּוּ דְהַסְפַּק הִי
אִי הִי פֶּאָן טְוִמְאָה פְּלָל וְל"ד לְסוּטָה דְהוּי סְפַק מַגְעָ אֲבָל פֶּאָן בְּשִׁבּוּי' דְהוּי סְפַק מַגְעָ וְהוּי
סְפַק סוּטָה וְסְפַק טְוִמְאָה בְּרַה"י דְלָא מוֹקְמִי אַחְזָקָה א"כ אִיכ"ל דְאִין ע"א נְאָמְנָן וְהַחֲלִיזִיק
שְׁבִין סְפַק מַגְעָ לְסְפַק אִם הִי פֶּאָן פְּלָל דְבָר הַמְטַמָּא חֲזִילְקוּ בְּתוֹס' בְּרִישׁ גְּנָה וְגַם שָׁם דָּף
יז ע"ב וּבְכַמָּה דְוָכְתִי: וְעַפ"י ז' מוֹבָן גַּם כֵּן דְהִינּוּ טַעְמָא דְהִירוּשְׁלָמִי שָׁם בְּשִׁמְעֵתִין דַּפ"פ
שְׂאִמְרוּ שָׁם דְלָא מְהַנִּי טַעְנַת בְּרִי דִינְדָה מִשּׁוּם דְבִירוּשְׁלָמִי מִשְׁנָה גַּם סְפַק הִהוּא לְסְפַק
סוּטָה וְע"כ לֹא מְחַלְקָ בֵּין סְפַק נְגַע לְסְפַק שְׁמָא הִי פֶּאָן דְבָר הַמְטַמָּא וְא"כ הֵנִי דְבָר
שְׂבַעְרָנָה וּלְכַף אִינָה נְאָמְנָת וְגַם י"ל דְטַעְמָא דִירוּשְׁלָמִי הוּא מִשּׁוּם דַּס"ל דְרֹב דְרִצּוֹן
הוּא רֹב מְעֻלָּא שְׁהֵרִי הִירוּשְׁלָמִי אִינוּ מְצַרְרֵי סְפַק אֲוִנְס לַס"ס וְנִגְדַּד רֹב אִינָה נְאָמְנָת
וְכַסְבְּרַת ש"ש הַגְּ"ל וְא"כ מִינָה בְּשִׁבּוּי' נְמִי אִין סְבָרַת הַפ"י הַגְּ"ל מְוַכְרַחַת וְעַכ"פ פְּלָלָא
דְטַעְנַת בְּרִי דִינְדָה וְהוּא טוֹעֵן שְׁמָא אִם אִין הַדְּבָר נְגַד הָרֹב מַה"ת אֲלָא הֵנִי רֹב דְּרַבָּנָן
וְא"כ מִן הַתּוֹרָה מוֹקְמִינָן אַחְזָקָה וּמִדְּרַבָּנָן נְאָמְנָת אֲבָל הִיכָא דְהוּי סְפַק דְאוֹרְיִית' בַּדַּשְׁב"ע

או אפ' לא ה'וי דשב"ע והוא נגד רנבא גמור דליתא ואינה בידה אינה נאמנת ואם היא בידה נאמנת לפי הנראה דלא פסקרת הפמ"ג הנ"ל דסובר דנגד רוב אפי' בידה נאפ' אינו דבר שבערנה אינו נאמנת: ועפ"י הנ"ל י"ל הא דפסקינן באה"ע סימן קע"ח סעיף ב' דאם נתיחדה אינה נאמנת לומר ברי לי שצאנסייתי הוא או משום דהיכ' דנתיחדה מדעת רוב דרצון הוא רוב גמור וע"כ לא שמענו דש"ס דידן חולק על הירושלמי וס"ל רוב דרצון הוא רוב דרבנן אלא בלא ידענו דנתיחדה מדעת.

או הטעם פ'ון דנתיחדה מדעת ה'וי לה פתשודה על העריות דקי"ל בח"מ סי' לד סעיף כה בהגה"ה דאינו נאמן לעדות אשה וחסוד על עריות פי' הרא"ש היינו שמתחד עם העריות ואע"ג דהרא"ש פלל עמו שיצא עליו קול בישא מ"מ אפ"ש דגם בתדא מינייהו סגי שרי פירש דברי ר"ש בסנהדרין דף כו ע"ב ארבעים בכתפ' וכשר היינו הא שפלקין על לא טובה השמועה וא"כ הא גם על היחוד מלקין דהא אמרינן מלקין על היחוד וא"כ פ'ון דכחשודה היא אינה נאמנת להעיד ברי לי ולכך בעינו דוקא מגע משא"כ בסי' ס"ח דאינה חשודה ומינשב הסתירה שהקשה בנוב"י סי' יד בתלק אה"ע מהדו"ת וא"ש: ד) ועתה נבוא לבאר דין הד' אי פוננת מהרי"ק כהח"מ בסימן ז' ס"ק כ"ב דרק לכתחלה לא תנשא לכהן אם נתיחדה לשם זנות עם הגוי או כפי' הב"ש שם בס"ק לד דאם נשאת תצא ולכאורה פ'ון דגם למהרי"ק עיקר טעמו משום דס"ל דבכה"ג דמיא לשבוי' פמו שפיארתי לעיל באות א' ובשבוי' הקילו וא"כ פסקינן פמאן דמקיל מיהו פבר כ' הב"ש בסי' ז' סק"ח דממהרי"ק שם בשורש ק"ס נראה דלא החליט זה לשמוע להמקיל בשבוי' ותו דנראה מוכרח לפירש כפי' הב"ש מלבד הקושא שהקשה הב"ש שם דלהח"מ קשיא ממ"נ באיזה פי' מפירש המהרי"ק דנהי דקי"ל פנעירא אליבא דר"י דמדברת היינו נסתרה הרי יש בזה ב' פירושים התוס' שם דף יג ד"ה ואין אוסרין כו' מסקי בסוף דדוקא באומרת נבעלתי ס"ל לר"י דמדברת היינו שבוי' וכ"כ שם ע"ב ד"ה השבתני כו' אבל הרמב"ן והרא"ה והריטב"א פירשו כמ"ש התוס' בתחלה דמדברת היינו שבוי' היינו אפילו באומרת לא נבעלתי: וא"כ קשיא ממנ"פ דבדאי המהרי"ק לא יכול לספור כפי' התוס' דלפי דבריהם הא דאמרינן מדברת היינו שבוי' היינו באומרת נבעלתי ובכה"ג איכ"ל דמודה לי' ר"ג אם נתיחדה עם הגוי ומנ"ל למהרי"ק אפי' באומרת לא נבעלתי וע"כ דלתוס' באמת אין דברי מהרי"ק מוכרחים אלא דס"ל כפי' הרמב"ן והרא"ה וא"כ דמדברת דפליגי ביה ר"ג ור"י מיירי אפילו באומרת לא נבעלתי וא"כ גם הא דמסיק הלכה כר"ג ואת לא תעביד עובדא היינו אפילו בנסתרה ואמרה לא נבעלתי וכ"כ בהד"ב ברע"ב במתני' שם דאפילו בנסתרה בעינו לכתחלה רוב פשרים וא"כ מאי זה שכ' המהרי"ק בשם ה"ג בנסתרה עם הפסולין פשרה וע"כ היינו בדיעבד ומינה דהא דמסיים אבל בנסתרה עם הגוי פסולה לכהונה היינו אפילו בדיעבד והיינו כהב"ש וקשיא להח"מ: מיהו אי משום הא לא אמרי' הבלא"ה תמה שם הכ"מ דמלשון הטוש"ע בסי' ו' סעיף יז משמע דדוקא אם נבעלה בעינו רוב פשרים ועל הרמב"ם תמה ממנ"פ אי סובר פהרב הו"ל לאשמעי' רבותא זו ואי לא ס"ל פן ה'וי ליה לאשמעי' בהיפוך ע"ש ולפענ"ד דהנה בלא"ה הא דקי"ל דאפי' נסתרה לשם זנות ולשם ערוה אינה נאסרת קשיא לי הא לענן קידושין קי"ל בנתיחדה לשם ביאה או לשם קידושין אמרינן הן הן עידי יחוד והן הן עידי ביאה ברמב"ם בפ"ג מהלכות אישות דין ובאה"ע סי' לג ואע"ג דלענן קידושין

לפנינו דָּבָר דָּבָר מִמּוֹן דְּבַעֲיָנוּ דְּבָר בְּרוּר כְּדַאִית' בְּקִידוּשֵׁין דְּרָף סה ע"ב וְאַפִּילוּ אִם
אוּמָרְתָּ לֹא נִבְעֵלְתִי מוֹכַח שָׁם בְּקִידוּשֵׁין דְּאִינָה נְאֻמְנָת לְהַכְחִישׁ חֲזָקָה זוּ דִּיחֻד הֵיִינוּ עָדִי
בִּיאָה דַּל"כ לֹא פְּרִיף הֵתָם אִיף מִשְׁפַּחַת הַכְּחִישׁת קִידוּשֵׁין שְׁתַּאמְר לֹא נִתְקַדְשִׁיתִי וְכֹן
בְּכָל חֲזָקָה בְּשַׁעֲתָה דְּאֵלִים כַּמ"ש הַנוּב"י מֵהַדִּי"ק חֵאָה ע"ז ס' ד"ן וְכ"כ בַּס"ט ס' קפ"ה
סוּף סק"א דְּאִינָה נְאֻמְנָת לומר בְּרִי לִי כְּנֻגְדָה וְכ"כ הַב"ש בַּאֲהַע"ז ס' קמ"ט סק"ד בְּהִדְיָא
אַלָּא דְּשָׁם אִינוּ מוֹכְרַח דְּהֵתָם אִינְרִי בְּלֹא נִתְיַחְדָּה לְשָׁם בִּיאָה אוּ לְשָׁם קִידוּשֵׁין אַבְל
בְּנִתְיַחְדָּה לְשָׁם קִידוּשֵׁין פְּשִׁיטָא דְּאִינָה נְאֻמְנָת לְהַכְחִישׁ חֲזָקָה בְּשַׁעֲתָא וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה כ'
הַמַּהֲרִי"ט בַּח"א סִימָן קמט לַעֲנֵן חֲזָקַת כְּהוֹנָה דְּאִינוּ נְאֻמְן לְהַכְחִישׁ וְהָא גִּיפִי דְּסָגִי בְּעָדִי
יְחֻד בְּיָאָר נְמִי בְּתֻשׁבוֹת מִי"א ס' א' לְהַלְכוֹת אִישׁוֹת ס' א' הַטַּעַם דְּסָגִי בְּעָדִי יְחֻד: וְעַכ"פ
גַּם הָא דְּאִשָּׁה נְאֻסְרָת עַל בְּעֻלָּה יִלְפִינוּ בְּגִיטִין דְּרָף פֵּט דְּבָר דְּבָר מִמּוֹן דְּבַעֲיָי דְּבָר בְּרוּר
וְכִינוּ דְּחֻשְׁבִּי יְחֻד לְשָׁם בִּיאָה לְדְּבָר בְּרוּר לַעֲנֵן קִידוּשֵׁין דְּוֹדָי נִבְעֵלָה, א"כ גַּם לַעֲנֵן
לְאַסְוֹר אִם נִתְיַחְדָּה לְשָׁם בִּיאָה יְהִי פְּעָדִי בִּיאָה וְלֹא תֵּה' נְאֻמְנָת לומר לֹא נִבְעֵלְתִי
וּבְפֹסְקִים מִשְׁמַע אֲפִילוּ בְּנִתְיַחְדָּה לְשָׁם בִּיאָה אִינָה נְאֻסְרָת דְּכָלְלָא אָמְרִי אִין הָאִשָּׁה
נְאֻסְרָת עַל בְּעֻלָּה אַלָּא ע"י קְנָאָה וְסִתְרָה וַא"ל לומר מִשׁוּם חֲזָקַתָּה אִינָה נְאֻסְרָת הָא גַּם
בְּקִידוּשֵׁין יֵשׁ חֲזָקַת פְּנוּי' וּבְתוֹס' קִידוּשֵׁין דְּרָף ע"ט רִישׁ ע"א ד"ה קְדֻשָּׁה וְכו' חֻשְׁבוּ לְחֲזָקַת
פְּנוּי' חֲזָקָה טוֹבָה אַע"ג דְּבִכְתוּבּוֹת דְּרָף ע"ב ד"ה אַבְל לֹא חֻשְׁבִּינוּ לִי וַא"כ קִשְׂיָא מ"ש
הָא מְהָא וצ"ע: וְעוֹד פִּינוּ דְּנִסְתְּרָה וְהוּי סָפֵק טְוִמָּאָה בְּרַה"י לֹא מְהַי חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא
כְּמִבְּנָאָר בְּתוֹס' נְדָה דְּרָף ב' וְנִרְאָה בַּעֲזָה"י דְּלֹא מִשׁוּם חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא אַלָּא מִשׁוּם חֲזָקָה
בְּשַׁעֲתָה חֲזָקָה הַבָּאָה מִכַּח רֹב לֹא מִבְּעִי' אִשְׁתְּ אִישׁ דְּכָבֵר בְּטַבְעָה כּוֹרְתָת בְּרִית לְבַעֲלָה
אַלָּא אִפִּי' פְּנוּי' רֹבָם מִשְׁמָרִים עֲצָמָם מְזֻנּוֹת וְגִנְאִי וְקִלוּן יִמְצָאוּ וְעָדִיף מִשְׁאָר חֲזָקָה הַבָּאָה
מִכַּח רֹב אַלָּא כְּחֲזָקָה מִצַּד מְנַהֵג הָעוֹלָם וְלִכְפֹּד אֲפִילוּ נִתְיַחְדָּה לֹא מִבְּעִי' בְּיְחֻד שְׁלֵא לְשָׁם
זְנוּת לֹא אִיתְרַע חֲזָקַתָּה שְׁאִינָה מְזֻנּוֹת כָּלָל אַלָּא אֲפִילוּ בְּיְחֻד לְשָׁם זְנוּת אֲמָרִינוּ מֵאִי
דְּאִיתְרַע אִיתְרַע לֹא מִבְּעִי' לְמֵאִי דְּפִסְקִינוּ בִּי"ד ס' פֵּא אִפִּי' בְּנִמְצָאָת טְרִיפ' אֲמָרִינוּ
הַשְׁתָּא אִיתְרַע וְלֹא מַעֲיָקְרָא ה"נ אֲמָרִינוּ הַשְׁתָּא אִיתְרַע וְלֹא אַח"כ וְלֹא מַחְזְקִי' לָהּ
בְּרִיעוּתָא עַד דְּאִתְחֻזְקָה ג"פ: אַלָּא אֲפִילוּ לְשִׁיטַת הַתוֹס' בְּחֻלִּין דְּרָף יֵא וְסִינְעָתָם דַּס"ל
פִּינוּ דְּאִיכָּא רִיעוּתָא אִין כָּאן רֹב כָּלָל מ"מ הֵיִינוּ דְּנֻקָּא בְּמֵאִי דְּאִיתְרַע אַבְל חֻשִׁיד לְדְּבָר
קַל אִינוּ חֻשִׁיד לְדְּבָר חֲמִיר וַא"כ נְהִי דְּאִיתְרַע' בְּיְחֻד וּבְדִיבּוּר דְּבָרִי תְּפִלוֹת מ"מ בְּגוּף
הַמְּעֻשָּׂה לֹא אִיתְרַעָה.

וְאַפִּילוּ אֲמָרָה לְזְנוּת עֲבִיד אִינְשׁ דְּגִזִּים וְלֹא עֲבִיד כַּמ"ש הַמַּהֲרִי"ק שְׁנִרְשׁ ק"ס דְּאַפִּי' אִם
אֲמָרָה לְהַמִּיר עֲצָמָה לֹא חֻשִׁיבָה מוּמָרְת וְהִבִּיא רֵאִי לְזֵה מְסַנְהֵדְרִין דְּרָף ס"ו וְלִכְפֹּד לַעֲנֵן
גוּף הַמְּעֻשָּׂה עֲדִינוּ הִיא בְּחֲזָקַתָּה וְאַמְרִי' דְּחֻזְרָה בָּהּ וְלֹא עֲבָדָה וְלִכְפֹּד לֹא אֲמָרִינוּ הִיחֻד
הִיא עָדִי בִּיאָה וְהַמְל"מ בַּפ"י מַה' גִּירוּשֵׁין דִּין י"ח הִבִּיא בְּהִיָּתָה נְדָה לֹא אֲמָרִי' דְּהִיחֻד
הוּ עָדִי בִּיאָה וְעִיָּין בַּח"מ סִימָן ז' ס"ק כ"ג דַּס"ל הִיכָּא דְּאַסוּרָה לוּ וְנַעֲשִׂית חֲלָלָה אֲמָרִינוּ
דְּהוּ עָדִי יְחֻד וְהוּ עָדִי בִּיאָה וצ"ע מ"ש מְהַנְּ"ל כְּנ"ל לְחַלְק וְלִישָׁב דְּבָרִי הָרֵא"ש וְהַטוּש"ע
דְּאַפִּילוּ נִתְיַחְדָּה לְשָׁם עָרוּה אִינָה נְאֻסְרָת: וְהֵיִינוּ טַעְמָא דְּאִין אוּסְרִין עַל הִיחֻד לַכ"ע מִן
הַתוֹרָה וְאַפִּילוּ לְזַעֲרָא דְּסוּבֵר אֲלִיבָא דַר"י דְּמַדְבַּרְת הֵיִינוּ נִסְתְּרָה וְנְאֻסְרָת וְלִפִּי ס"ד
אִין זֵה מִטַּעַם מַעֲלָה בְּיוֹחֲסִין מ"מ גַּם לַס"ד רַק חֻשִׁשׁ דְּרַבְּנָן הוּי דְּמַה"ת ר"י עֲצָמוּ ס"ל
רִישׁ פ' קַמָּא דְּסוּטָה דְּאִין אִשָּׁה נְאֻסְרָת אַלָּא בְּקִינוּי וְסִתְרָה וְכ"כ בְּהִדְיָא הָרִיטְב"א שָׁם

לפי שיטתו דמפרש דמדברת היינו אפי' באומרת לא נבעלתי ואפי' לפי התוס' דמירי באומרת נבעלתי מ"מ כיון דלא חשיב מיגו בריש פרק האשה שנתארמלה מסיק דגם לר"י אית לי' מיגו היכא דאין שור שחוט לפניה וא"כ ע"כ ס"ל דנסתרה מקרי שור שחוט לפניה לתוס' לקמן מקרי ריעותא וירש"י שם הוי כמו תבעו דאע"ג דהוי ס"ס צריה לשאול ולברר היכא דאיפא לברורי וכיון דזעירא חשיב ליחוד פשור שחוט לפניה א"כ פריה שפיר מהא דקי"ל אין אוסרין על היחוד אפי' ביחוד א"א דהוי רק חד ספק ומקשה שפיר יחוד איחוד ומינשב קושית התוס' בד"ה אין אוסרין על היחוד וכו' דעל ר"א אין להקשות דלדידן אמרינן יחוד לא מקרי ריעותא כלל משא"כ לזעירא דמקרי ע"כ גם לפי זה שור שחוט לפניה וא"ש: וע"ז משגי דאיכ"ל גם לר"י רק משום מעלה בייחוסין ולעולם יחוד לא מקרי ריעותא כלל מצד חזקת הנ"ל ולפירוש מהרי"ק מירי הסוגיא דמדברת היינו נסתרה לשם זנות ואפ"ה פריה מרב מפח פכל לשון של רב דאמר ב' פעמים על היחוד להורות דעל שום יחוד אין אוסרין ומסיק דרק משום מעלה ולפי"ז לפי מאי דקי"ל כר"ג אלא דלכתחלה מחמירין היכא דליכא רוב פשרים שפיר איכ"ל ביחוד לחודא אפילו נסתרה לשם זנות אפתי רוב פשרים אצלה מקרי שהרי עפ"י רוב אינה מזנית ועדיין ברוב פשרות וצדקות היא ולכה אפילו רוב פסולים אצלה מ"מ מקרי רוב להקשיר וכ"ש לפי מ"ש הריב"ש בסי' שע"ט דב' חזקות הוי פרוב והכא יש לה חזקה דמעיקר' בחזקת שלא זינתה וחזקת פשרות וחזקה הבאה מפח רוב ובס' באר היטב הביא בשם ס' משפטי שמואל דב' חזקות מקרי כב' ריבוי ע"ש בסוף סי' ו' בפאר היטב וזה צ"ע וקשה אבל דברי הריב"ש א"ש ולכה אתי שפיר נמי דסתמו הפוסקים ודוקא בנבעלה פסקינן בש"ע סוסי' ו' בעי' רוב פשרים אצלה ולכה סתם גם הרמב"ם: וא"כ מינשב קושית בית מאיר הנ"ל דלעולם דמהרי"ק אליבני' דבה"ג סובר כפי' הרא"ה והריטב"א הנ"ל דמדברת היינואפילו באומרת לא נבעלתי ואפי' הכי קי"ל גם בכה"ג כר"ג דאפילו לכתחלה דלעולם מקרי רוב פשרים אצלה וכן נראה מבואר בדברי הרמב"ן המובאים בשמ"ק בכתובות דף יד ריש ע"א וכ"ז בנסתרה עם ישראל אפילו פסולין אבל בנסתרה עם הגוי שפיר כא' דאמרינן בכה"ג דאסורה ולעולם דרק לכתחלה קאמר וכפי' החמ"ח הנ"ל.

אבל האמת יורה דרכו דנראה מבואר פנונתו דאפילו בדיעבד אוסר דהרי המהרי"ק מיייתי ראי' מלשון הברייתא וכמו שהבאתי לעיל באות א' דמהברייתא משמע דר"ג מודה דמדברת היינו שבוני' ואין חילוק בין מסורה בינדם או לא דאל"כ הוי לי' לחלק בזה וע"כ מדאין מחלק בזה, רק מחלק דשאני שבוני' משום דגוים פרוצים וממילא מדברת ונסתרה עם הגוי גם לר"ג היינו שבוני' וא"כ כמו בשבוני' אפילו ניסת תצא ואפילו אשה תחת בעלה נאסרת תחת בעלה ותצא פדאיתא בכתובות דף נו במעשה דר' זכרי' בן הקצב וא"כ ה"ה בנסתרה עם הגוי ודברי הב"ש בכוננת מהרי"ק מוכרחים לפענ"ד: איברא דיסוד דברי המהרי"ק שהוכיח דין זה יש לדחות דמאי קשיא לי' דהוי לי' לר"ג לפלוגי בין שבוני' למדברת דשבוני' מסורה בינדם דהרי בלא"ה קשה מאי דחשיב ר"ג השבתני על המעונבת כו' שהרי ר"ג סובר אשה מזונה ובזדקת ומזנה וככה הוי לי' להשיב ולמה השיב לדבריו דר"י מאי דלא ס"ל, ונראה דעיקר ראיות ר"י משבוני' הי' עד"ז ע"כ אין אפטרופס לעריות דכיון שנסתרה אש בנעורת היא ויצרו תוקפו ואיכא למיחוש לכל

הפחות מדברנו למעלה ביוחסין דאל"כ אלא אמרינו דאין רצון האשה לזנות ואנו אפטרופסים עבורם א"כ גם בשבוי' נימא דבנדאי מנוולה נפשה לגבי שבוי' ועושת פל הצטרפות שאפשר לה לעשות וזה בינה וכל שביתה נאמנת לדברי ר"ג וא"כ תהא שבוי' נאמנת לומר שנוולה נפשה וע"כ שאינה נאמנת זהו פנונת ר"י: וממילא מיושב קושית מהרי"ק שלא הי' יכול להשיב דהתם מסורה בינה דנהי דמסורה ביזו מ"מ בינה לננוול וגם מיושב קו' התוס' דהו"ל למימר אשה מזנה ובודקת ומזנה א"כ ג"כ נחזיק אותה בחזקת מנוולה נפשה דאם מחזיקינן לה בחזקת בודקת שלא תפסול ה"ה שראוי לו להחזיקה בחזקת מנוולה נפשה פי היכא דלא תפסול ושפיר הקשה ר"י אלא שנה יש לפרש על ב' אופנים או שפנונתו שמפח ראי' זו מוכח דאפ"ל אם הוא בינה אין אשה נאמנת או שמפח ראי' זו מוכח דאין אפטרופס לעריות ולזאת ר"ג הבין מראיית ר"י כפי הראשון דמוכח דאפ"ל בינה אינה נאמנת וע"ז אמר לו השבחני על המעוברת מה תשיבני על המדברת שזו ראוי להיות בחזקתה: וע"ז השיב ר"י מדברת היינו שבוי' רצה לומר שגילה לו שפנונתו כפי' הב' שמפח ראי' זו הכריח דאין אפטרופס לעריות אבל באמת גם הוא מודה דכל שביתה לולא שאין אפטרופס לעריות היתה נאמנת וע"ז השיב שפיר ר"י דלעולם אמרינו דאפטרופס לעריות אלא התם בשבוי' רוב גוים פרוצים בעריות ר"ל דאפילו אם מנוולה נפשה לא מהני לה שהם פרוצים לזנות עמה אפילו בנוולה וא"כ שוב אין בינה ויש חילוק בין מדברת לשבוי' דהתם מסורה בינה וגם יש חילוק בין מעוברת לשבוי' דאשה בודקת ומזנה וא"כ בסברא זו דרוב גוים פרוצים יש תשוב' למצוא חילוק בין מעוברת לשבוי' מכ"ש בין מדברת לשבוי' ור"י השיב מ"מ מסברא נראה לומר דאין אפטרופס לעריות וא"א לסמוך על בודקת: ועכ"פ לפי פירוש זה לפי החילוק שחילק ר"ג דרוב גוים פרוצים שוב יש חילוק בין שבוי' למדברת דשבוי' הואיל ומסורה בינה יש לחוש שיאנסו אותה אפילו בנוולה משא"כ בנסתרה אפ"ל עם הגוי נאפילו דברה דברי תפלות אין ראי' מהתם לאסור שהרי לרצון לא חיישינו ולאנס אותה אינה מסורה ביזו, וא"כ אין ראיות מהרי"ק ראי' לפענ"ד ומ"מ אין לנו פח לדחות דברי המהרי"ק וכ"ש שהביא זה לפרש דברי בעל ה"ג שפל דבריו דברי קבלה והרמ"א הביא להחמיר בדבריו ואע"ג שגם בספר בית מאיר נוטה להקל וכתב דאפשר שפנונת הרמ"א הוא רק שאם הבעל בעל נפש יחמיר להוציא אבל אין יכולין לכוף להוציא מ"מ צ"ע למעשה: ה) אמנם פל זה אם לא הי' חשש רק אם נתיחדה עם הגוי לשם זנות אבל בנידון השאלה הנ"ל צריכין אנו לבאר דין ה' שמעלתו נ"י חשש רק לדין דמהרי"ק אבל באמת י"ל דבנידון השאלה אפילו לדעת החמ"ח הנ"ל תצא דהרי לפי השאלה היתה זמן רב בבית הקדשות והיכא דנשחקה הרי דעת המרדכי דחשיב בשבוי' דס"ל טעם שבוי' משום דשקה וכמו שהביא הב"ש בסימן ז' ס"ק לג ובתה"ד סימן רמ"ב חייש להא דמרדכי אא"כ יש לה אמתלא למאי שהיתה שם לצורך רפואה או סרסריאות עיי"ש ותו בנידון השאלה מעלתו נ"י דיקמה הא דבתי הקדשות ליחוד ולי נראה דזה חשיב בדבר מכווער שהרי בסימן יא סעיף א מנה בין דברים מכווערים יוצאה ממקום אופל שהיא מקום יחוד לביאה וא"כ בתי הקדשות לא עדיף מיניה: וא"כ נפלו ברברבתא בפלוגתות הפוסקים בסימן יא ודעת הר"מ המובא שם ובר"ש פ"ב דיבמות נראה דאוסר בדבר מכווער מה"ת ולפי הכרעת הרמ"א מבוועל תצא בדבר מכווער לחודא והכא הבעל חשיב

כבועל דשם קולת הבעל משום דהוי קלא לבתר גישואין משא"כ פאן דהוי קמי' גשוואין ולפי הנראה מלשון מעלתו נ"י שכתב שיצא עליה קול זונה א"כ אפשר דהוי מכווער וגם קלא וגם מבעל תצא אמנם באמת הרמב"ם ספי"ז מאיסורי ביאה ופסקו בש"ע אה"ע סימן ו' סעיף טז שאם הוציאה בעלה בעדי מכווער אינה נאסרת על פהו וסינים הרמב"ם שאין אוסרין אלא בעדות ברורה או הודאת פיו והוא מהש"ס גיטין דף פט דאין אוסרין דדלקא פריצותא חזא בה ופרש"י מיעוץ שדים כו': מיהו מרש"י יש לדייק דוקא בשוק דלא הוי סתירה ואפשר דהמון עם הגוי דקאי רש"י בזה אבל מהרמב"ם וש"ע נראה דאין חילוק ונהי דאיכ"ל דהרמב"ם והש"ע לטעמייהו דאין אוסרין על דבר מכווער אבל ממה שלא הגיה הרמ"א ע"ז משמע דמודה לפסק זה וקשה מ"ש מבעל וצ"ל כמ"ש בס' בית מאיר דדוקא בועל דמאלם החשד והקול לכך תצא משא"כ פאן בכהן דאם נשא איהו מאלם החשד ולכך לא תצא וא"כ גם בנידון דידן איכ"ל דלא תצא מטעם זה ותו דהרי לפי מ"ש הנוב"י מהדו"ת בחאה"ע סימן קנט י"ל דבכה"ג לא מקרי דבר מכווער דדבר מכווער בעינן שיהא ראי' שפכר ונתה ע"ש משא"כ פאן: אלא דיש לחוש בנידון השאלה ולדונה למי שיצא שם רע עלי' ביגדותה דגרע מדבר מכווער וכמו דמוכח בכתובות דף לו ע"ב דפריף אי ביצא עלי' שם מונה, הא אמר רבא יצא שם מונה אין חוששין אלא פגון דאתו בי תרי ואמרו לדידהו תבעינהו לאיסורא שאמרו הפקירה עצמה לכך פן פרש"י שם ואז אסורה לכל הפחות לכהונה דזה גרע משם מונה בעיר כו' דאמרינן פריצותא חזא בה ונהינן דברים מכווערים ואין אוסרין עי"ז להנשא לכהונה אבל על יצא ש"ר כזה אוסרין וא"כ ה"ה בנידון שלנו שישבה בבתי ההקדשות ונהינן דהפקירה עצמה לכך ושכיחי פרוצי נאסורה לכהונה: ובאמת תמהני שלא הביאו הפוסקים לדין זה דאי אתו בי' תרי ואמרו לדידהו תבעינהו אסורה ואין לומר משום דהוי ס"ס.

דשם לענין קנס שפיר אמרו דחוששין אותה בזונה אבל לכהונה אפילו אם זינתה שמה עם פשרים מ"מ ברוב פסולים לא חשיב זה לספק וכמו שיתבאר לפנינו אי"ה ובכה"ג הו' לן לאסור וצ"ע.

ואפשר שפסמכו הפוסקים על הרמב"ם דמפרש דלכך ביצא עלי' שם רע ביגדותה אין לה קנס הוא משום דתלינן דברצון נבעלה והר"ן תמה עליו והשמ"ק יישב לשון הגמרא עיי"ש וכ' דטעמי' דהרמב"ם דס"ל דאין לאסור על זה ולעולם היא בחזקת בתולה עד שינודע בדבר ברור עיי"ש.

וא"כ גם בנידון שלנו אין לאסור ומ"מ נהי דיש לדחות כל טעם בפני עצמו אבל חזי לאיצטרופי כל החששות בהדי הדדי וקשה להתיר בזה: (ו) על פן בנידון השאלה אם יש עדים שנתחננה עם הגוים בבתי ההקדשות פשיטא לן דיש לאסור דהוי לי' פשבוי' מטעם מהרי"ק ומטעם המרדכי דנשתהה וגם מצד אינף טעמים ולא מהני פרי לי כמו דלא מהני בשבוי' וכמ"ש לעיל אות ב'.

אבל אם אין עדים שנתחננה עם הגוים ולא בכל גונוי חשיב יחוד עיין באהע"ז סי' כ"ב ואע"ג דפרוצי אפילו עשרה חשיב יחוד מ"מ אולי פתח רה"ר הוי דקי"ל בסי' כ"ב דלא הוי יחוד אז אם אין עדי יחוד בנודאי בשותקת וא"א לשמוע ממנה אסורה דלא כמ"ש

מעלתו נ"י ד"ש להתיר משום ס"ס דאצלינו רנבא דגוים וכ"ש בכתבי הקדושות וברוב פוסלים אצלה לא מקרי ס"ס וכמ"ש הפנ"י בכתובות דף י"ג ע"א בתוס' בד"ה ואין אוסרין וכו'.

ואפילו לפי מ"ש הס"ט בריש סי' קפ"ו דלעגנו ס"ס לא בעינן שיהא ב' ספיקות שקולין בינו דחד שקול אידך אפילו מיעוטא מצטרפין ולא גרע מסמיד מיעוטא לפלגא עיי"ש מ"מ פאן זה אינו דרוב לא מהני ביוחסין ובעינן שיהא ס"ס עדיף מרוב וא"כ בעינן ס"ס גמור.

ובלא"ה ברנבא דאיתא קמן המיעוט לגמרי כמאן דליתא ולא מצטרפין אפילו לר"מ וכמ"ש הר"ן ר"פ פ' כל הצלמים ובתוס' יבמות דף ס"ז ע"ב וא"כ אין פאן ס"ס, וגם טעם השני שכ' מעלתו דאולי אינו פהן וכמו שהביא השעה"מ בפ"ט מה' א"ב בשם מהרשד"ם שיהתיר בשבוי' לכהן מטעם ס"ס זה אולי אינו פהן.

זה ג"כ אינו דכבר האריך במהרי"ט ח"א סי' קמ"ט דכהן מןחזק פהן גמור הוא וחזקה דאורייתא וכוונדאי חשיב עיי"ש דגם הרשד"ם לא התיר אלא בעד מפי עד לשבוי' ולצרופא בעלמא כתב זה אבל בנודאי פהני דינן פהני חזקה פכהנים ונדאין חשויבין ולכך בשותקת בנודאי תצא: אבל אם אומרת פרי שלא נבעלה לגוי או שלא נתיחדה עם הגוי נראה דנאמנת לדין כדקי"ל בדיעבד כר"ג דנאמנת דאפילו נאמר דכל האומדנות הנ"ל הוינן ראוי דנבעלה מ"מ הרי אפטר דבדקהונונתה רק עם פטר וכל שפידה נאמנת דאפטר דישבה בכתבי קדושות לזנות עם פטרים דנהי דנראה דהאי חזקה דאשה מונה בודקת ומנה במופקרת לכ"ע אין זה חזקה אבל מ"מ נאמנת היא על זה ולא דמי לשבוי' פינן דאין יודעין אם נתיחדה עם הגוי פן נראה לפי ענ"ד.

נדמא למאי דכ' ר"י הלוי בסי' ל"ג והובא בשעה"מ בפ' י"ט מא"ב דספק שבוי' מותרת ונהי דשעה"מ שם פקפק על זה והביא ראוי דספק שפא לא נטמאת לא מקרי ספק הנה פבר השגתי עליו למעלה באות ב' מדין מחבואה: אלא דנראה דמטעם אחר לא מהני ס"ס דהוי שם אונס חד הוא דבין אם לא נשפית ובין אם לא נטמאת אין אחד מתיר יותר מחברו משא"כ גפי מחבואה אם תלינן דנחבית היא מותרת ושאר נשים אסורות אבל אם נימא דכולם לא נטמאו י"ל דכולם מותרים והוי שפיר ס"ס משא"כ ספק שבוי' ואפילו נימא דשם אונס חד מהני מן התורה דנהי דס"ס לא הוי פעין ס"ס הוי וכב' צדדין להתיר וקרוב יותר להתיר מלאסור וחשיב פרוב מ"מ הא ביוחסין לא מהני חד רנבא מיהו היינו בשותקת אבל באומרת פרי לי שפיר נאמנת בספק שבוי' ואפטר דלנה פינן ר"י הלוי הנ"ל ותשובה זו אינה פעת פידי לעינן פה דבספק שבוי' מהני פרי דידה וזה נראה נכון ומכונן מכ"ש בנידון שלנו דהוא פידיה שלא ליחד עם הגוים דנאמנת פן נ"ל נכון: ז) מיהו הא דאסיקנא דאם נתיחדה אינה נאמנת.

דווקא אם יש עדים ע"ז אבל על קלא לחודא אפילו קלא דל"פ ואתחזק בב"ד פדינו מ"מ לא תצא דאם יצא קול דנתיחדה שם בכתבי קדושות אין לאסור. דנהי דיחוד עם הגוי אוסר מ"מ הטעם דהינו שבוי' ובשבוי' אין אוסרין על הקול כדקי"ל באהע"ז סי' ז' סעי' ז' ואפילו לפי מ"ש לעיל דאיפא למימר דגרע מיחוד דהוי פדבר מכוער או פיצא עליו שם רע בנערוטה מ"מ גם מפח האומדנות האלו אינה נאסרת אלא מדרבנן דהרי מה"ת

בעי' דְּבַר בְּרוּר וּבְדַרְבָּנָן אֵין קוּל אוֹסֵר וכּמ"ש הֶרְמֵב"ם דְּקוּל חֲלוּצָה אֵינוּ אוֹסֵר מְשוּם דְּחֲלוּצָה אֵינוּ אוֹסֵר אֲלָא מְדַרְבָּנָן כְּדַאִיתָא בַּאֵה"ע ס' ו' סעי' ה' בְּהַגְהָה וּבב"ש שְׁם סק"ב.

וּאֲפִילוּ לְהֶרְאֵב"ד דְּאוֹסֵר הֵינּוּ בְּיָצָא קוּל בְּדָבָר בְּרוּר מִשָּׂא"כ כָּאֵן דְּהוּי כְּאֲמַחְלָא עֲמוּ עֵינָן בְּסִי' מ"ו שְׁם נְגַם עַל קוּל שְׂיָצָא שְׁהוּא זוּנָה אֵין לְאַסְרָה שְׁהָרִי אֲמָרוּ בְּפִירוּשׁ בְּגִיטִין דָּף פ"ט דָּאֵם יָצָא שְׁם מְזוּנָה אֵין לְאַסְרָה וְכֵן פֶּסֶק בִּשְׁ"ע בְּסִי' ו' סעי' י"ז אֲלָא דְּבָסִי' ד' סעי' ט"ו פֶּסֶק לְאַסְרָה וְכַתְּבֵהּ בִּשְׁ"ש שְׁם בְּס"ק כ"א לְחֻלְקָא בֵּין קוּל לְרִינוּ וְא"כ אֲפִשְׁרֵה דְּבְנִיזוֹן הַשְּׂאֵלָה הִי רִינוּן: מִיָּהוּ לְפִי עֲנִיד צ"ע חִילּוּק זֶה דָּא"כ מֵאֵי פְּרִיָּה בְּכַתְּבוֹת דָּף ל"ו ע"ב מְרַבָּא נוֹקִי דְּיָצָא עֲלֵי שְׁם רַע בְּנִעְרוּתָהּ אוּ שְׂיָצָא רִינוּן דְּאוֹסְרִין בֵּינוּן דְּהַפְּלֵ מְרַנְיָן עֲלֵי וְצ"ע עַל הַב"ש.

וּמָה שְׁהַשְּׂיָג הַב"ש עַל הַב"ח מְש"ס דְּגִיטִין דָּף פ"ט דְּאַף בַּא"א. הֶרְוָאָה שְׁם בְּתוֹס' יִרְאָה דְּמוֹקִי לָהּ בְּפִנוּי' וּמ"מ אֲפִילוּ לְדַעַת הַב"ש לֹא תִצָּא אֲפִילוּ בַּא"א כְּדַאִיתָא שְׁם בְּב"ש ס"ק כ"ד וְכֵן פִּי הַב"ש בְּסִי' י"א ס"ק ט"ו וְע"כ כְּמ"ש בְּס' בֵּית מֵאִיר שְׁם.

וְא"כ הַדְּרִינָן לְנִיזוֹן שְׁלָנוּ דְּעַל קָלָא אֵין לְאַסְרָה אֲלָא א"כ יֵשׁ עֲדִים שְׁנִתְיַחְדָּה עִם הַגּוֹי וְאֵז לֹא מְהַנִּי בְּרִי שְׁלָה וְהִיא כְּשָׁבוּי' וְאֵם נִשְׂאָת תִּצָּא אֲבָל אֵם אֵין עֲדִים שְׁנִתְיַחְדָּה נְהִי אֵם אֵינָה טוֹעֵנָת אֲבָל אֵם טוֹעֵנָת וְאוֹמְרָת בְּרִי נִשְׂאָמְנָת וְלֹא תִצָּא כֵּן נִרְאָה לְפִי עֲנִיד פִּסְקָא דְּהָא מִילְתָּא: ח) וְעַתָּה נְבוֹא בְּעִזָּה"י לְבָאֵר מֵאֵי דִינוּ דְּהָאֵי כְּהֵן וּבְנִי.

הֵנָּה אֵם יֵשׁ עֲדִים שְׁנִתְיַחְדָּה עִם הַגּוֹי א"כ הִיא כְּשָׁבוּי' וּבְנִיָּה חֲלָלִים מְדַרְבָּנָן כְּמוֹ בְּשָׁבוּי' וְכְדַאִיתָא בְּקִידוּשֵׁין גְּבִי יִנְאִי הַמְּלָךְ וְהַבְּעַל נְהִי דְלָא נִתְחַלַּל מ"מ אֵין נוֹהֲגִין בּוּ דִין כְּהוֹנָה כְּדִין הַנּוֹשֵׂא נְשִׁים בְּעֵבְרָה דְּקִי"ל בַּאו"ח ס' כ"ח סעי' מ' דְלָא יִשָּׂא כְּפִיּוּ עַד שְׂיִגְרָשׁ וְיִדוֹר הַנָּאָה וְכ' הַמְּגִי' אֵם בְּס"ק נ"ז דְּאֲפִילוּ בְּחֲלוּצָה דְּרַבָּנָן וְא"כ ה"ה בְּשָׁבוּי' דְּרַבָּנָן וְעֵינָן תְּשׁוּבוֹת הַגְּאוּנִים וְתְּשׁוּבוֹת הֶרְמֵב"ם הַמּוֹבָא בְּב"י בַּאֵה"ע"ז ס' ו' כְּכֵהֵן שְׁנִשְׂאָ גְּרוּשָׁה עַל אֵינָה דְּרָף דְּנִין אוֹתוֹ: אֲבָל אֵם אֵין עֲדִים שְׁנִתְיַחְדָּה וְדִינָה שְׁנִשְׂאָמְנָת לוֹמֵר שְׁלֹא נִבְעַלָּה לְגוֹי וְאֵז אֵם נִשְׂאָת לֹא תִצָּא כְּכָר כ' הַנוֹב"י מֵהַד"ת בַּחֲאָה"ע ס' לְמ"ד בְּפִשְׁטוּת דְּהוּא וּבְנִיּוֹ כְּשָׂרִים לְכַהֲנָה וְנִרְאָה דְּאֲפִילוּ שְׁבוּעָה אוּ נָדָר שְׁלֹא יִשָּׂא עוֹד פְּסוּלָה לְכַהֲנָה אֵינוּ צָרִיף אֲפִילוּ אֵי יָדַע דְּאֵין לוֹ לִישָׂא לְכַתְּחִילָה וְעֵבֵר וּנְשָׂאָה מ"מ מִמְתְּנִיתִין דְּבְכּוֹרוֹת פ' אֵלוּ מוֹמִין נִרְאָה דְּנוֹקָא הַנּוֹשֵׂא נְשִׁים בְּעֵבְרָה וְכֵן הַמְּטָמֵא לְמַתִּים דְּהֵינּוּ שְׁהוּא רְגִיל בְּזָה וּמוֹמֵר לְזָה וְאֵע"ג דְּהַש"ע שְׁם נִקְט לִישְׂנָא דְּמִי שְׁנִשְׂאָ גְּרוּשָׁה וְכו' הֵינּוּ כְּמ"ש הַב"י שְׁם בְּשֵׁם מֵהַר"א דְּכִינּוֹן דְּהוּא בְּכָל עֵת בְּעֵמוּד וְהוּצָא הָרִי עֵבֵר וְשָׁנָה וְכ"כ שְׁם בְּפִרְמ"ג דְּמִי שְׁנָנָה עִם אִשָּׁה גְּרוּשָׁה אֵינוּ צָרִיף לִידוֹר דְּמְשׁוּם פְּעַם אַחַת א"צ לִידוֹר וְא"כ כָּאֵן דְּהָאִסּוּר הוּא רַק פְּעַם אֶחָד כְּשִׁעָה שְׁנִשְׂאָה וּמִיָּד שְׁנִשְׂאָ שׁוֹב אֵין כָּאֵן עֵבְרָה ע"כ א"צ לִידוֹר וּבְפִרְט בֵּינוּן שְׂיָשׁ לוֹ אִשָּׁה הַיּוֹשֵׁבַת תַּחְתּוּיּוֹ וְאוֹסוּר לוֹ לִישָׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ נִרְאָה דְּלֹא שְׂיָיף לִידוֹר שְׁלֹא לִישָׂא אִשָּׁה פְּסוּלָה: וְגַם מ"ש הַנוֹב"י שְׁם דְּהַבְּנִים כְּשָׂרִים נִרְאָה פְּשׁוּט בֵּינוּן דְּהִיא מוֹתֵרַת לוֹ וְלֹא תִצָּא בְּנוֹדָאֵי אֵין הַבְּנִים חֲלָלִים דְּאֵי הַבְּנִים חֲלָלִים לֹא הֵינּוּ רִשְׁאִין לְהַנִּיחָה לְהַיּוֹתָהּ תַּחְתּוּיּוֹ.

וְכ"כ הָרַב הַמְּאִיד בְּפִי"ט מַא"ב דִּין ד' וְכֵבֵר הָאֲרִיף הַמְּל"מ בְּפִי"ז מַא"ב דִּין ז' וְכ' דְּכָלְלָא הוּא הִכָּא דְּהֵדִין לֹא תִצָּא אֵין הַבְּנִים חֲלָלִים עֵי"ש. וּמְטַעַם זֶה תְּמַהַנִּי עַל מֵאֵי דְּפֶסֶק

באה"ע סי' ד' סעי' ט"ו דאם יש ריבון ונהפל מרנגין שהיא זונה שלא ישא והבנים ספק חללים והב"ש שם ס"ק כ"ד וכן בסי' י"א סקט"ו שהבאתי לעיל סובר דאם נישאת לא תצא ואיך יהיו הבנים ספק חללים והב"ש בעצמו הביא דברי ההמ"ג הנ"ל בסי' ז' ס"ק מ' וצ"ע: ומ"ש בגמרא דאיפא מ"ד דמכשיר בה ואינה מכשיר בבתה היינו הבת הנוולד מאותה ביאת זנות אבל אם נישאת, אח"כ לכהן היכא דהיא פשרה גם וולדיה פשרים דבכה"ג נ"ל דלכ"ע אית להו חזקת אבתייהו ועד פאן לא שמענו דאיפא מ"ד דחזקת האם אינו מועיל להקביל אלא היכא דאין אנו יודעין אביה מי הוא וכיון שפונולד יש ג"כ חלק האב שאין לו חזקת פשרות רק שנימא ע"י האם נכשיר גם לנולד זה לא אמרינן אבל אם נודע לנו אבותיהם הבנים הם בחזקת אבותיהם פדאימא בכתובות דף כ"ו ע"ב ובקידושין דף ס"ו גבי ינאי אפילו למ"ד דפוסל בבתו הי' יכולין התוס' להקשות על פרש"י שם דאמאי לא מהני חזקת אבהתא, וכן הקשה באמת הרמב"ן ושאך הראשונים דלא משמע התם דהחשש הי' דנתעברה אז בשעה שהיתה שבוני' מינאי: ועפ"י סברא הנ"ל.

יישבתי דברי התוס' בכתובות דף י"ד ע"א ד"ה אלמנת עיסה שכ' דלכך אפילו מאן דמכשיר באלמנת עיסה פוסל בבתה משום דאין לה חזקת פשרות וזה תימיה לכאורה שהרי קי"ל כמאן דאמר דמאן דמכשיר בה מכשיר בבתה אמנם להנ"ל א"ש דזה דווקא אם אין אנו יודעין אביה מי הוא אמרי' אין ספק מוציא מידי ונדאי פיון דהחלק הפא ממנה היא פשר אע"ג דחלק האב הוא ספק לן מיהו אמרינן מספק אי אפה יכול לאסור חלק האם.

וכל זה אם אין אנו יודעין מי הוא אביה אבל אם אנו יודעין מי אביה ויודעין שהוא איש שהוא ספק חלל וא"כ פיון דהבנים בחזקת אבותיהו. ממילא גם הם ספק חללי ונהי דיש בו חלק שפונדאי הי' פשר מ"מ הא יש בו גם חלק שפונדאי שהוא ספק ובפרט שהרי קי"ל דחלל פוסל גם אשתו וזרע וזרעו עד עולם פדאימא בקידושין דף ע"ד וא"כ פיון שפונדאי ספק חלל גם זרעה ספק חלל דלהזרע לא הי' חזקת פשרות ולכך הזרע בחזקת אבהתא היכא דידעין אביה מי מי הוא פן נראה לפענ"ד פנונת התוס': ומאי דקשיא למעלתו נ"י על הר"ן שכ' דהבנים הם פדיעבד מכח דאולי ממזרים הם ופסולים לקהל והקשה למעלתו הא לענין בנים רוב פשרים דרובא דעלמא דגויים וקיי"ל דנכרי הפא על בת ישראל הנוולד פשר.

ולי לא קשה מידי חדא דלמא ס"ל להר"ן וסייעתו פדעת הטור באהע"ז סי' ד' המובא בב"ש שם ס"ק נ"ב דס"ל דלא תליגין בגוי דבנות ישראל מרוחקות מסתמא מהם ואפילו, אי ס"ל פרמב"ם וש"ע שם דתליגין בגוי מיהו ממנ"פ אי לא מהמנינן לה באומרת לכשר נבעלתי שהרי אינה אומרת שנבעלה לגוי אלא לכשר וא"כ אי לא מהמנינן לה אפילו ברוב פשרים הנוולד פסול לקהל והוא שתוקי פמו אם לא אמרה האם פלל וא"ש ועכ"פ פבנים שתוליד אח"ז מכהן גם מדברי הר"ן אלו נראה דאין בהם חשש חללים פן נראה לפי ענ"ד ומעלתו נ"י ישם עיניו על פל הדברים הנ"ל וישאל עוד רב מןפלג אחד וכאשר יעלה בהספקמה יעשה מנאי ידידו הד"ש: הק' משה שיק מברעזאווע.

תשובה יג החיים והשלום וכל טוב לידידי הרב המאוהב הגדול הרב
מו"ה זכר'ל שפירא נ"ה האבדק"ק דאראג וכעת בק"ק ווראנוב יע"א: מכתבו קבלתי ונאשר
ביקש ממנו לחוות דעתי בדין אשה שזינתה ונישאת לאיש בעודה מעוברת ולאחר
נישואין לדה בן והוא חי והיא תאמר שהיא מבעלה וגם הוא גידל אותו כבנו ועתה מת
הבעל ורוצית להנשא לכהן ובא הפהו לישאל אי רשאי ליקח אותה ומעלתו נ"ה דעתו
להתיר אע"ג דקי"ל באהע"ז סי' ו' סעי' י"ז דאע"ג דקי"ל כר"ג דנאמנת אפ"ה אסורה
להנשא לכהן עד דאיכא תרי רובא ובעיר ההוא ליכא שכינה לישראל בפ"ע ורוב גוים
ואיכא רוב פסולין אפ"ה כ' הב"ש שם ס"ק ל"א דאם ידעינן דבא עלי' לא תישינין
שנאמנת ונאפילו בחד רוב לא תישינין שמה זינתה גם עם אחר וכ' הדגו"מ שם וכ"כ
בתשובת הנוב"י דלאו דווקא רוב פשרין דאפילו בלא רוב פשרין נאמנת בכה"ג משום
דאיכא ס"ס.

וגם הכאאיכא ס"ס שמה מבעל הראשון שידענו שהי' פשר והבן בא ליורשו ואת"ל
מאחר שמה מכשר ותו פיון דנשא אותה הראשון ואין אדם מזולל עצמו לישא אשה
שפריסה בין שיני' אלא ונדאי שהי' מעוברת מיני' והוי לי' כמודה שהיא מיני' וכעין שכ'
מין בחת"ס חאה"ע ח"ר סי' כ"ח דלא הוי פחוזר ומגיד מטעם הנה יעוי"ש וא"כ הרי
בהודה היא מותרת לדעת הנוב"י סי' כ"ז וכ"ח ועוד אחרונים וה"נ, ומעלתו נ"ה האריף
עוד בזה: ולפי ענ"ד אין להתיר מטעמים הנ"ל דהנה מבואר בתוס' כתובות דף ט' ע"א
ד"ה ואיבע"א באשת ישראל דהיכא דאיכא רוב פגד חד ספק ואין פאן ס"ס וא"כ בנידון
הנ"ל דאיכא רוב פסולים איך איכא למימר את"ל מאחר שמה מכשר.

הא אזלינן בתר רובא פסולין ואין פאן ס"ס. ובדגו"מ ונוב"י כ' רק היכא דאיכא
מע"מ ונאפילו לפי המבואר בס' בית מאיר וכן הביא בפ"ת שם בשם פמה תשובות דאפילו
ברוב פסולים נאמנת אם הוא הודה נראה טעמם עפ"י מאי שהקשה הפ"י בכתובות שם
על דברי התוס' דאפילו אם יש נגד חד ספק רוב יהא מועיל ונימא סמוך מיעוטא לפלגא
והו"ל רובא ויהא פשר כמו בס"ס דמועיל מטעם רוב ובס"ט בגדה דף י"ח כ' דמהפ"י
נעלם דברי הריב"ש בס' ע"ב שכ' דווקא פלגא שהוא בטבע אז אמרינן בי' סמוך
מיעוטא לפלגא עיי"ש: ולפי ענ"ד אפי' נימא כהפ"י היינו בספק השני נוכל לומר סמוך
מיעוטא לפלגא אבל בספק הראשון אי נתחיל בס' שהוא נגד הרוב אין פאן ס' פלל
וכמ"ש הש"ך בכללי ס"ס דלקב' ב' ספיקות נגד חזקה לא מהני דאמרינן אוקי אחזקה
ושוב אין פאן ספק וכיון דבעינין דס"ס יוכל להתהפך דמאי חזית דנתחיל כף דהוי ס"ס
נתחיל בהיפוך וא"כ מיושב קושית הפ"י שם ולקב' שפיר כ' התוס' דנגד רוב לא מקרי
ס"ס ובנודאי בס"ס שכ' הש"ך הפלל דאין צריך להיות מתהפך איכא למימר בספק השני
כמ"ש הפנ"י משא"כ בס' אונס וס' רצון ואת"ל ברצון שמה אינו תחתיו דצריך להתהפך
ליכא למימר פקושית הפ"י ואע"ג דתוס' ישנים כ' שם בכתובות דף ט' ע"ב ד"ה אי
למיתב וכו' דתוס' ע"כ לית להו פלל דיוכל להתהפך אינו מוכרח לפי הפלל שכ' הש"ך
בסי' ק"י היכא דספק השני נמשך על הראשון לא בעינן יוכל להתהפך פן פתבתי
בחידישי כתובות וא"כ גם פאן בנידון הנ"ל דאין צריך להתהפך איכ"ל דגם נגד הרוב
מועיל הספק השני: מיהו יש איכא בנייהו אם נימא פקושית הפ"י אז ס"ס פי האי ונדאי
דלא עדיף מרוב אלא הוי פרוכ וא"כ ביוחסין דלא מהני רוב ונהי דס"ס מועיל גם לר"י

ומזה הוכיח הרשב"א בתשובה דס"ס עדיף מרוב וזה איפא למימר בס"ס דעלמא אכל בס"ס זה דמהני רק מפת דאמרינן סמוך מיעוטא לפלגא והוי רוב אם פו פאן דאינו מועיל רוב אינו מועיל ס"ס פנה.

ועפ"י האמור אין ראי' לנגידון שלנו מדברי הבית מאיר והק"י ושאר תשובות המתירין במודה הבעל שממנו אפילו ברוב פסולין דהתם פינו דמודה כ' הב"ש דסגי בחד רוב וס"ס פי האי הא ג"כ תשיב פרוב אכל בנגידון שלנו דלא ידענו שהודה ואין פאן אלא אמירה דינע ובעינין תרי רובא או ס"ס גמורה דעדיף מרוב אכל ס"ס פי האי הא לא עדיפא מרוב: ולכאורה י"ל דאפילו ברוב פסולין איפא ס"ס גמורה משום דדלמא אולה היא לגבייהו והוי קבוע כמע"מ ושפיר נוכל לומר ס"ס וכדעת הה"מ והב"ש בסי' ד' מיהו פבר כתבתי במקום אחר שהרמב"ן ורשב"א והריטב"א בקדושין דף ע"ג בראו דבכה"ג הוי ס"ס לאיסור דנהי דאי אולה לגבייהו הוי פלגא ופלגא מ"מ אי אלו אינהו לגבה הוי רוב לאיסור וא"כ לאיסור הוי פלגא ורוב ולהיתר לא הוי אלא פלגא ומיעוט והוי רובא לאיסור וכעין שביאר המהרי"ט בקדושין דף ע"ג ע"א גבי שתוקי דבר תורה פשר עיי"ש.

וא"כ ברוב פסולים אין פאן ס"ס וכדלעיל: וטעם השני שכ' מעלתו משום דנשא הראשון הוי פהודאה וכמ"ש מרן זצ"ל אין הנגידון דומה. מרן זצ"ל שפיר כ' דהכחשתו מעיקרא הוי פקול ושוברו דהיינו דלא הוי חוזר ומגיד דגם בהכחשתו הי' מסופק לו פינו דאמר דרוצה לקחת אותה לא הוי מהימנינו לי' והוי ספק אכל לא נודאי הודאה.

והמסדר הקדושין מי יודע מי הי' ואפילו נודע שהי' בר סמכא אולי אדרבה משום דהיתה מעופרת מגוי סמוך על הנוב"י להתיר דמתיר מעופרת מגוי וכיוצא או משום חשש זונה פרוצה וע"כ אין שום הו"א דזה תשיב פמודה ואדרבה לפי לשון מעלתו יש לספק דאפילו אם נישאת תצא דלא ראיתי שמעלתו נ' שמע מפיו קודם שנשתדכה לזה שאמרה אז פי מכשר נתעברה אלא שעכשו אומרת פן ובכה"ג כ' מרן הגאון זצ"ל בחת"ס חאה"ע בח"ר סי' ח"י דאיכ"ל דלא מקרי הגדה ואפ"ל ר"ג אפטר דאינה נאמנת דשמא עיני' נתנה בו והנה ראיתי בפ"ח בסי' ו' שכ' דמרן סותר א"ע דחנייש פאן על שמא עיני' נתנה ובסי' ט' שם כ' דאין לנו לחוש לעיני' נתן עיי"ש ובאמת אין פאן סתירה דבסי' ט' הי' פרי וברי והי' זלזול אצלו משא"כ בסי' ח"י אדרבא לא הי' זלזול ולהיפך הוא שבח לכשר ועביד אינש דמחפה לכחש דבר גנאי וגם הוא לא ידע ואיתתא אינה בקיאה בזה במאי תפסול לכהונה ע"כ שפיר חנייש.

וא"כ בנגידון הנ"ל אם לא היתה אומרת מעיקרא ג"כ בנודאי דאינה נאמנת והדין דתצא. ואין לה היתר אלא באמרה וציה תקירה אצל המסדר הקדושין הראשונים אולי הודה הבעל הראשון או צריף תקירה אולי זינתה אז בבית ושכונת ישראל שהתיר שם מרן בסי' ח"י עיי"ש והנראה לפי ענ"ד כתבתי.

ידידו הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאווע. תשובה יד בעזה"ת חוסט יום ו' עש"ק פ' אמור כ"ד למב"י תרל"ו לפ"ק: החיים והשלום וכ"ט לאהובי הרב הגדול המןפולג מוה' נפתלי סופר נ"י אבד"ק פ' נייאדארף יע"א: מכתבו קבלתי ובו נשאלתי ע"ד אשה אחת שאביה נאמה עזבו את דת יהודית והמירו דתם נאח"כ שבו לדת ישראל

והבת ההיא נתגדלה אצלם עד היותה ט"ו שנים ולא הייתה יודעת כלל שהיא מזרע היהודים ואח"כ נודע לה וחרזה לדת ישראל זה איזה שנים ונשאת לאיש אחד שהוא כהן ועתה הבעל מתקוטט עמה ואומר שהוא לא ידע מזה שהיו מומרים ובשגם שהוא כהן ומסופק מעלתו לדינא אם היא אסורה לכהן או לא ובקש ממני להשיב לו במוקדם כי צריך הוא לאותו דבר ולזאת אשיב לו בקצרה את הנראה לפענ"ד: הנה באמת קי"ל שפלו הפא על הנכרית לוקה משום איסור זונה כמבואר בש"ע אה"ע סימן ו סעיף ח ובב"ש שם סקט"ו כתב שהרמב"ם סובר אפילו לא נתגיירה וגוף דברי הב"ש קשין לי מדברי המג"א סימן קנג ס"ק מח שהוכיח מדברי הרמב"ם דדוקא או נכרית שנתגיירה או נכרית שזינתה אז היא נקראת זונה כדקי"ל פ"ב ב"מ דף ל"א יעו"ש במחשה"ק שהאריך ב"דבר ובתוס' ביבמות דף סא כתב גם כן דלר"ב נהי דאם נתגיירה חייבין עליה משום זונה משום דנולדה מביאה פסולה וזרמת סוסים זרמתם מיהו דוקא פשנתגיירה דקרינו בי' לא יחלל זרעו מיוחס אחריו ובעודה נכרית אין זרעו מיוחס אחריו וא"כ דברי הב"ש תמוהין וצ"ע: ולפי"ז במומרת או דאינה אסורה משום זונה פלל דהרי לא נולדה מטפה פסולה דאע"ג שחטא ישראל הוא או אי ניקא דאפ"ה חשבי' לה כזונה א"כ אפילו בעודה מומרת חייבין עליה דהרי במומרת זרעו מיוחס אחריו ועיין בר"פ ח' דבכורות דחשבינו גירות פלו כפר ילדה בחזקת זונה וגם אי ילפינו מקרא דחזקאל ד פי מזרע בית ישראל יקח אשה כדאיתא בקידושין דף עח ג"כ נראה דל"ש כה"ג במומרת יעניין בפ"ח ב"י ד"ד סי' קיב סק"א בשם ס' תפארת למשה דבת המומרת מותר ובחזושי ה"ר"ן על חולין דף ד' ע"ב כ' דמומר לפ"ז הוי מומר לכל התורה כולה אע"ג דאין בתו אסורה מה"ת מ"מ בכלל גזירת חתנות היא והיינו כמו שאמרו בש"ס ע"ז דף ל"ו דגזרו על בנותיהן משום נשג"ז והזי"ן היינו איסור זונה וא"כ מבואר דמומרת היא בכלל איסור זונה ואסורה לכהפ"ח מדרבנן לכהן והיינו במומר רק לע"ז ומכ"ש בהנה מומרים דהאידין דנטמאו בין הגוים לגמרי ודאי דהם בכלל הגזירה ההיא ובנותיהם אסורים וכ"ש המומרת עצמה ומדברי ה"ר"ן קשה על התפארת למשה הנ"ל ולפי ה"ר"ן נראה מבואר דבת מחלל שבת בפרהסיא גם כן בכלל גזירת בנותיהן היא פניו דדינו כמומר לכל התורה כולה ותימה על העולם שאינם נזהרים בזה: וראיתי בתשובת מ"ן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בסימן כ"א שהאריך לבאר הא דקי"ל באה"ע סימן ז' סעיף יא דמומרת היא בכלל זונה ואשה שהמירה אסורה והוא מתשובת מהרי"ק שורש ק"ס ושאר ראשונים דכיון שהמירה הויא כמומרת לכל התורה והוי פאיכא עדים דזינתה והדבר קשה להבין ובאר שם מ"ן יעו"ש ולפי הנראה גם לדברי מ"ן זצ"ל פניו דהמירה אצל רוב פרוצי בעריות עושה כמותה: מ"מ נראה או דהיא רק מדרבנן ולכל הפחות יותר מספיקא לא הוי וגם בנכריות גופה דלוקה כת' רק משום שנולדה מטפה פסולה ואי רוב הוי דזינת' הא מלקין עליה וכ"כ הפ"י בר"פ עשר' יוחסין דספיקא הוי וא"כ במומרת דהי' לה חזקת היתר אלא דאיתרע חזקתה ולא אזלינן בתר חזקה היינו מדרבנן וכמ"ש הפמ"ג בפתיחה להלכות טריפות והשתא בנידון דידן פניו שהיתה מומרת ונאסרה או משום גזירת כשג"ז או משום דחיישינו דזינתה: מיהו הרמ"א הביא שם דיש מקילין דלא חיישינו שמא זינתה מיהו פבר חלקו כל האחרונים על דברי רמ"א הללו ואפילו לדברי הרמ"א נראה דדוקא לישראל מקילין דהרי הרמ"א כ' הטעם משום דכל המקדש אדעתא

דברבנו מקדש וביאר בחת"ס שם וזה שייך לישראל אבל אצל פהן אפילו אם הפקיעו רבנו הקידושים והיתה פנוי' מ"מ פינון שנבעלת לגוי הרי היא זונה כדקי"ל באה"ע סימן ו' סעיף ח' עוד כ' הנוב"י במהד"ת סימן קמב דגם הרמ"א איכ"ל דרק אם נשאת בהיתר כ' להקל אבל בנידון שלנו איכ"ל דגם הרמ"א מודה וא"כ לכאורה בנידון הנ"ל היא אסור' לבעל' הפהן וכל הפחות מדרבנו: אמנם יש לדון למצוא קצת היתר דהרי קי"ל בי"ד סי' קנט דבן מומרת הרי הוא פתינוק שנשפ' לבין הנכרים והוא פאונס וא"כ הרי פאונס קי"ל שם באה"ע סימן ז' סעיף יא דלא תישינו לזנות מיהו אנו קי"ל ריש כ"ג דגם תינוק שנשפ' לא חשיב פאונס אלא פשוט וגם בסימן קנט פקפק הש"ך שם על דין זה ונהי די"ל בנידון שלנו עוד קצת קולא דאבותי' היו משמרין אותה מיהו גם זה אינו ברור וכמ"ש מעלתו ע"כ אין אני יכול לומר דבר ברור להתיר לאשה הנ"ל לכהן וכתבתי בנחיצה רק לעורר את מעלתו ומעלתו נ"י יעיין בזה ואם מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בסימן כב מחאה"ע לא רצה להקריע בנידון פזה וגם הנוב"י כ' עד שיספיקו עמו ג' גדולים ולכאור' מדברי תשובת פנסת יחזקאל סימן כח המובא בבאה"ט סימן ז' ס"ק לד נראה להקשיר בכה"ג ואע"ג דבתשובת שבות יעקב המובא שם אוסר היינו מטעם אחר אבל תשובת כ"י אינו פנדי ולא אוכל לעיין בו וגם אין הזמן פנוי והנלע"ד פתבתי וד' יברך אותו ואת ביתו ויהי' ה' עמו דברי ידו הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע תשובה טו בעזה"י חוסט יום ה' פ' בראשית תרלז לפ"ק.

החיים והשלום וכל טוב לידידי הרב הגדול המופלג המפורסם פ"ח מוה' פייבל פלויט נ"י האבד"ק שיראני יע"א: מכתבו קבלתי בערב סוכות ולזאת לא יכולתי לעשות מבוקשו להשיב לו קודם העג ועתה באתי לחוות דעתי בענין ששאל ממני בעלמה שהרתה ואומרת שפלוני כהן היא מעונבת וגם הוא מודה לדבריה ורוצה לישא אותה כמו שהבטיח לה באותו הפעם אם יש היתר עפ"י הדין וכתב מעלתו נ"י פינון שאין שם בבית ובמקום שהעלמ' שם פסולים קרובים או נכרים שיהא מקום לחוש עליהן וגם מעידים ב' נערים הלומדים שם אומנות שראו קרבות ביניהם בחיבוק ונישוק מאיש הפהן שהוא לנער' הזאת ולזאת דעת מעלתו נ"י נוטה להתיר עפ"י דברי הנוב"י מהדו"ת סימן כח ודברי מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחאה"ע סימן יח וביקש ממני להודיע לו דעתי בזה: והנה היתר העלמה לפהן הנ"ל תליא בב' פלפולים שפכר האריכו בו האחרונים א' עפ"י מ"ש הב"ש בסימן ו' סקל"א דאע"ג דבעינו דוקא ב' רובא לכתחל' אבל היכא דהוד' הבועל סגי בחד רוב ולדעת הדגי"מ שם והנוב"י אפילו במע"מ מטעם ס"ס.

מיהו דעת הנוב"י דוקא שיש עדים שפא עלי' אבל על הודאתו איפא למיחוש שפא עינוי נתן בה כמו דחישנו בכתובות דף כז בהעיד על השבוני' שהיא טהור' ומרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בתשוב' סימן ט' פתב דאין לנו להמציא חששות כאלו וכפ"ת שם באה"ע פתב דדברי מרן הגאון זצ"ל סותרין שהוא חשש בעצמו בסימן יח דאם האש' אומרת לקשר נבעלתי לאחר שפכר נשמתכה לכהן יש לחוש שפא עינוי' נתנ' בו וכתב שאפשר לחלק: ובאמת החילוק מבואר ואין פאן מקום סתיר' כלל דעיקר הטעם להחילקים על הנוב"י שאין לחוש הוא חדא דע"כ לא מצינו חשש הזה אלא היכא דבדיעבד הדין ג"כ דתצא כמו בשבוני' אבל פאן אפילו בלא הודאת' אם נישאת לא תצא פינון שאמרה ברי

דלעגן לכתחלה בודאי ימצאו כמה אנשים בישובים במקומות שלא ידעו אותם שיסדרו להם קידושין ושוב לא תצא והשנית דהיכא דמנגי נפשי' ואומר שבעל אותה בכה"ג לא חי'שינו שעוש' פן משום שענינו נתן בה וכמו דאמרין בסוף גדרים משנה ראשונה אמר' טמא' אני לה נאמנת משום דלא מגניא נפשה ואפילו למשנ' אחרונ' מיי'רי באומרת טמא' אני באונס וא"כ זה שייך אצלו אבל היא שפריס' בין שיניקה ואם אומרת לפלוני פשר נבעלתי אינו מגניא נפש'.

וגם אם נחוש שאומרת פן משום דעיניקה נותנת בכהן זה א"כ פרי שלה אינו פרי ובלא אמירת פרי הא אפילו אם נשאת תצא ובכה"ג שפיר כתב מרן הגאון בעה"ס זצ"ל דחי'שינו שפא עיניקה נתנ' בו וכן הביא בפ"ת שגם הגאון מוה' עקיבא איגר בתשובתו וכן בתשובת פריית אברהם ובספר קהלת יעקב חלקו על חשש הנוב"י הג"ל ובנוב"י עצמו בתשוב' סימן כט צידד בזה טובא: ובגוף הדבר שמסופק שם אי במעיד על השבוי' שטהור' היא ונשא' אם הדין שתצא תמהני מ"ש מהא דאמרין בכתובות דף כב ע"ב שנים אומרים מת בעלה וב' אומרים ל"מ ונשאת לאחד מעדיה והוא והיא אומרים פרי הדין דל"ת וא"כ למה נימא בשבוי' שג"כ שנייהם טוענים פרי שתצא ובאמת יש לי תימה בכתובות דף כז במעש' דר' זכרי' הקצב שנשב' הוא ואשתו ולא נזה דו מתוך ידה וא"כ הוא והיא היו אומרים פרי ולמה הוציאו אותה ממנו ומ"ש מהא דשנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת דמהני פרי לי ואם נימא דאיסור פהונ' שאני והחמירו וכעין זה תי' בחד תי' ביבמות דף פח ע"ב דאיסור פהונ' שאני אבל לא ראיתי להרמב"ם והפוסקים שפסקו כתי' זה: ואפשר לומר לפמ"ש בספר סד"ט בסימן קפה סק"א דארף על גב דהמהרש"א ביבמות דף פח ע"ב הוכיח דאפילו נגד חזקה מהני פרי מ"מ נגד חזקה בשעתו לא מהני פרי דחזקה בשעתו עדיפא כמ"ש הנוב"י מהדו"ק באה"ע סימן נד וא"כ אפשר בשבוי' דאמרין בכתובות דף יג דרוב נכרים פרוצים בעריות וחשבי' לשבוי' לכל הפחות מדרבנן פנבעלה עפ"י הרוב ולכך אינו מועיל פרי לי וא"כ אין ראי' לנוב"י משבוי' דחי'שינו שפא עיניקה נתן בה דה"ה במודה שפא עליה איכא למימר דשאני שבוי' דהוי' כמו נגד הרוב משא"כ בגידון הג"ל: ובלא"ה י"ל דבגידון הג"ל גם הנוב"י מודה דהרי קי"ל באה"ע"ז סימן קט"ו סעיף ו' דאע"ג דאין האשה נאמנת לומר טמאה אני הוא משום דחי'שינו שפא עיני' נתנה באחר ואפ"ה היכא שיש רגלים לדבר נאמנת וא"כ בגידון הג"ל דהעידו העדים דבפניהם חיבקו ונישקו זה את זה.

בכה"ג נראה דחשיב פרגלים לדבר דלולא פן לא העיזו פניהם לעשות פן בפני הרואים ומטעם זה נראה ג"כ שאין לפקפק ולומר דאינו נאמן משום דמשים עצמו רשע כמ"ש הנוב"י שם דבגידון הג"ל לא שייך אאמע"ר פינן דקי"ל באה"ע סימן קנ"ד דמצונה עליו שישאנה ובפרט בגידון הג"ל שהבטיח לה שישאנה ואדעתא דהכי נתרצית לו ואיכא עושק וגזל אם לא ישאנה וא"כ צריף הוא להורות וכמ"ש תוס' ב"מ דף ד' דהיכא דצריף להודות לא אמרי אאמע"ר: ומטעם הג"ל שהוא מודה שהבטיח לה שישאנה איכ"ל דאפילו לדעת הרמב"ם בפ"ג מהל' יבום הלכה ד' שמי שזינה עם אשה ואמר שהיא מעוברת ממנו אפ"ה לעגן יבום חי'שינו שפא זינתה מאחר וכן לעגן פהו להחזיק הנולד לכהונה ודברי הרמב"ם סותרין בזה למ"ש בפ"ח מה' תרומות ה"ד דלא חי'יש לעגן אכילת תרומה וכבר האריכו המפורשים בזה ובב"ש סימן קנ"ו ס"ק ט"ו ובסימן ד' ס"ק

מ' מ"מ בְּנִידוֹן הַנָּ"ל שֶׁהַבְּטִיחַ לָהּ שִׁישְׁאָנָה לֹא שִׁינָה לומר פִּינּוֹ דְאִפְקָרָה עֲצָמָה לְדִידוֹן אִפְקָרָה עֲצָמָה נְמִי לְאַחֲרִים וְיֵשׁ לִישָׁב בְּזֶה סְתִירַת הַרְמַב"ם דְּשֵׁם בַּה' יְבוּם פָּתַח אִם זִינָה כו' וּבְהִלְכוֹת תְּרוּמוֹת כ' אִם אֲנֹסָה אוֹ פִּתְיָה וּפִתְוִי מְצִינּוֹ בְּקִדּוּשֵׁינּוּ דָף מ"ו שֵׁם גִּישׁוּאִין וְאִין אֲנִי מְכַנִּיס עֲצָמִי בְּזֶה וְעַכ"פּ בְּנִידוֹן בְּזֶה נִרְאָה דְלֹא תִיִּישֵׁנּוּ לומר דְּנִבְעַל' גַּם לְאַחַר וְעַכ"פּ פִּינּוֹ שְׁאֲמַרְנוּ דְּבַכָּה"ג הָיִי הוֹדְאָתוֹ הוֹדְאָה פְּכָר פָּתַח הַב"ש וְהַנוּב"י גַּם מְרֵן בְּתִשְׁבָּה סִימָן ט' דִּישׁ לְהַתִּיר מְשׁוּם ס"ס: וְעַכְשֵׁיו נְבוּאָה לְהִיתֵר הַשְּׁנִי שְׁכַתְּבֵי וְרַמְזוּ מַעְלָתוֹ נ"י שֶׁהַסְּפִים מְרֵן הַגָּאוֹן בְּתִשְׁבָּה י"ח לְדַבְרֵי הַנוּב"י דְּהַבִּית נְחֻשָׁב כְּשִׁכּוּנָה בַּפ"ע וְכִינּוֹן דְּלִפִּי מ"ש מַעְלָתוֹ נ"י דְּבָכָל הַבִּית אִין שֵׁם פְּסוּל לָהּ.

וְגַם הַבָּאִים לְשֵׁם רַוְבָּם פְּשָׁרִים י"ל דְּמִתְרַת לַכ"ע. וְהִנֵּה בַכָּה"ג נִרְאָה דְדוֹקָא אִם בְּכָל הַבִּית אִין שֵׁם שׁוּם פְּסוּל לָהּ דְאִם יֵשׁ שֵׁם פְּסוּל לָהּ בְּנֹדָאִי מְקָרִי קְבוּעַ אֲפִילוּ לְדַעַת הַחֹלְקִין עַל הַרְמַב"ם וְאֲפִשֵׁר דְלִכְדָּהּ נְקֻטוּ הַפּוֹסְקִים רַק בְּשִׁכּוּנָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְשֵׁם מוֹעִיל אֲפִילוּ רַק רַוְבָּא מִשָּׂא"כ בְּבִית אִיכ"ל דְּבַכָּה"ג לַכ"ע מְקָרִי פְּסוּל וּבְאַמַּת בְּתִשְׁבָּה הַהוּא אִינוּ מְחַלֵּט מְרֵן הַגָּאוֹן זצ"ל אֲלָא א"כ מְסָכִים עֲמוֹ עוֹד ת"ח וּבְסִימָן ט' הָאָרִיף יוֹתֵר בְּזֶה וְשֵׁם הַתִּיר וְלֹא הַתְּנָה דְוָקָא אִם יְסָכִים עוֹד אֲחָד: וּבְתִשְׁבָּת מְרֵן הַגָּאוֹן חת"ס בַּחִיו"ד סִימָן ס"ג כ' דְּהִיכָא דְאִיכָא פְּלִגָּא וּפְלִגָּא אֲזִלִּין בְּתֵר הַמְצוּי גַּם לְרַבֵּנּוּ דַר"י פְּרָק א' דְּמַכְשִׁירִין וְגַם בְּרַמְב"ן בְּחִידוּשָׁיו לַב"ב דָּף כ"ג גְּבִי חֲצָבָא דְאֲשַׁתְּכַח בְּפְרִדִּיסָא דְעַרְלָה פָּתַח דְּהִיכָא דְאִיכ"ל כ"ג וְכָאן הָיָה דְאֲזִלִּין בְּתֵר הַקְּרוּב וְהוּבָא גַּם כֵּן בְּתִשְׁבָּת מְרֵן בַּאֲה"ע סִימָן ט' הַנָּ"ל וַא"כ ה"נ בְּנִידוֹן הַנָּ"ל אִם כָּל בְּנֵי הַבִּית הַהוּא וְהַבָּאִים לְשֵׁם הֵם פְּשָׁרִים וְיֵאָמְרִים מַעְלָתוֹ נ"י עֲלֵיהֶם לומר לְהֵם שִׁישְׁבִיעַ אוֹתָם אִם הָאָמַת בְּהוֹדְאָתָם הַנָּ"ל שֶׁהוֹלֵד מִמֶּנּוּ וְאִם אַחֲרֵי הָאִיּוֹם אַע"ג שֶׁלֹּא יִשְׁבְּעוּ יִשְׁאָרוּ בְּדַבְרֵיהֶם גַּם אֲנִי מְסָכִים עִם מַעְלָתוֹ נ"י וְאֲמַטִּינָא שְׂיָבָא מְפִשׁוּרָא לִישָׂא אוֹתָהּ אֲבָל אִם יְהִי זָכָר לְהַתְזִיקוֹ לְכַהֵן אוֹ לְעַנְנֵי חֲלִיצָה פְּכָר כ' הַנוּב"י שְׁאִין הַדְּבָר בְּרוּר וְצ"ע: דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדו"ש וְחֹתָם בְּבִרְכָה הַמְּשַׁלְּשֵׁת הַק' מְשָׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּעַ.

תְּשׁוּבָה טז יִתְעַנֵּג עַל רַוְבָּא שְׁלוֹם אַהוּבֵי תַלְמִיד הַנְּתִיק הַמְּנֹפֶלֶג בְּתוֹרָה הַחֲרוּץ וְהַשְּׁנוֹן כַּש"ת כ"ה זְלַמֵּן נ"י: וְקִרְתָּהּ הַגִּיעֵנִי עִם חִידוּשֵׁי תוֹרָה וְאֲשֶׁר שְׁאַלְתָּ עַל דְּבָרֵי הַתּוֹסֶפֶת בְּגִיטִין דָּף ל"ג ע"א ד"ה וְאֲפִקְעִינָהּ וְכו' דְאִפְתִּי תַקְשָׁה אִם בְּאַמַּת שְׁלַח גִּט וּבִיטְלוּ דְאֲמַרְיָנּוּ אֲפִקְעִינָהּ א"כ אִם הִיא אֲשֶׁת פֶּהֶן וְנִאֲנָסָה תִּהְיֶה מְנוֹתֵרַת לְבַעֲלָהּ וְאֵע"ג דְּגִירְשָׁה פִּינּוֹ דְּהַקִּדּוּשֵׁין עַל תְּנָאִי כְּמוֹ שֶׁהַסְּבִירוֹ הָרַאשׁוֹנִים, וַא"כ לֹא גָרַע מִגִּט עַל תְּנָאִי שֶׁלֹּא נִתְקַיְּמִים הַתְּנָאִי דְקִי"ל בַּאֲה"ע סִימָן ו' סְעִיף א' דְּמִתְרַת לְכַהֵן וְגַם בְּאַשְׁתֵּי יִשְׂרָאֵל תַּקְשָׁה אִם זִינְתָה בְּרַצוֹן כְּנ"ל אֲלָא שְׁעַל זֶה י"ל דְּלִתְקַלָּה לֹא הַפְּקִיעוּ כַּמ"ש הַתּוֹס' אֲבָל בְּכַהֵן וְנִאֲנָסָה קִשְׂיָא וְאִם הַדִּין בְּאַמַּת כֵּן קִשְׂיָה הָאִיף לֹא הִבִּיאוּ הַפּוֹסְקִים חִידוּשׁ דִּין זֶה וְהִאֲרַכְתָּ בְּזֶה וְאֲנִי כְּתַבְתִּי לְשׁוּנָה בְּקִיצוֹר עֲיִין עוֹד מ"ש מְזֶה לְקַמְן בְּתִשְׁבָּה שֶׁאֲח"ז: וְהִנֵּה עֵיקַר הַדְּבָר פְּכָר נֶאֱמַר בְּרַמְב"ן בְּכַתְּוִבוֹת דָּף ג' ע"א וְהוּבָא בְּשִׁמ"ק שֵׁם דִּישׁ ב' שִׁיטוֹת בְּזֶה.

יֵשׁ מְהִרָאשׁוֹנִים דַּס"ל דַּע"י שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת אֲנִן סְהַדִּי דְרוּצָה שֶׁלֹּא יְהִי בְּתַנָּאִי אוֹ בְּבִיטְלָא שֶׁבִיטְלָא אֶת הַשְּׁלִיחַ כְּלוּם וַא"כ קְדוּשֵׁין כְּדָקָאִי קָאִי אֲמָנָם אֲפִילוּ

לסוברים דרבנן אפקעינהו לקידושין מ"מ היינו מה"ת אבל מ"מ היא אשתו מדרבנן לענן שתאסור היא והוא בקרובים.

וה"ה שתיאסר לבעלה אם זינתה כי מדרבנן היא פאשתו פן מבואר בראשונים שם ולכה ודאי הדבר פשוט דאפילו קטנה שנתגרש' אמרינן בכתובות דף ק' שאסורה בקרוביו ואע"ג דאמרינן דחשיב פאלו קדשה על מנת שינצו חז"ל נהרי בקדשה ע"מ פן וכינסה סתם נמי קי"ל פרב בכתובות דף ע"ג ע"א דצריכה גט ונהי דהכא ע"כ עדיף מינן דהתם הטעם משום דאין אדם עושה בעילתו ב"ז וכאן שונוי רבנן בעילתו ב"ז וזה באמת הטעם דהאריה הש"ס בלשונו פל המקדש אדעתא דרבנן מקדש דבקדושי פספ דאמרינן דאפקעינהו משום הפקר ב"ד הפקר ואיהו לא אסיק אדעתיה לבעול לשם קידושין וממילא בעילתו בעילת זנות פדאיתא בכתובות דף ע"ד דהיכא דטעה אמרינן דבעל ע"ד קדושין הראשונים אבל במקדש בביאה דצ"ל דמקדש אדעתא דרבנן וכמ"ש התוס' דלכה אומר פדת מו"י א"כ אסיק אדעתיה דיש לחוש לביטול קדושין וא"כ נימא אפילו בקידוש בכה"ס פינו שפנסה סתם מחל לתנאי ולכה אמר דשוני רבנן לבעילתו ב"ז ועיין בתוס' פתובות דף ע"ג דאפילו במקדש בשעת פניסה אמרינן אאעבב"ז ולכה צ"ל שוי רבנן בעילתו ב"ז: ובגוף הדבר יש לי קושיא ומקום עיון בזה אי אמרינן פדעת הראב"ד המובא ברמ"א אעה"ז סימן כ"ו סעיף א' ובב"ש שם סק"ב האריה דלית איסור בפילגש, א"כ אמאי חשיב פאן בעילתו ב"ז נהי דעקרו לקידושין מ"מ לא גרע מיחוד והוי פפילגשו וצ"ל דדוקא אם יחדה לפילגש שרי' אבל פאן דקדשה וזה עקרו רבנן א"כ קידושין אין פאן ויחוד אין פאן והוי שפיר ב"ז וא"ש ועכ"פ לפי הנה"ל דאע"ג שעקרו רבנן מ"מ מדרבנן הוי פאשתו שנתגרשה לענן קרובות ולאסור עליו מיושב מאי שמקשין דלמה חששו אם לא יכתוב זמן שיחפה הא יכול לחפות בהיתר כמ"ש התוס' הנה"ל בגיטין דף ל"ג ע"א בתי הראשון אבל להנה"ל א"ש דרוצה לחפות יותר על ידי זמן שאז לא תאסר עליו וכמ"ש התוס' בגיטין דף י"ח ע"א ד"ה הנהו וכו' וא"ש: דברי רבה הדוש"ת הק' משה שיק מברעזאונע.

תשובה יז להרב המופלג בתורה וביראה חרוץ ונשנון פקי פחדרי תורה כש"ת מוה' יעקב שלום סופר נ"י מטאפלשון יע"א. מכתבו קבלתי וכו', וע"ד הקושיא שכ' שבעיניו פלא ע"מ שכ' ה"ר"ן בסוף נדרים דלמשנה אחרונה באומרת טאנ"ל אמרינן דאפקעינהו רבנן לקדושיה משום חששא דעיניה נתנה באחד והקשה מעלתו הרי מבואר ברשב"א גיטין דף ל"ג בשם הד"ש דב"ז כה"ג עבירה היא ומבואר גם פן מלשון הראב"ד בפ"י מגירושין דגם אצל האשה שייה חזקה דאין עושית בעילתה בעילת זנות וא"כ איך ניכוף אותה לעבור עבירה ובשלמא הבעל פידו לגרש משא"כ היא ועוד האריה ולפענ"ד לק"מ לא מפעני להראב"ד המובא בש"ע אהע"ז סימן כ"ו סעיף א' בהגה"ה דפילגש מותרת וכל שמיחדת לו לבדו אינה אסורה, וא"כ כ"ש בכה"ג אפילו הוי רבנן מפקיעין קדושיה היינו שלא תהי אצלו אלא פילגש ואין פאן עבירה וכן מצאתי בב"ח באהע"ז סימן קנ"ז ע"ש מ"ש עוד בזה ועיין עוד בפעיל צדקה סימן ב' ומ"ש בתשובה שלפ"ז ובתשובה סימן ואיפא למימר דה"ר"ן פהראב"ד ס"ל: אמנם אפילו לדעת הרמב"ם דסובר דפילגש אסורה מ"מ לפי הסכמת האחרונים אין פילגש אסור משום ל"ת קדושה אלא משום עשה והיינו עשה דכי יקח איש אשה ובעלה שע"י קדושין דוקא מותר לבעול וזה

שׁיִיף בְּאִישׁ דְּשִׁיףָּ בִּי מ"ע דְּקִדּוּשִׁין אֲבָל בְּאִשָּׁה דְּלִית בָּהּ מְצֻנָּת קִדּוּשִׁין נְמִי לִית בָּהּ אִיסוּר זֶה הֵבֵא מִפְּתֵי עֲשֵׂה זֹאת וְדוּקָא בְּזִנּוּת מִמַּשׁ דְּיִלְפִינּוּ מִפְּתֵי לָאו דְּלֹא תְהִי קִדּוּשָׁה שְׁפִיר פְּתַב הָרֵאָב"ד בַּפ"י מְגִירוּשִׁין דְּגַם עַל הָאִשָּׁה נְאֻמָּר אֲבָל פֶּאן דְּמִיחָדָה וַא"כ אִין אִיסוּר אֲלֵא מִפְּתֵי עֲשֵׂה דְלִיתָא בְּאִשָּׁה וְאִינוּ מְוַכְרַח דְּאִיכ"ל דְּהַשְׁוֶה הִפְתּוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל עֲוֹנוֹשִׁין וְאִיסוּרִין וְעוֹד דְּאִם הָאִישׁ עוֹבֵר גַּם הָאִשָּׁה עוֹבֵרָת מִשּׁוּם וְלִפְנֵי עוֹר לַת"מ וְכו': וְיִוְתַר מְזֵה נְרָאָה לִפְעֻנ"ד פְּשוּט דְּבִנְיָדוֹן שְׁלֵנוּ גַם הָאִישׁ אִינוּ עוֹבֵר כְּלָל דְּהָרִי קִדּוּשָׁה וְקִינִים הָעֲשֵׂה וּמֵאִי הו"ל לְמִיעֵבֵר שְׁהִיא גְרָמָה לְעַקּוֹר הַקִּדּוּשִׁין וְדוּקָא בְּבִיטְלוּ שְׁלֵא בְּפִנְיָ דְּהוּא גְרַם בִּיטוּל הַקִּדּוּשִׁין לְבִטּוּל מ"ע פְּתַב הָרֵשֶׁב"א הַג"ל דְּעֵבֵר אִיסוּרָא מִשְׂא"כ פֶּאן דְּהוּא לֹא גְרַם בִּיטוּל הַקִּדּוּשִׁין דְּאִי לֹא ת"ה תִּקְשׁוּ מֵאִי הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקְנַתָּן פְּדִי שְׁלֵא יַעֲבֹר עַל אִיסוּר עֲשֵׂה דְסוּטָה שְׁנִסְתְּרָה נִימָא דְאַפְקֵיעִינָהּ וְיַעֲבֹר עַל אִיסוּר עֲשֵׂה דב"ז אֲלֵא וְדֵאִי בַכּה"ג לִיכָּא אִיסוּר גַּבִּי בְּעַל נְמִי: אָמְנָם אֲפִילוּ לְפִי דַעַת הָרַמְ"א דְסוּבֵר בַּאֵה ע"ז שֶׁם דְּפִילְגָשׁ אִיסוּר מְלֵאוּ דְּלֹא תְהִי קִדּוּשָׁה נְרָאָה דְּהִינּוּ דוּקָא אִם לֹא קִדּוּשָׁה אַע"ג שְׁיִיחָדָה לוּ מ"מ פִּינּוּן שְׁלֵא קִדּוּשָׁה מִחֲשַׁבְתּוּ נִיפְרָת מִתּוֹךְ מַעֲשִׂיו שְׁאִינוּ רוּצָה בָּהּ לְקִינָמָה וְאִינוּ חִפְצִין בָּהּ אֲלֵא לְאִיזָה בִּיאוֹת וְכִנּוּת יַחֲשָׁב דְּאִל"כ לְמָה לֹא קִדּוּשָׁה וּלְכַד מְיַקְרִי זִימָה וְיִישׁ לְחַוֵּשׁ לְחִילוּף נְשִׁים הַיּוֹם יְקַחְתָּ זֶה וּמִחַר יְקַחְתָּ אַחֵר וְשׁוּב יְקַחְתָּ הַרְאִשׁוֹן וְכוּ"ב מ"מ בַּכּה"ג נְרָאָה דְּהִיא עֲצַת זִימָה וְאַפְשָׁר לוֹמַר בְּהוּ לָאו דְּלֹא תְהִי קִדּוּשָׁה אֲבָל בְּמִקְדָּשׁ אִשָּׁה אֲלֵא שְׁמַצַּד אַחֵר נְתַבְטְלוּ הַקִּדּוּשִׁין נְרָאָה פְּשוּט דְּלֹא שְׁיִיף בְּזֵה אִיסוּר קִדּוּשָׁה וַא"כ אִינָה אִיסוּר' בַּכּה"ג אֲלֵא מִפְּתֵי עֲשֵׂה דְּקִדּוּשִׁין וְשׁוּב אֲמַרִינוּ לְחַלֵּק כַּנ"ל בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה וְלֹא קִשָּׁה כַּנ"ל: וְעַד"ז יֵשׁ לִישָׁב קֶצֶת דְּבָרֵי הַרַה"מ שְׁפַתְב רַפ"א מְאִישׁוֹת דְּלַהֲרַמְב"ם פִּילְגָשׁ הִינּוּ בְּקִדּוּשִׁין בְּלֵא כְּתוּבָה וְתִמְהוּ שְׁמַבְנָאָר בְּרַמְב"ם פ"ד דְּמַלְכִים דְּפִילְגָשׁ הִינּוּ בְּלֵא קִדּוּשִׁין וְלַהֲנַ"ל יֵשׁ לְחַלֵּק דְּפִילְגָשׁ בְּלֵא קִדּוּשִׁין הִינּוּ בְּלֵא קִדּוּשִׁין כְּלָל אִית בִּי אִיסוּר קִדּוּשָׁה וּמ"ש דְּפִילְגָשׁ בְּלֵא קִדּוּשִׁין הִינּוּ קִדּוּשִׁין שְׁנַתְקַדְשָׁה אֲלֵא דְלֹא תַפְסוּ בָּהּ דְּנַתְקַדְשָׁה בְּעַדִּים פְּסוּלִין אוּ שְׁנַמְצָא קִדּוּשִׁיהָ בְּטִלִּים מְמַקּוּם אַחֵר בַּכּה"ג אִינָם אִיסוּרִין מִשּׁוּם קִדּוּשָׁה אֲלֵא אִיסוּרִין לְהַדְיוּט מִפְּתֵי עֲשֵׂה דְּקִדּוּשִׁין כַּנ"ל כַּנְלִפְע"ד וְהִי לוּ שְׁלוּם כְּנִפְשׁוֹ וְנִפְשׁ יְדִידוֹ: הַק' מְשֵׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּע.

תְּשׁוּבָה יַח הַחַיִּים וְהַשְׁלוּם וְכָל טוֹב לִידִידֵי הָרַבְנֵי הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה כַּש"ת מוֹהַר"ר מְרַדְכֵי לִיב קְלִינֵי נ"י מְכַתְּבוּ כְּבִלְתִּי וּמֵה שְׁהַקְשָׁה מַעֲלָתוֹ בְּקִדּוּשִׁין דָּף י"ט רִישׁ ע"א דְּפָרִיף לְרַנְב"י כו' בְּמֵאִי מוֹקִיָּם לָהּ וְכֵן הַקְשָׁה בְּדָף מ"ד ע"ב עַל עוֹלָא מְבַרִינְתָא זֹו וְקִשְׂיָא לִי לְמַעֲלָתוֹ הָא מְוַשְׁפַּחַת לָהּ לְרַב דַּס"ל בְּמַס' עֲרוּבִין דָּף כ"ט ע"ב דְּלָמ"ד מוֹכֵר אָדָם אֵת בְּתוֹ לְשַׁפְּחוֹת אַחֵר שְׁפַחוֹת יְכוּל הָאָב לְמַפְנֹר אֵת בְּתוֹ פְּשֵׁהִיא נַעַר וְלִפִּי הַנְּרָא' מְדַבְרֵי הַפ"י בְּקִדּוּשִׁין דָּף י"ח ע"א בְּרַש"י ד"ה לְשַׁפְּחוֹת מְכוּרָה הִיא לְגַמְרֵי וְאַפִּילוּ לִפְמ"ש הַפְּנ"י בְּכְתוּבוֹת דָּף מ"ז דְּהִיא מְכוּרָה אֲבָל יוֹצֵאָה כְּמוֹ בִּיּוּבֵל מ"מ כְּתַב שֶׁם דְּיְכוּל הָאָדוֹן לִיעֲדָה לְאַלְתֵּר וַא"כ לַר"ל דַּס"ל בְּקִדּוּשִׁין דָּף מ"ד ע"א דְּגַם בְּקִדּוּשִׁין פְּלִיגֵי רַבְּנֵי וְר"י וְלַרְבָּנּוּ נַעֲרָה יְכוּלָה לְקַדְּשׁ אֵת עֲצָמָה וַא"כ מְוַשְׁפַּחַת לָהּ בְּנַעַר' שְׁקִדְש' אֵת עֲצָמָה וְנַתְאַרְמְל' מִן הָאִירוּסִין וְלְכַד יְכוּל הָאָב לְמוֹכְרָה וְאִין אֲנִי קוֹרָא לְשַׁפְּחוֹת אַחֵר אִישׁוֹת פִּינּוּ דְּקִדְש' בְּעַצְמ' כְּדֵאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין דָּף י"ח ע"ב וַא"כ לְרַב דְּיְכוּל לְמַפְנֹר נַעֲרָה יְכוּל לְמַפְנֹר גַּם אֵת זֹו וַא"כ דְּלָמָּא ס"ל לְרַנְב"י וְעוֹלָא כְּרַב וְכַר"ל וְאִין דוּחַק לוֹמַר דַּס"ל כַּר"ל דְּהַרִיטְב"א וְרַשֶׁב"א דָּף ג' בְּקִדּוּשִׁין פְּתַב דְּכָל הַסּוֹגֵיָא שֶׁם קָאִי לַר"ל עכ"ל בְּקַצְרָה:

והנה, מ"ש דהפנ"י בקדושין דף י"ח ע"א ב"רש"י ד"ה לשפחות ס"ל לרב דהיא מכיר' לגמרי הרוצה בפנ"י יראה דהוא לא פתב פן לאמת לרב אלא שפן הקשה על רש"י דמנ"ל דאינו יכול למפור נערה ואין לומר מקו"ח דדלמא מכירה כבד שאני דאשתני הגוף וזה הגוף לא מכר לו האב משא"כ במכירה לאחר שהביאה סימנים דמכר לו זה הגוף איכ"ל דמכור' עד שתהא בוגרת ע"ש מיהו אם הי' קושית הפנ"י קושיתא גם לשמואל תקשה פן ולכ"ע מאי קו"ח איכא: אמנם אני פתבתי בקדושין למס' קדושין דל"ק דגוף סברת התוס' שפתב דזה הגוף לא מכר הוא תמוה שהרי אם מכרה למשל בת י"א שנים ונדע דמסתמא היא תביא ב' שערות כשתהא בת י"ב שנים כמו דאמר רבא בנדה דף מ"ה דתזקה דהביאה ב' שערות ואפ"ה מכרה לשש שנים וא"כ הרי מכרה גם על לאחר שתביא סימנים ומאי לי אם מכרה לאחר שהביאה או שמכרה קודם שהביאה ופירש שהמכיר' תהי' גם על לאחר שתביא סימנים ובנדאי לאחר שגילתה התורה דלאחר שתביא סימנים תצא איכ"ל דסתם מכירה לא הוי אלא עד שתביא סימנים אבל לולא דכתבה התורה פן נדאי סתם מכירה הי' פאלו פירש שתעבוד אצלי עד שיש או עד יובל וא"כ איך איכ"ל דטעמא דקרא דיוצאת בסימנים הוא משום דזה הגוף לא מכר דאדרבה נימא דלא תצא וא"כ גם זה הגוף מכר: ואמרת להסביר סברת התוס' שם ב"ב דף י"ו ע"ב ד"ה מאי לסימנים וכו' בנדאי זה פשיטא לן דלאחר שהביא' סימנים אינו יכול למפור את בתו וכן לאחר מותו נפקע פחו דלא בנותיכם לבניכם אמרינו וא"כ אם מפרש דמוכר על לאחר מותו או רק על לאחר שתביא סימנים פשיטא לן דאין מכירתו פלוס אלא דאין מספקא לן אם התחיל בשעה שעדיין הי' לו רשות עלי' אם נימא אידי ומגו או גרירה דמצינו סברות אלו במקום אחר היינו דנימא פיון שפבר התחיל המכיר' שוב לא פקע ונמשך הסוף אחר ההתחלה או לא: ועל זה רצה הש"ס ללמוד קו"ח מיתת האב מסימנים וכשם דבסמנים אין גמשה הסוף אחר ההתחלה ה"ה דבמיתת האב וע"ז שפיר מדחה דמסימנים אין ראי' ואין ק"ו דסימנים דנשתנה גופה איכא פנים חדשות אין ראו' שישמשו ויגרור אחר ההתחלה וא"כ מצד אגב וטפל אין ראו' שיהא גמשה המכר גם על לאחר הבאת סימנים וע"כ אם אתה רוצה לומר שגם אח"כ היא נמכרת צ"ל דהו"ל פאלו מכרה גם על לאחר הבאת סימנים וכמכירה חדשה וזה כבד ידענו דא"י אבל מיתת האב דלא נשתנה גופה נהי דא"י למפור בתו על לאחר מיתתו אבל אם התחיל מחיים גמשה גם על לאחר מיתתה זהו פנונת התוס' לפענ"ד: אף כל זה אם פשיטא לן דלאחר שהביא' סימנים אינו יכול למכרה אבל אם נימא דגם אח"כ יכול למכרה א"כ פשיטא אף על גב דנשתנה גופה פיון דהוי פאלו פירש דסתם מכירה הוא לשש וא"כ ע"כ הפנונה לרב היא דמכיר' ויוצאת וכמ"ש הפנ"י בכתובות ומאי דקשיא לי דגם לפי"ז עדיין תקשה גוף הקושיתא יעניין קדושין דף י"ט ע"ב בפרייתא לאמה מלמד שמוכרה לפסולים וכו' יראה דבין ת"ק דר"א ובין ר"א ס"ל דאין אדם מוכר את בתו כשהיא נערה אמנם אפילו נימא דיש לדחוק גם בלישנא דברייתא דמכורה ויוצאת ג"כ לא קשה דלקאור' תמוה האיה אפשר לרב לומר דמכירה ויוצאת הא אמרי' לעיל בקדושין דף י"ב ריש ע"א דכל היכא דלא מצי מגרעא ולא קרינו ונהפדה לא הוי זבונ' זביני כמו פל היכא דלא מצי ליעדה לא הוי זביני וכאן שהיא יוצאת מיד לא שייך ונהפדה, וע"כ צ"ל לרב דסובר גם נערה מכורה ויוצאה מודה דהקרא דכי ימפור את בתו לאמה מיירי במוכרה כשהיא

קטנה דהרי דרשינו מה אמה מעשה ידיה לרבה וכו' ושם הוא דבעינו והפדה אבל הא דמוכר בתו פשהיא נערה היינו מבנעור' בית אביה נפקא לן ושם לא בעינו והפדה וכיון דלא בעינו והפדה הה"ד דלא בעינו ראוי' ליעדה וממילא רשאי למוכר אותה פשהיא נערה אפילו לקרובים לאביו ומאי ארי' אלמנ' לכה"ג וכו'.

מסתבר נמי מסברא דהרי הא דאינו מוכרה לקרובים ביאר הרמב"ן בחומש דהיא דכל עיקר היתר המכיר' היא רק שעי"ז אפשר שיעד אותה ולכה אם לא יעדה קרא למכיר' זו בגידה וכל זה היכא דצריך' לעבוד אבל היכא דמכור' ויוצאה מאי בגידה ומאי איכפת לה במכיר' פזו וכן מוכח ע"כ דהרי רב עצמו דרש בקדושין דף ג' ע"ב מלאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה ומנ"ל דלמא מיירי בנעור' דמכור' ויוצאה ואין מעשה ידיה לרבה דהרי רב סובר מכור' ויוצא' וע"כ דרב מודה דהקרא לא מיירי בנערה וע"כ טעמא משום דכתיב והפדה וגם מצות יעוד ובכה"ג לא בעינו ראוי' לפד' ולא ראוי' ליעוד וא"כ ע"כ דברייתא דמתיר דוקא אלמנה לכה"ג לא מיירי במוכר נערה וא"כ פריה שפיר: תשובה יט

לפתוח בטנו אצל אשכיו ובהיותו פתוח רופא נכרי חתה לו ביצה השמאלית ויש לו אשה ובנים והוא עני ואביון מה דינו לענין פצוע דכא ומאי דינו לענין קדושת פהונה: הנה החלקת מחוקק באה"ע סי' ה' סק"א כ' דלענין פל הדברים אין לו קדושת פהונה ומותר לטמא למת ואינו נושא בפיו והקשה על הרמב"ם בפ"ז מביאת מקדש דפסק דאנכל בקדשי קדשים דכל בע"מ אפי' פרות שפכה כו' ואמאי פינו דאינו בקדושתו לענין דמותרת לו זונה דהיינו גיורת ה"ה בכל דברים דלא שניא ע"ש ולי נראה לדייק מדברי הרמב"ם שם יותר דאם ניקבו בציו פהאי דחרזי סילנא בביציו ונפיק מינ' פחוט דמוגלא (בפרק הערל) ולא ניקר אח"כ מבחוצ דמותר אפילו לעבוד עבודה במקדש אע"ג דהוא פצ"ד גמור וניתק וכרות פוסל באברי זרע רק אם הוא ניקר מצד תורת מום וממילא לא גרע משאר מום אבל מצד פצ"ד לא משתמט בשום מקום למתני דנפסל מעבודה ועוד דאמרינו בגיטין דף נ"ט דכהן אחר פהן לא יקרא משום פגם דב"ג וב"ח וכן בסו"ט דף ל"ח בכהן שאינו עולה לדוכן דחוששין משום ב"ג ולא חששו לפצ"ד וכרות שפכה דנפ"מ לכל הפחות אפילו דהחזוק דאמו אינה גרושה שכ' במג"א סימן קל"ה בשם הב"ח דאין חשש פגם והא איכא מצד הנ"ל: ועוד דבתורת פהנים פרשת אמור תניא אלו נאמר לאביו ולא נאמר לאמו הייתי אומר מה אביו שאינו מתחלל אף אמו שאינה מתחללת אמו שמתחללת מנין כו' ואי נימא פהן פצוע דכה מתחלל גם אצל אביו אפשר דמשפחת לה שמתחלל ותו דאמרינו בקדושין דף ס"ו דרע"ק מדמה מקנה לבע"מ שפסולו בגופו ביחיד אבל לא לב"ג ואי נימא דפצ"ד אינו בקדושתו נראה בנודאי דלא גרע מב"ג אם הוא פצ"ד שאינו ניקר דשפיר קרינו בי' הנני נותן לו את בריתי שלום דאינו חסר וא"כ לרבה דנאמונתו ביחיד מצד שתיקתו א"כ אי אמר לי' ע"א שהוא פצ"ד נאמן לפסלו מהפהונה ואפתי אמאי לא מדמה רע"ק לפצ"ד.

מכל אלה נראה דכהן פצ"ד בקדושתו של אהרן קיים. וא"כ נראה דבכל מצות וזכויות המיוחדים לבני אהרן מכולם לא יצא פצ"ד פהן דגם הוא בן אהרן מקרי.

ורק לענגן פסולי יוחסין יצא מקדושתו: והסברא לחלק נראה דהנה הטור באה"ע סי' ה' כ' דהא דשרי בנתינה יליף לה מקרא דבקהל ה' הוא דלא יבוא הא באחרניא יבוא וכוונתו נראה שכיין דבמתניתין דף ע"ו ביבמות דתנו ואינן אסורין אלא מלבוא בקהל שואמר כו' בקהל ה' ובגמרא שם ע"ב אמרינן על הא דאינן אסורין אלא מלבוא בקהל אכל בנתינה שרי ועל זה מביא מתני' בקהל ה' ע"כ הפנונה לפי סברת הש"ס שהוא דנתינה מה"ת אסור ויליף לה מדיוק בקהל אחר יבוא וא"כ ה"ה ממזרת עיי"ש: ובסברת הטור הנ"ל א"ש דחשיב בקדושין דף ע"ג חמשה קהלי ופרש"י ו"ל שם דהאי דפצוע לא קחשיב ולסברת הטור הטעם משום דבאחרניא ממילא אפילו אי פתיב לא יבוא בכם ידעי דמותרין לבוא זה בזה דלא אסור רק לבוא בהם וממילא זה בזה שרי ונתינים או דהם מדרבנן או דיליף פל פסולי יוחסין מאהדדי כמ"ש הר"ן ריש עשרה יוחסין אכל פצ"ד דקודם שנעשה פצ"ד נאסר בכל איסורי יוחסין ועתה שניתוסף בו איסור מ"מ איסור הא' לא פקע ולא נפקע מקדושתו וכן משמע בכל הסוגיא דנדרים דף כ"ט דקדושה לא פקעי בכדי בשום ענגן שהי' בו פבר ולכך אצטרף בקהל ה' לדייק דבאחרניא יבוא להפקיע ולהתיר אותו בדבר האסור לו עד עתה: אבל אי אמרינן בקדושת' קאי ובאמת אסור בכל מה שואסר עליו קודם היותו פצוע צריך לומר באמת כמ"ש הריטב"א בשם הראב"ד שם דקהל דפצוע הוא בכלל הגה'.

קהלי ופרש"י האי דפצוע לדייק הא בקהל ספק יבוא אע"ג דהוא ממנ"פ אסור' עליו או משום ממזרת דבקדושת' קאי או משום ישראלית רק הואיל דעד עתה לא נאסר מספיקא דספק ממזר יבוא רק עתה יתחדש איסור משום פצ"ד אמרה התורה דבספק ישראלית יבוא דאינו קהל כלל וכפירוש מהרי"ט בחיו"ד סי' א'.

ולפי"ז פיון דבעיין לא איפשטא לפי דעת הרמב"ם דפסק פרבא קודם חזרה וא"כ אפשר אי אמרינן דלאו בקדושת' קיימא ואיצטרף הך קהל דפצוע לית לן קרא על קהל נודאי הוא דלא יבוא ואיכ"ל דספק אסור בנודאי מה"ת פכל ספק דאורייתא להרמב"ם מדרבנן.

וילדעת הרשב"א מה"ת אסור: ובזה י"ל קצת דברי ההמ"ג המובאים בב"ש סי' ד' ס"ק נ"ט וס"ק נ"ד ובשעה"מ בפט"ו מ"ה איסורי ביאה וגם קושית הב"ש באהע"ז סק"ב סי' ה' דמ"ש ממזר דאסור בספק וי"ל לפי הנ"ל דלהרמב"ם ס"ל דהאי קרא דאתי לדייק דבקהל ספק יבוא היינו קרא דפצוע פדמוכח ממתני' דהערל דלפסק הרמב"ם דסובר דבקדושת' קאי ואסור בקהל אחרניא ע"כ בא להתיר מתניתן מהאי קרא רק ספק וא"כ איכ"ל כמ"ש הטו"ז ושאר האחרונים בכמה דוכתי פיון דהתיר הפתוב בפירוש לא גזרו בדרבנן איסור משא"כ ממזר בשתוקי לא התיר הפתוב בפירוש אלא בפצ"ד התיר הפתוב פצוע בספק קהל ולכך שפיר יכלו לגזור שם וכן שתוקי בישראל באמת פריף הגמרא בקדושין דף ע"ג מ"ט גזר ופי' הפנ"י דכוונת הש"ס להקשות הואיל והתיר הפתוב בפירוש ומשני משום דמעלה עשו ביוחסין: אמנם הרמב"ם דפוסק דבקדושת' קאי לחומרא לענגן ממזרת ולענגן גירות פוסק להקל אע"ג דאידי ואידי דאורייתא נינהו נראה דיליף לה פי היכא דלא תיגהוי דיוקא דמתני' סותרין אהדדי דלקמן פריף מדיוק דרישא מוכח דבנתינה אסור כדפריף הש"ס ביבמות דף ע"ו ע"ב ולכאורה מאי פריף דלקא הפי' במתני' דפצ"ד מותר בגיורת אפילו לכהן פצ"ד דמתני' אולא על משנה

דְּהַעֲרַל דְּמַיְיָרִי בַפֿצ"ד פֿהוּן וּכ"ש דְּמִוְתֵר בְּנִתְיָנָה וּצ"ל דְּקִוְשֵׁינִת הַש"ס הוּא לל"ב דְּרָבָא
דְּנִתְיָנָה מַה"ת אָסוּר וְאִיפָא לְחַלְקָא כְּמוֹ שְׁחִילְקָא הַרְמַב"ם בֵּין שְׁנֵיהּ בְּכַל אִו שְׁאִינִו מְפֻרְשׁ
וּפְרִיף שְׁפִיר וּא"כ פֿינֵן שְׁיֵישׁ לְחַלְקָא פֿינְרֵשׁ הַרְמַב"ם לְמִתְנִיתֵן דְּאִפִּילוּ בַפֿצ"ד פֿהוּן מִוְתֵר
בְּגִיּוֹרְתָא וּכְמ"ש הַהִמ"ג וּי"ל דְּהַרְמַב"ם יְלִיף לָהּ פֿינֵן דְּהָא דְּגִיּוֹרְתָא אָסוּר פֿינְרֵשׁהּ יְחִזְקָא
בְּקִרְאָדְכ"א בְּתוֹלוֹת מְזַרְעֵ יִשְׂרָאֵל בְּהִנְדָּה דְּמִוְתֵרִין בְּזַרְעֵ יִשְׂרָאֵל אָבָל הִנְדָּה דְּאָסוּרִין בְּזַרְעֵ
יִשְׂרָאֵל לֹא בְּעֵינֵן פֿי אַם בְּתוֹלוֹת מְזַרְעֵ יִשְׂרָאֵל וּמְפָל הַנ"ל ע"כ"פ מְבִנְרָא דְּלְכָל הַדְּבָרִים
פֿהוּן פְּצוּעַ בְּקִוְשֵׁינִת קִינְיָמָא רַק לְעֵנְוּ פֿוֹסוּלֵי יוֹחֲסִין: אָכֵן פֿל זֶה אִי חָשׁוּב גִּידוֹן פְּצוּעַ דְּפֿה
אָבָל בְּאַמַּת כְּבָר מְבִנְרָא בְּנִימוֹק"י בְּהַעֲרַל דָּף ע"ה דְּעוֹת הַפּוֹסְקִים בְּזָה וְרַמ"א בַּא"ה ע'
ס' ה' סע' ז' כ' שְׂרָאָה מְקִילִין אָבָל טוֹב לְחוּשׁ בְּאִסוּר דְּאִוְרִינְתָא לְדְבָרֵי הַמְחַמְרִין וְהֵם
רוּב בְּגִנָּן וּמְגִנָּן וְכָאֵן שְׂרָאָה פְּדִי לְהוֹצִיא אִשָּׁה מִבְּעֻלָּה לְכָל הַפְּחוֹת דְּיֵישׁ לְסַמְוָה עַל ר"ת
לְעֵנְוּ שְׂרָאָה לְהוֹצִיא אִשָּׁה מִבְּעֻלָּה וּמִוְתֵרְתָא לְדוּר עֲמוּ פֿן מְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן הַנוּב"י מֵהַדוּ"ק
בַּחַא"ה ע"ס' ו' וּבִישׁ"ש הָאָרְיָה בְּזָה וְסַפֵּר יִשׁ"ש אֵין כְּעַת בְּנִמְצָא פֿה.

וְלֹא בָּאֵתִי רַק לְחַדְשׁ מַה שְׁנִרְאָה בִּירוּשְׁלַמִי אֲשֶׁר עָלִיהֶם סִמָּה ר"ת וְסִינְעַתוֹ דְּהִנְהָה
הִירוּשְׁלַמִי פֿסֶק כְּר"י בְּנֵו שְׁל רִיב"ב וְסוּבֵר דְּאִינֵו מוֹלִיד וְהָרָא"ש הוֹכִיחַ מְדַאִינֵו מוֹלִיד
אֲמַאי שְׂרִינְיִן לִי אֵלָא וְנִוְדָּאֵי דְּמַיְיָרִי בִי"ש: וּלְפִי עַנ"ד אֲפִשֶׁר דְּהִנְהָה לְקַמֵּן דָּף ע"ו אֲמַרִינֵן
גִּיבָב פֿוֹסוּל גָּסְתָם פֿשֶׁר כו' וְקָשָׁה לִי דְּהָרִי תִנֵּן לְקַמֵּן דָּף ע"ט ע"ב דְּסֵרִיס אָדָם אֵין לוֹ
רְפוּאָה וּמְשַׁמַּע שָׁם בְּמִשְׁנָה דְּכֻלְלָא לְעוֹלָם הוּא.

וְהָרָא"ם בַּס' יְרָאִים ס' ר' הִבִּיא זֹאת מְסַפְרִי וְלֹא יִדְעַתִּי אֲמַאי לֹא הִבִּיא מְלַקְמֵן וְנִרְאָה
דְּאֲפִשֶׁר לִוְמֵר כְּמ"ש הַר"ן בְּחֻלִּין בְּפִרְקֵי אֵלוּ טְרַפּוֹת בְּשַׁמְעַתִּין דְּתַרְתִּי אוֹנֵי הַסְּמוּכִין
וְסִרְיָכִי לְהַדְדִי כו' שְׁאִין פֿל הַנְּקֵבִים שְׁוִוִין וְנִקְבֵי הָרָאֵי שְׁיַעֲלָה עָלֵיו סִירְכָא לֹא גִיטְרָף
מֵעוֹלָם, אֵלָא שְׁיֵישׁ נִקְבֵי שְׁאִין רָאֵי שְׁתַּעֲלָה בּוֹ סִירְכָא: וּא"כ גַּם פֿאַן י"ל פֿן דְּאִין פֿל
הַנְּקֵבִים רָאִיִים לְהַסְתֵּם וּלְכָף גִּיבָב פֿוֹסוּל מְצַד כְּרוֹת שְׁפִכָּה שְׁאִין אָנוּ יוֹדְעִין אַם רָאֵי
לְעוֹלוֹת בּוֹ סְתִימָה וְאֵם גָּסְתָם בְּאַמַּת אִיגְלָאֵי מְיֻלְתָּא שְׂרָאָה הִי פֿוֹסוּל לְעוֹלָם וְזֶהוּ פֿוֹסוּל
שְׁחוּזָר לְהַכְשִׁירוֹ דְּעַד הַשְּׁתָּא הַחֻזְקֵנוּ אוֹתוֹ בְּפֿוֹסוּל וּלְכָף מְמַעֲטִינֵן רַק קְרוּם שְׁעָלָה מְחַמַּת
מִכָּה בְּרִיאָה שְׁיֵישׁ ג"כ לִוְמֵר סְבָרָא זֶו וְהִנְי דְּדַמִּי לִי קֵאמ"ל וּלְכָף לֹא גָטֵט רַק גּוֹנוּנָא זֶה
וְלֹא שְׂאָר דְּבָרִים וּכְמוֹ שְׁהַקְשָׁה בְּנוּב"י שָׁם דְּנִימָא דְּאֵתָא לְמַעוּטֵי פֿצ"ד אַם גִּפְצַע בִּיצָה
וְאַח"כּ גִּיטֵל דְּאִינֵו חוּזֵר לְהַכְשִׁירוֹ: וְלַהַנ"ל א"ש מִמֵּנ"פ אִי הִי חוּזֵר לְהַכְשִׁירוֹ א"כ הִנְי
יִדְעִינֵן רְפוּאָה לְפִצְנוּעַ וְלֹא הִי גִפְצַע פֿוֹסוּל פֿלָל וּא"כ אִינֵו מְמוֹעֵט מְלִשׁוֹן זֶה דְּזָה הוּא כו'
וּלְפִי"ז נִרָא דְּהִירוּשְׁלַמִי דְּסוּבֵר כְּר"י בְּנֵו שְׁל רִיב"ב סוּבֵר דְּאִפִּילוּ גִפְצַע פֿשֶׁר אֵלָא
שְׁאִינֵו מוֹלִיד וְאַפ"ה פֿשֶׁר הוּאִיל וְאַפִּשֶׁר לִיטּוֹל וְעִי"ז יוֹלִיד לְפִעֲמִים וּבְזָה מְחַלְקָא
הִירוּשְׁלַמִי גַם מ"ש הָרָא"ש וְגַם קָשָׁה לִי עַל דְּבָרֵי הָרָא"ש שְׁכַתְבֵי דְּאִין לוֹ רָאִי
מֵהִירוּשְׁלַמִי דְּהָרִי מְבִנְרָא לְפִי מֵאֵן דְּאָמֵר וּבְלִבְדֵי שְׁלָמִין בֵּין לְגִירְסָא שְׁל יְמִין וּבֵין לְגִירְסָא
שְׁלָמִין ע"כ מוּכַח דְּלֹא מְפֻרְשׁ לְר"י בְּנֵו שְׁל רִיב"ב בִּי"ש דְּבִי"ש אֵין חִילּוּק בֵּין אַחַת
לְשֵׁתִים וְרָאִיתִי בַּס' קָרְבֵן נִתְנָאֵל שְׁעֲמַד בְּזָה וְתִי דְּבְאַמַּת הִנְדָּה סוּבָרִים דְּמַיְיָרִי בִּידֵי אָדָם
וּא"כ לֹא יִדְעַתִּי אֲמַאי כ' הָרָא"ש דְּלְעֵנְוּ פֿסֶק הִלְכָה אֵין לוֹ רָאִי מֵהִירוּשְׁלַמִי הָרִי יֵישׁ לוֹ
רָאִי מְפָל הִנְדָּה הָאֲמוּרָאִים דְּפֿסְקוּ כְּר"י וְסוּבָרִים דְּמַיְיָרִי בִּידֵי אָדָם: וּמַה שְׂרָצָה הִירוּשְׁלַמִי
לְאוּקְמֵי פְּלוּגְתֵינְהוּ דְּבִי"ש בְּפְּלוּגְתָּא דְּר"י וְרַבְּנֵן י"ל דְּגַם לְפִי ס"ד ס"ל דְּמַיְיָרִי בְּגִפְצַע

בידי אדם ובזה פליגי רק דס"ל לפי ס"ד דש"ס ירושלמי לפי הנרא' מדברי ר"ת בס' הישר דרבנן פסלו בנפצע אחת מצד שספוף לעלות הפריטה בכולו מדנקטו רבנן.

פצוע שנפצעו בציו ואח"כ אמרו דאפילו אחת ואחת משום שתיים פסלו להו וכינן דהטעם הוא מצד סופו ס"ל להש"ס הא אפי' תינצל בסוף יהא בי"ש וע"כ דסברו רבנן דבי"ש פוסל פצוע ומשגי דכולה רבנן נהרי שפלתה חטטין כו'.

הרי הוא בידי אדם ולפירוש הרא"ש משגי דחולי הוי פבידי אדם ואם יהי סופו ליטול הרי הוא פבידי אדם אבל הברייתא דמירי בי"ש ממזש גם רבנן מודו דכשר ולפי' הרמב"ם אפ"ש דמסיק דשאני חולה שפלתה חטטין דמי מחפה ביה ר"ל שלא עשה אדם ביה מעשה אבל בנפצע שהאדם התחיל החולה דמיא למזר דתחילתו בי"א וסופו בי"ש ופסול: ועוד על דברי הרמב"ם פט"ז מאי"ב נראה לומר דנמי סובר דאיפ"ש בעינן דלאו בקדושתו קאי ומקרא דבקהל אחר יבוא כמ"ש הטור רק דסובר מפת ראיות שהביא הה"מ ומפת דיוקא דמתני' כדי לתרץ דיוקא דמתניתין דבמזורת אסור מדרבנן פיו דעד השת' נאסרת עליו מה"ת ולא יהי סובר דבא מקדושה חמורה לקלה אבל בספיקות דעד השתא לא נאסרו רק מדרבנן דהמ"ת שתוקי מותר בישראל: (חסר) תשובה כ' בעזה"י יום עש"ק פ' נאנתחנן תרל"ה לפ"ק פה חוסט יע"א.

החיים והשלוה וכ"ט להרב המנפ"ל בתורה החרוץ והשנון כש"ת מוה' יצחק יעקב קרימקע נ"י היושב בבהמ"ד בק"ק הנובר יע"א מכתבו קבלתי ובו נשאלתי לחו"ד בענין בן הנולד מגוי שנשא בת ישראל עפ"י חקוטיהם מאי דינו של הבן לענין מילה ושאר דברים והביא מעלתו דברי מהרי"ט אלגז"י שכ' דהא דאמרינן דנכרי הבא על ב"י הנולד פ"ש היינו אם אין הגוי מגדל אותו אבל אם הגוי מגדלו ולקחו לעצמו כמו שהוא בדיניהם איגלאי מלת' למפרע דלאו ישראל הוא ועוד האריף בענין הפלוגת' אי בעי גירות או לא: והנה בגוף הדין אי בעי גירות או לא כבר האריף בשעה"מ פט"ו מאיס"ב דין ג' בזה ולדינא נראה מבואר בש"ע אה"ע סימן ז' ובסימן ד' דנכרי ועבד הבא על ב"י הנולד פ"ש אלא שהוא פגום לכהונה והרמב"ן מסתפק ואומר דאסור מה"ת ודינו כחלל וכן אם היא בת חללה להי"א היא רק פגימה לכתחלה שראוי להרחיק מבנים פאלה וכמו שהאריף הב"ש בס' ד' בסק"ב ומבואר בש"ס דאפי' אם נישאת דרו חיתון במקום שהיא עוברת לכ"ע בלאו אפ"ה הנולד פ"ש כדאית' בקדושין דף ס"ח ע"ב דמק"ל דלא תתחמן עצמו ילפינן דנקר' בנה והנולד פ"ש אע"ג דנוצר ונבר' בעבירה ובפ"ת ביו"ד בס' רס"ו בשם תפארת למשה דבן הנולד מישראלית שנבערה מגוי דמלין אותו בשבת וכבר הביא בפ"ת באה"ע בסימן ד' סק"א דתל' בפלוגת' הנ"ל והבי' שם דעת היערת' דבש' ודעת הגאון מליס' שג"כ ס"ל דבעינן גירות ולידידהו אין מלין: מיהו נראה דהש"ע ורוב הפוסקים פסקו דלא בעי גירות והנולד פ"ש לגמרי ומ"מ פתבתי במקום אחר (בחיו"ד סימן רמ"ט) דלדינ' נראה דבשבת אין רשאין למולו מפמה טעמים דאפילו בנולד ממומר ומומרת הספימו האחרונים הש"ף והטו"ז (עיין ביו"ד סי' רס"ו ובמל"מ פ"א מה' מילה) ומ"ש דאין מלין אותו בשבת משום דמסתמ' גם הבן יהי כמו מולידיו וגם פאן התורה העידה פי יסיר ולא פתיב פן יסיר משמע דנודאי יסיר.

ועוד מטעם אחר פנין דלדעת כמה פוסקים צריה גירות ונהי דאנו קי"ל פדעת רוב הפוסקים וכדסתם בש"ע דא"צ גירות מ"מ פתב בס' גט פשוט (בכללים שבסופו) בכלל ה' ובתנאים בקיצור ת"כ ס"ק כ"ג דרוב זה דאנו אזלינן בתר רוב הפוסקים הוי רק רנפא דלית' קמו דדוק' בב"ד וסנהדרין שהם יושבין ביחד ואחד שומע טענת חברו וסתירתו זהו הוי רנפא דאית' קמן אבל הא דסמכינו על רוב הפוסקים הוא רק סבר' והוא משום דהאמת מצוי אצל הרוב וא"כ שייך לומר סמיה מיעוט' לחזקה וכינו דכליל שבת קודם אור היום בנדאי אסור למולו וכשהאר היום אפתי איכ"ל סמוך מיעוט' דבעינו גירות לחזקה ולכה נראה דאסור למולו בשבת: וכל זה בשבת אבל בחול פנין דקי"ל פדעת רוב הפוסקים דישאר ל הוא בלי גירות נראה דמדינ' צריכין אנו למולו אף על גב דיש אומדנא דכשיגדל ילד בדרפי מולידיו והרא' שהרי הש"ך והטו"ז בס' רס"ו וכן המל"מ חלקו על הב"י במומר ומומרת וכתבו פנין שמן הסתם גם הבן יהא מומר אין רשאין למולו בשבת ואפ"ה בחול צריכין למולו והמל"מ שם הביא דיש מי שכ' דגם בחול אין למולו וכתב דלא נראה פו וא"כ גם בנולד שנתעברה אמו מגוי דרף חיתון פנין שמדינ' הוא ישאר צריכין למולו: אלא שלכאורה יש לפקפק על זה מדברי ב"דק הבית שם בס' רס"ו שהבי' תשובת הרמב"ם וגם בש"ך שם הביא תשובת רבינו בצלאל שאם מנהיגים כו' ושונאים להחכמים אין מלין את בניהם אע"ג שבנדאי מדינ' הם ישראלים.

מיהו באמת גוף הדין קשה דהרי הב"י ביו"ד סי' קנ"ט סעיף ג' פתב דהקראים אין להם דין מומרים וכתב הב"י הטעם מדברי הרמב"ם בפ' המשנה שהם רק פתינוק הנשבה בין הגוים וכאנוסים דמי וכ' שם דה"ה דבן מומרת וא"כ למה פתב פאן דאין למול בן של הקראים מיהו אפשר דבזה גופא תליא מלת' דכיון שמלעיגים מוכח שהם עוברים לדעת ובמזיד ומפל מקום עדיין קשה הרי הבן הזה שאנו מחוייבים למולו אין אנו יודעין שיעבור במזיד וכ"ש לפי מ"ש הב"י שם בס' רס"ו בבדהב"י דגם בן שנולד ממומר ומומרת ג"כ אנו חייבין למולו אפילו בשבת דאע"ג שחטא ישאר הוא וחיוב במילה וא"כ האיה הביא את"כ דין זה של הקראים דאין מולין את בניהם: וע"כ צ"ל דהתם בקראים לאו מדינא קאמר רק מפני דהן עם בפ"ע ואין הב"ד שאלנו נקרא ב"ד שלהן ולא קרי' בהו המול לכם דילפינו מינ' דהחיוב על הב"ד למול וכינו שטוב להתרחק מהם אין עלינו חיוב לתנוף בזה להם והחיוב עליהן לבקש להן מזהל מפח שלהן דהיינו מבין הקראים.

משא"כ בנולד שנולד ממומר ומומרת קאי הב"י לדינא דאם לא ימול אותו ישאר על פרוץ ישארו מבלי להיות נימול ולכה ס"ל דחייבין למול אותו. וא"כ לפי"ז גם בנגידון שלנו נראה לפי ענ"ד דבן הנולד מישראלית שנשאת לגוי דקיי"ל לדעת רוב הפוסקים דהנולד כשר בלי גירות וגם לא נהירא לי דברי הרי"ט אלגז"י הנ"ל ולא נראה דבכריי מדברי הפוסקים וגם מסברא הוא קשה ולכה..

מדינא חייבין למולו אפילו אם אין נקרא לכם ואין מחוייבין מצד ב"ד מ"מ אין אנו רשאין להביאם לזה שיעברו על מצות מילה פנין שרוצה למול וגרע מלאו דלפני עור: וכל זה מדינא אבל משום גדר וסייג אם נראה לנו שע"י גדר זה פגעו הפריצות מבנות ישראל מלהתחתן עם הנכרים בנדאי דרשאין אנו לעשות סייג לתורה כדקי"ל ביו"ד בס' של"ד

דאם הב"ד רואין בהמגודה שראוי להחמיר עליו שלא למול את בנו ג"כ רשאין להחמיר עליו עוד חומרא זו.

אלא שפינג וגדר צריכין שיסכימו בו פמה רבנים ובלא"ה אפשר דבדור פרוץ הגזה דבעוה"ר בפרוצים פאלו שמתחננין עם הגוים גם מצות מילה אינה חשובה אצלם וחקמינו ז"ל דברו בישראלים שגדלה מתות ונחשיבת מעלת המילה בעיניהם וע"י שימנעו למול את בניהם יחזרו בתשובה אבל האינדנא בדור פרוץ כזה שפרוצים שלחו יד גם במצות מילה וניחא להם אם לא ימולו את בניהם ואין נודע שיפעול עליהם מניעת המיל' אדרב' ישמחו בזה צריף שיקול הדעת ועיון אם לעשות גדר הזה: ועכ"פ דבר כזה צריף הספמ' מחכמי המדינה הפשרים שעליהם לחוש לפרצה הנ"ל שלא יתחננו בגויי הארצות ובנדאי החיוב בכל קהלה וקהלה על הכשרים שבהקהל להיות נפרד מהפכת הלזו וכמו שאמר משה בעדת קרח סורו נא מעל כו' פן תספו בכל חטאתם ועיין בע"ק שביאר שם שזה גנדל החיוב ושורש הנדוי להיות בדיל מהרשעים וכן אנו מחוייבין בדור הזה להרחיק מהם בכל הענינים ולהיות פת היראים לקהל בפ"ע ויהי' ד' עמיהם וחפץ ה' בינדכם יצליח: תשובה כא עוד להנ"ל וע"ד

ששאל בנשים מישראל הפרוצות במקצת מדינות אשר ניתן חוק המלכות שרשאים לישא אשה ציפ"ל עה"ע שיש מהפרוצים שנושאים עד"ז בלי קדושין רק כפי הכתבים והקאנטראקטי"ן שביניהם ועפ"י הממונים מהמלכות על זה איף דין האנשים האלה אם צריכין גט ואם ימותו בעליהם אם צריכים חליצה וכינצ' מדברים האלה: הנה כפי הענין יש ללמוד ממאי דקי"ל באהע"ז סי' כ"ו בהגה"ה שם במומר ומומרת שנושאו בחונקיהם ואח"כ שבו לדת ישראל אין חשש על הנשואין שנושאו בגיותם דהוי רק כזנות בעלמא וה"ה הקא דמה לי שנושאו בנימוסיהם או בנימוס הזה ואין שייף בזה לומר דינא דמלכותא דינא אלא לענין דברים הנוגעים במלכות יעניין בחו"מ סי' שס"ט ובש"ף ביו"ד סימן קס"ה סק"ח ובלא"ה זה אינו שייף כלל לדינא דמלכותא שאין המלכות מצוה לעשות פן אלא שמצד המלכות אינו מוזהר על כף ואינם מוחזין על זה כמו שהיו מוחזין עד האינדנ' גם מצד הממלכה והכלל בכל עניני או"ה אין שייף לומר דינ' דמלכות' דינ' ובדיני שמטיטה צנווחו הפוסקים יעניין בחו"מ בסי' ס"ג בכיוצ' בזה וא"כ הנשואין ציפ"ל עה"ע הוי רק זנות בעלמ' או כפילגש שמבואר שם באה"ע סי' כ"ז הנ"ל יעו"ש: אלא שצריכין אנו לדון אם לא נחוש פינן דקי"ל דחזקה אא"ע בעילתו ב"ז ועל זה כבר האריף בתה"ד סימן ר"ט במומר ומןמרח שבפרוצים ל"ש חזקה זו והתיר שם בלי גט ובלי חזקה וה"נ האנשים האלו שאין חוששין לא על איסור נדה ולא על קדושין בנודאי לא שייף בהו חזקה זו ולכאורה יש לדון על זה דגוף החזקה דאין אע"ב בעילת זנות זה דוק' א"ש למ"ד פילגש אסור מה"ת אבל לדעת הרמב"ד ריש הלכות אישות דאיסור דלא תהנה קדשה דוק' במיחזקת לזנות אבל מיחזקת רק לו אין איסור א"כ קשה איף קי"ל דחזק' דאאבב"ז מיהו כעין נ"ד יש לומר דגם הרמב"ד מודה כמ"ש ההפלא"ה בקונט' האחרון דאם נושא אשה ירצה לו בכל ענינים פאשתו והוא לה לאיש גם הרמב"ד מודה דאיפ' איסור עשה פי יקח איש וכו' דיש חזקה דא"א עבב"ז ושם לא שייף טעם הנ"ל: ובלא"ה קשה לי דהרי לב"ש דס"ל דלא יגרש איש את אשתו אא"כ מצא בה דבר ערוה ונהי דגם לב"ש משפחת לה בכשרה כגון מדעת שניהם מ"מ הא סתמ' תנן ואפילו מגרש אשתו

שְׁמַצָּא בַּה דְּבַר עֲרוּה נְשִׁיא אֲסוּרָה עֲלֵיו וּבֵית הַלֵּל קָאֵי אַדְבָּרֵי בֵּית שְׁמַאי שָׁם וְאִפְ"ה
אָמְרוּ ב"ה דְּחֻקָּה דִּיאַעֲבָב"ז וְא"כ צ"ל עַל תַּה"ד הַגָּ"ל וְאִפְשָׁר כְּמוֹ דְּאָמְרִינָן בְּמוֹמֵר
דְּמוֹמֵר לְדָבָר קַל לֹא הָוֵי מוֹמֵר לְדָבָר הַחֲמוּר מִמֶּנּוּ כְּגוֹן בְּעֵבֶר עַל אִסוּר סוּטָה וְשִׁיא
בְּעֵשֶׂה אֵינּוּ חֲשִׁיד לְעֵבֹר עַל ל"ת דְּלֹא תִּהְיֶה קְדוּשָׁה וְדוּקָּה בְּאוֹתוֹ אִסוּר עֲצָמוּ כ' הַתַּה"ד
אוּ בְּאִסוּר הַחֲמוּר מִיָּגוּל עֵינָן בִּיּו"ד בְּסִי' קו"ט: וְעַכ"פ לְשִׁיטַת הַרְּאָב"ד הַגָּ"ל יְעֻיָּין
בִּאֵהָע"ז בְּסִי' כ"ו בְּב"ש סק"ב עֲמָדָה הַקְּנֻשָׁא וְלִקְבָה הִי נִרְאָה דִּלְהִרְאֵב"ד צ"ל טַעַם
הַחֻקָּה דִּיאַעֲבָב"ז מִשּׁוּם דְּגִנְאֵי וּבִזְיוֹן הוּא לֹא אֲצֵל כָּל אָדָם וְחֻרְפָּה הוּא לֹא וְלִקְבָה אָמְרִינָן
חֻקָּה זֶה וְאִם כֵּן אִפְשָׁר דְּלֹא שְׁיִיךְ בְּנִידוּן דִּידָן זֶה וְא"כ מִמֶּנּוּ"פ פִּינָן דְּהִנְי קְלֵי הַדְּעַת
סוּבָרִים דְּסָגִי לְהוּ פְּרִיתוֹת פְּרִית ע"י צִיפִילְעָה"ע א"כ אֵין זֶה גִּנְאֵי לְהֵם וְלִיתָא לְחֻקָּה
דְּנִימָא דְּבוּעֵל לְשֵׁם קְדוּשִׁין וְיִוְתֵר מְזַה אָמְרִינָן בְּכַתְּוֹבוֹת דָּף ע"ד דְּהִיכ' דְּטַעָה דְּסִבֵּר
דְּהַמְקַדָּשׁ בְּמִלְוָה מְקַדְּשֵׁת שׁוּב אֵין שְׁיִיךְ לֹאמֵר חֻקָּה זֶה וְעוֹד לְפִי מַה שְׁנֹאֲמֵר
בְּצִיפִילְעָה"ע הַגָּ"ל הֵם כּוֹרְתִין פְּרִית וּמְתַנִּים אִם יִרְצוּ לְהַפְרֵד עַל אֵיזָה אֲנֹפֵן תְּהֵא הַפְּרִיָּדָה
וּמַה יִּתֵּן וּמַה יוֹסִיף לְפִי תְּנָאֵם א"כ בְּנֹדָאֵי אֵין שְׁיִיךְ לֹאמֵר דְּבוּעֵל לְשֵׁם קְדוּשִׁין דְּאוֹרֵיית'ת'
דְּהִרֵי אֵז אֵין יָכוֹל לְהַפְרֵד מִמֶּנָּה אֲלֵא עַפ"י דַּת תוּה"ק: עוֹד מִטַּעַם אַחַר דְּהִרֵי קו"ל דְּאִפְּלוּ
כְּבוּעֵל לְשֵׁם קְדוּשִׁין מ"מ צְרִיכִים עֲדִים וְנִהֵי דְּקו"ל בִּאֵהָע"ז סִימָן קמ"ט סְעִיף א' וּבְב"ש
שָׁם דָּאֵם נְשִׂאָה אָמְרִינָן הֵן הֵן עֵינְדֵי יַחֲוֹד וְהֵן הֵן עֵינְדֵי בִיאָה פִּקְפִק שָׁם בְּב"ש עַל זֶה דְּמַאי
נִפ"מ עֵינָן בְּר"ן וְנִמוּק"י בִּיבְמוֹת דָּף צ"ז ע"ב גְּבִי גֵר וְגִיּוֹרֵת שְׁנִתְּגִיירוּ וְהִיא הִיָּתָה נְשׂוּאָה
לֹא בְּעוֹדָה בְּגִיּוֹתָה עַפ"י נִימוּס הַגּוֹיִם דְּכַתְּב דֹּאע"ג דְּבְעוֹדֵם בְּגִיּוֹתֵם אָמְרִינָן וְדַבֵּק בְּאִשְׁתּוֹ
וְלֹא בְּאִשָּׁה אַחֲרָת וְהִיא אֲסוּרָה לְכָל הָעוֹלָם מ"מ אַחַר שְׁנִתְּגִיירוּ וְלֹא בָּא עֲלֶיהָ אַחַר
הַגִּיּוֹרֵת הִיא מְוַתֵּרֵת לְגַמְרֵי בְּלֹא גֵט וּבְלֵי חֲלִיצָה עֵי"ש שְׁבִיָּאָר הֵיטֵב וְאִפ"ה אִם לֹאֲחַר
שְׁנִתְּגִיירוּ בָּא עֲלֶיהָ אָמְרִינָן דְּשׁוּב אֵינָה יוֹצֵאת בְּלֵי גֵט דְּאָמְרִינָן דְּחֵיִישִׁין לְקְדוּשִׁין וְהֵן
הֵן עֵינְדֵי יַחֲוֹד וְהֵן הֵם עֵינְדֵי בִיאָה וְשִׁפִּיר נ"מ וְכֵן יֵשׁ עוֹד כְּמַה נִּפ"מ: וְעַכ"פ בְּעֵינָן ג"כ
שְׁיִהִיו הַבְּעֵל וְהָאִשָּׁה יוֹדְעִים שְׁיֵשׁ עֲדִים כְּדִקו"ל כָּאֵן וּבִאֵהָע"ז סִימָן מ"ב דָּאֵי לֹא יָדְעוּ
הַבְּעֵל וְהָאִשָּׁה שְׁיֵשׁ עֲדִים לֹא הָוֵי קְדוּשִׁין וְא"כ ה"נ אִפְּלוּ אִם כִּינּוּן לְבַעוּל לְשֵׁם קְדוּשִׁין
אֵין עֵינְדֵי יַחֲוֹד יוֹדְעִים מְזַה כִּינּוּן דְּלִיכָא חֻקָּה וְגַם הַבְּעֵל וְהָאִשָּׁה אֵינָם יוֹדְעִים שְׁיֵשׁ עֲדִים
עַל זֶה שְׁבַעֵל לְשֵׁם קְדוּשִׁין וְא"כ אִפִּי' אִם מְתַכְּוֹנִים לְשֵׁם קְדוּשִׁין לֹא הָוֵי קְדוּשִׁין כְּנ"ל
נְכוּן לְהַלְכָה דָּאֵין חֲשֵׁשׁ קְדוּשִׁין כָּאֵן וְנִהֵי דְּהַבְּנִים הֵם לְכָל כְּדוּן בֵּן פְּדֵאִית' בִּיבְמוֹת דָּף
כ"ב ע"ב אֲבָל הֵם כְּכַנֵּי זַנָּאִים וְכָל זֶה לְהַלְכָה אֲבָל לְמַעֲשָׂה אִם יָבוּא כְּדָבָר זֶה לְפָנֵי עֲדִינָן
הַדְּבָר צְרִיךְ עֵינָן וְחֻקִּירָה בְּכָל חֻלְקֵי הָעֲנֻיָּים שְׁהִרֵי מַעֲלָתוֹ לֹא שָׂאֵל לְמַעֲשָׂה רַק לְהַלְכָה
וְאֵנִי הַנְּרָאָה לְפַעַנ"ד כְּתַבְתִּי: תְּשׁוּבָה כַּב

לְהַגָּ"ל מַה שְׁהִעִיר עוֹד בְּעֵנָן כָּל דְּתִיקוֹן רַבְּנָן כְּעֵין דְּאוֹרֵיית'ת' תִּיקוֹן עִם מַה שְׁאָמְרוּ עָשׂוּ
חִיזוּק לְדְבָרֵיהֶם יוֹתֵר מִשְׁלַל תוֹרָה דְּמַאי חִילוּק יֵשׁ בֵּין זֶה לְזֶה נִרְאָה דְּבִנְדָאֵי הוּא כְּמ"ש
מַעֲלָתוֹ אֲלֵא שְׁאֵנִי מְסַבִּיר דְּהַרְמַב"ם כְּתַב רִישׁ הַלְכוֹת מְמָרִים דְּעוֹבֵר אַדְרַבְּנָן עוֹבֵר מַה"ת
עַל לֹא תִסוּר וְכ"כ בְּשִׁרְשׁוֹ לְמַגְנֵן הַמְצוֹת שְׁוֹרֵשׁ ב' וְכָבֵר הָאֲרִיף הַרְמַב"ן לְהַשִּׁיג עַל זֶה
יְעֻיָּין שָׁם בְּלח"מ וְעֵינָן בְּקִרְיַת סֶפֶר מִהַמְבִּי"ט בְּהַקְדָּמָתוֹ שְׁפַתְב דְּהָא דְּכַתְּב רַמְב"ם
דְּעוֹבֵר מַה"ת עַל לֹא תִסוּר הֵינּוּ אִם רְצָה לְזַלְזַל בְּתַקְנַת חֻכְמִים וּלְבַטְלָם אֲבָל אִם רוּצָה
לְקַיָּמָם רַק שְׁיִצְרוּ תוֹקְפוֹ וְכִי"ב בְּכַה"ג הָוֵי רַק אִסוּר דְּרַבְּנָן ע"ש: וְכִנּוּתוֹ פְּשׁוּטָה דָּאֵם
מְתַנָּה נֶגְדַּ דְּבָרֵי חֻכְמִים וְרוּצָה לְבַטְלָם אַע"ג שְׁאֵינּוּ מְפַקְפֵק וְעוֹשָׂה מְצַד זְלוּזֵל וְסוּבֵר

דאינו מחוייב לשמוע דברי חכמים ע"ז אפרו חכו"ל עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה שלא יוכל לבטל אפי' ע"ד תנאי וכיו"ב פדי שלא יבואו לזלזל בדבריהם ויספור שאין קפידא לשמוע ויהי' איסור דאוריית' מה שא"כ אם אינו בא לבטל דאז הוא רק איסורא דרבנן וסייג וגדר או לחזק האמונה וכיוצא בזה פליגי אי פל דתיקון רבנן פעין דאורייתא תיקון או לא.

ובזה אין כל אפין שוין וכמ"ש התוס' ר"פ כל הבשר דאין כל הגזירות שוין דלפעמים הקילו ולפעמים התמירו לפי צורך הגדר והסייג והחיזוק ומצינו פיוצא בזה בעירובין דף ל"ו דיש חילוק אם הוא דבר שיש לו עיקר בתורה או לא ועיין תשובת מרן חח"ס יו"ד סימן שי"ד מעגנן דרבנן יועיל לדאורייתא יעו"ש ואחתום בברכה יהא ד' עמו ויעלה מעלה מעלה ויחמול ד' על עמו ועיינו תחזינה בבגנן ירושלים במהרה ידידו הדו"ש הק' משה שיק מברענאוןע: תשובה כג בעזהי"ת חוסט יום ד' עש"ק פ' בהעלותה שנת תרל"ח לפ"ק.

החיים והשלום וכ"ט לידידי הרב המאוה"ג שלשלת היוחסין כש"ת מוה' שלמה סופר נ"י אבד"ק דערעטשקי יע"א: שבוע זו קבלתי מכתבו וביקש ממני שאכתוב לו תשובה מיד ואני אינני בעל מלאכה אחת ובלא"ה אני מונע עצמי כל מאי דאפשר שלא להשיב אלא פינן שכ' שהשעה דחוקה באתי להשיב ע"ד מה שאירע בקהלתו שאשה אחת שהיא פעת יותר מבת שבעים שנה שפבר היו לה חמש אנשים שנים מהם גירשו אותה והשלישי בחוצו אבן נתעלה בחולי שלא"ג רח"ל ומת ושוב נישאת לרביעי שנתפס עבור גניבה לתפיסה ושם בתפיסה שחט עצמו ואח"כ נישאת לחמישישמת זקן מופלג לערף שמונים שנה ועתה היא רוצית להנשא לאיש השני וכבר קבעו זמן התקונה על יום א' פ' בהעלותה ומעלתו נ"י לא ידע מזה עד לאותו היום ולזאת הוא ממהר עלי לכתוב דעתי אם רשאת להנשא להשני דלכאורה היא נקראת קטלנית ואסורה להנשא ואע"ג דבגירושין קי"ל באהע"ז סימן ט' דלא מקרי חשש ואינה קטלנית אכל האחרים שמהו מסופק מעלתו נ"י אם גם זה ששחט עצמו הוא בכלל או לא ואי גם החמישי שהי לערף שמונים שנה הוא בכלל.

שמן הגאון זצוקלה"ה בחאהע"ז סי' כ"ג וכ"ד לא ביאר זאת עכ"ל בקיצור: והנה כבר הובא בפוסקים תשובת נוב"י שרצה לומר בתשובה ס' בחאהע"ז מהדו"ק דאם האשה היא נושאת ונותנת בתוך הבית יש להקל ויעוי"ש טעמו ומרן הגאון בתשובה הנ"ל לא הסכים עמו יעוי"ש טעמו וגם אני בתשובה אחת (עיין מהר"מ שי"ק חאו"ח סי' פ"ז) שכתבתי קודם שנדפסה תשובת מרן הגאון תמהתי עליו דאיך אפשר שמפח מזל האשה שהיא תחי' בצער מת האיש הלא הי' די לו אם הי' נעשה עני ויחיו הוא והיא בצער ועוד הלא כ' התוס' בריש פתובות דהאשה שדה הפעל דהיא תלוי' במזלו אבל לא שהיא תלוי' במזלה ועוד הארכתי שם וע"כ הפירוש מ"ש דמת מחמת מזלה ע"כ פירוש דמזלה היא שתחז' בצער דהיינו בלי בעל וטב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו וכן מבואר בהד"י בשטמ"ק בריש פתובות בשם תוס' הרא"ש וא"כ פינן דאמרי' דמתו מצד מזלה היינו מזל נשיהם שישארו אלמנות א"כ מאי חילוק אם היא עני' או עשירה והלא בכל זה טב לה למיתב טן דו מלמיתב ארמלו: וממילא בנדון שלנו בזה ששרט עצמו בתפיסה א"א

לומר שהיא מצד מזל דהרי גם פשה' הוא בתפיסה היתה חיי בצער כמו ארמלי בלא בעל וגרע לה מלאחר שחיתת בעלה לעצמו וזהו טעם האחד ובלא"ה פשוט דבזה לא שיהי מזל גרים כדאמרין בתענית דף ט' דבכה"ג דאנולת אדם יסלף דרכו וכו' ואמרין שם על השבטים שאמרו פשנמצא הפסך בפי אמתחתם ויצא לבם ויחרדו כו' ויאמרו מה זאת עשה ד' לנו ולפי הפירוש שאמרו שם בגמ' שיצא מהם שכלם שתלו זאת באלקים וא"כ בנידון הנ"ל לשוב לא נשארו לה רק ב' אנשים שמחו לה: והנה אם מיתת הזקן ג"כ נחשב כבר יש בזה פלוגתא בין הפוסקים ובב"ש בס"י ט' פתב דזקן אין תולין בה ולכמ"ש מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בתשובה הנ"ל נראה ג"כ דבזקן מופלג קרוב לשמונים בודאי מצד השכל הוא מיתה טבעית וכמאמר הפתוב ואם בגבורות שמונים שנה יותר שכיח מדבר דקי"ל באהע"ז סי' ט' דלא תלי בה ואע"ג דאמרי' בגיטין דף כ"ט דכיון דאפליג אפליג היינו דלא אמרינו שמה מת כבר ואיכא חזקה חזקה חי אבל בודאי הוא עומד למות מיתה טבעית ונהי דבפ"ת שם סי' ט' הביא פלוגתא בזה אפשר דמפליג בזקנה לכ"ע אמרינו דמת במיתה טבעית: ועוד י"ל פיון דלדעת הרמב"ם המובא שם בס"י ט' הנ"ל אינו אוסר בזה וא"כ ואיכ"ל ס"ס חזקה דלמא פהרמב"ם ואת"ל פהרא"ש דלמא במת בזקנה גם הרא"ש מודה: מיהו אפשר לפקפק גם על זה דהרי להרא"ש שכ' דאם יש ספקה הוא איסור דאורייתא דכתיב ושמרתם לנפשותיכם וכתיב ג"כ וחי בהם כמו בפק"נ וקי"ל דאין הולכין בתר רוב ואפשר דכן לא מקילין בס"ס מיהו באו"ח סי' שכ"ט אמרינו דוקא באיקבע אבל בנידון דידן נראה דלא חשיב איקבע ועוד דלפי הנראה לי דגם זה שמת בחולי שלא"ג רח"ל שנראה שע"י עייפות שנקשל פחו ע"י חציבת האבן בא לו השלא"ג שמת בו פנשמע מפי הרופאים וגם היתה עמו ט"ו שנים בלא שום חולי וכבר פתב מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בתשובה הנ"ל דיש חילוק בין מאן דקפיד דקפדינו בהד"ל ובין מאן דלא קפיד דלא קפדינו בהד"ל וכיון דבנידון דידן' לא שאלו ולא קפדו כלל נראה לפענ"ד דנהי דאם שאלו אפשר דהי מקום לומר להם שלא לעשות נשואין בכאלו אבל למחות להם אין צריך כן נראה לפענ"ד ואחתום בכרחה המשולשת דברי ידידו הדו"ש הק' משה שיק מברעזאוויע:

שלום ידידי הרב המופלג הדיין המצויין כו' מוה' פייש ווינטור בק"ק האליטש יע"א.

נפשו בשאלתו גרושה אחת ילדה אחר הגירושין ולא הניקה כלל ונישאת לאיש אחר בתוך כ"ד חודש אמנם ענין הקדושין וגם מי הי' המסדר קדושין אינו נודע אלא שהם אומרים שעובר אורח אחד סיגר להם הקדושין וגם נטל עמו הפתובה והם דרים ביחד ומתנהגים כאיש ואשה וגם היא אומרת שהיא מעונבת שוב מן השני וביקש מעלתו נ"י שאודיע לו דעתי בזה אם נוכל לסמוך על דיעות המתירין בסוף סי' י"ג בגרושה שלא הניקה בכה"ג אם פניס שלא נכריחנו להוציא הואיל והפ"י בקונטרס אחרון בכתובות דף ס' החמיר ואפילו פניס יוצא והב"י שם כ' שראוי להקל בכה"ג לכתחלה והט"ז שהחמיר מ"מ דבדיעבד יש לסמוך וגם שיש לחוש לקלקולים אם נכופר להוציא אלא שפעלתו חשש הואיל ואינו נודע ענין הנשואין כלל והנה גוף הדבר כבר נאמר ונשנה בפוסקים ולהכריע את דעתי מכרעת ובפרט שאין הדבר בגבולי נדי לי באחריות דנפשי מ"מ הואיל ונדפק על פתחי אמרתי לאמר דעתי לא להכריע אלא לדון אמרתי אחרון פרשתיא דא ואמנני': הנה כבר מבואר דעת ר"ש הזקן שהתיר בגרושה ואמר שאין

בגרושה דין מינקת חבירו כמבואר בתוס' ורא"ש בכתובות דף ס' ובש"ע אהע"ז סי' י"ג
אמנם טעמי' דר"ש ה'זקן פליגי בי' ה'ר"ן שם הביא טעמו משום דגרושה דאית לי' אב
אין חשש דלמא תתעבר חלבה דהאב יחוש על פרנסתו למסמס לי' בביעי כו' ואפינו
גרושה מניקה לא גזרו ואפילו אם הניקה אותו עד שמפירה ונהי דכופין אותה להניק
משום ספנת הולד מ"מ איננה בכלל מינקת חבירו דע"כ פ'ינן דאיכא אב ליכא ספנה אפילו
במכירה ודי במסמוס ביעי וחלב וכמו שרשאי לשמש עם אשתו מניקה ולא חיישינן
שמא תתעבר אפילו במכירה משום דסמכינן אמסמוס חלב וביעי פדאיתא ביבמות דף
מ"א וע"כ דשוב ליכא ספנה אפילו במכירה וה"נ האב יחוש עליו ולא קשיא ליה שיהא
בושה לבוא לב"ד דכל היכא דאיכא אב מסתמא רחמי האב על בנו והוא יחוש עליו ולא
יבוא לכלל פ' שיתהא צריכה לבוא בדינא ודינא משא"כ אם אין פאן אב רק קרובים
שפיר חששו שיתהא צריכה לבוא לב"ד ואשה בושה ואיכא למיחוש שיבוא לידי ספנה
והרא"י' שהביא הר"ש מהא דאמרין נתגרשה אין כופין אותה אין פוננתו שגם פאן יש
חילוק בין מכירה או לא אלא דמהתם מוכח דסמכינן על האב ולא חיישינן לתקנת הולד
דאל"כ איך לא חייבו חז"ל להניק מטעם ספנה: ואי תקשה א"כ גם במכירה אמאי אמרינן
דכופין אותה ואמאי לא סמכינן על מסמוס האב כמו דסמכינן באיש ואשתו על מסמוס
ביעי וחלב אפי' במכיר' ונרא' דהמסמוס בביעי וחלב מהני דוק' אם מרגילין את הולד
לאט מעט בביעי וחלב ואין השינוי ניקרת ונרגשת בפעם אחת אז אין חשש ספנה ע"י
מסמוס חלב וביעי אבל אם בפעם אחד פתאום יחליפו לו תחת החלב דדים ביעי וחלב
בזה בודאי יש לחוש לספנה ובפרט בולד שאנו רואין שמרגיש ונפעל מפת השינוי
והחילוף שאנו רואין שמפיר את אמו ואינו רוצה להניק מאחרת ושינוי כל שהולד נפעל
על ידו וכ"ש פשיש שינוי גדולה דמסמוס ביעי וחלב אבל באשתו אפי' במכיר ונפעל מן
השינוי אין לחוש שכל שהיא מרגשת בעצמה חשש שהתחילה להתעבר תרגילנו
במסמוס ביעי וחלב שהרי אין עכירת החלב עד לאחר ג' חדשים מן העיבור וביני וביני
הא מורגל להתפרנס מהמסמוס ביעי וחלב וכן בתינוק שאין מכירה ואינו מרגיש בשינוי
גם על שינוי פנה ליכא ספנתא גבי' או דבכה"ג יוכל ליתן את הולד למניקה אחרת ומשפח
שכיח מניקה שתניק אותו מעט מעט עד שיתרגל על מסמוס ביעי וחלב כנלפענ"ד
להסביר הסברא ולישב הקושיא שהקשה בבית מאיר סי' י"ג מ"ש אשתו מגרושתו:
אמנם לפי מאי שהביא בשמ"ק דמכירה היינו שמפיר את אמו אע"פ שהוא יונק מאחרים
מקרי מכירה ע"כ צ"ל דבאמת אין חשש ספנה לולד אפילו אם מכיר את אמו אלא צער
בעלמא לינוקא וגם על צער הזה חששו שאין לה רשות לצער ולדה ואפילו צער שאר
בע"ח הוא דאורייתא ולכך כופין אותה להניק בשכר וכל זה אם אינה עושה זאת בכדי
שתנשא אבל אם עושית פן בכדי שתנשא או בשביל שתדור עם בעלה פנדה פל הארץ
בודאי משום צערא דיניקא אין לנו לצער את האשה ולעכבה ומאי חזית דדמא דידי'
סמיק טפי כו' שוב ראיתי שלפירושו זה שבשמ"ק באמת מבואר שם דבאמת הספנה הוא
על פרידת אמו וא"כ לא קשה מידי: ועכ"פ מבואר דלפי הר"ש ה'זקן עיק' התירו
דבגרושה לא טעם איסור מינקת חבירו ולא גזרו ג"כ גרושה אטו אלמנה פדחזינן לענין
גרושה אינה צריכה להניק וע"כ דגרושה מידע ידוע ואית לה קלא דגיטת מוכיח עלה

נדמא לבי ריש גלותא דמנפך פן מבואר בס' הישר לר"ת דף נ"ט ע"ב וכן דעת הש"ס כפ' החולץ.

ולפ"ז בזונה בנדאי גם להר"ש הזקן אסור וכמ"ש הצ"צ סי' נ"ה ורק עד"ז מבוארין ומסובבין קו' התוס' בכתובות דף ס' ע"ב ד"ה והלכתא וכו' וכן ביבמות פ' החולץ דף מ"ב ולא שייך לתרץ מה שמתרצין בפשיטות דגרושה לא מקרי מינקת חבירו ואיננה בכלל תקנות חכז"ל דלפי הג"ל לדברי הר"ש גם במעופרת גרושה נוכל להתיר דלא מיחלף גרושה באלמנה וכמו שכו' הרא"ש בשמו ולבסוף הוכיחו מאלמנה שאם רוצית להנשא וליטול פתובה אינה מחוייבת להניק וזה הקו' היא על הרא"י של הר"ש הזקן דאיה נוכל ללמוד מהא דאין כופין גרושה להניק אלא ע"כ מסתמא כל האם תניק את בנה אפילו אם אינה מחוייבת ולמילתא דלא שכיחא לא חיישינן וכמ"ש הרא"ש בפרק החולץ אבל ע"י נשואין שפיר יש לחוש לספנה ולכך אין חילוק בין גרושה לנשואה.

: ולפי הג"ל מבואר דעת הר"ש הזקן בין במעופרת ובין במניקה בגרושה אין לאסור ולא חייש לקונשית התוס' דע"כ אין למדיןמן הכללות דברי חזינין בדבי ריש גלותא דיצא מן הפלל ומניא בברייתא בכתובות דף ס' דמניקה שמת בעלה לא תתארס כו' והיינו אפילו בנתנה בנה למניקה ואפ"ה יצא מן הפלל דבי ריש גלותא משום דאזלינן בתר טעמא וה"נ בגרושה ולפ"ז במזנה הר"ש מודה כמ"ש הצ"צ הג"ל ולא כמ"ש בס' ארץ צבי באהע"ז סי' י"ג דדחה דבריו בדברים שאינם מוכרחים: גם מבואר לפי הג"ל טעם דאשה מניקה נכרית רשאית להנשא ואין חשש ספנת הולד דכיון דהיא מקבלת תשלומין ושכר והבעל אם יפסיד שלא תהא יכולה להניק הרי הוא מחוייב ליתן מעות למסמסו בביעי וחלב ולגברא אלים לגונזלה לא חיישינן א"כ אין חשש ספנה והוי כמו בבו דידן' דלא חיישינן ולא מחלקינן בין עני לעשיר ה"נ ל"ש.

ובזה מיושב מה שתמה בנוב"י סי' כ"ה וגם הגאון מהר"מ ברבי ז"ל על התשובות מיימוני שהתיר ליתן אפי' למינקת שיש לה בעל ולא חיישינן לשמא תתעבר והטעם פיון שמקבלת שכר בעד הנקתה אף אם תתעבר ומסמסו לו בביעי וחלב: אמנם עדיין יש לפקפק על דברי הר"ש הזקן ולומר דיש לאסור אפילו בגרושה מטעם שכו' התוס' בסוטה דף כ"ו ע"א בד"ה לא ישא אדם כו' בשם הירושלמי מקרא דאל תסיג גבול עולם ובשדה ותומים אל תבוא וכו' בב"מ בתשובה דדמין למערופיא של חבירו בח"מ סי' קנ"ו סעיף ה' בהגה"ה ע"ש ולסקרא זו נראה דאין סכרא לחלק בין גרושה לאלמנה ואפשר לומר דזה תליא בפלוגתא דהנה ב"ב דף כ"א ע"ב דס"ל לר"ה שם דאסור לבר מבואה למוקי רחיקא להפסי' אומנתו של חבירו ואע"ג דעובד בשלו וא"כ ה"נ יש לומר פהירושלמי אבל אנו דלא פסקינן פן אלא אמרינן דזה עובד בשלו וזה בשלו ה"נ פיון דקנה את האשה והיא כבר מבואה ועובד בשלו ואע"ג דממילא נפסק לחיותי' אין לאסור משום אל תסיג גבול דפוסק לחיותי' ולכך הוצרך הש"ס דידן ביבמות דף מ"ב לומר הטעם משום ספנת הולד ושוב יש לחלק לדעת הר"ש בין גרושה לאלמנה: או י"ל דטעמא דירושלמי שייך רק כל זמן שלא גמלתו אבל אי גמלתו היא רשאי למיעבד בשלה אפי' אם מתכוננת פדי להנשא וממילא אין הנשוא עובר באיסורה ולכך הוצרך לומר משום חשש ספנה ולפ"ז הי' אפשר ליישב מה דקשה שם ביבמות ומעיקרא מאי ס"ד דמניקה

וְלָמָּה הַנּוֹצֵרֶף לְחַדֵּשׁ עֵתָהּ בְּמִנְיָקָהּ מִשׁוּם דְּמַעֲכָר לְחַלְבָּה וְקִטְלָהּ לְבָרָה וְכִמוֹ שֶׁדִּקְדָּק בְּתוֹשִׁבַת נֹב"י וְלִהְיֹ"ל א"ש דְּבַל"ז סִבַּר אֵימָא דְּמִינְקַת אֲסוּרָה מִשׁוּם מַעְרוּפֵיָא שְׁל חֲבִירוֹ אֲבָל עוֹבֵר עַדִּינָן לֹא זָכָה וְלִכְפֹּה הַשְׁתָּא דְּמַסִּיק דְּהַטְעַם עוֹנְבָרָה מִשׁוּם מְנִיקָה הַנּוֹצֵרֶף לְחַדֵּשׁ מִשׁוּם חֲשִׁשׁ מִיתָה וּלְפִי"ז הֵיכָא שְׁהִיא בְּאַמַּת מְנִיקָה אֲמַרִּינָן טַעְמִי דִּירוּשְׁלָמִי וְאִין חִילוּק בֵּין גְּרוּשָׁה לְאַלְמָנָה אֲמָנָם הָאֲמַת יוֹרָה דְּרַכּוֹ דְּש"ס דִּידָן לֹא ס"ל טַעְמִי דִּירוּשְׁלָמִי דַּא"כ אֲפִתִּי קָשָׁה לָמָּה מִיָּאן לִומר בְּעוֹבֵר הַטְעַם מִשׁוּם אֵל תְּסִיג גְּבוּל עוֹלָם כּו' וְכִינָן דְּש"ס דִּידָן לִית לִי דְּהִירוּשְׁלָמִי וְהַטְעַם אֲפָשָׁר מִטְעַם הַנ"ל אֲתֵיָא שְׁפִיר דַּעַת הַר"ש הִזְקָן אֲפִילוֹ גְּרוּשָׁה מְנִיקָה וְאַפְּלִי מְכִירָה מְוֹתֶרֶת לְהַנְשֵׂא: אֲמָנָם שִׁטָּה שְׁנִיָּה הוּא דַּעַת הַרְשָׁב"א הוּבָא בְּר"ן בַּפ' אַע"פ וּבַה"מ פ' י"א מַה' גְּרוּשִׁין וּמְבֹנָאָר יוֹתֵר בְּשַׁמ"ק כְּתוּבוֹת דָּף נ"ט בְּשֵׁם ר' יִשְׁעֵי' מְטַרְאָנִי וְהוּבָא בְּש"ג בְּשֵׁם מַז"ה שְׁפוּבָרִים דְּלַעוֹלָם שְׁגַם בְּגְרוּשָׁה גְּזָרוּ וְאַפִּילוֹ לֹא שְׁיִיָּד הַטְעַם מ"מ לֹא פְּלוּג וּמַכ"ש דַּאִיכ"ל דְּגַם בְּגְרוּשָׁה יֵשׁ לְחוּשׁ לְסַפְנַת הַנֹּלָד אֲלֵא דַּאֲפ"ה ס"ל דְּגְרוּשָׁה קִי"ל דַּס"ל דְּלֹא גְּזָרוּ חַו"ל אֲלֵא כָּל שְׁיֵשׁ לָהּ שֵׁם מִינְקַת חֲבֵרוֹ דְּמִשְׁתַּעֲבָדָא לִי אֲבָל כָּל שְׁאִינָה מְשׁוּעָבְדַת לְהַנִּיק וְהִיא כְּנִכְרִיָּה אֲצִלוֹ וְרַשְׁאִית לְהַשְׁאִיר לוֹ הַנֹּלָד א"א לְקָרוֹת אוֹתָהּ בְּשֵׁם מִינְקַת חֲבֵרוֹ וּבִנְדָאִי מְעוֹנְבָרַת חֲבֵרוֹ לְפִי שִׁטָּה זֹה גַם בְּגְרוּשָׁה אֲסוּרָה אֲבָל מִינְקַת חֲבֵרוֹ לֹא נִקְרָאָה וְהָרִי הִיא כְּנִכְרִי: וּבִנְדָאִי אִם מְכִירָה הִיא גְּרִיעָה מְנִכְרִי' כִּינָן דְּמַחְוִיבַת לְהַנִּיק וְגַם יֵשׁ לְחוּשׁ לְסַפְנַת הַנֹּלָד דַּאִילִי תְּבוּשׁ לְתַבְּנֹעַ מְסוּמִס בִּיעֵי כִּינָן שְׁהִיא אִמּוֹ אֲבָל נְכָרִית אִינוּ בּוֹשָׁה וּכַמ"ש הַב"מ אוֹ דְּלָמָּא תְּנִיקָנוּ בְּחַנְזָם כִּינָן שְׁהִיא אִמּוֹ וַיַּעֲכָבְנָה בַּעֲלָהּ מִלְּמַסְמָס לִי מַשָּׂא"כ בְּנִכְרִי' אִין הַדְּרָף לְהַנִּיק בְּחַנְזָם.

וּבִנְדָאִי אֲלַמְנָה אַע"ג דָּאִם אִינָה נִיזוּנַת אִי תוֹבַעַת כְּתוּבַתָּהּ אִינָה מְחַוִּיבַת לְהַנִּיק א"כ חִיִּישִׁינָן דָּאִם נְתִירָנָה לְהַנְשֵׂא מִשׁוּם כָּף אֲתַבַּע כְּתוּבַתָּהּ בְּכַדִּי שְׁלֵא תַצְטַרְף לְהַנִּיק וְא"כ הַנִּישׁוּאִינָן יְכִיאוּן לִידֵי הַגָּרָם שְׁתַּגְמְלָנוּ וְשְׁלֵא תְּנִיקָנוּ וְלִכְפֹּה דְּמִי' לְגוּמְלָתוֹ אֲבָל גְּרוּשָׁה דְּלַעוֹלָם פְּטוּרָה וְאִין שֵׁם מְנִיקָה עֲלֵי' לְכָף שְׁפִיר י"ל דְּפְטוּרָה וְאִין שְׁיִיָּד לְגִזּוֹר הָא אִטּוּ הָא כִּינָן דַּאֲינָה מְנִיקָה כָּלָל וְאַפִּילוֹ אִם הִנְיָקָה מ"מ לֹא נִקְרָאָה מִינְקַת חֲבֵרוֹ וְעַפ"י שִׁטָּה זֹה לֹא קָשָׁה מִיָּדִי מְכָל הַקְּוִשִׁיּוֹת שְׁהַקְּשׁוּ עַל הַר"ש הִזְקָן וְלִכְפֹּה אַע"ג שְׁגַם הַרְשָׁב"א כ' בִּיבְמוֹת וּבְכַתּוּבוֹת דְּלֹא כְּר"ש מ"מ כ' בְּשֵׁמוֹ דְּמִיקָל בַּכָּה"ג וְלְפִי שִׁטָּה זֹה שְׁפִיר דְּגַם בְּמִזְנָה יֵשׁ לְהַקְּל דְּהָרִי מְדַבְּרִי הַר"ן נִרְאָה מְבֹנָאָר דְּגַם בְּגְרוּשָׁה שְׁיִיָּד חֲשִׁשׁ סַפְנָה וְאַפ"ה הַקְּל בְּגְרוּשָׁה מִטְעַם שְׁאִינָה נִקְרָאָת מִינְקַת חֲבֵרוֹ וְא"כ ה"נ בְּמִזְנָה: אֵיבָרָא דְּלִכְאוּרָה קָשָׁה לְפִי הָאֲמַת דְּגַם בְּגוּמְלָתוֹ אוֹ נְתַתּוֹ לְמִינְקַת גְּזָרוֹ מִשׁוּם שְׁמָא תַחְזוֹר אוֹ תַגְמְלָנוּ א"כ גְּזָרוּ אָף עַל שְׁאִינָה מְנִיקָה א"כ שׁוֹב נִיחוּשׁ גַּם בְּגְרוּשָׁה מִשׁוּם לֹא פְּלוּג וְזֵה נִרְאָה כְּוָנַת מְהַרְש"א שְׁהַקְּשָׁה דְּנִגְזוֹר וְתִי הַנּוֹב"י בְּסִי' י"ג בְּמַת לֹא מְקָרִי מְנִיקָה וּלְפַעַנ"ד קוֹנְשִׁית מְהַרְש"א עַדִּינָן עַל מַת נְהִי דְּלֹא חִיִּישִׁי' דְּלָמָּא תְּמִיתָנוּ מ"מ נִגְזוֹר הָא אִטּוּ אֲשֶׁה אַחֲרַת שְׁאִינָה עֵתָהּ מְנִיקָה כְּגוֹן שְׁנַתְנָה בְּנָה לְמִינְקַת אוֹ גוּמְלָתוֹ וְאַפ"ה כִּינָן שְׁהִיתָה בְּשַׁעַת מִיתָה מִינְקַת חֲבֵרוֹ אֲסוּרָה ה"נ נִגְזוֹר בְּמַת וְשְׁפִיר הַקְּשָׁה הַמְהַרְש"א וְלִיתָה לְתִי הַנּוֹב"י.

וּבְאַמַּת קוֹנְשִׁית הַמְהַרְש"א לֹא קָשָׁה דְּכָבֵר תִּי הָרָא"ש דְּקָבְרוֹ אוֹ מְנִיקָתוֹ אוֹ הַגְּמְלָה מוֹכַחַת עָלָיו וּמְנַפֵּר וְעַכ"פ לְפִי הָאֲמוֹר נְהִי דְּבַגְמְלָתוֹ אֲסוּרָה אַע"ג דְּהַשְׁתָּא אִינָנָה מְנִיקָה מ"מ כָּל שְׁהִיתָה מִינְקַת חֲבֵרוֹ בְּשַׁעַת מִיתָה וְאִין כָּאן דְּבָר מְנַפֵּר גְּזָרִינָן עַכ"פ כָּאן בְּגְרוּשָׁה שְׁלֵא הִיתָה מִינְקַת חֲבֵרוֹ מְעוֹלָם גַּם לְדַעַת הַמְהַרְש"א אִין לְגִזּוֹר וְשְׁפִיר כ' הַרְשָׁב"א וְסִייעָתוֹ: דִּיעָה שְׁלִישִׁית הִיא דַּעַת הָרָא"ש וְהָרִיב"ש שְׁפַתְב בְּתוֹשִׁבָה סִימָן י"ג וְתַס"ג

דאפילו מי שאינה מחוייבת להניק ואפילו לא הניקה מעולם היא בכלל מינקת חבירו והרא"ש בפ' החולץ הסביר דבר זה דמסתם כל אם חסה על בנה ומיניקתו אפילו אינה מחוייבת ורק אם תרצה להנשא לא תניק ולכך גזרו שלא תינשא שלא יהא נגרם על ידה ספנת הולד והנה בתשובת נוב"י סי' י"ד הביא ראי' לדיעה זאת דהרי ב"ש סובר בכתובות דף נ"ט סוף ע"ב דאינה מחוייבת להניק ואפ"ה אמרינו שם בכתובות דף כ' דהוה דברי ב"ש דסובר דכ"ד חודש צריכה להמתין ואיכ"ל ממ"נפ לר"ש הזקן דוקא היכא דאיכא אב ולהרשב"א דוקא אם אינה מכירה וב"ש איכ"ל דמייירי במכירה: אמנם נלפענ"ד עוד נהי דב"ש סובר דא"צ להניק היינו ביש מניקה אחרת אבל אם אין פאן מניקה אחרת היא צריכה להניק דטעמא דב"ש משום טעמא דר"ח התם דאין אשה אלא ליופי אבל כל שצריכה להניק והיא צריכה להניק בחנם והיא משתעבדא לי' ולא דמיא לגרושה דאפילו אי אמרי' גם בגרושה אם אין לה מינקת צריכה להניק הרי שונו' רבנו פאלו אין פאן מינקת שהרי מטעם זה גזרו משום דליכא דישתדל על תקנתו ואפילו נתנה למינקת חששו אולי תחזור בה ואין פאן מינקת וא"כ אם אין פאן מינקת ובמקום ספנה הא היא מחוייבת להניק וא"כ שפיר היא נקראת מינקת חבירו: אבל גרושה דלא משתעבדא לי' כלל אלא היכא דאיכא ספנה היא מחוייבת כמו מינקת דעלמא להציל נפש מן הספנה אבל השתא דאין ספנה עדיין הרי היא פאחרת ואדרבה אפי' במכירה לא משתעבדי לי' אלא דצריכה להניק שלא יבוא הולד לידי ספנה ואינו ראוי להיות נקראת מינקת חבירו.

ונראה באמת דרשב"א מייירי פשיגושה בזמן שהולד כבר מכירה וא"כ עד השתא היתה משועבדת לבעל והשתא דמכירה עדיין נמשך החיוב עלי' מפח השיעבוד הראשון וראוי לקרותה בשם מינקת חבירו עכ"פ בכה"ג שאין ספנה אלא שנחוש אולי תבוא לידי ספנה היא כמו אחרת וכן מבואר מל' הרשב"א המובא בר"ן שם דדוקא בהניקה קודם גירושין עד שהפירה אז לא נפטר מעולם מחוייב השיעבוד וראוי לקרותה מינקת חבירו אבל אם הניקה אח"כ בתורת חסד הרי היא כמו אשה דעלמא עכ"פ מבואר דיש בזה ג' שיטות: והנה הש"ע באהע"ז סי' י"ג לא הביא דעת הר"ש כלל אלא דעת הרשב"א ופולגמת הריב"ש הביא בלשון יש מי שאומר כן ויש מי שאומר כן וממילא לכאורה אם ניזול בתר פללי או"ה בי"ד סימן רמ"ב ובפמ"ג בפתיחה א"כ בדרבנו אזלינו בתר המיקל וכאן הוי רק איסור דרבנו וכ"כ בס' ארץ צבי באה"ע להקל אמנם הפמ"ג בפתיחה ליו"ד כ' שם בדין ד' דדעת הא"ר דדיעה האחרונה נראה להמחבר לעיקר וא"כ פאן דעת הריב"ש נראה לי עיקר מיהו היינו לכתחלה אבל בדיעבד או בשעת הדחק סמכינו עלי' וגדולה מזו פסק הרמ"א שם בסעיף י"א דאפי' בנתנה למניקה ונשבעת עד"ר אין מוציאין וכן כ' בטו"ז: ומיהו נראה מש"ע דדוקא בגרושה יש לסמוך בדיעבד על סברת הרשב"א הואיל ויש לנו ג"כ סברת ר"ש הזקן מטעם דבגרושה לא שייך כלל חשש חכמינו ז"ל אבל במזנה דלית לן סיוע אלא מטעם הרשב"א לא הביא כלל הדיעה המתירה ומ"ש הפנ"י בקו"א שאפילו עבר וכינס מוציאין אפילו לא הניקה כלל היינו באלמנה אבל בגרושה לא אמר ועיין בעבוה"ג בסימן מ"ו שפתיב דהיכא דהביא הרמ"א י"א יש לסמוך בדיעבד על דעה האחרת: וא"כ בנידון שלנו נהי דראוי לעונשם ולקונסם וכמ"ש התה"ד סי' רי"ו שכל שלא עשו בהיתר חכם לא מקרי שוגג ולא ידעתי למה לא הפרישום עד

יבוא משפטן מ"מ כיון דיש לחוש לקלקולים כמ"ש מעלתו נ"י יש להקל בפשיטות שלא להוציא מן הבעל ומה שחשש מעלתו שלא נודע טיב הנישואין ומי הי' המסדר הקדושין אומר אני קלקלתם תקנתם ואדרבא אם נימא דלא נישאו אלא הם דרים ביחד בזנות הרי יש עוד סברא להקל בזנות לא תקנו וכמ"ש מהרי"ו ובנוב"י סימן כ"ג קיים ותקנו הדברים לצרף סברא זו דננות לא שכיחוכ"ש זנות כה"ג נחז"ל אמרו לא ישא אדם מעופרת ומינקת חברו אבל בזנות לא גזרו ובנוב"י סי' י"ט הכריח עוד להתיר בזנות וגם אי חשבינו זה לזנות בעלמא הואיל והיא מעופרת מחדש יש לן סברא לצדד ולומר דמינקת שנתעברה בזנות מחדש לא גזרו מלהנשא לזה שנתעברה ממנו בזנות ואלמנה שנתעברה לא מציינו דגזרו אטו לא נתעברה והנוב"י סי' כ"ד צידד בזה: וכל זה אם היינו חושבין זה לזנות בעלמא אבל באמת היא נשואה יענין בב"ש סי' כ"ו סק"א וסימן ל"ג וע"כ בגידון דידן' אם הולד מאישה הראשון נתון אצל מינקת ואמת שיש לחוש לקלקולים א"צ להפריש ומ"מ ראוי הי' להענישם אם אפשר ואני מבחין ומעלתו יהא מתון בדבר ואם הדבר נחויץ להתיר לפענ"ד אין חשש ותו לא מדי ממני ידידו הק' משה שיק מברעזאוויע.

והנה הקושיא הנ"ל דלמה הש"ס דידן לא קאמר טעמי' דהירושלמי לאסור מעופרת ומינקת חברו משום אל תסיג גבול עולם ובשדה יתומים אל תבוא דהנה לכאורה קשה לי דהרי מרא דשמעתא דלא ישא אדם מעופרת ומינקת חברו הוא ר"מ ור"מ ס"ל בכתובות דף ל"ט וביבמות דף י"ב דמעופרת ומניקה משמשת במוף ופיר"ת דצריכה לשמש במוף וא"כ הא אין חשש ספנה וצ"ל דתקנת מוף אינו מועלת בכל עת ולפעמים מתעברת וא"כ י"ל בנדאי אם הנה רק לאו דאל תסיג וכו' לא היינו חוששין והוי אזלינו בתר רוב נאפילו לר"מ מה"ת ובגידון פנה אוקמינו אדינא ולכך אוקי משום חשש ספנה ובפוק"נ אין הולכין אחר הרוב ולפי"ז דוקא אליבא דר"מ אבל לדין שפיר איכ"ל טעמו של הירושלמי ולפ"ז כבר פתבתי דנראה דכל מיניקה אסורה כ"ז שהיא מיניקה וכמ"ש הנוב"י בהרבה מתשובותיו: ולכאורה י"ל דמירושלמי נראה ראי' לר"ש הגזקן דבגרוש' לא תקנו מדאסמכי' אקרא דשדה יתומים מיהו נראה דחז"ל דרשו גבול עולם היינו לשון עולל ויונק וא"כ תרנויהו בכלל והנה במתני' פ"ה מ"ו ופ"ו מ"ג בפאה מייתי קרא דאל תסיג כו' אפילו בממון שאין לו תובעין וא"כ משמע אפילו אי לא משתעבדא ומחזינת להניק ואפ"ה יש בה תקנת מינקת חברו מיהו כבר פתבתי די"ל דהיינו כל זמן שמיניקה: אמנם עדיין קשה לי בהיפוף כיון דמסיק ביבמות דף מ"ב ע"ב דבגלד דידן' יכולין למסמוסו בביעי וחלב וא"כ למה מנו מינקת בכלל הנה שצריכה לשמש במוף אליבא דר"מ הא סגי בתקנת מסמוס ביעי וחלב ואם האי תקנה לא סגי ולכך הוצרכו חכמים לומר דמן השמים ירוחמו א"כ מ"ש בין ולד דידן' לאחרינא וצריף לומר דגם תקנת מסמוס ביעי אינו מועלת אלא עפ"י הרוב ובפוק"נ אין הולכין אחר הרוב ולכך הוצרף ר"מ תקנת מוף דמהני ג"כ עפ"י רוב ושוב הוי מעוטה דמעוטה ואז גם בפוק"נ אין לחוש ורבנן אמרו דמן השמים ירוחמו ונשאין לסמוף על תקנת מסמוס ביעי וחלב בתינוק דידן' אבל בגלד דאחרינא דאין תקנת מסמוס ביעי אסור לסמוף על מה שמן השמים ירוחמו ועדיין הדבר צ"ע: תשובה כה בעלי שיצ"ה מקתב ק"א הביא מקצת תשובות המקילין בפנוי' שזנתה וילדה ונתנה בנה למינקת ולא הניקה

מעולם שמתרת להנשא בתוך כ"ד חודש ולא עליהן אני דן אלא בדבר שחידש שם הרב מוה"ג גבריאל נ"י אבדק"ק אבערדארע"ף שכ' לישב דעת הר"ש הזקן שהתיר בגרושה ומינה גם בפנוי' שכ' דחילי' עפ"י הירושלמי בסוטה שהובא בתוס' בסוטה דף כ"ו דאסור מינקת מאל תסיג גבול עולם ובשדה יתומים אל תבוא וסובר יתומים דוקא ולפענ"ד לא פנון יפה דמ"ש יתום מאחר והירושלמי נראה דמפרש עולם מלשון עולל ויונק כמו התשפח אשה עולה וכמו שדרשו בפניאה פ"ה מ"ו ופ"ו מ"ג וכוננת הירושלמי לאסור מצד הדין כמו שפיאר בתשובה שבסוף ס' בית מאיר סימן ה' דלהירושלמי הטעם משום מערופיא של חברו המבואר בחו"מ סי' קנ"ו סעיף ה' בהגה"ה דפסקי' לחיות' א"כ אין סברא לחלק בין גרושה לאלמנה וא"כ קשיא להר"ש: אמנם כבר כתבתי במקום אחר (לעיל סוס"י כ"ד) דאדרבה קשיא מדוע לא הביא ש"ס דידן טעם זה ונראה דבלא"ה קשה הא מרא דשמעתתא דלא ישא אדם מעונבת חברו ומינקת חברו הוא ר"מ כדאיתא ביבמות דף ל"ז (וגם זה כמדתן דנעלם מהרב הנ"ל שם בשיצ"ה שסבר דהאי דסוטה ר"מ משא"כ הא דיבמות וכמתן קשה שלא ראה שם ביבמות דף ל"ו) והנה ר"מ סובר ביבמות דף י"ב ובכתנות דף ל"ט דג' נשים משמשות במוף ומינייהו מעונבת ומניקה וא"כ מאי קושש איפא ואפילו תימה דתקנת מוף אינו מועלת (אע"פ) ואפ"ל ר"מ דחייש למיעוטא מ"מ למה אמרינן אם פניס יוציא הא איפא חזקת הבעל וגם רוב וגם ר"מ לא חייש ולכך הוכרח הש"ס לומר משום דאיפא סכנה ובפקו"נ אין הולכין אחר הרוב ולכך אם פניס יוציא: ובזה מיושב מאי שדקדק שם בשיצ"ה"נ דלמה לא הביא המשנה דסוטה דשם אינו מפורש בהדיא דאם פניס יוציא משא"כ פאן כנלפענ"ד אמנם לפי האמת דמסקינן דבבב"י דידן' מהני מסמוס בביעי וחלב וא"כ למה הצרכו לעיל ביבמות דף י"ב התקנה לשמש במוף או לרבנן למן השמים ירוחמו וצ"ע: תשובה כו בעזה"י שכת שנת תרט"ו לפ"ק יערגין יע"א.

החיים והשלום וכל טוב לתלמודי הרב המופלג החרוץ וכו' מוהר"ר וואלף סופר נ"י אבד"ק וואשאן יע"א. מכתבו קבלתי כו' ועל דבר העובדא שבא לפניו דפנוי' אחת הרתה וילדה לזנוגים והניקה אותו זה ט' חדשים והפנוי' ואמה וכל משפחה הם עניים ומתפרנסין עצמם בקישיוי והפנוי' א"א לה להניק עוד פי צריכה להשכיר עצמה לשרת בבית אחרים והילד מוכרחת ליתן ליד אחרים ואפשר ביז נכרי לגדל ולזון ועתה אירע שאלמן א' הוא רוצה לישא אותה לאחר שיהא הנלד י"ב חודש ונשאל מעלתו נ"י אי יש היתר ומעלתו צידד להתיר אהד כמו שהתיר הרמ"א בזונה מןפקרת וכדפסק בש"ע אהע"ז סי' י"ג סעיף י"א ה"נ בענין זה שצריכה לשרת בבית אחרים ושכ"ח זנות ופקירו עצמן ושנית הואיל וכבר יהי אחר י"ב חודש וכל ילדי זמנינו אין דרף לינוק יותר וע"כ שנסתנו הטבעיים ונהי.

דמ"מ צ"ל אע"ג שנתבטל הטעם לא נתבטלה התקנה מ"מ כתב מעלתו הואיל והנוב"י מהדו"ת חאהע"ז סי' ל"ח כ' דמעולם לא הי' תקנה על זונה אלא משום לא פלוג ולכך יש להקל עתה ועוד צידד טעם ג' פיון דבלא"ה לא תניק יותר וא"א לה לחיות את נפשה אלא א"כ תלך לשרת בבית אחרים ותו צידד טעם רביעי דאדרבה דנישואין אלו יהיו טובה לולד שעי"ז תוכל להניק אותו גם לאחר נישואין וגם טובה לולד שיהא אצל אם שלו ועוד האריה: ובאמת שכל אלו הטעמים אינם מספיקים להתיר שיהי אפרו בכתנות

דף ס' ע"ב דקי"ל הלכה כר"מ בגזרותיו ואפילו היכא דלא שייך טעמא גזר והא דהוכיחו התוס' שם דף ס' ע"ב ד"ה ואמר ר"נ דכאן במינקה לא גזרו אטו לא נתנה הקשה המהרש"א שם למה באמת לא גזרו כמו גבי הבחנה אמנם המעיין ברא"ש שם פרק אע"פ סי' כ' מבואר לישיב קושית מהרש"א משום דמנכר מילתא אם נתנה למינקה ואיפא הפירא ולא שייך אתי לאחלופי למגזר משום לא פלוג ולכך הוצרכו טעם אחר אטו שפא תחזור המינקה וכן באינה וכיון דאסור לפעמים במינקה וממילא שוב אפילו נשבעה פיון דלא מנכר שוב אסור משום מיחלף ולא פלוג עיי"ש ברא"ש וא"כ אפילו אם נחליט שפנדון שלו לא שייכי חששות חז"ל מ"מ פיון דלא מינכר א"כ היא אסורה משום לא פלוג כמו גבי הבחנה ולפי"ז אפשר לומר אפילו הוי טובה לנלד ג"כ אסור משום מיחלף ולא פלוג: אלא דלפי"ז תקשה על תשובת מקצת אחרונים שצידדו היכא דאיפא טובא לנלד נהי דאיכ"ל דעד פאן לא שמענו לר"מ דגזר לא פלוג אלא היכא דליפא חששא אבל גם טובה ליפא אבל היכא דאיכ"ל טובה נהי דלא מינכר ואיפא למיחוש לאחלופי מ"מ דלמא משום טובת הנלד לא חששו ולא גזרו לא פלוג מ"מ לא מסתבר דנדאי כמו דלא חששו לטובת האם האלמנה דלכל הפחות איפא אצלה טובה דטב למיתב טן דו ולנלד אין קפידא אפ"ה גזרו משום לא פלוג פיון דלפעמים אפשר דמחלף עיי"ז ויבוא להתיר גם במקום אחר במקום דיהא חשש ספנה נחמירא ספנתא דמשום חשש ספנה דחי טובתה וה"נ לא משגחינו בטובת הנלד הנה הואיל ואפשר למיחלף ואפשר שיבא ולד אחר עיי"ז לספנה: ורא"ל לזה מדברי הנוב"י מהדו"ת חאהע"ז סי' ל"ד שנגידון ההוא ג"כ פנגידון מעלתו אלא דשם עדיף משום דהי' חשש העברת דת והתיר משום דבכה"ג אמרינו לאדם חטא פדי שינפה חבירה וקשה תיפוק לי' פיון דאיפא תקנת הנלד ואין פאן גזירה וע"כ משום לא פלוג עדיין נשאר גזירת חז"ל ולכך אתי עלה רק משום חטא פדי שינפה חבירה וגם זה לא התיר אלא אחר שתתן בנה למינקה פדי שלא תקרא מינקה חברו וכמו שכתב במהדו"ק חאהע"ז סי' י"ח ובנגידון דמעלתו נראה דלית ביה חשש הנה וגם עדיין היא מניקה א"כ אין להתיר מטעם הנ"ל: וממילא דאין להתיר גמי מהטעם דהנישואין יהי רק אחר י"ב חודש חדא דהרי גם השדוכין אסורין שאסור לכנוס לביתה ובב"י בס' י"ג באהע"ז כ' דצריך שישיבע שלא יכנוס לביתה והשדוכים וכים בנגידון דמעלתו רוצים לעשות קודם הי"ב חודש א"כ יהא צריך עכ"פ לשיבע שלא יכנוס לביתה עד אחר י"ב חודש מיהו גם לאחר י"ב חודש אסור אפילו נתבטל הטעם מ"מ פיון שאז גזרו אפי' היכא דלא שייך הטעם א"כ לא הוי פמים מגולים דגזרו רק משום חששא במקום נחשים משא"כ פאן דגזרו משום לא פלוג וא"כ גם עתה לא נתבטלה התקנה ובפרט שגם בזמן הנה לא בטל הטעם לגמרי דמ"מ האם תוכל לשקוד יותר על טובת הנלד ולמסמס ליה בביעי וחלב ושאר דברים המצטרפים ונהי דאין חיוב עלי' פלל למסמס מ"מ פכר פתב הרא"ש בפרק אעפ"י סימן כ' דמ"מ דרף האם לשקוד לטובה ולזה ונהי דמשום הכי לחוד אפשר דלא הוי גזרו חז"ל מ"מ השתא דכבר גזרו משום חשש ספנה ואפילו בזה"ז דליפא ספנה מ"מ אפתי איפא טובה וטעם בדבר וא"כ שוב הדרינו רק לסברא קמיינתא דבנגידון שלו אדרבה יותר עדיף לנלד וע"ז שייך שוב לא פלוג: ומובן ממילא דג"כ אין להתיר משום דצריכה להיות משרת ושכיח שיזנו ולחושבה משום הכי פמפקרת דזה ליתא פלל דוקא פמפקרת מבואר בתשובת מהר"י מינץ סי' ה' המובא ברמ"א בס' י"ג

סעיף י"א הוא דצינד להקל משום קלקולא דרבים דמהדרו בתרה לזנות ומשום רבים אמרינו חטא כדי שיזכה חבירה וכמ"ש התוספת בשבת דף ד' ע"א ד"ה וכי אמרין וכו' מגיטין ל"ח גבי האי אמתא כו' משא"כ פאן משום תיקון דינדה אין אמרים לאדם חטא וא"כ אין לן היתר בנידון זה אלא דעת י"מ המובאים ברמ"א סימן י"ג דמתירין במזנה וכבר כ' הנוב"י מהדו"ק סי' י"ח דדברי ר"מ מטורמש"א דפליג על י"א הם תורה ובתשובת צ"צ סי' נ"ה האריה ג"כ לחלק על זה דאפילו לר"ש דמתיר בגרושה דוקא גרושה דינש לו להנלד אב דיחויש לתקנתו וכן נראה מלשון הש"ע דלענן גרושה הביא ב' דיעות שם בסי' י"ג סעיף י"ד אחר שסתם בסעיף י"א גם בגרושה אבל בזונה סתם בסעיף י"א דאית בי' דין מינקת ולא הביא בסעיף י"ד מחלוקת בתר הסתם וע"כ כמ"ש הצ"צ הג"ל דגרושה שאני דאיתא לולד אב שיחויש לתקנתו (עיין עוד מ"ש לעיל תשובה כ"ד בזה) וא"כ בנידון שלו אין אני מן המתירין ואם יש לו עוד טעמים או חששות יביא הדברים לפני גדולי ישראל ולהם דבר המשפט בזה ואחתום בשלום דברי רבו הדושת": הק' משה שיק מברעזאווע.

תשובה כז החיים והשלום וכל טוב לידידי הרב המאוה"ג המפורסם הקרוץ והשנון מו"ה חיים הירש נ"י האבדק"ק שאטלסדארף וכעת הוא הגאון המפורסם נודע בפערים כו' אב"ד ור"מ בק"ק אונגוואר יע"א: במה שאירע בגבולו שבת ישראל אחת היא מעופרת מגוי ובשביל שיש חששות שיקחו הנלד לזת הגוים וגם על הזונה עצמה יש לחוש שתתרחץ לשבת עם הגוי ולזה השתדלו אבותיה שא' מישראל רוצה לישא אותה בעת שעדיין היא מעופרת שבשעת לידה דרף המילדת לחקור אחר זה והמילדת היא נכרית ומפח זה נשאל מעלתו אם יש מקום להתיר שישא אותה ישראל בעודה מעופרת ומניקה ומעלתו נ"י האריה וביקוש ממני לחו"ד בזה ואם אמנם בגוף הנידון לא אכתוב להלכה ולמעשה ושאל בזה את פי גדולי הדור אבל מ"מ לא אוכל להשיב את פני מעלתו ריקם ולהעיר קצת על דבריו: הנה כבר הביא מעלתו נ"י דברי הנוב"י מהדו"ת חאהע"ז סי' ל"ח שרצה לומר דמעופרת ומינקת גוי לא תיקנו כלל ורצה להביא ראי' מלשון מעופרת חברו והנה לדעת ר"ת בתוס' כתובות דף ס' ע"ב שפליג על ר"ש הגזקן וס"ל דגם בגרושה שייף דין מעופרת ומינקת חברו וא"כ איכ"ל דבא למעט מעופרת עצמו פגון שגירשה וחסור והחזירה ומלשון חברו וגוי לא נקרא חברו אין ראי' כ"כ עיין בשבת דף ק"נ ע"א דמשני בחד תי' מאי חברו היינו חבר גוי.

מיהו רש"י בסנפה דף ל"ט ע"א מדייק רש"י שם בד"ה הלוקח דחברו משמע חבר והתוס' הקשו עליו מסוגיא בשבת דף ק"נ הג"ל ובס' פפות תמרים תי' שם דרש"י ס"ל דלא קי"ל פהאי תי' דחבר היינו חבר גוי ועיין בש"ע או"ח סימן ת"ק סעיף א' בהגה"ה דפסק דחבר היינו ישראל וע"ש במג"א שם סק"ג וא"כ דיוק זה תליא ברברכתא ומעלתו נ"י אע"פ שפקפק על דברי הנוב"י הג"ל רצה להביא ראי' מדברי התוס' בקדושין דף כ"ב ע"א ד"ה שלא יחלצנה שכ' דדוד נשא יפת תואר פשהית' מעופרת מגוי וממנה נולד תמר: ולפענ"ד אין מהתם ראי' חדא דלא מצינו שם כלל דנשא פשהיח' מעופרת אלא דאפי' אי נימא שלקחה פשהיתה מעופרת מ"מ יש לחלק דלפי מ"ש התוס' בכתובות דף י"א דגר קטן הוי רק גר מדרבנן ע"ש בתוס' ד"ה מטבילין וכ' שם הריטב"א דלמ"ד עובר לאו ירף אמו הגירות של העיבור לא מהני רק מדרבנן וא"כ אין הנלד ישראל

מַעֲלִיא וְאִין אָנוּ צָרִיכִין לְחוּשׁ לְתַקְנָתוֹ כִּי וּלְכַף לֹא חָשְׁשׁוּ לְמַעֲוֹפְרֵת חֲבָרוּ וּלְמִינֵקֵת דִּינֵי וּבְזָה י"ל גַּם כֵּן הַדְּיוּק מֵאֵי דְנִקְט מַעֲוֹפְרֵת חֲבָרוּ לְאַפּוֹקֵי מַעֲוֹפְרֵת מִגּוֹי הִינְנוּ גּוֹי מִגּוֹי אַע"ג שְׁנִתְגַּיְיֵרָה הִיא אָבֵל גּוֹי הֶבֶא עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל דְּקִי"ל הַנּוֹלֵד כְּשֶׁר וַיִּשְׂרָאֵל מַעֲלִיא וְצָרִיכִין אָנוּ לְחוּשׁ לְתַקְנָת דִּינוּ כְּשֶׁאֵר עֲוֹבֵר דְּיִשְׂרָאֵל: וְנִהֵי שֶׁהַתּוֹס' בִּיבְמוֹת דָּף ט"ז ע"ב ד"ה אֲמוֹרָאֵי נִינְהוּ כו' רְצוּ לֹמַר דְּהָא דְּגוֹי הֶבֶא עַל ב"י הַנּוֹלֵד כְּשֶׁר הִינְנוּ אִם יִתְגַּיְיֵר אָבֵל קוֹנְדֵם שְׁנִתְגַּיְיֵר דִּינוּ כְּגוֹי וְא"כ יֵשׁ לֹמַר דַּא"צ לְחוּשׁ לְתַקְנָתוֹ מ"מ כְּכֹר תְּמָהוּ ע"ז בְּשַׁע"מ בַּהֲל' אִיסוּרֵי בִיאָה פִּט"ו וּבַמְהַרִּי"ט אֵלְגוּ"י בְּכּוֹרוֹת בַּפ' יֵשׁ כְּכּוֹר וְהוֹכִיחוּ בְּרָאיוֹת בְּרוּרוֹת דְּדִין הַעֵיבוֹר כְּיִשְׂרָאֵל מַעֲלִיא אֲפִילוּ בְּמַעֲוֵי אִמּוּ וְאֵע"ג שְׁאֲנֵי כְּתַבְתִּי בְּמָקוֹם אַחַר לְיִשְׁב דְּבָרֵי הַתּוֹס' מ"מ לְדִינָא בְּנֻדָּי הַדִּין כַּמ"ש הַשַּׁע"מ וְהַפְּרִישָׁה בִּי"ו"ד סִימָן רס"ו כ' דְּמוֹהֲלִין בְּו כְּזֶה הַנּוֹלֵד מִגּוֹי שְׁבָא עַל ב"י אֲפִילוּ בְּשַׁבָּת וְע' בַּס' אוֹת בְּרִית שְׁפַקְפַק עַל זֶה מ"מ לְדִינָא וְדָאֵי דִינוּ כְּיִשְׂרָאֵל לְכָל מִילֵי וְא"כ צָרִיכִין אָנוּ לְחוּשׁ לְתַקְנָתוֹ וְא"כ מְסַבְרָא י"ל לַפְמ"ש הַצ"צ בַּסִּי' י' נ"ה שְׁגַם בְּזוֹנָה תִּיקְנוּ וְאֲפִילוּ לְדַעַת הַר"ש הַזְּקֵן מְשׁוּם דְּשִׂא"ה דְּלִית לִי אָב וְכ"ש בְּמַעֲוֹפְרֵת וְא"כ אַפ' בְּמַעֲוֹפְרֵת וּמְנִיקָה שֶׁל גּוֹי מְסַתְמָא תִּיקְנוּ: וּמ"ש מַעֲלָתוֹ עוֹד רֵאִי מְחִיגָה דָּף י"ד סוֹף ע"ב דְּהִיכָא דְּעֵיבְרָה בְּאַמְבָּטֵי לִית בִּי מְשׁוּם מַעֲוֹפְרֵת חֲבָרוּ גַם מְזָה אִין רֵאִי דְּאַפִּילוּ נִימָא דְּהִתֵּם לִישָׂא אוֹתָהּ לְכַתְחַלָּה וְכַפְרָש"י בַּפִּי הֶרְאִשׁוּן אִיכ"ל דְּמִיִּרֵי בְּנִתְעַבְרָה בְּאַמְבָּטֵי מְזַרַע דִּינֵי ע' בַּמִּל"מ פִּט"ו מְאִישׁוֹת דִּין ד' וְע"ש עוֹד בַּמִּל"מ פִּי"ז מֵא"ב דִּין י"ג ד"ה הֵן אֲמַת וּמ"ש שְׁם הַשַּׁע"מ בְּפִירוּשׁ הַאֲיִבְעֵי' דְּש"ס חִיגָה הַנְּ"ל עַכ"פ י"ל דְּמִיִּרֵי בְּאַמְרָה מְזַרַע דִּינֵי וְא"כ אִין לְחוּשׁ לְמִינֵקֵת חֲבָרוּ וּלְפַמ"ש הַנוּב"י מֵהַדו"ק חֵאֵה ע"ז ס' י"ח אֲפִילוּ רַק סַפֵּק אִם הַנּוֹלֵד מִמְּנוּ חֵיִיס עֵלִי וְאִין בּוֹ חָשְׁשׁ מַעֲוֹפְרֵת וּמִינֵקֵת חֲבָרוּ וְא"כ שְׁפִיר מְוַשְׁפַּח לָהּ הַאֲיִבְעֵי' דְּכַתוּלָה שְׁעֵיבְרָה בְּכַה"ג וּבִלֵּא"ה י"ל דְּמִיִּרֵי לְאַחַר שְׁיִלְדָה וְאֵע"ג דְּלֵאחַר לִידָה פְּשִׁטָא דְּאִינָה פְּסוּלָה מ"מ אִי לֹא עֲקָרוּ בְּתוּלוּחֵי בְּבִיאָה לֹא הָוִיא רַק פְּמוּכַת עֵץ וּבְמוּכַת עֵץ קִי"ל אִם פִּינְס כַּה"ג מְוַכַּת עֵץ לֹא תֵצֵא וְכַמ"ש הַרְמַב"ם פִּי"ז מֵא"ב דִּין ט"ו וְא"כ שְׁפִיר נ"מ בְּאִיבְעֵי' זֹו וְאִין רֵאִי מְהֵתֵם לַנ"ד: אֲמַנְם מַעֲלָתוֹ הַעִיר עוֹד לְמָה תְּהִי נְאֻמָּת נְהִי דַּהּנוּב"י כַּת' שְׁם דְּנְאֻמָּת בְּדַרְבְּנֵן מ"מ מְדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים שְׁפַלְפְּלוּ בְּדִין שְׁנֵינֵהֶם מוֹדִים דְּמִמְנוּ דִּימָא אִי חִיִּישִׁינֵן דְּגַם עִם אַחַר זִינְתָהּ וְלֹא מְאֻמִּינִים לָהּ וְאִיךָ כ' הַנוּב"י דְּנְאֻמָּת וּבְאַמַּת שְׁם גַּבִּי בְּתוּלָה שְׁעֵיבְרָה בְּחִיגָה י"ד מוּכַח דְּנְאֻמָּת בְּמִילְתָא דְּשְׁכִיחָא עַכ"ל וּלְפַעַנ"ד פְּשוּט הָא אָנֹן קִי"ל בְּכַתְּוֹבוֹת דָּף י"ג ע"א כַּר"ג דְּנְאֻמָּת וְאֲפִילוּ בְּדְאוּרֵיִתָא נְאֻמָּת הוֹאִיל וְהוֹחֲזָה וְחֻזְזָה כְּשֵׁרוֹת מְסִייעַ לָהּ וְכַמ"ש וְהֶאָרִיךְ הַפְּנ"י בְּפָרְק עֲשָׂרָה יוֹחֲסִין דָּף ע"ד ע"א גַּבִּי אָבָא שְׂאוּל קוֹרָא לְשִׁתּוּקֵי בְּדוּקֵי וְא"כ הִיכָא דְּחֻזְזָה מְסִיעַי לָהּ הִיא נְאֻמָּת לְהַכְשִׁיר אֶת עֲצָמָה אֲפִי בְּאִיסוּר דְּאוּרֵיִתָא וּבְדַרְבְּנֵן נְאֻמָּת אֲפִילוּ בְּלֹא חֻזְזָה וְאֵע"ג דְּבַקְדוּשִׁין ס"ג ע"ב חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא עֵינֵיהּ נְתָנָה בּוֹ כ' בְּנוּב"י מֵהַדו"ת חֵאֵה ע"ז ס' כ"ז דְּהִינְנוּ לְכַתְחַל' וּמ"מ אִי לֹא שְׁיִיךְ עֵינֵיהּ נְתָנָה בּוֹ כְּגוֹן שְׂאֲמָרָה כְּו מַעֲיָקְרָא קוֹנְדֵם שְׁהִי שׁוּם הו"א שְׁיָקַח אוֹתָהּ וַיֵּשׁ חֻזְזָה הַמְסִייעַ הִיא נְאֻמָּת: וְא"כ בְּאַמַּת בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ בְּאַמְרָה שְׁמַעֲוֹפְרֵת כְּגוֹי יֵשׁ לְדוֹן וּלְסַפֵּק אִי נְאֻמָּת דִּישׁ ב' חֻזְזָה הַסּוֹתְרוֹת זֹו אֶת זֹו דְּמַצַּד חֻזְזָה כְּשֵׁרוֹת דִּינָה אֲפִי לְכַתְּוֹנָה י"ל דְּמַכְשֵׁר נְבַעֲלָה וְכַדס"ל לַר"ג בְּכַתְּוֹבוֹת שְׁם אֲמַנְם נְגַד זֶה אִם הִיא מַעֲוֹפְרֵת עֲדִינֵן אִם אֲמָרָה דְּמִגּוֹי נְתַעַבְרָה אֲדַרְבָּה הִיא מְתַרַת עֲצָמָה מִיָּד לְפִי סְבַרְת הַנוּב"י הַנְּ"ל דְּכַגּוֹי לֹא גָזַר דִּין מַעֲוֹפְרֵת חֲבָרוּ מִשֵּׁא"כ אִם הִיא נְבַעֲלָה

מכשר הרי היא אסורה לכל אדם כ"ד חנודש לאחר לינה א"כ אפשר לומר דאינה נאמנת: מיהו י"ל דחזקת פשרות דינה להתיירה עולמות היא עדיפא שאם לכשר נבעלה היא מותרת מיד מן התורה אפילו לכהן ונהי דמדברבנן אסורה ואיפא חזקה מ"מ חזקה לדאורייתא ולעולמות עדיפא מחזקה נגד מעופרת דהוי רק לשעה ומדברבנן ולכך ס"ל לר"ג שם דנאמנת אלא דקשיא לי מאי פריה בכחובות דף י"ג ע"א תרתי למ"ל מדברת ומעופרת אי מדברת נבעלה ע"ש ומאי פריה הא טובא קמ"ל דהו"א דבמעופרת לא תהא נאמנת דלכשר נבעלה דעי"ז אסרה עצמה אכ"ע תוף כ"ד חנודש קמ"ל הא עדיפא אלא ע"כ ראי' נגד הנוב"י דגם בגוי איפא אסור מעופרת חברו ואין נפ"מ אבל לדברי הנוב"י צ"ע מאי פריה שם בכחובות וצ"ע והיא לכאורה ראי' גדולה נגד דבריו: אמנם לענון נאמנות לפי הג"ל מבואר דבדברבנן נאמנת אפי' ליפא חזקה ובדאורייתא היכא דאיפא חזקה וכ"ז היכא דלא שייך חשש עיניה נתנה בו או ביה, וא"כ שפיר איכ"ל בזה כהנוב"י דהיא נאמנת דמגוי כיון דהוי רק מדברבנן והיינו אם אמרה פן בשעה שאין לחוש שעניני נתנה באחר אבל אם אמרה פן כדי להנשא לאחד שרוצית בו אז שוב יש לחוש שמה עיניה נתנה בו ואינה נאמנת ובזה פלפלו הפוסקים בשניהם מודים ודיימא מעלמא אי חיישינן לאחר ובזה דברי הנוב"י נכונים ומ"מ לדינא פבר כתבתי דלא מסתבר כיוןתי' גם לפענ"ד ראי' גדולה מכחובות דף י"ג שלא כדבריו: ומ"מ בנידון שלנו נראה דיש להתיר לה להנשא וכמ"ש מעלתו נ"י ונהי שפבר כתבתי בתשוב' הקודמת (ע' תשובה כו) דנראה דלא פליג רבנן בתקנת' ואפילו היכא דהיא לטובת הולד היכא דאין היכר תיקנו ואסרו להנשא וכמו שהוכחתי שם מ"מ פאן היכא דיש לחוש להעברת דת דהוא מהדברים דהדין יתרג וא"י נראה דמותרת דהרי גדולה מזו מצינו בבדהב"י ביו"ד סי' קנ"ז ברב אחד ששחט הרבה ילדים מחמת מורא שיעברו על דת ואע"ג ששם חלקו עליו גם שם הי' חשש טפי בנידון שלנו מ"מ נראה דאין פאן הפשט דחסא שאמרו ביבמות דף מ"א ע"א וגם החשש עיפור חלב הוי רק חששא מועטת דהרי אנו רואים דרוב נשים אינם מתעברות כל זמן שמניקות את בניהם: וגם על החשש דחסא קשה שהרי אמרו בגדה דף ל"א ע"א שרק ג' חדשים הראשונים התשמיש קשה לולד אבל בג' חדשי האמצעים וכ"ש בג' חדשים האחרונים אדרבה התשמיש יפה לולד ופרש"י שם משום דאין הולד במדור התחתון וא"כ קשיא טובא פאן דבג' חדשים הראשונים בלא"ה אסורה משום הבחנה וע"כ באינה חדשים לאחר ג' חששו על דחסא וקשה הרי אמרו שאז התשמיש יפה לו וצ"ע וצ"ל דמ"מ יש לחוש שיזיק ע"י דחיקה על הבטן: ועכ"פ החשש הוא רק למיעוטא וחו"ל חששו על זה משום דקי"ל דאין הולכין בפקו"נ אחר הרוב ולכך אסרו וחסשו על המיעוט דחסא לסלקא דעתיה ולהרמב"ם גם למסקנא נשאר חשש דחסא וזה כל זמן שהיא מעופרת ולאחר שתלד חששו שוב למיעוט אולי תתעבר ויתעבר החלב וכיון דזה הוי רק חששא בעלמא נראה דלכ"ע עדיף שלא לחוש ע"ז דהרי הא דלא אזלינן בתר רוב גבי פקו"נ הוא ממה שאמר הפתוב וחי ביהם כמ"ש התוס' בסוף יומא והיכא דאיפא חשש העברת דת לא נאמר זה ולכך נראה לפענ"ד דבנידון הג"ל יש להקל פדעת הנוב"י ולא מטעמי' מ"מ צריה להיות מתון בכה"ג פינו דכל ההיתר הוא רק בשביל חשש העברת דת ואין לדיין אלא מה שענינו רואות ואולי אפשר לסלק החשש שהוא מבלי נישואין שלה ובעודה מעופרת כנלפע"ד להלכה ולא למעשה והי' לו שלום מנאי ידידו

הדו"ש הק' מלשה שיק מברענאווע
ט"ז שבט תרי"ט לפ"ק יתענג על רוב שלום מעתה ועד עולם ידידי הרב המאוה"ג
המנפולג המפורסם החרוץ מוה' ישראל דוד נ"ל אבדק"ק פעזונג יע"א מכתבו בשבוע
העברה קבלתי כו' וע"ד הזונה אשר ילדה מגוי ושוב נתקשרה לכהן א' ונתעברה ממנו
וכששמעה שאסורה להנשא לו נתפרדה התכילה ונשתדכה שוב לאחר ורנצית לתלות
העיבור בו וכאשר לא עלתה בידה מ"מ הם קשורים ומנאפים זע"ז ועתה אחר שהולידה
ונתנה הולד למינקת ולא הניקה פלל רוצים לישא זה את זו ומעלתו נ"י דעתו להתייר
לישא את המשודך כדי להציל אותם מזנות ואיסור קדישה ונדה וכעין שפתב הרמ"א
באה"ע"ז סי' י"ג סעיף י"א דבזונה מפקרת יש להקל לישא תוך כ"ד חודש ומעלתו האריף
בזה: והנה אם אמנם נמצא במקצת תשובת אחרונים קולות אבל בבית מאיר בסופו
בתשובתו החמיר ומרן הגאון זצ"ל החמיר מאוד בדין מינקת חבירו וכמ"ש הפנ"י בקו"א
בכתנות ובסוף ס' תפארת למשה ומרן זצ"ל בחת"ס בחאה"ע בתשו' סי' ל"א פתב
שמעולם לא נמנה להתיר זונה מןפקרת וכ"ש בנידון הנ"ל דגרע מזונה מןפקרת דע"כ
לא מצינו שהתירו ואמרו דטוב לעשות איסורא זוטא בכדי שלא יבוא אחר לאיסורא
רבה אלא בדבר שהאיסור הגדול יבוא מעצמו פעין שאמרו בפ"ק דשבת דף ד' דהתירו
לו לרדות פת בכדי שלא יבוא לידי איסור סקילה או לכהפ"ח אם יהי' אח"כ פעין אונס
כמו שכ' הרמ"א בזונה מןפקרת או משום דפיתו אותה פרוצים כמו שהי' בעונבדא
דמהר"י מינץ או בהיפוף דהזונה היא פרוצה ומפתית לרבים וכמ"ש מרן זצ"ל בחת"ס
חאה"ע"ז סי' ל"ו וכיין שנכשלים רבים על ידה עשו תקנה אבל למי שעושה ועובר בשאט
נפש על דברי תורה אין אנו אחראין לרשעים וכמו דס"ל לרשב"ג בפ"ה דמעשר שני
משנה א' וכמ"ש התו"ט בפ"ג דדמאי מ"ה דלכ"ע ס"ל דאין אנו אחראין לרמאין
ואמרינן הלעיטהו כו': ותו איף נתיר לו וליה איסור דרבנן כדי שלא יבוא לידי איסור
דאורייתא הרי כל איסורי דרבנן הם סיניג לתורה שלא לבוא לידי איסור דאורייתא ואיף
נדחה נדאי דרבנן שאגרו כדי שלא לבוא לידי איסור דאורייתא משום חשש שלא יבואו
קלים אלו לידי איסור דאורייתא הרי אסור לו להיות עמה בלא"ה והחיוב היא להרחיקם
שילף למקומו עד שיגיע זמן נישואין שלה ונהרי קי"ל בריש סי' י"ג דאסור לו לכנס
לביאה וממילא אם לא יכנס לא יבוא עמה לידי ניאוף ואם הוא אינו רוצה לחוש לדברי
חז"ל ומבעט בהם משום הביעוט הזה בעצמו נתיר לו דברי חז"ל א"כ לא שבקת ח"י
לדברי חז"ל בשום דבר ואין זה דומה לדברי הרמ"א הנ"ל, ואם הוא אינו חושש לתקנת
חז"ל למה נחוש לו אנו: ועוד דהרי אם ישא אותה צריך לזה רב ועדים וזהם וסייעו אותו
ויעברו באיסור זוטא לבטל דברי חז"ל להתיר לישא מינקת משום איסורא רבא דידין
נהרי היכא דפשעו כמו הקא לא אמרינן מוטב לעבור איסור דרבנן כדי שינקה חבירו
וכמ"ש התוס' בשבת דף ד' ובמג"א סי' ש"ו ס"ק כ"ח וכ"ט מיהו זה אפשר לדחות דאם
הדין להתיר לדידין א"כ הם אינם מסייעים לעובר עבירה ואינו מוכרח דהרי לא ניתר
לדידין אלא דאמרינן מוטב שיעבור איסורא זוטא וא"כ מ"מ עבירה הוא ומ"מ בלא"ה
אין להתיר מטעמים דלעיל: ולכאורה אמרתי לישב דברי מעלתו נ"י ולעשות להם
סמוכים דהרי דברי הרמ"א עצמו דהתיר במןפקרת קשים אי טעמא משום דמפתים אותה
וכדי שלא תבוא לידי איסור קדשה מתירין לאחרים לישא אותה דהרי היא פשעה והיכא

דפֿשע לאַ אַמרינן חטא פֿדי שײַנפֿה חבֿירה נאָפֿילו אי נײַמא דהפֿירוש דרביים הױ נכשלים על יִדיה ומשׁום תקנת רביים התיירו וּבגנוּנא דגיטין דף ל"ח וכמ"ש מֶרֶן זצ"ל הַנְּל בס' ל"ו מ"מ הרי הקשה בֿשו"ת נוב"י מהדו"ת חלק אהע"ז ס' ל"ו דהרי הַרמ"א בס' שכ"ח סעיף י' פֿסק פֿרשׁב"א דאפֿילו בלא פֿשע לאַ אַמרינן חטא פֿדי שײַנפֿה חבֿירה ואיך פֿסק הַרמ"א פֿאן בַּמּוֹפְקָת דִּשְׁרִי פֿדי שײַנפֿה חבֿירה וּגְהִי דלפמ"ש המג"א בס' ש"ו ס"ק כ"ט וְשָׁם בט"ז לא קָשָׁה מִיְדֵי דגם הַרמ"א דמסיק פֿתוּס' דהיכא דלא פֿשע אַמרינן חטא פֿדי שײַנפֿה חבֿירה ע"ש וְלֹא ק"מ ק' קַנְשֵׁי תַנּוּב"י הַנְּל: אָבֶל בַּאֲמַת אפ' לְשִׁיטת הב"י לפענ"ד לִשְׁבּ הַקְּנֻשָּׂא דהנה בתש"ו מְהַר"י מִינְץ רָצָה לְהִתִּיר בְּזוֹנָה מִיְנַקָּת חִבְרוּ מִשׁוּם דַּזְנוּת לֹא שְׂכִיחָא וְלֹא עֲבָדוּ בַּהּ רַבָּנָן תַּקְנֵתָּ וּגְהִי דְדָחָה דְדוֹקָא זְנוּת בְּעֵדִים הִיא דְלֹא שְׂכִיחָת, מ"מ הַנוּב"י קָמָא בַּחֲאֵה ע"ז ס' כ"ג רָצָה לְהַחְזִיק דְּבִרְיֹו דַּזְנוּת מִתְּהַפְּכָת וְלֹא שְׂכִיחָא שְׂתִתְעַבֵּר וְשׁוֹב הָוִי לֹא שְׂכִיחָא וְלֹא גְזָרוּ אֲמָנָם הַמַּל"מ פ"ד מִמְּלֻנָּה דִּין י"ד בד"ה כ' מְהַרְיָב"ל הִבְיָא תְּשׁוּבָת מַהֲרַד"ךְ דְּדוֹקָא מִשׁוּם לֹא שְׂכִיחָא לֹא גְזָרוּ אָבֶל תַּקְנָה פֿל הִיכָא דְשַׁיְיָ טַעֲמָא הֵוֵא שְׂתִיֻּקְנוּ אִפֿילוּ בְּמִלְתָּא דְלֹא שְׂכִיחָא תִּיקְנוּ וְא"כ פֿאן בְּמִיְנַקָּת חִבְרוּ דִּהָוִי תַּקְנָה לְטוֹבַת הַזֶּלֶד וְגַם בְּמִיְנַקָּת זוֹנָה שְׁיִיכָא הִיא תַּקְנָה וּכְמוֹ שֶׁהֲאַרְיָה בַּצ"צ ס' נ"ה אִפֿילוּ אִי הָוִי מִלְתָּא דְלֹא שְׂכִיחָא שְׁיִיכָא תַּקְנָת חו"ל: אָכּוּ נִרְאָה דְּבַמּוֹפְקָת לֹא הָוִי תַּקְנָת נֶלֶד פֿינן דָּאֵם לֹא נְתִיר לָהּ לְהַנְשֵׂא תַזְנוּהָ שׁוֹב וְתַתְּעַבֵּר חַלְבָּה וְאֵע"ג דַּזְנוּתָּ מִתְּהַפְּכָת הָרִי חֲזִינָן דַּזְנוּתָּ אֵינָה בְּקִיאָה פֿינן דְּנִתְעַבְּרָה בַּזְנוּת וְא"כ שׁוֹב אֵין תוֹעֵלֶת בַּזֶּלֶד וְרַק מִשׁוּם לֹא פֿלֹג גֵּבּוֹא עֲלָהּ א"כ שְׁפִיר שׁוֹב נוֹכַל לּוֹמַר דְּבְּמִלְתָּא דְלֹא שְׂכִיחָא לֹא גְזָרוּ חו"ל וְזֶה אֵיכ"ל בְּכַוְנַת הַרמ"א וְא"כ גַּם בַּנְּד" י"ל פֿן: אֲמָנָם וְכִי מִפְּנֵי שְׁאַנוּ מְדָמִין נַעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה דִּהָרִי בַּהֲרִבָּה מְקוֹמוֹת מְצִינּוּ דְאִפֿילוּ בְּמִלְתָּא דַּל"ש גְזָרוּ רַבָּנָן ע' שַׁע"מ בַּפֿי"ג מִי"ט דִּין י"ח דִּהִיכָא דִּגּוֹף הַדְּבָר לֹא שְׂכִיחָא גְזָרוּ לֹא שְׂכִיחָא אִטּוּ לֹא שְׂכִיחָא וְג"כ בְּמִיְנַקָּת חִבְרוּ שְׁחָשְׁשׁוּ עַד כ"ד חוֹדֶשׁ דְּכָבֵר כ' מֶרֶן זצ"ל בַּהֲרִבָּה מְתַשׁוּבָתוֹ וְכֵן כ' בַּפֿי"ב בַּקוּ"א וּבַתְּשׁוּבָת נוּב"י דְנַדְאֵי רוּב יְלָדִים סָגִי לֵהֶם בַּפְּחוֹת מַכ"ד חֲדָשִׁים אֲלֵא דִּחֲשָׁשׁוּ עַל מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְא"כ פֿשֶׁם שְׁחָשְׁשׁוּ עַל לֹא שְׂכִיחָא זֶה ה"נ חֲשָׁשׁוּ עַל לֹא שְׂכִיחָא דַּזְנוּתָּ וְהָרִי פֿכָּר כ' מֶרֶן זצ"ל דִּדִּין מִיְנַקָּת עִיקְרוּ לָאוּ דְּרַבָּנָן אֲלֵא דִּין תּוֹרָה פֿכָּא לַמַּעֲרוּפִי"א שֶׁל חִבְרוּ נִאָפֿילוּ בַּזְנוּתָּ דַּרְךְ הֵאָם לְהַנִּיק וְלַדָּהּ וְכַמ"ש בַּצ"צ ס' נ"ה: וְנִרְאָה דְאִפֿוּ אִם נִתְנָה לְמִיְנַקָּת לֹא שְׁיָיְךָ לּוֹמַר דְּהֶעְמִידָה אִיתְתָּא בַּחֲרִיקָאָה דִּידוּעַ דַּהַּנוֹתְנִים לְמִיְנַקָּת לְבִיתָם הַרְבֵּה בְּנִים מִתְּנוּנִים וְהוֹלְכִים וְכ"ש זוֹ שְׁנוֹתְנָת לְמִי נִאָפֿילוּ מַת לְבַסּוֹף יֵשׁ לָנוּ לְדוֹן וּגְהִי שְׁאַמְרוּ חו"ל מַת מוֹתְרָת דְאֵין אֲשֶׁה הוֹרְגָת בְּנָה וְזֶה אֲמָרוּ אִפֿילוּ בַּזְנוּתָּ פֿדַמוּכַח מִתְּכַמַּת שְׁלֵמָה בְּמַעֲשֵׂה דַב' זֹנוּתָּ שְׁפָאוּ לַפְּנֵי מִיָּהוּ הִינּוּ לְהַרְגַּ בְּיָדִים אָבֶל לְגָרוּם וּלְסַבֵּב וּלְיִתֵּן לְמִיְנַקָּת פְּחוֹתָהּ וְגָרוּעָה עַד שְׁיָמוֹת וְלַהַכֶּפ"ח בְּדוּרְיָנוּ הִי רָאוּי לְגַזְרָה לְוִלָּא דְאַפֿשֶׁר דַּעַל זֹנָה לְחוֹדָא הוֹאִיל וְלֹא שְׂכִיחָת לֹא רָצוּ חו"ל לַעֲשׂוֹת תַּקְנָה וְעַכ"פ לֹא שְׁיָיְךָ לּוֹמַר דְּהֶעְמִידָה אִיתְתָּא בַּחֲרִיקָאָה וְא"כ שׁוֹב אִיסוּר דְאוֹרֵייתָא וְא"כ גְהִי דַּע"י פֿרִיצְתָּם אֵין תוֹעֵלֶת שׁוֹב לְנֶלֶד מ"מ לֹא יֵה חוּטָא נִשְׁכֵּר וְלַזְאת אֵין סַבְרָא לְהִתִּיר בְּשׁוּם אֲוָן וְהִנְרָאָה לַפְּעַנ"ד פֿתַּבְתִּי.

דְּבָרֵי דִידוּ הַדוּש"ת הַק' מְשֶׁה שְׁיָק מְבַרְעֶזָאוּעַ.
עַל עַנְיֵן הַנְּל בִּימֵי הַמַּצָּרִים.

יִשְׁמָרָהוּ יוֹצֵר הַמְּאוּרִים. וַיַּבְרָכֵהוּ בְּבִרְכַּת הוֹרִים.

ידידי הרב המאוה"ג המפורסם לשבח ערוגת הפושם החריףכש"ת מוה' ישראל דוד נ"י האבדק"ק פעזונג יע"א. מה שחזר מעלתו נ"י והביא שאלתו במינקת זונה אשר כבר דברתי עלי' בתשובה הקודמת תמהני עליו מה מצא בי תרי כבר שפתי ברור מיללו דאין דעתי נוטה להתיר ואם דעת מעלתו נ"י נוטה להתיר ישאל את פי הב"ד הגדול דק"ק פ"ב נ"י ושאר רבנים מופלגים ועל פיהם יעשה ואף שלא להשיב פני מעלתו נ"י ריקם אמרתי עוד הפעם לכתוב בקצרה הנה זונה המינקת המדובר בה נידון התירה סובב על ג' צדדים.

הא' שמעולם לא התחילה להניק ותיכף ומיד שנולד הנולד נתנו אבותיה הנולד למינקת והן משלמין ש"כר וא"כ לא נקראה מינקת חברו הנה אם אמנם שהש"ג בפ' אע"פ הביא שיש מקולין אבל הוא לא הספיק וכבר הוכיח במישור הריב"ש בתשובה סי' תס"ג מדברי הגאונים דאפילו לא הניקה מעולם היא בכלל מינקת ופסק פן בש"ע אהע"ז סי' י"ג סעיף י"ג ברמ"א: וכן נראה הדבר מוכרח דאל"כ אדרבה ע"י תקנת חז"ל לטובת הנולד יבוא להנולד תקלה וספנה הנה חז"ל חששו אולי תתעבר ותתעבר חלבה וע"י תקנתם לא יתחילו פלל להניק אם יהיה הדין דאז תהי' מותרת להנשא וגרע לא הניקה מגמלתו דחששו גזירה שפא תגמלנו קודם זמנו ואפילו מאן דרצה להתיר אפ"ש דוקא אם לא התחילה להניק משום איזה סיבה או טעם אחר אבל אם בשביל זה לא התחילה להניק בכדי שתוכל להנשא גרע ואין עולה על הדעת להתיר וכבר הביא הפנ"י בקו"א לכתובות לרף ס' שנידו ע"ז בפנמבי: היתר השני סובב על דברי הר"ש הזקן המובא בתוס' פתובות רף ס' שכ' דבגרושה אין איסור מינקת הואיל ולא משתעבדא להניק וא"כ הה"ד זונה ושיטה זאת הביא הרמ"א בס"י י"ג סעיף י"א בשם הגהת מרדכי אמנם כבר האריך בתשובת צ"צ סי' נ"ה בדברים ישרים דאפילו לר"ש הזקן י"ל דמודה לאסור בזונה וכבר ביארתי זה לעיל (סי' כ"ד) דזה תליא בפלוגתא ובש"ע שם סי' י"ג סעיף י"ג לא הביא ב' דיעות.

אלא בגרושה ולא הניקה פלל ואיכ"ל בדרכי אר"י להקל אבל בזונה לא הביא וא"כ בזונה משמע דלא מסתבר לי' להקל ומי הוא אשר חז"ל יגבר להקל: אמנם יש עוד צד השלישי להתיר בזונה מןפקרת כמו שהביא רמ"א שם בשם תשובת ר"י מינץ וכבר ביארתי לעיל (תשובה כ"ח) דנידון שלנו לא דמיא למןפקרת וגרע מינץ וכ"ש לפמ"ש הבית מאיר בתשובה סי' ה' דעיקר הדבר פהירושלמי דאיסור מינקת משום מעריפו"א של חברו ומרן זצ"ל בתשובה החזיק בסברא זו וא"כ מאי איכפת לנולד בתועלת אחרים ואף נגזול זכות הנולד משום טובת אחרים וקי"ל בב"ק דף ס' דאסור להציל עצמו במקום אחרים וכ"ש בזכות עיבור ואע"ג דאין לעיבור זה זכות דעכ"פ לא אפ"ש שניקו אותו מ"מ אנו אכלל עוברין חיישינו.

ולכך אין דעת מרן ז"ל להתיר אפילו במןפקרת והקשה על רמ"א אלא א"כ יש זכות לנולד בהיתר הנשואין: ואם כי במקבלי הראשון למעלתו נ"י לעיל סי' כ"ח פתבתי לישוב דברי הרמ"א וכי מפני שאין מדמין נעשה מעשה בפרט שמרן זצ"ל כ' דאיכ"ל דדין דאורייתא הוא וכמ"ש שם ולכך אין דעתי להתיר (איברא די"ל לפמ"ש הפנ"י בקו"א בכתובות רף ס' די"ל לאחר ט"ו הודש ליכא חשש ספנה ורק חששו למיעוטא וא"כ נראה

דבכה"ג שוב לית ב' משום מערופי"א של חברו ואינו אסור אלא מדרבנן) אמנם פעת כתב מעלתו נ"י אמתלאות שהוא פועל אונס ההוא וא"א לעקור סיפי ומשפי' והיא מרגילתו ומחזרת אחריו וא"כ אפשר לדמות זה לכעין אונס דומיא דמנפקרת ואע"ג דהתם משום תקלת רבים חששו אבל בשביל תקנת יחיד לא מצינו שהתירו מ"מ לאחר ט"ו חודש שהתיר בכיו"ב בפנ"י בקוה"א בכתובות דף ס' ולאחר ט"ו חודש דבלא"ה אין הדרה בזה"ז להניק יותר מט"ו חודש אין פאן משום מערופי"א של חברו ונהי דתקנת חז"ל בנדאי נשאר משום נלד חלוש ומעונג מ"מ בזונה דאינה בכלל מינקת חברו אלא משום סברת הרא"ש הואיל דהאם חסה על בנה להניקו ביותר מט"ו חודש דבלא"ה אין דרה להניק אלא משום חשש נלד חלוש מאוד הצריף יניקה כ"ד חודש תיקנו פן איכ"ל דבמקום תקלה ומכשול לא תיקנו חכמים ואפשר דגם מרן זצ"ל מודה בכה"ג ולזאת אם יספימו הב"ד שבק"פ"ב ושאר רבנים מופלגים יעשה פן ולפי מאי שדעתו דעת תורה נוטה ואין לדין אלא מה שענינו רואות והי' לו שלום ותחו בציון עינינו: ידידו הק' משה שיק מברעזאווע.

תשובה למד

עוד להנ"ל בענין הנ"ל שלום.

להרב המאוה"ג המפורסם החרוץ מוה' ישראל דוד נ"י האבד"ק פעזונג יע"א: ע"ד הזונה המזנובר בה וכבר אמרתי שאין דעתי מסכמת להתיר ואפשר דלאחר ט"ו חודש יש להתיר הואיל והמכשלה גדלה עד למאוד כמו שצווק מעלתו נ"י ולזאת אמרתי שישאל לרבנים מופלגים ועתה דחק מעלתו נ"י עוד עלי ואמר לפי שעתה כבר נתעברה בזנות מתמשודך לה יש להקל יותר עפ"י מ"ש הנוב"י מהדו"ק חאה"עז סי' כ"ד דהיקא דנתעברה בזנות יש להקל טפי הואיל ואין נפ"מ לנלד ואין לומר שפא תונה ותתעבר שאין זה ביזה ואע"פ שאין ראוי לחוטא להיות נשפר, מ"מ להציל ממכשלה י"ל דבכה"ג לא הוי בכלל גזירת חז"ל פן דעתו והאריף קצת: וכמדומה לי שלפי שעה לא דייק מעלתו בלשון הנוב"י שכתב פן דוקא אם יגמרו הכ"ד חודש תוף משף ימי עיבורה פמבואר בלשונו ובנדאי בדוקא אמר פן דאם יומשף זמן העיבור עד כ"ד חודש א"כ נתבטל ממנה שם מינקת חברו אבל אם לא יכלו הכ"ד חודש תוף משף זמן עיבורה א"כ פשתלד ותהא מינקת א"כ היא משועבדת שוב גם לולדה הראשון דלא גרע מלנה ולנה ואחר כך קנה דאמרינו דמשועבדין לשניהם ולכל הפחות יחלקו כדאיתא בב"ב דף קנ"ז ע"ב בלנה ולנה והדר קנה דיחלקו ומכ"ש הכא דהשני בא בגבולו של הראשון וא"כ שוב היא מינקת של הראשון ונהי דמשום ובשביל השני רשאית להנשא דעל ברי' חס וממסמס לי בביעי אבל שוב חוזר וניעור איסור מפח הראשון ולא יצאה מכלל מינקת חברו: ונהי דיש לדון קצת קולא מטעם זה בזונה דבאמת אינה משועבדת אלא שדרה האם להניק בנה וכמ"ש הצ"צ בסי' נ"ה והיינו דוקא אם אין לה נלד אחר אבל פשיש לה נלד אחר מעולם אין דרה להניק הראשון אפילו אם לא תנשא מ"מ פינון דטעם זה תליא ברברכתא כמ"ש פבר ואנן פאצבע בקירא לסברא ואינני פדאי להתיר לזאת אני עומד במקומי וישאל רבנים מופלגים על זה ויציע כל הדברים פהנייתו ועפ"י הספמותיהם יעשה.

דברי ידידו הדו"ש משה שיק מברעזאווע

תשובה לא שיל"ת חוסט י"א

אלול תרל"א לפ"ק פשמוע קול שופר יחקו לחיים טובים בספר ידידי הרב הגאון המופלג המפורסם כש"ת מוה' יוסף העניג נ"י האבדק"ק נייטרא יע"א.

וידידי הרב הדיין המצויין המאוה"ג המופלא ומןפלג בתורה כש"ת מוה' מרדכי נ"י שענפעלד: מכתב קדושכם בא אלי כו' ובקשתם ממני לחוו"ד בענין אשה שמת בעלה וילדה הולד לאחר מותו ולא נתנה הדין לפי התינוק וגם בעת שהיתה מעוברת סילקו לה הירושים את פתובתה שלא בתביעתה לטובת היתומים ועתה נזדמן לה שידוה הגון והאשה מצטערת מאוד לאשר אין עוזר לה וכבוד מעלתכם הספמתם להתיר לה להנשא לאחר ט"ו חודש מיום הלידה והארכתם בטעמי ההיתר איש ואיש טעמו ונימוקו עמו ואני איני כדאי ששלחתם אלי בפרט בענין מינקת שפבר האריכו בעלי התשובות בזה זה אוסר וזה מתיר ויוכל כל איש למצוא מןקושו פרצונו ומה יתן ומה יוסף הכרעתי אמנם כיון שבאו דבריכם אלי החיוב עלי להשיב פאשר יורינו מה"ש: הנה עיקר ההיתר של האשה הנ"ל הוא מיוסד על שני דברים.

הא' על דברות אמונת שמואל בתשובה סי' ב' שכתב דלדעת הר"ש המובא בתוס' פתובות דף ס' דבגרושה לא גזרו ה"ה באשה עשירה שהכניסה ב' שפחות או נכסים שראוי לקנות ב' שפחות שאינה משתעבדה להניק וכדאיתא באהע"ז סי' פ' הניא בגרושה כיון דלא משתעבדא אינה בכלל מינקת חבירו וא"כ ה"ה אשה הנ"ל כיון דנתנו לה פתובתה לא משתעבדא להניק ולא מקרי מינקת חבירו ומותרת להנשא והב"ש בס"י י"ג סקל"ז חולק עליו דלא חילקו באלמנה ואפילו לר"ש אסור והביא ראי' מדהצריף ר"נ להתיר לדברי ריש גלותא משום דהמינקת א"י לחזור ותיפוק לי' משום דמסתמא הכניסה לו כדי לקנות ב' שפחות ע"ש: והנה ראי' זו פבר דחה האמונת שמואל בעצמו דהתם גבי פי ר"ג אפשר דכבר התחילה להניק ע"ש ובזה מודה גם האמונת שמואל ורק היכא דלא התחילה להניק ובזה פליג הב"ש על האמונת שמואל וע"ז אין ראי' מהתם וכבר אמרתי שאין בידי להכריע אלא שנ"ל דאפילו לדעת הא"ש אין להתיר בנידון שלנו דהנה פבר פתבו האחרונים בפרט מרן הגאון בעל חתם סופר זצ"ל בחאה"ע סי' ל"ג ול"ד דדין מינקת הוא דין גמור ד"ת ותוס' בסוטה דף כ"ו בד"ה לא ישא הביאו הירושלמי דיליף מקרא דאל תסיג גבול עולם ובשדה יתומים אל תבוא וראיתי יש מי שאומר שהירושלמי מוכח כר"ש דאוסר רק בשדה יתומים וכבר דחה מרן זצ"ל שם את זה: ולי נראה בלא"ה דהירושלמי מפרש עולים מלשון עולל ויונק ומלשון עול ימים וטעמו הוא כמ"ש התוי"ט בפ"ה דפאה מ"ו דדרישהאי קרא עולם כמו עולים וכ' הטעם דב' פעמים פתיב פן במשלי ובירושלמי שם פליגי על איזה קרא קאי המשנה שם דשלמה בודאי לא כ' דבר המפורש בתורה ולכך מפרש שם המשנה דעולם היינו עולים עי"ש ומהאי טעמא נמי דריש הירושלמי דסוטה חז קרא על עוללים דהיינו מינקת חבירו וכתוב בקרא תרתי אל תסיג גבול עולם של כל מינקת ומשום חנוך האיסור הכפיל לומר עוד ובשדה יתומים אל תבוא פי ד' יריב כו' ולפ"ז ראי' משם נגד הר"ש: ולכאורה המעיין בתוי"ט שם יראה דדבר זה תליא בב' אמונאים דירושלמי שהזכיר שם דלמאן דמפרש מתני' דהתם מקרא אל תסיג גבול עולם אשר גבלו ראשונים היינו עולים מצרים א"כ איך קרא דאל תסיג גבול עולם ובשדה יתומים מפרש פהירושלמי דסוטה ובזה מיושב מה שדקדק הנוב"י למה דקמה דין מינקת דרבנן להבחנה דאורייתא ע"ש ולהנ"ל איכ"ל דשם קאי להאי מ"ד דאמר דאסור מדברי קבלה הנ"ל ור"נ שם אפשר דסובר כאידך מ"ד בירושלמי ועכ"פ כיון דמקרא ילפינו להירושלמי וברוח הקודש נאמר וכל שנאמר ברוח הקודש הוא לכל

הדורות והמקומות וכמ"ש פְּבַר מְרֵן זצ"ל שם בסי' ל"ד לספור פי דוכרי עֵתֶק מוֹלְזֵלִי בתקנה זאת שאפילו בזה"ז מיעוט בנים היינו החלושים והמעונגים צריכין להניק יותר ובפק"נ חיישינן אף למיעוט החלשים: ואפילו אם עתה גם החלשים אינם יונקים יותר עכ"פ צריכים עמל רב ושקידה והשגחה רבה על מאכליו ומשתיו וחו"ל קראו לי' בסמוס בייעי ובודאי אם בא וילד אחר וילד מתחסר ומתקצר זכותו בענין שקידת האם ולא תוכל להשגיח עליו כ"כ ואם נישאת האם לאיש אחר לפעמים הבעל האחר הוא קפדן והאם מתפקדת שלא חושבת שלום הבית ועי"ז היא מקצרת ומחסרת צרכי ולדותי' מבעלה הראשון לא מאכזריות או מחמת חסרון פיס רק משום פחדתה על שלום ביתה, ולכך נקרא הנושא הבא לקחת אותה בא בגבול היילד הרה וחששו מבוא בְּדָמִים משום שאפשר שעי"ז יבוא היילד החלש לידי סכנה: ואע"ג דבש"ס דידן אינו מזכיר טעם הירושלמי נראה דשניהם עולים בקנה אחד דהנה לכאורה מאי השגת גבול איפא הלא גם אם נשאר אביו קיים בהאי פחדא הוי יתיב שמא תתעבר וזה דרכו של עולם ואין זה בכלל השגת גבול וכעין שכ' הרמב"ם בפ"א מרוצח דין ט' בעיבור דלא מקרי רודף מטעם זה ולכך מסיק ש"ס דידן דבאב אפילו מתעברת אין חשש משום דממססו לי' בייעי וחלב וממילא דוקא על ידי האיש האחר יש לחוש ושוב שפיר מקרי בא בגבולו ואסור משום אל תסיג גבול עולם כן נראה לפי ענ"ד נכון דשניהם כא' עולים: והשתא דאתינן להכי ממילא אם נימא דאשה שלא התחילה להניק אינה בכלל האיסור מה הועילו חז"ל בתקנתם וכעין שאמרו בפ' אלו נערו עקירה צורף הנחה הוא ובא העונש גם על העקירה ה"נ העקירה שלא תינק הילד כלל הוא צורף הנחה למצוא מנוח בבית בעלה השני וא"כ האם התחילה להשיג גבולו ואדרבה חז"ל חלילה היו גרמא בנזקי הילד שלא תתחיל להניק ולא הועילו וכבר כ' מרן זצ"ל שם שהילד יוכל לצעוק צעקת לגימא על חז"ל חלילה וע"כ דגם בלא התחילה להניק גזרו לאסור וממילא מצד הטעם הזה אפילו תבעה פתובתה ע"כ לא פקע החיוב וגם היא בכלל שלא תינשא דאל"כ אפתי מה הועילו חכמינו ז"ל על כל הרוצות להנשא תבעה פתובתה ותגבה פתובתה וראי' גדולה לפענ"ד לזה דהרי שמואל אמר בכתובות דף נ"ד דתבעה להנשא ונתפייסה אין לה מזונות ודרי אמרו מעוברת לא תנשא ומסיק הטעם משום דסתם מעוברת להניק קיימא וקשה למה הרי מיד פשנתפייסה אין לה מזונות ואינה מחויבת להניק ואינה אסורה כלל משום מינקת חברו ושמואל ג"כ מייירי בסוגיא זו דמינקת ולא אישתמט לומר מאן דפליג על הא דאסורה להנשא: ואע"ג דהרמב"ם כ' על מעוברת טעם אחר כס"ד דיבמות דף מ"א משום דחסא פבר יישב הב"ש בסי' י"ג טעם הרמב"ם ואני אמרתי דהרי לפי טעם זה פריף דידן' נמי עיי"ש ולכאורה קשה דאפילו אי חיישינן למיעוט דדרסא לענין חשש נפשות מ"מ הרי לא נתפונן אלא למצוה וטעה בדבר מצוה ועשה מצוה והוא אנוס עפ"י מצוה ואין פאן עבירה, מיהו בשבועות דף י"ח ע"א ובתוס' ביצה דף כ"ה ע"ב ד"ה אורח כ' דאם יש שום איסור דרבנן או לאו אורח ארעא שוב לא מקרי אונס וחיוב או קרבן או שאר עונש וא"כ א"ש מעיקרא שפיר דחי טעמא דדרסא דא"כ דידן' נמי אבל פשמשני דאסור לישא מעוברת משום דסתם מעוברת להניק קיימא ואיפא איסורא דרבנן שוב לא מקרי אונס ואסור ג"כ משום חשש דרסא משא"כ בדידן' דהוי אונס וטרוי במצוה פטור ולא צריף אפילו פפרה כמ"ש התוס' בביצה שם וא"ש דברי הרמב"ם: ועכ"פ גם להרמב"ם לכל

הפירושים א"א שדוּחָה תי' מְפֹרֵשׁ אֶלָּא דְהוּסִיף גַּם טַעַם אַחַר וּא"כ לַכ"ע מוֹכַח דִּין הַגְּ"ל דְאֶפְי' תְּבַעָה וּגְבַתָּה כְּתוּבָתָהּ וְגַם לֹא הִתְחִילָה לְהִנִּיק אֶסוּרָה לְהַנְשֵׂא וְכֵן הוֹכִיחַ בַּס' צ"צ ס' נ"ה וּמִמִּילָא נִרְאָה ג"כ דְאֶפְיִלוּ לֹא תְבַעָה אֶלָּא שְׁאַחֲרִים סִילְקוּ לָהּ אֶת כְּתוּבָתָהּ לְטוֹבַת הַיְתוּמִים לֹא נִפְקַע הַחַיּוּב דְהָרִי קִימ"ל אֵין חֲבִין לְאֲדָם אֶלָּא בְּפִנּוּ וְהָרִי יֵשׁ לְעוֹנֵב זְכוּת דְלֹא תִשָּׁיג וּמִי יוּכַל לְהַפְקִיעַ שְׁלֵא מְדַעְתּוּ וְגַם יֵשׁ לוֹ לְעוֹנֵב חֵלֶק בְּנִכְסֵי אָבִיו וְאֵין הַיְתוּמִים יְכוּלִין לַעֲשׂוֹת לְחוּבָתוֹ אֶלָּא מַה שֶּׁהוּא זְכוּת לוֹ וּכְמ"ש הַתּוֹס' בְּקִדּוּשֵׁין דְּף מ"ב ע"א ד"ה יְתוּמִים כו' וּא"כ וְנִדְאִי גַּם פֶּאן אֵין הַיְתוּמִים יְכוּלִין לְהַפְקִיעַ זְכוּת הָעוֹנֵב אוֹ לְמַחֲוֹל עַל שְׁיַעֲבֹדוּ וּא"כ גַּם בְּכַה"ג נִרְאָה לְפִי עַנ"ד דְאֶסוּרָה לְהַנְשֵׂא: וּבְאֲמַת אֲנִי מְסַתְּפֵק אִם הָאֵב יְכוּל לְמַחֲוֹל לָהּ שְׁיַעֲבֹד וְחַיּוּב הַנִּקָּה שְׁלֵא אַחַר מוֹתוֹ שְׁאֵז יֵשׁ חֲשֵׁשׁ סַפְּנָה לְנוֹלָד וּכְשֵׁם שֶׁהַסְּפִים הַח"מ בְּרִישׁ ס' ע"ח בַּאֲהַע"ז דְאֶפְיִלוּ שְׁנִיָּהֶם רוֹצִים אֵינֶם יְכוּלִין לְהַתְנַחֵם שְׁלֵא יֵאָכַל פִּירוֹת וְלֹא יִפְדְּנָה מְשׁוּם שְׁמָא תְּטַמַּע בֵּין הַגּוֹיִם וּבְתַנְאֵי כְּזֵה הַמַּתְנָה לְבַטֵּל עֲשׂוֹ חִיזוּק כְּשֵׁל תוֹרָה וְהַתְנָאֵי בְּטֵל וְה"נ אֶפְשָׁר לְעַנְיָן הַנִּקָּה וּמַטַּעַם זֶה אֲנִי מְסַתְּפֵק עַל דְּבָרֵי אֲמוּנַת שְׁמוּאֵל הַגְּ"ל דְהָרִי בַשִּׁמ"ק כְּתוּבוֹת דְּף נ"ט כ' דב' שְׁפָחוֹת פּוֹטְרִין אוֹתָהּ מְשׁוּם דְהָרִי כְּאֵלוֹ הִתְנַחוּ וּא"כ בְּהַנִּקָּה לְאַחַר מוֹתוֹ דַּאיכ"ל רְאִינוּ מוֹעִיל פְּטוֹר א"כ הַה"ד דַּאיכ"ל דְאִינוּ מוֹעִיל לָהּ ב' שְׁפָחוֹת: וּבְסִבָּא זֹו אֶפְשָׁר לְיִשָּׁב קוֹשֵׁית הַנוּב"י בְּכַמָּה תְּשׁוּבוֹת דְקִשְׂיָא לִי דב"ש אַדב"ש דס"ל דְאִינָה מְשׁוֹנְעַבְדָּת לְהִנִּיק וּאֶפְי"ה ס"ל דְמִינְקַת אֶסוּרָה לְהַנְשֵׂא עֵי"ש וְלַהַגְּ"ל אֵיכ"ל דְגַם ב"ש מוֹדוּ דְתַקְנַת חֲזו"ל הִי שְׁתַּנִּיק אֶלָּא שְׁסוּבָר דְמְסַתְּמָא מְחַל מְשׁוּם דְאֵין אִשָּׁה אֶלָּא לְיוֹפִי וּמִמִּילָא עַל לְאַחַר מוֹתוֹ דְלֹא מְהַנִּי מְחִילָה גִּשְׂאָר הַחַיּוּב וְשִׁפִּיר אֵינָה רַשְׁאִית לְהַנְשֵׂא: אֲמַנְם בְּלֹא"ה לְכַאוּרָה קִשָּׁה לִי עַל הַאֲמוּנַת שְׁמוּאֵל אֵי לֹא גִימָא כַּשִּׁמ"ק הַגְּ"ל הָרִי טַעַם הַפְּטוֹר הוּאִיל וְיְכוּלָה לְהַעֲמִיד ב' שְׁפָחוֹת וְאֲמַרִינָן בְּכְתוּבוֹת דְּף ס"א דִּיכּוּלָה לֹאֲמַר אוֹקִי אִיתְתָּא בְּחַרִיקָאֵי וְהִינּוּ אִם אֶפְשָׁר לְמַצּוּא, אָבַל אִם א"א לְמַצּוּא יְהִי מְאִיזָה צַד שְׁיִהְיִ שׁוּב גִּשְׂאָר עֲלֵי הַחַיּוּב וְכִינּוּן שַׁחֲנוּ"ל חֲשֵׁשׁוֹ דְלִמָּא תְּהִדָּר וְהַשְׁפָּחָה כְּנַעֲנִית אֵינּוּ מְצוּי אֶצְלֵינוּ א"כ לֹא שְׁיִיף לֹאֲמַר אוֹקִי אִיתְתָּא בְּחַרִיקָאֵי וּאֶפְ"ת שְׁתַּעֲמִיד אִשָּׁה שְׁתַּשְׁבַּע בְּאִנְפּוֹן שֵׁא"א לָהּ לְחַזֹּר הָרִי רַבְּנָן גְּזָרוּ וְהִשְׁווּ דְבַרֵיהֶם מְשׁוּם לֹא פְּלוּג וּלְכּוֹלָם דִּין אֶחָד כְּאֵלוֹ יְכָלוּ לְמִיְהַדָּר, וְנִרְאָה דְנִהֵי דְרַבְּנָן דְגְּזָרוּ הִינּוּ בְּאִשָּׁה שֶׁהִיא בְּכָלֵל מִינְקַת לְדַעַת הַר"ש וְא"ש הַגְּ"ל וּא"כ אִשָּׁה עֲשִׂירָה אֵי תִשְׁכּוֹר מִינְקַת וּבְאִנְפּוֹן דְלֹא תוּכַל לְמִיְהַדָּר שׁוּב לֹא נְתַחֲיִיבָהּ וּבְלֹא נְתַחֲיִיבָהּ לֹא שְׁוִיָּהּ רַבְּנָן מְשׁוּם לֹא פְּלוּג כְּמִי דִיכּוּלָה לְמִיְהַדָּר וּא"ש: וּבְזֵה יֵשׁ לְיִשָּׁב קוֹשֵׁית הַר"ן עַל ר"נ דְהַתִּיר לְדְבֵי ר"ג אֲמַאי לֹא גְזָר דַּאיכ"ל כְּקוֹשֵׁית הַב"ש הַגְּ"ל דְהָא הִיוּ עֲשִׂירִים דְבֵי ר"ג אֶלָּא אֵי שְׁיִיף מִיְהַדָּר לֹא מוֹעִיל שְׁפָחָה דְנִימָא אוֹקִי אִיתְתָּא בְּחַרִיקָאֵי וּלְכַף אֶצְטְרַף ר"נ לֹאֲמַר דְבֵי ר"ג לֹא הִדְרָא וּא"כ שְׁיִיף לֹאֲמַר אוֹקִי אִיתְתָּא בְּחַרִיקָאֵי וְלֹא גִשְׁתַּעֲבָדָהּ כְּלָל וְהִכָּא דְלֹא גִשְׁתַּעֲבָדָהּ לֹא גְזָרוּ וְרִאָז' לר"ש וְאֲמוּנַת שְׁמוּאֵל מ"מ בְּנִדּוֹן שְׁלָנוּ כְּכַר אֲמַרְתִּי דְגַם לֹא"ש אֵיכ"ל דְאֶסוּרָה לְהַנְשֵׂא וּבְנוּב"י מַהֲדוּ"ת חַאֲהַע"ז ס' ל"ה דְגַם הַא"ש לֹא סָמַךְ עַל טַעַם זֶה לְחַזְוָא אֶלָּא הִי לוֹ טַעַם כְּמוֹס וּכ"ש בְּנִדּוֹן שְׁלָנוּ דְלַעֲתִי אֵין לְהַתִּיר וְרִינוּחַ וְהַצְלָה יַעֲמוּד לְהַאֲשֵׁה הַגְּ"ל מְמָקוֹם אַחַר בְּעַתּוֹ וּבְזַמְנּוֹ כֵּן נִרְאִין הַדְּבָרִים לִי דְבָרֵי הַדּוּ"ש הַק' מְשָׁה שִׁיק מְבַרְעָזָאוּע.

תְּשׁוּבָה לֵב הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וּכ"ט לְהַרְבֵּי הַמּוֹפְלָא וּמּוֹפְלָג בְּתוֹרָה כַּש"ת מוה' חַיִּים צְבִי בְּקִהֵל פְּעוּדוּעֵנִיק יַע"א: בְּבוֹאֵי מַעִיר וְיוֹן שְׁהִיִּיתִי שָׁם לְבַקֵּשׁ וּלְחַקֹּר

ברופאים למצוא מזור ותרופה לעיני בט"ת ובעוה"ר לא מצאתי פעת שום למכאובי עיני
ובבואי מצאתי מכתב ששלח מעלתו אלי כתוב בענין מינקת חברו ולאשר א"א לי לכתוב
בעצמי מלאכתי נעשית ע' אחרים ומפי יקרא אליו והוא פותב על הספר וגופא דעובדא
באשה שמת בעלה שהי נכפה זה ט"ו חדשים והיא מניקה ויש שרוצין להתירה להנשא
כיון שהי נכפה ולא משעבדה לי ודינה כגרושה ולדעת הר"ש הגזן שרצא להנשא
ומעלתו צועק ככרוכיא תדא דרוב הפוסקים פליגי על ר"ש הגזן ועוד דכאן גרע דהתם
עכ"פ אית לי אב דמפרנסו.

ולפי ענ"ד דהדין כדבריו ואברר דעתי בקיצור: הנה בדין מינקת חברו כ' האחרונים
מובא בסוף ס' בית מאיר ובהרבה תשובות מדברי הגאון מרן חת"ס זצ"ל דהיא ד"ת
מדין מערופיא של חברו המבואר בחו"מ סי' קנ"ו סעי' י"ח בהגה"ה שאם רגילה להניק
את בנה אפילו לא משעבדה כיון דהוי חיותא דוולד לכה אסור לאחרים להוריד לחיות'
ובירושלמי דרשינן על זה קרא במשלי כ"ג אל תסג גבול עולם וכפל הקרא עפ"י
הירושלמי כוונת תיבת עולם מלשון עולל ויונק ולכה כ' הקרא בכפל לשון לדעת רוב
הפוסקים שחולקין על ר"ש הגזן.

אל תסג גבול עולם אפילו באית לי אב דלא משמעבד' מ"מ כיון דרגילה ושכיחא הוולד
אצלה השגת גבול ושוב אמר ובשדה תומים אל תבוא היינו בלית לי אב דחמיר יותר
ולכה מסיים פי ה' ריב ריבם וכיון דלהירושלמי ה"ל הוא מד"ת ומדין תורה לא מצינו
דאשה משועבדת לבעלה להניק את בננו ואפי"ה אסרו מדברי קבלה לישא מינקת חברו:
ובלא"ה נ"ל שאם אין אב לנולד היא משועבדת מה"ת להניק וולדה לא משום שיעבוד
הבעל אלא משום שיעבודא דאורייתא דכתיב לא תעמוד על דם רעה דהרי העידו חכז"ל
דהתינוק צריף לינוק מהאם כ"ד חודש אע"ג שיש מפקפקין בזמנינו ואומרים שנסתנו
העתים שרוב וולדות בלא"ה אינם יונקים זמן רב כפר כ' מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל
בתשובותיו דאיכ"ל דגם בזמן הגמרא רוב וולדות הי' די להם בפחות מכ"ד חודש ורק
דחכז"ל חששו לולדות החלשים שמיעוט וולדות חלשים וצריכים הנקה יתירה ובפק"נ
אין הולכין בתר הרוב ולכה חששו על המיעוט או אפילו על מיעוטא דמיעוטא: ואני
פתבתי במקו"א (עיין תשובה ל"א) להשיב על פקפוק ה"ל שיהי גם בזמן הגמרא
מבואר בגמרא שם דהי' די לתינוק שאינו יונק מסמוס ביעי וחלב אבל האמת הוא כן
שהתינוק בימים האלו צריף השגחה יתירה משום דאז הוא עלול למיני תחלואים של
ילדים השכיחים כגון פאקי"ן ומאזלע"ן ר"ל ולזה צריף השגחת והשתדלות האם
להשגיח בעין פקיחא להאכילם מזונות קלים וטובים הראויים להם לפי העת ואת זה
קראו חכז"ל מסמוס ביעי וחלב ואם היא נישאת לאיש אחר באותו זמן חששו חכז"ל
שיעכב הבעל על ידה או שהיא עצמה מיראה את בעלה תמנע מזה ויש לחוש למיעוט
פעמים לפקו"נ ולכה אמרו חכז"ל שאסור לה להנשא לאיש תוך כ"ד חודש דקים להו
דעד אותו זמן צריף הוולד להשתדלות והשגחה ושקינה יתירה ושייף זה גם בזמנינו
וכיון שחכז"ל חששו ואסרו נשואה בתוך אותו זמן מחמת חשש סכנת הוולד לפעמים
א"כ אפילו לא משמעבדה לבעלה מ"מ אסור לה להנשא משום לא תעמוד על דם רעה.

וא"כ בְּנִידוֹן הַנָּ"ל אַעפ"י שְׁהִי בַעֲלָה נִכְפָּה אֵינָה רִשְׁאִית לְהַנְשֵׂא כַּמ"ש מַעֲלָתוֹ נִי' וּר"ש ז"ל לֹא הִתִּיר אֶלָּא בְּאִית לִי אָב וְכָל זֶה הוּא מֵה שֵׁישׁ לְחֹושׁ בְּזָה לְדִינָא: אָבֵל בְּאַמַּת בְּלֹא"ה הָרִי מְסִיק הַש"ס פְּתוּבוֹת דָּף ס' דְּקִי"ל הֶלְכָה כַּר"מ בְּגִזְרוֹתָיו לְעִנְיֵן הַבְּחִנָּה וְהַה"ד אֶפְיָלוֹ לְעִנְיֵן מִינְקַת חֲבָרוֹ וְאֶפְיָלוֹ לִיכָּא שׁוּם חֲשֵׁישׁ לֹא פְּלוּג רַבְּנֵי בְּזָה אֶלָּא, א"כ מִינְכָרָא מִקְלָמָא פְּאֵלוֹ הוּא דְּבָר אַחַר כַּמ"ש הַמְהַרְשֵׁ"א שֵׁם לְעִנְיֵן נְתִיבָה בְּנָה לְמִינְקַת שֵׁם דָּף ס' ע"ב ד"ה וְהִלְכְתָּא, וְנִרְאָה דְּגַם ר"ש הִזְקֵן ס"ל פֶּן אֶלָּא דַּס"ל דְּגִירוּשָׁה קָלָא אִית לָהּ מִשָּׂא"כ בְּנִידוֹן הַנָּ"ל דְּהֵאֲשָׁה הִיא אֶלְמָנָה.

וְעוֹד נִרְאָה בְּנִכְפָּה הָאֲשָׁה מְשׁוּנְעָבְדָת לְבַעֲלָה לְהַנִּיק אֶת בְּנָה כָּל זְמַן שְׁלֹא גִירְשָׁה דְּנָהִי דְּאֵינָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת עִמּוֹ מִשׁוּם סְפָנְתָהּ אָבֵל הַחַיִּיב הַנְּקִי נִשְׂאָר עֲלֵי דְּבִמְאִי יִנְפָקַע זְכוֹת הַנּוֹלָד כָּל זְמַן שְׁלֹא פְּטָרָה ע"י גִּירוּשֵׁין דְּבָגַט ע"כ הוּא מְבַטֵּל לָהּ כָּל זְכוֹת שֵׁישׁ לוֹ בְּהַ דְּבַעֲי' סִפְר פְּרִיתוֹת וּכ"כ בְּנוֹסַח הַגָּט וְכַדּוֹ פְּטָרִית כּו' לְהַתְּנַסְבָּא לְכָל גָּבַר כּו' מִן יוֹמָא דְּנָן כּו' וְלִדְעַת הַפּוֹסְקִים הַחוֹלְקִים עַל דְּעַת הַר"ש הִזְקֵן לְכַאוּרָה קִשְׂיָא לְשׁוֹן הַגָּט כְּשֶׁגִּירְשׁ אֲשָׁה מְעוֹבְרָת וּמִינְקַת.

אֶלָּא שְׁבִלֹא"ה כָּל אֲשָׁה אֲסוּרָה לְאַחַר הַגָּט מִשׁוּם הַבְּחִנָּה וְאִיךָ פְּתַב בְּגַט וְאֶנְשׁ לֹא יִמְחָא בִּידְיָכִי מִן יוֹמָא דְּנָן וְע"כ דְּהַפְּנוּנָה דְּמַצְדּוֹ לֹא נִשְׂאָר לוֹ בְּהַ שׁוּם זְכוֹת וְלִכְּה"ס"ל לַר"ש הִזְקֵן דְּגִירוּשָׁה לֹא נִקְרָאת מְעוֹבְרָת וּמִינְקַת חֲבָרוֹ וְע"כ פָּקַע אָבֵל בְּנִכְפָּה לֹא שְׁמַעְנוּ: וְעַכ"פּ נִרְאָה עֵינְקָר דַּר"ש הִזְקֵן לֹא הִתִּיר אֶלָּא בְּאִית לִי אָב וְשׁוּב לִיכָּא חֲשֵׁישׁ פִּיקוּ"נ אֶלָּא דְּאֶפְשָׁר דְּהִיא אֲסוּרָה מִשׁוּם לֹא פְּלוּג וְע"כ פְּתַבּוּ מְקַצָּת הַרְאִישׁוֹנִים דְּטַעֲמָא דַּר"ש מִשׁוּם דְּלֹא מְשַׁעֲבָדָא לִי וְאֵינָה בְּכָלֵל מִינְקַת חֲבָרוֹ וְל"ש לֹא פְּלוּג וְרָא' לְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלוֹ מִש"ע אַהֲע"ז ס' י"ג דְּלְעִנְיֵן גִּירוּשָׁה הַבִּיא ב' דְּיַעוֹת גַּם דְּעַת הַר"ש הִזְקֵן לְעִנְיֵן זוּנָה לֹא הִזְכִּיר דְּלְעַת ר"ש שְׁרִי וְע"כ פִּינּוֹן דְּלִית לִי אָב דְּמְפָרְנָסוּ גַם הַר"ש מוֹדָה וְזֶה נִרְאָה דְּעַתִּי וְאִם יִסְפִּימוּ רַבָּנִים אַחֲרֵים לְהַתִּיר חֲלִילָה לִי לְבַטֵּל דְּעַתָּם פִּינּוֹן שְׁלֹא שְׁמַעְתִּי טַעֲמָם וְנִימוּקָם וְהִי לוֹ שְׁלוּם מְנַאי: הַק' מִשָּׁה שֵׁיק מְבַרְעֵזְאוּע.

תְּשׁוּבָה לַג בַּעֲזַהִי"ת פֶּה חוֹסֵט יוֹם ג' לְסִדָּר שׁוֹפְטִים תַּרְל"ד לַפ"ק. כְּשֶׁמוֹעַ קוֹל שׁוֹפֵר.

יִזְחַק לְחַיִּים טוֹבִים בְּסִפְר הַרְבַּ הַמַּאוּה"ג הַמְּנוֹפֶלֶג בַּתוֹרָה וּבִירְאָת ה' מוּה' אֲבָרְהָם גְּלֹאֲזֵנְעָר הַאֲבַדְק"ק קְלוּיִזְעֵנְבוּרְג יַע"א מְכַתְּבוֹ קַבְּלָתִי בְּמֶרְחֵץ וּוִישְׁק. וְע"ד הַעֲלוּבָה הָאֶלְמָנָה הַצְּרִיכָה חֲלִיצָה מְבַקֵּשׁ אֲנִי מְמַנּוֹ עוֹד הַפַּעַם אוֹלֵי יִצְלִיחַ ה' בְּיָדוֹ לְעַשׂוֹת טוֹבָה בְּעַבְרָה.

וְע"ד הַשְּׂאֵלָה זוּנָה שְׁלֹא הִתְחִילָה לְהַנִּיק וְנִישְׂאָת לְאִישׁ אִי חֲזִיב לְגִרְשָׁה דְּבָר זֶה מְבוֹנָר בְּסִפְרֵי' יֵשׁ מִתִּירִין וְיֵשׁ אוֹסְרִין וּמַעֲלָתוֹ כ' וְהֵאָרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה טוֹבָא וְאִין רְצוֹנִי לְהַכְנִיס עֲצָמֵי בְּזָה כָּלֵל כִּי מָרְן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס ז"ל הִתְחַמֵּיר בְּזָה וְכַמ"ש גַּם מַעֲלָתוֹ.

וְגַם אֲנִי אֵינְנִי רוֹאָה מְקוֹם לְהַקֵּל בְּעִנְיָנִים אֵלוֹ וּבְגוּף הַנִּידוֹן אִם עֲבָרָה וְנִישְׂאָת אִין אֲנִי רוֹאָה מְקוֹם לְהַקֵּל דְּהָרִי הַתּוֹס' בְּכַתּוּבוֹת דָּף ס' וּבִיבְמוֹת דָּף מ"ב הוֹכִיחוּ דְּלֹא פְּדַעַת הַר"ש הִזְקֵן מִשׁוּם דְּלִפִּי הַס"ד הָא דְּמְעוֹבְרָת חֲבָרוֹ אֲסוּר הָוֵי מִשׁוּם דְּחִסָּא וְאִזְ בְּנוֹדָאי אֲסוּר בְּאֶלְמָנָה וְגִירוּשָׁה וְזוּנָה וְא"כ הַה"ד לְמַסְקָנָא דְּמְסִיק דְּאִסוּר מְעוֹבְרָת מִשׁוּם דְּסַתָּם

מעופרת למניקה קיימא ג"כ נודאי אין חילוק ובאותו פרייטא עצמה תניא דאם פניס לא יוציא א"כ מוכח דלענין עבר וכינס ג"כ אין חילוק וכן בש"ע אהע"ז סי' י"ג סתם המספר דאין חילוק בין אלמנה וגרושה וזונה ומסיני דאם עבר וכינס יוציא והרמ"א שיהביא יש מקילין בזונה אלא דאין לסמוך עליהן פי אם במתקנת ולא הגיה להקל באם עבר וכינס משמע ג"כ דסתם פהמספר בזה: וגם מסברא אין נראה לי לחלק דהרי שורש הדין דמינקת חברו פפי מ"ש מרן הגאון בעחת"ס בכמה תשובות וגם אני ביארתי יותר במקום אחר דקים להו לחכז"ל דיש מיעוט וולדות חלוישים ומעונגים שצריכין הנקה זמן רב יותר מאחרים ולפעמים אם לא יניקו כ"ד חודש יש לחוש לסכנת הנוולד אע"ג שאנו רואין בדור הזה דאין מניקין כל כ"ד חודש מ"מ וולד חלש פנ"ל צריף השגחה יתירה וזהירות ושקידה טובא מן האם לעיין עליו למסמס אותו ביעי וחלב ובמזון שהוא ממנו ומכונן לפי ערף טבע הנוולד ובאם לאו יש מקום לחוש לסכנה ובפ"נ אין הולכין אחר הרוב ואף למיעוטא דמיעוטא קיישינו.

: ולפי מ"ש התוס' בסוטה בשם הירושלמי וכמו שהספיקם הבית מאיר בתשובה בסוף ס' בית מאיר לאהע"ז ומרן הגאון בחת"ס יש בזה איסור דאורייתא משום לא תסיג גבול כו' פדין מערופי"א של חברו בח"מ סי' קנ"ז וגם קים להו לחכז"ל דסתם אשה מרחמת על בנה ותניקנו לפי מזגו וטבעו ולפי הנראה מהנה שתי זונות במלכים א' ומחמת שלמה שם דגם זונה מרחמת על בנה ואפילו אם נימא דלא מרחמה מ"מ מיעוטא ונדאי איפא דמרחמי ובפ"נ אין הולכין אחר הרוב וכנ"ל, או משום דלא פלוג: שלשית קים להו לחכז"ל דמן הסתם אשה רוצית להנשא וכמו שאמרו רז"ל בכ"מ טב למיתב טן דו כו' וגם קים להו שלאחר הנשואין דרשות בעלה עלי' ואין בינדה לעשות פרוצונה וגם ע"י נראתה מהבעל או אהבת הבעל נתמעט קצת אהבתה לבניה מבעלה הראשון ולכך מחמת טעמים אלו אסרו חז"ל שלא תינשא לאיש תוך כ"ד חודש ולא מבצי' אם מניקתו דאז יש לחוש מדאורייתא וכדלעיל אלא אפילו גומלתו מ"מ מלבד שע"י הנשואין יש לחוש שלא תמסמס אותו ביעי וחלב כאינה נשואה וכנ"ל וא"כ איפא למיסר מדינא.

אלא דיש לחוש עוד שע"י תקנת חכז"ל שאסרו אותה להנשא. והיא רצונה וספצה להנשא לאיש תגמלנו קודם זמנו וא"כ ח"ו ע"י תקנת חכז"ל יצמח ויעלה להנוולד קלקול.

וכן אסרו מדינא אם נתנה בנה למינקת שפא תחזור בה המינקת ולא יהי להנוולד מינקת ויבוא לחשש ספנה. ותו דע"י תקנת חכז"ל אפשר שבשביל זה עצמו תתן למינקת ויהי להנוולד הפסד מפת תקנת חכז"ל ולכך אינו מותר בנתנה למינקת אלא כמו הנה דבי ר"ג שיראה המינקת מהם לחזור בה ומשום לא פלוג אין לאסור וכמ"ש הפנ"י בכתובות דף ס"א לינשב קושית מהרש"א שם מדנתנה למינקת מינקתא: ובאמת בלא"ה לכאורה קשה הרי כל שורש האיסור הוא משום דאשה מרחמי על בנה וכלעיל ולאשה אכזריות כי האי לא שייף פלל התקנה וא"כ למה צריף לומר הטעם דאין אשה חונקת את בנה אלא דלא ק"מ דטעמא דמרחמי צריכין אנו באשה שאינה מחוייבת להניק פגון גרושה אבל באלמנה דעפ"י הדין מחוייבת אין שורש התקנה משום דמרחמי רק אפי' באכזריות הי' שייף התקנה ולכך הוצרך הגמרא לומר הטעם משום דאין אשה חונקת בנה.

ובזה מְיַנְשֵׁב מֵה שְׁהֵעִיר מֵעֲלָתוֹ נִי דְבִזְוֹנָה דְשָׁכִיחַ שְׁחֻנְקָת יֵשׁ לְחֹשׁ אֲפִילוּ בְּמַת הַנּוֹלָד וְלִהְיֵ"ל א"ש דְבִזְוֹנָה דְלֹא מְחַיֵּיבָא מְדִינָא אֲלֵא מְשׁוּם דְמִרְחֻמָּא לִי וּבִזְוֹנָה דְלֹא מְרַחֲמָא ל"ש הַתְקָנָה אֲלֵא מְשׁוּם הַמְיַעֵוֵס אוּ מְשׁוּם ל"פ וְכַנ"ל וְלִכְפֵּי בְּמַת הַנּוֹלָד מִן תְּרֵי וְדַבְרֵי חֻמְמִים שְׁרִירִים וְקִיָּמִים: וּמִטְעָמִים הַנ"ל מְבִנְיָא מ"ש חֻז"ל דְאֵם עֶבֶר וְכִינְס יוֹצִיא דְאֵם לֹא פֶן מָה הוֹעִילוּ חֻמְמִים בְּתַקְנָתָם לֹא מְבַעְיָא אִם הִיא מִינְקָת עֲדִינָן דְהִיא אֲסוּרָה פְּדִלְעִיל מְדִינָא דִיֵּשׁ לְחֹשׁ לְפֻק"נ אוּ לְהַשְׁגַּת גְּבוּל וְכַנ"ל מֵה"ת אֲלֵא אֲפִילוּ בְּנִתְנָה לְמִינְקָת אֵם עֶבֶר וְכִינְס יְקִיָּים אֲפִתִי יַפְסִיד הַנּוֹלָד ע"י תְּקִנַּת חֻז"ל שְׁתַּתְּנָן הַנּוֹלָד לְמִינְקָתוֹת עֶבֶר וְתַנְשֵׁא לְבַעַל וּא"כ מְצַד סְבָרָא זֹו ג"כ אֵין חִילּוּק בֵּין אֲלֻמְנָה לְגְרוּשָׁה אוּ זֹוּנָה כִּי בְּכֻלָּם יֵשׁ לְחֹשׁ לְזָה.

וּמִטְעָם זֶה אֵין אֲנִי מְבִין סְבָרַת הַטו"ז שְׁהֵבִיא הַב"ש בְּסִי י"ג סִקְל"ז דְבִאֲלֻמְנָה עֲשִׂירָה כְּגוֹנָא דְעֻבְדָּא דִס' אֲמוּנַת שְׁמוּאֵל וְאֵם עֶבְרָה וְנִישְׂאָת לֹא תִצָּא וְלִדִּידָן גַּם בְּזֹוּנָה פֶן וּמִטְעָם הַנ"ל לֹא הִבְנִיתִי סְבָרְתוֹ דֵא"כ מָה הוֹעִילוּ חֻמְמִים בְּתַקְנָתָם: וְעוֹד דְהִרִי אִם עֶבְרָה וְנִישְׂאָת אִם נִימָא דְחֵיב לְגְרָשָׁה אֲפִילוּ אִם תַּחְזוֹר הַמִּינְקָת הָרִי הָאֵם יְכוּלָה לְמַסְבֵּסוּ בִיעֵי וְחֻלָּב פִּינּוֹן שְׂאִין לָהּ בַעַל וּמִטְעָם זֶה כ' הַנוּב"י בְּסִי י"ב דְאֲפִילוּ בְּשׁוּגַג דְאֲמִרִינּוּ בְּהִבְחָנָה דְדִי בְּהַפְרָשָׁה לְעִנְיָן מִינְקָת אִיכ"ל דְבַעֲיָנּוּ דְוּוּקָא גֵט דֵאל"כ אֲפִתִי יֵשׁ הַפְסֵד לְנּוֹלָד דְאֵם תַּחְזוֹר דְלֹא מְצִיא לְמַסְמֵס לִי ע"כ בְּנִידוֹן דִּידָן אַע"ג דִיֵּשׁ מְקִילִין בְּעֶבֶר וְנִישְׂאָה לֹא הִבְנִיתִי טְעָמָם לְעוֹמְקָם וְאֲפִשֵׁר דִס"ל כַּמ"ש הַר"ן בְּקִדּוּשֵׁין דָּף ס"ג ע"ב דְמַסְפִּיקָא אֵין יְכוּלִין לְהוֹצִיאָה מִיַד הַבַּעַל שֶׁהוּא מְוַחֲזֵק בָּהּ.

אֲלֵא דְהֵתָם אֵיירִי בְטוֹעֵן בְּרִי אֲבָל פֶּאֵן לֹא מְצִינּוּ דְגַבִּי אִסוּר יֵהָא יְכוּל לִזְמַר קִים לִי כְּדִיעוֹת הַמִּתִּירִין וְלִכְפֵּי אֵין אֲנִי מְכַנְסֵי עֲצָמֵי בְּדַבְרֵי הַזֶּה וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָה וְהִי לֹו שְׁלוֹם מְנַאי הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעָזְאוּע.

תְּשׁוּבָה לִד בַּעֲזַה"ת יוֹם ד' לְסִדְר וְיַגֵּשׁ שְׁנַת תַּרל"ט לַפ"ק חוּסֵט יַע"א.
הַחַיִּים וְהַשְׁלוֹם וְכָל טוֹב לְהַרְבֵּ הַגְּדוֹל הַמְּפֻלָּג מוֹה' קְאָפֵל נ"י הַאֲבַדְק"ק וְעַרְבוּי יַע"א.

מְכַתְּבוֹ קַבְלִיתִי וְאִם אֲמַנָּם שְׂאִין אֲנִי בְּקוֹ הַבְּרִיאָה וּמוּטָל עַל עֲרֵשׁ דְוִי וְאֵין אֲנִי מְשִׁיב בְּלֵא"ה. רַק מְפַנֵּי הַכְּבוֹד וְגַם מְפַנֵּי שְׁהַשְׂאָלָה הִיא שְׂאָלָה גְּדוּלָה וְדַבְרֵי גְּדוּלָה וְלִזְאֵת מְפִי יִקְרָא וְאַחַר כּוֹתֵב עַל הַסְּפָר לְהַשִּׁיב לוֹ וְלֹא לְהַכְרִיעַ בֵּין הַפּוֹסְקִים אֲלֵא לְהַצִּיעַ דַּעֲתִי וּמֵעֲלָתוֹ נִי יַעֲשֶׂה כְּחֻמְמוֹת וְדַעֲתוֹ: הַנֵּה מֵעֲלָתוֹ נִי הָאָרִיף וְהֵבִיא כָּל דַּיעוֹת הַפּוֹסְקִים הַמִּתִּירִין וְגַם דַּעַת הָאוֹסְרִין וּבְגוּף הַדִּין שְׁמִתִּירִין הַפּוֹסְקִים בְּזֹוּנָה הִיא מְשׁוּם דִל"ש אוּ מְשׁוּם דַּעַת ר"ש שְׁמִתִּיר בְּגְרוּשָׁה וְע"ז כְּבָר כ' מֶרֶן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס ז"ל בְּכַמְהָ תְּשׁוּבוֹת וּבִס' בֵּית מֵאִיר בְּסוּפּוֹ בְּצֻלְעוֹת הַבֵּית בְּסִי ה' שְׁהוּא אִסוּר דְאוֹרְיָתָא מְשׁוּם מַעְרוּפִי"א שֶׁל חֲבָרוֹ דְהִיא אֲסוּר מְשׁוּם אֵל תַּסַּג גְּבוּל וּבִירוּשָׁלַיִם אֲסוּרוֹ מְקַרָּא דְדַבְרֵי קַבְלָה דְלֹא תַסִּיג גְּבוּל עוֹלָם וְאֲפִילוּ נִתְּנָה לְמִינְקָת.

הָרִי כָּל נִתְיַנְתָּה רַק בְּכַדִּי שְׁתַּנְשֵׂא וּא"כ הַנִּישְׂוֵאִין גְּרָמוֹ שְׁלֵא לְהַנִּיק וְאִיפָּא הַשְׁגַּת גְּבוּל וּמִטְעָם זֶה נִרְאָה בְּזֹוּנָה דְנִתְּנָה בְּנָה לְפִינְדַע"ל הוּי"ז וּמַכ"ש בְּנִידוֹן דִּידָן שְׁלֵא נִתְּנָה בְּשִׁבִיל נִשְׂוֵאִין אֲלֵא מְשׁוּם גְּנָאי וְקַלוּת.

כה"ג אין איסור השגת גבול אלא משום לא פלוג ומטעם שנתנה בנה למינקת לא התירו חכז"ל אלא הנה דברי ר"ג דקי"ל כר"מ ול"פ רבנן פמבנאר בכתובות דף ס' ע"ב: אף בנגידון דידן איכ"ל דהנה המהרש"א הקשה בכתובות דף ה"ל למה התיר הר"ש בגרושה קא קי"ל כר"מ דל"פ בהבנה ותי' הפנ"י ושאר אחרונים דהיכא דמינכר מילתא גם ר"מ מודה דשרי וא"כ בנגידון דידן שנתנה הבן לפינדע"ל הוי"ז שהיא ג"כ דבר שהיא מלתא דתמוה ונפר וגם עוד פנין דהתיר הר"מ א במפקרת וכו' במקצת תשובות הטעם דאין במפקרת תועלת אם לא תנשא דיש לחוש דשוב תזנה ותתעבר ואין תועלת לנולד וא"כ.

ה"נ לפי מ"ש מעלתו נ"י דהיא עדיין קשורה בהנכרי שזינתה עמו ככלב יש לחוש שנתנה עמו: וטעם שלישי דאפילו לדעת מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל דהיכא דהוא לטובת הנולד שרי ה"נ בנגידון דידן שנתעברה מגוי ונתנה הנולד שילדה לפינדע"ל הוי"ז כדי שלא תמיר גם היא וישתדלו אחיה לקושרה בשידוכין עם בר ישראל אבל א"א להמתין כ"ד חודש ואם תנשא לבר ישראל הוא אפשר שיהיה ישראל והוא נאחיה וישתדלו להוציא את הנולד מהפינדע"ל הוי"ז כי כן חוקי הפינדפ"ל הוי"ז שהנולד הנולד מישראלית נכתב על שם יהודית ואפשר ליקח אותו משם ואם לא תנשא לב"י היא וישתקע בגוים והיכא דאיכא טובת הנולד גם מרן הגאון מודה דשרי: אלא דהתועלת ההוא הוא רק חשש מיעוט שיהיה כן.

אף גם עיקר תקנת מינקת כבר ביאר מרן הגאון בחת"ס זצ"ל וגם אני כתבתי בתשובות לעיל שהיא רק משום דחששו חכז"ל למיעוט הנולדות החלשים. וא"כ פנין דעיקר התקנה משום מיעוט ה"נ אי איכא תועלת לנולד אף דהוא מן המיעוט אלא הא מיעוט נדחי מיעוט הראשון.

ובלא"ה קא פתב הנוב"י מהדו"ת דהא דאין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירו ולקח לא התירו איסור מינקת משום המרת הדת (וכמו שפסיק המג"א בסוס"י ש"ו מ"מ לענין נולד שלא פשע ואנו יודעין שאם יבוא לזה בקטנותו ישאר פן לעולם אפשר שאומרים לזה שרוצה לקחת אותה חטא כדי שיזכה הנולד ויהא ניצל מהמראה עיי"ש בנוב"י חאהע"ז מה"ת סי' לד) ולכאורה נהי דמשום עצמה דהיא פשעה לא התירו מ"מ על בניה שיהיו לה אח"כ שהם עפ"י דין ישראלים הי' לן לומר דמומר לחטוא כדי שיזכה כו' אלא פנין דעדיין לא באו לעולם ואיכא ספיקא אם יהי' לא התירו איסור ונדאי משום ספק הצלה: וא"כ בנגידון מעלתו נ"י לפי מ"ש דהיא קשורה בו עוד כפלב בגוי ההוא והוי כנודאי שישתקעו גם שאר בנים וכוונת הי' נראה לכאורה לאמר חטא בשביל שיזכו הבאים אחריהם לעולם.

פן הי' נ"ל לכאורה וכבר כתבתי שאין אני מכריע בזה כלל ושאני כותב כל זה בלי שום עיון בספר ומעלתו נ"י יעשה כפי מה שנתראה לו שע להתיר יש לו סמיכה להציל נפשות מישראל ומעלתו נ"י הוא מבפנים לשום על לב אולי אפילו יתירו לבר ישראל המשוך יש חשש שט עוד תהא נשאר קשורה בו כפלב ואם ידורו בכפר ההוא יהי' עוד חשש גדול יותר ולזאת צריך לזה השגחה וזהירות ביותר וכ"ז כתבת לא להלכה ולמעשה אלא להעיר שדעתך פן נוטה ואם מעלתו מ מסתפק ישאל את פי גדולי הדור ואני הנראה לפי ענ"ד כתבתי דברי ידידו הדו"ש הק' משה שיק מברעזאנוע.

תשובה לה לברר דין מי שהלכה אשתו וגיסו למדינת הים ובאו ואמרו לנו שמתו ונשא אחותה אשת גיסו ואח"כ באו אשתו וגיסו ממדינת הים מאי דין אשתו ודין אשת גיסו.

הנה דין זה הוא הלכה פסוקה בטוש"ע אהע"ז סי' ט"ו סעי' נ דאשת גיסו צריכה ממנו גט אפילו ניסת עפ"י ב' עדים ואשתו אסורה לו וזה פדעת הרמב"ן שהסכים עמו הרא"ש והטוש"ע ולא באתי אלא לפי שראיתי בעלי שצ"ה מכתב ס"ד שהביא שם בשם הרב מהר"א האבדק"ק מינסטר להכריע להלכה ולמעשה דלא פרמב"ן אלא פהראב"ד ואנכי לא להכריע באתי כי ידעתי את מך.

ערפי ומה אנחנו ומה שפלינו נגד מאורי אור אנו ככל חזו שמש והלא קטנה עבה ממתנינו וכל הש"ס וכל דברי הגאונים היו לפנייהם סדורים ומאירים ואנחנו פעורים מגששים באפילה ואלמנה הם אנו כמי שלא באלו לעולם ולא באתי אלא לברר שחבל הגדולים והגאונים מעא הרמב"ן עד עתה לא הכריעו בזה נגד דבריו וטוב ניפה עשו כי עיקר צורת השמעתתא פדבריו ואען ואומר: הנה ביבמות דף צ"ד ע"ב מוכרח אליבא דרב ושמואל אי פסקינן כר' יוסי וכפירוש ר' אמי ע"כ טעמ' דר"י משום דחיישינן דיאמרו גירש זה ונשא זה וכפרש"י שם בד"ה דלמא אדר"א וא"ל גם בנישאת בעדים יש לחוש לזה והראב"ד לטעמ' כ' דבעדים התפשט רק משום איתו לאחלופי בשאר נשים שהלכו בעליהן למדה"י וכבר הקשה היש"ש והובא בק"נ דא"כ דחיישינן לאחלופי גם באשת אחיו תאסר ולמה סובר רב ושמואל דאם נשאה אחיו שהיא מותרת ומאי טעם אמר יבמה אינה כא"א.

ומ"ש שם בשצ"ה דבאשת גיסו גזרינן משום איתו לאחלופי הואיל ושייף חשש גירש זה ונשא זה דבריו הם בלתי מובנים אי שייף חשש זה א"כ אצ"ל משום אחלופי ותו לדבריו דלא חיישינן לאחלופי כי אם היכא דיש לחוש לגירש זה א"כ, ע"כ גם בעדים שכ' הראב"ד דחיישינן לאחלופי יש בו לחוש חשש גירש זה וא"כ פשיטא דגם אשתו אסורה כמו בע"א פיון שהוי באחות גרושת ועוד דהרי מבואר בראב"ד עצמו המובא בדברי הרא"ש בהיפוף דבאשת גיסו לא שייף חשש גירש זה: אלא נראה דטעמו של הראב"ד הוא משום דס"ל דבאמת לפי ר"ה איכ"ל דגם בעדים אסור אבל הראב"ד פסק כתי' השני כא"נ דרב ושמואל פליגו בדבר המנוא או אי קדושין תופסין ביבמה ולדידהו סובר הראב"ד דלכ"ע באחות אשתו ל"ש גירש זה ונשא זה ואפי"ה אסורה משום אחלופא וכדאמרינן ביבמות צ"ג ע"ב ובהזורק דף פ' ע"ב ביבמה לזר דפסולה ליבם רק משום אחלופי ולכך סובר דבעדים מותר לכ"ע.

ובאמת דגם הרי"ף המובא ברא"ש בפרק האשה שהלכה א' דסובר דעיקר גזירת איסור אשה לאישה הראשון הוא משום קנס ע"כ סובר פאיף תירוצים כא"נ דפליגי ביבמה בדר' המנוא או בקדושין אי תופסין ולכך פוסק באמת אפילו היכא דליכא חשש גירש זה אסורה לבעלה הראשון משום קנס דמחזי כפשיעוּתא.

והרא"ש שם הקשה עליו ובאמת לק"מ לדעת: והרא"ש לטעמ' דסובר וכ' פן בהלכה ו' דהנף תירוצים לאו עיקר דהעיקר כתי' הראשון וכפירוש ר"ה אבל אין דבר זה מוכרח להקשות ולכך באמת לדעת הרי"ף אפילו באשת אחיו שחזיבמה בטעות אסורה לאחיו

וכמ"ש הב"ש בסי' ט"ו ס"ק כ"ג וא"כ נהישקרי"ף התמיר ולחומרא שפיר י"ל דאפילו היכא דליפא חשש גירש זה ונשא זה יש לאסור דל"ב אין קולא זו מוכרתת ובכה"ג אפשר באמת בעדים פשר אבל באחות אשתו פינו דלפי איקומומא דר"ה הא דרב ושמואל מוכרח ע"כ דבכה"ג שינה בי חשש גירש זה ונשא זה.

ולפי"ז אפילו בעדים מסתבר לאסור וכמ"ש הרמב"ן וכ"כ התוס' דף פ"ח ד"ה אי הכא וכו' דאם החשש משום גירש זה גם בעדים אסור וא"כ מנ"ל דאידיה תירוצים פליגי על זה ונהי די"ל דפליגי להתמיר דאפילו בליפא חשש גירש זה נמי חיישינן וכשיטת הרי"ף אבל מנ"ל דפליגי על סברא המופרחת לפי איקומומא דר"ה ואמרין אפוישי פלוגתא מפשינן: ואדרבה לפי"ז מיושב ביבמות שם דקארי לי מאי קארי ומה עלה על דעת ר' יוסף להקשות ומי אמר שמואל הכי וכו' וכי לא ידע דאיכ"ל דשמואל על פי ר"א קאי אבל להנ"ל א"ש דס"ל פינו דמשמואל מוכח דווקא היכא דיש לחוש משום גירש זה אסרינו ולפי טעם זה מסתבר דגם בב' עדים אסור ודלא כר"ש וא"כ ליפא לפרש הלכה כר"י אליבא דר"א ולכך משני לי אב"י דלעולם קאמר הלכה כר"י אדר"א והיינו במאי דפליגי בפוסל אבל לא באינו פוסל וכמ"ש הרמב"ן ודברי הרמב"ן מוכרחים ועולין שפיר לפי הסוגיא: ואמנם בגוף הטעם שפסלו באשה שהלכה בעלה למדה"י שתצא מזה ומזה כבר כ' שהרי"ף סובר שהטעם הוא משום קנס אסרו והצריכו גט כדי לברר אסורו ומשום שפא יאמרו כו' וסובר דלר' אמי אפי' לר"י אין הטעם משום שפא יאמרו גירש זה והיינו אי אמרי' כא"נ דרב ושמואל פליגי בדר"ה וכינו דמספקא לו אי פסקינן כרב אמי אליבא דר"י ולכך פסק דאסור אשה שהלה וניסת בטעות משום קנס הוא ולדבריו אפילו יבמה נאסרה על בעלה וכמ"ש הב"ש הנ"ל וסובר דהעיקר כא"נ דאיקומומא דר"ה הוא ר"ה לטעמי' דסובר לעיל דף פ"ח דהטעם משום גירש זה כו' אמנם הרא"ש סובר בהיפוף דהעיקר באיקומומא דר"ה וא"כ ע"כ עיקר האיסור משום שפא גירש זה והיינו משום קנסא חיישינן שפא גירש זה: וראיתי בק"נ לעיל ר"פ האשה רבה שהקשה לדין דקי"ל כרע"ק דיש תנאי באירוסין א"כ למה לא חיישינן אפילו בלא קנס לגירש זה כו' ועמדה קושית התוס' לעיל דף פ"ט ע"א ד"ה אמרו קדושי טעות כו' ות' התוס' דל"ש תנאי בקדושין וראיתם מרבנן.

ולפי"ז לדין דקי"ל כרע"ק עמדה הקושיא דבאמת נימא הטעם משום גירש זה כו' אמנם בגוף קושית התוס' והק"נ הנ"ל פלא הלא הסוגיא מפורשת בגיטין דף פ"ט ע"ב וברש"י שם ד"ה אמר לי רב פהנא לר"פ ואת לא תסברא כו' שמבואר משם דאפילו הי' תנאי בקדושין לא גרע מקול וחוששין ודוקא אם נימא קדשה ע"ת אם לא יחזיר בעלה לזה יש מקום אמתלא ומבטל הקול אבל לתנאי שאני פהן שכ' התוס' אין פאן מקום אמתלא וחוששין לקלא וצ"ע: והנה לפי המבואר בש"ס בגיטין שם ולפמ"ש הפנ"י בבבאורו דחשש זה שפא גירש זה ונשא זה הוא רק פקלא בעלמא ואע"ג שהמעשה אמת שקידש מ"מ זה לא גירש ולפי"ז פינו דאנו ידעינן שהקול קדושין שקר למ"ד מבטלין קלא אין לחוש לזה וא"כ הרא"ש לטעמי' שפסק בגיטין שם דמבטלין קלא ה"נ פינו דידעינן דמעשה הקדושין הי' פאלו לא הי' מבטלין קלא ואין לחוש לשפא יאמרו גירש זה ולכך כתב הרא"ש דרק מטעם קנס מדעבדו איסורא קנסו וחששו לשפא יאמרו גירש זה ומיושב קושית הק"נ.

ובזה תתנישב נמי קושית התוס' ד"ה אמרו כו' על פרש"י וזה גופי' פונת הסוגיא דאי
בנתקדשה מותרת משום דאמרינן תנאי היא אע"ג דלא גרע מקלא וע"כ ס"ל דמבטלין
קלא א"כ גם בנשואין אין לחוש לשמא יאמרו גירש כו' דהא מבטלין קלא וא"ש: אמנם
הרמב"ם בפ"י מה' גירושין דין ד' באמת כ' הטעם משום דתנישין שמא גירש זה ואע"ג
שפבר הוכחתי דזה הוי רק פקלא הרמב"ם לטעמי' שפסק לפמ"ש הב"י בס"י מ"ו באהע"ז
בכוננתו דס"ל דלא מבטלין קלא ובנתקדשה כ' שם דשרי' משום דתליא בתנאי עיין
בלח"מ שם דין ו' ובנוב"י סי' ס"ה בחאהע"ז וקעיקר כתי' מוה' פייוויש ז"ל שם דהוי
מקום אמתלא ואפילו בגט עיין בפנ"י דתלינן דגירשה על תנאי וממילא גם הקדושין הי'
על תנאי ואע"ג דלא יצא לאתרי הרמב"ם לטעמי' דפסק בפ"ט מאישות דין כ"ד דהיכא
דנרא' אמתלא אמת לא בעינן יצא לאתרי ופי' פו בכוננת רב זביד בגיטין שם מקום
אמתלא והכריח להרמב"ם זה לדידן דקיי"ל דלא פ"ש דאפילו בנישואת בעדים תצא
ולמה לן למיקנסה וע"כ דתנישי שמא יאמרו שגירש זה ונשא זה ונהי דמטעם זה הי' לן
למימר רק תצא אבל שאר דרכים שהחמירו הם רק קנס לכ"ע וע"כ צ"ל פיון דלענין
דין תצא שנה לאשה הנישאת בע"א שוב הצרכו למימר גם פל הדרכים ביה דאל"כ אתי
לאחלופי וזה דעת הראב"ד הנ"ל: ובזה מנישב דאיכ"ל דגם לר' אמי ת"ק ור"י איכ"ל
דס"ל פהלקתא דגם בעדים פל הדרכים ביה אלא דאשת גיסו ס"ל דל"ש גזירה וחשש זה
שמא יאמרו גירש זה ונהי דבע"א אפ"ה ראוי לקונסה דלא דייקא וגם דצריכה גט מזה
ומזה כי היכא דלא אתי לאחלופה פיון דבמקצת דינים שנה לנשא א"א צריכין שתהא
שנה בכולן דאל"כ שייך אחלופי אבל בעדים באשת גיסו אין חשש פלל למקנה אינו
ראוי וגם גט לא בעי' וא"כ לא שייך אחלופי ולפי דבריו באמת ביבמה שנישאת בטעות
בע"א ראוי למיקנסה ואיכ"ל דגם גט צריכא דלא לייתי לאחלופי ולפ"ז ע"כ לא קי"ל
פאיקומתא דר"ה אליבא דרב ושמואל וכמ"ש לעיל: אבל הרמב"ן סובר כמ"ש הרא"ש
דהעיקר פהאי איקנמתא וא"כ ע"כ מוכח דלא קנסו אלא משום שמא גירש זה ולפ"ז ע"כ
באשת גיסו נמי שייך האי חששא וגם מוכח דאין זה חשש גמור דאל"כ אפילו בנתקדשה
תהא אסורה אליבא דשמואל דסובר דאין תנאי באירוסין וע"כ כתי' הש"ס לעיל דף פ"ט
ע"א וקפ"י הרא"ש דמשום קנס חששו לשמא יאמרו גירש זה וא"כ פיון דגם בב' עדים קי"ל
דלא פ"ש ע"כ דגם בב' עדים קנסו למיחוש גירש זה וא"כ ע"כ הא דפוסק שמואל כר'
יוסי אם פוננתו כר"י כפי' ר"א ע"כ אפילו בב' עדים ס"ל שפוסל על אחרים ופוסל על
עצמו ופסק הלכה הוא רק על פל שפוסל וכיון דהש"ס מביא הפסק הלכה של שמואל
בלי חולק להלכה פסוקה וא"כ פיון דמספקא לן פוננת שמואל והרי"ף פסק דקיימא לן
לחומרא גם בב' עדים צריכין להחמיר ושפיר עביד הטוש"ע בס"י ט"ו שסתמו כדברי
הרמב"ן:

תשובה לו החיים והשלום וכ"ט לידידי ונחביבי הרב הדיין
המצויין בהלכה מופלא ומפולג בתורה וביראה מוה' פיניש ווינטור נ"י בק"ק האליטש
יע"א: מכתבו הנעים קבלתי אתמול כו' ובתוכו רצונו שאלה אחת שאירע בפנוי' אחת
שהיתה בבית איש אהד והיא בת אחות אשתו ונתעברה וילדה והוא והיא מודים שהולד
ממנו ולא דיימא מעלמא ועפ"י פשר ורצון שניהם גירש האיש את אשתו אשר שהה
עמה יותר מעשרים שנה בלי בנים ועתה רוצה האיש לישא את המפונה בת אחות אשתו
המגורשת ורב אהד מהתדשים רצה לאסור את הנשואין עפ"י הרמ"א באהע"ז סימן ט"ו

ס"ק כ"ו שפכת שפל המגרש אפילו בקול נאסר בקרובותיה ומזה דייק שרמ"א בא להוסיף על המחבר לאסור פל הקרובות אף בכה"ג ומעלתו נ"י חולק עליו שאין פוננת הרמ"א פו אלא ללמד דאפי' בקול שטוען המגרש או אפי' נשבע שהקול שקר אפי"ה אסור בקרובותיה וכמו שהביא הב"י בס"י י"ג בשם תשובת הרשב"א אבל דוקא הקרובות המבוארים בש"ס ובש"ע שם לאיסורא אבל בת אחות אשתו מבואר ברמב"ם סוף פ"ב מה' א"ב דנושא אדם אשה ובת אחותו וכו' הכ"מ שהיא מהמשנה וממילא פאן מצוה לישא את המפונה וכמ"ש בהגה"ה סי' קע"ז סעיף ה' אם נדאי בא עליה עכ"ל: וכל דבריו נכונים וברורים ופשוטים כביעוהא בכותחא ואין להאריך בזה ובגזיר דף י"ב ע"א דאמרי' ומודה ר' יוחנן באשה שאין לה בת כו' ולא אחות מוכח דבת אחות אשתו אינה אסורה מיהו מהתם אינו מוכח רק דאינה אסורה מה"ת אלא שבועה קרובים אבל אפתי הי' אפשר לומר דאסורה מדרבנן ומשום שניות (דעל שניות אין חוששין שם בגזיר כמ"ש הב"ש באהע"ז סי' ל"ה סעיף י"א ס"ק כ"ט) אמנם ביבמות דף כ"א מנה השניות ופריך שם מאי שניר דהאי שניר וא"כ מוכח דבת אחות אשתו אינה אסורה לא מה"ח ולא מדרבנן וכך כ' הרמב"ם בפ"ב מאיסורי ביאה דבת אחות אשתו מותרת וכמו שהביא מעלתו והא דתנן בקדושין דף ס"ה האומר קדשתיך אסור בקרובותיה היינו הקרובות שהן הן ערנות או מה"ת או מדרבנן כמו דאיתא לשון זה באהע"ז סימן ל"ה סעיף י"א ובסימן מ"ח וכל היכא דקתני אסור בקרובותיה היינו שהן ערנות או מה"ת או מדרבנן ועל קרובות אלו קאי הרשב"א בתשובה שהביא הב"י בס"י י"ג וגם הר"ן שהביא בד"מ סי' ט"ו אות ו' (אשר משם נובע דברי הרמ"א האלו אשר ממנו רוצה לדייק שביבוס הג"ל): ולכאורה הו"א היכא דמגרש רק לרוחא דמילתא או משום קול אינו אסור אלא בקרובות שהן ערנות מה"ת ולא בשניות שהרי הר"ן שהביא הד"מ בס"י ט"ו אות נ"ו גמן הטעם משום שלא יאמרו נושא קרובת גרושתו והב"ש בס"י י' סק"ב כ' דבאיסור דרבנן לא חיישינן שפא יאמרו ועפי"ז הי' ניחא לי למה קבע הרמ"א הגה"ה זו דאפילו מחמת קול בש"ע סעיף כ"ו גבי אחות אשתו ולא לעיל בסעיף י"ג וי"ד וט"ו שמיירי גם בשניות אלא נדאי דכאן באחות אשתו דליכא ערוה דרבנן הוא דאסור בקרובותיה ולגלות בא דוקא דומיא דערוה דאחות אשה דהיא ערוה דאורייתא וא"כ מדברי הרמ"א גופי' ראי' דלית באחות אשתו ערוה דרבנן: מיהו הדרנא בי דהרי לקמן באהע"ז ס' מ"ח סק"ג מוכח דאצלו הטעם פיון דלשון הגט הוא לשון מדבר בעדו הו"ל פאלו הודה ולכך לא נקט הרמ"א טעמי' דהר"ן ולפ"ז באמת נשאר הדקדוק הג"ל למה קבע הרמ"א הגה"ה זו פאן גבי אחות אשתו וצ"ל דלרבנות קבעו פאן אצל אחות אשתו אע"ג דמותרת לאח"מ או משום דסוף ערנות הוא דקבע פאן וקאי על כל הסימן ועכ"פ הדבר ברור דכל היכא דנקט אסור בקרובות היינו קרובות שהן ערוה או מה"ת או מדרבנן ובת אחות אשתו שאינה ערוה לא מה"ת ולא מדרבנן פשוט שמוותרת לו וממילא איכא פאן מצוה וכמ"ש הרע"א בסימן קע"ז סעיף ה': ולכאורה יש לדון אולי דוקא אם היתה ראוי לו משעת פיתוי איכא מצוה משא"כ פאן דבשעת פיתוי לא היתה ראוי לו משום חדר"ג דאסור לישא ב' נשים מיהו נראה דזיל בתר טעמא פיון שפגמה.

והמהרי"ק בשורש קכ"ט דיקמה זה למזיק וכל היכא דאיכא לאשתלומי אפי' אח"ז פדתנן בהחובל דף פ"ז נתגרשה האשה חייבת לשלם וה"נ ל"ש וא"כ כל דברי מעלתו נכונים

והטוֹעָה בְּדַבַּר מִשְׁנֵה טְעָה וְחֹזֵר מִיָּהוּ לְעִנְיָן לְכַנּוּס הַמְּפֹתָה כְּבָר הָאָרִיף בְּנוֹב"י בְּכַמָּה תְּשׁוּבוֹת לִיָּזְהַר לְעִנְיָן חֲלִיצָה לְכַתּוּב לְזַכְרוֹן שְׁהִלָּד שֶׁל הַמְּפֹתָה אֵינוֹ פּוֹטֵר מִחֲלִיצָה וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָה וְהִי לוֹ שְׁלוֹם מִנְּאִי.

הק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּע. תְּשׁוּבָה לִזְיָחֶנְג עַל רֹב שְׁלוֹם מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם לְכַבּוֹד הָרַב הַמְּאוּהָ"ג הַמְּפֹרָסִם עֲרוּגוֹת הַבְּנִשָּׁם כַּש"ת מוה' יִשְׂרָאֵל דָּוִד נ"י הָאֲבִד"ק פֶּעֶזְזֶנְג יַע"א: מְכַתְּבוֹ הַנְּעִים קַבְּלֵתִי כו' וְהִנֵּה מְדַבְּרִי רְאִיתִי שְׁפוֹכֵר דְּלַדְעַת הַטוֹר בַּאֲהַע"ז ס' ט"ז בֵּת יִשְׂרָאֵל לְגוֹי וּבֵת גּוֹי לְיִשְׂרָאֵל בּוֹזֵה"ז שְׁנֵתְבַלְבְּלוּ הָאֲנָמוֹת אֵינוֹ אֲסוּר מַה"ת וּלְפַעַנ"ד פֶּשׁוּט דְּגוֹי לְיִשְׂרָאֵל אֲפִי לְדַעַת הַטוֹר הוּא מַה"ת דְּהִנֵּה הִלְכָה זֶה דְּהַבּוֹעֵל אֲרַמִּית קִנְאִין פּוֹגְעִין בּוֹ פֶּשׁוּט דְּהוּא בֵּין דְּרָף זְנוּת וּבֵין דְּרָף חֲתָנוּת וְכֵן מְבֹאָר בְּרַמְבַּ"ם פ"ב מַה"א"ב וְכֵן מוֹכַח בְּש"ס בַּע"ז דָּף ל"ו ע"ב דְּמַעֲיָקְרָא מְחַלֵּק בֵּין זְנוּת לְחִיתוֹן אָבֵל כְּשִׁמְסִיק דְּמַהֲלָכָה דְּהַבּוֹעֵל אֲרַמִּית אֲתִי לֹא מְחַלֵּק תּוֹ וְגַם מְסַבְּרָא מוֹכַח דְּהָרִי אֲסוּר זֶה דְּבוֹעֵל אֲרַמִּית ע"י חִיתוֹן גְּרַע מְשִׁלָּא ע"י חִיתוֹן כְּדַמוֹכַח מְדַבְּרִי הַרְמַב"ם הַנ"ל שְׁהָרִי בְּזָנוּת לִיכָא לֹא וּבְחִיתוֹן אִיכָא לֹא וְכִינּוֹן דְּמַעֲשֵׂה שְׁהִי הִי בְּזָנוּת וְנֶאֱמַר הַלַּמְמ"ס דְּפוֹגְעִין בּוֹ כ"ש ע"י חִיתוֹן וַא"כ בֵּינוֹן דְּקִנְאִין רִשְׁאִין לְהַרְגוֹ וַע"כ דְּאֲסוּר מַה"ת בְּפִרְהָסִיָּא: וּפְרִהָסִיָּא זֶה יִלְפִינוֹ מִפְּרִהָסִיָּא דְּקִידוּשׁ הַשֵּׁם דְּבַע' בְּפִנְי עֲשָׂרָה כַּמ"ש הַרְמַב"ם שָׁם.

וְהִנֵּה שָׁם בְּנוֹדָאֵי א"צ שְׁיָהִי בְּפִנְי עֲשָׂרָה אֱלָא אִם יָדְעוּ מִמֶּנּוּ עֲשָׂרָה אֲמַרִּינוּ דְּחֹשִׁיב פְּרִהָסִיָּא כְּדַמוֹכַח מְהָא דְּאֲמַרִּי בְּסִנְהֶדְרִין דָּף ע"ד וְהָא אֲסַתֵּר כְּפִרְהָסִיָּא הָיִי וְכֵן הוֹכִיחַ הַש"ף בִּי"ד סִימָן קנ"ו סק"ד וְכ"כ הַמַּהֲרִ"ק בְּשִׁנְרֵשׁ ק"ס וַא"כ בֵּינוֹן דְּאֲמַרִּי הֵן הֵן עֵינֵי יָחִיד וְהֵן הֵן עֵינֵי בִיָּאָה א"כ חֲשׁוּב מִפְּוֹרָסִם כְּדַאֲמַרִּי בְּאֲסַתֵּר וַא"כ הַנּוֹשֵׂא גוֹי לֹאֲשָׁה וְהַדְּבָר יָדוּעַ וּמִפְּוֹרָסִם בְּנוֹדָאֵי אֲסוּרָה מַה"ת וְקִנְאִין פּוֹגְעִין בּוֹ: וְגַם מִמְּקוֹמוֹ הוּא מוֹכְרָע שְׁהָרִי מְסִיק הַש"ס בְּסִנְהֶדְרִין דָּף פ"ב ע"א וְכֵן פֶּסְקוֹ כָּל הַפּוֹסְקִים דָּאִם לֹא פִּגְעוּ בּוֹ קִנְאִין הוּא בְּכַרְת מְקַרָּא דְּמִלְאָכִי דִּיכַרְת ד' כו' וְשָׁם מְבֹאָר שְׁהִי נוֹשֵׂאִין נְשִׁים נְכָרִיּוֹת וְעַל אֱלָהּ יְבֹאָר הַקְּרָא שְׁהוּא בְּכַרְת וְכִינּוֹן שְׁאִין הַנְּבִיא רִשְׁאִי לְחַדֵּשׁ דְּבָר מַעֲתָה וְכַדְּפָרִיף בְּסִנְהֶדְרִין דָּף כ"ב ע"ב דְּעַד דְּלֹא אֲתָא יְחֻזְקָאֵל מֵאֵן אֲמַרָה מְבֹאָר דְּהָיִי הִלְכָה לַמַּמ"ס וּבָא מִלְאָכִי וּבִיָּאָרוּ בְּקָרָא מְפֹרָשׁ וְכ"כ הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְּשִׁנָּה בְּסִנְהֶדְרִין שָׁם וַא"כ מְדַחֲזִיב כַּרְת עַל הַנּוֹשֵׂא גוֹי דְּחֹשִׁיב בְּפִרְהָסִיָּא.

(וַע"כ דְּזָה הִיא סְבָרַת הַחַמ"ח דְּכ' בְּסִי י"ו דְּדוֹקָא בְּפִרְהָסִיָּא אִיכָא כַּרְת צ"ל מְשׁוּם דְּקָרָא חֹשִׁיב בְּפִרְהָסִיָּא מְשׁוּם דְּנוֹדַע וְכ"כ בְּס' הַחִינּוּף מְצָנָה תַּכ"ט וּבְנִמוּק"י סו"פ בֵּין סוֹרֵר וּמוֹרָה וְהַרְמַב"ן שָׁם: מִיָּהוּ הָר"ן בְּחִידוּשֵׁי סִנְהֶדְרִין שָׁם מְסַתְּפֵק בְּזָה וְרַצָּה לֹאֲמַר דְּאֲפִילוּ בְּצִנְעָא הָיִי בְּכַרְת ע"ש וְזָה כְּדַעַת הַב"ש מִיָּהוּ לְדַבְּרִי גַם בְּצִנְעָא מַה"ת אֲסוּר וַא"כ מְדַכְּתֵב הַרְמ"א בְּסִי ט"ז סְעִיף ב' דְּדוֹקָא בְּפִרְהָסִיָּא יְהָרַג וְאַל יַעֲבֹר וַע"כ דְּסוֹבֵר כַּח"מ וְהַחִינּוּף וְסִינְעָתָם).

וְהִנֵּה בֵּינוֹן שְׁהוֹכְחֵנוּ שְׁהַנּוֹשֵׂא אֲשָׁה גוֹי אֲסוּר מַה"ת וְהוּא בְּכַרְת וְזָה ג"כ מְבֹאָר דְּלֹא בּוֹ אֲנָמוֹת מִיָּרִי דְּהָרִי מַעֲשֵׂה דְּקִנְאִין פּוֹגְעִין נֶאֱמַר בְּתַחֲזִילָה עַל הַמְּדִינִית דְּלֹא מִז' אֲנָמוֹת נְחֹשְׁבִים וְכֵן הַקְּרָא דְּמִלְאָכִי עַל כָּל הָאֲנָמוֹת נֶאֱמַר וְגַם אִז כְּבָר הָיִי מְבֹלְבְּלִים וְלֹא נִשְׂאָר בְּלֹא"ה מִז' אֲנָמוֹת שְׁהָרִי כְּבָר הִי סִנְחָרַב וּבְלַבְלָן וְעַכ"פ מְבֹאָר דְּאֲפִי לְדַעַת הַטוֹר דַּס"ל

דלא תתחתן קאי על ז' אַנמות ע"כ הנושא גוי' עובר מה"ת והוא בְּכַרְתָּ וְע"כ מ"ש הטור
בסי"ט ז' דגוי' אסורים מְדַרְבְּנָן ע"כ היינו בצנעא והיינו פְּשֵׁאֵינוּ דְרַךְ נִשְׂוֵאִין בְּמִקּוֹם
עֲשֵׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל: אַמְנָם בְּאַמַּת אַנִי תְּמָה פִּינוּ דְבוּעַל אַרְמִית בְּפִרְהֶסְיָא אַלְיָבָא דְכָל הַדְּיַעוֹת
חֲיִיב פְּרַת אַפִּי' אַם הִיא מִשְׁאַר אַנְמוֹת וְע' בְּרַמְבַּ"ן וְנִמוּק"י סוֹף פְּרָק בֵּן סוֹרַר וּמוֹרָה וְהָא
קו"ל דְּלֹא עָנַשׁ אַא"כ הַזְהִיר וְהִכָּא נֶאֱמָרָה הַאֲזַהְרָה לְלֹאוּ הַזֶּה וּבִשְׁלָמָא לְהַרְמַב"ם
דְּסוֹבַר דְּגַם בְּשֵׁאֲרָ אַנְמוֹת מִיְיָרִי קָרָא נְהִי דְבִנְנוּת סוֹבַר הַרְמַב"ם דְּלֹא נֶאֱמַר מ"מ אִיכ"ל
דְּלִיָּף לֵה מְהֵתָם אֲבָל לְהַטוֹר הַנְּ"ל קָשָׁה טוֹבָא אַם נֶאֱמַר דְּקָרָא לֹא קָאִי רַק אַז' אַנְמוֹת
הִיכֵן נֶאֱמָרָה הַאֲזַהְרָה וְתוּ תְּמַהֲנִי טוֹבָא דְהָרִי מְבוֹנָר בְּעֶזְרָא קְאָפִיטְעַל ט' פִּי"ד דְּאֵת
בְּנוֹתִיכֶם אַל תִּתְּנוּ לְבְנֵיהֶם וּבְנֹתֵיהֶם אַל תִּשְׂיֵאוּ לְבְנֵיכֶם וְאִין הַנְּבִיא רִשְׁאִי לְחַדֵּשׁ דְּבַר
מַעֲתָה פֶּמוּ שְׁדַרְשׁוּ חֲזו"ל מֵאַלְהָ הַמְּצוֹת וְכַדְבְּרִיָּה בְּסִנְהֶדְרִין דְּרַף כ"ב ע"ב עַד דְּאֵתָא
יְחֻזְקָאֵל מֵאֵן אַמְרָה כו', וְכַבֵּר בִּיָּאֵר הַרְמַבַּ"ן בְּמַגְנֵן הַמְּצוֹת שְׁוֹרֵשׁ ב' בְּסוֹפּוֹ דְּכָל הַנְּאָמַר
בְּנְבִיאִים דְּרַךְ צִיּוּי הוּא מַה"ת וְא"כ גַּם פֶּאֵן ע"כ מַה"ת הוּא וּלְכַהֲפ"ח מֵהַלְמַמ"ס וְנְהִי
דְּמִשְׁם רֵאשׁ הַפְּרָשָׁה מִשְׁמַע דְּלִקְחוּ נְשִׁים מִז' אַנְמוֹת מ"מ הָא פְּלַל שְׁם גַּם שְׁאֵר אַנְמוֹת
וְתוּ דְהָרִי זֶה הוּי לְאַחַר שְׁכָבַר בְּלָבַל סְנַחְרַב אַת פֶּל הַאֲנְמוֹת: אֲלֵא וְדַאי הוּאִיל וְנִישְׂוֵאִין
מִקְרִי פְּרַהֶסְיָא וּבְפִרְהֶסְיָא בְּוֵדַאי אֲסִיר וְעֲלִיו קָאִי לֹאוּ דְלֹא תִקַּח וְא"כ יִשְׂרָאֵל הַנוֹשֵׂא גו'
פְּשִׁיטָא דְמַה"ת אֲסוֹר וְחֲיִיב פְּרַת אַף גַּם גוֹי הַנוֹשֵׂא יִשְׂרָאֵלִית נְהִי דְכַרְתָּ לִּיכָא כְּמ"ש
הַרְמַבַּ"ן בְּמִלְחָמוֹת וְנִמוּק"י סו"פ סוֹרַר וּמוֹרָה אֲבָל לֹאוּ וְדַאי אִיכָּא וְהָא דְכ' הַטוֹר דְּאִינְהָ
אֲסוֹרָה אֲלֵא מְדַרְבְּנָן הִינּוּ בְּצַנְעָא אֲבָל אַנּוּ דְבַעֲיִנּוּ בְּרַכַּת חַתְּנִים בְּעֲשֵׂרָה וְא"כ פֶּל
נִישְׂוֵאִין הוּי פְּרַהֶסְיָא וְאֲסוֹר מַה"ת אַפִּי' לְדַעַת הַטוֹר: וְהִנְהָ קוֹשְׂיָא הֵרֵאשׁוּנְהָ הִי אֲפִשְׁר
לוֹמַר דְּהַטוֹר סוֹבַר דְכַרְתָּ לֹא בְּעִינּוּ אַזְהָרָה, וְכַדְמַתְרֵץ הַש"ס בְּמַפּוֹת דְּרַף י"ג ע"ב אַמְנָם
הַרְמַבַּ"ם לְטַעְמִי' דְּפִסְק דְּגַם בְּכַרְתָּ בַעִי' אַזְהָרָה וְכִמוּ שְׁהֶאֱרִיָּה בְּמַגְנֵן הַמְּצוֹת שְׁוֹרֵשׁ י"ד
וְעִינּוּ בַלַּח"מ פִּי"ח מְסִנְהֶדְרִין דִּין י"ב שְׁבִיָּאֵר וְתִי' דְּבְרִיו מִש"ס הַנְּ"ל וְא"כ ע"כ קָאִי לֹאוּ
דְלֹא תִתְּחַתֵּן גַּם עַל שְׁאֵר אַנְמוֹת אַמְנָם מְכַח קוֹשְׂיָא שְׁנִי' נִרְאָה עֵיקַר דְּהַטוֹר מוֹדָה וְעַפ"י
הָאִמּוֹר ע"כ שְׁלֵמָה שְׁנַשְׂא אַת בַּת פְּרַעֲזָה ע"כ אַפ' לְמֵאִי דְמַסִּיק הַש"ס יְבָמוֹת דְּרַף ע"ו ע"ב
דְּהִיָּתָה רַק לְזִנוּת אַפ"ה צְרִיָּה לוֹמַר כְּתִי' הַש"ס דְּמַעֲיָקְרָא דְּגִיּוּרִי' גִּיּוּר' וְכְמ"ש הַהַמ"ג
סוֹפִי"ג מַה' אִיִּסוּרִי בִיָּאָה וּמִיָּנֻשְׁב קוֹשְׂי' הַלַּח"מ דַּל"כ הָא הוּי פְּרַהֶסְיָא וְהוּא בְּכַרְתָּ
וְכַנְ"ל וְאִיָּה קְאָמַר קָרָא נִיָּאָהָב שְׁלֵמָה אַת הַשֵּׁם כו' אֲלֵא וְדַאי דְּגִיּוּרָה אֲלֵא שְׁלַבְסוֹף אַתְגָּלִי
דְלֹא הִיָּתָה גִּירוֹת שְׁלֵמָה אֲלֵא לְאַהֲבַת שְׁלֵמָה וְכִמוּ שְׁהֶאֱרִיָּה הַרְמַבַּ"ם שָׁם: וְלְכַאוּרָה הִי'
אֲפִשְׁר לִישָׁב בְּדְרַךְ אַחַר דַּעַת הַטוֹר דְּלַעוֹלָם קָרָא דְלֹא תִתְּחַתֵּן דוֹקָא בּוֹ' אַנְמוֹת בְּגִיּוּרֵיהֶן
וְאַפ"ה שְׁפִיר יֵשׁ אִיִּסוֹר בְּכָל הַגּוֹיִם קוֹדָם גִּירוֹת מְקָרָא דְלֹא תִהִי קוֹדֶשָׁה מְבָנוֹת יִשְׂרָאֵל
וְלֹא יִהִי קוֹדֶשׁ לְפִי דַעַת הַתְּרַגּוּם בַּפ' תַּצֵּא דְיִלְפִינּוּ מְנָה דְלֹא יִשָּׂא בַת יִשְׂרָאֵל עֶבֶד וְיִשְׂרָאֵל
לֹא יִקַּח שְׁפָחָה הוּאִיל וְאִין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ וְא"כ מְמִילָא גַּם ע"י גוֹי וְגִיּוּרָה נַעֲשֵׂה קוֹדֶשׁ
וְקוֹדֶשָׁה וְאֵע"ג שְׁהַרְבַּ הַמַּגִּיד בַּפ"א מְאִישׁוֹת וְב"ש סִי' כ"ו כ' דִּאִיכ"ל דְּגוֹי שְׂאֵנִי דְבַבְנִי
יִשְׂרָאֵל כְּתִיב זֶה שִׁיָּה לְפִי מַה שְׁמִפְרֵשׁ הַרְמַבַּ"ם דְּלֹא נִכְלָל בְּכָלֵל הַלָּאוּ דְלֹא יִהִי קוֹדֶשׁ
דְלֹא יִסַּב עֶבֶד רַק דְּנִימָא דְאֲסוֹר מִשׁוּם זִנוּת עַל זֶה שְׁפִיר י"ל דְּהַכְּתוּב הַקָּפִיד דוֹקָא הִיכָּא
דְּנַעֲשֵׂה ע"י שְׁנֵי יִשְׂרָאֵלִים וְגִזִּיה"כ אֲבָל לְפִי הַתְּרַגּוּם א"כ כְּתִיב לֹא תִהִי קוֹדֶשָׁה מְבָנוֹת
יִשְׂרָאֵל אֲבָל ע"י מִי הִיא נַעֲשֵׂה קוֹדֶשָׁה זֶה אִינוּ מְבוֹנָר וְכִמוּ שְׁאָמַר דַּע"י עֶבֶד הַנְּ"ל ע"י גוֹי
פִּינוּ שְׂאִין הַקְּדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּגוֹי וְכֵן לַעֲנֵן קוֹדֶשׁ וְא"כ שְׁפִיר אֲסִיר מַה"ת שִׁישָׂא גוֹי

ישׂראלית וישׂראל גוי' וא"כ זהו הלאו והאזהרה של פרת ומטעם זה אסר עזרא: אָמְנָם הטור לטעמ' א"א לומר אלא כמ"ש מתחלה דמה"ת אסור או מקרא דלא תתן בנה כו' דקאי על אזהרה לפרהס' או הנראה יותר דמהלמ"ס אסור בין גוי' לישׂראל ובין ישׂראלית לגוי' לכהפ"ח בפרהס' ובא עזרא ואסמ' אקראי דלטהור ליפא למימר מקרא דלא יהי קדש דהרי מבואר להדיא בטור סי' ט"ז דהוא רק מדרבנן ואדרבה להרמב"ם הי' אפשר לומר דאע"ג דכתב בפ"ב מא"ב דאינו לוקה והביא ראי' מדהתירה התורה לעבד עברי והמל"מ בפ"ג מעבדים דין ג' הרבה להקשות עליו: ולפי ענ"ד י"ל להרמב"ם כמ"ש החינוך סי' ר"ט דשפחה אסורה מה"ת מקרא דכי יסיר את בנה כו' דלהרמב"ם הפירוש כל המסורין ואפ"ה חידוש הוא שחדשה התורה בעבד עברי שיהתירה התורה את זה לעבד אלא דהרמב"ם בא לאפוקי מהתרגום דסובר דיש לילוף מלא תהיה קדשה דאסירה.

ע"ז בא לומר דזה ליתא דהרי אסור זה הותר אצל עבד וא"כ א"א למילוף מלא תהיה קדשה דיש ליפרוך מה לשפחה שהותרה אצל עבד ולעולם גם הרמב"ם מודה דשפחה אסורה מקרא אחר דהיינו מפי יסיר ובזה מיושבים כל קושיות המל"מ אָמְנָם לדעת הטור ליפא למימר פן דבהדיא מבואר דאינה אסורה אלא מדרבנן וכן צ"ל דהרי הוא אינו פוסק לרבות כל המסורין ועכצ"ל כדלעיל דמהלמ"ס נאסר בין גוי' לישׂראל ובין ישׂראלית לגוי' לכהפ"ח בפרהס' כנלפע"ד: ומ"ש מעלתו נ"י ששמע להקשות לכמ"ש התוס' בקדושין דף פ"ב ע"ב בשם רבינו נתנאל דגר סגי בהדיוטות א"כ איך קאמרשם מי יימר דמזדקו לי' תלתא הא אמרינן בסוף פירה מי יימר דמזדקק לי' חכם אמרי' אבל היכא דסגי בג' הדיוטות לא אמרינן מי יימר כו' (עיין בשעה"מ פי"ג מא"ב שפיאר זה) ולפענ"ד ל"ק דפשוט הוא דהא דאמרינן דסגי בהדיוטות היינו דלא בעי' מומחין וסמוכין אבל פשיטא דלכתחלה בעינן ת"ח דהרי צריכין שידעו לו יסוה"ד ועיקרי מצות קלות ונחמורות וכיוצא בהן אלא דבדיעבד מהני אפ"ה ג' הדיוטות וא"כ ממנ"פ ת"ח לא ידעי' אי יזדקו הואיל ובעי' ת"ח שייך מי יימר והדיוטות לא יזדקו הואיל דלכתחלה בעי' ת"ח ולא עבדו שפיר הדיוטות המזדקקים והיכא דאיכא אסורא גם הדיוטות לא יזדקו ובזה אחתום בשלום ובברכה המשולשת זידידו הדוש"ת הק' משה שיק מברעזאנוע.

תשובה לח שיל"ת יערגין ער"ח אלו תר"ה לפ"ק: כשמנוע קול שופר יזחק לחיים טובים בספר ה"ה ידידי הרב המאוה"ג המפורסם ערוגת הבושם החרוץ ופנון כש"ת מוה' ישׂראל דוד נ"י האב"ד ור"מ דק"ק פעזונג יע"א מעשה אצבעותיו אמרי נועם כתובים אלי מאת מעלתו קבלתי זה אינה שבועות עם שאלת תשובה אחת על אודות אשה עגונה אשת ר' ניסן ממאדיאבו"ל שנטבע במים שאין ל"ס ואת הנאמר והנגזר עליה מאת ידידי נ"י ראיתי ואנכי לא באתי רק להשיב מפני הכבוד ולעשות רצון מעלתו נ"י אשר ביקש ממנו לעיין במכתבו ולהודיע לו דעתי בזה ובגוף הנדון לא אענה ולא אלו בגדולות ובנפלאות ממני לדבר בתק"ע.

פי הדבר הזה יאמה להביאו לפני גאוני ארץ ולהם המשפט וה' עמם. ובאמת כאשר ראיתי פן תמהתי אם אמת הדבר שיש עדי טביעה ששהו בכדי שת"נ איך לא נתקבלו עד פה בב"ד וברוב הימים הפל נשכח וכי זה הוא אשר שקדו חז"ל על תקנות בנות

ישראל העגונות ומי יודע מה יולד יום: והנני להשיב על דברי מעלתו וזה החלי בעזר צורי וגואלי הנה ראשון העמיד מעלתו יסודו על הע"א המעיד כי תיקף פאשר ראה את המת אמר שלפי קומתו ועביו אין זה כי אם ר' ניסן כו' וע"ז פלפל מעלתו שיהא זה כטב"ע ותליא בפלוגתא דר"ת וסייעתו ביבמות דף ק"כ אי מהני טב"ע כה"ג לאחר ג' ימים והנה יש לדון בזה א' פיון שר"נ הג"ל נטבע במים שאל"ס ונמצא אח"כ איש אחד אשר הי' נרא' לעיני העד שהוא ר"נ הג"ל והנה נדאי טב"ע קי"ל דמהני בכל התור' ואמרנו בתולין דף צ"ו ע"א דאי אמדי עדים דאית להו טב"ע כו' הורגין עליו ומוכח בפ"ס שם דאין חילוק בין ע"א לב' עדים דאי מהני טב"ע בב' עדים ה"ה דמהני ג"כ בע"א ול"ח דע"א אומר בנדמי וקשיא לכאור' על הרמב"ן והרא"ש דחולקין על הרי"ף בר"פ האשה שלם וסוברין דאפ"י חיישינן בע"א שאומר בנדמי אבל בשני עדים לא חיישינן: אבל נראה דלא קשה דלענין איסור דהדין דע"א נאמן באיסורין וגדול פחו באיסורין כמו ב' עדים בדיני נפשות, א"כ מינה כמו בד"נ סומכין על טב"ע דב' עדים ה"ה באיסור סומכין על טב"ע דע"א אבל לענין עדות אשה דבאמת מה"ת בעינן ב' עדים אלא דהקילו בע"א או מה"ת משום דהוי מדעל"ג מכ"מ פיון דבעינן ב' עדים איכ"ל דלא הקילו אלא היכא דל"ש בנדמי אבל היכא דשייך בנדמי לא הקילו וג"כ לא שייך למימר דמדעל"ג לא משקר לפי שהוא אומר בנדמי שפדבריו פן הוא ונרא' לו שלא יתבדה וע"ז הוא סומך ואומר: והנה לפ"ז לכאורה יש לדון לפמ"ש הנוב"י ח"ד בחאה"ע סי' מ"ג להוכיח דמי שנפל למים שאל"ס אפ"י אם לא שהו העדים בכדי שתצא נפשו מ"מ לית לי חזקת חי והוא ספק חי או מת והנה בתשובת מי"ל להלכות אישות והובא בש"ש שמעטא ו' פ"ג וכן במהרי"ק שורש ע"ב כ' דבדשב"פ היכא דלא אתחזק איסור גם ע"א נאמן והוי כמו איסור דע"א נאמן וא"כ היכא דע"א נאמן והוי פתרי ולא חיישינן שייאמר בנדמי וא"כ קשה למה אמרינן גבי הנה"ב' ת"ח שנטבעו בר"פ האשה שלום פגון דאסקוה לקמן וחזיני סימנין דמינ' ילפינן דעל טב"ע לא סמכינן דחיישינן לבנדמי וקשה הא התם ע"א נאמן מה"ת ול"ח לבנדמי מיהו התם י"ל דלא נודע שנטבעו אלא ע"פ נשים וא"כ אפתי הניין בחזקתיהו לולא הנשים וא"כ אמרו והעידו נשים נגד החזקה ומה"ת אינם נאמנים דבעי' ב' עדים פשרים דאין דשב"ע פחות מב' וחיישינן לבנדמי: אף קשה לפי"ז דמאי קשיא להו להתוס' על המנהג שנהגו להתיר על פי עד א' בטב"ע וכן קשה על הר"ן והרא"ש שסוברים דהאיבעי' הוא לענין בנדמי והקשו מהא דאמרין לקמן דף קנ"א דהתיר רבא ההוא דטבע בדגלת כו' וקשה דלמא שא"ה משום דינדעו בו שטבע במים שאל"ס ופסקה חזקת א"א וממילא מה"ת ע"א נאמן ול"ח לבנדמי וכן קשה על הרי"ף דהוא סובר דהא דהאיבעי' דע"א במלקמה אי חיישינן שמשקר הואיל והיא לא דייקא וקשיא לי' ג"כ הך מעשה דדגלת וקשה ג"כ פנ"ל דשא"ה דינדעו דנפל למים שאין להם סוף דלית לי' שוב חזקת חי וממילא לא חיישינן דמשקר פיון דמה"ת הוי פשנים ועיין בנוב"י קמא חאה"ע"ז סי' כ"ח מ"ש להקשות כיו"ב ומה שכ' לתרץ וכוזה מיושב גם קושאי הג"ל אבל דברי התוס' והרא"ש עדיין אינו מיושב כזה: ולכך נראה דהרי"ף סובר פהרמב"ן ריש גטין דף ב' ע"ב וכ"כ הר"ן בגיטין בשמעתינן דשליש דאפ"י בלא לא אתחזק מ"מ אין דשב"ע פחות מב' וקים להו לחז"ל דמעשה דדגלת לא שהו העדים אצלו בכדי שת"נ דאי נימא דהיו עדים ששהו דאז הדין דמה"ת מותרת ורק לכחלקה הדין דלא

תנשא א"כ איך הוכיחו הש"ס ביבמות דף קכ"א ע"א מהנה מעשים דריב"ב לקולא פליג דלמא שא"ה פיון דמה"ת מותרת ורק לכתחלה לא תנשא וכיון שקים להו לחז"ל דבהנה מעשים לא שיהו העדים בכדי שת"נ שפיר קשיא ל' להרי"ף והר"ן והרא"ש מהתם: ועפ"י מ"ש בחדושי דפלוגתא דמהרי"ק ותשובת מי"ה הנ"ל עם הרמב"ן והר"ן תליא בפלוגתא דאב"י ורבא בקדושין דף ס"ו ע"א דסובר רבא דאפי' בשותק אין ע"א נאמן בדבשב"ע אף על גב דשתיקה חשיב לר"ח שם דף ס"ה ע"ב בד"ה נטמאו כו' פרגלים לדבר ומבטלין התזקה ואפ"ה אינו נאמן וכן נראה מלשון הר"ן בפ' האומר הנ"ל דמיייתי ראי' מרבא וא"כ מדויק לשון הר"ף והר"ן שהקשו ממעשה דדגלת ולא הקשו ממעשה דהתיר רב דימי ולפי הנ"ל א"ש דבדגלת התיר רבא אע"ג דסובר בדבשב"ע אפי' ליפא חזקה אין ע"א נאמן רק משום דאקילו בי' רבנן ושפיר קשיא להו למה פאן בהנה ת"ח לא התירו ולכך הוכרחו להקשות רק מרבא עכ"פ הדרינן לנידון שלנו דאע"ג דבעלמא לא חיישינן דהעד אומר בדדמי מ"מ פאן שפיר חשו הואיל והוא מקולי דרבנן לא הקילו אלא היכא דליפא חשש בדדמי: אמנם בדברי הר"ף אינו מבואר היכא דראו עדים או ע"א לאחד שנטבע והפירו בט"ע דניחוש לבדדמי ולפי פי' הרמב"ן פרי"ף דלהרי"ף קא מבעי' לי' רק משום חשש משקר אי נחוש דהעד משקר היכא דהיא לא דייקא וע"ז פשט מב' ת"ח שהתירו עפ"י נשים וס"ד שאמרו שנטבעו וע"ז לא שייך בדדמי רק דניחוש למשקר וס"ד בעדות טביעה אע"ג דלא אמרו קברתיו הוי כמו במלחמה שאמרו קברתיו ומשני דבעדות טביעה לא סגי אלא צריך שיאמרו דהעלהו לקמן ואמרו סימנים והנה סימנים ביאר הרמב"ן דהיינו סימנים במקום המוצנע וכדדרי' דמהדרי' אבדה ועפ"י פי' הריב"ש שפיאר הלח"מ בפ"ג מגירושין ג"כ הוא על דרך זה אלא דסובר דגם בקברתיו יש חשש בדדמי קצת שפא קברו איש אחר ע' בחכ"צ סי' צ"ה וקא מבעי' וקברתיו בע"א אבל בלא קברתיו דשייך בדדמי בודאי פשיטא דאינו נאמן: ולפי"ז פשמדחה דאסקהו לקמן וקאמרי סימנים י"ל דהיינו כי היכא דלא תפשוט בעינין אבל לפי מאי דמסיק הר"ף דהאבעי' איפשטא דהיינו דלהרמב"ן דהאבעי' הוא אי משקר איפשט דלא משקר ולהריב"ש דלדדמי קצת לא חיישינן א"כ י"ל דאפי' בלא סימנים אלא טב"ע לחודא מהני אפי' בראו הטביעה וכן דעת הנוב"י קמא חאה"ע סי' כ"ח בפשיטות דלרי"ף מהני טב"ע לחודא וכן סובר הרמב"ם וכן דעת המרדכי שם בפ' האשה שלום דהא דקאמר וקאמרי סימנים הוא וי"ו המחלקת וגם דעת רמב"ן פן: אמנם ראיתי בתה"ד סי' ר"מ דכ' בפשיטות דאי אמר בטביעה וראיתיו מת לא מהני לרב אלפס ולכאורה הו"א די"ל דכוננת התה"ד דמשנה לר"ח ור' אלפס לאו מחד טעמא אלא דסובר להרי"ף בעי' נמי וקברתיו גבי מים שאל"ס וכמו שהסביר הריב"ש בס"י שע"ח והנוב"י שם כ' זה מטעמין דנפשי' ולא נזכר שהוא דברי הריב"ש אלא משום דאסקוהו לקמן וטלטלו אותו במקום למקום א"כ חזינו דלא בלבלו המים וחשיב כמו קברתיו דידענו דמת ולכך התה"ד בעובדא דידי' שפיר כ' דלר"ח לא מהני משום דחיישינן על טב"ע שאומר בדדמי ולר' אלפס משום דלא טלטלו אותו אמנם התה"ד בעצמו כ' בפסקיו וכתביו סימן רכ"ג דלהרי"ף לא בעינו קברתיו במים שאל"ס וא"כ ע"כ סובר דלהרי"ף לא מהני טב"ע משום בדדמי וקשה מנ"ל: ונראה דגם התה"ד מודה דלהרי"ף אי אמר ע"א שראה אותו על היבשה לאתמר לאתמר שהעלהו והפירו היטב דנאמן דל"ש בדדמי אבל אם אומר

שָׂרָאוֹ אוֹתוֹ מֵת סִתְמָא אֵינוֹ נֶאֱמָר דְּחִיּוּשֵׁינוּ לְבַדְדָּמִי וּמִזֵּה לְמַד הֶרִי"ף דְּהַה"ד בְּמִלְחָמָה
חִיּוּשֵׁינוּ לְבַדְדָּמִי וְצ"ל קְבָרְתִּיּוֹ אֲלֵא שְׁדַעַת הַתַּה"ד וְכֵן דַּעַת חֲכָם אֶחָד בְּרִיב"ש סִי' שַׁע"ח
וְדַעַת הַגְּהוֹת מִי"י וְכֵן נִרְאֶה מְלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ן בְּמִלְחָמוֹת דְּגַבִּי מִים לֹא בָּעֵינוּ קְבָרְתִּיּוֹ אֲבָל
דַּעַת הֶרְשֵׁב"א וְהֶרִיב"ש וְשָׂאֵר הָאֲחֵרוֹנִים וְכֵן נִרְאֶה לִּי מְלִשׁוֹן רִי"ף דְּבָעֵינוּ וְקְבָרְתִּיּוֹ אֲלֵא
דְּעֶסְקוּ בְּטִלְטְלוּ חָשׁוּב כְּמוֹ קְבָרְתִּיּוֹ וּבִש"ע סְעִיף ל"ג הֶעֱתִיק דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם דְּבָעֵינוּ
בְּנֻטְבַּע קְבָרְתִּיּוֹ וְהַחֲמ"ח ס"ק ס"ב כ' כְּלוּמַר שְׂרָאֵהוּ מִיָּד בְּשַׁעָה שְׁהַעֲלוּהוּ וְאֶפְשָׁר שְׁסוּבַר
כְּדַעַת הַחֲכָם שְׁהוּבָא בְּרִיב"ש וְסִיּוּעָתוֹ וְכַנ"ל דְּקְבָרְתִּיּוֹ לֹא דוּק' וְאֶפְשָׁר דְּכַוְנָתוֹ פִּינוּ
דְּרָאוּהוּ בְּשַׁעָה שְׁהַעֲלוּהוּ א"כ הָיִי כְּטִלְטְלוּ וְחָשִׁיב כְּקְבָרְתִּיּוֹ וְכָרִיב"ש.

וְהַנוּב"י בְּסִי' הַנ"ל תְּמָה עָלָיו וְלֹא זָכַר שָׁם כָּל הַדִּיעוֹת הַנ"ל. (וּמָה שְׁתַּמָּה שָׁם הַנוּב"י
עַל הַתַּה"ד בְּכַתְּבִיּוֹ סִי' רַכַּג שֶׁכ' דְּהֶרְמֵב"ם דְּמַצְרִיף קְבָרְתִּיּוֹ הֵינְנוּ דְּנוֹקָא בְּרָאוּ הַטְּבִיעָה
וְתַמָּה פִּינוּ דְּקְבָרְתִּיּוֹ בְּעִי' מִשׁוּם דְּשָׂמָא בְּלָבְלוּ הַמִּים וְלֹא מֵת מֵה לִי רָאוּ הַטְּבִיפ' וּלְפַעַנ"ד
טַעְמָא דְּרָאוּ הַטְּבִיעָה וְיָדְעוּ כִּי מִשַּׁעָה שְׁנֻטְבַּע עַד הַשְּׂתָא א"א לֹו לְחִיּוֹת וּלְכַף אֹמֵר בְּדַדְּמִי
וְאַנּוּ חִיּוּשֵׁינוּ שְׂמָא יָצָא וְשׁוּב נְטַבַּע כַּמ"ש הַנוּב"י שָׁם) וְעַכ"פ זֶה נְכוּן דְּלַדַּעַת הֶרִי"ף
וְהֶרְמֵב"ם וְשָׂאֵר הַרְבֵּה פּוֹסְקִים מְהֵנִי טַב"ע: אִף אֲמַנְם הַתּוֹס' כ' בְּשָׁם הַר"ח דְּלֹא מְהֵנִי
טַב"ע וְלִהְרִינ"ה וְלִהְרָא"ש נְמִי בְּרָאוּ אוֹ בְּיָדְעוּ הַטְּבִיעָה אֵין סוּמְכִין עַל טַב"ע אִפִּי' תוֹף ג'
מִשׁוּם דְּהוּא אַבְעִי' דְּלֹא אִיפְשָׁטָא וְאֵע"ג דְּבָעֲלָמָא קִי"ל בְּאִיסוּרִין דְּאִפִּי' בְּאִיסוּרָא
דְּאוּרִייתָא מְהֵנִי טַב"ע כְּמַבְרָאָר בִּיּו"ד סִי' ס"ג מ"מ בְּעַדוֹת אִשָּׁה דְּהָיִי מְקוּלִי דְּרַבְּנָן הָא
דְּמְהֵנִי ע"א לֹא הִקְלוּ הֵיכָא דִּישׁ לְחוּשׁ לֹוּמַר שְׁהַעִיד בְּדַדְּמִי וְא"כ לַפ"ז אֶפְשָׁר לֹוּמַר
דְּהֵיכָא דְּשִׁיף בְּדַדְּמִי דְּהָיִי אַבְעִי' דְּלֹא אִיפְשָׁטָא אִפִּי' אִי נִישְׂאָת תַּצָּא דְּהָיִי חֲשֵׁשׁ דְּאוּרִייתָא
דְּאִי לֹא הָאֲמִינוּ חֲכָמִים לַע"א וְכַה"ג א"כ עֲמָדָה עַל אִיסוּר תּוֹרָה וְא"כ קִשְׂיָא הָאִיף פָּסֵק
הֶרְמֵב"ם אִם נִשְׂאָת לֹא תַצָּא וְנִרְאֶה פִּינוּ דְּחֲשֵׁשׁ בְּדַדְּמִי הֵינְנוּ כְּמוֹ שְׂבִיָּאָר הֶרְמֵב"ם שְׂרָאֵה
הַעֲד בּוֹ דְּבָרִים שְׂרוּבָן לְמִיתָה וְהַעֲד בְּדַדְּמִי שְׁנוּדָאִי מֵת א"כ אִפִּי' אִי אָמַר בְּדַדְּמִי מ"מ
זֶה אֲמַת שְׂרָאֵה בּוֹ דְּבָרִים שְׂרוּבָן לְמִיתָה וְא"כ מוֹתֶרֶת הִיא מַה"ת דְּאֲזַלִּין בְּתַר רַבֵּי וְרַב
מְדַרְבְּנָן אִיסוּרָה וּלְכַף שְׁפִיר פָּסֵק הֶרְמֵב"ם דָּאִם נִישְׂת לֹא תַצָּא: וְלְכַאוּרָה ה' מְקוּם לֹוּמַר
דְּהֵינְנוּ לְהֶרְמֵב"ם לְטַעְמֵי' דְּנִרְאֶה מְדַבְּרִיּוֹ בְּפִי"ג מְגִירוּשֵׁין וּבִיָּאָר דְּבָרֵי בּוּב"י ח"ר סִי'
ל"א דְּמַה"ת נֶאֱמָר ע"א וּלְכַף זֶה בּוּדָאִי נֶאֱמָר דְּרָאֵה בּוֹ דְּבָרִים שְׂרוּבָם לְמִיתָה וּמוֹתֶרֶת
מַה"ת וְהָאֲבְעִי' רַק עַל דְּרַבְּנָן וּלְכַף אִם נִישְׂאָת ל"ת אֲמַנְם לְהַפּוֹסְקִים דְּרַבֵּי מְדַרְבְּנָן נֶאֱמָר
ע"א א"כ י"ל דְּבַכָּה"ג שְׁלֹא הָאֲמִינוּהוּ וְנִשְׂאֵר חֲשֵׁשׁ דְּאוּרִייתָא וְאִם נִישְׂאָת תַּצָּא לַפְמ"ש
רַש"י בְּשִׁבְתָּ דָּף קַמ"ה ע"ב ד"ה לַעֲדוֹת אִשָּׁה כו' דְּרַבֵּי מִשׁוּם עֵיגוּנָא אֶפְקַעִינָהוּ רַבְּנָן כּו'
וְצ"ע עַכ"פ לְפִי הָאֲמוּר נְהִי דְּלִהְרִי"ף הָאֲבְעִי' בּוּקְבָרְתִּיּוֹ.

מ"מ נַפ"מ בְּלֹא קְבָרְתִּיּוֹ דְּאִי בְּקְבָרְתִּיּוֹ נֶאֱמָר בְּלֹא קְבָרְתִּיּוֹ ל"ת וְאִי בְּקְבָרְתִּיּוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָר
דְּחִיּוּשֵׁינוּ לְמִשְׁקַר א"כ בְּלֹא קְבָרְתִּיּוֹ אִפִּי' נִישְׂאָת תַּצָּא: וְעַפִּי"ז יֵשׁ לִישֵׁב מַה שְׁמַקְשִׁין עַל
הֶרִי"ף אִיף פָּשֵׁט מַב' ת"ח הָא הֵתָם לֹא אָמַר קְבָרְתִּיּוֹ וְאֶפִּי' לַס"ד דְּאִיבְעִי' לֹא מְהִימָן
וְא"כ אֲדַרְבֵּה תַקְשָׁה לְנַפְשִׁי וְלַהַנ"ל י"ל דְּלַס"ד דְּסָבַר דְּרַבִּי הַתִּיר בְּמִים שְׂאֵל"ס ע"כ
דְּסָבַר דָּאֵע"ג דְּאֶפְשָׁר שְׁיִנְצֵל ע"י גְּלִי אוֹ ע"י מְחִילָה שְׁל דְּגִים וְאֶפֶ"ה מוֹתֶרֶת וְא"כ
סְמְכִינוּ אַרְנוּבָא וּמְמִילָא גַם בְּלֹא קְבָרְתִּיּוֹ וְרַק אִם אָמְרוּ שְׂרָאוּ בּוֹ דְּבָרִים שְׂרוּבָן לְמִיתָה
נְמִי מוֹתֶרֶת וְא"כ בְּאֲמַת לְפִי ס"ד זֹו גַם בְּלֹא קְבָרְתִּיּוֹ הָאֲבְעִי' וְזֶה הוּא בְּאֲמַת קוֹשְׁיַת
הַש"ס וְתַסְבְּרָא הָא מִים שְׂאִין לְהֵם סוּף נִינְהוּ כּו' וְהֵינְנוּ כַּנ"ל דְּלֹא סְמְכִינוּ אַרְנוּבָא וּמְמִילָא

בלא קברתיו נמי פשיטא דא"נ ומסיק דמייירי באסקהו וקאמרי סימנים ועכ"פ דעת הר"ח
ע"כ דסובר דקאבע"ל לא איפשטא וא"כ ע"כ סובר דקאבע"ל משום בדרךמי וא"כ לפי מה
דדחי דבעינן חזיוהו לאלתר וגם סימנים א"כ מיינן הוכיחו דטב"ע לחודא לא מהני פאן
בדבר שבבערוה: ולכאורה קשה לי הא הרשב"א והר"ן והריטב"א בחולין צ"ו ע"א הביאו
בשם ר"ח דע"ה אינו נאמן באיסורין בטב"ע וא"כ מאי קשיא לי פאן הא פאן מייירי
בנשים ולא הוי צורבא מרבנן ולכך לא סמכינן אטב"ע ובע"ל סימנים ולעולם דצ"מ נאמן
אפי' בראו הטביעה נאמן בט"ע והנראה לפענ"ד דבאמת הר"ח עצמו שיהביא בחולין
ל"ף לה מפאן דהיכא דאיפא חשש בדרךמי לא סמכינן אטב"ע דנהי דגם ע"ה יש לו טב"ע
והפריה מ"מ חשדינן לי שאומר בדרךמי שאינו משים כ"כ אל לבו לדקדק הדק היטב ולכך
הוא בעצמו יכול לסמוך אטב"ע דקלא וכן בב' עדים שאמרו על א' בטב"ע דקטל נפשין
ולפי"ז בצ"מ הי' אפשר לומר דנאמן בטב"ע ותימה האיך סתמו הפוסקים בשמו ועכ"פ
גם לר"ח מסקו התוס' והביאו ראי' מן המנהג דבאדם שלם סמכינן אט"ע דהוי טב"ע
גמור: ובזה ג"כ לא קשה להר"ח שיהביאו הרשב"א בחולין הנ"ל מהא דאמרו פלוני
דאית לן בי' טב"ע קטל נפשא דבאדם שלם הוי טב"ע שפיר.

ולפי"ז לכאורה קשה איך מביא שם בחולין ראי' דטב"ע עדיף דלמא טב"ע דאדם שלם
עדיף וצ"ל דנהי דלפי הנראה שם מהנהג עובדי דכרפשתא וגבא דבישרא חשיב כמו פאן
דנטבע אחד דמה לי האי אבדה או האי אבדה ושייך בדרךמי וראוי לומר דא"נ מ"מ מדמה
הש"ס צומ"ר בהנהג דברים שנה לטב"ע דעדים באדם שלם: ועפ"י האמור נראה דלא
קשה קושית הב"ש בסי' י"ז ס"ק ס"ח דמהני טב"ע ולקמן סימן קל"ב דלא סמכינן
להרמב"ם על טב"ע דלפי הנ"ל י"ל דבסי' קל"ב מייירי דינדעינן דנאבד לו פאן גט אלא
דחשישין לשני יב"ש כמו שכ' התוס' בגיטין דף כ"ד, ובב"מ וא"כ הוי כמו ראו או ידעו
הטביעה דלא מהני טב"ע.

ועפ"י"ז גם דעת הרמב"ם הוא פדעת ר"ח ואפשר גם להרי"ף וסייעתו נהי דמשמעתי
אינו מוכח דעת ר"ח לפי שיטתם אבל מגיטין שם מוכח ומ"מ פיון דאסקו התוס' דגם
לר"ח באדם שלם מהני טב"ע ככה י"ל גם להרמב"ם וא"כ באדם שלם לא נשאר לנו
חשש לאסור אי גיפר בטב"ע כ"א לדעת הר"ן והרא"ש והטור דסברו לחלק בראו
הטביעה לא סמכינן אפילו באדם שלם אטב"ע: והנה בפירוש דברי הרא"ש נחלקו
המפורשים.

בחמ"ח סי' י"ז ס"ק נ"ה ועיין בק"נ יבמות שם והעיקר נראה לפי ענ"ד פדבריו וכפ"י
מהר"י ב"ל דהרא"ש לא הקיל אלא בראו לאלתר ואינו שלם דלר"ח לא מהני טב"ע
והרא"ש הקיל אם לא ראו הטביעה ולפי ענ"ד דהרא"ש הקיל בתרתי והחמיר בחדא
ור"ח החמיר בתרתי והקיל בחדא דלר"ח דסובר דבאדם שלם מהני טב"ע ומשמע דמוקי
האי דדגלת באדם שלם ולפי"ז באדם שלם אפי' ראו הטביעה מפני טב"ע והיינו קולא
דס"ל דבשלם לא שייך בדרךמי.

מיהו דווקא בלא אשתהי וזה הוא חומרא ועוד חומרא באינו שלם אפילו לא ראו הטביעה
חיישינן לדרךמי ולפי"ז ר"ח דמתיר באדם שלם לאחר כפה ימים ואפילו אשתהי ע"כ
לא ס"ל כר"ח דמוקי לקמן בשלם וזה הוא דקשיא לי להרא"ש וע"ז כ' הרא"ש דלפי

פירושו ניקח דסובר לחלק בין ראו הטביעה ללא ראו: ולפי"ז איכ"ל דאפילו בשלם שניך בדדמי ומיירי בהנה ת"ח אפילו בשלמים ואע"ג.

דג"כ חזינהו מיד אפי"ה לא מהני עד דקאמרי סימנים משום. דאמר בדדמי אבל בלא ראו הטביעה לא שניך בדדמי ולכך אם אינו שלם דמשתנה בעי' חזינהו לאלתר ואז נאמן ובה מיירי בהאי דדגלת וכמו שהאריך ר"ת בס' הישר והובא בקיצור במרדכי ביבמות שם דמוקי להדיא האי דדגלת באינו שלם אבל בשלם שפיר איכ"ל כר"ת דאפי' לאחר כמה ימים ואפי' אשתהה מעידין.

ונה פוננת הרא"ש דלפי מאי שפירש ניקח היינו דניחא דעת ר"ח דהספדים עמו. ונה אפשר לכנון בלשון הטור.

ומ"ש הטור דבאינו שלם לא מהני טב"ע קאי אמצאו מת ולא ידעינן דלא אשתהי כמבואר ברמזים. והרמ"א בסעי' כ"ח הקמיר כל החמרות דבעי' לא ראו הטביעה וגם שיהא שלם גם לא אשתהי: ונהו דלא פדברי הב"ש בס"ק צ' שכ' דגם הטור צירף ב' החמרות וקשה אי חניש לדברי ר"ח איך פסק כר"ת הא לר"ח האי דדגלת מיירי בשלם ולר"ת ע"כ מיירי בחסר ובאמת הב"ש לטעמ' דסובר דגם לר"ח איכ"ל דדגלת מיירי באינו שלם.

ובאמת הי' שם טב"ע וגם סימנים וא"כ שפיר איכ"ל דר"ח סובר נמי כר"ת. אבל לפי ענ"ד צ"ע אי ס"ד דמיירי שם דהי' סימנים בינונים א"כ איך פשט הש"ס ביבמות שם דף קכ"א מהא דרבא דריב"ב לקולא פליג דלמא שא"ה דהיו סימנים וגם טב"ע בטר ג' מצרפין אפילו לת"ק דאפילו לדינא הוכיח העבודת הגרשוני בסי' ע"ב מלשון הת"ק דמהני טב"ע בטר ג' וסימנים בינונים והספדים עמו בנוב"י בעיקר הדין בכמה תשובות וצ"ע.

ולכך נראה דנכון כמ"ש: וא"כ לפי האמור במעשה שלנו שלא הי' שלם. אלא פניו הי' נאכל ונאבד לגמרי ורק גופו נשאר א"כ איכ"ל וכן נראה דבין להרי"ף וסייעתו ולר"ח וסייעתו ומכ"ש להר"ן והרא"ש פניו דידעו הטביעה לא מהני טב"ע אלא שמטעם זה הי' אפשר לומר דלא תנשא אבל אם נישאת לא תצא כמו שפסק הרמב"ם והש"ע בסעי' ל"ג בלא אמר קברתיו.

אבל באמת הם מיירי בפרצוף שלם ואין גופו שלם אבל בנידון שלנו דאין פאן רק גוף לכ"ע תצא חוץ לר"ח דהרי משנה שלימה תנו אין מעידין אלא על פ"פ כו': ועדיין אם הי' תוף ג' או במים ולא אשתהי הי' לכל הפחות שרי' לדעת ר"ת המובא בש"ע סי' י"ז סעי' כ"ה ואע"ג דחלקו עליו מ"מ כ' החמ"ח שם בס"ק מ"ו דמצרפין אותו לשאר אומדנות אבל בנידון שלנו דאשחקה אין פאן שום דיעה המתרת היכא דאינו כולו שלם או לכהפ"ח צורת פניו שלם דהנה בלשון ר"ת בס' הישר יש לדייק בלשונו דיוקים הסותרים זא"ז אמנם לפי מה שהביאו ממנו התוס' ביבמות דף ק"ך ע"א ד"ה אין מעידין מבואר ועפ"י פירוש ר"ת בס' הישר הא' מפרש לתברו.

מדברי ר"ת בס' הישר מבואר דכל שאין הפנים שלם מקרי הטב"ע רק כעין סימן וכשהוא שלם מקרי טב"ע ממש וע"ז כתבו התוס' בשמו דאם הגוף שלם אפי' חסר

הפדחת כו' מ"מ הוי נִיפָר ע"י סימני הגוף דהיינו הטב"ע דהוי רק פְּסִימָן זֶה כְּתָבוּ בְּשֵׁם ר"ת לחלוטין: אַבְל כְּתָבוּ עוֹד בְּלִשׁוֹן שְׂמָא.

דְּשָׂמָא הַסִּיפָא דְּאִין מְעִידִין לְאַחַר ג' מִיָּגְרִי נְמִי דְּנוֹקָא פְּשָׁאִינוּ אֶלְא סִי דְּהֵינּוּ טב"ע שֶׁל פְּנִים אִם אִינוּ שְׁלֵם כְּמִבְּנָאָר כ"ז בר"ת בס' הַיְשָׁר אַבְל כְּשִׁגּוּפּוּ שְׁלֵם אִפִּי נְחָבֵל בְּפָנָיו מ"מ נִיפָר הוּא הֵיטֵב ע"י סימני הגוף (דְּהֵינּוּ פֶל שְׂאִינוּ שְׁלֵם מְקָרִי הַטֵּב"ע רַק סִימָן אֶלְא דַּס"ל לְתוֹס' דְּשִׁלְשָׁה חֲלוּקֵי טב"ע הוּא א' טב"ע שֶׁל פְּרָצוּף וְחֻטָּם וְכָל הַשְּׂאָר חָסֵר זֶהוּ טב"ע גְּרִיעָא וּמְקָרִי רַק פְּסִימָן וּמְהַנִּי רַק תּוֹף ג' ב' טב"ע בְּגוּפּוּ שְׁלֵם וְאִין הַפְּנִים שְׁלֵם מְסַפְקָא לְהוּ לְהַתּוֹס' דְּלָמָא פִּינּוֹן דְּטב"ע זֶה עֲדִיף אֶפְשָׁר דְּמְהַנִּי גַם לְאַחַר ג' וּלְכַף הַסִּימָנוּ הַתּוֹס' הֵיכָא דְּהוּא סָפֵק אִם הוּא לְאַחַר ג' אוֹ תּוֹף ג' מְהַנִּי הַטֵּב"ע.

הַטֵּב"ע הַשְּׁלִישִׁי הֵיכָא דְּכָל גּוּפּוּ וּפְנָיו שְׁלֵם דְּזֶה הוּא טב"ע גְּמוּר וּמְהַנִּי וְנֹדָאֵי אֶפְיָלוּ לְאַחַר כְּמָה יָמִים כ"ז שְׂאִין אָנוּ רוֹאִין בּוּ שְׁיָנוּי: וְהֵנָּה לִפְיָ"ז בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ שְׁכָל פְּנָיו חָסֵר וְלֹא נִשְׂאָר כָּאֵן רַק הַגּוּף אִפִּי הוּא תּוֹף ג' וְלֹא אֲשַׁתְּהִי לֹא הִי בְּרוּר דַּעַת ר"ת דְּמַתִּיר דְּבַתּוֹס' אִינוּ מְבִנָּאָר רַק בְּחָסֵר לּוֹ פְּדַחַת וְחֻטָּם וּמ"מ מְלִשׁוֹן הַטּוֹש"ע מְבִנָּאָר דְּאֶפְיָלוּ נְחָסֵר כָּל הַפְּנִים עֵינָן בְּנוּב"י מֵהַדוּ"ת סִי נ"א וּכ"ז תּוֹף ג' אַבְל לְאַחַר ג' מְבִנָּאָר בַּתּוֹס' וְכָל הַרְאִשׁוֹנִים שֶׁר"ת עֲצָמוּ לֹא הִתִּיר אֲא"כ כָּל גּוּפּוּ שְׁלֵם וּכ"כ הַנוּב"י מֵהַדוּ"ק סִי מ' וְעֵינָן עוֹד בְּנוּב"י מֵהַדוּ"ק סִי נ"א שְׁהָאֲרִיף בְּדַבְּרֵי ר"ת וְהוּא לֹא רָאָה דְּבַרֵי ר"ת בַּס' הַיְשָׁר עֵי"ש וְא"כ בְּנ"ד שְׁלֹא הִי שְׁלֵם וְגַם לְאַחַר ג' נִאֲשַׁתְּהִי לִיכָא לְמֵאֵן דְּמַתִּיר וּכ"כ לְהַדְיָא בְּפָנִים מְאִירוֹת ח"א סִי נ': אֲמַנְם לִפְיָ"ז פִּינּוֹן דְּלֵר"ת נוּכַל לְהַפִּיר ע"י גּוּפּוּ וְרַק לְאַחַר ג' מִשׁוּם דְּמַתְּפַח אִינוּ נִיפָר וּמִשְׁתַּנָּה וְא"כ מ"מ אֲרֻנוּחַ לָן לְפִי מֵאֵי דְּמַסְתַּפֵּק הַרְשָׁב"א בִּיבְמוֹת דְּרַף ק"ך וּבְנִימוּק"י דְּזֶה הוּא רַק חֲשַׁשׁ דְּרַבְּנָן וְא"כ אֵי מְצַרְפִּין דַּעַת ר"ת וְדַעַת הָאוּמְרִים דְּהוּי רַק חֲשַׁשׁ א"כ יֵצֵא בַּכָּה"ג מְחַשַׁשׁ דְּאוּרִייתָא.

וְעוֹד דְּלִפִּי מ"ש הַעֲבוּה"ג בַּסִּי ע"ב הַנְּ"ל דְּטב"ע לְאַחַר ג' עִם סִימָנִים בִּינוּנִים מְהַנִּי א"כ אֲרֻנוּחַ לָן לְכַהֲפ"ח אִם הָיוּ סִימָנִים בִּינוּנִים דְּמְהַנִּי: מִיָּהוּ כ"ז אִם הִי כָּאֵן עַד הַמְּפִיר אוֹתוֹ בַּטֵּב"ע אַבְל כָּאֵן מֵהַ שְׂאֵמֵר הָעֵד שְׁלִפִי גְּדֻלוֹ וְגוּפּוּ הוּא ר' נִיסָן יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂאֵמֵר כֵּן עַל אֲרוּךְ וְגוּז מִיָּהוּ י"ל פִּינּוֹן שְׂאֵמֵר גְּדֻלוֹ וְגוּפּוּ מִשְׁמַע מְלַבֵּד גְּדֻלוֹ יֵשׁ לוֹ טב"ע בְּגוּף וְעֵינָן בְּנוּב"י תְּנִינָא תַקַּע"ג סִי נ"א הַנְּ"ל יֵשׁ לִישְׂאֵל פִּי הָעֵד אִם אֶפְשָׁר.

וְעוֹד יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁהַרֵי אֲדַרְבָּה לְאַחַר מִתָּה אִין גְּדֻלוֹ שְׁנֵה לְמָה שְׁהִיָּה בְּחַיִּים וְאִין גְּוֹדֵל חֵי כְּגוֹדֵל מֵת וְעֵינָן כִּיו"ב בְּנוּב"י מֵהַדוּ"ת סִי ס'. וּבִלְא"ה בְּאוֹתוֹ עֲדוֹת נְרָאָה מְבִנָּאָר דְּלֹא הִי טב"ע וְא"כ הַתִּירָא עַל יְסוּד זֶה לִיתָא לְצַרְף כָּאֵן: וְעַתָּה נְבוּא לִיְסוּד הַתִּירָא הַשְּׁנִי וְהוּא שְׁהַגּוּי הָאִיבַע"ר פִּיע"ר שְׂמָצָאוּ אֲמַר שְׁהִי טִיכ"ל עַל צְנוּאָרוּ וְכֹאשֶׁר בָּאוּ הַיְהוּדִים הִי הַטִּיכַע"ל פְּרוּשׁ עַל פְּנָיו וְטִיכַע"ל הִנֵּה הַפִּיר אוֹתָהּ הַסּוֹחֵר שְׁקָנָה ר' נִיסָן הַנְּ"ל מְמַנּוּ גַם הָאִשָּׁה הַפִּירָה אֶת הַטִּיכַע"ל שְׁהִיא שְׁל בְּעֵלָהּ שְׁהוּא בְּעֲצָמָה תְּפָרָה לוֹ וְהַפִּירָה אֶת מַעֲשֵׂהָ יָדָה.

עוֹד שְׁהִי שְׂבָר בְּגוּפּוּ וְנִמְצָא עֲתָה בְּרַא"ךְ גַּאֲרִטִי"ל וְאֵע"ג שְׁלֹא הִי נִיפָר הַשְּׂבָר מ"מ פִּינּוֹן שְׁהִי חֲגוּר בְּגַאֲרִטִי"ל זֶה הוּא סִימָן שְׁהִי לוֹ שְׂבָר וְדָן מַעֲלָתוֹ נִי זֶה לְסִימָן פְּסִימָן קֶשֶׁר דְּהוּי סִימָן כַּדְקִי"ל בַּחוּ"מ סִי רַס"ב סַעִי י"ז.

וטיכע"ל שײַש בו הָיָכר טב"ע וְאִם כֵּן בְּאֵנוּ לְהֵיטֵר מְהֵרָה לְמִפְרָא"ג שְׁהוּבָא בּב"ש ס'י
י"ז ס"ק ס"ט וּמַעְלָתוֹ נִי הָאָרִיף. וְצָרִיכִין לְבָרֵר הַסְפִּיקוֹת שײַש בְּזָה: הָא' שְׁהֵיכַע"ל לֹא
הִי מְלֻבָּשׁ בּוֹ וְהַנּוּב"י תַּנְיָנָא ס'י נ"א בּד"ה וְהֵנָּה כ' שֵׁם בְּנוֹ הַגָּאוֹן מְהֵרָה שׁ זצ"ל
דְּלִמְהֵרָה לֹא אֶפְי' אֶצְלוֹ מְהֵנִי דְהָא לֹא חֵינְשִׁינּוּ לְאַבְדָּה וְלַפְכִּירָה וְלִכְךָ אֶפְיָלוּ אִם נִמְצָא רַק
אֶצְלוֹ מְהֵנִי.

וְלֹא נִרְאָה כֵּן כְּמוֹ שְׁהֵסְבִיר הַנּוּב"י בְּעֶצְמוֹ מֵהַדו"ק ס'י נ"ב דֹּאע"ג דְּלֹא חֵינְשִׁינּוּ לְשִׂאָלָה
וְאַבְדָּה מ"מ פִּינּוּ שׁע"כ צָרִיכִין אָנוּ לֹאמֵר שְׂאֲחֵר הַנִּיחַ זֶה פְּאָן אֶצְלָה הַמַּת לְמָה הִי מְנִיחוֹ
פְּאָן וְכִינּוּ שׁע"כ אֲחֵר הַנִּיחוֹ חֵינְשִׁינּוּ שְׂמָא לֹא שָׁל מַת זֶה הוּא אֶלָּא מֵאַחֵר הַפְּשִׁיטוֹ הַרוֹצֵחַ
וְהַנִּיחוֹ פְּאָן עֵי"ש.

וּא"כ לֹא תִלְיָא זֶה בְּפִלּוּגְתָּא אִי חֵינְשִׁינּוּ לְשִׂאָלָה. וּלְפִי"ז גַּם פְּאָן אִם הִי נִמְצָא כֶּף וְלֹא
הִי הַגּוֹי אוֹמֵר לָנוּ שְׁהוּא פְּשִׁט מְמַנּוּ הַטיכע"ל וּפְרַס עָלָיו לֹא הָוִי אִמְרִינִין שְׁהֵיכַע"ל
הוּא מְמַנּוּ שְׁהָרִי ע"כ אֶדָם אַח"כ פְּרַס עָלָיו וּא"כ דְּלִמָּא הַטיכע"ל שָׁל אֲחֵר הוּא שְׁהִי חָס
עַל כְּבוֹד הַמַּת וְכִסְהוּ בְּבִגְדוֹ שְׁהָרִי ע"כ מְטַעַם זֶה כִּיסוֹ אֶת פָּנָיו בַּהַטיכע"ל.

וּא"כ אִין לָנוּ הֶכְרַח שְׁהֵיכַע"ל מְמַנּוּ אֶלָּא מִפְּחַ אִמִּירַת הַגּוֹי וְאַפְיָלוּ לֹא הִי מִסֵּל"ת נִרְאָה
דְּמֵאֲמִינִים לוֹ וְכַמ"ש הַנּוּב"י מֵהַדו"ק בְּסִי' מ"ג דְּבִנּוּדָאִי לֹא חֵינְשִׁינּוּ שְׁיַעֲשֶׂה דְּבָר לְהַפְסִיד
לְעֶצְמוֹ וְאִינוּ נִחְשָׁד לְקַלְקַל עֵי"ש שְׁהָאָרִיף וְכֵן מוֹכַח מִדְּבָרֵי הַטו"ז בִּי"ד ס'י שִׁי"ו סק"ד
דְּכָל הֵיכָא דְהָוִי יָכוֹל לְשַׁבַּח עֶצְמוֹ טָפִי וְאַתָּא וְאָמַר בְּאַנְפֵּן שְׂאִין לוֹ שְׁבַח כ"כ בְּנִוְדָאִי
קוּשְׁטָא קְאָמַר עֵי"ש וְה"נ כֵּן: וּמַכ"ש דְּלִפִּי הָאָמַת נִרְאָה שְׁהִי פְּאָן מִסֵּל"ת וְעוֹד הָא
עֵיקַר הַטַּעַם אִם שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ לֹא מְקַרִי מִסֵּל"ת דְּחֵינְשִׁינּוּ שְׁמַכּוֹנּוּן לְהַעֲיֵד וְאוֹמֵר שְׁקַר
אַבְל פְּאָן מֵאִי נַפ"מ יְהִי דְּאַדְרָבָּה אִם שְׁקַר אוֹמֵר א"כ מִי יוֹדַע שָׁל מִי הוּא הַטינע"ל
וְאַדְרָבָּה יַחֲבִידָה דְּאוּלִּי יִפִּירוּ וְיַדְעוּ הִיְהוּדִים שְׁהוּא הַנְּמַצָּא הוּא ר' נִיסָן הַנְּ"ל וְיַדְעוּ שְׁלֹא
הִי לוֹ טִיכַע"ל כְּזָה וּא"כ יַחֲבִידָה וּמִלְתָּא דַע"ל ג' סְמַכִּינּוּ עֲלֵי' דְּגוֹי עֵינִין בְּשִׁ"ף בִּי"ד ס'י
צ"ח וְעֵינִין בְּתַקַּע"ג ס'י רכ"ט וּר"ל מַה שְׁכ' בְּשֵׁם הַמְבִי"ט וְעַכ"פ זֶה פְּשׁוּט דְּנִימָן הַגּוֹי
עַל זֶה וּא"כ יַדְעֵנוּ שְׁזָה הַטיכע"ל הִי עַל הַמַּת הַנְּמַצָּא וּא"כ פִּינּוּ שְׁהִפִּירוּ אֶת הַטיכע"ל
וְנִהִי שְׁבִנּוּדָאִי מַה שְׁהִפִּיר הַסוֹחֵר זֶה לֹא מְהֵנִי דְּקִי"ל דְּכָלִי אֲנַפּוֹרִיָּא לִית בִּי טב"ע וְכַמ"ש
מַעְלָתוֹ נִי וְקִי"ל בַּחו"מ ס'י רס"ב דְּבְּכָלִים שְׁעוֹשִׁין הַכֹּל שְׁוֹנוֹן וְהֵן חֲדָשִׁים לִית בִּי טב"ע
וְכ"ש דִּישׁ לְחוּשׁ דְּעַל חוֹנָרָא וְסוּמָקָא קוֹרִין אוֹתוֹ שְׁהִפִּירוּ וְעֵינִין בְּתַקַּע"ג ס'י ד"ש: מִיְהוּ
מַה שְׁהָאֲשֶׁה הַפִּירָה מְלֹאכְתָּה זֶה הוּא בְּנִוְדָאִי טב"ע וּמַעְלָתוֹ נִי הִבִּיא רֵאִי מֵהִירוּשְׁלָמִי
פ"ז מְשַׁקְלִים הֶלְכָה ב' דְּאִיתָא יַחֲכָמוּן שְׁפִיָּא קִשּׁוּרִיָּהוּ כו' וַיַּחֲכָמוּן סִרְקִיָּא עֲבִידְתִּיָּהוּ
כו' וּמַזָּה הִבִּיא דִּישׁ לָהֶם טב"ע וּבְאַמַּת מְשֵׁם אִין רֵאִי דֵאִיכ"ל דְּהֵתָם אָמַר דִּיחֲכָמוּ בְּסִי
שְׁהִדְרָף שְׁעוֹשִׁין אוֹתוֹ בְּקֶשֶׁר כְּזָה אוֹ בְּסִירוּק כְּזָה וְכ"כ בְּהִדְרָף שָׁם בְּקֶרְבֵּן עֲזָה וְאֵע"ג
דְּסִימָנִים לֹא דְּאוֹרִיָּתָא הִלּוּא בִּלְא"ה הַקְּשָׁה, בְּכִי"ב בְּתַשׁוּבַת פִּמ"א ח"ג ס'י ב' מֵהַש"ס
דְּפָרַק אֵלוּ מְצִיאוֹת וְתִי בִי"נ דְּרַבְּנָן מְהֵנִי סִימָן וְעֵינִין בְּש"ש שְׁמַעְתָּא ז' פ' כ"ג וְה"נ כֵּן:
מִיְהוּ אֵע"ג שְׂאִין רֵאִי לְדְּבָר מ"מ הִדִּין פְּשׁוּט וְאַמַּת וְכ"כ הַנּוּב"י מֵהַדו"ת ס'י ס"א
וּבְתַשׁוּבַת הַב"ח ס'י פ"ח וְגַם אִין לְחוּשׁ דְּלִמָּא מְשַׁקְרַת וְאוֹמְרַת בְּדַמִּי דְּהָרִי מִים
כְּמִלְחָמָה דְּמִי כְּדַמּוּכַח מִדְּבָרֵי הַנּוּב"י הַנְּ"ל וּמַעְלָתוֹ הָאָרִיף דְּלִמְהֵרִיב"ל דְּחֵינְשִׁינּוּ בְּמִלְחָמָה
וְאוֹמְרַת קְבָרְתִּיו דְּלִמָּא מְשַׁקְרַת מְשׁוּם בְּדַמִּי וְה"נ כֵּן נִיחוּשׁ וְעֵינִין בְּב"ש ס'י י"ב ס"ק

קמ"ו מה שהקשה על דיעה זו ומדברי הנוב"י מהדו"ת סי' ס"א מבואר דלא חשש לזה קלל.

ולפיענ"ד אפי' אי ניהוש שאומרת שקר היינו דנוקא אם רק מפיה אנו חייב אכל היכא דאיכא עדי טביעה ויצאה מחזקת איסור א"א ומכ"ש אם שהו עד בכדי שת"נ דמה"ת מותרת ורק חומרא דרבנן ומן הדין את"כ אשה נאמנת דלא מקרי תו דבר שבערונה וכל ע"א נאמן וכל היכא דע"א נאמן מן הדין הרי הוא כשנים ולא חיישינן דמשקר ועיין בתקע"ג סי' ר"ל: ומטעם זה נראה נמי דל"ח שהיא טועית באמת ואומרת בדדמי ג"כ כנ"ל דהיכא דע"א מה"ד נאמן ל"ח לשמא אומר בדדמי (ועוד נראה ג"כ מטעם זה אפי' שאלו לו והתחיל היהודי עמו בכה"ג מקרי מסלפ"ת דהרי ביו"ד סי' צ"ח פשוטותיו לגוי לטעום הרי התחיל הישראלי עמו ואפי"ה מקרי מסלפ"ת פיון שא"י דאיסוה"ת תלוי בזה וא"כ צ"ל גבי עדות אשה שאני דכל ששואלין אותו מפיר שהיתר האשה תלוי בזה או דאיסור דרבנן שאני וא"כ מצד ב' הטעמי' נראה דכאן אמירת האיבער פירער מהני שהרי גם כאן הוא רק דרבנן וכדלעיל) ועכ"פ כן נראה ג"כ מהא דק"ל ביו"ד סי' ס"ג דטב"ע מהני אפי' בדאורייתא אע"ג דנאבד לו אותו דבר אפי"ה נאמן וה"נ כן (ומ"ש מעלתו דכאן ל"ש בדדמי שהיא לא ידעה אם נטבע הטיכעל זה אינו מוכן פיון שידעה שנטבע בעלה בבגדיו הרי ידעה שנטבע הטיכעל) וא"כ נראה דזה שפיר מקרי הפירה את הפלי שששא.

מיהו בטב"ע דכלים הא לא מהני וע"ז רצה מעלתו לצרף דגם השקר מקרי סי' בינוני והנוב"י קמא סי' מ"ג מסתפק לי' אי חשוב סי' בינוני ובנוב"י תנינא סי' ס"א ג"כ לא חשבו לסי' וא"כ אין כאן היתר של מהר"ל ואין כאן היתר רק אי נימא דרבנן ל"ח לשאלה וכיון דנטבע אי שהו בכדי שת"נ אין כאן רק איסור דרבנן ורבנן ל"ח לשאלה כן כ' הנוב"י קמא בתשובה סי' מ"ד ובסי' מ"ג שם ר"ל דאפי' בדאורייתא היכא דלא אתחזק איסור לא חיישינן לשאלה: וגוף הדבר קשה לי טובא עפ"י דברי הפנ"י שהוכיח בגיטין דף כ"ז דאפי' דרבנן לא סמכינן אסימן דהרי הא דאין מחזירין גט ליב"ש בלא אתחזק הוא רק משום לעז וכמ"ש התוס' סוף דב"מ דב"מ ואפי"ה בעינן סימן מובהק ביותר למ"ד סד"ר ועוד ממאי שאמרו בבכורות דף מ"ו ע"ב דמה"ת מהני אעפ"י שאין כאן חוטם ואפי"ה אמרינן במתני' דאין מעדין אעפ"י שיש סימנים בכליו וכיו"ב תמה הש"ש שמערתא ז' פ' כ"ג מיהו מה שהקשה שם על הפמ"א בסי' ב' ח"ג שרצ"ל דרבנן סומכין על סימן בינוני הקשה ג"כ כנ"ל ועוד הביא מדברי הנמוקי ר"פ האשה שלום גבי ב' ת"ח דמשמע דבעי' סי' מובהק ביותר אע"ג דהני רק דרבנן וכן מבואר בתוס' שם ביבמות דף קט"ו: מיהו שם י"ל דלא היו עדי טביעה רק הנשים ולפי הדיחוי שם סבר דחיישינן למשקר א"כ לא יצאו מאיסור דאורייתא וכ"כ הפמ"א בעצמו שם.

ומ"ש הפמ"א עוד דמדברי הנמוקי"י גבי אחד שנטבע והעלו ממנו רגל מארפובה ולמעלה כו' שכ' בכוננת הרמב"ם היינו אם יש סימן מובהק דנוקא משמע דבעינן סימן מובהק יש לדחות כמ"ש הש"ש שמערתא ז' פ"ז פיון דלא העלו רק רגל ולא מצאו פמו שהניחו בעינין סימן טפי.

ועכ"פ הש"ש פכ"ג דחה דבריו מהא דבעינין בגט לר' אשי נקב בצד אות פלוני אע"ג דרב אשי מירי בלא הוה חזקו כמ"ש הרמב"ן במלחמות עיי"ש ובלא הוה חזקו הוי רק דרבנן ולעז ואפי"ה בעינין סימן מובהק זהו יש לישיב עפ"י מ"ש הנוב"י מהדו"ת סי' ס' דשם יב"ש הוא סימן וקא דכ' התוס' דהו רק חשש לעז היינו אי סימנין דאורייתא וא"כ לא קשה דאי סימנין דרבנן א"כ החשש דב' יוסף ב"ש הוא מה"ת ממילא שוב לא סמכו על סי' בינוני ולעולם בדרבנן שפיר סמכי' על סי' בינוני.

מיהו הש"ש לשיטתו שפקפק ע"ז לומר דיב"ש הוי לסימן עיי"ש פ"כ: וכל זה לענין סימן אבל לענין שאלה שפיר מוכח דהרי רבא מוקי ביבמות דף ק"כ דסד"א ומתני' בכליו משום שאלה ובמצא פיס וארנקי משום דלא מושלי אינשי א"כ קאי רבא אי סימנין דאורייתא וא"כ שני יב"ש הוי רק חשש לעז ואפי"ה חייש יש לשאלה א"כ מוכח דגם בדרבנן חיישינו לשאלה.

ואדרבה בזה הי' מיושב קושית התוס' ביבמות בלשנא דסד"ר איך מיושב הא דמצאו קשור כו' ואמרת דהנה התוס' הקשו דלמא בטב"ע ונראה דקשיא לי' דניחויש לשאלה וניחא לי' דבדרבנן לא חיישינו לשאלה וסובר דשם ביוב"ש הוי רק חשש לעז וא"כ ע"כ סד"א ואז הוי יב"ש סי' והוי רק חשש דרבנן ול"ח לשאלה וא"כ שפיר מוכח דסיד"א..

ס"ל ופריך שפיר אבל לפי מאי דמשני רבא דבכליו דמתני' היינו משום שאלה וא"כ מוכח דאפילו בדרבנן חיישינו לשאלה וכמ"ש הפנ"י וע"כ צריך לתרץ דכיס לא מושלי כו' וא"כ שוב לא קשה כלל ממצאו קשור כו' דאיכא לאוקמי' בטב"ע וכדלעיל: ועפ"י"ז יש לומר דטעמא דב"י שיהביא הב"ש ס"ק ס"ט דאי סימד"ר חיישינו אפילו בכלים דלא מושלי פוננתו כו'.

דווקא אי ספדא"ו א"כ הוי רק חשש לעז סמכינו, ע"ז דלא מושלי אבל אי סיד"ר והוי חשש דאורייתא לא סמכינו ע"ז דלא מושלי דנהי דמצד הרוב לא מושלי דלמא הוא מן המיעוט ובא"א לא סמכינו ארובא או דטעמא דחיישינו למיעוט גניבה ואבדה פיון דהוי חשש דאורייתא וכמ"ש הנוב"י בתשובותיו.

ובזה מיושב מה שהקשה הש"ש פכ"ב שמעתתא ז על לשון הב"י בתשובה: ועכ"פ לפי האמור ליכא למימר כהנוב"י לכאורה. ויש לישיב דדווקא גבי מת סובר בדרבנן סמכינו משום דחזקה כל מה שיש ביד אדם הוא שלו משא"כ בדרך הנמצא והראי' מבכורות דף מ"ו איכ"ל כמו שדחה הש"ש פכ"ג דהא איכא שם תרי לישנא ובהאי לישנא איכ"ל דסובר פליו היינו בחנורי וסומקי.

מ"מ קשה דנראה כמ"ש הפנ"י בגיטין וכ"כ בשמעתין דב"מ דאי סובר בהאי דאין מעידין אלא על פיצוף כו' הוי חשש דאורייתא מנ"ל להקשות בשמעתין וגם מנ"ל להקשות ממצאו קשור דלמא דרבנן שאני אלא נודאי דכאן קאי להך לישנא דבכורות דף מ"ו דהוי רק חשש דרבנן גם גבי מעידין כו' ומ"מ יש לקיים דברי הנוב"י מטעם מהר"ל מפראג פיון דזה אי חיישינו לשאלה תליא אי סיד"א או דרבנן וזה הוי ספיקא דדינא ובדרבנן אמרי' להקל ול"ח בדרבנן לשאלה.

והש"ש שם פכ"א כ' דאפ' בספיקא דרבנן יש להחמיר משום דאפתחוק איסורא וחקת
חי עיי"ש. ובגידון שלנו גם לשיטתו ספק דרבנן להקל פנין שנטבע פסק חקת חי וחקת
א"א כמ"ש הנוב"י סי' מ"ג: אמנם גם שם קשה חדא גוף הסברא שכ' שפל אחד מוקמי
אחקת חי קשה דזה אינו דומה לב' שבילין דשם שינוי מאי חזית לתלות בהאי טפי מהאי
אבל פאן מפת חקת אמרינו לעולם כל היכא דאפשר לומר דעד השתא הי' בחקתו
והשתא איתרע אמרי' ולקף פאן אי אמרי' דזה שנוראה טב"ע שלו לראובן הוא באמת
ראובן א"כ איכ"ל השתא מת והשתא נצא מחקתו אבל אי נימא דאינו ראובן ורק ע"י
שמת זה זמן מרובה נדמה לראובן ע"כ צריכין להוציא זמן מרובה מחקתו א"כ משום
דמוקמי אחקת אמרי' דנודאי ראובן הוא פן נראה לפי ענ"ד דליתא לת' הש"ש אלא
כתי' הנה"כ משום חקת אשת איש: ואפילו לפי דבריו מ"מ מה שמסיים גבי נתפח אפי'
הוי דרבנן חזינן להחמיר משום חקת עיי"ש לפי ענ"ד ליתא דאי אמרי' חשש דנתפח
הוי דרבנן הפונה דרוב אינם משתנים רק דחששו למיעוט ואמרי' סמוך מיעוטא לחקת
מדרבנן וחששו אולי נשתנה וממילא ליכא חקת דהרי רוב פנגדו ובלא"ה לפי מ"ש
התוס' בכתובות דף כ"ב ע"ב דחקת דייקא מרעא לחקת א"א וה"ה לחקת חי וא"כ
ליתא לדברי ש"ש בזה והנוב"י בתשובה הביא כמה פעמים סברת התו' הג"ל בכתובות:
עוד דן מעלתו נ"י שהב' פתי עדים סתרו זא"ז שב' אומרים שהיו תפור על המכנסים
מעשינע קנעפל וב' אומרים שהי' בלתי קנעפיל ולפי אמירת האשה ידוע שר' ניסן הי'
לו על המכנסים בלתי קנעפיל.

ומהר"מ לובלין בתשובה סי' קל"ג פסק דאם יש להשוות העדים דנין על פיהם וכן קיי"ל
בחו"מ סי' ל' סעי' ז'. אמנם מ"ש שהעדות לא נכתב פראוי דהוי רק עד מפי ב"ד ר"ל
ב"ד מפי עד וכוונתו פעד מפי עד זה אינו מוכן מה לי אם אומר הב"ד שאמר אני ראיתי
בלשון מדבר בעדו או בלשון נסתר שראה לעולם בעדים כה"ג הוי פעד מפי עד ובב"ד
מהני שהב"ד קבלו עדותו ואנו יכולין לדון על פיהם: ומ"ש מעלתו עוד שע"א אמר
שההוצעו היו של צאפיסט ובאמת ההויזען של ר' ניסן הי' של מאנשעסטער פנין שזה
דבר שיוכל להשתנות וכמו שהעיד מעלתו א"כ אינו מכחיש את המעשה שיוכל להיות.

אבל מ"מ אין פאן עדות ואינו מועיל ואינו מגרע עיין במה שכ' הב"ח בסי' פ"א על שומא
אי עשויל להשתנות ממראה בין אי נשתנה או לא. לא הוי סימן אא"כ הוי סימן מובהק
ביותר וה"נ פנין דהקנעפלעך לא חשיבו סימן מובהק ביותר חזינן שנשתנו אע"ג
דדרפם להשתנות מ"מ לא הוי פאן עדות ובגוף המעשה יש לגבב כמה קולות המבוארי'
במפורשי' ולא רצייתי להאריך אלא להשיב על דברי מעלתו מה שנ"ל להשיב ובזה
אסיים והי' לו שלום מנאי.

דידו הדוש"ת הק' משה שיק מברעזאוויע תשובה לט ההעתקה מהגב"ע.
בעזה"י עש"ק כ' תמוז פ' פינחס תרכ"א לפ"ק במיתב תלתא כו' באה אלינו האשה מ'
מרים בת ר' זעקיל אכסענדערג מפה ואמרה בפנינו זאנטאג דאס וואר כ"ד סיון איזט
מיין מאן גרשון שווארץ נאך קוטע געגאנגין וואללע איבער נטמן ער האט מיט זיך
גענאמען איין געוויכט פאן איינעם לינצער איין זעקיל פאן ליינוואד.

2 ציפּעל איין טישטפּף תּפּילין בייטעל דעם אײף עקם געמאכט האַבע. געטדאגען האַט ער איינעם צייגנעם ראק געשטרייפּטי הויזען.

וויא מאן האַט אײהם אויסגעגראבען האַבע אײף אללע דײא זאַכען בײא עקם ערקאנט זא גאַר דײא שטײוויפּל פעטצען דאָס העמּד וואס עהר אהן האַט מיט איינטם מערקצייכען האַט מײן מאדעל געמאכט אונד אללע דײא זאַכען דײא אבּען בעקאנט האַט מען אײף געפינדען בײא אײהם דאָס אלעס האַט עהר זפּף מיט גפּנאמען פּין הויזע אן קערפּער האַבע אײף עקם ניכט ערקענען קענן.

נאהר זאללפּ מען זעהען. דײזע רעכטע שילטער האַט עהר העהער נעהאט אלעס דײא לינקע וזה הסימן אמר ג"כ אביו ר' ישראל חיים מדרעסניטעק: היום דלמטה במוטב תכ"ה בא אליו הח"מ והעיד בפניו הראשון הקלל זינגער ואמר בפנינו ניכט ונייט פאן אדעם האפער וואלד האבּען מיר אין איינער גראבע געפינדען ר"ל דען ר' גרשון שווארץ אויף דעם געזוכט ליגען בײא עהם האבּען מיר געפינדען איין געווערט פאן איינעם לינצער איין זאקיל 2 ציכען טישטעך תּפּילין בייטעל אין פּנים וואר עקם ניכט צו ערקענען.

אונד נאר בעקאנט וואר אײף נישט מיט עקם נאר אין ברית קודש האבּ אײף גיזעהען אז עקם איז איין בר ישראל הקלל זינגער: שוב בא לפנינו כ"ה אייזק פאלאק מפה והעיד בפנינו מיר האבּען ניכט ונייט פּין אדעמהאפער וואלד דעם ר' גרשון שווארץ אין אײנער גראבע אויף דעם געזוכטע ליגען געפונדען אײף האבּע עהם אין גוף ניכט ערקענען קענן ונייל דאָס פּנים גאנץ פּערוואנדעט וואר אבּער אן זיינע מלבושים האבּע אײף עקם ערקאנט ער האַט געטראגען איינעם צייגנעם ראק געשטרייפּטע הויזען אין איין קאפעל אין האַט מען בײא עקם אללע זאבען בעפינדען דײא זוגתו מרים אנגינעבען האַט אײף גלאבע דאהער דאָם גאנץ געוויס אויס דײזע זאכען דאָס דער הרוג איזט ר' גרשון שווארץ מפה הק' אייזק פאלאק.

הק' יהושע העשיל פאלאק. משה אברהם במו"ה יוסף בעריל נועפסקער.

וכן העידו ר' יצחק וברוך לעווין ראנען ושמתה קאהו"ט ואין צורך להעתיקו כי תנורף דבריהם שנמצא אתו כל הדברים שאמרה אשתי מ' מרים שלקח בעלה עמו ושעל הפנים לא הי' אפשר להפירו כי נשחת תנאר פניו ולפי דמיונם הוא ר' גרשון שווארץ ואין בדבריהם פחות או יותר ממה שהעידו העדים הראשונים: הנה ע"ד אשת ר"ג שוואר"ץ מהאליטש שהלך בכ"ד סיון תרכ"א לפ"ק לכפר קוטע פזרפו למסחר וכרף נטל עמו דברים הצריכין לו איי"ן נעוויכ"ט מליצ"ר זבקי"ל מלייוואנ"ד ב' ציכע"ן טישטע"ך פיס של תפּילין שעשטה לו אשתו ושוב לא חזר לביתו ועפ"י חקירה שמעו שהי' באותו יום בכפרים הסמוכין קאפשא"ן ועגבע"ל ולכפר קוט"ע לא נראה שפא וביום ו' עש"ק כ' תמוז תרכ"א פא ב' גוים ממייערהא"ף שהוא על דרך לכפר קוט"ע ואמרו שמצאו קבור והלכו בני הח"ק ומצאו איש נקבר לבוש במלבושיו ובטב"ע לא הנה אפשר להפירו שלא הי' לו לא פה ולא חוטם ואביו ואשתו אמרו שלמטה מאחוריו הי' צד הימין שלו גבוה מצד השמאל וכתב הרב שפאשר אמרה פן נמצא בהרוג הנמצא וגם הפירו בטב"ע את כל מלבושיו שהיו עליו פשהלף מביתו דהיינו קאפ"ל צייגנא"ם רא"ק נעשטרייפּט

הויוען שסיוועל פעטצען העמעד עם מערקצייכען שלוו: וגם התפילין בייטעל שעשתה לו אשתו וכל הדברים הנ"ל שנטל עמו ונתקבל העדות על כל הנ"ל פאשר הוא מבואר בגב"ע אשר הועתק פה לפנינו ועתה הדבר ספק על אשת ר' גרשון שנוארץ הנ"ל אי מותרת משום דסגי בסימנים הנ"ל או לא ולאחר העיון שריותא דהאי איתתא קשה כפי מה שביבאר: הנה מ"ש השואל סמך להתיר עפ"י מה שהביא בתקע"ג המבי"טח"א סי' קל"ח שבאם נאבד אחד בדרך ממקום פלוני למקום אחר ואח"כ נמצא באותו דרך הרוג מדאורייתא תלינו שזה הוא הנאבד דאם איתא שהנאבד ניצל הי' נודע מקומו ע"ש ע"ז פבר פתב הב"י בס' י"ז דכל המנדק בזה גם לבו בהוראה ועתיד ליתן את הדין ומרן הגאון ז"ל בחת"ס חאהע"ז ח"ב סי' רמ"ז סינים וחלילה להגיס לב בהוראה לעשות סניף מדברי מבי"ט הללו: והסמך השני על הסימן שפגופו שמאחוריו צד ימין מצד גבוה שמאל.

וכ' השואל פיון שצמצמו המקום צד הימין לדעת הרד"ך המובא בב"ש באהע"ז סי' י"ז ס"ק ע"א הוי סימן מובהק. הנה גוף הדין אם צמצום המקום הוי סימן באמת הרבה תשובות אחרונים מסכימים דהוי סימן מובהק ושורש הסברא הזאת אהא דאמרי נקב בצד אות פלוני הוא סימן מובהק ונרא' הזאת קשה דהפ"י בגיטין שם הקשה למה בעי בצד אות פלוני הא חשש ב' יב"ש אין פאן חשש דאורייתא יעו"ש שהוכיח מפת זה דאפי' בדרבנן בעי סימן מובהק ולפענ"ד אין משם ראי' דכבר כ' הנוב"י מהדו"ת בחאהע"ז סוס"י ס' די"ל דהא דב' יב"ש הוי רק ספק דרבנן היינו אי סי' דאורייתא מועיל ג"כ סי' של יוב"ש אבל אי סימנים לד"א שפיר יש לחוש מה"ת דאמרמי עוד יב"ש שנפל ממנו ולקף בעינו סימן מובהק נקב בצד אות פלוני: ולפי"ז י"ל דדוקא התם דבלא"ה הוי סימן ע"י שמו מועיל צמצום המקום מיהו כיו"ב קשיא על מה שהקשה הב"י באהע"ז סי' י"ז דברי העיטור אהדדי שכ' באות ק' דמסתבר דליכא סימן מובהק דמועיל ובמאמר העשירי הביא דנקב בצד אות פלוני מועיל בגט וא"כ דבריו סותרין והב"י דחק בזה ולהנ"ל לכאורה לא קשה דיש לומר דגבי גט דהוי רק חשש יב"ש עדיף ומועיל סי' מובהק וכ"ש לפי דברי הפנ"י הנ"ל דגבי יב"ש הוי רק חשש דרבנן ואיכ"ל הא דסי' מובהק אינו מועיל היינו מדרבנן וכמ"ש הרמב"ם בפ"ז מה' נחלות דין ג'.

ורק מדרבנן אינו מועיל סימן מובהק וא"כ גבי חשש יב"ש דלהפ"י לא הוי רק חשש דרבנן ובתרי דרבנן לא התמירו פן יש לישוב דברי העיטור: אמנם הב"י לא ס"ל לחלק בין גט לעדות אשה כדמוכח לפי פשטות הש"ס בקמות דף ק"כ ע"א דפריף מגט על הא דאין מעידין בעדות אשה ואי נימא פהא דלעיל מאי פריף דאפי' לפמ"ש לעיל בשם הנוב"י דמדמה שמו בגט לסי' בינוני אפתי מאי פריף הא לדעת המ"ב המובא בב"ש סי' יז ס"ק ע"ג ב' סימנים בינונים מצטרפין ולקף מועיל מצאו קשור דהוי צירוף ב' סימנים והוי כסי' מובהק ומועיל סי' השם והקשור לכיס ומאי פריף וע"כ באמתחוק ששירות מצויות אע"ג דידענו דב"ש זה אבד גט הוי ספק דאורייתא דלמא גם מאחר נפל וכמו דחיישה התורה גבי אבדה אפי' ידענו שזה אבד לא אמרינו שזה הוא שאבד זה הוא שנמצא ואפי' סי' בינוני אינו מועיל למ"ד סי' דרבנן ה"נ גבי יב"ש וא"כ פריף שפיר ולקף שפיר הקשה הב"י דברי העיטור אהדדי וגם שפיר הוכיחו הפוסקים מנקב בצד אות פלוני דצמצום המקום מועיל דגם בגט מיירי אפי' בהחזקו ושיימ"צ ואיכא חשש

דאָרײַטא ווא"ש: מײהו לפמ"ש הפנ"י בַּגִּישׁוּן כ"ז דלרְבָא בִּיבְמוֹת דְּף קטו ע"ב ע"כ אפי' בַּהֲחֻזְקוֹ הָיִי בַּגִּישׁוּן יֵשׁ לִישׁב קוֹשְׁתֵי הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת דְּף קכ ע"א ד"ה אָמַר רַבָּא כו' וּלְרַבָּא לְשִׁטְתּוֹ לֹא קָשָׁה דַּאיכ"ל כתי' הַנ"ל דַּגִּישׁוּן הָיִי לְרַבָּא רַק חֲשֵׁשׁ דְּרַבְּנָן אָמְנָם הָעֵיקָר נִרְאֶה בַּהֲחֻזְקוֹ וּשְׂכִיחָא שְׂיִירוֹת הָיִי חֲשֵׁשׁ דְּאִוְרֵיִיתָא וּכְמוֹ דְּחִיִּישָׁה הַתּוֹר' שְׂלֵא לְחֻזְרָא אֲבָדָה אפי' יִדְעֵנוּ שְׂפִלוּנֵי אֲבָד אֲבָדָה פְּזוּ וּכְמוֹ שְׂהוּכְחֵתִי בְּחִידוּשֵׁי בְּפִשְׁטוֹת הַסְּנֵיָא בְּשִׁמְעָתָא דְּסִימָנִים וּא"כ הַה"ד דְּחִיִּישָׁי בַּגִּישׁוּן בַּהֲחֻזְקוֹ וּשְׂכִיחָא שְׂיִירוֹת מַה"ת וְאִפ"ה מוֹעִיל נִקְבַּב בְּצַד אוֹת פְּלוּנֵי וּא"כ שְׂפִיר הוֹכִיחוּ הַפּוֹסְקִים מִהֶתֶם דְּצִמְצוּם מוֹעִיל: אָמְנָם פְּכַר פְּתַב מֶרֶן זצ"ל בַּחֲת"ס ח"ב מַחֲאָה ע"ז ס' קלז דְּהֵיִינוּ דְּנֻקָּא אִם הַסִּימָן מִצַּד עֲצָמוּ מִלְּתָא דְּלֹא שְׂכִיחַ אֲבָל בְּמִידֵי דְּשְׂכִיחַ אֵינוּ מוֹעִיל צִמְצוּם וְכֵן הוּא לַפּמ"ש אָנִי בְּמִקּוּם אַחַר דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּצִמְצוּם מוֹעִיל מִשּׁוּם דְּמִקּוּם הָיִי סִימָן וּמְצַרְפִּין ב' הַסִּימָנִים הַסִּימָן וְגַם הַמִּקּוּם פְּדַעַת הַמ"ב הַנ"ל וְזֶה שְׂיִיָּדָה רַק בְּמִקּוּם שֶׁהוּא ס' בִּינוּנֵי שְׂאִינוּ שְׂכִיחַ וּא"כ בְּנִידוּן דִּידָן גַּם אִף אִם הוּא פֶּן דְּנִמְצָא צַד יָמִין שְׂלוֹ גְבוּהַ מִקְרֵי סִימָן בִּינוּנֵי הִי מוֹעִיל צִמְצוּם מ"מ פְּשִׁיטָא לִי דְּזֶה לֹא מִקְרֵי צִמְצוּם הַמִּקּוּם דְּדֻנְקָא דְּכָר שְׂאֵפְשֵׁר שְׂיִיָּה' בְּכָל הַגּוּף פְּגוּן שׁוּמָא וְנִקְבַּב בְּקִלְרָף שְׂאִם הִי בְּאִיזָה מִקּוּם שְׂיִדוּעַ הָיִי סִימָן וּלְזָאת אִם מְצֻמְצָם בְּחַד מִן הַמִּקּוּמוֹת בְּצַד אוֹת פְּלוּנֵי סִימָן מְנוּבְּהָק דְּהַדְּכָר רְחוּק שְׂיִתְרַמָּה פֶּן בְּמִקּוּם אַחַר דְּאִפ"י יִתְרַמָּה נִקְבַּב שׁוּב רְחוּק שְׂיִתְרַמָּה ג"כ בְּצַד אוֹת פְּלוּנֵי אֲבָל פֶּאן בְּנִידוּן הַנ"ל שְׂאִם יִתְרַמָּה גַם בְּאִישׁ אַחַר צַד אֲחַד גְבוּהַ ע"כ יִהִי בְּאוֹתוֹ מִקּוּם אוֹ בְּיָמִין אוֹ בְּשִׂמְאֵל וְאִין פֶּאן דְּכָר רְחוּק יוֹתֵר שְׂיִיָּה' בְּיָמִין מִמָּה שְׂיִיָּה' בְּשִׂמְאֵל וְהָיִי רַק חַד סִימָן וְלֹא מִקְרֵי כַה"ג צִמְצוּם בְּפִרְט דְּבְצִמְצוּם בְּעִי דְּנֻקָּא שְׂיִיָּה' מְצַמְצָם בְּצִמְצוּם גְּדוּל בְּצַד אוֹתוֹ וְלֹא מִהֵנִי בְּצַד תִּיבָה פְּלוּנֵי מַכ"ש בְּנִידוּן שְׂלָנוּ וּא"כ לַפְעַנ"ד פֶּשׁוּט דְּאִין זֶה קְרוּי צִמְצוּם וּמ"מ הִי נִרְאֶה דְּחֲשׁוּב כְּסִי בִּינוּנֵי: אֲבָל נִפְלְאָתִי דְּבִלְשׁוֹן הַגַּב"ע שְׂשִׁלַּח לִידֵי לֹא הִי שׁוּם אֲחַד מִהַעֲדִים מַעֲיַד שְׂרָאָה שְׂצַד יָמִין מְצָא גְבוּהַ וְגַם בְּלִשׁוֹן הָאֲשֶׁה לֹא מְצָאֵתִי פֶּן וְזֶה לִשׁוֹן הָאֲשֶׁה אִן קַעֲרַפְעַר הָאֲבַע אִיף עֵהֶם נִיפְט עַרְקָעֵנְעֵן קַעֲנַעֵן נֶאֱרַ וְאֵלְמַעַן זַעֲהוּ דְּיָא רַעֲכֻטַע שְׂיִלְטַעַר הָאֵט עַר הַעֲהַעַר גְּיָהָאֵט אֵלְעַס דְּיָא לִינְקַע עַכ"ל וּא"כ לֹא הָעִידוּ שְׂמְצָאוּ פֶּן בְּהַרוּג אֵלָא שְׂאֲמָרָה שְׂכֵן הִי בְּבַעֲלָהּ וְכֵן הָעִיד אָבִיו וְאָמְרוּ שְׂיִרְאוּ אַחַר אוֹתוֹ ס' דְּהֵיִינוּ שְׂיִחְפְּשׁוּ אִם יִמְצָאוּ אוֹתוֹ סִימָן וְלֹא מְצָאֵתִי וְלֹא רְאִיתִי בְּדַבְרֵי הָעֲדִים שְׂהָעִידוּ עַל זֶה וְא"כ מִשְׁמַע שְׂלֵא מְצָאוּ אוֹ שְׂלֵא הִשְׁגִּיחוּ עַל זֶה וּא"כ מִי הָעִיד שְׂהִי בְּאוֹתוֹ הָרוּג סִימָן שְׂצַד יָמִינוּ הִי גְבוּהַ מִצַּד שְׂמְאֵל וְאִי חֲשֵׁשׁוּ וְלֹא מְצָאוּ סִימָן הַנ"ל וּא"כ מוֹכַח דְּזֶה אַחַר הוּא וְלֹא ר' גְּרִשׁוֹן שְׂנוּאֲרֵץ וְאִי לֹא הִשְׁגִּיחוּ אוֹ לֹא הִי אֲפֹשֶׁר לְהַפִּיר עַכ"פ אִין פֶּאן עֲדוּת עַל סִימָן זֶה וְתַמְהֵנִי שְׂבְּאֲגֵרֵת הָרַב נ"י כ' שְׂצֻנָּה לְבַדּוּק בְּגוּפוֹ אַחַר סִימָנִים וְשְׂהָעִיד אָבִיו וְאִשְׁתּוֹ שְׂקִלְמָטָה מְאֻחֻרֵי הִי צַד יָמִינֵי שְׂלוֹ גְבוּהַ מִצַּד שְׂמְאֵל וְכֹאֲשֶׁר הָעִידוּ פֶּן נִמְצָא וְכֵן הִיָּה וּבְשׁוּם עֲדוּת לֹא נִמְצָא שְׂמְצָאוּ פֶּן בְּהַהֲרוּג: וְעַתָּה נִבְּא לְסַמָּה הַג' שְׂסַמָּה עַל הַפֶּרֶת מְלַבּוּשֵׁי וְתַפְּלִין וְשְׂאָר חֲפָצָיו וְאֵע"ג דְּבְמִלְבוּשֵׁי חִיִּישִׁינָן לְשִׂאֵלָה י"ל דְּתַפְּלִין לֹא מְשִׂאֵלִי וּכְמ"ש בְּתַבַּע"ג בְּשֵׁם מַהֲרִי"ט וּשְׂכ"כ בְּתַשׁוּבַת פּמ"א ח"ב סִימָן סה דְּצִיצִית לֹא מְשִׂאֵלִי.

וְהִנֵּה זֶה אִין רְאִי דַּאיכ"ל דְּנֻקָּא צִיצִית דְּנִהְגוּ עֲלֵמָא לְשִׂאת וּלְהַתְּלַבֵּשׁ בּוֹ בְּכָל הַיּוֹם פְּדַאיִחָא בְּאו"ח ס' כד וּלְכַף אִם אִין לוֹ אֵלָא אֲחַד בְּנוֹדָי לֹא מוֹשְׁלִי אֲבָל תַּפְּלִין אֲדַרְבָּה אָנוּ רוֹאִין שְׂהַדְרָף לְהַשְׂאִיל לְפִי שְׂעָה וְאֵע"ג דְּכָאן הַשְׂאִיל לוֹ עַל הַדְרָף אוּלַי אָמַר

שִׁיחֲזִירוּם לֹא בְּעִיר קוּט"א אֲבָר הִי חֲפְצוֹ לִילָה שְׁמָה וּמִיָּהוּ בִּס' זַפְרוֹן יוֹסֵף חֲהֵאָה"ז סִימָן ה' מִסִּיק דְּבָגְד עֲלִיוֹן וְתַחְתּוֹן הוּא מִילְתָּא דְּלֵא מוֹשְׁלֵי אִינְשֵׁי מִיָּהוּ בְּנוּב"י מֵהֵדוּ"ת חֲהֵאָה"ע סִי' ס' כ' דְּכַתְּנֹת דְּוִקָּא אִם נִמְצָא בְּאוֹתוֹ שְׁבוּעָה הֵנִי דְּבָר דְּלֵא מוֹשְׁלֵי אִינְשֵׁי וּבְגִידוֹן שְׁלָנוּ הָרִי נִמְצָא לְאַחַר ג' שְׁבוּעוֹת: וְאַפִּילוּ הֵנִי מִילְתָּא דְּלֵא מִשְׁאַלֵי כְּבָר הִבִּיא הַב"ש בִּסִי' יז ס"ק סט דַּעַת הַב"י דְּאִי סִימָנִים דְּרַבָּנָן אִפִּי' בְּמִידֵי דְּלֵא מִשְׁאַלֵי אִינְשֵׁי חִיְיִשִּׁינָן עַל הַשְּׁאַלָּה אִם אֲמַנָּם דִּישׁ לֹא מִרְדִּי דְּוִקָּא אִם נִמְצָא עַל הַבְּגָדִים סִימָן מְוִבְהָק בְּיוֹתֵר ס"ל דְּלֵא מְהַנִּי דְּמִצְרַפִּין חֲשֵׁשׁ דְּלַפְעָמִים מִשְׁאַלִּין עִם חֲשֵׁשׁ דְּאוּלֵי גַם סִימָן מְוִבְהָק בְּיוֹתֵר אֲתֵרְמִי גַם לְאַחַר אֲבָל אִם מְפִירִין בִּטְב"ע אִיכ"ל דְּמוֹדָה הַב"י וּבְזָה הִי מְיֻשָּׁב הַסְּוִגְיָא דְּקָשָׁה לְהַב"י חֲמוּר בְּסִימָנֵי אֲנֹפֶף הִיכָא מְהַדְרִינוּ לְמ"ד סִימָנִים דְּרַבָּנָן הָא חִיְיִשִּׁינָן לְשְׁאַלָּה וְאַפִּי' בְּעַדֵי אֲנֹפֶף לֹא לְיִהְדְרוּ וְאִי טְב"ע מוֹעִיל א"ש דְּמִחְזִירִין בְּעַדֵי אֲנֹפֶף וְא"כ בְּגִידוֹן שְׁלָנוּ שְׁלָפִי הַנְּרָאָה מְלִשׁוֹן הָאִשָּׁה וְהַעֲדִים שְׁהַפִּירוּ הַבְּגָדִים בִּטְב"ע וְהִי מוֹעִיל וְאַמְנָם גַּם עַל זֶה כְּבָר הַשִּׁיג הַנוּב"י מֵהֵדוּ"ת חֲלָק אַהֲע"ז ס' ס' עַל זֶה וְהוֹכִיחַ מְלִשׁוֹן הַב"י דְּאַפִּי' טְב"ע אִינוּ מוֹעִיל: מִיָּהוּ עֲדִיין נוֹכַל לְסַמְּךָ עַל מ"ש הַמְהַרִּי"ט בִּסִי' לָהּ הַמּוּבָא בְּתַקְע"ג סִי' שִׁפ"א דְּכָל כְּלָיו לֹא מוֹשְׁלֵי אִינְשֵׁי וְזֶה עֲדִיף מְהֵא דְּאֲנֹפֶף וְכִיס וְאַרְנָקִי וְכַמ"ש מֶרֶן הַגָּאוֹן זצ"ל בַּחַת"ס סִי' קַמֵּד דְּאַפְשָׁר דְּאַפִּי' הִיכָר חֲנוּרֵי וְסוּמְקֵי יֵשׁ לְהַתִּיר ע"ש מִיָּהוּ גַם בְּזָה לֹא סָגִי לְהַתִּיר דְּנָהִי דְּחֲשֵׁשׁ שְׁאַלָּה לִיכָא אֲבָל חֲשֵׁשׁ גְּזִילָה וּגְזִיבָה שְׁיִיף וְנָהִי דְּבִש"ס לֹא חִיְיִשִּׁינָן לְזֶה דְּאַחְזוּקֵי אִינְשֵׁי בְּגִנְבֵי לֹא מְחֻזְקִינוּ מ"מ זֶה שְׁאַנּוּ רוֹצִים לְהַחְזִיקוּ שֶׁהִי בְּיַד גְּזֻלָּנִים אוּלֵי א"כ רַק בְּגִדֵי גְזֻלוֹ מְמַנּוּ וּמְכָרוּ לְאַחַר וְאוֹתוֹ אַחַר הוּא שְׁמַת וְכַמוֹ שְׁחִיִּישׁ מֶרֶן הַגָּאוֹן זצ"ל בַּחַת"ס ח"ר לְאַהֲע"ז סִי' נָא: מִיָּהוּ הַדְּבָר רַחוּק לֹא מֵרֵם לֹא מְמַנּוּ וְהַנִּיחוּ אוֹתוֹ עָרוּם וְגַם אִם גְּזֻלוֹ אוֹ גְּנָבוֹ לֹא הֵנִיחַ הַגְּזֻלָּן אֶת הָאוֹתִיּוֹת אֲשֶׁר הָיוּ רְקוּמִים עַל שְׁמוֹ וְגַם אִיף מְכָר גַּם אֶת הַשְּׁטִיפֶעַל פִּעְצִין אֵלּוּ דְּבָרִים שְׁאִין לָהֶם שְׁיוּי דְּאִין דְּרָף הַגְּנָב וְהַגְּזֻלָּן לִיקַח אוֹתָם וְלִחְשֵׁשׁ מְכִירָה וְחִלוּפִין אִין לְחוּשׁ וְאִם נִימָא דְּהַשְּׁלִיף אוֹתָם וּמְצָאָם זֶה לְנִפְיָה דְּחַד לֹא חִיְיִשִּׁינָן וְלִפִּי"ז עִיקַר הַהִיתֵר יֵהִי עַל דְּבָרֵי הַחֲכ"צ סִימָן קַלֵּד וְכִיו"ב כ' הַמְהַרִּי"א בְּפִסְקֵי סִי' שְׁהִבִּיא מֶרֶן הַנְּ"ל בִּסִי' מַח וּבִשְׁאָר תְּשׁוּבוֹתָיו וְכָל זֶה אִי יִדְעִינוּ בְּנֻדָּי שְׁהַסִּימָן הַנְּ"ל הִי בְּגוּפוֹ אֲבָל רְאִיתִי בְּכָל דְּבָרֵי הַעֲדִים וְלֹא מְצָאתִי שְׁהַעֲדִי עַל זֶה וְלִזְמַת לֹא יִדְעִיתִי מָה אִיזְדוֹן בִּי וְאִם נִשְׁפַּח זֶה מִדְּבָרֵי הַעֲדִים אִזְ הִי אֲפֻשָׁר שְׁיֵשׁ מְקוֹם לְהַתִּיר וְהִי לֹא שְׁלוֹם: הַקָּמ מְשָׁה שִׁיק מְבַרְעִזְאוֹנֵעַ.

תְּשׁוּבָה מ' בַּעֲזָה"י חוּסֵט בְּחֻדֶשׁ טַבַּת תַּרְכ"ד לִפ"ק לְהַרְבַּ הַמְּאוּה"ג הַחֲרוֹץ הַמְּפֹרָסִם הָרַב הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה וּבִירָאָה מוּה' יִשְׂרָאֵל דְּוֹד נִי אַבְדֵּק"ק פִּעְזוּג יַע"א: אֲשֶׁר בִּיקַשׁ מַעֲלָתוֹ נ"י לְחוּ"ד בְּעַנְיָן שְׁקָרָה בְּאִשָּׁה דְּבוּרָה אֲשֶׁת לִיפְמָאן דְּמַתְקֵרִי פִּילִיפ אַקְסֵל שְׁנִסֵּעַ מְקַאֲמָרָן לְנִיִּיאֲהִיזְלֵי יוֹם.

ה' ר"ח אִייר תַּרְכ"ב לַעַת עָרַב וּמִיָּד בְּבִנְיָן נִמְצָאוּ ב' הַרוּגִים בְּדֶרֶךְ מְקַאֲמָרוּ לְנִיִּיאֲהִיזְלֵי וְגַם עֲגֻלָּה וְסוּסִים הָיוּ עוֹמְדִים שָׁם וְהוֹלִיכוּאֵת הַהַרוּגִים לְנִיִּיאֲהִיזְלֵי וּבְיוֹם ו' שְׁלֵאֲחֲרִיו יֵצֵא קוֹל שְׁפִילִיפ הַנְּ"ל נִהְרַג וְאַחֲחוּתוֹ נִסְעָה לְנִיִּיאֲהִיזְלֵי וְרָאָתָה אוֹתוֹ בְּיוֹם ש"ק שְׁלֵאֲחֲרִיו וְהַפִּירָה אוֹתוֹ בִּטְב"ע וְגַם הִטִּיכַעַל שְׁשְׁאַלָּה לֹא וְגַם אִישׁ מְלַחְמָה אֲחָד הַפִּיר אוֹתוֹ בִּטְב"ע בִּש"ק הַנְּ"ל כְּאֲשֶׁר מְבֹאָר בַּגְּב"ע וְיֵשׁ כְּמָה סְפִיקוֹת וּפְלִפּוּלִים בְּעַנְיָן עֲדוּת הַנְּ"ל וּבְדְבָר כְּזֶה צְרִיף שְׁיִבִיא לְפָנֵי גְדוּלֵי הַדּוֹר וְלֹא גָבַהּ לְבִי לִילָה בְּגְדוּלוֹת וּנְפִלְאוֹת מְמַנִּי וּמ"מ לֹא מְנַעַתִי מִלְּהַשִּׁיב לְמַעֲלָתוֹ נ"י עַל דְּבָר הַנְּ"ל וְלְחוּ"ד שְׁעִי"ז יֵצֵא כְּנֻגָה מְשֻׁפֵּט וּמִנִּי וּמִנִּי'

תסתייגם שמערתא: הנה אם הי' גופו ופרצופו שלם ולא נחבל בפניו פבר יצאנו מידי ספק הראשון אולי הי' לאחר ג' ימים שאין מועיל טב"ע שפבר פסק בב"ש באהע"ז סי' יז ס"ק פד דאם הפ"פ שלם כ"ש אם גם גופו שלם יש להתיר בספק תוף ג' ימים וכ' עליו מרן זצ"ל בחת"ס ח"ר מאהע"ז סי' עג שפבר הורה זקן פן ומעלתו ני' כ' עוד הואיל ונמצא בדרך במקום שהשיירות מצויות איכ"ל דאזלינן בתר בתרא פדאמרין בפ"ק דפסחים בשוקי ירושלים ואין מחזיקין ריעותא במקום למקום לומר אולי במקום אחר נהרגו ורק אח"כ הובאו לכאן עכ"ל.

הנה הראי' מפ"ק דפסחים יש לדחות דכבר פתב הגאון בצל"ח שם דנראה דסברא דאזלינן בתר בתרא לא עדיף מרובא. וכיון דלענן א"א לא סמכי' על רוב וכמ"ש התוס' בסופ"ק דב"ק דף כ' ע"ב ראיה ממים שאל"ס וא"כ ה"נ לא אזלינן בתר בתרא: מיהו י"ל הרי הטו"ז ביו"ד סי' שצ"ז הקשה למה מחמירין בספק תוף ג' ימים ואמאי לא מוקמי' אחזקת חי ותלי' בנה"כ דמשום חזקת א"א וא"כ שוב הוי כמו חזקה נגד חזקה והטעם דלא אזלינן בתר רובא בא"א הוא נמי רק משום חזקת א"א דאמרי' סמוך מיעוטא לחזקה וא"כ בספק תוף ג' ימים דיש חזקה נגד חזקה שוב נוכל ליזול בתר רוב וה"ה בתר בתרא: אמנם לפי הנראה לי תליא זה בב' סברות בלשון הרשב"א בחידושי' לגיטין דף כז שכתב שם דלכך בעבר אדם שם מקרי שלא לאלתר וחישינן שהגט הנמצא הוא מזמן רב מהשיירות המצויות שם ונשאל נדרס ברגל זה וכ' הטעם דחישינן לזה שגט זה מזמן קודם משום דאין דרף בני אדם להרגיש בשטרות או משום שהי' מונח בצידוי רה"ר ובטעם ב' נדאי אין פנונתו שגם עתה נמצא בצידוי רה"ר שהרי סתמא אמרו וע"כ דכוננתו דמעיקרא הי' בצידוי רה"ר ועכשיו בא לכאן וא"כ מבואר דלפי טעם ראשון זה שייך בגט אין מרגישי' בו משא"כ בגוף מת נאז לא היו חישינן בנידון שלנו אבל לטעם ב' חישינן אע"ג דלפי הנ"ל יש לחלק בין גט לספק תוף ג' ימים דדוקא בגט איכ"ל דחישי' הרשב"א במקום למקום משום חזקת א"א משא"כ פאן דיש חזקת חי פנגדו וכדלעיל מ"מ זהו גופי' אי חזקת חי מקרי חזקה לטו"ז הנ"ל לא מקרי חזקה ופליגי עליה והדבר תליא ברברכתא וא"כ אין הסברא הנ"ל מוכרחת וכן מצאתי בדברי מרן הגאון זצ"ל העיר גם פן לומר הואיל ונמצא במקום שהשיירות מצויות י"ל השתא הוא דנעשה ואפ"ה לא צידד אלא משום דהי' גם פן עת שלג וקור ע"ש: אמנם פל הנ"ל מטעם ספק לאחר ג' ימים אבל באמת עוד יש ספק ב' מה שלא העירו עליהם והרי אמרו ר"פ האשה שלם ביבמות דף קטו דנפלו עלינו לסטים הוי פמלחמה קטנה ושייך בי' לומר בדדמי וכיון דנודע דפיי"פ הנ"ל נסע באותה לילה בדרך ההוא א"כ הוי פאילו העידו עליו במלחמה ובאנו למחלוקת אחרת דהרי שם ביבמות הוא אבע"א אי ע"א א"א במלחמה נאמן ופירושים הרבה נאמרו בו וע' ביאורם בתשובת מרן זצ"ל שם בסי' ס"א ובאנו למחלוקת הפוסקים באהע"ז סי' יז סעיף נ' וכן לענן טביעה שם סעיף כח דמים פמלחמה דמי ולא סמכינן אפילו פל גופו שלם לדעת הרבה פוסקים וידעו המלחמה והטביעה על הטב"ע ובזה נסתלקו רוב הסברות וההיתרים שכ' מעלתו נ"י והרב הגאון האבדוק"ק קאמארן נ"י שכולם לא פלפלו אלא משום ספק לאחר ג': מיהו הרב הגאון מקאמארן נ"י הביא סניף להתיר מדברי המבי"ט המובא בתקע"ג סי' רכ"א שאם הלך אדם בדרך ההוא ואח"ז נמצא שם הרוג תלי' בי' והוא מדברי המבי"ט סי' קל"ח ושב יעקב סי' י"א ושבבות יעקב

ח"ג סי' קי"ד הביאו ראי' מהא דרבי דאמר זהו קבר שאבד זהו שנמצא וכיו"ב כ' הנוב"י מהדו"ק בתקע"ג סי' מ"ו מיהו פבר תמה על זה בש"ש שמענתא ו' פי"ז וגם מרן זצ"ל בתשובה שם סי' נ"ב ועוד בכמה תשובות תמה דמה ענין זה לזה התם נאבד קבר ונמצא קבר משא"כ פאן נאבד אדם ונמצא הרוג ע"ש ובלא"ה כ' התב"ש בסי' סג סקט"ו דדוקא בשדה ובית וכיו"ב ס"ל לרבי פן משום דמוקמי' לי' אחזקתה' שהי' לו מעיקרא ורק ע"י אותו קבר יצא מחזקתו וכשנמצא נשאר על חזקתו אבל הדבר הנמצא לא מחזקתו לעולם בתורת אותו דבר ומביא ראי' מגיטין דף כז גפי גט אע"ג שידיעין שיוב"ש זה אבד הגט חיישינן גם על אחר וא"כ גם בנידון הנ"ל וש' לחוש וגם משום אין ספק מוציא מידי ודאי אין להקל כמ"ש הש"ש שמענתא ז' בפ"ט: והנה מהפרת בגדים לא נאמר בגב"ע רק שהרב הגאון מקאמארן נ"י כ' שנמצא אצלו פאס וכתובה ואגרת קוויתונג מה שמסר לאחד בשביל אחר וכ' הרב הנ"ל דלכאורה הי' אפשרות לסמוך ע"ז פיון דפאס בפרט אצל בעל מלחמה ערלובס פאס שהי' להנאבד שיש ספנה להשאיל ולשכחה כ' בתקע"ג סי' קע"ח דלא חיישי' אלא דמצא ברש"י ביבמות דף ק"כ גפי מצאו קשור הגט פרש"י דניחוש דהשאיל הפיס לאחר והמשאיל קשר בו גט ושכחו מבואר דחיישינן לשכחה ואי משום הא לא ארי' דודאי מידי דלא חשיבא לאינשי ולא קפיד בי' יש לחוש לשכחה טפי אבל מידי דחשיב' אמרינן ר"פ אלו מציאות דאדם עשוי למשמש בכיסו וכ"ה בכל מידי דחשיבא לי' בכל שעה וכ"ש אם משאיל או נתנו ומכרו לאחר וא"כ שם ביבמות יש לחוש דלהשאיל לא הי' צורך בגט ההוא שפבר הי' נמלך מלגרש בו ולכך איכ"ל דשכחו אבל אנו דניחוש במידי דחשיב' לשכחה שפיר איכ"ל דלא שכיח' לשפוח ומרן זצ"ל בחת"ס ח"ר אהע"ז ס' ס"ה סמך טובא על פאס וכיו"ב ובפרט בבעל מלחמה: ועוד דלפי הנראה דלכך לא נרמז פלל מהיכר בגדיו משום שהי' בעל מלחמה והי' מלובש בבגדי בעל מלחמה והם פולם שוין ואין בהם סימן וטב"ע ומ"מ הבגדים האלו אסיר להם להשאיל ונהי דאין בהם טב"ע וסימן מ"מ שוב שפיר אין לחוש ששכח הפאס פשהשאיל בגדיו ונתחשב עי"ז סימן של הפאס ושאר כתבים הנ"ל ואין פאן חשש שכחה פלל ומ"מ אין לסמוך ע"ז דכבר כ' הנוב"י בח"ר תקע"ג סי' ל"ב דלדעת הב"י המובא בב"ש סי' יז ס"ק סט אמרי' אי סידיק חיישינן לשאלה אפילו במידי דלא משאלי וה"ה גמי דחיישינן לגרבה ובפרט בנידון הנ"ל דידיעין דנפלו עליהם גנבים א"כ אולי גנבו חפציו עם פל אשר בתוכו והגנב מכר זה לאחר וזה נהרג והנאבד ערק לעלמא ונאפילו תימא דזה לא שכיחא דחששות רחוקות הן מ"מ לשיטה זו גם לדבר דל"ש חיישינן ולהכריע בין השיטות אין הכרעותינו מכרעת וגם הנוב"י ומרן זצ"ל במקצת תשובות החמירו פשיטה זו: אמנם אע"ג דהנה טעמים דלעיל אינם מספיקים להתיר בפ"ע מ"מ חזו לאצטרופי בהדדי דהרי גם לדעת הב"ש אליבא דב"י בס"ק סט הנ"ל ס"ל דמידי דלא משאלי אינשי איננו פחות מסי' בינוני אלא דלא סגי אי סימן דרבנן והיינו סימן גרידא אבל בהדי טב"ע מועיל אפילו בטביעה ומלחמה וכמ"ש התוס' ביבמות דף קטו ופסקו בב"ש סימן יז ס"ק פט ונאפילו לאחר ג' ימים לא מבעי' לפי מאי שאידד הנוב"י בסימן לב הנ"ל דנראה מלשון המשנה דטב"ע לאחר ג' עם סימנים בינונים מועיל אלא אפילו אי לא אמרינן פדבריו מ"מ היינו בסי' בינוני אבל מידי דלא משאלי אינשי וניחוש דאפ"ה השאיל לאיש שנשתנה פניו וגופו לזה השאיל הפאס וכתובה ואינך או דשכח הגנב בבגד זה הוי כנפילה

דיחיד ועדיף מדברי החכ"צ סימן קלא דכתב דלשאלה דיחיד לא חיישינן דבמידי דלא משאלי אינשי רק מקרה קרה או ששכח אפילו להבית מאיר סימן יז שהשיג עליו בשאלה במידי דלא משאלי איכ"ל דמודה ובמקום אחר עשיתי סמוכין לזה ואין להאריך מפני שראיתי שפרן זצ"ל שם בתשובה סימן נז וסימן נח ועוד בהרבה מתשובותיו כ' דנוכל לצרף אומדנות פאלו: ועוד הא דידן עדיפא דלפי הנראה מדברי הרב הנ"ל שנמצאו ההרואים בדרך אצל העגלה מהפאסט והסוסים שנסע עליהם הנאבד הנ"ל ונימא שאטרמי מילתא שזה שהשאלו לו זה נהרג ונפל אצל העגלה והסוס של זה הנאבד זה נחשב יותר מנפילה דיחיד וכיו"ב פתב בתשובת מרן זצ"ל סימן נ"א וכ"ש בהא דידן דמפטרפין לכלהו אומדנות דהרי אמרו בגיטין דף כז דאי אמרו עדים מעולם לא חתמנו אלא על גט אחד של יב"ש שוב לא חיישינן דלמא אתרמי שמה כשמה ועדים פעדים א"כ מבואר דכולהו האי ג' חששות לא חיישינן א"כ כ"ש הכא דלא נשתנה טב"ע של אחד לטב"ע של הנאבד ובאותו דרך הלא ג"כ בדרך זה שנאבד פלוני ולאותו איש עצמו באו לידו הפתבים או הפגדים שלו ואותו איש עצמו נהרג סמוך להעגלה והסוסים שנסע הנאבד כולי האי לא חיישינן והוי סימן מובהק ביותר ולא חיישינן כמו דל"ח שמה כשמה ועדים פעדים כנלפע"ד להתיר אם יש עדים על פל הנ"ל: אמנם בעובד' הנ"ל דא עקא דיש פקפוקים על העדים שהעידו על זה אחת הנערה הוא בת חמותה והיא אחת מהחמש נשים כו' והרב הגאון מקאמארן נ"י התאמץ להכריע דאפי' בת חמותה נאמנת במסלפ"ת ודחה ראיות השערי אפרים המובא בב"ש סימן יז ס"ק יג והכרעה זו אינה מכרעת נגד המל"מ והראנ"ח המובא בהגהת המל"מ פי"ג מגירושין דין יו וכ"כ בתשובת שבות יעקב ח"ר סי' צט אע"ג שדחה הרא"י מ"מ לדינא הספיים פיון דסתמא אמרו דחמשה נשים אינם נאמנות משמע אפי' מסלפ"ת לא האמינו וכן הספיים בס' בית מאיר להלכה ואע"ג שבגידון הנ"ל יש רגלים לדבר שבכתה והתאבלה יאינה נאמנת שהרי אפילו בסוטה דיש רגלים לדבר דקנא לה ונסתרה אפ"ה אמרי' בסוטה דף לא ע"ב דאינם נאמנות להפסידה פתופתה ואיפא ק"ו ומה התם דהתורה האמינה ע"א בסוטה ע"י רגלים לדבר פשנים.

הנה אינם נאמנות כ"ש פאן שמה"ת אפילו עד אחד פשר אינו נאמן ורק חקמים הקילו ובהנהגה לא הקילו וממילא נשאר על איסור דאוריית' וכ"כ הצ"צ סי' פח: ובסברא זו תי' בש"ש שמענתא ז פ"ק ד' קושית המל"מ בפ"א מהלכות סוטה דין טו דשם פסק דלענין שלא תהי' שותה נאמנת ולענין תרומה פסק דאפי' לחומר' אינם נאמנות אלא אוכלת בתרומה ע"ש ותי' בש"ש דבסוטה שאני דהתורה האמינה ע"א משא"כ בעד מיתה פיון דרבנן לא הקילו בחמש נשים שוב חוזר הדין לסיני והיא כא"א גמורה ולכאורה מהתם עצמו יש להביא ראי' דאפילו במסלפ"ח אינם נאמנות דלדעת הנוב"י ח"ר תקע"ג סי' ל"א דרצה שם להוכיח דגוי נאמן ביש רגלים לדבר דעדיף ממסלפ"ת א"כ חמש נשים דאינם נאמנות במקום שיש רגלים לדבר כ"ש דאינם נאמנות במסלפ"ת ואע"ג דמרן זצ"ל בחת"ס ח"ר באהע"ז סימן מו פליג עלי' דנוב"י ולדבריו אין ראי' מ"מ נראה כמ"ש השבו"י והבית מאיר דסתמא אמרו אינם נאמנות ל"ש במסלפ"ת ואפילו באיסור דרבנן היכא דכבר פסק האיסור דאורייתא אין הנשים האלו נאמנות דהרי מבואר ספ"ב דגיטין דאינם נאמנות לומר בד"נ היכא דיש לחוש לקלוקלא אע"ג דאמרינן ריש גיטין דצריף בפ"נ רק מדרבנן ע"ש פן נראה לפענ"ד: ואם פן צריכין אנו לראות על אמירת העד

שְׁאָמַר ג"כ עֵדוּת וְשִׁהֲפִירוֹ בַטב"ע וְהִנֵּה הַעֵד הַשְּׁנִי הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא שְׁלֵמָה בַא"ר הוּא אִישׁ מִלְחָמָה וְכ' מַעֲלָתוֹ נ"י דִּישׁ לְחֹשֶׁשׁ עָלָיו פִּינּוֹן דְּהוּי רְגִילִים לְמִיַּעֲבֹד אִיִּסוּרָא וְהָרַב הַגָּאוֹן הָאֲבִדְק"ק קְאָמְאָרְוֹ נ"י אָמַר דְּכָל מַה שֶׁעוֹבְרִין עוֹבְרִין מִחַמַּת אֲוֹנָס וְעַדִּין הוּא בְּחֻזְקָת כְּשָׁרוֹת וְכַתֵּב שֶׁרָאָה בְּתוֹבוֹת שֶׁסָּמְכוּ עַל אִישׁ מִלְחָמָה וְזֶה סְמָךְ שְׁאִין בּוֹ מִמֶּשׁ וְאֶפְיָלוּ נִמְצָא פֶּן בְּשׁוּם תְּשׁוּבָה דְלָמָּא יִדְעוּ וְקִים לְהוּ בְּגוּל': וְלִדְיָנָא נְחֻזֵי אֲנִן בַּעֲזַה"י הִנֵּה גּוּף הַדְּבָר אִי נוֹכַל לְסַמְךָ עַל סֵתָם אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל רְאִיתִי בַכַּה"ג סִימָן יז בְּטוֹר אַהֲע"ז אוֹת לַד שֶׁכ' בְּשֵׁם בְּנִימִין זָאב סִימָן כ' סֵתָם בְּנִי אָדָם שְׁאִין אֲנִי יוֹדְעִין בְּהֵם תְּלִינּוּ שֶׁהֵם פְּסוּלִים מִדְּאוּרֵינִי וְלִכְאוּרָה הוּא רְאִיָּה לְדְבָרֵינוּ ע"פ מ"ש הַש"ף בִּי"ד סִימָן א סק"ב דְלִכְרָה פֶּתַח הַטּוֹר דְּכָשֵׁר לְשַׁחֲטָה עֲבָדִים מְשׁוֹחֲרָרִים דְּסֵתָם עֲבָדִים גְּרִיעוּ וְרִיקִים וּפּוֹחֲזִים וְהַמְחַבֵּר בַש"ע דְּכַתֵּב סֵתָם עֲבָדִים הוּאִיל וְס"ל דְּכָל שׁוֹחֲט בְּעֵינָיו שְׁיָהָא דְּוָקָא מְוַחֲזָק בְּכִשְׁרוֹת וְא"כ פֶּאֶן דְּסֵתָם בְּסִימָן יז בַּאֲהֲע"ז סְעִיף ג' בְּטוֹש"ע סֵתָם עֲבָד וְקָשָׁה מְשַׁחֲטָה לְטוֹר וְכֵן הַקָּשָׁה בַחמ"ח אֶלָּא וְדָאִי דַס"ל כְּבִנְיָמִין זָאב הַנ"ל וְא"כ לַכ"ע בְּעֵינָיו שְׁיָהָא מְוַחֲזָק בְּכִשְׁרוֹת וְאִי מְוַחֲזָק גַּם עֲבָד פֶּשֶׁר וְא"ש פֶּן הִי נִרְאָה לְכְאוּרָה: אָמְנָם טַעְמָא דְּהָא מִיִּלְתָּא לֹא יִדְעָנָא דְּגוּף קוֹשִׁיַת הַש"ף שֶׁם בִּי"ד סִימָן א סק"ב הִנֵּה נִרְאָה לְפַעֲנָא דְּטוֹש"ע שְׁנִיָּהֶם לְדְבָר אֶחָד נִתְפָּוֶנּוּ דְּהָרִי בַחמ"מ סִימָן לַד סְעִיף יז קי"ל מִי שְׁאִינוּ בְּמִקְרָא וּבְמִשְׁנָה וְלֹא בְּדָרָה אֲרִיץ פְּסוּל מִדְּבָרֵיהֶם לְהַעֲיִד וְאֶפְיָלוּ אִם הוּא בַד"א אִם אִינוּ בְּמִקְרָא וּבְמִשְׁנָה אִין מְקַבְּלִין לְכַתְּחֵלָה עֵדוּתוֹ דְּמִסְתַּמָּא עוֹבְרִין עַל ד"ת וְכִמוֹ שֶׁבִּיָּאָר שֶׁם הַסֵּמ"ע וְנִרְאָה דְּהֵינּוּ טַעְמָא דַס' מְחֻזָּק בְּדָק שֶׁהִבִּיא הַב"י שֶׁם שֶׁכַּתֵּב בְּשֵׁם הַגָּאוֹן שֶׁהַשׁוֹחֲט צָרִיף שְׁיָהָא בְּקִי בַכ"ד סְפָרִים וְאֲנִן קי"ל בִּי"ד סִימָן רַסז סְעִיף עֵא דְעֲבָד אֲסוּר לְלַמּוֹד תּוֹרָה וְאִי קָרָאוּ לְתוֹרָה נַעֲשֶׂה מְשׁוֹחֲרָר וְא"כ מ"ש דְלִכְרָה כ' הַטּוֹר דְעֲבָד מְשׁוֹחֲרָר דָּאִם אִינוּ מְשׁוֹחֲרָר אֲסוּר בְּתוֹרָה וּמִסְתַּמָּא לֹא קָרָא וְלֹא שָׁנָה וְאִין מְקַבְּלִין עֵדוּתוֹ וְהַב"י גְּמִי מוֹדָה לְזֶה וְכַמ"ש בַּב"י דְּבְעֵינָיו שְׁלֵא יִהְיֶה ע"ה אֶלָּא פִינּוֹן דְּכָל שׁוֹחֲט בְּעֵינָיו שְׁלֵא יִהְיֶה ע"ה וּבַכַּה"ג גַּם סֵתָם עֲבָד פֶּשֶׁר פְּדִי שְׁלֵא לִיתֵן מְקוֹם לְטַעוֹת סֵתָם וּמִמִּילָא מוֹכֵן דְּהֵינּוּ בְּאוּפֹן שְׁלֵמָה וְאִינוּ ע"ה פֶּן הִנֵּה נִרְאָה לְפַעֲנָא דְ לִישָׁב שֶׁם: וּמִמִּילָא פֶּאֶן דְּגַם ע"ה דְּפְסוּל מִדְּבָרֵיהֶם וְהַפְּסוּל מִדְּבָרֵיהֶם פֶּשֶׁר לְעֵדוּת אֲשֶׁה וְא"כ לֹא בְּעֵינָיו דְּוָקָא שְׁלֵא יִהְיֶה ע"ה וְלִכְרָה סֵתָם גַּם הַטּוֹר פֶּאֶן וְכַתֵּב סֵתָם עֲבָדִים וְאֲע"ג דְּאַפְתִּי קָשָׁה הָא סֵתָם עֲבָד הוּא גִּנְבֵי אוֹ קוֹבִיוֹסְטוֹס וּפְסוּל מַה"ת פְּכָר פֶּתַח הַחֲבו"ש בְּסִימָן א ס"ק יח דְּכִי"ב צ"ל גַּם לְתוֹס' ע"ש וְכָאֵן אֲתִי שְׁפִיר טְפִי פִינּוֹן דְּפִי אַח"כ דְּפְסוּל עֵדוּת מַה"ת פְּסוּלִין מִמִּילָא תָּנָא וְהִזְדַּר מְפָרֵשׁ וּמִמִּילָא נִשְׁמַע גַּם בְּעֲבָד אִם אִינוּ פְּסוּל מַה"ת מִחַמַּת עֲבָרָה הוּא דְכָשֵׁר.

וְעַכ"פ אִין הִכְרַח דְּסֵתָם אָדָם פְּסוּל וְגַם שֶׁם בְּשׁוֹחֲט הַקָּשָׁה הַפַּמ"ג עַל הַש"ף הַנ"ל שֶׁכַּתֵּב דְּשׁוֹחֲט בְּעֵינָיו מְוַחֲזָק דְּוָקָא מַנ"ל דְּמַהָּא דְּסִימָן סָה וְקי"ט אִינוּ מוֹכַח רַק בְּשׁוֹחֲט וּמוֹכַר לְעַצְמוֹ: וְלִי הִי נִרְאָה דְּמִטְעָם שֶׁכ' בַּב"י וְש"ע בַּסִּי י"ח דְּהָא דְלֹא בַעֲלִי לְהִרְאוֹת סְפִין לְחֻכְם הוּא מְשׁוּם דְּעַמְנִים בְּנִי אָדָם יוֹדְעִים וִירְאִי' יֵשׁ לְהַבִּין דְּבָרֵי הַש"ף וְעַכ"פ לְעַנְיָן עֵדוּת לֹא מְצִינוּ דְּנִיבְעִי דְּוָקָא מְוַחֲזָק אֲדָרְבָּה קי"ל רַפ"ב דַּר"ה דְּבָרָא שְׁנָה הִיוּ מְקַבְּלִין עֵדוּת הַחֻזְדֵּשׁ מְפָל אָדָם וְכ' הַרְמַב"ם בַּפ"ב מְקִידוּשׁ הַחֻזְדֵּשׁ מְשׁוּם דְּכָל אָדָם בְּחֻזְקָת כְּשָׁרוֹת וְלָמָּה נֶאֱמַר פֶּאֶן בְּעֵדוּת אֲשֶׁה דְּנִבְעִי דְּוָקָא מְוַחֲזָק וְא"ל דְּטַעַם חֻזְקָת כְּשָׁרוֹת הוּא רַק מְשׁוּם רֹב דְּרֹב יִשְׂרָאֵל פְּשָׁרִים וְבַא"ל לֹא אֲזַלִּינָן בְּתַר רֹבָא וְכַמ"ש לְעֵיל בְּשֵׁם הַתּוֹס' סוּפ"ק דְּב"מ דַּא"כ אִיךָ נּוֹצִיא מְמוֹן עַל יְדֵיהֶם הָא גַּם בְּמִמוֹן לֹא אֲזַלִּינָן בְּתַר רֹב

וע"כ דחזקה מעליותא הוא: ואפשר כמ"ש מרן זצ"ל בחדושי'ו ב"ק דף ע"ג דחזקה פשרות הוא חזקה הגוף שפך נולד בכשרות ואפ"ל הא דלא אזלינן בתר רוב הוא רק מדרבנן וא"כ הם רק פסולי דרבנן והא קי"ל דפסולי דרבנן פשרין לעדות אשה וא"כ לא ידענא טעמא לדברי הבנימין זאב הג"ל.

ובתה"ד סי' רכ"ד מבואר דסתם אדם אפי' יש לחוש לריק ופוחז נאמן כל שאין אנו רואין בו רמאות וכן מבואר מתשובת צ"צ סי' פ"ח וכן מוכח ומבואר מדברי הרמ"א סי' י"ז הג"ל סעי' ו' דכל זמן דליפא ריעותא מקבלין מפל אדם ודלא כס' בנימין זאב: אמנם הא דידן גרע טפי דאפ"ל אם הוא כמ"ש הרב מקאמרון נ"י דעושין מחמת אונס הרי החמ"ח ס"ק ט"ו הביא דברי הרא"ש בתשובה פלל נ"ד דצריף בדיקה אחריהן באותן שהמירו אפי' באונס ובאמת בגוף התשובה כ' הרא"ש דנוקא בעדות ממון.

ובעדות עגונה יש להקל ותמהני על החמ"ח שלא העתיק זה ותו דהרי בממון נמי קי"ל בחו"מ סי' ל"ד סעי' כ"ד בהגה"ה דמשום חשד אין לפסול נאפ"ל מספיקא פסק שם בסעי' כ"ג דאין לפסול מ"מ בהנהגה בעלי מלחמה נהי דבנודאי יש בהם גם פשרים המונעים עצמם מאיסור הן מחילול שבת או ממאכלות אסורות מ"מ הרבה מהם הם מומרים לאכול גבלות לתאבון ומהם מומרים לחלל שבת לתאבון ומי יוכל להכריע אם רובם עתה הם מומרים לתאבון או רובם פשרים וכיון דמספקא לן אי רובם הם מומרים אפשר דגם לממון פסולין דליפא למימר דהוא בכלל מה שאמרו בספק פסול אינו נפסל דהתם נראה הטעם משום דמוקמי' אחזקה וכאן דהספק אולי רובם הם מומרים המסלק החזקה אפשר דלא מהני החזקה וגם הוא ספק חסרון ידעיה דאינו מועיל וכדאיתא ביו"ד סי' כ"ג ובסי' נ' בפ"ק ס"ג ובכמה דוכתי וא"כ איכ"ל בגידון שלגו דגם בספק כה"ג פסולין: ואפשר דאפילו בכה"ג ספק פשר דכבר הקשה בקצה"ח סי' ל"ד סעי' כ"ג למה נתייר מספיקא הא הוי כמו תרתי לריעותא ויש לישב או משום דחזקה פשרות אתיא מפח ב' חזקות א' מפח רוב דרוב הם פשרים והב' משום דנולד בכשרות כמ"ש למעלה וא"כ פיון דהחזקה פשרות הוא ב' חזקות ולכך נוכל להוציא ממון נאפ"ל הוא תרתי לריעותא אינו מועיל נגדם.

או י"ל דהנה גוף הסברא למה פסול רשע להעיד. בתומים ס' כ"ח באורים סק"ב הביא בשם חו"י דרשע פסול משום חשש משקר עי"ש: אמנם בס' יריעות שלמה בבית יד הלכה א' הביא בשם תוס' בכורות דף ל"ו דרשע פסול מגזה"כ דהרי מצד הסברא לעולם יהי נאמן דמומר לד"א אינו מומר וחסוד לכל התורה אלא שהחזקה התורה את הרשע שלא יתיחד בקהל כבודו כדי להרחיקו ושלם לקדו ממנו.

ולפי"ז א"ש דספק פסול פשר לעדות ומינשב קושית הקצה"ח ולפי"ז גם פאן יהי פשר. וגדולה מזו לכאורה משמע מדברי הר"מ שבמרדכי ובתשובת מי"ה המובא בתה"ד בפסקי' וכתבים סי' ר"כ שכ' שם במומר שלא עשה תשובה פראוי נאמר שם שהדבר ידוע שאינו מחזיק עצמו פיהודי אלא שיוכל לגנוב ואפי"ה הכריח החזה"ד שם דאינו פסול רק מדרבנן וקשה הא הוא פסול משום שהוא חשוד על הגניבה ובלאו מומר הוא פסול.

ובבאמת התה"ד ס' רכ"א הקשה עליו פן ולהנ"ל א"ש: מיהו בלא"ה התם שאני דנהי
דהוא חשיד ואם יבוא גניבה לידו אינו מסלק עצמו ממנו מיהא מי יזמר שפאת גניבה
לידו והוי רק חשד ומשום חשד אין פוסלין ולעולם אם עפ"י רוב הוא מומר לתיאבון
איכ"ל דפסול ואם מספקא לן איכ"ל דכשר דכיון שאינו נודע לן אנו מחוייבין שלא
לרחקו וא"כ לפי טעם זה פשר לעדות.

מיהו אפשר דפסולין משום ספק חסרון ידיעה וא"כ לפי"ז אפ"י בעדות אשה א"א להקל
ולקבל עדותן. מיהו נראה עוד לצדד ולהקל דלכאורה קשיא על הפלל הנה דרשע
דאורייתא פסול לעדות אשה מ"ש משאר איסורין דפסק הרמב"ם בפ"א מעדות דפסול
בעבירה פשר באיסורין דאימת איסורין על עוברי עבירה וא"כ לכאורה ק"ו איפא פיון
דבאיסורין אין מסלפ"ת גוי נאמן וכאן בעדות אשה מועיל מסלפ"ת גוי וא"כ ק"ו פיון
דמועיל מסלפ"ת גוי שאינו מועיל באיסורין כ"ש שיועיל פסול עבירה דמועיל באיסורין
וצ"ל דאין דנין ק"ו באיסורי דרבנן וכמ"ש בחולין דף ק"ד בתוס' ד"ה מנא כו' ואין
מדמין גזירת חכז"ל ומ"מ טעמא בעינן פיון דאימת איסורין על עוברי עבירה למה לא
יהי נאמן לעדות אשה ואין לומר דחיישינן דשכרתו דהא אשה עצמה נאמנת.

וגם אין לומר דחיישינן דצרה שפירתו דהא קי"ל בשעת הסכנה כותבין אע"ג שאין
מפירין ול"ח לצרה וכ"ש לפי מ"ש מ"ן זצ"ל בחת"ס ח"ר מאהע"ז סי' מ"ג דלא חיישינן
שצרה תשפור עיי"ש ואין לומר דבאמת דווקא שלא בשעת הסכנה אין פסול נאמן דהרי
מבואר ביבמות דף כ"ו דפריה באומר הרגתיו אמאי נאמן הא רשע הוא ומאי קושיא אי
נימא בשעת הסכנה נאמן: ונראה לפי ענ"ד לי"ש כמ"ש הפמ"ג סי' א' בפ"י סק"ב לחלק
דבסי' קכ"ז דרשע נאמן היינו היכא דליכא חזקת איסור סמכי' על חזקה דאין אדם חוטא
ולא לו אכל היכא דאיכא חזקת איסור אין רשע בעבירה נאמן ולכך גם בעדות אשה
אינו נאמן הואיל ואיכא חזקת איסור דא"א עיי"ש וא"ש.

וא"כ לפי"ז היכא דע"י אומדנות כבר פסק חזקת איסור א"א איכ"ל דגם פסול עבירה
נאמן וביבמות דף כ"ו מיי"ר מסתמא דלא הי' אומדנות. ולפי"ז בנידון שלנו דגם לולא
דברי העד הבעל מלחמה הי' מותר לדעת הרבה פוסקים ע"י פא"ס ואינה חפצים שנמצאו
עמו אי לא חיישינן לשאלה והבית מאיר בסי' י"ז כ' דהנוטה בשעת הדחק לדעת האומרין
דל"ח לשאלה לא הפסיד וגם האומדנא שהלך בדרך ההוא ונמצא אצל הפאסט וואגין
שנסע עליו לכהפ"ח יצאה עפ"י אומדנות הנ"ל מחזקת איסור א"א וא"כ אפשר דפסול
נאמן ונהי דחלילה להקל בזה דנראה דלא פליג רבנן בזה מ"מ היינו בנדאי פסול אבל
בספק פסול דע"י ספק כבר יצאה מחזקה דכבר כתב הש"ך ביו"ד סימן קי"ס ס"ק סד דע"י
ספק אחד יצא מחזקה ולכך מועיל ג' ספיקות במקום חזקה וגם אנו נאמר פאן ע"י ספק
כבר יצאה מחזקה דאולי הוא פשר: וכיון שפיר יצאה מחזקה שוב אפילו את"ל דהוא
פסול הא במקום דליכא חזקה גם פסול נאמן ואפילו בס' חסרון ידיעה לא מבעי' אם
הטעם דפסול בעבירה אינו פשר להעיד מגזיה"כ שאמרה תורה להרחיקו ובספק לא
שייך להרחיקו אלא אפ"י אם פסול מטעם חשד כבר כתבנו דזה דוקא היכא דמעיד נגד
חזקה אבל בכה"ג בנידון שיש אומדנות דאפילו נימא דאינו נאמן הוא רק משום לא פלוג
וכיון דבספק לא שייך זה לעולם לא פסלו רבנן ספק פסול בעבירה כנלפענ"ד ור"איה

לזה מדברי תה"ד שם בפסקיו סימן רכא ה"ל שפסיים וכתב מ"מ בדוקא כה"ג לא רציתי לסמוך להתיר וגם איסור לא רציתי לומר שלב כלנו יודע שמת אותו איש ושם נאמר ששאר חכמי ישראל התירו אותה האשה ויצא הדבר בהיתר וצריך ביאור ובמה ידע לבו שמת וע"כ על פי אומדנות ולקח לא רצה לומר איסור דאפשר להתיר מספיקא ומטעם זה ע"כ יצאה בהיתר: וכן נראה לי מלשון רמ"א סימן יז סעיף ו' שכתב ואם לא עשו תשובה גמורה להקל אם לא העיד ברמיה ובספר ארץ צבי תמה עליו בכה"ג שספק אי עשה תשובה גמורה מנ"ל להתיר ע"ש.

ולפי ענ"ד פוננתו וסמכתו על דברי תה"ד סימן רכא ה"ל דהיכא דיש אומדנות נוכל להתיר מספיקא כה"ג וזה פוננתו שלא העיד בראיה דאיה ידעינו זה אלא באומדנות זה נראה לי פוננת הרמ"א וכיו"ב כתב בתשובת מהר"מ לובלין סימן קל בספק מסלפ"ת יש לצרף אומדנות והיגו ע"כ ע"ד ה"ל ואין לפקפק בנגידון ה"ל מלבד ריעותא דהוא ספק פסול יש ריעותא בטב"ע דאולי הוא לאחר ג' או ע"א במלחמה ועל ידי אומדנות ניפרין ב' דברים זה לא שמענו מדברי תה"ד ורמ"א ה"ל מ"מ הא יש פאן עוד עדות הנערה אחות הנהרג נהי דלענן עדות אינה מועלת אבל מצד אומדנא גדולה שבכתה בכי רב ושבה עליו שבעה ימי אבילות נוכל לצרף בשעת הדחק ועיגון אם יספיקו עמי גדולי ישראל אמטינא שיבי מפשוטא להתירה בב"ד פדין: אמנם כ"ז אי אפשר לקרר על ידי מסלפ"ת כי באמת תמהני למה נכניס עצמנו בפרצה דחוקה ובפרט שאולי לאחר גישואין תברר שעד ה"ל הוא מומר לתאבון הלא טוב לסבב שיאמר העד ה"ל במסלפ"ת (רק שצריך להיות נזהר שלא יתחילו עמו פדין מסלפ"ת) ואחר שיאמר פן לישראל במסלפ"ת יקבלו עדות מישראל פשר ומסתמא באותו זמן כבר סיפר זה בפני כמה אנשים מישראל במסלפ"ת ממש ואולי שמעה האשה עצמה ממנו במסלפ"ת תעיד פן בב"ד יצא הדבר בהיתר גמור בלי שום פקפוק ויהיה ד' עמו: דברי ידידו הדו"ש משה שיק מברעזאווע.

תשובה מא בעזהי"ת חוסט יום ג' כ"ה אדר השני תר"ל לפ"ק החיים והשלום וכל טוב להרב הגדול המפורסם מופת הדור עה"י פה"ח כו' כש"ת מוה' יוסף שאול הלוי נ"י האבדק"ק לבוב יע"א: אחרי דרישת שלומו וטובו דפר"מ נ"י באתי לבקש מאת הדר"ג שיודיענו דעתו דעת תורה בעונדא דאשה עגונה אחת כהגב"ע לוטה פה (יעותק מפני לבסוף התשובה מה שאפשר להעתיק הי' חסר כמה שיטות מההעתק) ובגוף המעשה אין בו חדש פולי האי אלא דכל העדים הם לפי הנשמע פסולי עדות והנה המעשה באשה טושא חיה בת ר' אברהם הלוי נאבד בעלה שהיה נקרא יצחק פן ר' מנחם המכונה מענדיל גירושעק ונמצא איש בשפת הנהר ולפי הקב"ע יש לדון אם הוא הנאבד והנה בכה"ג באהע"ז סימן יז בהגהות הטור אות לד הביא בשם בנימין זאב סי' כ דסתם בני אדם שאין אנו יודעין בהם חיישינו דהם פסולין לעדות מדאוריית' ולכאורה קשיא עלי מהא דתנן בר"ה רפ"ב דבראשונה היו מקבלין עדות מפל אדם וכתב הרמב"ם בפ"ב מקיה"ח משום דכל אדם בחזקת פשרות: מיהו מזה אין ראיה שהרי כתב הרמב"ם בפ"א ממאכלות אסורות דין כ"ה דדוקא בא"י ובזמן שהיה לישראל כל אדם בחזקת פשרות משא"כ עתה אפילו בא"י בעיני דוקא ידעינו שהוא מוחזק בכשרות והובא ברמ"א ב"ד סימן קיט סעיף א' פלוגתא בזה ובבכור שור בע"ז דף לט כתב בדאוריית'

איכ"ל דכ"ע מודים דבעי מוחזק דוקא וכזה אמרתי לישב הא דכתב הרמב"ם בפרק ב מסנהדרין דין י"ד דאסור לאדם חכם לישב בדין עד שיגיע מי ישוב עמו ובגמרא ר"פ זה בורר אמרו דברק גקני הדעת שפירושים עשו פן וכן הביא הרמב"ם עצמו בפ' כב מסנהדרין ואיך כתב אסור ולהג"ל א"ש דנקיי הדעת הקמירו אפילו פירושים פשהו בתקנתו אע"ג דאז הוי סגי בסתם אדם חזקת פשרות שלו אבל הרמב"ם קאי לדין ושפיר כתב אסור ועיין לקמן שכתב לישב עוד באופן אחר ולפי"ז הנה קשה על הש"ע בחו"מ סימן ז שלא הביא דברי רמב"ם אלו לדעת הבכור שור: ולכאורה יש לישב עוד דברי הכה"ג ה"ל דלענין עדות להתיר אשה אין סתם אדם נאמן מדינא דהרי סתם אדם פשר רק מפח רוב ובאיסור א"א כתב התוס' סופ"ק דב"מ דלא סמכינן להתיר על פי רוב מהא דהקמירו במים שאין להם סוף ולדעת הריב"ש סימן שע"ט הוא מדינא דב' חזקות חזקת חי וחזקת א"א עדיף מרוב וא"כ בעינו דוקא מוחזק בחזקת פשרות מיהו קשה לי דבסנהדרין דף כג ע"א דקאמר ר"מ זה פוסל עדיו של זה פריה והא עדים פמוקחה דמי וקאמר ר"מ זה פוסל עדיו וקשה הא לפי הנראה מדברי הרמב"ם במלחמות פ"ב דכתובות דחזקת פשרות הוא מטעם חזקה הבאה מפח רוב וא"כ ר"מ דחייש למיעוטא ליפא למסמך על הרוב וא"כ אזלו ר"מ ורבנן כל חד לשיטתו ור"מ דחייש למיעוטא שפיר קאמר זה פוסל עדיו של זה משא"כ לרבנן ואע"ג דגם לרבנן לשמואל דקי"ל פנותי לא אזלינן להוציא ממון בטר רוב מ"מ פכר כתב ההפלאה סופ"ק דכתובות להכריח מפמה דוכתי דכל שפכר החזיקו לענין דבר אחר למיזל בי' בטר רובא גם לענין ממון אזלינן בי' בטר רובא משא"כ לר"מ דלשום דבר אי אפשר להחזיקו מפח רוב צ"ע לכאורה: ולכאורה יש ראי' דחזקת פשרות אינה מטעם חזקה הבאה מפח רוב אלא מפח חזקת הגוף שכל אדם נולד פשר מיהו לענין עדות זה קשה דהרי הי' בחזקת פסול מפח קטנות ואפילו אין מחזיקין מאיסור לאיסור כתב הש"ש שמעתתא ו' פרק ה' דמ"מ חזקת היסור לא הוי ונראה בעדות דכל שורש שהאמינה תורה ב' אנשים כתב הרמב"ם בפ"ז מיסוה"ת הוא מפח חזקה וא"כ מקרי א"א בענין אחר פעין דאמרינן בחולין דף יב א"א שאני ואז אפילו אי אתרמי דאפשר לא פלוג ושוב איכ"ל אפילו לענין עיגונא סתם אדם נאמן וכן מוכח מתה"ד סימן רכד אפילו אם יש לחוש לריק ופוחז נאמן כל זמן שאין אנו רואין רמאות וכ"כ בצ"צ סימן פח וכן מוכח מלשון הרמ"א בסימן יז סעיף ו' דכל זמן שאין אנו רואין ריעותא מקבלין מפל אדם וזהו דלא פבנימין זאב הג"ל: ואע"ג דבי"ד סימן קיט פסק הרמ"א כהרמב"ם דחיישינן בסתם אדם לקנות ממנו הכא הוי כמו לאכול אצלו דהרי גם הוא עובר על לא תענה ועוד דהתם מדרבנן קאמר ונהרי קי"ל פסולי עדות דרבנן פשרים לעדות אשה והרמב"ם בפרק יא מה' עדות וכן הוא בחו"מ סימן לד סעיף יז דסתם ע"ה פסול עד דאתחזק וסתם ת"ח בחזקת פשרות והיינו מדרבנן וממילא בעדות אשה אפילו ע"ה פשר אמנם נראה דהיינו בסתם אדם אבל כל שיגיעו שעוברין על פמה עבירות שבתורה ומחללים שבת ומועדות וכמו דשכיח במקומות ועיירות גדולות הידועים הפעלי מלאכות ומשרתיהם מסתמא כה"ג אע"ג דלא העידו עליהם ואע"ג דכהיתרא דמאי להו הרבה עבירות אפ"ה נראה דהוי פסולי עבירה מה"ת וכיו"ב כתב בתשוב' אמרי אש חלק אהע"ז סימן כה לענין בעלי המלחמות (וכ"כ אני בתשובה סימן מ' לעיל) איברא דמלשון הרמב"ם בפ"א מהלכות עדות שכתב דכל שאינו לא במקרא

ולא במשנה ולא בד"א חזקתם שעוברים רוב עבירות שבתורה שיבאו לידם ופסולים לעדות מדרבנן מבואר אע"ג שעוברים על רוב עבירות פנין שעושים פן משום שהם ע"ה וכסתירא דמאי להו ואע"פ שנה עצמו הוא מפת קלות דעתם אפילו הכי אינם פסולים מה"ת וממילא בעדות עגונה הם פשרים וא"כ הה"ד הנה דהאינא אף שקלות שלקהם בא מצד קלות דעתם פשרים לעדות עגונה: והנה בס' קהלת יעקב תמה על הב"י שלא הביא דברי הנמוק"י בפ' זה בורר דוקא רשע דחמס פסול לעדות אשה ובפ"ח סימן יז הביא עוד פוסקים דס"ל פן ולפענ"ד גם פן תמוה פנין דפסק הרמב"ם בכ"א מעדות דלאסורין רשעים פשרים דאימת אסורין עלעוברי עבירה וא"כ בשאר אסורין דלא הקילו בגוי מסלפ"ת סמכינן על פסולי עבירה כ"ש בעדות אשה עגונה שהקילו להאמין גוי מסלפ"ת אינו דין דנסמך על פסולי עוברי עבירה ואיכ"ל פנין דהתורה אסרה בפירוש ואמרה אל תשת ידה עם רשע להיות עד חמס וכיון דבפירוש נאמר כבר כתב הטו"ז בכמה דוכתי דבכה"ג אין פח ביז חכמים לעקור וא"כ זה שנינו ברשע דחמס דמבואר בקרא אבל בשאר פסולי עבירה שפיר יש סברא לומר פנין דאינם מבוארים בקרא שפיר יש פח ביז חכמים ז"ל לומר דנאמנים וכיון דאימת אסורין על עוברי עבירה איכ"ל דנאמנים וכמ"ש הנמוק"י: ועוד דהנה רש"י כ' בר"ה דף כ"ב ע"א דגזלן דאורייתא פסול משום דחציף למיעבר בפרהסיא ועיין בב"מ סי' י"ז סעי' ד' שהקשה על רש"י ולפי ענ"ד רש"י בא לישב קושיא שלי הנ"ל דהרי הא דע"א נאמן הוא משום דעל"ג ולא משקרי בה אינשי והיינו משום דלא חצוף פולי האי שאיך ישא פניו כשיבוא הבעל ויתגלה שקרו על פניו וממילא במי שאנו רואין שחצוף וגם בוש לא יבוש אין שנינו להאמינו משום מדל"ג ולפי"ז אפילו בפסולי שאר עבירה י"ל פן ולפי"ז יש לומר דדוקא חד דנאמן רק משום מלתא דעל"ג אבל שנים דמשום אימת אסורין עליהן ראוי הי' להאמינם אפילו בלי טעם מלתא דעל"ג ואז איכ"ל באמת דב' נאמנים: ואע"ג דלפי הנראה ס"ל לרש"י דל"פ רבנן במלתא דגזלן אפילו לא עבר בפרהסיא אינו נאמן משום ל"פ.

ובנה מיושב קושית הבית מאיר. מיהו היינו בחד דלפעמים אינו נאמן לא נתנו חכמים דבריהם לשיעורין אבל בב' איכ"ל דאפילו פסולי עבירה נאמנים ולפי"ז ח"כ"ל דהש"ע אינו חולק על רש"י בנה אלא שהם מייירי בע"א (וגם בגוף הדיון דרשע פסול לעדות יש פלוגתא בדברי התוס' בבכורות דף ל"ו ע"א ד"ה אימר כו' נראה דאין הטעם משום דחשידי אלא גזיה"כ והתנאים בסי' כ"ח כ' באורים אות ג' דפסולים משום דמשקרין) ועכ"פ בעדות אשה עגונה שתיקנו חכז"ל דלא בעי עדות אלא שגדע שהדבר אמת וכיון דאימת אסורין על עוברי עבירה י"ל דב' נאמנים: ועוד אפשר לומר בגידון שלגו דהנה פיו"ד בסי' ב' סעי' ד' ושמ בש"ף ובטו"ז קימ"ל במומר לאכול גבלות ויש בידו בשור ואמר שמפלוני מןמחה הוא נאמן דמלתא דעל"ג פי האי אינו משקר וכן קי"ל פיו"ד סי' פ"ו סעי' א' בגוי באומר מעוף פלוני וטהור נאמן וא"כ י"ל בעד מפי עד דוע פשר איכ"ל דאפילו פסול לעדות שהעיד מפי ע"א הידוע שהוא פשר נאמן כמו בפלוני מןמחה.

ולכאורה קשה לי א"כ למה הצרכו הפוסקים דגוי מסלפ"ת מפי גוי מסלפ"ת נמא אפילו אם הגוי הב' אינו מסלפ"ת? והא נאמן פנין שאומר בשם גוי הידוע שאפשר לברר: ונראה דכאן צריכין לברר ב' דברים א' שפך אמר הגוי הראשון והב' שאמר פן במסלפ"ת ולכך

בשלוש מאות ארבעים ושישה השנים האחרונות נאמר בן במסלפ"ת ונאמר שגם הראשון אמר במסלפ"ת אז נאמן וכן לדעת הי"א בסי"י ו"ז ברמ"א סעי' ט"ז תלנין גם מספיקא שאמר הראשון במסלפ"ת אבל אם השני בא להעיד אפילו אם נאמין לי משום דעל"ג אבל זה לא עביד לגלויי אם אמר הראשון מסלפ"ת וגם לא תלנין פן מספיקא אדרבה פיון דהב' בא להעיד אמרי' גם הראשון בא להעיד דכל הטעם דתלנין מספיקא שיהיה במסלפ"ת משום דאין דרף הגוי להעיד משא"כ פאן דיצא מהכלל חיישינן: וא"כ במקום ובגוונא שענין הדבר מוכיח שהגוי התחיל לספר פה פעין בנידון שלנו שגוי שראה שפלטתו המים מסתמא הוא בא להגיד אלא דלא נודע לנו אם הגוי אמר שמפיר את האיש שהוא הוא הנאבד גידושע"ק וזה שמענו רק מפסולי עדות זה הגוי שוב כמו מילתא דאפשר להתברר וכפלוני מןמחה ולכך איכ"ל דנאמנים מיהו פיו"ד סי' קי"ט סעי' ס"ט כ' הרמ"א דבדאורייתא אין לסמוך על פלוני מןמחה ונהי שהטו"ז והפר"ח חלקו עליו בזה מ"מ להש"ך תליא זה בב' תירוצים עיי"ש: וגם לכאורה מהא דאיתא בסוף יבמות בפונדקית דמשני דבכתה וזה הגוי מסלפ"ת אע"ג דהראיה להם קברו והיו יכולין לפתוח ולראות משמע דאפילו אפשר לברר בעי' מסלפ"ת בדאורייתא וזה דלא כטו"ז מיהו אין מזה ראי' כ"כ דאיכ"ל דלאחר ג' ימים הגוי דדרכו להשתנות וא"כ גם היתר הזה אינו ברור מיהו מסתמא שם במקום המעשה שמעו מאותן אנשים שכתבנו שהם פסולי עדות שהסיחו בנדאי מעשה שהוא במסלפ"ת קודם הגדת העדות ושם יש לברר דבר זה.

ובמסלפ"ת לפני ישראלים הפשרים הא גם פסול לעבירה לכל הדיעות נאמנים: ולזאת נברר פאן גוף הענין של אמירת העדים והנה אמירת ר' מרדכי בויער ור' מאיר וואלף קאמפל שאמרו כשראו אותו הפירו אותו במאגרע שטאטור ל"ח טב"ע דגרע מארןך וגוין וכמה כחוששים איכא אבל מה שאמרו בשם הגוי קירכענהיים שפא נאמר בזה הלשון דאס דער פערלארנע גידושעק אין טשעפעלע אם אופער דער דאנוי פאן דעם וואפער אונס געשפילט וואורדע דעם עהר ווירקליך פיר דעם זעלבען ערקענט זהו משמע שהפיר אותו היטב וכיון שסימנים לא היו בו ע"כ הפירו בטב"ע וכן מוכח מלשוננו מה שאמר לר' אברהם גוטממאן בשמו שאמר לו דאס עהר עהם בעסער קענטע וויא דער גוטממאן דאס ער מיט עהם געשעפטען גמאכט האט משמע שהפירו היטב בטב"ע וטב"ע כזה נראה דסגי דאע"ג שלא הנפיר שמו ושם אביו מ"מ הרי מלשוננו מוכח דקאי על הגידושע"ק הנזכר בשמו ושם אביו: וזה סגי כמ"ש הרשד"ם בסי' מג והר"ן בתשובה בסימן נג ובשאר פוסקים ואפילו אי בעינן במסלפ"ת קישור דברים פדעת הר"ן המובא באהע"ז סימן י"ז סעיף י"ד פאן מקרי קישור דברים ומלשוננו מבואר דלא בא אלא לבשר שלא יצטרכו לחקור ולחפיש אחר הנאבד ואפילו בא להודיע פדי לקברו פתב הכנה"ג בהגהות ב"י סימן י"ז דמקרי מסלפ"ת וכן האריף וביאר בס' עזרת נשים שם בסי' הנ"ל דכל שפא להודיע לצורך מה מקרי ג"כ מסלפ"ת ואע"ג דבנב"ע נאמר שר' אברהם גוטממאן שאל אותו אח"ז ובתקע"ג סימן של"ג איתא שאם השאלה זמן רב אחר ההתחלה אינו נגרר אחר ההתחלה בנידון שלנו לא אמר אז כששאלו שום דבר חדש אלא ביאר איך יודע אותו וההתחלה הא הנה פלי שאלה ואע"ג שאמר הגוי לשון ווירקלעך דמשמע דבא להעיד פבר פתב בכיו"ב בכה"ג שם בהגהות הטור אות ע"ח באומר אמת שפך הי' אינו מגרע המסלפ"ת: ונראה דאפילו לדעת התה"ד סימן רל"ט

המוֹבָא בב"ש שם סק"ע דגבי מסלפ"ת אינו מועיל טב"ע נראה דהיינו במספר דברים
בעלמא אבל אם מכונן להודיע או לבשר או לשום תכלית שפיר מידק דייק וזה נראה
פוננת קושית הש"ס ביבמות דף קכא ע"ב דפריה לר"י דפוסל בכוננתו להעיד גוי דנאמן
היכא מושפחת לה וקשה וכי לא ידע דמושפחת לה במסלפ"ת ובס' עזרת נשים פתב
דשאל היכא מושפחת לה מכונן להודיע ואינו מכונן להעיד ומשני כה"ג דמאן איכא בי
חינואי ע"ש וגם זה אינו מספיק וענ"ל להמקשן דלר"י מכונן להודיע מועיל ולהנ"ל נ"ל
דקשיא לי' פיון דתנו דגוי נאמן משמע דנאמן בכל אופן הן באומר שמפיר בסימן והן
בטב"ע וע"ז קשיא לי' דהרי במסלפ"ת י"ל דלא מהני טב"ע דלא דייק ולא רמיא עלי'
והיכא מושפחת לה שפיר משני במסלפ"ת.

פי האי מאן איכא בי חינואי דמכונן להודיע לשום תכלית ושוב מידק דייק וכו' מיושב
נמי קושני מרן הגאון זצ"ל בחת"ס חלק אהע"ז סימן מ"ו דמאי ראי' מיייתי מר' יוסף
וזהנ"ל אינו מביא ראי' מיני' אלא דסתמא דהש"ס מפרש דבכה"ג דמכונן לשום תכלית
מושפחת לה טב"ע במסלפ"ת וכמ"ש בעזרת נשים: ואכתי פש גבן לברורי מה שיש עוד
לפקפק על אמירת הגוי שלכאורה הישראליים מכחישים אותו שאמרו אויס דעם געה
זיכטס ציגען ציגען וואר קיינע ערקענטליכקייט ואם הנה הכחשה בודאי הם היו נאמנים
אפילו פסולי עדות דהפה שאסור הוא הפ"ש מיהו באמת אין פאן הכחשה דאיכ"ל
דהישראל ראה אותו לאחר שעה דכבר אשתיה והגוי ראה אותו מיד פשהוועלה מן המים
ואח"כ נשתנה וכיו"ב מצינו בעובדא דח"ס סימן ס"א מפל מקום עדיין צריה ביאור
דמנ"ל דבכה"ג דאיכא ריעותא ג"כ הדין דמסלפ"ת נאמן: ונראה להביא ראי' מדברי
הריב"ש המובאים בב"ש שם ס"ק ל"ח דהביא ראי' מיבמות דף קכ"ב ע"א דפריה על
מתניתן דאחד שעמד על ראש ואמר פב"פ מת דדלמא צרה הוי ולא פריה דלמא גוי הוי
אלא ע"כ אפילו בלי קישור נאמן וקשה הא המעשה שם איירי שהלכו לשם ולא מצאו
אותו ואיכא ריעותא וע"כ דאפילו בכה"ג מסלפ"ת נאמן ולא חיישינן לא למשקר ולא
לאומר בדרמי דסבר שמת ולא הי' רק נראה מת ואח"כ אזל לו לעלמא ולכך לא מצאוהו
וע"כ דגם בכה"ג באיכא ריעותא נאמן גוי מסלפ"ת ורוב הפוסקים הביאו דברי הריב"ש
הנ"ל וא"כ מוכח דגם בכה"ג נאמן וכן הביא בעזרת נשים עובדא כיו"ב ופסקו דנאמן:
ואכתי יש לפקפק על הטב"ע משום דנטבע דנהי דמשום ספק אשתיה פתב הב"ש שם
ס"ק פ"ד דמהני משום ס"ס מ"מ הא איכא דעת הרא"ש דס"ל ביזע או ראה הטביעה
אינו נאמן בטב"ע מיהו נראה נידון שלנו לא מקרי ידע דמנא ידע ואנן לא ידעי וכיו"ב
פתב מרן זצ"ל בחת"ס סימן ס"ט וכן משמע לשון הגוי שאמר דער פערלארנער וא"כ
לא ידע הטביעה ומהני טב"ע ובלא"ה הא יש קצת סימן במה שאמרו דחסר לו שן אחד
למעלה וב' למטה ונהי דליקוי שיניים פתב מרן בתשובה סימן ס"א דלא חשיב סימן מ"מ
מיני ומקום א' וב' למעלה ולמטה איכ"ל דחשיב כסי' בינוני והיכא דיש בהדי' טב"ע גם
סי' בינוני גם להרא"ש נאמן וכמו שהביא הב"ש שם בסי' י"ז ס"ק פ"ח אמנם הואיל
ושמענו אמירת הגוי בטב"ע ובמסלפ"ת מפי פסולי עבירה ויש בזה צדדים ולא ידענו
אם הפסולי עבירה ספרו ג"כ הדברים הנהם לפני כשרים במסלפ"ת קודם שהעידו בב"ד
ולזאת צריכין אנו לברר שאר אומדנות ונבוא להיפר בגדים: הנה האשה טושא חיה אמרה
לפני הב"ד שהיא מפרת היטב כל המלבושים וכתונת והטבעות והמעו"ק של הווע"ש

שָׁהֵם שָׁל בְּעַל גֵּיידוּשֵׁע"ק וְהִנֵּה לְדַעַת הַנוֹב"י בַּתְּעַק"ג סִי' מ"ג גַּם בְּבִגְדִים בְּיָדָעוּ הַטְּבִיעָה אֲמָרִי בְּדָמִי כִּינֹן דְּסִימָן לִית לִי בְּגִנוּהַ מ"מ זֶה עֲצָמוֹ דְּמַחְרָמִי הִנֵּה בְּגָדִים כְּלָהוּ לְהַדְדִי ב' בְּתוֹנוֹת חַד לְבָן וְחַד צְבוּעַ מְפָרְחִים שׁוֹנִים וְכֵן ב' הַטְּבִיעוֹת מְנַנֵּן הָוִי סִימָן וּא"כ הָוִי כֻּטֵּב"ע בְּהָדִי סִימָן דְּגַם לְהָרָא"ש אֲפִילוֹ רָאוּ הַטְּבִיעָה מוֹעִיל וְגַם הָא דְהַמְעַר"ק דְּמֵיָא לְהַדְדִי הָוִי סִימָן וְהִיפֵר דְּהָרִי מְקַיָּמִים וְשָׁטְרוֹת אִפִּי' בְּטַעֲנוּ הַבְּעָלִים מְזוּנִיף מְקַיָּמִים מְשָׁאֵר שְׁטְרוֹת אִי פֶתֶב יָדֵן יוֹצֵא מְמָקוֹם אַחַר הוּא סִימָן דְּגַם זֶה הָוִי פֶתֶב יָדוֹ וּא"כ הַה"ד הֵכָא: וְהִיפֵר שָׁאֵר בְּגָדִים הָאִשָּׁה נְאֻמְנָת דְּאִשָּׁה שְׁאֻמְרָה מֵת בְּעָלִי נְאֻמְנָת וְאֲפִילוֹ הָאִשָּׁה הִיא מְפֹסְוִלִי עֲדוֹת בְּעֵבִירָה נִרְאָה דְּנְאֻמְנָת דְּכֻלָּא כְּיִילוֹ חַו"ל וְלֹא אֲמָרוּ דְּבְרֵיהֶם לְשִׁיעוּרִין וְחֻזְקָה דְּאִין אִשָּׁה מְקַלְקֶלֶת עֲצָמָה וְדִיִּיקָא וּמִינְסַבָּא וּבְתִשׁוּבַת רַדְב"ז ח"ג סִימָן תַּקמ"ב פֶּתֶב דְּאֲפִילוֹ אִם הִיא פְרוּצָה נְאֻמְנָת וְאֵע"ג דְּהַחֲשׁוּד עַל הָעֲרִיּוֹת פְּסוּל לְעֲדוֹת נְשִׁים וְאִפִּי"ה נְאֻמְנָת ה"ה פֶּאֵן וּבְתִשׁוּבַת רַע"ק אִיגָר סִי' ק"ל פֶּתֶב ג"כ דְּחֻזְקָה דְּאִשָּׁה דִּיִּיקָא אֲמָרִינוּ אֲפִילוֹ בְּזִינְתָה תַּחַת בְּעָלָה.

וְנִרְאָה לִי קֶצֶת רֵאִי מְשׁוּבוּעוֹת דָּף ל"ב ע"ב דְּאֲמָרִינוּ בַּע"א שְׁאֻמְרָה לְדִידָה מֵת בְּעָלָה פְּטוּר מְשׁוּם דְּאִשָּׁה נְאֻמְנָת וְאֲפִילוֹ לֹא אֲמָר לַב"ד רַק לְדִידָה הִיא יְכוּלָה לְבוֹא לַב"ד וְלוֹמַר שְׁמַת בְּעָלָה וּמְשַׁמַּע דְּלַעוּלָם אִם ע"א נְאֻמְנָת אִשָּׁה נְאֻמְנָת וְהִינּוּ אִם לֹא הִי קֻטְטָה בִּינָה לְבִינוּ וּא"כ בְּנִידוֹן הַנְּ"ל אִם לֹא הִי קֻטְטָה בִּינוּ לְבִינָה הִיא נְאֻמְנָת עַל הַפֶּרֶת הַבְּגָדִים וְרַק בְּאִינוּ לְמַחְלֻקַּת הַפּוֹסְקִים אִי חִיִּישִׁינוּ לְשִׁאלָה: וְהִנֵּה בְּגוּף הַפְּלוּגָתָא אִין רְצוּנִי לְהֶאֱרִיף וְאִין הַכְּרַעְתִּי מְכַרְעַת לְהַכְרִיעַ וְלֹא בְּאִתִּי אֲלֵא לְסַדֵּר דְּבְרֵיהֶם הַטּוּר וְהַרְבֵּה רֵאשׁוּנִים פְּסָקוּ דְּחִיִּישִׁינוּ לְשִׁאלָה וְהָר"ן וְהָרִיטְב"א וְסִייעַתָּם פְּסָקוּ דְלֹא חִיִּישִׁינוּ לְשִׁאלָה וְהֶאֱחָרוּנִים בְּתִשׁוּבוֹתֵיהֶם הֶאֱרִיכוּ לְהַכְרִיעַ וְרוּב אַחְרוּנִים הַסְּכִימוּ דְאִין לְסַמְוֵה וְלְהַתִּיר עַל סִימָן אוֹ טב"ע דְּכָלִי וְאֲפִילוֹ בְּמִידֵי דְלֹא מוֹשְׁלִי אֲנָשִׁי וּמ"מ לְמִיחֻזֵּשׁ לְכָל הַבְּגָדִים שְׁהַשְׁאִילָם לְאַחַר נוֹטִין דַּעַת הַפּוֹסְקִים לַמ"ש מֵהָרִיט וְהוּבָא בְּתַקְע"ג דְּלְשִׁאלָת כָּל הַבְּגָדִים לֹא חִיִּישִׁינוּ אֲלֵא דֵהַנוֹב"י כ' דְּנָהִי דְלֹא חִיִּישִׁינוּ לְשִׁאלָת כָּל הַבְּגָדִים לְגַנְיָבָה מִיָּהוּ אִיפֵא לְמִיחֻזֵּשׁ מִיָּהוּ גַם זֶה דְּבָר רְחוּק מְאֹד שִׁיפְשִׁיטוּ הַגְּנָבִים גַּם אֶת הַפְּתוּנָת אֲשֶׁר עָלָיו וְאִם גְּנָבוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַפְּתוּנָת כְּאֲשֶׁר פָּשַׁט אוֹתוֹ מ"מ דְּחוּק הוּא לוֹמַר כִּי הַגְּנָב לְבַשׁ כָּל בְּגָדָיו שֶׁל הַגְּנָב בְּפַעַם אַחַת וּכ"ש בְּנִידוֹן דִּידֵן שֶׁהִי עָלָיו ב' פְּתוּנָת וְיָדוּעַ דְּדָרָף הַגְּנָב לְהַטְמִין וְלֹא לְלַפְנוֹשׁ הַכֹּל בְּיַחַד כִּי בּוֹדָאִי מִתִּירָא שְׁלֵא יֵהָא נוֹדַע וְנִיפֵר לְעֵינֵי כָּל רוֹאִיו וְדְבָר שְׁהוּא רְחוּק מִב' הַצְּדָדִים לֹא חִיִּישִׁינוּ כֵּן נִרְאָה לִי: וּבְזֶה אֲנִי מֵיִשָּׁב מַה שְׁתַּמָּה הַנוֹב"י בְּהַרְבֵּה מִתְּשׁוּבוֹתָיו עַל הַב"י דַּס"ל דְּגַם בְּמִידֵי דְלֹא מוֹשְׁלִי אִינְשִׁי חִיִּישִׁינוּ לְשִׁאלָה לְמ"ד סִימָן דְּרַבְּנָן דַּא"כ עֲמָדָה הַקְּוֹשְׁיָא אִיף מְהַדְרִי חֲמוּר בְּעַדֵי אֲוֹפֵר וְאֲמָרְתִּי דְּהִנֵּה יֵשׁ בְּזֶה ב' גִּירְסוֹת בְּש"ס דִּידֵן הַגִּירְסָא אֲוֹפֵר לֹא שְׁאוּלִי אֲנָשִׁי דְּמִסְקַב לְחַמְרָא וְהִינּוּ מְצַד הַשְׁאוּל וְהַר"ח הוּבָא בְּשִׁיטָה מְקוֹנְבָצָת גּוֹרֵס לֹא מְשֻׁאֵלִי אִינְשִׁי דְאִם בְּהַמַּת הַשְׁאוּל בְּרִיאָה יוֹתֵר מִתְּרַחֵב הָאֲוֹפֵר וּכְשֶׁמְחַזְרִיהַ מְסַקֵּב לְחַמְרֵי דְּמְשֻׁאֵלִי וְעַכ"פ דְּבָר זֶה ל"ש מִב' צְדָדִים וְע"ז אִיכ"ל דְּגַם לְדַעַת הַב"י ל"ח וְכִמוֹ דְּאֲמָרִי בְּגִיטִין דָּף כ"ז דְּעַל שְׁמָא כְּשָׁמָא וְעַדִּים כְּעַדִּים לֹא חִיִּישִׁינוּ לַב' דְּבָרִים דְּלֹא שְׁפִיחוּ וּא"כ מְטַעַם זֶה הִיָּתָה הָאִשָּׁה הַנְּ"ל בְּנִידוֹן הַנְּ"ל מוֹתֵרֶת: וְאִם לֹא נִסְמָךְ עַל חַד אֲוֹמְדָנָא נִרְאָה דְּבְצִירוּף הַב' אֲוֹמְדָנוֹת בְּהַדְדִי בּוֹדָאִי נוֹכַח לְסַמְוֵה חֲדָא מְטַעַם שְׁכַתְּבַת הַחכ"צ בְּסִימָן קל"ד דְּאֲפִילוֹ חִיִּישִׁינוּ לְשִׁאלָה מ"מ לֹא חִיִּישִׁינוּ דְּשֻׁאֵל לְגַבְרָא דֵהִי לֹא ג"כ אוֹתָן סִימָנִים (טב"ע דְּהָוִי כְּמוֹ נְפִילָה דִּיִּחִיד דְּלֹא חִיִּישִׁינוּ וְה"נ כִּינֹן דְּהָוִי גַבְרָא

הנמצא לכהפ"ח הוא דמי לגברא הנאבד וגם לא הי' לו שנים אחד חסר למעלה וב' מלמטה לא חיישי' דהבגדים שהפירו שהיו של הנאבד שפא השאיל אותם לגברא ההוא הנדמה לו זה ל"ח וצירף הב' הוא ע"ד אחר שע"י שנאבד האישי גידושעק ונמחה שמו ומצאו אדם מת בהפרת בגדיו וטבעותיו וגם מקצת סימנים קטנים בגופו ונחפצים שהיו אצל גידושע"ק בכל האומדנות האלה יצאה האשה מחשש איסור דאורייתא: ואפילו נשאר חשש מדרבנן הא בדרבנן אפשר לסמוך על מסלפ"ת דטב"ע של גוי דאע"ג דלא שמענו פן אלא מפסולי עבירה הא המבי"ט הובא בחקע"ג צידד לומר דבדרבנן איכ"ל בעגונה גוי ואפילו אינו מסלפ"ת נאמן ותו דהרי בדרבנן לכ"ע סמכי' באומר הפסול מפלוני מןמחה דאפשר לברר, וגם פאן אפשר לברר ולדעת הנמוק"י פסול בעבירה נאמן ולרש"י נראה דב' עדים אפילו פסולים בעבירה נאמנים וכמ"ש לעיל וא"כ נוכל להאמין לישראלים אפילו הן פסולי עדות בעבירה שהגוי הסיח לפי תומו שהפיר את הנפלט מן היים שהיה ר' יצחק בן ר' מנחם גידושע"ק שפלטתו המים ונקבר שם: ויש לנו עוד צירוף ג' דבגב"ע נאמר שגזעלען אחד ראה איש שהפיל ממנו את הראק והוט והפיל עצמו לדאנני מן הגשר והלך ומסר הגזעלען ההוא הראק וההוט להפקידים ועי"ז הןכר שהראק וההוט הוא של גידושעק והחזירו הבגדים לבעליו ואם הפיר את הראק בטב"ע או בסימן המועיל א"כ באנו שוב לפלוגתא אי חיישינן לשאלה מיהו לפי הענין המעשה שלא הי' בין יציאתו של הגירושעק להפלת האישי הנ"ל אל המים כי אם לערף שעה איכ"ל כמ"ש הב"ח בחשובה סימן פ"ו דבזמן מועט לא חיישינן לשאלה מיהו הב"ח לא הביא ראי' לדבריו גם לא ניתנו הדברים לשיעורין אימתי מקרי לאלתר ובגיטין דף כ"ז חיישינן גם לזמן מועט לנפילה: איברא מטעם אחר נראה דל"ח אז לשאלה דהרי זה הנאבד ע"כ הי' לו איזה סיבה מה שנאבד וכן זה שהפיל עצמו למים הי' לו גם פן סיבה וטעם שהאביד עצמו ולמה נחוש לשאלה דיסוד שבעל הסיבה ההיא השאיל בגדיו לאיש שהיה לו ג"כ סיבה להאביד וגם אינו מוכן למה הי' זה הרוצה להאביד עצמו שואל בגד ראה להשליכו וצ"ל שפן אירע בלי שום טעם וכה"ג אפילו להבית מאיר סי' י"ז שפקפק על החכ"צ איכ"ל דמודה בכה"ג וא"כ ידעין דנפל לים.

ומרן הגאון בחת"ס סי' ס"ה הביא ראיות דבנפל או הפיל עצמו לים לחנודא אפילו לא שהו בכדי שתצא נפשו הותרה מה"ת ולי נראה ראי' גדולה מן הירושלמי פ' האשה בתרא הלכה ה' בטבעה ספינה דאם נודע שהי' שם מועיל ומפל הצירופין הנ"ל נראה לפענ"ד להתיר ואם יספימו עוד ב' רבנים גדולים להתיר אמטינא בהדייהו שיבא מפשוירא ויושיבו ב"ד להתיר והנלפענ"ד פתבתי הק' משה שיק מברעזאנוע והנה הרב הגאון הגדול דק"ק לעמבערג הסכים עמי להתיר: וזה הוא העתק דגב"ע השנייה לתשובה זאת מעשה אירע פאן עיר אפען חדש שאיש אחד מפה שהיה נשוא עם אשה טושה חי' בת ר' אברהם הלוי ויש להם שלשה בנים והוא הי' נקרא בשם יצחק בן כה' מנחם המכונה מענדיל גידושעק סג"ל נאבד ביום א' טוב אדר תרכ"ט לפ"ק וביום ו' עש"ק ה' אייר באותו שנה נמצא איש אחד פנה אצל שפת המים סמוך לכפר טשעפעלע והנה במותב תלמא פחדא הוינא לחקור ולברר את המעשה אם אותו האישי הנמצא הוא באמת זה האישי יצחק בן כ"ה מנחם גידושעק סג"ל הנאבד וענין החקירה הוא פה: כ"ה דוב המכונה בער בעער פאהרשטעהר מפה ערצעלטע בקבלת חרם להגיד האמת, ער

האָבע פערנאממען דאָרף איינען יידישען קאפעלמאכער געזעלל הנקרא בשם דאָס
ער דער געזעלל אויף דער בריקע געשטאנדען אונד געזעהען וויא איין מאָן דען
קאָפף דאָרף דאָס גיטטער דער בריקע נאָך דער דאָנוי זייטע היניין געשטעקט האָבע
אונד דער געזעלל גלאַבטע דאָס דיעזער מאָן עטוואָס בעזאנדערעס אין דער דאָטי
זיעהט.

ער דער געזעלל וואר נייגיריג וואס דער מאָן דא זעהען מאָ דאָהער לעהנטע זיך דיזער
געזעלל איבער דאָס גיטטער דער בריקע אָן עבען אין דער דאָנוי צו זעהען, אונד
וועהרענד דער געזעלל אבער אין דאָנוי געזעהען וואָרף זיך דער פֿעכען עהם שטעהענדע
מאָן אלעס ער זיינען נוהר אומגעהילטען ראק אונד הול פֿין זיך וואָרף אין דער דאָנוי
דער נעזעלל אבוואהל ערשראקען איבער דיעזעפ טהאט.

נאָהם יעדאך דיזען ראק אונד הוט נאָך פֿעסטה מיט זיך אונד איבערגאב דיעזעלבען
איינען קאונשטאבלער דיזע ערזעהלונג פערנאָהם אָניף כ"ה בער בעע"ר פֿעפֿאַר ער
פֿאַן דעם געזעללען דאָס אביגע פערנאממען אָניף פֿאַן דעססען הערן אלס דער געזעלל
אבוועזענד וואר דא דיעזער געזעלל עס נעהמליך זא זיינעם הערן ערזעהלט האטטע:
כ"ה מֶרְדְּכִי הַאֲטֻשִׁיק.

וכ"ה מֶרְדְּכִי בויִער פארשטעהער מֶפֶה שְׁנִיָּהֶם קרובים מהאיִש הנאָכד יִצְחָק גיידושעק
סג"ל ערזעהלען ג"כ פֿקבלת חרם דאָס דיעזעלבען דורף דיון היעזיגען שטאדהויפטמאָן
פֿערוֹפֿען ווארדען אונד איבער דִּיא צייכען דעס ראקעס אונד נאָק טיכע נאמענסמערק
דאָס אויף דִּיא בריקע געפונדענען פֿעפֿראָגט.

אונד נאכדעם זיא דִּיא געהערינען צייכען אנגעגעבען אָניף דען נאמענסצייכען מיט י. ג.
דעס נאָקטיפֿעלס איבערגאב דער הערר שטאדהויפטמאָן דען ראק הוט זאקטיכעל פֿיִיא
דער איבערגאבין דיעזער עפעקטען יעדאָך בעמערקטע דער ה' שטאדטסהויפטמאָן דאָס
עָהר דורף דאָס פעהטהער שְׁטאַדְטֶעסְהוּיפְטְמאַנְשְׁאַפְט דאָצו געלאנגט זיִיא דִּיא
פעראנלאסונג יעדאָך וואדורך דאָס פֿעסֶטֶער שטאדהויפטמאנשאפט צו דיעזער מיינונג
געקאממען דאָס דיעזע עפעקטען איינען גיידושעק אָניס אָפֿען געהערען וואָרען צוֹוִיִיא
דעפֿעֿשען אָניס אישעסעק וועלכע אונטער דער אָרעסֶסע איגנאָן גיידושעק אין אָפֿען
אין דער ראקטאשע פֿאַרְגֶפּוֹנְדֶען ווארדען וואפֿאַן אָניף דִּיא .

היער בילגען . .

דִּיא אָרט אונד ווייזע וויא דאָס אויפֿפֿ . .

איזט פאלגענדע נַעֲהָמְלִיָּה עס איזט אַיִן . .

פֿרוי פֿאַן כ"ה מְרֻדְכִי בֹייער מִפֿה געק . .

גיידושעק אָן אַיִן טשעפעלע אַמאַפֿער . .

דען ער ווירקליך פיר דענזעלבען עַרְקֵנוּט צוגלייך אָנֶה כ"ה אַבְרָהָם גוֹטְמָאָן מִפֿה האט מיט דעם ה' נידערקירפֿנער געשפראכען אונד איהם אויף מערקזאס געמאכט וויא הייזי דאָס ער נוניס דאָס דיזער אָנִיס דער דאָנוי געשפיהלטע מאָן דער גיידושעק זייא אויף דאָס דער ה' נידערקערפֿנער אנטווארטעטע: ער קענט איהם בעסער וויא דער גוטמאָן דא ער לענגרע צייט מיט דעם גיידושעק געשעפטע געמאכט האָבִין אויף דיעזער אָניס זאָגע שיקטע דיא פרויא דאָס ר' מְרֻדְכִי בֹייער אַיִהָרֵען לעהרין יונג זאמט איינען בורשען שאינו ישראל דער בייא דעם נאָבד יצחק גיידושעק סג"ל בעדיעכסטפֿט וואָר נאָה טשעפעלע אונד זיך צו איבערצייגען: גלייך דאָרויף איזט אָנֶה געקאממען אַיִן שִיפֿמָאָן פֿאַן טשעפעלע.

וועלכער צווייא רינגע בראַכטע איינער מיט דעם נאמענס צייכען י ג. אונד איינער מיט איינער בעזאנדרין פיגור דערויף דיזער שִיפֿמָאָן גיבט אָן.

דאָס ער דִיזע רינגע פֿאַן דען פינגערן דעס לייכנאמס אבגענאמען האָבע. דיזער שִיפֿמָאָן צייגטע אָנֶה דען ר' מְרֻדְכִי בֹייער דִיזע רינגע וועלכער אָנֶה גלייך דִיזע רינגע ערקאנטע היפרויף זינד אָנֶה ר' מְרֻדְכִי בֹייער ר' מאיר וואלף קאָמפֿעל אונד ר' אַבְרָהָם גוטמאָן זאמט חֲבָרָא דאָמֶסְטוֹקֵען קען נאָה טשעפעלע געפארין אָן דען לייכנאם אבצוהאלין.

דער ר' מרדכי בויער אָנף ר' מאיר וואלף קאַמפּל געבין אָן דאָס גלייך אַלס זיך דעם
לייכנאַם ערזאהען זיך דינע לייכע. אַלס דען יצחק גיידושעק ערקאנטין פערמאג דעססען
מאגערער שטאַטן אבוואהל אָנױס דען געזיכטסציגען קיינע קענטליכקייט דא וואר.

אָנף ר' יעקב הירש גליקזעליע זאגטע דאָס ער איהן אָן זיך בעזאנדרע האלע געטאל
קנעפּפע אָן דער שילעע ערקאנטע דינע אָנױס זאגע בעטהירען דינע הערן בקבלת חרם
אַלס מאן דען לייכנאַם על בית עלמין געפיהרט גלייך בייך דער אנקופט פאן טשעפעלע
ליעס מאן מוה' מהר"ם טרעביש נ"י דאָהין האַלען אונד ער בעפּראַגטע זיך פערוואנדטין
אַב קיינע בעזאנדרע סימנים בגוף פעהאנדין ווארע.

דא זאגטין זיך זעלבין זייך וויסען קיינע בעזאנדרע קענצייכין אַלס נור דאָס דען
גיידושעק רערטער זייטע אפּען איין צאהן אונד אונטען צווייך צאהנען פעהלן. ווארויף
מוה' מהר"ם טרעביש נ"י זיך גראבער נאָך זעהין ליעס.

אונד ריכטיג דינע אָנגאַבע דער פערוואנדטין איין געטראפּפּין אָנף דינע אָנגאַבע דער
פּערוואַנדטין דאָס קיינע בעזאנדרע סימני הגוף אָן דען יצחק גיידושעק סג"ל זיך ווארען
האַט זיך בעשטעטינעט אָנף האַט מוה' מהר"ם טרעביש נ"י זיך נאמענסמערק אָנױס
דער זועשע שווייךען לאַסען אונד צוואר האַטטע דער גיידושעק צווייך צווייך העמדיען
אָנגעהאַבט.

אין איין וויסעס מיט איינעם מערק אונד איין געפארבטס מיט קלליינע פלימליין אהנע
מערק. אָן זיך מערקצייכען געגען זיך דעס יצחק גיידושעק זיינע איברייגע צו הויזע
בעפינדליכע וועשע ענטפּענגען צוהאלטין אָן זיך צו פערגלייכין אונד עס האַט זיך אָנף
הערויס געשטעלט דאָס זיך צייכען גלייך (רסר) זאק זיינער קלייךער וויא איינע
מעטאלענע מינצע (חסר) יעקן צעטעל פּאן אפּען נאָך פעסטע פארגעפונדען (חסר) דען
זאגענאנטען עווייגען קאלענדער אין זיך האַנט הילעט דא שפּראַך אָנף ר' מרדכי בויער
גלייך דאָס איזט דעססען זא גענאנטער עווייךער קאלענדער.

נאָך דעם אביגעס שריפּטליך אויף גענאמען וואורדע ליעס מאן האַשע טושא חי' אשׂת
המת יצחק גיידושעק רופּין אים זיך איבער זיך אללע מלבושים והטפּעות אָנף איבער
זיך מערק דער וועשע אין איבערהויפט אויף זיך פלימליין דעס געפארבטע העמדיס צו
בעפּראַנין אונד אָב זיך זעלבין גענויך קעננע אלעס נאָך געוויסען אָנױס צו זאגען
אין זיך האַט מיט גענוירבעאכטונג אלעס פיר זיך עפּעקטען איהרעס געוועזענען מאנעס
ענערקאנט.

בפּנינו אָן ביי דינא דחתימי לחתא קבלנו את פּל עדותה דלעיל והי' זה אפּען חדש יום א'
כ"א סיון תרכ"ט לפ"ק. הק' אברקהם במוה' משה קאניג זיין דפה.

הק' שלום אולמאן רב בק"ק ווייטצען. הק' פּנחס אלי' זיין בק"ק אפּען ישו:
תשובה מב בעזהי"ת חוסט יום ו' עש"ק נאָרא שנת תרל"ה לפ"ק החיים והשלום וְכָל
טוב להרב הדיין המופלג בתורה כש"ת מוה' אברקהם אליעזר עקשטיין נ"י זיין דקהל
ארטאדאקסען בפּעסט יע"א.

מכתבו קבלתי זה אינה שבועות ושם ביקש ממני לחוו"ד בענין עגונה אחת שבבעלה הי' בבית האסורים בעיר סעגעדן ונקרא בשם בעריל גרויס וגם ראטר בעריל ושמעו בו שמת וחקרו אחר זה אצל השר הממונה על בית האסורים והשיב פי שנים היו שם אחד מטינע ואחד מגרויסווארדיין וזה שהיה מגרויסווארדיין שלחו לגרויסווארדיין להפפסטונג וזה שהיה מטינע מת ושלחו לגרויסווארדיין לראות את האישה שנשלח לשם וראו ומצאו שאין זה בעל האשה ההיא א"כ ע"כ זה שמת היה בעלה והוסיף עוד השר הנ"ל לכתוב שיחקרו אצל הראבינער אשר בסעגדן ומשם יקבלו טויטענשיין וכן היה ועתה הדבר ספק אם יש לסמוך על הנ"ל ומעלתו נ"י כ' שיש להתיר עפ"י מ"ש מהרי"ק בשו"ת קכ"א דערפאות נאמנים ועוד האריף מעלתו בזה: ובאמת בגוף נאמנות הערפאות פליגי האחרונים בזה ומרן הגאון בחת"ס בחאה"ע סי' צ"ד קבע בו מסמורת וכ' שג' פעמים התיר ע"י עדות הערפאות ויעו"ש שהאריף וכן בסי' מ"ג ומ"ד וכן בס' שואל ומשיב חלק א' בחאה"ע"ז ג"כ פסק בכמה תשובות לסמוך על הערפאות בעדות אשה אבל בתשובת בית אפרים סימן ל"א וכן בתשובת אפרי אש חאה"ע"ז סי' כ"ה פקפקו בזה יעו"ש ונחזי אנו הנה מרן הגאון בחת"ס סי' מ"ג כ' הטעם לסמוך על הערפאות הוא פי הא דסומכין על הערפאות נאמרו בו שלש טעמים לדעת התוס' משום תיקון העולם משום נעילת דלת ולהג"א משום שלום מלכות ולרש"י משום דמצונין על הדינין מקרי אחיה לענין דין ובנדאי גם לטעם התוס' שהוא משום נ"ד או להג"א שהוא משום שלום מלכות ע"כ צ"ל דמהימנו דבלא"ה לא עשו חכז"ל תקנה לשיקרא והרא"י דהא במקום דמקבלין שוחד לא תיקנו ואלא ע"כ דגוי מהימן יעוי"ש: ולכאורה קשה לי טובא דבנדאי דברי מרן אמיתיים דלולא הערפאות מהימנו בנדאי לא היו החכמים מתקנים מ"מ קשה פינן דמהימנו למה צריכין לתיקון חכמים וע"כ הא דמהימנו היינו משום אומדנא דלא מרעי נפש' להעיד ולדון בשקר וזה רק אומדנא וברי' פרק המוכר פירות מדמה אומדנא לרוב וכינן דקי"ל כשמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב ולכך הצריכו לעשות תקנה להאמינם וא"כ קשה דלפ"ז מוכח דלענין עגונה אינם נאמנים דהרי קי"ל בסוף יבמות דף קכ"א דבעדות נשים לא סמכי' על הרוב ולכך במים שאל"ס אשתו אסורה וכ"כ התוס' בב"מ דף כ' ע"ב ד"ה איסורא וחוששין למיעוטא ומכ"ש לדעת הריב"ש סי' שע"ט דכ' הואיל ויש נגד ההיתר של עגונה ב' חזקות חזקת חי וחזקת א"א וב' חזקות עדיפא מרוב ולכך לא סמכי' במים שאל"ס על הרוב וא"כ אדרבה מוכח דגם על אומדנא אין סומכין בעגונה ואיך נסמך פאן להתיר אשה על הא דלא מרעי נפשיהו ובממון לא סמכין ע"ז משום דאין הולכין בממון אחר הרוב והצריכו שלום מלכות או נ"ד (ויש פאן איזה טעות בדברי המעתיק הראשון) ובשלמא לטעם רש"י שפיר איכ"ל דיש ללמוד מפאן דנאמנים אבל להנה פ' פנ"ל קשה לי: ונ"ל לישב דברי מרן זצ"ל דהנה בס' בית אפרים פקפק על נאמנות הערפאות מפני שהדבר מסור בידי המשמשים שם שאין להם דין ערפאות (וס' בית אפרים אין בידי ורק בס' אפרי אש הביאו) ולפי ענ"ד אין זה פקפוק דהרי גם בשטרות המבואר בחו"מ סימן ס"ח העולים בערפאות היינו שאחרים שראו גוף המעשה הם העידו בפניהם ע"ש ואפ"ה אימת ערפאות עליהם ויראים מלהעיד שקר מכ"ש הנה משמשים שהם משמשים בדבר שיקרא על שם המלכות דאם יזיפו דבר מה בנדאי עונשם חרוץ וגדול בנדאי הם יראים

ומתפקדים יותר משאר בני אדם וא"כ בנודאי יש להאמינם יותר מלשאר עדים דקי"ל בחו"מ סי' ס"ח דנאמנים: ועוד נראה לי דהרי התשב"ץ ח"א סי' ע"ד והריב"ש בס' קנ"ה אי סמכינו במידי דעל"ג על ע"א מה"ת ע"ש ומוכאים בקיצור בדברי מרן זצ"ל בחת"ס חאה"ע"ז סימן צ"ד ומ"מ היינו בדבר שא"א להתגלות ולהתברר מיד אבל בדבר שאפשר להתגלות ולהתברר מיד אם אמת היא בכה"ג כ' הש"ך פריש' ס' צ"ח ביו"ד דאפילו גוי אינו מסלפ"ת נמי נאמן אפי' מה"ת ולכאורה קשה לי על זה מהא דאמרי' בגיטין דף י"ט דבשטרי פרוסא מקרי' לב' פותיים זה שלא בפני זה ואמאי צריק' ב' הא אפשר להתגלות מיד ולש"ך בכה"ג גוי א' מהימן ונראה לי שבדלאפוקי ממונא לא סמכי' אחזקה ואומדנא וכדלעיל ולכך בעינן דוקא ב' פותיים שיקראו זה שלא בפני זה ואז יהי' ב' אומדנות והוכחות ומועיל להוציא אפילו ממון וידוע דהמשמשין בבית האסורין שפיטעלער צריכין המשמשין להגיד דבר זה אם מת אחד מהם מיד וא"כ אז יוכל הדבר להתברר מיד ומהאי טעמא ראוי שיהיו נאמנים מצד ב' טעמים הנ"ל א' דהם פערפאות וגם דהיא מלתא דעל"ג מיד: וא"כ י"ל מה שהקשיתי לעיל על דברי מרן זצ"ל דלכך סמכי' בנידון של מרן זצ"ל ובכיוצא בהם על הערפאות משום דיש לאמירתם ב' מעלות א' מצד דאפשר להתברר מיד וב' משום דערפא' לא מרעי' נפש' והיינו אצל המשמשין ולכותב ס' הערפי יש ג"כ ב' מעלות א' מצד הערפאות והב' דכתיבתו הוי כמסלפ"ת וכמ"ש מרן זצ"ל וכתב תעודה טאדען שיינ הנשלח מערפאות ויש לו ג"כ ב' מעלות שיוכל להתברר דיכול לשאול אחרים וגם מעלות הערפאות ולכך שפיר סמכי' בעדות אשה אע"ג דלא סמכי' על הרוב מ"מ פיון שיש ב' אומדנות בנודאי סמכי' וא"ש ונכונים דברי מרן זצ"ל: והנה בס' אמרי אש סי' כ"ה פקפק ג"כ די"ל דדוקא לענין ממון לא מרעי נפשייהו משא"כ לענין איסור וכבר ביאר מרן זצ"ל שם דאדרבה במילתא כזו להתיר אשה להנשא אם יבוא הפעל שאמרו עליו שמת יהיה להם על ידי זה חרפה ובושה רבה ובנודאי לא מרעי.

ובלא"ה הרי סתמה המשנה כל שטרות אפילו הוא שטר ע"ד המיעוט (ג"כ יש איזה גימגום פמוכן) הם נאמנים וכ"כ מפרש בדברי מהרי"ק סימן קכ"א וא"כ נראה דיש להאמין לערפאות ומהרי"ק שם הביא ראיה מש"ס בגיטין דף י"א ומרן זצ"ל שם בסיון צ"ד ביאר ראיותו היטיב ולי נראה עוד יותר ראי' דנהי דאין למדין מן הפללות מ"מ החוץ הוא דומה להפלל ובשלמא אם הרישא דכל השטרות העולים בערפאות מיירי אפי' בענין או"ה שייך שפיר לומר דחוץ מגיטי נשים וש"ע דלענין איסור זה.

לא מהני שטרי ערפאות וכדמסיק הש"ס משום דלאו ב"כ גינהו. אבל אי נימא דרישא איירי דוקא בממון אבל בעדות איסור אפילו בשטרי ראי' אינם נאמנים איך שייך לומר חוץ מגיטי נשים וכבר באר מהרי"ק שם דבריו מלתא בטעמא למה נאמנים וכבר כ' מרן זצ"ל סי' צ"ד דכבר עשה ג"פ הלכה למעשה להתיר ע"י הערפאות: אמנם הא דנאמן הערפי דוקא בשטרות העולים בערפאות והעידו העדים לפניהם שראו גוף המעשה כדאיתא בחו"מ סימן ס"ח וא"כ הה"ד באיסור נראה דנאמנים דוקא בשטר הנעשה במקום הערפאו' וחתום בחותמיהו של הערפאות שנקרא אמט זיגעל אבל האמירה בע"פ אפילו במקומם אינו מועיל וכדאמרי' בפסחים דף צ"א דאם הבטיחו לאחד לצאת מבית האסורים דהדין דאין שוחטין עליו והביאו התוס' בשם הירושלמי מקרא דאשר

פיהם דיבך שוא כו' ומטעם זה א"ש בגיטין דף כ"ח ע"ב דמוקי הא דתניא מקימנטיסין של נכרים דמזירי במסלפ"ת דליפא למימר משום ערפאות דבעל פה מהני ואע"ג דבעלמא עדות בע"פ עדיף אבל פאן דוקא שטר העומד ימים רבים בתתימתן הוא דלא מרעי נפשניהו: ובזה נ"ל לישוב דברי רש"י בגיטין דף ט' דמפרש הטעם דגם הם מצווין על דין והתוס' בב"ק דף פ"ח הקשו על רש"י מסוגל דהתם דבעינו דוקא אחיה ע"ש ולפענ"ד נ"ל דבעדות בע"פ גם רש"י מודה אבל בשטר עדיף כדמועיל אע"פ דהוא מפי פתבם פדכתיב קרא בירמל' וכתוב בספר וחתום והעיד עדים ולכך פשם דבעינו פגט בר פתיבה ובר נתינה ה"נ ס"ל לרש"י לענון תועלת השטר בעינו דוקא שניה בר הכי ואין פאן מקומו ועכ"פ נראה דערפאות נאמנים להתיר בעדותן אשה שמת בעלה: אמנם בנודון שלנו יש בו פמה ריעתות א' דיש לחוש לשני יוסף ב"ש דהרי קי"ל באהע"ז סימן י"ז סעיף י"ח וי"ט ובב"ש שם דבעי' גם שם האב וכ"ש הקא דשם עירו שאמרו שהוא מטינ"ע לפי הנראה ממכתב מעלתו שאין לו מקום דירה קבוע שם ורק שמשם נלקח לבית האסורים, וא"כ צריך חקירה רבה אם אין שם אנשים אחרים ששמו פשמו וריעותא ב' שהכתב הנשלח משר בית האסורים איננו חתום בתתימות הערפאות ומן השופט וגם הטאדענשיין איננו חתום בחותמיהון ומ"ש מעלתו ולא אמר דבר ברור על אותו איש הני כמסלפ"ת ולפענ"ד דהיפוך פינון שלא אמרו דבר ברור לא שיהי מרעי' נפש' ואין פאן חזקה ויש לחוש טפי: ומ"ש עוד מעלתו בנאמנות עד פסול אם צריך דוקא לקבל עליו עדות בנדאי אדם פשר א"א להוציא מחזקתו אלא בעדים עיין בחת"ס חיו"ד סי' י"א אבל אותן שנוהגין בדרכיהן הן בפסולם מסתמא אף אם לא קבלו עליהם עדות הם בחזקת פסולין ולכך הם מסתמא פאינך החשיב שם מינים ואפקורסים דמסתמא הם בחזקת פסולין ע"פ דרכיהם וכמו שאמרין בקדושין דהורגין וסוקלין על החזקות וע"י שראו אותו פרוף אחריה כו' ועכ"פ הדרין לנודון דידן שיש במעשה הזאת עדיין פמה דברים שצריכין חקירה ואם יחקרו ב"ד על כל אלה שאין שום חשש שני יוסף ב"ש ושניה העדות של הערפאות פחתמות השופט והחותם שלהם אזי אם יספיקו שאר הגאונים להתיר גם אני אמטינא שיבא משורא להצטרף עמהם להתיר לאחר בירור ע"י ב"ד של שלשה פדין אשה שנישאת ע"פ ע"א דברי החותם בכרחה המשולשת.

הק' משה שיק מברעזאווע. תשובה מג החיים והשלום וכ"ט לדידי להרב המאוה"ג המופלג בתורה כש"ת מוה' פאלאק נ"י אבד"ק באגנהאט יע"א: על מה ששאל אותי באגרת השני ע"ד האשה שבאת לחלוץ לפניו ונודע לו שבעלה נטבע במים ועדיין אין לה עדות ברורה שמת בעלה ושאל אותי אם רשאים לחלוץ לה שאם תברר אח"כ שמת בעלה ויהי' לה עדות יועיל החליצה דלמפרע או לא יעשה כן פעין דאיתא באהע"ז סי' י"ז סעיף ה' ברמ"א עכ"ל ולפענ"ד רבודאי אין רשאים לחלוץ לה ואפילו פדיעבד אינו מועיל לה החליצה אפילו אם תברר אח"כ שמת בעלה מאז: ורא' לזה מהא דקי"ל באהע"ז סימן קפ"ד שאם נחלצה תוף ג' חדשים חלוצה פסולה והוא מגמרא בקמות דף מ"א ע"ב וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחלוצה ואפילו לדעת הזכרון יוסף באהע"ז סי' י"ג שצידד להתיר מ"מ פתב דבעינו חלוצה חדשה אח"כ מאותו אח ושצריף לזה שסיפיקו עמו ג' רבנים א"כ כ"ש בנודון שלנו שכל זמן שלא נתברר שמת בעלה היא בחזקת א"א ואינו עולה ליבום ואינו עולה לחלוצה והאמת דאפילו בלא"ה

אֶפִּילוּ הִי מוֹעִיל הַחֲלוּצָה לַמַּפְרָע אֵין רִשְׁאִין לַחֲלוּץ שְׁלֹא יָבוֹא ח"ו עִי"ז אֵיזָה קִלְקוּל וְכִמוֹ דְקו"ל בִּאֵהֶע"ז סְעִיף ה' בְּרַמ"א הַנ"ל אֶלָּא בְּנֻדָּאֵי צָרִיף לְבָרַר תַּחֲלָה עִפ"י עֲדִים שְׁמַת בְּעֵלָה כְּנֻלְפֵעֵנ"ד פְּשׁוּט: הַק' מִשֵּׁה שִׁיק מְבֻרְעֵזֵאוּע.

תְּשׁוּבָה מִד
לְהַנ"ל בְּעֵנֵן הַנ"ל עַל דְּבַר הָאִשָּׁה
הַנ"ל אַחֲרֵי שְׁרֵאִיתִי הַגִּב"ע מִן הָאִשָּׁה וְאַחֲוֹתָהּ וּמִן הָאֲנָשִׁים שֶׁהֶעִידוּ לִפְנֵי הַב"ד דְּקִיבָאֲגֶרְעֵשׁ הִנֵּה לְכֹאֲרָה הָאִשָּׁה הַנ"ל מִן תַּרְתַּע"ד מְהֵרָ"ל מִפְּרָאג הַמוּבָא בְּב"ש סִי' י"ז ס"ק ס"ט אֵיבְרָא דְבִהֶפְרַת הַמְּלֻבּוּשִׁים יֵשׁ לְפַקֶּק שְׁלִפֵי הַנְּרָאָה שֶׁהִפִּירוּ רַק הַרָא"ק הַקָּצֵר וְהַפְתּוֹנָת בְּמֵרָאָה אֲדוּם וְאַרְוֶה וְגוֹיץ וְחֻנּוּרֵי וְסוּמְקֵי אֵינּוּ סִימָן כָּלֵל וְלִשׁוֹנָם שֶׁהִפִּירוּ אוֹתוֹ ע"י גְרִינָן קְאָרְצִין וּויִנְטֵעֵר רָאק וְרוּטָא הֶעֱתַמְעַד וְגַם בְּהַשְׁפִּיטָאֵל לֹא אָמְרוּ אֶלָּא שֶׁהִיוּ אֲרֻפִים עַד הָאֲרֻכּוּבָה אֲמָנָם עֲדוּת אַחֲוֹת הָאִשָּׁה הַנ"ל שֶׁהִסְנִדְלָר הִפִּיר אֶת הַשְׁטִיפֵעֵל שֶׁהֵם מַעֲשֵׂי יָדָיו שֶׁעָשָׂה לוֹ.

זֶה נִרְאֶה דְהַיּוּ הִפִּירָא וְכִינּוּן שֶׁהִפִּירוּ גַם עַל הָרוּשָׁם שֶׁבְּגוּפוֹ לְדַעַת הַר"ל מִפְּרָאג הָאִשָּׁה מִן תַּרְתַּע: אֲמָנָם כְּבָר פִּקְפְּקוּ מִקְצַת הַגְּאֻוֹנִים וְגַם הִבִּיא שָׁם בְּשֵׁם הַב"י לְהִיפּוּף דְלָמ"ד סִימָנִים דְרַבְּנָן וְדָאֵי חִיִּישִׁינּוּ לְשִׂאלָה פִּינּוּן דְבַעִי' דְּנֻקָא מְוִבְהַק בְּיֹתֵר גַם הַבְּגָדִים אֵינָם סִימָן מְוִבְהַק בְּיֹתֵר מִיְהוּ אֶפְשָׁר דְּהָרוּשָׁם שֶׁצִּמְצָמוּ מְקוּם בְּאַמְצַע שְׁפָה הֶעֱלִינָה אֵיכ"ל דְהַיּוּ סִי' מְוִבְהַק וְכִמ"ש הַב"ש בְּס"ק ע"ד וַיֵּשׁ עוֹד סְבָרָא לְהַתִּיר כִּמ"ש מַעֲלָתוֹ בְּשֵׁם מְרָן הַגְּאֻוֹן בְּעַל חַת"ס ח"ב בִּאֵהֶע"ז סִימָן קמ"ד דְבִימֵי הַקּוּר אֲמָרֵי דְמַצְמִית צְמִית וְכ"ש בְּמִים: וּמַעֲלָתוֹ נ"י פִּקְפְּקוּ עַל זֶה דִּהַב"ש בְּס"ק ע"ח הִבִּיא זֶה עַל אֲשֵׁתֵהּ בִּיבְשָׁה אֲבָל אִם הִי בְּמִים חֲמִיר טָפִי נֶאֱפִילוּ תוֹף ג' יָמִים מִשְׁתַּנָּה וּבְאַמְתַּת דְּבָרֵי מְרָן הַגְּאֻוֹן ז"ל הִמָּה מְדוּקְדָּקִים וּמְבֻנְיָרִים הֵיטֵב שֶׁהָרִי קִי"ל בְּמִים דְּקָרִירֵי מַצְמִית צְמִיתֵי וְלֹא מִשְׁתַּנָּה אִפִּי שֶׁהָהָ שֵׁם זְמַן מְרֻבָּה אֶלָּא דְלֵאחֲרַי שֶׁהוֹצִיאָו אוֹתוֹ עַל הַיבְשָׁה וְע"י הַמִּים שֶׁנִּבְלָעוּ וְשֶׁנִּכְנְסוּ בְּתוֹף גּוּפוֹ וַיִּצְאוּ מִן קָרִירַת הַמִּים נִתְפַּח הַגּוּף וְנִשְׁתַּנָּה וַיִּדּוּעַ דְּקָרִירוֹת הַחֻנּוּרֵי קָר יֹתֵר מִקָּרִירַת הַמִּים וְכִינּוּן דְצִינָת הַמִּים צְמִיתֵי אֶפִּילוּ בְּנֻטְבַע שֶׁנִּכְנְסוּ בּוֹ מִים וְכ"ש שֶׁקָּרִירַת הַחֻנּוּרֵי מַצְמִית אֶף עַל גַּב דְאֲשֵׁתֵהּ בִּיבְשָׁה כֵּן פְּנוּנָת מְרָן הַגְּאֻוֹן צוּק"ל וְדִבְרֵי נְכוּנִים: וְעַכ"פּ בְּנִדְוֹן הַנ"ל דִּישׁ ג"כ הַפְּרַת הַשְׁטִיפֵעֵל אֶלָּא דְנִימָא דְנִיחּוּשׁ לְשִׂאלָה וְכִבְרַת פְּתַב הַחַכ"צ סִי' קל"ה דָּאֵם יֵשׁ סִימָן בְּגוּפוֹ לֹא חִיִּישִׁינּוּ לְשִׂאלָה דְהַיּוּ כְּעֵין נְפִילָה דְחַד דְאֲמָרִינּוּ דְעַל נְפִילָה דְחַד דְנִימָא דִּיב"ש אֲבָד וִיב"ש מְצָא זֶה לֹא אֲמָרִינּוּ.

וְה"נ לֹא אֲמָרִינּוּ מ' שִׁישׁ בּוֹ רוּשָׁם שְׂאֵל לְאִישׁ שֶׁהָיָה בּוֹ רוּשָׁם כְּזֶה אֶלָּא שֶׁהִבִּית מְאִיר שׁס בְּסִי' י"ז פִּקְפְּקוּ עַל זֶה דְנֻקָא נְפִילָה שֶׁהוּא מְקַרָּה בְּעֵלְמָא אֲבָל שְׂאֵלָה שֶׁהִיא מְדַעַת אֶפְשָׁר דְחִיִּישִׁינּוּ וְהֵינּוּ בְּעֵלְמָא אֲבָל כָּאֵן דְהִפִּירוּ אוֹתוֹ בְּטַב"ע שֶׁהוּא ר' יֶצְחָק הַנ"ל וְנִימָא שֶׁנִּשְׁתַּנָּה צוּרְתוֹ וְנִרְאֶה כְּאִישׁ הַנְּאָבָד אֲבָל בְּאַמְתַּת אִישׁ אַחֲרַי הוּא כִּה"ג דְמִי ג"כ לְנְפִילָה דְיַחֲדִיד לְגַמְרֵי אֶפִּילוּ לְהַב"מ שֶׁנִּיחּוּשׁ דְלַגְבְּרָא כְּזֶה שִׁינְדָּמָן לוֹ שֶׁנִּשְׁתַּנָּה צוּרְתוֹ כְּצוּרָה הִנֵּה לְזֶה הַשְׂוֹאֵל: וְכִמ"ש הַכָּא דְאִיכָא תַלְתָּא א' חֲשַׁשׁ שְׂאֵלָה ב' דְנִשְׁתַּנָּה פְּנִי וְצוּרְתוֹ לְזֶה ג' שֶׁנִּשְׁתַּנָּה גַם לְזֶה רוּשָׁם בְּאוֹתוֹ מְקוּם אֲשֶׁר לְאִישׁ זֶה: כִּה"ג בְּנֻדָּאֵי עֲדִיף מְסִי' מְוִבְהַק בְּיֹתֵר וְכִמ"ש ג"כ מְרָן בְּכִמָּה תְּשׁוּבוֹת וְגַם מִהֵרִי"ט הַמוּבָא בְּתַקְע"ג אוֹת שַׁע"ח כ' דְהִיכָא דְנִיכְפֵר הֵיטֵב שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה וְלֹא נִתְפַּח ל"ח לְכָל הַפְּחוֹת לְפִי' הָאֲחֻרוּנִים אֲשֵׁתֵהּ ג' יָמִים דָּאֵי הַמְרֵאִית עֵין מוֹכִיחַ שֶׁלֹּא אֲשֵׁתֵהּ ג' יָמִים ה"ה ה"ה ה"ה מִן תַּרְתַּע לְעֵלְמָא לְאַחֲרַי שְׁתַּחֲלוּץ וְכִינּוּן

דְּצָרִיכִין אָנוּ לְעֵדוּת אַחוּתָה הַיּוֹי פְּנִימָתָךְ ע"פ ע"א וצָרִיכִין לְהַתִּירָה בּב"ד שֶׁל שְׁלֹשָׁה כ"ז פְּתַבְתִּי בְּלִי שׁוּם פְּלִפּוּל וּבִקְצָרָה וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָה: דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדּוּש"ת הַק' מִשָּׁה שִׁיב מִבְּרַעזָאוּע.

תְּשׁוּבָה מֵה בַעֲזַהי"ת יוֹם ו' דְּבָרִים תִּרְל"ו לִפ"ק פֶּה חוּסֵט יַע"א בְּרָכָה וְהַצְלָחָה שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִשְׂיג בְּיָמֵי אֲנָחָה. הַרְבּ הַגְּדוֹל הַמְּנֹפֶלֶג בְּתוֹרָה וּבִירָאָה כַּש"ת מוֹה' זְכַרְנִי שְׁפִירָא נ"י הַאֲבֹדֶק"ק וּוְרָאָנִין יַע"א מִכְּתָבוֹ קִבְּלִיתִי וְבוֹ נִשְׁאַלְתִּי ע"ד הַמְּאֹרָע בְּגִלְלִיל שְׁלֹו שְׁאִישׁ אֶחָד שָׁמוֹ ר' מִשָּׁה גְּרִין מְכַפֵּר דְּשַׁעֲפָאוּ וְנֶאֱבָד וַעֲפ"י דְּבָרֵי הַגּוֹי הַעֲגָלָה נִטְבַּעַת בְּאַמְצַע הַמַּיִם שְׁנִשְׁבְּרָה הַעֲגָלָה וְקִפֵּץ לְתוֹךְ הַמַּיִם וְנִטְבַּע וּפְעַם אַחַת צָף לְמַעְלָה מִבְּלִי שׁוּם תְּנוּעָה בְּיָדוֹ אוֹ בְּרַגְלָיו וְאַחַר זֶה נִטְבַּע כְּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אֲדִירִים וְזֶה הַמַּעֲשֵׂה הִי בִי"ז בְּאֶדְר וּבִיוֹם כ"א אֵייר נִשְׁמַע שֶׁבְּכַפֵּר טַשְׁמַעֲרָנָא רָאוּ אֲדָם צָף שָׁם ע"פ הַנְּהָרָה וְהִלְכוּ לְשָׁם יְהוּדִים וְהוֹצִיאֻהוּ מֵהַמַּיִם וְנִשְׁמַע קוֹל לֵאמֹר שְׁזַהוּ וְרַבִּים אָמְרוּ שֶׁהִפִּירוּ אוֹתוֹ בְּתוֹאֵר גּוֹפּוֹ וּפְנִיּוֹ וּשְׁעָרוֹ וְשִׁלְחוּ אַחֲרָי אֲשֶׁתּוֹ וְאָחִיו וְשָׂאֵל מֵעֵלְתוֹ אוֹתָם אִם יֵשׁ לָהֶם אֵיזָה סִימָנִים בְּגוֹפּוֹ וּבְבִגְדָיו וְאָמְרוּ שֶׁהָאֲצַבַּע הַקְּטָנָה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ הִימְנִית נִשְׁבַּר וְנִתְרַפָּא וְהָיָה קֶצֶת עֶקְמוֹם וְהַפְּתוּחָה גַם הַמְּכַנְסִיִּים הִלְכְּנִים הֵם גִּימַעֲרָקֵט בְּאוֹתִיּוֹת מ ג.

וְהוֹנַעֲסָטָא כְּשֶׁהִלָּךְ מִבֵּיתוֹ הָיִם גְּרִין גַּעֲשִׁטֵּרִיפֵט הַהוֹיִזְעוֹן שֶׁהָיוּ עָלָיו הִי שֶׁל צָמֵר פַּעֲפִיָּהָר פֶּאֲרַבַּע. שֶׁטִּיפֵעַל עִם שְׁנֹאֲלָעוֹן וְהִי לוֹ חוֹלִי הַשְּׁבָר רַח"ל וְהִי עָלָיו חֲגוּרָה בְּרָאָה גְּאֲרִטִּיל וְשִׁלַּח מֵעֵלְתוֹ נִי לְשָׁם אֲנָשִׁים לְמִקּוֹם שֶׁהִמַּת הִי מוֹנָח וּמְצָאוּ כָּל הַסִּימָנִים הַנִּלְאִי אֶחָד מֵהֶם לֹא נִשְׁבַּר רַק הַפְּתוּחָה הָיָה קָרוּעַ וְהַמְּכַנְסִיִּים מְצָאוּ עֲלֵיהֶן אוֹתִיּוֹת הַנִּלְאִי וְהִבִּיאוּ לוֹ גַם כֵּן מִבֵּיתוֹ וְהִפִּירוּ הַכָּל כִּי זֶה כָּמוֹ הַפְּשָׁתוֹן הַזֶּה וְהָיוּ עֲלֵיהֶן ג"כ הָאוֹתִיּוֹת מ.

ג וְכַתֵּב מֵעֵלְתוֹ שְׁמָזָה אֵינּוּ רוֹצֵה לְדַבֵּר בְּמָה שְׁאָמְרוּ שֶׁהִפִּירוּ אוֹתוֹ בְּתוֹאֵר גּוֹפּוֹ וּבְשִׁעֲרוֹת כִּי א"י אִם רָאוּ אוֹתוֹ מִיָּד בְּשַׁעַה שֶׁהִעֲלָהּ מִן הַמַּיִם וְגַם כִּינּוֹן שֶׁשְׁמַעוּ שְׁנִטְבַּע יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא אָמְרוּ בְּדַמִּי: אֵלָּא שְׁצִיָּדָד מֵעֵלְתוֹ לְהַתִּיר הָאִשָּׁה אֲשֶׁת ר' מִשָּׁה גְּרִין הַנִּלְאִי א' דִּי"ל אַע"ג דְּרִיב"ש בְּסִי"ש ע"ט כ' דַּע"ג דְּרִיב"ש הַנִּטְבַּעִים לְמִיתָה מ"מ כִּינּוֹן דִּישׁ ב' חֲזָקוֹת נִגְדָה הַרְּבִיב חֲזָקָה חִי וְחֲזָקָה א"א וּמֵעֵלְתוֹ פֶּלְפֶּל בְּקוֹשֵׁיט נוֹב"י בְּתַקְע"ג סִימָן מ"ג אַפ"ה י"ל דְּהֵתָם שֶׁהוּ בְּכַדִּי שְׁתַּצָּא נִפְשָׁם דְּנָהִי דְּלִרִיב"ש בְּסִי"ר ע"ז צָרִיף ג' שְׁעוֹת וּבַמְהֵרָא י"ט חֲאָהֵר ע"ז סִי"כ"ו כָּתֵב דְּזֶה שִׁיעוֹר גְּדוֹל וְסָגִי בְּשַׁעוֹת קְטָנוֹת וְכ' מֵעֵלְתוֹ דַּיִכ"ל דְּאֲצַבַּע עֶקְמוֹם דְּצַמְצָמוֹ שֶׁהִיא אֲצַבַּע הַקֶּטָן שְׁבִיד יְמִין מְקָרִי סִי' מוֹבָהֶק וְכַמ"ש הַרְד"ך בְּסִי"י"ד הַמוֹבָא בְּב"ש וְאֶפִּילוֹ נִימָא דְּהוּי רַק סִי' אֲמַצְעֵי מ"מ יֵשׁ לְסִמְוֹן עַל דְּבָרֵי מְהָר"ל מְפָרָאג הַמוֹבָא בְּב"ש סִי' י"ז ס"ק ס"ט וְאֶפִּילוֹ בְּסִימָן בִּינוּנִי בְּגוֹף וְנִיכָר בְּמִלְבוּשָׁיו הוּי סִימָן מוֹבָהֶק וְלֹא חִיִּישִׁי לְשִׁאֲלָה וְעַל הַחֲכ"צ סִי' קל"ד דְּכ' בַּכָּה"ג דְּהוּי כָּמוֹ נְפִילָה דִּיחִיד וְאִין חוֹשְׁשִׁין לְשִׁאֲלָה דִּיחִיד וְגַם לְסִמְוֹן עַל סְבִרַת מְהֵרָא י"ט דְּבַנְמַצָּאוּ כָּל בְּגָדָיו לֹא חִיִּישִׁין לְשִׁאֲלָה וְלַגְזִילָה וְלַגְזִיבָה וְלַגְזִילָה יֵשׁ לָן סְבָרָא דְּהַגְּנָב אֵינּוּ מִנִּיחַ הָאוֹתִיּוֹת הַנִּרְשָׁמִים שָׁם כַּמ"ש מֶרֶן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת"ס ו"ל בַּחֲאָה"ע ח"ש סִי' ק"מ וְשָׁם בְּתְּשׁוּבָה סִי' קמ"ד הוֹסִיף לוֹמֵר דָּאִם הַבְּגָדִים אֵינָם דוֹמִים אֶפִּילוֹ חֲנוּרִי וְסוּמְקֵי הוּי סִי' כָּמוֹ בַּכָּה"ג עכ"ל בְּקְצָרָה: וְהָיָה תְּמַהֲנֵי עַל מֵעֵלְתוֹ נ"י שְׁלֹא שִׁלַּח לְיָדֵי הַגַּב"ע שְׁנִתְקַבַּל מִסְתַּמָּא בְּב"ד שֶׁל שְׁלֹשָׁה כְּדִינוֹ מֵה שְׁאֲמָרָה הָאִשָּׁה וְאָחִיו וּמֵה שְׁאָמְרוּ אַחֲרֵיהֶם כִּי לְפִי מֵה שְׁנִתְקַבַּל מֵעֵלְתוֹ נ"י אֵינּוּ מְבֹאֵר בְּמָה הִפִּירוּ הַבְּגָדִים אִם בְּטַב"ע אוֹ בְּסִימָן דָּאִם הִפִּירוּ בְּטַב"ע הָרִי אָנוּ

באין למחלוקת בראו או ידעו מהטביעה אי סמכי' אטב"ע שמעלתו נ"י פתב דמשו"ה לא נחית לסמוך על טב"ע בגופו וא"כ גם בטב"ע במלבושיו יש פלוגתא בנוב"י סי' מ"ו באאהע"ז כ' שגם בבגדים איכא למיחוש בידמי ובסי' ע"ג שם צידד לומר דאפשר דבבגדים ל"ש לומר בידמי דאינם משתנים ומרן הגאון בחת"ס ז"ל כ' בכמה תשובות אם נשתהו במים זמן מרובה גם הבגדים משתנים קצת ובתשובה סי' נ"ח כ' דתליא בפלוגתא רש"י ותוס' ביבמות דף קט"ו ע"ש ועכ"פ זה תליא בפלוגתא: ואם סמכו על המערקציען מ.

ג.

זה לא הוי לדעת אפילו סי' בינוני דכל הקרואים בשם פנה רגילים לרשום על הבגדים א"כ הוי רק פינדיען שמו ונהרי חששו לשני יוב"ש ואולי הי' האשה אומרת שמכרת שזו היא תפירתה ומעשה ידיה זהו שפיר הי' נקרא היכר גמור ול"ש לומר דאשתני וכעין דאימא בירושלמי פ"ז דשקלים ה"ב דאמר ר"י יחפמון שפיניא קוטריון כו' אבל מ"ש מעלתו שיהיאו פשתן מביתו וראו שדומה אין אני מבין זה מה היכר יש בזה הרי כל הפשתן הנמכר בחנות הבא מפאבריק אחת ובאיכות אחת הם שוים ונמכרים לכל העיר ולכל העיירות וכיון דלפי הנראה מדברי מעלתו לא הוי ב' עדים המפירים את הבגדים בטב"ע א"כ לדעת האומרים דגם בבגדים חיישינן לבידמי א"כ היכר דבגדים אפילו אם האשה הפירה בטב"ע את הבגדים תליא בפלוגתא: ואפילו אם נימא כמ"ש מרן הגאון בעל חת"ס ז"ל בכמה תשובות ובתשובה סי' קע"ד ח"ב שיהיאו מעלתו דהרבה גוונים אפשר דהוי סימן מ"מ סימן מובהק ביותר אינו מבואר דהוי ואם האשה או שאר עדים מפירים בטב"ע את הבראך גארטעל או בסימן מובהק ביותר אפשר לדעת דהוי דבר דלא מושלי אינשי כמו דאמרינן גבי אןכף דלא מושלי אינשי דמסקב לי' לתמרא.

ה"נ בבראך גארטעל מיהו אפילו בדבר דלא מושלי אינשי לדעת הב"י המוכא בב"ש בס"ק ס"ט הנ"ל דחיישינן וא"כ אפילו לפי הפה"ל מפראג והח"צ והמהרי"ט לא אדע היטר לסמוך עליהן פינן דהסימן הוי בבגדים הוי רק פסימן בינוני וגם בגופו שכ' מעלתו דאיכ"ל דשבר אצבע קטנה בימין הוי סימן מובהק ביותר אינו מוכרח חדא דזה לא מקרי צמצום אלא צמצום אבר אבל לא צמצום מקום שבאבר ואפילו בצמצום המקום באבר בדיוק אינו מוסכם אם חשיב סימן מובהק ביותר ויעניין בתשובת חת"ס ז"ל סימן נ"ח הנ"ל וא"כ לדעתי כל הסברות שכ' מעלתו נ"י אינם מספיקים להתיר את האשה ההיא: ועל דעת מהר"ל מפראג חולק הב"ש וסייעתו ועל החכ"צ פקפק הבית מאיר דמאי ענין גפילה לשאלה דשאלה היא מדעת ואיכ"ל דאפילו לשאלה דיחיד חיישינן ועל המהרי"ט פקפקו ועדיין יש לחוש אפילו בכל הבגדים למכירה ולחלופין ולאבדה ואפילו לכמ"ש מרן הגאון בעל חת"ס ז"ל בכמה תשובות לסמוך על רבינו אלי' דסובר דעל כמה אומדנות מצרפינן ומתירין כמו שבאר בסי' מ"ח מ"מ פאן היכר הבגדים לא מצאתי שיהיאו מעלתו נ"י עדות שהפירו לא בסי' מובהק ולא בטב"ע גמור ובתשובת מרן סי' נ"ח כ' היכא דשייך חשש בידמי האשה עצמה אינה נאמנת דחיישינן דאמרה בידמי כמו במלחמה ובפ"ת בסי' י"ז אות קל"ח חולק עליו יעו"ש ועכ"פ לדעתי אם לא קבלו גב"ע בפני ב"ד של ג' ראוי שיקבלו עתה וגם אנשים שראו אותו מתחל' כשהוציאו אותו

מהנהגה שכ' מעלתו נ"י שלא שאל משום דאיכא למיחוש לבדדמי מ"מ יתרבו הצדדים יותר: ובגוף הנידון הנה נמצא פבר הפל מבואר באחרונים זה בכה וזה בכה ובנידון שלנו נראה לי סמיכה גדולה על דברי מהר"ם פדווא המובאים שם בסעיף ל"ב לגבי נטבע במים אם הפירו הבגדים בסימן מובהק נוכל לסמוך עליו דלא חיישינן לשאלה ובחמ"ח מסתפק אי גם לאח"ז יש להתיר בנטבע והב"ש פתב שם דוקא מיד ובשו"ת רע"ק אייגור סי' ק"ח ועוד בתשובות המובאים בפתחי תשובה אות קל"ד שהוכיחו מדברי מהר"ם פדווא דאפילו בלא שיהו בכדי שתצא נפשו ואפילו מכירין הבגדים בטב"ע אפילו לאחר כמה ימים סובר המהר"ם פדווא דלא חיישינן לשאלה אלא שפולפלו בטעם הדבר למה לא ניהוש לשאלה ולפענ"ד להסביר הדברים דשם בסעיף ל"ד ובב"ש הביא דיעות הפוסקים דאם לא שיהו בכדי שא"כ הוא ספק דאורייתא אם הוא חי או מת וכן הובא בב"י בשם הרמב"ן ובתשובת הרשב"א המנוחסת להרמב"ן בסי' קכ"ח דתנן בגיטין דף כ"ח ספינה שאבדה בים נותנין עליה חומרי מתים וחומרי חיים הוא חשש דאורייתא ותימה בעיני הרי מבואר ב"ב דף קנ"ג ע"ב דהא דנותנין חומרי חיים וחומרי מתים היינו במקום שרובן לאיבוד מיתה וא"כ פינו דרובן למיתה בכל התורה פולה אולינן פתר רוב וקא דחיישינן במים שאל"ס ע"כ או משום דמיעוט המצוי נמלטים או משום חומרי דא"א כמבואר במקצת הראשונים וזה הוי רק מדרבנן ואיך פתבו דמשנה ההיא הוא חשש דאורייתא: וע"כ צ"ל דס"ל להאי שיטה כמ"ש הריב"ש בס' שע"ט דיש להנטבע ב' חזקות חזקת חי להנטבע ולאשתו חזקת א"א וב' חזקות עדיפו מרוב ולפ"ז י"ל דהנה פבר כ' הנוב"י בסי' מ"ג וכן ראיתי בשו"ת רע"ק איג"ר בסימן ק"ח דזה א"ש אם לא נמצא הנטבע אבל אם נמצא איש אחד אפילו אין מכירין אותו שהוא הנטבע אפי"ה אשתו מותרת מה"ת וע"כ משום דהשתא א"א לומר דאיכא חזקת חי דהרי חד גברא בודאי מת ומה לי האי גברא מהאי גברא וא"כ ליכא חזקת חי דהרי מת הוא לפנינו דמה לי הנטבע או אחר וע"כ אין לנו לאסור אלא משום חזקת א"א ונגד זה יש רובא ורובא וחזקה רובא עדיף וא"כ בכה"ג יצאה האשה מאיסורי דאורייתא ואין פאן אלא איסור דרבנן אפילו לדעת הרמב"ן בתשובה המנוחסת הנ"ל: ואין לפקפק על זה מדברי הרמב"ן המובאים בר"ן בגיטין דף ס"ג שכ' דחזקה דחברו שאינו לפנינו אינו מועיל לאיש אחר ולכך אם שלח שליח לקדש אשה ומת כל הנשים אסורות עליו שפא קידש קרובותיו ולא מהני לומר דמוקמינן הקרובות בחזקת פנויה דאין חזקה דהאי אשה שדנין עליה מהני לאשה אחרת וא"כ ה"נ לכאורה מיהו זה אינו דאינו מועיל חזקת חברו לדידן היינו חזקה מיקרי מה שהוא ברור ומחזק ולכך מי שאינו לפנינו ואפשר אלו הי' לפנינו ואומר ונתברר על ידו שאין לו החזקה ההיא וא"כ הוי רק ספק חזקה ולכך אין מועיל סימן איש אחר: אבל פאן אין אנו מתירין ומחזיקין לגברא הדא שהוא הנטבע מצד חזקת חברו אדרבה מצד רוב אנו מחזיקין להנטבע שהוא מת שע"י הטביעה ההיא ידעינן שהמים שנטבע בהן המיתו אותו עפ"י ה"רוב וא"כ שפיר אמרו מה לי הוא מה לי אחר על כל אופן אנו רואין עתה שהטביעה גרמה להאיש הנה להוציא מוחזקת חי וא"כ פינו שלא ראינו שנטבע אלא זה אחרים שפיר מוקמינן בחזקת שלא נטבעו ורק זה הידוע לנו נטבע וא"כ שפיר דברינו בכה"ג שנטבע אחד מת במים ע"י טביעה וידוע שפלוני נטבע במים מצד רוב ומצד די"ת הוא המת ואשתו מותרת ואלא מצד חזקת א"א אמרינן סמוך מלח"ז

מְדַרְבֵּן וְאִסוּרָה עֲדִינָן מְדַרְבֵּן אֶפְיָלוּ נִמְצָא מֵת וְאִינוּ נִיכָר אִם הוּא הִנְטָבֵעַ: וְלִכְאוּרָה
לְפִי דַעַת מְקַצַּת מְפֻרְשִׁים דְּסִבְרוּ אִפִּי' אִי אֲמַרִי דְּסִימָנִים דְּרַבְּנָן מ"מ בְּאִסוּרָא דְּרַבְּנָן
סְמִיכִינוּ אִסִּימָנִים בִּינוּנִים וְלְפִי מָה שְׂבִיארְתִּי לְעִיל דְּבִנְמִצָּא הָוִי רַק אִסוּרָא דְּרַבְּנָן הִנְהוּ
אֶפְשָׁר לִוְמַר דְּמַהְגֵּי אִפִּי' ס' בִּינוּנֵי ג"כ אֲבָל בְּאֲמַת זֶה אִינוּ דִּמְמַנ"פ דְּהָרִי בְּפָרְק הָאִשָּׁה
שְׁלוֹם דָּף קט"ו אָמְרוּ בְּהִנְהוּ א"ח דְּנִטְבָּעוּ דְּמִיָּרִי בְּאֶסְקָהוּ לְפָנֵינוּ וְחִיזִינְהוּ לְאַלְתֵּר וְלְפִי
פִּי הִרְבֵּה מְפֻרְשִׁים תְּרַתִּי בְּעֵי טב"ע ע"ש בְּתוֹס' וּבְרַא"ש דְּסִימָנִים לְחַוְדָּא לֹא מַהְגֵּי
וּא"כ לְפִי מֵאִי שְׂפַרְשִׁתִּי לְמַעְלָה דְּהָוִי רַק אִסוּר דְּרַבְּנָן אִפִּי' הַבְּעִינוּ תְּרַתִּי א"כ מוֹכַח
דְּאֶפְיָלוּ בְּדַרְבֵּן בְּעִינוּ תְּרַתִּי סִימָן בִּינוּנִים וְגַם טב"ע אִפִּי' הִיכָא דִּישׁ לְחוּשׁ לְבַדְדָּמִי
תְּרוּנִיָּהוּ בְּהַדְדִּי מַהְגֵּי אֲבָל סִימָנִים בִּינוּנִים גְּרִידָא לֹא מַהְגֵּי אֲלֵא א"כ מְפָרֵשׁ כְּפִי שְׁהִבִּיא
הַמְרַדְכִי דְּנִי"ו שְׁל וְחִזְזִיהוּ לְאַלְתֵּר הָוִי כְּנֹאוּ הַמְחַלְקַת אִי חִזִּי' לְאַלְתֵּר אוֹ סִימָנִים כֵּן י"ל
לְפִי שִׁטָּה זוֹ: אָמְנָם לְפַעַנ"ד סִימָן בְּפָגְדִים סִימָן מְוִבְהָק אוֹ טב"ע מְוִבְהָק י"ל לְכְאוּרָה
דְּמוֹעִיל דְּלְכְאוּרָה קְשִׁיא לִי לְפַמ"ש דְּהִיכָא דְּנִמְצָא אֲחָד דְּהָוִי רַק חֲשַׁשׁ דְּרַבְּנָן דְּחִיזִישִׁינוּ
לְמִיעוּטָא וְנֶאֱנָן קי"ל כַּר"ה בְּכַוֻּרוֹת דָּף כ רְרוּבָא דְּתַלְיָא בְּמַעְשָׂה לֹא חֲשִׁיב רֹב וּמִיעוּט
דְּתַלְיָא בְּמַעְשָׂה לֹא חִיזִישִׁינוּ לִי דְּתַלְיָנוּ שְׁלֹא נַעֲשָׂה עוֹד הַמַּעְשָׂה וּבְחִזְקַת שְׁלֹא נַעֲשָׂה
הַמַּעְשָׂה וְהַצְּלָה שְׁאֲדָם נִיצַל כְּשֶׁנְּטַבֵּעַ בְּמִים רַבִּים ע"כ א"א הַהַצְּלָה אֲלֵא ע"י הַמַּעְשָׂה אוֹ
שְׁיַעֲשָׂה לוֹ הַקַּב"ה נִס אוֹ שְׁיַעֲשָׂה הוּא בְּעַצְמוֹ פְּעוּלוֹת לְקָרֵב עַצְמוֹ אֶל שְׁפַת הַנְּהַר וְהָוִי
הַצְּלָה תַלְיָא בְּמַעְשָׂה וּא"כ לְמָה לֹא נִיזוּל בְּתֵר רֹב הִנְטָבֵעִים וְלֹא נִיחֻוּשׁ לְמִיעוּטָא דְּתַלְיָא
בְּמַעְשָׂה: וְאִנִּי מְפָרֵשׁ כֵּן דְּבָרֵי הַש"ס ב"ב דָּף קנ"ג ע"ב דְּפָרִיף שֵׁם אֲבִי לְרַבָּא דְּאָמַר
הָרִי מֵת וּקְבָרוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו מָהָא דְּנוֹתְנִין חֲנוּמְרִי חִיִּים וְחֲנוּמְרִי מֵתִים דְּהַשְׁתָּא בְּרוּבָם
לְמִיתָה חִיזִישִׁינוּ לְהַצְּלָה קו"ח בְּחוּלִים דְּרוּבָם לְחִיִּים דְּחִיזִישִׁינוּ לְהַצְּלָה וְהַתוֹס' הַקָּשׁוּ שֵׁם
וְאֲמַרְתִּי לְהַסְבִּיר תִּי הַתוֹס' עַפ"י הַנ"ל דְּאֲבִי סָבַר דְּטַעְמָא דְּרַבָּה דְּנָהִי דְּרוּב חוּלִים לְחִיִּים
הִינְנוּ אִי בְּדָרוּ לְהוֹ סִמִּים כְּדָאֲמַרְיָנוּ בְּחוּלִין דְּרוּב חוּלִים אִי בְּדָרוּ לְהוֹ סִמִּים נִשְׁאָרוּ בְּחִיִּים
וְנָה תַלְיָא בְּמַעְשָׂה וּלְכַף ס"ל לְרַבָּה הוֹאִיל וְנִדְעִינוּ שְׁחַלָּה וּמֵת לֹא תַלְיָנוּ דְּנַעֲשָׂה בְּרִיא
דְּהָוִי תַלְיָא בְּמַעְשָׂה וּמוֹקְמִינוּ בְּחִזְקַת שְׁלֹא נַעֲשָׂה מַעְשָׂה וְלֹא אֲמַרִי מְסַתְּמָא דְּנַעֲשָׂה בְּרִיא
בְּנִתְיָיִם: וּמִקְשָׁה לִי אֲבִי מְנַטְבֵּעַ בְּמִים דְּנוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרִי חִיִּים וְחֲנוּמְרִי מֵתִים הָא הֵתָם
הָוִי רֹב הִנְטָבֵעִים לְמִיתָה וְרַק מִיעוּט לְחִיִּים צָרִיף נָמִי לַעֲשׂוֹת פְּעוּלוֹת שְׁיַנְצַל וְאִפִּי' הַ
חִיזִישִׁינוּ לְמִיעוּט הַתְּלוּי בְּמַעְשָׂה וְלֹא אֲמַרְיָנוּ דְּמוֹקְמִינוּ בְּחִזְקַת שְׁלֹא נַעֲשָׂה מַעְשָׂה וּמְסִיק
שֵׁם דְּטַעְמָא דְּרַבָּא מִשׁוּם דְּאֲזַלִּינוּ בְּתֵר הַשְׁתָּא כִּינּוּ דְּהַשְׁתָּא מֵת וְרוּב מַחִים אֲמַרִי בְּפ'
אֵלוּ מְגַלְחִין שְׁמַת מְחַמַּת חוּלָה אֲמַרִי מְדַהֲשָׁתָא לְפָנֵינוּ חוּלָה בּוֹדָאי מַעֲקָרָא נָמִי הָוִי
חוּלָה וְעַכ"פ נִרְאָה דְּהַצְּלַת הִנְטָבֵעַ הָוִי מִיָּדִי דְּתַלְיָא בְּמַעְשָׂה: וּא"כ לְפִי מֵאִי דַק"ל דְּרוּבָא
דְּתַלְיָא בְּמַעְשָׂה אִינוּ מוֹעִיל אֲמַאי נִיחֻוּשׁ לְמִיעוּט הַצְּלָה וְאֶפְיָלוּ נִימָא כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחַ הָרֵאשׁ
יוֹסֵף חֲנוּלִין דָּף ט' ד"ה אִסוּרָה כו' דְּהַתוֹס' ס"ל דְּהָאִי דְּלֹא אֲזַלִּינוּ בְּתֵר רוּבָא דְּתַלְיָא
בְּמַעְשָׂה הָוִי רַק מְדַרְבֵּן מ"מ הִכָּא הַחֲשַׁשׁ הוּא רַק מְדַרְבֵּן וְכַדְלַעִיל וּמְדַרְבֵּן מִיָּדִי דְּתַלְיָא
בְּמַעְשָׂה הִיא בְּחִזְקַת שְׁלֹא נַעֲשָׂה הַמַּעְשָׂה וְאֲמַאי נִיחֻוּשׁ וּמַכ"ש לְאִידָף פּוֹסְקִים שְׁפוּבָרִים
דְּרוּבָא דְּתַלְיָא בְּמַעְשָׂה דְּלֹא אֲזַלִּינוּ בְּתֵרָה הוּא מַה"ת וְצ"ל כַּמ"ש הַתוֹס' בִּיבְמוֹת דָּף קי"ט
ד"ה ור"מ כו' כִּינּוּ דְּרַגִּילוֹת הוּא חֲשׁוּב כְּאִינוּ תַלְיָא בְּמַעְשָׂה וְכַל זֶה אִם לֹא נִמְצָא
בְּמַלְבוּשָׁיו אֲבָל יֵשׁ בְּמַלְבוּשָׁיו סִימָן מְוִבְהָק אוֹ טב"ע מְוִבְהָק אֲלֵא דְּנִיחֻוּשׁ לְשִׂאָלָה הוּא
תַלְיָא בְּמַעְשָׂה וּבְחִזְקַת שְׁלֹא נַעֲשָׂה מַעְשָׂה וּלְכַף א"ש שִׁטַּת הַמַּהֲר"מ פְּדוּו"א דְּכַנְטָבֵעַ

ונמצא סימן מובהק על בגדיו שפיר יש לסמוך שהוא הוא הנטבע כנלפענ"ד: והנה עוד מטעם אחר נראה לי דיש לצדד להקל דהנה הב"ש הנ"ל בס"ק ס"ט פקפק על המהר"ל מפראג דסובר דמצרפין סימן בינוני בגוף וסימן מובהק בפגדים ולא חיישינן לשאלה ממנ"פ אי סימנין דאורייתא סמכינן אסימן בגוף ואי סי' דרבנן לא חיישינן לשאלה דלא עדיף הסימנים על הפגדים מסי' בינוני ויותר נראה בזה דהנה הביא שם הב"י דאפילו במידי דלא מושלי אינשי איכ"ל למ"ד סימנין דרבנן חיישינן ועיין שם.

ולפענ"ד מסברא הזאת עצמה נ"ל די"ל פדעת מהר"ל מפראג דהרי אמרינן בגמרא בגיטין דף כ"ז בגט הנמצא דאם אמרו עדים מעולם לא חתמנו אלא על גט זה מחזירין הגט וכשר לגרש בו דלשמה פשמה ועדים פועלים לא חיישינן וכן פסקינן באהע"ז סי' קל"ב: וסימן בינוני לא גרע משמה פשמה כמ"ש התוס' בב"מ דף כ' ע"ב ד"ה איסורא מממונא דשם יב"ש הוי כסי' בינוני וע"ש ועי' הפגדים הם כמו עדים על האישי שהוא הוא ואנו דנין עליו וא"כ הא חזינן דעל שמה פשמה ועדים פועלים לא חיישינן היכא שייזדמנו ג' דברים שם הבעל דבר ושם אחד מעדים ושם השני מעדים שהם ג' דברים שניחוש שיתקמה שגם באחר יהיו סימנים כמו שיש באותו שדנין עליו דזה לא חיישינן עליו א"כ ה"נ אם יש סימן בגוף שהוא שמו פשמו ויש סי' בב' בגדיו שהם כב' עדים ואתחזק באלו הסימנים שהוא הוא הרי אמרינן בגט דשוב לא חיישינן לאחד ולכך נ"ל פינו דב"ש מודה דאפילו חיישינן לשאלה מ"מ הוי פסימן וכינו דחזינן דבגט דעל תלת סימנין לא חיישינן דאתרמי זה בזה ה"נ לא ניחוש פן נראה לכאורה לולא שלא מצאתי פן בראשונים.

ומ"מ הרי כתבו פן התוס' בגיטין דף כ"ח תוס' ד"ה מצאו בחפיסה ומפירו פשר והקשו התוס' דניחוש לשאלה ות' בחד ת' דמייירי בידוע בחפיסה ובדליסקמא אבדה כו' והיינו פינו שידוע שפזה החפיסה הי' בשעת אבדה שוב לא חיישינן שניחוש שמה אדם אחר מצאו ונתן שם גם אחר גט ועכשיו נמצא.

לזה לא חיישינן אלא אמרינן פאן הי' וכאן נמצא וכמו דאמרי' בהקפוד פאן נמצא וכ"ה: ולפי תי' זה י"ל דה"ה בנטבע במלבושים אלו ונדעינן דבמלבושים אלו נטבע ועתה נמצא במלבושים אלו וניחוש דביני וביני יצא והשאלו לאחר ואותו אחר הוא לזה לא חיישינן לפי תירץ זה ולפי סברת הב"י הנ"ל דאפילו במידי דלא מושלי אינשי חיישינן לשאלה אי אמרי' סי' דרבנן וכבר הקשו המפרשים א"כ איך אפשר לפרש הקרא דכתיב באבדה על חמור דדרשינן מינ' דמהדרין חמור בסימני אופך.

אמנם חז' דלפי תירוצ הנ"ל דהיכא דנאבד באותו חפיסה לא חיישינן לשאלה וה"נ משפחת לה שיש עדים שצאבד באותו אופך ואח"כ נמצא וי"ל מהר"מ פדווא הנ"ל מייירי בכה"ג ולכך שפיר כתב אם מפירין הפגדים בסימן מובהק ובתשובה עצמו כתב אפי' אם הפירו בט"ע נוכל לסמוך עליו שהוא הוא ולא חיישינן לשאלה: וע"כ בפידון דידן אם הפירו פבר או אם עדיין לא נתברר ויתברר דפירו הפגדים או ע"י סימנים מובהקים ביותר או ע"י טב"ע גמור ואפילו למאן דחייש בפגדים ג"כ בידועי הטביעה לבידמי מ"מ הא אמרינן ביבמות דף קט"ו דאי איפא סימנים בינונים וגם טב"ע לא חיישינן שוב לבידמי שיתרמה בפגדים שנסתנה לבגדים שהיו בהם סי' בינוני וה"נ אם המער"ק

חָשִׁיב רַק סִי' בִּינוּנֵי מְכַל מְקוּם אִם יֵשׁ שָׁם טב"ע גָּמוּר אִיכ"ל דְּמַהֲנֵי אֲלִיבָא דכ"ע וע"כ
אִם יִסְפִּים לְכָל הַפְּחוֹת עוֹד רַב גְּדוּל לְשִׁרְיוֹתָא דְהָאֵי אֵינְתָמָא אַחַר שְׁיִתְבָּרְרוּ הַדְּבָרִים שְׁכ'
לְעֵיל בְּהַגְדַת עֲדוּת אֲמִטִּינָא שְׁיִבָא מְכַשׁוּרָא וּלְצַרְף כָּל סְבָרוֹת שְׁכ' מַעְלָתוֹ נ"י וְגַם סְבָרַת
רַבִּינוֹ אֲלִי' שְׁהִבִיא מָרְן לְהַתִּיר הָאִשָּׁה ע"י ב"ד שָׁל ג' כְּמוֹ כָּל אִשָּׁה הַנִּזְתָּרַת ע"י ע"א:
דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדּוּשׁ"ת הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעוֹזְאוּע.

תְּשׁוּבָה מוֹ שְׁנַת תַּרְל"ז לַפ"ק פֶּה חוֹסֵט יַע"א הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכ"ט לְכַבּוֹד
הַרְבּ הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַמְּפֹרָסִם מוֹה' אַבְרָהָם יִצְחָק ווִינְבֶּעֶרְגֶּעֶר נ"י הַאֲב"ד וּר"מ דַּק"ק
קָלִינֵן וּוּאֶרְדִּינֵן יַע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְּלָתִי וְבוֹ בִּיקָשׁ מִמֶּנִּי לַחֲו"ד בְּעַנְנֵן עֲגוּנָה אַחַת וּמַעֲשֵׂה
שְׁהִיָּה כְּפֹה הִיָּה שְׁנֵי אֲנָשִׁים מְכַפֵּר מְאֻדִּיק א' שְׁמוֹ ר' מְעַנְדִּיל וְהַשְּׁנֵי שְׁמוֹ ר' שְׁמוּאֵל שְׁהִלְכוּ
לְרַחֲוֹץ בַּר"ח תַּמּוּז בְּהַמִּים הַנִּקְרָא טַהֲיִי"ז וּר' מְעַנְדִּיל בָּא לְמְקוּם עֲמֻקָּה וְלֹא הִי' יָכוֹל
לְשׁוֹט וּלְשׁוּב וּר' שְׁמוּאֵל לֹא הִיָּה יָכוֹל לְהַצִּילוֹ וְעוֹמֵד שָׁם אַחַר שְׁנַעְלָם ר' מְעַנְדִּיל מַעֲיִנוֹ
כְּמוֹ חֲצִי שְׁעָה וְלֹא רָאָהוּ עוֹד וְחֲזַר לְבֵיתוֹ וּבָיִום כ"א לְחֻדְשׁ מְנַחֵם אָב נִמְצָא אִישׁ אֶחָד
רַחוּק מִשָּׁם לְעַרְף פְּרָסָה וְהִבִּיאָהוּ לְמְקוּמוֹ וְאָמְרוּ שְׂאָר אֲנָשִׁים שְׁיֵשׁ לָהֶם סִי' בְּגוּפּוֹ
שְׁאֲצַבֵּעַ הַשְּׁנֵי שָׁל אֲצַבְעוֹת רַגְלָיו יָמִין וּשְׂמָאל הָיוּ מְשׁוּנָּים וְנִרְאִים כְּכַף כְּפוּפָה וְגַם
הַצַּפְרָן שָׁל אֲצַבֵּעַ אֲגוּדֵל בִּיד הַיָּמִין הִי' מְשׁוּנָּה מְאֻד וְאֶחָד אָמַר שְׁיֵשׁ לוֹ הַיָּפֵר גַּם בְּשַׁעְרוֹ
שֶׁהִי' מְגַלַּח בְּעַצְמוֹ וּמְכִיר הַגִּילּוּחַ וְגַם שְׁהִפִּירוֹ אוֹתוֹ בַּטב"ע גּוּפּוֹ כִּי תִּנְאָר פְּנָיו נִשְׁחַת
וְדַעַת כְּבוֹד מַעַכ"ת נ"י נוֹטָה לְהַתִּיר וְלִסְמֻךְ עַל מ"ש בְּסִפְרֵי דְבָרֵי חַיִּים לְהַגָּאוֹן מְסֻאָנֵן
זְכוּלָה"ה בְּדָרְף נ"ה ע"ב סִי' מ"ט דְּהַעֲלָה לְדִינָא דְשִׁיעוֹר יְצִיאַת נֶפֶשׁ סְגִי בְּרַבִּיעִית שְׁעָה
שְׁדַעַת מְקַצַת תְּשׁוּבוֹת בְּקוֹנְטֵרַס עֲגוּנוֹת סִי' רמ"ז וְלֹא בְּעִינֵן שִׁיעוֹר כְּדִי שְׁתַּצָּא נֶפֶשׁוֹ
וְנִהְיֵי דַאֲנֵן לֹא קִי"ל כֵּן אֲבָל לְכַהֲפ"ח יֵשׁ לְצַרְף שִׁיעוֹר רַבִּיעִית שְׁעָה דְהָיוּ יְצִיאַת הַנֶּפֶשׁ
וּא"כ מַה"ת מוֹתֶרֶת וְאִין כָּאֵן חֲשָׁשׁ דְּאוֹרִיִּתָא וּא"כ בְּדַרְבְּנֵן יֵשׁ לְסְמֻךְ עַל סִימְנִים
בִּינוּנִים כְּדַעַת הַפְּנִים מְאִירוֹת וְתְשׁוּבוֹת פ"י וְעוֹד גִּיבֵב אֵיזָה סְבָרוֹת לְהַתִּיר לַפמ"ש
בַּתְקַע"ג סִי' ל"ה יַעו"ש הַעֲתִמְקִתִי לְשׁוֹנוֹ בְּקַצְרָה: וּלְפַעַנ"ד דְּעַל כָּל סְבָרוֹת הַנָּ"ל קָשָׁה
לְהַתִּיר דְּהָא יֵשׁ כָּאֵן ס"ס לְאִיסוּרָא דְנִהְיֵי דְגַם מָרְן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת"ס זצ"ל סִי' ס"ה חֲחָה"ע"ז
צִיָּדָד לֹמַר דְּסִי' בִּיצִיאָה"נ בְּרַבִּיעִית שְׁעָה מ"מ דַּעַת הַרִיב"ש וְעוֹד הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דַּס"ל
דִּיצִיָּה"נ הִיא יוֹתֵר מְזָה וְכָל חַד וְחַד לְפִי אֲנוּמְדָנָא שְׁלוֹ וְאֵת"ל כְּדַעַת הַמְּקִיל בְּרַבִּיעִית
שְׁעָה הָא יֵשׁ ג"כ הַרְבֵּה דִּיעוֹת דְּאִפִּילוֹ בְּדַרְבְּנֵן אִין סוּמְכִין עַל סִימְנִים בִּינוּנִים וְכַמ"ש
הַחכ"צ סִי' כ"א וּבְשׁוֹ"ת רַע"ק אִיגָר זצ"ל סִי' ק"ז דְּכַתְּבֵי ג"כ דַּע"ע אִי נוֹכַל לְהַקְטִיל
בְּדַרְבְּנֵן בַּסִּי' בִּינוּנִים וְכֵן בְּסִפְרֵי קַהֲלַת יַעֲקֹב סִי' ל"ב דַּס"ל לְהַחְמִיר וּמִיָּדִי סְפִיקָא לֹא
נִפְקָא וּא"כ הָיוּ ס"ס לְאִיסוּרָא: אֲמַנְם לְדַעַתִּי דְּבָר גְּדוֹל דִּיבֵר הַנוֹב"י בַּסִּי' מ"ג וּמָרְן בְּעַל
חַת"ס זצ"ל בַּחֲחָה"ע"ז סִימְן ל"ה דְּאֵם נִמְצָא מֵת אִפִּי' לְמַ"ד דְּבַעֲלָמָא צָרִיף עַד שַׁת"נ
לְצִאֵת מִיָּדִי אִיסוּר דְּאוֹרִיִּתָא אֲבָל בְּנִמְצָא מֵת שָׁם לַכ"ע לֹא בַע' שְׁהִיוּ דְהָרִי הַרִיב"ש
בַּסִּי' שַׁע"ט כְּתַב הַטַּעַם דְּלִכְף הַחְמִירוֹ בְּמִים שְׂאֵל"ס מְשׁוּם דְּאִיכָּא ב' חֲזָקוֹת נִגְדַת הַרְבֵּה
וּב' חֲזָקוֹת עֲדִיפָא מְרַנְבָּא וּבַנוֹב"י סִי' מ"ג הָאֲרִיף לְהַקְשׁוֹת עֲלָיו טוֹבָא וְס"ל דְּבַנְפֵּל לְמִים
שְׂאֵל"ס וְלֹא שְׁהָה שָׁם עַד כְּדִי שַׁת"נ אִין כָּאֵן רוּב לְמִיתָה וְהַפְנִי' בְּגִיטִין דָּרְף כ"ח ע"ב
בְּמִשְׁנָה דְּהַעֲיֵד ר"א בֵּן פְּרָטוּם ג' דְּבָרִים הַקְשָׁה דְּאִמָּאֵי בְּסִפְיָה שְׁאֲבָדָה כּו' וְכַדְפֵּר ש"י
דְּהִינְנוֹ שְׁנַטְבְּעָה וְאִמָּאֵי בַת כְּהֵן לְיִשְׂרָאֵל לֹא תֵאֱכַל בְּתַרוּמָה דְּהָרִי בְּמִים שְׂאֵל"ס אִם נִיֶּסֶת
לֹא תַצָּא וְכ' הַתּוֹס' הָא דְּלֹא סְמַךְ מִיעוּטָא הִינְנוֹ מְשׁוּם דְּהַנִּצְוּלִים הָיוּ מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא

ואפילו לכתחלה הי' ראוי להתיר אלא משום חומרא דא"א וא"כ בתרומה תהי' מותרת ותי' דגזרינן בתרומה משום נישואין ושוב שזיכין דברי הריב"ש יעו"ש: ולדידי קשה טובא מסוגיא ערוכה ב"ב דף קל"ג דפריה אבני שם על רבה דפסק שם דקברו מוכח עליו והקשה דהרי בספינה שאבדה דרובן למיתה ואפ"ה חיישינן דשמא חי וכ"ש בחולין דרובם לחיים כו' יעו"ש וא"כ הרי מבואר בש"ס דגבי ספינה שאבדה דגזרינן עליו חומרי חיים כו' דמגירי ברובן למיתה ואיך אפשר לומר כמ"ש הפנ"י לדעת הריב"ש דלדידי אגירי בלא שקה וגם אם נימא דאגירי בשקה היכא דאם ניסת לא תצא וכמ"ש הפנ"י בשם התוס' דרק משום חומרא דא"א וקשה עוד יותר מאי פריה אבני על רבה דפסק לענין מתנת שכ"מ אמרי' דמת מחומרא דמתמירין בא"א וע"כ דאגירי בלא שקה ואפ"ה אמרו בש"ס דרובן למיתה וא"כ צע"ג על הנוב"י הג"ל דפליג על זה וס"ל דבלא שקה אין רובן למיתה וצע"ג: ובאמת בלא"ה הדמיון של אבני קשה ומזה אמרתי להביא ראיה לדברי הריב"ש דבאמת ס"ל לאבני דמגירי בלא שקה ואפ"ה רובן למיתה והא דלא סמכו על הרוב היינו משום דאיכא ב' תזקות נגד הרוב וב' תזקות עדיפא מרוב וגם בצוואת שכ"מ בעובדא דרבה דמגירי אפילו להוציא הנכסים מחזקת יורשין הוי ג"כ תרי תזקות דמוקמי' להנותן בתזקת חי ואמרי' דהשתא הוא דמת וגם איכא תזקת ממון דיררשים וא"כ הוי ב' תזקות וזהו קושית אבני ממתני' דספינ' שאבדה מוכח דב' תזקות עדיפו מרוב וגם מוכח מהתם דתזקת חי אע"ג דסופו למות הוי תזקה וכמו שהובא פלפול בזה בטו"ז יו"ד סי' שצ"ז וא"כ קשיא על רבה דגם בעובדא דידי' פינו דרוב חולין לחיים נשאר לו תזקת חי והשתא הוא דמת וגם תזקת ממון ואמאי פסק רבה דהוי של מקבל המתנה וא"ש קושית הש"ס אלא דשם מסיק הש"ס דרבה ס"ל כר' נתן דס"ל דאזלינן בתר השתא דתזקה דהשתא עדיפא וכסברת הטו"ז בסי' שצ"ז ביו"ד ועכ"פ מסוגיא דהתם מוכח דברי הריב"ש דמשום ב' תזקות החמירו ולא משום חומרא דא"א וממילא איכ"ל כמ"ש הנוב"י בסי' מ"ג הג"ל דהיכא דנמצא אדם מת ע"י טביעה ולא נודע אם הוא זה שנשבע בפנינו אנדא לי' תזקת חי דהרי ראינו דהטביעה גרמה מיתה ותלינן בנדאי נטבע דאין ספק מוציא מידי נדאי כו' פנ"ל להסביר דברי הנוב"י להצילו מקושית מרן זצ"ל וילדינא גם מרן זצ"ל הסכים פן מדברי הרבה ראשונים ואחרונים וא"כ בגידון הג"ל ג"כ אפי' בלא שקה יצאתה מאיסור תזקת א"א ומה"ת שרי' אלא מדרבנן אמרי' סמל"ח והוי כפולגא ופולגא ואם שקה אינתרע גם תזקת א"א אלא מדרבנן משום חומרא דתזקת א"א ולא תצא בדיעבד פנ"ל לדעת הריב"ש: אמנם בלא"ה נראה לי דסברא זאת נכונה דאם נמצא גברא דמת ע"י טביעה ולא נשמע ולא נמצא בכל אותן המקומות שנשבע שם אדם אזלינן בתר הקרוב ולא בתר רובא דעלמא ולומר דזה אחר הוא פעין דאמרי' ב"ב דף כ"ג ע"ב ביישובת בין החרים דל"ש שפירות וה"נ לא שכיחא טביעה שילף אדם במקום עמוק המים דלכל הפחות קורבא הוי בתזקה מדאצטריה לאשמעי' דרוב עדיף וא"כ נגד ב' תזקות איכא רוב וקרוב והקרוב מסלק התזקה א' ונשאר נגד הרוב רק חד תזקה ורובא ותזקה מה"ת רובא עדיף ובלא"ה הרי כבר תמהו האחרונים ובפרט מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל דאיך אפשר לחוש למיעוט ולומר שניצל ואיך אפשר לומר דניצל ולא הודיע ולא בא לביתו ובנדאי רוב הניצולים הולכים או מודיעים לביתם ואיכא תרי רובא וע"כ נלפענ"ד הטעם משום דאם נימא דמת ג"כ מצוי פי' ומצאוהו או

על שפת או על גבי הנהר ומסתמא גם פן מבקשים אותו ואם אין מוצאין אותו מוכח עפ"י הרוב דלא מת ואלא די"ל הא דלא מצאוהו משום שהוא מן המיעוט וא"כ שוב איפא למיחוש דלא מת ורק שאירע לו איזה סיבה שלא הי' יכול לחזור או להודיע לביתו פנ"ל וא"כ זהו דוקא אם לא נמצא שם אדם שמת אבל בנמצא שפיר איפא תרי רנבא דזה הוא שמת ואיפא תרי רנבא נגד ב' תזקות ובכה"ג לכ"ע אפילו לא שקה הני רק איסור דרבנן וכנ"ל הסבר טעם הפוסקים שהביא מרן זצ"ל דבנמצא אדם לכ"ע הוא רק מדרבנן: ועתה נבוא לפלפול השני דבספר בית מאיר הוכיח מדברי התוס' ביבמות דף קט"ו שכתב אהא דאמרי' בהנה' ת"ח שטבעו במים שאל"ס דמיירי בהעלהו וחוזינהו סימני' וכ' התוס' דמיירי בסימנים מובהקים וא"כ מוכח דגם במים בעינן סימן מובהק ביותר ומעלתו נ"י כ' דהתם קאי התוס' בנדאי למ"ד סימנים דרבנן משא"כ לדידן דהוי ספק מיהו הפנ"י בגיטין דף כ"ז הוכיח מהא דאמרי' דבעי' נקב בצד אות פלוני משום דמספק' לי' אי סימנים דאוריית' או דרבנן ומזה הוכיח דאפילו בדרבנן בעי' סי' מובהק דהא מאי דחיישינן לב' יוסף ב"ש הוא רק חשש דרבנן וא"כ מוכח דאפ' אם מספק' לו לא מהני סי' אמצעי' בדרבנן ועוד הוכיח מדאמרי' בבכורות דף מ"ו ע"ב לחד תי' פרוצוף ופדחת פנים לחד מהני מה"ת וחוטם בעינן רק מדרבנן ואפ' הכי תנן ביבמות דף ק"ד דאין מעידין עד שיהיו שניהם ואפ' יש סימנים בגופו דהיינו סי' בינוני ומוכח דאפ' בדרבנן לא מהני סי' בינוני יעו"ש וגם באהע"ז סי' קל"ב סעיף ד' מבאר דבמקום שירות מצויות אפילו לא החזיקו בעינן סימן מובהק ביותר דוקא ואע"ג דאיירי בלא אחזיק וא"כ מוכח לכאורה דלא כתי' מעלתו נ"י: מיהו איכ"ל כמ"ש האחרונים דהא דמדאוריית' ל"ח לב' יב"ש היינו אי סימנים דאוריית' וא"כ הוי שמו כמו סי' וכן איכ"ל דפדחת לחוד הוי רק כמו סי' וא"כ אי סימנים לאו דאוריית' באמת שם פדחת לחוד לא מהני מה"ת ולכך גם סי' בינוני לא מהני וא"ש פנין דהוי דאורייתא מיהו עדיין הקושיא מיבמות דף קט"ו הנ"ל בתוקפה עמדה ולכאורה יש לישוב קושיא זו דהרי על הש"ס גופ' תקשה קושיא זאת מאי פשט הש"ס מב' ת"ח דהשיא רבי לנשותיהם עפ"י נשים ומאי ראי' דלמא התם שאני דינדעין דנטבעו וכיון שגפול ביים אמרינן בגיטין דף כ"ח בספינה שנטבעה שנותנין עליה חומרי מתים ויצא מחזקת חי ואי שהו עלי' עד בכדי שתצא נפשו מותרת מה"ת ולכך סמכינן אע"א משא"כ במעשה ע"א במלחמה וכמו שהקשה הנוב"י על הרי"ף הנ"ל פן יש להקשות על פשטות האיבעי': וע"כ צ"ל דקים להו דלא ידעו מטביעתן רק עפ"י נשים ולא יצאו מבלי עדות הנה' נשי מחזקת איסור דאוריית' ונדמא לעד א' במלחמה ושפיר פשט הגמרא וכיון דע"כ הש"ס מוקי לה למעשה דב' ת"ח בלא ידעו הטביעה אלא ע"פ נשים דאל"כ הוי מצי לתרץ בפשיטות התם נאמנות משום דרבנן אלא נדאי בלא ידעו הטביעה אלא ע"פ נשים ואיפא חשש איסור דאוריית' וא"כ שפיר הקשו התוס' מאי מתרץ דאמרו סימנים אי סימנים לאו דאוריית' והשתא יש חשש דאורייתא והכרחו לתרץ בסימנים מובהקים ולעולם כהנוב"י דבאיסור דרבנן מועיל סימן בינוני ולא קשה קושית הבית מאיר ובמקום אחר ובסוגיא דע"א במלחמה הארכתי בזה ואין פאן להאריף: ונחזור לנ"ד דיש בה הרבה צדדים להתיר כמ"ש מעלתו נ"י עוד צדדים אם תשקה האשה י"ב הודש ולא תשמע שום דבר מבעלה ויאבד שמו וזכרו (וכן נראה מדברי הרמב"ם פ"ז מהלכות נחלות ובח"ו מ"א רפ"ד ולענין אם רשאי

היורשין לירד לירושלם בנודון שלנו שאין פאן אלא עד א' על הטביעה לפי המבואר ברמב"ם שם ובתוס' יבמות דף קי"ו מבואר דע"פ ע"א לא מהני גבי ירושה מיהו לפי הנראה שם מדברי הרמב"ם לענין נחלות מהני סימנים בינונים מיהו לדעת שאר פוסקים לא מהני אלא באבדה ואפ"ל לדעת הרמב"ם בעי' שישאבד שמו דהיינו י"ב חודש כמ"ש מרן הגאון בעל חת"ס סימן ס"ה) ויסקימו ג' רבנים מן הקהלים להתיר גם אני מסכים ואמטינא שייבא מפשרא ויתירו אותה בב"ד של שלשה פיון דאיכא סמיכה על ע"א שראה הטביעה ובאמת תימה בעיני שלא שלח מעלתו נ"י לידי הגב"ע שגבה ע"פ ב"ד של שלשה כי הרבה פעמים תלוי בלשון העדים אלא דסמיכנא אפר"מ נ"י ונחקה על חבר שא"מ מתח"י דבר שאינו מתקן ויהי ד' עמו וינוב בשיבה דשנים ורעננים דברי המברכו בברכה המשולשת ודורש שלומו: הק' משה שיק מברעזאווע.

תשובה מז בעזה"ת עש"ק פ' אחר תר"לח לפ"ק חוסט יע"א. החיים והשלום וכל טוב לכבוד ידידי הרב הגדול המופלג מוה' שמואל גינצלער נ"י האבדק"ק אבער ונישנווע.

מכתבו קבלתי וכבר כתבתי למעלתו שאני א"י להשיב ע"ד הלכה למעלתו כי אנכי אדם חלוש ובפרט שאינני בקו הבריאה אלא מפני שמע"כ הפציר בי עוד הפעם להשיב לו אמרתי אשיבנו בקצרה.

הנה מעלתו העמיד והרחיב בענין העיון על כל פרט ופרט בפלפול ובהלכה ע"ד האשה העלובה מ' בינא מינדיא ממאסיועץ אשת כ"ה אלימלך בר' זוסא משם שהלך בעלה מביתו ביום ד' מנחם אב ששלחו אותו לפאלינ"ע כי שם מקום למרעה הצאן ונעלם שם ולא שב לביתו וביום ג' כ"א מנחם אב הלכו אנשים לחפשו ולבקשו על הדרך שהלך האיש אלימלך הנ"ל ומצאוהו מת והפירו אותו בטב"ע ובסימנים בגופו ובמלבושיו אלא שיש על כל אחד מהן פקפוקים דהטב"ע הי' רק מצד אחד בהפנים כי הצד השני הי' כבר נימוס ונרקב גם בסימנים הנה מקום לדון אם הם סימנים מן הקהלים או רק סימנים בינוניים ועל המלבושים היו ג"כ סימנים וטב"ע ויש מקום לפלפל אי חיישינן לשאלה ועל כל אלו הענינים האריף מעלתו לפלפל על כל דבר ודבר ולבסוף הסכים מעלתו להתיר האשה ההיא מכבלי העיגון ובגוף הדין אני מסכים עם מע"כ להתיר האשה הנ"ל דמותרת לעלמא מטעם סימנים שבגופו וסימנים וטב"ע שבכונליו ובגוף הדין אשוב בקצרה: הנה בהטב"ע יש כמה פקפוקים דבמשנה סוף יבמות תנא סתמא דאין מעידין אלא על פ"פ עם החוטם והפנים מקרי לשון רבים דמשמע דבב' הצדדים בעי' ובאמת יש לי תימה למה בכה"ג מהני טב"ע הרי באהע"ז סי' י"ז סעיף כ"ח בב"ש ס"ק פ"ז כ' דאם אחד ראה או ידע מהטביעה שוב חיישינן שאומר בדדמי היכא דליכא אלא ע"א וא"כ לכאורה גם בלא נטבע אלא שאנו יודעין שאיש זה הלך בדרך הנה ובמקום הנה ומצאו איש שפירין אותו בטב"ע שנהו למה לא נידעין שאומר בדדמי ובאמת בש"ס חולין דף צ"ה סע"ב הביא כמה עובדות דנאבד בשר ותכלתא ונתירו ע"י טב"ע ולבסוף שם דף צ"ו מביא הש"ס בשם ר' יצחק ברי' דרב משרשי' ראי' מעדים דאמרו פלוני דהאי ויהי סימנא לא קטלינן לי' וע"י טב"ע קטלינן ולפי דברי הרא"ש המובא בב"ש שם דמחלק וכו' דבראה או ידע לא סמכי' אטב"ע א"כ קשה למה שם בהנף עובדא סמכו הטב"ע

אע"פ שנגאבד ומאי ראי מביא מעדים הא בשנים לא חיישינו לבדדמי ושם מיירי בתרי
עדים ונהי די"ל דדוקא אם נפל למקום ספנה ובאיסור א"א היא דאמרי דחיישי לבדדמי
מ"מ צ"ע הראי ובפרט בנידון דידן שצ"ע שיהי הלכו לבקשו על אותו הדבר עצמו
שהאיש אלימלה הלה בו שפברו שימצאו אותו שם דבנדאי יש לחוש לבדדמי: אלא די"ל
דאדרבה היא הנותנת כמ"ש בחכ"ב סי' קל"א דבכה"ג יש סברא להקל פיון דהוא פיער
ואין שיערות מצויות ולא אתחזקו שם אנשים ששונים במראה ומ"מ נראה דבעי' טב"ע
גמור ובנידון הנ"ל דנראה דלא הוי תוף ג' ימים ואפילו ספק לא הוי לפי מ"ש מעלתו
בעצמו שנמצא במקום קר פיער ואפ"ה הי' ריקבון וריח רע וצד אחד נגמס לגמרי והוי
פנדאי לאחר ג' ימים ובלאחר ג' ימים לא סמכינן על ר"ת הנ"ל, וא"כ אף דיש פאן יותר
מע"א ובהרבה עדים לא חיישינו לבדדמי ומסתמא לא הוי פולם קרובים פמבואר סי' י"ז
סעיף כ"ח ובפוסקים שם ואין לסמוך פאן אטב"ע: וא"כ נראה עיקר התירא שנוכל
לסמוך עליו הוא הסימן שפגופו פמבואר בקונטרס שלו שהי' לו על הפנים מצד ימין של
הפה למעלה וסמוך להשפה העליונה גומא חלולה מעבר לעבר ונגלו השניים דרף שם
ומשם, יצא סדק ארוך קצת מן הפה ולמעלה משוף קצת עם צלקת עד הפאה וגם תחת
הפאה הימנית סמוך לעיקרון של השערות הי' צלקת והמראה הי' בלא"ה והסימן הזה
פנדאי הוא מובהק ביותר ואפילו למ"ד סימנים דרבנן מ"מ סימן כה"ג וגם הוא מצורף
לסדק מצומצם המקום פנדאי מועיל לכ"ע ואין שום חשש בדבר הזה: ואני אמרתי
בחידושיי על קושית המפורשים דאיה נוכל למילוף איסורא מממונא וגם קושית הנוב"י
דהרי סימן לא הוי אלא פרוב אבל פנדאי איכא מיעוט דמתרמי פזה ואיכא חזקת איסור
ומנ"ל למילף מממון מאבידה דשם ליכא חזקה נגד הרוב ואמרתי דלפי הנראה בכלל כל
אבידת אחיה גם גט בכלל וע"ז פיון רש"י בב"מ דף כ"ז ע"ב ד"ה לאהדורי גט שהשליח
המביא גט ואבד הגט קודם שנתנו לידה ולשון רש"י תמוה מאי דחקו דנקט שליח ונראה
שפיון דגם בגט מושפחת לה ממון דהיינו בגט ע"י שליח דסתמא דמלתא נוטל שליח
שכר שליחות ואם לא יתן לה הגט יפסיד השליח שפירו א"כ ודאי דגם גט בכלל אבידת
אחיה וא"כ שפיר אמר לאהדורי גט בסימנים והיינו שגם גט הוא מפורש בתורה וכנ"ל
וא"כ לא קשה מידי קושיות הנ"ל דאיה ילפינן איסורא מממונא דהרי לא ילפינן רק דגם
גט הוא מפורש בתורה בכלל כל אבידת אחיה וכיון דמפורש בתורה עצמה אפילו רבנן
לא גזרו וכטו"ז בכמה מקומות וא"כ אי ילפינן סימנים מקרא פנדאי לכהפ"ח סימן
מובהק עכ"פ מועיל ורק אי ילפינן סימנים מסברא משום דהוי פעדים י"ל דמה"ת אף
סי' מובהק אינו מועיל אבל אי ילפינן מקרא ובפרט היכא דאיכא פמה סימנים פגופו וגם
פפגדים סי' מובהקים דהסימנים לכהפ"ח מועילין לסלק החזקת איסור דא"א ואמרין
דכאן נמצא וכאן היו הפגדים מקדמת דנא ובמקום דליכא חזקת איסור פנדאי לכ"ע
מועיל סימן מובהק ולדעת הנוב"י מקום דליכא חזקה אפי' סי' בינוני מהני: ובחידושיי
הארכתי בענינים אלו ואין להאריך בענינים האלו שפבר האריכו בזה גדולי המפרשים
והאריכות הוא שלא לצורך וע"כ לדעתי האשה הזאת מותרת להנשא לעלמא ואם העדים
הנ"ל הוו קרובים והוי הקיטר רק פעל פי ע"א וצריך שישבו ב"ד על פכה דברי החותם
פברכה המשולשת: הק' משה שיק מברעזאווע תשובה מח בעזה"י יום ב'
לסדר ונרא תרל"ט לפ"ק חוסט יע"א החיים והשלום וכל טוב להרב המופלג בתורה

מוהר"ר זאב וואלף הלוי נ"י: מכתבו קבלתי בשבוע העברה ושם הראה פלפולו בענין
עגונה אחת ושמה פעריל אשת ר' בער פעטערזעל ע"ה ולפי עדות אנשים נהרג אצל
האיזענבאן בישוב טעמעש אצל קראנען שטאט והשו"ב דשם העיד בכתב למע"כ נ"י
על שמו ושם אביו מבארעמלאה ר' הירש סמוך למארגירעטין ושאר סימנים על אשתו
הראשונה ועל אשתו השני' ועל הבנים והבנות שיש לו ומעלתו פלפל והעלה ומסיק דגם
ע"י פתב מועיל בעדות אשה והנה הדברים ההם מבוארים כב' בתשובת הנוב"י סי' מ"ה
ובתשובת אדמ"ו הגאון בעל חת"ס זצ"ל סי' מ"ד וסימן מ"ט באריכות ולזאת אני משיב
רק בקצרה: הנה כב' מבואר שם הספמת האחרונים שגם בפתב מועיל אלא שמרן הגאון
בעל חת"ס מצריף שלא במקום עיגון שהפתב יהי' מקניי'ם וכב' כ' מרן זצ"ל שם שאם
פותב על הב' דואר להעיד והעד השיב ג"כ על הב' דואר דהוי כמו מקניי'ם כי עיקר
החשש שמה זייפו החמשה נשים השונאות אותה ומטעם זה ג"כ מוכן מדוע הביא הרא"ש
והרי"ף ראייה להיתר דסומכין על פתב מפ' מי שאחזו דהתם נודע מי פתבו ואין חשש
זיוף שם פלל ומה שהעיר מרן הגאון בעל חת"ס זצוקלה"ה בסי' מ"ט דאיכ"ל דב' קולא
לא מקילינן אפשר לומר דזה אינו פינו דהתרי קולות הם מחד טעמא ומלתא דעל"ג לא
משקרי אינשי ואשה דייקא ומינסבא הוי רק פחד קולא ועוד פינו דעד מפי עד ג"כ פשר
והרואה מפי פתב הוא עצמו נעשה עד מפי עד ובה מנישב הקושיא מגיטין דף ה' ע"א
שהוכיח המהרש"א מדברי התוס' ד"ה אילימא חרש דהוכיח משם דאין לקיים מתוך
הפתב דהתם עד מפי עד אינו נאמן ולפי הנ"ל בנדאי לפי מסקנת הפוסקים מועיל בעדות
אשה עדות מפי המכתב וקיום כדלעיל: אלא שתמוה בעיני שבעדות של השו"ב ר'
ישראל מאיר מישוב טעמעש לא נזכר פלל שנקבר שם אלא שמעיד על הנהרג שפך הי'
שמו ואפשר דכוננתו על איש שנהרג ע"פ עדות והקול שהוקא במכתבו ועל העדות האלו
פקפק מעלתו שג' מן העדים שקבלו הב"ד בקראנעשטאט הם מחללי שבתות בפרהסיא
ושאר עבירות חמורות וא' מהם שאינו מחלל שבתות וכ' מעלתו דאולי לא שייך בי'
הפלל שאמרו מדעל"ג לא משקרי פינו דנצטרף עם השלשה עדים הנ"ל ואולי הוא סמוך
עליהן ואם יתבדה ויתברר שלא מת אין לו בושא כ"כ אף הפקפוק הנה אינו דהרי קי"ל
דעד מפי עד ג"כ פשר ואפילו מת עד הראשון ומבואר בפוסקים דגם אין סבא שע"ז
הוא מעיד בדבר שהוא ספק לו פינו שמשמא גם הוא יודע שאותו ג' הם מחללי שבתות
בפרהסיא ואינם נאמנים וכמאן דליתנייהו הם: וגוף הסבא שהעד יסמוך על אחרים
איננה סבא דא"כ מאי הקשו במפות דף ו' על הקרא דעיפי שנים או שלשה עדים יקום
דבר אם מתקיים בשנים למה פרט שלשה כו' ואי הנ"ל א"כ איכ"ל דג' גרוע דאפשר
דאחד סמוך על חבריו אלא נדאי פינו שפא להעיד בנדאי ראה וידע מעצמו ולא סמוך על
עדים אחרים ולכאורה בלא"ה הרי אמרינן בשבועות דף ל' סע"ב מנין לעד שיועד
בחבירו שהוא גזלן שלא יצטרף עמו ת"ל מדבר שקר תרחק והרמב"ם בפ"ד מהלכות
עדות הלכה א' יליף זאת דעד הכשר לא יצטרף עם הרשע שנאמר אל תשית ידך עם רשע
ע"ש וכן הוא בחז"מ רס"י ל"ד ואפילו הוא יודע שהגזלן מעיד עדות אמת אפ"ה אסור
לו להצטרף עמו ועיין בתנאים שם רס"י ל"ד באורים ועכ"פ זה הכשר שנצטרף לג'
הפסולים וסבר שע"ז יקבלו עדות א"כ הוא ג"כ רשע שעבר על לאו דאל תשית ידך עם
רשע ואפשר דלוקין ע"ז למ"ד סנהדרין דף ס"ד ע"ב דעקימת שפתיו הוי מעשה ובמעשה

המועיל אמרינו דלוקין ובלאו דאית בי מלקות נפסל בעדות וא"כ גם עדות הכשר אינו מועיל כלום כי בלאו דאית בי מלקות אז העדות שלו הוא פסול: וכן קשה לי על הא דאמרו חז"ל במכות דף ו' דמקשינו שלשה לשנים דאם הי' אחד מהם פסול אז נפסל עדותן משום עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ולהנ"ל קשה לי למה לי האי טעמא הלוא אפי' עדות הכשר הוא פסול משום שהצטרף עצמו עם פסולי עדות ולכאורה יש לדחות דעתם איירי דהי' הכשר שוגג וכ"ש בעדות עגונה דלא הי' צריך לכל לעדות האחרים דהא קי"ל דע"א נאמן בעדות אשה דל"צ אלא גלויי מלתא בעלמא.

מיהו בתשובת מרן הגאון בעל חת"ס ו"ל סי' י"ד מחי"ר הקשה שם עוד קושיא על זה וכו' שלפי הנראה לו דוקא אם הוא רשע או גזלן שהעידו עליו בב"ד הוא בכלל לאו דאל תשת אכל אם לא העידו עליו בב"ד, אף אם הכשר יודע שהעד האחר הוא גזלן אינו עובר על לאו דאל תשת וגם בנומק"י בפ"ק ז"ב וביבמות דף פ"ז והובא בס' קהלת יעקב ופ"ת באהע"ז סי' י"ז ס"ק י"ח דגם בעדות אשה דקי"ל דפסול לעדות דאורייתא אינו נאמן איכ"ל דוקא גזלן אבל שאר רשע לא אמרי' דפסול אלא דבש"ע לא ס"ל פן ע"ש בפ"ת מיהו במחללי שבתות בפרהסיא דהוי פגוי לכל דבר פשיטא דפסול כמו מומר לע"ז וא"כ אפי' הכשר שהוא עובר על לאו דאל תשת ידע עם רשע וא"כ גם הוא אינו פטר עדיין לאיזה שיטות וא"כ גוף הדין עדיין תליא בפלוגתא מצד העדות של הארבעה אנשים אשר הובאו במקתבו: אמנם העדות הג' שהביא בשם ב' אנשים מאנשי קראנשטאט הוא מאיר בן אברהם הלוי והשני יעקב בן אברהם שהעידו ששמעו מב' עדים מקראנשטאט על שמו ושנהרג שם ונקבר בקראנשטאט.

אלא שמעלתו נסתפק שאולי פיון שאנשי קראנשטאט מוחזקין ומפורסמין לעוברי עבירות ומחללי שבת אולי יש לחוש גם על הני תרי משום דאם היו אותן ב' יראים ושלמים הי' הקול נשמע פי נמצא בקראנשטאט ב' אנשים שחלקו עצמן מן האנשים הרעים החטאים דקראנשטאטט ובקהלם לא תחד כבודם ושוב כ' דאיכ"ל דנשארו בחזקת פשרותן שיש להם משעה שנוולדו ע"כ הספק שלו: ולפענ"ד פשוט דאפי' אם רוב אנשי העיר מקולקלין אפ"ה מי שאין אנו יודעין ממצעו הוא בחזקת פשרות כדאי'א בסנהדרין דף כ"ו ע"א דאמר חזק'א אפ"ה ח"ו דהקב"ה ילך בטר רוב והשיבו לו קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו מן המנין ע"ש וה"נ אדרבה אמרינו כל דפריש מרובה פריש ופורש מרובן שהם רשעים ובנזיר דף י"א אמרינו דאשה הדרה לקביעותה ובשמ"ק לכתובות דף ט"ו הקשו שם על הא דאמרינו דאזלינן בטר רוב העיר מהא דנזיר ותי' דבכתובות שם שאני דאזלינן רק בטר אותו שעה דבעל משא"כ בנזיר צריך לדון גם על אחר דהדר לקביעותי' וה"ה בנ"ד לאחר שהדרו לקבועתיהו אם הי' פשר ומעיקרא הי' אומר שקר הי' חוזר דהיינו דנראה משם דכל איש אפי' אם הולך למקום אחר אפ"ה דעתו על מקומו ונקרא קבוע: וכן לכאורה מוכח מש"ס דחולין דאמר דר"מ גזר על הכותיים ולא קבלו ומרב אמי ור"א קבלו ופי' הרשב"א דבתחלה לא היו רוב הכותיים מקולקלין אבל בימי ר' אמי ור"א היו רובן מקולקלין בענייני ע"ז וא"כ לכאורה מאי הי' צריך גזירה אם רובן היו מקולקלים ואמרי' כל דפריש מרובא פרוש וע"כ דאדם לא מקרי פרוש ולכן הנצרכו לגזור עליהן וה"נ פיון שלא שמענו על ב' האנשים ההם שהם רשעים ומחללי שבתות הרי הם כסתם ב"א ויש להן חזקת פשרות ובפרט לענין

עדות שרוב בני אדם בודאי אינם חשודים לבא לקלקל אשה בעבירה גדולה וכמ"ש מרן הגאון בעל חת"ס ז"ל בחאהע"ז סי' מ"ט: וכל שכן לדעת הריב"ש בתשובה סי' שצ"ט דכתב דב' תזקות הם עדיפות מרוב וה"נ אית להו להנה תרי סהדי ב' תזקות א' תזקה כמו פל אדם מישראל שמתחלה בודאי ה' בתזקת פשרות וגם תזקה שאין אדם חוטא ולא לו ומכ"ש בעבירה גדולה כזו וא"כ הוי ב' תזקות ועדיף מרוב ובגוף הדין ביו"ד רס"י קי"ט בהגה"ה פליגי שם המחבר והרמ"א אי סתם אדם נאמן להעיד והבכ"ו ש בש"ס ע"ז דף ל"ט מסיק דבדאורייתא פסקינן פהרמב"ם דבעי דוקא הוחזק בתזקת פשרות אבל בדרבנן סתם אדם נמי נאמן וא"כ לפ"ז בנידון שלנו דאיסור דאורייתא הוא בודאי הוי צריכין לידע שהוא פשר ומוחזק בתזקת פשרות וכ"כ הכנה"ג באהע"ז שם סי' מ"ז בשם בנ"מין זאב דבעינן דוקא מוחזק בתזקת פשרות ממש: אלא שאנכי כתבתי במקום אחר (עיין לעיל תשובה מ' ומ"א) דקשה על שיטה זו מהא דאמרי' בר"ה ריש פ"ב בראשונה הוי מקבלין עדות החודש מכל אדם משום דכל אדם הוא בתזקת פשרות ואע"ג דהיא דאורייתא אעפ"כ ה' הדין דכל אדם בסתמא נאמן וא"כ קשה על שיטה הנ"ל ש' דבעי דוקא מוחזק בתזקת פשרות ואמרת' לחלק דגם הרמב"ם לא כ' זה אלא היכא דאיכא תזקה או רוב לאיסור פינן שמעיד לסתור התזקה או הרוב ע"כ בעינן שידע דודאי הוא פשר וא"כ איכ"ל בעדות החודש דליכא תזקה ולא רוב פל אדם נאמן אבל כאן בעדות אשה דהוא נגד תזקת איסור דא"א בכה"ג מייירי הרמב"ם ומצריף שידע דוקא שהוא בתזקת פשרות: וא"כ לפמ"ש התוס' בסוגיא דתרי ותרי בכתובות דף כ"ב ע"ב בתוס' ד"ה הבא עלי דהאשה מצד דייקא ומינסבה איתרע תזקת א"א ש'לה וא"כ אין כאן תזקת איסור במקום דשייף אשה דייקא ומנסבה דהיינו אם אינה במלחמה או קטטה כה"ג שפיר איכ"ל דסתם אדם נמי נאמן וכדלעיל: וא"כ לפי סברא זו נראה דעדות ב' אנשים הנ"ל דהם סתם ב"א מועיל והם דייקו ואמרו על המיתה ועל הקבורה ושאר סימנים שפיר נאמנים הב' עדים הנ"ל ובפרט שפכר כתבתי ג' צדדים להיתר וגם סימני המלבושים כפר פסק בתקע"ג דכל המלבושים ל"ח שהשאל איתם וגם לפמ"ש מעלתו דגם בכלי מת הנ"ל יש בהם פאס ושאר כתבים לא חיישינן לשאלה ולזאת גם אני מסכים אם יספיקו ג' רבנים להתיר אשה הנ"ל ויושיבו ב"ד של ג' להתיר אותה מב"ד דכפר כ' הנוב"י דהיכא דהעגונה ניתנת ע"פ ע"א צריכין ב"ד להתיר ובפרט בנידון הנ"ל שהקפלת עדות איננו מבואר לגמרי והיה לו שלום מנאי: הק' משה שיק מברעזאווע.

תשובה מט

לבאר במאי חיישינן לשאלה הנה

דעת הב"י המובא בב"ש בסימן י"ז ס"ק ס"ט דאפילו בכיס וארנקי וכינצא בהן חיישינן לשאלה וטעמא דמלתא הובא בתשובת הפ"ח סי' פ"ז דס"ל דלמ"ד סימנים דרבנן לא קשה פלל קושית הש"ס דמצאו קשור נחוש לשאלה משום דלמ"ד זה הכרייתא מייירי במצאו השליח בעצמו דיש לו מיגו ונאמן לומר דלא השאיל לשום אדם וממילא לא מוכח פלל הך דינא דכיס וטבעת לא משאלי אינשי ולכך לא הביאו הרי"ף והרמב"ם הך דינא ע"ש והב"ש שם כ' ליתן טעם ותבלין לדבריו דלמ"ד סימנים דרבנן יש לחוש טפי לשאלה משום דכמו דחיישינן דאתרמוי אתרמי סי' בסימן למ"ד זה.

ה"נ חיישינן דאתרמי דלמא השאיל אף דבר שאין דרוך להשאיל ועיין בנוב"י מהדו"ת סימן ס' בתקע"ג ביאורו בארנפות ואע"ג שהב"י בעצמו כ' טעם אחר הואיל ולהאי מ"ד

לא אצטרף תי' הש"ס דכיס וארנקי לא משאל לי מ"מ קשאי לי לב"ש על דברי הבי"י
כינון דלמ"ד סימנין דאורייתא הוכרח הש"ס לתרץ פן מהיכא תיתי דאיך מ"ד פליג עלי'
הלא הסוגיא בש"ס דבמיד דלא חזינו פלוגתא ובאחד מפורש מאי דס"ל אמרי' מסתמא
גם איך ס"ל פן בהא מלתא משום דאפוי פלוגתא לא מפשינו וגם הבי"ח בתשובה
הנ"ל פקפק על דברי הבי"י ע"ש ולזאת אסברי' הבי"ש דהוי מלתא בטעמא ושייכא
בפלוגתא דסימנים דאורייתא או דרבנן ואין פאן אפוי פלוגתא משום דחדא תליא
באיך וא"ש: אמנם לדעתי הי' מקום להכריח דלא כבי"י הנ"ל דהרי הדבר באמת תמוה
וכמו שהקשו המהרש"ל והמהרש"א בב"מ דף כ"ז ע"ב בתוס' ד"ה וניחוש לשאלה שכ'
דלכך לא הקשו הש"ס דלפשוט מהאי ברייתא סימנים דאורייתא משום דאיכ"ל דמייירי
בשליח המוצא ואיכא מגו א"כ מהאי טעמא גופי' תקשה דמאי פריה וניחוש לשאלה
דלמא מייירי בשליח המוצא דאית לי' מגו ונאמן לומר דלא השאיל ובפרט דפשוטא
דלישנא דברייתא דמוצא קשור הכי משמע ומ"ש המהרש"ל והמהרש"א אינו מספיק
ועוד קשה שם ביותר על דברי רש"י דמפרש שם על מוצא קשור דמייירי בשליח המוצא
וקשה אי מייירי בשליח המוצא א"כ אין פאן קשאי דאיכ"ל כנ"ל דנאמן שלא השאיל
ונהי דאיכ"ל דמייירי שפבר אמר שאבד קודם שנמצא והוי מגו למפרע או שיש עדים
שנאבד וכמו שכתב התוס' ביבמות דף ק"ב מ"מ מנ"ל להקשות: .

ואפילו לפי הגירסא שהביא הרמב"ן והרשב"א והר"ן בגיטין דף כ"ז בשמעתין דשיירות
מצויות פרש"י במתני' דמוצא בחפיסה ומפירו דס"ל לרש"י דתתי בעי' משום דס"ל
דאפילו באית לי' מגו אין השליח נאמן בטב"ע היינו משום דאיכ"ל דאמר בדדמי ובדדמי
לא מהני מגו אבל אם אמר דלא השאיל הכיס והארנקי דעל זה לא שייך בדדמי פשיטא
דלכ"ע אם יש לו מגו דנאמן וא"כ עמדה הקושאי על רש"י בב"מ שם ועוד יותר קשה
לפי שיטת הרמב"ן בחידושי' לש"ס גיטין דף כ"ז שכ' דאפילו בלא מגו השליח נאמן
דאינו חשוד לשקר וכ' הר"ן הטעם משום דע"א נאמן באיסורין ואע"ג דע"ז קשה
לכאורה הא הוי דבר שבערוה ובעי' שנים יתבאר לקמן אי"ה וביארתי ג"כ במקום אחר
מ"מ לשיטה זו פשיטא דקשה מאי פריה דלמא מייירי באומר שלא השאיל שכן הוא
מסתמא: ונראה לי שבבעז"ה דהרי התוס' ביבמות דף ק"א ע"א בד"ה מוצא כו' סייעו
בדבריהם ולהכי נקט פיס וארנקי ע"ש והיינו דקשאי להו איך אפטר לומר דמייירי
במוצא השליח ואית לי' מגו ומפיר בטב"ע דא"כ למה נקט דמוצא קשור בכיס ולפ"ז
דקדוק זה קשה לפמ"ש התוס' בשמעתין דב"מ וביבמות שם ד"ה אמר רבא דלמ"ד
סדר"ב מוקי לה במפיר בטב"ע וא"כ מ"ש פיס וארנקי דנקט מיהו אי משום הא לא
תברא דלעולם דמייירי במפיר בטב"ע והא דלא נקטנאשמעי' פן במוצא הגט ומפירו דבא
לאשמעי' רבותא דאפי' אם אינו מפיר את הגט רק הדבר שהגט קשור בו והוא אינו יודע
אי השאיל לו והו"א דחיישינו לשאלה קמ"ל דבכיס וארנקי לא חיישינו לשאלה
וכדמשני: וא"כ א"ש קוש' הנ"ל דכל זה לפי מאי דמשני אבל לס"ד דאין חילוק בין פיס
וארנקי שפיר קשאי להו דניחוש לשאלה ואין לומר שהוא אומר שלא השאיל שהרי
התוס' כ' שהמקשן לא הקשה מכאן תפשוט סימני דאורייתא משום דסבר דיש לאוקמין
במוצא בעצמו ומפיר בטב"ע וגם אומר שלא השאיל וא"כ מ"ש פיס וארנקי דנקט וע"כ
דלא מייירי באומר שלא השאיל וקמ"ל דלא חיישינו לשאלה ופריה שפיר ומינושב היטב

קוֹשֵׁת מְהַרְשֵׁל וּמְהַרְשֵׁל אֵל הַגָּל וְאִינְהָ קוֹשֵׁיּוֹת: וְעַפִּי"ז יֵשׁ לִישָׁב ג"כ מֵה שְׁדַקְדָק בַּת"ח
וְהָאֲרִיף בּוֹ בְנוּב"י מֵהַדו"ק סִימָן ל"ב בַּתְקַע"ג דְּסוּגִינָן דְּשִׁמְעָתָא דְקָאֲמַר אַבְע"א פְּלִים
בְּחַוְרֵי וְסוּמְקֵי וּבְתַר הַכִּי פְּרִיף אֶלְא הָא דְתַנְיָא מְצָאוּ קְשׁוּר כּו' קוֹשֵׁי אֶלְא לְכַאוּרָה דְהָרִי
קוֹשֵׁי אֶלְא זֶה קָאִי עַל תִּי הָרַאשׁוֹן וְהָרִי לִי לְהַש"ס לְקַבְעוּ קוֹדֵם וַאֲבַע"א פְּאֲשֵׁר הוּא בְּאֶמֶת
בִּיבְמוֹת דְּף ק"כ אָמְנָם לְהַגָּל א"ש דְהָרִי אִי אָמְרִינָן סִימָנִין דְּאוּרִינְיָתָא אֶפְתִּי אִיפָא לְאוּקְמָ'
בְּמְצָאוּ הַשְּׁלִיחַ וּמְפִיר הֶגֶט בְּסִי קוֹשֵׁי רַת פִּיס וְאֲרִנְקִי וְיִוֹדַע דְלֹא הַשְּׁאִיל וְכִיס וְאֲרִנְקִי
דְנֶקֶט לְהוֹרוֹת דְסִי דְאוּרִינְיָתָא וְסִמְכִינָן עַלְיָהּ וְוַא"כ עַדְיָן לֹא קוֹשֵׁי קוֹשֵׁי הַש"ס: אֶלְא
דְלַפ"ז תְּקַשָּׁה דְתַפְשׁוּט בְּעִינָן דְמוֹכַח מְבַרְיָתָא זֶה דְסִימָנִין דְּאוּרִינְיָתָא וְכַמ"ש הַתּוֹס' וַא"כ
מִמְנָפ' קוֹשֵׁי וַא"כ א"ש וּמִינְשׁוּב דְקָדוּק הַת"ח הַגָּל דְלֶכְהָ לֹא הַקְשׁוּ מְעִיקְרָא קָרָא דְהָרִי
מְעִיקְרָא מְסִיק דְבְּאֶמֶת ס"ל לְמַתְנִי דִּיבְמוֹת סִימָ' דְאוּרִינְיָתָא אֶלְא דְחִינְיָשִׁין לְשִׁאֲלָה וְע"ז
לֹא קוֹשֵׁי בְּרִינְיָתָא דְמְצָאוּ קְשׁוּר אֶלְא דְקוֹשֵׁי לִי הַש"ס דְמִמְנָפ' אִי תַפְשׁוּט בְּעִינָן
דְסִימָנִים אוֹ דְקוֹשֵׁי דְנִיחּוּשׁ לְשִׁאֲלָה וְכִינּוֹן דְקוֹשֵׁי בַפ"ע הִיא וּלְכַהּ מְפָסִיק בְּנִתְיָם וַא"ש
דְמְפָסִיק לְהוֹרוֹת ע"י הַפְּסָקָה זֶה דְכָל הַקוֹשֵׁי הוּא רַק בְּחַד צַד דְאֵם נְתַרְץ דְמִינְרִי בְּמְצָאוּ
בְּעַצְמוֹ קוֹשֵׁי דְתַפְשׁוּט בְּעִינָן וְאֶפְשֵׁר דְבִיבְמוֹת כִּינּוֹן דְכַבֵּר פְּרִיף מְבַרְיָתָא זֶה דְמוֹכַח דְסִי
דְאוּרִינְיָתָא וְעַלְיָהּ סוֹבֵב וְהוּלָהּ כָּל הַשְּׁקָלָא וְטָרְיָא וְיִדְעִי דְקָאִי ע"ד מִמְנָפ' וּלְכַהּ לֹא
הַצְרִיכוּ לְהַפְסִיק שָׁם: וְעַכ"פ לְפִי הַגָּל מְבַרְיָא דְגַם לְמ"ד סִימָנִים דְרַבְּנָן ע"כ קַמ"ל
בְּרִינְיָתָא דְכִיס וְאֲרִנְקִי לֹא חִינְיָשִׁין לְשִׁאֲלָה וַא"כ בְּעִדֵי מִיתָה ג"כ אִם פְּלִי הֵן מִינְדִי דְלֹא
מְשִׁאֲלִי אִינְשֵׁי וְיֵשׁ בְּהֵן סִי מְנוֹבָהּ בְּיִוֹתֵר אוֹ טַב"ע שְׁפִיר סְמְכִינָן עַלְהָ כֵּן נִלְפַעַנ"ד מְנוֹכַח
לְדַעַת רַש"י וְתוֹס' הַגָּל וְכ"כ הַשְּׁמ"ק בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א בְּהַדְיָא (וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַחֲוֹת הַגָּל
ע"פ מ"ש הַתּוֹס' בְּב"מ דְּף כ"ד ע"א ד"ה וּמוֹזָה דְבִגֵּט דְשִׁינָה בִי טַב"ע לְרַשֵׁב"א דְכָלִי
אֲנַפּוּרְיָא לִית בִּי טַב"ע וְלַעוֹלָם דְמִינְרִי בְּמְצָאוּ הַשְּׁלִיחַ וּמְפִיר וְאוּמַר שְׁלֹא הַשְּׁאִיל וְהָא
דְלֹא נֶקֶט בְּגֵט עַצְמוֹ מְשׁוּם דַּל"ש בִּי טַב"ע וְרַשֵׁב"א הוּא מִיְהוּ חָדָא דְכָל הַפּוֹסְקִים וְהַלְכָה
פְּסוּקָה הִיא בַש"ע אַהֲע"ז סִי קַל"ב דְלֹא פְּתוּס' הַגָּל אֶלְא דְגַם בְּגֵט שִׁינָה בִי טַב"ע וְלֹא
הָרִי כְּמוֹ פְּלִי אֲנַפּוּרְיָא וְכְמוֹ שְׁהַסְבִּיר רַש"י בְּגִיטִין דְּף כ"ז וּבִיאֹרוֹ בְּנוּב"י מֵהַדו"ת סִימָן
ס"ב בַּתְקַע"ג דְעוֹשְׁכַחַת בִּי טַב"ע וְאֶפְּלוֹ לְפִי דְבָרֵי הַתּוֹס' מ"מ מ"ש פִּיס וְטַבְעַת וְאֲרִנְקִי
דְנֶקֶט הָרִי לִי לְמִינְקַט סְתָמָא מְצָאוּ קְשׁוּר בְּפְלִים אֶלְא ע"כ דְנֶקֶט בְּכַה"ג אוֹ מְשׁוּם דְזֶה
סִימָן וּלְכַהּ נֶקֶט פְּלִים דְלֹא שְׁכִיחַ לְקְשׁוֹר בְּהֵם וְחָדָא מִינְיָהּ נֶקֶט וְהָרִי סִי בִּינּוּנִי אוֹ לַס"ד
נֶקֶט הַנָּה דְהֵם דְבָרִים דְמְשִׁאֲלִי וּג"כ חָדָא מִינְיָהּ נֶקֶט וְלַתִּי אֲדַרְבָּה נֶקֶט הַנָּה דְלֹא מוֹשְׁלִי
וַא"ש פַּנ"ל): וְאֶפְשֵׁר עוֹד יוֹתֵר וְאֶפְרַשׁ שִׁיחְתִּי הִנֵּה גְבִי מְצָאוּ קְשׁוּר בְּכִיס אִם נִימָא דְנוֹתָן
הַקְשִׁירָה עַצְמָה לַס' א"כ לֹא שִׁינָה דְנִיחּוּשׁ לְשִׁאֲלָה דְהָרִי זֶה הַסִּימָן הוּא מוֹפֵת וְאוֹת דְהוּא
קְשִׁירוֹ וּמְמַנּוֹ נֶאֱבַד לְמ"ד סִי דְאוּרִינְיָ' וּמֵאִי פְּרִיף הַש"ס דְנִיחּוּשׁ לְשִׁאֲלָה וְאֶפְּלִי נִימָא כַּמ"ש
לְעִיל דְקוֹשֵׁי הַש"ס בְּדַרְךָ מִמְנָפ' וְתַפְשׁוּט בְּעִינָן דְסִי דְאוּרִינְיָתָא אֶפְתִּי קוֹשֵׁי דְאֶפְּלִי לְמ"ד
סִי דְרַבְּנָן וְחִינְיָשִׁין דְלָמָּא אֲתַרְמִי דְגַם לְאַחַר הִי גֵט קְשׁוּר בְּכִיס מ"מ חֲשַׁשׁ שִׁאֲלָה אִין
כָּאֵן אִם נוֹדַע לָן דְהָאִי פִּיס הוּא שְׁלֵמוֹצָא וּמְכַח הַסִּימָן יְדַעְנוּ דְקָשֵׁר בִּי אֵת הֶגֶט וּמֵאִי
פְּרִיף דְנִיחּוּשׁ לְשִׁאֲלָה וְע"כ צ"ל כִּינּוֹן דְלָמָּד סִיד"ר לֹא סִגִי בְּסִי זֶה וְע"כ דְמִינְרִי דְהוּא
בְּעַצְמוֹ מְצָאוּ וְלֹא יָדְעוּ כָּלִל מְאַבְיָדָתוֹ וַא"כ לֹא נָתַן סִימָן מְעוֹלָם קוֹדֵם מְצִיאֹתוֹ דְהָרִי לֹא
יָדְעוּ כָּלִל שְׁנֶאֱבַד מִמְנּוֹ וַא"כ שְׁפִיר קוֹשֵׁי פַנ"ל מִמְנָפ' אִי אָמַר ג"כ דִּיּוֹדַע שְׁלֹא הַשְּׁאִיל
מ"ש פִּיס וְאֲרִנְקִי וְאִי א"י א"כ בְּאֶמֶת נִיחּוּשׁ וְזֶה א"ש לְפַמ"ש הַתּוֹסֶפֶת בְּשִׁמְעָתִין דְמִינְרִי

דהשליח מצאו ולפמ"ש התוס' ביבמות דף ק"כ ד"ה רבא דמיירי דיש עדים המפירין
א"כ שפיר מןשפחת לה תרתי דהשליח נתן סימן בקשירה ויש לן עדים שיודעים שהכיס
שלו ע"י טב"ע ומאי פריה וצ"ל דהקנינא פיון דסי' דרבנן לאו דוקא משום דתיישינן
דאתרמי סימן פסימן אלא ג"כ תיישינן דלמא אתרמי דאמר פסומא בארובה או דמחזי
חזי אצל חברו כה וכמ"ש הפנ"י בשמעתי וק"ל בחי' למס' תולין דף ע"ט ריש ע"ב
וא"כ אפתי נחוש לשאלה והא דאמר סימן דקשרו לכיס דלמא ראה זה אצל חברו והוא
לא קשר גט מעולם לכיס אלא שגשרף או נתקלקל לו ע"ד אחד ומשום שקרו או
תערומות הוא משקר כנלפע"ד דמוכרח לפרש בכוננת קושית הש"ס דהרי בתוס' גיטין
דף כ"ז ע"ב ד"ה מצאו קשור מבואר דהקשירה היא סי' וא"כ מוכרח כמ"ש דלמ"ד סי'
דאורייתא אין פאן קושיא ואלא למ"ד סי' דרבנן וקשיא לי על הב"י ואין לומר נקוט
מיהו פלגא בידה דלמ"ד סימן דאורייתא אין אנו מוכרחין לבוא לתי' הש"ס דכיס וארנקי
לא מושלי אינשי וא"כ פיון דמספקא לן אי סי' דאורייתא א"כ לכה לא הביאו ולא סמכו
הפוסקים על תי' הש"ס הלכה.

זה אינו פיון דלמ"ד סי' דרבנן מוכרח לומר כן ואפ"ה סמכינו ע"ז מכ"ש למ"ד סימנין
דאורייתא דלפי מ"ש הב"ש הג"ל למ"ד סי' דאורייתא יש לסמוך טפי אפי' דכיס וארנקי
ועכ"פ צ"ע על הב"י הג"ל: מיהו זהו אפשר לישב דס"ל דנהי דמסתבר דאם אמר קשירת
הגט בכיס הוי סי' בינוני לכל הפחות מ"מ הברייתא מייירי באומר סי' הנה דהרי נקט
מצאו קשור בכיס כו' לשון זה משמע דהוא לא ידע דהי' קשור בכיס דאי נימא דזה הוי
לסימן הוי לי' למינקט נאבד קשור בכיס ומצאו דהוי משמע דזה הוי הסימן ובשלמא
במתניתין גיטין דף כ"ז מצאו בחפיסה יש מקום לפרש בחפיסה הידוע והב' של בחפיסה
הוא בפתח ואפ"ה נראה דרש"י במתני' שם אע"ג דס"ל לרש"י סופ"ק דב"מ דף כ'
דחפיסה הוי סי' אפ"ה מפרש דמצאו בו סי' אחר משום דלשון מצאו בחפיסה משמע לי'
דהוא לא ידע דנאבד בחפיסה ולא ניתן זה לסימן וא"כ גם הקא לפי מאי דמפרש ביבמות
דף ק"כ דטעם הברייתא משום דסי' דאורייתא מפרש לברייתא דהי' לו סי' בכיס דטב"ע
לא שכיח פולי האי או משום דנקט סתמא ומשמע בכל סימן וכל הפרה שיש לו בכיס
מועיל וגם סי' בינוני בכלל ולכה פריה מיני': אבל כדמסיק דלכ"ע סי' דרבנן ואין שום
הו"א לומר סימן מה"ת אם כן פיון דאין הו"א דמועילין סימנים בינונים סתמא הוי
כפירושו דמיירי בהפרה דעדיפא טפי דהיינו בטב"ע כנלפענ"ד בכוננת התוס' יבמות דף
ק"כ ד"ה אמר רבא כו' ולפ"ז שייך שפיר קושית הש"ס דשמעתי דניחוש לשאלה ג"כ
גם למ"ד סימן דאורייתא ומשום דסתמא קתני ועד"ז יש לישב דברי הב"י הג"ל אבל
למ"ד סי' דרבנן דבלא"ה ברייתא לא מייירי בכל אנפין אלא במפיר בטב"ע ומצאו בעצמו
גם שאלה לא קשה ומ"מ קושית מהרש"א הג"ל נראה לפענ"ד כמ"ש: והנוב"י מהדו"ק
בתקע"ג סי' ל"ב הקשה דלדברי הב"י עמדה הקושיא תמור בסימני אונף היכא מהדרינן
למ"ד סי' דרבנן אפילו בעידי אונף מ"מ הא לא הוי אונף רק כמו סימן על התמור דכיון
דאפשר דהשאל לסקרת הב"י לא הוי פסימן מובהק דהרי אמרינן דב' אתרמוני אתרמי
לי' לא אמרי' ומטעם זה כתב הב"י וסייעתו דב' סימנים בינונים חשויים פסימן מובהק
ולפ"ז יש לחלק דבשלמא בכיס וארנקי דלא משאלי המילתא דלא שכיחא היא רק מצד
המשאיל אבל מצד השואל אינו מלתא דלא שכיחא אבל אונף דהוי מלתא דלא שכיחא

בין מצד השואל ובין מצד המשאל וכדנקט הש"ס לא שאילי אינשי אןכפא א"כ דנימא דאתרמי דשואל ומשאל שניהם עשו מילתא דלא שכיחא ב' אתרמוני לא אמרי' והוי שפיר פסימן מןבהק ביותר ומועילון עדי אןכפא לתמור גם לדעת הב"ש אלכבא דהב"י: ועפ"י האמור תסתים שמעתתא דאפילו לסברת הב"י הנ"ל מ"מ אם יש סימן בינוני בגוף וסימן מןבהק ביותר בבגדים דלא מושלי מעידין להתיר.

דנתי דמצד זה דלא מושלי לתודא לא מהני דתיישינו אולי אתרמי דשאל מ"מ הוי לי פסימן בינוני וכיון דגם בגוף יש סימן בינוני ותרי פעמים אתרמוני אתרמי לא אמרי' וכדעת המ"ב הנ"ל: והשתא דאתית להכי יש לישב בלא"ה קושית הנוב"י הנ"ל מתמור בסימני או בעדי אןכפא דהרי לפי הנ"ל קשה על הש"ס מאי פריה מתמור דלמא מייירי דיש על התמור ג"כ סי' בינוני מיהו זה אינו מצד ב' טעמים א' דהרי כיון דנקט בסי' אןכפא ע"כ ס"ל סי' דאורייתא ואי הוי על התמור סי' בינוני למה צריה סימני אןכפא ותו אפי' אי הגירסא בקושית הש"ס מתמור בעדי אןכפא וכמו שהביא בשמ"ק מ"מ לפי ס"ד דלא ידע דאןכפא לא משאלי אינשי והוי חשש דשאלה מידי דשכיחא וגרע מסי' בינוני והוי רק פסימן ארוך וגויז א"כ אפי' הרבה לא מצטרפין אבל לבתר דמשני דאןכפא לא משאלי אינשי וא"כ לא שכיחא אלא דמ"מ הוי כסי' בינוני שוב שפיר מצטרף לסי' בינוני דתמור ושפיר גילה לן קרא דמהדרי' תמור בעדי אןכפא אפי' למ"ד סי' דרבנן ומינשב קושית הנוב"י הנ"ל: ואין להקשות דאפילו למ"ד סי' דרבנן הוי מצי להניח הלשון סימני אןכפא וכדי לצרף אבל זה אינו דאי הוי רק סי' בינוני וגם חשש שאלה שוב גרע מסי' בינוני והוי רק פסימן גרוע ולא מצטרפין וכו' דאפתי הו"מ לאוקמ' בסי' מןבהק ביותר זה בלא"ה קשה.

ולפענ"ד הדבר נכון מאוד מה שדיבר בזה הפנ"י דאי אמרינו סימן דרבנן ותיישינו יישינו דאתרמוני אתרמי דתיישינו למחזי חזי ולא אבד שום דבר אלא ראה ושמע זה מחברו וכמ"ש הר"ן בתולין דף ע"ט רע"ב ואי חזא זה אצל חברו אין נפ"מ בין סי' מןבהק ביותר לסי' בינוני דזוקא גבי המעידין על מת דלא שייך למחזי חזא אלא חשש איתרמוני אתרמי יש חילוק דמןבהק ביותר לא תיישינו לאתרמוני אתרמי אבל גבי אבידה דיש עוד חשש דמחזי חזא למ"ד סי' דרבנן לא מהני סי' מןבהק ביותר אבל אם יש עדים שוב מועיל סי' מןבהק: ועפ"י"ז יש לקיים גם דברי הב"י שהתחלנו בו שכ' דלמ"ד סי' דרבנן מוקמי הברייתא בגונא אחרתא ולא מוכח דמועיל סברא דכיס לא מושלי אינשי דאיכ"ל דמייירי דיש סי' בינוני בגט וגם סימן בפס וארנקי וכיון דלא מושלי אינשי הוי לי פסימן בינוני ומצטרף (ולפי דעת רש"י המובא ברמב"ן וברשב"א בגיטין דף כ"ז דתרתמי בעי' טב"ע וסי' בינוני נאמרת דרש"י סובר דאפי' יש לו מיגו מ"מ אמרי' דאמר בדדמי ול"ש מיגו וכיון דלכל הפחות יש לו טב"ע קצת דאל"כ לא שייך לומר דאמר בדדמי ומקצת טב"ע לא גרע מסי' בינוני ומצטרף עם סי' בינוני דכיס): ויש להמתיק הדברים ביותר די"ל דסברת הנוב"י הנ"ל דמצטרפין ב' סימנים לסי' מןבהק שורשו מדברי רבא בלישנא בתרא דס"ל דפליגו אי שומא הוי סי' מןבהק וטעם ר"א מהבאי דחשיב לי' לסי' מןבהק נראה כמ"ש רש"י דכיון דפרט הסימן באיזה אבר ומקום הוי ג"כ סי' והוי כב' סימנים ות"ק סובר דזוקא אם צמצם המקום הוי סי' מןבהק דאז חשיב פסימן מקום וגם סי' השומא וכיון דרבא חידש ואשמעינו זה לכה לדיד' לא קשה מברייתא משום דמוקמינו

לי' בכה"ג בצירוף ב' דברים לאהדדי וכדלעיל פן יש לפרש דברי הב"י: והנה הב"ש שם
הקשה על דעת הב"י הג"ל דהב"י בעצמו לא פסק פן בסי' קל"ב וסמוך על הא דלא מושלי
אינשי ותי' דהתם פיון שהו' בפנינו ולא אמר ש"מ לא משאיל אלא דלפ"ז קשה מאי
פריה הש"ס וכן הקשה הבית מאיר וכו' שנה פוננת הב"ש ולפענ"ד דכבר כ' הב"ש בסי'
קל"ב סק"ז בשם הב"ח דאם לא אמר שיודע שלא השאיל לא סמכינו עלי' והטעם ע"כ
משום דאמרינו דשכח ושמא שכח חיישינו והנה פל מלתא דתמוה מדכר דכירי וסמכי'
ע"ז ביו"ד סי' ד' ולכך בדבר דלא מושלי אם נימא דתרנייהו אתרמי דהשואל מ"מ הו"ל
מילתא דתמוה ומדכר דכירי ול"ח שמא שכח א"כ י"ל דנה פוננת הש"ס וכן פוננת הש"ע
בסי' קל"ב משא"כ לענין מת שפיר חיישינו דשמא השאיל זה איכ"ל בכוננת הב"ש:
אמנם קוננית הב"ש נלפענ"ד לישוב בדרך אחר דהרי החכ"צ בתשובה סימן קל"ד פתב
כדעת המהר"ל מפראג ולא מטעמ' אלא משום דהו"ל שאלה דיחיד והקשה ע"ז דא"כ
מאי פריה הש"ס מגט התם שאני דהוי שאלה דיחיד ולא חיישינו ותי' דגט אפשר
חיישינו ונה התי' קשה והבית מאיר פקפק עליו עוד דדוקא בנפילה דנ"ש ומזהיר זהיר
אמרנו דלנפילה דחד לא חיישינו משא"כ בשאלה וא"כ במידי דלא מושלי אינשי ולא
שכיח נהי דלמ"ד סימנים דרבנן חיישינו דלמא אתרמי ושאל מ"מ פיון דהוי מלתא דלא
שכיחא ושוב אמרי' לשאלה דחד ל"ח לכ"ע: וא"כ א"ש דברי הב"י דלקמן בסי' קל"ב
דהוי שאלה דחד ולכך שפיר סמכי' על סברא דלא מושלי אינשי ועי"ז אמרי' דלא
חיישינו לכהפ"ח לנפילה דחד משא"כ בסי' י"ז דהוי נפילה ושאלה דרבים י"ל דאפילו
במידי דלא מושלי אינשי חיישינו וא"ש ועד"ז יש לישוב ג"כ סברת החכ"צ הג"ל ויתבאר
לקמן בסמוך אי"ה ועכ"פ נהי דתרצנו וישבנו דעת הב"י וסייעתו מ"מ פשוט הסוגיא
לא משמע פן וכדלעיל ומסתבר כדעת הפוסקים דבמידי דלא משאלי סמכינו אטב"ע
וסימן מובהק דכלים: והנה דעת התוס' ביבמות דף ק"כ דלתי' בתרא דכלים בחנוורי
וסומקי אמרי' דלא חיישינו לשאלה ומנה דן ופסק המהר"ל מפראג הובא בב"ש הג"ל
דהה"ד למ"ד דרבנן דאינו מוכרח דחיישינו לשאלה לא חיישינו לשאלה לדיד' ולפענ"ד
קשה הדבר דנראה לפענ"ד לכאורה מוכרח דגם לתי' אבע"א דכליו בחנוורי וסומקי
חיישי' לשאלה וכמ"ש והכריח הב"ח בתשובה ס' פ"ו בדברים מוכרחים מהש"ס דב"מ
דף כ"ז דהגרסא שם קושיא אלא הא דתניא מצאו קשור בכיס וארנקי פריה לבתר
דתיגרין ואבע"א פליו בחנוורי וסומקי ע"ש: ולפענ"ד עוד הכרח דלכאורה גם לשון הש"ס
נאי ס"ד חיישינו לשאלה ניהוש לשאלה מאי אי ס"ד דנקט הרי האמת פן ולכך נלפענ"ד
עפמ"ש הנוב"י מהדו"ק חאהע"ז סי' ל"ב מהא דאצטרף קרא דמהדרי' תמור בסומכי'
אנפך מוכח ע"כ דלולא דגלי קרא הו"א דלא מהדרינו משום דחיישינו לשאלה וא"כ נהי
דגלי קרא דמהדרינו ול"ח לשאלה דרשי' ורבנין רק מאי דמסתבר טפי דהיינו תמור
בסי' אנפך דהוי מידי דלא משאלי אינשי וא"כ מידי דמשאלי אינשי נשאר הסברא
החיצונה דחיישינו לשאלה ונה פוננת הש"ס דאע"ג דמשני ואבע"א דכלים בחנוורי
וסומקי ואינו מוכח דחיישי' לשאלה אדרבה י"ל דהרי לפי תי' הש"ס הנה הוא זו ואצ"ל
זו דכיון דאשמעי' בגוף לא מהני סימן גרוע מכ"ש בכלים ולמה לי דנקט פלים וע"כ
דבא לאשמעי' פלים דומיא דגוף בסימנים גרועים לא מהני אכל סימני טבעיים ובינונים
מהני לכל הפחות בכלים דלא משאלי: ויותר פשוט דקמ"ל דכלים דומיא דגוף דסימנים

בינונים לעולם מהנים בכלים דל"ח לשאלה וכמ"ש התוס' ביבמות דף ק"כ ומ"מ מוכח מדאצטריף חמור גבי אבידה דמחזירין אבידה בסי' אןפך דל"ח לשאלה משום דלא משאלי אינשי ומינה דבמידי דמשאלי נשאר הסברא החיצונה דחיישינן לשאלה דכיון דבא הקרא לסתור הסברא חיצונה לא אמרינן דוקא לגמרי אלא במה דמסתבר לן טפי וא"כ זה הוא פנונת הש"ס ואי ס"ד דחיישינן לשאלה אפילו במה דלא משאלי אינשי פגון אןפך אצטריף קרא וממילא בעלמא נשאר הסברא החיצונה דחיישינן לשאלה וקשיא מקשור בפ"ס וא"ש: ועפי"ז יש לישוב ב' הסוגיות והשינוי שביניהם דבשלמא פאן בסוגיא דב"מ דמביא מעיקרא דרש דרבא דהתורה כתבה חמור לגלות זה ומינה מוכח דבעלמא חיישינן לשאלה מדדרש רבא חמור עם סימני אןפך וא"כ לרבא קשה אפילו אי תי' ואבע"א דכליו בחונרי וסומקי מ"מ מוכח מיני' דס"ל חיישינן לשאלה ולכך אע"ג דמביא מעיקרא ח"י ואבע"א יש להקשות פן אכל ביבמות דלא מייתי מקרא דרבא ולא הביא דאצטריף קרא ע"ז וא"כ לאבע"א שוב אינו מוכרח דחיישי' לשאלה במתני' דאין מעידין על סימני הגוף וכלים וגם מפרייתא דחמור בסימני אןפך מהדרינן פיון דאינו מבואר דאצטריף קרא ע"ז ואיכ"ל דמסברא אמר פן וקרא אצטריף דמהדרינן חמור בסימני מרדעת ואפי' במידי דמשאלי נמי אין חוששין ולהאריף ולהביא דברי רבא דשמעתין לא הוי ניהא לש"ס ולכך לפי תי' הואבע"א לא קשה והוכרח להביא הקושיא של מצאו קשור קודם האבע"א משא"כ בשמעתין דכבר הביא דבריו ומיני' קא סליק ואזיל דאצטריף קרא לחמור בסי' אןפך וממילא מוכח דחמור בסי' מרדעת מה"ת חיישינן לשאלה ופריף שפיר אלא הא דתניא מצאו קשור בכיס ואי ס"ד דאצטריף חמור דמחזירין בסי' אןפך א"כ בעלמא נשאר סברא החיצונה וא"כ ניהוש לשאלה: ועפ"י האמור נראה לי לקיים שיטת המהר"ל מפראג וסייעתו הנ"ל דלכאורה קשה עלי' איף פסק דלת' האבע"א ל"ח לשאלה הרי הוכחות הב"ח הנ"ל הוא פראי מוצק דמש"ס דב"מ מוכח דאפי' להאבע"א חיישינן לשאלה וכמו שהוכחתי לעיל מקרא דחמור בסימני אןפך והנראה לפענ"ד לישוב דבריו ולא מטעמי' אלא דכך הוא הסגנון דמש"ס דיבמות מוכח דאם אינו מוכרח לומר דחיישי' לשאלה בודאי ל"ח ומינה דאפילו אם מוכרח מפת חמור דחיישינן לשאלה מ"מ אמרינן רק מאי דהוכרח וממילא אמרי' למ"ד סימנין דאוריית' אי אפ"ה חוששין לשאלה, ע"כ דשאלה הוי מלתא דשכיחא וממילא דאפי' לשאלה דיהיד חיישינן וכמ"ש לעיל בשם הב"מ: אבל אי סימנים דרבנן אמרי' נהי דמוכח דחיישינן לשאלה מפת חמור מ"מ אמרי' דהוי פמו סי' בינוני אלא דאין זה מועיל וחישי' אולי אתרמוי אתרמי דשאל וא"כ איכ"ל דל"ש להשאל דהרי בשאלה לא אמרי' טפי ממאי דמוכח וא"כ פיון דסגי אם ניא דשאלה הוי מלתא דלא שכיחא לא אמרינן טפי וכיון שכן דשאלה לא שכיח ל"ח לשאלה דיהיד וא"כ אם יש סי' בינוני בגוף וסי' מובהק בבגדיו אי חיישינן לשאלה מוכרחין לומר דלאיש דאית לי' ג"כ סימן זה דהוי שאלה ליהיד ול"ח וא"ש דינו דמהר"ל ולא מטעמי' אלא מטעם החכ"צ הנ"ל: וכן יש לקיים דברי המהר"ל מפראג הנ"ל ע"פ דברי המ"ב הנ"ל דמצרפין ב' סימנים בינונים וגם פן ע"ד הנ"ל דאי סימנים דאורייתא ואפ"ה חיישינן לשאלה ע"כ דשאלה לא הוי כסי' בינוני וא"כ אפי' הוי תרי לא מצטרפין משא"כ למ"ד סי' דרבנן הוי שאלה רק כסי' בינוני ומצטרף והכל ע"ד הנ"ל וא"ש: ועפי"ז יש לישוב ג"כ קושית החכ"צ דמאי פריף

מִמָּצְאוֹ קָשׁוּר דָּהָא הָתָם הוּי שְׁאֵלָה דְיַחֲדָא דְאִיכָּל דְקַוְשֵׁי תַשׁ"ס לַפּמ"ש לְעֵיל לְדַעַת
הַב"י קָאֵי לְמ"ד ס' דְאוּרְיִיתָא וְהוּי שְׁאֵלָה תַשׁשׁ גְּמֹר וְגַרְע מְסִימָן וְהוּי שְׁכִיחַ וְאִזְ אֶפְיֵלו
לְשְׁאֵלָה דְיַחֲדָא תְּיִישֵׁנָן אֶבְל הַחכ"צ קָאֵי לְדִינָא דְסִי דְרַבְּנָן וְאִיכָּל דַּל"ח לְשְׁאֵלָה אֶלָּא
דְהוּי כְּסִי בִּינוּנֵי וְאוּתְרִמוּנֵי אֶתְרָמִי א"כ שְׁאֵלָה לָא שְׁכִיחָא וְשׁוּב יֵשׁ לְחַלְק בֵּין שְׁאֵלָה
דְיַחֲדָא לְשְׁאֵלָה דְרַבִּים וְא"שׁ: וְעַפִּי"ז הַדַּעַת נוּטָה לַפּעַנ"ד פְּדַעַת הַמְהָר"ל מִפְּרָאג דָּאֵם
יֵשׁ סִימָנִים בִּינוּנִים בְּגוּפּוֹ וְסִי מְוָבְהָק בְּבִגְדֵי יֵשׁ לְהַתִּיר וְע"פ הָאֲמֹר עַכ"פ אֶפְשָׁר לְקַנְיִים
דְבָרֵי הַב"י הַנְּ"ל דַּס"ל לְמ"ד ס' דְרַבְּנָן אִיכָּל דְלָא מוּעִיל אֶפְיֵלו מִיָּדֵי דְלָא מְשַׁאֲלֵי אֲנָשִׁי
וְהָא דְמָצְאוֹ קָשׁוּר בְּכִיס מְהֵי הֵינְנוּ מְשׁוּם דְהוּי שְׁאֵלָה דְיַחֲדָא וְלְמ"ד ס' דְרַבְּנָן כְּבָר
אֲמַרְנוּ דְלִדְיָדִי שְׁאֵלָה לָא שְׁכִיחָא וְאִזְ לָא אֲמַרְיָנוּ שְׁאֵלָה דְיַחֲדָא אֲמַנְם י"ל דְמְסַבְרָא אִיכָּל
ק"ו דָּאֵם סִימָנִים דְאוּרְיִיתָא דָּאִזְ שְׁאֵלָה שְׁכִיחָא וְאֶפְ"ה מִיָּדֵי דְלָא מוּשְׁלֵי אֲנָשִׁי מוּעִיל
מכ"ש לְמ"ד ס' דְרַבְּנָן דָּאִזְ אִיכָּל דְשְׁאֵלָה לָא שְׁכִיחָא וְאֶפְ"ה אֲמַרְיָ דְחוּשְׁשֵׁי אֶבְל אֵם
נְצֻטְרָף עִם זֶה עוֹד דְהוּי מִיָּדֵי דְלָא מוּשְׁלֵי אֲנָשִׁי וְהוּי תְּרִי לָא שְׁכִיחוּ נְרָאָה דְמוּעִיל וּבְפֻרְט
דִּישׁ רֵאִי מְאֻנְפָּה הַנְּ"ל: וְהִנֵּה הַחֲמַח"ק בְּסִימָן י"ז ס"ק פְּתַב כְּשֵׁם דְחִיּוּשֵׁינָן לְשְׁאֵלָה הַה"ד
דְחִיּוּשֵׁינָן לְמַכִּירָה וְלַנְפִּילָה וְלַאֲבָדָה וְהַנּוּב"י בְּתַקְע"ג ח"א סִימָן ל"ב כ' דַּה"ה דִּישׁ לְחוּשׁ
מְטַעַם זֶה לְגַבְהָ וְהַנּפ"מ דְלָפִי טַעַם שְׁאֵלָה כ' הַמַּהֲרִי"ט הוּבָא בְּתַקְע"ג דָּאֵם נְמָצְאוּ כָּל
בְּגָדֵי אֲמַרְיָנוּ דְמְסַתְמָא כָּל בְּגָדֵי לָא מוּשְׁלֵי אֲנָשִׁי אֶבְל אֵם נִימָא דְחִיּוּשֵׁינָן לְגַבְהָ אֲדַרְבָּה
הַחֻשׁשׁ הוּא עַל כָּל בְּגָדֵי ע"ש וְלפ"ז קְשִׁיָּא מְהַש"ס דְעַמְדָּה קְוִשֵׁי תַשׁ"ס עַל חֲמֹר
בְּסִימָנֵי אֲנָפָּה, דְלָמָּא נְגַבְּ מְמַנּוּ אוּ מְכַר וְכֵן הָא דְקָאֲמַר מְצָאוֹ קָשׁוּר בְּכִיס דְמַהֲדִירֵנוּ
עַמְדָּה הַקְוִשֵׁי דְנָהִי דְלָא מוּשְׁלֵי דְלָמָּא נְגַבְּ וּמַכַּח זֶה פְּתַב הַנּוּדַע בִּיהוּדָה בְּאֲמַת
דְהַחֲמַח"ק פְּתַב כֵּן רַק לָפִי שִׁיטַת הַבֵּית יוֹסֵף הַנְּ"ל דְלָמָּאֵן דָּאֲמַר סִימָן דְרַבְּנָן אֶפְיֵלו בְּמִיָּדֵי
דַּל"ש חִיּוּשֵׁינָן וְאֶפְ"י בְּמִיָּדֵי דְלָא מוּשְׁלֵי לָא סְמְכִי הוּאִיל וְסִימָן דְרַבְּנָן וְהַה"ד דְחִיּוּשֵׁינָן
לְנַפִּילָה וְלְמַכִּירָה וְלַגְבָּה: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה גּוּף הַקְוִשֵׁי לָא קָשָׁה מִיָּדֵי דְהִנֵּה כְּבָר הַקָּשָׁה
כֵּן בְּשִׁמ"ק דְנִיחּוּשׁ לְמַכִּירָה וְתִי דַּא"כ אִיף יָדַע הַמּוֹכֵר דְנִאֲבַד לְלוֹקַח אוֹתוֹ דְכָר וּבְשִׁלְמָא
הַמְשַׁאֲלֵי יוֹדַע מְסַתְמָא מַה דְנִאֲבַד לְהַשְׁאוּל לְהַשְׁאוּל מוּדִיעַ לוֹ אוּ שְׁכָבֵר נִשְׁבַּע לוֹ שְׁנִאֲבַד
אֶבְל הַמּוֹכֵר אוּ הַשְׁאוּל וְה"ה הַנְּגַבְּ מְנָא יָדַע דְנִאֲבַד הַדְּבָר וּלְכַף אֵין לְחוּשׁ לְזֶה וְכ"ז
שְׁיִיף גַּבִּי אֲבָדָה אֶבְל גַּבִּי אָדָם שְׁנַמְצָא מֵת שְׁפִיר יֵשׁ לְחוּשׁ לְמַכִּירָה וְלַגְבָּה: אֲמַנְם
לְכַאוּרָה עֲדִינָן קָשָׁה דְזֶה נִיחָא אִי גְרָסִי חֲמֹר בְּסִימָנֵי אֲנָפָּה אֶבְל אִי גְרָסִי חֲמֹר בְּעִיָּדֵי
אֲנָפָּה א"כ מִיָּרִי אֶפְיֵלו בְּרָאָה אֶצֶל חֲבָרוֹ חֲמֹר עִם אֲנָפָּה וּמְבִיא עֲדִים הַמְעִידִים עַל זֶה
שְׁהוּא שְׁלוֹ בְּעֲדוּת הָאֲנָפָּה וְא"כ קְשִׁיָּא נִיחּוּשׁ לְמַכִּירָה אוּ לְגַבְהָ וְרָאָה עַתָּה שְׁחֲמֹר זֶה
מְלֻבָּשׁ בְּאֲנָפָּה וְאוֹמַר עַל שְׁנִיחָהּ שְׁהֵם שְׁלוֹ וּמִיָּתֵי עֲדִים שְׁמַעִידִים עַל הָאֲנָפָּה וְאֲמַאי
נְהַדֵּר חֲמֹר בְּסִימָנֵי אֲנָפָּה וְצ"ל דְהַמּוֹצֵא הָאֲבָדָה אֵינוֹ רִשְׁאֵי לְגָלוּת אֵת הָאֲבָדָה עַל פְּנֵי
חוּצוֹת מְשׁוּם דְלָמָּא יְתַרְמִי עִי"ז שְׁיִתְרַבּוּ רַמְאֵין וְיִהִיו יוֹדְעִין סְמָנִים וְא"כ הָאוֹמַר שְׁנִאֲבַד
לוֹ חֲמֹר עִם אֲנָפָּה פְּלוּנֵי אוֹמַר כֵּן קוֹנְדֵם שְׁרָאָה הָאֲבָדָה וּמַהִיכֵן יָדַע זֶה וְכַמ"ש הַשִּׁמ"ק
הַנְּ"ל וְע"כ שְׁבָאֲמַת נִאֲבַד לוֹ אֲבָדָה כְּזֹאת ע"שׁ:
עַרְגָּנָן יוֹם ד' אֵייר ת"ר לפ"ק סוּגְיָא דְתַרִי וְתַרִי.

בְּכַתְּוּבוֹת דְרָף כ"ב ע"ב בְּטַעְמָא דַּר"מ ב"י שְׁם פְּלִיגוּ הַפּוֹסְקִים הָאֲחֲרוּנִים וְע' בַּפ"י
שְׁהַקְשָׁה ב' הַסּוּגְיּוֹת אֲהַדְּדִי דַּב"ב דְרָף ל"א אֲמַרְיָ דְטַעְמָן דַּרְמַב"י דְנִישְׁאֵת וְאֲח"פ בָּאוּ
עֲדִים ל"ת מְשׁוּם זִילוּתָא דַּב"ד וּמִיָּנָה מוּכַח דָּאֵם בָּאוּ עֲדִים מְעִיקְרָא נְמִי מַה"ת לָא תַצָּא

בְּנִישׁוּאָת לְאֶחָד מֵעֵדֵיהָ וְאוֹמֶרֶת בְּרִי לִי דְנוֹדָאֵי מְשׁוּם זִילוּתָא לֹא הִתִּירוּ אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא וּבִיבְמוֹת דְּף פ"ח ע"ב מוֹקֵי הַש"ס בְּרִייתָא דְדוֹפְנוּ כר"ע ב"י וּבְבָאוּ עֵדִים וְאֵח"פ גִּיסְת א"כ מוֹכַח דְּלִרְמַב"י מֵה"ת תַּצָּא בְּבָאוּ עֵדִים מְעִיקְרָא אַע"ג דְּאוֹמְרִים בְּרִי וַע"כ בְּגִיסְת וְאֵח"פ בָּאוּ עֵדִים דְּהֵדִין דְּל"ת הֵינּוּ מְשׁוּם הוֹאִיל וְגִיסְת בְּהִיתֵר נַעֲשֶׂה עִתָּה עַל יְדֵי הַנִּישׁוּאִין חֻזְקַת הִיתֵר בְּמָקוֹם שְׁהִיתָה בְּחֻזְקַת אִיסוּר א"א מִן הֶרְאֵשׁוֹן וְלֹא מְשׁוּם זִילוּתָא דב"ד וְקִשְׁיִין ב' הַסְּוִגְיֹת אֶהְדְּדִי: וּלְפַעַנ"ד נִרְאֶה לִישֵׁב דְּהֵנָּה הֶרְשֵׁב"א בְּקִדּוּשֵׁין דְּף ס"ו כ' דְּהוֹאִיל וְגִיסְת בְּהִיתֵר הו"ל כְּחֻזְקַת הִיתֵר וּל"ת מְזַה הֵבָא עֲלֵיהָ וְהִקְשָׁה הַשְּׁעָה"מ בְּפִי"ב מְגִירוּשֵׁין דֵּא"כ מֵאֵי פְרִיָּה בִּיבְמוֹת דְּף פ"ח ע"ב רַב הֵבָא עֲלֵי בֵּא"ת קָאֵי הָא שָׁם אִיבְרִי לְפּוּם פְּשֻׁטָא בְּגִיסְת וְאֵח"פ בָּאוּ עֵדִים וְא"כ אֵית לֹן חֻזְקַת הִיתֵר וְאִין פְּאֵן אֲשָׁם תְּלוֹי דְּמוֹקְמִינֵן אֲחֻזְקָה ע"ש וּלְפַעַנ"ד אִפִּי אֵי אֲמַרִינֵן כְּפִסְכָּרָא הַנְּ"ל דְּחֻשְׁבִּינֵן לְזֵה כְּחֻזְקַת הִיתֵר מ"מ לְמ"ד בִּיבְמוֹת דְּף ל"א ע"א דְּתַרִי וְתַרִי הֵוִי סְפִיקָא דְּאוֹרְיִיתָא וְא"כ הֵנָּה תְּרִי סְהֵדִי שְׁאוֹמְרִים נִגְדַּח הַחֻזְקָה הֵם עוֹקְרִין לְהַחֻזְקָה וּכְמ"ש רִש"י שָׁם א"כ כְּמוֹ וְכָשָׁם שְׁהָעֵדִים הֶרְאֵשׁוּנִים הָאוֹמְרִים מֵת עוֹקְרִין לְחֻזְקַת אֲשֵׁת אִישׁ ה"נ עֵדִים הָאֲחֻרוּנִים הָאוֹמְרִים לֹא מֵת עוֹקְרִין לְחֻזְקַת הִיתֵר אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה ע"י הַנִּישׁוּאִין וְא"כ שׁוּב הֵוִי סְפִיק הַשְּׁקוּל וְסְפִיקָא דְּאוֹרְיִיתָא: וְא"כ לְפַמ"ש הֶרְשֵׁב"א דְּקוֹשְׁיַת הַש"ס דְּהֵבָא עֲלֵי בְּאֲשָׁם תְּלוֹי קָאֵי הוּא אֲלִיבָא דְּמ"ד תְּרִי וְתַרִי סְפִיקָא דְּאוֹרְיִיתָא וּכ"ש בִּיבְמוֹת שָׁם דְּקָאֵי אֲלִיבָא דְּרַב נְרְבָה.

הַרִי כָּל מִילֵי דְּמָר עֲבִיד כְּרַב וְאֶפ"ה ס"ל בִּיבְמוֹת דְּף ל"א דְּתַרִי וְתַרִי סְפִיקָא דְּאוֹרְיִיתָא וְא"כ פְּרִיָּה שְׁפִיר כִּינֵן דְּסְפִיק שְׁקוּל הוּא א"כ הֵבָא עֲלֵי בְּאֲשָׁם תְּלוֹי קָאֵי וּמִינְשֵׁב קוֹשְׁיַת הַשְּׁעָה"מ דְּבְּאֲמַת הֶרְשֵׁב"א קָאֵי אֲלִיבָא דְּהִלְכְּתָא דְּתַרִי וְתַרִי סְפִיקָא דְּרַבְּנֵן דְּמֵה"ת אוֹקְמִינֵן אֲחֻזְקָה ע"ש וְהַש"ס קָאֵי אֵי סְפִיקָא דְּאוֹרְיִיתָא הוּא וְא"ש: אֲמַנְם לְפ"ז לְמ"ד תְּרִי וְתַרִי סְפִיקָא דְּאוֹרְיִיתָא קֶשֶׁה לֹן מֵאֵי טַעְמִי דְּרַמְב"י דְּבִין בְּבָאוּ עֵדִים מְעִיקְרָא דְּלִית לֹן חֻזְקַת א"א דְּהִתְרִי עֲקָרוּ לְהוּ וּבִין בְּגִיסְת מְעִיקְרָא דְּלִית לֹן חֻזְקַת הִיתֵר ע"י הַנִּישׁוּאִין דְּתַרִי דְּאֲמָרוּ לֹא מֵת עֲקָרוּ לִי הַחֻזְקַת הִיתֵר וּכְאֵלוּ הִיא תַּחְתִּיו בְּזִנּוּת א"כ קֶשֶׁה מ"ט דר"ע ב"י וְלָמָּה חִילְקֵן בֵּין בָּאוּ עֵדִים וְאֵח"פ גִּיסְת אוֹ בְּהִיפּוּף דְּמ"ש הֵלֵא בְּאֲמַת תְּרַנּוּיָהוּ שְׁוִין וַע"כ צ"ל דְּטַעְמִי כְּדֵאִיתָא ב"ב דְּף ל"א דְּגַם ר"מ בְּר"י מוֹדָה דְּמֵה"ד מְהֵנִי בְּרִי לִי וְאֶפִּי אִם בָּאוּ עֵדִים מְעִיקְרָא רַק דְּמְדַרְבְּנֵן חִיּוּשֵׁינֵן וּבְדַרְבְּנֵן לֹא מְהֵנִי בְּרִי לִי וְאֶפִּילוּ גִיסְת תַּצָּא וּבְגִיסְת קוֹדֵם לֹא גָזְרוּ רַבְּנֵן מְשׁוּם זִילוּתָא וְא"כ בְּזֵה תְּלִיָא הַסְּוִגְיָא דב"ב דְּפְרִיָּה רְבָא לר"נ סְבַר רְבָא דְּתַרִי וְתַרִי הֵוִי סְפִיד"א וּלְכָף שְׁפִיר הוֹכִיחַ דְּטַעְמָא דְּרַמְב"י הוּא מְשׁוּם זִילוּתָא דב"ד אֲבָל לְפִי מֵאֵי דְּמַסִּיק דְּכ"ע דְּלִזִּילוּתָא דב"ד לֹא חִיּוּשֵׁינֵן אִיכ"ל דְּאֶפִּי רַמְב"י סוֹבֵר כֵּן אֲלֵא דְּהַטְעַם כְּפִי תִי וְהֵאבַע"א בִּיבְמוֹת דְּף פ"ח הַנְּ"ל דְּמֵה"ת לֹא מְהֵנִי בְּרִי לִי וּבְתַרִי וְתַרִי מוֹקְמִי אֲחֻזְקָה וְא"כ שְׁפִיר י"ל כְּסִבְרַת הֶרְשֵׁב"א הַנְּ"ל: מִיָּהוּ גוּף הַסְּכָרָא שְׁכַתְּבָא הֶרְשֵׁב"א הַנְּ"ל דְּהוֹאִיל וְהַחֻזְקָה ע"פ עֵדִים הֶרְאֵשׁוּנִים הֵוִי כְּחֻזְקַת הִיתֵר הֶרְשֵׁב"א גוּפִי בְּחִידוּשֵׁי לְכַתּוּבּוֹת דְּף כ"ו ע"ב מִיָּאֵן בְּזֵה וְהִבִּיא רֵאִי מְסוּגְיָא דב"ב הַנְּ"ל דֵּאֵע"ג דְּאֲחַתִּינְהוּ ר"נ ע"פ עֵדִים אֶפ"ה אֲמַרִי אֲנֵן אֲחַתִּינְהוּ וְלֹא חֻשְׁבִי לָהּ לְחֻזְקָה וּלְכָף אֲנֵן מְסֻקִּינֵן לִי מֵהַוֹרְדָה וְא"כ הֵה"ד בִּיבְמוֹת דְּף צ"ג ע"ב גְּבִי אֲמָרוּ לָהּ מֵת בְּגוּף וְאֵח"פ מֵת בְּעֵלְפָה כו' הִיָּה לֹן לֹמַר דְּתַצָּא דְּחֻזְקָה הֵבָאָה ע"י הָעֵדִים הַמְּוַכְחָשִׁים עִתָּה דֵּל אִינְהוּ וְדֵל הַחֻזְקָה הֵבָאָה מְפּוֹחֵס וְא"כ סְתָרוּ דְּבַרִי הֶרְשֵׁב"א אֶהְדְּדִי וְצ"ע שְׁהֶרְשֵׁב"א כְּתַב

שם בקדושין בא"ד בעצמו וכמ"ש בכתובות הנ"ל דזה לא תשיב תזקה וא"כ אמאי לא תצא: ומזה נראה דהפירוש בקדושין כמ"ש השעה"מ בשם מהר"י ב"ר רב ע"ש ובניסוח לעדים ואומרת ברי ע"ש והנה הא דמהני בשמעתין ברי לי נראה דהיינו לגבי דידה אבל לא להבנים דלהבנים אפתי תרי ותרי ניהו אי הם ממזרים או לא ולא דמיא להא דסוף פ"ק דכתובות דמהני ברי דידה לבתה דסתם מהימנת מטעם ברי ושמה משא"כ פאן דלא מהימנת להיות מותרת לעלמא אלא לגבי נפשה שאומרים שפרי להם ואין לנו פח להוציא מהם.

אבל הבנים אפתי בספיקויהו קנימא וכן ראיתי שכ' הנוב"י ח"ר בחאהע"ז סי' ס"ה וראני לזה מיבמות דף צ"ג ע"ב דפריה מאי תזית דסמכית ותו ממזר נדאי הא הוי רק ספק ממזר ולפי' התוס' שם מייירי באמרה ברי לי ואפ"ה פריה דהולדות ספק ממזרים וא"כ מבואר דאע"ג דהולדות ס' ממזרים מ"מ אמרי' דלא תצא ואין להם לחוש לבנים דאינם מונהגים בזה שלא יהי' ביניהם ספק ממזרת לעלמא פיון שהם יודעים שאינם ממזרים וכ"ש דהדין דס' ממזר מה"ת שרי וממזר נדאי לא הוי אפילו אי אמרי' דתרי ותרי מוקמינו אחזקה כמ"ש התוס' ס' בכתובות דף כו ע"ב ד"ה אגן וכו' משום דדייקו קצת מרעא לה לתזקת א"א ע"ש ולפ"ז משמע דאי לא אמרי' דדייקא מרעא לתזקת א"א הוי הבנים נדאי ממזרים ואפ"ה לא תצא משום דאינם מונהגים על זה: ולפי"ז לכאורה פהו שפונזהר שלא לחלל זרעו בעמיו ע' קדושין דף ע"ח ע"א א"כ פיון דאגן מחזיקין לבניו בתורת חללים א"כ הרי חלל זרעו בעמיו ויהא אסור לפהו אפילו באומר ברי לי וא"כ מאי פריה ביבמות שם דף פ"ח מברייטא דוקדשתו דרופנו דמוכח דלא מהני ברי לי דלמא פהו שאני משום הבנים (וראיתי בס' בית מאיר באהע"ז סי' קנ"ב שכתב דהבנים נמי פשרים ע"ש שדחה הרא"י מיבמות והטעם דחזקה דאינה מקלקלה) וזוהק לומר דזה פוננת תי' הש"ס דאיסור פהונה שאני: ולכאורה הי' משמע משם ראי' לדעת הרמב"ם בפ"ז מה' איסורי ביאה דכהן הדיוט אינו מונהג על לא יחלל ע"ש ודעת רש"י דברי לי היינו שאין לבו נקפו נמי סגי א"כ נמי א"ש דגם להבנים שנייה לומר ברי לנו ואין לבנינו נוקף שאלמלא הי' לאבותינו חשש איסור לא עשו וקים לנו כה"ג מילתא הוא כדאייתא לקמן פ"ה ע"א דקים לן בגוון' מילתא היא וא"כ גם הבנים לא נתחללו לגמרי וא"ש ובלא"ה א"ש שם טפי לפרש"י מלינת הפירושים דיש לכאורה להוכיח כפרש"י דברי לי סגי אפי' באומר רק אין לבי נוקפי דלשיטת הר"ן וסייעתו דבעינו דוקא ברא לי שמת א"כ מאי פריה שם על רב מברייטא דדונפנו דלמא הא דאמרי' דמהני ברי לי היינו ברי לי ממש שמת ובזה התיר רב אבל ברייטא דדונפנו אצטריה לאשמעי' באומר ברי לי שאין לבי נוקפי דהו"א שאין מוציאים כמו דס"ל לרש"י באמת פן או לכל הפחות הו"א שאין מלקין ועונשין ע"ז כמו שלא חייבה התורה אשם תלוי בכה"ג ולכך קמ"ל דמוציאים ולינת הפירושים צ"ל דזה נמי פשיטא דכיון שאינו יודע בנדאי פשיטא דדונפנו אבל רש"י לא ניחא לי' בזה דפשיטא מיהו לא הוי ומאי פריה אלא ע"כ דבאמת אפילו באמירת ברי כה"ג שאין לבו נקפו נמי מהני ופריה שפיר אלא דקשה עדיין דמנ"ל להקשות דלמא באמת בעינו דוקא ברי לי ממש ונראה דמשם הוכיח רש"י ז"ל דינו דאי אמרי' דבעי' דוקא ברי לי שמת א"כ ע"כ היא ידעה מעיקרא נמי מן הפיתה ומתחלה קשנשאת קודם שבאו עדים והכחישוה ע"פ עצמה נשאת דלא היתה צריכה לעד ואיך

נקט רב ל"ש אלא שנישאת ע"פ עד א' הרי הנשואין היו קודם שפא בעלה והיו הנשואין ע"פ עצמה וגם מתני' משמע שפאו ואמרו לה מת בעלה אבל היא לא היתה יודעת מזה פלום וע"ז קאמר רב דל"ש כו' אבל בב' עדים לא תצא וא"כ משמע נמי אפילו באינה יודעת ממיתת בעלה לא תצא וכיון שא"י ממיתת בעלה איה אפשר לה לומר פרי לי ואלא ע"כ דהפירוש דברי לה שאין לבה נוקפה דהיינו שע"י סימנים אומרת שיודעת שאין זה בעלה וכפרש"י שם ולכה פריה שפיר מברייתא דדנפנו: ובה מנושב קושית הפנ"י דאמאי פריה שם מברייתא דדנפנו ולא פריה כו בשמעתין ולהנ"ל א"ש דבשמעתין הי' אפשר לישוב הא דדנפנו בברי לי שאין לבי נוקפי ופלוגתא דר"מ ב"י ורבנן היינו בברי לי שמת אבל שם ליפא למימר פנ"ל דשם מיירי דהיא אינה יודעת מן המיתה ואפ"ה מהני וקשיא מברייתא דדנפנו איברא דזה ליתא דנדאי נראה דאפילו לשיטת הר"ן וסייעתו ברי לי שמת לאו דוקא אלא הה"ד אם היא יודעת ע"י סימנין מובהקין שאין זה בעלה הוי כמו יודעת ממש דסימנין מובהקין כמו עדים לכ"ע וגם הר"ן מודה שם ביבמות לפירושו של רש"י דברי לי היינו שמכרת אותו בסימנים שאין זה בעלה וא"כ אין פאן הכרח הנ"ל ועוד נראה אפי' לשיטת הר"ן אם האשה אומרת דקים לה בגנון' דעד זה דאינו משקר כעין דאמרי' לקמן דף פ"ה ע"א דקים לן בגנון' מילתא היא וחשיב פברי לי שמת ממש כיון דידוע לה אפילו להר"ן וא"כ א"ש שם ביבמות בניסת ע"פ ע"א ואפ"ה אומרת לי: ועפ"י דרף החידוד אמרתי לישוב קושית הפנ"י הנ"ל שהקשה אמאי לא הקשו כן מברייתא דדנפנו בשמעתין דלכאורה יש להקשות מנ"ל להש"ס להקשות מכדי תרי ותרי גיהו הבא עלי' בא"ת קיים דלמא הפי' בברייתא דשנים אומרים מת וב' אומרים נתגרשה הכל איירי באשה אחת וא"כ יש לן באשה זאת ס"ס ספק נתגרשה ואת"ל לא נתגרשה דלמא מת בעלה ולכה לא תצא ואפ"ה לרמב"י תצא הואיל וניסת באיסור והתוס' הקשו בד"ה הבא עלי' כו' דאמאי לא פריה הבא עליה בחטאת קאי ונראה לפי הנ"ל דקושיא חדא מתורצת בירף חכמתה דהנה הש"ף ביו"ד סי' ק"י סק"ד העלה דבמקום חזקה לא אמרינו ס"ס דהיינו דהספק הראשון כמאן דליתא דמוקמי' אחזקה ולא נשאר כ"א רק חד ספק ולפ"ז א"ש דלא מצי הש"ס להקשות דהבא עלי' בחטאת קאי דתרי ותרי ספיקא דרבנן ומה"ת מוקמינו אחזקה מ"מ הספק השני הוי כבר ספק השקול ואין פאן חזקה ולכה פריה רק הבא עלי' בא"ת קאי וא"ש: ועפ"ז מנושב קושית הפנ"י דבשמעתין לא הי' אפשר להקשות מברייתא דדנפנו דהנה אפשר לומר דפלוגתיהו דת"ק ור"מ בר"י היינו היכא דיש ב' פתות עדים באשה אחת וכנ"ל אבל בכת אחת גם רבנן מודה דתצא ובכה"ג אצטריף קרא דדנפנו ולכה פריה שם על רב דסובר דאפילו בכת אחת שאומרים מת מהני ולא תצא ופריה שפיר מברייתא דדנפנו מיהו קשה שם ביבמות דף פ"ח ע"ב דפריה על רב מאי למימרא מאי קשיא לי' דהרי מברייתא לא מוכח כיון דאיפא למימר דב' פתי העדים היו על אשה אחת וכנ"ל ובלא"ה נמי קשה שם מאי פריה א"ה מאי למימרא דלמא הברייתא הוי מוקמי' בהיתה בחזקת פנוי' ולכה ל"ת או כמ"ש המג"ש דלא היינו יודעים אם היתה פנוי' או אשת איש וקמ"ל רב דאפילו אם היתה בחזקת א"א מהני ברי לי וצ"ל דקושית הש"ס אי ס"ד דבברייתא יש לטעות קמ"ל רב א"כ הו"ל לקבוע מימרא שלו על הברייתא ולהודיע פיה הברייתא: תשובה

עוד לסוגיא הנ"ל שם בתוס' ד"ה הבא עליה בא"ת קאי תימה נא

דבֿחטטאת קאי כו' עיין בֿר"ן ובשמ"ק דאי קנימא בֿחזקת פֿנוי' הוי רק איסור דֿרבֿנן אי אֿמרי' תֿרי ותֿרי סֿפיקא דֿרבֿנן דמה"ת מוקמי' אֿחזקה כו' וצ"ע דע"כ הֿנֿה עדים אומרים דֿנתקדשה בֿנתיים ועכשיו מת וא"כ איך אֿפֿשר לאוקמה אֿחזקת פֿנוי' שְׁהרי תֿרנוייהו מודים דֿנתקדשה וְהיתה א"א רק מֿכחישין אם מת ואי אֿמרי' דֿרק חד פֿת אומרת נֿתקדשה דֿהיינו האומרת מת א"כ תֿהיה ממנ"פ מֿותרת להנשא אי האומרת מת רשעים א"כ נמי לא נאמין להם דֿנתקדשה ומותרת ואי האומרים לא מת רשעים נמי מותרת ואי אֿמרי' דֿבשעה שְׁאמרה נֿתקדשה עדיין הוי פֿשרים אע"ג דלענן מת חֿישינון שְׁמא הם הפסולים א"כ שוב נֿתחזקה בֿחזקת א"א וא"א לאוקמה אֿחזקת פֿנוי' וצ"ל בֿדוחק דֿהנה האומרים מת אומרים דֿשפיר הֿחזקנו אותה בֿחזקת פֿנוי' שְׁהאמת שמת והאומרים שלא מת אומרים שְׁשִׁקרא הוא ודוחק וצ"ע: וְהנה לכאורה קשה מאי קשִׁיא להו לתי' לפמ"ש התוס' לקמן דף כ"ג ע"א ד"ה תֿרנוייהו כו' דֿהיכא דֿידענון דֿזרק ליכא למימר אוקמה אֿחזקה, א"כ לכוף לא מצי להקשות דבֿחטטאת קאי דהו"ל שְׁשִׁננים אומרים נֿתגֿרשה ושננים אומרים לא נֿתגֿרשה וכולם מודים דֿזרק לה גט וא"כ אין פֿאן חזקת א"א ולכוף הקשו הפא עלי' בא"ת קאי דֿזה קשה בְּכָל גֿוֹנוי ונֿראָה דל"מ דֿהרי מְבִנְיָא בֿיבמות שם דֿאפי' היכא דֿזרק לה בֿנדאי גט חֿשבֿי לה עדיין בֿחזקת א"א דגם שם רק מטעם חזקת א"א אֿתאינון עֵלָה ולא מטעם דֿיש לִצְרָה חזקת הֿיתר לשוק דֿהרי אֿפילו בֿגירש נאח"פ פֿינס מֿיירי שם וכמ"ש התוס' שם בֿדף ל' ע"ב ד"ה אִשָּׁה וכו' וע"כ הָא דֿכתבו התוס' לקמן דֿהיכא דֿזרק ליכא למימר אוקמי' אֿחזקה היינו מֿדרבֿנן אֿמרינו פֿינון דֿנדאי זרק הֿחזקה פֿמאן דֿליתא וסֿפיקא דֿרבֿנן הוא וכמ"ש הֿר"ן לקמן.

אבל מה"ת הֿחזקה בֿתוקפה עדיין אע"ג דֿנדאי זרק ושפיר הקשו התוס' דֿנוקמה אֿחזקה: ושם בֿתוס' בא"ד ואור"ת דֿחזקה דֿאִשָּׁה דֿייקא ע' בֿתשובות חכ"צ סי' ב' וג' ובשעה"מ פי"ב מה' גֿירושיין ובתוס' לקמן דף כ"ו ע"ב ד"ה אִנן וכו' בֿיִאָרו תי' זֶה פֿינון דֿיש פֿאן ב' עדים המֿכחישין איכא חוּמָר בֿסופָה פֿינון דֿהיא קלקלה בֿעצמה שְׁאמרה בֿרי לי ולכוף דֿייקא ע"ש וְהנה לכאורה קשה הָא בֿיבמות דף פ"ח שְׁהבֿעל פֿא וְהיא אומרת שִׁאין זֶה הבֿעל א"כ תֿקשה עדיין אמאי נֿסמוך על בֿרי שְׁלָה נֿגד הֿחזקה ואי דֿירָאה דֿשְׁמא יבוא הבֿעל וְהִנֵּי עלי' הֿחומרות דֿתצא מִזָּה ומִזָּה דֿזֶה אינו דֿהרי שם פֿכָר פֿא וְהיא מֿכחֶשֶׁת אותו ואומרת שִׁאינון בֿעֵלָה וצ"ל דגם הֿתם יִרָאה שְׁמא יִזְמו עֵינֵיה וְהתא צֿריכה לִצְאת מִזָּה ומִזָּה: אִלָּא דֿעדיין קשה דֿביבמות דף צ"ג ע"ב היכא דֿכולם אֿמרו שְׁמת בֿעֵלָה אִלָּא דֿמחולקים אי מת הבן קוֹדֵם או לא א"כ אין לה יִרָאה שְׁמא יבוא בֿעֵלָה וצ"ל דמ"מ יִרָאה שְׁמא יִזְמו עֵינֵיה שְׁאמרו מת הבן קוֹדֵם וְהתא צֿריכה לִצְאת מִזָּה הִיבם וְכִנֵּיה יִהיו מִמְזוּרִים וְכָל הֿחומרות הִלְלוּ בָּה אין לה פֿירות כו' וכן הִךָ בֿרִייתא דֿדוֹפְנו דֿמִיירי דֿתֿרנוייהו אומרים דֿמת רק שְׁהם מְחולקים אם מת עֵתָה או עוד קוֹדֵם נִשְׁוֹאֵיה נמי יִרָאה שְׁמא יִזְמו עֵינֵיה וְנִמְצָא שְׁהיא קלקלה לִעצמה ואע"ג דֿאין מִפְסֶדֶת עי"ז פֿלוּם דבלא"ה צֿריכה לִצְאת ועיין בתוס' דף צ"ג ע"ב ד"ה ע"א בֿיבְמָה כו' בֿסופו ע"ש וְיִוֹתֵר נִכּוֹן כמ"ש הֿרמב"ם בפ"ב ה"ז דֿלכוף נִאִמְנִים לוֹמַר בֿרי לי דֿחזקה דֿאין מְקַלְקֵלִין על עֵצְמָם וְחִזְקָה זו היא נֿגד חזקת א"א ולכוף נִאִמְנִים לוֹמַר בֿרי לי וְזֶה מִסְפִּיק לְכָל הִמְקוּמוֹת: וְבִתְשׁוּבַת נוב"י סי' ס"ה כ' בֿפֿשטוֹת בֿנִידוֹן שְׁלוֹ דִלָּא מִהִנֵּי בֿרי לי וְכִאִמַּת לְפִי סִבְרַת הֿרמב"ם דֿחזקה שִׁאינִם מְקַלְקֵלִין לִעצמָם מִהִנֵּי אִפֿילוּ בֿנִידוֹן הַנוּב"י שִׁם נִאִפֿילוּ לְפִי סִבְרַת הַתּוֹס'

דנקטו בלשונם מטעם דדייקו פֿכָר פֿתבתי בַּשֵּׁם התוס' ביבמות דף צ"ג דאפילו היכא דליפא חומר מ"מ לעולם אשה דייקא וכן מוכח לכאור' מבריייתא דדוןפנו פֿדלעיל דשם אפילו יזמו עידיה אין פֿאן חומר פֿדאיתא ביבמות דף פ"ה דגרושה יש לה מזונות ובלאות ופירות ואפ"ה נאמנת בקרי לי ומטעם דדייקא לפי דעת התוספת הג"ל: אלא דעדיין תקשה דמנא לן להש"ס להקשות ביבמות שם דלמא ברייתא דדוןפנו דליפא חשש חומר בסופו לא דייקא ונשאר חזקת א"א ולכך לא מהני ברי לי משא"כ בהאי דרב דאיפא חומר בסוף ולכך היא גריאה שפא יוזמו עידיה ע"כ נאמנת לומר ברי לי וצ"ל כמ"ש התוס' בכתובות דף כ"ו ע"ב ד"ה אגן כו' גבי עירוב בתרומה ונטמאת כו' דהואיל ונטמאת לפנינו ר"ל דיש לן חזקה דהשתא דנדאי נטמאת עתה נגד חזקת טהרה דמעיקרא לא אמרי' אוקמי' אחזקה דמעיקרא גבי תרי ותרי וא"כ ה"נ י"ל פֿאן דכינן דתרנונייהו מודים דמת עתה אית לן למימר כמו דעתה מת הוי מעיקרא נמי מת וזה מגרע החזקת א"א וממילא נאמנת לומר ברי אמנם שיטת הרמב"ן היא באמת דלעולם פֿסקינן דתרי ותרי הוי ספיקא דאורייתא ואפ"ה סובר דלקמן דף כ"ו ע"ב דמוקמי' לפהן אחזקת אבהתא מייירי אפילו בתרומה דאורייתא פֿמבואר בחידושי הרמב"ן בקדושין דף ס"ו מניחין אותו על חזקתו דאע"ג דספיקא דאורייתא היינו לעגן לסמוך על חזקה זו לעשות מעשה לכתחלה ע"פ חזקה זו לא אמרינן פֿינן דיש ב' עדים האומרים נגד החזקה אין אנו רשאין לאוקמי' אחזקה דע"פ שנים עדים יקום דבר אמרי' אבל לעגן להניח אותו על חזקתו שפיר מהני חזקתו פֿינן דיש לו נמי ב' המסייעים לחזקתו עיין בריטב"א בקדושין שם מיהו נראה דהא דמניחין אותו על חזקתו היכא דהדבר אינו מסופק לעצמו אבל היכא דלבו נקפו אסור לדידן' בעצמו לעמוד בחזקתו אבל היכא דברי לו ואין לבו נקפו מעמידין אותו על חזקתו ואין מוציאין אשה מבעלה אפילו ע"י חזקת איסור א"א ולכך פֿריה לקמן שפיר מ"ש רישא דנתקדשה דלא תצא אי הדבר ספק גם לבעל א"כ פֿשיטא דלא מניחין אותו על חזקתו דתרי ותרי מוציאין אותו מחזקתה דהיינו חזקת פֿנוי' וע"כ בניסת לאחד מעדיה וא"כ גם בגירושין אין מוציאין אותה ממנו דתרי תרי מוציאין אותה מחזקת אשת אישנהיכא דקיימא תיקום אי ברירה ליה חזקתה' אשר קיימא עלה: והר"ן לעיל בדף כ"ב ע"א גבי קיום דעד שלא חתמו כו' במסקנתו פֿליג על הרמב"ן הג"ל דתרי ותרי ספיקא דרבנן מיהא החזקה איתרע ע"י תרי וכינן דהחזקה נחלשה אי יש חזקה אחרת פֿנגדה לה אלימא לאפוקי מינה וכן אין מלקין והורגין על חזקה פֿזאת ואין נפ"מ בין שיטת הר"ן להרמב"ן היכא דיש חזקת איסור דממנ"פ אי אין חזקה אחרת פֿנגדה מאי נפ"מ להר"ן מוקמי' בחזקת איסור ולהרמב"ן אסור משום דספק איסור הוא אמנם היכא דיש חזקת היתר נפ"מ דלהרמב"ן לא מהני החזקת היתר דהוי סד"א ולהר"ן מהני החזקה כ"ז שאין חזקה אחרת פֿנגדה ולהר"ן עמדה עדיין קושנית התוס' על קושנית הש"ס מ"ש רישא ומ"ש ספא פֿמבואר בשעה"מ פי"ב כו' וצ"ל לדידן' כתי' התוס' ומ"ש הר"ן דלשיטתו מיושב היינו לשיטת הרמב"ן שבהיא בראשונה ע"ש והשעה"מ פֿקפק בזה: והנה להרמב"ן קשה מסקנת הש"ס ביבמות דף ל"א דמסיק ודלמא תרי וכו' ספיקא דרבנן כו' מידי דהוי כו' ונראה דהנה לפי הרמב"ן שבהבאתי לעיל וכמבואר בלשון הריטב"א בקדושין א"כ מאי הוכיח הש"ס מבר שטיא דתרי ותרי ספיקא דרבנן דלמא לעולם הוי ספיקא דאורייתא ואפ"ה מניחין על חזקתו כמ"ש הרמב"ן ולכך אמרי'

דמוקמי נכסי בְּחֻקֵּי בַר שְׁטֵיטָא וצ"ל דְּהַמְקָשֵׁן שֶׁם לֹא אָסִיק אַדְעָתָי לְחֻלְק בֵּין לַהֲנִיחַ
עַל חֻקְתּוֹ אוֹ לְאוֹקְמֵי עַל חֻקְתּוֹ מְדַאמְרֵי שֶׁם אִם אֲשֶׁת פֶּהֶן אֲסוּרָה וְלֹא מִנִּיחִין עַל
חֻקְתּוֹ וּמִנְהַ הַחֻקִּים דְּאִין חִילוּק וּלְכַף קִשְׁיָא לִי א"כ מוֹכַח מִבַּר שְׁטֵיטָא דְּמוֹקְמֵי אַחְזָקָה
אַבְל לְמַסְקָנָא דְּרַבָּא נְאֻבֵי דִּיגִיד עָלָיו רִיעוּ הֵינּוּ מְשׁוּם דְּלֹא אָמְרֵי אוֹקְמֵי אַחְזָקָה אַבְל
לַהֲנִיחַ עַל חֻקְתּוֹ שְׁפִיר אָמְרֵי כְּמוֹ גַבֵּי בַר שְׁטֵיטָא ע' בְּלִשׁוֹן הַרְמְב"ן בְּמִלְחָמוֹת וּבְקִדּוּשֵׁין
שֶׁם: וְהִנֵּה שִׁטַּת הַר"י ב"ב שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹס' לְקַמְן דָּף כ"ו ד"ה אָנּוּ כו' בְּסוֹפּוֹ הוּא כְּפִי
דְּאֵע"ג דְּסוֹבֵר דְּלְמַסְקָנָא אָמְרֵי דְּסִפִּיקָא דְּרַבְּנָן הוּא מ"מ אָמְרֵי הִיכָא דְּבָאוּ עֵדִים שְׁהֵם
נִגְדַּד הַחֻזְקָה מְעִיקְרָא עִקְרוֹ לִי לְהַחֲזִיקָה דְּמַעֲיָקְרָא וְלְדַבְּרֵי צ"ל בִּיבְמוֹת דָּף ל"א ע"א
דְּנֻקְט נְמִי שְׁבָאוּ עֵדִים כְּשֶׁהוּא חָלִים וְבִין וְכֵן בְּגִט אַחַת אוֹמְרַת קְרוּב לָהּ כו' א"כ בָּאוּ
עֵדִים נִגְדַּד הַחֻזְקָה דְּמַעֲיָקְרָא וְאִפ"ה אָמְרֵי דְּמוֹקְמֵי אַחְזָקָה וצ"ל דְּשֶׁם מִיָּירִי בְּבָאוּ בְּבַת
אַחַת מִשָּׁם.

אַלֵּא דְּעִדְיִין קִשְׁהָ לְפִי ר"י ב"ב עִדְיִין הִי אֶפְשָׁר לְאוֹקְמָא מִתְּנִי דְּגִיטִין דָּף ע"ח דְּמַע"מ
מְגוֹרְשֵׁת וְאִינְהָ מְגוֹרְשֵׁת הֵינּוּ שְׁבָאוּ בְּזֵה אַח"ז וְהִרְאִישׁוּנָה אָמְרָה קְרוּב לָהּ וְאַפְקָה מִחֻזְקָה
וּלְכַף חוֹלְצָת וּלְעוֹלָם כְּתִי דְּרַבָּה דְּהִיכָא דְּבָאוּ בְּב"א אוֹ בְּכַת אַחַת אֶפְילוּ חוֹלְצָת לֹא בְּעִי
דְּאִם אַתָּה אוֹמְרַת חוֹלְצָת מִתְּיַבְמַת וּמִן הַתּוֹרָה בְּכַה"ג מוֹקְמֵי אַחְזָקָה וצ"ע: וְהִנֵּה
הַמְהַרְשֵׁ"א ס"ל לְקַמְן לְשִׁיטְתֵי אָמְרֵי דְּכַת רִאשׁוֹנָה עִקְרוֹ חֻזְקָה הִרְאִישׁוּנָה וְאוֹקְמוּהָ
בְּחֻזְקָה אַחְרַת ע"י שְׁהַחֲזִיקוּ אוֹתָם הַב"ד וּפְסָקוּ עַל פִּיהֶם וּא"כ יֵשׁ לָהּ עֵתָה חֻזְקָה אַחְרַת
בְּהִיפּוּף מִן הִרְאִישׁוּנָה וּלְכַף אָמְרֵי בִּיבְמוֹת דָּף צ"ג ע"ב אִמְאֵי תַצָּא מֵאֵי חֻזִּית כו' וּלְקַמְן
דְּפִרְיָה מ"ש כו' וּמ"ש סִיפָא הו"ל לְהַקְשׁוֹת דְּאִיפְכָא מִבְּעִי לִי דְּבִסִּיפָא יֵשׁ לָן חֻזְקַת הַיְתֵר
אַלֵּא דְּהַמְקָשֵׁן לֹא אָסִיק אַדְעָתָי דִּישׁ לָהּ חֻזְקָה בְּהִיפּוּף זֶהוּ כְּנוֹנַת מְהַרְשֵׁ"א לְקַמְן אַבְל
בְּשִׁמ"ק לֹא כְּתִב פֶּן שֶׁם וְעַל דְּבָרֵי מְהַרְשֵׁ"א כְּבָר הַקְשָׁה א"כ לְמֵאֵי נַפ"מ צְרִיכִין לְאוֹקְמֵי
בְּאוֹמְרַת בְּרִי לִימָא דְּמִיָּירִי שְׁכָבֵר אִיתְרַע ע"פ הָעֵדִים שְׁאוֹמְרִים מִת וְנִתְגַּרְשָׁה וּא"כ יֵשׁ
לָהּ חֻזְקַת הַיְתֵר וְעוֹד הַקְשָׁה בְּסִפְרָ ק"ג לְקַמְן לְפִי מֵאֵי דְּאַפּוּף ר"א דְּבִנְתְּקִדְשָׁה תַצָּא
וּבְגִירוּשֵׁין לֹא תַצָּא הוּי ל"ל הַטַּעַם בְּפִשְׁטוּת דְּבִנְתְּקִדְשָׁה נַעֲשֶׂה ע"י הַפְּסָק חֻזְקַת אִיסוּר
וּלְכַף תַצָּא מִשָּׂא"כ בְּסִיפָא: וְהִנֵּה מְדַבְּרֵי רִש"י לְקַמְן דָּף כ"ו ע"ב ד"ה נְאֻנְן מְסִקִּין מְבֹאָר
נְמִי דְּנַעֲשֶׂה ע"י הַפְּסָק חֻזְקָה חֻזְקָה וְע' בְּרִשְׁב"א וּבְרַמְב"ן בְּמִלְחָמוֹת לְעִיל דָּף כ"ב מֵה
שְׁהַקְשָׁה ע"ז מִיְהוּ דְּבָרֵי רִש"י הִנֵּה אֶפְשָׁר לִישֵׁב דְּרִש"י כְּתִב פֶּן רַק גַבֵּי ב"ג וּב"ח דְּאָמְרֵי
בְּקִדּוּשֵׁין דָּף ס"ו דְּעִבּוּדָתוֹ כְּשֶׁרָה כ"ז שְׁלֹא נֹדַע פְּסוּלוֹ וְהַתּוֹרָה אַחֲשָׁבִי כְּמוֹ פֶהֶן כ"ז
שְׁלֹא נֹדַע פְּסוּלוֹ וְלֹא אָמְרִין אַגְלָאי מְלִתָּא לְמַפְרַע שְׁיִהֵי חָלָל וּלְכַף חֲשִׁיב הַחֻזְקָה וְלֹא
אָמְרֵי הַשְׁתָּא דְּבָאוּ עֵדִים הַמְכַחֲשִׁין אֶת הִרְאִישׁוּנִים אַגְלָאי מְלִתָּא דְּהַחֻזְקָה הִנֵּה בְּטַעוּת
מִשָּׂא"כ בְּעִלְמָא אֶפְשָׁר דְּרִש"י נְמִי מוֹדָה לְרִשְׁב"א וְרַמְב"ן דְּחֻזְקָה דְּאִתְיָא מִפְּחַ עֵדִים
רִאשׁוֹנִים לֹא חֲשִׁיבָא אִמְנָם לְדַעַת הַמְהַרְשֵׁ"א אֲלִיבָא דְּר"י ב"ב קִשְׁיָא כְּדִלְעִיל: וְלִכּוֹן
נִרְאָה דְּוֹדָי הַסְּבָרָא כְּמ"ש הַרְשֵׁב"א הַמּוֹבָא בְּש"מ לְקַמְן דָּף כ"ו ע"ב בְּיֵתֵר בִּיאוּר
דְּאַפִּילוּ נִימָא דְּחֻזְקָה שְׁהַחֲזִיקָה, ע"פ עֵדִים רִאשׁוֹנִים קְרוּי חֻזְקָה מ"מ חֻזְקָה דְּמַעֲיָקְרָא
עֲדִיפָא דְּאִל"כ קִשְׁיָא הַש"ס דְּב"ב דָּף ל"ד ע"ב דְּקִאָמֵר ר"נ אָנּוּ אַחְתִּינִי וְאָנּוּ אֶסְקִינִי
וְאִמְאֵי וְהִרֵי חֻזְקָה שְׁהַחֲזִיקָה ע"פ עֵדִים הִיא חֻזְקָה אֲלֵא ע"כ דְּחֻזְקָה דְּמַעֲיָקְרָא עֲדִיפָא
וּלְכַף אֶסְקוּנִי אֲלֵא דְּבְּגִירוּשֵׁין דְּאִי פְּלֵהוּ מוֹדוֹ דְּזִרְיָק לָהּ א"כ אִיתְרַע לָהּ חֻזְקָה הִרְאִישׁוּנָה
וְכַמ"ש הַתּוֹס' דְּמַהֲנֵי חֻזְקָה דְּהוֹחֲזָקָה ע"פ הָעֵדִים מְעִיקְרָא אַבְל גַבֵּי מִיתָה גַם הַמְהַרְשֵׁ"א

מוֹדָה דְּלֹא מְהִינֵי חֲזָקָה שְׁנִתְחַזְקָה עִתָּה ע"פ עֵדִים הָרֵאשׁוֹנִים לְהַתִּיר לְעֲלֵמָא חֲזָקָה דֵּא"א שְׁהִיְתָה בְּהָ עַד עִתָּה וּלְכֹף צְרִיף לְתַרְץ בְּאִמִּירַת בְּרִי לִי: וְקוֹשְׁיָא שְׁנִי שְׁהִקְשָׁה הַק"נ בְּרֵאָה גְּמִי לִישָׁב דְּעַד פְּאֵן לֹא אֲמַרִּינוּ דְּחֻשִׁיב בְּחֲזָקָה הֵיכָא דְּלִיפָא דְּמַכְחִישׁ לִי אֲבָל גְּבִי נְתַקְדְּשָׁה דְּמִיָּירִי מְסַתְמָא דְּהִיא מְכַחֶשֶׁת כַּמ"ש הַר"י וְנִהִי דְּהַעֲדִים נְאָמְנִים מ"מ הֵינּוּ מְצַד עֵדִים אֲבָל אֵי אַתְּאִי עֲלֵה מְצַד תּוֹרַת חֲזָקָה אֲמַרִּינוּ דְּבְרִי שְׁלָה סוֹתֵר חֲזָקָה לֹא מְבַעֲרִי לַר"ה וְר"י דְּאֲמָרוּ לְעִיל דָּף י"ב דְּבְרִי עֲדִיף מְחֲזָקָה אֲלֵא אִפִּי לַר"נ שֵׁם מ"מ נְהִי דְּלֹא עֲדִיפָא מְחֲזָקָה מ"מ כְּחֲזָקָה חֻשִׁיבָא וַא"כ כִּינּוּן שְׁהִיא מְכַחֶשֶׁת לְעוֹלָם לֹא אַתְּאִי מְצַד תּוֹרַת חֲזָקָה רַק מְצַד עֵדִים וְכִינּוּן שְׁיִישׁ עֵדִים הַמְכַחֶשֶׁתִּין זֶה אֵת זֶה א"כ אִם גִּישָׁאֵת לְאַחַד מִעֲדֵיהָ לְרַבְּנָן דְּלְעִיל הֵנִי לָן לְמִימַר לֹא תַצֵּא וְאֵי מִיָּירִי בְּגִישָׁאֵת לְאַחַר וְאִפִּילוּ לְרַבְּנָן תַּצֵּא אוֹ דְּאֲתֵיָא כַּר"מ ב"י הו"ל לְאֲשַׁמְעִי גְּמִי דְּבָמַת דְּתַצֵּא דְּלִפִּי הַסְּבָרָא הַנ"ל דְּמַת שְׁאֵנִי מִנְתַּגְרָשָׁה וְכַדְלְעִיל: וְהִנֵּה בְּתוֹס' הַקְּשׁוּ עַל שֵׁיטַת ר"י ב"ב מְקוּ' ר' אֲשִׁי לְקַמֵּן דְּפְרִיף א"ה אִפִּילוּ תְרִי וְתְרִי גְּמִי וּמֵאֵי קוֹשְׁיָא הָא בְּכַה"ג אֲתִי תְרִי לְבִסוּף וְלֹא אֲמַרִּי אֲוִקְמִי אֲחֲזָקָה וְע' בְּמַהֲרָש"א שֵׁם וּלְפַעַנ"ד יֵישׁ לְשָׁב וְע' בְּמַג"ש לְקַמֵּן דְּהִנֵּה לְפִי מֵאֵי דְּמַסְקִינוּן בְּשִׁמְעֵתִין דְּבַתְרִי וְתְרִי מְהִינֵי בְּרִי לִי וּפְרַש"י הֵינּוּ בְּרִי לִי שְׁאִין לְבִי נּוֹקְפִי וַא"כ קֶשֶׁה מֵאֵי נְתַחֲבִטוּ הָרֵאשׁוֹנִים לְקַמֵּן גְּבִי מְעֲלִין לְפַהוּנָה ע"פ ע"א דְּהֵא תְרִי וְתְרִי גִינְהוּ דְּלֵמָא הַנְּפַק"מ לְעַנְגֵן אִם הִפְהֵן אוֹמַר בְּרִי לִי וְאִין לְבוּ נּוֹקְפוּ שְׁאֵלוּ הָעֵדִים שְׁאוּמְרִים שְׁאִינוּ ב"ג הֵם עֵינֵי הָאֲמַת שְׁאֵלְמָלָא הִיְתָה אִמּוּ גְרוּשָׁה בְּרִי לוֹ בְּאֲבִיו שְׁלֵא הִיָּה מְקַיְמָה וְכֵן בְּאִמּוּ שְׁלֵא הִיְתָה גִישָׁאֵת לְכַהֵן וְאִפִּילוּ לְפִירוּשׁ הַר"ן דְּבַעֲרִי בְּרִי לִי מְמַשׁ כְּתַבְתִּי בְּסִי' הַקּוֹדֵם דְּאֲפִשֵׁר דְּמוֹדָה דְּקִים לִי בְּגִנּוּן' מִקְלָתָא הוּא וְחֻשִׁיבָא כְּבְרִי מְמַשׁ וַא"כ מֵאֵי קוֹשְׁיָא לְהוּ לְכַהֲפ"ח לְפַרְש"י דְּבְרִי לִי שְׁאִין לְבוּ נְקַפּוּ מְהִינֵי: וְנִרְאָה דְּהִנֵּה הַרְשָׁפ"ם בְּב"ב וּבְיִתְרָא בְּיֵאוּר בְּשִׁמ"ק לְקַמֵּן כ' דְּלִכְף אֲצִטְרִיף לְאוֹקְמִי בְּיֵשׁ קוּל דֵּאל"כ לְמֵאֵי נַפ"מ בָּא הָעַד א' דְּמַכְשִׁיר וְע"כ דְּיֵישׁ קוּל מְעַקְרָא וְעִי"ז הַוָּצְרָף לְבוּא ע"א וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי בְּקוֹנְטְרַס בְּשִׁמְעֵתִין דְּאֲמַתְלָא דֵּאֲע"ג דְּחִיָּישִׁינוּ לְקוּל וְהַקּוּל עוֹשָׂה הַדְּבָר כְּמוֹ סַפֵּק ע' בְּר"ן בְּשִׁמְעֵתִין דְּאֲמַתְלָא סוּף גִּיטִין מ"מ בְּרִי לִי מְהִינֵי וַא"כ אֵי גִימָא דְּמִיָּירִי בְּאוּמַר בְּרִי לִי, א"כ שׁוֹב לֹא הַוָּצְרָף הָעַד הָרֵאשׁוֹן דְּהִרִי נֶגֶד הַקּוּל נְאָמֵן לוֹמַר בְּרִי לִי וְע"כ דְּלֹא מִיָּירִי בְּאוּמַר בְּרִי לִי וּלְכֹף הַקְּשׁוּ שְׁפִיר הָא תְרִי וְתְרִי גִינְהוּ אֲבָל לְפִי מֵאֵי דְּמַסִּיק ר' אֲשִׁי דְּתְרִי אֲתִי לְבִסוּף וְלֹא הִיָּה קוּל כְּלָל שְׁפִיר אִיכ"ל דְּמִיָּירִי בְּאוּמַר בְּרִי לִי וּמְהִינֵי הוֹאִיל וְתְרִי וְתְרִי גִינְהוּ וּמִיָּוֶשֶׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' עַל רִיב"ב: וְהִנֵּה שֵׁיטַת רַש"י לְפִי הַנְּרֵאָה דַּס"ל גְּמִי דְּאֲמַרִּינוּ דְּסַפִּיקָא דְּרַבְּנָן הוּא וְאוֹקְמִינוּ אֲחֲזָקָה רַק דַּס"ל דְּבַעֲרִינוּ שְׁיִהִיָּה לְדַבֵּר הַהוּא חֲזָקָה מְצַד עַצְמוֹ אֲבָל חֲזָקַת אֲבַהֲתָא לֹא מְהִינֵי לְנֹלַד וְע' בְּתוֹס' רִי"ד בְּקַדוּשִׁין דָּף ס"ו דְּמְבֹנָאָר דְּהֵינּוּ הֵיכָא דְּעַל הָאֲבוֹת אִין לְנוּ לְדוֹן כְּלָל שְׁכַבְרַי אִינָם בְּעוֹלָם אֲבָל הֵיכָא שְׁיֵישׁ לְנוּ לְדוֹן עַל הָאֲבוֹת וְכִינּוּן שְׁאֵנוּ מַכְשִׁירִין הָאֲבוֹת וְהָאֲמַהוּת מְמִילָא גַם הַנֹּלַד כְּפֶשֶׁר וּלְכֹף מֵאֵן דְּמַכְשִׁיר בְּהָ מַכְשִׁיר בְּבַתָּה וְלֹא קֶשֶׁה קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' אֲמַנָּם הַרִיטְב"א וְהַפ"י כְּפֶשֶׁר וּבְקַדוּשִׁין בְּיִתְרָא בְּיֵאוּר הַקְּשׁוּ עַל רַש"י דְּהֵא אֵית לָן לְמִימַר דְּמוֹקְמִינוּ הָאֲבוֹת בְּחֲזָקַת כְּשֵׁרוֹת שְׁאֵלְמָלָא הִיְתָה גְרוּשָׁה לֹא הִי נּוֹשָׂאָה וְכֵן עַל הָאֵם שְׁאֵלְמָלָא נְשִׁבִית לֹא הִיְתָה יוֹשְׁבַת תַּחַת בְּעֻלָּה כְּהֵן וּבְלֵא"ה כִּינּוּן שְׁהָאָב כְּהֵן אִפִּילוּ אֵי גִימָא דְּחֲזָקַת הַגּוּף לֹא מְהִינֵי לְבָן מ"מ יֵישׁ לְבָן חֲזָקָה מְכַח רֹבָא דְּבוֹדָאֵי רֹב הַפְּעָמִים כְּשִׁהָאָב כְּהֵן הַבָּן גְּמִי כְּהֵן: וְנִרְאָה לְפַעַנ"ד דְּרַש"י סוֹבֵר דְּעַל חֲזָקַת כְּשֵׁרוֹת אוֹ חֲזָקַת הַבָּאָה מְכַח רֹב לִיכָא לְאוֹקְמָא דְּהִנֵּה הַרְמַב"ן

כתב לעיל דף כ"ב דליכא לאוקמי' בתזקת פשרות לאפוקי ממונא פינון דהדין דאין הולכין
בממון אחר הרוב כ"ש דלא אזלינו בטר תזקה ולכאורה האי ק"ו אית לי פירכא דהרי
מבואר לקמן בכתובות דף ע"ה ע"ב דרשב"ג סובר דתזקת הגוף אלים ומוציאין ממון
על פיה וע' בפנ"י בסוף המדיר שכתב סברא להסביר טעמא דמלתא דבכה"ג תזקה אלים
מרום וא"כ צריד ביאור פוננת הרמב"ן ונראה דהרמב"ן סובר דתזקת פשרות ליכא
למימר דהיא מטעם תזקת הגוף דהיינו שנולד פשר דאז פינון שלא הי' בר דעת ליכא
למחשב' לתזקת פשרות דיד' ואין מחזיקין אפשר משאי אפשר וע"כ התזקת פשרות
מתחלת כשפא לכלל דעת ובר עונשין ומנא ידעינן שהי' אז פשר דלמא מיד פקר וע"כ
הד תזקה הוי רק תזקה הפא מפת רובא דרוב פשרים הם וא"כ שפיר אמר דיש ק"ו פינון
דלא אזלינו בטר רובא כ"ש בטר תזקה הפא מפותה: ועפי"ז יש לומר טעמא דקי"ל
דבתרי ותרי מוקמינן אתזקה עיניו בתנאים סי' ל"ד ס"ק כ"ז הביא בשם תשובת פנים
מאירות דלכך לא מוקמי' אתזקת פשרות פינון דע"כ צריכין להוציא בני אדם מתזקת
פשרות או את העדים או את הבעל דבר ומה לי להוציא ב' או ג' ולכך לא מוקמי' אתזקת
פשרות אבל שאר תזקות דהוי תזקת הגוף והם אלנמים מתזקת פשרות דאתיא רק מפת
רובא פנ"ל ולכך אמרי' שפיר דמוקמינן אתזקת הגוף או תזקת א"א משא"כ על תזקה
דאתיא רק מפת רובא לא מוקמינן דמאי תזית דנוקי גברא דלמא נוקי עדים על תזקה וע'
תומי' שם דהיכא דאיכא למימר דטעו ולא מפיקין מתזקת' י"ל טפי דמוקמינן הדבר
בתזקתו ולפי ה"ל אפילו על תזקה מפת רובא ותזקת פשרות הוי מוקמי' ולפ"ז יש לחלק
בין אמרו ב"ג דאיכא למתלי בטעות מוקמי' אתזקת פשרות ורש"י שכתב דלא מוקמינן
רק אתזקה דע"פ עד הראשון היינו משום דמשמע דומיא דחלוצה דמכחשי אבל לפי
המסקנא ולפי קושית ר"א דתרי ותרי נמי איכא לאוקמי בגרושה לחודא וכת אומרת
קרוב לה ואיכא למתלי בטעות ושפיר אמרינן דמוקמי' אתזקת פשרות ומינשב קושית
התוס' לפי שיטת רש"י: ובתוס' בד"ה פגון שניסת לאחד מעדיה והא דתנן כו' הנה פבר
האריכו המפרשים בזה והר"ן כ' דתרי לא נחשדו דאיתתא לבי תרי לא תזיא ואע"ג דגם
בשדה דחזי לבי תרי אפ"ה לא נחשדו וצ"ל דס"ל לר"ן דבאיסור א"א יש להחמיר יותר
ורק משום דלא תזיא לתרי וע' בר"ן שהביא דברי ר"ח שסובר דבעינן ג' עדים דהעד
שנשא האשה לא מצרפינן ויש להביא ראיה לשיטת ר"ח מיבמות דף פ"ח ע"א דאמר
ל"ש אלא שנשאת ע"פ ע"א כו' והקשה בשעה"מ הא ע"א דומיא דשנים ומיירי נמי
בנישאת לעד א"כ בלא"ה תצא לפי דעת הפוסקים הסוברים דבניסת לעד המעיד תצא
ומאי ארי' שפא בעלה אח"כ ועוד דקדק הנמוק"י שם במתני' דנקט מי שהלך כו' ובאו
ואמרו לה מת בעליך כו' פינון דמיירי בעד א' למה נקט אמרו לה לשון רבים ונראה
דלדברי ר"ח קושיתא תצא מתנרצת באידך דלכך נקט אמרו לה דבאמת באו שנים אלא
דניסת לאחד מעדיה וא"כ אותו עד לא תשיב תו עד דנוגע בדבר ולא ניסת רק ע"פ ע"א
וז"ש רב לא שנו אלא שניסת ע"פ ע"א וא"ש: אמנם לשיטת ר"ח לכאורה קשה מאי
פריד מברייתא דנפנו דלמא מיירי הברייתא ביש ב' פתות עדים רק שניסת לכהן שהיה
אחד מעדיה ולכך תצא הואיל וב' מכחישין וזה שנשאה אין מצרפינן דהוי כפסול וכנוגע
ואיכא רק חד פשר וחד פסול נגד ב' פשרים ולא מהני ברי לי ולכאורה הי' נראה דלא
קשה מידי דטעמא דר"ח הוא רק מדרבנן ומשום חשד ולעז אמרינן תצא אבל ברייתא

דְּדוֹפְנוּ קָאֵי עַל הַקְרָא אֲבָל לְפִי מַה שֶׁהַסְּבִיר בְּפִנֵּי דְטַעְמָא דְר"ח דְהוּאֵיִל וְנִישְׂאָת לְעַד הַיּוֹם הַעֵד פְּקָרוּב וְכַנּוּגָע בְּעֵדוּת וְנִהֵי דְבַעְדוּת אִשָּׁה אֶפִּילוּ קָרוּב נְאָמָן מ"מ פִּינּוּ דְמַכְחָשִׁי לִי פְשָׁרִים הַיּוֹם כְּמֵאֵן דְּלִיתָא וְנִרְאָה דְגַם זֶה דְנִחְשָׁב אוֹתוֹ כְּנוּגָע הוּא רַק מְדַרְבְּנָן דְמַה"ת פִּינּוּ דְבִשְׁעַת רֵאִי וְהַגְדָּה פֶּשֶׁר הִי אַע"ג דְאַח"כּ נַעֲשֶׂה פְסוּל לֹא אֲמָרִינָן הוֹכִיחַ סוּפוֹ עַל תְּחִלְתּוֹ וְה"נ לְעַנְנָן נוּגָע בְּעֵדוּת ל"א הוֹכִיחַ סוּפוֹ ע"ת וְרַק מְדַרְבְּנָן ס"ל לְר"ח דְלֹא מְצָרְפִין אוֹתוֹ וְא"כ פְּרִיָּה שְׁפִיר מְבַרְיָתָא דְדוֹפְנוּ דְהוּא מַה"ת:

עוֹד לְסוּגְיָא הַגְּ"ל בְּש"ס שְׁם תְּרַגְמָא אַבְיֵי בַע"א ע"א אוֹמֵר מֵת הֶמְנוּהוּ רַבְּנָן כְּבִי תְרִי כו' ע' בַּהֶ"מ מ' פִּי"ב מַה גִּירוּשִׁין וּבִלְח"מ שֶׁהִקְשִׁו דְלָמָּה לִי לְאוּקְמִי מִטַּעַם דְּהֶמְנוּהוּ כְּבִי תְרִי לְדַעַת הֶרְמֵב"ם אֶפִּילוּ בְּבָאוּ בְּב"א אִם נִישְׂאָת לְאוֹתוֹ עַד שְׁמַעִיד שְׁמַת לֹא תַצָּא וְע' בְּפִנֵּי שְׁפַתְבּ כְּכֹה ג' אֶפִּילוּ עַד אוֹמֵר נִתְגַּרְשָׁה וְעַד אוֹמֵר לֹא נִתְגַּרְשָׁה וְנִיסַת לְעַד שְׁאוּמֵר נִתְגַּרְשָׁה לֹא תַצָּא אֲמָנָם בְּס' אֶרֶץ צְבִי הוֹכִיחַ בְּסִפְרוֹ תְאוּמֵי צְבִי ס"ק ס"ז בְּסִימָן י"ז דַּע"א אוֹמֵר נִתְגַּרְשָׁה אִם נִישְׂאָת תַּצָּא דְעֵדִין הִיא בְּחֻזְקַת אִיסוּר א"א וְלֹא מְהֵנִי בְרִי לִי ע"ש וְא"כ שׁוּב נִשְׂאָר קְוִשִׁית הַה"מ הַגְּ"ל: וְנִרְאָה דְאַבְיֵי לְטַעְמֵי דְסוּבְרָ בִּיבְמוֹת דָּף ל"א ע"ב דְיִגִּיד עָלָיו רִיעוּ וְע"א אוֹמֵר קָרוּב לָהּ וְע"א אוֹמֵר קָרוּב לוֹ חוֹלְצַת וְלֹא מְתִיבְמַת וְהִקְשָׁה בְּס' תְאוּמֵי צְבִי סִי הַגְּ"ל ס"ק ט"ז דְהִקְשָׁה לְדִידִן אֲמַאי לֹא מוֹקְמִי אַחְזָקָה דְהִיחָה בְּחֻזְקַת צָרַת עֲרֻנָּה וְלֹא תַחֲלוּץ וְאִי נִחְמִיר שְׁתַּחֲלוּץ אִיסוּר לִיבּוּמֵי וְאִי תִימָא דְלֹא חִיִּישִׁינָן לָזֶה שְׂאָם אַתָּה אוֹמֵר חוֹלְצַת וּמְחִיבְמַח הָרִי מְבִנְיָא וְרַבָּא סוּבְרִין דְמַה"ת חוֹלְצַת וְלֹא מְתִיבְמַת מִטַּעַם סָפֵק וְלִיכָּא לְמִימֵר דְאוּקְמֵי אַחְזָקָה דְס"ל כְּמ"ש הַתּוֹס' בְּשִׁמְעֵתִין דְהוּאֵיִל וְיִדְעִינָן דְזָרַק לָהּ הָא אִיתְרַע לִי חֻזְקַתָּה וְלֹא אוֹקְמִינָן אַחְזָקָה וּמִן הַדִּין הַיּוֹם סָפֵק וְחוֹלְצַת וְלֹא מְתִיבְמַת וְא"כ פִּינּוּ דְסוּבְרָ אַבְיֵי דְהִיכָּא דְזָרַק לָהּ בְּנִדְאֵי לִיכָּא לְמִימֵר דְמוֹקְמִי אַחְזָקָה כְּכָר כ' הַר"ן דְהָא דְמוֹקְמֵי אַבְיֵי ע"א אוֹמֵר נִתְגַּרְשָׁה כו' ע"כ מִיִּירֵי הִיכָּא דְזָרַק לָהּ גִּט תְּרוּנוּיָהּ מוֹדִים וְא"כ לִיכָּא לְמִימֵר אַחְזָקָה וְכִינּוּ דְהַיּוֹם סָפֵק שְׁפִיר מְהֵנִי אֲמִירַת בְּרִי לִי וְלִכְּךָ א"א ל' לְאַבְיֵי לְאוּקְפ' בְּעַד מִיתָה כְּגוֹן דְאַתִּי בְּהַדִּי הַדְּדִי וְנִישְׂאָת לְאַחַר מַעֲדֵי דַּא"כ בְּגִירוּשִׁין בְּכֹה ג' דְזָרַק לָהּ וְאִיתְרַע חֻזְקַתָּה נְמִי לֹא תַצָּא בְּנִישְׂאָת לְעַד הָאוּמֵר שְׁנַתְגַּרְשָׁה: וְעוֹד אֲמַרְתִּי לִישָׁב דְהֵנָּה לְפִי מַאי דְמִשְׁמַע לְקַמְּנָן דְאַבְיֵי סוּבְרָ בַע"א אוֹמֵר נִתְקַדְשָׁה חוֹשְׁשִׁין לְדַבְּרֵי וְתַצָּא ע' בְּרַמְבַּ"ן שְׁהִבִּיא הַר"ן וּבְחִז' הַרְאָה וְע' בְּתִשְׁבַּת תַּה"ד סִי רִי"ב שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם גְּדוּל אַחַד דְאַפִּילוּ הָאִשָּׁה מְכַחִישְׁתּוּ פִּינּוּ דְהִדִּין דְהֶמְקַדְשׁ בַּע"א חוֹשְׁשִׁין לְקַדוּשִׁין לֹא מְהֵנִי הַכְּחָשְׁתָּה וְע' בַּהֶ"ע"ז סִימָן מ"ב סְעִיף ב' דְלֹא קִיָּמָא לָן כֵּן וְעכ"פ לְדַעַתָּה זֹאת אִי נִימָא דְהֶמְקַדְשׁ בַּע"א חוֹשְׁשִׁין לְקַדוּשִׁין א"כ קֶשֶׁה אֲמַאי לֹא מְהֵימֵן הָעֵד הָאוּמֵר לֹא מֵת בְּמִיגוּ דְאִי בְּעֵי אֲמֵר נִתְקַדְשָׁה אַח"ז וְהִינּוּ חוֹשְׁשִׁין לְקַדוּשִׁין וְנִרְאָה דְכִינּוּ דְכָל מְקוֹם שְׁהֶאֱמִינָה הַתּוֹרָה ע"א הָרִי הוּא כְּב' א"כ כְּמוֹ דְלֹא אֲמַרִי מִיגוּ בְּמִקוֹם עֵדִים ה"נ לֹא אֲמַרִי מִיגוּ נֶגֶד הָעֵד הַזֶּה דְהַיּוֹם כְּמוֹ תְרִי וְלִכְּךָ הִרְאִישׁוֹן נְאָמָן וְכָל זֶה א"א דְמִיִּירֵי בְּבָאוּ בְּזֶה אַח"ז דְהַיּוֹם הִרְאִישׁוֹן כְּב' אֲבָל אִי הַיּוֹם מוֹקְמִינָן בְּבָאוּ בְּבַת אַחַת הִי לָן לּוֹמֵר דְהָעֵד שְׁאוּמֵר לֹא מֵת נְאָמָן וְאַפִּי אִם נִישְׂאָת לְהָעֵד הַמַּעֲיִד שְׁמַת תַּצָּא מִמֶּנּוּ וְלִכְּךָ לֹא מְצִי אַבְיֵי לְאוּקְמִי בְּכֹה ג' אֲבָל הֶרְמֵב"ם לְדִינָא שְׁפִיר פְּסֵק דַּע"א בְּהַכְּחָשָׁה אִינוּ נְאָמָן כָּלֵל לְעַנְנָן נִתְקַדְשָׁה וְלִכְּךָ אִיכ"ל שְׁפִיר דְאַפִּי בְּבָאוּ בְּב"א אִם נִישְׂאָת לֹא מַעֲדִים לֹא תַצָּא: וְהֵנָּה בְּס' תְאוּמֵי צְבִי הִקְשָׁה לְדַעַת הֶרְמֵב"ן בִּיבְמוֹת דָּף פ"ח ע"ב מְבַרְיָתָא דְדוֹפְנוּ נוֹקֵי בַע"א וּבְבָאוּ בְּב"א וְקַמ"ל קָרָא דְתַצָּא וְכַדַּעַת הֶרְמֵב"ן לְפִי מַאי

דנראה מדברי רש"י שם יש לאוקמא קרא בע"א וע"כ דס"ל דע"א מה"ת נאמן במיתה
וא"כ קשיא פנ"ל אמןם לכאורה נראה דבכה"ג גם הרמב"ן מודה דמהני ברי לי דהנה
מקרא דוקדשתו ע"כ קאי על איסורי פהונה דהיינו זונה גרושה ונחלה ולפי מאי דמסקינן
ביבמות דמייירי בבאו עדים ואח"כ ניסת היינו שפאו עדים שהיא גרושה או נחלה או
זונה ולפי ס"ד דהברייתא מייירי בנישאת ואח"כ באו עדים הי' אפשר לפרש לה ע"ד
שפרש"י דמייירי בא"א וע"י השנים שאמרו מת נישאת ואח"כ באו עדים שאז עדיין הנה
חי ורק עתה מת וא"כ למפרע היתה נבעלת פשהיא א"א אע"ג דהיא סמכה על העדים
מ"מ גם באונס נעשית זונה ואסורה לכהונה: ואפילו בע"א נראה דמה"ת חשיבה אנוסה
רק רבנן הואיל ולא דייקא שפיר קנסוה פדמשמע מלשון רש"י ריש האשה רבה וא"כ
כיון שע"כ צ"ל דמייירי דהכל מודים דהשתא מת וא"כ יש לן חזקה דהשתא ואיפא למימר
דכל הטומאות פשעת מציאתן וא"כ כיון דהשתא מת מעיקרא נמי מת ולדעת הרמב"ן
ריש גדה אין זה מטעם חומרא דקדשים אלא דינא היא וע' שם בגדה דף צ' דלר"י חזקה
דהשתא שנה להחזקה דמעיקרא וכן פסק הרמב"ם בפ"ח מה' אבות הטומאה כר"י
ועכ"פ כיון דספק הוא גם הרמב"ן מודה דמהני ברי לי ודוקא נגד חזקה ס"ל להרמב"ן
דלא מהני ואי מייירי באינה גנוני דעד אחד אומר גרושה או זונה ונחלה היא פשיטא דאין
עד א' נאמן: שם בש"ס וכדעולא כו' פל מקום שהאמינה תורה ע"א הרי הוא כב' כו'
טעמא דעולא נראה דיליף לי' מדגילה התורה גבי סוטה דע"א נאמן לענין טומאה וע"כ
מייירי שהיא מכחשת דאי מודית בלא"ה לא הנית שותת וכיון דע"כ דמייירי במכחשת את
העד סברא הוא דע"א בהכחשה לאו פלוס וכדאיתא בקדושין דף ס"ה ע"ב לסברא
פשוטא אפילו בהכחשת בע"ד לפי דעת רוב הפוסקים אין העד הנכחש, פלוס ואיך נאמן
עד אטומאה וע"כ דהתורה האמינה אותו כב' ומזה אתה דן לכל התורה כולה ומזה משמע
דאפילו אשה חשיבה כב' כיון דאשה נאמנת לומר בטמאת אע"ג דמכחשת אותה הסוטה
א"כ מזה מוכח דגם אשה חשיבה כב' ואי אתיא אשה לבסוף ומכחיש לה אינה נאמנת
וכמ"ש שה"מ פי"ב מה' גרושין ובפ"ט מהלכות רוצח שכ' הרמב"ם דאפילו בזה אח"ז
גבי אשה שוין ולא חשיבה ראשונה כב' וכבר הקשה הלח"מ וצ"ל עגלה ערופה שאני
שאין רגלים לדבר: בש"ס שם ע"א אומר נתגרשה כו' ע' בר"ן דע"כ מייירי באומרם
זרק לה דאיפא למיתלי בטעות דאל"כ איך קאמר תרנייהו בא"א קא מסהדי דהיינו ע"י
אותן העדים וכמ"ש התוס' ד"ה תרנייהו כו' הא חד מינייהו הוא פסול ע"ש ולכאורה
קשה לפ"ז א"כ למה הוצרך לעיל במת לאוקמא פדעולא נימא דמייירי נמי בכה"ג דהם
אחזיקוה בא"א וכיון דעדות מוכחשת היא דבמת דחזק לומר דשייך נמי טעות וא"כ חד
מינייהו פסול ולא מהני עדותן לענין קדושין ולכך לא תצא וכי תימא דאי מייירי נמי
ברישא דהיתה בחזקת פנויה והם מעמידין אותה בחזקת א"א א"כ יהי' העד האומר מת
נאמן במיגו דאי בעי שתק ולא שייך לומר דרובא לאסור לכהונה דכה"ג ל"ש עתה זה
ליתא דמ"מ דלמא הוא בא לפוסלה על קרובי הבעל (ומטעם זה נמי לא קשה מ"ש
בהפלאה דל"ש לומר דבא לפוסלה לכהונה דבלא"ה פסולה ע"י אמירה דידה דהרי איפא
למימר דבא לאוסרה בקרוביו) ונראה דלק"מ דממנ"פ אי מכחשת להאי א"כ כיון דחד
פסול א"כ תנשא לכחלה דע"א בהכחשה קי"ל דתנשא לכחלה ואי אינה מכחשת לא
מבעי' במודית דתצא אלא אפילו בשותקת משמע דסובר אב"י לקמן ע"א בקדושין היכא

דליפא הכחשה תצא ולכך מוקי אבני בנה אח"ז: שם דף כ"ג ע"א בתוס' ד"ה מ"ש רישא ומ"ש סיפא כו' וי"מ פיון דלא מפליג בין כו' ש"מ לאו רמבר"י הוא ע' במהרש"א מה שהקשה דלמא אתיא אפילו כרבנן ובנישואת לאחר ויש לישיב תי' התוס' אלא שאין הלשון מדוקדק אבל גוף התי' יש לומר דהנה"י י"מ סוכרים פדעת הרשב"א בקדושין דף ס"ו דהיכא דנישואת בהיתר נעשה פחזקת היתר ולפי מה שהסביר השעה"מ דלרמבר"י גם בנישואת בהיתר דוקא לא מעדיה ובאומרת ברי לי ל"ת ולרבנן בניסת בהיתר אפילו נישואת לאחר לא תצא ולפי"ז פיון דנישואת חשבי' לי פחזקת היתר א"כ לר"מ בר"י דבעינו אפילו בכה"ג ברי לי הה"ד בפחזקת פנוי' בעינו דוקא לא מעדיה וברי לי אבל לרבנן דבניסת בהיתר לא בעינו ברי לי הה"ד בפחזקת פנויה אפילו ניסת לאחר לא תצא וע"ז כת' התוס' אי אתיא כר"מ בר"י וא"כ ע"כ ברישא מיירי דמהני חזקת פנוי' היינו באומר ברי א"כ הו"ל בסיפא לחלק בין ניסת קודם ואלא ע"כ דאתיא כרבנן ובניסת לאחד מעדיה דאי לאחר עדיין תקשה דהו"ל לאפלוגי בסיפא בין נישואת קודם וכיון דמיירי באו' ברי קשיא לן למה בסיפא תצא הא לעולם לא תצא וא"ש: והנה תי' הראשון שכתב התוס' דתצא מדרבנן ע"כ סברו דאע"ג דמה"ת דינו פהיתר ורק מדרבנן הוא ספק מ"מ לא שייך בי' ספיקא דרבנן להקל פיון דשנים אומרים פן ושנים אומרים פן הו"ל כמו אתחזק כמ"ש התוס' לעיל לענין אשם תלוי אמנם ברשב"א יבמות דף ל"א ע"א מבואר דאי אמרי' דתרי ותרי הוי ספיקא דרבנן ממילא ספיקא דרבנן לקולא ורק לכתחלה אסור לעשות ספק דרבנן ולכך חולצת וכיו"ב מידי דלכתחלה צריכין אנו לחוש אבל לענין דיעבד לא אמרינן דתצא וכן דעת ריב"ב לקמן בתוס' דף כ"ז ע"ב דלא ניחא לי' בסברא זו ועוד שאר מפורשים דלא תי' תירץ זה: שם בש"ס ר"א אמר לעולם כו' ואיפוך כו' ע' בשמ"ק בשם הראשונים וכו' להקשות הדיוקים דסתרו אהדדי לתי' ר' אשי ונראה דהנה יש לדייק כמו שדקדק הר"י בתוס' ביבמות דף קי"ז ע"ב דלמה לא קתני תצא והולד ממזר משמע דמיירי אפילו בקדושין דרבנן כגון בקידוש קטנה ועוד הרבה קדושין יש שהם רק מדרבנן ואפ"ה תצא וממילא הדיוק דאלמלא היו תרי ותרי לא היו אמרי' דלעולם תצא דבקדושין דרבנן שפיר אמרינן דמוקמינן אחזקת פנויה ואע"ג דמדרבנן לא מוקמינן אחזקה היינו בדאורייתא כמ"ש התוספת לקמן דף כ"ו ע"ב ד"ה אנו כו' משא"כ היכא דהאיסור הוא רק מדרבנן והדיוק דסיפא א"ש דלעולם לא תצא היכא דאמרו רק לא ראינו אבל אלמלא הנה הכחשה היינו אומרים תצא היכא דניסת לאחר פיון דיש לפנינו חזקת איסור וא"ש הדיוקים: תשובה נג

לברר דין שאילת שלום לא"א.

הנה באהע"ז סי' כ"א סעיף ו' פסק דאין שואלין בשלום אשה כולל אפילו ע"י שליח ואפילו ע"י בעלה אסור לשלוח לה שלום אבל מותר לשאול לבעלה איך שלומה וכ' הב"ח דהה"ד לשאול לאחר על שלומה מותר והחמ"ח שם סק"ז הקשה דהוא נגד הגמרא דקאמר ע"י בעלה שאני ולפענ"ד נראה נכון דעת הב"ח דתרי בש"ס אינו מבואר חילוק זה בין לשאול על שלומה ובין לשלוח לה שלום אלא שהתוס' ב"מ דף פ"ז ובקדושין דף ע' הקשו דבב"מ מתיר דע"י בעלה שאני ובקדושין אמרו אין שואלין בשלום אשה כולל אפילו ע"י בעלה ותי' בב"מ דף פ"ז דדוקא לשאול איה פלונית שרי ע"י בעלה אבל לישאול בשלומה אפי' ע"י בעלה אסור ובקדושין כתב התוס' בלשון אחרת שאילת שלום

מותר ע"י בעלה אבל לשלוח בשלום אסור אפ"י ע"י בעלה: ונראה דכוננת התוס' בין בקדושין ובין בב"מ חד מילתא היא וגם בב"מ פנונו לדבריהם שכתב בקדושין אלא דעל הש"ס גופי' קשיא דלמה הצרכו בב"מ לתרץ דע"י בעלה שאני הו"ל לתרץ דלשאול על שלומה בלשון איה שאני ואין לומר דפשיטא לי' דגם שאילת שלום בלשון איה אסור מנ"ל אם משמואל ע"כ שמואל מיירי משליחות שלום וקרי אמרו בקדושין דלשמואל גם ע"י בעלה אסור וא"כ שמואל לא מיירי משאילת שלום כעין איה היא דמותר ע"י בעלה ואי מסבא ידע דאסור א"כ לא הוי ליה לאתויי כ"ל הא דשמואל להקשות מיני' אלא הו"ל להקשות מסבא ותו קשיא לי על מ"ש הפנ"י בחידושי' לקדושין שם דלפי הנראה הא דלא אמר לי' ר"י מיד מהא דשמואל דאין שואלין בשלום משום דמעיקרא סבר דבעצמו דאורחא הוא וחיוב אדם להקדים בשלום אפילו לגוי וכיון דדרה ארץ ואורחא הוא לית בי' משום הרגל חיבה פ"ש וא"כ בב"מ שם דג"כ אמרינו דדרה ארץ הוא לשאול לבעל על אשתו ולהאשה על בעלה וא"כ פיון דאורחא הוא לית בי' משום הא דשמואל ומאי פריה שם: והנראה לפענ"ד דנדאי שמואל לא פירש אלא משום דאמר אין שואלין בשלום אשה כ"ל לשון כ"ל שאמר או דבא לרבות כל ענין שאילת שלום אפ"י שאילת איה או אפ"י מאי דהיא אורחא דמילתא ודרה ארץ או דבא לרבות אפ"י ע"י בעלה או דבא לבטל תרנוייהו ולומר כל ענין שאילת שלום ואפילו על ידי בעלה דאמורא צריה לפרש דבריו ומדסתם אמרינו דכלל לאסור הפל אמנם כל זה לפי ס"ד ולכך פריה ב"מ דף פ"ז שפיר דהא אמר שמואל דאסור לשאול בשלום אשה כ"ל ונכלל בו כל ענין וגוונא דשאילת שלום וממילא אפילו מידי דאורחא או שאילת איה וכיוצא בכלל: וע"ז משני ע"י בעלה שאני ר"ל דכלל רק כל ענין וגוונא דשאילת שלום אבל בעל אינו בכלל ולא נתרבה בלשון כ"ל ולעולם אמרי' לחומרא דכל ענין שאילת שלום אסור והיינו פדעת ר"נ בקדושין דף ע' דע"י בעלה לעולם שרי אבל ר"י דסובר ומסיק ואמר דכוננת שמואל בלשון כ"ל לרבות בעלה א"כ ע"כ פנונת שמואל דוקא על שליחות שלום דאסור ע"י בעלה אבל שאר ענין שאילת שלום כגון איה או מילתא דאורחא לא אסר שמואל דהרי מוכח מהמלאכים דע"י בעלה שרי וא"כ פיון דלמסקנא כה"ג אינו בכלל דברי שמואל שפיר קאמר הב"ח דאפ"י לאחר מותר כנלפענ"ד נכון לישוב דברי הב"ח ודברי הפנ"י הג"ל: ועפ"י דברי הפ"י הג"ל שכתב דדבר דהוא אורחא לית בי' משום חיבה ולפ"ז מאי קאמר משום קול באשה הא קי"ל דוקא קול זמר ותירץ הרשב"א בברכות דף כ"ד השבת שלום גרע דאיכא חיבה וכיון דאורחא הוא אפתי קשה ואין לומר דבאמת ס"ל לר"י דכל קול הוי ערוה ואנו לא קי"ל פנותי' אלא כר' חסדא דאמר שם בברכות דף כ"ד ע"א שוק באשה ערוה דמיני' ילפינו דדוקא מידי דלאו אורחא הוי ערוה והה"ד בקול וכמ"ש הב"י באו"ח סי' ע"ה וזה נראה פנונת ספר מקראי קודש שהביא הברכ"י שם בסי' ע"ה שכתב דבאמת הרא"ש וקרי"ף השמיטו בקדושין שם דברי ר"י בזה משום דלא קי"ל פנותי' ואם זה פנונתו מיושב קושית הברכ"י ממה שהקשה עליו וכן ראיתי בא"ר שם סק"ה שהביא בשם הב"ש דחייש באמת לקול גרידא: מיהו תימה דא"כ מאי קאמר ר"נ לשדר על ידי שליח הא אפתי אסור להשליח לשמוע קול וע"כ כתי' הרשב"א הג"ל וא"כ לדעת הפנ"י שכ' פיון דאורחא אין חיבה וכיון דדרה ארץ לומר צפרא למרא טב ולית בי' משום הא דשמואל דאין שואלין בשלום אשה וה"נ דאינו אסור משום אינה

דְּשִׁמוּאֵל דְּקוֹל וּצ"ל בְּאִשָּׁה עֶרְוָה הִתְמַיֵּר שְׁמָא תוֹסִיף אֲמָרִים לוֹ מֵאֵי שְׁאִינוּ אוֹרְחָא אָבֵל
נִרְאָה דְּזֵה שְׁיִיף אֵי רוּאָה אֵת פְּנִיָּה אוּ יִדְעָה וּמְכִירָה כּו' פְּעִין דְּאֲמָרִין בְּמַגְלָה דְּף ט"ו
רְחֵב בְּשִׁמָּה וְנִעַל בְּקוֹלָה כּו' וְהִיא דִּינְדְעָה וּמְכִירָה וְכֵן אֲמָרִין לְהַסְתַּפֵּל בְּבִגְדֵי צְבָעוֹנִין
דְּדוֹקָא בְּמְכִירָה וּכְדִק"ל בֵּאֵה ע"ז ס' כ"א סְעִיף א' אָבֵל בְּאִינוּ רוּאָה אוֹתָהּ בְּפְנִיָּה וְאִינָה
מְכִירָה נִרְאָה דְּאִין תְּשִׁשׁ כְּלָל.

(וְקִשָּׁה לִפְמ"ש הִרְשֵׁב"א דְּקוֹל בְּשִׁאִילַת שְׁלוֹם גֵּרַע מֵאֵי רֵאִי מְבִיא בְּמַגְלָה מִיַּעַל בְּקוֹלָה
וּכְמוֹ שְׁפִי שֵׁם הַמְהַרְשֵׁ"א בְּחִי"א הָא שֵׁם בְּיַעַל הָוֵי כְּשִׁאִילַת שְׁלוֹם וּצ"ל ג"כ דְּרַק
חִיִּישִׁין קְאָמַר): וּבִלֵּא"ה נִרְאָה הָא דְּאִין הָעוֹלָם נִזְהָרִין בְּזֵה הוּא כְּמ"ש הַתּוֹסֶפֶת בְּקִדּוּשִׁין
דְּף פ"א ע"א לְעִנְיָן הָא דְּאִין מְשַׁתְּמִשִׁין בְּאִשָּׁה דְּסוֹמְכִין עַל אִידָךְ דְּשִׁמוּאֵל דְּאֲמַר הַפֵּל
לְשֵׁם שְׁמַיִם וּפְסָקוּ הִרְמ"א בֵּאֵה ע"ז ס' כ"א סְעִיף ה' בְּהַגְה"ה דְּה"ה בְּכָל כִּי"ב סְמְכִינָן
ע"ז וּבְפָרְט כִּינּוּן דְּאוֹרְחָא הוּא לִית בִּי מְשׁוּם חִיבָה וְהִרְהוּר וּכְבָר כְּתִב הִרְיָטְב"א בְּסוֹף
קִדּוּשִׁין וְאֵם מְפִיר בְּעִצְמוֹ כּו' שְׁאִין לְבוֹ מַעְלָה טִינָא כְּלָל מְוֹתֵר לְדַבָּר עִם הָעֶרְוָה וְלִשְׁאוּל
בְּשְׁלוֹם א"א כּו' וְכַמָּה מְרַבְּנָן דְּמִשְׁתַּעוּ בְּהִדִּי מְטַרְנוּחָא כּו' שֶׁהַפֵּל לְפִי מֵאֵי שֶׁהוּא אָדָם
וְשִׁישׁ לְחוּשׁ לְהִרְהוּרָא אֲצִלוֹ (פְּעִין דְּאִיתָא בֵּאוּ"ח ס' ע"ה לְעִנְיָן שְׁעַר וּבְשָׁר כּו')
וְהַמְקַדָּשׁ עֲצָמוּ בְּדַבָּר הַמְּוֹתֵר לוֹ וְרֵאוּי לוֹ קִדּוּשׁ יֵאָמַר לוֹ וְהַנְּלַפְעֵנ"ד פְּתַבְתִּי:
תְּשׁוּבָה נִד בְּעִזְהִי"ת אוֹר לְיוֹם ו' עֵש"ק פ' בְּחֻקוֹתֵי שְׁנַת תְּרַנ"ה לִפ"ק פָּה חוּסֵט יַע"א:
הַחִיִּים וְהַשְׁלוֹם וְכָל טוֹב לְאַהוּבֵי תַלְמִידֵי הָרַב הַגְּדוֹל הַמְּוֹפְלָג מוֹהַר"ר זוֹסְמָן סוֹפֵר נ"י
הַאֲבִדְק"ק הַאֲלֵאשׁ יַע"א.

מְכַתְּבוֹ קַבְלֵתִי וְאֲשֶׁר בִּיקָשׁ מִמֶּנִּי לְבֹאֵר לוֹ דְּבָרֵי הִרְשֵׁב"א בְּקִדּוּשִׁין דְּף ט' דְּמְבִיא
מִהִירוּשְׁלָמֵי דָאֵם הִיא אוֹמְרַת תַּן סְלַע לְעִנְיָ וְאֲתַקְדָּשׁ אֲנִי לָךְ מְקוֹדֶשֶׁת דְּחַד טַעַם הוּא
דְּהַנּוֹתָם נַעֲשֶׂה שְׁלוּחָה לִיתָן לְעִנְיָ דְּהֵאִיף שְׁיִיף שְׁלִיחוֹת בְּמִמּוֹן שְׁאִינוּ שְׁלוֹ לֹא יִדְעָתִי מֵאֵי
קִשְׂיָא לִי־שְׁכִינּוֹן שֶׁהוּא נוֹתֵן מִמּוֹן לְאַחַר ע"פ דִּיבּוּרָה הוּא כְּשְׁלוּחָה לְעִנְיָן זֵה שֶׁהִיא
מְחוּיָבֶת לְשֵׁלֵם מִצַּד עָרַב כְּדֵאִיתָא לְעִיל בְּקִדּוּשִׁין דְּף ט'.

וּבְאַמַּת אֵין צָרִיף לְזֵה שְׁלִיחוֹת מְמָשׁ וְכִיּוּצָא בְּזֵה פְּרִיף בְּרִישׁ פ' הַמְדִיר וּפְרָגֵס לְאו
שְׁלִיחוֹתָא קָא עֲבִיד וּבִירוּשְׁלָמֵי ר"פ הָאִישׁ מְקַדָּשׁ הָאָרִיף בְּזֵה דְקָאָמַר שֵׁם דְּאִיכָא בִּינְיָהוּ
בֵּין הַנָּךְ תְּרֵי טַעְמֵי שְׁמְבִיא הִרְשֵׁב"א אִם הַחֲנּוּנִי חֲרַשׁ יַעו"ש: וְלְכֹאֲרָה תְּמוּהָ הָא
בְּפְרִיָתָא מִיָּרִי לְעִנְיָן יי"ג דְּהַחֲנּוּנִי הוּא גוֹי וְאֵין שְׁלִיחוֹת לְגוֹי וְלְכֹאֲרָה מוֹכַח מִירוּשְׁלָמֵי
הַזֵּה כְּדַעַת רְש"י ב"מ דְּף ע"א ע"ב דִּישׁ שְׁלִיחוֹת לְגוֹי לְחוּמְרָא אֲפִילוּ בְּשָׂאֵר עֲנִינִים וְלֹא
דוֹקָא בְּרַבִּית וְאֲנִי כְּתַבְתִּי בְּחִדּוּשִׁי לְכַתְּנוּבוֹת ר"פ הַמְדִיר עַל הָא דְּפְרִיף שֵׁם וּפְרָגֵס לְאו
שְׁלִיחוֹתָהּ קָא עֲבִיד כּו' וְכ' הַמְל"מ בְּפ"ה מֵה' מְלֵנָה דִּין י"ד דְּקִשָּׁה לְכֹאֲרָה מֵאֵי פְּרִיף
הָא אֵין שְׁלִיחוֹת לְד"ע וְתִי' דְּכָאֵן לְאוּ מִתּוֹרַת שְׁלִיחוֹת אֲתֵאִי' עֲלָה דְּאֲפִילוּ עֲשֶׂה מַעֲשֶׂה
קִי"ל בְּעֵלְמָא כִּינּוּן דַּע"י הַמְדִיר בָּא לְהַמְוֹדֵר הַנְּאָה הָרִי נְהָה מִמֶּנּוּ ע"ש שְׁבִיאָר הִיטִיב
וּלְכָךְ פְּרִיף שְׁפִיר וּלְפַמ"ש י"ל קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' ד"ה וּפְרָגֵס כּו' מֵהָא דְּאֲמָרִי בַּע"ז דְּמְוֹתֵר
לוֹמַר צָאוּ וְאֲכִלוּ וְאֲנִי פּוֹרַע.

וְלִהְנָ"ל י"ל בְּשְׁלָמָא הֵתֵם כִּינּוּן דְּאִין שְׁלַד"ע וְגַם אֵין שְׁלִיחוֹת לְגוֹי אִם כֵּן הַשְּׁבִיעִית וְהִי"ג
אִינָם שְׁיִיכִים לְבַעַה"ב וְאֵע"ג שְׁבָא לְהֵם מִצְדוֹ מֵאֵי בְּכָךְ הָרִי הֵם גּוֹיִם מִשָּׂא"כ כָּאֵן כִּינּוּן
דְּבָא לְהַנְּאָה עַל יְדוֹ אֲסוּר דְּהָרִי נְהָגִית וְלֹא קִשָּׁה קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' וְהַנְּהָ בַּשְּׁמ"ק בְּשִׁמְעָתִין

ראיתי כעין תי' זה: ולפ"ז בחמץ בפסח בתינוק שא"י לאכול מצה הנה מותר לצוות לגוי ליתן חמץ וכמ"ש המג"א סימן ח"ן סק"ט אָמַנְם אִי יֵשׁ שְׁלִיחוֹת לְגוֹי לְחוּמְרָא אִיכ"ל דהגוי נעשה שלוחו ויהא אסור מדרבנן ולפ"ז איכ"ל דלקה לא ס"ל להתוס' בשמעתין תי' זה וכמ"ש דאפשר דס"ל דקאי לשיטת רש"י דסובר ב"מ דף ע"א ע"ב דיש שליחות לגוי לחומרא א"כ גם שם ביי"נ יהא אסור ע"כ הוצרכו לתירוצים אלא דלפ"ז דמחלקי בין הא דע"ז לדהכא.

דהתם אינו מצווה ליתן אסור משא"כ פאן פל שנותן הוא אסור ולקה אסור פאן וממילא הוא הדין אי מצווה ליתן יי"נ והנה אסור לכ"ע וא"כ שם בדין של המג"א דמצווה ליתן חמץ קשיא מנ"ל דשרי דהרי ביו"ד סי' קס"ט סעיף ה' ברמ"א מביא פלוגתא זו אי יש שליחות לגוי לחומרא וע"כ צ"ל כתי' התוס' וא"כ אי מפרש יי"נ או חמץ אסור ואיך התיר המג"א אפילו אם מפרש ליתן חמץ וצ"ע: ומה שהביא להקשות מהירושלמי פ"ג מיבמות הלכה ב' פותי מהו שיעשה שליח דלקאורה מוכח דיכול לעשות שליח להקדיש והפוסקים פליגי בזה ולא אדע מה קשיא לי' הם פליגי אם עושה שליח להקדיש דמילי לא מימסרי לשליח אכל ליקח מבואר בקדושין דף מ"ב דאיש אחד לוקח בשביל כל המשפחה דהשליחות הוא גם על המעשה ואחתום בברכה המשולשת והנה לה שלום מנאי: הק' משה שיק מברעזאווע.

תשובה נה בעזהי"ת פה חוסט יום ה' לסדר כי תצא שנת תרל"ח לפ"ק יע"א. כשמנוע קול שופר יחזק לחיים טובים בספר הרב המאוה"ג המנפלג מוהר"ר יוסף וואלדמאן נ"י אבדק"ק העלמיץ יע"א.

מכתבו קבלתי ובו נשאלתי ע"ד אשה שהיה לה טבעת למשכון מן הגוי על איזה זהובים פסף והחתן של האשה דחק עליה ליתן לו את הטבעת והיא לא רצתה ופעם אחד חטף ממנה וברח עם הטבעת בלי רצונה ואח"כ קודם החתונה שהיה צריך אבי הפלה ליתן הדוניא שמונים זהובים פסף וחסרו לו מן השמונים חמשה ז"כ ואמרו החתן וגם הפלה שיהיו אלו החמשה זהובים פסף בעד הטבעת ואח"כ קידש אותה באותה טבעת ונולד עכשיו ערעור שהקדושין שנתקדשה בטבעת ההוא לא הוי קדושין משום דהנה גזל ולא היה של החתן אלא של הגוי והפלה לא היתה יכולה למפור את הטבעת ומעלתו נ"י האריך וכתב שלדעתו הוי קדושין מצד ג' טעמים אחד מצד דברי הש"ע באהע"ז סי' כ"ח סעיף י"ב בדבר שהוא של נכרי יכולין לקדש בו והשני דהוי כמלנה על המשכון ורשאי המלנה לקדש אשה בו כמבואר בסעיף י"א גבי מלנה על המשכון אם קידשה באותה מלנה והחזיר לה את המשכון דלכ"ע מקודשת וה"נ האשה היא חייבת להחתן על המשכון חמשה ז"כ וקידש באותה מלנה והחזירה לו המשכון ומקודשת והשלישית דלא גרע עכ"פ משאלה וי"ל לכל הפחות דבתורת שאלה יתבה לי' עכ"ל בקצרה: ולפענ"ד הדבר צ"ע והקדושין הם עדיין ספק דגם דגוף הדין שפסק בסעיף י"ב הנ"ל במוכר משכון של גוי יכול הלוקח לקדש בו וכ' בחמ"ח דה"ה המלנה עצמו דעיקר דינא ילפינן מתשובת מהרא"י סי' קל"ח דגזל נכרי הוי רק מדרבנן ובנוב"י ח"ר בחיו"ד סי' פ"א פתב דגם להרמב"ם יש לצדד פן ולדעתי הדבר עדיין קשה דהרי המג"א הביא בסי' תרל"ז ס"ק ג'

דאָפּי' ל'מ"ד גזל נְכָרֵי שָׂרֵי מ"מ לָא מְקַרֵי לְכֶם וְעוֹד הִבִּיא שְׁם דִּיעוֹת דְּגִזְל עֲפוּ"ם אָסוּר וְאִי בְּרַם בְּדָבָר דְּבַעֲיָנוּ לְכֶם וְגוּף סְבֵרַת הַס' יִרְאִים שֶׁהִבִּיא הַמַּג"א צָרִיף בִּיאוֹר.

וְאִנִּי אֲמַרְתִּי לְהַסְבִּיר דְּבָרָיו (וַע' בַּס' יוֹם תְּרוּעָה בַּר"ה דָּף כ"ח ע"א) דְּבִנְדָאֵי אַף דְּגִזְל עֲפוּ"ם מְוֹתֵר מ"מ אִם אוֹתוֹ גּוֹי חֲטָף אֶת שְׁלוֹ בְּנְדָאֵי אֵין מוֹצִיאֵין מִמֶּנּוּ וְא"כ הָא אֲמַרִּינוּ כַּב"מ דָּף ו' ע"ב דָּאָם גִּימָא דְתַקְפוֹ אֵין מוֹצִיאֵין לָא מְקַרֵי שְׁלוֹ וְהָי פְּפוֹטֵר עֲצָמוּ בְּמִמוֹן שְׁל פִּהֵן וְא"כ ה"נ פִּינוֹן דָּאֵי חֲטָף הַגּוֹי לָא הָיִי יְכוּלִין לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ וְשִׁפִּיר כ' בַּס' יִרְאִים דְּלָא מְקַרֵי שְׁלוֹ אֶפִּילוֹ אֵי גִזְל עֲפוּ"ם מְוֹתֵר: וְהִנֵּה בְּתִשׁוּבַת מַהֲרָאֵי תִשׁוּבָה קַל"ח שְׁמִמְנוּ מְקוֹר דִּין זֶה כ' הַטַּעַם לְהִיתָר מִשׁוּם דְּהָיִי פְּהַפְקַעַת הַלְלוּנְאָתוֹ דְּמְוֹתֵר בְּגוֹי יַעוֹ"ש וְהוּבָא בַּחמ"ח וְגַם זֶה אֵין הַדִּין בְּרוּר וְהַרְמַב"ם לָא הִבִּיא פְּלָל דִּין זֶה דְּאִיתָא בַּב"ק דָּף קי"ג דְּהַפְקַעַת הַלְלוּנְאָתוֹ מְוֹתֵר וְהִישׁ"ש פֶּסֶק דְּהַפְקַעַת הַלְלוּנְאָתוֹ ג"כ אָסוּר וְהוּבָא בְּפוֹסְקִים בַּחו"מ ס' ש"מ"ח.

וְגַם מ"ש מִטַּעַם שְׁנֵי דְּהָיִי פְּמַקְדָּשׁ בְּמַלְוָה שֶׁהִיא חֲזִיבָת לֹא וַיֵּשׁ לוֹ עֲלֵיהָ מִשְׁכּוֹן דְּקוּ"ל דְּמְקוֹדָשֵׁת וְעוֹד טַעַם שְׁלִישִׁי מִשׁוּם דְּקוּדְשָׁה בְּהִנָּאֵת קִישׁוּט דְּלָא גֵרַע מִשְׁאֲלָה זֶה ג"כ אֵינוֹ מְוֹסְפֵם דְּלִפִּי הַנְּרָאָה לַפַּעַנ"ד דְּאֶפִּילוֹ לְפִי דְּבָרָיו הָיִי פְּקוּדוּשִׁין בְּלֹא עֲדִים דְּהָרִי לַפְּנֵי הָעֲדִים אֲמַר שֶׁהַטַּבַּעַת הוּא שְׁלוֹ וְאֵינוֹ מְקַדָּשׁ אוֹתָהּ בְּמַלְוָה וְלֹא בְּהִנָּאֵת קִישׁוּט וְאֵע"ג דְּהִיא יָדְעָה שְׁאִינָהּ שְׁלוֹ אֲבָל בְּאַמַּת גַּם הָעֲדִים צָרִיכִין שְׁיַדְעוּ מַזֶּה: וְעוֹד מִטַּעַם אַחַר דְּהַבְעֵל לָא זָכָה פְּלָל בְּהַמְשָׁכוֹן לְפִי דַעַת הַרְמַב"ם הַמּוּבָא בַּנְמוּק"י בְּסוּגְיָא דְּהִילָף דַּס"ל דְּמִשְׁכּוֹן אֵינוֹ נִקְנָה אֲלָא בְּמִשְׁיכָה וְהַמְעוֹת שֶׁהִיא חֲזִיבָת לֹא גֵרַע מִמַּלְוָה דְּאֶפִּילוֹ לַדַּעַת הַרְמַב"ם דַּס"ל דְּקוֹנָה בְּמַלְוָה אֲבָל בְּמַלְוָה כַּה"ג שְׁלֹא הָיִה מַעוֹלָם מַלְוָה שְׁאֵם הָיִי רוֹצִים לְבַטֵּל הַשְּׂדוּכִין הָיִי יְכוּלִים בַּכַּה"ג גַּם הַרְמַב"ם מוֹדָה וְא"כ הַמְשָׁכוֹן לָא נִקְנָה לוֹ פְּלָל וְהַטַּבַּעַת עֲדִיין שְׁלָהּ וְגַם הִנָּאֵת שְׁיִמוּשׁ וְקִישׁוּט הוּא שְׁלָהּ וְאֶפִּילוֹ פְּשִׁינָהּ בִּינְדָה בְּגִזְל וְלֹאח"כ לָא קָנָה וְלֹא עֲשָׂה שׁוּם קִנְיָן וְכַדְלָעִיל וְנָהִי דִישׁ פּוֹסְקִים הַחֲלוּקִים עַל הַרמב"ר וְגַם בַּס' קְצוּה"ח סִימָן ע"ב תְּמָה עֲלֵיו מַכְמָה דְּזוּכְתִי יַעוֹ"ש מ"מ מִיָּדִי סְפִיקָא לָא נִפְקָא: וְלִכְאוּרָה הִי אֶפְשָׁר לוֹמַר דָּאָם הוּא בְּחֲצָרוֹ שְׁל אָדָם גַּם חֲצָרוֹ קוֹנָה לוֹ לַדַּעַת הַרמב"ר ג"כ וְכֵן לַפְּמ"ש מְרֵן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל בַּה' בְּכוֹרוֹת ס' ש"י דָּאָם הַכְּנִיס חֲמִץ לַגְּמָרִי לְתוֹף בֵּיתוֹ עֲדִיף מְמִשְׁיכָה דְּאֶפִּילוֹ בְּגוֹי מְהַנִּי, וְא"כ אֶפְשָׁר דְּגַם לְהַרמב"ר אֲמַרִּינוּ כֵּן מ"מ הַרְוָאָה דְּבָרֵי הַנְמוּק"י יִרְאָה דְּלָא ס"ל לְחַלְקָא וְא"כ לְדִידְהוּ לָא קָנָה הַבְּעֵל אֶת הַטַּבַּעַת פְּלָל לָא בְּתוֹרַת גִּזְל וְלֹא בְּתוֹרַת מִשְׁכּוֹן וְא"כ לַדַּעַתִּי אֵין הַקְדוּשִׁין קְדוּשִׁין דְּלִקְל הַפְּחוֹת מִיָּדִי סְפִיקָא לָא נִפְקָא וּבִלֹּא"ה הוּא סְפִיקָא וּבִלֹּא"ה סִימָן כ"ו הִבִּיא דַּעַת י"א דְּחֻפָּה קוֹנָה כו' וְהָיִי סְפִיקָא וְא"כ גַּם בְּאִשָּׁה הַנְּזִ"ל כֵּן וְצָרִיכִין לְקַדָּשׁ אוֹתָהּ פַּעַם אַחֲרַת מְסַפֵּק וְא"צ שְׂבַע בְּרִכּוֹת מְחַדָּשׁ כְּדִאִיתָא בַּאֲהַע"ז ס' ס"א סְעִיף ד' בַּהֲגַה"ה וְאֶפְשָׁר עִי"ז יְהִי שְׁלוֹם בִּינֵיהֶם וַיְהִי זִיווּגָם עוֹלָה יָפָה וְרַק מַצַּד שֶׁהַקְדוּשִׁין לָא הָיִי כְּדִינָם הָיִה קְטָטָה וְקַטְגוּרִיא בִּינֵיהֶם כַּנְּלַפְעַנ"ד.

וְהִי לוֹ שְׁלוֹם מִנְּאִי: הַק' מְשָׁה שִׁיק מְבַרְעִזְאוּוֹע. תְּשׁוּבָה נוֹ הִנֵּה הַרְמַב"ן כ' דְּהָרִי"ף סְפוּקֵי מְסַפֵּקָא לִי אֵי חֻפָּה קוֹנָה כַּר"ה וְהַשְׁעָה"מ הַקְשָׁה עֲלֵיו דְּהָרִי פֶּל הַלְיָמוּד דַּר"ה שְׁיִיף דְּוָקָא אֵי אֲמַרִּי כַּר' טְרַפּוֹן כו' לָא אֲמַרִּי דִישׁ ע' בְּקְדוּשִׁין דָּף ה' בַּתוֹס' ד"ה חֻפָּה שְׁגוּמָרַת כו' וְכֵן הַעִיר הַפ"י שְׁם בְּזָה וְלַפַּעַנ"ד נִרְאָה לִישָׁב דְּהִנֵּה הַמְהַרְשָׁ"א

פֶּתַח בְּכוֹנֶת הַתּוֹסֵ' דס"ל דְּלַעֲנִין קִנְיָן א"צ לְיָמוּד דְּנֻדְאֵי חֲנֻפָּה עֲדִיף מִפְּסָף וְעִיקָר הַלְיָמוּד אֲצִטְרִיף לַעֲנִין גּוֹמֵר וְהִנֵּה בְּכָל הַקִּנְיָנִים לֹא מִבְּעֵי לר"ל דס"ל בב"מ דף מ"ז ע"ב דְּמִשְׁיכָה עֲדִיף מִפְּסָף אַכּוֹן אֲפִילוּ לר"י מ"מ בְּמִיָּדֵי דְלֹא מִיַּחְסָרָא מְמוֹן לכ"ע מְשִׁיכָה קוֹנֵה אפ"י לְמ"ד דָּאִין גּוֹי קוֹנֵה בְּמִשְׁיכָה כ' מֶרֶן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת"ס בַּחֲוִי"ד ס'י ש"י (הוֹבָא בַּתְּשׁוּבָה הַקּוֹדֶמֶת) דְּבַלְקִיחְתּוּ לְבֵיתוֹ מִמָּשׁ וְדָאֵי מוֹעִיל אֵי לֹא מִיַּחְסָרָא מְמוֹן וּלְכָף מְמִילָא מְסַתְּבַר דִּיהָא הַחֲנֻפָּה קוֹנֵה: וּא"כ לְדַעַת הַתּוֹסֵפ' הָרֵא"ש שֶׁהֵבִיא הַשְּׁעָה"מ דר"ה ס"ל רַק דְּקוֹנֵה לְכְאוּרָה לֹא הִי אֲצִרִיף לְמִילָף מִפְּסָף דָּאִינוּ גּוֹמֵר אֶלָּא מְסַבְּרָא הַנְּ"ל שְׁזָה הַגְּמָר מִצַּד עֲצָמוּ בְּאַמַּת וְקִשְׁיָה לְמָה לִי לר"ה הק"ו (וְאֶפְשָׁר דְּמְסַבְּרָא לִיפָּא לְמִילָף דֵּאִיכ"ל אָמָה עֲבָרִיָּה תּוֹכִיחַ דָּאִינָה נְקִינִית בְּמִשְׁיכָה וְלֹא בְּהֶבְאָתָהּ לְבֵית וְהוֹקְשָׁה לְאַחֲרַת וּלְכָף צ"ל מְהָא דְּגוֹמֵר וּא"כ אִינוּ דוֹמָה לְאַמָּה וְשׁוֹב נִלְוֵף מְסַבְּרָא אֲבָל לְשׁוֹן ר"ה לֹא מְשַׁמַּע פֶּן) וְנִרְאֶה דר"ה לְטַעֲמִי דס"ל לְקַמֵּן דָּף מ"ז ע"ב דְּהַשְׁוֹאֵל קְרָדוּם מְחַבְּרוּ בְּקַע בּוֹ קִנְיָנָה וְכ' הָרִיטְב"א דס"ל לר"ה פִּינּוֹן דָּאִין גּוֹף הַקְּנֻרְדִּים נְקִינָה אִינוּ מוֹעִיל מְשִׁיכָה וְהַנְּ"ל דְּסַבְּרַת ר"ה לַעֲנִין אֲשֶׁה שְׁהַרִי אֵין גּוֹפָה נְקִינָה לוֹ מִמָּשׁ אִינוּ מוֹעִיל הַהֶבְאָה לְבֵיתוֹ: וְכָל זֶה לר"ה לְשִׁיטְתוֹ אֲבָל אֲנִי דְּקִי"ל גַּם בְּשׁוֹאֵל וּבְכָל הַדְּבָרִים מוֹעִיל מְשִׁיכָה מְסַבְּרָא יְדַעֲנִין דְּחֲנֻפָּה דְּהִינְנוּ כַּמ"ש הָרַמְבַּ"ם בַּפ"י מֵהַלְכוֹת אִישׁוֹת דְּמְסַבְּרָה הָאֵב לוֹ וְהַכְּנִיסָה לְבֵיתוֹ וְלִרְשׁוֹתוֹ וְלֹא מִיַּחְסָרָא מְמוֹן אִיכ"ל דְּלִדְיָן קוֹנֵה מְסַבְּרָא וְכַמ"ש הַמְּהַרְשֵׁ"א וּלפ"ז שְׁפִיר פֶּתַח הָרַמְבַּ"ן דֵּאִיכ"ל דְּהַרִי"ף מְסַפְּקָא לִי וְס"ל כר"ה מְסַבְּרָא וּמִיָּנֻשׁב קְוִשִׁית הַשְּׁעָה"מ וּלפ"מ שֶׁהַמְּהַרְשֵׁ"א י"ל דְּהַרִי"ף סוֹבֵר דְּקוֹנֵה וְאִינוּ גּוֹמֵר וּלר"ה אֲפִילוּ גּוֹמֵר וּלְכָף לֹא הֵבִיא דְּבָרֵי ר"ה מִשׁוּם דְּלֹא ס"ל פְּנוּתִי לְגַמְרִי לַעֲנִין גּוֹמֵר וְלֹא הֵבִיא לְמַעוּטֵי חֲנֻפָּה מִשׁוּם דְּקוֹנֵה: וְעוֹד פֶּתַח בְּחִידוּשֵׁי לִישׁוֹב דְּלְכְאוּרָה י"ל דְּחֲנֻפָּה גּוֹמֵר מִצַּד פֶּל הַעוֹמֵד לְהַבְעֵל כְּבַעֲלָה דְּמִי לְמֵאֵן דס"ל כר"ש דְּכָל הַעוֹמֵד לְזִרוּק כְּזִרוּק דְּמִי הִינְנוּ הֵיכָא דְּמַצְנָה הִיא לַעֲשׂוֹת פֶּן וְהַנְּ"ל נִקְרָא בְּעִילַת מַצְנָה וּלפ"ז לַפ"מ שֶׁהַר"ן פְּתוּבּוֹת דָּף ע"ד גַּבִּי קִדְשָׁה ע"ת וּלְקַמֵּן בְּמַכִּילֵתִין דְּהָא דְּאַמְרִינּוּ בִּיאָה אִירוּסִין עוֹשָׂה הִינְנוּ בְּבֵית חָמִיו אֲבָל בְּהִינְתָּה בְּבֵיתוֹ לכ"ע בִּיאָה נִשְׁוֹאֵין עוֹשִׂין קִנְיָן וְגַם גְּמַר וּא"כ אֵי נִימָא כר"ש דְּכָל הַעוֹמֵד לְזִרוּק כְּזִרוּק א"כ חֲנֻפָּה הָרֵאֵי לְבִיאָה קוֹנֵה וְגוֹמֵר מִצַּד הַסְּבָרָא וְלָמָּה לִי לר"ה לְלַמֵּד זֶה מִקוּ"ח וְע"כ אוֹ דְּלֹא ס"ל כר"ש אוֹ דס"ל דְּאַפִּילוּ חֲנֻפָּה שְׁאִינָה רְאוּי לְבִיאָה קוֹנֵה אוֹ גּוֹמֵר וּא"כ ע"כ אִינוּ מְטַעֵם הַנְּ"ל וְלָזָה הַנְּצָרָף לִלְוֵף מִק"ו וְע' בַּב"ש בַּאֲהַע"ז ס' קנ"ד סק"ב דְּהָאֲרִיף לְהַכְרִיעַ אֵי הָרַמְבַּ"ם סוֹבֵר כר"ש וְכֵן הָאֲרִיף שְׁם הַפְּר"ח דִּישׁ סְתִירָה בְּדְבָרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּזֶה וְעַכ"פ אֵי קִי"ל.

דְּכָל הַעוֹמֵד לַעֲשׂוֹת הָנִי כְּאֵלוּ עֲשָׂה אִיכ"ל דס"ל כר"ה וְלֹא מְטַעֲמִי וְשְׁפִיר פְּסָקוּ הַפּוֹסְקִים דֵּאִיכ"ל דְּמְסַפְּקָא לָן: וּלפ"ז א"ש מֵאֵי שְׁהַקְשָׁה הַק"נ בְּרִישׁ פְּרָק אַע"פ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּבַעֲנִין חֲנֻפָּה הָרֵאֵי לְבִיאָה א"כ מֵאֵי פְּרִיף שְׁלֵשׁ תַּנּוּן וְלֹא ד' הָא שְׁלֵשׁ קוֹנִין אֲפִילוּ בְּאִינוּ רְאוּי וְלַהַנְּ"ל אִיכ"ל דר"ה (דְּהוּא תַּלְמִידוֹ שֶׁל רַב דס"ל דִּישׁ חֲנֻפָּה אֲפִילוּ לְפָסוּלוֹת וּא"כ לֹא בַעֲי רְאוּי לְבִיאָה) דְּלֹא יְלִיף מִשׁוּם פֶּל הַעוֹמֵד ע"כ דְּסוֹבֵר דְּאַפִּילוּ בְּאִינוּ רְאוּי לְבִיאָה נְמִי גּוֹמֵר וְקוֹנֵה וְהָרַמְבַּ"ם קָאֵי לְדִינּוֹ דְּלֹא ס"ל כר"ה וְתַקְשָׁה לִי בְּאַמַּת לְמָה גּוֹמֵר וְאִינוּ קוֹנֵה וְס"ל דְּדוֹקָא אִם קִנְיָה אוֹתָהּ כְּבָר ע"י קִדּוּשִׁין וְאִינוּ בְּחֻזְרָה וְעוֹמְדַת וּמַצְנָה לְבּוֹא עָלֶיהָ וּלְכָף גּוֹמֵר אֲבָל אִם לֹא קִדְשָׁה וְאֶפְשָׁר בְּחֻזְרָה אִינָה עוֹמְדַת וְאִינָה מַצְנָה עֲדִינּוּ לְבַעוֹל וּלְכָף אִינוּ קוֹנֵה אֲבָל אִם כְּבָר קִדְשָׁה א"כ הִיא עוֹמְדַת וּמַצְנָה

איפא ס"ל פל העומד כנלפענ"ד וממילא מ'ינושב נמי קנושית השעה"מ על הרי"ף ה"ל דהספק אולי מסבא סובר כר"ה ובחידושי ר"פ אף על פי פתבתי לישוב שיטת הרמב"ם במה דס"ל דחופת גדה אינו קונה:

הוא ואמרה היא כו' הוי ספק קדושין והנה דעת הרי"ף דחוששין רק מדרבנן והר"ן הקשה דלמה רק מדרבנן ואי משום דמוקמינן האשה בחזקת פנויה א"כ למה לקמן בדרף ח' בהאבעי נרק לכלב פתב הרי"ף דהוי ספק בסתם ומשמע דלא מוקמי' אחזקה ע' בר"ן ולפענ"ד לפמ"ש הפמ"ג בפתיחה להלכות טריפות לדעת הרבה פוסקים בספק איבעי' וכל ספיקא דדינא לא שינוי לומר דמוקמי' אחזקה דמשום חזקה לא אשתיידין וד"ן וא"כ איכ"ל דלקמן גבי נרק לפי פלב הוי ספיקא דדינא ואינו מועיל חזקה ולכך לקמן כ' הרי"ף סתם דהוי ספק אכל פאן אינו ספיקא דדינא אלא ספק במציאות האם שתיקווא דבעל הוי פהודא וכעוסק באותו ענין או נימא דשתק משום דאינו חש להשיב ובנדאי אין פל המקדשין שוין שיש ששתיקתו פהודא ויש שאינו פן וא"כ ראוי לן לאוקמי' אחזקה אלא פיון דאיתרע לפנינו בנדאי הוי פנרק לה קדושין ספק קרוב לה ספק קרוב לו שכת' התוס' בכתובות דף כ"ג ובהגהות אש"ר שם דכיון דאיפא ריעווא לפנינו לא סמכי' מדרבנן אחזקה וה"נ פן ולכך כ' הרי"ף דרק מדרבנן חוששין: ולפמ"ש הפרמ"ג שם דבאיסור מיתה או פרת לא סמכי' אחזקה ע"ש ונראה דהיינו פועין שאמרו בחולין דף ט' דחמירא סכנתא יותר מאיסור' דבסכנתא לא סמכי' אחזקה ולכך ספק מים מגולין אסורין וה"נ איסור מיתה או פרת יש לדמות לזה ובקדושין או גירושין ניחא דמושפחת לה שייבוא לידי איסור מיתה השתא אין איסור מיתה לזה י"ל דאזלינן בטר חזקה אלא א"כ יש ריעווא דאז לא אזלינן בטר חזקה:

חוסט חשנן תרל"ג לפ"ק הנה רש"י ז"ל כת' בקדושין דף ו' בטעמא דהמקדש במלואה א"מ משום דילפינן קיחה קיחה משדה עפרון דבעינו דהייב לה מידי בשעת קדושין והרמב"ם בפ"ה מה' אישות דין י"ג הסביר דמשום דמלואה להוצאה ניתנה ואין פאן קיום שום דבר ליהנות בו מעתה שפכר הוציאה אותו דינר ועברה הנאתו ומשמע מדבריו דמסבא אינה מקודשת דקנין בכדי לא מצינו ואפי' לר"י דס"ל בב"מ דף צ"ד ע"א דע"י דהוא הנאה דנפיק עלי' קלא דאינש מהימן היא משעבד נפשי' גבי מלואה השתא אין לה שום הנאה ומהרי"ט בחידושי לקדושין דף מ"ז רצה לזייק מדברי הרמב"ם דאם המלואה בעין מקודשת דנהי דזכתה היא בהן הוי לי' פמו בקודשה בגזל דידה דמבואר לקמן דף נ"ב ולדעתי אין הגדון דומה לראי' התם הוא פיד המקדש ואי אחלת' קנה משא"כ כא דהוא פידה ושללה הוא ובמחילתה זכות עצמה אינו זוכה בו וצ"ע על המהרי"ט אלא נראה דמ"ש הרמב"ם שפכר הוציאה אותו דינר היינו שפכר יצא מרשות המלואה ובזה שנתן המלואה ללוא דינר הוציאו מרשותו ואינו שלו ואין עוד ברשות המלואה ואם הלואה נהנה מן הדינר אינו נהנה מן המלואה: ובאמת אריכות לשון הרמב"ם קשה (וע' בס' שאח"ז מ"ש שם לישוב) ולפענ"ד לישוב דהרמב"ם סובר כמ"ש הב"ח בח"מ ס' צ"ו אות כ"ג שכ' שם דמדברי הגאון שכ' שאם מעת ההלואה בעין פיד האשה אע"ג שניסת ומסרה הפל ליד הבעל גובה הבעל חוב וכתב הב"ח דהה"ד אם לקח אחד סחורה בהקפה הוא קודם ונהביאו הב"ש באהע"ז ס' ס' ק"ל ח"ו והצ"צ בס' קי"ז פליג עלי' ע"ש ובס' גט פשוט סימן ק"כ סק"ח ג"כ הביא לחלוק עליו ובתשובה לקמן סימן ביארתי קצת

דברי הב"ח ובאמת מדברי הגאון נראה כהב"ח והראי' שהביא הצ"צ מעיסקא נראה דהיינו לאחר שהוציאה ניש רינח וכיו"ב מצינו פלוגתא בין הש"ך והתומים בש"ך סי' צ"ט סק"ח במעות פקדון המותרין יעו"ש: ועכ"פ נראה דהרמב"ם סובר פן דכל זמן שהוא בעין הוא פאפומיקי עבור החוב והוי כמו משכון ובמקדש במלנה שיש עליו משכון מקודשת וע"ז מחלק הרמב"ם היינו דבמשכון מחזיר לה עכ"פ המשכון שפן דעת הרמב"ם דלא פתוס' קדושין דף מ"ז ובא הנאה עכשיו לידה משא"כ במקדש במלנה אפי' הוא בעין ואפילו נימא דהוי כמו אפומיקו ומשכון מ"מ אין שום הנאה בא עתה לידה שהנאת המלנה כבר הוציאה המלנה מידו פנ"ל פנונת הרמב"ם ועכ"פ נראה דבמלנה א"צ כלל לטעם משום דיליף קיחה קיחה דאפי' אי ילפינו מאין כסף לאדון נמי מסבא לא מקדשה בכה"ג נהי דאין כסף דאמה היינו דא"צ אפי' מחילת מלנה וממילא יש כסף לאדון אחר איכ"ל דאפילו מלנה מועיל מ"מ מסבא לא נראה פן: ותו הרי המהרי"ק בשורש פ"ט פלפל אי מלנה מקרי דשלב"ל דלא יאה שייך בי' מחילה והוכיח דנקראת בא לעולם משום דהשיעבוד הוא בעולם ומהני מחילה ע"ש ראיותיו וברמב"ם פכ"ב ממכירה דין ט' קרא לחוב דבר שלב"ל וע"ש בשעה"מ שהביא שיש מי שחולק על מהרי"ק הנ"ל והקשה על ראיות מהרי"ק מהא דיכול למחול הא שם רב לשיטתו דסובר אדם מקנה דשלב"ל ולפענ"ד לא קשה דהא קי"ל בסי' ר"ט דאם תפס מהני גם בדבר שלב"ל וא"כ אין חילוק לענגן מחילה דתפס אין חילוק בין רב לדין וא"ש ראיותיו של מהרי"ק ואפי' אם רש"י סובר כמהרי"ק מ"מ קשה הרי סברת הרמב"ם אמת דאינה נהנית עתה מהמלנה וא"כ לא צריכין לטעמא שכ' רש"י משום דילפינו קיחה קיחה: ונראה דס"ל לרש"י דנהי דאם לא הגיע זמן הפרעון י"ל פן אכל פשהגיע זמן הפרעון וסייבת לשלם ויגבה ממנה וע"י הקדושין היא נפטרת והפוכי מטרתה למה לי א"כ בכה"ג? והא חשיב הנאה וכ"ש לאפיי' דסובר למפרע הוא גובה וא"כ פינון שאין בידה לשלם וזוי ותסלק אותו בחפץ ותהי' למפרע של חברו שפבר קנה מאז ובזה הוא מקדשה שזה הי' רק כפקדון בידה עד עתה ותהי' מקודשת לאפיי' לשיטתו וכנ"ל ולכך פרש"י משום דבעי' דומיא דקיחה דתבוא דוקא עתה הנאה חדשה לידה: ועפי"ז אמרתי לישב מאי דהקשה מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחיו"ד סי' קל"ד דמאי פריה לקמן דף מ"ז על רב דאמר שם המקדש במלנה אינה מקודשת מברייתא והקשה ותסבא הא דתנו ושון' במקח דקנה ואמאי נאי נימא פרש"י דאינה מקודשת משום דילפינו קיחה קיחה א"כ בשדה דיליף לקמן דף כ"ו משדות בכסף יקנו ואיכ"ל דבשדה.

דלא יליף מקיחה דעפרון לכ"ע קנה ע"ש ולהנ"ל אמרתי דעד כאן לא צריה טעם לומר דאינה מקודשת במלנה משום קיחה דעפרון אלא בהגיע הזמן לפרוע ואפיי' לשיטתו אבל רב דאמר המקדש במלנה אינה מקודשת משום דמלנה להוצאה ניתנה ע"כ היינו בתחלת ההלואה ועדיין ההלואה בעין ובטעם זה דהמלנה להוצאה ניתנה בטעם זה סגי לי' והיינו בטעם הרמב"ם הנ"ל ובזה אין סבא לחלק בין קדושין למכר ופריה שפיר: תשובה נט בסי' כ"ח העתיק המחבר בסעף ט' בהנאת מלנה מקודשת היינו דבשעת הלואה אמר פן שמלנה לה ועבור שמרויח לה הזמן תתקדש והוא מדברי הרמב"ם בפ"ה הלכה ט"ו בה' אישות והנה הר"ן הקשה על הרמב"ם דכיון דבמלנה עצמה אינה מקודשת אלא בהנאת הרנוחת זמן וא"כ מה לי אם היא בשעת מתן מעות או אח"כ ע"ש ולפענ"ד

לישב דהנה לכאורה קשיא לי דלמה אשה מתקדשת בהנאת הרנוחת הזמן למאן דפוסק כחנן דס"ל בכתובות דף ק"ח דמנדר הנאה רשאי לשלם עבורו החוב דחשיב לי רק כמבריח ארי בעלמא ול"ח הנאה וכן ס"ל שם לחנן דאם פרע חוב אין הלנה צריף לשלם לו דהניח מעותיו על קרן הצבי וכיון דלענין מנדר לא חשבינן ליה הנאה ולמה יהא חשיב פאן הנאה: ובשלומא לדעת ר"ת בתוס' שם דס"ל דדוקא בחוב שאינו ברור פולי האי כעין מזונות דאולי היתה דוחקת ומצמצמת בלי פרעון א"כ איכ"ל דכאן מייירי בחוב ברור אבל לדעת הפוסקים דסוברים פהירושלמי המוכא בתוס' שם דאפילו בבע"ח דוחק וכן דעת הרמב"ם בפ"ז מנדרים וכן פסק בש"ע יו"ד סי' רכ"א סעיף ב' א"כ עמדה הקושיא הג"ל ונראה דזה הי' קשה להרמב"ם ולכך פתב דהרחבת זמן מהני דוקא בתחלת ההלואה ואין פאן מבריח ארי אלא בא ממש לידו הנאה מעליא אבל הרנוחת זמן לאח"ז לא מהני דהוי רק מבריח ארי ומינשב קושית הר"ן: ועפ"ז נראה לי שב לשון הרמב"ם פ"ה מאישות דין י"ג שהבאתי (בסי' הקדום) שהאריף וכ' שאין פאן הנאה בעין ומהרי"ט הקשה עליו טובא ורצה לדייק מזה שאם המלוה בעין תוכל להתקדש בה ע"ש וכבר הקשיתי על דברי מהרי"ט לעיל (בסי' הקדום) וישבתי בענין אחר ואמנם לפמ"ש פאן נראה דכוננת הרמב"ם לישב קושית התוס' רי"ד שהקשה אמאי במקדש במלוה אינה מקודשת הא בכלל קדושין במלוה הוי ליה הנאת מחילת מלוה דהוי פהנאת הרנוחת זמן דאמרינן דמקודשת בי' ולהוי כמלוה ופרוטה דמקודשת בפרוטה ע"ש בתוס' רי"ד וריטב"א אמנם להרמב"ם א"ש דגם בהרחבת זמן בכה"ג אינה מקודשת והטעם משום דהוי רק כמבריח ארי וזה שביאר והאריף הרמב"ם במתק לשונו להסביר ע"ש וא"ש: אמנם דברי הש"ע קשים לי קושיא הג"ל דהרי בש"ע סי' רכ"א סעיף ב' פסק כחנן ואפילו בחוב ברור ואפילו הנה לו משכונן עליו ובש"ע אהע"ז סימן כ"ח סעיף ט' פסק דאפילו לאחר ההלואה יוכל לקדש עם הנאת מחילת מלוה ואמאי הא לא חשבינן לי כמטא הנאה לידו דהוי רק כמבריח ארי ואמאי תתקדש בזה ונראה לי שב דס"ל דלכך מהני דהרי הר"ן בקדושין דף ח' מספקא לי אי מקדש בפחות משו"פ והיא מקבלת בתורת פרוטה ואומרת לדידה הוי כש"פ אי מועיל כמו דאמרי' גבי רב פהנא דשקיל סודר בפדיון הבן ואמר לדידי שנה וכ' הב"ש באהע"ז סי' ל"א סק"ו דאם שנה פרוטה במדי ובמקו"א איכ"ל דמודה הר"ן דמהני קבלתו ע"ש וא"כ איכא למימר ה"נ פיון דיש אנשים דשנה להן זה יותר מפרוטה והיא קבלתו בפרוטה מועיל והוי כמו שילם לחברו מדעתו וא"ש פן נראה לפענ"ד טעמ' דרש"י וסייעתו: ונראה לי הא דהרמב"ם לא ס"ל סברא זו משום דס"ל פיון דקי"ל דבקדושין בעינין דווקא נתן הוא ואמר הוא אבל נתנה היא ואמר הוא אינו מועיל ה"ה דאינו מועיל קבלתו לשוני' ממון דהוי פאלו היא שוויא ממון נאנן בעי' פי יקח ולא פי תקח פן נראה לי להסביר זה להרמב"ם.

אמנם לפי"ז לכאורה קשה. לי מאי פריף לקמן דף מ"ז ע"א על הא דאמרי' על רב דאמר המקדש במלוה אינה מקודשת לימא כתנאי כו' ופריף א"ה אימא סיפא ושוןין במקור ששנה ואי ס"ד דפליגו במקדש במלוה אי מלוה להוצאה ניתנה אמאי קנה ומאי קושיא דלמא לעולם פליגו במלוה להוצאה ולת"ק אינה מקודשת מהאי טעמא וכי תימא פקושית התוס' רי"ד דמ"מ תתקדש בהנאת מחילה דבכלל מאתים מנה י"ל כמ"ש להרמב"ם דהנאת מחילה הוי רק מבריח ארי וכי תימא הא לדידה שנה פיון דמדעתה היא י"ל

דְּקַבְּלָתָהּ לֹא מֵהֵנִי דְבַעֲיִנִין כִּי יִקַּח וְלֹא כִּי תִקַּח וְכָל זֶה בְּקַדוּשֵׁי אֲבָל בְּמִקְחָ וּמִמְכָר דְּאִין קַפִּידָא בְּזֵה וּמֵהֵנִי קִיבֵל עֲלָהּ דְלִדְיָדָא שְׁנֵה כְּמוֹ בְּפִדְיוֹן הַבֵּן וּלְכַף שְׁוִין בְּמִכָּר שְׁנֵה קִנְיָה וּכְקוֹשֵׁי תוֹס' רִי"ד וצ"ע: וְהַנְרָאָה לִישָׁב דְּלִפִּי"ז ע"כ טַעְמָא דְבְּמִכָּר קוֹנָה הוּא מְשׁוּם דְּהוּי בְּמִלְנָה וּפְרוּטָה דְּדַעְתָּה אֲפְרוּטָה וְנָה אִיכ"ל לַת"ק אֲבָל לִי"א דְּאֲמָרִי סוּף הוֹרִיּוֹת דְּסִתָּם י"א הֵם ר' נָתָן וְאִיהוּ ס"ל שָׁם דָּף מ"ח ע"ב דְּמִלְנָה וּפְרוּטָה אִין דַּעְתָּה אֲפְרוּטָה וּע"כ טַעְמָא דְּקוֹנָה בְּמִכָּר מְשׁוּם דְּס"ל מִלְנָה לָאוּ לְהוֹצָאָה נִיחָנָה וּא"כ טַעַם דְּבְּמִכָּר קִנְיָה אִינוּ דוֹמָה לַת"ק מְשׁוּם מִלְנָה וּפְרוּטָה וְלִי"א מְשׁוּם לָאוּ לְהוֹצָאָה נִיחָנָה וְאִיךָ נִקְטַ הַבְּרִייתָא וְשְׁוִין בְּמִכָּר שְׁקִנְיָה דְּמִשְׁמַע דְּתַרְנוּןִיְהוּ שְׁוִין בְּזֵה וּלְכַף מוּקִי לֵה בְּמִלְי אַחֲרִינָא וְא"ש וּבְזֵה מִינְשָׁב הֵיטֵב שְׁיִטַת הֶרֶמְב"ם בְּפ"ה וּבפ"ז מֵה' מְכִירָה דְּפִסְק דְּבְּמִכָּר קוֹנָה בְּמִלְנָה וְהַקְשׁוּ עֲלֵיו מְסוּנָיָא מְפּוֹרָשָׁת הַנָּ"ל דְּפִרִיךְ בְּמִכָּר אֲמַאי קִנְיָה וְלַהַנָּ"ל א"ש הֵיטֵיב דְּשָׁם פְּרִיךְ דְּאִין פָּאן וְשְׁוִין אֲבָל לְדִינָא שְׁפִיר י"ל דְּבְּמִכָּר קוֹנָה דְּהוּי בְּמִלְנָה וּפְרוּטָה וְא"ש וְדַבְּרִי הֶרֶמְב"ם נְכוּנִים: וְאֲפֹשֶׁר לִישָׁב עוֹד דַּעַת הֶרֶמְב"ם דְּכ' דְּאַרְנוּחַ זְמַן הֵינְנוּ בְּתַחֲזִילַת הַלְנוּאָה בְּהַקְדָּם לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רִש"י שָׁם ד"ה הָאִי רַבִּית מְעַלְיָא הוּא שְׁכ' רִש"י וְאֲמַאי קָרִי לִי הַעֲרַמַת רַבִּית וְעֵינִן בְּעֲצָמוֹת יוֹסֵף וּבב"ש ס' כ"ח שְׁכ' דְּמִלְשׁוֹן רִש"י מְשָׁמַע דִּיכּוֹל לְקַדֵּשׁ בְּרַבִּית קַצוּצָה וּכְמ"ש הֶרִיטְב"א אֲלֵא דְּהַקְשׁוּ דַּעַד פָּאן לֹא אָמַר הֶרִיטְב"א אֲלֵא לְאַחַר שְׁנָתָן הַלְנָה לְמִלְנָה הֶרַבִּית אֲזַ שְׁפִיר אִיכ"ל דְּנָהִי דְּקִי"ל רַבִּית קַצוּצָה יוֹצָאָה בְּדִינָיִם הֵינְנוּ בְּתוֹרַת צְדָקָה וּמ"ע דוּחֵי אַחֲרֵי עֲמָךְ אֲבָל כָּל כְּמָה דְּלֵא אַהֲדַר הוּא שְׁלוּ.

אֲבָל מִרִש"י דְּמִשְׁמַע דְּאֲפִילוּ עוֹד קוֹדֵם שְׁנָתָן הַלְנָה לְמִלְנָה דְּאֲז אָסוּר לוֹ לִיטְוֹל הַדִּינָר הַהוּא וְאִפִּי"ה יְכוֹל לְקַדֵּשׁ בּוֹ אֲשֶׁה זֵהוּ תְּקִימָה הָא אִין פָּאן שׁוּם הַנָּאָה הַבָּאָה לִידָה: וְלִפִּי עַנ"ד נִרְאָה לִישָׁב דְּבָרֵי רִש"י דְּכִינּוּן דְּקִי"ל בְּהַנָּאָת הַרְנוּחָתָ זְמַן יוֹכַל לְקַדֵּשׁ בּוֹ אֲשֶׁה דְּהֵינְנוּ לְאַחַר שְׁהַגִּיעַ זְמַנָּה לְפָרוּעַ וְהַרְנוּיִם לֵה וְלְהֶרֶמְב"ם בְּתַחֲזִילָה הַרְנוּיִם לֵה וּלִפִּי"ז אִם הַלְנָה לוֹ לְזְמַן שְׁנָה אוֹ שְׁנַתִּים בְּרַבִּית ד' בְּתַמְשׁ שְׁאֵע"ג שְׁקַצֵּץ עֲמוֹ אָסוּר לוֹ לִיטְוֹל הֶרַבִּית נִרְאָה דְּבַכָּה"ג נְהִי דְּאִין הַלְנָה צְרִיךְ וְאִינוּ רִשְׁאֵי לִיטְוֹן לוֹ רַבִּית מ"מ גַּם הַמִּלְנָה אִינוּ מְחַנְיֵיב לוֹ לְהַנִּיחַ הַמִּלְנָה בְּיַד הַלְנָה בְּשִׁלְמָא בְּהַלְנָה לוֹ בְּלֹא רַבִּית כִּינּוּן שְׁמִשְׁף הַלְנָה קִנְיָאוֹ וְאָסוּר לוֹ לְחַזוֹר עַד שְׁיַגִּיעַ הַזְמַן כְּדַמְסִיק לְמִן דָּף מ"ז ע"ב, אֲבָל בְּהַלְנָה לוֹ בְּרַבִּית הֵן בְּטַעוֹת שְׁפִסְבֵר שְׁרִשְׁאֵי לִיטְוֹל אוֹ אֲפִילוּ בְּמִזִּיד וְעַכְשָׁו מִתְחַרְט וְאִינוּ רוֹצֵה לִיטְוֹל רַבִּית לְעַבּוֹר עַל ד"ת.

עכ"פ בכה"ג יְכוֹל הַמִּלְנָה לְחַזוֹר בּוֹ וְלִיקַח בְּחַזְרָה אֶת שְׁלוֹ וְאִם הוּא הַמִּלְנָה בְּעֵין נִרְאָה דְּבַכָּה"ג מִלְנָה בְּרִשׁוֹת בְּעֵלִים לְחַזְרָה וְהוּי כְּשִׁלּוֹ וְיְכוֹל לְקַדֵּשׁ בּוֹ דְּאֲדַעְתָּא דְּהַכִּי לֹא הַלְנָה: וְהַ"ד אִם הַמִּלְנָה רוֹצֵה לְהַנִּיחַ אֶת מְעוֹת הַמִּלְנָה בְּיַד הַלְנָה אֲלֵא שְׁפַחַת דִּינָר הֶרַבִּית הוּא רוֹצֵה שְׁתַּתְקַדֵּשׁ לוֹ שְׁעִי"ז יְהִי כְּאֵלוֹ קִיבֵל הַדִּינָר וְיִהְיֶה הַמִּלְנָה מְחַנְיֵיב לְהַנִּיחַ לְהַלְנָה מְעוֹת הַמִּלְנָה כִּי אֵאָא שְׁקַבַּע וְלֹא יִהְיֶה יְכוֹל לְתַבְנוּעַ מְמַנּוּ תוֹף זְמַנּוֹ וְא"כ הָרִי הַנָּאָה גְּדוּלָה הִיא וְיְכוֹל לְקַדֵּשׁ בָּהּ אֲלֵא דְּאִיכָּא לְמִימַר כִּינּוּן דְּהוּא לֹא אָמַר דְּמִקְדֵּשׁ בְּזֵה שְׁמִןִּכְרַח לְהַמְתִּין לֵה אֲלֵא שְׁמִקְדֵּשָׁה בְּדִינָר הַהוּא אִיכ"ל דְּאִינָה מְקוּדֶשֶׁת דְּבַהַנָּאָת הַרְנוּחָה לֹא אָמַר וּבַהַנָּאָת דִּינָר הָא הוּי רַבִּית וְאִינוּ רִשְׁאֵי לִיקַח מְמַנָּה וְאִיכ"ל דְּמִקְדֵּשִׁי בִי דְּנָהִי דְּלֵא אָמַר מ"מ הוּי כְּמוֹ מִלְנָה וּפְרוּטָה וְנָה כְּפִינָת קוֹשֵׁי תוֹס' הַ"ש"ס אִי דְּאֲזַקִּיף ד' בַּה' וְקִיֵּדֵשׁ בִּי וְאֲפִילוּ תִימָא דְּמִקְדֵּשָׁת דְּמִמִּילָא הִי בִי פְרוּטָה דְּהַרְנוּאָת זְמַן וְכַדְלַעִיל מ"מ בְּכָה"ג הָא הוּי רַבִּית

מְעַלְיָא וְאִיךָ קָרִי לִי הַעֲרַמַת רַבִּית וְתוּ הֵיִינוּ מְלִנְהּ פִּינוּ דְלֵא הַזְפִּיר פְּלַל הַמְלִנְהּ גְרַע זֶה מְמַלְנָה וּפְרוּטָה וְע"ז מְשַׁנֵּי בְּאוּמַר בְּהֶדְנִי דְאַרְנוּחַ לְהַ זִמְנָא וְא"ש דִּינוּ שְׁל רַש"י: וְעַפִּי"ז מִיּוֹשֵׁב ג"כ דַּעַת הַרְמַב"ם הַנְּ"ל שְׁמִפְרַשׁ אַרְנוּחַ זִמְנָא מְהַנִּי דְוּוּקָא בְּתַחֲזִילַת הַהַלְלוּנָא וְנִהִי דְבִיֶּאֱרַתִּי לְעִיל דַּעַתוֹ מ"מ הָא הַסְּוֵגִיָּא לֹא מְשַׁמַּע פֶּן וְלֵהַנְּ"ל אִיכָּא לְמִימַר דְּהַרְמַב"ם סוֹבֵר מְדַלָּא קְאָמַר אֱלָא לֹא צָרִיכָא בְּאַרְנוּחַ כּו' ס"ל דְּש"ס מוּקִי לְהַ פְּדַמְעִיקְרָא דְקַצְצִי ד' בַּה' וְשׁוֹב הַתְּחַרְט וְשׁוֹב מִיִּדְעַתוֹ וְאִינוּ רוּצָה לְיַקַּח רַבִּית וְשׁוֹב הֵוִי הַמְלִנְהּ בְּרִשׁוּתוֹ לְחַזְרָה וְכֹאֲלוּ לֹא הִלְנָה וְעַדִּינוּ הֵוִי כְּבַעִינוּ וְיִוּכַל לְיַקַּח מִמֶּנּוּ אֱלָא דְאַרְנוּחַ לְהַ זְמַן אִזְ דְּהֵוִי כְּמוֹ שְׁעַת הַלְלוּנָא וְכַמ"ש הַרְמַב"ם וְא"ש וְהָא דְלֵא הֵוִי בְּאַמַּת בַּכַּה"ג רַבִּית קְצוּצָה כְּבַר פֶּרֶש"י מְשׁוּם דְּלֵא שְׁקִיל מִיָּדֵי פֶּן נִרְאָה לְפִי עַנ"ד:

לְעִיל בְּסִי' ג"ח הַבְּאֵתִי דְבָרֵי מַהֲרִי"ק בְּשׁוֹרֶשׁ פ"ט דְּכ' דְּמַלְנָה חֲשִׁיבָא כְּבַעִינוּ וְכַדְבָּר שֶׁהוּא בְּעוֹלָם וְלִכְפֹּד לְכ"ע יְכוּל לְמַחֲוֹל וּמִהַנִּי מְחִילָה בְּמַלְנָה דְּנִהִי דְּהַמְעוֹת אִינוּ בְּעוֹלָם מ"מ הַשְׁיַעֲבוּד הוּא בְּעוֹלָם, וְהֵנָּה רַב דְּאָמַר בְּקִידוּשֵׁינוּ דָּף מ"ז דְּמַלְנָה לְהוֹצֵאָה גִּיתָנָה סְתָמָא קְאָמַר הֵו בְּמַלְנָה ע"פ וְהֵו בְּמַלְנָה בְּשִׁטְרָא אֶפִּילוּ לְמ"ד מְכִירוֹת שְׁטָרוֹת דְּאוּרִינְתָא וְיְכוּל לְמַפְּוֹר מַה"ת הַמְלִנְהּ וְהֵו שׁו"כ וְלְכֹאֲרָה קֶשֶׁה לִי לְמָה בְּאַמַּת סוֹבֵר רַב דְּהַמְקַדֵּשׁ בְּמַלְנָה אִינָּה מְקוֹדֶשֶׁת הָא אִשָּׁה מְתַקְדָּשֶׁת בְּכֶסֶף וּבְשׁו"כ וְנִהִי דְלַעֲנֵן הַקְּדָשׁ וּפְדִיוֹן בְּכוֹר מְמַעֲטִינֵינוּ לְהוּ מְשׁוּם דְּאִין גּוּפֵן מְמוֹן וְלֹא דְמִי לְשִׁאָר מְמוֹן דְּהֵוִי שׁו"כ מְצַד עֲצָמוּ מ"מ הֵיִינוּ דְוּוּקָא הִיכָא דְגַלִּי קְרָא בְּכִלְי וּפְרֻטִי אוּ רִיבּוּיָא וּמִיעוּטָא וְהַתּוֹס' רִישׁ קִדּוּשֵׁינוּ בַד"ה בְּפְרוּטָה וּבְשׁו"פ פְּתַבּוּ דְּבִקְדוּשֵׁינוּ דְשׁו"כ בְּכֶסֶף יִלְפִינֵינוּ מְעַבְד עֲבָרֵי אוּ מְגִינְקִין דְּכַתִּיב יָשִׁיב לְרַבּוֹת שׁו"כ וּבְעַבְד עֲבָרֵי וּבְגִינְקִין נִרְאָה דְגַם בְּשִׁטְרוֹת יְכוּל לְשַׁלֵּם כְּפִי הַנִּרְאָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' שָׁם וְכַמ"ש שָׁם הַר"ן בְּרִישׁ מ"ס דִּיּוּכַל לְקַדֵּשׁ אִשָּׁה בְּקַרְקַע: וְכֵן מוֹכַח בְּשִׁמְעֵתִין דִּיּוּכַל לְקַדֵּשׁ אִשָּׁה בְּשִׁטְרָא דְאֵע"ג דְּשִׁטְרָא חֲשִׁיב בְּעַלְמָא פְּקַרְקַע וְכַדְאָמַרִי ר"פ שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן וְגַם בְּמַלְנָה ע"פ לְפִי מַאי שְׁתַּקְנוּ חֲכָמִים דִּיּוּכַל לְהַקְנוֹת בְּמַעֲמַד"ש מְקַרִי שְׁוֹה כְּסָף.

וְא"כ קֶשֶׁה לְמָה אִינָּה מְתַקְדָּשֶׁת בְּחֹב אוּ בְּשִׁטְרָא דִּידִיָּה הָא נוֹתֵן לְהַ שְׁוֹה כְּסָף: אָמְנָם גּוּף הַקְּוֹשֵׁיָא כְּבַר הַקְּשׁוֹ הַתּוֹס' לְקַמֵּן ד"ה לְעוֹלָם דְּמ"ש וְתִי' פִּינוּ דְלֵא בְּא עֵתָה שׁוּם הַנָּאָה לִידָה מְחַדֵּשׁ לֹא הֵוִי קִנְיֵן דְּקִנְיֵן בְּכַדִּי בְּלִי שׁוּם מְעַשָּׂה חֲדָשׁ לֹא אֲשַׁכְּחִי.

וּבְזָה נִרְאָה ג"כ לְיִשְׁב לְשׁוֹן הַרְמַב"ם בְּפ"ה מְאִישׁוֹת דִּין י"ג דְּהַאֲרִיךְ בְּלִשׁוֹנוֹ וְהַמַּהֲרִי"ט הַקְּשָׁה עָלָיו וְכַבֵּר הַבְּאֵתִיו לְעִיל (בְּרִישׁ סִי' ג"ח) וְנִרְאָה דְכִינֵן ג"כ עַל דְּבָרֵי הַתּוֹס' הַנְּ"ל וְלִיִּשְׁב קְוֹשֵׁיָא הַנְּ"ל וְנִהִי דְר"י ס"ל ב"ב דָּף צ"ד דְּבַהֲהוּא הַנָּאָה דְאַתִּי לִי מְמִילָא מְקַנָּה גְּמִי נְפִשִׁי עַכ"פ הֵיִינוּ בְּנוּלְד עֵתָה עִי"ז מְעַשָּׂה חֲדָשׁ: וְעַפ"י הָאָמּוֹר לְמַעְלָה קְשִׁיָא לִי ע"ד הַרְמַב"ן בְּמַלְחָמוֹת דָּף ל"ו ע"ב גְּבִי חֲנֵן בִּישָׂא דְמַבִּיא רֵאִי דְמַלְנָה מְקַרִי דְבַר שְׁאִינוּ בְּעוֹלָם דְאֵל"כ לְמָה אִינָּה מְתַקְדָּשֶׁת בְּמַלְנָה וּלְפִי מ"ש בְּשֵׁם הַתּוֹס' אִין דְּבָרֵינוּ מְוַכְרְחִים דְאַפִּילוּ מְקַרִי דְבַר שְׁבָא לְעוֹלָם מ"מ פִּינוּ דְלֵא מְטָא הַשְׁתָּא הַנָּאָה לִידוֹ אִינָּה מְקוֹדֶשֶׁת וְדַבְּרֵי הַתּוֹס' מְוַכְרְחִין וְצ"ע עַל הַרְמַב"ן.

וְלְכֹאֲרָה קְשִׁיָא לְפִי מַאי שְׁהַסְּבַרְתִּי לְפִי דַּעַת הַתּוֹס' א"כ אִיךָ אֶפְשָׁר לֹמַר לְרַש"י וְתוֹס' לְעִיל דָּף ו' דְאִי מְקַדֵּשׁ בְּהַנָּאָת מְחִילַת מַלְנָה מְקוֹדֶשֶׁת וְאֶמַאי הָא לֹא מְטָא הַנָּאָה לִידָה מְחַדֵּשׁ וְצ"ל דְּנִהִי אִם מְקַדֵּשׁ בְּמַלְנָה עֲצָמָה אִינָּה מְקוֹדֶשֶׁת דְּכַבֵּר הִיתָה הַנָּאָה זֶה בְּיָדָה מ"מ

היא דואגת איך תשלם וזילא נכסי דידה וע"י המחילה היא נפטרת מזה הצער וכאת
הנאה זאת עתה מחדש לידה אלא שאם מקדשה במלנה עצמה אין דעתו ודעתה על ההנאה
הזאת ורק דעתם על המלנה עצמה וזה הוא מפבר בידה משא"כ במקדשה בהנאה זו
שפוטרה מצער ודאגה וזילא נכסיה ובהנאה זאת שנה יותר מפרוטה א"כ בא הנאה חדשה
לידה ומקודשת: איברא דלפי"ז לכאורה קשה אפילו במקדשה במלנה תהא מקודשת
מצד הנאת מחילת מלנה מצד שלשה טעמים א' לפי מ"ש הנמוק"י בב"מ דף י' בהא
דאמרי' גבי נפל על הפאה דגלי דעתה דבנפילה ניחא לי דלקני ולא בד' אמות כ' הנמוק"י
בשם הרא"ה דזה אמרי' דווקא בקנין ד' אמות דרבנן מועיל באי אמר אי אפשי אבל
בקנין דאורייתא אפילו אי מגלה דעתה דבזה ניחא לי דלקני ולא אידה דאורייתא אפי"ה
נקנה וא"כ ה"נ הא ילפינו קנין קדושין מקנין שדה ודינו כמהו וקדושי כסף הא קי"ל
דהו דאורייתא דכבר השיג רש"י ז"ל על המפורשים בריש פתובות דהא דאמרי' תינח
קדיש בכסףא כו' משום דכסף קדושין דרבנן וכו' הרמב"ם שקרא אותן דברי סופרים
מ"מ מה"ת הם וא"כ קשיא פנ"ל.

ונהי דמנשכחת לה דלפעמים ההנאת מחילת מלנה לית בה שנה פרוטה וכעין שהסביר
בהגהות התוס' פי"ד בקדושין דף ו' מ"מ קשיא איך סתם ופסק למלתה דמקדש במלנה
דאינה מקודשת ולעולם משמע וצ"ע: שנית קשיא עפ"י דברי הרא"ש שכ' לעיל פ"ק
אות כ' דאם השאיל טבעת לחברו לקדש בו אשה וקידש בו מועיל אע"ג דאין מקדשין
בטבעת שאולה מ"מ כיון דאנו רואין שרצונו שיהי' לאיש הזה טבעת אמרינן דגמר
בדעתו שאם לא יהא סגי בשאלה את הטבעת יהא הטבעת שלו במתנה ע"מ להחזיר
ובאומדנא זו היא מקודשת וא"כ גם כן נימא אומדנא זו דגמר בדעתו אם אינו מועיל
הקדושין במלנה תתקדש בהנאת מחילת המלנה.

ואפשר כיון דעפ"י לישנא דידה אינה מקודשת גרע טפי וכעין שכ' הרשב"א בחידושי
למס' גיטין דף, דבמתנה תנאי שאינו פדינו גרע מגילויי מילתא דשמא גילה מילתא דאין
רצונו באותו דבר ולכך בחר לשון גריעא עיי"ש.

ועוד י"ל דס"ל להרא"ש ז"ל דאומדנא אינו מועיל בקדושין דבעינן דווקא דבר ברור
כמו עדי נפשות דלא מהני מאומדן וכדעת הרשב"א המוכח באהע"ז סי' מ"ב סעי' בהגה"ה
ועיי"ש בב"ש ס"ק י"ב משא"כ שם בטבעת שאולה אין האומדנא על הקדושין דהקדושין
הם ברורים אלא דקנין הטבעת לא הי' אלא אומדנא ולענין קנין קודם הקדושין בנודאי
הוי ממוני' ומועיל אומדנא ומינשב קושטיא זו שהקשינו לדעת הרא"ש: אמנם עפ"י ז'
יתחדש לי קושטיא חדשה דמאי פריה עלי' הא דאמרינן לימא כתנאי.

ותסברא ושוןן במקר דקנה ואמאי, ומאי קושטיא דהרי לת"ק דאינה מקודשת ולא תלינין
באומדנא הוא משום דעדי קדושין הוי פעידי נפשות ולא סגי באומדנא אבל במקר קנה
וכקושטיא דלעיל דאיכא אומדנא שכ' הרא"ש הנ"ל ובמקר לכ"ע מועיל אומדנא ולכך
לכ"ע קנה.

מיהו יש לישב זה דנהי דלפעמים אית בי' שו"פ בהנאת מחילת מלנה אבל אם לית בי'
שו"פ לא שייך זה וא"כ איך מסיים הברייתא ושוןן במקר כו' הא לא שוןן דלת"ק במקר
מהני לפעמים אם יש בהנאת מחילת המלנה שו"פ ולפעמים אינו מהני משא"כ ליי"א

דס"ל דמלנה קונה מועיל בכל גונוי וא"כ אינם שוין וא"כ תני ושוון ופריד שפיר ועפי"ז אתי שפיר דברי הרמב"ם שכתב בפרק ה' מהלכות מכירה דהקונה במלנה קנה ופסק דהמקדש במלנה דאינה מקודשת והקשו עליו הרי הסוגיא מדמה לה ולהנ"ל אתי שפיר דגבי מִכָּר איכ"ל אַנְמִדְנָא וְקוֹשֵׁית הַש"ס רק על הלשון ושוין: מיהו גם זה אינו מספיק קדא איה פהא לפעמים לית בהנאת המחילה שו"פ והב' דכבר פתבתי לעיל (סימן נ"ח ונ"ט) דלהרמב"ם אינה מקודשת בהנאת מחילת מלנה וא"כ הה"ד דאינה נקנה וא"כ נהי דלהש"ע י"ל פן אבל להרמב"ם לא סגי זה ועוד יש להקשות כיו"ב פמו שהקשיתי לעיל ע"ד הרא"ש פן יש להקשות ע"ד הדו"פ שכ' הטעם דמקדש במלנה ופרוטה אַמְרִי' דדעתה אפרוטה דאדם יודע שאין מקדשין במלנה וגמר דעתה אפרוטה א"כ לדידן עמדה קושית התוס' רי"ד לעיל דף ו' דבמקדש במלנה נימא דדעתה אהנאת מחילת מלנה ול"ש תי' של התוס' רי"ד משום דאינו בעין הא.

אמרין א"א מוציא דבריו לבטלה מיהו זהו יש לישיב לדידן דר"ע הוא דס"ל פן בעירוין דף דא"א מ"ד לבטלה אבל רבנן פלינו עלי' אלא שהריטב"א כ' בכתובות דלרבנן לית להו דר"מ דוקא אם צריך לשנות לשונו פגון בערף פלי עלי ולפ"ז בשלמא באומר דמקדש במלנה ופרוטה איכ"ל כדברי הפרישה הנ"ל אבל אם אומר דבמקדש במלנה צריכין אנו לשנות את לשונו לא קי"ל כר"מ: מיהו אפתי לר"מ עכ"פ הוי מקודשת ולקמן מוכח דגם לר"מ אינה מקודשת ויש לישיב דהרי כת' הריטב"א לקמן דכאן היכא דאינו נוטן בידה לא מהני שתיקה וצריך שתאמר הן וא"כ י"ל הן אדם אומר על מאי שפירש חבירו אבל על מחשבת חבירו אפילו איכא אנמדנא מ"מ אין הן אלא על מאי שפירש וכיוצא בזה שמעתי מפרו הגאון בעל חת"ס זצ"ל לענן אמן פמוציא שבועה מפיו לישיב דברי ר"ת המובא בר"ן בריש נדרים ע"ש ואבין איברא דלפ"ז ג"כ תקשה מאי פריד ממפר דלא בעינן הן איכא למימר פקושא הנ"ל.

מיהו ת' שכת' לעיל א"ש גם פאן ואפשר לתרץ עוד דהסוגיא קאי לרב דס"ל בב"מ דף מ"ח ערבון אינו קונה אלא פנגדו ואיה קנה ובזה ג"כ הי' מיושב הקושיא על הרמב"ם הנ"ל: סימן סא הנה פבר פתבתי בסי' הקודמים לתרץ דברי הרמב"ם שפסק בפ"ז ממכירה שמלנה קונה במקר אע"ג דפסק בפ"ה מאישות דהמקדש במלנה אינה מקודשת והנה לכאורה דברי הרמב"ם מיושבים ע"פ דברי התוס' ב"מ דף טז ע"א ד"ה האי שטרא כו' שכ' דאיכ"ל דזה דאמרין ושוין במקר שזה קנה היינו במלנה דאחרים ובאשה ס"ל לת"ק דאינה מקודשת היינו נמי במלנה דאחרים ומשום דלא סמכה דעתה משא"כ במקר וע"ש במהרש"א דסוגיא דכאן קאי לס"ד וא"כ למסקנא איכא לאוקמי' במלנה דאחרים ובזה מיושבין דברי הרי"ף שהקשו עליו דהרי"ף אינו מביא תי' הש"ס על הווסברא דמוקי לה במנה חסר דינר ומשום פסיפא למיתבע ולהנ"ל א"ש דס"ל דלפי המסקנא אינו מוכרח חילוק זה דאיכא לאוקמי' הברייתא במלנה דאחרים: ולפי"ז י"ל נמי דדוקא לס"ד דסבר דאפי' במלנה דאחרים א"י לקדש ולא לקנות עי"ז ע"כ דסבר דמלנה פאלו אינה בעולם ולא שייך בה קנין ומכר וממילא פונדאי גם במקר לא קנה ע"י מלנה בין במלנה דידה ובין במלנה דאחרים וכעין שהבאתי בסי' הקדום בשם הרמב"ן במלחמות בב"ק אבל למסקנא דבמלנה דאחרים לולא דלא סמכה דעתה הוית מתקדשות בה וגם תוכל לקנות בה והוי פדבר שיש בו ממש והוא בעולם והשיעבוד

בעולם ונהי דאפ"ה ס"ל דבמלנה דידה אינה מתקדשת בה, וע"כ או דהוא מגזה"כ דבעי קיחה או משום דבעינן דומיא דכסף השדה קח ממני או משום דאצל האשה אין ראוי שתהא מתקדשת במלנה דהיינו בשיעבוד דידה דהרי אדרבה ע"י הקדושין מתחלת להיות משועבדת לבעלה היא ונכסיה והו"ל נכסי פנכים שפלו לה משנתארסה דס"ל לב"ה ר"פ האשה שפלה דלא תמפנר ולכה הוי פאלו לא קבלתה פלום.

משא"כ במקר דבא לידו מחילת השיעבוד ולפ"ז בנדאי יש סברא לחלק בין אשה לקנין וא"ש הברייתא וא"ש פסק הרמב"ם ה"ל דאע"ג דבקדושין לא קנה במקר קנה דבא השיעבוד לידו ע"י מחילת השיעבוד וגם א"ש שיטת הרי"ף דלפי האמת א"צ לאוקמי במקנה חסר דין ולחלק בין חסר טובא לחסר דין דכסיפא טפי פן נלפענ"ד נכון: ועוד נראה לומר דגוף הדבר אי קונין במלנה תליא בפלוגתא דר"י ור"ל דלר"י דס"ל דמטלטלין עיקר הקנין בכסף דבא ליד המוכר שיווי החפץ ולא תליא במיד ליד איכ"ל דבקרקע דהניחו על הד"ת גם בהלואה קונה פינו דשיווי הדבר בא לידו ואינו מחוסר גובינא אבל ר"ל דס"ל דבמטלטלין הקפידה התורה דבעינן דוקא משיכה מיד ליד בתורת קנין לענין מטלטלין ונהי דבקרקע לא שייך זה מ"מ בעינן שביבוא המעות מיד ליד שישמשן המוכר המעות מיד הלוקח ולכה לדידן אתי שפיר דבמלנה אפילו היא חשיבא בא לעולם אין קונין בה ובזה מוכן דברי הש"ס בב"מ דף מח ע"א דאמרינן קרא מסייע לר"ל מדלא אהדרינן תשומת יד ומשם הוכיח השמ"ק והפנ"י שם דבמלנה קונה ולה"ל א"ש דזה גופי' תליא זה בזה דלר"י קונה בהלואה לפי האמת דהלואה הוי כמו שהיא בעולם אבל לר"ל מיחסרא משיכה ולא קנה במלנה אפי' במשכון דאיכ"ל דמקרי לא מיחסרא משיכה לפמ"ש הנמוק"י בב"מ דף ד' בשמעתין דהילך דבמשכון לא שייך משיכה ע"ש מ"מ בעינן משיכת הכסף: והנה בסוגיא דב"מ דף מח ע"א משמע מפשטות הסוגיא דרב סובר כר"ל מדאמר שם דוקא פלן דלא מיחסרא משיכה קונה מעות נהי דלר"י מוקמי' לה בבב"מ נכרי אבל פשטא דלישנא דרב לא משמע פן אלא משמע דס"ל כר"ל ולכה לדידן שפיר קאמר הש"ס ותסברא למה במקר קנה אבל לדינא דקיי"ל דכסף קונה כר"י שפיר פסק הרמב"ם דנהי דלענין קדושין בעינן שביבא דבר חדש לידה וכמ"ש התוס' בקדושין דף מז ע"ב ד"ה לעולם ונהיינו מטעם ה"ל או מקיחה קיחה או משום דגם עכשיו משועבדים נכסי' משא"כ במקר לא בעינן שתבוא מיד ליד כנלפענ"ד: ולפי מ"ש לכאורה נסתר תי' העצמות יוסף במ"ש על הא דאמרי' שם בגמרא ואלא הא דאמר ר"א התקדשי לי במנה כו' והקשה בע"י אטו גברא אנברא קא רמית ודלמא ר"א לית לי דרב ותירץ דבלא"ה ע"כ צריך לאוקמי' הברייתא פדלעיל ע"ש ולפמ"ש דעיקר קושית הש"ס לרב לשיטתו וכן קשה לפמ"ש מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחיו"ד סי' קל"ד דעיקר הקושיא רב לשיטתו דליף לעיל קדושי כסף מויצאה חנם אין כסף עמדה קושית הע"י וצ"ע וצ"ל דקושית הש"ס מדסתם לעיל משמע דליכא מאן דפליג והנה לפי תירץ ר"נ דאמר הונא חברין מוקי לה במילי אחרא דמייירי במקנה חסר דין לכאורה קשה לרב דאמר ערבון רק פנגדו קונה וא"כ איך אלא בברייתא שבמקר קנה דלפמ"ש צריכין לתרץ דיהא ניקח אליב' דרב וצ"ל שפאמת קונה רק פנגדו ואדרבה אפשר לכונן בזה לשון הברייתא שאמר שזה קנה והפנונה היינו רק פנגדו קנה:

עוד בְּסוּגְיָא הַגְּל בְּקַדוּשֵׁין דְּרַף מ"ז ע"א בְּש"ס הַתְּקַדְשֵׁי לִי
בְּפַקְדוֹן שְׁיֵשׁ לִי בְּיַדְךָ אִם נִשְׁתַּיִיר מִמֶּנּוּ שׁו"פ מְקַדְּשֵׁת.

כַּת' הָרָא"ש דְּדוֹקָא בְּלֹא יַדְעָה הַסְּכוּם שֶׁהִיא בְּהַפְקָדוֹן ע"ש וְהַב"ש הַקְּשָׁה עָלָיו דְּאֶפִּילוּ
אִי יַדְעָה מֵאֵי הוּי הָרִי הַבְּרִייתָא מִיְיָרִי בְּקַבְלָה אַחֲרֵי וְהִיא מְחַוֵּיבָת לְשַׁלֵּם הַגְּנֵבָה
וְהַאֲבֵדָה וְהוּי לִי פְּמִלְנָה וּפְרוּטָה דְּהֵדִין דְּמְקַדְּשֵׁת ע"ש שְׁתִּי דְּשָׂמָא אֵינָה רְוֹצִית לְהַתְּקַדֵּשׁ
בְּמִלְנָה ע"ש וְזֶה קֶשֶׁה קֶצֶת דְּכִינּוֹן דְּהִיא מְחַוֵּיבָת לְשַׁלֵּם מִיָּד לְבַעַל הַפְּקָדוֹן א"כ הוּי פְּאֵלוּ
נִתְּן לָהּ עֵתָה דְּהַפּוּכִי מְטָרְתִי לְמָה לִי בּוֹדָאִי אִם הִיא הַפְּקָדוֹן דְּבָר שֶׁהִיא לֹא שְׂכִיחַ וְשִׁינְךָ
עֵינֶיהָ נִתְּנָה בּוֹ הוּי א"ש אֲבָל בְּסֵתָם פְּקָדוֹן דְּבָר הַמְּצוּי לְקִנּוּת בְּשׁוּק מֵאֵי לִי הֵן וּמֵאֵי לִי
דְּמִיָּהוּ: וְלִי נִרְאָה לְפַמ"ש לְמַעְלָה (בְּסִי' ס') דְּהִדְרִישָׁה כ' דְּהִטְעַם דְּדַעְתָּה אַפְרוּטָה מְשׁוּם
דָּא"א מוֹצִיא דְּבָרֵיו לְבִטְלָה אוֹ פְּטַעַם שְׁפָתַב הַתּוֹס' רִי"ד לְעֵיל דְּרַף ו' דְּמִסְתַּמָּא דַּעְתָּה
אֲמִידִי שֶׁהִיא בְּעֵין וְלֹא שְׂבִיק מִיָּדִי דְּבַעֲיָן וִיחָה דַּעְתָּה אֲמִידִי דְּאֵינּוּ בְּעֵין וְזֶה שְׁיִנְךָ בְּיַדְע
שֶׁהִיא מְלִנָּה אֲבָל פְּאֵן דְּנִמְצָא שְׁנִגְנָבָה אֲבָל בְּשַׁעַת קְדוּשֵׁין לֹא יַדְעָה א"כ ל"ש טַעַם זֶה
וּמִמִּילָא דַּעְתּוֹ וְגַם דַּעְתָּה גַם אֲמִלְנָה וּבְמִלְנָה אֵינָה מְתַקְּדֵשֶׁת פֶּן נִלְפַעַנ"ד וְהִנֵּה הָרִיטְב"א
פְּתַב דְּאֶפִּי בְּיַדְעָה הַסְּכוּם הִיא מְקַדְּשֵׁת דְּבְכָלֵּל פְּקָדוֹן שְׁיֵשׁ לִי בְּיַדְךָ מִשְׁמַע דְּמְקַדְּשָׁה
בְּמֵאֵי שֶׁהִיא עֵתָה בְּיַדְעָה וְנִהִי דְּכּוֹנְנָתָה הִיא עַל הַחֲפִץ עֲצָמוּ מ"מ הוּי כְּדָבָרִים שְׂבִלְבֵּל וְאֵינָם
דְּבָרִים כְּדָאֲמַרִּינוּ לְקַמֵּן דְּרַף נָא: שָׁם ע"ב בְּתוֹס' ד"ה אֲלֵא כו' וִי"ל דְּרִשְׁב"א מִיְיָרִי שְׁלֹא
שְׁלַח בּוֹ יָד כּו' וְהַקְּשָׁה הַמְהַרְש"א דְּלָמָּה נִקְטַת הַת"ק אַע"פ שְׁנִשְׁתַּיִיר שׁו"פ לִינְקוּט רְבוּתָא
טְפִי אֶפִּי כּוֹלוֹ פְּאֵן אֵינָה מְקַדְּשֵׁת לַת"ק פִּינּוֹן דְּלְהוֹצֵאָה נִיחָתָה ע"ש וְיֵשׁ לִינְשֵׁב עַכְמ"ש
לְעֵיל (בְּרִישׁ סִימָן נח) ע"פ דְּבָרֵי הַב"ח בַּחו"מ ס' צ"ו שְׂכ' דְּבִלּוּקָת סְחוּרָה כ"ז שֶׁהִיא
בְּעֵין הִיא כְּאֶפִּוּתִיקוֹ וְהוּי כְּמִשְׁכּוֹן וּבְקִידָשׁ בְּמִלְנָה שְׁיֵשׁ עָלֶיהָ מִשְׁכּוֹן דַּעַת הַתּוֹס' לְעֵיל
דְּרַף י"ט דְּאֶפִּי בְּלֹא הַחֲזִיר לָהּ הַמִּשְׁכּוֹן דְּמְקַדְּשֵׁת דְּהוּי כְּמִלְנָה בְּעֵין וְאֶפ"ה ס"ל לְרַב
דְּאֶפִּי בְּכַה"ג אֵינָה מְקַדְּשֵׁת דְּמִלְנָה לְהוֹצֵאָה נִיחָתָה וְלֹא פֶּא עַכְשָׁיו הִנְאָה לִיָּדָה וְכִמוֹ
שְׂבִיָּאָר הַרְמַב"ם וְכִמוֹ שְׁפָתַתִּי לְעֵיל (רִישׁ ס' נ"ח וּנ"ט) וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין הַגִּיעַ
זְמַן הַפְּרַעוֹן וְהַמִּלְנָה עַדִּין בְּעֵין אִי הוּי אֶז אֶפִּוּתִיקוֹ וְעוֹמֵד לְגַבּוֹת וְאִי כְּגַבּוֹי דְּמִי וְא"כ
הַפּוּכִי מְטָרְתִי ל"ל אִיכ"ל דְּגַם לְרַב יוֹכַל לְקַדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה וְא"כ בְּכַה"ג אֵינָה מְקַלְתָּא
דְּפִסְקָא דְּבַכְה"ג הוּי כְּבָא לִיָּדָה דְּבָר חֲדָשׁ דְּמִי וְלָכֵךְ נִקְטַת הַת"ק דְּוֹקָא בְּמִלְנָה דְּלֹא נִשְׁתַּיִיר
כּוֹלוֹ אֲלֵא שׁו"פ דְּאֶפִּילוּ אִי הַפְּרוּטָה חֲשִׁיב פְּעוֹמֵד לְגַבּוֹת מ"מ לֹא הוּי כְּמִלְנָה וּפְרוּטָה
דְּהִיא בְּעֵין מִשְׁא"כ לְרִשְׁב"א וְשְׁפִיר נִקְטַת בְּדוֹקָא: בְּתוֹס' ד"ה אֲלֵא הָא דְּאָמַר ר"ה
כו'.

אֲבָל לְהַתְּחִיב בְּאֶנְסִין כּו' כְּדֵאִתָּא בְּפ' הַשּׁוֹאֵל כּו' לְכַאוּרָה קֶשֶׁה בְּפִשְׁטוּת הוּי מְצִי
הַתּוֹס' לְהִבִּיא רִאִי דְּהָרִי ר"ה סוּבְר ב"מ דְּרַף מַג ע"א בְּהַנּוֹתוֹן מְעוֹת לְשׁוֹלְחָנֵי מוֹתְרִין
דִּישְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵן דְּהֵדִין אֶפִּי אִם לֹא שְׁיִמֵּשׁ חֲזִיב בְּאֶנְסִין ע"ש וְצ"ע: בְּש"ס שָׁם לְעוֹלָם
בְּמִלְנָה דְּאֶחָרִים וְהָכָא בְּמִלְנָה בְּשִׁטְר וּבְמִלְנָה בַּע"פ קָא מִיפְּלִגִי כּו' הִנֵּה הַרְמַב"ן בְּחִידוּשָׁיו
לְב"ב דְּרַף עַז בְּשִׁמְעָתִין דְּאוֹתִיּוֹת נִקְנּוֹת בְּמִסְיָרָה הַקְּשָׁה מְפָאֵן עַל דַּעַת הָרִי"ף וְסִייעָתוֹ
שְׂכ' דְּלָכֵךְ ס"ל לְשִׁמּוּאֵל שִׁט"ח שְׁמָכְרוּ דִּיּוֹכַל לְמַחְלוֹ הוּא מְטַעַם דְּמְכִירוֹת שְׁטָרוֹת דְּרַבְּנָן
וְהַקְּשָׁה א"כ אִיךָ אֲמַרִּינוּ פְּאֵן לַר"מ דְּמְקַדְּשֵׁת לְחַד לִישְׁנָא דְּתַרְנוּיָהּ ס"ל כְּשִׁמּוּאֵל אֲלֵא
דְּפִלְגִי אִי סְמָכָה דַּעְתָּה וְהַקְּשָׁה פִּינּוֹן דְּס"ל כְּשִׁמּוּאֵל א"כ ס"ל דְּמְכִירוֹת שְׁטָרוֹת דְּרַבְּנָן
וְאִיךָ אֲמַרִּינוּ דְּמְקַדְּשֵׁת דְּמִשְׁמַע דְּמַה"ת מְקַדְּשֵׁת ע"ש וְדְּבָרֵיו תְּמוּהִים וְכַבֵּר הַקְּשׁוּ עָלָיו

דְּהָא גַם בְּמִלּוּה ע"פ פְּלִיגוּ וְאֶמְרִינּוּ דְּפִלְיָגוּ בְּמַעַמ"ש וְזֶה וְדָאֵי לַכ"ע רַק מְדַרְבְּנֵן כְּמִבְּנֵן אֶרְבָּא
בְּכַ"מ דְּגִיטִין דְּרַף יג וְאֶפ"ה אֶמְרִי דְּמִקְוֵי דְּשֵׁת אַע"ג דְּהוּי רַק מְדַרְבְּנֵן וּבְחִי לְסוּגְיָא דְּאוֹתִיּוֹת
נְקוּוֹת בְּמִסְרָה כְּתִבְתִּי ב' יְשׁוּבִים לְזֶה ע"ש: וְיֵשׁ לִישָׁב עוֹד ע"פ מַאי שְׁהִקְשָׁה הַפְּנִי
בְּגִיטִין דְּרַף יג ע"ב דְּרַצָּה מִתְחַלָּה לְוֹמֵר הַטַּעַם מְשׁוּם דְּהוּי כְּאֵלוּ אֶמְרֵי מְשַׁתְּעֵבְדָּנָא לָךְ
וּלְכָל מַאן דְּאִתִּי מִתְמַתְּדָה וְהִקְשָׁה ע"ז אֶלָּא מַעַתָּה הִקְנָה לְנוֹלְדִים מַאי הָא הוּי לְדָבָר שְׁלֵא
בָּא לְעוֹלָם וְאֶמְרֵי ר"ה דְּלֵא קְנָה וְכ' הַתּוֹס' דְּהִקְוֵי בָּרַק לַר"ה אֶבְל לַר"נ מוֹעִיל אִפִּי
לְדָבָר שֶׁלֹּב"ל אִם אֶמְרֵי לְכַשְׁיָהּ בְּעוֹלָם וְלֵא קִשָּׁה קוֹשְׁיַת הַש"ס וְהִקְשָׁה הַפְּנִי הָא אֲנִי
קִי"ל כַּר"נ וְא"כ מוֹעִיל בְּשִׂאוֹמֵר לְכַשְׁיָהּ בְּעוֹלָם וְא"כ לְדִידֵיךְ שְׁפִיר אִיכ"ל דְּמַעַמ"ש
מְדִינָא קוֹנָה מְשׁוּם דְּהוּי כְּאֶמְרֵי מְשַׁתְּעֵבְדָּנָא לָךְ כּו' וְהִנִּיחַ בַּצ"ע ע"ש וְכֵן יֵשׁ לְהִקְשׁוֹת
לְשִׁיטָה הַמּוּבָא בַּחו"מ ס' ר"ג סְעִיף בְּמִקְנָה דְּבָר שְׁאִין חָל עָלָיו קוֹנֵן חֲלוּפִין עִם דְּבָר
שְׁנִקְנָה בְּחֻצּוֹתֵי אֶמְרִינּוּ מִיגוּ דְּחִינִיל וְנִקְנָה הָאֵי נִקְנָה נְמִי אִידֵךְ וְהַסְמ"ע שָׁם כְּתִב דְּלַעֲנִין
דְּבָר שֶׁלֹּב"ל לֵא מְהִי מִיגוּ אֶבְל הַשְּׁעָה מ' הִבִּיא דְּעָה דַּס"ל דְּגַם בְּדִשְׁלֵב"ל אֶמְרִינּוּ כֹּן
וְא"כ עֲמָדָה קוֹשְׁיָא זֹו לְשִׁיטָה הַזֹּאת אֶמְרֵי קִי"ל דְּמַעַמְד"ש הוּי כְּהִלְכְּתָא בַל"ט: מִיְהוּ
לְדַעַת הַרְמַב"ן לְפִי מַאי שְׁהִבִּיא הַר"ן שָׁם ס"ל דְּאֶפִּי כְּאֶמְרֵי מְשַׁתְּעֵבְדָּנָא לָךְ כּו' אִינוּ
מוֹעִיל מְשׁוּם דְּתִלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא דְּבְרִינָה וְאֲנִי קִי"ל דְּאִין בְּרִינָה וְלִפְיָךְ אִינוּ מוֹעִיל אִפִּי
כְּאֶמְרֵי מְשַׁתְּעֵבְדָּנָא לָךְ וְלִכְךָ לְדִידֵיךְ דְּקִי"ל אִין בְּרִינָה א"ש דְּחֻשִׁיב מַעַמ"ש כְּהִלְכְּתָא
בְּלֵא טַעְמָא וְא"כ שָׁם דְּקֵאֵי לְרַב דַּס"ל בְּבִינָה לַח ע"ב דְּיֵשׁ בְּרִינָה וְלִדִּידֵיךְ שְׁפִיר אֶמְרֵי
דְּאִי אֶמְרֵי מְשַׁתְּעֵבְדָּנָא לָךְ כּו' הִי מוֹעִיל מְדִינָא אֶבְל לְדִידֵיךְ דְּקִי"ל אִין בְּרִינָה שְׁפִיר אֶמְרִינּוּ
דְּהוּי מְלִתָּא בְּלֵא טַעְמָא מְשׁוּם דְּקִי"ל בְּדִאוֹרֵינָתָא אִין בְּרִינָה: וְנִהִי דְּהַר"ן שָׁם בְּגִיטִין
הַשִּׁיג עַל הַרְמַב"ן בְּזֶה הַרִי הַפְּנִי לֵא הִקְשָׁה לַכ"ע כֹּן אֶלָּא לְפִי הַתּוֹס' וְסִינְיַעְתֶּם וְאִינְהוּ
אֶפְשָׁר דַּס"ל כְּדַעַת הַרְמַב"ן וְעַפ"ז א"ש דְּהַרְמַב"ן לְשִׁיטָתוֹ כִּינּוּ דַּס"ל דְּזֶה תִּלְיָא בְּבְרִינָה
וְגַם הַרִי אֲנִי קִי"ל כַּר"נ וְאֶפִּי לְדַשְׁב"ל מוֹעִיל לְכַשְׁיָבּוּא בְּעוֹלָם אֶלָּא דְּאֲנִי דְּקִי"ל אִין
בְּרִינָה הוּ"ל קוֹנֵן מַעַמ"ש רַק דְּרַבְּנֵן אֶבְל ר"מ לְשִׁיטָתֵי דַּס"ל בְּרִישׁ כָּל הַגָּט וְעוֹד בְּכַמְּהָ
דְּוִכְתִּי דְּיֵשׁ בְּרִינָה וּמִמִּילָא לְדִידֵיךְ אִיכ"ל דְּמַעַמ"ש מוֹעִיל מַה"ת וְשְׁפִיר כְּאֶמְרֵי ר"מ
דְּמִקְוֵי אִפִּי מַה"ת וְלִכְךָ שְׁפִיר קוֹשְׁיָא לִי לְהַרְמַב"ן לְדַעַת הָאוֹמְרִים דְּמִחִילָה מוֹעִיל
רַק מְשׁוּם דְּמַכְש"ט דְּרַבְּנֵן א"כ אִיךְ נִקְט מְקוֹדְשָׁת: וְהַפְּנִי בְּשִׁמְעָתֵיךְ כְּתִב דְּזֶה גּוֹפִי אִי
מַכְש"ט מוֹעִיל מִן הַתּוֹרָה י"ל דְּתִלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא דְּרַבִּי וְרַבְּנֵן דְּלְרַבִּי דַּס"ל דְּאוֹתִיּוֹת נְקוּוֹת
בְּמִסְרָה ס"ל דְּמוֹעִיל מַכְש"ט מַה"ת ע"ש וּלְפַמ"ש וּבִיאָרְתִּי הִיטִיב בְּקוֹנְטְרַס לְסוּגְיָא
דְּאוֹתִיּוֹת נְקוּוֹת בְּמִסְרָה טַעְמָא דְּרַבִּי מְשׁוּם דַּס"ל דְּשִׁטְר אֶפְסָרָא דְּאַרְעָא הוּא וְכַדְאֶמְרִינּוּ
לְעִיל קְדוּשִׁין דְּרַף כּו' ע"ב בְּעֶשֶׂר שְׁדוֹת וְהַחֲזִיק בְּאַחַד הוּי כְּמַחֲזִיק בְּאַפְסָר וְשִׁינְעֵבּוּד הַכְּתוּב
בְּשִׁטְר הוּי כְּאַפְסָר וּמוֹבֵן יוֹתֵר דְּבְרִי הַפְּנִי וְלְדָבְרֵי יֵשׁ לִישָׁב קוֹשְׁיַת הַפְּנִי בִּי"ד ס'י
פַּד עַל הַרְמַב"ן דְּפַסְק דְּאִין פּוֹדִין בְּשִׁטְרוֹת וְעַבְדִּים וְקַרְקָעוֹת וּבְעֵלְמָא פַּסְק הַרְמַב"ן
דְּדְרָשִׁינּוּ בְּרִיבּוּי וּמִיעוּט וּבַפ"א בְּשִׁבּוּעוֹת דְּרַף ד' אֶמְרִינּוּ מַאן דְּדְרָשׁ בְּרִיבּוּיָא וּמִיעוּט
מְמַעֲטִין רַק שְׁטְרוֹת ע"ש וְתִי הַפְּלִיטִי שָׁם דְּלְרַבִּי מַכְש"ט דְּאוֹרֵינָתָא מְשׁוּם דַּס"ל
בִּיבְמוֹת דְּרַף צ"ג אָדָם מִקְנָה דְּשֶׁלֹּב"ל וְחֹב הוּי דְּשֶׁלֹּב"ל וְלִכְךָ לְדִידֵיךְ מַכְש"ט מַה"ת וְאִיכָּא
לְאוּקְמָא הַמִּיעוּט עַל מַכְש"ט.

מַשָּׂא"כ לְדִידֵיךְ אִפִּי אִי דְּרָשִׁינּוּ רַבָּא וּמִיעוּט לֵא צְרִיךְ קְרָא עַל שְׁטְרוֹת כִּינּוּ דְּאִין הַמְכִירָה
מַה"ת וְכִמוּ שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' שָׁם בְּשִׁבּוּעוֹת וְע"כ בָּא לְמַעַט רַק קְרָקַע וּמִמִּילָא אִימַעוּט נְמִי

עבדים דכקרקעי דמי פן תי הפליתי ועל זה פקפקתי בחדושי שם דמאי עגנו חוב לדשלב"ל וכמו שהקשיתי נמי לעיל (סי' ס') על לשון הרמב"ן במלחמות בב"ק אבל לפמ"ש הפנ"י וכפי שהסברתי תי א"ש פועין תי הפליתי על הרמב"ם דרבי לטעמין דסובר מכש"ט דאורייתא וכנ"ל: שם בדרף מ"ח תוס' ד"ה המוכר שטר כו' התוס' פאן הוכיחו דבמעמ"ש א"י למחול ובב"ק דף פט פלפלו התוס' בזה ובכתובות דף יט בתוס' ע"ש ואני אמרתי בחי למס' ב"ק לישב קושיא זו דהנה התוס' בכתובות הקשו הא איתא בכתובות דף פו דס"ל לאמימר דמאן דדאין דינא דגרמי מגבי בי דמי שטר מועיליא וא"כ למה לא תסמוך דעתה ע"ש ולפמ"ש שם השמ"ק דמדברי אממר מסוף ב"ק דף קטמויכח דאפי' מאן דדאין דד"ג בעלמא אפ"ה לא גבי' בכה"ג וימנעו משום דהוי רק קנס וגם לדעת הריצב"א דהוי קנס אין החיוב מתחיל אלא משעת העמדה בדין ואם מת קודם לא גבאינין מבנו' וא"כ א"ש דלא סמכה דעתה: והנה התוס' ב"ק דף ק' ע"א ד"ה טיהר כו' הוכיחו דגם לרבנן היכא דלא הדר דינא הוי פמזיק בידיים.

ולא מקרי גרמא וחיוב ומהרמב"ן בסנהדרין והר"ן בחי' שם דף ל"ג הקשו ע"ז איך אפשר לומר דאם מזיק בדיבור היכא דלא הדר הוי פמזיק בידיים א"כ אמאי פטור לרבנן במחול שטר ע"ש ותיבתי שם ע"פ דברי ר"ת שכ' דאיכ"ל דמכש"ט מן התורה ואפ"ה מועיל מחילה משום דיש ב' שיעבודים שיעבוד הגוף ושע"ק ושיעבוד קרקעות הוי רק ערב דנכסין דבר איניש אינון ערבין בי וגבי מכש"ט א"י למפור כ"א שיעבוד נכסים אבל שיעבוד גופו נשאר אצלו ואינו נמכר ולכך יוכל למחול שיעבוד גופו וממילא נפקע הערבות של הנכסים: וא"כ א"ש פיון דגנרם רק ע"י מחילת שיעבוד הגוף מחילת שיעבוד הנכסים שמכר ולכך לרבנן פטור דהוי רק גנרם ובגרמא ס"ל דפטור וא"ש וזה שייך במכש"ט דהוי דאורייתא לשיטת ר"ח וסייעתו אבל במעמ"ש דהוי לדין רק דרבנן ומועיל מחילת שע"ק וזה בכלל מחילת שטרות ומועיל משום דמדרבנן קונה מעמ"ש וא"כ שוב הדיקו בידיים לדעת התוס' בב"ק דף ה' ה"ל וממילא גם מדרבנן חייב לדינא פקושית הרמב"ן והר"ן בחדושי למה דהדרין וממילא חייב גם לרבנן במחול וגובה מיניה דמי מלנה מעליא ויכול לסמוך דעתה עלה ולכך לא מצינו למימר הטעם במעמ"ש דפליגו באי סמכה דעתה דלמה לא תסמוך דעתם פקושית התוס' ה"ל בכתובות דף פ"ו פיון דגובית מינ' דמי מלנה מעליא: שם בתוס' ד"ה ורבנן מספקא להו כו' ובדיבור שאח"ז ד"ה שמין את הגזיר עיין מ"ש הרמב"ן בשמעתין בחדושי ותיבין ועמ"ש בחי' לשמעתין דשיראי: סימן סג לסוגיא ה"ל ושייך ג"כ לאמן קונה בשבח

פלי שם בגמרא ניקא פי הני תנאי דתניא כו' עשה לי שירים ונזמים משלי כו' פיון שעשאן מקודשת כו' עד סוף הענין הנה הרא"ש בב"ק דף צ"ט הביא דברי הר"ף דפסק אין אמן קונה בשבח פלי מדקאמר רבא לכ"ע אין אמן קונה כו' והא בהוסיף נופך ופליגו במקדש במלנה ופרוטה והרא"ש השיג עליו דכיון דא"א לומר דלכ"ע אמן קונה בש"כ כו' דא"כ מ"ט דמ"ד דאינה מקודשת אין להביא ראיה דכן הלכה וכמ"ש התוס' בסוגיין ושוב כתב הרא"ש דאפ"ה יש להוכיח כד' הר"ף דהרי גם אי לא אמרינן פרבא ע"כ צ"ל או דלכ"ע אין אמן קונה או דפליגו בזה ורבנן סברו אין אמן קונה ויחיד ורבים הלכה פרבים ושוב דחה הרא"ש גם זאת משום די"ל דפליגו בפלוגתא דישנה

לשכירות מתחלה ועד סוף כו' ודבריו תמוהין וכמ"ש הפולפלא חריפתא שם דהרי גם אם נימא דפליגו בישנה לשכירת מוע"ס ע"כ ג"כ צ"ל דלכ"ע אין אןמן קונה ע"ש.

ונראה לפענ"ד לישב וכבר פתבתי פן בחדושי למס' ב"ק דהנה בנתיבות המשפט סי' ש"ו הקשה למה הביא הרי"ף ראה מרבא דוקא ולא מסתם גמרא והנראה לומר דהרי בב"ק דף צ"ח אמרינו היכא דנתן הפעל הפית הסימנים הכל משלו הוי רק פשכיר ולכ"ע אינו קונה.

והנה לרבא דמפרש במוסיף נוסף קשה דהרי הוא לא אמרה אלא עשה לי שירים וכו' קידשה ולא הזכירה כלל הנוסף וצ"ל דבכלל עשה לי שירים היינו עם כל דבר הצריך לזה ואם צריך נוסף גם זה בכלל דבריה ולפ"ז א"ש לשון הרי"ף דדוקא מרבא מיימי ראי' דמסתמא דש"ס איכ"ל דהבהב"י נתן הכל ורק בשכר פעולה מתקדשת ואז לכ"ע אין אןמן קונה אמנם רבא דמפרש בהוסיף נוסף וע"כ דבכלל עשה לי שירים היינו שיתן הוא כל המצטרף ואפ"ה אין אןמן קונה שפיר הוכיח הרי"ף: וכ"ז להרי"ף אבל הרא"ש ז"ל שכ' דאין ראי' מזה משום דלא מצוי למימר באןפן אחר אלא שכ' שלכאורה יש ראי' דע"כ או דלכ"ע או עכ"פ רבנו סברו דאין אןמן קונה ע"ז שפיר דחה הרא"ש דאיכ"ל דפליגו בישנה לשכירות כו' והיא נתנה הכל ובכה"ג לכ"ע אין אןמן.

קונה: ועוד יש לבאר ע"ד ה"ל דהנה הטעם דאין אןמן קונה י"ל על ב' אופנים או משום דמסתמא הפועל עושה ע"ד בעה"ב וידו כידו ואינו מכונן ואינו רוצה לקנות השבח אבל אם עושה אדעתיה דנפש' איכ"ל דקונה חלק בשבח וכן משמע שם דף צ"ח בדברי הרשב"א מיהו י"ל עוד טעם דאין אןמן קונה דהרי אפי' אם מתפונן לקנות אפ"ה פיון דאין השבח עומד נפרד בפני עצמו אלא הוא מדונק בכלי א"א שניזפה הפועל האןמן בשבח שהוא אפי' אם פוננתו לזכות בו ולכאורה מוכח מפאן דהרי רבא סובר דטעמא דר"מ משום דמלנה ופרוטה דעתיה אפרוטה ובאבני מלואים באהע"ז סי' כ"ח הביא בשם הפרישה הטעם משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה פיון דבמלנה אינה מתקדשת וע"כ דעתו אפרוטה וע"ש שהשיג עליו ויש לישב דברי הפרישה ע"פ דברי הרא"ש גבי טבעת שאולה ולפ"ז ע"כ מוכח דאין אןמן קונה בשבח הוא פטעם ב' ואפ"ל אם רוצה לקנות אינו קונה דאל"כ למה הוצרך רבא לאוקמי' בהוסיף נוסף ומשום מלנה ופרוטה והטעם משום דא"א מוציא דבריו לבטלה וקשה פיון דס"ל האי סברא נימא משום דא"א מוציא דבריו לבטלה בנדאי פונן לקנות את השבח וע"כ דרבא ס"ל דאפ"ל אם רוצה לקנות א"י לקנות ולכך א"ש דהרי"ף מביא ראי' מרבא: אבל הרא"ש דכתב דמרבא אין ראי' רק מסתמא דגמרא ע"ז שפיר קאמר דיש לדחות דפליגו בישנה לשכירות ומיירי מסתמא אדעתא דבעהב"י ע"פ הרוב פונן ובכה"ג לא קנה אבל אם רוצה לקנות אפתי איכ"ל אןמן קונה וא"ש דברי הרא"ש ועפ"ז יש לישב דברי הטור דבחו"מ סימן ש"ו סתם דאין אןמן קונה ובאהע"ז סימן כ"ח מסתפק ולהנ"ל א"ש דכאן לענין קדושין דיש אןמנדא דהדעתא דעצמי' השביח מספקא לי' וכמו שביארתי דברי הרא"ש וא"ש: סימן סד בעזה"י יערגין תרל"ט לפ"ק הנה בש"ע אהע"ז סימן כ"ח סעיף כ"א מבואר במקדש באיסורי הנאה דבר תורה דאין חוששין לקדושיו וכדתנן נמי במתניתין בקדושין דף נ"ו דהמקדש בערלה וכ"כ ובשאר איסורי הנאה אינה מקודשת וע"כ דאפ"ל חשש

קדושין לית בהו פִּינן דְסִתָּם וְאָמַר אֵינָהּ מְקַוְדָּשָׁת וְכַדְמוּכַח נָמִי מְדַבְרֵי רַב גִּידְל א"ר
בְּפִסְחִים דָּף ז' אָמְנָם הַתּוֹס' בְּקַדוּשִׁין שֵׁם הַקָּשׁוּ וְאִמַּי אֵינָהּ מְקַוְדָּשָׁת הָא יְכוּלָּה לִיקְהוֹת
שְׁלֵא כְדָה"נ וּבַע"ז ר"פ הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל הַקָּשׁוּ ג"כ שְׁיִכּוּלָּה לִיקְהוֹת מִן הָאָפֶר אֶלָּא
שְׁהַתּוֹס' בַּע"ז הַעֲמִידוֹ קְוִשִׁיתָם.

עַל הַסִּיפָא דְתַנּוּן מְכָרָן וְקוֹדֵשׁ בְּדַמִּיהוּ מְקַוְדָּשָׁת מִשְׁמַע בְּאִסּוּרֵי הַנָּאָה עֲצָמוּ אֵינָהּ
מְקַוְדָּשָׁת לְפִי שְׁאִינָם שְׁוִים כְּלוּם וְהַקָּשׁוּ וְאִמַּי הָא יְכוּלָּה לִיקְהוֹת שְׁלֵא כְדָה"נ אוּ מֵאָפֶה
וְכָבֵר תְּמָה בְּלָחֵם סְתָרִים אִמַּי שְׁבָקוּ הַתּוֹ רִישָׁא מְפֻרְשָׁת וְהַקָּשׁוּ מְדִיוקָא דְסִיפָא וְע'
בְּשַׁע"מ בְּפ"ה מַה אִישׁוֹת מ"ש בְּזָה: וְהַנְרָאָה לְפַעַנ"ד לִישָׁב בַּעֲזָה"י תְּדַהֲנָה גּוּף קְוִשִׁית
הַתּוֹס' דְּמִשְׁמַע מְדַבְרֵיהֶם דְּאִסּוּר הַנָּאָה יֵשׁ לוֹ בְּעָלִים כְּבָר הַקָּשׁוּ הָאֲחֻרּוֹנִים הָא בְּכַמָּה
דְּוִכְתִּי מוּכַח דְּאִסּוּר הַנָּאָה לֹא מְקָרִי שְׁלוֹ וְהוּא כְּהַפְקָר וְכַמ"ש הָר"ן בְּנִדְרִים דָּף פ"ה
וְכַמְבֹּאֵר בְּפִסְחִים דָּף ו' דְּאָמַר ר"א שְׁנֵי דְבָרִים אֵינָן בְּרִשׁוֹתוֹ שְׁל אָדָם וְעִשְׂאָן הַפְתּוּב
כְּאֵלוּ הֵן בְּרִשׁוֹתוֹ וְחָדָא מִינֵיהּ חֲמִיץ מוֹ שְׁעוֹת וְלַמְעַלָּה וּבב"ק דָּף מ"ה אָמְרִי דְשׁוֹר
הַנְּסָקֵל אִם הַקְדִּישׁוּ אוֹתוֹ אֵינּוּ קְדוֹשׁ וּבב"ק דָּף ע"ב אֵיתָא דְאִי חֻלִּין בְּעִזְרָה דְּאִרְיִיתָא
פִּינָן דְּשַׁחַט בָּהּ פּוֹרְתָא דְלָאו דְמָרָא קְטִיבָח וּבש"ע או"ח סִימָן תַּרמ"ט סְעִיף ב' בַּהֲגַה"ה
קו"ל דַּאֲפ' אִם אָסֵר אֶתְרוּג עַל עֲצָמוּ בְּהַנָּאָה שׁוּב לֹא מְקָרִי לָכֵם וְעוֹד בְּכַמָּה מְקוּמוֹת:
וּבִיּוֹתֵר יֵשׁ לְתַמּוּנָה עַל הָר"ן וְהַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א וְהַרִיטְב"א שְׁהֵם הִבִּיאוּ יְרוּשְׁלַמִּי דְּאִסּוּר
הַנָּאָה אֵין לוֹ דְמִים וּמִטְעָם זֶה חֲלוּפִין מִן תַּרְיָן וְאִפ"ה הַקָּשׁוּ פְּקוּשִׁית הַתּוֹס' מִיְהוּ עַל
הַרְמַב"ן וְהַרִיטְב"א י"ל דְּהֵינּוּ לְפִי הָאָמֶת שְׁתִּי דְּהָאָפֶר אֵינּוּ שְׁל בְּעָלִים וְלִיקְהוֹת שְׁלֵא
כְדָה"נ הָרִי אָסוּר מְדַרְבְּנָן וְלִכְפֹּה אִיסוּה"נ אֵין לוֹ שְׁיִכּוּת לִהְיוֹת מְוֹתֵר וְלִכְפֹּה אֵין לוֹ דְמִים
מְדַרְבְּנָן מִיְהוּ עַל דְּבָרוֹת א"א לֹא מֵר כֵּן דְּהָרִי הָר"ן פְּתַב דְּמִינֵי דְּבַהֲאָפֶר לִית בִּי שׁו"פ
וּא"כ אִם הִי בּוֹ שׁו"פ מְנֻשְׁפַּחַת לָהּ לֵאמֹר הַנְּשִׁי לֹא אִיפּוּה"נ שְׁיֵשׁ לוֹ דְמִים וְאִיָּהּ כ' הָר"ן בְּשֵׁם
הִירוּשְׁלַמִּי שְׁאֵין לוֹ דְמִים וּמְרָן הַגָּאוֹן זצ"ל בַּחַת"ס חַאו"ח סִימָן ק"פ פְּתַב דַּאִיסוּה"נ יֵשׁ
לוֹ בְּעָלִים וּמְקָרִי שְׁלוֹ וְחֲמִיץ שְׁאֵי ע"ש וְהִבִּיאוּ דְבָרֵי הַמַּג"א בְּסִי תַרמ"ט ס"ק כ' וְדַבְרֵי
הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְשַׁנָּה בְּפָרָק לִוְלָב הַגְּזוּל דָּף ל"ד ע"ב דְּאֶתְרוּג הָאָסוּר בְּהַנָּאָה מְמַעֲטִינָן
רַק מְשׁוּם דְּלֹא מְקָרִי פָּרִי אָבֵל לָכֵם קְרִינָן בִּי ע"ש וְיִוְכַל לְהַקְדִּישׁוּ וְלֹא בִּיָּאֵר דַּא"כ צ"ע
דְּבָרֵי הַש"ס ב"ק דָּף מ"ה דַּאִיתָא שֵׁם דְּאֵין יְכוּל לְהַקְדִּישׁ לְשׁוֹר הַנְּסָקֵל וְגַם הָא דְּאָמְרִינָן
ב"ק דָּף ע"ב דְּבַאִיָּה"נ דְּאִרְיִיתָא לָאו דְּמָרָא קָא טְבַח: וּבְכַפַּת תְּמָרִים סְנִיפָה דָּף ל"ה
הַקְסָה ג"כ עַל שִׁיטַת הַתּוֹס' מְהָא דְּאָמְרִי שֵׁם דְּאֶתְרוּג שְׁל עֲרָלָה לֹא מְקָרִי לָכֵם עֵי"ש
וְגַם בְּפִסְחֵי דָּף ז' דְּאָמְרִי דְּאֶחָר שֵׁשׁ לֹא מְצִי לְבַטֵּל דְּאֶפִּילוּ הוּא חֲמִיץ גְּדוּל בְּכַמּוֹת דַּאִית
בִּי שׁו"פ מִשְׁמַע דַּאֲל"כ לֹא מְקָשָׁה הַש"ס מְהָא דְּהִי יוֹשֵׁב בְּבִיחָה"ד, וְהַצִּל"ח ספ"ק
דְּפִסְחִים בְּלִיקוּטִים עֲמַד ג"כ בְּזָה וְכ' דְּכַוְנַת הַתּוֹס' בְּקַדוּשִׁין דָּף נ"ו דְּנָהִי דַּאִיסוּה"נ לִית
בִּי דְמִים וְלִית לִי בְּעָלִים מ"מ פִּינָן דְּבָא לִיְדָה דְּבָר שְׁתּוּכַל לִיקְהוֹת עַל יְדָה שְׁלֵא כְדָה"נ
לֹא גְרַע מַע"מ שְׁאֲדַבֵּר עֲלֵיהּ לְשַׁלְטוֹן יַעוִי"ש וְלִפִּי עַנ"ד זֶה לִיתָא דְּהָרִי הַתּוֹס' בְּקַדוּשִׁין
דָּף נ"ב ע"ב ד"ה הַמְקַדֵּשׁ בְּחֻלְקוֹפְתָבוּ לְחֻלְקָא דְּהִיכָא דְּהִדִּין דְּאֵינּוּ רִשְׁאֵי לִיקַח דְּמִים
בְּשִׁבִיל הַנָּאָה זֹו לֹא דְמִי לַע"מ שְׁאֲדַבֵּר עֲלֵיהּ לְשַׁלְטוֹן דְּשֵׁם רִשְׁאֵי לִיקַח מְמוֹן בְּשִׁבִיל זֶה
עֵי"ש: וְלִפִּי עַנ"ד נְרָאָה לִישָׁב דְּהַתּוֹס' ג"כ מוֹדִים דַּאִיסוּה"נ אֵין לוֹ בְּעָלִים.

מיהו זה לאו כלל לא דלפעמים יש לו בעלים דהנה פבר הקשה הב"ש בסי' כ"ח סעי' כ"ב דאיה אפטר לומר דבתרי דרבנו תהא מקודשת הא אין לה הנאה ממה שנתן לה ואינה יכולה ליהנות שום דבר.

ונראה דזה לא קשה דהרי לפי רוב המפורשים לכתחלה בנודאי אסור לקדש באיה"נ ואפי"ה הוא מקדש וע"כ בעובדי עבירה מיירי ומסתמא גם היא בת זוגו ורוצית ג"כ ליהנות וע"ז אנו דנין אי מקרי כה"ג קדושין אם שניהם רוצים ליהנות בעבירה: והנה אם אנו רואין לאדם שרוצה לעבור עבירה ואפטר לנו להפרישו מן העבירה החיוב עלינו להפריש ואמרי' ב"ק דף כ"ח ע"א דרשאין לניסר ולהלקות להפרישו מן העבירה.

וא"כ אם אנו רואין שאחד רוצה ליהנות מאיה"נ שלו בנודאי אנו מוזהרין ומחוייבין לחטוף האיסור ממנו ולהשליכו לאיבוד ואין לו רשות ליהנות מאיסורו באופן שאסור עליו ואם ירצה ליהנות ממנו באיסור ע"ז הוא אינו שלו וכל הרואה מחוייב לחטפו ממנו והוי כעין שאמרו ב"ק דף צ"ח ע"ב בחמץ שהפל מחוייבין עליו לבערו והיינו להצילו מאיסור וכ"ש כשרואין שרוצה לעבור על איסור בקום ועשה ובאופן כזה אמרו דאיה"נ לא הוי כשלו.

אבל אם הוא רוצה ליהנות ממנו באופן שמוטר לו בנודאי הוא נשאר כשלו ואין לאחר רשות ליטלו ולגזלו ממנו. ונהי שאפטר שמסתמא כל הנאות השייכים ומנשפחת לה ליהנות מאיה"נ באופן היתר כגון שלא כדה"נ או אפר או לצורך מצוה וכיוצא הם מילתא דל"ש ואין דרו להקפיד עליהם מסתמא וא"כ אפטר דגם מסתמא הם הפקר ורשאי כל אדם ליקח אותם: וכן משמע ומוכח בכריתות דף כ"ד ע"א דשור הנסקל שהוזמו עדיו כל המחזיק בו זכה בו משום דהוא הפקר אע"ג דשור הנסקל שלא כדה"נ מותר ואפי"ה מסתמא הוא הפקר וע"כ משום דלא קפיד ע"ז ואינה חשיבה הנאה מ"מ היינו מסתמא אבל אם גילה דרצונו ליהנות ממנו באופן המותר בנודאי יש לו זכות בו והדין עם הבעלים והוא שלהם מצד זכות ההוא ואין אדם רשאי לקחת מידם.

ולא זו בלבד אלא אפטר אפילו אם רק גילה דעתו שרצונו ליהנות ממנו מסתמא להחזיקו ברשיעי לא מחזיקינן אם אפטר לו ליהנות ממנו באופן ודרו היתר ותלינן דדעתו נודאי ליהנות ממנו בדרו ואופן ההיתר.

וממילא שוב אין אדם אחר רשאי ליטלו ואינו הפקר: וא"כ עפי"ז א"ש כל המקומות דמוכח ומשמע דאיה"נ לא חשיב כשלו היינו אם אנו רואין שרוצה ליהנות ממנו באיסור או בהיפוך שאין אנו רואין בו שרוצה ליהנות ממנו כלל.

אז אמרי' דהוא הפקר ולא דמרא ולכו שפיר קאמר הירושלמי דלכו מכוון וקידש בדמיהו מקודשת לפי שאינם דמיהו דכינו דהוא מכוון באיסור ורשאי כל אדם לחטוף את האיסור ממנו א"כ אין האיסור שלו ואין הלוקח צריף ליתן לו בעבור האיסור דמים ולכו שפיר הוי גזל בידו בלא הפיר בו הלוקח.

ואם הפיר בו הלוקח שוב הוי המעות רק מתנה: ובזה מיושב לפי ענ"ד קושית הב"ש בסי' כ"ח ס"ק נ"ח שהקשה למה יהי המעות מתנה מ"ש ממכר לו שדה שאינו שלו והפיר בו המעות פקדון.

ולהגן"ל לא קשה דכאן שאני דהואיל ורואה שחברו רוצה ליהנות ממנו באיסור הרשות וחיוב הוא עליו ליקח החפץ ממנו וכאלו אינו בעליו וכנותן מעות לאחר שפונדאי המעות מתנה משא"כ בהפיר בו שאינו שלו מ"מ אין לו רשות ליקח ולחטום ממנו לולא שייתן לו הדמים.

ועכ"פ לפי הג"ל יש חילוק בין המקדש לאשה המתקדשת דהמקדש דקידש האשה באיה"נ עכ"פ רוצה ליהנות מאיה"נ באיסור לפי דעת רוב המפורשים דלכתחילה בונדאי אסור לקדש באיה"נ דהוי פקונה קנן וכמוכר איה"נ כדי שיהנה ויקנה לו אשה על ידם א"כ הוא רוצה ליהנות באיסור ואין לו דמים ואין זה ממון דידי' אבל אצל האשה פיון דקיבלה איה"נ ומסתמא אחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזיקינן אמרי' דונדאי הוא רוצה ליהנות מן האיסור באופן המותר וא"כ הוא דמים וא"כ בא דמים לידה אם מושפחת לפניה אופן שתוכל ליהנות מן האיסור בהיתר.

ונה פוננת קושית התוס' דאמאי אינה מקודשת הא תוכל ליהנות הימנה שלא כדה"נ ונימא דמסתמא רוצה ליהנות בהיתר וא"כ הוי ממון ובא לידה בגרמתו ותהא מקודשת וא"ש קושית התוס' ושאך הראשונים: אלא דזה גופא קשה מנ"ל דאם הבעל לא נתן לה ממון אלא שלידה בא ממון תהא מקודשת.

אכן זה הוכיח המל"מ רפ"ה מה' אישות מסיפא מהא דמכרן וקידש בדמיהן מקודשת דלפי' רש"י החלופין אסורין להמחליף ואינם שונים אצלו פלום ואפי"ה אם נתנם לה הואיל ואצלה שנה קצת מקודשת ומזה הוכיח דלא אזלינן בתר דידי' אלא בתר דידה וא"כ מיושב היטב דברי התוס' בע"ז ר"פ השוכר את הפועל דעל הרישא לחודי' לא קשה דדלמא לא אזלינן בתר דידה אלא בתר דידי' ונהרי הוא לא נתן לה דמים כלל כמו שביארתי לעיל אבל מסיפא דמוכח דאזלינן בתר דידה שפיר הקשו התוס' ומיושב היטב: ועפ"י הדברים הג"ל מיושב ומוכן תי' התוס' בשמעתין דקדושין שתי' דמייירי דאינו שו"פ ליהנות ממנו שלא כדה"נ והקשו האחרונים הא ס"ל לשמואל לעיל בפ"ק דחוששין שמא שו"פ במדי ולהג"ל יש לישוב היטב דהנה פכר אמרנו דהא דאצלה חשיב ממון היינו שאנו רואין שהיא רוצה להתקדש וליהנות ממנו ואחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזיקינן ואמרינן דהיא רוצה ליהנות באופן המותר.

וכל זה אם יש בה שו"פ וא"כ אינה מקודשת אלא בהנאת שו"פ שלא כדה"נ אבל אם אין בה שו"פ א"כ אינה מקודשת ואפילו חיישינן שמא שו"פ במדי מ"מ לא הוי אלא ס' קדושין נאנן חזינן שהיא מרוצית להתקדש אליו ונדאי קדושין וע"כ דהיא רוצית ליהנות מן האיסור באופן האסור ושוב אין לו דמים ולאו ממון דידה הוי ולכך אינה מקודשת: ובזה א"ש גם תי' השני של תו' שכ' דמייירי דהיא לא ידעה דמקדשה באיה"נ ולא סמכה דעתה להתקדש בשלכה"נ והוי קדושי טעות והקשו ע"ז דא"כ גם באיסורי אכילה נמי וע"ר פיון דרוצה להתקדש אינה מקפדת על שיווי החפץ וא"כ גם כאן ל"ש אמנם להג"ל א"ש דכבר אמרנו והוכחנו דהנאת האפר או שלא כדה"נ הוא מלתא דלא שכיחא ומסתמא לא קפדו אינשי על הנאה כזו הואיל ולא סמכה דעתה שיארע דבר שתצטרך ליהנות מהם שלא כדה"נ ולכך הוי הפקר אלא דבאשה אי ידעה הוכחנו דע"כ היא אינה מפקרת הנאה זו אבל אי לא ידעה שוב הוי אצלה כמו סתמא דעלמא ומסתמא אינו חשיב

אֲצִלָּה הַנָּאָה כּוֹז לְשׁוֹ"פ וּלְכַף אֵינָה מְקַוְדָּשֶׁת וּנְכוּנִים וּמִינְשָׁבִים שְׁפִיר כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹס':
וּעַכְ"פ לְשִׁיטַת הַתּוֹס' בְּשִׁמְעֵתִין נִרְאָה דב' תְּקוּרָצֵי הַתּוֹס' לֹא פְּלִיגוּ וְאִם לֹא יִדְעָה שְׁקִידָשָׁה
בְּאִיסוּה"נ לְעוֹלָם אֵינָה מְקַוְדָּשֶׁת בְּאִיסוּה"נ אֲבָל אִם יִדְעָה שְׁהֵם אִיסוּה"נ, וְהֵאִיסוּה"נ
הִיא מֵהַדְּבָרִים שְׁאֵינָם אֲסוּרִים שְׁלֹא כַּדֵּה"נ וְאִתּוֹ בִּי שׁוֹ"פ בְּשִׁלְכַדֵּה"נ הָרִי הִיא מְקַוְדָּשֶׁת.

מִיְהוּ הִינְנוּ לל"ב דְּמַר בְּרִי דְרַבִּינָא בְּפִסְחִים דָּף כ"ד לְפִי מַה שְׁמַפְרֵשׁ הַשְּׁעָה"מ בְּפ"ה
מַה אִישׁוֹת בְּכּוֹנְנַת הַתּוֹס' דס"ל לְתוֹס' דְּאָמַר מִיְדֵי דֵה"נ קָא עֲבִידָנָא מְוֹתֵר שִׁלְכַדֵּה"נ
אֲפִילוּ מְדַרְבְּנָן וּא"כ לְפִי"ז לֹא קִי"ל כְּתִי הִזָּה.

אֲמַנָּם בְּכַפַּת תְּמָרִים בְּסוּפָה דָּף ל"ה ע"א כ' בְּכּוֹנְנַת הַתּוֹס' דְּקוֹשְׁיָתָם אִם הִיא חוּלָה דְּאָז
שִׁלְכַדֵּה"נ שְׁרָא אֲפִילוּ מְדַרְבְּנָן וּא"כ בְּכַה"ג מְנֻשְׁפַּחַת לָהּ לְדְבָרֵי הַתּוֹס' לְדִינָא. אֲבָל אִם
שִׁלְכַדֵּה"נ אֵינָה שׁוֹ"פ אֲפִילוּ אִם הִיא מֵהַנְּשָׁרְפִין דְּעַפְרָן מְוֹתֵר וְאִתּוֹ בִּי שׁוֹ"פ נִרְאָה
דְּהַתּוֹס' בְּשִׁמְעֵתִין ס"ל כְּחַד תִּי בְּתוֹס' פְּסָחִים דָּף כ"ט סוּף ע"א בְּד"ה אִין פּוֹדִין פִּינּוּ
דְּהַשְׁתָּא לִית בִּי שְׁיוּוֵי פְּלוּם לֹא חֲשִׁיב מְמוֹן עֵי"ש וְסִמְכוּ הַתּוֹס' עַצְמָם בְּשִׁמְעֵתִין עַל
מֵאֵי שִׁכ' בְּפִסְחִים שְׁהִיא קוֹדֵם קְדוּשִׁין וּלְכַף לֹא הִקְשׁוּ רַק מְשׁוּם שִׁלְכַדֵּה"נ: אֲמַנָּם טַעְמָא
דְּתוֹס' דְּלָמָּה אֵינּוּ מוֹעִיל הָאֶפֶר לְעִשׂוֹתוֹ שׁוֹ"פ אֵינּוּ מְבֹנָאֵר אוּ שְׁפִינּוּ עַל דְּבָרֵי הַרִיטְבָ"א
בְּשִׁמְעֵתִין דְּפָנִים חֲדָשׁוֹת הוּא וְאִין הָאֶפֶר שֶׁל הַבְּעָלִים וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהּ זָכָה וְאֶפְשָׁר שְׁפִינּוּ
עַל דְּבָרֵי הַרִיטְבָ"א מְשׁוּם דְּהוּי פְּדָרְבֵּר שֶׁל ב"ל עֵי"ש וּלְפִי תִי בְּתָרָא אִי אָמַר לְכֻשְׁיָהּ
אֶפֶר הִיא מְקַוְדָּשֶׁת וְלְכַאֲוָרָה קֻשְׁיָא דְּאֲפִילוּ כְּשִׁלְכַדֵּה"נ אָמַר לְכֻשְׁיָהּ"מ מְכָר אֲמַרְנוּ דְּכָל
עֵיקַר הַטַּעַם דִּישׁ לֹו דְּמִים מְשׁוּם דְּתַלְיָנָן דְּוִנְדָּאֵי הִיא רוּצָה לִקְהוֹת מְפִינּוּ בְּהִיתֵר שִׁלְכַדֵּה"נ
אוּ ע"י אֶפֶר וּא"כ אַע"ג דְּהוּא לֹא אָמַר לְכֻשְׁיָהּ"נ וְאֲצִלוּ הוּא פְּאָלוּ אִין לֹו דְּמִים הָרִי
בְּלֵא"ה אֲמַרְנוּ לְמַעְלָה שְׁאֲצִלוּ אִין לֹו שְׁיוּוֵי דְּמִים אֲבָל הִיא קְבֵלָה דְּמִים וְה"נ פִּינּוּ
דְּמִסְתָּמָא דְּעַתָּה עַל לְכֻשְׁיָהּ"נ אֶפֶר כְּדִי לִקְהוֹת בְּהִיתֵר וּא"כ הוּי פְּאָלוּ אָמַר לָהּ לְכֻשְׁיָהּ"נ
אֶפֶר: וְהִנֵּה הַרִיטְבָ"א עַצְמוּ פִּסְק לְקַמְן גְּבִי פִּטְר חֲמוּר כְּתִי הַש"ס בְּכוֹרוֹת דָּף ט' ע"ב גְּבִי
פ"ח דָּאָם שְׁנֵה יוֹתֵר מְשַׁקֵּל מְתַקְדָּשָׁה בְּמֵאֵי דְּבִינֵי בִינֵי וְצ"ל דְּהַרִיטְבָ"א לֹא ס"ל כַּמ"ש
דְּמִסְתָּמָא דְּעַתָּה עַל הַתִּירָא אֲלֵא הַרִיטְבָ"א ס"ל כְּמוֹ שְׁצַדְדָּתִי לְעִיל לּוֹמַר לְרִיטְבָ"א
וְסִייעָתוֹ הֵא דְּאֶמְרִי דֵּאִיה"נ אִין לֹו דְּמִים הִינְנוּ לְפִי הָאֲמַת דְּלֹא מְנֻשְׁפַּחַת לָהּ שׁוּם הַנָּאָה
בְּאִיה"נ הוּאִיל וְאֶפֶר אֵינּוּ בְּעוֹלָם וְשִׁלְכַדֵּה"נ הֵא אֲסוּר לְכַה"פ ח' מְדַרְבְּנָן וְלְדְבָרֵי קֻשְׁיָא
הֵא דְּאָמַר ר"א בְּפִסְחִים דָּף ו' דְּשְׁנֵי דְּבָרִים אֵינּוּ בְּרִישׁוֹתוֹ וְעִשְׂאָן הַפְּתוּב פְּאָלוּ הֵן בְּרִישׁוֹתוֹ
דְּקֵאִי עַל הַתּוֹרָה וּמַה"ת הֵא מְוֹתֵר שְׁלֹא כַּדֵּה"נ וְצ"ל דְּגְבִי חֲמִיז לר"י דס"ל דַּב"ח אֲלֵא
שְׁרִיפָה וְגִלְיָה מְנוֹתֵר וְגִלְפִינּוּ מֵהֶתֶם ג"כ לְאֲסוּר אֶף שִׁלְכַדֵּה"נ מִן הַתּוֹרָה ק"ו מִמְעַשָּׂר
הַקַּל וְכַדָּאִיתָא בְּשַׁבַּת דָּף כ"ה וְכְמוֹ שְׁהָאֶרְכְּתִי בְּזָה בְּקוּנְטֵרס לְסוּגִיָּא דְּזוּז"ג.

אוּ דס"ל כְּמוֹ שְׁאֲבִיא לְקַמְן אֵי"ה בְּשֵׁם הַרְמַב"ן בְּלִיקוּטִיו עַל מַס' פְּסָחִים דְּהֵאִי דְּשְׁנֵי
דְּבָרִים אֵינָם בְּרִישׁוֹתוֹ א"ש אֲפִילוּ לְרִי"ה ג' וּא"כ אִיכ"ל דְּהַרִיטְבָ"א ס"ל גְּבִי אֶפֶר
וְשִׁלְכַדֵּה"נ דְּנֵהִי דְּהֵא רִשְׁאֵי לִקְהוֹת מְפִינּוּ בְּאֶפְסוּן זֶה מ"מ פִּינּוּ דְּאִינְהִרְשָׁאֵי לְמַפְנֵר וּלְקַדָּשׁ
עַל יְדִיהֶם וְחֲזִינִין דְּהֵא עֲבָדָה בְּאִיסוּר וְהִיא עֲבָרָה עַל לְפָנֵי עוֹר שׁוּב לֹא מְחֲזִיקִינּוּ דְּעַתָּה
עַל הָאֶפֶר וְלְכֻשְׁיָהּ"נ אֶפֶר: וְיוֹתֵר נְכוּן לּוֹמַר דְּכּוֹנְנַת הַרִיטְבָ"א מְשׁוּם דְּאֲפִילוּ אִם נִימָא
דְּכּוֹנְנַתוֹ עַל לְכֻשְׁיָהּ"נ אֶפֶר, מ"מ פִּינּוּ דְּלֹא אָמַר שְׁתַּתְּקַדָּשׁ לְכֻשְׁיָהּ"נ אֶפֶר וּא"כ דְּעַתָּה
לְקַדָּשָׁה מִיָּד וְהַשְׁתָּא אֵינּוּ שׁוֹ"פ גַּם לְדִידָהּ וְע"כ אִי נִימָא שְׁתַּתְּקַדָּשׁ הִינְנוּ לְאַחַר שְׁיָהּ"נ

אָפּר על אוֹתָהּ שְׁעָה לֹא קִדְשָׁהּ וּא"כ עֵתָהּ לֹא מוֹעִיל הַקְדוּשִׁין וְעַל לֵאמֹר זִמְנָה לֹא קִדְשָׁהּ אֲבָל בִּפְט"ח הִיא מְקַדְּשֶׁת מִיָּד דַּס"ל לְרִשְׁבִּי"א פְּדַעַת הַטּוֹש"ע בִּיּו"ד ס"י שֶׁכ"א דְרִשְׁאֵי לְמַפְנֵי פְט"ח עַל הָאֵי רִוּחָא דְבֵין פְט"ח לְפְדִיּוֹן הַשָּׁה וְכִינּוּן דְרִשְׁאֵין לְמַפְנֵי זֶה א"כ הָרִי הוּא מִיָּד מְמוֹן וְיוֹכֵל לְקַדֵּשׁ וּמִטַּעַם זֶה אֶפְשָׁר לֹאמֹר שֶׁהוּא הַטַּעַם שֶׁהֲרַמְּב"ם לֹא פָּסַק הָאֵי דִין דִּפְט"ח וּבִס' בֵּית מֵאִיר בֵּא"ה ע"ס כ"ח עֶמֶד בְּזֶה וְלִהַנָּ"ל נִרְאֶה דַּס"ל לְהֲרַמְּב"ם דְאָסוּר לְמַפְנֵי פְט"ח בְּטוֹה"נ פְּדִי לִיקְנוֹת מֵאֵי דְבִינֵי וּבִינֵי דְטוֹה"נ אֵינּוּ מְקַרֵי מְמוֹן וְהוּי לִי פְּאֵלוּ נְהַגָּה מִפְט"ח דִּילְפִינּוּ דְאָסוּר בְּהִנָּאָה.

וְהַש"ס אֶפְשָׁר דַּס"ל טוֹבֵת הִנָּאָה מְמוֹן וְיֵשׁ לוֹ רִשּׁוֹת לְמַפְנֵי טוֹה"נ וְכֵן לְקַדֵּשׁ בּוֹ בְּטוֹה"נ וְהַש"ף בְּחו"מ ס"י כ' דְהוּי סְפִיקָא דְדִינָא וְלִכְּךָ א"י לְקַדֵּשׁ עֵתָהּ בְּטוֹה"נ שְׁתוּכֵל לְפַדּוֹת בְּשָׁה וְיִהְיֶה רִוּחָא בִינֵי וּבִינֵי וְע"כ שְׁמַקְדְּשָׁהּ לְכַשְׁיָבוֹא לְעוֹלָם דְהִינּוּ לֵאמֹר פְּדִיּוֹן וְזֶה אֵינּוּ עוֹד בְּעוֹלָם כְּמוֹ אֶפְר לְרִשְׁבִּי"א וְלִכְּךָ לֹא הִבִּיא הֲרַמְּב"ם דִין זֶה: וְעַכ"פ לְפִי תִי' זֶה אִם מְקַדְּשָׁהּ בְּאֶפְר לְכַשְׁיָהּ הָרִי הִיא מְקַדְּשֶׁת.

אֲמַנָּם הֲרִיטְב"א בְּשֵׁם רַבּוֹ כ' דְהָאֶפְר הוּא פְּנִים חֲדָשׁוֹ וְהוּא הֶפְקֵר וְכֵל הַקּוֹדֵם זָכָה וּא"כ אֶפְיָלוּ אִם קִדְשָׁהּ בְּאֶפְר לְכַשְׁיָהּ ג"כ אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת. וְלְפִי הָאֵמוּר לְמַעֲלָה לְכָל שִׁיטוֹ הַנָּ"ל אֵינָהּ בְּאֶפְר שְׁיִוְכַל לִיקְנוֹת מִמֶּנּוּ בְּהִיתָר אִם הוּא רוֹצֶה וּמְקַפִּיד בְּכָף הָרִי הוּא שְׁלוֹ.

אֲמַנָּם הַתּוֹס' בַּע"ז ר"פ הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל תִּי' עַל קְנוּשֵׁי הַנָּ"ל הוּאִיל וְאָסוּר לְקַדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה לֹא הוּי כְּמוֹן וְלֹא דְמֵיָא לְקִיחָהּ קִיחָהּ מְשֻׁדָּה עֶפְרוֹן וּבִס' אֲבִנֵי מְלוּאִים ס"י כ"ח כ' לְפָרֵשׁ בְּכּוֹנֵנַת הַתּוֹס' הוּאִיל וְאָסוּר לְקַדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה וּכְשֵׁם שְׂאֵם מְכַר אֲמַרִינּוּ שְׂאִין הַחֲלוּפִין דְמִיָּהּ ה"נ אֵין הָאִשָּׁה דְמִיָּהּ עֵי"ש.

וְלְפִי עַנ"ד אֵין הַנִּדְוֹן דּוֹמָה דְנָהִי דְאֵין הַחֲלוּפִין דְמִיָּהּ שֶׁל הָאֵסוּר מ"מ בָּאוּ לוֹ בְּגֵרְמַת הָאֵסוּר אֲלֵא שְׂגָרָם הִנָּאָה אֵינּוּ אָסוּר וְאֲדַרְבָּה שְׁנֵיהּ בְּאֵמַת הַכְּרַח וְרִאִיוֹת הַש"ס ר"פ הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְפִי הֲרַמְּב"ן שֵׁם דְגָרָם הִנָּאָה אֵינּוּ אָסוּר וְכְמוֹ שֶׁבִּיאָרְתִי זֶה בְּחִדּוּשֵׁי ע"ז שָׁם.

וְכֵן זֶה בְּאֵסוּר הִנָּאָה: אֲבָל בְּקִדּוּשֵׁין דְאֶפְיָלוּ אִם לֹא בָּא הַמְּמוֹן מִיָּדוֹ לִידָהּ אֲלֵא שְׂבָא לִידָהּ בְּגֵרְמָתוֹ פְּגוֹן שְׂאֵחַר נִתְּן הַמְּעוֹת הָרִי אֲמָרוּ בְּקִדּוּשֵׁין דָּרָו' דְמְקַדְּשֶׁת מִדִּין עֶבֶד עֲבָרִי וְה"נ הָרִי בָּאוּ לָהּ בְּגֵרְמָתוֹ וּא"כ אֶפְתִּי אֵי ס"ד דִּישׁ בְּהִנָּאָת אֶפְר וְשֶׁלֹא כַּדֵּה"נ שו"פ הֵבֵא לִידָהּ בְּהִגְרָמָתוֹ דְתַהֲלִי מְקַדְּשֶׁת וְעִמָּדָה קְנוּשִׁית הַתּוֹס'.

וְאֲדַרְבָּה בְּזֶה אֲמַרְתִּי דִּישׁ לִישֵׁב מַה שְׁדַקְדְּקוּ עַל הַתּוֹס' דַּפ' הַשּׁוֹכֵר שֶׁהַעֲמִידוֹ הַקְנוּשֵׁיָא עַל הַסִּיפָא דְמוֹכְרָן וְכְמוֹ שֶׁהִבְאֵתִי לְעִיל וְאֲמַרְתִּי דְלְפִי הַנָּ"ל י"ל דְהָרִי הַש"ס בַּע"ז שָׁם הוֹכִיחוּ דִּהִנָּאָה הַבָּאָה בְּגָרָם אֵינּוּ אָסוּר וְע"כ דַּס"ל דְגַבִּי מוֹכְרָן חֲשִׁיב בָּא בְּגֵרְמָתוֹ וְכַדְדִּיִק נְמִי לִישְׁנָא דְקִדְשָׁהּ בְּדִמִיָּהּ וְכִינּוּן דְחֲשִׁיב בְּגֵרְמָתוֹ א"כ תַּהִי' מְקַדְּשֶׁת וּא"כ עַכ"פ לְפִי ז"ז מְבִאָר דְתִי' הַתּוֹס' בַּע"ז אֵין פְּנוּנְתָם לְפִי הַנִּרְאֶה לְפִי עַנ"ד כְּפִי הָאֲבִנֵי מְלוּאִים וְע"כ דְכּוֹנְנָתָם פִּינּוּ דִּהִנָּאָה זֶה הַמְּגִיעַ לָהּ מִן הָאֶפְר אוֹ מְשֻׁלָא כַּדֵּה"נ אֵינָהּ יְכוּלָה לְמַפְנֵי.

דִּהִנָּאָה שְׂאֵינָהּ יְכוּלָה לְמַפְנֵי לֹא חֲשִׁיב מְמוֹן לְקִנּוֹת ע"י דְהוּי פְּדָבֵר שְׂאֵינּוּ בְּעֵין וְכַמְלָהּ שֶׁא"י לְקִנּוֹת אוֹ לְקַדֵּשׁ בְּמִלְוָה וְכַעֲיִן שֶׁכ' הַתּוֹס' בְּקִדּוּשֵׁין דָּרָו' ע"ב ע"ב ד"ה הַמְקַדְּשֶׁת

בְּחֶלְקוֹ דַּע"מ שְׁאֲדַבֵּר עָלֶיךָ לְשִׁלְטוֹן מוֹעִיל דְּוּנְקָא אִם יָכוֹל לִיקַח מָמוֹן בְּשִׁבְלֵי זֶה וְהִינְנוּ כַּנ"ל וְיִלְיֵף לָהּ מְקִיחָה דְשָׂדֶה עֶפְרוֹן דְּבַעֲי מָמוֹן בְּעֵינֵי מְמַשׁ.

וּלְפִי תִי זֶה אֶפְשָׁר דַּס"ל דְּשׁוּם אִיהִ"נ אֵינּוּ כְּשִׁלּוֹ מְטַעַם הַנ"ל פִּינּוֹן דַּא"י לְמַפְּוֹר אִו דַּס"ל ג"כ כַּנ"ל דְּאִם רוּצָה לִיְהַנּוֹת בְּאֶנְפֵן הַמְּוֹתֵר חֲשִׁיב כְּשִׁלּוֹ פִּינּוֹן דְּיֵשׁ מְקוּם זְכוּת לוֹ וּמ"מ פִּינּוֹן דַּא"י לְמַפְּוֹר אֵינּוּ בְּעֵינֵי וְכַדְלָעִיל: וּלְפִי סְבַרְת הַתּוֹס' בַּע"ז וּלְפִי מַאי שְׁהַסְבַּרְתִּי לְפִי"ז אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּחֻמְצָן בַּע"פ אֶפִּילוֹ לַר"ש נְהִי דְמוֹתֵר בְּהַנְּאָה לְפִי שִׁי הַתּוֹס' בְּפִסְחִים דְּרַף כ"ח ע"ב ד"ה מְשַׁעָה מ"מ גְּרָאָה מְדַבְּרִי הַתּוֹס' שְׁם דְּהִינְנוּ דְּוּנְקָא הַנְּאָה בְּשַׁעַת בְּיַעוּרוֹ אֲבָל לְמַפְּוֹר אִו לִיתָן לְאַחַר אֲסוּר פִּינּוֹן דְּמַצּוֹת תְּשַׁבִּיתוּ עָלָיו אִם מְכָרוּ הוּא.

הָרִי מְבַטֵּל מַצּוֹת תְּשַׁבִּיתוּ וְאֶפִּילוֹ לְרִיָּה ג דַּס"ל דְּחֻמְצָן בְּפִסְחָא מְוֹתֵר בְּהַנְּאָה מְשַׁמַּע מְדַבְּרִי הַתּוֹס' שְׁם דְּרַק בְּשַׁעַת בְּיַעוּרוֹ מְוֹתֵר לִיְהַנּוֹת אֲבָל לְמַפְּוֹר לְאַחַר אֲסוּר מְשׁוּם מַצּוֹת תְּשַׁבִּיתוּ וַא"כ לְפִי סְבַרְת הַתּוֹס' בַּע"ז ר"פ הַשּׁוֹכֵר הַנ"ל אֵינּוּ יָכוֹל לְקַדֵּשׁ בּוֹ אֲשֶׁה, וַא"כ א"ש דְּבָרֵי רַב גִּידֵל אֶפִּילוֹ לַר"ש וְאֶפִּילוֹ לַר"י הַגְּלִילִי אֵינּוּ חוֹשְׁשִׁין לְקַדּוּשְׁוֹ וְאֶפְשָׁר שְׁלִזָה פִּינּוֹן הָר"ן בַּפ"ק דְּפִסְחִים דְּרַף ו', ע"ב בְּשַׁמְעֵתִין דְּרַב גִּידֵל שְׁכ' דְּגַם אֶלְיָבָא דַּר"ש אֲסוּר בְּהַנְּאָה וְהַקְּשׁוּ עָלָיו מְש"ס דְּפִסְחִים דְּרַף כ"ח ע"ב דְּאִיתָא שְׁם מְשַׁעָה שְׁאֲסוּר בְּאֲכִילָה אֲסוּר בְּהַנְּאָה אֲתָאן לַת"ק וְלַהַנ"ל י"ל דְּהָר"ן פִּינּוֹן דְּנִהֵי דַּלְר"ש מְוֹתֵר בְּהַנְּאָה בְּשַׁעַת בְּיַעוּרוֹ וְל"ש מְשַׁעָה שְׁאֲסוּר בְּאֲכִילָה אֲסוּר בְּהַנְּאָה מ"מ פִּינּוֹן דְּהַנְּאָת מְכִירָה וּנְתִיבָה אֲסוּר שְׁפִיר כ' הָר"ן דְּגַם לַר"ש אֵינָהּ מְקוֹדֶשֶׁת כֵּן אֶפְשָׁר לוֹמַר בְּכַוֻּנַת הָר"ן: אֲלָא שְׁלִפִ"ז דְּבָרֵי סוֹתְרִין שְׁהָרִי בְּקַדּוּשִׁין דְּרַף נ"ז כ' הָר"ן כְּשִׁיטַת הַתּוֹס' בְּקַדּוּשִׁין דְּאִם הָאֶפֶר הוּא וְשִׁלָּא כַּדַּה"נ שׁו"פ מְקוֹדֶשֶׁת וְצ"ל דְּוּנְדָאֵי הָא לֹא פְּסִיקָא לִי לְהָר"ן כְּסְבַרְת הַתּוֹס' בְּפֶרֶק הַשּׁוֹכֵר אֵת הַפּוֹעֵל דְּהַתּוֹס' עֲצָמָם לֹא כ' כֵּן אֲלָא לְמ"ד דְּיִלְיֵף קִיחָה קִיחָה מְשַׁדָּה עֶפְרוֹן אֲבָל לְרַב דְּיִלְיֵף, פ"ק דְּקַדּוּשִׁין מִיַּצְאָה חֲנָם אֵינּוּ כְּסָף אֵיכ"ל דְּיָכוֹל לְקַדֵּשׁ בְּהַנְּאָה כְּזֶה וּכְמ"ש בְּאֲבָנֵי מְלוֹאִים ס' כ"ח וַא"כ לְרַב צ"ל כְּתִי הָר"ן בְּקַדּוּשִׁין אֲבָל שְׁם גְּבִי רַב גִּידֵל לְרַב לְשִׁיטְתוֹ בְּלֹא"ה א"ש דְּהָא פְּסַק כַּר' הַיּוֹדָא וְלַדִּידֵן אֵיכ"ל דְּיִלְפִינּוּ קִיחָה קִיחָה: וְעַכ"פ לְפִי הַתּוֹס' יֵשׁ ד' שִׁיטוֹת דְּתוֹס' בַּע"ז ר"פ הַשּׁוֹכֵר אֶפִּילוֹ יֵשׁ הַנְּאָה שׁו"פ בְּאֶפֶר אִו בְּשִׁלָּא כַּדַּה"נ ע"מ אֵינָהּ מְקוֹדֶשֶׁת.

וּלְדַעַת הַתּוֹס' בְּפִסְחִים דְּרַף כ"ט יֵשׁ שִׁיטָה ב' וְכֵן לְדַעַת הָר"ן בְּקַדּוּשִׁין אִם יֵשׁ בְּאֶפֶר אִו בְּשִׁלָּא כַּדַּה"נ שׁו"פ מְקוֹדֶשֶׁת מִיָּד. וּלְדַעַת חַד תִּי לְתוֹס' בְּפִסְחִים דְּרַף כ"ט וְכֵן גְּרָאָה פְּוֹנְנַת הַתּוֹס' בְּקַדּוּשִׁין דְּוּנְדָאֵי אִם יֵשׁ בְּשִׁלָּא כַּדַּה"נ הַנְּאָה שׁו"פ בְּאֶנְפֵן שְׁהִיא מְוֹתֵר אִם הִיְתָה חוּלָה אִו אִם הָרִי דְּרַבְּנָן לְתוֹ מְקוֹדֶשֶׁת אֲבָל אִם בְּשִׁלָּא כַּדַּה"נ אֵינּוּ שׁו"פ אֶפִּי אִם בְּאֶפֶר הָרִי שׁו"פ וְאֵינּוּ מוֹעִיל פִּינּוֹן שְׁאֵינָהּ בְּעוֹלָם וְזֶהוּ שִׁיטָה ג'.

אֲמָנָם לְהַרְשָׁב"א שִׁיטָה ד' דְּוּנְדָאֵי אִם מְקַדְּשָׁה מְעַכְשָׁיו אֵינָהּ מְקוֹדֶשֶׁת אֶפִּילוֹ יֵשׁ בְּאֶפֶר שׁו"פ. אֲבָל אִם מְקַדְּשָׁה לְכַשְׁיָבוֹא לְעוֹלָם וְיִהְי' אֶפֶר הִיא מְקוֹדֶשֶׁת וְלִכְל אֵלוֹ הַשִּׁיטוֹת י"ל דַּאִיהִ"נ חֲשִׁיב כְּשִׁלּוֹ וְכֹאִית לִי בְּעָלִים וְכִמוֹ שְׁהַסְבַּרְתִּי דְּבָרֵי הַתּוֹס' לְעִיל.

אֲמָנָם דְּבָרֵי הָרִיטְב"א צ"ע פִּי הַמָּה סוֹתְרִין זַא"ז מִיַּנְי' וּבִי בְּתַחֲזִלָּה. (כָּאן חֲסַר וְלֹא מַצְאָתִים הַדְּבָרִים לְהַעֲתִיקוֹן): סִימָן סה ג"כ לְסוֹנְגִיא הַנ"ל יַעֲרַגְיָן יוֹם א' י"ג גִּיסוֹן תְּרִי"ט לַפ"ק.

הנה לשיטת רש"י דפי דברי רב גידל במקדש בחמץ אפילו בשעות דרבנו וגם חמץ דרבנו אפי"ה אין חוששין על קדושתו הקשו התוס' בקדושין דף נ"ח ע"א מסוגיא דהתם דמפניש אליב' דר"ש דסובר דהמקדש בחולין שנושטו בעזרה דמקודשת אלמא דס"ל שב"ע לאו דאורייתא משמע דאי לאו דאורייתא מקודשת וקשיא מהא דר"ג ות' התוס' דלפ"י ס"ד זו באמת לא ס"ל כר"ג וקשיא לי' דאי ס"ד דלא כר"ג א"כ עמדה קושית הרמב"ן ושאר הראשונים דגם באיסוה"נ תהא מקודשת הואיל ויכולה ליהנות שלכדה"נ ות' הרמב"ן והרשב"א והריטב"א דבאמת שלכדה"נ ג"כ אסיר מדרבנו ולא ניחא להו בתי' התוס' דלית בי' שו"פ דמשמעות המתני' אפילו באית בי' טובא וא"כ לפי ס"ד דלית להו כר"ג עמדה הקושית: וביותר קשה לפמ"ש הכפ"ת בסופה דף ל"ה דגם הרמב"ן במלחמות ע"כ ס"ל כשיטת רש"י והרמב"ם דאין חילוק בין תרי דרבנו לחד דרבנו. וא"כ לפי מאי דמשמע מדברי התוס' דה"נ אין חילוק בין עיקרו דרבנו לעיקרו דאורייתא וא"כ הרמב"ן לשיטתו אפתי קשה פנ"ל והנה דברי רש"י אמרתי לישב עפמ"ש בסי' הקדום לישב דברי התוס' דכל איה"נ אם רוצה ליהנות ממנו כדה"נ אז לא הוי כשלו שיהי כל אדם מצוה עליו כשרואה אותו שרוצה ליהנות ממנו לתקפו ממנו ולקפחה מידו בחזקה.

אמנם אם רוצה ליהנות ממנו באופן הפותר אז הוא שלו וא"כ הוא שמקדש בו אשה שהיא אופן האיסור היא עצמה מחוייבת לחטוף אותו ממנו ואינו כשלו אמנם מ"מ היא פינו שגנו רואין שהיא רוצה להתקדש לו ואחזוקי אינש ברשיעי לא מחזיקינן בנדאי היא רוצית ליהנות באופן הפותר וא"כ היא שלה וקבלה שו"פ: וכבר כתב המל"מ להסתפק אם היא קבלה פרוטה ואצלו לא הנה שו"פ אי מועיל והוכיח דמועיל מסיפא דמתני' דתנו אם מכרו וקידש בדמיהו מקודשת אע"ג דלשיטת רש"י החלופין אסורין מדרבנו למחליף עצמו ואפ"ה מקודשת א"כ מוכח אע"ג דהוא לא נתן ממון פינו שהיא קבלה ממון על ידו היא מקודשת וא"כ קשיא פנ"ל הא היא יכולה ליהנות שלא כדה"נ ומסתמא היא רוצית בקדו וכינון דכל עיקר קושית התוס' מכח הסיפא לכו' שפיר העמידו התוס' בע"ז קושיתם על הסיפא וכבר הארכתי בזה מיהו כ"ז מוכרח דוקא אם אמרינן דאיסוה"נ דרבנו מיקחשב אותו כאלו אינו שלו וא"כ פינו דחלופין אסורין למחליף מדרבנו א"כ אינם כשלו ואפ"ה מקודשת וע"כ משום דהיא קבלה דאצלה הם מותרין וכמ"ש המל"מ בפ"ה מאישות ושפיר מוכח פנ"ל וקשיא קושית התוס' וצריכין לתירץ הרמב"ן והריטב"א לשיטתם: אבל לפי ס"ד זו דלא ס"ל כרב גידל וס"ל ע"כ דאיסור דרבנו חשיב כשלו ואם פו אינו מוכח מהא דמכרו וקידש בדמיהו דמקודשת דמועיל אם היא רק אצלה דמים אלא איכ"ל דבעינן שיתן לה דמים וממילא איה"נ דאורייתא דהוא עומד רק לכדה"נ וזה אסור אצלו ואצלה ואין דמים שלו וכמו שהארכתי וביארתי בבבאור בסימן הקדום דכינון דהיא רוצית ליהנות ממנו כדרך הנאתו דהרי לקדש בהם אשה היא כמו מקריה דמקרי כדה"נ ואינה שלו ולכו' אינה מקודשת ולק"מ קושית התוס' ולא צריכין לתי' הרמב"ן: אמנם זה ניחא לשיטת רש"י אבל לדעת הרמב"ן וסייעתו דס"ל דחליפי איסוה"נ גם למחליף מותרין וא"כ אינו מוכח מסיפא דסגי אם היא רק אצלה דמים ואפ"ה הקשה כקושית התוס' על מתני' וקשה ומאי קושית וקדלעיל וצ"ל דהקשה פו לשיטת רש"י.

והנה לרש"י יש עוד קושניא שם בסוגיא דרש"י מפרש מה שאמרו שם אלמא חשנב"ע לאו דאורייתא היינו דגם השחיטה מדרבנן וכתב המהר"ם לובלין דרש"י הכריח זה משום דס"ל דהא דאמר ר"ש וכו' חיה שנשחטה בעזרה ישלכו אינו מוכח רק דאיסור שחיט' ואכיל' בחולין שנב"ע דאור' ואי נימ' דגם מר"ש דאמר דמקודש' בחשנב"ע אינו מוכח רק דאיסור"נ אינו אלא מדרבנן וא"כ לא קשה קושנית הש"ס פלל ולכך הכריח רש"י לומר בכוננת אלמא לאו דאורייתא היינו אפי' השחיטה והאכילה ל"ד אלא דנה גופי' תקשה מנ"ל למקשן פן וכתב המהר"ם דאי הוי השחיטה והאכילה מה"ת אפי' אי הוי האיסור הנאה מדרבנן הוי עיקרו דאורייתא ולא היתה מקודשת ע"ש: ונה ניחא לשיטת ר"ת וסייעתו דס"ל פן אבל לרש"י דסובר דאפי' בתרי דרבנן אינה מקודשת וה"ה בדבר שעיקרו מדאורייתא מקודשת וא"כ מנ"ל לש"ס להקשות דלמא באמת ס"ל דרק איה"נ מדרבנן ואפ"ה מקודשת פיון דלרש"י אין חילוק בין עיקרו דאורייתא או עיקרו מדרבנן: ונ"ל בעזה"י דהנה העצמות יוסף הקשה עוד ע"ד רש"י בב"ק דף ע"ב דמפרש על הא דאמרינן שם אלמא קסבר חולין שנב"ע ל"ד ופרש"י ובקדושין פליגי ביה.

והרי בקדושין לפי המסקנא אין פלוגתא ותו קשה דהרי רש"י בפסחים דף כ"ב ע"א פירש שם דלר"י דחשב"ע ל"ד היינו רק ההנאה לאו דאורייתא והתוס' שם באמת פליגי על רש"י והוכיחו דהפירוש חשנב"ע ל"ד היינו אפילו האיסור שחיטה ל"ד ע"ש וכוננתם ביאר בצל"ח שם דתוס' ס"ל דאי השחיטה והאכילה הי' אסור מה"ת הי' מסתבר לומר דאותו דכתיב גפי' טריפה קאי על חשנב"ע דאסור בהנאה דמסתבר טפי דהוי פסיל מחיצה וכפרש"י שם בפסחים ממה דנאמר דקאי על פל איסורין שבתורה ע"ש: אמנם נראה דסברא זו שייכות אי גם בטריפה יש דין דחשנב"ע אבל אי אמרינן פדמסיק אליב' דר"ש דבטריפה חשנב"ע אינו אסור מסתבר דאותו לאו למעוטי חשנב"ע אתיא דהרי הקרא קאי על ובשר בשדה טריפה ונהי דנכלל בו גם שאר פסולי מחיצה אבל הרי עכ"פ בטריפה קאי ואי אותו קאי בהנהו פסיל מחיצה תשליך לכלב אבל בפסיל מחיצה של חשנב"ע אסור להשליך לכלב ע"כ משמע אפי' אם היא טריפה וכיון דאם היא טריפה לית בי' חולין שנבע"ז מסתבר דאותו לא קאי עלה נאפי' אי בעלמא חשנב"ע אסור בשחיטה ואכילה מה"ת אפ"ה מותר בהנאה מה"ת ולכך שפיר פרש"י לפירוש המסקנא בשמעתין תליא בפלוגתא אם אפשר לומר דשחיטה ואכילה אסור מה"ת ואיסור"נ הוא רק מדרבנן: והיינו אי חשנב"ע אינו שייך בטריפה אז לא דרשינן אותו על חשנב"ע פיון דפשטא דקרא מייירי בטריפה וא"כ איכ"ל דחשנב"ע אסור מה"ת בשחיטה ואכילה ומותר בהנאה מה"ת אבל לת"ק דר"ש דס"ל דגם בטריפה איכא משום חשנב"ע משום דשחיטה שא"ר נשמה שחיטה א"כ ע"כ אי חשנב"ע אינו אסור בהנאה מה"ת ע"כ גם השחיטה והאכילה אינו אסור מה"ת ובהיפוף אם השחיטה והאכילה אסור מה"ת ע"כ גם ההנאה אסור מה"ת מקרא דאותו דמסתבר דעלה קאי אותו ואתי שפיר דברי רש"י לס"ד דלא ידע דר"ש סובר דאין איסור חשנב"ע בפטריפה ע"כ אי ס"ל חשנב"ע לענין הנאה ל"ד גם לענין אכילה ושחיטה ל"ד וא"ש לשון רש"י: ועפי"ז יש לישוב מאי דקשה לי לפי המסקנא דמישב הברייתא דאמר ר"ש דהמקדש באיסור"נ היינו בנמצאת טריפה וקשה כמו דר"ש גזר דחי' ג"כ בשריפה אטו בהמה וה"נ יהיו חשבע"ז בטריפה בשריפה

משום דאָתי לאַחלוּפּי אַטו קַדְשִׁים וְלְכַאוּרָה אַמְרָתִי לִישָׁב בְּשִׁלְמָא חַי אָסוּר מַה"ת
בְּשַׁחֲטָה וְאֶכִּילָהּ בַּחוּשְׁנַבְע"ז וְלִכְּךָ אִי נִחְלַק בֵּין חַי לְבִהְמָה לְעִנְיַן שְׁרִיפָה יֵשׁ לְחוּשׁ דְּגַם
כֵּן יִחְלַקוּ לְעִנְיַן שְׁחִיטָה וְאֶכִּילָהּ בֵּין חַי לְבִהְמָה לְעִנְיַן חֲשַׁנְבְּע"ז מִשָּׂא"כ אִם נִמְצְאָת
טְרִיפָה דְּבִאֲמַת מוֹתֵר מַה"ת בֵּין לְעִנְיַן שְׁחִיטָה וְאֶכִּילָהּ וּבֵין לְעִנְיַן הִנְאַה: אַמְנָם זֶה הַתִּי
אִינוּ מְסַפִּיק לְפִי פִי וְתִי הַתּוֹס' בְּחֻלְיִן שְׂכ' דַּר"ש סוּבֵר דְּחַי לְגַמְרֵי דְרַבְּנָן וְאַפ"ה גְּזֵרוּ
וּמ"ש טְרִיפָה דְּלֹא גְזֵרוּ וְתוּ דְּלֹא מְשׁוּם גְּזִירָה אַטוּ בְּהִמָּה קִשְׂיָא לָן אֲלֵא כְּמוּ דְּגַבִּי בַע"מ
אֵע"ג שֶׁהוּא בְּגִלּוּי אַמְרוּ שֶׁהִיא בְּשְׁרִיפָה בַּחֲשַׁנְבְּע"ע מְשׁוּם אַתִּי לְאַחְלוּפּי אַטוּ קַדְשִׁים
כ"ש בְּנִמְצְאָת טְרִיפָה יֵשׁ לְחוּשׁ דְּאֲתָא לְאַחְלוּפּי אַטוּ קַדְשִׁים אַמְנָם לְפַמ"ש לְמַעְלָה בְּאֲמַת
אִיכ"ל דְּלִמְסַקְנָא גַם בְּטְרִיפָה אָסוּר מְדַרְבְּנָן וְאַפ"ה מְקַוְדָּשֶׁת דַּס"ל לַר"ש דְּבַאִיסוּה"נ
מְדַרְבְּנָן מְקַוְדָּשֶׁת כְּמוּ דְּהוּי ס"ד אֲלִיבָא דַּר"ש אֲלֵא דַּלְפ"ז עֲמָדָה קְוִשִׁית הַתּוֹס' דְּקִשְׂיָא
מִדַּר"ג וְאִין לְתַרְצ' דַּס"ל כַּת"ק דְּהַרִי ת"ק לֹא פְּלִיג עֲלֵי אֲלֵא מְשׁוּם דַּס"ל חֻלְיִן שַׁנְבְּע"ז
דְּאוּרִייתָא אַבְּל הָא דְּנִימָא דְּתַתְּקַדְּשׁ עִם אִיסוּה"נ דְּרַבְּנָן לֹא מְצִינּוּ חוּלְק עֲלֵיו וְא"כ ר"ג
כְּמֵאן: וְנִרְאָה לִישָׁב דַּאִיכ"ל דְּאַפִּי אִי אַמְרִינּוּ דְּאִיסוּר הִנְאַה דְּרַבְּנָן חֲשִׁיב דְּמָרָא כְּדַמּוּכַח
נְמִי מַב"ק דָּף ע"ב דְּאַמֵּר אִם חוּלְיִן בְּעִזְרָה דְּאוּרִייתָא לֹא דְּמָרָא כו' מְבִנְיָא דְּאִם אָסוּר
רַק מְדַרְבְּנָן עֲדִינּוּ חֲשִׁיב דְּמָרָא קְמָא וְאִינוּ מְפַקִּירוּ אֵע"ג שְׂאִין רִשְׁאֵי לִקְהִנּוֹת מְפִנּוּ מ"מ
מְנִיחוּ בְּרִשׁוֹתוֹ וְרוֹצָה בְּקִיּוּמוֹ שְׂאוּלִי יִזְדַּמֵּן חוּלְהָ שֶׂא"ב סְפָנָה לְפִי דַעַת י"א שֶׁהִבִּיא הַר"ן
בְּפִסְחִים דָּף כ"ד דְּכָל אִיסוּרֵי דְּרַבְּנָן הֵם מוֹתְרִין לְחוּלְהָ שֶׂא"ב סְפָנָה וְאַמְרִינּוּ הוּאִיל וְנִחְזִי
לְחוּלְהָ שֶׂא"ב סְפָנָה דְּהַתּוֹס' בְּסוּגִיָּא דְּהוּאִיל תַּרְצוּ רַק דְּחוּלְהָ שְׂיֵשׁ בּוּ סְפָנָה ל"ש כו' אוּ
דְּמִשְׁקָה לִיה אִוּלִי יִתְעַרְב וְיִהְיֶה רִשְׁאֵי לְהוֹסִיף עֲלֵיו וְנִהִי דְּכָל זְמַן שְׂלֵא נִתְעַרְב אִפִּי
בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן אִינוּ רִשְׁאֵי לְהַרְבוֹת עֲלֵיו וְלִבְטָלוֹ אַבְּל אִם יִתְעַרְב יְכוּל לְהוֹסִיף וְלִבְטָל
בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן לְדַעַת הַרְמַב"ן וְסִייעָתוֹ שְׂרִי: וְכָל זֶה בְּדִבְרֵי שְׂרִשְׁאֵי לְהַשְׁהוֹת אַבְּל בְּאִיסוּר
דְּצָרִיף לְכַעֲרוּ מִן הָעוֹלָם כְּגוֹן חֲמִץ דְּאִית בִּי מְצֻנָת בִּיעוּר וְאִינוּ רִשְׁאֵי לְהַשְׁהוֹת וְלִהְיוֹת
רוֹצָה בְּקִיּוּמוֹ וְגַם עֵתָה אִין לוֹ חוּלְהָ שֶׂא"ב סְפָנָה וְגַם עֲדִינּוּ לֹא נִתְעַרְב אִזְ כִּינּוּ דְּאִיפָא
מְצֻנָת בִּיעוּר לֹא הוּי כְּשִׁלּוֹ וְלִכְּךָ גַּבִּי חֲמִץ אִיכ"ל דַּכ"ע מוֹדִים לַר"ן דְּאַפִּילוּ בְּדַרְבְּנָן אִין
חוּשְׁשִׁין לְקַדּוּשְׁיוֹ כִּינּוּ דְּאִין רִשְׁאֵי לְהַשְׁהוֹת וְלִית בִּי צִוְרָף פְּלָל כְּנַלְפַעֲנָא ד: וְעַפִּי"ז יֵשׁ
לִישָׁב דַּעַת הַש"ע בַּאֲהַע"ז סִי כַּא סַעִי כַּב דְּפִסְק דְּבַחֲמִץ דְּרַבְּנָן וְשְׁעוֹת דְּאוּרִייתָא הוּי
סְפַק קַדּוּשִׁין וְהַקְּשׁוֹ הָא בְּזָה לַכ"ע אִין חוּשְׁשִׁין וְלַהֲנַ"ל אִיכ"ל דְּהַרִי הַטוּר בַּאוּ"ח סִי
תַּמ"ב פִּסְק דְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן א"צ לְבַעַר וּמוֹתֵר לְהַשְׁהוֹתוֹ וְפִסְק בַּש"ע סוּס"י תַּמ"ז דְּגַנּוּקְשָׁה
דְּרַבְּנָן וְעִינּוּ בַּמַּג"א רַס"י תַּמ"ב סַק"א וְא"כ קִשְׂיָא לְהַנְ"ל דְּאַמְרָתִי דְּטַעַם ר"ג מְשׁוּם
מְצֻנָת בִּיעוּר וְצ"ל דַּר"ג ס"ל כַּמ"ש הָרֵא"ש בַּר"פ כָּל שְׁעָה דְּבִיו"ט גְּנוּקְשָׁה דְּאוּרִייתָא
וְרַק קוֹדֵם זְמַנּוּ הוּא רַק מְדַרְבְּנָן וּמְמִילָא כִּינּוּ דְּבִיו"ט יֵהִי מַה"ת אָסוּר לְהַשְׁהוֹתוֹ וְצָרִיף
בִּיעוּר: אַבְּל לְדִינָא לְמֵאן דַּס"ל דְּגַנּוּקְשָׁה לְגַמְרֵי מְדַרְבְּנָן וְרִשְׁאֵין לְהַשְׁהוֹתוֹ א"כ יֵהִי דְּמָרָא
וְיִהְיֶה חוּשְׁשִׁין לְקַדּוּשְׁיוֹ וְלִכְּךָ חֲיִינֵשׁ הַש"ע אֵהֵא שִׁיטָה וְפִסְק דְּהוּי סְפַק מְקַוְדָּשֶׁת וְלְפִי מַה
שְׁחִלְקַתִּי בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן בֵּין שְׂיִיף בִּי מְצֻנָת בִּיעוּר לְלִית בִּי מְצֻנָת בִּיעוּר מוּבְנִים דְּבָרֵי
הַתּוֹס' בַּב"ק דָּף עב ע"ב הַנְ"ל שְׂכ' דְּנִהִי דַּחֲשַׁנְבְּע"ע אִי לֹא דְּאוּרִייתָא חֲשִׁיב דְּמָרָא מ"מ
בְּתַקְרוּבָת ע"ז אִפִּי אִי הוּי רַק אִיסוּר דְּרַבְּנָן לֹא חֲשִׁיב דְּמָרָא מְשׁוּם חוֹמְרָא דַּע"ז וְאִינוּ
מוּבָן לְכַאוּרָה אַבְּל לְהַנְ"ל א"ש הוּאִיל וּמְצֻנָת בִּיעוּר עֲלֵיו וְאֲתִי לְהַשְׁהוֹתוֹ עַד שְׂיִזְדַּמֵּן
אוֹפֵן שְׂיִהְיֶה מוֹתֵר וְכַנ"ל:

קדושין או גט על איסורי הנאה: הנה באה"ע סי' ל"ב סעיף ד' הביא בהגה"ה די"א אם פתב ושטר קדושין על איסוה"נ הוא פסול ובסי' כ"ח סעיף כ"א כ' בהגה"ה דאם אסרה על עצמה בהנאה נכסי פלוני אם קידשה בשטר הוי קדושין והחמ"ח שם ס"ק מא תמה שדין זה הוא מתשובת הרשב"א בסימן תר"ג ושם מבואר בהיפוך דכתב שטר קדושין על איסור הנאה דאור' אינה מקודשת ותקשה דהרי בסי' לב הביא בשם י"א דעל איסוה"נ פסול וע"ש בב"ש ס"ק נ"ו.

והנה לענין גט פסק באה"ע"ז סימן ככד סעיף א' דאם כ' גט על איסוה"נ דכשר אלא שהרמ"א שם מחלק בין איסוה"נ אשר מצוה לבערן או לא ודברי הרמ"א האלו פתבתי לבאר במקום אחר (ענין) וכבר היא נדפסת בשמי במכתבי ש"צ.

ועכ"פ לפי לשון הש"ע משמע דאפי' באותן שאינו מחוייב לבער דוקא בדיעבד פשר: אמנם מלשון הרמב"ן והטור משמע דאפי' לכתחלה פותבין עליהן וכ' הב"ח שם אע"ג דהתוס' בגיטין דף כ' ע"ב ד"ה בכתובות כו' פתב לכתחלה אסור דקא מתהני מאיסוה"נ מ"מ ס"ל לרמב"ם וטור דשרי דהוי אפשר ולא קמכונן דשרי ובגט פשוט שם בסי' ככד השיג על הב"ח דזה לא מקרי אינו מכונן דהרי מכונן הוא לתחוב עליו את הגט ומרוויח עי"ז דא"צ לנייר אחר ע"ש ובגט פשוט פתב טעם אחר להתיר לכתחלה משום דהוי מצוה ולא ליהנות ניתנו אלא דאח"כ כ' עוד דזה הוי א"ש אם מצא ביה דבר ערוה אבל בהקדיחה תבשילו איכ"ל דלא הוי מצוה ואי משום הא לא ארי' דנהי דאינו מחוייב לגרשה, מ"מ אם מגרשה פדין מצוה קא עביד כמו טבילה דאיתא בר"ה דף פח דחשיב מצוה לא ליהנות נתנו אע"ג דאין חיוב לטבול אלא אם ירצה למ"ד טבילה בזמנה לאו מצוה ואפ"ה חשבי' לי' למצוה וה"נ גט והרמב"ם מנה במנין תר"ג מצות גט ג"כ: ולפענ"ד דכוננת הב"ח הוי שפיר דכתיבת הגט על איסוה"נ יש ב' הנאות א' הנאת הגט פנין שהוא צריך עתה נייר לצורך הגט והוא נהנה בזה שפוטב את הגט על איסוה"נ והב' מאי שהוא נותן האיסוה"נ לאשתו דהרי איסוה"נ אסור מה"ת למפור או ליתן וכמ"ש המל"מ בפ"ה מה' יסודה"ת ובגט צריך ליתן לה הנייר פדאיתא בגיטין דף כ' דאם התנה דהנייר שלו הגט פסול וא"כ יש חשש על נתינת האיסוה"נ אל האשה אמנם ע"ז דהוא נהנה ממנו הנאת הגט ע"ז גם להב"ח פשיטא לי' דמותר מטעם מלל"נ ואע"ג דמ"מ לכתחלה אסור בשופר של ע"ז דגוי איכ"ל דהתם שאני ומשום דמאיס.

אמנם עדיין יש חשש איסור במה שנותן להאשה וזה מקרי הנאה וע"ז שפיר כ' הב"ח דהוי לא קא מכונן ושרי ולקח מותר להרמב"ם והטור אפי' לכתחלה ולהש"ע אסור לכתחלה משום דמאוס למצוה או משום דמחזי פנהנה וכמ"ש הרשב"א המובא לקמן ביבמות: ועפ"ז נראה להבין דברי הירושלמי שהביא הרשב"א בתשובה בסי' תרג דבירושלמי פ"ק דבקדושין פליגו תנאי בזה אי גט על איסורי הנאה פשר ואיתא שם דלמ"ד דאין הגט פשר ה"ה לענין שטר קדושין והרשב"א כ' דאפשר לחלק בין גט לקדושין ולא ביאר החילוק ולא פתב לבאר הירושלמי ולפענ"ד דעל פי האמור למעלה מבואר דכל מ"ש למעלה שייך בגט אבל בקדושין לא מבעי' לפמ"ש הרא"ש בפ"ק דכתובות דאין מצוה בקדושין דאפי' בפילגש יכול לקיים מצות פרו ורבו אלא אפילו אי אמרינן קדושין מצוה מ"מ בקדושין מלבד המצוה הרי הוא קונה האשה עי"ז נהרי אסרו

לקדוש אשה בשבת ויו"ט משום דהוי פקונה קנגו ובתוס' בחולין דף ד' ע"ב בד"ה מותר
מיד הצרכו לדחוק למה אין האשה אסורה משום חלופי חמץ ועכ"פ פיון דע"י איסור"נ
הזה קונה קנגו דאשה ולכך פשיטא דאסור לכתחלה לקדוש אותה בשטר של איה"נ:
אמנם בדיעבד אי מהני נראה לפום מאן דס"ל בחו"מ בסי' ר"ח דמקח הנעשה באיסור
לא מהני משום דקי"ל פרכא דס"ל דכל מלתא דא"ר לא תעביד א"ע לא מהני וא"כ ה"נ
לא מהני (ומ"ש בהפלאה בקדושין דף נו דהואיל ואצלה אין איסור לקבל לא שייך לא
מהני לא זכיתי להבין דגם בנשבע שלא למכור אין איסור על הלוקח ואפ"ה לולא שפדה
הוא האיסור כ' הפוסקים דהווי אמרי' לא מהני וע"כ דהתוס' קדושין דף נ"ו ע"ב אלו
לאב"י וא"כ לפי"ז יש סברא לחלק בין גט לקדושין וקשיא על הירושלמי וצ"ל או
דהירושלמי קאי לאב"י דסובר אי עביד מהני אבל יותר נראה דהירושלמי קאי לר' יהודא
דס"ל דשא"מ אסור ולדידך' גם בגט אסור וכמ"ש בב"ח הנז"ל: וא"כ אתי שפיר דאם
בגט בדיעבד מותר גם בקדושין בדיעבד מותר ובהיפוך אי בגט בדיעבד אסור גם
בקדושין בדיעבד אסור אבל לדידן דקי"ל פאב"י וקי"ל כר"ש דדשא"מ מותר א"כ שפיר
יש לחלק בין גט לקדושין ונכונים פסקי הרמ"א: ועפי"ז יש לישב גם דברי הרמ"א בסי'
כח סעיף כא הנ"ל דהנה הרא"ש בתשובה פל"ז סימן א' פתב דהיכא דיש אפשר להתיר
אמרינן אע"מ ועיין בתשובת מרן חת"ס סי' ו' ובתשובת נוב"י מהדו"ת חאה"ע סי' קכ"ט
שהאריך בענין זה וא"כ שם בסי' כח דמייירי בנדר דיש לו מסתמא היתר דאמרינן אע"מ
ולכך פסק דבשטר פשר אבל רשפ"א בתשובה לפי הנראה שם סימן תר"ב מייירי בנדר
שא"א להתיר כגון ע"ד רבים ולכך שפיר פסק דבכתבו כה"ג על איסור"נ פסול
כנלפענ"ד נכון ובתשובה (סי' ר"י לחאו"ח) גם רציתי לחלק בזה אבל בדין אב"י לפי
הנ"ל א"ש ט"פ: ובס' גט פשוט פתב דמ"מ אסור לכתחלה לכתוב גט על איסור"נ דאפי'
אי חשבי' לי כמצונה ולאו ליהנות נתנו מ"מ לכתחלה אסור ומהא דקי"ל בנדר הנאה
ממעין מותר לטפול בו בימות הגשמים מוכח דאפי' לכתחלה שרי והא דאסור בשופר
של ע"ז לכתחלה הוא משום דמאיס.

מיהו הרשב"א ביבמות דף קג ע"ב כ' ב' טעמים א' טעמא משום מאיס ועוד מדמחזי
פנהגה מאיסור"נ ולפ"ז לעולם אסור לכתחלה ועיין בהגהות מלמ"ל פ"ה מאישות דין
א' בתוך ד"ה ודע דסברת הרא"ש כו' דאוסר לכתחלה אע"ג דלאו ליהנות ניתנו ע"ש
מה שהקשה ולא הביא הא דנודר הנאה ממעין וצ"ע:
הפמ"ג סוף חלק שלישי מפתחה פוללת לאו"ח רצה לומר דאם שלח סומא לקדוש אשה
וקידוש וא"כ פשוט נתקדשה לאחר דיש לחוש גם לקידושי השני דיש לחוש למ"ד דס"ל
דסומא פטור מכל המצות וא"כ אימעוט הוא מאתם גם אתם ושוב פתב דראוי לומר
דסומא חייב במצות ל"ת וא"כ הוא בנודאי בכלל ב"ב וכן נמצא בספר המכריע דסומא
חייב במצות ל"ת.

וראיתי בנוב"י מהדו"ת בחאו"ח סימן קיב שפקפק על הפמ"ג בזה וכתב שלשון הש"ס
בבא קמא דף פז דטעמא דר"י דכתיב וזאת המצוה וחקקים והמשפטים דכל שאינו
במשפטים. אינו במצות וחקקים וזה פולל פל המצות בין עשה ובין לא תעשה ע"ש:
ולפענ"ד האמת עם ס' המכריע והפמ"ג ומשם היא ראיה דהרי מצינו בכמה מקומות
לבטל מ"ע בשוא"ת קיל יותר מלעבור בקו"ע ולכך יש פח בינד החכמים לבטל בשוא"ת

משא"כ לבטל ל"ת דהיינו לעבן בקו"ע אין לחכמים פח וגם מצינו דל"ת דהיינו שיא"ת עבירה לאכול איפיר וכיוצא בו היא קיל לקנים יותר מלקנים דבר הנעשה בקו"ע ולקף מי שהתנה תנאי בשוא"ח אין צריף להביא ראיה לדבריו דלא עבר עיניו בזה בדברי הראשונים בריש פ"ק המגרש ור"ן בגיטין דף ע"ד א"כ אם פטר הכתוב את הסומא לקנים מ"ע בקו"ע שהיא קשה יותר לסומא והביטול דשב ואל תעשה אין עבירה כל פה.

מזה עדיין אין אנו יכולין ללמוד שפטר הכתוב גם ממצות לא תעשה דקיל לו לקנים בשוא"ת ואם יעבן בקי"ע העבירה גדולה וא"כ לשון הקרא שממנו למד ר"י שם בבא קמא דינו היא בפ' נאחזן ו' ושם נאמר וזאת החקים והמשפטים אשר צוה ה' אתכם לעשות בארץ: וא"כ מזה ילפינו דמי שאינו מצנה במשפטים אינו במצות וחקים לעשות והיינו בקי"ע אלא רשאי לבטל בשוא"ת אבל מזה אין אנו יכולין ללמוד דגם על לא תעשה לעבן בקו"ע אינו מצנה וא"כ דינו של ס' המכריע והפרי מגדים אמת ואפ"י הכי גם מה שכ' בנודע ביהודא שם יש לקנים דלהנ"ל לא תליא אם הוא עשה או לא תעשה אלא אם היא קום עשה או שוא"ת וממילא לאו דלא תסור אם הוא נמשך על מצות עשה והביטול הוא שוא"ת גם כן אינו מצנה עליו.

ואם כן לפי זה אתי שפיר כמסקנת הפרי מגדים דסומא בר שליחות לכולי עלמא: אמנם אפ"י לא נימא כן מפל מקום אם אמרי' כמ"ש להוכיח בסימן אבן העוזר באורח חיים סי' קפט דגם אתם ב"ב הפונה למעט דוקא היכא דאיכא פרתית לריעותא שאינו ב"ב וגם אינו ישראל ואם כן בודאי סומא לכולי עלמא הוא בר שליחות אלא אפ"י אי נימא דלא פדבריו שראיותיו אינן מוכרחות דמה שהקשה א"כ בקדושין דף מ"ב דפריף לר' שמעון גם אתם למה לי דנימא דבא למעט מומר איכ"ל כ"ל פ"ן דגם מומר חייב במצות וגם הוא ב"ב אלא שאינו חושש לברית ולקף נקרא אינו ב"ב פדאמרי' וקי"ל ב"ד סי' ב' מי שאינו חושש לזבוח לא מקרי בר זביחה הכא נמי לא מקרי כן ברית מפל מקום אי אפשר למעטו מאתם גם אתם דמאי פסקא דאתם אינו כולל גם מומר ולקף ע"כ רק גוי ממעטינו מאתם מה אתם ב"ב דהיינו מחוייבים בברית לקנים המצות פה שליחתכם כו': וכן מה שהקשה עוד שם באבן העוזר מ"ש דדרשינו מאתם מה אתם בני ברית ולא דרשינו מה אתם ישראל ז"א דמאתם בני ברית מסתבר דבהכי תליא רחמנא דזה דמיא להסברא דמי שאינו בתורת אותו דבר אינו בר שליחות לאותו דבר וזה ידעינו מסברא אלא דהתם היינו דלא שייף גבי' פלל והדרש אצטריף היכא דשייף ביה אלא דאינו מחוייב בו קמ"ל קרא דמקרי אינו בתורת אותו דבר דגדול המצווה ועושה כו' וא"כ אפשר לומר דסומא לר"י דאינו מחוייב באותו דבר אינו יכול להיות שליח וכספיקא דפ"ג מ"מ פבר פתבתי זה שנים רבות בחידושי למסכת גיטין דף כג ע"א דבמח"כ נעלם לכאורה מהפרי מגדים ה"ש ס' מפורש בגיטין דף כג סוף ע"א דפריף ודחק שם למה תנן במתני' דסומא אינו נעשה שליח להביא את הגט ומאי קושיא לימא ר"י הוא ואינו נעשה שליח פסברת הפרי מגדים הנ"ל אלא ודאי דנעשה שליח: ולכאורה אמרתי לישב דאפ"י אם נימא בעלמא דאינו נעשה שליח מפל מקום היינו בכל התורה דילפינו מתרומה אבל גירושין.

דכתיב שליחות בגופי' ושלחה וגם מסתבר בי' שליחות הואיל וישנו בע"כ פדאיתא בקדושין דף מב א"כ אין ללמוד מתרומה דממעטינו מגם אתם דדלמא גט שאני דישנו

בעל פְּרָחָה וּכְיוּצָא בּו פְּתַב הַהִפְלָאָה בְּקַדּוּשֵׁינָן דְּרַף מַב דְּלַעֲנָנָן קַדְוָשִׁים י"ל דְּיֵשׁ שְׁלִיחוֹת לְגוּי הוֹאִיל וְרוּב מַעֲשֵׂיהֶם ע"י שְׁלִיחוֹת וּכְתִיב שְׁלִיחוֹת בְּגוֹפְלִי וּבְקַדּוּשֵׁינָן נְהִי דְיֵשׁ הֵיקָשׁ וַיִּצְאָה וְהִיְתָה מִפֶּל מְקוֹם לֹא עֲדִיף מִתְרוּמָה וַיִּלְפִּינּוּ מִתְרוּמָה דְּמִפְּרִישׁ בָּהּ וּכ"כ בַּפְּנִי בְּגִיטִין דְּרַף ס"ה ע"א בְּמִשְׁנֵי קִטְנָה שְׁאֲמָרָה הִתְקַבַּל כּו' דְּגִיטִין שְׁאֲנִי אֵלָא דְקִשְׂיָא לִי עַל הַפְּנִי וְהַהִפְלָאָה דֵּא"כ מֵאֵי פְּרִיָּה בְּגִיטִין דְּרַף כּג ע"ב עַל עֶבֶד מְדַרְשָׁת גַּם אַתָּם דְּלָמָּא גִּירוּשֵׁין שְׁאֲנִי: מִיְהוּ יֵשׁ לִישָׁב ע"פ מ"ש הַמְהַרְשֵׁ"א בְּקַדּוּשֵׁין דְּרַף מַב ע"ב בְּתוֹס' ד"ה נִפְקָא כּו' דְּמָה שְׁנַעֲשֵׂה בַע"כ אֲדַרְבָּא אִינוּ רְאוּי שְׁיַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ א"כ לַעֲנָנָן שְׁלִיחַ דִּינְדָּה שְׁהִיא מִתְגַּרְשָׁת בַּעַל פְּרָחָה אֲדַרְבָּה מִפְּתַח כ"ש יִלְפִינּוּ מִתְרוּמָה וְקוֹשְׁיַת ש"ס בְּקַדּוּשֵׁין דְּרַף מַב בְּקַדּוּשֵׁין מַנ"ל וּכ"ת מְגִירוּשֵׁין דְּלָמָּא שְׁאֲנִי גִירוּשֵׁין דִּישְׁנָן בַּעַל פְּרָחָה וְלֹא תִי מְשֻׁלִּיחַ דִּינְדָּה כְּבָר תִּי הַהִפְלָאָה בְּקַדּוּשֵׁין שְׁם דְּקוֹשְׁיַת הַש"ס הוּא עַל שְׁלִיחַ ע"ש מִיְהוּ דְּבָרֵי הַפְּנִי ש"כ פֶּן עַל שְׁלִיחַ דִּינְדָּה אִינָם מְיֻנְשָׁבִין וְעכ"פ עֲדִינָן שְׁפִיר יֵשׁ מְקוֹם לֹאמַר דְּמִתְנִי אִינְרֵי בְּשְׁלִיחַ דִּינְדָּה דְּלִיפָא לְמִילָף מַגַּם אַתָּם וּפְרִיָּה שְׁפִיר לָמָּה סוּמָא אִינוּ בַר שְׁלִיחוֹת יֵשׁ פֶּן לִישָׁב דְּבָרֵי הַפְּמ"ג: וּבְזָה הִי מְיֻנְשָׁב מַה שְׁדַקְדְּקוּ הַתוֹס' שְׁם ע"א בַּד"ה נְכָרִי לָמָּה צ"ל דְּנְכָרִי אִינוּ נַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ מְשׁוּם דְּלֹא בַר הַתִּירָא ת"ל מְשׁוּם גַּם אַתָּם וְלַהֲנַ"ל בְּשְׁלִיחוֹת דִּינְדָּה גְּבִי גַט לִיפָא לְמִילָף מַגַּם אַתָּם וְגַם קוֹשְׁיַת הַמַּג"א וְהֵאָה ע"ז סִי קִפְט הִי מְיֻנְשָׁב מִפֶּל מְקוֹם לְפִי זָה מִתוֹס' וּמַג"א וְהֵאָה ע"ז מוּכָח דְּלֹא ס"ל פֶּן וּמְמִילָא לְדִינְדָּהוּ הִי עֲדִינָן הַכְּרַח הַנְּ"ל מְש"ס דְּגִיטִין דְּרַף כּג מִיְהוּ אֶפְשָׁר לְדַחוֹת דְּקוֹשְׁיַת הַש"ס הִיא סוּמָא מֵאֵי טַעְמָא לֹא דָּאֵי ס"ד סוּמָא לֹא מְטַעַם ר"י וְכַנ"ל א"כ הָוִי לִי לְמִתְנִי נְמִי הַפֶּל פְּשָׁרִין לְשְׁלִיחוֹת הַגַּט חוּץ מְסוּמָא אֵלָא ע"כ דְּלֹא ר"י הוּא וְלַעוֹלָם לִר"י סוּמָא לֹא נַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ אִיבְרָא דְקִשְׂיָא לִי דָּאֵי נִימָא כּס"ד דְּפְרִי מְגָדִים, א"כ מֵאֵי פְּרִיָּה בְּקַדּוּשֵׁין דְּרַף מַב ע"ב לִר' שְׁמַעוֹן לָמָּה לִי גַם אַתָּם דְּלָמָּא ר"ש ס"ל כּר"י וּבָא לְמַעַט דְּתִירוּמָתוּ תְרוּמָה דִּישְׁרָאֵל הוּא וְאִפ"ה מְמַעֲטִינָן לִי מֵאַתָּם דְּבַעֲיָנָן דּוּמְיָא דְאַתָּם וְאַתָּם פְּשִׁיטָא דִּלְר"י לֹא קָאֵי עַל סוּמָא דְּפִטוֹר מִן הַמְצוֹת אֵלָא ע"כ דִּלְר"י נְמִי בַר שְׁלִיחוֹת הוּא וְהַטַּעַם ע"כ מְשׁוּם דְּל"ת מְחַוְּיָב וְכַנ"ל וּמְוַכְרַח פְּמַסְקֵינָן הַפְּמ"ג דְּסוּמָא נַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ וַיְכּוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְכָל מִילֵי וְאִפִּי לִר"י כּנִלְפַעֲנָד וּמ"מ י"ל הֵתָם לִר"ש דְּסוּבְּר בַּר"ה דְּרַף לִג דְּנִשְׁיִים סוּמְכוֹת רְשׁוֹת וְה"ה אִי מְמַעֲטִינָן סוּמָא מ"מ מְצוּנָה אִיבָא וּלְכַד מְקָרִי ב"ב אֲבָל לִר"י דְּסוּבְּר אִין נְשִׁים סוּמְכוֹת רְשׁוֹת אִיכ"ל דְּלֹא חֲשִׁיב ב"ב וְעֵינָן בְּשֵׁאג"א סִי קַד אִיָּה פְּסָקִינָן אִי נְשִׁים סוּמְכוֹת רְשׁוֹת אוּ לֹא וּבְמַקוֹם אַחַר הָאֲרַכְתִּי בְּזָה (וְע' בַּחֲאוּ"ח ס' שְׁכַז): תְּשׁוּבָה סַח

עַל דְּבַר הַקְּדוּשׁ מִרְדּוּ"ש הַמּוּבָא בְּמִרְדְּכִי ר"פ הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ דְּשְׁלִיחַ קַדּוּשֵׁין א"י לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אִפִּי בְּמַקְדֵּשׁ בְּשִׁטְר מְשׁוּם דְּכִינָן דֵּא"י לְקַדֵּשׁ בַּע"כ הָוִי רַק פְּמִילֵי וּכְבָר פְּתַבְתִּי בְּחִדּוּשֵׁי מַה שְׁהַקְשׁוּ עָלָיו בְּזָה וּמַה שְׁיֵשׁ לִישָׁב מִיְהוּ בְּאַתִּי לְבָאָר גּוּף הַסְּבָרָא לָמָּה יְהִי נְקָרָא מִילֵי הוֹאִיל וְא"י לְקַדֵּשׁ בַּע"כ וְאֲכַתְּנָב אֶת הַנְּרָאָה לַפַּעַנ"ד דִּי"ל עַפְמ"ש בְּחִדּוּשֵׁי לַמַּס' גִּיטִין לִישָׁב קוֹשְׁיַת הַפְּנִי שְׁם דְּרַף כַּט שְׁהַקְשָׁה אִיָּה אֶפְשָׁר לֹאמַר דְּשְׁלִיחַ קְבֵלָה א"י לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ מְשׁוּם דְּהָוִי מִילֵי הָא תְּרַנְוִיָּהוּ מַחַד קָרָא יִלְפִינָן בַּר"פ הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ מוֹשְׁלַח וְשְׁלַחָה מְלַמֵּד שְׁהוּא עוֹשֵׂה שְׁלִיחַ כּו' מְלַמֵּד שְׁהַשְׁלִיחַ עוֹשֵׂה שְׁלִיחַ וְא"כ פְּשֵׁם דְּקָאֵי עַל שְׁלִיחַ דִּינְדָּה ה"נ קָאֵי עַל שְׁלִיחַ דִּינְדָּה ע"ש וְאֲמַרְתִּי גּוּף הַסְּבָרָא דְּמִילֵי לֹא מִימְסָרָן לְשְׁלִיחַ אִינוּ מְבִנְיָר וַיִּתְבָּאָר לְקַמְן אִי"ה: וּלְפִי הַנְּרָאָה י"ל דְּדוּקָא שְׁלִיחַ יְכוּל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אִם נְשָׂאָר עָלָיו שְׁם שְׁלִיחוֹת אֲבָל אִם הוּא מוֹסֵר הַשְׁלִיחוֹת לְאַחַר וְעִי"ז נְתַבְטַל מְמַנּוּ הַשְׁם

שליחות א"כ הוא פאיש אחר וא"י לעשות שליח ולקבא אם מסר לו הגט ליתן לה והשליח עושה שליח אחר מ"מ ע"ד אותו שעה הוא הי' שליח הבעל להוליה או להניח אותו בידו למסרו לאחר דאם הוא לא יהי' שליח שהוא פמותו אזי הני פמו טלי גיטת מעל גבי קרקע ונהרי בעינין שיבא הגט מיד הבעל או מיד שלוחו שהוא פמותו לידה או לשלוחו שהוא פמותו וא"כ עד אותו שעה שמוסר הגט להשליח הוא משמר ונוטל הגט בשליחות הבעל ונשאר עליו שם שליח ולקבא הוא בידו לעשות מאותו שעה שליח אחר אבל אם צוה להם כתבו והם לא כתבו אלא צוה לאחר לכתוב הרי לא עשו שום שליחות ממה שצוה להם הבעל ולא היו שליח של המשלח ולקבא אינם יכולים לעשות שליח וה"ה בשליח לקבלה שהרי על הליכה רגנית לא שייך שליחות ונדקא בשעת קבלה הוא נעשה שליח ואם הוא שלח שליח אחר א"כ מעולם לא עשה שום שליחות דידן' ולא נקרא עליו שם שליח ואנו ילפינו רק דשליח עושה שליח וא"כ לא קשה קושית הפנ"י דבנדאי אנו ילפינו מןשלח ושלחה בין שליח דידן' ובין שליח דידה יכול השליח לעשות שליח והיינו אם הי' שליח ונשאר עליו שם שליח אבל אם לא הי' שליח בין שליח דידן' ובין שליח דידה א"י לעשות שליח שהרי לא הי' מעולם שליח ולקבא גבי מקלי בין לענין גט אם אמר כתבו ובין שליח דידה אפי' לקבלה מ"מ פינון דאם מוסר דבריו לא נעשה מעולם שליח ולא עשה שום שליחות א"י לעשות שליח אחר וא"ש: ועפי"ז ס"ל להקדוש מרדכי"ל דהא דאיכ"ל דשליח הבעל לענין אם נעשה שליח להולכה יוכל לעשות שליח אחר היינו בגט דיוכל לגרש בע"כ א"כ מיד נעשה שליח אבל בקדושין דתליא ברצונו וא"כ בשעת התחלת שליחות הבעל דהיינו בשעה שנותן כסף או שטר לשליחו לקדש בו אשה עדיין אינו יכול לחול עליו שם שליח דאולי לא תרצה לקבל והני פמו המקדש אשה ע"מ שירצה אבא דאמרנו בגיטין דף כה דלמ"ד אין ברירה אין הקדושין חלין למפרע וה"נ אין השליחות חל למפרע ואינו חל עליו שום שליחות אלא מפאן ואילך בשעת מסירת הקדושין ומזה מוכח דטלי קדושין מע"ג קרקע מועיל וא"כ פינון דלא נקרא עליו שם שליחות עד שעת מסירת הקדושין ואם עשה שליח אחר מעולם לא עשה שום שליחות ולא מקרי שליח ולא שייך בי' שליח עושה שליח ולקבא א"י לעשות שליח אחר זהו מה שנ"ל סברת הקדוש מרדכי"ל: ועכ"פ לפי הנ"ל דטעם מקלי דלא מימסרן לשליח דאם מוסר הדברים מעולם לא עשה שום שליחות ולא נקרא עליו שם שליח וז"ש, אם לא אמר אמרו אבל אם אמר אמרו וא"כ ע"ז עצמו עשאו שליח לאמירה ולדברים אלו וגם באמירה זו מקיים השליחות איכ"ל דנעשה שליח ויכול לעשות שליח אחר ולמאן דס"ל אומר אמרו פסול או משום פסול שלא לשמה כדעת הרמב"ן אשר יובא לקמן ויתבאר לקמן א"ה או דילפינו ממקום אחר דעל מקלי א"י לעשות שליח: והנה בגוף הפי' של מקלי לא מימסרן לשליח מצינו הרבה פירושים למ"ד דאומר אמרו בטל משמע דס"ל דעל מקלי א"י לעשות שליח אפי' שליח ראשון וכדעת הפוסקים המוכחים בר"ן פ"ק דפסחים דא"י לבטל או להפקיר ע"י שליח וכן כתב הרמב"ן ב"ב פ' יש נוחלין דא"י ליטבע או לידור ע"י שליח וטעם סברת אלו נראו דילפו לה מקרא דאשה יקימנו ואישה יפירונו דילפי' מינ' ר' יאשי' דא"י להפר ע"י שליח ובאמת לר' יהונתן דס"ל גם התם שליחו של אדם פמותו גם לענין דיבור יכול לעשות שליח אומר אמרו פשר ואפ"ה איכ"ל דס"ל מקלי לא מימסרן לשליח וכפרש"י לעיל גיטין דף כט דאין כח במקלי להיות

לחזור ולהמסר ונהי דשליח ראשון אפשר לעשות גם על מקלי אבל השליח אין יכול לעשות שליח אחר ולא ידענא מנא לן זה: אמנם לפמ"ש לעיל א"ש דיליף לה ממשמעות ושלח ושלחה דשליח עו"ש ונראה דמטעם זה שינה רש"י ז"ל לשונו דבדף כט בגיטין פרש"י משום דאין פח במקלי להיות לחזור ולהמסר לשליח ובגיטין ע"ג פרש"י דאין דרף לעשות שליח למקלי היינו משום דבדף כט קאי אי אומר אמרו פשר אבל בדף עג דקאי דאמר אמרו נמי פסול שפיר פרש"י משום דאין דרף ויש לפרש דמפח זה הוי רק פאסמכתא ולא מועיל כמו כל דבר דאין דרפו לקנות דאינו מועיל קנין בו וזה ג"כ איכ"ל או דנה טעמו של ר' יוסי דלא ס"ל עשאן ב"ד משום דאין דרף למימסר מקלי ועפ"ז אם היא עושה שליח לקבלה ג"כ אין השליח יכול לעשות שליח וכדלעיל: ולפי ה"ל למ"ד אומר אמרו פסול מה"ת פסול דא"א לעשות שליח על מקלי מן התורה אמנם לפמ"ש הרמב"ן דבממנה שליח פסול משום לשמה ואפ"ה כ' ה"ר"ן צ"ל טעמו משום מקלי לא מימסרן דאל"כ הוי כמו ממנה בפניו ולפי"ז יש לדון לפמ"ש התוס' בעירובין דף יג ע"א ד"ה אבל כו' בחד תי' דסתמא פסול רק מדרבנן וברייתא דתנא לקמן גיטין דף ע"ג עד שישמעו את קולו שיאמר לסופר היינו מדרבנן ולפ"ז דרק פסיל דרבנן הוי לכאורה קשיא מאי פריף על שמואל דאי כתבו כתב ידם מ"מ הוי כתב הגט אומר אמרו ומר' חסדא שמעי' דפליג ר"י גם באומר אמרו הא לפי התוס' הוי רק הפסול מדרבנן וגם בלא דברי הרמב"ן על דברי התוס' בחר תיגרץ בעירובין ה"ל קשיא וכיון דהוי פסול דרבנן הא אמרינן גיטין פו ע"ב דבפסול דרבנן לא תצא ואפי' לרב דס"ל לקמן דתצא היינו בלית לה בנים אבל באית לה בנים לא תצא וא"כ מאי פריף הא משום אומר אמרו לא תצא: ונראה לפי מ"ש התוס' בגיטין דף ס"ו ע"ב בד"ה הא כתב דגם לר"מ בכתיבת הגט אע"ג דמצאו באשפה פשר אפי"ה אם שינה בטל מה"ת ולפי מאי שהסביר הפנ"י אפילו באומר אמרו מקרי שינה עיי"ש, וא"כ א"ש דכיון דאומר אמרו פסול ומקלי לא מימסרן לשליח פסול מן התורה ופריף שפיר.

ובזה מיושב קושית הרא"ה על הרמב"ן דס"ל דהטעם משום לשמה א"כ למה לי הטעם משום מקלי ומנ"ל דהטעם משום מקלי לא מימסרן ולה"ל אי ס"ל מקלי מימסרן ואפ"ה פסול משום דלא הוי לשמה א"כ לא הוי לר"מ בכתיבה ולר"א בבתימה פסול מה"ת ולקמן משמע בבבביתא דפסול מה"ת ולכך קאמר הטעם משום מקלי לא מימסרן.

מיהו אפתי קשיא על דברי התוס' בעירובין דף יג הנז"ל שכ' דברייתא דגיטין דף עב ע"א דתנא כתב הסופר לשמה דפסול רק מדרבנן וע"כ לפי ה"ל היינו בלא שינה וא"כ מאי לא מבעי' קאמר דאפי' לקמן הברייתא לא מבעי' בלא צינה הבעל פלל הא אדרבה בלא צנה הבעל פסול רק מדרבנן ובצינה ושינה הרי הוא פסול מה"ת ועיין בפ"י בגיטין דף עב וצ"ע: אמנם דעת המרדכי בשמעתין דאפי' אם מצוה לעדים לעשות מעשה פל שאינו גמר מעשה מקרי מקלי וסבירא לי כפי הראשון דמקלי לא מימסרן לשליח היינו להיות חוזרין ונמסרין אבל לשליח ראשון שפיר נוכל למסור אפי' מקלי ואפי"ה ס"ל דשליח קבלה דאשה יכולה לעשות שליח אחר משום דקבלה גמר מעשה עיי"ש ולפי"ז לא ידעתי מנ"ל וטעם לדין הזה למה לא יכול בכה"ג לעשות שליח שליח מה לי גמר מעשה או אינו גמר מעשה ואפשר דס"ל פטעם דרש"י לקמן דף מא דאין דרף למסור לשליח מקלי ואיכ"ל דהיינו מטעם שמא שברה עדים דאינו נאמן כמו דמסיק דדיבורא

עבדי ותליא בגמר הדבר וכינן דאין דרף לעשות לא מועיל והוי פאסמכתא: ולפי"ז אפשר להבין מ"ש הרשב"א ר"פ האיש מקדש די"א ע"י קנן שליח יכול לעשות שליח דלהג"ל דהטעם הואיל ואין דרף לעשות שליח לא אלים עשיתו עד דעביד שליח בקנן עיי"ש ולפי"ז צ"ל דס"ל.

גם אם אומר אמרו בטל פינן דאין דרף למסור רק מילי לומר לאחר אינו מועיל ואפשר לומר לפי טעם זה אם מצנה כתבו ותנו פינן דעל הפתיכה שהיא אינה גמר אין דרף לעשות שליח וע"כ קפיד עליה בעצמו שהוא יכתוב ה"נ החנו הוי קפידא דגם הנתינה יהי בעצמו ולפי"ז מדונייק הרי אלו יכתבו ויתנו דמשמע שהם בעצמם יתנו ולעולם אם פ"א אומר תנו לשליח וכדאיתא גיטין דף סג ע"ב איכ"ל דמועיל ועיין בס"פ בס"א קכא ובקצה"ח סי' רמד שהביא ראי' מדף סג ע"ב הג"ל עיי"ש: ודיעה הרביעית הוא דעת התוס' הרי"ד בקדושין ר"פ האיש מקדש דאפ"ל אם נותן לו דבר וחפץ ואינו צריך למסור אותו הדבר ואותו החפץ בעצמו כגון פסוף קדושין מקרי מילי וא"י השליח לעשות שליח אחר וסב"א זו יש להסביר ע"פ הסב"א הראשונה דכל שא"צ למסור אותו דבר ואותו חפץ בעצמו עדיין אין שם שליח עליו אבל בשטר קדושין צריך למסור אותו דבר בעצמו ולפי"ז לא נראה לי מ"ש הקצה"ח סי' רמד הנזכ"ל דלפי סב"א זו אם אמר כתבו ותנו פינן דא"צ למסור אותו פתב בעצמו מקרי מילי ולהג"ל פינן דכתבו ועשאו שליחותן שפיר אמרינן דשליח עושה שליח ושיטה החמישית הוא דעת הקדוש מרדכי"ש דמפורש פ"ל מידי דא"י לעשות בע"כ מקרי מילי וכבר פתבתי לעיל מה שיש להסביר שיטתו (וסיים מ"ן הגאון זצוק"ל ונ"ל ויותר מזה לא פתבתי כעת ונדחה השערה עד ירחיב ה' לנו עכ"ל): תשובה סט לשנה טובה יכתב ויחתם תלמודי התורני המופלג החתן מוה' יוסף קרויז מווארשאן קטן יע"א: בעזה"ת פה חוסט יום א' פ' תצא תרל"ח לפ"ק.

מכתב קבלתי ומ"ש שקשה לה דלמה קי"ל דשלנ"ע הא אפשר דלא פיננה אלא להשטאה בעלמא כדקי"ל בקידשה שלא בעדים או אם היא לא ראתה העדים אמרינן דלא פיננה אלא להשטאה וכעין דקי"ל גם כן באהע"ז סי' עב ונהארכת בזה הרבה ובאמת הדבר פשוט ולא קשה מידי דהרי קי"ל בכמה דוכתי ובקדושין דף מט ע"ב דדברים שבלב אינם דברים, וא"כ אפי' אם האשה הי' בדעתה רק להשטאה בעלמא פינן דאיפא עדים שאומרים שנתקדשה הוי דברים שבלב ואינם דברים ולא מהני ודוקא דברים שבלב דמוכחי הוי דברים: וא"כ הא דאמרינן דבלא ראתה העדים דרק להשטאה פוננה ע"כ היינו משום דהוי דברים שבלב דמוכחי דכיון דלא ראתה העדים בנדאי אין האשה שוטית פ"ל כ"ף להכניס עצמה לקבל ממנו קדושין שהבעל דבר יכול להכחיש אותה ואפשר לו לעגנה עי"ז וזה דוקא בקידשה בלא עדים או שהיא לא ראתה העדים אבל בקידשה ע"י ב' שלוחים בנדאי אם קיבלה קדושין אפי' פוננה להשטאה הוי רק דברים שבלב דלא מוכחי וממילא הוי קדושין גמורין ונהיית א"א גמורה ולכ"ף שפיר קי"ל דשליח נ"ע ואין פאן שום קושיא ואמינא לה מזלא טבא ובכ"ה והצלחה כו': דברי רבך הדוש"ת הק' משה שיק מברעזאוןע.

סימן ע בעזהי"ת יערגין ב' דחגנפה תרי"ז לפ"ק יתענג על רוב שלום מעתה ועד עולם תלמודי הרב המאוה"ג החרוץ כש"ת מוה' זלמן שפיטצער מורה בעיר מלוכה וויצען יע"א: מכתבו קבלתי כו' ועל אשר בדרך לן באחד שיש לו אח במדה"י במדינת אמעריקא ורוצה לישא אשה ומשום חשש עיגון שמה תפול אשתו קמי' יבם רוצה לקדש על תנאי ובאו לפניו להורות להם המעשה אשר יעשו וכבר ראית והבאת דברי הספרים המדברים בזה ושאלת חכם חצי תשובה ובקשת לדעת דעתי בזה הנה אנכי תולעת ואין בי חכמה ולא דעת ואין הכרעתי מכרעת מ"מ הואיל ואדמ"ו הגאון זצ"ל בעל חת"ס עביד בי' עובדא שנת תקסא בק"ק מאטרסדארף פאשר יש בידי העתק מלשון התנאי לא אמנע לומר שלפענ"ד פן הוא נכון לדינא בפשטות והנה באח מומר כבר פסק פן בש"ע אהע"ז סימן קנז סעיף ד' בהגה"ה דרשאי לקדש על תנאי שאם תפול קמי' יבם לא יהיו קדושיו קדושין כלל והב"ח שם התיר להתנות פן אפי' באח שאינו מומר אם יש לחוש לעיגון פגון שאינו נודע מקומו איה וכיוצא בו התיר במעיל צדקה סי' ב' באלם ובתשובת שב יעקב סי' מ' בחרש ושוטה וכיוצא: והנה לפענ"ד הדין פשוט וברור דאופן התנאי המונכר בנוב"י מהדו"ת חאהע"ז סי' נו אין בו חשש משום מתנה עמ"ש בתורה ונהרי סוגיא ערוכה ב"מ דף צד דמתנה ש"ח כו' דמעיקרא לא שיעבד נפש' אבל במקדש על מנת שאין לה עלי שאר וכסות פינו דכל אשה יש לה והוא רוצה לפחות מן האישות אין אישות לחצאין וכפי הפי' שכתב התוס' בכתובות דף נו ע"ב החילוק בתנאי שאין לה שאר וכסות שאז רוצה לקדשה א"כ מצד שהיא מקדשה רוצה לגרע חקה אבל בנידון שלנו שאם יהי' לו בנים או שאר אופנים שלא תהי' צריכה ליפול קמי' יבם הוא רוצה לקדשה ואז אינו פוחת פח אישות שלה ובאופן אחר אינו מקדשה כלל ואם פן אינו מפחית פוחה אלא מקדשה על תנאי וכל הש"ס מלא מדיני קדושין על תנאי שיכול אדם לקדש אשה על תנאי שאם יתקיים התנאי יהיו קדושין ואם לא יתקיים לא יהיו קדושין ואין פאן אישות לחצאין אלא או יהי' פאן אישות או לא: ולפמ"ש הריטב"א בקדושין דף כג ע"ב במקנה לעבד ע"מ שאין לרבו רשות אפי' כפל לא מקרי תנאי וגדר תנאי דוקא אם יהי' מעשה זה או לא יהא מעשה זה ולעולם התנאי הוא ממעשה או ממקרה אשר יולד אם יהי' פן יהי' כן ואם לא יהי' לא אבל מילתא דממילא ע"מ שאין לרב רשות זה אינו תנאי אלא שיור.

ולדבריו מובן היטב דבאומר ע"מ שאין לה עלי אלא שאר פסות נמי הוי רק כמש"ייר ושייר באישות ואין אישות לחצאין אבל מתנה ש"ח אם יולד המקרה שיהא הוא מחוייב שבועה לא יהי' שומר מעיקרא: וא"כ ה"נ בנידון שלנו אם יולד המקרה שיהי' חירב זיקה ויבום לא תתקדש מעיקרא כל עיקר אין פאן מתנה ע"מ שכתוב בתורה אע"ג שגם באין לה עלי שאר וכסות פוננתו אם תמחול לו או לא תתבע ממנו וזה באמת טעמו של ר' יהודא דסובר דבדבר שבממון תנאו קיים וכמו שבאר באמת הרשב"א בכתובות דף נו אבל ר"מ סובר דאנן בטר לישנא דידי' אזלינן ולא מהפכינן לישנא ולפי' לשוננו לא תלה לא במעשה ולא במקרה וא"כ הוי רק כמש"ייר או כמ"ש הרשב"א ותו"י דהוי רק כמפליגה בדברים אע"ג שכלל ושיקלש תנאו לית בי' מיחוש דהוי רק שיור או הפלגה: ובזה מובן היטיב החילוק בין לשון הירושלמי ס"פ השוכר את הפועלים באומר אם מתי לא תיזקק ליבום הרי את מקודשת לבין לשון מהר"י ברונא שפסקו בש"ע אהע"ז סי'

קח סעיף ד' בהגה"ה שאם תיפול לפני מומר ליבום לא תתקדש שנתקשה בלשון זה במעיל צדקה סימן ב' דלשון זה משמע דאע"ג דיהי' באופן שתצטרף ליבום אפ"ה הוא משייר שיור זה ולכה אפי' כפל ואמר ואם תזקק ליבום לא תהא מקודשת פינו שזה דבר שאי אפשר שתהי' מקודשת ויהיו האופנים שע"פ דין תורה היא צריכה ליבום דהיינו שיש לו אח ואין לו בנים ואפ"ה לא תזקק ליבום זה דבר שא"א והתנה בדבר שאי אפשר ולכה הוי רק הפלגה וכן לפי סברת הרמב"ם ה"ל הוי שיור ואינו פלום אבל בלשון מהר"י ברוני"א שפסקו בד"מ סי' קנז שפיר תלה במקרה אם תפול לא תתקדש ואם לא תפול תתקדש ואין פאן שיור וגם הוי דבר שאפשר ולכה שפיר מועיל התנאי וכן מבואר להדיא ברשב"א פתובות דף נ"ו בטעם הירושלמי באם מת לא תהא זקוקה ליבום היא משום דהוא דבר שאינו בידו למחול והוי דבר שא"א לקיים והוי כהפליגה בדברים (וראיתי שבס' בית מאיר בסופו בצלעות הבית סימן ו' כ' ג"כ פן ולא העיר שכ"כ הרשב"א): ולזה ג"כ פיון הב"ח באהע"ז סימן קנז במ"ש דבירושלמי רוצה שתתקדש לו ולא תהי' זקוקה אפי' כפל והנוב"י תמה בזה מה שייך כפל והוא רוצה שתתקדש ולפענ"ד פשוט פיון הב"ח לפי לשון הירושלמי אין קרוי מתנה ע"מ שכ"ב במה שאמר וכפל אם תזקק לא תתקדש שזה אין עקירה פיון שלא חלו הקדושים מעיקרא אלא בחלק הן שאם לא תהי' זקוקה תתקדש שרוצה שתתקדש ולא תהי' זקוקה דמשמע הלשון אפי' יהי' המקרה שלא יהי' לה בנים ויהי' לו אם לא תזקק זהו מתנה עמש"ב ודבר שא"א ובטל או משום דהוי רק הפלגה או משום דהוי כשיור וכדלעיל אבל בל' התנאי של הב"ח שאמר אם לא תפול קמי' יבם וכ"ש אם מפרט כמ"ש הנוב"י דאם יהי' לו בנים או לא יהי' לו אחים תתקדש בחלק הן אין פאן עקירה ובחלק הלאו שאם לא יהי' לו בנים לא תתקדש בנדאי אין עקירה שאין מתנה עמש"ב אלא שמתנה שלא תתקדש והנה דברי הב"ח אמת ונכון הדבר והאחרונים נתחבטו בו: וכיון שנתברר שעפ"י הסברא התנאי נכון נראה ג"כ שהרא"י שהביא התה"ד בסי' רכג מהש"ס דב"ק דף קיא נכון מדקאמר אלא מעתה נפלה לפני מופה שחין כו' גימא אדעתא דהכי לא קידשה נפשה ובתשובת מעיל צדקה סימן ב' האריף וכתב דהתם לאו מטעם תנאי אלא משום מקח טעות אפ"ה עלה ולפענ"ד א"א לומר משום מקח טעות פיון שאין מום בגוף המקח כדקי"ל בחו"מ סי' רלב וגם מיתה נולד אח"כ וכן הוא מבואר בהדיא בשמ"ק בשם הרא"ש לבאר דקושית הש"ס אינו מובן דכי אם קנה בהמה ועשה אחר כך יאמראדעתא דהכי לא קניתי ותי' דסברת הש"ס בדבר שיוכל להתנות ואין אחר מעכב עליו שלא איכפת לי' בזה יהי' חשיב כאלו התנה ולכה מן האירוסין שיוכל להתנות אם ימות יתבטלו הקדושים למפרע יהי' כאלו התנה משא"כ מן הנישואין לא ירצה הבעל לעשות בעילותיו ב"ז ע"ש וזה פיון התוס' בב"ק דף קי ע"ב: ועכ"פ מבואר דכיון שנתקדש קושית הש"ס דגימא דהוי כאלו התנה ואפ"ה משני שפיר דבכל דהו גימא לה ומה שהקשה במע"צ הא פאן לא מפסדת בטן דו לא קשה דלזה נראה שפיון רש"י שם דף קיא ע"א בד"ה טן דו כלומר אשה בכל דהו גימא לה ור"ל וממילא אין פאן אומדנא לומר דהוי כאלו התנה וא"כ שפיר כ' התה"ד אבל אם התנה בפירוש מוכח מהש"ס ה"ל דמהני אם התנית שאם תפול קמי' יבם יהיו הקדושים בטלים ואין פאן מתנה ע' מ"ש בתורה ולפי האמור מבואר דדברי הירושלמי אינם חולקים על ש"ס דידן דהירושלמי מייירי באומר אם לא תהי' זקוקה

תתקדש ואם תהי' זקוקה לא תתקדש וזה אינו מועיל משום דהוי שיוור או הפלגה משא"כ לתנאי דש"ס דידן וכן פתב בנחלת שבועה ס' כב ובנוב"י סי' נו הג"ל וא"כ קשיא לכאורה דברי התה"ד בסי' רכג הג"ל שעשה מחלוקת בין הירושלמי לש"ס דידן ולכאורה הו"א דמ"מ מוכח דהירושלמי חולק.

דהרי הירושלמי קאי אליבא דר"י דסובר דבמזון תנאו קנים וכתבתי לעיל הטעם בשם הרשב"א המוכח בשמ"ק פתובות דף נו דמתרצינו דיבורי' ואמרי' שפוננתו שהיא תמחול לו שאר פסות וה"נ מתרצי' דיבורי' ונאמר שפוננתו אם מתי לא תהי' זקוקה ליבם דהפוננה שאם יהי' לו בנים או לא יהיו לו אחין תהי' מקודשת וע"כ דס"ל דגם בכה"ג אינו מועיל תנאי וא"כ אתי שפיר דברי התה"ד: אבל יותר נראה בעיני דלגה באמת פיוון התה"ד דבתחלה פתב דהירושלמי וש"ס דידן פליגו ולבסוף סינים ועיין פ"ק המגרש ובתוס' פ"ק אע"פ כמה חילוקים במתנה עמש"ב והיינו דברי התוס' בכתובות דף נו הג"ל שחלקו גבי ע"מ שאין לה עלי שאר וכסות אין אישות לחצאין וכ' עוד י"ל דהאי טעם אצטריך רק במזון אבל באיסור אפי' לא הוי אישות לחצאין אמרי' מתנה עמש"ב בטל מיהו זהו מוכח רק לס"ד דגיטין דף פד ע"ב או לאביי שם ע"א דסובר דגם באם תאכל בשר חזיר מקרי מתנה עמש"ב ע"ש ועכ"פ לפי המסקנא נראה מדברי תרוה"ד דגם הוא מחלק בין הך גוונא דירושלמי לש"ס דידן זה נראה שפיוון הב"ח בתה"ד ולא קשה קושית הנחלת שבועה בסי' קב שהקשה דע"כ דהתה"ד לא פיוון לתנאי מהר"י ברונא דא"כ לא הוי ש"ס דידן פליג ולהג"ל א"ש: אמנם הד"מ באהע"ז סימן קנז נראה דס"ל דמהר"י ברונא חידש תנאי דאם תיפול קמי' יבם ולדבריו נראה דמפרש דהתה"ד מייירי אפי' בתנאי שלא תהא זקוקה ליבם ואפ"ה מהני ונראה שדייק פן מדברי התה"ד שכתב ומ"מ גילוי דעת הוא דאין בדעתה לחול דזיקה כו' והנוב"י בסימן נו הג"ל תמה בזה ע"ש ולפענ"ד פוונתו הוא דס"ל דנהי דהירושלמי אמר דתנאי שלא תהא זקוקה הוא הוי כמתנה עמש"ב הא בכל תנאי שאינו פראוי גרע הקשה הרשב"א בגיטין דע"ה למה לא מועיל הא לא גרע מגילוי דעת ותי' פוון דאמר התנאי שלא פראוי גרע וע"ז סובר התה"ד דזה שייך בתנאי שהיא לטובתו אבל בתנאי שהיא לטובתה פיוון שהיא אינה רוצית להתקדש אלא ע"ת זה אפי' אמר התנאי באופן שאינו מועיל מ"מ הרי לא גרע מלא אמר פלל ונתקדשה בשתיקה סתם ואפ"ה אמרינו דנימא אדעתא דהכי לא נתקדשה אלא משום דאמרי' בכל דהו ניחא לה ופאן שהתנתה לכל הפחות גילתה דלאו בכ"ד ניחא לה וא"כ שוב נימא אפי' בלא תנאי אדעתא דהכי לא נתקדשה ודוחק לומר הואיל והוא אמר התנאי שלא פראוי והיא שתקה גם אצלה הוי כגילוי דעת ז"א דהרי שתיקה שלא בשעת מתן מעות לא חשיב שתיקה וא"כ ע"כ מפח קבלת המעות נודע רצונה וכאן הוצרכה לקבל כדי להתקדש באופן דניחא לה וא"כ אין ראיה מקבלה ומשתיקה ולא קבלה כדקי"ל באהע"ז סימן כח סעיף ד' ולכך סובר התה"ד דעל פי ש"ס דידן אע"פ דמתנה על מנת שלא תהא זקוקה ליבם מועיל וע"ז פליג הב"י אבל מתקנות מהר"י ברונא כ' הד"מ דנדאי מועיל ובהא סלקינו דבתנאי שלנו ע"ד שכ' בנוב"י סי' נו אין לחוש משום מתנה עמש"ב: ועתה נבוא לחפש הב' משום דא"א ע"ב ב"ז ומשמע דאסור לעשות בעילת זנות והב"ח באהע"ז סימן קנז כ' דאין איסור בזה פיוון דאינו ביאת זנות ממש וכ"כ במע"צ סימן ב' עד"ז (ולגה קשיא דאמרינו ביבמות דף קז חופה איסורא

וּפְרָשׁ"י מְשׁוּם דְּאָסוּר לַעֲשׂוֹת בִּיאַת זְנוּת א"כ נִרְאֶה דִּישׁ אִיסוּר וּדְלֵא כַּמַּע"צ) אָמְנָם בְּרִשְׁבֵּ"א בְּגִיטִין דָּף לֵג בְּשֵׁם מְהֵר"ש נִרְאֶה דְסוֹבֵר דִּישׁ אִיסוּר שְׂכ' דְלִכְךָ הוּאִיל וְאִי יִבְטַל אֶפְקֵינָהּוּ רַבְּנָן וְיִהְיֶה בִיאַת זְנוּת עִי"ז בְּנֻדָּי לֹא יִבְטְלוּ בְּלִבּוֹ פְּדִי שְׂלֵא יִהְיֶה בִיאַת זְנוּת וְכֵן מִדְּבַרֵי הָרָא"ש שֶׁהִבְאֵתִי לַעֲיִל מ"ש בְּב"ק דָּף קי ע"ב דְּבִנְשׂוּאָה לֹא יִסְכִּים הוּא עַל תְּנָאי שְׂלֵה מְשׁוּם בְּעִילַת זְנוּת מִשְׁמַע דְּאִיכָּא אִיסוּר וּבְרִאָב"ד פ"י מֵהִלְכוֹת גִּירוּשִׁין דִּין יט נִרְאֶה דְגַם אֶצְלֵה חֲזָקָה זוֹ וְעֵינֵן מ"ש בְּזֵה (לַעֲיִל תְּשׁוּבָה יז): וּלְפַעַנ"ד אִפִּי נִימָא דִישׁ אִיסוּר בְּבְעִילַת זְנוּת מ"מ בְּתַנְאֵי בְּנִידוֹן שְׂלַנּוּ שְׂאָם יִהְיוּ לוֹ בְּנִים הַקְדוּשִׁין קְדוּשִׁין גְּמוּרִים וְנֶאֱפִילוּ אִם לֹא יִהְיוּ לוֹ בְּנִים יֵשׁ ס"ס אוֹלֵי תְמוֹת הִיא בְּחֻזְיוֹ אוֹ שְׂמָא יְמוֹת אַחִיו בְּחֻזְיוֹ אוֹ יִגְרַשְׁנָה וְאִזּוּ הַקְדוּשִׁין גַּם כֵּן בְּתוֹקְפָם וּא"כ מִפְּחַ רֹב וּס"ס הָיוּ הַקְדוּשִׁין קְדוּשִׁין גְּמוּרִים וּבְכָל דִּינֵי הַתּוֹרָה אֲזִלְיָנָן בְּתַר רֹב וּס"ס וְנִשְׂאִין לְאַכְוֵל מִבְּהֵמָה בְּלִי בְּדִיקָה.

וְלִסְמוּךְ עַל הָרֹב וּמוֹכַח מִדְּבַרֵי הַתּוֹס' בְּבִיצָה דָּף פֶּה ע"ב ד"ה אוֹרַח אֶרְעָא כּו' דְּאֶפְי' אִם אַח"כ יִתְבָּרַר דְּהִיתָה טְרִיפָה אִפ"ה אִין לוֹ שׁוּם עוֹנֵשׁ וְהוּא כְּאֲנוּס לּוּלֵא שְׂאוּרַח אֶרְעָא לְבִדּוּק וּא"כ בְּעֵלְמָא דְנוֹכַל לִסְמוּךְ עַל הָרֹב וּס"ס וְנֶאֱפִי' אִם יִתְבָּרַר שְׂלֵא הִי מְהֵרֹב לֹא עֵבִיד אִיסוּרָא דְכֵן הוּא דִין תּוֹרָה וּמִי שְׂאָסֵר הַטְרִיפָה הַתִּיר לִסְמוּךְ עַל הָרֹב: וּא"כ בְּנִידוֹן שְׂלַנּוּ דְרֹב נְשִׁים מִתְעַבְרוֹת וְיולְדוֹת וְנֶאֱפִי' אִם לֹא תִתְעַבֵּר מ"מ יֵשׁ לוֹ עֲדִינֵן ש"ס וְנִשְׂאִי לְבַעוֹל עַל פִּי ד"ת בְּהִיתָר גְּמוּר פֶּל יְמֵי חֻזְיוֹ וּא"כ אִין כָּאֵן שׁוּם אִיסוּר לְדִידְנָי בְּתַנְאֵי זֵה וּלְפִי"ז לְכַאוּרָה קִשְׂיָא דְהֵנָּה בִּיבְמוֹת דָּף צד דְּאֶמְרֵי תַנְאֵי בְּנִישׂוּאִין מִי אִיכָּא וּפְרָשׁ"י מְשׁוּם דַּא"א עוֹשֶׂה בְּעִילְתוֹ ב"ז וְנֶאֱפִי' הֵא אֶפְשֵׁר תַנְאֵי בְּנִישׂוּאִין אִם לֹא תִלְדַּד לֹא תִהִי מְקוֹדֶשֶׁת לְמַפְרַע וְנֶאֱפִי' הַ בּוֹעֵל בְּהִיתָר עַל פִּי רֹב נְשִׁים מִתְעַבְרוֹת וְיולְדוֹת וְעֵינֵן בְּתוֹס' בִּיבְמוֹת דָּף לז ע"א ד"ה וְזוֹ וְכו' שְׂפַתְב דְּנְשִׁים שְׂשֵׁהוּ עִם בְּעִלְיָהּ וְלֹא יִלְדוּ לֹא מְסַתְפֵּר דְהָיוּ רֹב מִתְעַבְרוֹת וּא"כ יֵשׁ לְדַחוֹת וְנִרְאֶה אַע"ג דְּאִיכָּא רֹב וּס"ס מ"מ אָסוּר לְגִרְוֹם ס"ס בְּיָדִים, וְהוּ"נ אָסוּר לְבַטֵּל אִיסוּר לְכַתְחִלָּה פְּדִי לִסְמוּךְ אֶרְנָבָא וְהוּ"נ אָסוּר לַעֲשׂוֹת דְּבַר שְׂיִצְטָרַךְ לִסְמוּךְ אֶרְנָבָא וּלְכַךָ שְׂפִיר אֶמְרוּ דְתַנְאֵי בְּנִישׂוּאִין מִי אִיכָּא דְאִין שְׂכִיחַ לְהַתְנוּת וְאָסוּר לְהַתְנוּת בְּכַה"ג: וְכָל זֵה בְּעֵלְמָא אֲבָל כָּאֵן כְּתַב הַב"ח דְהָיוּ פְּדִיעֵבַד מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ עֵיגוֹן וּבְמִקוּם מְצוּנָה כ' הַמַּג"א בְּסִי' תְּרַכּוּ ס"ק ג' דְּמִבְטָלִין אִיסוּר לְכַתְחִלָּה אַע"ג שְׂאִין זֵה דוּמָה לְנִידוֹן שְׂלַנּוּ, מ"מ פִּינּוֹן דְהָיוּ פְּדִיעֵבַד רִשְׁאֵי לְהַתְנוּת וְאִינוּ עוֹשֶׂה שׁוּם אִיסוּר וְעַכ"פ נִרְאֶה לְפַעַנ"ד דְּבַכַּה"ג לֹא קָא עֵבִיד אִיסוּר בְּבִיאַתוֹ אֶדְרַבָּה פִּינּוֹן דַּע"פ רֹב הִיא אֲשֵׁתוֹ חַיּוּבָא וּמְצוּנָה אִיכָּא וְאִין כָּאֵן חֲשֵׁשׁ מְשׁוּם בְּעִילַת זְנוּת: וְעַתָּה נְבוּא לְחֲשֵׁשׁ הַג' דְּאֶפְתִּי יֵשׁ לְחוּשׁ דְּאֶפִּי מְקַדְשָׁה ע"ת הֵא קִי"ל קְדֻשָּׁה ע"ת וּבַעֲלֵ סְתָם מְקוֹדֶשֶׁת לְגַמְרֵי מְסַפֵּק וְנֶאֱפִילוּ אִם יִתְנָה בְּשַׁעַת בִּיאָה מ"מ אוֹלֵי בְּאִידָךְ בִּיאוֹת יִבְעוֹל לְשֵׁם קְדוּשִׁין וְהַב"ש בַּאֵה ע"ז ס' קנז כ' דְּכָאֵן אִין חֲשֵׁשׁ דְּבַעֲלֵ לְשֵׁם קְדוּשִׁין וּבִתְשׁוּבַת שְׂב יַעֲקֹב ס' מ' כְּתַב דָּאֵם כְּבָר הַתְנָה בְּבִיאָה רִאשׁוֹנָה וְלֹא חֲשֵׁשׁ לְבִיאַת זְנוּת שׁוּב אִין לְחוּשׁ שְׂמָא יִבְעֵל שְׁנִית לְשֵׁם קְדוּשִׁין וְדִיִּיק מְדִלָּא אֶמֶר רְבוּתָא טְפִי אִפִּי בְּבַעֲלֵ ע"ת בְּעֵינֵן גִּט עֵי"ש אָמְנָם הַב"ש בַּאֵה ע"ז ס' סִימֵן לַח ס"ק נט הִבִּיא בְּשֵׁם הַש"ג דְּאֶפִּי בְּהַתְנָה בְּשַׁעַת בְּעִילָה חוֹשְׁשִׁין שְׁחֹזֵר וּבַעֲלֵ לְשֵׁם קְדוּשִׁין וְכֵן הִבִּיא בְּס' אֶרְץ צְבִי בְּסִימֵן לַח בְּשֵׁם הַרִי"ו הַמּוּבָא בְּב"י בְּסִי' לֹט וְהִבִּיא שְׂם רֵאִי לְדְבַרֵיהֶם מִיבְמוֹת דָּף קז ע"א דְּגַם בַּה' מוֹדוֹ דְּאִין תַנְאֵי בְּנִישׂוּאִין וּמִשְׁמַע דְּאֶפִּי בְּבַעֲלֵ עַל תַנְאֵי: מִיָּהוּ לְפַמ"ש אִין מְזָה סְתִירָה וְנֶאֱפִי' לְדַעַת הַש"ג דְּדוּקָא הִיכָּא דִישׁ בַּע"ז אֶמְרִינָן דְּחֲזָקָה דְלֵא בְּעִיל בַּע"ז וְנֶאֱפִי' הַתְנָה חֻזְשִׁינָן דְּחֹזֵר אֲבָל

כִּינּוּן שְׁפִתְבְּנוּ בְּיָדוֹן שְׁלָנוּ אֵין פֶּאן ב"ז וְאֵין לְחֹשׁ וּלְחֹזֵק הַדְּבָר עוֹד וּמִהֵיוֹת טוֹב מְבֹנָאָר בְּלִשׁוֹן הַנוֹב"י בְּסִי' נו הַגָּ"ל דִּישְׁפִּיעֵנו אוֹתוֹ עַד"ר שְׁלֵא יִבְטֵל וּבִס' בְּנִי אֶהוּבָה כ' גַּם לְהִשְׁפִּיעַ אוֹתָהּ וּבְנֵדָאֵי זֶה רַק לְרִוּוּחָא דְּמִילְתָא דְּאַצְלָהּ בְּלֵא"ה אֵין חֲשֵׁשׁ כִּינּוּן שְׁהִיא לְטוֹבָתָהּ שְׁלֵא תִּבּוֹא לִידֵי עֵיגוֹן: וְא"כ הֵינְצָא מְדַבְּרִים הַגָּ"ל שְׁעַפ"י הַתְּנַאי הַמְּבֹנָאָר כְּנוּב"י סִימָן נו אֵין חֲשֵׁשׁ שְׁמַתְנָה עַמֶּש"ב וְאֵין חֲשֵׁשׁ בַּע"ז וְגַם אֵין חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יַחְזֹר וַיִּבְעוֹל לְשֵׁם קְדוּשֵׁין וּכְדָאֵי הֵם לְסַמּוּךְ עֲלֵיהֶן וּכ"כ בְּסַפֵּר תּוֹרַת נְתוּנָאֵל וּבְאַרְצֵי צְבִי סִימָן קנז וּמִמִּילָא כִּינּוּן דְּמֵן הַדִּין מוֹתֵר אֵין לְחַלֵּק בֵּין מוֹמֵר אוֹ אֵלֶם אוֹ שְׁאִינוֹ נוֹדַע לוֹ מֵן אַחֵיו אוֹ שְׁאֵחֵיו בַּמַּדְהָ"י וְאֵי אֶפְשָׁר לְבּוֹא אֶצְלוֹ דְּמוֹתֵר עַפ"ז וְכֵן מַעֲשֵׂה שְׁעֵשֶׂה מְרֵן נִרְאֶה לְפִי הַתְּנַאי שְׁהִי מְשׁוּם שְׁלֵא נוֹדַע מְאַחֵיו: וְזִמְן הַתְּנַאי מְבֹנָאָר כְּנוּב"י בְּשַׁעַת קְדוּשֵׁין וּבְזִמְן הַחֲנוּפָה וְאַחַר הַחֲנוּפָה פְּשַׁעֵיחֲדִים אוֹתָם וְאַח"כּ בְּלִילָהּ בְּשַׁעַת בִּיאַת מַצְוָה אֲמָנָם מְלִשׁוֹן אַדְמ"ו זצ"ל נִרְאֶה דְּבְשַׁעַת שְׁמוּלִיכִין אוֹתָם לְבִיאָהּ וּבִס' חֲאוּמֵי צְבִי פְּתַב קוֹדֵם הַיַּחֲוּד הַרְאוּיָהּ לְבִיאָהּ וּכ"כ בַּחֲמ"ח סִימָן לח ס"ק מט וְכָל הַגָּ"ל פְּתַבְתִּי אֶת הַנִּרְאָה לְפַעַנ"ד לְדִינָא שְׁיִישׁ לְסַמּוּךְ עַל הַגְּאוּנִים הַגָּ"ל וְאֵין פֶּאן בֵּית מִיחֻשׁ וְכֵן בְּאַמַּת עֲשִׂיתִי מַעֲשֵׂה בֵּא' שְׁלֵא נוֹדַע לוֹ מְאַחֵיו אֲבָל לְאַחַר מַעֲשֵׂה הִזְהִי לְבִי נוֹקֵף דְּנָהִי דַע"פ הַדִּין הוּא מוֹתֵר וְגַם חז"ל שְׁקִדוֹ עַל תְּקִנּוֹת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁלֵא יִבּוֹאוּ לִידֵי עֵיגוֹן מ"מ בְּעַמֵי הָאָרֶץ וְלָבָם בַּל עִמָּם וּכ"ש הַאֲיִדְנָא דְּפָרִיצֵי וְנִתְתִי שְׁמַחָה בְּלַבִּי שְׁהִי לְאִישׁ הַהוּא בְּנִים מְאַשְׁתּוֹ שְׁקִינְדִּשׁ עַל תְּנַאי (וְצָרִיף הַמּוֹרָה בְּזֶה לְהֵיוֹת שׁוֹקֵד לְבַחֲרוֹר אֲנָשִׁים עֲדִים בַּר סְמָכָא ע"ז) וְד' יִשְׁמַרְנוּמְכָל מְכַשׁוֹל וְעוֹן וּלְכָל דְּיִינֵי וּמוֹרָה הוֹרְאָה לְבַנֵי יִשְׂרָאֵל וְצָרִיף הַדִּינֵן לְרֵאוֹת הַבְּעֲלֵי דְּבָרִים וּכְעֲדִים אִם יֵשׁ לְסַמּוּךְ עֲלֵיהֶן בְּכָל הַגָּ"ל: וְהִנֵּה מְדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים הַגָּ"ל נִרְאֶה שְׁצָרִיף לְהַסְמִיף הַתְּנַאי סְמוּךְ לְבִיאָהּ וְכָל דְּסַמִּיף טְפִי טְפִי עֲדִיף וּבְאַמַּת מְלִשׁוֹן הַמַּעַצ"ד מְשַׁמַּע דַּאֲפ' קוֹדֵם בִּיאָהּ בְּשַׁעַת קְדוּשֵׁין יְכוֹל לְהַתְּנוּת עַל כָּל בִּיאוֹת שְׁיִבְעוֹל וּמִהֵנִי כְּמוֹ בְּמַתְנָה בַר"ה כָּל נְדָרִים שְׁאֲדוֹר כּו' מִיְהוּ נָהִי דְּזֶה מוֹעִיל (וְכִינּוּן דְּנִשְׁבַּע בְּנֵדָאֵי אֵין לְחֹשׁ שְׁיִבְטֵל תְּנַאוֹ) מ"מ כָּל שְׁיִכּוּלִין לְהַסְמִיף לְבִיאָהּ עֲדִיף טְפִי כְּמִבְּנָאָר מְלִשׁוֹן הַנוֹב"י וּבְטַעַם נִרְאֶה לְפַעַנ"ד חֲדָא מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ לַעַז אוּלֵי יֵאֲמָרוּ שְׁשַׁמְעוּ שְׁבִיטֵל הַתְּנַאי וּכְשֵׁם שְׁחֲשֵׁשׁוּ בְּסַדֵּר הַגֵּט שְׁלֵא לְהַנִּיחַ אֶת הַבַּעַל לְצֵאת חוּץ אוּלֵי יֵאֲמָרוּ שְׁבִיטֵל הַמוֹדַעָא ה"נ אוּלֵי יוֹצִיא לַעַז שְׁבִיטֵל הַתְּנַאי קוֹדֵם בְּעִילָהּ וּלְכָף יֵשׁ לְהַסְמִיף סְמוּךְ לְבִיאָהּ וְעוֹד מְטַעַם אַחַר שְׁהָרִי לֹא הַתְּנָה בַל' הַתְּנַאי שְׁאֵם יִבְעוֹל לְשֵׁם קְדוּשֵׁין יְהִי הַתְּנַאי בְּטֵל כְּשֵׁם שְׁמַתְנָה בְּנִדָּר שְׁאֵם יְדוֹר וַיִּשְׁכַּח הַתְּנַאי יְהִי הַנְּדָר בְּטֵל: א"כ נָהִי דְּהַתְּנָה שְׁלֵא יִבְעוֹל לְשֵׁם קְדוּשֵׁין וְגַם נִשְׁבַּע ע"ז וְאֵין לְחֹשׁ שְׁיִחְזוֹר מִתְּנַאי מ"מ אֵיכָא לְמִיחֻשׁ שְׁמָא יִשְׁכַּח אֶת הַתְּנַאי וּלְכָף צָרִיף לְהַסְמִיכוֹ תִּיקָף לְהַקְנִיגִים וְכִינּוּן שְׁיִישׁ ד' קְנִיגִים קְדוּשֵׁין וְחֲנוּפָה וַיַּחֲוּד וּבִיאָהּ סְמוּךְ לְאוֹתָן קְנִיגִים אֵלֶּה שְׁלֵא יִשְׁנָה וַיַּעֲשֵׂה הַקְּנִיגֵן בְּכָל גְּוּוּנָא וּלְכָף סִידֵר הַנוֹב"י הַתְּנַאי בְּשַׁעַת קְדוּשֵׁין בְּאַרְיִכוֹת וְאַח"כּ בְּשַׁעַת חֲנוּפָה וַיַּיְחֲוּד בְּקַצְרָהּ וּבְשַׁעַת בִּיאָהּ שׁוּב בְּאַרְיִכוֹת וְעַתָּה שְׁאֵין דְּרָף לְפָרְסָם הַלִּיכָה לְבִיאָהּ כְּמוֹ שְׁהִי מִיְמֵי קֶדֶם מ"מ בְּלִילָהּ בְּעַת וּבְשַׁעַת שְׁדָרָף בְּנֵי אֶדָם הוֹלְכִין לְשַׁכַּב קוֹדֵם שְׁכִיבָהּ וְהוֹלְכִים בְּחֲדָר בַּפ"ע אֵז תְּנָה הַתְּנַאי שׁוּב בְּשַׁלְמּוֹת לְפָנֵי אוֹתָן הַעֲדִים וְהַנִּרְאָה לְפַעַנ"ד פְּתַבְתִּי: דְּבָרֵי רַבָּה הַדו"ש הַק' מְשֵׁה שִׁיק מְבַרְעוּזְאוּנָע.

תְּשׁוּבָה עַא הַחַיִּים וְהַשְּׁלוּם וְכָל טוֹב לִידִידֵי הָרַב הַגָּדוֹל הַמְּפֹרָסָם נ"י כַּקֶּשׁ"ת מוֹהַר"ר מְשֵׁה פ"ץ נ"י הַגְּאוּן הַאֲבַדְק"ק כַּעֲטֻשִׁינֵי יֵאֲדָרָף יַע"א מְכַתְּבוֹ קַבְלַתִּי

ונאשר ביקוש ממני לחו"ד בענין קדושין על תנאי הנה אמת נכון הדבר שכן הסכים מרן הגאון זצ"ל בחת"ס חאה"ע סי' קי וקיא ושיבחה את דברי הגאון בית מאיר בצלעות הבית סימן ו' וקודם שנדפסו דברי מרן זצ"ל וקודם רואי בצלעות הבית הנז"ל פתבתי לעיל (בתשובה הקודמת) וכוננתי בעזה"י מקצת דברים דעפ"י דין מועיל תנאי ורשאיין לעשות תנאי שהוא ע' לעיל שביארתי כל פרטי הדברים ועכשיו לא באתי רק לבאר מה שהקשה פר"מ נ"י על מה שהקליט הנוב"י בחאה"ע"ז סימן נו שלא יקדשנה תחת החופה משום דאז א"י להאריך בפרטי התנאי ברבים להיות מקלמא דתמוה ולא הורגלו בו אלא יקדשנה קודם הכניסה לחופה ע"פ תנאי המבורר כמסודר ומפורש הפל בנוב"י ותחת החופה לא יקדשנה אלא הרב יאמר כו' ותמה מעלתו נ"י כיון שקודם הכניסה אמר התנאי בפ"ע שיקדשנה על תנאי שהוא ומשביעין אותו על כך שלא יבטל ולא ימחול על התנאי אלא יהא כמפורש בכתב וא"כ שוב ראוי שיהא רשאי לקדשה תחת החופה ויאמר בקיצור שיקדשה ע"מ התנאי הפתוב ביד העדים ויהי די שיזכור עתה התנאי רק בקיצור ויהי די בגילוי דעת הנה כמו בכל מקום דאנו סהדי על תנאי סגי בגילוי דעת: ותו למה הוצרך הנוב"י דוקא תוך כדי דיבור וכן גבי ביאה יהיה די בגילוי דעת בקיצור ומעכ"ת נ"י האריך עוד בזה: והנה במעיל צדקה סי' ב' משמע דהתנאי מועיל גם מעיקרא כעין שאמרו עומד אדם בר"ה ומתנה כל נדרים שידור שיהיו בטלין כו' ע"ש ובשאר ספרים המדברים בזה לא מצאתי לתנאי שהוא ומרן הגאון זצ"ל בחת"ס סימן קיא הנז"ל הביא שהוא עבד עובדא בזה וסידר התנאים על הדבר המובא בנוב"י הפל פנותי רק שישנה הנסחא קצת וכתב גם כן דתחת החופה לא יקדש וטעם סידור התנאים לא ביארו והנראה לפענ"ד שורש הדברים דהנה קי"ל באה"ע"ז סימן לח סעיף לה דקידוש ע"ת ובעל סתם או כנס סתם צריכה גט משום דשמא מחל התנאי וגבי בעל הטעם משום דאין אדם עושה בעילתו ב"ז מיהו אפי' בכינס לחודא חיישינן שמא מחל התנאי וכתב החמ"ח שם בס"ק מט דאם מתנה בשעה שמייחדים אותם לביאה שוב לא חיישי' והש"ג כ' דאפ' אם התנה בשעת ביאה עצמה חיישינן שמא בעל לשם קדושין ומחל להתנאי: מיהו אין זה שייך לנידון שלנו דכבר ביארתי בתשובה לעיל בסי' הקדום דבנידון שלנו אין לחוש לב"ז כיון דעפ"י רוב וס"ס היא אשתו הוי בעילתו בעילת מצוה וא"כ בכה"ג גם הש"ג מודה דהרי טעמו רק משום ב"ז אמרינן דחזר מתנאו משא"כ בנידון שלנו עיין לעיל שביארתי באריכות אבל כ"ז אם התנה בשעת ביאה אבל אם לא התנה אפי' אין פאן איסור ב"ז מ"מ חיישינן דמחל הואיל ושתק בפרט בדבר גדול כזה ומדשתק י"ל דמסתמא עשה כרובא דעלמא שיהרי אפי' בכינס בלי בעילה דל"ש בעילת זנות ח' חיישינן וע"כ דאמרי' מדשתק ש"מ דאחיל וע"ז סוכב עדיין קושית מעלתו דיהי' סגי בגילוי דעת: ונראה דהנה ר"מ סובר דהמקדש את האשה ע"מ שאין לה עלי שאר וכסות תנאו בטל ור' יהודא סובר דתנאו קיים וכתב הרשב"א בכתובות שם דטעמו של ר"י משום דסובר דכוננתו ע"מ שתמחול לו שאר וכסות וזה רשאי היא לעשות למחול לו.

והנה זה שנים הקשה לי הרב המאוה"ג הפנחס מוה' יעקב שלום זצ"ל מטאפלטשין דסברותיהם הפוכות דבעלמא סובר ר"מ דאין אדם מוציא דבריו לבטלה ומתקנין דבריו וא"כ ה"נ נימא מפי דאין אדם מוציא דבריו לבטלה ודאי כיון ע"מ שאמחול ולימא דתנאו קיים ואמרת לי שב דר"מ לטעמך דבע' ת"כ ולא אמרינן מפלל הן אתה שומע

לְאוּ וּפְנֵי בְּקִדּוּשֵׁי דָף ס"ב בְּמִתְנֵי הָאָרֶץ בְּזֶה וְכִי ס"ד דְּלֹא נִשְׁמַע מִכָּלֵל הֵן לְאוּ וְאֵן סְהַדֵי בְּזֶה וּבְפֶרֶט שֶׁר"מ עֲצָמוּ סוֹבֵר פֶּן בְּאִיסוּרָא וְלָמָּה לֹא נִימָא גַם פֶּאן כֵּן וְתוּ דְמִסְבְּרָא רָאוּי לֵן לֹמַר שְׁתַּנְאֵי לֹא יוּכַל לְבַטֵּל מַעֲשֵׂה וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּכַתּוּבּוֹת דָּף נו דְּלֹא אֲתִי דִיבּוּר וּמְבַטֵּל מַעֲשֵׂה לֹלֵא דִילְפִינָן מִב"ג וּב"ר וְלִכְּהָ דוֹן מִינְהָ וּמִינְהָ דְבַעֲיָ דְוָמְיָא דִּהִתְנַאֵי אֵלִים וּמְפֹרָשׁ בְּכָל אֹפְנָיִם מְפָל צְדָדִיו אֲבָל אִם אֵינּוּ מְפָרֵשׁ נְהִי דְמְפָלְלָא שְׁמַעֲיָ מ"מ אֵינּוּ אֵלִים כְּמְפָרֵשׁ וְלֹא דְמִי לְתַנְאֵי ב"ג וּב"ר וְשׁוּב רָאוּי לֹמַר לֹא אֲתִי דִיבּוּר וּמְבַטֵּל מַעֲשֵׂה וְלִכְּהָ נְהִי דֶר"מ סוֹבֵר דֵּא"מ דְּבָרָיו לְבַטְלָה וּבְנֻדָּי כִּינּוּן בְּאֵןפֹן הַמְתַּנְקֵן מ"מ כִּינּוּן שְׁלֵא פִי לֹא אֵלִים לְבַטֵּל הַמַּעֲשֵׂה וְלֹא עֲדִיף מִכָּלֵל לְאוּ הַנְּשַׁמַּע מֵהֵן וְא"ש: וְהִנֵּה הַרְשָׁב"א בְּגִיטִין דָּף עוּ הַקְּשָׁה לָמָּה בְּטֵל הַתְּנַאֵי אִם לֹא כְּפָלוּ הָא לֹא גָרַע עַכ"פ הַגִּילּוּי מִיְלַתָּא וְתִי דְאֶדְרַבָּה כִּינּוּן שְׁלֵא חָשׁ לֹמַר הַתְּנַאֵי בְּבִירוּר גִּילָה דַעֲתוּ דְלֹא חָשׁ עַל קִיּוּם הַתְּנַאֵי ע"ש וְהִנֵּה קִנְיֵן אִישׁוֹת הוּא בְּקִדּוּשֵׁי וּבִינְדָה וְהַקְּדוּשֵׁי וְהַבִּיאָה הֵם מַעֲשִׂים מִשָּׂא"כ כְּנִיסְתוּ לְחֹפָה וְיַחּוּד אֵינָם מַעֲשִׂים גְּמוּרִים וְא"כ מְיֻנָּשׁב קִוְשִׁיתוּ הֵיטֵב דְּבִשְׁלָמָא אִם הַמַּעֲשֵׂה מִצַּד עֲצָמוּ מוֹכִיחַ שֶׁהוּא ע"ת אִפִּי אִם בְּעֵינָן גַּם גִּילּוּי מִיְלַתָּא עֵיקַר הוֹכְחָה מִצַּד הַמַּעֲשֵׂה וְהַמַּעֲשֵׂה מְבַטֵּל מַעֲשֵׂה וְסָגִי בְּלִי תְנַאֵי כְּפּוּל אֲבָל כָּאן בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ דִּהַמַּעֲשֵׂה אֵינּוּ מוֹכִיחַ הַתְּנַאֵי אֲלֵא דִיבּוּרוֹ וְע"י שְׁבוּעָתוֹ אֵן סְהַדֵי וְיִוְדָעִין הַתְּנַאֵי א"כ לֹא יָכוּל הַדִּיבּוּר לְבַטֵּל הַמַּעֲשֵׂה אִפִּי אִם כִּי ע"י דִּיבּוּרוֹ אֵן סְהַדֵי לֹא עֲדִיף מִן מִכָּלֵל הֵן כּו' וְלֹא מְצִי לְבַטֵּל בְּזֶה הַמַּעֲשֵׂה קִדּוּשֵׁי וְלִכְּהָ דְוָקָא בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה הַקְּדוּשֵׁי עֲצָמָם דְּוָמְיָא דִּב"ג וּב"ר צְרִיכִין לְפָרֵשׁ הַתְּנַאֵי תַכ"ד דְּאֵז אֵלִים וְיֵשׁ בּוֹ כַּח לְבַטֵּל מַעֲשֵׂה הַקְּדוּשֵׁי וְכֵן בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה הַבִּיאָה מִשָּׂא"כ הַחֹפָה וְהַיַּחּוּד סָגִי לְבַטֵּל בְּדִיבּוּר דְאֶתָּא דְבָר שְׁאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה וּמְבַטֵּל דְבָר שְׁאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה וְלִכְּהָ בְּחֹפָה וְיַחּוּד כ' הַנוּב"י הַתְּנַאֵי רַק בְּקִיצוּר וּבְגִילּוּי מִיְלַתָּא בְּעֵלְמָא כֵּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד נְכוּן: וּמִטַּעַם זֶה כָּתַב הַנוּב"י לֹמַר הַתְּנַאֵי הָאֶחָדוֹן בְּשַׁעַת קִנְיֵן הָאִישׁוֹת בְּשַׁעַת בִּיאָה וְכָתַב בְּשַׁעַת שֶׁהֵם בְּמַטָּה אֲמָנָם מִל' וְנִנְסָחָא שְׁכָתַב מִרְן זצ"ל מִשְׁמַע דְּבִשְׁעָה שֶׁהֵם הוֹלְכִין לְחֶדֶר הַמִּיּוֹחָד לָהֶם לְשֹׁכֵב אֵז יֹאמַר הַתְּנַאֵי לְפָנֵי הָעֵדִים וְאִם אֲמָנָם לְפִי מַה שְׁבִיֶּאֱרָתִי הִיָּה נִרְאָה כְּדַעַת הַנוּב"י.

וּמ"מ נִרְאָה לִי כְּדַבְרֵי וּמִשְׁמַעוֹת מִרְן הַגָּאוֹן זצ"ל וְהִינּוּ כַמ"ש הַח"מ סִי' לָה ס"ק כַּט הַנ"ל דְּבִשְׁעַת יַחּוּד יֹאמַר וּמוֹעִיל וְדַרְכֵיהָ דַרְכֵי נֹעַם כְּתִיב וּכְשֶׁם שְׁעֵדוֹת יַחּוּד הֵנִי כְּעֵדוֹת בִּיאָה וְהֵנִי הַקְּשֶׁר מִצְנָה וְהַקְּשֶׁר מִצְנָה כְּמִצְנָה אִפִּי לְעַנְיֵן בְּרַכָּה וְכַמ"ש בַּתְּה"ד סִימָן קַג הוּבָא בְּטו"ז סִי' תִרְעַג סק"ט וּמְקַרָּא בְּעִידָנָא לְעַנְיֵן לְדַחּוֹת לְאוּ ה"נ מְהֵנִי וְסָגִי בְּזֶה וְתוּ דְלִפִּי הַנ"ל לְדַעַת הַגָּאוֹנִים וְסִיעָתָם דְּבִמְעַכְשָׁיו לֹא בַעֲיָ דִינֵי תְנַאֵי א"כ ה"נ לֹא בְּעֵינָן דְוָקָא תַכ"ד וְסָגִי בְּהַזְכָּרַת הַתְּנַאֵי בְּשַׁעַת יַחּוּד לְבִיאָה כְּנַלְבַעַנ"ד: יְדִידוֹ הַדו"ש הַק' מִשְׁעָה שִׁיק מְבָרַעֲזָאנוּעַ תְּשׁוּבָה עַב בַּעֲזָה"י יוֹם ו' עַש"ק כִּי תִשָּׂא תִרְל"ז לַפ"ק פָּה חוּסֵט.

אֶת חַג הַמִּצּוֹת יַחּוּג בְּדִיצוֹת. יְדִידֵי הָרַב הַגָּדוֹל הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה וּבִירָאָה כַּש"ת מוה' פִּינְיָבֵל פְּלוּיָט נ"י אַבְדִּיק"ק שִׁירָאן יַע"א: מְכַתְּבוֹ בָּא לְכָאן וְאֵז נַחֲלִיתִי וְלֹא הִי בִיכּוֹלְתִי לְקִרְוֹתוֹ וְעֲדִיין אֲנִי חָלוּשׁ בְּט"י מ"מ אֶתְמוֹל הִתְאַמְצָתִי וְרָאִיתִי מַה שְׁכָתַב מַעֲלָתוֹ נ"י לְחֻוֹת דַּעֲתִי בְּעַנְיֵן קִדּוּשֵׁי עַל תְּנַאֵי וְכִבְרָה הָאָרֶץ בְּנוּב"י בְּסִימָן נו וּמִרְן בַּעַל חַת"ס זצ"ל בְּסִי' קִי וְקִיא כְּמוֹ שֶׁרָאָה מַעֲלָתוֹ נ"י וְרַק שְׁבִיֶּקֶשׁ מִמֵּנִי לְפִי שֶׁהַנוּב"י כָּתַב שְׁבִשְׁעַת בִּיאָה יַחּוּד וְיַתְנָה לְפָנֵי הָעֵדִים וְזֶה דְבָר שְׁקָשָׁה לְעֵשׂוֹת וְדַרְכֵיהָ דַרְכֵי נֹעַם כְּתִיב וּמִרְן בַּעַל חַת"ס

זצ"ל לא כ' אלא שִׁיחֲזוֹר הַתְּנַאי בְּשַׁעַת יְחִוּד וּבִצְמַת כָּבֵד פְּלִיגוּבְזָה וְהוּבָא ג"כ בב"ש
בְּסִימָן קנז ובפ"ת ש"ם סק"ט וּבִצְמַת בְּדַבְרֵי מְרִן ז"ל בַּחַת"ס ח"ב מֵאֵה ע"ז סִימָן סח נִרְאֶה
מִרְהִיטֵת לְשׁוֹנוֹ גַּם פֶּן דְּבַעֲיֵנוּ הַתְּנַאי בְּשַׁעַת בִּיאָה וּמ"מ כָּבֵד הִרְאִיתִי דְלָאוּ דְוָקָא בְּשַׁעַת
בִּיאָה (עֵינִן בְּתִשׁוּבָה הַקּוּדְמָת) וּבִפְרָט בְּעַם הָאֶרֶץ כַּמ"ש מַעְלָתוֹ נ"י דְהַמְקַדֵּשׁ הוּא עִם
הָאֶרֶץ כִּי בִצְמַת הֶהָמוֹן עִם אִין מְכוּוֹנִין פֶּלֶל אִז לְקַנְיָן חֲדָשׁ רַק לְשֵׁם בִּיאָה בְּעֵלְמָא אֲלָא
שֶׁהַקְנָן נַעֲשֶׂה מִמִּילָא עַפ"י דִּינֵי הַתּוֹרָה וּמִמִּילָא בַכּה"ג שַׁעַפ"י דִּינֵי הַתּוֹרָה צְרִיף תְּנַאי
הַקְנָן נַעֲשֶׂה ע"י הַתְּנַאי פְּדִינוֹ וְכִרְאוּי וְעַפ"י ז' הִיא אֲפָשֶׁר לְהַשׁוֹת דְּבַר מְרִן זצ"ל וְגַם
דְּבַר שְׁאָר הַפּוֹסְקִים וְלַחֲלַק בֵּין אָדָם הַמְדַקְדָּק בַּמְצוֹת וְיִוֹדַע הַדִּין לְבֵין שְׁאָר הֶהָמוֹן עִם.

מִיְהוּ לְדַעֲתִי פִּינֹן שְׁפַתְבּ בְּהַגְהוֹת רַע"ק אִיגְר שְׁגַם בַּתְּנַאי הָאֲחֵרוֹן בְּשַׁעַת הַיְחִוּד יִשְׁבַּע
שְׁנִית שֶׁהִבִּיאָה הַזֹּאת וְכֵן כָּל הַבִּיאוֹת שֶׁיִּבְעוֹל אַח"כ לֹא יַעֲשֶׂה רַק עַל תְּנַאי הַהוּא בַכּה"ג
אֲפָשֶׁר דְכו"ע מוֹדִים דְסָגִי בַתְּנַאי כְּשֶׁמְזַכְרִין לְפָנֵי הָעֵדִים בְּשַׁעַת יְחִוּד וּבְמָקוֹם אַחֵר (עֵינִן
בב' תְּשׁוּבוֹת הַקּוּדְמָת) פְּתַבְתִּי עוֹד סְבָרוֹת בְּזֶה: וְמֵה שְׁפַתְבּ עוֹד מַעְלָתוֹ בְּעֵנִן בְּרַפְת
אִירוֹסִין וּבַעֲשֶׂרָה הַגָּה לְכַתְחֻלָּה בְּוֹדָי יֵשׁ לְבָרָה וְנָהִי דְהַקְדוּשִׁין וְהַנְּשׂוֹאִין הֵם הַפֶּל עַל
תְּנַאי כָּבֵד מְבֹאָר בְּפּוֹסְקִים וְגַם אֲנִי כָּבֵד הָאֶרְכָּתִי בְּמָקוֹם אַחֵר בְּזֶה וְכַתְבְּתִי פִּינֹן דְרֹב
נְשִׁים מִתְּעַבְרוֹת וְיִוֹלְדוֹת וּבִלֹּא"ה לְפִי נִוְסַח הַתְּנַאי שֶׁתְּקַנּוּ לָנוּ רְבוּתֵינוּ שִׁישׁ בְּזֶה כְּמָה
סְפִיקֵי סְפִיקוֹת וְקָרוֹב לְוֹדָי דְמִסְתַּמָּא יִהְיוּ הַקְדוּשִׁין וְלַעֲנֵן כְּמָה סְפִיקוֹת בְּכָל הַתּוֹרָה
כְּוֹלָה אֲזַלְיָנוּ בְּתַר רַבָּא וּמְבָרְכִין עַל הָרֹב כְּמוֹ עַל וֹדָי וְכֵן מְבָרְכִין עַל ס"ס כְּמוֹ עַל
וֹדָי וְכָבֵד כְּתַב מְרִן בַּעַל חַת"ס זצ"ל שֶׁתַּחַת הַחֲנוּפָה אִין מְקַדְשִׁין וְא"כ צְרִיף לְבָרָה בְּרַפְת
אִירוֹסִין בְּחֲדָר שְׁמַקְדֵּשׁ שָׁם וּמִמִּילָא לְכַתְחֻלָּה בְּעֵינֵן שָׁם עֲשֶׂרָה אֲלָא שְׁפַתְבּ שִׁישׁ חֲשָׁשִׁים
(כְּאֵן נִמְחָקוּ אִיזְהוּ תִיבּוֹת) וּמְצִינּוּ בְּכַמָּה דְוָכְתִי דְחֲשִׁיב כְּדִיעֵבַד וְאִין לְדִינֵן בְּזֶה אֲלָא מֵה
שְׁעִינֵינוּ רֹאוֹת וְאֵם כִּי אִין נַפ"מ בְּנִידוֹן זֶה בְּכָאן כִּי כָּבֵד נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה לְכַמ"ש מַעְלָתוֹ נ"י
מ"מ אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד: דְּבַר יְדִידוֹ הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבָרַעֲזָאנוּע
סִימָן עַג הַגָּה הַמַּל"מ בַּפ"ו מֵה' אִישׁוֹת מְסַפְקָא לִי אִם בְּהֵן אֲמַר תְּנַאי קוּדָם לְמַעֲשֶׂה
וּבְלָאוּ אֲמַר הַמַּעֲשֶׂה קוּדָם לְתַנַּאי אִי מְהֵי עֵי"ש.

וּבְכַפּוֹת תְּמָרִים כְּתַב דְּאֶפְי' אִם בְּהֵן אֲמַר מַעֲשֶׂה קוּדָם לְתַנַּאי וְאַח"כ בְּלָאוּ אֲמַר אֵת הַתְּנַאי
מִקּוּדָם ג"כ מְהֵי וְהַקְשָׁה עָלָיו בְּשַׁעַת מ' מִש"ס גִּיטִין דָּף עַה ע"ב דְּאִיתָא הֵתָם דְשְׁמוּאֵל
אֲתִקִּין בְּגִיטָא דְשַׁכ"מ לֹמַר אִם לֹא מִתִּי לֹא יִהְיָ גִט כו' וְלַהַכְפ"ת הָרִי רַק בְּהֵלָאוּ בְּעֵינֵן
תְּנַאי קוּדָם לְמַעֲשֶׂה וּלְפַעַנ"ד יֵשׁ לִישָׁב וְלֹמַר דְזֶה תְּלִיא בְּפִלּוּגְתָא דַּר"מ וְרַחב"ג דְהַגָּה
בְּוֹדָי לַר"מ דַּל"א מְפִלֵל לָאו אַתָּה שׁוֹמַע הֵן וְא"כ בַּעֲי' שִׁיאֲמַר תְּנַאי קוּדָם לְמַעֲשֶׂה שְׁהָרִי
אִם יֵאמַר הַמַּעֲשֶׂה מִקּוּדָם א"כ כָּבֵד חִיזַק הַמַּעֲשֶׂה וְלֹא אֲפָשֶׁר לְתַנַּאי לְבַטְלוֹ: אֲבָל לְרַחב"ג
אֲע"ג דַּס"ל לְרַש"י דְגַם לְרַחב"ג בְּעֵינֵן תְּנַאי קוּדָם לְמַעֲשֶׂה מ"מ גַּם אִם אֲמַר בְּהֵן מַעֲשֶׂה
קוּדָם לְתַנַּאי פִּינֹן שְׁאֲמַר אַח"כ בְּלָאוּ הַתְּנַאי קוּדָם לְמַעֲשֶׂה וּמְפִלֵל לָאו אַתָּה שׁוֹמַע הֵן הָרִי
כְּאֵלוּ אֲמַר הַתְּנַאי ד' פְּעָמִים דְהָרִי לְדִידִי הֵן נִשְׁמַע מְלָאוּ וְלָאו נִשְׁמַע מֵהֵן וְכְמוֹ דְאֲמַרִּין
בְּגִיטִין שָׁם שְׁאֵם כְּפֶל ג"פ מְהֵי בַתְּנַאי רֵאשׁוֹן גַּם אִם אֲמַר מַעֲשֶׂה קוּדָם לְתַנַּאי פִּינֹן
שֵׁא"צ לְתַנַּאי הַהוּא וּנְכוּוֹנִים דְבַרִּי הַכְפ"ת וּמִמִּילָא מִינְשָׁב קוּשִׁית הַתּוֹס' בְּקַדוּשִׁין דָּף סֵא
ד"ה כָּל תְּנַאי כו' שֶׁהַקְשׁוּ עַל פִּי הַקּוּדְמָת' שֶׁפִּירֵשׁ דְרַחב"ג אֲתַנַּאי כְּפּוֹל לְחֻדָּא פְּלִיג כו'
וְהַקְשׁוּ הָא בְּסוּף הַשׁוֹכֵר אֵת הַפּוֹעֲלִים (ב"מ דָּף צד) קְאָמַר בְּגִמְרָא מֵאֵן שְׁמַעַת לִי תְּנַאי
קוּדָם לְמַעֲשֶׂה ר"מ כו' וְלַהַגְנ"ל נִיחָא דְהָרִי שָׁם אֲמַרו כָּל תְּנַאי שִׁישׁ מַעֲשֶׂה בְּתַחֲלָתוֹ כו'

דמשמע דגם אם רק בתחילתו הנפיר המעשה קודם לתנאי אף דבלאו שאחרון הנפיר התנאי קודם למעשה אפ"ה התנאי בטל וזה נדאי' ע"כ רק כר"מ אמתאי וכנ"ל: סימן עד בעזיה"ת חוסט יום ו' עש"ק פ' קרח תרל"ז לפ"ק.

החיים והשלום וכ"ט למחו' הרב המאוה"ג המנפ"ג כש"ת מנה אלי' קליין אבדק"ק האלמין והגליל יע"א. מכתבו גם הראשון גם השני קבלתי ואני אדם חלוש ועמוס התלאות וקשה עלי להשיב ובפרט בדבר גדול כזה ומרן הגאון בעחת"ס בתשובותיו בחאה"ע ח"א סימן פ"ד פתב דאין רצונו להשיב בדבר גדול כזה שהוא איסור א"א ושישאלו לגאון הראוי להורות בזה ואני מה אענה אבתרי' מה אומר ומה אדבר ורק מפני כבודו אמרתי להשיב אבל לא להלכה וכ"ש שלא למעש' אף לעורר בענין זה קצת על דבריו.

והנה תוכן השאל' שנער אחד קידש נער' אחת בשוק וניחזד לו עדים שיראו את הקידושין ואמר עד א' שפל זה נעשה ברצונה ונטל הטבעת בפניהם והלך אצלה והנה הנערה היתה עומדת במקומה ומוכרת פלי זכוכית והיתה מראה באצבעה על הפלי הזכוכית שהיתה מוכרת ואז נטל הנער את ידה והטבעת הי' נתון באגרופו ונתנה על אצבעה ואמר הרי את מקודשת לי ואחז הנער את ידה שלא תשלה הטבעת.

ואחר כך פשהיתה מושכת הטבעת להסירה מן אצבעה נפל הטבעת לתוך ידו והנערה אומרת שמתחלה ועד סוף לא הי' דעתה להתקדש לו ושלא ראתה אותו ושלא הי' על אצבעה שום טבעת פי עצמה ידה שלא לשום הטבעת על אצבעה.

ואחד מהעדים אמר שאינו יודע אם ראתה הנערה אותו כי הוא עמד מן הצד וקרוב שלא ראתה אותו ורק השני עמד בפניה (והנה ל' העדים לא העתקתי דלדעתי אין נפ"מ ודעת מעלתו נוטה להתיר מפח מאי דקי"ל באהע"ז סימן מ"ב סעיף ג' דכל שלא ראתה היא את העדים אפי' אם קיבלה הקדושין אינה מקודשת ושהיא נאמנת על זה לפי דברי הנוב"י מהדו"ת חיו"ד סימן נ"ט דהיכא דלא אתחזק איסורא ע"א נאמן אפי' בדבר שבערנה: והנה על גוף דברי הנוב"י דגם בדבר שבערנה עד א' נאמן בלא אתחזק יש בזה פלוגתא בראשונים ע' רמב"ן ריש גיטין ובר"ן פ' התקבל דף ס"ג וכבר עמד בזה הגאון מוהרע"ק איגר בתשובותיו סוס"י צ"ז ובפ"ת אהע"ז סימן מ"ב סק"ג הביא פמה פוסקים דפליגו על המרי"ק שסמך עליו הנוב"י וכבר פלפל בזה גם בש"ש שמעתתא ו' פ"ג והביא ראיות דאפי' בלא אתחזק בדבר שבערנה אינו מועיל ע"א וה"ה בדבר שבערנה דהרי ילפינו דבר דבר ומ"מ אפשר דהיכא דאיכא חזקה בהיפוף כמו בנ"ד דאיכא חזקת פנו' גם החולקים על המהרי"ק מודים דע"א נאמן אבל אין הדבר מוכרח כ"כ ואין לסמוך עלי': ולכאורה יש מקום לומר דמצד אחר העד שהוא שאמר שאינו יודע אם הנערה ראתה אותו לא נחשב כעד משום דהוי רק חצי דבר והתורה אמרה דבר ולא חצי דבר וכמ"ש הקהלת יעקב בסי' ל' בה' קדושין דבספק קרוב לו ס' קרוב לה דלא הוי עדות פלל אם הי' אפשר להם לראות אם הי' קרוב לו או לא ראו דהוי רק חצי דבר כיון שהי' אפשר לראות כל הדבר ולא ראו הו"ל חצי דבר ונתבטל כל עדותו ואפי' הי' באמת קרוב לה מ"מ אינו מקודשת והב"ש בסי' ל' סק"ט הביא ג"כ דכל ס' קידושין לעדים הוי קידושין בלא עדים.

מיהו הנוב"י מהדו"ק סימן נ"ח ובמהדו"ת סימן נ"ז נראה מדבריו דכל שנעשה מעשה הקדושין בפני עדים אפי' אם יש ספק אי מועיל מקרי קדושין בפעדים ע"ש: והנה בפנ"י בקו"א מקדושין דף ט' צידד מטעם אחר לומר דספק קדושין לא הוי קדושין כלל משום דהיא לא זכתה במעות הקדושין שהרי כיון דאיכא ספק אוקי ממונא בחזקת מרא ויוכל הבעל להוציא את הקדושין מינה ובפ"ת בס"י נ' סק"ב האריף להביא דיעות שונות בזה ומצד פל הסברות האלו יש לצדד ולומר דאפ"י אם היא אינה נאמנת מ"ע כיון דיש ספק לכל הפחות מה"ת לא הוי קדושין ולפי סברת הקהלת יעקב הנ"ל דבכה"ג מקרי תצי דבר גם מדרבנן אינם קדושין וא"כ בנ"ד הי' מקום להתיר ולומר דהוי רק קדושין בע"א ובשעת הדחק ועיגון הכריע הרמ"א באהע"ז סי' מ"ב דיש להקל אם לא הוי הקדושין רק בפני ע"א אף מ"מ מי יוכל לסמוך על זה הרי בש"ס ובדברי הפוסקים מבואר דספק קרוב לו ספק קרוב לה הוי קדושי דאורייתא וא"כ אם נימא דהיא אינה נאמנת בדבר שבערונה א"כ הוי ס' קדושי דאורייתא דיש לחוש דראו ב' והיא ראתה אותם: ולזאת צריכין אנו לעיין בהיתר השני במה שאומרת דהיא לא פנונה כלל לקדושין וכדעת הרמ"א באהע"ז סי' כ"ח סעיף ד' שהביא שם דעת הרמ"ה (הביאו הטור) דאמרינן דאיהי לא פנונה לקדושין ומ"ש הרמ"א בס"י מ"ב בסעיף א' דאפ"י אם לקח יד האשה בחזקה שלא ברצונה חיישינן לקדושין היינו בדברה עמו מתחלה לקדשה משא"כ פאן ולכך נראה לו להתיר באפ"י אם לא ידעין אם הסירה הטבעת מאצבעה ונפלה לתוך ידו תכ"ד: והנה היכא דהוי ספק אי הוי תכ"ד צידד הגאון רע"ק איגר זצ"ל בתשובה להתיר עיי"ש אבל מ"מ בנ"ד הרי המקדש אמר לע"א שפך דבר עמה ושהיא נתרצית להתקדש לו וא"כ פבר דיקבר עמה מענין הקדושין ואם שהיא עכצת מכחשת אפי' לדעת הנוב"י דהיא נאמנת אפי' בדבר שבערונה היינו בעניני הכחשה כו' אבל בנ"ד שנער מכחיש אותה הרי איכא לפנינו עד לגבי עד ובכה"ג לכ"ע אינה נאמנת וא"כ צריכין אנו לחוש לדברי הנער שאמר שדיברה עמו מעניני הקדושין ונתרצית לו ומבואר באהע"ז סי' מ"ב סעיף א' אם אמרה קדשני אפי' זרקה הטבעת קדושין תכ"ד אינו מועיל וכן ביאר מרן הגאון בעחת"ס זצ"ל באהע"ז סימן פ"ד שגם איך דהרמ"א מיירי בכה"ג: וא"כ אפתי הוי ספק קדושין וכיון דאיכא ג"כ ספק דשמא הנה לאחר כ"ד הוי ס"ס לחומרא ונהי דגם בזה שייך הסברא דלעיל ולומר דהוי כספק קרוב לה וכעין סברת הגאון בעל קהלת יעקב דשייך גם פאן לומר דהי' להם לעדים לראות ולדייק אם הי' תכ"ד או לא מ"מ הרי פבר פתבתי לעיל דמדברי ש"ס ופוסקים נראה דספק קרוב לו כו' הוי ספק דאורייתא ועכ"פ בנידון הנ"ל אפי' אם נימא דדעת הנוב"י הנ"ל דהיא נאמנת בדבר שאין האיש מכחיש ולא הוי אלא קדושי ע"א ולא הוי רק קדושי דרבנן וכמ"ש הנוב"י בס"י ע"ה מ"מ הרי יש ס"ס לאיסורא ואפ"י אם נימא דשם אונס חד הוא מ"מ גם בזה לפי דעת האחרונים בס"י ק"י דאפ"י ס"ס כי האי מן התורה מהני רק מדרבנן לא מהני וא"כ להתמיר מהני ובכל אלו הדברים יש לדון וכבר פתבתי שאני איני מורה בזה לא היתר ולא איסור.

ע"כ ישאל להרבנים הגדולים ומובהקים ואם הם יסכימו להיתר ואדע טעמם אז אולי גם אני אסכים עמם לאמטינהו שיבא מפשוירא דברי ידידו הדו"ש וחותרם בברכה משולשת: הק' משה שיק מברעזאוויע סימן עה דין א בדין תנאי כפול שנת תר"י לפ"ק בקדושין דף ס"א במשנה אמר ר"מ כל תנאי שאינו תנאי ב"ג וב"ר

פרש"י פל תנאי שאינו כפול כו' אבל בריטב"א כתב פל תנאי שאינו פתנאי ב"ג כו' בתמשה דברים (והא דלא כ' הריטב"א ג"כ דבעי' עוד ב' דברים א' שלא יהא מתנה עמש"ב ב' דבעינן אפשר לקיים בסופו י"ל דס"ל דהני לאו מבני גו"ר ילפינן ודלא כמ"ש התוס' בכתובות דף נ"ו ד"ה הרי אלא כמ"ש שם בגליון דהוי כמפליגה בדברים וכן היא נמי באי אפשר לקיים בסופו) והנה לכאורה הדין עם רש"י דאם נימא פהריטב"א דעל תמשה דברים אמר א"כ איך מביא ראי' שניאמר אם יעברו כו' ולכל הפחות הו"ל להביא גם הסיום של המקרא ונתתם דמיני' מוכח דבעי' תנאי קודם למעשה: ולישב דברי הריטב"א י"ל דס"ל פתוס' פתובות דף נ"ו ד"ה הרי הני"ל דתנאי ב"ג וב"ר חידוש הוא ואין לה בו אלא חידושו וכ"כ הרא"ש בתשובה אמנם חידוש זה לכאורה לא ידענו מה הוא.

ואדרבה הרי הקשו הראשונים הא בעלמא אמרינן דגילוי דעת מהני ונהי שתוצו זה בטוב טעם אבל עכ"פ אינו חידוש כל כף ונראה דבאמת ע"י היתר דבארץ פנעו דגילה לן קרא דבעי' דוקא כפילא אבל גילוי דעת לא מהני משום דמעשה אלים שוב הוי חידוש למה יועיל תנאי אבל אי לא הוי כתוב בארץ פנעו באמת לא הוי חשבי' לי' לחידוש ומינשב בזה קושית הפנ"י שהקשה דמאי פריה שפיר קאמר ר"ח ב"ג דאיכא למימר דנהי דצריה הוא לאומרו מ"מ אין לה בו אלא חידושו ולהני"ל א"ש דקשיא לי' למה נקט רק אם יעברו וע"כ צ"ל מפת הפכילא מוכח דחידוש הוא ומפילא אין לה בו אלא חידושו ובעי' פל דיני תנאים וכל זה אם הפכילא יתורא הוא אבל אם אינו מותר א"כ לא מוכח פלל דחידוש הוא ולא בעי' דיני תנאי כנלפענ"ד בכוננת הריטב"א דס"ל דלפי האמת טעמא דר"מ משום דאין לה בו אלא חידושו וכמ"ש התוס' בכתובות הני"ל: אבל רש"י נראה דלא ס"ל דהוי חידוש אלא דילפינן מיתורא ולפ"ז גם תנא קודם למעשה ילפינן משינוי דקרא וכמ"ש הר"ן.

וגם הן קודם ללאו מוכח מיתורא דקרא פמבואר מלשון רש"י וכאשר יבואר לקמן אי"ה וגם הא דבעינן אפשר לקיים ע"י שליח לא ידעינן רק משינוי דקרא פמבואר בשיטה מקובצת מדצוה משה רבינו עה"ש את זה ליהושע ע"ש והא דבעי' תנאי בדבר אחר ומעשה כו' הוא מסברא מדתנאי סותר למעשה ולפי"ז מתני' דלא מייתי קרא אלא על כפילא ע"כ דכוננת אמרו פל תנאי כו' באמת עיקר הפונה רק על כפילא ושללא יקשה לה למה באמת לא נקט מתני' רק לענין כפילא פינו דבאמת בעינן גם שאר דיני תנאים לזה תי' רש"י הואיל ורחב"ג אינו חולק רק על תנאי כפול ולכך לא נקט תנא דמתני' רק לענין כפילא וא"ש: והנה לכאורה נראה נפ"מ אם ילפינן דיני תנאי מפת יתורא ושינוי דקרא דאז יש מקום לומר דדוקא בתנאי דאם דתנאי ב"ג וב"ר הוי באם ובזה גלי לן קרא הני יתורים ושינויים להורות לנו דבעינן גם שאר דיני התנאים.

אבל בתנאי דמעכשיו או בע"מ לדידן דהוי כאומר מעכשיו יש לומר כהגאונים והרמב"ם דלא בעינן דיני תנאי משום סברת הראב"ד וכוננתו דבתנאי דמעכשיו אינו עוקר כ"כ המעשה שהרי אם יתקיים התנאי יחול המעשה מעכשיו כמו אלו לא הי' תנאי משא"כ באם דהתנאי עוקר המעשה בכפלים אם לא יתקיים התנאי נעקר המעשה לגמרי וגם אם יתקיים התנאי מ"מ עוקר המעשה שאינו חל עד שיתקיים התנאי וא"כ באם בעי' דיני

תנאי אלוּמים וְחֻקִּים יוֹתֵר מִדִּתְנָאֵי דְמַעְכָּשׁוֹ וּמ"מ וּא"כ הֵגֶם דְּגַלִּי לֵן קִרְא דְבִתְנָאֵי אִם
בְּעִי' דִּינֵי תְנָאִים עֲדִינֵן יֵשׁ לֹוֹמֵר דְּבִתְנָאֵי דְמַעְכָּשׁוֹ לֹא שְׁמַעִי' אֲבָל אִם נִימָא דְזֵה דְמֵהֲנֵי
תְנָאֵי הוּא עֲצָמוֹ חִידוּשׁ וְאִין לֵה בּוֹ אֲלֵא חִידוּשׁוֹ א"כ כִּינֵן דְּחִידוּשׁ הוּא גַם בְּמַעְכָּשׁוֹ י"ל
דְּאִין פִּתְח בְּתֵנָאֵי לְבַטֵּל הַמַּעֲשֶׂה אֲלֵא א"כ יֵשׁ בּוֹ כָּל דִּינֵי תְנָאֵי: וְעַפִּי"ז יֵשׁ לִישָׁב קִוְשִׁית
הַרְשָׁפָא וְהָרֵא"ש שְׁהַקְשׁוֹ עַל שִׁיטָה זֹו דְהָרֵי ר"מ קֵאֵי גַם עַל מְנַת וּס"ל דַּע"מ כְּאוֹמֵר
מַעְכָּשׁוֹ וְכִבְר פְּתַב כֵּן הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְשַׁנָּה בְּשִׁמְעֵתִין בְּאַמַּת ר"מ סוֹבֵר אִפִּי' בַּע"מ אֲלֵא
דְּאִין לֹא קִי"ל כִּינֵן תְּנָאֵי בְּזֵה אֲלֵא דְצָרִיף טַעַם דַּמְמַנ"פ כִּינֵן דְּאִין קִי"ל כַּר"מ לְמָה לֹא נִפְסֹק
כִּינֵן תְּנָאֵי לְגַמְרֵי וְלֵהֲנָ"ל יֵשׁ לִישָׁב ר"מ דַּס"ל מִתְנָה עַמְש"ב תְּנָאוֹ בְּטַל וּא"כ לְפִי תִי' הַתּוֹס'
ע"כ ס"ל דְּחִידוּשׁ הוּא וּלְכָה שְׁפִיר ס"ל דְּגַם בְּמַעְכָּשׁוֹ וּבַע"מ בְּעִי' דִּינֵי תְנָאִים אֲבָל לְדִידֵן
דְּקִי"ל בְּזֵה דְלֹא כַּר"מ וּס"ל כַּר"י דְּבְדָבְרָ שְׁבַמְמוֹן תְּנָאוֹ קֵיִים וּא"כ לֹא ס"ל דְּחִידוּשׁ הוּא
וְאִין לֵה בּוֹ אֲלֵא חִידוּשׁוֹ אֲלֵא ס"ל דְּיִלְפִינֵן מִפְּתַח יְתוּרָא וְשִׁינְוִיִים דְּקִרְא א"כ שְׁפִיר אֲמַרִינֵן
דְּדוֹקָא בָּאִם גְּלִי וְלֹא בְּמַעְכָּשׁוֹ וּבְזֵה יֵשׁ לִישָׁב ג"כ מַה דְּלֹא הִבִּיא הַרְמַב"ם הַדִּין דְּבַעִי'
תְנָאֵי בְּדָבְרָ אַחַר וּמַעֲשֶׂה בְּדָבְרָ אַחַר וְגַם דְּבַעִינֵן אֲפֻשֵׁר לְקֵיִים ע"י שְׁלִיחַ דְּלֵהֲנָ"ל יֵשׁ
לֹוֹמֵר דְּדוֹקָא לַר"מ דַּס"ל דְּחִידוּשׁ הוּא לְדִידֵן הוּא דְּבַעִינֵן שְׁיֵהָא שְׁנָה בְּכָל הַעֲנִינֵים
מִשָּׂא"כ לְדִידֵן וְכַב"ל: אֲמַנְם גּוּף הַסְּבָרָא הַנָּ"ל דְּהַרְמַב"ם סוֹבֵר דְּבִתְנָאֵי דַּע"מ וּבְמַעְכָּשׁוֹ
ל"ב דִּינֵי תְנָאֵי לְדִידֵן וְרַק ר"מ סוֹבֵר דְּגַם בְּהִנְהָ בְּעִי' דִּינֵי תְנָאֵי יֵשׁ לֹוֹמֵר דְּתִלִּיא בְּפִלּוּגְתָא
דְּהֵנָה הַרְשָׁפָא וְהָר"ן הַקְשׁוֹ עוֹד עַל שִׁיטָה זֹאת מִהִירוּשְׁלָמִי דְשִׁמְעֵתִין דְּאִמֵר בְּכַנִּי גַד
אֲמַרִינֵן דְּכִבְר הֵיִתְהָ נְתוּנָה בְּיָדָם א"כ מוֹכַח דְּגַם בְּמַעְכָּשׁוֹ בְּעִי' דִּינֵי תְנָאֵי ע"ש בְּדַבְרֵיהֶם
וּלְפַעַנ"ד י"ל דְּהֵנָה בְּנֻדָּאֵי מִדְּכִתִּיב וְנִחַתְתִּם מוֹכַח דְּלֹא נָתַן בְּיָדָם מִיָּד.

וּמ"מ הָרֵי פְתִיב בְּנוֹ לְכֶם עָרִים לְטַפְכֶם וּא"כ הָרֵי נָתַן לְהֶם כָּל אֲרִץ הַגִּלְעָד לְתַשְׁמוּשָׁם
וּלְפִירוּתֵיהֶם וּא"כ אִיכ"ל דְּהִירוּשְׁלָמִי לְשִׁיטָתוֹ דְּסַתְתָּם יְרוּשְׁלָמִי הוּא ר"י וְהָרֵי ר"י ס"ל
בְּגִיטִין סו"פ הַשּׁוֹלַח דַּק"פ כְּקִנְיֵן הַג"ד וּא"כ שְׁפִיר אֲמַר דְּכִבְר הֵיִתְהָ נְתוּנָה בְּיָדָם אֲבָל
לְדִידֵן דְּקִי"ל ק"פ לֹאוֹ כְּקֵהַג"ד ע"כ דַּס"ל דְּלֹא הִי' נְתוּנָה בְּיָדָם עַד אַחַר שְׁקִימוֹת הַתְּנָאֵי
דַּהַק"פ שְׁהִי' בְּיָדָם הָרֵי הוּא לֹאוֹ כְּקִנְיֵן הַגּוּף וּלְפִי"ז לְמֵאן דְּאִמֵר דַּק"פ כְּקֵהַג"ד, א"כ
מוֹכַח דְּאִפִּי' בְּמַעְכָּשׁוֹ בְּעִינֵן דִּינֵי תְנָאֵי מִשָּׂא"כ לְדִידֵן דְּלֹאוֹ כְּקֵהַג"ד שְׁפִיר יֵשׁ לְהוֹכִיחַ
וְלֹוֹמֵר דְּרַק בָּאִם בְּעִינֵן כָּל דִּינֵי תְנָאִים הִלְלוּ מִשָּׂא"כ בְּמַעְכָּשׁוֹ וּבַע"מ.

וּא"כ לַר"מ דְּשִׁמְעִינֵן לִי בְּגִיטִין דָּף מ"ח ע"א דְּסוֹבֵר דַּק"פ כְּקֵהַג"ר וּא"כ בְּכַנִּי גַד הָוִי
נְתוּנָה מַעְכָּשׁוֹ וּא"כ שְׁפִיר מוֹכַח לְדִידֵן דְּאִפִּי' בַּע"מ וּבְמַעְכָּשׁוֹ נְמִי בְּעִינֵן דִּינֵי תְנָאֵי
מִשָּׂא"כ לְדִידֵן: וּלְפִי"ז אִפִּי' אִי אֲמַרִינֵן כְּפַרְש"י לְקַמֵּן דְּגַם מֵאן דְּפִלִּיג עַל ר"מ מוֹדָה
דְּבַעִינֵן תְנָאֵי קוֹדָם לְמַעֲשֶׂה מ"מ יֵשׁ נַפ"מ דַּלְר"מ לְטַעְמִי' אִפִּי' בְּמַעְכָּשׁוֹ בַּע"כ מִשָּׂא"כ
לְרַחֲב"ג אוֹ לַר"י וְק"ל.

וּלְפִי"ז יֵשׁ לִישָׁב קִוְשִׁית הַתּוֹס' עַל רַש"י שְׁהַקְשׁוֹ מִב"מ דָּף צ"ד שְׁם מֵאן שְׁמַעַתָּ לִי דְאִית
לִי הָאֵי סְבָרָא דְּבַעִי' תְנָאֵי קוֹדָם לְמַעֲשֶׂה ר"מ כו' וְהָרֵי לְדַעַת רַש"י גַם רַבְּנָן מוֹדוּ וְלֵהֲנָ"ל
י"ל הָרֵי מִתְנִי' שְׁם דְּתֵנֵן כָּל תְנָאֵי שְׁיֵשׁ מַעֲשֶׂה בְּתַחֲלִילָתוֹ מִשְׁמַע אִפִּי' בְּתֵנָאֵי דְמַעְכָּשׁוֹ
וְע"מ נִזְהָ דוֹקָא לַר"מ לְטַעְמִי' אֲבָל לַר"י לְטַעְמִי' בְּמַעְכָּשׁוֹ וְע"מ בְּנֻדָּאֵי לֹא בְּעִינֵן דִּינֵי
תְנָאֵי וְכַדְלַעִיל: דִּין בַּהֲנָה הַמִּל"מ בַּפ"ו מַה' אִישׁוֹת פְּתַב דְּאִי אֲמַרִינֵן
דְּבְמַעְכָּשׁוֹ לֹא בְּעִי' דִּינֵי תְנָאֵי דַּהַה"ד בְּתֵנָאֵי דְלִשְׁעָבֵר נְמִי לֹא בְּעִי' דְהָרֵי חָל ג"כ

במעכשיו ומאי שהקשו מסוטה דמאי פריה לר"מ חנקה מבעי' ל' הא בתנאי דלשעבר מודה אכתוב בזה לקמן אי"ה אמן לפי הנה"ל בלא"ה לא קשה מידי דלקמן קאי לר"מ לשיטתו דאפי' במעכשיו וא"כ ממילא דהה"ד בתנאי דלשעבר בעי' נמי דיני תנאים ופיר פריה הש"ס לר"מ לשיטתו: אמן מאי דקשיא לי ע"ז דלפ"ז הא ס"ל לר"י בגיטין דף מ"ו ע"ב במגרש אשתו משום איילנות דלא בעי' פפילות התנאי אינו מוכרח דהוא משום דס"ל דמפלל לאו אתה שומע הן אלא טעמא דר"י משום דבמעכשיו ל"ב דיני תנאי ובה מתרצים המפורשים דעת הרמב"ם דפסק כר"י אע"ג דפסק דבעי' תנאי כפול ועכ"פ קשה איך הוכיחו בנדריים דף י"א דלר"י אמרי' מפלל הן נשמע לאו ולקף לר"י לחולין מהני ולהנה"ל קשה וכן בב"מ דף צ"ד דקאמר הש"ס מאן שמעת כו' וכת' השמ"ק דשמעין לי לר"י דאית לי מהאי דאיילנות וקשה דלמא איילנות שאני דהוי תנאי דלשעבר ומיהו זה י"ל עפ"י מ"ש לעיל דמדנקט במשנה כל תנאי במשמעות הלשון של המשנה גם תנאי דלשעבר ודמעכשיו וכן"ל אבל מהא דנדריים קשה וצ"ע לכאורה: ויש מקום לישוב ולומר דלסברא הנה"ל באמת בנדריים הנה"ל לא פונונו על ר"י דאיילנות אלא על ר"י דשבועות גבי אל יכף דמבואר ברשב"א דבתוספתא גרסי' ר"י ולפי מסקנא דגרסינו איפוא ולפי"ז הגירסא ר"י מחייב וא"כ מוכח דר"י סובר דאמרינו מפלל לאו אתה שומע הן וע"ז הי' פונת הש"ס בנדריים ומינשב בזה גם דברי הרשב"א התמוהים שכתב בשבועות דף ל"ו דלקף לא פריה דרבנן אדרבנן משום דאיכא למימר דר"י באמת ס"ל דבעינן ת"כ ותמה עליו השהע"מ מהאי דאיילנות ולהנה"ל א"ש דמאיילנות אין ראי' וכן"ל והש"ס בנדריים קאי למסקנא ולמאי דגרסינו איפוא אבל לס"ד שפיר כתב הרשב"א דאיכ"ל דר"י סובר דלא אמרי' מפלל כו' ובאמת בעינן ת"כ וא"ש ואי"ה לקמן אכתוב עוד תי' על קושיא זאת:

דף כ' הביא בשם הראב"ד דהא דבעי' דיני תנאים היינו דוקא אם יש מעשה לאחרי לאחור שעשה התנאי אבל אם לא עשה מעשה לאחור אלא שהמעשה יעשה לאחור שיקניי' התנאי בכה"ג ל"ב דיני תנאים ע"ש ולפי"ז צריה לבאר סוגיא דשמעתין דקאמר אם תיטיב ואז תנקה מאלתי ואם בחקותי תלכו לר"מ ניחא הא בכה"ג שאין מעשה לאחרי גם ר"מ מודה ויש לישוב או כמ"ש הרמב"ן בסוף הסוגיא שהרי בלא"ה הא מסיק בסוף פ' שבועות העדות באיסורא מודה ר"מ ואיך קאמר לר"מ ניחא והתוס' בסו"פ שבועות העדות נדחקו בזה והרמב"ן כ' או דהומ"ל לטעמיה או לר"מ פיון דלכל הפחות פפילות מעלה הוא לכך הכפיל הפסוק אע"ג דלא צריה וא"כ כף י"ל גם להראב"ד הנה"ל לא מבעי' כתי' האחרון די"ל גם להראב"ד אלא גם לתי' הראשון א"ש דע"כ לא קאמר הראב"ד סברתו אלא לפי האמת דלענן איסורא ר"מ מודה דאמרינו מפלל לאו אלא דלא אלים פולי האי לבטל מעשה גבי ממון א"כ י"ל פהראב"ד אבל אם נימא דגם באיסורא בעי' כפילא ולית לי' לר"מ פלל מפלל לאו בנדאי אין חילוק אפי' לא קעביד מעשה לאחרי בעי' כפילא ולקף לס"ד זאת שפיר לא ס"ל לחלק: מיהו מאי דפריה הש"ס לר"מ מסוטה זהו בלא"ה א"ש גם להראב"ד דהרי ביאר שם הרמב"ן דלר"מ דסובר דמפלל הן לא אלים לבטל המעשה הה"ד דלא נקרא מפלל מעשה לשונה שבועה או נדר וא"כ קשיא לי' שפיר איך קרא לה בסוטה שבועה הא אינה נשמע אלא מפלל לאו ופריה שפיר ולפי"ז שייך לענן כפילא אבל לענן תנאי קודם למעשה והן קודם ללאו זה

לא קשיא דאיכ"ל פסברת הרב"ד דהיכא דלא נעשה מעשה לאחרי לא בעי תנאי קל"מ ולא הו"ק.

ומינשב קושית התוס' שהקשו לקמן דהרי בסוטה אין ההו"ק קודם ללאו ואין התנאי קודם למעשה ולהנ"ל לא קשה מידי ודעת התוספת בקושיתם אפשר לישב דס"ל פיון דאמרי' בשבועות העדות דף ל"ו דבאיסורא אמרינן מפלל לאו אתה שומע הו"ק והיינו ע"כ משום דאיסורא מממונא לא ילפינן וא"כ גם שאר דיני תנאים לכאורה א"א למילוף מב"ג ובאיסורא באמת לא בעי אבל באיסורא דאית ממונא דבעי דיני תנאים מנ"ל וע"כ דמסוטה גמרינן לה וא"כ ע"כ דבסוטה צריכין לכל דיני תנאים ושפיר קשיא להו"ק אמנם לשון המשנה פל תנאי כו' שנאמר כו'.

וכן אמרינן בגיטין דף ע"ה מפדי פל תנאי מהיכא ילפינן מבני גד וב"ר כו' והתם קאי לענין גיטין ובמשנה דידן לענין קדושין דהוי איסורא דאית בי' ממונא ואפ"ה ילפינן מב"ג מוכח דגם איסורא דאית בי' ממונא ילפינן מתנאי ב"ג וע"כ הטעם או כמ"ש הפנ"י דגם מעשה דב"ג הוי איסורא דאית בי' ממונא או די"ל והוא היותר נכון לפענ"ד דהוי רק גילוי מילתא בעלמא וילפינן איסורא מממונא וילפי' מהתם דתנאי מהני לבטל מעשה דהיינו שאפשר להתנות ומינה ילפינן פל דיני תנאים ואמרי' דון מינה ומינה: דין ד והנה הרמב"ן והרשב"א פתבו עוד דיש לחלק דעד פאן הא דבעי דיני תנאי אינו אלא בתולה בדעת חבירו אבל בתולה בדעת עצמו דאין המעשה רק פאסמכתא לא בעי דיני תנאי כ"כ בקדושין דף מ"ט ע"ב גבי מזבין ארעא אדעתא למיסק לא"י ע"ש ולכאורה קשה לי א"כ להאי לישנא דרבא דסובר בגיטין דף ע"ה דנתינה בע"כ לא שמי נתינה וכו' הרשב"א בפ' מי שאחזו משום דהוי פאלו פי' ע"מ שתתן לי מדעתי א"כ בתנאי דמתנה ע"מ להחזיר או בתנאי ע"מ שתתן לי היינו מדעתי וא"כ אע"ג דבידה לבטל המעשה דהיינו שלא תתן.

אבל קיום המעשה תלוי רק בידו ולפי הגר"א סברת הרמב"ן והרשב"א תליא אם קיום המעשה בידו דאז אין המעשה אלים משא"כ אם קיום המעשה תלוי ביד חבירו אז המעשה אלים שהרי גמר ונתן בכל ענין שהרי אין בידו לבטל המעשה וא"כ איך מוקי רבא בפ' מי שאחזו ברייתא דעל מנת שתחזיר לי את הנניר מטעם פפול או משום מעשה קודם לתנאי ובודאי לדינא באמת פסק הרמב"ם דנתינה בע"כ שמה נתינה מה"ת והרא"ש ספוקי מספקא לי' וא"כ בעי' ת"כ מספיקא אבל על רבא קשה לכאורה: ויש לישב ג"כ ע"פ מה שכתבתי לעיל ולומר דעד פאן לא כתב הרמב"ן ו"ל חילוק זה אלא דוקא אם לא נימא דהא דמהני תנאי הוא חידוש אבל אם נימא דהא דמהני תנאי הוא חידוש ואין לה בו אלא חידושו א"כ גם בכה"ג בעי' דיני תנאי וא"כ יש לומר דהסוגיא דפרק מי שאחזו קאי אליבא דר"מ דסובר תנאי חידוש הוא ואין לה אלא חידושו דוקא בת"כ ואלים בתנאי קודם למעשה והו"ק קודם ללאו ולדידן' בכל גוונא בעי' דיני תנאי ושפיר מוקי לה כר"מ ומשום דיני תנאי ולפ"ז הנה אפשר לישב הא דרבא באתרוג דלא נקט דיני תנאי היינו לרבא לשיטתו' בחד לישנא דנתינה בע"כ לאו שמה נתינה ותליא בדעתו' א"כ לא בעי' דיני תנאי: דין ה הנה באיסורא מבואר בשבועות בסוף פרק שבועות העדות דגם ר"מ מודה דאמרינן מפלל לאו אתה ש"ה וא"כ ממילא

באִיסוּרָא גַם ר"מ מוֹדֵה דְלֵא בְעִי כְפִילָא וְעֵינֵין בְּשַׁעָה"מ בַּפ"ז מֵהִלְכוֹת אִישׁוֹת שְׁהֶאֱרִיף
בְּפֶרֶט הִזָּה וְהִבִּיא שְׁם דְּעַת הָרֵא"ה דְּדוֹנְקָא בְּאִיסוּרָא הַנְּאָמֵר בְּדֶרֶךְ לָאו אֶמְרִי מְכַלְל לָאו
כו' גַּם הֶרְמֵב"ן וְרִיטְב"א הִקְשׁוּ בְּשִׁמְעֵתִין דְּאִי אֶמְרִי דְּבְאִיסוּרָא גַם ר"מ מוֹדֵה מֵאִי קֶאֱמֵר
גְּבִי הַזָּאָה בְּשִׁלְמָא לר"מ נִיחָא הָא בְּכַה"ג גַּם ר"מ מוֹדֵה וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְמָה
הַמְתִּינוּ לְהַקְשׁוֹת קוֹשְׁיָתָם עַד הַקְּוִשְׁיָא מֵהַזָּאָה הֲרִי גַם בְּקוֹשְׁיֹת הַגְּמָרָא הָרֵאשׁוֹנוֹת מֵאִם
תְּטִיב שְׂאֵת כּו' וּמֵאִם בְּחֻקֹּתֵי כּו' וּמֵאִז תִּנְקָה כּו' הִי לְהֵם לְהַקְשׁוֹת קוֹשְׁיָא זֹאת וְתוֹס'
בְּסוּף פ' שְׁבוּעוֹת הַעֲדוֹת נִדְחָקוּ בְּכָל הַנֶּה גּוֹנְנֵי גַם בְּהַזָּאָה: וְהַנְּרָאָה דַּס"ל לְהֶרְמֵב"ן דְּנִהֵי
דְּבְאִיסוּרָא אֶמְרִי דְּמוֹדָה ר"מ הִיָּינוּ מִשׁוּם דְּמִסְבָּרָא חִיצוֹנָה גַם לר"מ אֶמְרִינוּ מְכַלְל הֵן
אִשְׁ"ל וְרַק דְּמוֹכַח מִתְּנָאֵי ב"ר וּב"ג מְקָרָא דְלֵא אֶמְרִי מְכַלְל לָאו אִשְׁ"ה א"כ י"ל דְּזֵה
דְּנוֹקָא בְּמִמוּנָא אֲבָל בְּאִיסוּרָא י"ל דְּאִיסוּרָא מְמִמוּנָא לֹא יִלְפִינוּ וְהִיָּינוּ דְּנוֹקָא לְהַקְל
בְּאִיסוּרָא ע"י מָה שְׁלֵא פְּלִי' לְתַנְאֵי זֵהוּ דְלֵא יִלְפִינוּ מְמִמוּנָא וּמְחֻמְרִינוּ מִפְּחַ מְכַלְל הֵן
אִתָּה ש"ל אֲבָל אִם ע"י הַמְכַלְל כּו' יֵצֵא לָנוּ קוֹלָא בְּנוֹדָי לֹא נוֹכַל לְהַקְל רַק אִם פְּפִלֵי'
לְתַנְאֵי בְּפִירוּשׁ אֲבָל לֹא בְּמִפְּחַ מְכַלְל וְלִכְךָ שְׁפִיר הַנּוֹצֵרָה לְכַפּוֹל בְּאִז תִּנְקָה מֵאֲלֹתֵי וְכּו'
בְּאִינָה אֲבָל בְּהַזָּאָה שְׁכַפְלֵי שְׁפִיר הִקְשׁוּ הֶרְמֵב"ן וְהֶרִיטְב"א לְמָה הַנּוֹצֵרָה לְכַפּוֹל שְׁהֲרִי
בְּכָאן הַמְכַלְל הֵן אִתָּה שׁוֹמַע לָאו הוּא לְהַחְמִיר בְּאִיסוּרָא וְהֲרִי בְּזֵה גַם ר"מ מוֹדֵה וְע"ז
תִּי הֶרְמֵב"ן דְּבְאֶמֶת הָיִי מְצִי לְמִימֵר וְלִטְעָמָהּ וּמִזָּה יֵשׁ רֵאִי דַּס"ל לְחַלְקֵי בֵּין לְהַקְל וּבֵין
לְהַחְמִיר וְזֵהוּ פְּדַעַת הַמּוֹבָא בְּשַׁעָה"מ הַנֶּה"ל וְאֵע"ג דֵּהשַׁעָה"מ הוֹכִיחַ דֵּהתוֹס' לֹא ס"ל
לְחַלְקֵי בְּזֵה אֲבָל הֶרְמֵב"ן וְסִינְעֵתוֹ שְׁפִיר י"ל דַּס"ל לְחַלְקֵי וַיֵּשׁ מִכָּאן רֵאִי לְדַבְּרֵיו: וְהִזָּה
לְפִי הָאֶמֶת בְּאִיסוּרָא דְאִית בִּי מְמוּנָא דְאֶמְרִי נְמִי דְּבַעֵי דִּינֵי תְּנָאֵי לְכְאוּרָה מִנ"ל לְלַמּוֹד
אִפִּי לְהַקְל כְּגוֹן בְּגִיטִין וְכִי"ב דַּמְב"ג וּב"ר אֵין לְלַמּוֹד לְהַקְל דֵּהתָם רַק מְמוּנָא לְחַוְדָּא
וְלִכְאוּרָה י"ל דְּיִלְפִי מְסוּטָה דְלְפִי הָאֶמֶת דְּחַנְקֵי כְּתִיב וּלְפִי"ז צ"ל דְּגַם שְׂאָר דִּינֵי תְּנָאֵים
יִלְפִי מֵהֶתָם וְזֵה אֵינוּ דְּנִהֵי דְתוֹס' כ' דְּגַם בְּסוּטָה י"ל דְּהָיִי הֵן קוֹדֵם וְגַם תְּנָאֵי קוֹדֵם
לְמַעֲשֵׂה מ"מ זֵה אֵינוּ מוֹכְרַח לְלַמֵּד עַל בְּעֵלְמָא דְּגַם בְּסוּטָה י"ל כִּינּוּ דְלְפִי הָאֶמֶת יִדְעִינוּ
דִּינֵי תְּנָאֵים מְב"ג וּמְב"ר שְׁפִיר כְּתַב הַתוֹס' דְּגַם בְּסוּטָה יֵשׁ לְאוֹקְמֵי דְּהָיִי בְּכַה"ג אֲבָל
לְלַמּוֹד מְסוּטָה וְדָאֵי אִי אֶפְשָׁר וְתוּ דְלִישְׁנָא הַמְּוֹרְגָל בְּש"ס גַּם בְּגִיטִין וְקוֹדִישִׁין לֹא־מֵר מְכַדִּי
כָּל תְּנָאֵי מֵהִיכָא גְּמָרִינוּ מִתְּנָאֵי ב"ג וּב"ר מִזָּה נִרְאָה מְבֹאָר דְּגַם בְּגִיטִין וְקוֹדִישִׁין מְב"ג
וּב"ר יִלְפִינוּ וְע"כ לֹא־מֵר דְּזֵה חֲשִׁיב רַק גִּילּוֹי מְלִתָּא וְשְׁפִיר נוֹכַל לְמִילּוּף מִינֵי' גַּם אִיסוּרָא
דְאִית בִּי מְמוּנָא א"כ שׁוֹב קִשָּׁה נִימָא דְּגַם אִיסוּרָא נִילּוּף מִינֵי' אִף לְהַקְל כִּינּוּ דְלֵא הָיִי
רַק גִּילּוֹי מְלִתָּא וְשְׁפִיר יֵשׁ לְלַמּוֹד בֵּין לְהַחְמִיר וּבֵין לְהַקְל: וְנִרְאָה דְּזֵה יִלְפִינוּ מְלֵא תְּמוּתוֹ
דְּכְתִיב בְּשִׁתּוּיֵי יֵין וּבְפִירוּעֵי רֵאִשׁ וְכַדְאִיתָא ס"פ שְׁבוּעוֹת הַעֲדוֹת דְּלִכְךָ נִכְתַּב בְּהֵאִי לִישְׁנָא
בְּלִשׁוֹן מְכַלְל וְלֹא כְּתִיב בְּפִירוּשׁ חֵיּוֹב מִיתָה כְּדִי לְגִלוֹת לָן וְלִהוֹרוֹת בָּא דְּבְאִיסוּרָא אֶמְרִינוּ
מְכַלְל הֵן אִשְׁ"ל אֲבָל לְעַנְנֵן שְׂאָר דְּבָרִים וְדִינֵי תְּנָאֵי שְׁפִיר נוֹכַל לְמִילָף מְבִנֵי גַד מִשׁוּם
דְּהָיִי רַק גִּילּוֹי מְלִתָּא וְאֶפְשָׁר לֹא־מֵר דְּבְזֵה פְּלִיגוּ שְׁמוּאֵל וְרַבָּא בְּגִיטִין דָּף ע"ה ע"ב דְּאִיתָא
שְׁם אֶתְקִין שְׁמוּאֵל בְּגִיטָא דְּשַׁכ"מ כּו' וְרַבָּא פְּרִיף עֲלֵי מְכַדִּי כָּל תְּנָאֵי מֵהִיכָא גְּמָרִי מְב"ג
וּב"ר מָה הֶתָם הַק"ל כּו' דִּישׁ לֹא־מֵר דְּשְׁמוּאֵל סוֹבֵר דְּהָא דְּבַעֵי בְּגִיטִין וּבְכָל אִיסוּרֵין דְאִית
בְּהוּ מְמוּנָא ת"כ יִלְפִינוּ מְסוּטָה וְלִכְךָ סוֹבֵר דְּרַק ת"כ מוֹכַח מִשְׁם וְע"ז פְּרִיף לִימָא לֹא
יָהָא גַט אִם לֹא מִתִּי כִינּוּ דְלֵא־מְבִנֵי גַד יִלְפִינוּ וּמִשְׁנֵי אִפ"ה בְּעֵינֵין תְּנָאֵי קוֹדֵם לְמַעֲשֵׂה
וְע"כ לְשְׁמוּאֵל הִיָּינוּ מְצַד הַסְּבָרָא אֲבָל רַבָּא פְּרִיף עַל זֵה מְכַדִּי כ"ת מֵהִיכָא יִלְפִינוּ מִתְּנָאֵי

ב"ג וב"ר דמסוטה אין ללמוד רק תנאי דאינו נשמע מפלל ברכה קללה אבל כ"ת רק מב"ג וראובן גלפינו משום דהוי רק גילוי מילתא וא"כ מהתם מוכח גם הן קודם ללאו: דין ו הנה הרשב"ם ב"ב דף קל"ו פתב בממון דקי"ל דאומדנא מהני לא בעי ת"כ וגם בגיטין ואיסורין אמרי' רק לרונחא דמילתא דבעי' ת"כ והראב"ד בה' מכירה פתב דב"ג מקרי כמו איסור הואיל ולא בא להוציא ממון מחזקת המוחזק ע"ש סברתו וא"כ לפי דבריו מצד הדין יש חילוק בין איסור לממונא.

בממונא לא בעינו ובאיסור מצד הדין בעינו אמנם התוס' ורא"ש פתב לחלק דאיכ"ל דגם ר"מ סובר אומדנא וגילוי דעת מהני בדבר שיש אומדנא דמוכח וגילוי דעת בדבר שהדרה לגלות דעתו ולעשות באופן שהוא סגי בגילוי דעת אבל בדבר שאין דרף לחלות מעשה הוא בתנאי הזה בכה"ג בעינו דוקא ת"כ והרשב"א פתב לחלק בדבר אחר הואיל והתנה ולא אמר פראוי הוי גילוי דעת בהיפוף וליכא לא מהני תנאי גרוע אפי' בדבר דמהני גילוי דעת אלא דלפ"ז הניח הרשב"א בתימה דא"כ תנאי ומעשה בדבר אחד והה"ד בפשיא אפשר לקיים המעשה ע"י שליח מנ"ל למעוטי: ועפ"י סברות אלו יש לישב דברי הרא"ש שרבים נתקשו בדבריו דנראין פסדרי אהדדי דבגיטין פרוק מי שאחזו כ' דאפי' בתנאי דע"מ ומעשיו בעי' כל דיני תנאים אפי' תנאי בד"א ומעשה בדבר אחר ולענון אתרוג פסק פרבא דמהני מתנה ע"מ להחזיר וקשה הא הוי תנאי ומעשה בד"א ולהנ"ל י"ל דהרא"ש חייש לב' החומרות ולב' הסברות לומר דאפי' בדבר שדרף לעשותו פן ויש גילוי דעת מ"מ פיון שלא אמר פראוי הוי בגילוי דעת בהיפוף וכמ"ש הרשב"א.

אלא דלפ"ז יש חילוק ולהבדיל ולומר דבדבר שאין דרף לעשות המעשה הזאת על התנאי שהוא בעי' כל דיני תנאי משא"כ בדבר שהדרף להתנות ונהי דאם לא התנה פראוי הוי פגילה דעתו בהיפוף וכמ"ש הרשב"א אבל תנאי ומעשה בד"א לא בעי' וא"כ באתרוג דהוי אומדנא ורגילין להתנות א"כ מצד הדין לא ליבעי' פלל דיני תנאי רק משום סברת הרשב"א וממילא לא בעי' תנאי בדבר אחר וא"ש: אמנם נראה גם לסברת הרשב"א הנ"ל נראה דמודה היכא דאיכא אומדנא דמוכח דלא בעי' אפי' גילוי דעת מודה הוא דאם מתנה תנאי ולא אמרו פראוי אפי' הכי אין הגילוי דעת יוכל לבטל האומדנא דמוכח ובפרט שלפי הנראה אין פונת הרשב"א אלא דיש נגד גילוי דעת גם גילוי דעת בהיפוף וא"כ הוי כאלו אין פאן גילוי דעת פלל אבל היכא דהוי אומדנא דמוכח שפיר עדיף ממקצת גילוי דעת ע"י שלא התנה פראוי ובזה מיושבים דברי הטור באו"ח סי' תרנח שכתב די"א דבאתרוג לא בעי' פלל תנאי ואפי' לא אמר פלל מהני דהיינו דהוי אומדנא דמוכח וכ' דלפי"ז כ"ש דמהני פשאמר ולא פפל.

והשעה"מ תמה עליו מדברי הרשב"א דאיך אמר דהוי כ"ש דהרי הרשב"א פתב דאדרבה דגרע יותר אם אמר ולא אמר פראוי מאם לא אמר פלל ולהנ"ל י"ל דבאומדנא דמוכח לא שייכים דברי הרשב"א ושפיר כ' הטור דלכ"ע בכה"ג בין לא אמר פלל.

או אמר אלא דלא אמר פראוי מהני ואמר ולא אמר פראוי הוי עוד כ"ש פנ"ל: . ועפ"י הדברים הנ"ל ישתבי דברי הרשב"א בסוף פרוק שבועות העדות שכ' דאיכא למימר חכמים דר"מ הם ר"י דלית לי' מפלל לאו ותמה עליו בשער המלך הרי מבואר בגיטין דף מ"ו דלר"י בעי' ת"כ וכן בנדרים דף י"א אמרינו לר"י אמרינו מפלל לאו אתה שומע

הן ואמרתיה דהנה לכאורה צריכין דברי רשב"א פירוש במאי שהקשה אמאי לא מקשה הש"ס גם דרבנן אדרבנן דמנ"ל לרשב"א דרבנן דר"מ סוברים דאמרי' מפלל ומכלל חשיב פאלו פירש דהרי מפלל בודאי ליכא מאן דפליג דמשמע מיגן' ההיפוך אלא דהפלוט הוא אם המכלל הוי פאלו דיבר בפירוש וכמ"ש הרמב"ן במלחמות בביצה דף כ' וא"כ דלמא רבנן דר"מ נמי סוברים דל"א דמכלל הוי בפירש אלא דס"ל דלענן תנאי סגי בגילוי דעת ויסקושי' הרשב"ם ה"ל ולכך לא בעי' ת"כ: אמנם לפרש"י בשמעתין דרחב"ג מודה דבעי' שאר דיני תנאים תנאי קודם למעשה והן קודם ללאו ואת"כ לחוד הוא דפליג.

ואי ס"ד דסגי בגילוי דעת אפי' אם נימא דתנאי קודם למעשה בעי' משום דאל"ה אלים המעשה שפא בתחלה אבל עדיין קשה למה בעינו הן קודם ללאו הרי גילה דעתו. אלא ודאי ס"ל דבעי' דוקא תנאי מפורש ולכך סובר דצרי' לפרשו פדרכו הן קודם ללאו ואפ"ה סובר דכפול לא בעי' וע"כ משום דסובר דמכלל הוי כמפרש וא"כ שפיר קשיא לי' לרשב"א דאמאי לא מקשה הש"ס דרבנן אדרבנן ותי' דהני רבנן לאו רחב"ג הם אלא ר"י וא"כ איכא למימר דנהי דס"ל דל"ב ת"כ אבל יש לומר דהיינו מטעם דגילוי דעת סגי ובאמת לא בעי' פלל דיני תנאים וא"כ א"ש ולא קשיא פלל מגיטין דף מ"ו להא דפסיקא לי' בנדרים דף י"א דר"י סובר דמכלל לאו כו' דבאמת לאו מפח האי דגיטין פסיקא לי' אלא מהא דסוף פ' שבועות העדות לפי הגירסא דלעולם תיפוך וא"כ חכמים מחייבין והני חכמים הם ר"י וכמבואר בתוספתא וכמ"ש הרשב"א שם א"כ מוכח דס"ל מפלל לאו וכל זה למסקנא דאמרי' לעולם תיפוך אבל לס"ד שפיר כתב הרשב"א דלר"י לא שמע' בשום מקום דס"ל מפלל לאו אש"ה וא"ש:

ע"י שליח כ' ה"ר"ן דלא בעי' דיני תנאי וכ"כ הרמב"ן במלחמות ביצה דף כ' וראיתי בהפלאה שהקשה א"כ באליעזר דהוי שליח ואיך קאמר הש"ס באז תנקה דלר"מ ניחא הא גם לר"מ בשליח לא בעי' דיני תנאי והנה קושטיא זו מלבד דלא קשיא וכמ"ש הרמב"ן לענן איסור דלר"מ מ"מ לעולם עדיף במפרש או דלפי הו"א זו דגם באיסור בעי' פפל ולא משמע לי' פלל מפלל ועכ"פ דאין הסברא דהמכלל לא חשיב בפירש אלא דל"א שאינו מוכרח לומר מפלל דאפשר לזרוזי בעלמא אמר וכמ"ש הנמוק"י בנדרים דף י"א וא"כ אין סברא לחלק בין ע"י שליח או על ידי עצמו פיון דל"א מפלל פלל אמנם בלא"ה לא הבנתי קושית ההפלאה פלל דמאי ענן זה לעל ידי שליח דהתם פנונת ה"ר"ן במצנה מעשה על תנאי ע"י שליח בזה כ' ה"ר"ן דלא בעי' דיני תנאי פיון דרק על אופן זה עשאו שליח לעשות מעשה א"כ אם התנאי אינו א"כ פסק שליחותו: אבל אצל אליעזר אדרבה המעשה הי' ע"י עצמו דהיינו השבועה דהמעשה היתה השבועה וזה היתה ע"י אברהם ואליעזר ורק שלפרש"י הי' השבועה שלא יקח מבנות פנען על תנאי אם לא ילך כו' וא"כ אין זה ענן פלל למעשה ע"י שליח: עוד מקשים על דברי ה"ר"ן מרש"י פ"ק המדיר דף ע"ד שפרש"י שם דיהושע הי' שלוחו של משה רבינו ע"ה וא"כ למה הוצרך לדיני תנאי וגם זה לפענ"ד לא קשה דהרי משה נתן להם והמעשה נעשה ע"י משה אלא הואיל והתנה תנאי לא נגמר המעשה על ידי ולכך הוצרך למנות את יהושע להיות שליחו ליתן להם ואם לא היתה בו פל דיני תנאים ואמרינן תנאי בטל וממילא המעשה שנעשה ע"י משרבע"ה קיים אלא משום דהתנאי קיים לא נגמר המעשה ע"י משה והוצרך לצוות את

יהושע ליתן להם פשיטתונים התנאי ולקח שפיר הוצרך במעשה דב"ר וב"ג לדיני תנאים: דין ח עוד פתבו המפרשים דבדבר שהמעשה הוי רק דיבור בעלמא לא צריה לדיני תנאי דדוקא היכא דנעשה מעשה ואיפא חידושא דהדיבור יבטל המעשה אז אמרי' דדוקא אם יש פל המעלות להתנאי אבל בשבועה ונדר והקדש דהוי רק דיבור בעלמא לא בעי דיני תנאים ולקח אע"ג שא"א ע"י שליח יכול להתנות וכמו שהוכיחו מנדר יהודה ושאר נדרים פן פתבו השעה"מ והפ"י לישוב מנדר ושבועה אע"ג דלית בי' אפשרות ע"י שליח ולפי דבריהם צריה לאוקמי הא דאמרינן דלר"מ שפיר בעי' ב'אז תנקה מאלתי דיני תנאים אע"ג דשם לא הוי אלא דיבור בעלמא וצריה לומר כעין שתיירצנו למעלה או כמ"ש הרמב"ן שהובא לעיל דבאמת לא צריה אלא דלר"מ עדיף לי' אם מפרש בעינא ממאי דנשמע מקללא ולקח שפיר פירש אברהם אבינו או דל"ס ד זו דגם באיסורא לא אמרי' מפלל האש"ל א"כ גם בדיבור בעלמא היינו היכא דהמעשה הוא רק דיבור נמי בעי דיני תנאים דהיינו דין תנאי זה דצריה לכפול התנאי אבל אינה דיני תנאים לא צריה: ובזה מיושב גושית מהרש"א ו"ל שהקשה גבי אז תנקה דשם הוי המעשה קודם לתנאי ולהג"ל ניתח פיון דהתם הוי רק דיבור בעלמא ל"ב פל דיני תנאים ולא בעי' כ"א דין זה דצריה לכפול תנאו פה הוי ס"ל לס"ד דגם בכה"ג כפילות מיהו בעי' הואיל ולא אמרינן מפלל לאו נשמע הו: סימן עו והוא פלל ב' דבעי' בתנאי שיזכיר הו קודם ללאו.

הר"ן פתב בגיטין דף ע"ה די"ל דלקח בעי' הו קודם ללאו הואיל דבגמר דבריו אדם נתפס אמנם מרש"י משמע דגם זה נשמע מקרא וצריה ביאור דאיך אפשר למילף זה מקרא מדלא נכתב בענין אחר דזה אינו דאם הי' נכתב בענין אחר הוי ס"ד דבעינן דוקא בענין אחר וגם צריה טעמא איך פליג על שמואל על זה דבגיטין דף ע"ה ע"ב רבא הוא דחידש זה ופריה על שמואל מפדי פל תנאי מהיכא גמרי' ע"ש ועמ"ש בס"י הקודם בדין ה' מזה: אמנם נראה לפענ"ד דגם הר"ן סובר פירש"י אלא שפכר פתבו התוס' בכתובות דף ע"ד ע"א דנדאי אין שום הו"א לומר דבעינן דומיא דב"ר וב"ר אלא בדבר שיש סברא וא"כ שפיר כתב הר"ן פיון שיש סברא לומר דבגמר דבריו אדם נתפס א"כ לולא שבאמת צריה הדבר שיהא הו דוקא קודם ללאו הוי לי' לקרא לכתוב להיפוך ואז לא הוי ילפינן מינן' בהיפוך דבעי' דוקא לאו קודם דעל זה אין סברא אבל איך כתיב הו קודם דעל זה יש סברא ויש לומר דוקא נקט: ואלא ע"כ דבאמת דוקא נקט: אלא דכל זה י"ל אי"ל"א תפוס לשון ראשון אבל אי אמרי' תפיס לשון ראשון או דמספקא לן כדס"ל לשמואל בב"מ דף ק' א"כ גם בהיפוך י"ל סברא דבעינן שיאמר לאו קודם להו, וא"כ איך שיכתוב הקרא יש סברא לומר דבדוקא נקט ולקח אין למילף מקרא פלל וא"כ י"ל דשמואל לטעמ' דס"ל דיש סברא לומר בגמר דבריו א"נ וגם י"ל תפיס לשון ראשון ולקח באמת לא ס"ל דבעי' הו קודם ללאו אבל רבא סובר דרק בגמר דבריו א"נ לקח ס"ל דבעינן הו קודם וכנ"ל זהו מה שיש לומר בפלוגתא דשמואל ורבא: אלא דזה גופי' קשיא הרי לר"מ אנו קיימינן ור"מ לא ס"ל בגמר דבריו א"נ ואע"ג דס"ל דפלוגתא דר"מ ורבנן הוא היכא דהלשונות סותרין אהדדי מ"מ עיין ב"ר"ן בנדרים דף כ"ו ע"א ד"ה ורבא אמר כו' וצ"ע לכאורה ואולי אפשר לישוב על פי מ"ש הר"ן בנדרים דף כ"ו ע"ב ד"ה אייתיבי ר"א לרבא כו' שכ' שם די"ל ר"מ לא ס"ל כב"ש בזה דגם בכה"ג תלמי' בתפיס לשון ראשון והיכא דאינם סותרין ס"ל בגמר דבריו א"נ וצ"ע: אמנם המהרי"ט בקדושין לא פתיב פן

אֵלָא דְטַעֲמָא דְבַעֲיָנָן הֵן קוּדְם לְלָאוּ שְׁפָן הָא טְבַע וּמְנַהֵג הָעוֹלָם לְדַבְרַי בְּתַנְיָא הֵן קוּדְם לְלָאוּ וּלְכַף בַּעֲיָא תַנְיָא פְדַרְכּוּ וְזֵה נִרְאָה פְּנוּנַת הַתּוֹס' בְּקַדוּשֵׁי דְרַף פ"ב ש"כ שֵׁם דְּמַה שְׁאַנּוּ רוּצִין חֲשִׁיב הֵן הַפְּנוּנָה דְלַעוֹלָם הַדְרָךְ לֹמַר בְּתַנְיָא וּלְהַתְחִיל בְּמַה שְׁחִבְרוּ רוּצָה פְּגוּן ב"ג שְׁהִיוּ רוּצִין שְׂיָנְתָן לְהֵם אַרְצֵן הַגְּלַעַד וְעַל זֵה הַדְרָךְ לֹמַר אִם תַּעֲשֶׂה פַּה אִז פַּה יְהִי פְדַבְרֵיהּ וְאִם לֹא תַעֲשֶׂה פַּה פְּאֲשֶׁר הַתְּנָה לֹא יִנְתָן לָהּ וְלֹא יַעֲשֶׂה פְּרַצוּנָה וּלְכַף גַּם בְּסוּטָה שְׁהִיא צְעָקָה טְהוּרָה אֲנִי וְלֹא נְטַמְאֵתִי א"כ מִן הָרְאוּי לְהַתְחִיל וְלֹמַר אִם הוּא פְדַבְרֵיהּ הַנְּקִי וְזֵהוּ הֵן זֵהוּ הַנִּרְאָה לִי בְּכַנּוּנַת הַתּוֹס'.

וּלפ"ז לֹא קָשָׁה קוֹשְׁיַת הַט"ז שְׁהַקְשָׁה בְּהַקְדַּמְתּוּ דְלִפִּי דְבַרֵי תּוֹס' אֵלּוּ קָשָׁה מֵאֵי פְרִיף רְבָא בְּגִיטִין דְרַף ע"ה ע"ב דְבַעֲיָא הֵן ק"ל הָא הֵתֵם אֲנּוּ רוּצִין שְׂיָנְתָן וְלַהֲנַ"ל ל"ק דמ"מ הַמַּעֲשֶׂה שְׁאַנּוּ עוֹשִׂין דְהֵינּוּ נְתִינַת הַגֵּט דְשָׂמָא יְמוּת וּא"כ מִן הָרְאוּי וְהַצְנוּךְ לְהַתְחִיל וְלֹמַר דָּאִם יְמוּת יִהְיֶה מַעֲשֶׂה הַגֵּט קִיָּים מִשָּׂא"כ בְּסוּטָה לֹא הִי בְּאֵ דוּקָא לְבַרְר שְׂיָנְתָה אֵלָא אַדְרָבָה לְבַרְר שְׁלֵא זִנְתָה וְטְהוּרָה הִיא וּא"ש: וּמִיָּהוּ בְלֵא"ה יֵשׁ לִישָׁב דְכָל קוֹשְׁיַת הַתּוֹסֶפֶת קָשָׁה אִם גַּם בְּתַנְיָא שְׁלַעֲבַר בַּעֲיָא נְמִי דִינֵי תַנְיָא אֲבָל אִם בְּתַנְיָא שְׁלַעֲבַר ל"ב דִּינֵי תַנְיָא א"כ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' מַעֲיָקְרָא לַק"מ דְשָׁם הֵוִי פְתַנְיָא שְׁלַעֲבַר וּכְבָר פְּתַבְתִּי לְעִיל (בְּסִי' ע"ה אֵן ב') דְזֵה תְלִיא בְּפִלּוּגְתָא דר"מ וּרְבִנּוּ דר"מ דְסוּבְר דְגַם בַּע"מ בַּע"י דִּינֵי תַנְיָא א"כ ה"ה בְּתַנְיָא דְלַשְׁעַבַר בַּעֲיָנָן ד"ת וּפְרִיף שְׁם שְׁפִיר וְגַם קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' קָאִי לר"מ.

(וְהָא דְצִיָּנּוּ הַתּוֹס' עַל רַחֲב"ג עֵינָן מֵהַרִּי"ט שְׁם וּלְפַעֲנָ"ד נִרְאָה לִישָׁב דְהֵנָּה בְּנֹדָאִי אִם הַפִּי' שְׁל הַנְּקִי הוּא לְשׁוֹן בְּרַכָּה פְּמוּ וְנִיָּקְתָה וְנִזְרַעָה זַרְע שְׂאֵם יְלָדָה בְּצַעַר תְּהֵא יוֹלָדַת בְּרִינוּח וּכְמ"ש נְמִי הַרְמַב"ן שְׁם לֹא קָשָׁה מִיָּדֵי קוֹשְׁיָא זֹאת דְהֵוִי לָאוּ ק"ל דְכְבָר בִּינְאָר הַמַּל"מ דְהֵן וְלָאוּ לָאוּ בְּתַר לְשׁוֹן תַנְיָא אֲזַלִּינָן אֵלָא בְּתַר הַמַּעֲשֶׂה אֲזַלִּינָן וּבִין אִם יֹאמַר אִם יַעֲבְרוּ וְנִתְתֵּם.

אוּ יֹאמַר אִם לֹא יַעֲבְרוּ וְנִתְתֵּם לְעוֹלָם זֵהוּ נִקְרָא הֵן וּמִמִּילָא הַה"ד וְנִקְיָת אוּ הַנְּקִי אִם הוּא בְּרַכָּה מִקְרִי הֵן אַע"ג דְהַתְחִיל בְּלְשׁוֹן אִם לֹא שְׂכַב אִישׁ אִתְּךָ וּא"כ ל"ק קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' רַק דְהַתּוֹס' הוּכִיחוּ דַע"כ ס"ל לְש"ס שְׁם דְהַנְּקִי אִינוּ לְשׁוֹן בְּרַכָּה אֵלָא שְׁלִילַת קַלְלָה דַּא"כ אִיף קָאֵמַר דְלַרְחֲב"ג א"ש הָלוֹא לַרְחֲב"ג ג"כ קָשָׁה דְהַרִי מְפַלֵּל בְּרַכָּה אִי אַתָּה שׁוֹמֵעַ קַלְלָה לַרְחֲב"ג וְע"כ דַּס"ל לְש"ס דְהַנְּקִי הוּא רַק שְׁלִילַת קַלְלָה וּא"כ מִמִּילָא מִקְרִי לָאוּ וּלְכַף הַקְשׁוֹ הַתּוֹס' דְלִפִּי"ז קָשְׁיָא לר"מ וּא"ש): עַכ"פ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' דוּקָא אִם אָמְרִי דְגַם בְּתַנְיָא שְׁלַעֲבַר וְגַם בַּע"מ וּבְמַעֲכָשֵׁי בַעֲיָא נְמִי דִינֵי תַנְיָא קָשְׁיָא לְהוּ פְנ"ל וְעִי"ז הַנוֹכְרָחוּ לְחַלְק וְלֹמַר וּלְחַדֵּשׁ סְבָרָא הַנְּ"ל דְמַה שְׁאַנּוּ רוּצִין חֲשִׁיב הֵן אֲבָל לְדִינָא דְקִי"ל לְדַעַת הַגְּאוּנִים דַּבַּע"מ לֹא בַעֲיָא דִינֵי תַנְיָא וּא"כ בְּסוּטָה דְהֵוִי לְשַׁעֲבַר ג"כ לֹא בַעֲיָא ד"ת א"כ אִין אֲנּוּ מְנוֹכְרָחִים פְּלַל לֹמַר דְמַה שְׁאַנּוּ רוּצִין חֲשִׁיב הֵן וּא"כ יֵשׁ לֹמַר דְקוֹשְׁיַת רְבָא שְׁם בְּגִיטִין הוּא לִפִּי הָאֲמַת דַּבַּע"מ וּלְשַׁעֲבַר ל"ב דִּינֵי תַנְיָא וּלְכַף פְּרִיף שְׁפִיר דְלִיבְעִי הֵן קוּדְם לְלָאוּ פִּינּוּ דְלִפִּי הָאֲמַת אִין סְבַרַת הַתּוֹס' הַנְּ"ל מְנוֹכְרָחַת: סִימָן עַז

פְּלַל ג בְּדִין דְבַעֲיָא תַנְיָא קוּדְם לְמַעֲשֶׂה בְּגִיטִין דְרַף ע"ה מְבֹאָר שְׁם מְכַדִּי פֶל תַנְיָא מֵהִיכָא גְמָרִינָן מְב"ג כו' מָה הֵתֵם תַנְיָא קוּדְם לְמַעֲשֶׂה אַף פֶל כו' וְדַעַת רֹב הַמְפּוֹרָשִׁים דְהֵינּוּ בְּאַמִּירָה צְרִיף שְׂיָקִידִים לֹמַר הַתַּנְיָא לְמִשְׁל אִם תַּתְּנִי לִי מְאֵתִים זֹזוּ יִהְיֶה גֵט וּלְכַף הַקְשׁוֹ

התוס' בקדושים א"כ בסוטה שפי' רש"י שאמר הנקי ואת פי שטית א"כ הוי מעשה קודם לתנאי ועיין במל"מ שכתב די"ל דרש"י סבירא לי' פינו דבחלק ראשון מהתנאי אמר תנאי קודם למעשה שוב אין קפידא וכבר פתבתי לעיל (בסי' ע"ה דין ב' ודין ג') לישוב בזה שיטת רש"י או עפ"י דברי הראב"ד המובא ברמב"ן במלקחיות בביצה דף כ' או ע"פ סברת המל"מ דבתנאי דלשעבר ל"ב דיני תנאים והש"ס דס"ל דבסוטה בעינן לר"מ ד"ח היינו לפי מ"ש הרמב"ן בחידושי דבאמת בקדושים שם הוי ס"ד דאפי' באיסור ל"ל לר"מ מפלל לאו אש"ה וא"כ לענן פפילות אין סברא לחלק בין לעבר או להבא פינו דלא נשמע פלל מפלל דבריו ופריד שפיר אכל לענן שאר דיני תנאים שפיר יש לחלק בין עבר ובין להבא וגם למסקנא דס"פ שבועות העדות דגם ר"מ ס"ל באיסורא מלאש"ה א"כ שוב יש לחלק גם לענן פפילות בין תנאי לשעבר לתנאי דלהבא והנה להבין מנ"ל לר"מ דבעינו תנאי קודם למעשה נראה דהינו מצד הסברא פינו דאליהם המעשה שפתח בו תחלה א"א לתנאי לבטלו וכמ"ש הר"ן ולר"מ דסובר לשון ראשון עיקר פשיטא דיש לומר הכי אמנם לדין דאמרינן בגמר דבריו אדם נתפס והוא העיקר קשה טעמא מאי ואפשר להבין בזה דעת הרמב"ם דסובר דלא בעינו תנאי קל"מ באמירה אלא דוקא שלא יהי' המעשה מקודם בפועל והקשו עליו מש"ס גיטין דף ע"ה דאמר מקדי כל תנאי מה"ג מתנאי ב"ג מה התם תנאי קלמ"ע כו' והרי התם על אמירה קאי.

ולחנ"ל י"ל דהרמב"ם לא פסק פן אלא לדין דאמרי' בגמר דבריו אדם נתפס וא"כ לית לן טעמא שלא יקדים מעשה לתנאי אכל אליבא דר"מ גם הרמב"ם מודה דבעינו תנאי קודם למעשה זהו מה שי"ל בדעת הרמב"ם: אכל לדעת רוב הפוסקים דבעינו שלא יקדים מעשה לתנאי גם באמירה צריד טעמא והר"ן פתב דילפינו לה מפת שינוי דקרא דהרי בני גד ובני ראובן הקדימו המעשה ומשה רבינו עש"ה שינה והקדים התנאי קודם למעשה מזה ילפינו דבעינו תנאי קודם למעשה ונראה עוד דנדאי יש סברא לומר דאם אומר התנאי קודם למעשה מסתבר יותר דהמעשה רק על התנאי נאמר ונותן ואפי' למאן דסבירא לי' בג"ד אדם נתפס מ"מ הרי גם הגמר רק על התנאי נאמר משא"כ אם מזכיר המעשה תחילה יש מקום לדון ולומר הרי לולא התנאי הנה המעשה החלטתי וא"כ התנאי שמזכיר אחר כך הרי הוא בא לבטל דיבור המעשה ולכך צריד להזכיר התנאי מקודם המעשה וא"ש טעמא דרש"י דפי' דכשהמעשה נאמר תחלה אליהם המעשה: אמנם לכאורה אפתי לר"מ דסובר דבעינו ת"כ ולית לי' מפלל הן אתה שומע לאו א"כ אפי' אומר המעשה לבסוף מפל מקום פינו דאינו נשמע מפלל הן הלאו א"כ שוב הוי פאומר מעשה קודם לתנאי.

אף כבר פתבתי לעיל (בסי' ע"ה דין ה') דגם ר"מ מודה דאמרינן מפלל הן אתה שומע לאו אלא דס"ל דלא אליהם המכלל לבטל המעשה. והרא"י דהרי באיסורא סובר ר"מ דאמרינן מפלל לאו אתה שומע הן ולפי"ז באמת לפי הס"ד בקדושים דהוי סבירא ליה דאפי' באיסורא לא אמרינן מפלל איכ"ל דבאמת לא בעינו לר' מאיר תנאי קודם למעשה.

ויש לישוב בזה דברי רש"י שפירש הנקי פתיב דהפוננה הנקי ואת פי שטית דאיכ"ל דכתב פן רק להס"ד. דבס"ד הוי סבירא ליה דלרבי מאיר לא בעינו תנאי קודם למעשה: והנה כבר הבאתי לעיל דהרמב"ם סובר דלא בעינו תנאי קודם למעשה באמירה אלא

דְּבַעֲיָנוּ שְׁלֵא יִהְיֶה הַמַּעֲשֶׂה מִקּוֹדֶם בְּפוֹעַל וְקִשְׂיָא דְקָדוּק הָרָ"ן מִלְבַד הַקְּוִשְׂיָא שְׁהַקְשׁוּ עָלָיו.

וְהִנֵּה מַה שְׁהַקְשׁוּ עַל הָרַמְבַּ"ם מִהָא דְגִיטִין דָּף ע"ה דְּאִתְקִינָן שְׁמוּאֵל בְּגִיטָא דְשַׁכ"מ לֹאמַר אִם לֹא אֲמוֹת לֹא יִהְיֶה גִט וְקִאֲמַר הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּבַעֲיָא שְׁיִהְיֶה הַתְּנָאי קוֹדֶם לְמַעֲשֶׂה אֶלְמָא גַּם בְּאֲמִירָה בְּעִינָן שְׁיִזְנַפִּיר הַתְּנָאי קוֹדֶם הַמַּעֲשֶׂה אֶפְשָׁר לִישָׁב וְלֹאמַר דְּהָרַמְבַּ"ם לְטַעְמִי דְסָבִירָא לִיה דְּאֶפִּי לר"ג דְסָבִירָא לִיה לְעֵיל בַּר"פ הַשּׁוֹלֵחַ דְּאִם בְּיִטְל חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוּ הֵינּוּ מִסְתַּמָּא אֶמְרִינָן דְּדַעְתֵּי רַק לְבִטְל הַשְּׁלִיחוֹת אֲבָל אִם בְּיִטְל הַגִּט עֲצָמוּ אֵינּוּ חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוּ וּלְפִי"ז בְּאֹמַר לֹא יִהְיֶה גִט אִם לֹא יָמִית לְשׁוֹן לֹא יִהְיֶה גִט הוּא לְשׁוֹן בְּיִטְוֹל הַגִּט מִמָּשׁ וְהוּי מַעֲשֶׂה בְּפוֹעַל וְלִכְךָ שְׁפִיר מְוַכְרַח לֹאמַר אִם לֹא יָמוּת לֹא יִהְיֶה גִט וּא"כ אֵין מִשָּׁם קוִשְׂיָא עַל הָרַמְבַּ"ם.

אֲבָל עֲדִינָן קִשְׂיָא עָלָיו שְׁאָר הַקְּוִשְׂוֹת וְגַם הַדְּקָדוּק שְׁדַקְדָּקְנוּ עָלָיו קִשְׂיָא דְלָמָּה שְׁיִנָּה מִשְׁרַע"ה הַלְשׁוֹן מִמָּה שְׁאֲמָרוּ ב"ג וּב"ר וְכַמוֹ שְׁהִבְאִיתִי בְּשֵׁם הָרָ"ן לְעֵיל: וְאֶמְרָתִי לִישָׁב דְּהָרַמְבַּ"ם סָבִירָא לִי דְהוֹכַחַת הָרָ"ן אֵינּוּ דְכִינָן דְּכָבֵר בְּיִרְרָנוּ דְמַצֵּד הַסְּבָרָא עֲדִיף אִם אֹמַר הַתְּנָאי קוֹדֶם לְמַעֲשֶׂה וְלָכֵן פִּינָן דְּמַשָּׂה רַבִּינוּ בָּא לְלַמְדֵינּוּ דְבַעֲיָנוּ ת"כ וְלִכְךָ נִקְטַ גְּמִי הַתְּנָאי בְּאִנְפָּן הַיּוֹתֵר טוֹב לְלַמְדֵינּוּ דְאֶפִּי בְּתְנָאי הַיּוֹתֵר טוֹב וְאֶמְרוּ בְּלִישְׁנָא מְעַלְיָא אַפ"ה בַּעֲיָא ת"כ דְּאִם לֹא הַקָּדִים מַשָּׂה רַבִּינוּ הַתְּנָאי הִנֵּה מְקוּם לֹאמַר דְּדוֹקָא בְּאֹמַר הַמַּעֲשֶׂה קוֹדֶם לְתְנָאי אִזְ דְּוִקָא בְּעִינָן תְּנָאי כְּפוּל אֲבָל בְּהַקָּדִים הַתְּנָאי דְּהוּא לִישְׁנָא הַיּוֹתֵר מְבֹאָר וּמוֹעִיל הוּי אֲמִינָא דְלֹא בְּעִינָן כְּפִילָא וְלִכְךָ אֲשַׁמּוּעֵינָן דְּאֶפִּי בְּהַקָּדִים הַתְּנָאי מְכַל מְקוּם בְּעִינָן כְּפִילָא וְאִם כֵּן י"ל דְּלַעוֹלָם לֹא בְּעִינָן תְּנָאי קוֹדֶם לְמַעֲשֶׂה דְאֵין שׁוּם הַכְּרַח מִשְׁיָנוּי דְקָרָא דִּיהָ צְרִיכִין תְּנָאי קוֹדֶם לְמַעֲשֶׂה וּמַצֵּד הַסְּבָרָא גַּם כֵּן לֹא ס"ל דְּנִהֵי דְסָבִירָא יֵשׁ אִם אֵין לָן לִימוּד עַל זֶה לֹא מְמַעֲטִינָן מַעֲשֶׂה קוֹדֶם לְתְנָאי דְאִידי וְאִידי אֲסוּקִי מִלְתָּא הוּא וְכַדְמִסִּיק בְּסוּף פְּרָק מְצוֹת חֲלִיצָה בְּכִינָצָא בְּזֶה: אֲמַנְם כֵּל זֶה לר"מ דְּסוּבֵר דְבַעֲיָנוּ תְּנָאי כְּפוּל אֲבָל לְרַחב"ג דְּסוּבֵר דְּהַוָּצֵרָה הַפְּתוּב לְאֶמְרוּ וְלֹא בְּעִינָן ת"כ וּא"כ לְדִידֵי שְׁפִיר קִשְׂיָא שְׁיָנוּי דְקָרָא וְכַמ"ש הָרָ"ן וּא"כ מְוַכְרַח בְּאֶמְת לֹאמַר דְּאֶפִּי בְּדִיבּוּר בְּעִינָן שְׁיָקָדִים הַתְּנָאי קוֹדֶם הַמַּעֲשֶׂה וְלִפִּי זֶה מִיּוֹשָׁב קוִשְׂיָת הַתּוֹסֶפֶת עַל רַש"י דְּפִי דְרַחב"ג מוֹדֵה דְבַעֲיָנוּ תְּנָאי קוֹדֶם לְמַעֲשֶׂה וְהַקְשׁוּ דְהָא בְּסוּף הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפוֹעַל תֵּנּוּ כֵּל תְּנָאי שְׁיֵשׁ בּוּ מַעֲשֶׂה בְּתַחֲלִילָתוֹ הַתְּנָאי בְּטַל וּמְסִיק מֵאֵן תְּנָא דְאִית לִי הֵכִי ר"מ וּלְפִרְש"י דְלָמָּא רַחב"ג הוּא וְלִהַנ"ל יֵשׁ לִישָׁב דְּהָרִי הַמ"מ כְּתַב דְּלְשׁוֹן כֵּל תְּנָאי שְׁיֵשׁ מַעֲשֶׂה בְּתַחֲלִילָתוֹ מִשְׁמַע כְּהָרַמְבַּ"ם דְּעַל מַעֲשֶׂה בְּפוֹעַל קִאֲמַר וּא"כ ע"ז שְׁפִיר אֲמַר מֵאֵן שְׁמַעְתָּ לִי הַאי סָבִירָא דְהֵינּוּ דְתִלְיָא בְּמַעֲשֶׂה בְּפוֹעַל ר' מֵאִיר דְלְרַחב"ג צְרִיף שְׁיָקָדִים הַתְּנָאי לְמַעֲשֶׂה אֶפִּי בְּדִיבּוּר וְכַנ"ל: וּבְזֶה גְּמִי מִיּוֹשָׁב הַקְּוִשְׂיָא עַל הָרַמְבַּ"ם דְּהָרַמְבַּ"ם קָאִי לְדִידֵי לְפִי מֵאִי דְפָסַק כַּר"מ דְבַעֲיָנוּ כְּפִילָא וְלְדִידֵי אֵין מְוַכְרַח מִשְׁיָנוּי הַקָּרָא וְלִכְךָ שְׁפִיר סוּבֵר דְלֹא בַּעֲיָא בְּדִיבּוּר תְּנָאי קוֹדֶם לְמַעֲשֶׂה אֲבָל בַּש"ס י"ל דְּהֵכִי קִאֲמַר רַבָּא לְאַבְיִי לָמָּה צְרִיף לְאוּקְמִי מִשּׁוּם דְלֹא כְּפִלִי לְתַנְאָה וְכַר"מ נוֹקִי מִשּׁוּם דְלֹא הוּי תְּנָאי קוֹדֶם לְמַעֲשֶׂה וּבְאֶמְת נוֹקִי כְרַחב"ג וְכֵן מַה שְׁהַקְשׁוּ מִשְׁמוּאֵל דְּאִתְקִינָן בְּגִט שַׁכ"מ גַּם בְּדִיבּוּר תְּנָאי קוֹדֶם לְמַעֲשֶׂה גַּם כֵּן א"ש דִּי"ל דְשְׁמוּאֵל אִתְקִינָן כֵּן כְּדִי לְחוּשׁ גַּם לְדְבָרֵי רַחב"ג וְכַמוֹ שְׁפָתָבוּ הָרַשְׁבַּ"ם וְהָרִי"ף לְשִׁיטְתֵינְהוּ דְשְׁמוּאֵל תִּיקוּן כְּפִילוֹת הַתְּנָאי כְּדִי לְחוּשׁ לְדְבָרֵי ר"מ ה"נ י"ל

להרמב"ם לענין תנאי קודם למעשה ובפרט דמשמואל בלא"ה ניקחא כמ"ש למעלה וא"ש לפענ"ד: תשובה עח בעזה"י יום ד' נשא תרל"ז לפ"ק פה חוסט.

יצו ה' את הברך' להרב המאוה"ג מוה' יעקב צבי קאלטמאן נ"י אבדק"ק ווירטעש יע"א. מכתבו קבלתי ואם אמנם אני מונע עצמי מלהשיב ובפרט בדבר גדול כזה שהיא חשש איסור א"א ומרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחלק אהע"ז סימן פ"ד פתב שאין רצונו להשיב בדבר גדול כזה ואני מה אענה אבתרי' והרמ"א פתב בסימן מ"ב סעיף ב' דאין להתיר אם נתקדשה בעד א' אלא במקום עיגון ודחק ובנידון דידן' הנה יש עוד נער אחד מלבד הנערות שראו שקידשה ונהי דהנערה שנתקדשה אומרת שלא פיונה לקידושין ממש כבר האריכו הפוסקים דמדלא השליכה הקידושין מודית גם כן לקידושין ועיין בסימן מ"ב סעיף א' ברמ"א ובח"מ וב"ש שם שציינו גם כן לעיין בסימן כ"ח סעיף ד' וסעיף ה' עיין שם.

ומה שאמרה שלא קיבלה בדרך קידושין אלא בדרך שחוק וגם הוא אומר כן זה אינו מועיל דדברים שבלב אינם דברים לבטל אמירה ובפרט בנידון דידן שהעידו העיר שהיו אוהבין זה את זה ורצו לשדך את עצמם ונראה שנעשה הכל מרצונם וקשה להאמין אמתלאות כאלו וגם מ"ש מעלתו עוד סברא להתיר משום שהיה הטבעת רק שאולה ולא היא הטבעת שלו ונהי דבסימן כ"ח קיימא לן דבטבעת שאולה מקודשת מפל מקום פיון דלפי אמירתה לא השאילה לו את הטבעת אלא שהוא נטל הטבעת מן התיבה שהיה עומד בבית הנה.

הנה כל אלה דברים דחוקין כי לפי הנראה עוד כבר מקודם שהתאספו הנערות הנהם. הנה הדיבור ביניהם וגם בין הנערה שהיה הטבעת שלה שמתניח שם הטבעת והיה קשר בוגדים ביניהם מתחילה ועל כן כל המתלאות הנ"ל אין בהם כדאי לסמוך עליהם בחשש איסור א"א: אמנם מה שיש בזה מקום להתיר הוא לפי מ"ש שהנער שהי' שם שהוא היה עד בדבר ההוא הוא היה נער בן י"ג שנה חסר ששה שבועות ואיש אחר לא היה שם אלא הנער ההוא וכיון שלא היה בן י"ג שנה אינו עדות דהרי מבואר שם בסימן מ"ב סעיף ה' דהמקדש בפסולי עדות דאורייתא אינו קידושין ומבואר בחו"מ סימן לי' סעיף א' דגם קטן הוא מפסולי עדות דאורייתא עד שביא ב' שערות עיניו שם וא"כ יש מקום לדון דאינו קידושין ומעלתו פתב דמסתפקא לי' אי השנים הם שני חמה או שני לבנה וגם מספקא לי' למעלתו אי דוקא במקדשין החודש על פי הראי' אז אמרינן לאל גומר עלי פמבואר בירושלמי שהטבע מוכרחת על פי קביעת הבית דין ואם ע"פ קביעת הב"ד כבר נעשית בת ג' שנים ויום אחד אין בתול' חוזרין אכל לא במקדשין ע"פ חשבון ואפשר לומר דאז מונין שנת הלבנה בלא עיבור לענין גדלות איש ואשה ולענין בית מושב עיר חומה דפסקו חכמים דנתעברה השנה למוכר היינו משום דכתיב שנה תמימה ואם דמסיק בעירוכין דף ל"א דילפינן שנה שנה גם לענין בכור והטו"ז ביו"ד סי' ש"ו למד מזה גם לענין בר מצוה וכן באורח חיים סימן נ"ה בכל זאת מסתפק לי' למעלתו לענין גדלות איש ואשה: הנה דבר זה א"צ לפנים דמלתא דפשיטא הוא דאין חילוק בין אם מקדשין עפ"י הראיה או עפ"י חשבון דשניהם הם הלכה למשה מסיני פמבואר ברמב"ם פ"ה מהלכות קידוש החודש הלכה ב' וז"ל ודבר זה הלכה למשה מסיני הוא שבזמן שיש

סנהדרין קובעין עפ"י הראי' ובזמן שאין שם סנהדרין קובעין עפ"י חשבון כמו שאנו חושבין היום ואין חילוק בין זה לזה דלפעמים לא באו עידי ראיה וגם פן היו מקדשין שם עפ"י חשבון דאם לא פן האיד קדשו אז החודש יותר מזה איתא בר"ה דף כ' ע"א דהיו מאיימין על העדים ואפי' אם היו עידי ראי' היו מאיימין עליהן ולא קדשו עפ"י הראי' וכיון דחז"ל אמרו דהקרא דלא גומר עלי מלמדינו פי הקב"ה משדד הטבע עפ"י קידוש קביעות הב"ד ואין חילוק בין מקדשין עפ"י הראי' או על פי חשבון: והדבר מוכרח דאל"כ אלא דנימא דכ"ז דוקא אם מקדשין עפ"י הראי' אם פן נתבטל לגמרי הדין דפחות מבת ג' שנים בתוליה חוזרין וג' שנים ויום אחד אין בתוליה חוזרין גם לא היה משפחת כלל שיהי' פעת קביעות דכן י"ג שנה דוקא יהי' חייב במצות ויהיה בר עונשין ובפחות מפאן נחשב לאינו בר דעת.

דהרי אנו רואין כמה תיבנות חריפים מאוד וכמו שאמרו בגיטין דף פ"ט דיש קטן דנראה כגדול ואעפ"י כ אמרו שם אעפ"י שהוא חריף אעפ"י כ לא הגיע לפלגות ראובן כו' ועיין שם ברא"ש שהאריך ואי פנ"ל האיד אנו יודעין שהוא עדיין אינו בר דעת אלא ע"כ צ"ל דלענן או"ה נושא ונותן לו שפלו לפי שניו ואע"פ שהוא פיקח לענן שאר דברים אעפ"י כ לענן איסור והיתר אין לו עדיין דעת גמורה והינינו ע"כ משום דף דלא גומר עלי: וכזה ישבתי קושית המגן אברהם בסימן נ"ה סעיף י' סק"י שהקשה למה קי"ל שם דאם נולד בשנת העיבור ובשנת י"ג אינו עיבור אז הנולד אחרון נעשה בר מצוה קודם להולד ראשון והמגן אברהם תמה דאפי' אם השנה י"ג הוא מעובר אעפ"י כ הי' צריך לומר דנעשה האחרון בן י"ג קודם הראשון ולהנ"ל ניחא פיון דהדעת והתבונה לענן העצות ואו"ה גומר הקב"ה לפי דין תוה"ק וכפי קביעות השנים ע"פ ב"ד וא"כ פיון דשנת הו"ג היא מעוברת אז ממילא גומר עליו הקב"ה שיהא נגמר בדעתו באדר הראשון כפי דעת הבית דין: ועכ"פ שני הקביעות הם שנים כמ"ש ברמב"ם הנ"ל ואין חילוק אם מקדשין עפ"י הראי' או עפ"י חשבון דשניהם הם הלכה למשה מסיני ואני פתבתי (עיין בחאו"ח סימן קפ"ה) דשניהם מרומזים בפסוק החודש הזה לכם שזהו הקרא המורה על קידוש החודש ועיבור השנים כמבואר ברמב"ם ובחינוך שם והנה לישא דקרא הוא כפול דכיון שפבר אמר החודש הזה ראש חדשים למה אמר עוד ראשון הוא לכם לחדשי השנה גם יש שינוי לשון כי מתחילה אמר ראש ואח"כ אמר ראשון ואמרתי עפ"י דברי הרמב"ן שכ' בפ' בראשית דלשון ראשון שייך רק ביש שני דראשון הוא מספר מצטרף ואם אין שני ל"ש ראשון ולכך ביום א' של בריאת עולם לא נאמר יום ראשון אלא יום אחד אבל שם ראש שייך שפיר אפי' אין שני: והנה יש חילוק בין קידוש החודש ועיבור שנה שנעשה ע"פ חשבון דאם מקדשין ע"פ ראי' אין חודש נמשך אחר השני אבל אי מקדשין ע"פ חשבון אז החודש הזה נמשך לחודש שלפניו וזה מבואר הפל ברמב"ם ה' קידוש החודש וא"כ י"ל דתרוניהו מרומזים בקרא דמ"ש החודש הזה לכם ראש חדשים היינו בזמן שמקדשין עפ"י הראי' כמו שהי' בזמן המקדש ואז אין שייכות לחודש זה לחודש שלפניו ולזה דרשו החודש הזה פנה ראה וקדש היינו קידוש עפ"י הראי' ולזה אמר הפתוב לשון ראש ולא לשון ראשון פיון שאין לו שייכות להחודש השני ואח"כ אמר הפתוב ראשון הוא לכם ומרמז הקידוש השני שהוא עפ"י חשבון ולזה אמר הפתוב ראשון הוא לכם לחדשי השנה והיינו פשצריך לחשוב כל חדשי השנה היינו בזמן

שְׁמַקְדָּשִׁין עפ"י חֲשׁבוֹן דָּאז יֵשׁ שְׂיִיכוֹת לְכָל חוֹדֵשׁ לְחוֹדֵשׁ שְׁלַפְנֵי וְלִזְהָ שְׁפִיר קוֹרָא אֶת הַקּוֹדֵם רֵאשׁוֹן: וְהִנֵּה הָא דְבָן י"ג שְׁנָה הוּא בַר מְצוּהָ הָיִי נְמִי הִלְכָה לְמַשָּׁה מְסִינֵי וְכִמּוֹ שְׁכַתְבָּה הָרֵאשׁוֹן בְּתִשְׁבָּה סִימָן ט"ז דְּהָיִי הִלְכָה לְמַשָּׁה מְסִינֵי דְהָרֵי אֲמָרוּ בְּפָרְק דְסוֹפָה דְשְׂעוּרִים הֵם הִלְכָה לְמַשָּׁה מְסִינֵי וְהָא דְנַעֲשָׂה בַר מְצוּהָ לִי"ג שְׁנִים הוּא מִן הַשְׂעוּרִים כְּמוֹ שְׁכַתְבֵּי הָרֵאשׁוֹן וְרֵשׁ"י בְּנִזִיר דָּף כ"ט ע"ב כְּתִב גַּם כֵּן דְגָמִירֵי דְשְׁמַעוֹן וְלוֹי כְּשֶׁנֶּטְלוּ אִישׁ חֲרָבוֹ עַל יְרִיכּוֹ בְּמַעֲשֵׂה דְשָׁכָם.

הָיִי בְּנֵי י"ג שְׁנָה וְכַעֲיִן זֶה כְּתִב גַּם כֵּן רֵשׁ"י בְּמַסְכַּת אַבוֹת פָּרְק ה' עַל הָא דְתַנּוּ שָׁם כֵּן י"ג לְמַצּוֹת יַעֲוִינֵן שָׁם וְהַכֵּל לְדִידוֹ דְדוֹקָא בְּשָׁנִים תְּלִיָא מִקְלֵתָא וְאַפְלִי אִם הִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעוּרוֹת קוֹדֵם י"ג קִינְמָא לֵן תּוֹף זְמַנּוֹ פְּלַפְנֵי זְמַנּוֹ יַעֲוִינֵן בְּרַמְבַּ"ם בְּפָרְק ב' מֵה' אִישׁוֹת וּבְשֶׁאֲרַ מְקוֹמוֹת בְּאֶנְרַח חֲיִים סִימָן נ"ה וּבְאֶבּוֹ הַעֲזָר סִימָן קנ"ה וְסִימָן קנ"ו דְקִינְמָא לֵן כְּרָבָא דְאַפְלִי אִם לֹא מְצָאוּ שְׁעוּרוֹת מְכָל מְקוֹם חֲזָקָה כִּינּוּן שְׂעוּרָא שְׁהוּא כֵּן י"ג שְׁנִים מְסַתְמָא יֵשׁ לוֹ גַּם כֵּן שְׁעוּרוֹת וְאַפְלִי בְּדָקוֹ וְלֹא מְצָאוּ קִינְמָא לֵן דְחִינְשִׁינּוּ שְׁמָא נְשָׂרוּ וְהוּא סָפֵק דְאוֹרִינְתָא וְכִינּוּן דְהָיִי סָפֵק דְאוֹרִינְתָא הוּא מְחַוֵּיב מִן הַתּוֹרָה בְּכָל הַמַּצּוֹת דְקִי"ל דְסִדָּא"ו מֵה"ת לְהַחְמִיר: וּבְזֶה אֲנִי מְתַרְץ קוֹשְׁיָת הַפְּגוּ אַבְרָהָם בְּסִימָן קצ"ט סק"ז שְׁהַקְשָׁה הָאִיף אָנוּ מְנִיחִין קִטּוֹן שְׁנַעֲשָׂה בַר י"ג לְבָרַךְ מְזוֹנָן הָא לְקוֹלָא אִין אָנוּ סוֹמְכִין עַל הַחֲזָקָה דְרָבָא וְלִדְעָתִי כִּינּוּן דְמַצֵּד סָפֵק הוּא חֲזִיב מִן הַתּוֹרָה יְכוּל לְהוֹצִיא אַחֲרֵים וּבְגוּף הִלְכָה לְמַשָּׁה מְסִינֵי אִין פְּלוּגְתָא אֲלָא לְעַנּוּן שְׁעוּרוֹת וְלֹא קִשָּׁה עַל דְבָרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּהַקְדָּמָתוֹ לְפִירוּשׁ הַמְּשָׁנָה וּבְלָאוּ הֵכִי כְּבָר הַקְשָׁה הַחוּ"י עַל מ"ש הָרַמְבַּ"ם דְּבַהֲלַמְמ"ס אִין פְּלוּגְתָא יַעוּי"ש: וְעכ"פּ בְּנִידוֹן הַנֶּ"ל אִם אַחַר הַחֲקִירָה וְהַדְרִישָׁה יִתְבַּרַר בְּיָרוּר גְּמוּר שְׁלֹא הִי שָׁם אֲצֵל הַקִּידוּשִׁין שׁוּם אָדָם חוּץ מִהַנְּעַר הַהוּא שְׁחָסַר לוֹ אִיזָה שְׁבֻעוֹת מִי"ג שְׁנִים אִין חוּשְׁשִׁין לְקִידוּשִׁין כֵּלל אֲבָל אִם הַנְּעַר הִי בְּשַׁעַת הַקִּידוּשִׁין כֵּן י"ג שְׁנָה וְיוֹם אֶחָד אַע"ג דִּישׁ פְּלוּל בְּזֶה הִנֵּה כְּבָר כְּתִבְתִּי שְׂאִין אֲנִי מְכַנִּים עַצְמִי לְהַתִּיר עַפ"י סְבָרוֹת וְאוֹמְדוֹת וְהַנְּעָרָה הִיא בְּסָפֵק א"א כֵּל זְמַן שְׁלֹא יִתְבַּרַר בְּיָרוּר גְּמוּר שְׁלֹא הִיזָה שָׁם רַק הַנְּעַר הַהוּא שְׁהִיזָה בְּעַת הַזֹּאת פְּחוֹת מִכֵּן י"ג וְלִדְעָתִי אֲפִי יִתְבַּרַר שְׁהַקִּידוּשִׁין בְּטִלִין רְאוּי לְקַנְסֵי אֶת הַנְּעַר הַהוּא שְׁקִידָשׁ אוֹתָהּ דְהָרֵי בִש"ע אַהֲע"ז סִימָן כ"ו לְדַעַת הַמְּחַבֵּר מִכֵּן מַכַּת מְרֻדוֹת לְמִי שְׁקִידָשׁ בְּלֹא שְׂעוּרוֹת וְנִהִי דְהַרְמָ"א מְסִיק דְאִין נוֹהֲגִין כֵּן.

מ"מ הִינּוּ דוֹקָא לְעַנּוּן מִכֵּן וְגַם דְאִין לָנוּ יְכוּלָת בְּזֶה אֲבָל לְעַנּוּן קָנְסֵי מְמוֹן בְּוֹדָאֵי רְאוּי לְקַנְסוֹ כְּתִבְתִּי בְּחַפְזוֹן רַב וְאַחַתוֹם בְּבִרְכָה הַמְּשׁוֹלְשֵׁת הַדוּ"ש: הַק' מַשָּׁה שִׁיק מְבַרְעִזְאוּעַ. תְּשׁוּבָה עַט בְּדִין חֲרַשׁ שְׂאִינוּ שׁוֹמְעֵי וְאִינוּ מְדַבְּרֵי וְלָמַד לְדַבֵּר נְשְׂאֵלְתִי בְּחֲרַשׁ שְׂאִינוּ שׁוֹמְעֵי וְאִינוּ מְדַבְּרֵי, וְרַק אַחֲרֵי כֵּן נִתְחַנְּנָה בְּבֵית חֲזִינוּף הַנְּקָרָא (שְׁטוּמְמַעֵן לְעוֹהַר אֲנַשְׁטָאֲלֵט) וְנִתְחַנְּנָה לְדַבֵּר בְּקוֹשֵׁי וְיְכוּל לְהַשִּׁיב עַל כָּל מָה שְׁנַשְׂאֵל וְגַם מִכֵּן הִטִּיב קְרוּצוֹת וְתַנּוּעוֹת שְׁכַתְבֵּי שְׁל הַמְּדַבְּרַ עִמּוֹ מֵאִי דִינוֹ אִם יֵשׁ לוֹ דִין חֲרַשׁ הַמְּדַבְּרַ וְאִינוּ שׁוֹמְעֵי אוֹ דְהוּא נְשְׂאֵר עַל דִּין אִינוּ שׁוֹמְעֵי וְאִינוּ מְדַבְּרֵי דִישׁ לֹא מֵר כִּי דִיבּוּרוֹ הָיִי רַק כְּמוֹ שְׁמַרְנִילִין עוֹפּוֹת שְׂעוּרֵי כְּמוֹ פֶּאֶפְעֵגִיא וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וְהִנֵּה הַדִּין הִנֵּה לֹא רְאִיתִי וְלֹא מְצָאתִי רְמֵז מִמֶּנּוּ בְּפּוֹסְקִים וְגַם לֹא בְּתִשְׁבּוֹת הָאֲחֵרוֹנִים וְאַמְרָתִי לְחַוּוֹת דְעָתִי בַעֲזָה"י אֶת הַנְּרָאָה לְפַעַנ"ד וְלֹא לְמַעֲשֵׂה אֲלָא לְהַעִיר אֶת הַמְּעִינֵי וּבְרֵאשׁוֹנָה נְחַקֵּר עַל גּוּף דִּין הַחֲרַשׁ שְׁנַחְלֵק לְד' חֲלָקִים: א) חֲרַשׁ שְׂאִינוּ שׁוֹמְעֵי וְאִינוּ מְדַבְּרֵי מְלִיכָה וּמְבִטָן נוֹלַד כֵּן כְּתִב הָרַמְבַּ"ם בְּפִירוּשׁ הַמְּשָׁנָה פ"ק דְתַרּוּמוֹת מ"ב דָּאָף עַל גַּב דְאִינוּ מְדַבְּרֵי וְזֶה נְקָרָא בְּלִשׁוֹנֵינוּ אֲלֵם מ"מ קְרֵאוּהוּ חֲרַשׁ

הואיל שְבִסְיַת הַחֲרָשׁוֹת הוּא אֵלֶם דְּהוּאִיל וְנִתְחַדַּשׁ חֲרָשׁוֹת בְּעוֹבֵר וְלֹא יִשְׁמַע מֵה שְׂמִדְבָּרִין לוֹ וְעַל חֲרָשׁ כְּזֶה שְׁנוּלֵד חֲרָשׁ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּכַמָּה דְּוָכְתִי דְּהוּי דְּוָמְיָא דְּשׁוּטָה דְּלָאוּ בַר דְּיַעֲזָה הוּא וְרַש"י בְּחִגְיָה דָּף ב' ע"ב פִּירַשׁ דְּכָף קִים לְהוּ לְרַבְּנָן דְּאִינוּ שׁוּמַע וְאִינוּ מְדַבֵּר אִינוּ בַר דְּיַעֲזָה וְאִפְּי' לְהַקֵּל אָמְרוּ כֵּן דְּאִין תְּרוּמְתוֹ תְּרוּמָה וְאִין הַקְּדִישׁוֹ הַקְּדִישׁ וְאִין מְעָרִיכִין כְּדֹאִיתָא רִישׁ עִירוּכִין וּמִשְׁמַע דְּאִפְּי' מִיַּעוּט לִיכָא דְּאִפְּי' לר"מ לֹא חִיָּישׁ עֲלֵי בְּעָרוּכִין דָּף ה' וְאִפְּי' חֲזִינָן דְּהַחֲרָשׁ הֵהוּא מְבִין חֲרוּץ וְחֲרִיף לְהַבִּין לֹא חִילְקוּ וּכְמוֹ שְׂפַתְב נְמִי בְּתִשׁוּבַת צָמַח צָדֵק סִימָן ע"ז דְּאִפְּי' הוּא פִּיקְחָת בְּיוֹתֵר אִין לְחַלְקָא בֵּין הַחֲרָשִׁים וְאִין קִדּוּשְׁיֹו קִדּוּשִׁין מִן הַתּוֹרָה.

(וְכֵן מוּכַח בְּגִיטִין דָּף ע"א דְּאִפְּי' יוֹכֵל לְדַבֵּר מִתּוֹף הַפֶּתַח אִינוּ בַר דְּיַעֲזָה וּמְדִיָּיק שֵׁם מְדַתְּנָן נִתְחַרַשׁ לֹא יוֹצִיא עוֹלָמִית וּבְכָלֵל זֶה נְמִי אִפְּי' הוּא פִּיקְחָת וְהַטְעַם כַּמ"ש בְּקִטָּן בְּגִיטִין דָּף פ"ט ע"ב דְּעִדְיָין לֹא הִגִּיעַ לְפִלְגוֹת רְאוּבֵן כו' וְע"ש בְּרֵאשׁ בְּשֵׁם ר"ח דְּמִשְׁמַע דְּאִפְּשָׁר דְּהוּי בַר דַּעַת אֲלֵא שְׂאִין אָנוּ יְכוּלִין לְהַבְחִין זֶה וְכֵן אִיכ"ל בְּחֲרָשׁ וְעֵי בְּתִשׁוּבַת מְרֵן הַגְּאוּן בְּעַל חַת"ס זצ"ל בְּחֵאֵה ע"ז ח"ב ס' ב') וְרַק לְשִׁמּוּאֵל וְלר' אֶלְעָזָר סְבִירָא לִי דְּחֲרָשׁ הוּי סִפְק וְקִדּוּשְׁיֹו סִפְק אִוְלִי דְּעַתָּי צְלוּתָא אוֹ עֵתִים חָלִים הוּא כְּדָקָא מְבַעַל לִי בִּיבְמוֹת קו"ג וְכַתֵּב הַתּוֹסֵפֶת בְּשִׁבְת דָּף קנ"ג ע"ב ד"ה פִּי תְבַעֵי דְּמִשְׁמַע הֵתֵם דְּלֹא קו"ל כר"א וְכֵן פִּסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים דְּאִין קִדּוּשְׁיֹו קִדּוּשִׁין דְּיַעֲזָה קְלִישׁוּתָא אִית לִי אֲבָל אִינְה צְלוּתָא וְאִין כְּוֹנָתוֹ כְּוֹנָה וְכֵן אָמְרוּ בְּחֻלִין דָּף י"ג דְּמַחְשָׁבָה אִין לְהֵם מַעֲשָׂה הַמּוֹכִיחַ יֵשׁ לְהֵם וּמַחְשָׁבָתוֹ הַנִּיכָרְת מִתּוֹף מַעֲשָׂיו דְּהִינּוּ שְׂאִינוּ מוּכַח כָּף אוֹ לְפִרְש"י שְׁלֵא פִּירַשׁ אֲז מַעֲשָׂה כְּזֶה יֵשׁ לְהֵם רַק מְדַרְבְּנָן אֲבָל מַעֲשָׂה הַמּוֹכִיחַ וּלְפִרְש"י מִיָּירִי דְּפִירַשׁ אֲז בּוֹדָאי יֵשׁ לְהֵם אִפְּי' מַה"ת: וּלְפִי"ז בְּאֵמַת קִשָּׁה יִהְיֶה מַעֲשָׂה קִדּוּשִׁין וְגַט מַעֲשָׂה דְּהוּא מַעֲשָׂה הַמּוֹכִיחַ וְיִהְיֶה חֲרָשׁ שׁוּטָה וְקִטָּן יְכוּל לְקַדַּשׁ וּלְגַרְשׁ וּכְבֵר הַבִּיאוּ תּוֹסֵפֶת בְּחֻלִין שֵׁם יְרוּשְׁלָמִי לִישֵׁב תְּרוּמָה דְּעִיקְרוֹ בְּמַחְשָׁבָה וּכְתִיב כו' זֶה חוֹשֵׁב וְזֶה מְגַרֵשׁ אִינוּ מוֹעִיל אֲבָל בְּגַט דִּידִי עִדְיָין לֹא שְׁמַעְנוּ תִּירָץ וְכֵן הַקִּשָּׁה בְּאֵמַת בִּירוּשְׁלָמִי שֵׁם בְּרִישׁ פ"ק דְּתְרוּמוֹת וְכֵן בְּקִדּוּשִׁין דִּידִי קִשְׂיָא וְעַל פְּרָחָף צ"ל דְּגַם קִדּוּשִׁין וְגִירוּשִׁין תִּלְיָא בְּמַחְשָׁבָה דְּקִנְיָן בְּעֵי כְּוֹנָה וּבְקִדּוּשִׁין צְרִיף לְכוֹנֵן לְקִנּוּתָהּ וְכִינּוּ דְּאִין לוֹ קִנְיָן בְּשׁוּם דְּבָר דְּהוּא בְּחֻזְקָתָה שְׂאִין לוֹ דַּעַת וְכְוֹנָה לְקִנּוּת בְּתוֹרַת קִנְיָן וּלְזֶה אִינְה יְכוּל לְקִנּוּת אִשָּׁה לְעֲצָמָה וְאִינְה יְכוּל לְהַקְנִיטָה לְעֲצָמָה ע"י גִּירוּשִׁין: וְיֵשׁ לְבָאָר יוֹתֵר דִּישׁ ב' בְּחִינּוֹת אֶחָד בְּחִינַת רְצוֹן אוֹ מַחְשָׁבָה: וְהַבְּחִינָה הַב' הִיא כְּוֹנָה וְהַחִילּוּק בֵּינֵיהֶם הוּא דְּרְצוֹן וּמַחְשָׁבָה מְקַרֵי כְּשֵׁהוּא רוּצָה וּמַחְשָׁב לְעֲשׂוֹת הַמַּעֲשָׂה הֵהוּא וְרוּצָה בְּמַעֲשָׂה הֵהוּא שְׁלֵא לְשׁוּם תְּכִלִּית אוֹ שְׁלֵא לְתַכְלִית הַנְּרָצָה מִמֶּנּוּ וּמְכַל מְקוּם הוּא רוּצָה בְּמַעֲשָׂיו אֲבָל כְּוֹנָה הִינּוּ אִם רוּצָה בְּדָבָר לְשׁוּם תְּכִלִּית אוֹ לְתַכְלִית הַנְּרָצָה וּלְכָף לְעִנְיָן הַכָּשֵׁר דְּבַעֲיָנָן רַק שְׂיִהְיֶה רוּצָה בְּאוֹתוֹ דְּבָר בְּכֵהָאִי גְוֹנָא אָמְרִינָן מַעֲשָׂה יֵשׁ לְהֵם הַמּוֹכִיחַ עַל רְצוֹנוֹ וּמַחְשָׁבָתוֹ אֲבָל לְעִנְיָן קִדּוּשִׁין וְגִיטִין דְּלֹא סְגִי אִם רוּצָה בְּמַעֲשָׂה הַקִּדּוּשִׁין אִפְּי' לְשֵׁם זְנוּת אוֹ כְּשִׁמְרָגְשָׁה מְבִיתוֹ הוּא רוּצָה בְּמַעֲשָׂיו אֲבָל אִין זֶה כְּוֹנָת קִדּוּשִׁין אֲלֵא בְּעִינָן בְּקִדּוּשִׁין כְּוֹנָת קִנְיָן וְצְרִיף לְהַבִּין כָּל עִנְיָן קִדּוּשִׁין וְגִירוּשִׁין (דְּהִינּוּ שְׂהִיא קִנְיָן עוֹלָם וְאִין אִישׁוּת לְחֻצְאִין וְכֵן בְּגִירוּשִׁין צְרִיף שְׂיַדַע שְׂאִינוּ לְחֻצְאִין וְצְרִיף דְּבָר הַכּוֹרֵת בֵּינוּ לְבִינָה וּבְכִינְצָא בְּזֶה וְכֵן בְּקִנְיָן צְרִיף לִידַע עִנְיָן הַקִּנְיָן) וְעַל כָּל זֶה אִין הַמַּעֲשָׂה מוֹכִיחַ וְכֵן גַּבִּי קִנְיָן הַמַּעֲשָׂה מוֹכִיחַ שְׁרוּצָה בְּאוֹתוֹ דְּבָר אֲבָל אִינוּ מוֹכִיחַ שְׁרוּצָה בּוֹ לְקִנּוּת שְׂיִהְיֹו מַעֲתָה כְּפִינְסִיו וּלְכָף לֹא מְקַרֵי מַעֲשָׂיו

מוכיחין ולא שיקף גביל לומר מעשה יש להם:אמנם כל זה אם אין גדול עומד על גבו
אבל אם גדול עומד על גבו ומלמדו ומזהירו לפי דעת ר"ה בגיטין דף כ"ג ע"א לפי חד
פ"י בתוס' שם דף כ"ב ע"ב ד"ה הא לאו בני דיעה כו' וכן דעת הרבה פוסקים אז הם בני
פוננה ובני מחשבה ואפי' בלי מעשה וא"כ בכהאי גוונא פשגדול עומד על גבו יהי
תרומתו תרומה ואם קידש או גירש אשה וגדול עומד על גבו יהי מועיל ומעשיו יהיו
קיימים ותוס' בתולין דף י"ג ע"א באמת הקשו פן לפי מאי שפ"י המהרש"ל שם בכוננתם
דיהי' מועיל בתרומה גדול ע"ג ולפי מאי שהסברתי גם בגיטין שייכת קושיא זו:
ולפענ"ד נראה להסביר דבנדאי הגדול העומד על גבו מלמדו ומזהירו ועל ידי זה הוא
יודע אותו דבר מה שלמדו וכאלו מונח בקופסי דמי שצייר לו במוחו אותו המושגים והו
בפניו אבל הגדול העומד ע"ג אינו יכול לעשותו ושיהא החרש מבין מעצמו להוציא דבר
מדבר ולגזור על דבר שפך הוא ראו' ושיהא דעת החרש רוצה בקיומן של אותו הדברים
וא"כ הדעת ההיא אינו שלו אלא של אחרים הוא וכאלו אחרים נתנו לו זה במוחו והוא
כאנוס בו: (ועל זה נראה שפוננו חכמינו ז"ל בגיטין דף פ"ט ע"ב גבי קטן שלא הגיע
לפלגות כו' שיהא לו דעת עצמו) ולכך גבי פתיבת הגט דבעי' שיהא נכתב לשמה ולא
בעינו דוקא שיהא דעת עצמו בבחירתו אלא שיהא נעשה לשמה בין על ידו ובין על ידי
אחרים מועיל אבל עומד על גבו גבי גיטין וקדושין שצריף שיעשה זה בעצמו ובבחינתו
ולכך אינו מועיל גדול עומד על גבו וכן גבי תרומה דהוי כמו נדר בנדאי בעינו נדבת
עצמו בבחינתו כמו נדר ונדבה ולזה אינו מועיל עומד על גבו ור"י בירושלמי שם נראה
דפליג וס"ל דגם בכתיבת הגט בעי' שיהא דעת הכותב דפריף שם על ת"י ר"פ בכתיבת
חשו"ק דגדול עומד ע"ג הקשה הא בעי' נכתב לה לשמה והיינו דבעינו דעת הכותב:
ובזה מוכיחים דברי הירושלמי בתרומות פ"ק קמ"א שם דקאמר על הא דר"י ועל מה
שאמר עוד שם ר"י דתרומות חרש שוטה וקטן ליש חולקים מהני גדול עומד על גבו
והיינו ר"י בנו של ריב"ב דס"ל גבי קדושין אם אחרים עומדים על גבו מועיל ואמר
בירושלמי דר"י לענן גיטין סבירא ליה פרבנו דאפי' לענן פתיבה אינו מועיל ע"ג
ובעינו דעת עצמו ולענן תרומה סבירא לי' כר' ישמעאל דסגי בעע"ג ומתמה בזה על ר'
יוחנן.

על כל פנים לפי סוגיא דידן סבירא לי' לענן פתיבה לא בעינו שיכנון לשמה מדעת
הכותב בעצמו ובחירתו אבל קדושין וגיטין ותרומה בנדאי בעינו שיהי' זה בבחינתו
ולכך אינו מועיל ע"ג וכן הספים בבית מאיר בסי' קכ"א סעי' ו' והשיג על הנוב"י ע"ש
אלא שלא ביאר הדברים: ומטעם הנ"ל יש לומר גם פן חלוצה שאני ואפי' לדעת
הפוסקים דגבי חלוצת חרש מועיל ע"ג שיהא לכל הפחות חלוצה פסולה וכדעת י"א
באהע"ז סימן קס"ט סעיף מ"ג משום דבית דין מלמדים אותו וע"ג היינו משום דגבי
חלוצה חלוצה מוטעת פשרה וכמו שכתב שם בבית מאיר אבל לגבי קדושין וגיטין אינו
מועיל ולולא שהירושלמי גליף מר' ישמעאל לגיטין הוי אמינא דטעמא דר"י הוא משום
דזכין לאדם שלא בפניו ואחרים העומדים על גבו הם זכין להם וכמ"ד דיש זכ"ל להם
וכדעת הר"י ברזילי המובא במל"מ בפ"ו מה' גירושין לענן קטן ובנוב"י מהדו"ק
חאהע"ז סי' ס"א וס"ב וס"ג האריף בדברי הר"י ברזילי: ולפענ"ד זה דעת ר"י בנו של
ריב"ב ואפשר לכונן זה גם בירושלמי דבאמת זה טעמא דר"י ואין דבריו סותרין אלא

דסבירא ליי דגם בתרומה שייך לפעמים זכי עיין ברמב"ן ורשב"א גיטין דף נ"ב דאפטורופסים תורמין להאכיל משום זכי עיין שם (ולכך סבירא ליי דההעע"ג הם הזוכים עבורם כמו דאיתא באבן העזר סימן ל"ז סעיף ז' לענין קטנה דכשאביה עומד אצלה הוי כאלו קיבל הוא הקדושין וחרש ושוטה אפשר נמי דאית להו זכי ומקרי אתו לכלל זכי כמ"ש התוס' בגיטין דף כ"ב ע"ב ד"ה וקא לאו בני דיעה דחרש ושוטה מקרו בני פרייתות עיין שם) פן נראה לפי עניינת דעתי ובזה מנישב תמיהת בית מאיר ועל כל פנים הינצא לנו מזה דגט דחרש שוטה וקטן אינו פלום ועל פי הסברא הנ"ל דעע"ג אינו מועיל דאינו דעת עצמו יש להבין מאי דממעטין בגיטין דף ע"ב ע"א מברייתא דעד שישמעו את קולו חרש שייכל לדבר מתוך הפתח ואינו מוכן מה ענינו להתם ולהנ"ל פיון דאפי' בעומד על גבו אינו מועיל דבעי' דוקא קולו ומשום דמייירי התם באומר אמרו דבעינן דוקא שישמעו ממנו ממש קמ"ל שוב דגם צריך שיהיה השמיעה ממנו מדעת עצמו: ב) השני הוא בנולד שומע ומדבר ואחר כך נתחרש ונתאלם ואינו שומע ואינו מדבר והנה מדברי הרמב"ם והרע"ב בפירוש המשנה פ"א דתרומות מ"ב משמע דבכהאי גוונא אין דינו בכלל חרש ובב"ח ביורה דעה סימן א' ובש"ך שם סקכ"ב איתא דהה"ד אם נתחרש אחר כך וכדמוכח בגיטין דף ע"א דגם בנתחרש אחר כך דינו פשוטה ובפרי מגדים שם ובפתיחה פולגת לאנרח חיים חלק ב' פתב דאיכ"ל דהוי ספק שוטה והנה לכאורה מסברא אינו מוכן למה נתחרש אחר כך יתנה בכלל שוטה פיון דשומע ואינו מדבר וכן מדבר ואינו שומע הם דינם פפקחים.

ואם פן למה בהצטרף בו ב' ריעותות יתנה פשוטה דבשלמא בנולד כך אינו שומע ועי"ז אינו מדבר ולא יתנה לו מעולם ההתייחסות ושייכות עם אדם שפיר איכ"ל דעתא שגישתא אית ליי וכסברת הרע"ב שהביא הפמ"ג הנ"ל שלא יתנה לו ממי ללמוד אבל בנתחרש אח"כ אינו מוכן לכאורה: ומפל מקום הדין דין אמת וכדאיתא בגיטין דף ע"א ולדין אפי' יכול לדבר מתוך הפתח וא"כ יש לו אינה התייחסות לאדם ונוכל לשאל ולישא וליתן עמו אפי' הכי אינו מועיל וע"כ משום דקים לן שנתערב דעתו ומדלא מועיל בדיקה נראה דנדאי פשוטה נחשב דאי רק כספק יתנה עכ"פ ראוי להיות מועיל בדיקה אמנם לרב ורשב"ג בגיטין דף ע"א שם דסבירא ליי ביכול לדבר מתוך הפתח מהני ע"כ לא סבירא ליי דבכהאי גוונא נדאי פשוטה הוא אלא ספק ואם יכול לדבר מתוך הפתח הרי נתברר דעתא צילותא יש לו (אלא דלרשב"ג הי' אפשר לומר דבעי' דוקא שייכתוב בעצמו קמ"ל רב דאפי' ברק פותב לסופר לכתוב יכול הסופר לכתוב אע"ג דתנן שם דצריך שיאמר לסופר פתוב אמירה מתוך הפתח חשיב פדיבור לרב): ובזה מוכנים דברי התוס' שם בגיטין דף ע"א ע"א ד"ה אמר ר"ז שכתב בשם י"מ דמוקי לברייתא דאם לא יגיד פרט לאלם באלם שאינו שומע דהיינו חרש.

ותמה הפנ"י דאם פן גם לרב לא פריה דדלמא מייירי הברייתא בנולד אינו שומע ואינו מדבר) וזה יש לישוב בלאו הכי דבכהאי גוונא לא אלם מקרי כמו שכתוב הרמב"ם בפירק א' דתרומות מ"ב אבל נתחרש אח"כ יש לקרותו אלם) ועוד הקשה בפנ"י הא חרש פהאי גוונא אינו בר דעת ולא אצטריך למעוטי מאם לא יגיד אמנם להנ"ל קושיא חדא מתורץ באידך בחרש שנולד כך אינו שומע ואינו מדבר דקים לן דהוי שוטה ואפי' מדבר מתוך הפתח לא מהני דהוא בחזקת שוטה לא אצטריך למעוטי מאם לא יגיד אבל בנעשה חרש

אח"כ דהוי רק ספק ואם יכול לדבר מתוך הכתב הוי פנדאי בר דעת שפיר אצטריך למעוטי מקרא דאם לא יגיד דמ"מ הרי אינו בר הגדה אבל לרב דסבירא לי חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו וס"ל דיבור מתוך הכתב חשיב פדיבור ממש קשיא דלקרי נמי הגדה פיון דלרב הוא בכלל מדבר ואינו שומע יהי נמי בכלל הגדה: וכל זה לרשב"ג ולרב אבל לדידן דמטיק שם בגמרא דפליגו רבנן על רשב"ג וסבירא לי נתחרש לא יוציא עולמית משמע דבנדאי אינו בר דעת הוא לעולם וכן הסוגיא דעלמא דסתם חרש ומשמע לא שייך חרש מבטן.

או נתחרש אח"כ שהוא נקרא ג"כ חרש כדמוכח ש"ס גיטין דף ע"א ומשמע דדינם שנה וכן ביבמות דף קי"ג לא מוקי הא דשמואל דפרש אשתו ספק והיינו בנתחרש אח"כ. משמע דאין חילוק: ג) השלישי הוא חרש שאינו שומע אבל מדבר דהיינו שאינו שומע כלל ומבואר בש"ס גיטין דף ע"א ובכמה מקומות דאינו שומע אבל מדבר דינו כפקפין לכל דבריהם אמנם הרמב"ם פ' כ"ט מהלכות מכירה דין ב' פתב חרש שאינו שומע פלום אבל מדבר דינו כחרש שאינו שומע ואינו מדבר לענין שמכירתו ברמיזה מועיל רק במטלטלין עיין שם ובאלם כתב שם דמוכר אפי' בקרקע מבואר דסבירא לי דאינו שומע ומדבר אינו פפקח וכבר הקשה הכ"מ שם מש"ס גיטין ה"ל, וכתב הדרישה בח"מ סימן רל"ה לישב דכיון דלא מצא הרמב"ם זה.

דזה וזה פפקחין בפרייתא (ובתוספתא) לכה פ' דלאו לישנא דברייתא הוא אלא ר' זירא הוא דאמר לה פן בגיטין וקאי זה וזה על אלם ועל נשתתק אבל בחרש אין דינו פפקח וכבר תמה עליו בספר קדושת ישראל בגיטין שם דאיהו נעלם עהררישה ש"ס דחגיגה דף ב' דמפורש שם בהדיא בפרייתא זה וזה פפקחין על חרש ואלם ע"ש וגם לי קשה שכ' שלא מצא בתוספתא דהרי בתוספתאריש תרומות מפורש פן בהדיא מיהו משמע שם דלישנא דרשב"ג הוא ע"ש: והנה רש"י בחגיגה דף ב' ע"ב פ' חרש המדבר ואינו שומע היינו שנתחרש אחר כה וכוונתו דבנתחרש מבטן מסתמא אינו יכול לדבר וא"כ לרשב"ג דסבירא לי בנתחרש אחר כה אפי' אינו שומע ואינו מדבר אם יכול לדבר מתוך הכתב הוי פפקח א"כ לדידן פשיטא דאם יכול לדבר ממש דהוי פפקח וע"כ דהרמב"ם כתב פן לדידן דלא קי"ל לרשב"ג אלא אפי' יכול לדבר מתוך הכתב אע"ג דנתחרש ונתאלם אחר כה אמרינן דהוי פשוטה ואע"ג דאילם לחודא הוי פפקח ואם גם חרש לחודא הוי פבר דעת גם אם יש לו תרתי לריעותא הי' לנו לומר דהוי פבר דעת ולחוק לומר דמשום דאית ביה תרתי לריעותא ודאי דאית לי דעתא שגונשתא ומפח זה יש לדון ולומר דבאמת העיקר תלוי' בתריעותא ואפי' במדבר ואינו שומע לרבנן אין לו דעת ציליתא וא"כ הא דתניא בפרייתא דחרש המדבר ואינו שומע ואלם דזה וזה הוי פפקחין דוקא רבן שמעון בן גמליאל קתני לה וע"ז כתב הדרישה דלא מצא הרמב"ם מפורש בתוספתא היינו שלא מצא פן אליבא דרבנן והש"ס בחגיגה שם איכ"ל דמביא באמת לישנא דרבן שמעון בן גמליאל מיהו פאן ש"ס גיטין דקאמר רבי זירא לדחות דברי רבי יוסף דמיייתי ראי' ממתינתין פרב פהנא א"ר דסבירא לי לרשב"ג וא"כ מוכח דזה הוא הלכה פסוקה דזה וזה הוי פפקחין וא"כ מכאן קשיא על הרמב"ם ועל זה שפיר תירץ הדרישה דהפ' בדר' זירא הוא דזה וזה אאלם וזה נשתתק ונכונים דבריו ואם פי לפענ"ד הדבר דחוק מ"מ עדיפא לומר פן משנאמר דנשתתק ונכונים דבריו ואם פי לפענ"ד

מסתבר תירץ הכ"מ דבש"ס מירי דשומע קצת אלא שקשה לו השמיעה אבל באינו שומע פלל ס"ל לרמב"ם דדינו פחרש שאינו מדבר מיהו גם על זה תמה הקדושת ישראל מסוגיא מפנרשת ברכות דף ט"ו ומגילה דף י"ט דאמרין מאן תנא חרש דבדיעבד נמי לא דלא כר"י ואי ס"ד דחרש שאינו שומע פלל דינו כשוטה הא לכ"ע בכהאי גוונא פסול לקרוא את המגילה.

ובאמת גם זולת הקושיא הנ"ל קשה לי דדברי הרמב"ם סותרין אהדדי שהרי בפרק ב' מה' אישות דין כ"ו פתב בהדיא מי שמדבר ואינו שומע (וע"כ היינו באינו שומע פלל דומיא דאינו שומע ואינו מדבר) הרי הוא פכל אדם ולכך לולא דברי הכ"מ ושאר מפנרשים הוי אמינא דנא אים אינו מדבר, אלא מרמז דבכהאי גוני מירי הרמב"ם שפתב מי שאינו שומע ואינו מדבר מוכר או לוקח מטלטלין ברמיזה וכבר דקדק המשנה למלך בפרק ב' מהלכות גיטין דין ט"ז למה מועיל רמיזה פינו דיכול לדבר ודייק מזה דאם פתב פתבו גט לאשתי אפי' בפיקח שיכול לדבר מועיל ולפענ"ד אין מהתם ראיה ואדרבה יש לומר דזה הוא גופי' טעמי' דהרמב"ם פינו שלא דיבר אלא רמז ולכך אינו מועיל אלא במטלטלין דלא גרע מחרש שאינו שומע ואינו מדבר אבל אם הוא מדבר בדבר שהוא מדבר אינא למימר דמודה הרמב"ם דדינו כפיקח לכל דבר: ואף אמנם אפי' נימא דהרמב"ם סובר פן מ"מ הג"א בפרק קמא דחולין בשם הא"ז פתב בהדיא דחרש המדבר ואינו ע"ג דגמיר לא אכלינן משחיטתו והביא בס' גט פשוט באבן העזר סימן ק"כ דלדידן גם לענין גיטין אין דינו כפיקח וא"כ עמדה הקושיא מש"ס ברכות ט"ו ומגילה י"ט הנ"ל מיהו גם זה נראה לי שב דהא דחרש שאינו שומע ומדבר לא אכלינן משחיטתו לדעת הא"ז היינו רק מספיקא משום דהוי ספק דעת שגושתא וכמו שכתב נמי הר"ן בסוף פרק התקבל אלא דלהר"ן מועיל בדיקה ולהא"ז איכ"ל דלא סמכינן על הבדיקה בדאורייתא פינו דאינו בחזקת פיקח ומפל מקום בנדאי טפי מספק לא הוי, וא"כ לענין קריאת מגילה לכל הפחות ספק יצא ספק לא יצא דהוי ספק דרבנן ולר' מאיר בפ"ב דמקוואות אפי' באמתחוק ספק דרבנן להקל ואם פן אע"ג דהוא בחזקת חיוב איכ"ל דיצא בדיעבד ולכל הפחות מידי ספק לא יצא ולזה פריה מאן תנא דחרש דינו לגמרי כשוטה ואפי' בדיעבד לא יצא ולפי"ז י"ל דגם הרמב"ם ס"ל פן אלא שפבר פתבתי דדבריו סותרין למ"ש בפ"ב מאישות וצ"ע: ד) הרביעי הוא החרש שאנו דנין עליו היינו שנוולד אינו שומע ואינו מדבר ורק אחר כך נתחנף על ידי לימוד והרגל לדבר אבל אינו שומע והנה לפי דעת הא"ז וכן לדעת המפנרשים בדברי הרמב"ם בפרק כ"ט ממכיל ובסימן רל"ה בפו"מ הנ"ל לא קא מבעי' לן פינו דאפי' בנוולד שומע ואינו מדבר ולפי מה שביארתי לעיל לשיטתא הוי ספק בר דעת וא"כ האי דידן נדאי דלא עדיף מינן' פי קא מבעי' לן לדעת רוב הפוסקים דסבירא ליה פחרש מדבר ואינו שומע דדינו כפיקח אים גם בלמד על ידי חינוף והרגל נמי מועיל להיות כפיקח ולכאורה יש להביא ראיה מש"ס מגילה הנ"ל דאי ס"ד דבכה"ג לא הוי פבר דעת הוי ליה להש"ס לומר דמתניתין מירי בכהאי גוונא מיהו זהו אינו הרי פבר פתבתי דמשם אין ראיה דאפתי י"ל ספק הוי ובלאו הכי אין להביא ראי' מזה דקרוב לנדאי דבזמן הש"ס ואפי' בימי הרמב"ם לא היה נודע אפשרות הנה שיהא אפשר ללמוד לדבר למי שנוולד אינו שומע ואינו מדבר וחסמי הש"ס איירי בזמנם ולא דברו אלא בהנה ואין לנו שום ראי' לא מן הצדדים משם: ומפל מקום

נראה לפי ענ"ד ראי' גדולה דבכהאי גוונא אינו מועיל דהרי לרב פהנא אמר רב בגיטין ע"א סבירא לי' דביכול לדבר מתוך הכתב דיבור מעליא הוא דהרי אפי' לענן הגדת העדות לולי דכתיב מפיהם דדרשינן ולא מפי פתכם הי' מועיל ואף על פי כן מודה שם רב פהנא דזה דוקא בנתחנש אחר כף הוא דמועיל יכול לדבר מתוך הכתב אבל בנולד חרש אינו מועיל יכול לדבר מתוך הכתב אף על דכתב דיבור מעליא הוא לרב פהנא מ"מ אינו מועיל בחרש מעיקרו ה"נ נדאי דאינו מועיל הדיבור שהרגילו אותו וכמעשה קוף בעלמא הוא: עוד יש להביא ראיה מכח מה שתמה הפני יהושע בגיטין ע"ב על הפוסקים דכלם פסקו דלא פרב פהנא משום דשם אמרי' הא דתניא בבבביתא עד שישמעו את קולו לאפוקי מדרב פהנא ותמה הפני יהושע הא מהאי עד שישמעו ממעטינן גם כן אומר אמרו נאפי' הכי לדעת הרבה פוסקים קיימא לן כשמואל דאמר אמרו כשור וא"כ דלמא גם כזה לא קיימא לן פהבביתא.

דהבביתא אתיא פרבנן דרבנן שמעון בן גמליאל בדרף ע"א שם. ולהנ"ל יש לומר אי סלקא דעתך דאתיא פרבנן דרשב"ג אפי' שמעו קולו ממש לא מהני משום דלאו בר דעת הוא גבי חרש גמור נאפי' הנה באפשות לחנכו וללמוד לו לדבר לא הני מועיל.

וע"כ דהבביתא מייירי בחרש שהוא בר דיעה והיינו פרשב"ג ויכול לדבר מתוך הכתב נאפי' הכי אמרינן דלא מהני אם כתב שיכתבו גט לאשתו וא"כ מוכח דכתיבה אינה פדיבור ממש ודלא פדרב פהנא ולית לי' לרב תנא דמסעי' לי' ולכף לא קי"ל פנותי': ועכ"פ לפי הנ"ל נאפי' יכול לדבר לא הני כפר דעת והטעם י"ל לפי מאי דכבר בפרנו למעלה דגדול עומד על גבו אינו מועיל לענן גט של עצמו של חרש משום דלאו דעת עצמו הוא אלא דעת אחרים הוא וזה אינו מועיל בגט ואם כן הכי נמי זה שהורגל על ידי אחרים לא הני רק כאלו גדול עומד על גבו דכל כף נפעל בו כח המלמדו להיות כאלו עדיין עומד על גבו אבל דעת עצמו נדאי דאין בו להבין חלקי הדברים ודברים הסותרין (ועיין בדברי מרן הגאון בחתם סופר חלק אבן העזר חלק ב' סימן ב') ואין לו דעת צלולה מעצמו בשום דבר אלא כפי מה שנקבע ונטבע בו מההרגל והלקמוד ואין לו בחירה ודיעה חפשיית ואפשר מה שכתב הרמב"ם בפסקי"ם כ"ט ממכ"י דין ב' דחרש שאינו שומע ואינו מדבר או מדבר ואינו שומע פלוגתא פהנא שנתחנש אבל נולד אינו שומע ואינו מדבר ואף על גב דלפי הנראה מדברי הרמב"ם בפירוש המשנה ריש פסקי"ם דתרימות דלא נודע עדיין החינוך הזה, מ"מ אפשר שכתב אם יזדמן כן דבכהאי גוונא נשאר עדיין על חזקתו דקים לן דאינו בר דיעה וההרגל אינו מועיל בזה מטעם הנ"ל: ועוד יש לומר כיון דאינו שומע אפי' אם הוא מדבר כתב הר"ן סוף פרק התקבל דהני ספק דעת שגונשתא אלא דמועיל בדיקה והיינו אם לא נולד אינו שומע ואינו מדבר אבל אם נולד אינו שומע ואינו מדבר דקים לן והחזוק אצלנו דאינו בר דעת אפי' אם אחר כף נעשה מדבר ואינו שומע כיון דאפתי ספק הוא מוקמינן לי' אחזקה דמעיקרא והני פודאי נגד נדאי אינו מועיל בדיקה ולכך סבירא ליה דבכהאי גוונא הני פאלם ובכהאי גוונא מייירי הרמב"ם בפסקי"ם כ"ט ממכירה ולפי זה דבריו אינם סותרין למ"ש בפסקי"ם ב' מאישות ועכ"פ נראה דחרש שהורגל לדבר בבית חינוך עדיין לא יצא מידי ספק אינו בר דיעה לכל הפחות ואין לצרפו למנן ולהניח להוציא עצמו ע"י חרש כזה ואין אוכלין משחיתתו כנלפענ"ד: הק' משה שיק מברעזאווע סימן פ

בְּסִימָן מ"ו סְעִיף ד' בהגה"ה הביא דעת י"א דְּלֹא מְבַטְלִין קְלָא בְּזִמְנֵי הַזֶּה וְצִיָּנוּ בֵּית יוֹסֵף
וְשָׁפֵן דַּעַת הַרְמַב"ם.

וְעִיָּין בְּבֵית יוֹסֵף שְׁפָתַי דְּמַדְלֵא הִבִּיא פְּלֵל זֶה הוֹכִיחַ דְּסוֹבֵר לֹא מְבַטְלִינוּ דְּלֹא פְּהֵרָא"ש
וְהַטּוֹר וְאֶפְשָׁר לֹאמַר לְפִי מֵאֵי שְׁהִבִּיא הָר"ן בְּשֵׁם הַרְמַב"ן דְּתַרֵּי מַחֲד נְמִי מְהֵי וְהָר"ן
הַקְּשָׁה מִש"ס גִּיטִין דָּף פ"ט דְּמַבְּוֹאֵר דְּבַעֲיָנוּ תַּרֵּי מְתַרֵּי עִיָּין שָׁם וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דְּהַרְמַב"ם
סוֹבֵר הָא דְּבַעֲיָנוּ תַּרֵּי הִיָּינוּ לְמֵאן דְּאָמַר דְּבַעֲיָנוּ שְׁיִשְׁמְעוּ מִפִּי פְּשָׁרִים אֲבָל לר' שְׁמַעוֹן
דְּסַבִּירָא לִי דְּאֶפִּי מִפִּי נְשִׁים מְהֵי וּמֵאָה נְשִׁים פְּחַד דְּמֵיָא פְּדֹאֲמֵרִינוּ בִּיבְמוֹת פֶּרֶק הָאִשָּׁה
וּלְכָה פֶּסֶק הַרְמַב"ם אֶפִּי חַד מְהֵי וּמִמִּילָא נְשַׁמַּע פִּינוּ דְּחַד מְהֵי אֶפִּי נְשִׁים נְמִי מְהֵי
פִּינוּ דְּלֹא בַעֲיָנוּ עַד שְׁיִגִיעוּ לְפְשָׁרִים וְא"כ פֶּאָן דְּהַרְמַב"ם פֶּסֶק פְּרַב שְׁשֵׁת א"כ הָא מְסִיק
הַש"ס דְּאֵי נְשִׁים נְאֻמִּים לֹא מְבַטְלִינוּ קְלָא: וְעִיָּין בְּרֵא"ש שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם ר"ח לְפָרֵשׁ
דְּתַלְמֵי בְּמַקּוֹם אֵי מוֹצִיאִין קוֹל מֵהַר אוֹ לֹא עִיָּין שָׁם וְהַקְּשָׁה הַקְּרָבֵן נִתְנַאֵל דָּאם פֶּן עֲמֵדָה
קְנוֹשֵׁת הַתּוֹס' ד"ה וּבְנֵהֲרֵדְעָא כו' וְלֹא שְׁיָיֵךְ תִּירָץ הַתּוֹס' וּלְפִי עֲנִיית דַּעֲתֵי דַר"ח סוֹבֵר
כְּפִי הָרֵאשׁוֹן שֶׁל רש"י דְּמְבַטְלִין קְלָא אוֹ לֹא מְבַטְלִין קְלָא הִפִּי אֵי שְׁמַעוּ מִפִּי נְשִׁים
וְתִינּוֹקֵת כו' וְעַל זֶה י"ל פְּסַבְּרַת הַר"ח אֲבָל אֵי נִימָא כְּפִי שְׁנֵי דְּמִיָּרֵי אֵי אֲתֵי הֵנָּה פְּלוֹנֵי
וּפְלוֹנֵי וְאָמְרוּ שְׁזָה שְׁקַר לַעֲנִין זֶה נִרְאָה דְּלֹא שְׁיָיֵךְ לְתַלוּת בְּדַרְךָ שִׁיחַת אֲנָשֵׁי הָעִיר
וּבְהִיפּוּף י"ל דְּבְנֵהֲרֵדְעָא דְּלֹא מוֹצִיאִין קוֹל אִם אֵינוּ בְּרוּר וְהַשְׁתָּא דְּאִיגְלֵאֵי זֶה שְׁקַר
יְכוּלִין בֵּית דִּין לְבַטְלוּ וְלֹא יוֹצִיאֵי קוֹל עַל הַבֵּית דִּין דְּמַחְזְקֵי עוֹבְרֵי עֲבִירָה אֲלֵא נְדָאֵי הָא
דְּלֹא מְבַטְלוּ קְלָא בְּנֵהֲרֵדְעָא אֶפִּי אִם נִגְלָה דְּשְׁקַר הָיָה בְּפִיהֶם פְּדֹאֲמֵרִינוּ לְקַמְן אֵי אִיגְלֵי
מִילְתָּא דְּקִדּוּשֵׁי דְּקַמָּא בְּטַעוֹת כו' הוּא דְּדִינָא הֵכִי הוּא דְּאִיפָּא לְמִיחּוּשׁ לְחַשְׁדָּא וּלְכָה
הוֹאִיל וַיִּוְדַעִין אֵי יוֹצִיאֵי קוֹל שׁוֹב לֹא יְבַטֵּל.

מִמִּילָא עִי"ז הֵם גְּזֻהֵרִים שְׁלֵא לְהוֹצִיא קוֹל כָּל זִמְנֵי שְׁאִינוּ בְּרוּר לָהֶם אֲבָל בְּסוּרְיָא
דְּמְבַטְלִין קְלָא אִם נוֹדַע דְּשְׁקַר הוּא אֵינָם גְּזֻהֵרִים לְדַבֵּר וּמְלֵהוֹצִיא קוֹל אֶפִּי אֵינוּ בְּרוּר
לָהֶם וּלְכָה אֶפִּי לֹא נוֹדַע דְּשְׁקַר הוּא אֲלֵא אֵי שְׁמַעֲיָנוּ מִפִּי נְשִׁים וְתִינּוֹקֵת מְשִׁתְּקִינוּ לְהוֹ:
וּלְפִי"ז יֵשׁ לֹאמַר דְּלִיבְטֵל קְלָא אֶפִּי אֵי לֹא נוֹדַע עֲדִיָּין דְּשְׁקַר הוּא אֲלֵא דְּשְׁמַעוּ מִפִּי נְשִׁים
זֶה אֵינוּ מַחְלֹקֵת אֲמוּרָאִים אֲלֵא תַלְמֵי בְּחִילוּק הַמְּקוֹמוֹת וְשְׁמוּאֵל גּוֹפִי אֶפְשָׁר אֵי אֲתָא
לְסוּרְיָא וְשַׁמַּע קוֹל מִפִּי נְשִׁים וְתִינּוֹקֵת הֵי מְשִׁתְּקֵי לְהוֹ אֲבָל גּוֹף הַדִּין אֵי נוֹדַע דְּשְׁקַר הוּא
בְּנֹדָאֵי תַלְמֵי בְּמַחְלֹקֵת הָאֲמוּרָאִים וְא"כ לְקַמְן דְּמִיָּרֵי בְּנוֹדַע שְׁהוּא שְׁקַר שְׁפִיר יֵשׁ לֹאמַר
כְּתִי הַתּוֹס' וּבְזָה מוֹבָן הָא דְּמַבִּיא הָרֵא"ש מְקוֹדֵם דְּבָרֵי הַר"ח וְאַחַר כֵּן פְּתַב דְּנִרְאָה
דְּהַפִּי בְּסוּרְיָא הוּא כְּפִי הַתּוֹס' דְּנוֹדַע שְׁהוּא שְׁקַר וּמְשַׁמַּע דְּבִזָּה גְּדַחִין דְּבָרֵי הַר"ח וּפִי
בְּהַסְגֵּיָא וְכִמוּ שְׁפָתַי לְעִיל:
סִימָן פֶּא בַעֲזַהִי"ת ר"ח אִיָּר שְׁנַת תַּקְצ"ח
פֶּה יַעֲרָגִין יַע"א הֵנָּה בְּהָא דְּחִיָּישִׁינוּ לְקְלָא כְּמַבְּוֹאֵר בְּרִישׁ סִי" מ"ו הוּא מִמַּה שְׁאָמְרוּ
בְּש"ס גִּיטִין פ"א וּפ"ח ע"ב יְצָא שְׁמָה בְּעִיר מְקוֹדַשְׁתַּת הָרֵי זֶה מְקוֹדַשְׁתַּת.

וְהֵנָּה מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ן וְהָר"ן נִרְאָה דְּהוּא רַק מְשׁוּם חֲשָׁד וְלַעֲזוּ בְּעֵלְמָא דַּע"ה יוֹצִיאֵי קוֹל
וַיֵּאמְרוּ דְּאִשָּׁה אֲסוּרָה לְהַנְשִׂאֵת נִישְׂאֵת לְאַסְנוֹר לָהּ אֲבָל יֵשׁ עוֹד טַעַם דְּלְכָה חֲשָׁשׁוּ לְקוֹל
דְּמַדְרַבְּנוּ חֲשָׁשׁוּ בְּאֲמַת שְׁמָא הַקּוֹל אֲמַת וּבְנוֹדַע בִּיהוּדָא חֲלָק אֲבָן הָעֶזְרָא סִי" ס"ה הִבִּיא
סְבָרָא זֹאת וְזֶה נִרְאָה גַם פֶּן סְבָרַת הַרְאָב"ד הַמּוֹבָא בְּר"ן בְּמַתְנִיתִין וְלְכַאוּרָה לְדַעֲתֵי יֵשׁ
לְהַכְרִיחַ דְּהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם לַעֲזוּ וְהוּא מִמַּי דְּמְסִיק הַש"ס בְּדָף פ"א דְּהַדְּבָר צָרִיף בְּדִיקָה

אי קורין לנתינה פתיכה ומקשים אמאי לא נכריח דע"כ קורין לנתינה פתיכה דלא לחנם יצא הקול דהרי מטעם זה חיישינן לעיל להחמיר כמבואר בר"ן שם אבל אי נימא דקול לא הוי רק חשש לעז ולא חשש שחששו עליו רבנן אם כן אתי שפיר ולא קשה מידי דבשלמא אי קרינן לנתינה פתיכה ודאי חיישינן לעז דע"ה יוציאו דאימר נתן קאמרו דלא לחנם יצא הקול ברוב הפעמים אבל אי אין קורין לנתינה פתיכה לא מפעלי היכא דרוב אין קורין לנתינה פתיכה מאי נחוש דיאמרו רוב הפעמים לא לחנם יצא הקול אפתי צריף לומר דהוא מן המיעוט דקורין לנתינה פתיכה ומאי חזית לומר דהוא מזה המיעוט דלמא הוא מן המיעוט דלפעמים מוציאין קול לחנם ולכך נמי היכא דמספקא לן אי קורין לנתינה פתיכה לא חיישינן פניו דהוי ספק אי יוציאו לעז ועל ספק חשש לעז לא חששו לכך צריף בדיקה ואי בודאי קורין לנתינה פתיכה יהיה הלעז ודאי מפח דרוב הפעמים לא לחנם יצא הקול כנ"ל לפרש אבל אי נימא דהחשש הוא להבית דין דלמא אמת הדבר א"כ יהיה לנו לחוש אפי' מספק דנכריח מפח דלא לחנם יצא הקול ברוב הפעמים אלא ודאי דקורין לנתינה פתיכה ונתן קאמרו: איברא די"ל דלעולם הוא חשש גמור לבית דין ואפי' הכי אתי שפיר לעיל דהרי מבואר בכתובות דף כ"ב בב' אומרים כו' בניסת לאחד מעדי' והוא והיא אומרים ברי לי אין מוציאין אותה והכי נמי אפי' אי הדבר ספק מפל מקום לא גרע מהא דב' אומרים כו' וכיון דהוא והיא יודעין בדבר ואומרים ברי אין מוציאין וע"כ רק החשש משום לעז ולכך צריף שוב בדיקה אלא דכל זה אתי שפיר לגבי ראשון דיודע בדבר אבל למסקנא דתצא משני לכאורה לא יהיה צריף בדיקה דיש לחוש מספק דשני לא ידע למימר ברי ואם כן אמאי אמר שמואל והדבר צריף בדיקה.

ונראה דמייירי בינדעינן כי הקול שקר הוא רק משום דשמואל סבירא ליה דלא מבטלין קלא חיישינן לעז וכדפריף הש"ס שם מעיקרא וע"ז סובב הסוגיא שם וגם רש"י פירש כן וכיון דשוב הוי רק מחשש לעז לכך צריף הדבר בדיקה ועל פי זה יש לישב דברי הרמב"ם שם ממה שהקשה עליו הר"ן שם דאמאי לא הביא דהדבר צריף בדיקה ולהנ"ל י"ל לפי מה שפכת הבית שמואל בסימן מ"ו סק"ה דמשמע מהרמב"ם דבעינן עדים פשרים ואי בעינן פשרים מן הדין מבטלין קלא עיין שם אם כן ממה נפשך אי נודע דשקר הוא בלא הכי לא חיישינן ליה פלל נאי לא נודע ויש חשש דלמא אמת הוא אפי' מספק חוששין מפח דלא לחנם יצא הקול: ועוד יש לישב דברי הרמב"ם הנ"ל דהנהא דא דמהני אמתלא דאי נימא דביצא קול פל החשש הוא רק משום לעז צריף לומר פניו דיהיה מקום לתלות בו הקול לא יוציאו לעז להוציא אותה מחזקתה ואי ביצא קול יש חשש דרבנן אזי אנו צריכין לומר פניו דזה עצמו הוא רק מדרבנן ואם יש עוד אמתלא הוי פניו ספק דרבנן והוי פניו ספק ספיקא ולכך שרי בגיש אמתלא ולפי זה לדעת הסוברין דמחזיקין מאיסור לאיסור וכמו שפכת הרמ"א ב"ורה דעה סימן נו"ן ועיין בש"ף סעיף קטן גימ"ל שתלה זה בפלוגתא דאבני נרבה ביבמות דף ל"א יש מקום לדון דנגד השני דנולד הספק מחיים בעודה תחת הראשון והוי פאמחזיק איסורא נימא דלא מהני אמתלא ובנדאי מתניתין לא משמע כן דבנדאי מייירי בכל אופן אפי' נגד השני לפי ס"ד דמתניתין מייירי ביצא קול תחת בעלה אלא ודאי צריף לומר פניו דלגבי ראשון אין חוששין הואיל ויש אמתלא גם לגבי השני מהני אמתלא דלא שייך לחוש להקול לגבי

אחד ולא לגבי השני וכמו שפכתב הפני יהושע בשמעתין ולא גזרו רבנן בכהאי גוונא ואם כן פריד שפיר ואסרינו לה אנברא מ"מ פינו דלגבי ראשון הני קלא דבתר נישואין ואין חוששין ע"כ לפי ס"ד זו גם לשני אין חוששין כמו דאמרי לעגנו אמתלא.

ובזה מנושב קושית מהרש"א שהקשה דלמא הכנונה דתצא משני ולפי מה שפכתב לפי ס"ד זו אי אפשר לומר כן אבל לפי דלא חיישינו לגבי ראשון ועל פי זה הא דצריד לעיל בדיקה ולא חיישינו לספק זה אתי שפיר לפי ס"ד דתצא מראשון אבל למסקנא דתצא משני ויש לה חזקת איסור נגד שני אפי' מספק נחויש דלמא קורין לנתינה פתיבה וקשין לשמואל ויש לישב לפי מה שפכתב לעיל אבל באמת יש לומר דשמואל סובר פרבה שם ביבמות אבל הרמב"ם איכ"ל דסבירא ליה כאפיי להחמיר וכדעת הרמ"א הנ"ל ולכד סבירא ליה דאפי' מספק חיישינו זה אמרתי וכתבתי דרד פלפול הלכה אבל לדינא בנדאי משמע אפי' לדעת הרמ"א ביונה דעה הנ"ל סבירא ליה פאן מדסתם דאמתלא מהני אפי' נגד שני דלא תליא זה כלל בדיני ס"ס או ספק דרבנן דלא גזרו רבנן כלל רק על קול ברור בלא שום ספק: סי' פ"ב עוד העתיק מחידושיו בסוגיא דאמתלא בגיטין דף פ"ח ב' משנה.

יצא שמה בעיר כו' מגורשת ה"ז מגורשת עיין רשב"א ור"ן לקמן דהכריח הש"ס דע"כ מייירי ביושבת תחת בעלה דאל"כ היינו רישא עיי"ש ולכאורה קשה לי הא בלא"ה מתני' רבותרא קמ"ל דאי תנו גבי קדושין דחוששין לקול הו"א דנוקא בקדושין דאין הקול רק נגד חזקת פנוי' דאינה חשיבה חזקה דעומדת לינשא וכמו שפכתבו הראשונים בכתובות דף ע"ה בשמעתין דמומין לכד איצטרד לאשמעי' גם בגירושין אע"ג דהקול מוציאה מחזקה אלימתא מ"מ חיישינו לקול.

וביותר קשה לדעת הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' אישות דאפילו בפלוני שמע מפלוני בעי' שיעידו העדים הבאים לפנינו שראו שמת ארוסין דברים הנראים ותוס' בכתובות דף כ"ג ד"ה תרנויהו כו' כ' דאם ראינו רגלים לדבר איתרע חזקתה.

וא"כ ה"נ פינו דברי שא יש רגלים לדבר איתרע חזקתה ולכד חיישינו לקול וא"כ אצטרד לאשמעי' בסיפא בגירושין אע"ג דאין פאן רגלים לדבר ויש לה חזקה מ"מ מהני קול: ואין לומר דכוננת הרשב"א דליתני מגורשת וממילא גדע דין דמקודשת ואע"ג דלעולם דרד התנא לשנות לא זו אף זו מ"מ פאן הואיל ופרקין בגירושין איירי אי לא פא התנא לאשמעי' שום חידוש לא הי' לי' לשנות דין הקדושין כלל דז"א דהרי באמת גם ברישא רבותרא קמ"ל דאע"ג דהיא פשטה אח"כ ידה וקיבלה קדושין מאחר אפי"ה תצא משני ול"א חזקה דאין אשה מעיזה פניה כו' ותיהני חזקה זו לכל הפחות לשו' ספק ויהי' באמתלא דמהני ואע"ג דר"ה וכ"ש לשמואל לקמן דף פ"ט ע"ב אין זה חזקה כל פד דאינה מעיזה שלא בפניו מ"מ הו"א דתיהני כמו אמתלא קמ"ל דמסתמא מייירי מתני' בכל גוונא אפי' ביצא עלי' קול קדושין באופן שהיא צריכה לידע פגון שקבלה קדושין וא"כ גם רישא רבותרא קמ"ל וא"כ עמדה קושין הרשב"א והר"ן (שוב ראיתי בחידושי מאדמ"ו הגאון נ"י שפנונתי בזה לדעתו ושמתתי ואדמ"ו נ"י תי' בזה פינו דבין ברישא ובין בסיפא יש מעלה וריעותא יש מקום ללמוד חזא מאידך): וראיתי בס' אבני מלואים בסי' מ"ו שהקשה על הרמב"ם פי"ו מסנהדרין דין ו' דפסק דע"א נאמן לומר על אשה

שְׁהִיא גְרוּשָׁה וּא"כ מֵאֵי רְבוּתָא דְקוּל פִּינּוּ דַע"א נֶאֱמָן מִמִּילָא א"צ לְהַעִיד בְּב"ד וְעַד מִפִּי
עַד נֶאֱמָן וּא"כ בְּפִלוֹנֵי שְׁמַע מִפִּלוֹנֵי מִן הַדִּין צָרִיכִין לְחַוֵּשׁ יַעוּי"ש וְלֹא הִבְנֵתִי קִנְיָתוֹ
דְהָרֵי מִתְנִי מִיְיָרֵי אֶפִּילוּ מִכְחָשָׁת אֵת הַקּוּל וְע"א בְּהַכְחָשָׁה לָאוּ פְלוּם הוּא פְּמִבְּנֹאָר
בְּרַמְב"ם עֲצָמוּ שָׁם אֶלָּא דְמַפְאֵן קָשָׁה לִי עַל הַנוּב"י בִּאֵהָע"ז תְּשׁוּ"נ"ד דִּילִיף מְסוּטָה
דְהִיכָא דִּישׁ רַגְלִים לְדָבָר ע"א נֶאֱמָן אֶפִּילוּ בְּדָבָר שְׁבַעְרוּנָה וְאִי מְדַמָּה לֵה לְסוּטָה א"כ
אִפִּי בְּמִכְחָשָׁת אוֹתוֹ יִלְפִינִין מִשָּׁם א"כ לְפִי מ"ש הַרְמַב"ם דְּאֶפִּילוּ בְּפִלוֹנֵי שְׁמַע מִפִּלוֹנֵי
בְּעִי שְׁמַחַת אִירוּסִין א"כ הֵנִי רַגְלִים לְדָבָר וּמִן הַדִּין יֵהִי ע"א נֶאֱמָן אֶפִּילוּ בְּהַכְחָשָׁה לְפִי
סְבַרְת הַנוּב"י הַנ"ל וְנִשְׁאַר קִנְיָת הָאֲבָנִי מִלּוֹאִים דְּמֵאֵי רְבוּתָא דְקוּל וּמִזֵּה נִרְאָה דָּאִין
לְמִילָף מְרַגְלִים לְדָבָר דְּסוּטָה דְקִנְיָנֵי וְסִתִּירָה דְמוּכַח טוּבָא וְלְדָבָרֵי הַנוּב"י שָׁם צ"ע: וְיֵשׁ
לְיִשָּׁב קֶצֶת דְּהֵנָּה הַב"ח בְּסִי' מ"ו הִבִּיא רֵאִי מִמִּתְנִי לְדָבָרֵי מְהָר"ל מִפְּרָאג דָּאִם בָּאוּ
עֲדִים וְאָמְרוּ פְלוֹנֵי שְׁמַע כּו' וְלֹא הִי קוּל הַבְּרָה לֹא מְהֵנִי מְדַנְקֵט בְּמִתְנִי יִצְאָ שְׁמָה בְּעִיר
מְקוֹדֶשֶׁת מְוֹכָרָה דְּבַעֲיָ נְמִי קוּל הַבְּרָה וְלִפִּי הַמ"ד לְקַמֵּן דְּלֹא מְבַטְלִינִין קְלָא אִין לְהַכְרִיחַ
זֶה דִּישׁ לֹמֵר דְּמִתְנִי בָּא לְאֶשְׁמַעֲיָ דְמִקְוֶדֶשֶׁת דְּחִיּוּשִׁינִין לְקוּל וְלֹא מְהֵנִי בְּיִטוּל כְּמוֹ
בְּמִקְוֶדֶשֶׁת גְּמוּרָה וְזֶה שְׁיִיף דְּוּנְקָא בְּיִצְאָ קוּל הַבְּרָה אֲבָל אִי רַק בָּאוּ עֲדִים לְב"ד וְאָמְרוּ
שְׁמַעְנוּ מִפִּלוֹנֵי כּו' פְּשִׁיטָא דְּמְבַטְלִין וְלִכְּף הַנְּכַרְח בְּמִשְׁנָה לְאֶשְׁמַעֲיָ בְּיִצְאָ שְׁמָה בְּעִיר דְּאִז
לֹא מְבַטְלִי קְלָא וּא"כ יֵשׁ לְיִשָּׁב גַּם הֵנָּה קִנְיָת דְּלַעִיל פִּינּוּ דִּינְדַעֲיָנִין שְׁהוּא שְׁקָר רַק
מִחֲשַׁשׁ לַעֲזוּ בְּעִלְמָא אִין סְבָרָא לְחַלְק בֵּין רִישָׁא לְסִיפָא וְגַם לֹא שְׁיִיף לֹמֵר תִּיפּוּק לִי
מִשׁוּם דַע"א מְהֵנִי.

אֶלָּא דַעֲדִינִין לֹא עֲלֵתָה אַרוּכָה בְּזֵה דְּוּנְדָאֵי מִתְנִי גַם בְּלֹא נְתַבְטַל מִיְיָרֵי וְגַם בְּלֹא נְתַבְטַל
מְהֵנִי אֲמַתְלָא וְתוּלִין לְהַקְל וּא"כ קָשָׁה עַל הַנוּב"י וְכַנ"ל: וְעַפ"י מ"ש דְּמִתְנִי מִיְיָרֵי נְמִי
אֶפִּילוּ בְּוּדַע שְׁשִׁקָר הוּא יֵשׁ לְיִשָּׁב קִנְיָת מְהָרְש"א לְקַמֵּן שְׁהַקְשָׁה דְּלִמָּא תַצָּא מִשְׁנֵי
וּמֵאֵי פְרִיף וְאֶסְרִינִין לֵה אַגְבָּרָא דְהָרֵי רַב אֲשִׁי אָמַר לְקַמֵּן דְּכָל קְלָא דְלֹא אִתְחַזַּק לֹא
חִיּוּשִׁינִין וְכ' הַרְמַב"ן וְהָר"ן דְּקַמ"ל דָּאִם נִיֶּסֶת עַד שְׁלֹא אִתְחַזַּק שׁוּב אִין בּוּדְקִין אֲחֵרִין
א"כ בְּקָלָא דְבַתֵּר נִישׁוּאִין לֹא מְחַזְקִינִין לִי פְלָל וּא"כ הֵנִי בְּלֹא"ה קְלָא דְלֹא אִתְחַזַּק וְלֹא
חִיּוּשִׁינִין לִי פְלָל אֶפִּילוּ לְשַׁנֵּי וְלַעִיל מִיְיָרֵי כְּגוֹן שְׁהַחֲזִיקוּ לְקוּל דְהָרֵי אוֹתָם שְׁשִׁלְחוּ
לְשׁוּאֵל לֹא יָדְעוּ הַדִּין אִם תַּצָּא כְּדַפְרֵש"י לַעִיל וּא"כ מִיְיָשָׁב קִנְיָת הַמְהָרְש"א
בְּפִשְׁיטוּת.

אֶלָּא דְזֵה אִינוּ מְוֹכָרָח פְּלָל דְּמ"מ גַּם אַחַר נִישׁוּאִין מְוֹשְׁפַחַת לֵה דְאִתְחַזַּק בְּב"ד וְכְגוֹן
שְׁבָאוּ הַעֲדִים מִמִּילָא כְּמ"ש הַב"ש בְּסִי' מ"ו ס"ק כ"א: וְהַנְּרָאָה בְּזֵה דְהֵנָּה הָר"ן וְהַרְמַב"ן
כ' עוֹד בְּהָא דְרַב אֲשִׁי דְאָמַר דְּבַעֲיָ דְאִתְחַזַּק קְלָא הַכּוֹנֵנָה דָּאִם לֹא אִתְחַזַּק וּבָאוּ עֲדִים
וּבְיִטְלוּ הַקּוּל שְׁאָמְרוּ שְׁשִׁקָר הוּא מְבַטְלִין וְטַעְמָא בְּעִי לְמָה דְּוּנְקָא בְּאִתְחַזַּק פִּינּוּ דְהוּא
מִשׁוּם חֲשַׁד וְרִינּוֹן וְצ"ל דַע"י דְאִתְחַזַּק בְּב"ד אָמְרִי קְמוּ רַבְּנֵי בְּמִילְתֵי וְאָמַת הוּא וְיִגְרַם,
ע"י הַלְע"ז וּא"כ אֶפְשָׁר דְּזֵה דְּוּנְקָא אִם הַנְּדַקְוּ הַב"ד עֲצָמָם לְהַחֲזִיק הַקּוּל וְלְבָרְרוּ אִז
שְׁפִיר יֵשׁ לְחַוֵּשׁ רְלִינּוֹן וְלַעֲזוּ יוֹתֵר מִשָּׂא"כ אִי אִתְחַזַּק מִמִּילָא שְׁבָאוּ עֲדִים לְב"ד הֵנִי
לַעֲזוּן בְּיִטוּל קְלָא כְּאֵלוּ לֹא אִתְחַזַּק דְּלֹא שְׁיִיף קְמוּ רַבְּנֵי בְּמִילְתָא וְשְׁפִיר מְבַטְלִין.

וּא"כ פְּרִיף הַש"ס מְרַב אֲשִׁי דְס"ל לֹא מְבַטְלִין קְלָא וְהַפִּי' בְּמִשְׁנָה כְּנ"ל דְּיִצְאָ שְׁמָה כּו'
לֹא מְבַטְלִין וְקִשְׂיָא הָא אָמַר רַב אֲשִׁי קְלָא דְבַתֵּר נִישׁוּאִין לֹא חִיּוּשִׁינִין וּא"כ לֹא מְבַרְרִין

לי' והוי קלא דלא אתחזק ונאפילו תימא דאתחזק ממילא א"כ שוב הרי פיון דלא אנדקו לי' בי"ד לענין לבטולי קלא הוי לי' פלא אתחזק פיון דלא עשו מעשה ופריף שפיר: וכ"ש לפי ס"ד זו דמגורשת היינו לאסור וא"כ בעי' קול ברור פלוני שמע מפלוני וא"כ קשיא הא דלעיל למה לי יצא שמה בעיר וע"כ לאשמעי' אפילו בנודע שהוא שקר וא"כ קשיא פנ"ל אבל למסקנא דהפ"י במשנה מקודשת ומגורשת כפר כ' הרשב"א דאיכ"ל דאפילו לא הי' קול ברור דמהני להיות שובר לקול מקודשת.

ומקודשת נמי מייירי בנשים שמחות לקראתה וא"כ מוכרח למינקט יצא שמה בעיר ואין הכרח לומר דלא מבטלין קלא: בש"ס שם ובלבד שלא יהא שם אמתלא הקשה הרב הקריף מו"ה מיכל קיצע נ"י לפי מסקנת הש"ס דמקודשת ומגורשת היינו קול ושוברו עמו א"כ לרבה בר"ה דאמתלא מהני אפילו עד עשרה ימים א"כ קשה תרתי אמתלא למה לי נאפילו לפי הרמב"ן דשובר מהני מפאן פיון דלדידן' אמתלא ג"כ מהני אפילו עד עשרה ימים.

ולי נראה דמפאן יצא להרמב"ם מ"ש בפ"ט מאישות דין כ"ג גבי אמתלא שואלין אותה וסומכין עליה. ובפ"י מגירושין דין כ' כ' סתם דמקודשת ומגורשת מותרת לגמרי וא"כ אצטרף גם לרבה בר"ה תרתי דגבי מקודשת ומגורשת לא בעי' לשאול אותה וסומכין להתיר מצד דקול אסור וקול שרי ובלבד שלא יהא שם אמתלא דאם יש שם אמתלא אז סומכין על דבריה ונראה מדברי הרמב"ם דאפילו אם היא מכחשת לגמרי את הקול אפי"ה סומכין על דבריה היכא דיצא הקול עם אמתלא ואפשר דמהימנינן לה מטעם מגו שוב ראיתי בקונטרס אדמ"ו הגאון נ"י שכ' לישב קו' זו בכמה אופנים: והנה הראב"ד מפרש האי ובלבד שלא יהא שם אמתלא.

היינו דאם יצא הקול מגורשת עם אמתלא לא מהני לשפור פח הקול דמקודשת ועיין פנ"ן מה שהקשה עליו. ולכאורה הי' אפשר לומר דהטעם משום דהוי תרתי קולי דסתרו אהדדי דאם תבוא לישא לכהן לאחר מימת הראשון או אם הראשון הוא פהו נאמר דלא נתקיים התנאי ולישראל אם תרצה להנשא נאמר דנתקיים התנאי ולכך אמרי' תרנוני'הו לחומרא כדקי"ל ביו"ד בסי' קצ"ב בב' נשים שנתעסקו בדם פסלע ובסי' קי"א לענין ב' קדירות של אדם אחד.

אבל באמת זה אינו דהרי מבואר בש"ע סי' ו' דחיישינן לקול קדושין לעלמא ואין חוששין לקול גירושין לכהן: ע"כ נראה דסברת הראב"ד דלעולם אין לנו להוציאה מחזקתה היכא דאפשר למתלי ולכך תלי' באמתלא להקל משא"כ פאן אי גימא נתגרשה ונתקיים התנאי אנו מוציאים אותה מחזקתה דמותרת לכהונה ולכך אמרי' דלא נתקיים בעדיין הוא בחזקה קפיי'תא לענין שאם ימית בעלה תהי' מותרת לכהן ואע"ג דמוציאים אותה מחזקת פנוי'.

זה כפר בעשה מכח קול דמקודשת ותו דכבר פתבתי לעיל דחזקת פנוי' אינה חזקה כל כך דעומדת היא לישא לאיש ולכך טוב יותר להפקיעה מחזקת פנוי' מלהפקיע מחזקת מותרת לכהונה זהו הנראה לפי ענ"ד בכוננת הראב"ד וטעמו ושם אינה הוא אמתלא גירש איש פלוני את אשתו על תנאי כו' הא דלא נקט נמי בקדושין אמתלא שהי' על תנאייש לומר דרבותא אשמעי' פיון דבקדושין מייירי שיש רגלים בדבר א"כ כפר יצאה

מחזקת פנוי' וכמש"ל ואמרי' דמסתבר יותר שהי' קרוב לה אפי"ה מהני אם רק יצא הקול שהי' ספק קרוב לה קרוב לו ולא בעי' שיצא אח"כ קול פי בנודאי הי' קרוב לו וכדעת הרב המגיד לקמן לענין מקום אמתלא אלא דזו היא אמתלא.

ובגט דנקט איש פלו' גירש על תנאי יש לומר לפי מ"ש הרמב"ד ז"ל בתמים דעים דאם יצא הקול איש פלוני גירש על תנאי ולא אמרו דלא ידענו אם נתקיים התנאי הני רק מקום אמתלא ודבריו אינם מוכנים דא"כ קשיא לרבה בר"ה דסובר בעי' אמתלא ממש.

ותו דהרי כיון דיצא קול שיגרש על תנאי הוי כאלו אמרו בפירוש ולא ידענו אם נתקיים דאל"כ אמאי הוציאו הקול דעל תנאי הי' ולא לחנם הוציאו הקול: ונראה דהנה הבדק הבית כ' בסי' ו' על מ"ש הטור דיצא הקול שנתקדשה ונתגרשה מיד דרבותא קמ"ל דאפ"י בנתקדשה ונתגרשה מיד שאין דרוף לעשות קדושין וגירושין בהדי הדדי אפי"ה חיישין עיי"ש וסברא זו אתיא שפיר אם לא יצא קול שנתקדשה ונתגרשה על תנאי אבל בכה"ג שהי' על תנאי אין זה דבר רחוק משום דיש לומר שקדשה ונדעתו לילך למקום ספנה וכינצא בחשש זה והוא מגרשה על תנאי ואע"ג דהי' אפשר לו לקדש על תנאי ולא יצטרך לגרושין מ"מ דלמא הוא או היא יש להם טעם שאינם רוצים בקדושין על תנאי היא משום פתובה וגם הוא משום שרוצה בקדושין (ושלא יהא תנאי בקדושין) וא"כ קמ"ל דאע"ג דהוי בכה"ג ואין בהקול ריעותא פל כה אפי"ה מהני אמתלא וא"כ שפיר איכ"ל פהראב"ד בתמים דעים דעל תנאי הוי רק מקום אמתלא ולא קשה דלמאי נפ"מ יצא הקול שיגרש על תנאי זה אינו דאיכ"ל דלקה יצא זה הקול כדי שלא יהא הדבר רחוק דאיהו שיהו שיקדש ויגרש מיד וכל זה אי הפי' דיצא בפעם אחד מיד אבל לרבה בר"ה דאמתלא מהני מפאן ועד עשרה ימים א"כ לא יצא קול מקודשת ומגורשת בפעם אחת ואינו דבר רחוק וא"כ למאי יצא הקול שנתגרשה על תנאי אלא ונדאי הפוונה שאינם יודעים אי נתקיים וא"כ הוי אמתלא ממש: ועפי"ז יש לישוב מאי דקשה לכאורה לרב זביד דמקום אמתלא מהני א"כ מאי משגי הש"ס שם דהפי' ובלבד שלא יהא שם מקום אמתלא מ"מ הא דמפרש איזה אמתלא מפרש אמתלא ממש ואי נימא דהפירוש איזה אמתלא מה שאנו מפרשין בו המקום אמתלא מ"מ קשה דהו"ל למתני גם מהו מקום אמתלא.

ותו לפי מ"ש הה"מ דבעי' שיצא דווקא אח"כ דבנודאי קרוב לו הי' א"כ במתני' דתנן זרק ספק קרוב לה לא קאי על מקום אמתלא. אבל לדברי הרמב"ד בתמים דעים הנ"ל א"ש דלענין גירש נקט מקום אמתלא תנאי ושוב לענין קדושין דנקט אמתלא ממש נראה דבאמת י"ל דמפאן הכריח הטור והש"ע בסי' ו' שכ' דאמתלא מהני לסתור קול קדושין וגירושין והקשה שם הב"ש בס"ק י"א דמנ"ל דאמתלא מהני לסתור קול קדושין כיון דשוב קול גירושין מחזקו עיי"ש: ונראה דמלשון הטוש"ע נראה דדווקא אמתלא ממש מהני אבל לא מקום אמתלא וזה הכריח מדנקט לענין קדושין אמתלא ממש אע"ג דלא בעי' רק מקום אמתלא וע"כ דקאי אקול מקודשת ומגורשת ויצא עם קול קדושין אמתלא דזרק בספק ואע"ג דקול גירושין מחזקו מ"מ כיון דיצא אמתלא ממש מהני משא"כ מקום אמתלא לא הי' מהני בזה.

ואע"ג דהטור לא ס"ל פדעת התמים דעים הנ"ל מ"מ יש לקיים זה דנקט אמתלא ממש דמהני אפילו בקול מקודשת ומגורשת ולפי הנ"ל ע"כ אי ס"ל כר' זביד דמקום אמתלא מהני צריכין אנו לומר דלא פרייה בר ר"ה דאל"כ הוי תנאי אמתלא ממש ולא מפרש מתני' פלל מקום אמתלא ועפי"ז מנישבים דברי הרי"ף שכ' מדקי"ל פרי זביד ש"מ דליתא לדרייה בר"ה ולכאורה לא שייכים בהדי הדדי ולהנ"ל א"ש: ושם בגמרא והא אמר ר"א פל קלא דבית נישואין לא חיישינן לי' הנה התוס' ביבמות דף צ"ב ד"ה קלא הביאו בשם י"מ דהיינו דווקא אם יצא הקול בבת נישואין אקמי' נישואין והקשו מלעיל דף פ"א והה"ד דקשה נמי מהכא עיי"ש ולכאורה לא הבלתי קושית התוס' פיון דלשיטת י"מ הנ"ל אמרי' מסתמא מידק דייק וע"ז סמכין להתיר וא"כ הה"ד הקא לפי הקול דנתגרשה והיא יושבת עתה פחתיו והו' עידי יחוד כו' ובתורת קדושין וא"כ לפי הקול הי' עתה קדושין חדשים ובנדאי לא הי' נשאה והקא דשניהם אומרים פרי לנו שלא הי' גירושין אין לנו דיוק גדול מזה ואין נראה לי לחלק ולומר דכיון שהיתה פעם אחת אשתו ולבו גם כה שיהי לפי דברי הי"מ ר"א נמי מילתא פסיקא אמר דכל קלא בבת נישואין אפילו הוציאו קול זה על אשה שהיתה כבר אשתו וגירשה והחזירה והוציאו קול בבת נישואין אקמי' נישואין שניים נמי אין חוששין דכללא אמר.

גם אין נראה לפרש פוננת התוס' דהקשו פיון דסברא היא דמידק דייק א"כ הקול שקר גם לשני לא נחוש דאם זה הי' פוננתם (קושיותם) ולכך הקשו אלעיל דף פ"א א"כ יש לישיב דהי"מ ס"ל דבקול יש ב' חששות פדלעיל ומשום לעז לא מפקי' היכא דנישאת בהיתר רק היכא דאיכא חשש גמור ולכך בבת נישואין דמידק והוא שקר ואין פאן רק חשש לעז לא מפקי' משא"כ לשני אסורה משום לעז ואפשר דתוס' ס"ל משום חשש לעז אין ראוי לצאת משני פיון דלא חששו אלעז בראשון היכא נחוש לשני וכמ"ש הפנ"י לקמן בשמעתין ומ"ש שם דתלגין דהראשון גירשה שיחול הגט סמוך למיתה זה קשה דא"כ שוב תהי' אסורה לישיב תחת הראשון משום גט ישן כדאיתא לעיל דף ע"ג במשנה לא תתיחד עמו.

וע"כ דלא גירשה פלל וא"כ גם לשני תהי' מותרת וצריף לי עיון בזה (שוב ראיתי בקונטרס אדמ"ו הגאון נ"י שהקשה זה על הפנ"י): שם בגמרא מקודשת ומגורשת הרי זו מגורשת דקול ושוברו עמו הראב"ד פי' דיצא הקול מיד בפעם אחת ולדבריו כ' הב"ש בסי' ו' סק"י דאסורה אפילו לזה שיצא עליו קול שנתקדשה לו אם הוא פהו והקשה בס' בית מאיר אי לא חשבי' זה לקלא דבית אירוסין א"כ למה הוצרך הש"ס לפרש דקול ושוברו להתיר לעלמא דלמא הפי' כדמעיקרא ולאוסרה לאותו פהו שנתקדשה לו.

ויש לישיב דקול קדושין כבר כ' התוס' דמנשפחת לה בב' גוונא או גרות דולקת ואז אפילו מפי נשים מהני לחד גירסא לקמן בשמעתין וקול שני דפלוגי שמע מפלוגי וכיון דמסקינן דהפי' במשנה דיצא קול מקודשת ומגורשת בפעם אחת א"כ משמע דאותן שהוציאו קול קדושין הוציאו נמי את קול הגירושין וא"כ אי דווקא בקדושין נאמנות א"כ קול מגורשת לא מהני אלא דכבר כ' הרשב"א לקמן דאיכ"ל דלענין שיהי' שובר לא בעי דבר ברור אלא קול בני אדם מסיחין.

דלכטל קול הקולו פֿמו דִּמְהֵנִי אַמְתֵּלָא וּלְפִי מ"ש לְעֵיל גַם הֶרְאָב"ד סוֹבֵר פֿון: וְלִכּוֹן הִנְכַרְח
הַש"ס לומר דִּהְיִי קוֹל וְשׁוֹבְרוֹ עִמּוֹ וְלִהְקַל וְלֹא לְהַחֲמִיר דָּאז שְׁפִיר אִיכ"ל דִּמְהֵנִי אֶפִּילוּ
אם אוֹתָן נְשִׁים שֶׁהוֹצִיאוּ קוֹל קְדוּשֵׁין הוֹצִיאוּ קוֹל גִּירוּשֵׁין.

אוּ מִשׁוּם דְּבִמְשַׁנְהָ נִקֵּט דִּמְהֵנִי אַמְתֵּלָא בְּגִירוּשֵׁין וְקְדוּשֵׁין וְתַרְתִּי ל"ל וּלְכַף פִּי הֶרְאָב"ד
דְּבְרֵי שֵׁא הַפִּירוּשׁ וּבִלְבָד שְׁלֵא יְהֵא אַמְתֵּלָא דָּאם יֵשׁ אַמְתֵּלָא אֲמַרִי לְהַחֲמִיר דְּקוֹל
מְגוֹרְשָׁת אֵינּוּ שׁוֹבֵר לְקוֹל קְדוּשֵׁין פִּפְירוּשׁ הֶרְאָב"ד דְּלְעֵיל וְאַצְטְרַךְ סִפָּא לְאַשְׁמַעִי
דִּמְהֵנִי אַמְתֵּלָא בְּקְדוּשֵׁין לְהַקְל וְכֹל זֶה אִי הַפִּירוּשׁ בְּרִישָׁא מְקוֹדְשָׁת וּמְגוֹרְשָׁת הָיִי קוֹל
וְשׁוֹבְרוֹ לְהַקְל וְא"כ אִם יֵשׁ שָׁם אַמְתֵּלָא הוּא לְהַחֲמִיר וּבְעֵי תַרְתִּי מִשָּׂא"כ אִי נִימָא
פְּקוּשֵׁי תַּבִּית מְאִיר א"כ תַּרְתִּי אַמְתֵּלָא ל"ל: שָׁם דָּף פ"ט יֵצֵא שָׁם מְזוּנָה בְּעִיר הִנֵּה הַב"ח
בְּקו"א סִי' ו' פִּירֵשׁ דְּמִיִּירִי בְּלֹא אַתְחִזֵּק וְכֹן הִבִּיא בְּשֵׁם הַפִּרִישָׁה וּלְדְבַרִיהֶם צְרִיךְ בִּיאֹר
מֵאִי קִמ"ל הָא פֿל קְלָא דְּלֹא אַתְחִזֵּק לֹא חֲזִינֵינוּ וְאַפְשָׁר מִשׁוּם דְּהוּ"א דְּלַכְהוֹנָה מַעֲלָה
עָשׂוּ וְכִמּוֹ שְׁפִי רִש"י בְּכַתְּוֹבוֹת דָּף כ"ו ע"א ד"ה וְאַחֲתִינְנִי כו' שְׁמַעְלָה הוּא לְכַהֲנָה וְכִמּוֹ
שְׁפִי הַשִּׁמ"ק שָׁם דְּהַפְּנוּנָה בְּלֹא אַתְחִזֵּק וּמַעֲלָה עָשׂוּ לְעַנְנֵי פְּהוֹנָה וְא"כ גַּם כָּאן הָיִי
חוֹשְׁשֵׁין.

וְרַק מִשׁוּם זֶה לֹא חֲזִינֵינוּ פְּדִאָמְרִי פְּרִיצוּתָא בְּעֵלְמָא הוּא דְּחִזְנִי וְעַפִּי"ז יֵשׁ נְמִי לִישָׁב
מ"ש הֶרְשָׁב"א לְפָרֵשׁ גְּשׁוּאָה וְאַרוּסָה אֵין חוֹשְׁשֵׁין דְּמִיִּירִי רַק בְּקוֹל הַבְּרָה וְא"כ פִּשְׁטָא
דְּקִמ"ל דְּאַפִּי לְכַהֲנָה אֵין חוֹשְׁשֵׁין: וְהִנֵּה רִש"י דְּנִקֵּט בְּיֵצֵא עֲלֵי שָׁם מְזוּנָה הֵינּוּ לְעַבְד
וּלְכוּתִי וְלֹא פִי אִי הִתְחִזֵּק אִי לֹא וּלְקַמֵּן בַּד"ה בְּעוֹלָה אֵין חוֹשְׁשֵׁין פִּי הוּאִיל וְאֵין כָּאן
דְּבָרִים הַנִּרְאִין כּו' מִשְׁמַע דָּאם הִי קוֹל גְּמוּר הֵינּוּ חוֹשְׁשֵׁין וְצְרִיךְ לומר בְּעוֹלָה שְׁאֵנִי אִם
הָיִי דְּבָרִים הַנִּרְאִין א"כ הִי קוֹל בְּרוּר לֹא שְׁיִיךְ לומר דְּרַק פְּרִיצוּת חִזּוּ בַּהּ מִשָּׂא"כ בְּיֵצֵא
קוֹל מְזוּנָה אִיכ"ל דְּהַפְּנוּנָה דְּרֹאוּ דְּבָרִי פְּרִיצוּת וְאַפִּילוּ בְּקֵלָא דְּאַתְחִזֵּק וְכֹן פִּי הַלַּח"מ
דְּמִיִּירִי בְּאַתְחִזֵּק וְאַפִּי"ה תְּלִינֵין בְּדְבָרִי פְּרִיצוּת וְכֹן פִּי הֶרִיטְב"א בְּכַתְּוֹבוֹת דָּף ל"ו
וְהַשִּׁמ"ק הִבִּיא שָׁם בְּשֵׁם רַבִּינוּ הָאִי לְפָרֵשׁ בְּאַנְפֵּן אַחֵר: וְלְכַאוּרָה קִשָּׁה תִּיפּוּק לִי דְּהָיִי
לִי קְלָא דְּבַתֵּר גְּשׁוּאָה וְאַפְשָׁר דַּס"ל כְּפִי הִי"מ בְּתוּס' יְבָמוֹת דָּף צ"ב וְאַפְשָׁר עוֹד לְפִי
מ"ש הַמְּהַרְשֵׁ"א לְעֵיל בְּתוּס' ד"ה לֹא חֲזִינֵינוּ כּו' דְּהַטְעַם הוּא מִשׁוּם בְּנִים וְא"כ אֶפְשָׁר
בְּיֵצֵא קוֹל מְזוּנָה מְנַכְרִי וְעַבְד וְהָרִי עַבְד וְנַכְרִי הִבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל הַנִּלְד פֶּשֶׁר וּלְדַעַת
הֶרַמְבַּ"ם הוּבָא בְּ"ש ס' ד' ס"ק ב' אֶפִּילוּ פָּגוּם לֹא הָיִי יִשְׁמַקוּם לְדוֹן וְלומר דְּבַכָּה"ג
אֶפִּילוּ בַּתֵּר גְּשׁוּאָה חוֹשְׁשֵׁין וְלְכַף אֶצְטְרַךְ הַטְעַם מִשׁוּם דְּאַמְרִינֵן פְּרִיצוּתָא בְּעֵלְמָא חִזּוּ
בַּה: וְשָׁם בְּתוּס' ד"ה אַרוּסָה אֵין חוֹשְׁשֵׁין לָהּ כּו' וְהֶרְשָׁב"א הִי לוֹ גִּירְסָא אַחֲרַת בְּרִש"י
עֵי"ש מֵאִי שְׁהַקְשָׁה וּלְפִי מ"ש הֶרְאָב"ד וּבַתְּמִים דְּעִים דְּהַפִּי שְׁלֵא לְפִלוּנִי דְּהַקוֹל יֵצֵא
עַל אִשָּׁה אַחַת דְּלֹא חִזִּי לְפִלוּנִי מִחֲמַת קְדוּשֵׁי קוֹרְבָה א"כ אִיכ"ל פְּגִירְסַת הֶרְשָׁב"א
וְאַפִּי"ה א"ש וְאַפְשָׁר דְּגַם בְּגְשׁוּאָה הַטְעַם מִשׁוּם שְׁלֵא אָמַר לְפִלוּנִי וְאִי דְּתַקְשָׁה קוּשֵׁי
הַתוּס' דַּל"ל אַרוּסָה וְגְשׁוּאָה נִרְאָה לִישָׁב עַפ"י מ"ש לְעֵיל דִּישׁ לומר אִם אַח"כ קִיבְּלָהּ
קְדוּשֵׁין דִּישׁ לְנוֹ לְדוֹן בְּזָה דְּהָיִי פֿמוֹ אַמְתֵּלָא מִשׁוּם חִזְקָה דָּאֵין אִשָּׁה מְעַיְנָה פְּנִי וְאַפִּילוּ
שְׁלֵא בְּפִנֵי בְּעֵלָה יֵשׁ חִזְקָה קִצָּת פִּי הִיא יִרְאָה שְׁמָא יְבוֹא הַבְּעַל וְהַמַּל"מ בַּפ"ד מֵהִלְכוֹת
אִישׁוֹת דִּין י"ג הִבִּיא בְּשֵׁם מַהֲרַד"ע דִּישׁ לומר סְבָרָא לְחַלֵּק לְעַנְנֵי אִשָּׁה דָּאֵין מְעַיְנָה פְּנִי
נִגְדַּב בְּעֵלָה וְלֹא נִגְדַּב אַרוּסָה וְא"כ זֶה קִמ"ל דְּגְשׁוּאָה אֵין חוֹשְׁשֵׁין וְהַטְעַם אוּ מִשׁוּם שְׁלֵא
אָמַר לְפִלוּנִי אוּ כְּפִרְש"י לְפִי הַגִּירְסָא פֿמוֹ שְׁהִיא לְפִנֵינוּ מִשׁוּם דְּיֵצֵא קוֹל גְּשׁוּאָה זֶה יָמִים

אָלָא דהי' הו"א דוּוּקָא נְשׂוּאָה מְשׁוּם דַּיֵּשׁ לָן חֲזַקָה דַּאִין אִשָּׁה מְעִינָה פְּנִי וְקַמ"ל אֶפְיִלּוּ בְּיַצָּא קוּל אַרוּסָה דַּאִין שְׂיִינָה כָּל כְּפָה הַעֲזָה וְכַנ"ל וְאִפִּי"ה אִין חוֹשְׁשִׁין כּו': וְלִפִּי מ"ש הִלַּח"מ פ"ט מְאִישׁוֹת בְּטַעַם אַרוּסָה וְנְשׂוּאָה דַּאִין חוֹשְׁשִׁין מְשׁוּם דְּלֹא רְאִינוּ וְלֹא שְׂמַעְנוּ שְׂמַחַת אִירוּסִין יֵשׁ לוֹמַר בְּעִיר אַחֲרַת דַּאִין חוֹשְׁשִׁין אִין הַטַּעַם מְשׁוּם דְּלֹא רָאוּ שְׂמַחַת אִירוּסִין כַּמ"ש הִלַּח"מ שֶׁם דְּמֵאֵי פִּיִּסְקָא אָלָא לְרַבּוּתָא נִקְט בְּעִיר אַחֲרַת ר"ל אִם יֵצֵא קוּל נְשׂוּאָה בְּעִיר אַחֲרַת וְא"כ אִין פֶּאן רִיעוּתָא בְּמָה שְׂלֵא שְׂמַעְנוּ מְשַׂמַּחַת אִירוּסִין וְהו"א דְּהוּא כְּמוֹ בְּגִירוּשִׁין שְׂלֵא בְּעִי טְפִי מְפִלוּנִי שְׂמַע מְפִלוּנִי כּו' הוֹאִיל וְלֹא שְׂיִינָה בִּי ה"נ בְּזָה קַמ"ל וְלַעוֹלָם דְּאֶפְיִלּוּ בְּקוּל כְּדִינוּ שְׂיַצָּא מְעִיר אַחֲרַת חוֹשְׁשִׁין: שֶׁם בְּגַמְרָא מְדַאֲמַר ר"ח עַד שְׂשֻׁמְעוּ מְפִי עֵדִים כְּשֵׁרִים ש"מ דְּמִבְּטָלִין קָלָא עֵינִן ב"ש ס' מ"ו סק"ה דְּהַרִּי"ו פְּתַב דְּבַעֲי' כְּשֵׁרִים וְלִכְאוּרָה לְפִי מ"ש הֶרְמֵב"ם דְּבַעֲי' שְׂיַבּוּאוּ לַב"ד שְׁנַיִם אָבֵל מְהַנִּי אֶפְיִלּוּ שְׂמַעוּ מְאָחַד וְכ' הִלַּח"מ שֶׁם הַטַּעַם דְּמַהֲנִי בְּשֻׁמְעָא מְחַד וְהַבָּאִים לַב"ד בְּעִי ב' דְּצָרִיךְ שְׂיִהִי שְׁנַיִם הַמְעִידִים שְׂרָאוּ כְּגוֹן שְׂמַחַת אִירוּסִין וְכִינּוּ דְּבַעֲי' שְׁנַיִם א"כ נִרְאָה פְּשִׁטָּא דַּאִין נְשִׁים נְאָמְנוֹת דְּהָא קוּל אֶפְיִלּוּ מְאָה נְשִׁים כְּחַד כְּדַאִיתָא בַּפ' הָאִשָּׁה רַבָּה א"כ לֹא מְהַנִּי נְשִׁים מִן הַדִּין וְלִכְאוּרָה קָשָׁה בַּש"ס מַנ"ל מְדַאֲמַר ר"ח עַד שְׂשֻׁמְעוּ מְפִי כְּשֵׁרִים ש"מ דְּמִבְּטָלִין קָלָא הָא מִן הַדִּין בְּעִי שְׁנַיִם וְכִינּוּ דְּבַעֲי' שְׁנַיִם מְמִילָא נְשִׁים פְּסוּלִין לְזָה וְלַעוֹלָם דְּלֹא מְבַטְלִינוּ קָלָא וְנִרְאָה דְּהָא ר"ח פֶּסֶק וְאָמַר עַד שְׂשֻׁמְעוּ מְפִי כְּשֵׁרִים אֶפְיִלּוּ בְּגִירוּשִׁין דְּלֹא בְּעִי דְּבָרִים נִרְאִים וּמְמִילָא גַם חַד נְמִי כְּשֵׁר לְפִי סְבָרַת הִלַּח"מ פֶּרְק ט' מְאִישׁוֹת הַנ"ל וְאִפִּי"ה בְּעִי דוּוּקָא כְּשֵׁרִים וְע"כ מְשׁוּם דְּמִבְּטָלִין קָלָא.

אָבֵל הֶרְמֵב"ם נִקְט אִם בָּאוּ שְׁנַיִם וְהִינּוּ כְּשֵׁרִים וְהַרִּי"ו נְמִי שֶׁכ' דְּבַעֲיָנִין כְּשֵׁרִים הִינּוּ בְּקַדוּשִׁין וּמְטַעַם הַנ"ל וְגוּרְפ' ס' הַרִּי"ו אִינּוּ בְּיַדִּי לְעֵינִן בּוּ וְלִפִּי הַנ"ל אוֹתוֹ פְּלוּנִי שְׂמַעְנוּ מְמַנּוּ הַשְּׁנַיִם הַמְעִידִים אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת אֶפְיִלּוּ אִשָּׁה: וְנִרְאָה לִי עוֹד דְּהַנְּהָה לִכְאוּרָה קָשָׁה לְפִי מֵאֵי שְׂפִי הֶרְמֵב"ן לְקַמֵּן בְּרַב אִשִּׁי דוּוּקָא קָלָא דְּאַתְחִזּוּק כְּבָר פַּעַם אֶחָד בַּב"ד הוּא דְּלֹא מְבַטְלִין וְהַסְבָּרָא נִרְאָה דְּהוֹאִיל וְאִזְדַּקְקוּ ב"ד לְכָּה.

יֵאמְרוּ דְּקַמּוּ רַבְּנָן בְּמִילְתָּא וְחֻשְׁשׁוּ וְאֶפְיִלּוּ לְבַתֵּר שְׂנַתְבָּרַר הַדְּבָר שְׂשֻׁקָר הוּא מ"מ הַלְעִז וְשֵׁאֲרָא אָבֵל מַנ"ל לוֹמַר דְּאֶפְיִלּוּ בְּתַחֲזִילָה אִם נְשַׁמְעָא קוּל מְפִי נְשִׁים דְּנִיחּוּשׁ לְהַקּוּל וְכְמוֹ דְּהַדִּין דְּקוּדָם דְּאַתְחִזּוּק דַּאִי אֲתוּ עֵדִים וּמְתַבָּרַר שְׂהוּא שְׂקָר מְבַטְלִין קָלָא לְפִי הֶרְמֵב"ן הַנ"ל, ה"נ בְּוּדַאי הַדִּין אִם שְׂמַעוּ אִזּוּ מְפִי נְשִׁים א"כ מַנ"ל לְהַש"ס לוֹמַר מְדַאֲמַר ר"ח עַד שְׂשֻׁמְעוּ מְפִי כְּשֵׁרִים ש"מ דְּמִבְּטָלִין קָלָא דְּלֵמָּא דוּוּקָא קוּדָם שְׂהוּחִזּוּק בַּב"ד אָבֵל לְאַחַר שְׂהוּחִזּוּק בַּב"ד מַנ"ל.

וְאֶפְשָׁר דְּעֵדִינִן לֹא הָיִי ס"ל הָא דְּרַב אִשִּׁי לְקַמֵּן דוּוּקָא בְּתַר דְּאַתְחִזּוּק לֹא מְבַטְלִין קָלָא וְס"ל הַשְׂתָּא דַּאִין לְחַלְקָא בְּזָה: וְלִפִּי מֵאֵי שְׂרָאִיתִי בְּקוּנְטָרַס מַאדַּמ"ו הַגָּאוֹן נִי דְּמְפָרֵשׁ דַּב' לְשׁוֹנוֹת שֶׁל רַש"י חֲדָא נִיגְהוּ וְסוּף דִּינָא כְּתַחֲזִילַת דִּינָא דָּאִם יֵצֵא הַקּוּל מִתַּחֲזִילָה מְפִי נְשִׁים וְכֵן אִם נוֹדַע שְׂהַקּוּל הוּא שְׂקָר וְלֹא נְשֵׁאֲרָא הַקּוּל אָלָא בְּפִי נְשִׁים הַלּוּעִזוֹת כָּל זָה הוּא בְּכָלֵל מְבַטְלִין קָלָא.

וְלִפִּי"ז יֵשׁ לְפָרֵשׁ ר"ח דְּאָמַר עַד שְׂשֻׁמְעוּ מְפִי כְּשֵׁרִים נְמִי כְּפִינְתוּ דְּלַעוֹלָם צָרִיךְ שְׂשֻׁמְעוּ מְפִי כְּשֵׁרִים בֵּין בְּתַחֲזִילָה וּבֵין בְּסוּף וּמְזָה שְׂפִיר הוֹכִיחַ הַש"ס דַּס"ל מְבַטְלִין קָלָא דַּאִי אִין מְבַטְלִין אֶפְיִלּוּ אִם"כ נוֹדַע שְׂשֻׁקָר הוּא וְרַק הַקּוּל נְשֵׁאֲרָא עֵדִינִן בְּפִי נְשִׁים הָיִי חִיּוּשִׁינִין לִי

בְּתֵר דְאַתְחִזֵּק (יֵשׁ פֶּאן אֵיזָה פִּי אֵינֹו מוֹכֵן) וּא"כ עכ"פ מְיֻשָּׁב דְבָרֵי רִי"ו דֵּאע"ג דְפֶסֶק דְלֵא מְבַטְלִינֵן קְלָא בְּתֵר דְאַתְחִזֵּק פֶּסֶק דְבָעֵי שִׁישְׁמַעוּ מִפִּי פְּשָׁרִים דְבְּתֵר דְאַתְחִזֵּק שְׂאֵנִי דִיאֲמָרוּ קָמוּ רַבָּנָן בְּמִילְתָּא.

וּא"ש: וּבְדָבְרֵינוּ אֵלֶּה יֵשׁ לְהַסְבִּיר דְבָרֵי הַר"ח הַמּוֹבָאִים בְּרֵא"ש דְמִפְּרֵשׁ אַתְרֵנוּתָא נִיגְהוּ דְבִנְהֵרְדְעָא לֹא הָיוּ מוֹצִיאִין קוּל אִם לֹא דְקוּ בִּי הֵינֵנוּ מְשׁוּם דְקָשְׂיָא לִי דְהָרִי דְוִוְקָא בְּתֵר דְאַתְחִזֵּק הַקּוּל אִזְ חֵיִישִׁינִין אֲפִילוּ נִוְדַע שְׁשִׁקָר וְנִשְׁאָר עֲדִינֵן הַקּוּל בְּפִי נְשִׁים כְּמוֹ שְׁהַבְּאֵתִי בְּשֵׁם אַדְמ"ו הַגָּאוֹן נ"י לְעִיל אֲבָל בְּלֹא אַתְחִזֵּק לֹא חֵיִישִׁינִין אִם נִוְדַע אַח"כ שְׁשִׁקָר הוּא אַע"ג שְׁנִשְׁאָר עֲדִינֵן הַקּוּל בְּפִי נְשִׁים וְאִמְאִי בְּתַחֲלִילָה חֵיִישִׁינִין דְשִׁמְאָ אֲמַת הוּא וְלָמָּה לֹא נִיחִוֵּשׁ גַּם עֵתָה הָרִי עוֹד הַקּוּל בְּפִי נְשִׁים עֵתָה וְצ"ל דַּס"ל דְטַעֲמָא דְקוּל הוּא רַק מְשׁוּם לְעוֹז בְּעֵלְמָא וְלִכְפֹּי מְסִיק אַתְרֵנוּתָא נִיגְהוּ וּבִנְהֵרְדְעָא דֵיִיקוּ וְלִכְפֹּי גַם קוּדָם דְאַתְחִזֵּק לֹא מְבַטְלִין קְלָא מִפִּי נְשִׁים אֲבָל בְּסוּרָא וּבְעֵלְמָא לֹא חֵיִישִׁינִין לְקוּל יוֹצֵא מִפִּי נְשִׁים אֲלֵא בְּתֵר דְאַתְחִזֵּק וְכַנ"ל.

וְלִכְפֹּי לְקָמֵן בְּהָא דְשִׁלְחוּ מִבִּי רַב לְשִׁמוּאֵל דִּיצָא קוּל מְרֵאשׁוֹן כּו' דְמֵיִרִי ע"כ בְּאַתְחִזֵּק הָאִי קְלָא אִין חִילּוּק בֵּין סוּרָא לְנִהֲרְדְעָא וְלְעוֹלָם לְשִׁמוּאֵל לֹא מְבַטְלִין קְלָא וּפְרִיָּה לְקָמֵן שְׁפִיר וְהָא אַתְרָא דְשִׁמוּאֵל לֹא מְבַטְלִין כּו' וְלֹא קָשָׁה קוּ' הַקְּרָבָן נִתְנָאֵל מְלִקְמֵן עַל ר"ח ע"ש פִּי לְהַנ"ל א"ש: שָׁם ע"ב אָמַר רַבָּה בְּר"ה אֲמַתְלָא שְׂאֲמָרוּ אֲפִילוּ מְכָאן וְעַד עֲשָׂרָה יָמִים וּר"ז אָמַר בְּמִקּוּם אֲמַתְלָא כּו' וּפִי הָרִי"ף ו"ל דְר"ז וְרַבָּה פְּלִיגוּ וְעִינֵן בְּרַמְבַּ"ן מֵה שְׁפִי בְּזָה וְעִינֵן בְּמ"ש לְעִיל בְּמַתְנִי לְיֻשָּׁב.

וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ וְלוֹמַר עוֹד דְהֵנָּה הָא דְאֲמָרוּ לְעִיל נְשׂוּאָה אִין חוֹשְׁשִׁין פְּרֵש"י לְעִיל מְשׁוּם דִּיצָא הַקּוּל זֶה יָמִים נְעֻשָׂה הַמְעַשָּׂה וְהַטַּעַם דְלֹא חֵיִישִׁינִין לְקוּל כְּזָה י"ל מְשׁוּם דְהַקּוּל נִגְדַּח חִזְקָה דְהַשְׁתָּא דְהֵיט' מוֹחֲזִקַת בְּחִזְקַת פְּנוּיָא וְנִגְדַּח זֶה לֹא מְהַנִּי מִשָּׂא"כ אִי יֵצָא הַקּוּל דְעֵתָה נִתְקַדְּשָׁה דְחִזְקַת פְּנוּיָא אֵינָה חִזְקָה כְּפֻלִי הָאִי.

וְאֲפִילוּ בְּנִתְגַרְשָׁה מ"מ חִזְקָה שְׁהֵיטָה בְּחִזְקַת מוֹתֶרֶת לְכַהֵן אֵינָה חִזְקָה אֲלִימְתָא כְּפֻלִי הָאִי בְּחִזְקָה שְׁהִי מְחִזְקִינִין לָהּ עַד עֵתָה בְּחִזְקַת א"א וְכַמ"ש הַנוּב"י בְּמַהְדוּ"ק ס' נ"ד וּי"ל עוֹד טַעַם דְהוֹאִיל וְלֹא יֵצָא הַקּוּל עַד עֵתָה אֲלֵא וְנִוְדַאי שִׁישׁ דְבָרִים בְּגוּ וּבְנוּדַאי אֵינֹו אֲמַת: אֲלֵא דְלִפִּי"ז גַּם בְּאַמְתְלָא שִׁישְׁא מְכָאן וְעַד עֲשָׂרָה יָמִים לֹא תִיְהִי וְנִימָא מְדָלָא יֵצָא מִיָּד בְּנוּדַאי אֵינֹו אֲמַת וְכַמוֹ דַּס"ל לְהַרְמְב"ם בְּאַמְתָּא בְּפ"ט מֵה' אִישׁוֹת הַטַּעַם דְלִכְפֹּי לֹא מְהַנִּי מְכָאן וְעַד עֲשָׂרָה יָמִים וְאִין לּוֹמַר דְרַבָּה בְּר"ה מֵיִרִי בְּיַדְעִי ע"י עֲדִים מְאַמְתְלָא זֹו דְהָרִי הַמְשַׁמְעוֹת דְהֵם פְּלִיגוּ בְּאַמְתְלָא דְתַנָּא בְּמִשְׁנֵתֵינוּ וְהָרִי שָׁם מֵיִרִי אֲפִילוּ בְּיַצָּא רַק קוּל אֲמַתְלָא.

וְנִרְאָה דְרַבָּה לֹא ס"ל דְטַעֲמָא דְאִין חוֹשְׁשִׁין בְּנְשׂוּאָה הִיא מְשׁוּם דְלֹא יֵצָא הַקּוּל מְקוּדָם דְמִצְדָּה זֶה לֹא מְבַטְלִין קוּל כִּינֵן דְלֹא יֵצָא הָאֲמַתְלָא בְּפִירוּשׁ וְכָל כְּפָה דְלֹא יֵצָא דְבַר מֵה בְּפִירוּשׁ לְבַטֵּל הַקּוּל לֹא מְבַטְלִי לִי עִי"ז ה"נ לֹא מְבַטְלִי הָאֲמַתְלָא שִׁישְׁא מְכָאן עַד עֲשָׂרָה יָמִים ע"י סְבָרָא זֹו מְדָלָא יֵצָא קוּדָם.

אֲבָל לְר"ז דַּס"ל דְע"י מְקוּם אֲמַתְלָא נְמִי מְבַטְלִין קְלָא ה"נ דִּי"ל דְע"י הַכְּרַח זֶה מְדָלָא יֵצָא קוּדָם מְבַטְלִין וְלִכְפֹּי נְשׂוּאָה זֶה יָמִים אִין חוֹשְׁשִׁין וְה"נ מְטַעַם זֶה רְאוּי לּוֹמַר לָנוּ דְלֹא

חיישינן על אמתלא שיצא עד עשרה ימים דהמקום אמתלא מדלא יצא מיד מבטל להאמתלא וא"כ א"ש דברי הרי"ף דרבה ור"ז פליגו ולר"ז לא מהני אמתלא מכאן ועד עשרה ימים: ואפשר לישוב בזה דבר הרמב"ם בפ"ט מאישות דין כ"ד דכ' דאם נראין הדברים לב"ד סומכין על האמתלא כו' ופי' שם הה"מ ע"ד שפי' הרמב"ן ולפי"ז קשה דהרמב"ם לא הביא דמקום אמתלא לחודא מהני לענין דלא תצא ולהנ"ל א"ש דזהו עצמו דאמתלא לא מהני מכאן ועד עשרה ימים הוא מטעם דמקום אמתלא מהני לבטל הקול של אמתלא.

אלא שאין נראה לפרש פן ברמב"ם דא"כ אם נתברר ע"י עדים האמתלא מכאן ועד עשרה ימים מהני ולא משמע פן אלא פוננת הרמב"ם נראה משום דאתחזק פבר הקול לזה לא מהני אמתלא וכמ"ש הר"ן לעיל במתניתן וא"כ עדיין תיקשה מדוע לא הביא הרמב"ם דמקום אמתלא מהני ויש לישוב דהרמב"ם שהביא בפ"י מגירושין דין ו' בנתקדשה ואח"כ בא בעלה דמהני מטעם דיאמרו תנאי ה' בקדושין והיינו משום דיש מקום אמתלא וכמ"ש הגאון מוה' פיינבש בתשובת נוב"י סי' ס"ה ומשם ידעינן לה דהדין דלא תצא במקום אמתלא: שם א"ל ר"כ לר"פ ואת לא תסברא והא תנן כו' ולכאורה קשה דלמא פגון התם דידעינן דהקול הוא שקר דלא היו קדושין שניים קדושין פלל אלא דניחוש ללעז גם ר"פ מודה דמהני מקום אמתלא ורק במתני' דיש לחוש שמה אמת הקול שם י"ל דבעי' אמתלא ממש ונראה דמכאן ראי' למ"ש לעיל דהמשנה מיירי אפילו דידעינן דהקול הוא שקר אפי"ה חיישינן ולא מבטלין קלא לר"פ אפילו אם יש מקום אמתלא פל זמן שלא יצא אמתלא ממשולכך שפיר הקשה לו דא"כ גם התם בנתקדשה לא תיהני מקום אמתלא אפילו אם ידעי' ששקר הוא וא"כ אמאי מותרת לחזור לראשון.

ומ"ש הרמב"ם בפ"ט מאישות דאם נראה לב"ד שיש לסמוך על האמתלא כו' היינו בנתקדשה לאחר ואח"כ בא בעלה וכיוצא בזה דאנן סהדי בזה מהני אפילו לאחר עשרה ימים: שם שלחו לי מבי רב לשמואל כו' שלח להו תצא והעמידו הדבר על בוריו כו' הספק ה' דלמא הואיל ופשטה ידה כו' הוי לי פאמתלא ואע"ג דקי"ל דאמתלא בעי שיצא מיד וכאן ה' לאחר מכאן מ"מ פאן דהדבר ברור לפי הס"ד דיש פאן אמתלא הוי פמו בנתקדשה לאחר דמותרת לראשון דבכה"ג לא בעינן אמתלא שיצא מיד ועפי"ז אפשר לומר דס"ל להש"ס דהאי והעמידו על בוריו לא ה' שמואל משיב בדבר שלא שאלו לו אלא שזה בא לברר טעמו ולס"ד דמיירי דאי מגלג' מילתא דקדושין לאו מעלג' הוא ע"כ היינו דווקא שנתברר אח"כ אמתלא וקמ"ל בזה דאמתלא מהני בכה"ג היכא דמבנרר אפילו לאחר עשרה ימים וממילא טעמו דלכך תצא דאין פאן אמתלא דאשה מעיזה.

ולמסקנא פשיטא דמבנרר בזה טעמו דתצא משום דאשה מעיזה ולכך אם נתברר מראשון אינה צריכה גט משני: אבל אי נימא דלפי ס"ד מיירי דאיגלי מילתא לגמרי דשקר ה' ומבטלין קלא מאי ענין זה להשאלה ששאלו אותו ודבר שלא שאלו לו לא ישיב בטרם ישמע שיש להם ספק בזה.

ובזה יש לישוב דברי הרמ"ה המובאים בריב"ש סי' ק"ע שכ' היכא דידעי' ונתברר שלגמרי שקר הוא גם שמואל מודה דמבטלין ובס' אבני מלואים הקשה עליו מכאן

וְלִהְיוֹת לְאֵתִי שְׁפִיר דְעַל פְּרָחַךְ מְפָרֵשׁ הַשָּׁס דְאַח"כּ אֵיגְלִי רַק אֲמַתְלָא שְׁיָהָא לְאוֹתוֹ דְבָר שְׁיִיכוֹת עִם הָאֵיבְעִי' שְׁשִׂאֲלוּ לוֹ.

(ע"כ הַעֲתִק מַחֲדוּשְׁיוֹ מִימֵי חֲרָפוֹ): סִי פִג בְּתַשׁוּבַת חַכ"צ סִי ג' הַרְבֵּה לְחַלּוֹן וְלִדְחוֹת דְבָרֵי הַגָּאוֹן מוֹהֲרָא"ב ו"ל הַמּוֹבָאִים שָׁם בְּסִי ב' וְעֵינֵן בְּפִנְיֵי שְׁהָאֲרִיף ג"כ בְּטַעֲמָא דר' מְנַחֵם ב"י וְהוֹכִיחַ מִיבְמוֹת דְּרַף פ"ח דר' מְנַחֵם ב"י מִן הַתּוֹרָה קְאָמַר וְעֵי"ש מַה שְׁהַקְשָׁה עַל הַשָּׁס ב"ב דְּרַף ל"א ע"ב וְעַל דְבָרֵי הַחַכ"צ בְּתַשׁוּבָה ג' הַגָּ"ל וְגַם אֲנִי פְתַבְתִּי זֶה זְמַן רַב בְּסִגְיַת תְּרֵי וְתֵרֵי מִזֶּה.

אָבֵל פְּעַת גְּרָאָה לְפִי עַנ"ד דר' מְנַחֵם בְּר"י סוֹבֵר דְבָרֵי לִי אֵינוֹ מוֹעִיל נֶגֶד חֲזָקָה וְכַחֲשִׁית הַתּוֹסֵף בַּד"ה הַבָּא עָלֶיהָ בַּא"ת קָאֵי וְלֹא ס"ל דְמֵאֵי דְאִשָּׁה דִּינִיקָא יֵהָא מוֹעִיל לְבַטֵּל הַחֲזָקָה. וְלִכְּרַף סוֹבֵר דְבַעֲיָנִין דְּוִוְקָא שְׁתַּהֲא נִישְׂאָת מַעֲיָקְרָא דְעֵי"ז שְׁנִישְׂאָת כְּבָר יִצְאָה מִחֲזָקַת אִיסוּר וְכַדְעַת הַגָּאוֹן מוֹה' א"ב ו"ל שְׁהִבִּיא הַחַכ"צ הַגָּ"ל וְהוֹבָא ג"כ בְּפ"י הַגָּ"ל אֲמַנָּם מְדַסְתָּם ר' מְנַחֵם בְּר"י לְמִקְלַתִּי מְשַׁמַּע אֲפִילוּ אִם לֹא הִי לָהּ חֲזָקַת א"א פְּלִיג וְכַמ"ש הַר"ן בְּשַׁמְעִינֵן דְבַרְיִיתָא סְתָמָא תַּנְיָא דְאֲפִילוּ בְּאִשָּׁה שְׁהֵינּוּ מִחֲזִיקִין אוֹתָהּ בְּחֲזָקַת פְּנוּי' וְעֵדִים בָּאוּ וְאָמְרוּ דְנִתְקַדְּשָׁה וּמַת הַמְקַדֵּשׁ נִכְתַּב הַב' אוֹמְרִים דְנִתְקַדְּשָׁה וְנִתְגַּרְשָׁה ג"כ פְּלִיג ר"מ בְּר"י: וְכַאֲמַת לְכַאוֹרָה דְבָרֵי הַר"ן תְּמוּהִים וְאֵינָם מוֹבָנִים לִי וְכַבֵּר הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה בְּקוֹנְטֵרַס הַמִּינוּחַד לְסוּגְיָא זֹאת דְסוּרְף סוּרְף פִּינוּן דְכָלָם מוֹדִים דְנִתְקַדְּשָׁה א"כ הַרִי הִיא בְּחֲזָקַת אִישׁ וְצָרִיף לִזְמַר דְהַר"ן סוֹבֵר פִּינוּן דְאַנּוּן לֹא הֵינּוּ יוֹדְעִים וְלֹא הֵינּוּ מִחֲזִיקִין אוֹתָהּ לְאִשְׁתַּי אִישׁ לֹא מְקַרִי חֲזָקַת אִשְׁתַּי אִישׁ.

וְלְכַאוֹרָה מְשַׁמַּע דְהַר"ן סוֹבֵר כַּמ"ש הַנוּב"י מֵהַד"ק חֵאָהָע"ז בְּתַקַּע"ג סִי ל"א אֲלִיבָא דְב"ש דְסוֹבֵר דְכָל שְׁלֵא הִי נִיכָר וְנוֹדַע לְנוּ הֵי חֲזָקָה שְׁאִינָה מְבוֹרְרַת עֵי"ש וְהַנוּב"י הַשִּׁיג ע"ז וְכ' דַּע"ג דְלֹא נוֹדַע לְדִידוֹן מ"מ הַרִי שָׁם בְּמִקוּמוֹ נוֹדַע וְהוֹחֲזֵק בְּכַף.

וְא"כ בְּנִידוֹן הַזֶּה דְבָשׁוּם מְקוּם לֹא הוֹחֲזֵקָה אִיכ"ל דְגַם הַנוּב"י מוֹדָה דְלֹא חֲשִׁיב חֲזָקַת א"א וְאֲדַרְבֵּה הַרִי אָמְרִי בְּכַתְּנֻבוֹת דְּרַף כ"ד ע"ב גְּדוּלָה חֲזָקָה כו' וְכִיָּאָר הַתְּב"ש סִי י"ח דְאֲפִילוּ אִי לֹא יְדַעֲיָנִין שְׁוֹרֵשׁ הַחֲזָקָה וְלֹא יְדַעֲיָנִין אִם אֲמַת וְכַרוּר הוּא מַה שְׁהוֹחֲזֵק.

מ"מ פִּינוּן דְהוֹחֲזֵק הוֹחֲזֵק דְגְּדוּלָה חֲזָקָה וְא"כ שְׁפִיר כ' הַר"ן דְהִיכָא דְהִיטָה בְּחֲזָקַת פְּנוּי' אֲפִילוּ אִם בָּאוּ עֵדִים וְאָמְרוּ שְׁנִתְקַדְּשָׁה וְנִתְגַּרְשָׁה וְעֵדִים אֲחֵרִים מְכַחֲשִׁים וְאָמְרִים נִתְקַדְּשָׁה וּמַת הַמְקַדֵּשׁ לֹא חֲשָׁבִי לָהּ לְתַרְנוּיָהּ בְּחֲזָקַת א"א זֶהוּ הַנְּרָאָה לִי בְּכוֹנוֹת הַר"ן: וְכִינוּן שְׁפִין דְהַבְּרִייתָא מִיָּרִי אֲפִילוּ בְּכַה"ג וְא"כ הַרִי בְּכַה"ג אֵין כָּאֵן חֲזָקַת אִיסוּר א"א וְאִפִּי"ה סוֹבֵר ר' מְנַחֵם בְּר"י דְאֵינוֹ מוֹעִיל בְּרִי לִי.

וְע"כ דַּס"ל דְמְדַרְבְּנֵן אֵינוֹ מוֹעִיל בְּרִי לִי אֲפִילוּ בְּלִית חֲזָקַת אִיסוּר א"א וְא"כ שׁוּב קְשִׁיָּא אֲמַאי אִם הִיטָה בְּחֲזָקַת א"א וְכַאוּ עֵדִים וְאָמְרוּ מַת וְנִישְׂאָת וְאַח"כּ בָּאוּ עֵדִים וְאָמְרוּ לֹא מַת דְאָמְרֵנוּ לְמַעְלָה דְע"י הַנִּישְׂוֹאִין אֲנִידָא לָהּ חֲזָקַת א"א וְקִשְׁוָה אֲפַתִי אֲמַאי מוֹעִיל בְּרִי לִי הַרִי כְּבָר הוֹכְחֵנוּ מְדַסְתָּם מוֹכַח דַּס"ל לְר"מ ב"י אֲפִילוּ בְּלִיכָא חֲזָקַת אִיסוּר אֵינוֹ מוֹעִיל בְּרִי לִי וְאֲמַאי מוֹעִיל בְּנִישְׂאָת וְאַח"כּ בָּאוּ עֵדִים וְע"כ צ"ל חֲדָא מְתַרְתִּי אוּ דְלַעוּלָם הִיכָא דְאִיכָא חֲזָקַת א"א ס"ל דְמִן הַתּוֹרָה אֵינוֹ מוֹעִיל בְּרִי לִי וּמִזֶּה הַטַּעַם אֲפִי בְּלִיכָא חֲזָקַת

א"א אינו מועיל מדרבנן ברי לי משום דגזרינן היכא דליכא חזקת א"א אטו היכא דאיכא חזקת א"א.

ומ"מ בנישאת נאח"כ באו עדים ס"ל לרמב"י דלא תצא נאפילו בהי' לה חזקת א"א והיינו משום זילותא דבי דינא פן הוכיח הש"ס ב"ב דף ל"א: אבל למסקנא דמסיק שם דאיכ"ל דלזילותא דבי דינא לא חגישינן צריה לומר דטעמא דר' מנחם בר"י הוא משום דסובר דאפילו באין פאן חזקת א"א תצא נאין מועיל ברי שלקחם והטעם הוא משום קנס הואיל ועבר על דרבנן שאמרו לכתחילה לא תינשא ולקח ממילא בנישאת נאח"כ באו עדים דלא עבר אדרבנן ולקח לא תצא.

ואפי"ה שפיר הוכיחו ביבמות דף פ"ח דר' מנחם ב"י סובר דמן התורה אינו מועיל ברי לי. והיינו בגונא דאיכא חזקת אשת איש לפי מ"ש לעיל משום דחזינן דר' מנחם ב"י כפל דבריו והאריה בלשונו בהא דאמר תצא ושוב אמר אימתי נהרי הי' יכול לקצר דבריו ולומר אם באו עדים נאח"כ נוסת תצא ומדסתם מעיקרא משמע אפילו אם לא עבר במזיד ולא שייך למקנס' אפי"ה תצא והיינו ע"כ בכה"ג דאיכא חזקת א"א ומן התורה הדין דתצא כמבואר ביבמות פ"ח ה"ל.

פן נראה לפי ענ"ד הק' משה שיק מברענאונע: סי' פד הנה בסי' מ"ז סעי' ד' כ' המסבר אמרה היא מעצמה נתקדשתי כו' אם נותנת אמתלאה לדבריה נאמנת והוא מש"ס פתובות דף כ"ב ע"א והביא המנחת יעקב בסי' קפ"ה פ"ד מ"א ראי' דאפילו באמרה לפני רבים נאמנת ליתן אמתלא ושלם כהטו"ז שלמד מדברי מהר"ל מפרא"ג דבאומרת בפני רבים טמאה אני לא מועיל אמתלא ולי נראה דאינו מוכרח דהרי המעשה שהביאו חכז"ל לרא' מאשה שאמרה לבני אדם שרצו לקדשה.

מקודשת אני דמועיל אמתלא ואי נימא דהא דאמרה א"א אני מייירי באומרת פן בפני רבים מנ"ל ראי' מזה דאפילו להמנח"י: ראי' אין פאן דדלקמא יש חילוק אלא ונדאי גם הא דא"א אני לא מייירי שאמרה פן ברבים אלא בפני האנשים שהיתה צריכה לומר פן ונהי דחברא חברא אית לי' נודע עי"ז לרבים אבל היא לא פיונה לומר פן ברבים ומהר"ל מייירי באמרה בכונה לרבים דומיא דלבשה בגדי נדוהיה פן נראה לפי ענ"ד: והנה אי ע"א הנאמן באיסורין לאסור נאמן לסתור דבריו ע"י אמתלא הנה נראה מבואר מש"ס פתובות דאפילו במקום שנאמן מתורת עד אחד פיון דלא העיד פן בב"ד בדרישה וחקירה יוכל לומר אמתלא וכ"כ בחוות דעת סי' קפ"ה ובהפלא"ה בכתובות במקומו דנהי דלפי הנראה דאשה שאמרה א"א, אני אינה נאמנת מתורת עדות דאין דבר שבערונה פחות מב' אלא משום דשוני' נפשה חתיכה דאיסורא וכדאימא בקדושין דף ס"ג ע"ב ואע"ג דבעל שאמר גרשתי כו' נאמן משום דבידו לגרשה היינו בידו ממש משא"כ קדושין דלמא אין רוצין בה וכמו שכ' התוס' פאן בכתובות וכדאימא נמי בקדושין דף ס"ד ע"ב ודברי הפלא"ה שמשמע דנאמנת מתורת עדות לא הבנתי מ"מ באשה שאמרה טמאה אני היא נאמנת מתורת עדות דע"א נאמן באיסורין.

ולתרה פוסקים לפינן מנדה דע"א נאמן ואפי"ה מסקינן פאן בכתובות דנאמנת באמתלא: ורא' לזה מדברי תשובת הר"ן סי' מ"ז והובא באהע"ז סי' י"ז בח"מ ובב"ש ס"ק כ"ג דאפילו בב"ד פל זמן שלא נחקר עדותו יכול לומר ששיקר וכ"ש אמתלא וב"ב

דף קכ"ז ע"ב באב שאמר על בנו שהוא עבדו נאמן לחזור ולומר שהוא בנו ומשמש לו כעבד קא אמר.

מיהו זה עדיף מאמתלא דהוי כמפרש דבריו. ובספר פלס חיים פ"ק דגיטין דף ב' ע"ב ראיתי שדחק עצמו לומר דהיכא דנאמן בתורת עדות אינו מועיל אמתלא ודחק עצמו לומר דבאומרת טמאה אני לא הוי כעדות עיי"ש ולא נראה פן ועיין בטו"ז בסי' צ"ח ס"ק ב' שכ' דהיכא דע"א נאמן באיסורין לאו בתורת עדות אלא הוי כגילוי מילתא דכף הוא חוץ ומלבד לענין שבועה דאינו מצד גילוי אלא מצד חצי עדות חייב שבועה עיי"ש ובזה מוכן דכיון דרק מתורת גילוי מילתא הוא כיון שחוזר ונותן אמתלא שוב אין פאן גילוי מילתא יותר: ובלא"ה כיון שפבר הוכחתי מש"ס ב"ב דף קכ"ז ע"ב דהיכא דאינו חזרה גמורה אלא כעין מפרש דבריו בנודאי נאמן וא"כ הה"ד אם פירשה דבריה שאמרה טמאה אני משום שהי' לה ספק פתם או הרגשה ואח"כ נמצא שמראה פשר הי' היתה נאמנת.

שוב נאמנת מצד מיגו לומר ג"כ ששיקרה וזה אפשר פוננת האיבעי' בטמאה אני לה אי בעי' אמתלא הואיל ויש לה מיגו הנ"ל וכעין שכ' המהרש"א. ואע"ג דהנמוק"י ב"ב שם כ' דאינו מועיל מיגו לחזור מדבריו דכיון שהגיד שוב א"ח ומגיד אפילו במיגו דאין דיבור אחר דיבור.

היינו לסתור דבריו לגמרי אבל אמתלא בכה"ג מועיל כדמוכח מהתם. ואין סתירה לדברי מדברי הרמב"ם בסנהדרין פט"ז שכ' דאם ע"א העיד שזה חתיכת חלב ואכל אח"כ איש אחד ממנה בהתראה דחייב.

דכל זמן שלא חזר הוי בחזקת שאמת דיבר ושפיר מקרי התראת נודאי וכמ"ש התוס' בגיטין דף ל"ג דמתרין על חזקה פזו: והרא"י שהביאו האחרונים בלבשה בגדי נדה אינו מועיל אמתלא דאל"כ למה בעלה לוקה דלמא תאמר ברי לי או אמתלא התם בנודאי תאמר ברי ואמתלא שהרי גם היא עוברת ולא תעביד נפשה רשיעא אבל בדבר שאינו נוגע לעד בנודאי מסתמא בחזקת שלא יחזור והוי התראת נודאי.

ועיין בקדושין דף ס"ד ע"ב בתוס' ד"ה רבי שכ' גבי אם אמר יש לי בנים דנאמן היינו כיון שלא חזר קודם מותו אמרי' אין אדם חוטא ולא לו וא"כ הה"ד בע"א דעלמא נאמנתו רק הואיל ולא חזר מדבריו אבל בחוזר ונותן אמתלא בנודאי דמועיל: והנה פיו"ד סי' קפ"ה פסק בלבשה בגדי נדה דאינו מועיל אמתלא ונראה שם דאפילו באינה חוזרת לגמרי מדבריה כגון שאמרה שמצאה פתם ואח"כ נתברר לה שהי' פשר או שהרגישה וסברה שטמאה ואח"כ מצאה מראה טהורה אפי"ה אינה נאמנת דכיון דזה דבר ספק שאפשר להתברר כל כמה דלא נתברר לה מסתמא לא עבדה מעשה המוכיח שהוא אסורה וטמאה ואין לומר שחששה על ביני וביני עד שיתברר דהרי היא עצמה הבעל דבר ואם ירצה בעלה ליגע בה אז היא יכולה לומר לו ולקח אין מועיל אמתלא: ובזה יש לישב קושית הטו"ז בסי' א' והש"ף שם בסי' קפ"ה מהא דטבח שעשה סימן טריפה בפכש דשם אפי' הוא ספק טריפה הרי הוא צריך לעשות הקיבר שלא יתערב ושללא יפשו לו אחרים בו וא"כ אם אמר השוחט אח"כ אמתלא זו שמתחילה הי' לו ספק בו ואח"כ נתברר לו שפשר הי' נראה דהי' נאמן ולקח אפילו אמר שלא הי' לו ספק טריפה אלא

שְׁעֵשָׂה פֶּן בְּמִזִּיד מִצַּד אֲמַתְלָא אַחֲרַת נְאֻמָּן שְׁהָרִי הַמַּעֲשָׂה אֵינוֹ מוֹכִיחַ וּמְכַרִּיחַ שְׂיֵשׁ לוֹ בְּנוֹדָי טְרִיפָה וְרַק שְׁבִדְיָבוֹרוֹ אָמַר שֶׁהוּא נוֹדָי טְרִיפָה וְשׁוֹב עַל הַדְּיָבוֹר יְכוּל לִיתֵן אֲמַתְלָא פֶּן נִרְאֶה לִישָׁב לְפִי עַנ"ד הַק' מִשָּׁה שִׁיק מִבְּרַעְזָאוֹנָע: סִימָן פ"ה שְׁפַעַת חַיִּים וְרוֹב בְּרָכוֹת.

מְאֻלְקֵי הַמַּעֲרָכוֹת. יְבוֹאוּ לְרֹאשׁ אֶהוּבֵי יְדִידֵי הָרַב הַדְּיָן הַמְּוֹפְלָג בְּתוֹרָה חֲרוּץ וְשָׁנוֹן כַּש"ת מו"ה פִּינֵשׁ נ"י בַּק"ק הָאֱלִיטֵשׁ יַע"א.

אוֹתִיּוֹתָיו הַנְּעִימִים שְׁלוּחִים אֵלֵי ע"י אֲשֶׁתִּי הַרְבֵּנִית תַּחֲלִי הַגִּיעוּנִי עַל נִכּוֹן כּו' וְעַל אֲשֶׁר בְּדַק לֵן מַעֲלָתוֹ נִי' בְּדִין שְׁבָא לְפָנֶיכֶם בְּאִשָּׁה שְׁתַּפְּסָה מַעוֹת הַגְּדוּנָיָא לַעֲצָמָה כְּדִי לְהַבְרִיחַ מִבַּע"ח אֲשֶׁר בָּא לְקַחְתִּי הַגְּדוּנָיָא עֲבוּר הַחֹב שְׁנַתְּחִיב לוֹ בַּעֲלָה קוֹדֵם הַנִּישׁוּאִין אִי מִהֲנִי תַפְּסִיטָה וְכ' מַעֲלָתוֹ שְׁהַדִּין מְפֹנֵרֵשׁ בַּח"מ ס' צ"ז ס' כ"ו שְׁאֵם עֲדִינָן בְּעֵינֵי מִהֲנִי תַפְּסִיטָה אֵלָא שְׁהַתְּנִיחַ שָׁם הַשִּׁיג עַל הַרְמ"א וְהַקְשָׁה עָלָיו מִתְּשׁוּבַת הָרָא"שׁ וּמַעֲלָתוֹ כ' דְּבַתְּשׁוּבַת הָרָא"שׁ דְּהִי הַשְּׁטָר בְּיַד שְׁלִישׁ גַּם הַרְמ"א מוֹדָה כַּמ"ש בְּהַגְהוֹת מְרַדְּכֵי בַפ' אַעפ"י ס' רפ"ז וְגַם מַה שְׁהַקְשָׁה מִשִּׁיעֲבוּדָא דַּר"נ לֹא קָשָׁה מִיַּד דְּלֹא גָמַר לְהַקְנוֹת אֵלָא כְּדִי שְׁתִּיחֶנָּה בְּתוֹ וְכַמ"ש בְּמְרַדְּכֵי שָׁם עַכ"ל: וְהִנֵּה לְפִי דְבָרֵי מַעֲלָתוֹ א"כ זֶה שִׁינָּה רַק אִם מַעוֹלָם לֹא הִגִּיעַ הַמַּעוֹת לִיד הַבַּעַל דְּאִזְ שִׁינָּה אֲנֻמְדָּנָא זֹאת כַּמְבֹאֵר בַּאֲהַע"ז ס' נ"ג סַע"י ד' בְּרַמ"א וַא"כ אֵין זֶה עֲנָן לְנִידוֹן דִּידוֹן שְׁפָכָר הָיוּ הַמַּעוֹת בְּיַד הַבַּעַל וְלְפִי מַאי שְׁהַסְבִּיר מַעֲלָתוֹ לֹא מִהֲנִי בַכּה"ג תַּפְּסָה גַם לְדַעַת הַרְמ"א.

וְהָאֲמַת שְׂיֵשׁ בְּזָה ג' חִילּוּקֵי דִינִים א') אִם הַמַּעוֹת עֲדִינָן בְּיַד אֲבִיָּה אוֹ בְּיַד כַּמ"ש הַבֵּית מַאִיר בַּסִּי' נ"ג סַע"י ד' דְּבִיד הָאִשָּׁה הָיוּ כְּמוֹ בְּיַד אֲבִיָּה כְּדַמּוּכַח מִדִּין מוֹרְדָת בַּסִּי' ע"ז עִי"ש וּמַעוֹלָם לֹא בָּא עֲדִינָן לְרִשׁוֹת הַבַּעֲלִים א"כ לְכַאוּרָה תְּלִיא זֹאת בְּפִלּוּגְתָּא הַמְּבֹאֵר בַּאֲהַע"ז ס' נ"ג הַנְּ"ל דַּלְר"ת הַבַּעַל גַּם הַבַּע"ח לֹא יְכוּל לְגַבּוֹת מִמֶּנּוּ כֹּל זְמַן שְׁלֹא בָּא לִיד הַבַּעַל.

דַּר"ת וְסִינְעָתוֹ ס"ל דְּסַמְכִינָן אֲנֻמְדָּנָא דְלֹא נִתֵּן אֵלָא ע"מ שְׁתִּיחֶנָּה בְּתוֹ. וַא"כ קָשָׁה אִיךָ אֲפָשֶׁר דְּהָרָא"שׁ פְּלִיג עַל זֶה הָרִי הָרָא"שׁ ס"ל כַּר"ת וְסִינְעָתוֹ דְּאֲזַלִּינָן בְּתַר אֲנֻמְדָּנָא: וַע"כ נִרְאֶה דְכָאן לְעֲנָן בַּע"ח לֹא בְּרִירָא פְּוֹלֵי הָאִי.

הָאִי אֲנֻמְדָּנָא שְׁהָרִי מְוִשְׁכַּחַת לָהּ שְׁפִיר שֶׁהִי לְבַתּוֹ הַנְּאָה מִן הַחֹב שְׁהַלְנָה לוֹ עַל סְמָךְ שְׂיָגְבוּ מִן הַגְּדוּנָיָא כִּי זָנָה וּפְיִרְנָסָה מִן הַמַּעוֹת שְׁלֹנָה. וּבַלֵּא"ה פִּינּוֹן שְׁהִיא בְּחַיִּים וְנִשְׁאָרַת עִם בַּעֲלָה אֵין כָּאן אֲנֻמְדָּנָא וְכַמ"ש הַב"ש בַּסִּי' נ"ג סַק"י וַע"כ לֹא מִטַּעַם אֲנֻמְדָּנָא אֲתֵאִי עֲלָה וּמַה שְׁנִרְשָׁם בְּמַרְאֵה מְקוֹם מְרַדְּכֵי פְּרַק אַעפ"י שָׁם מִיָּרִי לְעֲנָן מוֹרְדָת וְאֵין עֲנָנָו לְכָאן.

אֵלָא שְׁוֹרֵשׁ דְּבָר זֶה הוּא מִמַּהֲרִי"ו וְאַעפ"י שַׁס' מַהֲרִי"ו אֵינוֹ תַח"י כְּפַעַת מ"מ עֵינָן בְּלִשׁוֹן הַרְמ"א בְּתִשׁוּבָה ס' צ"ג שְׁהִבִּיא דְבָרֵי מַהֲרִי"ו דְּמַסְתַּפֵּק לִי הִיכָא דְּהַגְּדוּנָיָא בְּעֵינֵי אֵלָא סְבָרְתוֹ כְּעֵין שַׁכ' הַב"ח בַּח"מ ס' צ"ו דְּהַמּוֹכֵר בְּהַקְפָּה וּבָאוּ בַּע"ח אַחֲרֵים לְגַבּוֹת הוּא קוֹדֵם וְהִבִּיאֹ ג"כ הַב"ש בַּסִּי' צ' ס"ק ל"ח: וְאַע"ג דְּהַצ"צ בַּסִּי' קי"ז פְּלִיג עַל הַב"ח בְּמָה דַּס"ל דְּהַמּוֹכֵר קוֹדֵם מ"מ אֵין דְּבָרֵיו מְוִכְרָחִים כ"כ וַיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין מְכִירָה לְהַלְנוּא' וְכַמ"ש בַּצ"צ עֲצָמוֹ בְּתִשׁוּבָה ס' כ"ד דְּהַלְנוּאָה נִתְּנָה לְהוֹצִיאָה וְהָיוּ רַק כְּשִׂאָר חוֹב מִשַּׁא"כ

סחורה דנהי דסחורה נמי ניתנה להוצאה אבל המכירה לא היתה לטובת הלוקח אלא גם לטובת המוכר ואדעתא שיהא לו ריוח ואם אין ללוקח מה לשלם המקח בטל כי הוא מקח טעות ואיך יאכל הלה וחדו במעות של אחרים ולכך סובר הב"ח בלוקח סחורה בהקפה דכל כמה דלא נתן לו המעות בעבור המכירה תלוי ונהי אפותיקי לגבות ממנו קודם לשארי בעלי חובות ודמיא למעות פקדון דג"כ סובר הש"ך בסי' ל"ט סק"ח שאע"ג שהם בעיני פינון שהן מותרין ישתמש בהן ורשאי להוציאן בע"ח גובה מהן.

והתנאים ביאר בארובה בסוף סי' ע"ג דכל כמה דלא השתמש בהן הם אינם פשלו ואינם משועבדים לבע"ח עיי"ש וכן הוא סברת הב"ח גם בסחורה: ועיין בגט פשוט סי' ק"ב סק"ח שגם הוא לא ס"ל כהב"ח ונהביא הרבה תשובות האחרונים דפליגו על הב"ח.

מ"מ נראה ונדאי דאם תפס המוכר הסחורה. סחורה שלו פשוט דמהני דהא הוי דאקני ולנה ולנה ואח"כ קנה וקדם ותפס זכה כדקי"ל בח"מ סי' ק"ד סעי' ה' ואע"ג דלא הגיע עוד זמנו נראה דמהני כדקי"ל בחו"מ סי', ק"ה סעי' ד' דאפילו תוך זמנו יכול לתפוס מיהו אשה לכתובתה מבואר מפאן דאינה יכולה לתפוס דבעודה תחתיו אין פאן זמן גבי פלל דשפא לא תבוא לכלל גבי וכמ"ש התנאים בסי' צ"ז סעי' כ"ו וע"ז סובר המרי"ו ופסקו הרמ"א הנ"ל דהני מילי היכא דכבר יצא מרשותה ובא לרשותו ואז מעות מקרי אינו בעיני וכמ"ש הרא"ש בתשובה פלל ע"ט סי' י"א ומחוסר גנבניא ומחיים אינו זמן גבי אבל פשלא יצא מן רשותה אזי סובר הרמ"א דשפיר יכולה לתפוס עבור חוב שלה דאז הוא אפותיקי שלה: וזה הוא פנונת הרמ"א בסי' צ"ז סעי' כ"ו שאם עדיין ברשותה אין בע"ח גובה ממנה והכי מסתבר לפי ענ"ד שהרי מנכסי צאן ברזל אינו גובה משום שבח בית אביה ומה בכך הרי שבח בית אביה שייך אם יקדשנה או אם ימות ועתה אינו זמן גבי וע"כ פמו שפיאר הר"ן בתשובה סי' כ"ב לענין מורדת ולכך מעות מיד שנתן לו הוי רק שיעבוד עליו אבל פלים הם בחזקתה וכ"ש מעות פל זמן שהיא ממש בחזקתה ואם ימות או יגרשנה אינה יכול לחדותה ממנו גם עתה היא בחזקתה ואינה יכול לא למפון ולא לגבות ממנו וממילא פשוט דלא שייך שיעבודא דר"נ ולא קשה מידי קושיא הראשונה של התנאי וזה נראה לפי ענ"ד ברור בטעמו של הרמ"א: ועפ"ז אפשר להסביר ג"כ דינו של הב"ח הנ"ל דאיכ"ל דנהי דלאחר שפא הסחורה ליד הקונה יצאה מרשות מוכר ונהי פאלו אינו בעיני מ"מ קודם שיצאה הסחורה מרשות המוכר ואעפ"י שפבר קנה הלוקח בהגבהה מ"מ נשתעבדה הסחורה ונהי פאלו תפס וקדם וגבה דחצרו קונה לו להיות לו לאפותיקי על חובו ואע"ג שאח"כ יוצא מרשותו לרשות הלוקח ונהי לנה ולנה ונהדר קנה דהדין דיתלוקו מ"מ מקרי שיעבוד המוכר קדים דשיעבוד המוכר הי' פשהסחורה עדיין ברשותו פבר הי' שיעבודו עליו ואז עדיין שיעבוד בע"ח אחר לא הי' עליו וא"כ כשפוחב בשטר שזקף עליו במלנה מטלטלי אגב מקרקע שאז גם במטלטלין יש דין קדימה חוב דמוכר קודם מחוב דאחרני.

מיהו כלי זה אם קדם וקנה הסחורה ברשות מוכר ע"י הגבהה או ק"ס וכיוצא בו איכ"ל דכ"עמודה להב"ח ועכ"פ דינו של הרמ"א דווקא בלא יצא מרשותה: וראי' לזה דאי ס"ד דדינו לאו דווקא ביצא מרשותו אלא דכוננתו דתפיסה מהני א"כ קשה למה מהני תפיסת אביה דכבר הוכיח החלקת מחוקק בסי' ע"ז ס"ק כ"ט דאביה פאחר דמיא ואפילו למאי

דמשמע מרמ"א שם באה"ע דאביה יכול לתפוס נראה דווקא התם דמהני תפיסה משום דנצ"ב נמי בתוקתה כמו שפיאר הר"ן הג"ל משום שבה בית אביה, וא"כ הם בתוקת האב ומהני תפיסת האב אבל בעלמא בנודאי אביה פאחר דמיא וא"כ למה מהני פאן התפיסה של האב ואלא ע"כ דמיירי שלא יצא עדין מרשותו וא"כ בגידון של מעלתו שפבר יצא מרשותם לרשות הבעל אלא שלאח"כ תפסה ליכא למ"ד דמהני תפיסה במעות נדוניא שפבר הוא פאלו אינו בעין וכדלעיל וזה הוא חילוק דין הב' שפברנו למעלה: ומ"ש הרמ"א בסי' צ"ז סעי' כ"ד שישכילה לתפוס הנדוניא אם היא ביגדה עבור מזונותיה והקשו תיפוק לי' דאינו יכול לגבות מפת נדוניא שלה נ"מ אם יחד ושיעבד לה קרקע לנדוניא שלה דאז הי' יכול הבע"ח לגבות ממנ"פ קמ"ל דהיא יכולה לתפוס ממה שביגדה.

ומ"ש התנאים דמדברי תשובת הרא"ש לא משמע פן לפי ענ"ד פשוט דאין משם ראי' לפי הנראה מלשון הרא"ש שהי' המעשה דגיסה נתן שטר משכונה היינו שנתן שט"ח בשמו על משכונתא ואם פן בכה"ג פשוט דגם מהרי"ו מודה דהוי פאלו היא פבר שלמה נדוניא ובאתה לגבות משט"ח של גיסה ובכה"ג לכ"ע אינה יכולה לגבות מחיים ומ"ש הרא"ש משום דמנחל קשיא על מה שהוכיח הש"ך בסי' פ"ו סעי' ה' ס"ק י"א דהרא"ש בתשובה סובר דשיעבודא דר"נ א"י למחול וצ"ל דבתשובה זו סובר פהרא"ש בפסקיו עיי"ש בפ"ד: ועתה נבוא לחילוק דין הג' היכא דהבעל התפיס לה מדעתו וכ' מעלתו שזה מהני בנודאי לפי מאי שפבר הח"מ בסי' פ"ה, ס"ק ז' שישכיל לחזור תוך הזמן מהאחריות ומדעת שניהם איכ"ל דלכ"ע יכול לחזור עכ"ל בקצרה.

ולא ידעתי מה הועיל בזה דיכול לחזור הרי ידענו דאינו חוזר והיא תחזיר ותתן לו ואין פאן אלא הערמה בעלמא פדי להפקיע מבע"ח וזה לא מהני ודינו מבואר ומפורש בח"מ סי' ל"ט סעיף ו' ואם נראה שנתן לה לגמרי ואין בדעתו שמתחזיר לו לעולם א"כ הוי מתנה בעלמא פיון דא"צ לשלם לה עתה ואינו זמן גבי' נאפי' אם נותן לה בתורת פרעון ובתורת סילוק מנצ"ב שלה היא רק מתנה בעלמא וא"כ אין צריכין לבוא עליה משום דין דח"מ אלא משום מתנה שהרי אם נותן לה במתנה גמורה אפילו אינו נותן פן אלא פדי להברית מהני כדקי"ל בסי' צ"ט סעיף ו' הג"ל ובתנאים שם מחלק אם יש ספק מאי דינו עיי"ש ומשם נוכל ללמוד לכאן לנגידון דינו והנראה לפי ענ"ד פתבתי דברי ידידו הדו"ש הק' משה שיק מברעזאווע.

תשובה פ"ו בעזה"י חוסט אור ליום ב' י"ב תשרי תרל"ו לפ"ק. החיים והשלום וכ"ט לאהובי הרב המופלא ומפולג בתורה ונראה שלשלת היוחסין מו"ה שמעון נ"י.

מכתבו קבלתי ובו נשאלתי על דבר א' שנשא אשה ולאחר אינה שנים מתה ונשארה לו בת ממנה והחזתו אינו רוצה ליתן לו מכל מה שנשארו ואינו רוצה לציית דין תורה. וגם מה שעשה פשרה בינו לבין עצמו ונתן שטר על סך ממון וליתן להבת הג"ל הנשארת פשתגיע לנישואין אינו רוצה ליתן הבטחה בטאבעלאציא"ן ואם יבואו הדברים בערפאות יהי' ח"ו חילול השם ולזאת מסתפק מעלתו אם יוצא ידי שמים במה שיניח לו את הפל או לא.

והנה אם כבר בא המזון ליד הנושא את האשה מבואר באהע"ז סי' נ"ג דגם לדעת ר"ת הפל להבעל והמעכב מלינתו הוא כשאר גזל ואם אינו רוצה לצניית דיני ישראל מותר לבוא עמו בפלילים ובערפאות עפ"י רשות ב"ד כדאיתא בחו"מ סי' כ"ו וכל זה אם אין בו משום חילול השם: אבל לפי מש"כ מעלתו שיהא בזה חילול השם דחמיר טובא כמ"ש הרמב"ם בפ"ה מה' יסודי התורה.

ורמב"ם במגן המצות מצוה ל"ג כ' דאפילו דבר היתר אלא שהעולם מחזיקים אותו לאיסור וירגנו על העושה עובר בלאו משום לא תחללו את שם קדשי. ומי שאונסים אותו לעבור על ל"ת קי"ל ביו"ד רס"י קנ"ז ובאו"ח סי' תר"מ דצריף למסור כל מזונו ואל יעבור על ל"ת וא"כ כ"ש בלאו דחילול השם.

ומעלתו כ' שבגידון הנ"ל אם יבוא בערפאות בנודאי יהי חילול השם. והנה אם הי' ספק יש לדון אם גם בספק ל"ת צריף למסור או לנותר על מזונו.

ולפי הנראה מלשון הרמ"א בריש סי' קנ"ז ביו"ד ומלשון תב"ת גמא המוכא שם בפ"ת ס"ק ה' נראה דגם בספק ל"ת הדין כן כמו בכל ספק איסור דאורייתא: והנה כל זה במזון שמגיע להבעל דהיינו כל מה שנשאר וכינון שהבעל אינו רשאי לבוא בערפאות מטעם הנ"ל א"א לו לינתו לאחרים דבר שאין לו זכות ואינו רשאי לעשות בעצמו אבל בגידון הנ"ל שפכר נתפשו ונחמתו נתן שטר והתחייב עצמו לינתו לבת הנשארת סו' ידוע ומסתמא נכתב החיוב פדינו ויתמי לאו בני מיעבד מצוה ניהו בנודאי רשות לינתו טאבעליציא"ן ולדעתו גם הפכת שפכר נתן אע"ג שנכתב בלשון הקודש לא נתבטל כוחו אם נייחבו להעתיק אותו עם נאט"ע הנאמן שייחבתו שהעתיקו כראוי גם בדיניהם לו הפח פאלו נכתב מעיקרא בלשוניהם וזה יוכל לשאול אצל יודעי דיניהם ואם הפכת שהוא אינו מועיל בדיניהם פינן שמועיל בדיניהם יוכל להכריחו כפי האפשר דהאב הוא אפטרופס שלה וצריף להשתדל בתקנתה ואחתום בכרחה יהי ד' עמו ויברך אותו ואת כל אשר לו דברי ידו הדו"ש הק' משה שיק מברעזאנוע.

תשובה פ"ז מה ששאל ע"ד חנפה בביהכ"נ אם היא איסור חמור פי קשה לומר שכל רבני מעהרי"ן יעברו באיסור חמור ושבמהרי"ל הלכות נשואין משמע שהי' החנפה בביה"כ ובתנאי שלא תבוא אשה שמה רק הב' שושבינות וגם להם יחדו מקום עכ"ל בקצרה תמהני עליו דכ"ל דינים פאיסורא רבה ונהרי משנה שלמה שנינו הוי נהיר במצוה קלה כבחמורה ונאמר קטן וגדול שם הוא דנגד מעלות המצוה הפל הוא גדול ובנודאי גוף הגידון קדושין ונחפה אין להם מקום ידוע ומועילין בכל מקום רק זה פמה מאות שנה שהנהיגו לעשות החנפה שלא בביהכ"נ ואדרבה מזה שנראה במקצת מקומות שהי' החנפה בביה"כ הוא מוכרח שבכוננה ומדעת הוציאו לעשות אותה מחוץ לביהכ"נ יהי' מטעם פריצות או מאיזה טעם שיהי' אנו רואין שהנהיגו לעשות החנפה חוץ לביהכ"נ ועלינו החיוב לקיים המנהג וכמו שכתב הרמב"ם ריש הלכות מקרים וביארתי אותו במקום אחר עיין במהר"ם שיק בחיו"ד סי' רט"ו ואם במנהג שהנהיגו בני ביישן אמרו בו אל תטוש תורת אמה כ"ש במנהג הזה: ואם רוצין לשנות המנהג ולעשות החנפה בביהכ"נ כדי לדמות לשאר דתות פאשר הוא באמת טעם רוב המשנים והרוצים לשנות אית בי' משום איסור דאורייתא שלא לדמות דמינו לדת שאר אומות כמ"ש הרמב"ם

בפי"א מע"ז מקרא דהשומר פן תנקש אחריהם ואין זה ענין לתשובת מהרי"ק וכמו שביארתי במקום אחר (עיין בחלק יו"ד סי' קס"ה) ומ"ש הב"ש בסי' ל"ד לקדש בביהכ"נ הרי זה לכאורה נגד דברי התוס' בקדושין דף נ"ב ע"ב שכתבו דלא רגילי ליפגס בעזרה פדי להתקדש דבזיון הוא וא"כ בנודאי גם בביהכ"נ פן הוא וענוע פבר פתבתי דאפילו היו רגילים עד עתה למיעבד פן כיון דראו לעקור זה וכבר פשט המנהג זה פמה מאות שנה עלינו לאשר ולקיים מנהגם והנסיכון מעיד לנו כי כל זמן שהיו ישראל מקיימים מנהגם הי' תורה ויראה בישראל ומעת אשר התחילו לשנות מנהגם הדת הולך וחסור וד' ישיב שבות עמו מוסדי דור ודור יקומו במהרה בימינו אמן: תשובה פ"ח החיים והשלום וכ"ט להרב המאוה"ג מוה' משה פאלאק נ"י הרב בקהל ארטידאקסין בקהל באנהארד יע"א.

מכתבו קבלתי וביקש ממני לחוות דעתי בענין לאשר הגה קהלתו נחלקה לשתיים וכת ארטידאקסי"ן הם בפני עצמם וזה ימים נשתדף אחד מקהל הגה עם אחד קאנגרעסלער וזה רוצה דונקא הגם כי כל הסידור קדושין יסדרו פנהוג אבל לכל הפחות עכ"פ לא ילכשו את החתן את הקיטעל פמנהגהארטידאקסי"ן כי מנהג זה להם ללעג ולקלס ורבים מתחברים עי"ז להקאנגרעסלער ושאל ממני הואיל ויש לחוש שע"ז יניח את קהל ארטידאקסי"ן לסדר לו קדושין בטעמפע"ל שלקם אם טוב להניח מנהג הנ"ל מפני חששות הים זהו ענין השאלה: והגה מה שאמרו שהמנהג ההוא הוא ללעג שקר ענו.

אני שמעתי מחשובי אוה"ע ששכחו מנהג זה שהוא אות ברית אהבה בין הזוג עד המנות כי רק המנות יפריד ביניהם וגם שע"ז יתעורר שלא למלאות תאנותם ליקח אשה אלא דרף הקודש יקרא לה לשבת יצרה לקיים המין וכשיצא מעולמו וימות יקומו בניו תחתיו ונהירנא לאחר חתונתי הייתי דר בהאליט"ש שהיא מנכסי בית המלכות ובכל שנה רגילים משפחת בית המלך לבוא שמה לצוד ציד ולהביא.

פעם אחד צוו לעשות בטרקלין שלקם חתונת ישראל לראות נימוסייהם וצוו שלא ישנו שום דבר וכן עשו ונימן הפקידה לברר להם טעם כל נימוס ונימוס ומצא חן בעיניהם גם לבישת הקיטל ואינו ללעג אלא להלועג על כל דברי חכז"ל ועל כל עניני התורה.

והמנהג הזה הרי יסודתו בקודש: אם אמנם שלא נתפשט מנהג זה בכל ישראל נהרא נהרא ופשטי' מ"מ הרי בתשובת מהר"מ מינץ בסי' ק"ט הביא מנהגים פינצא באלו לזכור יום המיתה כי יום חתונה הוא לחתן יום מחילה וסליחה וצריף לעשות תשובה וזכרון יום המיתה מועיל להכניע לבו ולשום לנגד עיניו לפני מי יתן דין וחסבון ויתעורר לתשובה וכל מנהגים פאלה בנודאי לדבר אחד נתפוננו ואית בהו משום אל תיטוש תורת אמה וקי"ל באו"ח סוס"י תר"צ דאין לבטל שום מנהג ואפילו מנהג קהלה אחת יעוי"ש במג"א: ולכאורה אמרתי שתקנתו קלקלתו שהאנשים הפושעים אינם עוברים בביטול מנהג זה משום אל תיטוש כו' שהרי כ' המג"א שם שאם נשתנה הענין רשאין לבטל מנהג ופריצים פאלו נתקיים בהם מאמר חכז"ל בשבת דף ל"א ע"ב על קרא דאין חרצונות למותם שאינם יראים וחרדים מהמיתה ולא שישכחו אלא בפיהם ירצו אותו וכיון דאין הזכרת יום המיתה מכניע אותם ממילא אין צריכין הם אל הקיטע"ל ומפני שנשתנה אצלם יסוד הדבר ואין להם תועלת בלבישת הקיטל ממילא אין אצלם משום

אל תיטוש תורת אמה דקים להו בדרכה מיני: מיהו אפילו נימא פן מ"מ פיון דאצל הארטידאקסע"ן יש מנהג זה הוי לי פהולד מקום שאין עושין למקום שעושין דקי"ל דלא ישנה בפרהסיא מסני המחלוקת וכ"ש היכא דאיכא חשש רואין וא"כ אפילו אי נימא דבצינעא דהיינו פחצר שלהם רשאי איש ישראל המחזיק בתורה המורשה לנו לסדר להם קדושין אבל בפרהסיא ובפרט במקום ביהכ"נ אסור לשנות דהרי קי"ל דהיכא דפשע לא אמרי' לאדם חטא פדי שינפה חבירה פמבואר בתוס' בשבת דף ד' ובמג"א ס"י ש"ו ס"ק כ"ט ואמרי' סוף פ"ג דפיאה אין אנו חוששין לרמאין ולא צריכין למיעבד להו תקנתא כ"ש למיעבד איסורא בשבילם ע"כ יקים מוסדי דור ודור ויהי' ד' עמו דברי ידידו הדורש שלומו הק' משה שיק מברעזאוני: תשובה פ"ט יתענג על רוב שלום ידידי הרב המופלג הדנין המצויין בהלכה מו"ה פייש האליטש נ"י בק"ק האליטש יע"א.

נפשו בשאלתו היות דדחיקא לי שעמא והגיע זמן נישואי וחתונת בתו ואין ביכולתו לעשות סעודת נישואין אי רשאי להקל על עצמו ולעשות הסעודה במאכלי חלב או צריף להטיל עצמו גם בזה על הציבור או ללוות ולפרוע ומעלתו דעתו נוטה דכשם שאמרו בכבוד שבת עשה שבתך חול ואת"ל כ"ש פאן אלא דירא שמא ילמדו ממנו.

ולזאת הוא שואל דעתי והסקמתי עכ"ל בקצרה והנה לברר זה צריכין אנו לברר ד' דברים: א) מבואר בפסחים דף מ"ט ע"א ובכמה דוכתי דסעודת אירוסין ונישואין הראויין לפי מאי שאמרו שם הם סעודת מצנה והיינו דמצנה לעשותם.

אמנם אי מצנה זאת דאורייתא או מנהגא לכאורה דהוי דאורייתא דהרי מקרא מלא נאמר בפ' ויצא ויאסף לבן אנשי מקומו ויעש משתה וכיון דנכתב בקרא משמע דדינא הוא דהרי ברפת חתנים ילפינו בריש מס' פלה דהוא דאורייתא מלבן שגאמר ויברכו את רבקה.

ומ"מ אין זה ראי' דהרי אמרינו בסנהדרין דף מ"ו דאע"ג דכתיב קבורה בקרא איכ"ל דרף מנהגא וכן הוכיח ההפלא"ה בכתובות דף י' בתוס' ד"ה אלמנה כו' וכ"כ הרמב"ן בחומש בפ' ויצא דמה שלמדו מלבן דאין מערבין שמחה בשמחה גם פן הוא סמך ואולי נהג לבן מנהג זה וא"כ גם מה שלמדו ברפת חתנים מלבן הוא רק סמך וא"כ הוא רק מצנה מדרבנן או בכלל תקנת שבעת ימי המשטה שהיא תקנת משה רבינו עה"ש כמ"ש הרמב"ן בחומש שם והוא בכלל שמחה וכמ"ש בסופה דף כ"ה ע"ב אין שמחה אלא במקום סעודה: ואע"ג דבפ"ק דכתובות אמרי' דחכו"ל תיקנו ושקדו על תקנות ב"י לטרוח בסעודה ג' ימים וע"ז כ' החלקת מחוקק בסי' ס"ד ס"ק ה' דנהגו למחול היינו טרחות ג' ימים אבל גוף הסעודה דמצנה איכא לא נהגו למחול ולא ניתנה למחול וכן מוכח ממה שאמרו במ"ק דף ח' לאסור לישא אשה במועד משום אין מערבין שמחה בשמחה וכ' התוס' שם דהטעם משום דאין עושין מצות חבילות חבילות ואיסור לישא כ' המג"א דגם הסעודה בכלל ואם אין הסעודה מצנה מאי אין עושין מצות חבילות.

ובמג"א רס"י תקמ"ו סק"א משמע דמנהג קדמונים הי' לעשות סעודה דהרי הפתוב ושמחת בחגיך בא למעט סעודת נישואין: ונראה לי דאפילו באותן נישואין שאינו נעשה מצנה פגון בת פהן לע"ה מ"מ פיון שנישאת לו הוי חיוב ומצנה לעשות סעודה משום

התקנה רק שאינה נקראת סעודת מצוה לענן אחרים שיהא מצוה לאחרים לילך ולהיות
נטפל עמהם אלא בשמחה של מצוה וסעודה של מצוה ועיין באבדורה"ם בדין מילה
שפיאר סעודה של מצוה וטעמה משא"כ בסעודה שאינה של מצוה נהי דחויבא היא מ"מ
אינה מצוה על אחרים להצטרף עמהם ולכך פרשב"ם בפסחים דף קי"ג דווקא פגון בת
כהן לכהן דמי שאינו הולך לה הוי כמגודה.

עיי"ש.

והנה אחר שפירנו דסעודת נישואין הוי מצוה וחויבא נבוא לבאר אי מחוייבים לאכול
בשר דווקא. והוא הדין הב': (ב) הנה בסי' תקנ"א סעי' ה' מבואר דבסעודת מצוה והיא
סעודת ברית מילה מצוה לאכול בשר שהרי התיר לאכול בשר אפילו בערב ת"ב וע"כ
דמצוה איכא לאכול בשר אמנם טעמא דמילתא י"ל דהוי משום הידור מצוה פיון דסעודת
מצוה הוא מהדר' לה ומצוה וכבוד איכא בבשר אמנם דעת מהר"ש המובא במג"א סי'
רמ"ט ס"ק ו' דלעיופובא הוא דאין שמחה אלא בבשר וכוננתו פיון דמשום שמחה קבעו
חכז"ל הסעודה בנודאי קבעוה רק על הבשר וא"כ בלא בשר מבטל מצותו והמג"א שם
הספיק לסברא זו.

ולכאורה נראה דדברי המג"א סותרין עצמן עם מ"ש בסי' תרצ"ו ס"ק ט"ז להקשות שם
על הש"ע וכו' בפירוש דבזה"ז לא שייך אין שמחה אלא בבשר וכן שמעתי להקשות:
אמנם באמת אין סתירה בדברי המג"א יעניין במחהש"ק שם סי' רמ"ט שפיאר דבריו
עפ"י מ"ש היש"ש לישיב דברי הרמב"ם בפ"ו מה' יו"ט.

אמנם הב"י בסי' תקכ"ט הקשה על הרמב"ם מהא דאמרו בפסחים דף ק"ט דווקא בזמן
שבהמ"ק קיים אין שמחה אלא בבשר ומכח זה הנשמיט בסי' תקכ"ט דברי הרמב"ם א"כ
לא ס"ל כתי' היש"ש ולכך להב"י והש"ע לשיטתו שפיר הקשה המג"א בסי' תרצ"ו:
יכדי לישיב קושית המג"א על הש"ע נ"ל דבנודאי גם הב"י מודה לדברי המג"א דהוכיח
מסנהדרין דטבע הבשר לשמוח רק דס"ל להב"י דהא שאמרו בפסחים בזמן החורבן
לא אמרי' אין שמחה אלא בבשר המכונן דנהי דמצד הטבע ישמח הבשר את אוכליו.

אבל מצד אחר היינו מצד השכל וידיעת האדם הוא מעציבו פי כשישים האדם אל לבו
שהינו מצונו על זה להקריב שלמי שמחה כו' ואיך נשוא ונאין לנו ביהמ"ק ולא זבח
והיינו דווקא ביו"ט י"ל פנ"ל.

אבל בשאר מקומות דהמצוה לאכול פדי לשמוח במצוה פגון בפורים שפיר גם הב"י
מודה דאין שמחה אלא בבשר ויין פן נראה לפי ענ"ד נכון: ולזה עכ"פ בסעודות שקבעו
לנו חכז"ל פדי לשמוח במצוה שפיר י"ל כמהר"ש ועפ"י"ז סעודת פדיון הבן קיל בזה
מסעודת מילה דבמילה הוקבע פדי לשמוח כמבואר בתוס' ורש"י בשבת דף ק"ל ובי"ד
סי' רס"ה אמנם סעודת פדיון הבן דהוקבע רק לפרסומי מילתא עיין בתה"ד סי' רס"ט
וא"כ לכ"ע אכילת בשר בפדיון הבן י"ל דהוי רק משום הידור מצוה (ועפ"י"ז יש לישיב
קצת מנהג העולם שגם בברית מילה עושין הסעודה במאכלי חלב והוא לפי מ"ש התוס'
במ"ק דף ח' דלית בי' שמחה והכי קיי"ל.

אָבֵל בְּסֵעוּדַת נִישׁוּאִין לֹא שְׁמַעְנוּ וְרַק אִם נִימָא כַּמ"ש הָר"ן רִישׁ פ"ד דְּסוּפָה דְרַק לְמַצְנָה מִן הַמְּבֻחָר אֲמָרוּ בְּשֵׁר וְהִשְׁאֲגַת אַרְיָ בְּסִי" ס"ה מְבִיא רַאִי לְדַבְרֵי עֵי"ש" (ג) וְעַתָּה נְבוֹא לְבַרר חֵלֶק הַג' גַּם מֵאֵן דְּדַחִיקָא לִי שְׁעַתָּא מְחַוְיָב דְּנוּקָא לַעֲשׂוֹתָהּ בְּבִשְׁר הִנֵּה הָרָאִי מְשַׁבֵּת דְּאֲמָרוּ רז"ל עֲשֵׂה שְׁבִתָּהּ חוֹל כו' וְכ' מַעֲלָתוֹ שְׁכ"ש פֶּאֵן יַעֲוִינָן בְּטו"ז סִי תִקְנִי"א שְׁכ' סֵעוּדַת מִילָה עֲדִיפָא מְשַׁבֵּת וּמְצַאנּוּ דְנִישׁוּאִין עֲדִיפָא דְלִשׁוּם מְצָנָה לֹא הִתִּירוּ לְמַפּוֹר ס"ת פִּי אִם לְלַמּוֹד אוֹ לִישָׂא אֲשֵׁה וּמ"מ מְזָה לֹא נוֹכַל לְלַמּוֹד כָּל כּוּ.

וְנַחְזִי אֲנִי דִּהְנֵה אִי מְצַנֵּת אֲכִילַת בְּשֵׁר בְּסֵעוּדַת מְצָנָה הִיא רַק מִשׁוּם הַיְדוּר מְבֻחָר בְּב"ק ד' ט' ע"ב דְּהַיְדוּר מְצָנָה עַד שְׁלִישׁ וּמְבֻחָר בְּאו"ח סִי תִרְנ"ו ב' דְּיַעֲוִת בְּזָה אִי כְּבָר קָנָה אִי מְטַרְחִין לִי וּבְאֲמַת תְּמַהֲנִי דְּבִירוּשְׁלָמִי רִישׁ פ"ק דְּפִיָּאָה מְבֻחָר דְּאֲפִילוּ כְּבָר קָנָה מְטַרְחִי לִי וְחִידוּשׁ עַל הַפּוֹסְקִים שְׁלֹא הִבִּיאוּ דְּבָרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי הַלְלוּ.

וְהִנֵּה פִּינּוֹן דַּא"צ לְהוֹסִיף יוֹתֵר מְשַׁלֵּשׁ הִי מְקוּם לְלַמַּד זְכוּת עַל הַמְּנַהֵג שְׁנוּהֲגִין אִיזָה אֲנָשִׁים לַעֲשׂוֹת סֵעוּדַת בְּרִית מִילָה בְּמַאֲכָלִי חֵלֶב דָּאִם יַעֲשֵׂה סֵעוּדָה מְבֻחָר יְהֵא צָרִיף לְהַרְבּוֹת הַרְבֵּה יוֹתֵר מְשַׁלֵּישׁ: אֲמַנָּם לְסַבְרַת מְהֵר"שׁ הַמּוֹבָא בְּמַג"א סִי רַמ"ט הַג"ל אִין יוֹצֵאִין י"ח בְּסֵעוּדַת מִילָה רַק בְּבִשְׁר.

וְאִם בְּסֵעוּדַת מִילָה דְּהוּא רַק מְנַהֵג פֶּן כ"ש בְּסֵעוּדַת נִישׁוּאִין דְּהִיא יֵשׁ לָהּ עֵינָר וּמְצִינוּ שְׁעֵשׂוּ אוֹתָהּ בְּבִשְׁר וְכִמוּ שְׁאֲמָרוּ בְּכַתּוּבּוֹת דָּף ה' שְׁמָא יִשְׁחַט בֶּן עוֹף. אֲמַנָּם מִי דְּדַחִיקָא לִי שְׁעַתָּא כְּבָר הִבִּיא הַמַּג"א בְּשֵׁם הַיֵּשׁ ש"ש הוּבָא בְּמַג"א סִי תִרְנ"ו ס"ז דְּאֲפִילוּ הַמְּצָנָה א"צ לְקַנּוֹת: אֲפִילוּ בְּמַצְנָה דְּאוֹרְיִיתָא דְּהוּי אֲצִלוּ כְּהוֹן רַב פִּי אִם נ"ח וְד' כּוֹסוֹת וּבְאֲמַת תְּמַהֲנִי הָרִי בְּסִי רַס"ג סֵעִי' ב' קי"ל דְּגַם מִשׁוּם נֵר שְׁבִת צָרִיף לְשִׁאֲלוֹ עַל הַפְּתָחִים וּמְצָנָה דְּאוֹרְיִיתָא פְּשִׁיטָא דְּעֲדִיף מִינֵי' וְכַמ"ש הַמַּג"א שְׁם ס"ק ד': וּבְאֲמַת לָאו דְּנוּקָא עַל הַשִּׁי"ש תְּמַהֲנִי אֲלָא גַּם עַל הַש"ע תְּמוּהָ לִי טוּבָא דְּהָרִי פְּסַק בְּסִי תִרְע"א בְּנ"ח דְּשׁוֹאֵל עַל הַפְּתָחִים וְהִיא לְמַפּוֹר כְּסוּתוֹ וְהוּא מְהַרְמֵב"ם וּבְסִי רַס"ג סֵעִי' ב' פְּסַק כְּבָר שְׁבִת דְּעֲדִיף מִנֵּי' ח וְלִכְךָ פְּסַק דְּשׁוֹאֵל אֵל הַפְּתָחִים אוֹ מוֹכֵר כְּסוּתוֹ.

וְהָרִי בְּסִי תִרְפ"ח פְּסַק דְּאִין שׁוּם מְצָנָה דְּאוֹרְיִיתָא נְדַחִית מְפַנֵּי מְקַרָּא מְגִילָה אַע"ג דְּהוּי פְּרִסוּמָא נִיָּסָא וְכ"כ הַטו"ז בְּסִי תִרְע"ח וּבְמַג"א סִי רַס"ג בְּשֵׁם הָר"ן וְא"כ פִּינּוֹן שְׁפַל מְצָנָה דְּאוֹרְיִיתָא עֲדִיף מִנֵּי' ח א"כ בְּכָל מְצָנָה דְּאוֹרְיִיתָא אִי דַחִיקָא לִי שְׁעַתָּא צָרִיף לְשִׁאֲלוֹ עַל הַפְּתָחִים אוֹ לְמַפּוֹר כְּסוּתוֹ אִם יוֹכַל וְאִיף פְּסַק הָרַמ"א בְּסִי תִרְנ"ו בְּהַגְהָה דְּעַל מְצָנָה עוֹבְרַת א"צ לְבַזְבּוֹ יוֹתֵר מְחֻנְמָשׁ וְצַע"ג: וְעַכ"פ הַדְרָן לְנִיזוֹן דִּיזֵן מְבֻחָר דְּבְמַצְנָה דְּרַבְּנָן א"צ לְשִׁאֲלוֹ עַל הַפְּתָחִים אֲלָא א"כ הוּא מִן הַמְּצָנֹת הַעֲדִיפִים מִנֵּי' ח וּמְקַרָּא מְגִילָה וְלָאו דְּנוּקָא בְּעוֹנָג שְׁבִת מִשׁוּם דְּהוּא עוֹנָג לוֹ דְּהָרִי בְּפְסָחִים דָּף קי"ב מְבֻחָר לִרְע"ק לוֹלָא שְׁיֵשׁ פְּרִסוּמִי נִיָּסָא בְּד' כּוֹסוֹת לֹא הִי צָרִיף לְהַחְזִיר עַל הַפְּתָחִים וְא"כ בְּנִיזוֹן שְׁלָנוּ אֲפִשְׁר דַּא"צ לְשִׁאֲלוֹ עַל הַפְּתָחִים עֲבוּר סֵעוּדַת נִישׁוּאִין וְאַע"ג דְּאֲפִשְׁר דְּסֵעוּדַת נִישׁוּאִין עֲדִיפָא וְכַמ"ש הַטו"ז בְּסִי תִקְנִי"א בְּסֵעוּדַת בְּרִית מִילָה מ"מ הָא חֲזִי לְאַצְטְרוּפִי לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּגַם בְּמַאֲכָלִי חֵלֶב יוֹצֵאִין דִּי סֵעוּדָה וּבְכַרְט דְּכַעַת נְהִיגוּ פְּנוּתִיהוּ אַע"ג דְּלָא בְּרִירָא לָן מ"מ בְּנִיזוֹן שְׁלָנוּ חֲזִי לְאַצְטְרוּפִי וַיֵּשׁ לְהַקְל: מִיְהוּ הַתּוֹס' בְּשְׁבִת דָּף ק"ח כ' דְּהָא דִרְע"ק דְּנוּקָא אִם לֹא הִי נִצְרָף לְבְרִיּוֹת לוֹלָא כְּבוֹד שְׁבִת אֲבָל פִּינּוֹן שְׁגַם בְּלֹא זָה נִצְרָף לְבְרִיּוֹת לֹא נֶאֱמַר הוּבָאוּ דְּבְרִיָּהֶם בְּסַפְרֵי הָאֲחֻרּוֹנִים וְא"כ גַּם פֶּאֵן דְּנָהִי דְּאִין לְהַטִּיל עֲצָמוֹ עַל

הצ'בור מִפֶּל מְקוֹם הָרִי פְתִיב דֵּי מַחְסוֹרוֹ אֲשֶׁר יַחְסֵר לוֹ אֶפְיָלוֹ לְהַשְׂיֵאוֹ אִשָּׁה וְאֶפְיָלוֹ סוֹס לְרַפְנוֹב עָלָיו אוֹ עֶבֶד לְרוּיָן לְפָנָיו לְפִי כְבוֹד הַעֲנִי הַמְצַטְרֵף וְאִ"כ אֵין לוֹ הַיְתֵר בְּרוּר עַל זֶה אֵלֵא בְּמֵה דְנִהִיגוּ פְדַעַת הָאוּמָרִים דְּיוֹצְאִין יְדֵי סְעוּדַת בְּמֵאֲכָלִי חֶלֶב: ד) וְעַתָּה נְבוּא לְחֵלֶק הַד' דְּאֶפְיָלוֹ גִּימָא דִּיש לְצַרְף פֶּאן הָא דרע"ק מ"מ פִּינוֹן שְׁמֵמְנוּ יִלְמְדוּ גַם אַחֲרִים לַעֲשׂוֹת וּלְהַקְל אֵינוֹ רִשָּׁאי לַעֲשׂוֹת פֶּן פְּמוֹ דְאֶמְרִינֵן בְּכִיו"ב בְּכֵמָה דְּוֹכְתִי וּבְמוֹע"ק דְּרָף י"ב אָדָם חָשׁוּב שְׁאֲנִי וְנִהִי דְהַטוֹר וְהַש"ע לֹא פֶסְקוּ פֶהֲאִי לִישְׁנָא וּכְמוֹ שֶׁכ' וּבִיָּאָר הַטו"ז בְּסִי' רַמ"ד ס"ק ד' וְגַם בִּי"ד סִי' קִי"ג כ' הַפּר"ח ס"ק ג' דְלֹא קִי"ל אָדָם חָשׁוּב שְׁאֲנִי מ"מ הִיָּינוּ בְּדַבְרָה שְׁמֹנְתָר לְגַמְרִי וּלְכָל אָדָם אָבֵל בְּדַבְרָה שְׁמֹנְתָר רַק בְּצַד אֶחָד וְהָעוֹלָם לֹא יְדַעוּ זֶה וְיִלְמְדוּ לְהַקְל בְּנוֹדָאֵי צָרִיף לִיְזַהֵר: וּבְזֶה מְיֻשָּׁב דְּאֵין סְתִירָה בְּהָא דְלֹא קִי"ל פֶּאן אָדָם חָשׁוּב שְׁאֲנִי וּבִי"ד סִי' קַע"ג סַעִי י"ו קִי"ל דְאָדָם חָשׁוּב שְׁאֲנִי וְהִיָּינוּ הוֹאִיל וְהָעוֹלָם יִטְעוּ וְיִלְמְדוּ לְהַקְל לְעוֹלָם לְכָף אָדָם חָשׁוּב צָרִיף לְהַחְמִיר וּלְזַאת בְּגִידוֹן שְׁלָנוּ ג"כ לֹא גִיטְנֵשׁ תּוֹרַת אֲמֵנוּ וְהָרִי אֶמְרוּ בְּב"ק דְּרָף ט' הַמוֹסִיף מְפֹאֵן וְאֵילָף הוּא שֶׁל הַקַּב"ה וְהַשִּׁי"ת יוֹסֵף וְיִשְׁלֵם אֶפְיָלוֹ בַּעוֹה"ז כְּפִי רִש"י שֶׁם וְאֵין דְּנִין אֶפְשֶׁר מִשְׂאֵי אֶפְשֶׁר וְטוֹב יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת הַחֲתוּנָה בְּאֶחָד מִן הַיְיִשׁוּבִים אוֹ בְּבֵיתוֹ וְלִמְעַט בְּסְעוּדָה כָּל הָאֶפְשָׁרִי אָבֵל לֹא לְהִיּוֹת ת"ם גְּעָפֵר וְנַעֲשֶׂה חֶלֶב וְה' יִשְׁלַח בְּרַכָּה וְהַצְלָחָה וּמִז"ט לְכָל בֵּיתוֹ פְּאֹת נַפְשׁוֹ וְנַפְשׁוֹ יְדִידוֹ הַדוּש"ת הַק' מִשָּׁה שִׁיק מִבְּרַעֲזָאוּן עַ: תְּשׁוּבָה צ' יִתְעַנֵּג עַל רֹב שְׁלוֹם הַדִּינֵן הַמְצַוִּינֵן בְּהַלְכָה יְדִידֵי הַרַב הַמְנוֹפֶלֶג בַּתּוֹרָה וּבִיָּרְאָה מו"ה מִשָּׁה לִיב פֶּ"ץ נ"י דִּינֵן בְּק"ק גִּיקְלִשְׁפּוּרְג יַע"א.

עַל אֲשֶׁר בְּדִק לָן מַעֲלָתוֹ נִי' בְּאַלְמֵן שְׁנַשְׂא בַּתּוֹלָה וְטָרַם פְּלוֹת ז יְמֵי הַמְשֻׁתָּה נִסַּע הַחֲתָן לְדַרְכּוֹ לְמִשְׂא וּמִתָּן וּבְלִיל ש"ק הַדְּרָף לְבוֹא לְבֵית הַחֲתוּנָה לְבִרְוֵי שֶׁם ז' בְּרַכּוֹת וּמְסַפְקָא לִי לְמַעֲלָתוֹ נ"י אִם יֵשׁ לְבִרְוֵי גַם אִם אֵין הַחֲתָן שֶׁם דְּהָרִי בְּסִי' ס"ב בַּאֲהַע"ז סַעִי י"ב פֶּסֶק דְּאֶפְיָלוֹ הַשְּׂמֵשִׁים בְּאֵין שֶׁם חֲתָן וְכֵלָה מְבָרְכִין ז' בְּרַכּוֹת וְאֶפְיָלוֹ לְהַטו"ז שֶׁם דְּפִלִּיג אִיכ"ל דְּוֹקָא בְּשְׂמֵשִׁים שְׁפָכֵר שְׁמַעוּ בְּבֵית הַחֲתוּנָה מִשָּׂא"כ פֶּאן דְּאִיכָּא פְּנִים חֲדָשׁוֹת וְדַעַת מַעֲלָתוֹ נִי' נוֹטָה שְׁלֵא לְבִרְוֵי לֹא מְבַעֲזֵי לְמֵאִי שְׂאֲנוּ פּוֹסְקִין בְּסִי' כ"ד סַעִי ב' דְּגַם בְּחוֹר שְׁנַשְׂא אֲלַמְנָה צָרִיף לְשַׁמְחָה ז' יְמִים דְּאֵינוּ בְּדִין שְׂיִצָּא לְמִלְאַכְתּוֹ וְאַחֲרִים יְבָרְכוּ לוֹ וְכַמ"ש הַר"ן א"כ ה"נ פִּינוֹן דְּיִצָּא לְמִלְאַכְתּוֹ אֵין לְבִרְוֵי עָלָיו אֵלֵא אֶפְיָלוֹ לְדַעַה הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁם הִיָּינוּ בְּיִצָּא לְמִלְאַכְתּוֹ וּבִשְׁעַת סְעוּדָה וּבְרַכָּה הוּא פֶּאן שְׁהָרִי לְדִיעָה הַזֹּאת עֵיקֵר הַבְּרַכָּה עַל שְׂמֻחַת לְבוֹ שֶׁל הַחֲתָן וְאֵיךְ יְבָרְכוּ אִם הוּא אֵינוּ פֶּאן אֵלֵא שְׂמֻחָא בַּתְב"ש סִי' א' ס"ק נ"ט שֶׁכ' שְׁבַאֲהַע"ז סִימָן ס"ב פֶּסְקִינֵין לְהַדְיָא דְּמְבָרְכִין אַעֲפ"י שְׂאֵין שֶׁם חֲתָן עַכ"ל הַצָּרִיף לְעַנְיָנוּ: וּבְאַמַּת דְּבָרֵי הַתְּב"ש תְּמוּהִים וְכֵן תְּמַה עָלֵיהֶם בְּסִפֵּר פְּרָם שְׁלֵמָה שֶׁם בַּאֲהַע"ז וְלִדְיָנָא נְרָאָה לְפִי עַנ"ד פֶּשׁוּט דְּאֵין מְבָרְכִין בְּרַכַּת חֲתָנִים אִם אֵין הַחֲתָן שֶׁם דְּהַנָּה הַנִּישׁוּאִין מְצוּה דְּאֵישׁ הוּא דְּמַצְנוּה עַל כּו"ר וְנָשִׁים אֵינָם מְצוּוֹת וְאֶפְיָלוֹ בְּשִׁבְתָּ אֵית בִּי פְּלוֹגְתָא יְעוּיָין בְּמַג"א סִי' קַנ"ג ס"ק ט' וּבְבֵית מְאִיר סִי' א' וְכ' הַר"ן שֶׁם בְּכַתְּוֹבוֹת דְּחִיּוֹב הַשְּׂמֻחָה הוּא מְשׁוּם לְתַא דִּינָה לְפְתוּחָה וְהִיָּינוּ מְשׁוּם דְּהֵיא לֹא מְפִקְדָה וְכַדִּי לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם.

וְהַבְּרַכָּה מְשׁוּם שְׂמֻחָה דִּינִי' כְּדִי לְעוֹרְרוֹ שְׁלֵא יִשְׁמַח בְּשְׂמֻחָה שְׁל הוֹלֵלֵת אֵלֵא בְּשְׂמֻחָה שְׁל מְצוּנָה רַבָּה שְׁהוּא קִיּוּם הָעוֹלָם וּמִשָּׁה רַבִּינוּ עַה"ש תִּיקָן לְהֵם לִישְׂרָאֵל שְׁבַעַת יְמֵי הַמְשֻׁתָּה כְּדֵאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי פ"ק דְּכַתְּוֹבוֹת מְדַכְתִּיב בַּתּוֹרָה מְלֵא שְׁבוּעַ זֹאת לְאַכְוֹל

ולשמות ולשמים בשמחה של מצוה רבה הלזו שהיא לקיום העולם על שנבראו בו ונגמרו בו ביום השבת פנאמר ניכל אלקים מלאכתו ביום השביעי ולכה מברכין זו ברכות לעוררו שיהי' שמחתו ושמחתה בקיום העולם ובני החופה המרבים בשמחה זו של מצוה כולם עוסקי במצוה הם.

ופטורים מסופה ולכבוד המצוה ולהרבות השמחה תיקנו חכז"ל זו ברכות גם בז' ימי המשחה אם באו פנים חדשות המרבים השמחה: וכל זה אם משמחין את החתן ולכה אמרו בסופה דף כ"ה דאין שמחה אלא בחופה וביארו שם התוס' והרא"ש דהיינו מקום עיקר ישיבת החתן והכלה ואם הולך הוא וכלתו ונחבריו למקום אחר לגמרי.

שם היא מקום חופה וסעודת מצוה ואפילו המשמשים המשמשים לדעת הי"א בסי' ס"ב סעי' י"ב הנ"ל הם כשיגרי המצוה דהם פמצוה וכמו שאמרו חכז"ל ואית בי' מצוה ושמחה ומברכין אבל אם אין החתן שם אין פאן שמחה של מצוה אלא שמחה של הוללת.

וכי ישמחו את הכלה ור' חלבו אמר בברכות דף ו' ע"ב הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בתמשה קולות וכ"ש אם החתן אינו לגמרי ככאן כ"ש דעוברים בתמשה קולות: ובירושלמי פ"ד דמגילה הלכה ד' רצה לומר דברכת חתנים כל זיי"ן היינו דמפקי פלטה כל זו לחופה ומסיק דמשמח עמו ואז מברכין מבואר דתליא הפל בהחתן בהדי פלה וכן הביא השמ"ק בכתובות דף ח' בשם הריטב"א דאין מברכין ברפת חתנים אלא דווקא שיהי' שם החתן והכלה והי' נראה לי פשוט דזה הוא פנונת התב"ש הנ"ל דיכול לברך אפילו אין החתן שם היינו האי דסעי' י"א וסעי' י"ב באהע"ז סי' ס"ב ומשום דלא להוציא החתן בעי' אלא לאפויי בשמחה של מצוה כן נראה לי פשוט: ומכח זה תמהתי על לשון השמ"ק בכתובות דף ז' ע"ב ד"הגופא כו' שכ' לכאורה בהיפוף שכ' להקשות על ה' דויברכו את רבקה דאי מיירי בברכת אירוסין איך ברכו ה' יצחק לא הי' שם ופי' הש"מ דבשלמא אי מיירי בברכת גישואין גיחא וקשה אדרבה דאי בברכת גישואין פשיטא דקשה טפי מיהו הש"מ שם מיישב זה דמעיקרא אמר שם אי מיירי בברכת גישואין באמת לא הי' זה בשעה ששלחו וכוונתו ע"כ שמסרו אותה לברכת גישואין. וא"כ א"ש.

ותוס' בכתובות דף ז' ע"ב ד"ה שפאמר פנונו על דברי השמ"ק הנ"ל ולזה פנונו מרן הגאון בעל חת"ס בח' אהע"ז חלק ראשון סי' קכ"ג שכ' דמשמע דתליא בדידה משום דהרי יצחק לא הי' התם ומעלתו נ"י סבר שפנון משום דויברכו את רבקה פתיב וכ' דבמח"כ אשתמט דגם לישנא דש"ס עלה קאי ומעלתו נ"י לא פנון יפה בדברי מרן זצ"ל וכוונתו מכח דיצחק לא הי' התם ויהי' איך שיהי' הדין פשוט ומבואר נמי בריטב"א דאם אין החתן והכלה שם במקום חופה אין מברכין ברפת חתנים והוא ברור דידו הד"ש הק' משה שיק מברעזאנוע:

המפולג בתורה החרוץ בני כ"ה חיים שיק נ"י שיהי': מכתבה קבלתי כו' ונפשה בשאלתה אם אחד רוצה להניח לאשתו מעות פתובתה בשפא"ר קאסס"ע אם אין אסור בזה וכ' ששמעת שגדול אחד עשה כן וכתבת אפשר משום דזקן הי' ולא הי' חשש למיחשב בעילתו בעילת זנות הנה באמת אין סברא לחלק שיהי' פסק בש"ע אהע"ז סי' ס"ו סעי' א' דאסור להתניח בלי פתובה ולהרמב"ם לכתחילה אסור ג"כ יחוד ואם נחשב כה"ג

כאלו אין לה פתובה ולא סמכה דעתה גם יחוד יהי' אסור וכי זמן רשאי ליחיד במקום שאסור ליחיד וגוף הדין אם רשאי ליחיד לאשה פתובה הוא מבואר בכתובות דף פ' ע"ב במתניתין וישם בדרך פ"ב ע"ב שזה הי' מתקנת שמעון בן שטח שלא ליחיד לה הפתובה ובמתני' נאמר שלא יאמר לה הרי פתובתך מונחת על השלחן: אמנם בגידון פנה הי' נראה פשוט דמותר מפמה טעמים חדא הרי פתבו התוס' בכתובות דף נ"ו ע"ב ד"ה אבל נ"י דרשאי ליחיד שדה לכתובתה דכיון דיש לו הנאת אכילת פירות לא יאמר לה טלי כו' וה"נ פיון דיש לו הנאה מה שעולה הרינוח לא יאמר לה טלי כו' ואין לחלק בין רינוח מעט להרבה דמאי פיסקא דבשדה איכא לעולם רינוח מרובה וא"כ הה"ד פאן דשרי.

ועוד יש להתיר מטעם שכ' התוס' שם עוד דהיכא דקיבל אחריות לא תקפיד האשה אם יעשה בהן סחורה ולקח לימא בכלל תקנות דשמעון בן שטח וא"כ הה"ד ה"כא ואפילו לפי תירץ הרא"ה הובא בשמ"ק שם דכ' דשם קאי באמת לולא תקנות שמעון בן שטח וא"כ נראה דגם בקיבל אחריות שייך טעמא דשמעון בן שטח מ"מ נראה דהיינו אם מייחד לה וזכתה בהן משא"כ פאן בגידון שלנו שלא זכתה בהן מעולם דאין בעל השפא"ר קאסס"ע זוכה בהמענות עבור האשה ואין שליחות לגוי ואין זכי'.

ובלא"ה פיון דשייך שעי"ז תהי' קלה בעיניו להוציאה א"כ אין זה זכות לה ולא זכתה מעולם אפי' אם ימסור זה לידי ישראל ויאמר זכי בזה עבור אשתי ע"כ הוי כמנח עדיין בקופסא אצלו ויוכל ללקחו בלא רשותה ולכ"ע אין פאן אסור ליחיד וכי גימא דהעשיר שיש לו ממון הרבה יהא אסור לשהות עם אשתו משום דהיא קלה בעיניו להוציאה וה"נ ל"ש פן בן נראה לי פשוט: אף הנה לכאורה קשיא על דברי התוס' הנ"ל איך ס"ל לתוס' בשדה או בקיבל אחריות אין אסור ייחוד ונהרי אמרו לקמן דף פ"א ע"ב דהא דלא יאמר הרי מעותיך מונחים על השלחן דהיינו מטעם איבה וכפרש"י שם בד"ה משום איבה דגם במייחד קרקע אסור משום איבה ותוס' שם בד"ה אלא כו' כ' דגם באשתו אסור משום איבה.

ולשון הרי מעותיך מונחים על השלחן פרש"י שם אם הוא שולחני ומשתמש במעות הן כו' נראה דהיינו שמתעסק בהן ויש לו רינוח בהם והיינו כמו בגידון דשפא"ר קאסס"ע: ומטעם זה נראה דלא פרש"י לקמן פ"א ע"ב דעצה טובה היא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה משום דבכה"ג לא שייך קלה בעיניו כמ"ש התוס' בשדה ואפי"ה אוסר משום איבה ואיך מתיר ת"ק ור"י בכתובות דף נ"ו אם קיבל אחריות ודחוק לומר דבאמת פליגו עלי' דמתני' דסוף האשה שנפלה: ובאמת דהרמב"ם לא הביא האי דת"ק ור"י דכתובות דף נ"ו משמע דלא ס"ל כנותני' ואפשר דס"ל כדברי הרא"ה הנ"ל דסובר דשמעון בן שטח גם בכה"ג אוסר או משום דאיבה אבל לתוס' משמע דלא ס"ל פן וא"כ קשיא פנ"ל: ונראה דתוס' מוקי לה בגוונא דליכא משום איבה שמיד קודם גישואין מייחד לה מדעתה וא"כ בכה"ג ל"ש איבה.

או דמפרשים עושין פתובת אשה מטלטלין היינו דשכחו לכתוב פתובה וכמעשה דרב אמי פ"ק דכתובות דף ג' ואתפסי' לזמן ולקח נקט לשון עושין פתובת אשה דהיינו דהם עצמם יהיו תחת הפתובה.

ובזה מְיַנְשֵׁב מאי דְהִקְשׁוּ הַתּוֹסֵ' שֶׁם בַּד"ה אֵין עוֹשִׂין מְהָא דְאִמְרֵי לְעֵיל דְאִתְפּוֹסְוּהָ מְטַלְטְלִין כּו' וְלָמָּה לֹא תִי הַתּוֹסֵ' לְחַלְקָא דְעֵל זְמַן מוּעֵט לֹא חִיְיִשִּׁינִין וּבְאִמַּת דִּי"ל דְזָה תִלְיָא אֵי חִיְיִשִּׁינִין לְזְמַן מוּעֵט שְׁמָא יָמוּת וְשְׁמָא יִבְקַע הַנּוֹד וּר' יוֹסִי לְטַעְמֵי דְסוּבְרָא בְּגִיטִין דָּף כ"ח דְגַם לְזְמַן מוּעֵט חִיְיִשִּׁינִין שְׁמָא יִבְקַע הַנּוֹד ה"נ חִיְיִשִּׁינִין שְׁמָא יֵאָבֵד וְאִם כּוּן עֲדִינִין יִקְשֵׁה מֵאֵי הִקְשׁוּ הַתּוֹסֵ': ע"כ נִרְאֶה דְקוֹשְׁיַת הַתּוֹסֵ' הִי דְבִהָאֵי דְאִתְפּוֹסְהָ מְטַלְטְלִין יְהֵא אָסוּר מְשׁוּם שְׁמַעוֹן בְּן שְׁטַח דְכִמּוּ בְּלֹא כ' דְאִמְרֵי לֹא סְמַכָּה דְעֵתָהּ ה"נ בְּאִתְפּוֹסְהָ מְטַלְטְלִין וּלְכַף תִּי דְקִיבֵל אַחֲרֵיּוֹת וְכִמּוּ שֶׁכ' הַתּוֹסֵ' שֶׁם דְבִקִּיבֵל אַחֲרֵיּוֹת לִיפָא לְמִיחּוּשׁ לְהֵא דְשְׁמַעוֹן בְּן שְׁטַח וּבְזָה א"ש נָמִי מֵאֵי דְקִשְׁיָא לִי מֵאֵי מְהַנִּי קִיבֵל אַחֲרֵיּוֹת דְהָרִי אַע"ג דְאִית לָהּ כְּתוּבָה בְּתַנְאֵי ב"ד מ"מ פִּינּוֹן דְלֹא נִכְתַּב לֹא סְמַכָּה דְעֵתָהּ ה"נ אַע"ג דְקִיבֵל אַחֲרֵיּוֹת מ"מ הָא הָוִי רַק בַּע"פ.

וּבְשִׁלְמָא הִיכָא דְנִכְתַּב כְּתוּבָה אֲלֵא דְנִימָא הוּאִיל וְיִיחַד לָהּ נִתְבַּטַּל הָאֵי דְכָל נִכְסִין אַחֲרָאִין וְאִם שׁוּב מְקַבֵּל אַחֲרֵיּוֹת נִשְׁאָר הַכְּתוּבָה וְהָא דְכָל נִכְסֵי אַחֲרָאִין בְּתוֹקְפָהּ גַּם סְמַכָּה דְעֵתָהּ אֲבָל בְּהָאֵי דְאִתְפּוֹסְהָ מְטַלְטְלִין קִשְׁיָא מֵאֵי מְהַנִּי: אֲמַנְם לְהַנ"ל אִיכ"ל דְבְּאִמַּת לְזְמַן מוּעֵט לֹא חִיְיִשִּׁינִין לְאִבְדָּהּ וְהָא דְאִצְטְרַף קַבֵּל אַחֲרֵיּוֹת הֵינּוּ מְשׁוּם שְׁמַעוֹן בְּן שְׁטַח וְכּוּן הָא דְקִי"ל בַּאֲהַע"ז ס' ס"ו סַע"י ב' דְבַעֲיָנִין קִיבֵל אַחֲרֵיּוֹת הֵינּוּ מְשׁוּם שְׁמַעוֹן בְּן שְׁטַח וְא"כ בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ דְמִיָּרִי בִּיחּוּד מְמַשׁ אִיכ"ל דְאָסוּר מְשׁוּם אִיבָה.

מִיָּהוּ נִרְאֶה דְכָל כַּה"ג לֹא שְׁיָיְהּ אִיבָה דְהָרִי אַדְרַבְהָ לְטוֹבָתָהּ הוּא נוֹתֵן וּבְכַרְט בּוּזָה"ז דְאִין מְגַרְשִׁין בַּע"כ לֹא שְׁיָיְהּ אִיבָה וּלְכַף נִרְאֶה דְמוֹתָר לִיַּיחַד בַּכַּה"ג כּוּן נִרְאֶה לְפִיעַנ"ד: וְהִנֵּה הָא דְמְהַנִּי לִר"י קִיבֵל אַחֲרֵיּוֹת וְלִילָא כּוּן חִיְיִשִּׁינִין שְׁמָא יֵאָבֵד הַקְשָׁה הַהִפְלֵא"ה א"כ בְּשְׁמַעוֹן בְּן שְׁטַח תִּיפּוּק לִי מְשׁוּם שְׁמָא יֵאָבֵד וּלְפִי הַנ"ל אֲפֻשֶׁר לוֹמַר דְשְׁמַעוֹן בְּן שְׁטַח לֹא חִיְיִשׁ לְשְׁמָא יֵאָבֵד וְלֹא לְשְׁמָא יָמוּת מִיָּהוּ לְפִי מ"ש הַתּוֹסֵ' שֶׁם דְלְזְמַן מְרוּבָה לְכ"ע חִיְיִשִּׁינִין א"כ אֲפֻשֶׁר גַּם לְאִבְדָּהּ חִיְיִשִּׁינִין לְזְמַן מְרוּבָה א"כ קִשְׁיָא קוֹשְׁיַת הַהִפְלֵא"ה (וְאִינָהּ מְוַכְרַח דְמִיתָהּ שְׁאֵנִי דְסוֹפּוֹ לְמוּת) וְנִרְאֶה דְהִנֵּה לְכַאוּרָה מַה בְּכַף אִם יִכְתּוּב לָהּ כְּתוּבָה דְהָרִי אָסוּר לְשִׁהוּת עֲמָה בְּלֹא כְּתוּבָה וְיִהְיֶה מִקְלָתָא דְרַמְיָא עֲלֵי וְרַק לִר' יוֹסִי וְלִת"ק דְהוּא ר' יְהוּדָא לְשִׁיטְתֵי דְאִין אִיסוּר עֲלֵי לְכַף חִשְׁשׁוּ אֲבָל לְדִידוֹן אִין אִיסוּר אֲלֵא עֲצָה טוֹבָה דְשְׁמָא יֵאָבֵד וְיִצְטְרַף לְכַתּוּב כְּתוּבָה חֲדָשָׁה כְּפַרְש"י לְקַמּוֹן דָּף פ"א ע"ב: וְעַכ"פ לְפִי הַמְבּוֹאָר מְצִינּוּ ג' טַעְמִים לְאֲסוּר לִיַּיחַד א') שַׁע"ז תְּהֵא קֵלָה בְּעֵינֵינוּ לְהוֹצִיאָהּ וּכְבָר בְּיַרְנּוּ דְזָה לֹא שְׁיָיְהּ בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ.

וְטַעַם ב') שְׁמָא יֵאָבֵד וְזָה ג"כ ל"ש כָּאֵן דְכִינּוֹן דְבְּנִידוֹן שְׁלָנוּ אֲפִילוּ לֹא קִיבֵל אַחֲרֵיּוֹת מ"מ הָוִי כְּמוֹ קִיבֵל אַחֲרֵיּוֹת שְׁמַעוֹלָם לֹא זְכָתָה בְּמִמּוֹן שְׁיַיַּחַד וְלֹא נִתְּן בְּיַדָּהּ וְלֹא זִיכָּה לָהּ אֲמַנְם יֵשׁ עוֹד טַעַם ג') מְשׁוּם אִיבָה וְגַם זָה לֹא שְׁיָיְהּ כָּאֵן כְּדִלְעֵיל וּלְכַף לִית בִּי חִשְׁשָׁא לְאֲסוּר כְּנִרְאֶה לְפִי עַנ"ד כְּתַבְתִּי דְבָרֵי אָבִיף הַדּוּש"ת כּו' הִק' מְשָׁה שִׁיק מְבַרְעָזְאָוּע: סִימָן צַב בַּעֲזֵה"ת ב' חֲקַת תְּרַל"ח לִפ"ק: יְצוּ ה' אֵת הַבְּרָכָה לְתַלְמוּדֵי הַבְּחוּר הַמְּוַפְלָג כ"ה גְּרִשׁוֹן מְנִים נ"י פִּיעֵרִלִּיכ"ט מְלִיִּסְקָא יַע"א: מְכַתְּבָהּ קַבֵּלְתִּי וְאִם אֲמַנְם שְׁאִין אֲנִי מְשִׁיב בְּדְבָרִים כְּאֵלָה מ"מ שְׁלֹא יְהֵא נִשְׁאָר בְּיַדִּי קַאֲפַעֲר"ט גְּזוּל אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב לָהּ בְּקִצְרָה ע"ד מַה שְׁכַתְּבַתְּ שְׁיֵשׁ לָהּ קוֹשְׁיָא גְדוּלָה בְּרִישׁ פְּרָק הָאֲשֵׁה שְׁנַתְּאֲרַמְלָה דָּף ט"ז ע"א דְאִמְרֵינִין רוּב נְשִׁים בְּתוּלוֹת נִשְׁאוֹת וְאֲפִילוּ כִּי לִיכָא עֲדִים.

והקשית לפי מאי דאמרי' בנזיר דף י' ע"א דנשים הוויין קבוע ופרש"י שם הטעם משום
כל כבודהבת מלך פנימה וא"כ אפילו רוב בתולות נישאת אפי"ה לא הי' לן למיזל בתר
רובא דהוי קבוע וכל קבוע כמחצה עמ"ד, וא"כ שפיר צריה שיהיו עדים שיצאה בהינומא
והנה קושיא זו לא קשה כלל דקבוע לא שיהי' אלא ברובא דאיתא קמן אבל לא בליתא
קמן ובזה גרע (וכיוצא פתב בס' אמרי אש ובסופו כ' בענין אחר דרובא דליתא קמן
פעמים עדיף) רובא דאיתא קמן מרובא דליתא קמן דברובא דאיתא קמן גם המיעוט קמן
וברובא דליתא קמן גם המיעוט ליתא קמן אלא שעפ"י מנהג העולם רוב נשים בתולות
כו' אבל אפשר שפשינה זו אפילו אלמנה אחת לא נישאת וא"כ אי' שיהי' בו קבוע וכבר
כ' בטו"ז או"ח סי' תר"ה והשיג על הב"ח מצד שאין פאן איסור ידוע לא הוי קבוע
והמג"א כ' משום דלא ראה פשטלו ל"ש קבוע עיי"ש וא"כ אין מקום לקושיתך הג"ל
דברי החותם בברכה המשולשת רבך הדו"ש הק' משה שיק מברעזאון:
תשובה צ"ג בעזה"י יום א' פ' נישב תרל"ט לפ"ק פה חוסט יע"א החיים והשלום וכ"ט
לאהובי ידידי הרב הגדול המופלא ומפלג בתורה וביראה המפורסם כש"ת מו"ה נפתלי
סופר נ"י האב"ד דק"ק פעטשי חדש יע"א.

מכתבו קבלתי וכבר יודע מעכ"ת נ"י כי אני אדם חלוש ודי לי להפקיע א"ע ובפרט עתה
שאני מוטל על דוי ר"ל ונהגם שהרופאים אומרים שאין בהחולי סכנה בעזה"י אבל מ"מ
אני פלוא בבית וחלוש מאוד אבל מ"מ מפני כבודו הרמה אשיב לו רק בקצרה ולא ח"ו
להלכה ולמעשה פי בלא"ה השאלה הוא מעורבת מאוד ומכ"ש עתה שא"א לי לעיין
היטב וגוף הדבר הוא לענין עישור נכסי ולענין שטר ח"ז אי הוי דינו פקרקע לענין חזקת
ישוב או כמטלטלי אינו מבואר בש"ע אמנם בס' ישועות יעקב בס"י צ' ס"ק י"ט הובא
בפ"ת באהע"ז סי' נ' ס"ק י"ג שכ' נז"ל ובעסק חזקות שנוהגין בכמה מקומות שמי שדר
בבית או בכיפה יש לו חזקה שאין אחר רשאי לשפוך הבית בלי רשות ובכמה מקומות
שהוא דר' קנין שקונין ומוכרין זכות חזקות אלו אם דינם פקרקע או כמטלטלי האריכו
בזה האחרונים בתשובותיהם ובכמה דברים יש נפ"מ בזה פגון לענין מצרנות ולענין
שטח"ז שפתב בו חוץ מספרים וקרקעות והספיקו פולם שאין לנו הכרעה גמורה בזה
וראוי למצוא פשר הדבר אף שלא מרצון הצדדים עכ"ל: וא"כ הרי מדברי הישועות
יעקב אלו מבואר דהדין הזה אי לענין שח"ז חזקת ישוב דינו פקרקע הוי כספק שאינו
מוכרע וצריכין לפשר וענין הפשר לפי הנראה הוא דלבנים זכרים בנודאי צריכין ליתן להם חלק
והספק הוא אם גם להבנות יש חלק וא"כ להבנים זכרים בנודאי צריכין ליתן להם חלק
המגיע להם, ועל הפותר אי הוי כמטלטלי יש לומר יחלקו לפי הענין משום דאז הוא
ספק אם הבנות ג"כ יקחו חלק: ולכאורה קשה לי על גוף הדין של הישועות יעקב שכ'
שטוב לעשות פשר ונהרי פיון דמה"ת הבנות אין יורשות כלל בין כמטלטלין בין בקרקע
ורק מן התקנה יש ליתן להם עישור נכסי וח"ז.

ונהרי בתקנה קי"ל היכא דאיכא ספק. מספק תקנה אין מוציאין וא"כ גם הכי נמי נימא
כן פיון דמספקא לן אי הוי כמטלטלי או כמקרקע ולענין קרקע לא הי' תקנה וא"כ לענין
תקנה הי' לאוקמא בחזקת ירושת בניו הזכרים.

דיוורשין מה"ת: אָמָנָם י"ל לפי מ"ש מָרְן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל בחאהע"ז חלק ב' סי' קס"ח דַּיֵּשׁ שְׁוֹרֵשׁ לְזֶה מִן הַתּוֹרָה וְגַם גּוֹף הַסִּבְרָא דַּאֲיִנָּה יוֹרְשֵׁת בְּקַרְקָעוֹת אֵינּוּ בְּרִי כ"כ ועיי"ש. וְנִהְיָ דְלִפֵּי הַטַּעַם שֶׁהוּבָא שָׁם בְּשֵׁם הַנְּחֻלַת שְׁבָעָה שְׂכ' דְקַרְקָע הַנִּקְרָא עַל שֵׁם אַבּוֹתָיו וְקִיָּמַת לְעַד מִחֻזֵי כְּמַעֲבִיר נִחְלָה יַעֲיִי"ש יֵשׁ לְדוֹן גַּם לְעֵנִין חֲזָקַת יִשׁוּב פֶּן בְּמִקּוֹם שְׁנוֹהֲגִין דְּהוּי בִּי מִשׁוּם חֲזָקָה וְהוֹלֵכֶת מְאַבּוֹת לְבָנִים וְקִיָּמַת לְעַד.

וּלְפִי עַנ"ד אֲנִי מְסוֹפֵק דְלִפֵּי הַנִּרְאָה לִי דְחֲזָקַת יִשׁוּב רְאוּי לְבָכוֹר לִיטָוֶל פִּי שְׁנַיִם פְּהָא דְאֲמַרִי ב"ב דָּף קכ"ד דְלַעֲנִין מִתְּנוֹת פְּהוּנָה גַּבֵּי מִפִּירֵי פְּהוּנָה פִּינּוֹן דְאַסּוֹר לְהַעֲבִיר מִמֶּנּוּ חָשׁוּב מְצוּי וַיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק בְּכוֹרָה וְה"נ בְּחֲזָקַת יִשׁוּב פֶּן וצ"ע לְכַאוּרָה: וּמָה שֶׁמְסַתְּפֵק מִעֲלָתוֹ אִם מָה שֶׁשָּׁכַר אֶחָד מֵהַגִּיסִים הוּא נִקְרָא מְחִילָה מִשׁוּם דָּאָם הִי' לוֹ חֵלֶק לֹא הִי' צָרִיף לוֹ לְשָׁפוֹר וְכדקִי"ל בַּחו"מ סי' קמ"ב דִּי"ל דַּהֲה"ד הֵכָא לְפִי עַנ"ד אֵין זֶה דְמִיּוֹן לְהֵתֵם דְבִדְבָר דְאַדָּם עֲצָמוֹ מְסוֹפֵק וְאֵינּוּ יוֹדַע הַדִּין בַּכַּה"ג לֹא אֲמַרִי שְׁתִּיקָה פְּהוּדָאָה.

וְכַעֲיִן שְׂכ' הָרָא"ש בְּגִיטִין דָּף נ"ד ע"ב בְּשֵׁם הַרִיצָב"א דָּאָם שְׁתַּק מְעִיקְרָא וּלְבִסּוֹף צוֹנַח וּמְכַחֵישׁ וְנוֹתֵן אֲמַתְלָא לְדְבָרֵיו דְמָה שֶׁשְׁתַּק מְעִיקְרָא לֹא בְּשִׁבִיל שְׁהוּדָה אֲלֵא מְתִינֵישׁב וּמְחַשֵּׁב בְּדְבָרֵיו לְדַעַת אִם הוּא אוֹמֵר אֲמַת אוֹ לֹא הוּא שְׁתִּיקָה לֹא פְּהוּדָאָה דְמֵיָא עֵינּוֹן שָׁם וְעֵינּוֹן בַּה"ג א"ב ב"מ דָּף ל"ז יַעֲוִי"ש.

וּבִלֵּא"ה לְפִי הַסִּפֵּק אֵי דֵינּוּ פְּקַרְקָע יֵשׁ לְעֵינּוֹן אֵי מְהֵי מְחִילָה דְהָרִי קִי"ל בַּחו"מ סי' רמ"א דְבְּקַרְקָע לֹא מְהֵי מְחִילָה וְאִם פִּי יֵשׁ לְחֵלֶק בֵּין הֵתֵם לְהֵכָא עכ"פ צ"ע: וְהַשְּׁלִישִׁית מָה שֶׁמְסַתְּפֵק לְעֵנִין שְׁבוּעָה לֹא אֲדַע מָה סִּפֵּק יֵשׁ בְּזֶה פִּינּוֹן דְאַיִן עֲדִים וְאֵין שְׁטַר בְּרוּר חֲתוּם בְּחֲתִימַת עֲדִים וְקַרְקָע בְּחֲזָקַת יוֹרְשִׁים קִיָּמַת דְאַיִן לְבַת אוֹ לְחֲתָן חֲזָקָה בְּנִכְסֵי חֲמִיו.

מְלַבֵּד שְׁאֵין שְׁבוּעָה מוֹעִיל לְנִגְדַת יְתָמֵי קִטְנִים בִּלֵּא"ה הָרִי אֲמַרִי דְאַיִנוּ גִּשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין אֲלֵא הֵנָּה דְמִנּוּ חֲכָמִים וְכ"ז פְּתַבְתִּי רַק לְהַעִיר בְּעֵלְמָא וְלֹא לְפַסֵּק הַלְכָה וְכַתְבְּתִי זֹאת בְּלִי שׁוּם עֵינּוֹן בְּסִפְרֵי פִי הַרּוּפָאִים צִוּוּי עָלֵי שְׁלֵא לְעֵינּוֹן בְּסִפְרֵי וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָה הַמְּשׁוֹלְשֵׁת יְדִידוֹ הַדו"ש הַק' מִשָּׁה שִׁיק מִבְּרַעֲזָאוֹןע: תְּשׁוּבָה צ"ד ע"ד שְׁאַלְתָּהּ בְּדִין שִׁטח"ז בְּנוֹדָאֵי אִם אֵין לְבַת שִׁטח"ז פְּנֵהוּג וְאֵין לָהּ עֲדִים אֵינָה יְכוּלָה לְתַבְּנֹעַ דְהַבָּנִים מוֹחֲזָקִים וְאַפִּילוּ אֵי הוּי רַבָּא דְכַתְּבוּ אֵין הוֹלְכִין בְּמִמוֹן אַחַר הָרוּב שְׁהָרִי אֵין חֵיּוּב לְכַתְּוֹב וְאַפִּילוּ לְמ"ד דְהוֹלְכִין בְּרוּב גְּמוּר אַחַר הָרוּב הֵכָא גַּם רַב מוֹדָה שְׁהָרִי הָרוּב דְנִכְתָּב לָהֶם הֵם מְשַׁמְרִים אֶת הַשִּׁטח"ז וְזוֹ הוּאִיל וְאֵין לָהּ אִיְתָרַע לָהּ רַבָּא וְכַעֲיִן דְאַמְרוּ ר"פ הָאִשָּׁה שְׁנִתְאַרְמְלָה לְעֵנִין רוּב דְבַתּוּלָה גִּישְׁאֵת מִשָּׂא"כ לְעֵנִין אִם לֹא נוֹדַע לָן אֵי נִכְתָּב לְיוֹרְשֵׁיהָ אוֹ לִיו"ח אֲמַרִינִין מְסַתְּמָא פֶּל הַנּוֹתֵן עַל דַּעַת הַמְּנַהֵג הוּא נּוֹתֵן.

וְהַמְּנַהֵג וְנוֹסַחַת הַשְּׁטַר הוּא לְיוֹצְאֵי חֲלָצִיָּה שְׁהָרִי אֲפִילוּ נִכְתָּב לֹא צִנָּה הָאָב פֶּן בְּפִירוּשׁ אֲלֵא שְׁהַסּוֹפֵר כּוֹתֵב עַל הַמְּנַהֵג כְּדֵאִיתָא בַּחו"מ סִי' מ"ב וְסִי' ס"א סַעִי' ה': וְא"כ הַה"ד אֵי לֹא יָדַעִי אֵי נִכְתָּב כְּמִנְהָגָא.

אֲמַרִי דְנוֹדָאֵי כְּמִנְהָגָא נִכְתָּב דְנוֹקָא חֵיּוּב א"א מִצַּד מְנַהֵג א"כ הַתְּחִיב עֲצָמוֹ בְּפִנְעַל. וּמ"מ אֲוִמְדָנָא דְמוֹכַח הוּא דְכּוֹנְנָתוֹ שְׁלֵא יְהִי לְבַעַל שִׁטח"ז פַּח יוֹתֵר מְלִזְכָּר עֲצָמוֹ וּלְכַדְּ פְּרָנְסַת הַבְּנוֹת קוֹדְמִין וְגַם פַּח הַנִּיְתָן לָהּ הוּא דְנוֹקָא עַל מְטַלְטְלִין וְלֹא עַל קַרְקָע וְלֹא עַל סִפְרִים עֵינּוֹן בְּנִחְלַת שְׁבָעָה הַטַּעַם וְגַם מָרְן זצ"ל בַּחַת"ס חֵאָהֶע"ז סי' קמ"ז כ' טַעַם נִכּוֹן.

וקי"ל באהע"ז סי' קי"ג דהבריירה בינד הפנים לשלם מן המטלטלין והטעם משום דעד זמן שהפנים לא שלמו כל חיובם מצד חוב עדיין אינו מתחיל פח הפנות שהרי על תנאי זה התחייב דדונקא בפשה שיורדין האחים לנחלה מאז ואילך יהא פח תביעתם: ובדרכי משנה סי' קי"ג כ' הטעם משום דיד המוציא על התחונה ובשבות יעקב ח"ג סי' קכ"ה כ' דלדין דכותבין דיש בעל השטר על העליונה לא שיהי טעם זה.

ולפיענ"ד גם בימי הרמ"א הי' נוסחת השטר באופן שיידה על העליונה פמבואר בתשובת רמ"א סי' ג' שכ' דלא פטופסי דשטרא וקי"ל בח"מ סי' מ"ב דאז ידו על העליונה וגם טעם השבו"י שם לא הבנתי ע"כ נראה הטעם כמו שכתבתי וכן למדתי מדברי מרן חת"ס זצ"ל שם סי' קמ"ז ודברי הד"מ צ"ע.

וממילא לפי טעם זה אפילו תפסה הבת אין פח חיובה עדיין לתפוס מטלטלין דלא כהב"ש אלא בשבות יעקב הנ"ל אבל מיד פשולקו כל החובות מתחיל פח האחים לירד לחלוקה ואז מתחיל ג"כ פח הפנות בעלי שטח"ז שכתם גם פן פכנים: ולכך נראה פחלקת מחוקק דלא כתשובת שבו"י אלא אין לכנים רשות ליתן לאחת כל החוב דמאז פחם פכנים ואפי' הוי ספק לפי מ"ש הרמ"א בתשובה סי' ג' דתנאי זה שנותנים להם חצי ח"ז צריכין הפנים לברר ולכך אם הבעל חצי הזכר טוען שהי' יותר נכסים.

על הפנים לברר כמו כל תנאי בקום ועשה שצריכין לברר שקיימו התנאי. ועיין בסמ"ע סי' סקכ"ו ובתשובת מרן החת"ס חלק חו"מ סי' קפ"ו דפליג עלי' אבל בכאן מודה ומה ששתקו עד עתה אין זה מחילה דאולי לא מצאו השטח"ז עד עתה ובלא"ה בכמה דוכתי לא אמרינן שתיקה פהודאה דמיא.

ועיין בסמ"ע סי' קע"ו ס"ק ל"ד. והנראה לפי ענ"ד פתבתי.

הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה זה באהע"ז סי' קכ"ב מבואר דאע"ג דהבעל מצונה לסופר שיכתוב אפילו מאה גיטין מ"מ אם נולד פסול בגט נוהגין ש הבעל מחדש והטו"ז פתב וזה מדינא דאמרי' אין ברירה מא חולק דאין זה דומה לברירה וגם הג"פ כ' שם דזה רק חדא בעלמא וכינצא בפלוגתא זו יש בנו"ב.

בחאהע"ז מהדו"ק סי' צ' שכ' דאם צריף הבעל ליתן ב' גיטין פגון בשם אלי' או בשם ישעי' לא יודיעו מזה להבעל עד לבסוף משום חשש ברירה מרן הגאון זצ"ל בחת"ס חלק אהע"ז סי' כ"ו חולק עליו דאין זה וחוט לברירה.

וע"כ קשה לה למה לא הקשה פן על הש"ע סי' קכ"ב הנ"ל דפסק שם ג"כ דצריף לצוות מחדש מחמת ברירה: ופשוט לישוב דאין ב' הפלוגתות שוין דלגבי שני גיטין במקום שיש ספק אי לכתוב אלי' כו' הספק פבר הוא בעולם אלא שאין אנו יודעין להכריע א"כ הוי דומה למאי דאמרי' בעירובין דף ל"ו דהיכא דכבר בא החכם לצד אחד ואין אנו יודעין לאיזה צד.

ומערבין משו"ה לב' רוחות לא תליא בברירה שהרי פבר הדבר מבורך שאין אנו יודעין זהו טעם מרן בעל הח"ס זצ"ל אלא דמ"מ מהיות טוב נוהגין כהנוב"י. אבל בסי' קכ"ב דצונה הבעל לכתוב גיטין עד שיהא א' פשר לדעת הרב כו' ולכל מי שמראין אותו וזה אינו מבורך עדיין ואפשר שהי' יכול הרב להכשירו אלא שרצה להחמיר וכיוצא בה

שְׁאֵפֶשֶׁר שְׁנַשְׁתַּנָּה דַעְתוֹ וְנִצְטַרְף לֹמֵר דְּהַוְבָרָה הַדְּבָר לְמַפְרַע שְׁעַל כֶּף צְנוּה הַבַּעַל וְאִ"כ
זֶה שְׁפִיר שְׁיִיף לְבַרְיָה וּלְכֶף צְרִיף לְצוּוֹת מְחַדֵּשׁ אֲלֵא בְשַׁעַת הַדְּחַק אוֹ שְׁהֵלֶף הַבַּעַל
סְמְכִי עַל הַצְּוִי הָרֵאשׁוֹן וּבִס' בְּרִיכַת הַמִּים בִּס' הִגֵּט אוֹת נִ"ז פָּתַב דְּלַפְעָמִים אֲפִילוֹ
לְכַתְחִילָה סְמְכִינִין עַל הַצְּוִי הָרֵאשׁוֹן פְּגוֹן שְׁנַחְפֹּז הַבַּעַל לְדַרְכּוֹ וְגוּף הַסְּבָרוֹת בְּבַרְיָה
הֵם דְּקוֹת מְאוֹד וְקִשָּׁה לְהַפְרִיד בֵּינֵיהֶם בְּדָבָר בְּרוּר וְע"כ צְרִיף לְהִיּוֹת מְתוֹן בְּדָבָר זֶה:
תְּשׁוּבָה צוֹ בַּעֲזַהי"ת חוּסֵט יוֹם ד' פ' בְּהַר תַּרְל"ו לַפ"ק: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְהַרְבֵּ
הַמְּאוּהָג כַּש"ת מוּה' מְאִיר נ"י הַאֲבֻדָּק"ק בְּיִלְקַע וְהַגְּלִיל יַע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְּלָתִי וּבּוֹ
נִשְׁאַלְתִּי ע"ד הַמְּאוּרָע לְמַעַלְתּוֹ נִי שְׁפִינְדָר גֵּט פְּדִינוֹ וְאַח"כ אַחַר שְׁכַבְרָה נִתְּנָה לְהַאֲשִׁיחַ
כַּאֲשֶׁר שׁוּב קָרְאוֹ אוֹתוֹ יִצְאוּ בּוֹ כַּמָּה נְגִיעוֹת וְאֵע"ג שְׁיִדּוּעַ בְּבִירוּר שְׁהִי' יָבֵשׁ הַפְּתִיבָה
וְהַחֲתִימָה וּבְנוֹדָי נַעֲשֶׂה מַחֲמַת הַדִּיּוֹ שְׁהִי' בְּהַ גּוּמַמ"א הַרְבֵּה א"כ יֵשׁ חֲשָׁשׁ אוֹלֵי נַעֲשׂוּ
הַפְּסוּלִים הֵהֵם קוֹדֵם הַנְּתִיבָה בְּשַׁעַת שְׁהַבְּפִילוֹ אֶת הַגֵּט.

וּמַעַלְתּוֹ נ"י כ' דְּנִרְאָה לוֹ לְהַתִּיר כַּדְּקִי"ל גְּבִי גְּבִינּוֹת בִּיּו"ד סַפ"א דְּאֲמַרִי הַשְּׁתָא הִיא
דְּנִטְרָפָה וְה"נ כְּמוֹ דְּמוֹקְמִי הַבְּהֵמָה בְּחֻזְקַת פְּשָׁרוֹת יֵשׁ לְאוֹקְמִי' גַּם הִגֵּט בְּחֻזְקַת פְּשָׁרוֹת
וְאֵי מִשׁוּם חֻזְקַת א"א הָא פְּתַב הַרְשָׁב"א כִּינּוֹן דְּנַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה הַמְּסַלֵּק הַחֻזְקָה בְּנוֹדָי נַעֲשֶׂה
כַּהוֹנֵן וְלֹא אֲמַרִי סְמוּךְ מִיַּעוּטָא לְחֻזְקָה.

וְה"ה דַּה"נ יֵשׁ לֹמֵר כֵּן נְעוּד פְּתַב דְּבַנְיָדוֹן זֶה הוּי כְּמַמְקוּם לְמַקוּם דְּלֹא מְחֻזְקִינִין רִיעוּתָא
זֶהוּ ת"ד בְּקַצְרָה: וְלִפִּי עַנ"ד אִם הִי הַטְּשָׁטוּשׁ וְהַדְּבִיקוֹת בְּאִנְפּוֹן הַפְּסוּל מְדִינָא בְּנוֹדָי
צְרִיכָה הָאֲשִׁיחַ גֵּט שְׁנֵי כְּדַת מְשָׁה וְיִשְׂרָאֵל דְּהַרִי מְבוֹאָר בִּיּו"ד סִי' א' בְּשׁוֹחֵט שְׁבָדְקוֹ אוֹתוֹ
וְאִי דַכ' רַמ"א דָּאִם נָטַל קַבְּלָה לֹא מְחֻזְקִינִין רִיעוּתָא לְמַפְרַע וְהַטו"ז בִּסִי' ו' תְּמָה עָלָיו
דַּמ"ש מְמַקְנָה שְׁנַמְדָּד וְאֲפִילוֹ לַר"ח בְּחֻזְלִין דְּרַף י' בְּסַפִּין שְׁשַׁחַט בְּהַ וְנִמְצָאֵת פְּגוּם כּו'
כְּבָר פְּתַבוּ הַתּוֹס' שְׁם דְּדוֹנוּקָא בְּסַפִּין אֲמַרִי כֵּן אוֹ מִשׁוּם ס"ס אוֹ בְּמַקְנָה מִשׁוּם חֶסֶר
וְאַתָּא אוֹ עֲצָם נּוֹדָי פּוֹגֵם וְאֲפִי"ה קִי"ל גַּם שְׁם דְּלֹא כַר"ח אַא"כ שְׁיִבֵּר בְּהַ עֲצָמוֹת
וְהַשְּׁי"ף שְׁם ס"ק ח' וּבַנְקוּה"כ דְּחַק לִישָׁב דַּעַת הַרַמ"א דַּהִי' לְהַשׁוֹחֵט רְנָבָא וְחֻזְקָה וְגַם
ס"ס.

וְאֲפִי"ה הַסְּפִימוֹ הַפּוֹסְקִים הָאֲחֻרוֹנִים דְּקִי"ל לְחַוּשׁ לְמַפְרַע וּבַנְדָּה דְּרַף ב' ע"ב אֲמַרִי דְּגַבִּי
מַקְנָה הוּי נּוֹדָי טְוִמָּאָה דְּהוּי תְּרַתִּי לְרִיעוּתָא חֲדָא חֻזְקַת טְוִמָּאָה דְּהַעֲמִיד טְמָא עַל חֻזְקַתוֹ
ב' דְּהַרִי מַקְנָה חֶסֶר לְפָנֶיךָ וְגַבִּי סַפִּין דַּאֵע"ג דַּהִי' בְּחֻזְקַת בְּדוּק אִם נִמְצָא פְּגוּם אֲמַרִי
דְּהַבְּהֵמָה נְבִלָה וְעַכ"פ סַפְּק נְבִלָה כְּדַאִיתָא בִּיּו"ד בְּשָׁ"ף וּבַפַּמ"ג רִישׁ סִימָן י"ח.

וְא"כ ה"נ בַּנ"ד יֵשׁ תְּרַתִּי בְּמַקוּם חֲדָא דְּנָהִי דְּבַנּוֹדָי נָתַן לָהּ הִגֵּט הָא גַּם שְׁם נּוֹדָי טְבַל.
וְהַסַּפִּין הִי' בְּחֻזְקַת בְּדוּק וְאֲפִי"ה חֻזְבִּינִין לִי' תְּרַתִּי לְרִיעוּתָא בְּמַקוּם חֲדָא וְאֲסוּר וְה"נ כֵּן:
וְאֲפִילוֹ לִפִּי חַד תִּי מִתּוֹס' דְּמַקְנָה מִשׁוּם חֶסֶר וְאַתָּא נִרְאָה דְּגַם בַּנ"ד שְׁיִיף זֶה דְּכִינּוֹן דְּהַדִּיּוֹ
נַעֲשִׂית בְּאִנְפּוֹן דְּמִדְּבַק בְּהַ בְּכָל שְׁדוּחַק הִגֵּט בְּאַצְבָּעוֹ בְּאוֹתוֹ מַקוּם מְתַדְּבַק דָּאִם שׁוּב
דוּחַק בְּמַקוּם אַחַר מְתַדְּבַק שְׁם הוּי כְּמוֹ חֶסֶר וְאַתָּא.

וּבַלֵּא"ה תִּי' זֶה שְׁל הַתּוֹס' קִשָּׁה לִי טוֹבָא מְגִיטִין דְּרַף ל"א ע"ב דְּאֲמַרִי שְׁם דְּחֻלּוּקִין עָלָיו
חֲבַרְיוֹ מְמַקְנָה שְׁנַמְדָּד כּו' יַעֲיִ"ש דְּפָרִיף פְּשִׁיטָא וְהַרְשָׁב"א שְׁם כ' דַּהִי' אֲבָדוֹ דַּתְּנָן
בְּמַתְּנִי הִינּוֹ לֹא שְׁנַרְקְבוּ אֲלֵא שְׁנַגְּבוּ יַעֲיִ"ש כֵּן הוֹכִיחַ שְׁם הַרְשָׁב"א וּבְזֶה לֹא שְׁיִיף
חֶסֶר וְאַתָּא וּמְמִילָא לִיכָא לְמִילָף מִתִּי הַתּוֹס' הַנ"ל מְמַקְנָה וְאַמַּי פְּרִיף פְּשִׁיטָא וְצ"ע.

מיהו אפילו לפי תי' התוס' הנה היינו לר"ח אבל אנו הא קי"ל כר"ה דאם לא שיפר עצמות חיישינו למפרע אף ע"ג דהמעשה המסלק את החזקה בנודאי נעשה ואפ"ה חשבי לתרתי לריעותא ונהי או ונדאי או כדאי תא בנדה הנ"ל א"כ ה"נ בגט הנה הוי ב' לריעותא ואם נמצא בו פסול הפוסל מדינא צריכה גט מחדש: אמנם ראיתי בדברי מעלתו עוד טעם להתיר דממקום למקום לא מחזקינו ריעותא וכיון דקודם הגתנה כשקראו את הגט לא ראו בו אלו הריעותות ורק עכשיו נראו בו הריעותות.

וגוף הדבר לא הבנתי דע"כ פנונתו פיון דכאשר נתנו לאשה באותו רגע ונדאי לא נעשה זה וע"כ שנעשה זה פשכר הי' בידה ונימא שניחוש שגם פשה'ל הגט עוד ביד הבעל בשעת גתנה פכר הי' בו ריעותא זו ונה הוי ממקום למקום דניחוש פיון שעשה ביד האשה נמצא בגט ריעותא לחוש לומר דבעוד ביד הבעל ג"כ הי' ריעותא לזה לא חיישינו דאין חוששין לריעותא ממקום למקום: ובנודאי פיון על דברי המג"א בסי' תס"ז ס"ק י"ו וס"ק כ"ה וכבר השיג עליו שם המקו"ח ס"ק ו' וס"ק י"א דעל אותו דבר עצמו שפצאו הריעותא אע"ג שהעמידו הקדירה ממקום למקום דזה לא מקרי ממקום למקום ובכה"ג ונדאי חיישי' לריעותא וע"כ לא אמרינו דממקום למקום לא חיישינו אלא אם לא נמצא על אותו דבר עצמו רק שפצאו החטה במאכל שניחוש גם על מאי שנשאר בקדירה שלא נראה בו ריעותא לזה לא חיישי' אבל באותו דבר עצמו אפילו אם מנח עתה במקום אחר חיישינו שהי' בו גם מעיקרא: אמנם אפילו לפי דעת המג"א העיקר משום דהי' לו חזקת היתר אבל בדבר דאיכא חזקת איסור לא קאמר ובמקום אחר הארכתי בזה אבל אין כאן מקומו: ועוד נראה לי מטעם שיש חשש על הגט שהוא דהרי כ' הג"פ בריש סי' קכ"ה על מ"ש הטור דבעי' הדיו תהי' דבר המתקיים וכ' שמתעם הנה בגילאנצט"ו טינ"ד אין לכתוב משום.

דאינו דבר המתקיים והה"ד לדעתי בדיו הנ"ל דנראה דיש ג"כ לחוש דיוכל להזיין דהוי דבר שאפשר לזיין דאין כותבין בו דאפשר דדוחקין על אותיות הדיו ומתדבק הדיו על הגייר חלק ויוכל לזיין שם.

ונהי דבס' תורת גיטין פליג על הג"פ הנ"ל מ"מ מידי ספיקא לא נפקא. ואיכ"ל דהוי ס"ס לאיסור וא"כ צריכה גט שנית מצד ונדאי פן נראה לפי ענ"ד: ומאי שפיקש ממני להודיע לו אם יש טשטוש או מחק מטיפת דיו בין השיטין אי גם זה בכלל מאי דקיי"ל שם באהע"ז סי' קכ"ה שלא יהא שום טשטוש ומחק בגט.

הנה בסדר הגט של מהר"מ שאנו מסדרין ממנו דיני הגיטין באות ל' כ' בפירוש שגם בין השיטין לא יהי' שום טשטוש ומחק ובביאורו האריך שם וכ' הטעם שאם אנו מושכין הלמ"ד או הו, למעלה או למטה משום דבעינו מעורה אפשר לפעמים שיכוא האות שם על הטשטוש או על המחק שהוא ונהי דאיכ"ל דבדיעבד אינו פוסל אבל מ"מ לכתחילה אסור יעוי"ש.

ואחתום בברכה המשולשת דברי ידידו הדוש"ת ה"ק משה שיק מברעזאווע. שנית להנ"ל.

בְּעֵינֵי הַגָּלִיל
תְּשׁוּבָה צ"ז בעזרה"י חוסט עש"ק פ' נְשֵׂא תרל"ו לפ"ק. הַחַיִּים
וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְהֵרֵב הַמְּאֹוה"ג הַמְּנֹפֶלֶג מוה' מְאִיר נ"י הַאֲבָק"ק בִּילְקַע וְהַגָּלִיל יע"א
גַּם מִכְּתָבוֹ הַשְּׁנִי קִבְּלָתִי וְאִם אֲמַנְם שְׂאִין מְדַרְכֵי לְהַשִּׁיב שְׁנִית עַל דְּבָרֵי כִּי אֵין אֲנִי אוֹמֵר
קִבְּלוּ דַעְתִּי וְהַבּוֹחֵר יִבְחַר וְגַם אֵין לִי פְּנָאֵי שְׂאֵנִי מוֹטְרָד בְּכַמָּה עֵינֵינִים.

אֲפִי"ה כִּינֵן שְׁהִיא מְלֵתָא דְאִסּוּרָא אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב שְׁנִית בְּקִצִּירַת אֲנֹמֵר. הִנֵּה כְּבָר כְּתַבְתִּי
דַּא"א לֹמֵר בְּגִט שְׁנַמְצָא לְאַחַר הַנְּתִיבָה בְּשַׁעָה שְׁנוֹהֲגִין לְקַרְוֵא אֶת הַגִּט שְׁנִית אִם נִמְצָא
בּוֹ אִז טְשִׁטּוּשׁ בְּאֲנֹפֶן שְׁכָפִי שְׁהוּא עֵתָה הוּא וְנֹדָאֵי פְּסוּל.

לְסַמְנֵהּ וְלֹמֵר כִּינֵן נִמְצָא וְכֵאֵן הִי לֹמֵר שְׁאַחַר הַנְּתִיבָה נְתַטְשִׁטּוּשׁ. וּמְדַבְּרֵי הַנְּמוּק"י פ'
הָאִשָּׁה שְׁלוֹם שְׁהִיא מְעַלְתוֹ נִי יֵשׁ רֵאִי לְהִיפּוּף מְדַבְּרֵי מְעַלְתוֹ נִי שְׁהִרֵי כְּתַב דַּא"ע"ג
לְעֵינֵי מוּמִין לֹא סְמַכִּינֵן עַל כִּינֵן נִמְצָא וְלֹא קִי"ל כְּרַבָּא לְהוֹצִיא מְמוֹן מִן הַבְּעַל אֲפִי"ה
בְּעֵינֵינָא הַקִּילּוֹ וְא"כ וְכִי ס"ד דְּבַמְמוֹן הִתְמִירוּ יוֹתֵר מְבַא"א ח"ו.

וְע"כ דְּכִנּוּנְתוֹ בַּמ"ש דְּמִשּׁוּם עֵיגוּנָא הַקִּילּוֹ לְמֵאֵי דְאֲמַרִי בְּהָאִשָּׁה רַבָּא דְחִזְקָה דְאִשָּׁה
דִּינִיקָא וּמְנַסְבָּא וְכ' הַתּוֹס' בְּכַתְּנֵיבּוֹת דָּף כ"ב דְּהִיכָא דְשִׁינֵי דִּינִיקָא וּמְנַסְבָּא אֲנִידָא לְהַ חִזְקָת
א"א וְלִכְךָ שְׁפִיר כ' הַנְּמוּק"י דְּהִיכָא דְלִיכָא חִזְקָת א"א אִיכ"ל דְּסַמְכִי עַל סְבֵרַת כ"ג
וְכ"ה: אָבֵל בְּנִידוֹן דִּידִי דְאִיכָא חִזְקָת א"א אִיךָ יַעֲלָה עַל הַדַּעַת לֹמֵר לְהַנְּמוּק"י דַּס"ל
דְּלֹא קִי"ל כְּרַבָּא פְּאֲשֵׁר הוּא בְּאַמַּת דַּעַת רַמ"א בַּאֲהַע"ז סִי קִי"ב שְׁם דְּלֹא סְמַכִי עַל כ"ג
וְכ"ה לְהוֹצִיא מְמוֹן וְאִיךָ ס"ד לְהַתִּיר א"א שְׁהִיא בְּחִזְקָת אִסּוּר א"א עַל סְבֵרָא דַּכ"ג
וְכ"ה.

וּמ"ש מְעַלְתוֹ מִשּׁוּם דִּישׁ מְקוּם לְתַלּוֹת דַּע"י דְּחִיּוֹת הַגִּט כְּשִׁנְתָנוּ תַּחַת הַסְּרָבֵל שְׁלָה
נַעֲשׂוּ הַטְּשִׁטּוּשִׁים יֵאֵמֵר נָא הִיכֵן מְצִינוּ דַּעַל רְגֵלִים לְדַבֵּר מִתִּירִין אִסּוּר חִזְקָת א"א:
וְדוֹנָקָא הִיכָא דִּישׁ חִזְקָת הִיתֵר כְּגוֹן נְשִׁחֻטָּה הַתְּרָה וּבְהִמָּה בְּחִזְקָת שְׂאִינָה טְרִיפָה עוֹמְדַת
מ"מ כִּינֵן שְׁנַמְצָא עֵתָה בְּהַ רִיעוּתָא וְאִתְרַע חִזְקָתָה הָאֲרִיכוּ הַפֵּר"ח בִּי"ד סִי כ"ט
וְהַפֵּמ"ג שְׁם בְּפִתִּיחָה לְטְרִיפּוֹת דְּהִיכָא דִּישׁ רִיעוּתָא לֹא סְמַכִּינֵן לְכָל הַפְּחוֹת מְדַרְבְּנֵן וְע"ז
הָאֲרִיךְ הַשְּׁ"ף בִּי"ד סִי כ' דְּהִיכָא דִּישׁ מְקוּם לְתַלּוֹת שְׁפִיר סְמַכִּינֵן עַל חִזְקָת כְּשֵׁרוֹת אָבֵל
בְּמְקוּם שְׁיֵשׁ חִזְקָת אִסּוּר כְּגוֹן בְּנַמְצָאֵת הַסִּפִּין פְּגוּמָה אֲפִילוּ נִגַּע בַּמְּפָרְקַת וְיֵשׁ מְקוּם
לְתַלּוֹת אֲפִי"ה קִי"ל כַּר"ה דְּהִי ב' לְרִיעוּתָא וְהוּ אִז וְנֹדָאֵי נְבִילָה אוֹ סַפְק נְבִילָה וְכִמוּ
שְׁפִילְפֵל הַשְּׁ"ף וְהַפֵּמ"ג רִישׁ סִי י"ח וּמִטַּעַם שְׁכ' הַמְקוּ"ח שְׁכַתְבִּתִּי בְּאַגְרַת הַרְאִשׁוֹן דְּאִם
יֵשׁ רִיעוּתָא אֲפִילוּ מְמַקּוֹם לְמְקוּם לֹא מְכַשְׂרִינֵן דְּכַשְׁם דְּמְמַקּוֹם לְמְקוּם אוֹ מְרִשׁוֹת לְרִשׁוֹת
לֹא מְחִזְקִינֵן רִיעוּתָא ה"ג לֹא מְחִזְקִינֵן חִזְקָה דְּמַעֲיָקְרָא דְּבִאוֹתוֹ מְקוּם לֹא הִי מְעוֹלָם חִזְקָת
הִיתֵר דְּמַעֲיָקְרָא וְכִינֵן דְּלִיכָא חִזְקָת הִיתֵר אֵין לְנוּ סְמִיכָה אֲלֵא עַל הַסְּבֵרָא דְּכֵאֵן נִמְצָא
וְסְבֵרָא זֹ לֹא עֲדִיף מְחִזְקָה וְלִי"א לֹא מְקַרִי כָּלֵל חִזְקָה וְאֲפִילוּ אִי מְקַרִי חִזְקָה כְּבָר כְּתַבְתִּי
בְּשֵׁם הָאֲחֵרוּנִים דְּהִיכָא דְאִיכָא רִיעוּתָא לֹא סְמַכִי אֲחִזְקָה וְה"ג בְּגִט הַהוּא כִּינֵן דְּחִזְקָת
הִיתֵר לְאִשָּׁה לִיכָא וְרַק לְסַמְנֵהּ עַל כ"ג וְכִינֵן דְּאִיכָא רִיעוּתָא לְפְנִינֵנוּ לֹא סְמַכִי כְּדַלְעִיל:
וְדוֹנָקָא גְּבִי מוּמִין לְמֵאֵן דְּפּוֹסֵק כְּרַבָּא אֲמַרִי הִיכָא דְּנַמְצָאוּ בְּרִשׁוֹת הַבְּעַל מוֹצִיאִין
הַכְּתוּבָה מִשּׁוּם דַּאִית לְהַ חִזְקָת שְׁלִימָה וְגַם הַסְּבֵרָא דְּכֵאֵן נִמְצָא וְלִכְךָ בְּנוֹדָאֵי בַּנ"ד צְרִיכָה
גִּט מְחַדָּשׁ.

ובלא"ה לפי מ"ש תוס' בקולין דף נ"א ד"ה המוציא כו' דדונקא אם נעשה הקננו בנדאי וע"י הריעותא אנו רוצין לבטל הקננו לא מתזיקנו ריעותא מרשות לרשות ולפי תי' הנה בנידון זה נהי דהגתנה הי' בנדאי אבל אם גט שהוא מטושטש באופן שהוא פסול לא נעשה המעשה בנדאי והספק על המעשה עצמו וא"כ אין זה דמיון לסוגיא דאין מתזיקין ריעותא מרשות לרשות שפא הריעותא ממקום אחר אפילו אם נעשה המעשה בנדאי ואפילו יש לו חזקה דמעיקרא כפר פתבנו דיש בזה ב' דיעות וא"כ בנ"ד בנדאי צריכה גט מקדש: ומ"ש מעלתו לפקפק על מ"ש על הדיו ולפי דעת הג"פ אין לכתוב בדיו בזה וכ' מעלתו דהתם מירי בדיו שקופצת לאחר איזה ימים.

תמהני וכי יש חילוק בין אם הדיו קופץ לגמרי או שמתדבקין האותיות זה לזה דכיון דבעי שתתקיים הפתיכה לא מקרי אלא א"כ אין בה דביקת וחיבורי אותיות וטשטוש וא"כ כיון דיש בה גוממ"א הרבה אשר ע"ז מתדבקים האותיות והתיבות א"כ אין מתקיים על ידה הפתיכה ואין לכתוב בה לדעת הג"פ.

ומ"ש דגניבה מקרי חסר נאמאי תימה וכי לא ראה הסוגיא דריש פ"ק דנדה דחסר נאמאי לא הוי אלא דבר שדונקא אין רגיל שייבוא בפעם אחת ע"כ איתרע חזקתו לפרש"י שם כו' נאחיתום בכרחה המשולשת ידידו הדו"ש ה"ק משה שיק מברעזאנוע.

תשובה צ"ח שיל"ת חוס"ט יום עש"ק כ"א מרחשון תרל"ג לפ"ק. החיים והשלום וכ"ט להרב המאוה"ג המןפלג כש"ת מו"ה שלום אןלמאן נ"י אבדק"ק וואציען יע"א.

מכתבו קבלתי וכו' נשאלתי לחוות דעתי בענין פתיבת שם עירו שעד עתה מנע מעלתו נ"י עצמו מלסדר שם גיטין לפי דמספקא לי' פתיבת שם עירו שנקראת בארבע שמות ונאץ ונאצן וואיטען ווייצען וקודם בואו שמה ניתן שם מרבנים שהיו לפניו ב' גיטין בשם ווייצען דמתקרי ונאץ משום דהועד לפנייהם דהאשפנזים הראשוני' קראו לה בשם ווייצען ולכך כתבו ווייצען דמתקרי וואץ ויש להסתפק דאולי ראו לקרות וואיטען דמתקרי ונאץ שכן קוראין כל השרים וכל האשפנזים והרבה מהיהודים בשם וואיטען"ן או דלמא ראוי לכתוב וואצע דמתקרי וואץ דשם וואצן מןזכר בס' שמות לשם העיר ומפח זה מנע עצמו ועתה אירע שיש חשש עיגון אם לא יסדר שם גט ולזאת נפשו בשאלתו לחוות דעתי בזה.

ומעלתו נ"י האריך וגם ראיתי מ"ש הגאון מו"ה אהרן דוד דייטש האבדק"ק יארמוטה יע"א: והנה לפי הנראה העיר נתיסדה מאנשי הגר ומהם נקרא העיר בשם וואץ וכך נקראת בלשון אונגארי"ן ובלשון השרים והדנאר.

והנה מהרש"ל כ' ביש"ש בפ' השולח דאזלינן בתר שם שנתניסדה העיר ונקבע בספר הערוך זה שם העיקר. ונראה דהיינו פעין מה שפסק מהרש"ל והאריך הב"ש בשמות נשים אות ב' דאזלינן בתר שם העריסה יעו"י"ש כמה חילוקים.

ובס' גט מקושר הקשה ע"ז דבפרק השולח גבי רובא מרים ופורתא שרה לא מחלקין כלל אם הוא שם העריסה. ולפי ענ"ד הא דיש לשם העריסה מעלה היינו היכא דלא נשתנה לגמרי אלא נתכנה ונשתנה מעט כגון משרה לשארקא או שעריל וכיוצא אבל

אם נשתנה לגמרי ממרים לשנה מאי יועיל שם עריסה הרי אמרי' בסי' קכ"ט סעי' י"ח
ובב"ש ס"ק ל"ג דאם נשתנה כו' דשם השני עיקר: ובאמת בס' גט פשוט שם בס"ק צ"ב
כ' דדווקא אם נשתנה מחמת סיבה חזקה כגון מחמת מרדון דהוי כעין מחמת חולי.

השם השני אז הוא עיקר. אבל שינוי בלא סבה חזקה הראשון והשני שווין ואזלינו בטר
רובא וכן מסתבר וזה בשם האדם.

ובתשובת פמ"א ח"א סי' י"ט הביא בשם הגאון מו"ה גבריאל דצ"ל דשם יהודים עיקר
הואיל והוא שם אחרון ולדברי הג"פ אינו שייך זה. ומיהו אפילו אי נימא פדעת הב"ש
הנ"ל נראה דהיינו בשינוי גמור דוגמא משנה למרים אבל אם רק נשתנה במקצת הברת
ולדוגמא ענין פראסטיץ לפראסטיץ וכיוצא איכ"ל דהוי בשם העריסה דשם הראשון
עיקר ואין ראוי לזה מנחל אשכול שכ' שם.

וא"כ בנידון שלנו ששם מקום וואץ לפי הנראה הוא הראשון שפיר איכ"ל דהוא עיקר
שמה דאינו הם רק שינויים מועטים ובפ"ת באהע"ז סי' קכ"ח ס"ק י"ג הביא גם כן
בשם תשובה אחת ששם הראשון עיקר ואין התשובה שהוא בידי: אמנם כל זה נגד שם
הגויים אבל נגד שם של ישראל הלכה פסוקה ברמ"א באהע"ז סי' קכ"ח כמהרי"ק ותה"ד
דשם של ישראל עיקר וא"כ נראה בנידון שלנו השם וואצן המורגל מאז בלשון בני
ישראל הוא עיקר מצד ג' טעמים א' משום דשם ישראל כבר כתב המהרי"ק ובתשובת
פמ"א סי' י"ט דאזלינו בטר שם ישראל משום דגט מידי דשייכא רק לישראל ופרסום
והבירור שייך רק לישראל ומורגל בפי הישראלים לקרוא שם העיר בשם וואצין.

(ומ"ש מעלתו דוואצין ע"כ מלשון הגר דאל"כ למה לי הא' דפתח לא בעי' אלה אין זה
כ"ל דהרבה שמות ישראלים שכותבין לצורך פת"ח א' ובנחלת שבועה בנוסח הגט אות
י"ד כ' דקמץ בעי' לעולם א' אבל לפתח דווקא היכא דליכא למטעי כותבין להרחבת
הלשון א' יע"ש) ומרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל כ' בתשובותיו סי' י"א דנראה לו דבכוננה
שינוי הקדמונים לקרוא הדברים בשינוי מעט משום גזירת י"ח דבר.

ונראה שזהו הי' ספק ופלפול המהרי"ק סי' ק"ו אם יש להזכיר שם העיר בלשונות הגויים
ומרן זצ"ל שם בס' קי"ח עמד בזה דמאי ס"ד של המהרי"ק ולי נראה דס"ד דידני' משום
הטעם שכ' מרן זצ"ל בס' י"א הנ"ל וא"כ גם כאן השם וואצן עיקר.

ונהי דגם מקצת היהודים קורין אותה בשם הגויים הרי גם בכה"ג שם. שם העברי עיקר
ומרן זצ"ל בס' כ"ד וכן הג"פ שם ובס' קכ"ט סעי' י"ז מוקי הא דרמ"א דשם העברי
הוא העיקר היינו בכה"ג דגם הישראלים קורין אותו בשם הגוי' ואפי"ה שם העברי עיקר
ושם וואצן עיקר: (ב) עוד מטעם שני שם זה עיקר דהרי בספר שמות הביא שם העיר
בשם וואצן וכבר כ' מרן הגאון זצ"ל בתשו' סי' כ"ה דכל שם שנתפרסם ע"י שגדפסו
בספרים שכן ראוי לכתוב שנקרא חנוכה הנקרא וניקר לכל.

ושאין לשנות ממה שהחליט בספר וכ"כ בהרבה תשובות וסמך על זה וא"כ ה"נ
בוואצין"ן. ג) טעם שלישי לפי מ"ש למעלה דלפי הנראה דשם וואצן הי' שם מקורן ושורש
לעיר ושם העברי הוא שנה לו בנקודותיו ואין בו רק תוספת מעט ושם הראשון הוא
בקרבו ורק שמוסיפין ו' ליפות ולהרחיב נראה לפי ענ"ד דזה ראוי לעשותו עיקר: ובאמת

בלשון התה"ד בפסקיו סי' קמ"ב ועוד שם כ' דאזלינין בתר צחות לשון הלעז יעו"ש דקשה קצת.

ועכ"פ אגן קי"ל וגרידן בתר הרמ"א ושהכריע דלעולם אזלינין בתר שם העברי וכ"כ בס' דברי חיים להגאון מסאנץ בשער שינוי המקומות אות ח' דלא קי"ל בזה בפסקי מהרא"י אלא פהרמ"א: וא"כ פנין דלפענ"ד צריף לכתוב וואצן אינו צריף לכתוב דמקרי וואץ דקבר כ' והכריע הרמ"א שם דאם שינה השמות קרובים זה לזה ושם הישראל קיצור משם הגוים פגון שהישראלים קורין אותה רעדי"ש והגוים קורין הרעדי"ש א"צ לכתוב רק רעדי"ש שם הישראלי וכ"ש אם בשם ישראל מוסיף אות ונבלע בשם זה שם גוים מכ"ש דא"צ לכתוב וכ"כ שם בפ"ת ובספר דברי חיים שם והרבה טירחא טרחו הפוסקים להבין למה פותבין בפוזין פוזנא וכיוצא ואם נמצא פו בקיצור השם באריכות השם לא שמענו דשמו בקרבן וא"כ נראה לי פשוט דא"צ לכתוב דמתקרי וואץ: ועתה נבוא לשם הג' וואיטצען.

הנה השם הזה פנין דבתנועות והברתו הוא משונה משם וואץ או וואצן נראה דהוי שם אחר דבכל קיצור השם או אריכות השם כ' בספר שמות דאזלינין בתר הנקודות עיי"ש ומכ"ש פאן דאיפא נמי הברת הט' דחשבו הנוב"י בתשובה סי' פ"ז בשינוי שם וא"כ נראה דשם וואיטצען ראוי לכתוב וצריף לכתוב בט' ואפילו לדעת הבית מאיר והתו"ג שם דפקקו על הנוב"י דכ' בסי' פ"ז דהוי שינוי השם נראה דאינו מוכרח וכיוצא בזה מצינו בשם אנשיל שהקשה הטיב גיטין שם באות א' דאם נקרא וחזתם בט' למה לא יכתוב אנטשיל והניח בצ"ע.

ומרן הגאון בחת"ס חאהע"ז סי' כ"ד האריף בזה ורצה לומר פנין דאמרין פו רק מפת פבדות הלשון הוי פקיצור השם ושוב דחה פנין דחזתם עצמו פו ודווקא חתם מקיל משום דתלינין דחזתם בטעות דשם אנשיל ראוי להיות בלא ט'.

אבל בשם עיר שנקרא ונחזתם בט' נראה דהוי שינוי וא"כ צריף לכתוב בט': והברת פתח חריף נהי דבלשונם פותבין ע' או בלשון א"י אבל בלשוננו פותבין פתח חריף בשני יודין וביאר בט"ג אות ס' בשמות אנשים ס"ק ה' דפתח לדידן אינו צריף א' וממילא נקרא בפתח והי' סגי בחד יו"ד אלא דלא למטעי לקרוא בחירק לכו צריף ב' יודי"ן ובספר דברי חיים בשער התנועות ביאר ג"כ זה היטיב ואם יכתוב ונאי יש לטעות בקריאתה ולכל הפחות אינו מוכח מתוכה קריאתה ולכו נראה דיש לכתוב ווייטצע"ן ונראה דאם פותב ווייטצע"ן שוב א"צ לכתוב שם הרביעי ווייטצען ואפשר דהוי רק קיצור השם ולמה נאמר דנקרא בב' שמות וזה פונת התו"ג שכ' דט' נבלע.

ובלא"ה פנין דדמאי במקצת אין צריכין לכתוב יותר כמ"ש הנוב"י מהדו"ת סי' קי"ז וקי"ח בשם פרא"ג דנקרא שם פרה"י וא"כ לפי מאי שביארתי נראה לפי ענ"ד לכתוב שם העיר וואצין דמתקרי ווייטצען דוואצן הוא ונזכר בסדרי גיטין ובכללו שם הגר כמו רעדי"ש הרפעדי"ש ושוב על שם האשפנזים יכתוב דמתקרי ווייטצע"ן פו נראה לפי ענ"ד: ומה שרצה מעלתו נ"י לקבוע שם ווייטצען בהכרזה אינו מועיל לנידון שלנו חדא דגוף ההכרזה שהמציא הנוב"י פקפק הוא עצמו ע"ז דמה יעשה בגט ע"י שליח ועוד פקפוקים ומרן זצ"ל בחת"ס סי' ל"ג פקפק עליו וכ' דרק לרונחא דמילתא נ"י יעו"ש

ובלא"ה לא הבנתי דאפילו אם משנין שם פּכּר הבאתי למעלה דעת המהרי"ק ושאר דיעות דאם לא נשתנה מחמת חולי או סבה גדולה נשארו שם הראשון עיקר ועוד דשם ישראל לפי מ"ש למעלה אין לעקור.

ואם יכתבו וואצ"ן. דמתקרי ווייטצע"ן נראה דיוצאין לכתחילה לכ"ע ויעניין בתשו' מרדכי ס"פ המגרש אות תמ"ז תשובת הריצב"א בשם באורי"ש או באורי"ש עיי"ש: ואין בזה משום מוציא לעז על גיטין הראשונים דהרי הם עשו מה שעשו רק על צורך שעה ושעת הדחק ולא קבעו שם העיר דבדיעבד כ' בתשובת אנשי שם סי' ר' והובא גם בפ"ת סי' קכ"ח ס"ק י"ג דאפי' אם כ' שם הטפל בשם העיר בדיעבד פשר אבל לקבוע שם לכתחילה נראה לפי ענ"ד דצריך לכתוב פדלעיל זהו דעתי וכיון ששמעלתו נ"י כ' ששלח שאלה זאת עוד לרבנים מובהקים פאשר יסכימו פן יעשה ובקשתי שימחול להודיעני ההסכמה ואחתום בברכה המשולשת ויהי' ד' עמו ויברכהו דברי ידידו הדו"ש ה"ק משה שיק מברעזאווע.

תשובה צ"ט בעזה"י חוסט עש"ק פ' בלק תרל"ה לפ"ק. החיים והשלום וכ"ט לאהובי חתני הרב המאוה"ג המנפולג כש"ת מוהר"ר יעקב פראגיר נ"י האבדק"ק אדא יע"א.

מכתבך קבלתי וע"ד אשר שאלת ממני שרצונך לקבוע בעירך שיסדרו שם גיטין וכתבתי פמה אמתלאות וטעמים מה שמכריחה לזה וגם שאלת וחקרת כמ"ש הגאון מרן ז"ל בחת"ס באהע"ז ח"ב סי' ל"ו הטעם למה לא נתנו שם עד עתה גיטין ושמעת מאת הרב המאוה"ג שהי' שם מכבר שיש חשש מצד שבזמן העבר הי' שם העיר והיא אסטראווא וגם יש ספק דנהי דהעיר ההיא נקרא אצל השורים והגוים הדרים שם אדא אלא שבע"פ קורין אותה בחטיפה אדע פאלו הי' נכתב ע' בסופו ושם הראשון פכּר נשתמע ואין שום אדם קורא בשם ההוא ורק לפעמים נמצא על איזה בהמה המאריך של אוסטרווא ולזאת אתה מסופק אם לכתוב שם אוסטרווא או לא גם אם יש לכתוב אדא דמתקרי אדע או בהיפוך (ובאמת אפילו אם נימא דנקרא אדע לא ידענו עדיין אם לכתוב ע' בסוף או יו"ד לבסוף דהע' מורה על סגו"ל שצאמר בדיוק יותר או בי' בסוף דלפעמים מורה על ציירי עיין בסדר שמות נשים ב"ש באות פ'): והנה בונדאי פכּר כ' החת"ס דאי אפשר לעמוד בתקנות הנוב"י שלא ליתן גט בשום פעם במקום שלא נתנו מכבר וגם פה עירינו לא נתנו גט אלא בפפר הסמוך עד שתיקן הגאון המנוח מו"ה מנחם א"ש זצלה"ה שהי' מקדם אבדק"ק נ"י והאמת בכל מקום שרוצין לחדש לסדר שם גט צריך מתינות גדולה ועיון וחקירה רבה לחקור אחר שורש פל השמות והנהרות אם הם בתוך שבעים אמה ושייריים או רחוקים יותר דאז בעי' סיפוקי העיר מהם וגם אם יש לנהרות שמות משתנים פי נהר אחד לפעמים נשתנה שמו בעיר זו מבעיר אחרת וגם אם שם הנהר היא בלשון נקיבה או בלשון זכר דנהי דהנוב"י כ' דבנהר לעולם פותבין דמתקרי דנהר לשון זכר פכּר הסכים מרן הגאון זצ"ל ובטיב גיטין בשם נהרות הסכים עמו דאם שם הנהר היא בלשון נקיבה כמו די דונאי פותבין דמתקריא ובפ"ת סי' קכ"ח כ' פלל ע"ז דאם הוסיף בשווא וחסוף שהוא לשון זכר ולפי ענ"ד אין הפלל הזה אמתית שגם בשמות שסופם בשווא וחסוף נקראים בשם נקיבה והפלל דצ"ע וחקירה רבה על כל הענינים הנצרכים לזה.

(ולפי הנראה מסדר הגט אות קי"א כ' ג"כ הגנוסחא כמ"ש הנוב"י דמתקרי וילפי הנראה מדברי מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל המובא בטי"ג בשמות הנהרות לפי מ"ש שם באות ל' נראה ג"כ דדמתקרי פשר לעולם וקאי על הנהר שהיא לשון זכר אלא שאם שם הפרטי של הנהר הוא בלשון פגון טינא דמתקרי דונאי שפיר יוכל לכתוב דמתקריא דקאי על שם הפרטי שהוא בלשון נקיבה פנ"ל): ובגוף הדין נראה דלענין שם האיש והאשה קיי"ל באהע"ז בסי' קכ"ט דהשם שעולין בו לתורה או השם שחותרם עצמו הוא יותר עיקר מהשם שקורין בני אדם אותו והג"פ פלפל שם אם שם החתימה יותר עיקר מן שם שעולה בו לתורה או שניהם שוין ונ"ל דהה"ד בשם העיר פיון דהיהודים בשטרות ובכתובות כותבין שם אדא בשני אלפי"ן הוא העיקר דהיא שם היהודים וגם של נכרים וגם שבע"פ קורין אותו בלשון דמשתמע אדע בסגול הרי נראה מדלעיל דשם הפתובה הוא העיקר מדדייקינין בה טפי והשם שקורין בע"פ אין אדם מקפיד עליו וקורין אותו רק בתפיפה ובקיצור.

ובלא"ה נראה דאפילו שם שקורין בע"פ אינו מקריח שהיא נקראת בע' ואפילו שם של רב אדא הנזכר בגמרא נקרא בפי כל פאלו נכתב בע' בסוף שאין מרגישין הפתח פחת הא' בדיוק וגם הסגול אין מרגישין בדיוק והוי לישנא המשתמע בב' אנפין או בפתח שאינה נמשכת או בע' שאינה נדחקת: ורא' ברורה נראה לי בזה מדברי מהר"מ בסדר הגט אות ק"ט שכ' דלקח כותבין בפונא בפונא דמתקרי פונא ואע"ג דכל ישראל קורין אותו בשם פונא מ"מ פיון דבשטרות כותבין פונא ועיי"ש בבבב"ב המים שהביא בשם הלבוש דאם לא כתב פונא אין לפסול משום דהוי רק פקיצור השם ומהר"מ השיג באם לא ניתן עדיין ועכ"פ מבואר מדבריו כי היכא דבשטרות כותבין ע"ד אחר מעט ממה שקורין אותו בע"פ והשמות קרובין זה לזה אלא שינוי מעט אין צריך לכתוב אלא השם שכותבין בשטרות ובכתובות וא"כ ה"נ: וזה נראה טעמו של מרן הגאון זצ"ל בחת"ס חאהע"ז סי' ל"ג בשם פאלאט"ע בע' דהוא לשון גלעג ואע"ג דנוב"י מהדו"ת סי' קט"ו כ' שאין טעם זה מקריע מה שאין היהודים בקיאים בלשון ודמ"מ אין לנו אלא השם שקורין היהודי הוא העיקר לנו ואע"ג דהתה"ד בפסקים ובכתבים סי' קמ"ג כ' דאזלינין בטר צחות הלשון עיי"ש.

וצריך לחלק להנוב"י בין עובדא דתה"ד לעובדא דידן דיש שינוי אות משא"כ בעובדא דתה"ד. מיהו יותר נראה לי דעיקר טעמו של מרן הגאון זצ"ל הוא ג"כ פנ"ל דהלשון עצמו אינו מקריע אם בפתח או בסגול.

ועכ"פ נראה בנ"ד דג"כ א"צ לכתוב בגט רק שם שכותבין בשטרות וכתובות להוציא מפל החששות אפשר למיעבד כמ"ש מרן גפי שם פאלאטע להכריז שלשים יום ערב ובוקר. איך יהי עיקר השם מכאן ואילך פן נראה לפי ענ"ד: ועל הספק השני אם כותבין שם שנשתמע הנה כ' מהר"מ סי' ק"י דאין לכתוב שם שנשתמע ואע"ג דבד"מ כ' דאין צריכין לכתוב מ"מ סידר הוא דאין לכתוב דנראה קצת פשינוי השם.

מיהו בדיעבד אם כתב גם שם שנשתמע הספים בבבב"ב המים דבדיעבד פשר. ומ"ש הנוב"י בסי' קי"ז בשם אויסטרלי"ץ והטיב גיטין בשם פראנקפורט דאע"ג דנשתמע כותבין אותו נראה ג"כ לי כמ"ש דהתם שאני פיון דכבר סידרו שם גיטין בשם ההוא.

אָבֵל בְּמָקוֹם שֶׁכָּבֵר נִשְׁתַּקַּע וְרוֹצֵין לְהִתְחִיל לְסַדֵּר גִּיטִין שֶׁם נִרְאָה כִּמ"ש הַסֵּדֵר מֵהֵר"מ וּבִכְרֵט אִם מְכַרְיִזִין כִּמ"ש לְמַעַלָּה פִּנ"ל: וְהִנֵּה בְּשֵׁם הַנֶּהָר כָּבֵר פְּתִיבִי לְעִיל עַל עֵיקָר שְׁמָה וְגַם לִידַע אִם הִיא בְּתוֹךְ עֵיבוּרָה וְאִם לְאוֹ צְרִיף שִׁיִּסְפִיקוּ רֹב יְסִיפּוּקֵי הָעִיר וּכְמ"ש הַפֶּל בְּסֵדֵר מֵהֵר"מ ס' קי"א אֶלָּא עַל הָא דְכוּתְבִין מִי מְעִינֹת יֵשׁ לִי סֶפֶק בְּגוֹף הַדִּין דְּהִנֵּה כִּפ"ת בְּס' קכ"ח ס"ק ל"א הִבִּיא בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מֵהֵר"מ מְפָרִיֶסֶק דָּאִם קוֹבְעִין מְחַדָּשׁ מְקוֹם לְסֵדֵר בּוֹ גִיטִין יֵשׁ לְקַבּוֹעַ לְכַתּוֹב בְּמָקוֹם וְעַל מִי מְעִינֹת לְכַתּוֹב וְעַל מִי בְּאֲרוֹת עֵי"ש טַעְמוֹ וְנִימוּקוֹ וְגַם הַנוֹב"י פֶּקֶפֶק עַל גּוֹף הַדִּין מַה שְׂכוּתְבִין מְעִינֹת עַל בְּאֲרוֹת שְׁלָנוּ וְכִמוֹ שֶׁהִבִּיא שֶׁם כִּפ"ת: וְאֲנִכִי אֲמַרְתִּי דִּישׁ רֵא"י דְּגַם הַבְּאֲרוֹת נִקְרְאִים מְעִינֹת דְּהָרִי כִּפ"ת חֵי שְׂרָה פְּתִיב וְתַרְץ עוֹד אֶל הַבְּאֵר וְכֵן גַּבִּי הֵגֵר פְּתִיב גְּבַה אֶל עֵין הַמַּיִם וְקִרְאָה אוֹתוֹ בְּאֵר לְחֵי רוֹאֵי נִרְאָה דְּבֵאֵר וּמַעֲיָן אֶחָד הוּא.

אֶלָּא שְׁמֵהֵר"ק בְּשׁוֹרֵשׁ נ"ו כ' דְּנֵהִי דְּחָדָא נִינְהוּ מ"מ בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם הֵם חֲלוּקִים וּמְטַעֵם זֶה כ' הִפ"ת שֶׁם דְּכִינּוֹן דְּהַשְׁיִינוּי הוּא רַק בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בְּדִיעֵבֵד פֶּשֶׁר אֶלָּא דְקָשָׁה לִי עִפ"י מ"ש בְּסֶפֶר הַתּוֹרָה וְהַמְצָנָה (עַל סֶפֶר תּוֹרַת פְּהִינִים מֵהַגָּאוֹן מו"ה מֵאִיר לִיבוֹשׁ מִלִּב"ם בִּפ' שְׁמִינִי) עַל קִרְאָה אֶף מַעֲיָן וְבוֹר מְקוּהָ מַיִם שֶׁם בְּאֲרוֹת קמ"ד כ' דְּעֵין הַמַּיִם וּמַעֲיָן תְּרַתִּי נִינְהוּ דְּעֵין מְקָרִי אִם הַמַּיִם הוּא בְּעוֹנָמָק אֶבֶל מַעֲיָן נִקְרָא דְּוּנָקָא אִם נִתְפָּשֵׁט בַּחוּץ עֵי"ש בְּיַתֵּר בְּיֵאוּר: וְכֵן נִרְאָה לִי מִס' בְּרִיכַת הַמַּיִם שֶׁבִּיֵאוּר כֵּן וְא"כ מֵה"ת יֵשׁ חֲזִילוּק בֵּין בְּאֵר לְמַעֲיָן וְא"כ עֲמֻדָה הַקְּוֹשִׁיאָ אִיף אֲנוּ כּוֹתְבִין עַל בְּאֲרוֹת לְשׁוֹן מִי מְעִינֹת.

וּבְאַמַּת מְלִשׁוֹן הַג"פ סוֹס"י קכ"ח לֹא נִרְאָה לִי דְּסוֹבֵר פְּחִילוּק הַנְּ"ל וְעַכ"פ קָשָׁה לְמַה הַכְּנִיסוּ א"ע לְדוּחַק וְלְכַתּוֹב תַּחַת בְּאֲרוֹת מְעִינֹת. וְעוֹד קָשָׁה לִי (וְכֵן מְצֵאתִי שֶׁם כִּפ"ת) לְפִי מַה שֶׁבִּיֵאוּר הַפּוֹסְקִים בִּינ"ד ס' ר"א וּבִיַתֵּר בִּיֵאוּר רֵאִיתִי בְּסֶפֶר גִּידוּלֵי טְהָרָה תְּשׁוּבָה ב' דְּהַרְבֵּה פְּעָמִים מִי בְּאֲרוֹת הֵם מִי תְּמַצִּית הַבְּאִים לְתוֹכָם מִן הַנְּהָרוֹת הַסְּמוּכִים וְא"כ אִיף כּוֹתְבִין מְעִינֹת: וְלִזְהָ נִרְאָה לְפִי עַנ"ד דְּקוֹשִׁיאָ חָדָא מֵתוֹרַצַּת בְּחִבְרָתָהּ וְלְפִי הַנִּרְאָה לִי אַע"ג דְּשְׂכִיחָא מִי בְּאֲרוֹת מְמִי תְּמַצִּית מ"מ הָרוֹב מֵהֵם הֵם מְעִינֹת וְנֵהִי דְּהַפֶּל תְּלִיא בְּמָקוֹם שֶׁהֵם אִם הֵם סְמוּכִים לְנֶהָר וְאִם הָאֲדָמָה רְפוּיָ וְהַרְבֵּה פְּלִלִים נֶאֱמָרוּ בְּס' גִּידוּלֵי טְהָרָה הַנְּ"ל ע"ז מ"מ לְפִי הַנִּרְאָה דְּרוֹב הַפְּעָמִים בְּמָקוֹם שֶׁאֵינָם סְמוּכִים לְנֶהָר הֵם מִי מְעִינֹת וְלְכַאוּרָה הִי רֵא"י לִזְהָ מֵתוֹסְפָתָא פ"ח דְּפָרָה דִּס"ל לְרַבֵּן שֶׁם דְּחוּפֵר מַעֲיָן א"צ לְבָרֵר.

מִיָּהוּ הַגִּידוּלֵי טְהָרָה שֶׁם פְּתַב דְּרַבֵּן מִיָּרִי לְעַנְיָן אִם הֵם מְכַזְּבִין. וּבִלֵּא"ה הֵתֵם לְעַנְיָן לִיטְהָר אֶפְיָלוּ הָנִי רֹב אִיכ"ל סְמוּךְ מִיָּעוּטָא לְחִזְקָה וְעוֹד אֶפְשָׁר דְּחֻשְׁבִּי לִי פְּקַבּוּעַ וּכְפִלְגָא וּפְלִגָא וְזֶה נִרְאָה דְּלֹא נִקְרָא מַעֲיָן אֶלָּא בְּהַתְּגַלוּתוֹ ע"פ חוּץ דְּאִיף נִקְרָא לוֹ בְּשֵׁם פְּרֻטִין מַעֲיָן אוּלֵי מִי תְּמַצִּית הוּא וְלִכְךָ לֹא נִקְרָא שֶׁם בְּבִירוֹר שֶׁם מַעֲיָן אֶלָּא אִם נוֹבַע עַל שְׂטַח הָאֲרֵץ מְלִמְטָה שְׂאֵז בְּנוֹדָאֵי הוּא מַעֲיָן כְּמוֹ דְּנוֹבַע מְלִמְטָה וּכְמ"ש ג"כ בְּגִידוּלֵי טְהָרָה הַנְּ"ל: וְכַל זֶה אִם נִחְלִיט עַל בְּאֵר פְּרֻטִין לְקוֹרוֹתוֹ בְּשֵׁם מַעֲיָן בְּעִינֵין שְׁיַתְּגַלְהָ עַל פְּנֵי הָאֲרֵץ אֶבֶל מ"מ יְדַעִינוּ מַצַּד דְּרָף הָעוֹלָם שֶׁהַרְבֵּה הֵם מְעִינֹת וְנוֹבְעִים מִתְּחִתּוֹ וְלִכְךָ נִרְאָה דְּשִׁפִּיר כּוֹתְבִין מִי מְעִינֹת דְּהָרִי קי"ל בֵּאֵה ע"ז ס' קכ"א דְּאֲנוּ כּוֹתְבִין כָּל סִיפּוּקֵי הָעִיר וּבִינֵיהֶם הֵם ג"כ סִיפּוּקֵי מִי מְעִינֹת וְלִהְיֵי נִרְאָה שֶׁהִנְהִיגוּ שְׁלֵא לְכַתּוֹב מִי בְּאֲרוֹת שְׁהָרִי מְקַצַּת מִן הַבְּאֲרוֹת הֵם מִי תְּמַצִּית הַבְּאִים מִן הַנְּהָר וּכְבָר כְּתוּבוֹ דִּיְתַבָּא עַל נֶהָר.

ואיך יכפלו שוב על מי בארות והרמב"ן כ' ב'פ' תולדת שרועי גרר טענו לנו המים אע"ג
דהיא הי' באר טענו שהמים באו מן הנהר של גרר ולכך במי בארות אינו מבחרר שאינו
מן הנהר ואיך יכתבו שניהם ולכך הנהיגו לכתוב רק מי מעינות דנודאי הרבה מהם
מעינות ולכך אם כתבו שם הנהר ג"כ.

א"ש המנהג דלא לכתוב עוד מי בארות אבל אי ליפא נהר הי' ראוי לכתוב על מי בארות
ואפשר משום ל"פ לא חילקו (אבל בנודאי ראוי לכתוב בכה"ג מי בארות כמ"ש הנוב"י
וכו האריה בזה מרן הגאון בחת"ס בחלק ב' לאהע"ז סי' ל' ועיין עוד בתשובת אמרי אש
חאהע"ז סי' ע"א): וגם עפ"י הרוב יש נהר דהרי כ' הב"ש בשם הד"מ דבמקום שאין ב'
נהרות המנהג שאין מסדרין גט שם ונהי דלפי הנראה מדברי התשובות שאין קפידא בזה
ובפרט אם כותבין מלבד הנהר גם מי מעינות דהוי ב' סימנים אבל אי ליפא נהר פלל
מלבד שלפי הב"ש המנהג דאין מסדרין שם גט.

עכ"פ אם מסדרין ראוי לכתוב מי בארות כמ"ש הנוב"י ועכ"פ בנידון שלך אם תרצה
לקבוע במקומה לסדר שם גיטין צריך עיון וחקירה רבה בכל הענינים וגם. אם יספיקו
שני רבנים גדולים לסדר שם גט גם אני אצטרף עמהם ויהי' ד' עמך ויצילה מכל מכשול
ויברך אותה ואת ביתה דברי חמיה הדור"ש ה"ק משה שיק מברעזאון:
תשובה ק בעזה"י חוסט יום ו' עש"ק פ' תצא תרל"ו לפ"ק כשמוע קול שופר יחזק לחיים
טובים בספר הרב המאוה"ג המנפלא מו"ה פסח זינגער אבדק"ק קורכדארף יע"א.

מכתבו קבלתי ובו נשאלתי לחיות דעתי היות שמעלתו ני' רוצה למצוא תקנה לסדר
גיטין בעירו ומקדמת דנא לא היו מסדרים שם גיטין ומצד איזה טעמים הי' טוב ויש
לפני מעלתו נ"י למצוא דרך סלולה להיות רשאין לסדר גיטין בקהלתו ומעלתו נ"י
האריה בזה טובא ואני אבוא בקצירת אומר הנה כבר הביא מעלתו נ"י דברי מרן הגאון
בחת"ס בסי' ל"ד ועוד בשאר תשובות דרשאין לקבוע מקום הגם שעד עתה לא היו
מסדרין שם גט אלא שצריך להציע הדברים לפני רבנים מובהקים כדי שלא יבוא לידי
תקלה ויפורסם הדבר: וספיקא דמעלתו הוא רק בעירו איך לכתוב בשם עירו שיש לה
ד' שמות קירכדארף הוא שם שקורין בו היהודים ובשם לעז נקראת (גמחק) ונהגריים
קורין סעפעשוואראלי"א ונהמון עם הסלוואקין קורין אותה פאדרא"ז ואם נכתוב
פולם יש לחוש לפקפוק של הפמ"א ח"א סי' י"ט דכ' דאם נכתב ב' פעמים דמתקרי יש
לחוש דאצל אחד יש לו ב' שמות ולפי ענ"ד אין לחוש לזה דבאמת הי' תימה בעיני
מעולם על סדר הגט של מהר"מ ושאר סדרים שכתבו דאם יש לעיר שני שמות כותבין
שניהם ולא זכר שום אחד מהם האף הדין באם יש להעיר ג' או ד' שמות.

וראיתי ביש"ש בגיטין בפרק השולח בסי' ל"ב שבהביא מי שכ' דאם יש לעיר הרבה
שמות א"צ לכתוב אלא ב' שמות והשי"ש פליג עלי' וס"ל דאין חילוק בין אם יש לה ב'
שמות ובין אם יש לה יותר דלעולם כותבין פולם.

וכן מוכח מדברי הנוב"י מהדו"ת סי' קי"ז וקי"ח שפלפל בפרא"ג אמאי אין כותבין
השמות שיש לה עוד עיי"ש עכ"פ מבואר דלולא שיש איזה טעם צריך לכתוב פולן
וכמבואר בחת"ס סי' קי"ח וא"כ היכא דיש להעיר שמות הרבה ואין טעם וסבא שלא
לכתוב פלם בנודאי צריכין לכתוב פולם: ומה שחשש בפמ"א ה"ל דאם יכתבו דמתקרי

ב' פְּעָמִים יאמרו דאָצַל האָהָד נקרא בב' שמות הָהֵם זֶה אֵין חָשׁוּשׁ דמ"ש דאָם המְגַרֵשׁ יֵשׁ לוֹ ג' אוֹ ד' שְׁמוֹת דְּכוֹתָבִין וּדְמַתְקָרִי וְכַמְבֹאֲרָר בש"ע אהע"ז בסי' קכ"ט ובב"ש ס"ק ל"ד וה"ה נְמִי בְּשְׁמוֹת שֶׁל הָעִיר דְּצָרִיכִין לְכַתּוֹב כּוֹלָם אִם אֵין עֲנִינָם אָהָד וכמ"ש לְעַנְּנִין פרא"ג בנוב"י הַג"ל.

וְלְכַאוּרָה לְפִי מ"ש בְּמַהֲרֵי"ק שֶׁנֶּרְשׁ ק"ו דָּאֵין צָרִיךְ לְכַתּוֹב שֵׁם שֶׁל גּוֹיִם גַּם בְּשֵׁם הָעִיר וּא"כ בְּנ"ד וּלְכַהֲפ"ח שֵׁם הַלַּע"ז שְׁנֵינְקָרָא עַל שֵׁם אֲמוּנָתָם לֹא הִי מִן הַצְּנוּרָה לְכַתּוֹב. מִיְהוּ כָּבֵר כ' הַמַּהֲרֵי"ק שֵׁם וּבִיאָר מֶרֶן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת"ס זצ"ל בְּתִשְׁבּוּבָה סִי' קי"ח דָּאֵין זֶה דוּמָה לְשֵׁם שֶׁל מוֹמָר דָּאֵין כּוֹתָבִין בְּגִט יְעוּיִי"ש וְשֵׁם שֶׁל יְהוּדִים קִירְכֵדָאָר"ף בְּנוֹדָאֵי צָרִיכִין לְכַתּוֹב וְשָׂאָר שְׁמוֹת הָרִי יֵשׁ לְכוֹלָם עֲנִין בַּפ"ע וְרֵאֵוִי לְכַתּוֹב כּוֹלָם וְכַמ"ש הִיש"ש הַג"ל: וְהִנֵּה עוֹד מְסַתְּפָקָא לִי לְמַעַלְתּוֹ נִי' הוֹאִיל וְהַנְּהָרוֹת הַהוֹלְכִים שֵׁם אֵין לָהֶם שֵׁם בַּפ"ע וְשָׂלָא לְכַתּוֹב אוֹתָם כָּלֵל ג"כ קָשָׁה דְּכָבֵר כ' הַב"ש בְּסוּס"י קכ"ח דְּמִנְהֵג שָׂלָא לְסִדֵּר גִּט אֱלָא בְּמָקוֹם שֵׁישׁ ב' נְהָרוֹת וְלִזְהָ דַעַת מַעַלְתּוֹ נִי' לְכַתּוֹב מְתָא דִּיתְבָּא עַל שְׁנֵי נְהָרוֹת בָּאִים וּמְתַחֲבָרִים וְעַל מִי מַעַיְנוֹת.

וּלְפִי עַנ"ד טוֹב יוֹתֵר שָׂלָא לְכַתּוֹב הַנְּהָרוֹת כָּלֵל דְּהָרִי הָא דְּכוֹתָבִין הַנְּהָרוֹת הוּא רַק לְסִימָן וּמ"ש שְׁדוֹנְקָא ב' נְהָרוֹת עֲיִין בְּנוֹב"י מַהְדוּ"ק בְּסִי' פ"ו וְשֵׁם כ' דָּאָף לְמִי דְּבַעֲי' ב' נְהָרוֹת דְּמ"מ הִיאָ דִּישׁ לְהָעִיר ב' שְׁמוֹת א"צ אֱלָא נְהָר אַחַת וּא"כ בְּעִירוֹ שֵׁישׁ לָהּ ד' שְׁמוֹת וְיֵשׁ סִימָנִים הַרְבֵּה בְּנוֹדָאֵי לַכ"ע אֵין הַנְּהָר מְעַכָּב אֲפִילוֹ אִם אֵין מְזַכִּירִין אוֹתָהּ כָּלֵל בְּגִט וּבְגִיטִין דָּף כ"ז ע"ב קְאָמַר ר' יִרְמְיָ' דְּשָׂמָא כְּשָׂמָא וְעַדִּים כְּעַדִּים לֹא חִיָּישִׁינָן וְכֵן פְּסִיקִינוּ בַּהֲע"ז סִי' קל"ב דְּלֹא חִיָּישִׁינָן שְׁיִתְרַמָּה ג' דְּבָרִים בְּהַדִּי הַדְּדִי.

וּמֶרֶן בַּחַת"ס בַּחֲהֵע"ז סִי' ל"ג בְּעִיר פֹּאֲלֵאט"א כ' ג"כ דָּאָם אֵין כּוֹתָבִין נְהָר בְּנִקְל יֵשׁ לְמַצּוֹא שֵׁם סִי' הַמְּפָרִישׁ בֵּין עִירוֹ לְשָׂאָר עֲיִירוֹת וּא"כ כ"ש שֵׁישׁ דִּי בְּסִימָנִים הַג"ל: וְגַם אֲפִשָׁר לְכַתּוֹב מְתָא דִּיתְבָּא עַל מִי נְהָרוֹת וְעַל מִי בָּאֵרוֹת אִם יֵשׁ שֵׁם נְהָרוֹת שְׂאֵין לָהֶם שֵׁם וְהָעִיר מְסַתְּפָקָת מִן הַנְּהָרוֹת אוֹ עַל מִי נְהָרוֹת וּמִי מַעַיְנוֹת וְכַמוֹ שְׁהָאָרִיךְ בְּטִיב גִּיטִין בְּשֵׁם נְהָרוֹת אוֹת כ"ח וְכ' דִּישׁ לְכַתּוֹב נְהָרוֹת.

אוֹ נְהָר אִם אֵין שֵׁם אֱלָא נְהָר אָהָד וְכֵן בְּאַמַּת עֲדִיף טְפִי וְכַמוֹ שְׁבִיאָר שֵׁם טַעַם הַדְּבָר אֲבָל לְכַתּוֹב כְּמוֹ שְׁכ' מַעַלְתּוֹ מְתָא דִּיתְבָּא עַל שְׁנֵי נְהָרוֹת הַבָּאִים וּמְתַחֲבָרִים כְּאַהָד זֶה לֹא שְׁמַעְנָנוּ וְנִהְיָ דְּבַתְּשׁוּבַת רַעַק"א ז"ל בְּסִי' קט"ו כ' ג"כ דְּרַק חוּמְרָא גְדוּלָה לְכַתּוֹב שֵׁם הַנְּהָר מ"מ נְרֵאִין דְּבָרִי הַטִּיב גִּיטִין יְעוּיִי"ש וּבַפ"ת סוּס"י קכ"ח הָאָרִיךְ ג"כ זֶהוּ הַנְּרֵאָה לַפַּעַנ"ד וְכִינּוֹן שְׁכ' מַעַלְתּוֹ נ"י שְׁהַצִּיעַ הַדְּבָר לְפָנֵי גְדוּלִים מְנוּבְּהָקִים אִם יִסְפִּימוּ לְאַהָד מִהַנְּסוּחֹת שְׁכַתְּבָתִי גַם אֲנִי מְסַפִּים עִמָּהֶם וְאַחַתוֹם בְּבִרְכָה וּמְחִי' חֲיִים יִתֵּן לוֹ חֲיִים אֲרוּפִים וּמְתַנְקָנִים דְּבָרִי הַדוּ"ש ה"ק מְשָׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּעַ תְּשׁוּבָה ק"א תְּשׁוּבָה ק"א תְּשׁוּבָה ק"א בַּעֲזַה"י יוֹם ג' פ' אֲמוֹר שְׁנַת תַּרל"ז לַפ"ק פֶּה חוּסַט.

הַחֲיִים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְהַרְבֵּ הַגְּדוֹל הַמְּנוֹפֶלֶג בְּתוֹרָה מו"ה זְכַרְיָ' שְׁפִירָא הַאֲבַד"ק וּוּאֲרַנּוֹב יַע"א. מְכַתְּבוֹ קַבְלָתִי עוֹד שְׁבוּעַ הַעֲבָרָה וְבוֹ בִּיקָשׁ מְמַנִּי לְחַוּוֹת דַּעֲתִי עַפ"י עֲנִין הַמְּאֲרָע בְּקַהֲלָתוֹ שְׁמָאז הָיוּ מְסַדְרִין גִּיטִין שֵׁם שְׁהִי סְמוּךְ לְעִיר תּוֹף שְׁבַעִים אֲמָה נְהָר אַחַת וְהִי מְתָא דִּיתְבָּא עַל נְהָר צְשִׁיצְשִׂאוּק"א וְעַל מִי מַעַיְנוֹת וְזֶה מְקָרוֹב הַנִּיחַ אֲדוֹן הָעִיר ע"י חֲפִירוֹת לְהַרְחִיק אֶת הַנְּהָר מִן הָעִיר וּמַעַתָּה הַנְּהָר הִיא חוּץ לְשְׁבַעִים אֲמָה וְאֵין כָּל

סיפוקי העיר מן ההוא ואנן קי"ל באהע"ז סי' קכ"ח דנהר שיהא חוץ לעיבורה של העיר אין פותבין בגט אלא א"כ כל סיפוקי העיר ממנה ומסנפק מעלתו נ"י איך לעשות מעשה דאם לא יכתבו הנקה יש לחוש ללעז על גיטין הראשונים שהיו פותבין הנקה וגם יש לחוש לפי מ"ש הד"מ המובא שם בב"ש דאין לכתוב גט אלא במקום שיש בו נהרות ונהגם דהנוב"י במהדו"ק סי' פ"ו כ' דאם פותבין המעינות סגי בחד נהר אבל בלא נהר כלל לא התיר ואפילו לדעת הב"מ אם שב' שם שכ' והעיד שראה בק"ק ליסא שמשדרין שם גיטין אע"ג דאין שם נהר כלל וכ' משום דהוי פשעת הדחק שיהיו צריכין ליסע בכל עת שיצטרכו לסדר גט למקום אחר.

דאפשר לומר דדונקא בקהלה גדולה כמו העיר ליסא מקרי שעת הדחק. ומרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בח"ב באהע"ז רמז וכו' דיש לעשות איזה סי' אחר ומצד כל אלו חששות נוטה דעת מעלתו נ"י דאע"ג דאין כל סיפוקי העיר מן הנקה הנ"ל הוי אפי"ה יש לכתוב ולהזכיר שם הנקה בגט דהוי פדיעבד וכשעת הדחק משום חששות הנ"ל והביא ראיות מדברי מרן הגאון בעל חת"ס מתשובה סי' ר"ג באהע"ז ושם בתשובה סי' קי"ח דמשמע דאפילו אין כל סיפוקי העיר מהנקה כל שיהא תוך התחום יכולין לכתוב פן נוטה דעת מעלתו נ"י: אמנם לפי הדיוקים שדייק מעלתו מדברי אדמ"ו בעל חת"ס זצ"ל יהיו דבריו נגד הש"ע (ובסי' קי"ח לא' אמרינן דיעבד פשעת הדחק (מגןמגם) ונהנה נה שחשש מעלתו נ"י משום לעז גיטין הראשונים לפי ענ"ד נראה פשוט דלפי תשובת מהרי"ל סי' קי"א הובא בב"ש ס"ק י"ז דאם ניתוסף נהר מחדש פותבין הנקה ואין חוששין ללעז גיטין הראשונים וכן הביא הבית יוסף שם וכ' הב"ש בשם הלבוש דהטעם משום דנהר חדש יש לו פרסום.

ובתשובת מהרי"ל עצמו כ' עוד טעם פיון דאין קפידא פולי האי פתיבת הנקה בגט. ונהנה לכאורה לפי מ"ש בס' גט פשוט בסי' קכ"ח ס"ק ל"ג דכיון שהרגלו לכתוב הנקה ועתה אין פותבין איכ"ל דיאמרו דונדאי אין זה העיר שהיו פותבין בו הנקה וא"כ טעם מהרי"ל קשה קצת (פמובן) אבל לפי הטעם שכ' הב"ש בשם הלבוש דיש לזה פרסום אם נעשה שם נהר מחדש ניחא טפי.

ונראה לי פשוט דה"ה בהיפוף אם פסק ונסתלק משם הנקה מקרוב ומחדש הוי ג"כ פרסום וליכא לעז וממילא אין לנו לחוש לחשש הגט פשוט פמובן וא"כ קשה לומר דזה הו' פדיעבד אם לא יכתבו הנקה: מיהו בספר ג"פ בסי' קכ"ח ס"ק מ' כ' דאם פבר נהגו לכתוב אז אפילו אין כל סיפוקי העיר ממנה אין מוחזין לכתוב לכתחילה עיי"ש מיהו אפשר דהיינו דונקא היכא דלא נשתנה הנקה בשום דבר ואיכא חשש לעז והוי פדיעבד משא"כ בגידון מעלתו שנשתנה הדבר וא"כ איכא למימר פיון דהוי פרסום פדלעיל וליכא חשש וא"כ אפשר דבכזה לא כ' הגט פשוט דאין מוחזין ומפל מקום י"ל לפי מ"ש הג"פ בסי' הנ"ל ס"ק י"ז בשם ס' בגימין זאב דתיבת דיתבא משמש גם לשעבר וא"כ פיון דעד עתה היתה הנקה סמוכה לתוך שבועים אמה וגם עתה מקצת סיפוקים ממנה כפי הנראה מהלשון שכ' מעלתו נ"י דאין כל סיפוקי העיר ממנה.

משמע מדבריו דגם עתה עכ"פ מקצת סיפוקים ממנה ובכה"ג איכ"ל דכ"ע מודים דרשאין לכתוב שם הנקה בגט אע"ג דאין כל סיפוקי העיר ממנה: ועוד נראה לי מטעם

אחר לומר דכ"ע מודים בכה"ג דהנה בס' גט פשוט הקשה על הדין הנה דבעי' פל ס'פוקי
הא בפסקי מהרא"י סי' קמ"ב שם נראה דהגם דלהרשב"א ס"ל דצריכין פל ס'פוקי
דווקא.

אבל המהרא"י לנפשי' לא ס"ל דבעי' דווקא פל ס'פוקי שיהי' כ' שם והרואיטנבור"ג פיון
דאינה משמשת אלא לצורך פ'מים לא מקרי ס'פוקי העיר משמע דאם הי' כה"ג משמש
בצד אחד מהעיר לצורך אנשי צד העיר ההיא היו יכולין לכתוב.

עיי"ש ולפי ענ"ד נראה לי לישב והוא דלשון דיתבא יש לפרש על ב' דרכים כמ"ש הג"פ
בס"ק מ"ח או דהפירוש דנבנית וישיבתה היא על הנהר או כמשמעות לשון ישיבה מ"מ
לשון חז"ל דישבה ואח"כ הוקפה וכיוצא בזה כו' מיהו יש ג"כ לפרש לשון ישיבה דהיינו
קיומה כעין דתיבת לא תהו בראה לשבת יצרה דהיינו לקיום והנה התוס' בסוטה דף ל"ז
ע"א ד"ה מאי כו' כתבו דהיכא דאפשר לפרש על על אותו דבר ממש זהו עיקר משמעותו
אבל נודאי דמצינו על והפנונה בסמוך וזה נראה טעם הרשב"א ותשובות מיימוני
בהלכות אישות סי' כ"ב דהביא ראי' דתוף התחום מקרי קרובה מר"ה פ' יו"ט ומכמה
דוכתי ואפי"ה מסיק דבעינן פל ס'פוקי העיר משום דנודאי אי מפ'שינן תיבת על
דהיינו בסמוך גם תוף התחום מקרי סמוך אלא שיהי' יותר משמעות תיבת על
עליו ממש ובשלקמא תוף עיבורה של העיר דשייכת לעיר ונמדדת עמה ונהי' כאלו העיר
מושכת עד מקום עיבורה וזה נודאי מקרי על ממש.

אבל אם היא רק תוף תחומה ומקרי קרובה אבל על ממש אינה נקראת ולכך הוצרך
שיהיו פל ס'פוקי העיר ממנה שאז שפיר יש לפרש דיתבא על ס'פוקה וקיומה וכמו
לשבת יצרה הנ"ל ונהי' ג"כ על ממש וכיון דאיכא ב' צדדים בתיבת על לפרש פנ"ל א"כ
שפיר יכולין לכתוב דיתבא על כו': אבל אם אין פל ס'פוקי העיר ממנה וא"א לפרש
דיתבא על ס'פוקיה.

וכנ"ל וגם א"א לפרש על ישיבה ממש ולכך כ' דלכתחילה אין כותבין בכה"ג שם הנהר
בגט. וזה א"ש לדעת המחבר בסי' קכ"ח סעי' ו' דכ' דאם כותבין הנהר אין לכתוב לא
בארות ולא מעינות אבל לפי מ"ש הרמ"א שם שאנו נוהגין לכתוב פל ס'פוקי העיר
הנהר והבארות גם המעינות א"כ שפיר יש לכתוב דיתבא גם על פל המספיקים דהרי
פל ס'פוקי העיר מן הנהר והבארות והמעינות ובכה"ג נראה לפי ענ"ד דאפילו אם אין
פל ס'פוקי העיר מן הנהר דווקא מ"מ שפיר שייך לשון דיתבא מצד ב' צדדים או על רק
בסמוך וקאי על ישיבה או דקאי על ס'פוקי וקאי על פל הנזכרים שם שהם המעינות
והבארות וגם הנהר ושפיר שייך לכתוב דיתבא על הס'פוקים ובכה"ג נראה
דאיכ"ל דלכ"ע רשאיין לכתוב הנהר שהיא תוף התחום ומקצת ס'פוקי העיר ממנה: ובזה
א"ש לשון מהרא"י הנ"ל דהקשה עליו הג"פ כמובא לעיל דאם הי' בנהר רואיטנבור"ג
לא רק לפ'מים רק גם לס'פוקי צד אחד מהעיר הי' אפשר לכתבו עם שאר ס'פוקים
ונהי דעתה המנהג לכתוב רק בארות או מעינות ולא בארות ומעינות ע"כ דמשום דבכלל
מעינות יש ג"כ בארות ונהי' כאלו כתב פל ס'פוקי העיר ובכה"ג נראה דיכולין לכתוב
גם הנהר שמשמשין ממנה מקצת ס'פוקים ואפילו היא אינה סמוכה בתוף עיבורה אלא
שהיא קרובה והיא בתוף התחום פן נראה לפי ענ"ד ולמעלתו הברירה לשאול עוד מורי

הוראה רבנים מובהקים והבוחר יבחר ואני את הנראה לפי ענ"ד פתבתי וה' יצילני
משגיאות: תשובה קב עוד להג"ל.

ומה ששאל מעלתו נ"י להודיע דעתו אם אינך דצריכין להשהות המת ואין רשאים לקבון
אותו ביום המיתה עפ"י פקודת השרים איה ינהגו האבלים ביום המיתה בענין תפילה
ותפילין ושאר מצות אם דינם פאוננים.

הנה דבר זה פבר מבואר בנוב"י מהדו"ת חלק יו"ד סי' רי"א דלהמג"א סי' תקמ"ח אינו
פטור ממצות אבל הוא חולק עליו שם יעוי"ש באריכות והובא שם גם בדגול מרבכה
בסי' תקמ"ח בקצרה ובס' לשון חכמים לא ראה דברי הנוב"י וכ' דיש לחלק בין יום אד
דמיירי בי' המג"א לפקודת המלכות.

אבל בנוב"י ביאר דבריו שכ' בדגול מרבכה ושאיין חילוק. ולכאורה דברי הנוב"י סותרין
למאי שכ' בנוב"י בחאו"ח סי' כ"ז שכ' שם דהא דכה"ג ונזיר צריף לשחוט פסחו ולמול
בנו הוא משום דאין רשאי לטמא את עצמו.

וקשה הא עדיין צריף ליטרוח לעשות תכריכין וכן מבואר בהדיא בירושלמי בריש פירק
מי שמתו ומבואר דאונן פטור מפל המצוות משום טרדת ארון ותכריכין וע"כ לא מסתפק
לו אלא פאן בפקודת המלך והשרים פינו דהיום ארנפה לקברו פי עד למחר יש שהות
הרבה לעשות ארון ותכריכין לכך אפשר לומר דחייב בכה"ג במצוות אבל כה"ג ונזיר
דנהי דאינו רשאי לטמא עצמו אבל הרי מצוה עליו שישתדל ע"י אחרים לקברו מיד
והוא מוטד לעשות ארון ותכריכין לכ"ע הוי אונן ובמקום אחר הארכתי בענין הנה
(ועיין בחיו"ד סי' ש"מ) ובכאן לא באתי אלא לכתוב להודיע דעתי שכן שמעתי מאת
מין הגאון זצ"ל בעל חת"ס דנראה דביום הראשון חייב במצות: וכל זה לענין שאר
מצות אבל לענין תפילין דהוא פטור ביום הראשון אין הטעם רק מפני שהוא אונן אלא
דאית לו ילפותא דאסור בתפילין משום דתפילין נקראים פאר וכתוב ואחריתה פיום מר
וכיון דהוא יום מר ומעולל בעפר קרנו אין רשאי להניח תפילין ואפילו לאחר הקבורה
וכן מבואר בירושלמי בריש פ' מי שמתו דפריף על מתני' דמי שמתו מוטל לפניו דפטור
מן התפילה ומן התפילין והקשה דלר"י בלא"ה אסור להניח תפילין אפילו ביום השני
דלר"י אבל אסור אפילו ביום השני עיי"ש ולכן נראה בןודאי דאפילו בכה"ג דאינו רשאי
לקבון באותו יום מ"מ בתפילין אסור דעיקר מרירות ביום המיתה וכדאיתא בזבחים דף
צ"ט ע"ב דאסור באכילת קדשים וכן פסק הרמב"ם בפ"ב מה' ביאת מקדש: ונראה לי
ראי' מדברי המג"א בסי' תרצ"ו שכ' שם דבפורים אע"ג דמצות קריאת מגילה קדים
וחייב במצות פינו דא"י לקברו אז.

מ"מ בתפילין אסור וצריף טעם על זה וע"כ דהטעם פדלעיל דתפילין אינם אסורים לו
רק משום דטריד לקברו ורק משום הפתוב ואחריתה פיום מר ואפילו לדעת האלף רבא
דפליג שם עלי' דהמג"א הוא רק כמ"ש שם פינו דהוא יום שמחה לא מקרי מעולל בעפר
קרנו וצריף לאתיובי' דעתי' ואין לחוש להספח דעת וכמו דקי"ל באו"ח בסי' תקמ"ח בה'
חווה"מ שצריף להניח תפילין אבל נידון שאלנו אם פי אינו יכול לקברו מ"מ יום מר הוא
לו ואפילו ביום שמיני ביו"ד סי' שפ"ח קי"ל דאינו מניח.

ומצאתי פן בס' לשון חכמים שכ' פן בקצרה ולא כ' טעם בזה ועל פירוש דהטעם פנ"ל.
וביום קבורה שאינו יום המיתה הביא הדוגמ"ר ביו"ד סי' שפ"ח בשם מהריט"ץ דחייב
בתפילין וכן הביא הא"ר דברי מהריט"ץ בסי' ל"ח.

והם השיגו על המהריט"ץ ביום השמיעה ומכל מקום מהטעמים הנ"ל נראה דאין להניח
תפילין בנדון הנ"ל וכבר הארכתי במקו"א בענין הנ"ל (עיין חיו"ד סי' ש"מ) ועכשיו
לא באתי אלא להודיעו דעתי בקצרה ויהא בילע המנות לנצח וישוון ושמחה ושיגו אנחנו
וכל עם בני ישראל דברי הדו"ש הק' משה שיק מברעזאנוע:
תשובה קג
שיל"ת יו"ד אייר תר"ב לפ"ק.

תענג על רוב שלום מעתה ועד עולם הרב המאוה"ג כו' מוה' ישראל דוד נ"א אב"ד ור"מ
דק"ק פעזונג יע"א: בש"ק העבר קבלתי מכתב קדשו ובתוכו נאמר פלפול מענין גט
אשה שהמגרשית אינה יודעת משם אביה כי אם השם החול אייזק ליב הלוי ואייזק הוא
מכונה או ליצחק או לשלתנאל ולאחרון ושם ליב הוא הפינוי או מיהודא או מאר"י ועתה
מסופק מע"כ הא"י לכתוב ה' גיטא והנה אם יכתבו רק בת אייזק ליב הלוי פשיטא
דכשר בדיעבד דהרי קי"ל אם כ' חניכתו וחניכתה דכשר וכל הפלפול הוא רק א"י
לעשות לכתחילה והנה יש בזה ג' אופנים א) לכתוב רק בת אייזק ליב הלוי.

ב) לכתוב ששה גיטין כדי לצאת כל החששות ג) לסמוך על רובא דעלמא וברוב הני
אייזק פינוי ליצחק וליב הני פינוי ליהודה ועל פלם אענה חלקי בעזה"ת: הנה לפי ענ"ד
הנכון לכתוב לכתחילה רק בת אייזק ליב הלוי ומעלתו כ' דאין ראי' מתה"ד סי' רל"ה
דכ' בשם חזקיה דלא גרע מחניכתו וכשר לכתחילה דהתם שאני דקרוב לשם וכת' הב'
בתוס' גיטין ובאמת כדבריו פן הוא דהרי מבואר בפסקי מהרא"י סי' רנ"א בהדיא דסובר
כתי' הב' להקל היכא דקרוב לשם אבל מ"מ נראה דכ"ש היכא דהחניכה ידועה
ומפורסמת דמודה לתי' הראשון דהנה הרשב"א בחידושו ונהרא"ש ונהטור מתירין
לכתחילה לכתוב החניכה הידוע והמפורסמת והב"י כ' דס"ל לעיקר כתי' הראשון והב"ש
בסי' קכ"ט סק"א ובטו"ז ס"ק ב' הביאו בשם הדרישה פן דגם הרמב"ם סובר דמותר
בכה"ג אפילו לכתחילה והב"ש פסק פנותי' בס"ק ל"ה אמנם הט"ז שם תמה עליהם
דא"י אפשר לומר דהרמב"ם סובר פן ונהרמב"ם מייגרי בחניכה שאינו ידוע א"כ מדוע
כשר הא בשם התפל פוסל אפילו בדיעבד: ולפי ענ"ד אי משום הא לא ארי' דהנה
לכאורה קשה הא"י אפשר לומר דכשר אפילו להרמב"ם לכתחילה.

הא הרמב"ם פוסק אפילו בשם עיקר ורגיל ידוע אם יש לו עוד שם צריך לכתוב
לכתחילה וכל שום. וצ"ל או דכוננתו בחנוכה ידוע דכשר לכתחילה אם כותב וכל שום
ולא משמע פן בב"ש סק"ל"ה אלא נראה הטעם כמ"ש המהרי"ק בשורש פ"ו והובא בב"י
בסי' קכ"ט בקצרה דאם החניכה הוא ידוע שאין שום אדם נקרא פן בשם זה בלבד דנגמת
שמות חול המצותין בינינו שידוע שכל אדם שיש לו שם החול יש לו מלבד זה שם הקודש
לק"ה א"צ לכתוב וכל שום כו' שהרי ממילא ידוע שיש לו עוד שם ואין פאן חשש לעז
וכיון שפן מתיר שפיר לכתחילה בחניכה ידוע ומפורסמת אפילו בלא וכל שום (ובזה
מסולק גמי מה שמסתפק מעלתו דיש לחוש לכתוב דמתקרי אייזק ליב.

או המכונה אייזק ליב פדי לגלות שישיש לו עוד שם וכעין שכ' המהרי"ט בשם אבגל"י לכתוב דמתקריא אבגלי וע"ז פלפל הא פאן א"א לכתוב בת דמתקריא או בת המכונה משום דאפשר למטעי דקאי על שמה דהיא נקראת פן ובת פירושו כמו בת אל נכר ובאמת אין אנו צריכין לקל זה ומטעם הנ"ל דידוע הוא כל ששמו אייזק ליב בונדאי יש לו עוד שם הקודש וכסברת מהרי"ק: ובאמת לפי זה תמוה לי על פסק הבית שמואל בסקל"ה שם שכ' להתיר אם נשתקע שם אחד מטעם חניכה ידוע ולהנ"ל פיון דאנו לא פתבינון וכל שום א"כ פיון דמהחניכה ההוא אינו מוכרח שמלבד השם הזה שנקרא בו יש לו עוד שם אחר א"כ מנ"ל להתיר לכתחילה וצ"ע.

ועכ"פ לפי האמור יש לישב קושית הטו"ז דלעולם דהרמב"ם מייירי בחניכה שאינה מפונקמת ולא קשה מ"ש משם טפל דפוסל דשאני בשם טפל דאיהו יעשה דאם יכתוב על שם העיקר וכל שום עושה העיקר טפל והטפל עיקר לא לכתוב וכל שום אם יחסיר שם העיקר יסברו פי שמו זה הוא עיקר ואין לו רק שם זה לבד משא"כ בחניכה כצ"ל דממילא נודע שישיש לו עוד שם שפיר מכשיר בדיעבד וא"כ שפיר י"ל פדעת הדרישה דגם הרמב"ם מודה: ועוד נראה בנ"ד דהוא בשם אביה דלכ"ע מותר לכתוב לכתחילה כן דהנה הקשו על הרמב"ם למה לא פסק פנקיי הדעת שפירושלים שהיו עושין פן לכתחילה ובס' גט פשוט שם בסי' הנ"ל הוכיח מהרמב"ם בפ"י המשנה דגורס כגי' בה"ג.

ונראה שי"ל דהא דאוסר הרמב"ם לכתוב שם חניכה ולפי הנ"ל אפילו אם ממילא נשמע דיש לו עוד שם אחר אפיה לא פלוג רבנו בתקנתו פיון דהתקין ר"ג שיכתוב וכל שום אפילו בכה"ג התקין וכל זה לאחר התקנה אבל נקיי הדעת שהיו עושין פן ס"ל להרמב"ם דזה הי' קודם התקנה שהתקין ר"ג לכתוב וכל שום וממילא לדידן לא ס"ל פנומיי' בזה ועכ"פ פיון דטעמי' דהרמב"ם משום וכל שום, א"כ בשם אבי המגרש והמגורשת דפסק מהרי"ק בסי' ק"ו דלא לכתוב הפינויים והובא פן בב"י.

א"כ י"ל הה"ד בהיפוף בכינוי ידוע ומפורסם מותר לכתחילה שהרי הרא"ש בתשובה פל"מ סכ"ז כ' דשם אביהם הוא רק לסימנא משום ב' יוסף ב"ש והא דכ' הרא"ש בתשובה והובא בטור דאם כ' בשם.

אביה הפינוי פשר משמע דווקא בדיעבד כ' הב"ח שם דשם מייירי בכינוי שאינו ידוע ומפורסם והו"א דחיישינו לשינוי השם קמ"ל דאעפי"כ פשר בדיעבד: נעתה נבוא לעינין באופן השני.

והנראה אפילו נימא דלכתחילה לא סגי בכינוי אפילו ידוע מ"מ כל כה"ג לכתוב ששה גיטין חשיב כמו דיעבד וכמ"ש מהרא"י בכתביו סי' קצ"ז דכל שאינו אפשר אלא בטורח חשיב כמו דיעבד.

ותו דאפילו בששה גיטין לא סגי לפי ענ"ד דיש להסתפק בהני עוברי אורח ארזי ופרזי אפשר לעולם לא עלה לתורה ולא חתם בשם הקודש ואפשר דאצל אביה בעצמה נשתקע שם הקודש והדבר ספק אצלי אם בכה"ג צריף לכתוב השם הקודש מקודם וכעין דאיתא שם בסי' קכ"ז סעיף י"ח.

ותו דְּהָא אָנוּ פְּתִיבִינָן לְכַתְּחִילָה גַם בְּשֵׁם אָבִיָּה כָּל הַשְּׁמוֹת וְהַכְּנוּיִים כְּדִי לְסַמֵּן טְפִי וְלִהְיוֹת מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ טְפִי לְחֹוֹשׁ לְדַר"מ דַּע"ח פְּרִתִי דְּמִשּׁוּם לַעֲזוֹ פְּבָר אֲמַרְנוּ דְּבַתְּחִינְיָה לְבַד אֵין פְּאָן עוֹד לַעֲזוֹ כַּמ"ש הַמַּהְרִי"ק בְּסִי' פ'ו' הַנְּ"ל אֲלָא וְנִדְאִי דְּאָנוּ עוֹשִׂין זֶה מִטַּעַם כְּדִי שְׂיִהָא מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ טְפִי.

וְכָל זֶה אִם אָנוּ יוֹדְעִין הַשְּׁמוֹת: אֲבָל פְּאָן בְּנ"ד שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין הַשְּׁמוֹת רַק מִפְּתַח הַתְּחִינְיָה מִמִּילָא אָנוּ יוֹדְעִין שְׂיִישׁ לּוֹ גַם שְׁמוֹת הַקְּוֹדֵשׁ א"כ מִמַּנ"פ אִם אָנוּ צְרִיכִין לְכַתְּנֹב שֵׁם אָבִיָּה כְּדִי לִהְיוֹת מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ א"כ צְרִיכִין הַעֲדִים לְחַתָּוּם וְלִהְיוֹת עַל זֶה כְּדִמּוֹכַח מִדְּבַרִי הִרָא"ש בְּפָרָק הַזּוֹרֵק סִי' ט' וְהָרִי אֵין הַעֲדִים יוֹדְעִין אֲלָא מִן הַתְּחִינְיָה וּמִפְּתַח הַתְּחִינְיָה הֵם מְכַרְיָחִין עַל הַשְּׁמוֹת שְׂיִישׁ לָהֶם בְּקוֹדֵשׁ וְא"כ שׁוֹב אֵין פְּאָן עֲדוּת אֲלָא עַל הַתְּחִינְיָה וְא"כ מַה יוֹסֵף וּמַה יִּתֵּן לְכַתְּנֹב הַשְּׁמוֹת שְׂאִינָם נוֹדְעִים לָנוּ רַק מִן הַתְּחִינְיָה וְעֵינֵי' בְּנוֹב"י מַהד"ת סִי' קי"ג: וְהִנֵּה עֲתָה נַעֲיִין בְּאִפְּוֹ הַשְּׂלִישִׁי שֶׁכ' מַעְלָתּוֹ נִי' דְּלִכְאוּרָה י"ל דְּאֲזִלִּין בְּתַר הָרוֹב וְכִיּוֹן דְּרוֹב הַשְּׁמוֹת אֵינְזִק הוּא כִּיּוֹנִי לִיצְחָק אֲזִלִּי' אַחַר הָרוֹב הִנֵּה בְּמָקוֹם שְׂיִישׁ אִיסוּר חֻזְקָת א"א לָא אֲזִלִּין בְּתַר רוֹב.

ותו דְּכָל כַּה"ג לָא אֲזִלִּין בְּתַר רוֹבָא וְכַמ"ש הַרְמַב"ם בַּפ"ט מַה' נְדָרִים דִּין ד' וְה' הִיכָא דְּרוֹב קוֹרִין כְּף וּמְקַצֵּת כְּף וְהוּי סְפַק נְדָרִים וְהַלַּח"מ שֵׁם הַסְּבִיר וְגַם דְּבַרְיוֹ צְרִיכִין פִּירוּשׁ מִיָּהוּ בְּאַמַּת קִשָּׁה עַל הַרְמַב"ם מַב"ק רִישׁ פָּרָק הַמְּנִיחַ דְּאֲמַרִי הִיכָא דְּרוֹבָא קָרוּ לְכַדָּא כְּדָא כו' דְּאֲזִלִּין בְּתַר רוֹב אִי לָאו מִשּׁוּם דְּבְמָמוֹן לָא אֲזִלִּין בְּתַר רוֹבָא וְעַכ"פ מוֹכַח דְּגַם בְּכַה"ג אֲזִלִּין בְּתַר רוֹבָא וְצ"ע: וְאֲפֹשֶׁר דְּשֵׁם בְּנְדָרִים דְּלָא אֲזִלִּין בְּתַר רוֹבָא מִטַּעַם דְּשִׁיל"מ אֲתָאִי עַלֵּה לְדַעַת הַמַּג"א בְּסִי' תְּקִי"ג דְּאֲפִילוּ לָא אֲתַחֲזַק אִיסוּרָא פְּאָן אֲזִלִּין בְּתַרִי' (מְגוּמָגָם) וְגַם אֲפֹשֶׁר שֵׁם יֵשׁ לְדוֹן מִטַּעַם קְבוּעַ עֵינֵין בְּפַרְמ"ג בְּסִי' ק"י שֵׁם בְּשִׁפְתֵי דַעַת סְקִי"ד בְּאֲפִילוּ רַק אֲחַד יוֹדַע כו'.

ואין להביא ראיה מדברי הפוסקים והוא מתה"ד ס' רל"ג שכ' לכתוב אליהו משום דרוֹב אליהו בכתוב הם מלא א"כ משמע דגם בכה"ג אֲזִלִּין בְּתַר רוֹבָא. זֶה לִיתָא דְּהֵתָם שְׂאִי דִּנְדַעֵי' שְׁמוֹ אֵלִי' ע"ז אֲמַרִי' כִּיּוֹן דְּרוֹבָא נִקְרָאִים כְּף.

כּוֹן רָאוּי לְכַתְּנֹב וְאֲפִילוּ הוּי מִיעוּטָא כִּיּוֹן דְּרָאוּי כְּף אֲזִלִּין בְּתַרִי' כְּעֵין שְׂאֲמָרוּ בַּפ"ד דְּפָאָה מ"א לְזֶה שׁוּמְעִין שְׂאֲמַר כְּהִלְכָה וְכ"ש פְּאָן מִמַּנ"פ בְּדִיעֵבַד פְּשִׁיטָא דְּכִשְׁר וְרַק עַל לְכַתְּחִילָה אָנוּ דְּנִין וְלְכַתְּחִילָה הִיכָא דְּאֲפֹשֶׁר לְבַרֵר לָא סְמְכִי' נְמִי עַל רוֹב וְאִי חֲשַׁבִי' זֶה לְדִיעֵבַד א"כ בְּלֵא"ה כְּשֵׁר בְּתַחֲנִיכָה: וּמְכָל הַנְּ"ל נִרְאָה לִי לְכַתְּנֹב רַק הַתְּחִינְיָה בַת אֵינְזִק לִיב הַלּוּי לְהִלְכָה וְלָא לְמַעֲשָׂה עַד אִם יִסְפִּימוּ עַמֵי הוֹרִים וּמוֹרִים וְכֵן נַעֲשָׂה מַעֲשָׂה בְּהַסְפָּמַת מוֹרֵי הוֹרָאוֹת.

וְשׁוֹב מְצָאִיתִי בְּכַתְּבֵי אַדְמ"ו מֶרֶן הַגָּאוֹן חַת"ס זצ"ל כִּי בְּשִׁנַּת תַּקס"ט בְּשַׁעַת רַעַשׁ מְלַחְמָה הִי' מַעֲשָׂה כְּזֶה מִמֶּשׁ בְּפַרְעִשׁבוֹרֵג וְעֵשׂוֹ ג"כ הִלְכָה לְמַעֲשָׂה לְכַתְּנֹב בַת אֵינְזִיק כְּנ"ל: תְּשׁוּבָה ק"ד הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לִידִידֵי הָרַב הַמְּאוּהָ"ג הַמְּפֹרָסִם עֲרוּגוֹת הַבְּנוּשִׁם כַּש"ת מו"ה יִשְׂרָאֵל דְּוֹד נִי' הַאֲב"ד בַּק"ק פְּעוֹזְנֵג יַע"א.

ע"ד אִשָּׁה אַחַת אֲשֶׁר שֵׁם הָעֲרִיסָה שְׁלָה הִיָּתָה נִקְרָאת גְּאֵלְדָא וְאַח"כּ קָרְאָה שֵׁם לְעֲצָמָה כְּדַרְכָּם בְּשֵׁם שְׁל גוֹיִם וְנִקְרָאת קְאֵטִי וְהִיא חוֹתָמַת עֲצָמָה קְאֵטֵרִינָא אִיָּה לְכַתְּנֹב שְׁמָה בְּגִט

ונדעת מעלתו לכתוב גאלדא דמתקריא קאטי דאם נכתב דמתקריא קאטרינא הי צריף לכתוב קאטהירינא ואז אין קאטי שם הקיצור וצריף להרבות בכינויים גם דמתקריא קאטי ולכך ניתא לי לכתוב גאלדא דמתקריא קאטי עכ"ל בקיצור: והנה זה אינו מספק דמה בכך אם נכתוב פולם דהרי לכתחילה צריף לכתוב כל השמות וגם מאי דחשש מעלתו דצריף לכתוב קאטהירנא לא ידעתי למה נהרי הטו"ז סובר בשם גדלי' דאפילו בדיעבד מעכב אם משנין חתימותו ואם חותם בא' אין לכתוב בה'.

ונהי דהפוסקים חולקים מ"מ לכ"ע אזלינן בטר חתימה. ואע"ג דבשם אלעזר כ' הטו"ז דאפילו חותם אלעזר לא אזלינן בטר חתימה כיון דחותם בשיבוש וכן כ' בשם באל' דלא אזלינן בטר חתימה בשיבוש ה"מ שאני דידעי' דשמו אלעזר והוא חותם בלא טעם אלעזר כמבואר בלשון הטו"ז אבל פאן מנ"ל דשמה קאטהירינא כיון דכל שם זה פא לה מצידה מצד חתימתה היא אוסרת והיא מתרת ואין לן אלא שמה שקוראת וחותרת עצמה: מיהו גם אם כותבין דמתקריא קאטרינא אפשר דיש לכתוב ג"כ דמתקריא קאטי.

דהנה אם לא היתה חותרת קאטרינא אלא קאטי נראה בנודאי דצריכין לכתוב דמתקריא קאטי כמו בשורה ושארקא ואפילו בדיעבד אפשר דפסול דהרי שמה שקראה לה היא קאטי ולא קאטרינא וכמו אם הי' שם עריסה שעריל וכ' שרה.

ובשלא שארקא הפל יודעין דהיא משרה. אבל פאן בקאטרינא שהיא שם של גוים שלא שפיהו ישראל שיהיו קורין עצמן בשמיהו מנ"ל דרצונה לקרות עצמה קאטרינא (ונהי דלשחץ מצוי שקורין עצמן בשם של גוים אבל מנ"ל דרוצים לקרוא בשם של המקור ובפרט דמקור של שמות גוים רובם מיוחדים לשם קדשים שלהם אולי רוצים רק להחזיק הרע במיעוטם) וא"כ אצל ישראל נעשה שם קאטי שם בפ"ע והוי כמו אלחנן חנן כיון דהיא שם בפ"ע צריף לכתוב וא"כ הי' אפשר לומר דיש לכתוב גאלדא דמתקריא קאטרינא ודמתקריא קאטי: אמנם כל זה אם היתה לפעמים נקראת קאטרינא אבל פאן שמעולם לא נקראת קאטרינא אלא שחותרת פה קשה איף אפשר לכתוב דמתקריא קאטרינא אם מעולם לא היתה נקראת פן וכמ"ש הטו"ז גבי שם אלעזר והובא בט"ג בשמות אנשים ס"ק מ' וכן שם ס"ק ל"ו בשם אבלי וא"כ איף נכתוב דמתקריא קאטרינא.

והנה בשם אלז גיטא בשמות נשים אות א' סס"י כ' הט"ג דבכה"ג אע"ג דשם עריסה ושקורין בו הוא. עיקר הואיל וא"י לכתוב על שם החתימה דמתקריא מתחיל בו דהואיל ומפרש השמות אין קפידא פולי האי וכמ"ש הריב"ש.

אבל זה מהני רק בדיעבד וכמ"ש הב"ש בס"י קכ"ט סק"ד: וא"כ בנ"ד נמי אם נכתוב קאטרינא דמתקריא גאלדא כיון דשם גאלדא הוא שם העריסה וגם שם ישראל. ונדאי דשם ישראל עיקר ואע"ג דעתה גם בשם קאטי קורין אותה ישראלים מ"מ הוא רק לשחץ.

ועיקר שמה למי שברך או אם נקרא שמה בעניני ישראל קורין לה בשם הראשון וגם שם הראשון שלא במקום חולי הרי הדין דשם הראשון עיקר ולכך יותר טוב פאן לכתוב רק גאלדא דמתקריא קאטי כיון דהיא שם חניכה ידוע וניפרת וגם דמא לשם קאטרינא

וכמ"ש התה"ד סי' רנ"א לענן שם רעדיש ובתשובת פמ"א ח"א סי' י"ט וסי' כ' לענן שם פרוסטי"ץ פן נראה לפי ענ"ד: ואין לומר דהקא גם על שם התמימה יכולין לכתוב דמתקריא הואיל ונקרא במקצת וקיצור השם קאטי וידוע דכל קאטי נקראת קאטרינא זה אינו חדא דכבר פתבתי דאע"ג דאצל עיקר השם בגוים פן הוא אכל אצל ישראלית הנקראת בשם הזה אין זה פללא.

ותו אדרבה אם זה הוא פלל א"כ יש להקל טפי ולא לכותבו פיון דנודע ממילא וכמ"ש בס' שמות שאם אין לכינוי שם קודש אחר א"צ לכותבו דממילא נודע (וכעין סברא זו כ' המהרי"ק סי' פ"ו בשם בלי דממילא נודע דיש לו שם אחר) אלא בשם הקודש שהוא עיקר צריף לכתבו דאל"כ הוי פעושה הטפל עיקראבל פאן שפיר ממילא נודע ששם הזה עיקרו הוא פך וקף ולכך שפיר נראה לענ"ד לסמוך לכתחילה לכתוב גאלדא דמתקריא קאטי והנראה לפי ענ"ד פתבתי: והנה קיצור השם קי"ל אם רוצה לכתבו רשאי.

והנה בלשון הרא"ש בפ' השולח שכ' דלכך פותבין וכל שום משום דהגוים קורין לישראל בכינוי הקרוב לשם העיקר ואין ראוי לכתוב על שם זה דמתקרי משמע דעל שם קיצור הקרוב לשמו אין ראוי לכתוב דמתקרי ונהי דאנן לא פותבין וכל שום אכל למאן דכותב קשיא קצת וצ"ע: ונראה עוד מטעם אחר שלא לכתוב קאטהירינא שהרי ר"ת כ' בגט מומר דחלילה להזכיר שם גיות בגט וכבר ביאר במהרי"ק דזה אינו שייך בשם עיירות דהוא רק שם הספמי דמה לי זה או זה משא"כ במומר ששם הזה מורה על שהחליף דת אמת ופרק עולו.

ויותר יש להבין דברי ר"ת בשמות הגוים אשר נקראים ומיוחדים לקדשים שלהם וכל יום ויום יש לו שם באחד מהם ועל שמם הוא נקרא וא"כ גם בשם קאטהירינא יש בו סברא הזאת ולכן נראה עיקר פנ"ל דכתוב גאלדא דמתקריא קאטי.

(והנה בלא"ה נראה לי דקיצור השם מקרי רק אם מעיקרא נקרא בעיקר השם ואח"כ נתקצר זהו קיצור השם דאיירי בי' הפוסקים. אכל אם מעיקרא לא הונח לו רק קיצור השם אינו בכלל קיצור השם וצריף לכתבו פן נראה לפי ענ"ד פעת ואין לי ראיות איה סבירא להו להפוסקים בזה) דיודו הדו"ש הק' משה שיק מברעזאוןע: תשובה קה החיים והשלום וכל טוב לידידי הרבני הפנפלג הדיין המצויין בהלכה כש"ת מוה' פייש ווינטער בק"ק האליטש יע"א: מכתבו קבלתי כו' ועל אשר בדק לן במכתבו בדין שאבי המגורשת נקרא בפי פל ממת וחותרם עצמו מתת' ברשימה אחר הי' איה יכתבו שמו בגט נדעת מעלתו נ"י לסמוך ולכתוב רק ממת וכ' שפך הספמימו בס' שיבת ציון עם הגאון תשובה מאהבה ובליקוטי שמות בט"ג אות ל"ט כ' דאם לא נודע עליתו וחתמתו יש לכתוב ממת לבד.

עכ"ל בקצרה. והנה ספר שיבת ציון וס' תשובה מאהבה אינם בנדי ובס' ט"ג הביא דברי תשובה מאהבה בקצרה ולא אדע טעמם ונימוקם ולזאת נחזה אנן בעזה"י: הנה התוס' בגיטין דף ל"ד ע"ב בחד תי' נרא"ש ורשב"א בחי' והטור בס' קכ"ט באהע"ז פתבו דחניכה ידועה וניפרת לכל פשר לכתוב וסגי לכתחילה בחניכה לחודא.

אָמַנְם מִדְּבַרֵי הַרְמַב"ם נִרְאָה דְּפָלִיג ע"ז וּכ"כ הַרְמַב"א בְּתַשׁוּבָה ס"א פ"ד דְּאִין לְהַכְנִיִס עֲצָמוֹ לְכַתְחִילָה לְזֵה דְלִדְעַת הַרְמַב"ם דְּוִוּקָא בְּדִיעֵבַד פֶּשֶׁר בְּחִנִּיכְתּוֹ וְחִנִּיכְתָּהּ. וְהַב"ש רס"י קכ"ט סק"א רָצָה לֹמַר דְּאֶפְשָׁר דְּהַרְמַב"ם לֹא פְלִיג עַל זֵה וּבַס' גַּט פֶּשׁוּט סק"ז הַשְׁיִיג ע"ז וְגַם הַטו"ז בַּסֵּק"ב תָּמָה דְּהָרִי אֶפְיָלוּ בְּשֵׁם הָעֵינְקָר בְּלֹא וְכָל שׁוּם פּוֹסֵל לְכַתְחִילָה וְאִיךָ אֶפְשָׁר דְּיִכְשִׁיר הַרְמַב"ם בְּכַה"ג וּבְתַשׁוּבָה אַחֲרַת יִשְׁבְּתֵי הַדְּבָרִים עפ"י מ"ש בְּתַשׁוּבַת מַהֲרִי"ק ס"א פ"ו בְּכִינּוּי בְּלִי שְׁפִינּוֹן שְׁנוּדַע שְׁפָל שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם בְּאֵלֵי נִקְרָא לְתוֹרָה בְּשֵׁם אַחַר אִין פָּאן לַעֲזוֹ וְכֵן בְּשֵׁם הַחִנִּיכָה וְכִינּוּי שְׁמֹרְגָל אֶצְלֵינוּ נִוּדַע שְׁפָל שְׁיִישׁ לֹו שֵׁם שְׁל חוֹל נִקְרָא לְתוֹרָה בְּשֵׁם אַחַר וּלְכַה עֲדִיף מִשֵּׁם עֵינְקָר לְחֻדָּא וּעפ"י"ז תְּמַהֲתֵי עַל הַב"ש שֵׁם בַּסֵּק"ה שְׁסַמָּךְ עַל שִׁיטַת הָרֵא"ש וְהַרְשָׁב"א הַנֶּ"ל גַּם בְּשִׁמוֹת וְכִינּוּיִים שְׁאִינָם מְכַרִּיחִים וּמוֹכִיחִים עַל שֵׁם אַחַר וּמַנ"ל הָא וְהַנְּחִיתִי בַצ"ע (עֵינּוֹן לְעֵיל תַּשׁוּבָה ק"ב ד"ה וּלְפִי וּד"ה וּבְאֶמְת): וְכַעַת נִרְאָה לִי לִישָׁב דְּהָא דְּבַעֲיָא שְׁנוּדַע מִהַפְּנִוּי שְׁיִישׁ לֹו עוֹד שֵׁם הַקְּוֹדֵשׁ הֵינּוּ פְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה חֲשֵׁשׁ לַעֲזוֹ דְּמַשׁוּ"ה תִּיִקֵּן ר"ג לְכַתְּנֹב וְכָל שׁוּם וְהֵינּוּ הֵיכָא דְּנוּדַע לֹו שֵׁם אֶבֶל הַב"ש מִיַּיְרִי בְּנִשְׁתַּקַּע שְׁמוֹ וְאִין נִוּדַע לֹו שֵׁם אַחַר וּלְכַה אִין לְחוּשׁ לַלְעֲזוֹ וְנִמְיָא לְכִינּוּי הַמְּפֹרָסְמַת וַא"ש לְדַעֲתֵי.

וְעַכ"פּ בְּכִינּוּי שְׁאִינָה נִוּדַע מִמְּנָה שְׁיִישׁ לֹו שֵׁם אַחַר בְּנוּדָאֵי הַרְמַב"ם פְּלִיג וּבַש"ע סָתַם פְּנוּתֵי וְאִין לְנוּ לְהַקְל וּכַמ"ש הַרְמַב"א אָמַנְם אִם הַפְּנִוּי קְרוּבָה לְשֵׁם הָעֵינְקָר כ' הַתּוֹס' בְּגִיטִין שֵׁם לְתֵי הַשְּׁנִי דְּחִנִּיכָה פְּהָאֵי שְׁרִי אֶפְיָלוּ לְכַתְחִילָה.

וְהַתְּה"ד ס"א רנ"א בְּפִסְקִיו כ' מִטַּעַם זֵה לְסַמָּךְ עַל קִיצוֹר הַשֵּׁם שְׁל עֵינְרוֹת פְּגוֹן הַרְעֵדִישׁ רְעֵדִישׁ וּפִסְקוֹ בַש"ע ס"א קכ"ח בְּהַגְה"ה וּבְתַשׁוּבַת פַּמ"א ח"א ס"א י"ח כ' שְׁתֵי זֵה עֵינְקָר וְעַכ"פּ אִם יֵשׁ תְּרַתֵי לְמַעֲלִיּוֹתָא שְׁהוּא פְּנִוּי נִוּדַע וּמְפֹרָסֵם לְכָל וְגַם קְרוּב לְשֵׁם הָעֵינְקָר אֶפְשָׁר דְּגַם הַרְמַב"ם מוֹדָה.

וּלְפִי"ז בְּנִיּוֹן שְׁלֵנוּ דְּשֵׁם מִתַּת דּוּמָה וְקְרוּב לְשֵׁם הָעֵינְקָר וְגַם הוּא חִנִּיכָה הַנִּיכָר וּמְפֹרָסֵם אֶפְשָׁר דְּאִיכ"ל כְּפִסְקָא הַנֶּ"ל דִּישׁ לְסַמָּךְ לְכַתְחִילָה לְכַתְּנֹב שֵׁם מִתַּת וְתוּ פִי הֵיכָא דְּלֹא לִיצְטָרַךְ לְכַתְּנֹב ב' גִּיטִין דְּהָרִי כ' הַרְמַב"א בַּסֵּי קכ"ט סע"א כ' דְּאִין נִוּתְנִין ב' גִּיטִין אֶלֹא מִדּוּחֶק: מִיְהוּ זֵה לִיתָא וּמְמַקּוֹמוֹ מְוַכְרַע הַהִיפּוּף דְּהָרִי בְּשֵׁם חֲזַקְנֵי כ' בַּתְּה"ד ס"א רל"ב דִּיכְתְּנֹב בְּלֹא נִי"ו מִטַּעַם דְּהָרִי כְּחִנִּיכָה יָדוּעַ וְגַם דּוּמָה לְעֵינְקָר וּכ' הַב"ש בְּשִׁמוֹת אֲנָשִׁים בָּאוֹת מ' הָא דְּמַצְרִיף הַמְּהַרְש"ל ב' גִּיטִין בְּשֵׁם מִתְּנֵי וְלֹא סָגִי לִי בְּחַד בְּלֹא נִי"ו וּמִטַּעַם חִנִּיכָה וּכ' דְּלְכַתְחִילָה אִין סוּמְכִין ע"ז.

וּבְנוּב"י מַהֲדוּ"ק חֵאָהָע"ז בַּסֵּי צ' כ' בְּשֵׁם אֵלִיָּה דַע"ג דְּהָרִי פְּמוֹ חִנִּיכָה יָדוּעַ וּמְפֹרָסְמַת (לְדְבָרֵי שֵׁם) וְקְרוּב לְעֵינְקָר הַשֵּׁם אַפִּי"ה אִם אִינוּ נַעֲשֶׂה ע"י שְׁלִיחַ. הַצְּרִיף ב' גִּיטִין וְאֶפְיָלוּ בְּשֵׁם אֲבִי הַמְּגֹנְרִשׁת.

וְתוּ דְּעַל עֵינְקָר הַדְּבָר יֵשׁ לְדוּן אִם נִדְמָה קִיצוֹר הַשֵּׁם לְשֵׁם חִנִּיכָה וְכִינּוּי דְּקִיצוֹר הַשֵּׁם אִינוּ שֵׁם בַּפ"ע וְאִינוּ רוּצָה שְׁיִקְרָאוּ לֹו שֵׁם חֲדָשׁ אֶלֹא דְּבִרְהִיטַת לִישְׁנָא דְּאִינְשֵׁי מְקַצְרִין שְׁמוֹ אַע"ג דִּיּוֹדְעִים דְּעֵינְקָר שְׁמוֹ הוּא בְּמִלּוּאוֹ וְכִשְׁרוּצָה לְכַתְּנֹב שְׁמוֹ הוּא פּוֹתְבוֹ בְּמִלּוּאוֹ וְהַשֵּׁם הַקְּצָר עֲצָמוֹ מוֹדָה דְּבַעַת שְׁבָא לְכַתְּנֹב וְאִינוּ בְּזַמֵּן לְקַצֵּר הוּא פּוֹתְבוֹ בְּמִלּוּאוֹ וַא"כ אִם פּוֹתְבֵי בְּגַט קִיצוֹר הַשֵּׁם הוּא מְשַׁנָּה שְׁמוֹ וְיִהְיֶי פְּסוּל: וְלְכַאוּרָה הָרִי אָמִינָא לְהַבִּיא רֵאִי לְזֵה מִדְּבַרֵי הַב"ש בְּשִׁמוֹת אֲנָשִׁים בָּאוֹת א' בְּשֵׁם אֵלִי שְׁכ' ב"ש לְפָרֵשׁ הָא דְּמַצְרִיף

מהרי"ט ליתן ב' גיטין היינו אם אין לו קבלה האף שמו וכל העולם קורין לו אלי' וא"כ הרי הוא חניכה ידוע ואפי"ה צריף ב' גיטין ואמאי וע"כ דיש הוי אמינא דקיצור השם בכה"ג לא הוי פחניכה.

מיהו מדברי התה"ד בפסקיו סי' רנ"א הנ"ל מבואר דגם קיצור השם הוי פחניכה וכן מבואר בט"ג בשם אלי' ובשם חזק' בפשיטות וכן מבואר מדברי האחרונים. מ"מ נראה נהי דקיצור השם בשם חניכה הוי וקעין פינוי נדרים פנדרים והם קצרי לשונות ולשון משונבש וקעין שכ' הר"ן רפ"ק דנדרים במתני' מ"מ יש חילוק בין שם חניכה לקיצור השם: והוא דשם חניכה אע"ג דאינו עוקר שם הראשון אבל ג"כ אינו מתניחס אליו ואינו מחשיבו משא"כ שם הקיצור מתניחס על שם הראשון ומחשיבו.

והנה בסי' קכ"ט סעי' א' וב' ובב"ש שם ס"ק ג' מבואר דלכתחילה בנודאי אין לכתוב שם הטפל לחודא ולי"א אפילו בדיעבד פסול וא"כ לפי זה יש נפ"מ דבשם חניכה שנקרא לו לשם עצמיו יהי מאיזה טעם שיהי' אז איכ"ל אם יש לו מעלה שהפל קורין אותו פן ולתני' ב' של התוס' שהיא דומה לשם ראשון אז אפשר דגם לכתחילה פשר.

מה שאין פן בשם הקיצור דהוא רק טפל דאי אפשר להכשיר בו לכתחילה משום דהוי פעושה טפל עיקר. ונה נראה פנונת התה"ד בסי' רל"ג שצידד שם דדווקא בשם חזק' משום שהוא מורגל בלשון הש"ס וצריף ביאור לדבריו.

ובאמת דבס' ט"ג מפרשו דאפילו אינו נקרא בפני העולם בשם חזק' הוי פחניכה: ולי' הי' נראה דמירי באם נקרא בפני העולם בשם חזק' דסתמא הוי כמפרש דנודע דכל הנה שמות נקראים בפני העולם בלא וי"ו לבסוף אלא משום דהוי קיצור השם הוי בשם הטפל ואפילו אם פל העולם קורין אותו פן מ"מ פיון דהוא טפל לעיקר השם הרי הוא עושה הטפל עיקר וא"כ אינו רשאי לעשות פן לכתחילה וע"ז מביא ראי' ממה שקראו שם האמוראים בשם חזק' בלי וי"ו ומסתמא נקראו על שם הראשונים חזק' מלך יהודא וע"כ או דקים לי' דעיקר שם חזק' בלי וי"ו שהרי חזק' גופי' נקרא בלא וי"ו והוי"ו הוא רק נוספת משום איזה טעם דאית בי' בשם שמצינו שנאמר חמשה פעמים יעקב מלא ואת"ל דזה לא מסתבר לומר על רוב הפעמים א"כ שוב יש להוכיח דכיון דמסתמא א"כ גם השם של האמוראים הי' בוי"ו ואפי"ה נקראו בש"ס בלי וי"ו ואי ס"ד דהוי רק קיצור השם ושם טפל.

א"כ לא יאות לעשות פן אלא ע"כ הוא פועין חניכה ידוע ומפורסמת וגם קרובה לעיקר השם ולא נקראו פן משום קיצור השם אלא בכונה מכוונת ולכך פותבין לכתחילה שם חזק' זהו הנראה לפי ענ"ד בכוננת התה"ד: אלא דהב"ש וטו"ז פליגו דהב"ש סובר דדווקא שם חזקיה הנמצא בש"ס אבל באינה עדיין מידי ספק קיצור השם לא נפקא ואין לכתוב פן לכתחילה משום דהוי שם הטפל אבל הטו"ז סובר וכמו שביאר בהגה"ה בטו"ז בשם גדלי' דמן חזק' יש ללמוד לכל הנה דכיוצא בהם פן נראה לפי ענ"ד אבל באמת בשמות אנשים באות ג' בשם גרשון וגרשון ממה שכ' בשם הר"א ששון נראה אפילו אינו נקרא בפני פל בשם זה פיון דדמא לי' חשיב ככינוי עיי"ש ואין פאן מקומו ועכ"פ לפיהנ"ל מבואר דה"ה בשם מתת דהוא ג"כ רק קיצור השם דאין לכתוב פן לכתחילה: וראיתי בט"ג בשמות אנשים באות א' סקל"ב שהקשה ג"כ אהא דמצריף מהרי"ט ב'

גיטין ותי' דהיכא דהפינוי הוא לפעמים שם בפ"ע ואפילו אם הוא שם חניכה ידוע וניכרת אין לכתוב לכתחילה וכוונתו וביאר דבריו מוכן עפ"י מ"ש לעיל לישב לדעת הרמב"ם עפ"י דברי מהרי"ק בשורש פ"ו דדונקא בשם חניכה כמו באלו וליב ואיזק וכינצא דנדע שיש להם שם אחר של קודש פתבי' לכתחילה החניכה.

אבל כל שנקרא שם בפ"ע אין לכתבו לכתחילה לחניכה אפילו אם הוא ידוע ומפורסם ולפי"ז בשם מתת שכ' הט"ג באות מ' דצריף לכתוב דמתקרי מתת דאולי שם בפ"ע הוא א"כ מהאי טעם אין לכתבו לכתחילה מטעם חניכה.

ודונקא בשם חזקי' דהוי כמו נודע לכל מטעם דבש"ס נקראו האמוראים פן סמכי' לכתוב לכתחילה מטעם פינוי וא"כ הא דכ' הטיב גיטין בליקוטים אות ל"ט דכותבין מתת לחודא היינו ע"כ אם אין נודע כלל עליותו וחתמתו ואולי גם עליותו בשם מתת ואין לנו לקראו בשם אחר וא"א לנו לכתוב שם בלתי נודע וע"כ פותבין רק מתת שהוא שם הנודע: והו' עובדא דבעל תשובה מאהבה וישיבת ציון אי לא מיירי בכה"ג ע"כ ה"תם משום שעת הדחק ועיגון דהוי פדיעבד.

וא"כ בנ"ד אין לסמוך על זה. ואע"ג דהוי באבי המגורשת הרי כבר הבאתי לעיל מנוב"י סי' צ' דגם באבי המגורשת הצריף בשם אלי' ב' גיטין.

והה"ד בנ"ד דמ"ש. ובס' ג"פ בס' קכ"ו ס"ק פ"ב כ' כלל דכל היכא דבעי' ב' גיטין רק משום חומרא יש להקל באבי המגרש ובאבי המגורשת והיינו היכא דבעי' במגרש עצמו רק משום לכתחילה אז באבי המגרש או באבי המגורשת פשר אפי' לכתחילה אבל היכא דבעינו במגרש עצמו מדינא ב' גיטין דבגט א' יש חשש פסול אז גם אם הספק הוא באבי המגורשת בעי' ב' גיטין.

ולפי"ז בנ"ד דגם במגרש עצמו בעי' רק משום לכתחילה הי' אפשר להקל באבי המגורשת: ולא אדע מדוע לא כ' מעלתו בנידון דידן איך הוא נקרא לס"ת דהנה אם נקרא לס"ת בשם מתת' בלא ני"ו כבר כ' הד"מ (אע"ג דהוא לשיטתו סובר דכותבין בנ"ו) דאם עולה לתורה בלא ני"ו פותבין פן וכ"ש במקום שהחתימה מסייע קצת שעושה רשימה אחר הי' ולדעת הס"ש הוא סימן רק לאות אחת כמ"ש הב"ש בשמו בשם אלי' ואע"ג דהמהרש"ל כ' דאין לסמוך על קריאת החזן מ"מ מדברי הד"מ הנ"ל מבואר דסמכי' על שם עליותו בו לתורה וכ"כ הט"ג פאן.

ובשם אלי' ס"ק ל"א הביא ג"כ דסמכי' על השם שעולה לתורה גם נגד רשימה היינו אפי' אם נצטרף לפרש דרשם על ב' אותיות. מ"מ פינון דקרו לי' ועני הרי אמתחוק בשם שנקרא לתורה.

ואם סותרין שם החתימה ושם העלף עיין בט"ג בשמות אנשים אות מ ובליקוטים בב"ש אות כ' ובטיב גיטין שם ובגט פשוט בס' קכ"ט ס"ק צ"ח. וכ"ש שעיקר הדבר נראה דרשימה אין סימן פללי וא"כ אזלינן בתר הקריאה לתורה: וכ"כ בטיב גיטין דכאן בשם מתת' יש לנו מלבד הקריאה לכל חדא מעליותא בנ"ו יש לנו מעליותא מצד שאנו מורגלין בשם מתתיהו בנ"ו מאמירת על הנסים בתנופה.

ובלא ני"ו יש לו מעליותא דלהטו"ז לעולם כותבין בלא ני"ו דלכל הפחות הוי פתניכה ולקף אזלינן פאן בטר הקריאה וכ"ש בשם אבי המגורשת ולכן הואיל והנוב"י שהבאתי לעיל לא סמך אפילו באבי המגורשת לכתוב רק הפנינוי לקף עדיף לן לזוזל בטר הקריאה לתורה.

ואפילו אי בעלמא לא סמכי אחתימה או על הקריאה לתורה היינו אם הוא נגד שם שקורין אותו כ"ע ובכה"ג מיירי בנוב"י הנ"ל בשם אלי' אבל בנידון שלנו דנקרא מתת. והחתימה והקריאה לתורה מתת' שפיר אזלינן בטר עליתו לתורה וחתמתו וכן מבואר מדברי ט"ג שם פן נראה לפי ענ"ד אם יסכימו עמי בעלי הוראה ידידו הדו"ש הק' משה שיק מברעזאוןע: תשובה קו להרב אב"ד בק"ק האליטש יע"א: מכתבו מיום ג' שבוע זאת קבלתי והואיל שכ' מעלתו ני' שהדבר נחויז אמרתי להשיב מי'ד ע"ד שאלתו בשם המגרש ששמו ישע' בן מרדכי ונקרא סימאן וחתמתו ישע' ורשימה אחר הי' ושם האשה פראדל בת כו' פן שמה מעריסה וכן נזכרת בפי שפירא ובפי כל נקראת פאני ומספקא לי' למעלתו אם יש לכתוב ישע' עם ני"ו בסוף והמכונה סימאן.

או דמתקרי סימאן ואם יש לכתוב פראדל או פריידיל (מלשון שמחה כמ"ש בט"ג) דמתקריא פאני ודעת מעלתו ני' לכתוב ישע' בלא ני"ו דמתקרי סימאן וגם לכתוב פריידיל דמתקריא פאני וטעמו דישע' בלא ני' כ' הב"ש שפן נמצא בתה"ד בלא ני"ו ובתשובת חת"ס ועוד בתשובות כו' ובתשובת חינוך ב"י סי' ק"מ כ' דרק מי שנשפחה שמו מחמת חולי כותבין בני"ו עכ"ל הצריף לענינינו: והנה בנודאי יש פוסקים המסכימים לכתוב ישע' בלא ני"ו והוא דעת הרש"ל ביש"ש בגיטין וסייעתו אבל אנו צריכין לילך בטר בתראה ודעת הב"ש בסדר שמות אנשים נראה שהסכים לדעת הר"מ שבנודאי אי נודע בקירור ששמו בני"ו או בלא ני"ו כותבין פאשר הוא ברור וידוע לנו אבל אם לא נודע לן ברור נראה מדברי הב"ש שצריף לכתוב ב' גיטין וכ"כ להדיא בטיב גיטין שפן נראה דעת הב"ש וכן נראה דעתו.

והא דכ' דכותבין לכתחילה ב' גיטין אם קורין אותו ישע' בו' נראה דלאו דווקא דהרי כ' פמה פעמים דעל קריאה לתורה א"א לסמוך מסתמא שהחזנים רגילים לקרות פן מעצמם אלא משום דלענין דיעבד כ' דאפשר בשעת עיגון כ' דאפשר לסמוך והתנה שם דלכל הפחות הוא משום שקראו אותו לתורה כף יעוי"ש וכ"כ בתשובת מרן חת"ס ז"ל בחאהע"ז ח"ש סי' כ"ה וכן נעשה מעשה על ידי וע"י הרב המאוה"ג מו"ה ישראל דוד ני"י האבדק"ק פעזונג שסדרנו גט בשנת תקצ"ט בגליל שלי שהי' שם אבי המגרש ישע' ואז הי' מרן הגאון זצ"ל בסיים והתגורר פה בקהילתי בזמן הקיץ וצוה עלינו לכתוב ב' גיטין הראשון בשם ישעיה ו השני בשם ישעיהו בו'.

ותמיהני איף יכול מעלתו ני' לומר שמרן חת"ס מסכים לכתוב ישע' בלא ו' והוא בהקפוד שכ' לכתוב ב' גיטין: וגם מ"ש בתשובת חינוך ב"י אם אמנם התשובה היא איננה בידי מ"מ לפי הלשון המובא בט"ג בשם ישע' ס"ק כ"ז נראה דלא החליט אלא בשם ישע' הנותן לו בתליו דנודאי הוא בני"ו אבל הנקרא כף מעריסה תליא במחלוקת וגם על סברא זו פקפק הט"ג.

יהי' איה' שְׁיִהְיֶה דַעְתּוֹ שֶׁל חִינוּף ב"י אָנוּ אֵין לָנוּ אֱלֹא דְבָרֵי בְּתָרְאֵי וּכְמ"ש מֶרֶן זצ"ל וְנַעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה עַל יְדֵינוּ וְכֵן מְסַתְפֵּר דְסַפֵּק הַיּוֹי דְנִהֵי שְׂכ' הַד"מ בְּסִי' קכ"ט וְהוּבָא בְּאַחֲרוֹנִים דְאֵין לְסַמּוּף עַל הַחֲזָנִים שְׁרַגְלִין לְקַרְנָא פֶּן מַעֲצָמָם מ"מ נ"ל פִּינּוּ דְרַגְלִין הַחֲזָנִים לְקַרְנָא אֶת הַנְּקָרָא בְּשֵׁם יִשְׁעֵי' עִם נִי"ו עִי"ז הַרְגַּל אֶצֶל אַנְשִׁים שֶׁם יִשְׁעֵי' בְּנִי"ו וְאִיכ"ל דְנִקְרָא פֶּן.

וְכַעֲיִן שְׁאָמְרוּ בְּשֵׁם מִתְתִּי' דַע"י עַל הַנְּסִים כּו' ה"נ י"ל עַל יְדֵי הַחֲזָנִים. וְלִכְּהַ נִרְאָה דְלֹא מִשׁוּם חוּמְרָא הִתְמִירוּ לִיתְנּוּ ב' גִּיטִין אֱלֹא מְדִינָא: וְאַפְּלוּ בְּדִיעֵבַד אִם גִּיתְנּוּ בְּשֵׁם יִשְׁעֵי' בְּלֹא ו' לְחַזְדָּא נְהִי שְׁהַסְכִּים הַט"ג דְכָשֵׁר דְלֹא גָרַע מְחַנְיָה וְכֵן מְסַתְפֵּר מ"מ יֵשׁ לְדוֹן דְהֵינּוּ בְּזַמְנָם שֶׁהִי נִקְרָא בְּפִי כָּל יִשְׁעֵי' אֲבָל עֵתָה דְאַנְשִׁים אֱלוּ שִׁינוּ שְׁמָם לְשֵׁם אַנְמוֹת וְקוּרִין עֲצָמָן סִמְאָן וְאֵינָם רַגְלִים כָּלָל בְּשֵׁם יִשְׁעֵי' וְע"כ רַק לְשֵׁם הַקּוּדֶשׁ הוּא א"כ צָרִיכִין לְכַתּוּב שֶׁם הַקּוּדֶשׁ כְּאֲשֶׁר גִּיתְנּוּ לוֹ.

וּמִי יוֹדַע שְׁמוֹ הַנִּיתְנּוּ לוֹ בְּבִירוֹר וְא"כ אֲפָשֵׁר דְבַכְּה"ג מוֹדָה הַט"ג דְאַפְּלוּ בְּדִיעֵבַד לֹא מְהֵי יִשְׁעֵי' בְּלֹא ו' וְיֵשׁ לְדַחוֹת שְׁגָם בְּדוֹרוֹת רַאשׁוֹנִים. לֹא הָיוּ רַגְלִין לְקַרְוֹת יִשְׁעֵי' אֱלֹא שְׁעֵי' כְּמ"ש הַב"ש בְּאוֹת ע' בְּשֵׁם סַעֲדִי'.

מִיֵּהוּ י"ל דִּיּו"ד נְכָלָל וְנִבְלָע בְּשֵׁם שְׁעֵי' וּכְמ"ש הַב"ש שֵׁם. וְכָל זֶה בְּדִיעֵבַד יֵשׁ לְדוֹן אֲבָל לְכַתְּחִילָה בְּנוֹדָאֵי בְּכַה"ג שְׁאֵינּוּ בְּרוּר לָן אִיהֵךְ נִקְרָא שְׁמוֹ אִם בְּנִי"ו אוֹ בְּלֹא ו' צָרִיכִין אָנוּ לְכַתּוּב ב' גִּיטִין הֶרְאִשׁוֹן בְּלֹא נִי"ו וְהַשְּׁנֵי בְּנִי"ו וּכְמ"ש מֶרֶן הַגָּאוֹן זצ"ל וְכִמוֹ שְׁפָסַק בְּנוֹב"י מִהַדוּ"ק ס' צ' בְּחֻלְק אַהֲע"ז בְּשֵׁם אֵלִי': וְעַל דְּבַר הַסַּפֵּק הַשְּׁנֵי אֵי לְכַתּוּב הַמְּכַוְנָה סִמְאָן אוֹ דְמִתְקַרֵי כּו' כ' מַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא נְבוּף דְהוֹאִיל וְלֹא גִיתְנּוּ לוֹ מַעְרִיסָה אִם יֵשׁ לְכַתּוּב דְמִתְקַרֵי וּכְמ"ש הַב"ח הַמוּבָא בְּכ"ש סק"ל אוֹ הַמְּכַוְנָה כְּהַשְׁגַּת הָאַחֲרוֹנִים שֶׁם הֵנָּה בְּזֶה נִרְאָה דְנִכּוֹן לְכַתּוּב הַמְּכַוְנָה וְכֵן מְבַרְאָר מִתְשׁוּבַת מֶרֶן זצ"ל בְּחַת"ס חֲאָהֲע"ז ח"ב ס' כ"ג בְּשֵׁם יוֹסֵף הַמְּכַוְנָה יֶאֱזַעֲרָף וְכֵן נוֹהֲגִין וְכֵן נַעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה עַל יְדֵינוּ: וְנִרְאָה דְאַפְּלוּ לְדַעַת הַב"ח הַנִּי"ל דְמוֹדָה בְּשֵׁם גּוֹיִם כְּזֶה דְרִאֵוִי לְקַרְוֹת כְּפִינוּי כְּמ"ש בְּכ"ק דְנִדְרִים כְּפִינוּי נִדְרִים לְחַד מ"ד דְלִשׁוֹן נְכָרִים הֵם וּבְלֹא"ה שְׁמוֹת כְּאֵלוֹ רִאֵוִי לְקַרְוֹתָם כְּפִינוּי שְׁאֵלוֹ הַקּוּרִין עֲצָמָם בְּשֵׁם הַגּוֹיִם לְהַעֲלִים שֵׁם יִשְׂרָאֵל כְּמ"ש בְּחַת"ס יַעֲוִי"ש ס' ל"ח דְרִאֵוִי לְהֵם שֵׁם מְכַוְנָה מְלִשׁוֹן וְאֵל אֲדָם לֹא אֲכַנָּה אִיּוֹב ל"ג וְלִכְּהַ נִרְאָה דְבַכְּה"ג גַּם הַב"ח מוֹדָה וְעַכ"פ הַדִּין דִּין אֲמַת שְׁהַסְפַּמַת מֶרֶן זצ"ל לְכַתּוּב מְכַוְנָה: וְעַל הַשְּׁלִישִׁית אֵי לְכַתּוּב פְּרִיִדֵל אוֹ פְּרִיִדֵל כ' מַעֲלָתוֹ עַפ"י מ"ש בְּט"ג אוֹת פ' לְכַתּוּב פְּרִיִדֵל בְּב' יוֹדִין וְה"נ בְּנִידוֹן שְׁלוֹ יֵשׁ לְכַתּוּב פְּרִיִדֵל דְמִתְקַרֵי פְּאֵנִי וְכ' שְׁיֵשׁ לְזֶה רִאֵי מְמ"ש הַב"ש בְּשֵׁם גְּנוּטָא גּוּטְלִין וְזֶה אֵינּוּ מוּכָן וְלִדִּינָא נִרְאָה דְיֵשׁ לְכַתּוּב פְּרִיִדֵל דְמִתְקַרֵי פְּאֵנִי דַאֲע"ג דַּהֲט"ג כ' דְיֵשׁ לְכַתּוּב פְּרִיִדֵל וּמֶרֶן זצ"ל כ' בְּתִשׁוּבָה הַנִּי"ל ס' כ"ה דְשֵׁם אֲשֶׁר הוּא מְנוֹזֵר וּמְנוֹסְכָם בְּסַפְרִים אֵין לְחוּשׁ שׁוֹב עָלָיו הֵינּוּ אִם אֵין שְׁיִנוּי מִפְּחַ מְנַהֵג הַלִּשׁוֹן אֲבָל בְּזֶה י"ל דַּהֲט"ג כ' לְפִי לִשׁוֹן פּוֹלִי"ן שְׁנִקְרָא כֵּן פְּרִיִדֵל הַר' בְּפִתַח חֲרִיף אֲבָל בְּמִדִּינַתְנִינוּ אֵין קוּרִין כֵּן אֱלֹא פְּרִיִדֵל וְאֵין לְשׁוֹת שׁוֹם שֵׁם אֱלֹא כְּאֲשֶׁר הִיא נִקְרָא בְּלִשׁוֹן מְדִינַתְנִינוּ וּכְמ"ש הַרְמ"א בְּסוּף סִמְן קכ"ט סַעֲיָף ל"ד דְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה כְּלִשׁוֹנָה וְה"נ בְּשֵׁם פְּרִיִדֵל כֵּן נִרְאָה לְפִי עַנ"ד נְכוּן: וְאַע"ג דְמֶרֶן זצ"ל בְּחֲאָהֲע"ז ס' כ"ה הַנִּי"ל הַסְכִּים לְמ"ש בְּתִשׁוּבָה מֵאַהֲבָה לְכַתּוּב הִירֵשׁ בִּיּו"ד אִם

אינו נקרא הרשע יעו"ש היינו שם הירש דגם אנו שקורין בלשון המורגל אצלנו את הצבי בשם הירש.

מ"מ גם אנו אם אנו רוצים לקרות בדיוק בלשון אשכנ"ז אנו קורין הצבי בשם הירש וא"כ זה האיש הנקרא בשם צבי שפיר יאות גם לנו לקרוא הירש וכעין שכ' התוס' בשבת צ"ב ריש ע"ב ד"ה את"ל לענין קוצים בפרם הואיל ואלו הי' לנו הרבה גמלים היינו מקיימים קוצים בפרם כו' וה"נ גם אם אנו רוצין לדבר בלשון אשכנ"ז בדיוק גם אנו היינו קורין לצבי הירש.

משא"כ בשם פראדל לא שייך לומר פן דאצלנו אין מקום כלל אפילו אם רוצים לדבר בלשון מדוניק בלשון אשכנ"ז לא נקרא לה פריידל והוי כמו הרשע שפתב מרן זצ"ל וכו"ל ואין לשם זה אצלנו מקום כלל פן נראה לפי ענ"ד פשוט (מהדו"ב).

ואעפ"כ פשפאטי למדינה זו פה חוסט העירה העידו לפני שבגלילות האלה פותבין פריידל ב' יודין אחר הר' והנחתי מנהגם וסמכתי על מ"ש מרן הובא בשו"ת אמרי אש סי' ע"ה וע"ו דשם שמבואר בב"ש וט"ג יש לכתוב אפילו אם עתה אינו נקרא פה אין חשש לעז יעו"ש פנ"ל): ואם יתן ב' גיטין לא יודיע לבעל ולסופר כמ"ש הנוב"י במהדו"ק חאהע"ז סי' צ' וגם מרן זצ"ל חשש לזה אלא שבתשובה מאהבה תי"ו כ' שלא יאמר שבגט הראשון טעה בו שמוציא לעז על הגט אלא יאמר שיש לו עליו גמגום.

ובאמת הא דדקמה זה לומר אין ברירה מלבד מה שפקפק על זה מרן זצ"ל שם לפי ענ"ד זה אינו דומה לברירה דהוי כמו דמשני הש"ס בביצה דף ל"ז ובשאר דוכתי על הא דאם בא חכם למזרח דלא חשיב לי' ברירה משום דכבר בא חכם וא"כ ה"נ כבר קמי' שמיא גליא ומבואר הדבר אי שמו ישע' בני"ו או בלא ני"ו אלא שאין אנו יודעין וא"כ מאי ברירה שייך בזה וצ"ע.

ובתשובת נוב"י מהדו"ת חאהע"ז סי' ק"כ וקכ"ב האריף לפלפל בזה אי דמיא לברירה ועכ"פ מהיות טוב עושין כמ"ש הנוב"י הנ"ל והנלפענ"ד כתבתי ה"ק משה שיק מברעזאווע.

עובדא בא לפני פה חוסט יע"א באשה אחת שהי' שם העריסה שלה בריינא פעסיל ואח"כ נקראת בשם פעסיא רק הקרובים קראו לה פעסיל ובשם שניתן לה מעריסה לא נקראה רק זאת אמר אביה דאם מניח לעשות לה מי שבירך מזכירין אותה בשם בריינא פעסיל וכן נכתב שמה בכתובתה ויש פאן כמה ספיקות דהנה הטיב גיטין בליקוטי שמות דין ט"ו כ' דאשה שהי' שמה מעריסה שאסיא טויבא כ' שם דבעי' ב' גיטין א' בשם שאסיא טויבא דמתקריא טויבא והשני בשם טויבא דמתקרי' שאסיא טויבא עיי"ש: והנה גוף הדין שכ' דבעי' ב' גיטין בכה"ג צ"ע ולא אדע טעמו דאפילו נימא דשאסיא טויבא דהוא שם העריסה עם המקצת שקורין אותה פן לא חשיב כמו רוב הקוראין טויבא והוי כמו רובא מרים ופורתא שרה ובעי' למכתב טויבא דמתקרי' שאפיא טויבא.

מ"מ הא פסק בש"ע סי' קכ"ט סעיף ב' דהיכא דמפרש ב' השמות בהגט אין קפידא אם מקדים הטפל. ונהי דהב"ש שם פקפק ע"ז לענין לכתחילה מ"מ הספימו האחרונים הובא

בפ"ת באהע"ז שם בשם ספר גט מקושר דהיכא דיהא צריף לכתוב ב' גיטין חשיב בזה פדעבד ורשאי לכתחילה לכתוב פה עיי"ש ובס' טיב גיטין עצמו סמוך ע"ז פמה פעמים.

ואע"ג שכ' פאן דשם הקיצור איכ"ל דגרע מטפל נאפילו אם נימא דטפל פשר אם הקדימו ופירש שניהם בקיצור איכ"ל דפסול עיי"ש בס"ק מיהו זה שייך אם פותב טויבא דמתקרא שפסול טויבא איכ"ל דיש לחוש וכנ"ל אבל אם פותב בהיפוך שפסול טויבא דמתקרא טויבא לא ידעתי למה אין לסמוך על זה אפילו אי נימא דטויבא ע"י שרוב קורין אותה פן מקרי עיקר טפי מ"מ לפי הכרעת מקצת האחרונים הנ"ל דמשום דלא נצטרף לכתוב ב' גיטין רשאי לכתחילה לסמוך היכא דמפרש תרוננייהו וא"כ הי' נראה לפי ענ"ד בנדון עובדא דטיב גיטין דשפיר נוכל לכתוב שפסול טויבא דמתקרא טויבא ולמעשה עדיין צ"ע פי ספר בית אפרים אשר עליו רמז שם בבואורו אינו בידי לעינינו בו: אמנם נראה פועל הנ"ל אם היו מקצת קורין אותה בריינא פעסל ומקצת פעסא גם הט"ג מודה דסגי בגט אחד ולכתוב בריינא פעסיל דמתקרא פעסא דהרי פעסא נראה שהיא שם הקטנות של פעסל ואינו שם בפ"ע וגרע משם טויבא דמ"מ הוי שם בפ"ע אבל פעסא מסתמא הוא רק לגעגוע ושם הקטנות ולא יצדק לעשותו לעיקר השם.

ולכך אם הי' מקצת קורין אותה בריינא פעסל ורובא פעסא נראה לי דיש לכתוב בריינא פעסיל דמתקרא פעסא דשם קטנות וגעגוע נמי רשאי לכתוב אם ירצה: אכן בעובדא דידן יש ריעותא אחרת שאפילו מקצת אין קורין אותה פן ונהי דיש לדון ולומר דאפשר דהא דאביה מניח לעשות לה מי שפירף ולענין פתיבת שמה בכחובה בשם בריינא פעסיל עדיף ממקצת קורין דהנה התם פיון דרוב סותר למקצת אם נימא דשם בפ"ע הוא ראוי לן לזול בתר הרוב אבל בנ"ד נראה דשם העיקר הוא שם של העריסה שניתן לה לקרותה לכל דבר שמקפידין על עיקר שמה ואיך הוא שם לדברים שאין הקפדה בשם כדברים טפלים למילי דעלמא ואין סתירה בין ב' אלו וכעין שכ' בט"ג בליקוטי שמות דין י"ז ס"ק י"ח ה"ג למילי דמצוה ודשמאי דקפידה בשם נקראת בשם עריסה משא"כ למילי דכדי ומילי דעלמא וא"כ גם בנ"ד יש לכתוב בריינא פעסל דמתקרא פעסא: ואם דיש ג"כ מקצת שקורין פעסל נראה דזה א"צ לכתוב פיון דרק מקצת קורין אותה פן ובט"ג שם בליקוטי שמות דין כ"ב כ' היכא דיש לו ב' שמות ומקצת קורין באחד א"צ לכתוב השם שקורין המקצת דמחזיקין אותו בקיצור השם וה"נ פיון דאנו קיימינו השתא לסברא זו דעיקר שמה למילי דמצוה ותורה בריינא פעסל א"כ פעסל בנודאי קיצור השם.

ושם פעסא דנהי דנראה דגם הוא רק לשם נערוות וקטנות מ"מ יכולין לכותבו משא"כ שם פעסל דאינו נשתנה ממה שניתן לה מעריסה לקריאה ובס' בית מאיר ס"ל דכל ב' שמות פגון יעקב ישראל והעולם קורין ישראל לחוד דאין לכתוב דמתקרי ישראל דנראה פאלו יש שינוי בשם ישראל בין עיקר שמו לקריאת העולם ונהי דאם פולם קורין פן פותבין אבל במקצת קורין יש לחוש לדבריו פן הי' נ"ל מעיקרא: אבל ראיתי שהט"ג שם בליקוטי שמות דין ל"ח כ' דמה שנכתב ונקראה בשמה בכחובה אינו מעלה ומוריד פיון דאינה נקראת פה אע"ג דלפי מ"ש להסביר דכאן באשה יש סברא דניתן השם לדבר דקפדי וכנ"ל מ"מ זיל בתר טעמא פיון דאינה נקראת פה מקרי נשתמע עיי"ש וכיוצא

בְּזֶה הֵבִיא בַּפֶּתַח תְּשׁוּבָה בַּקּוֹנְטֵרס הַשְּׁמוֹת אוֹת ב' בְּשֵׁם גַּט מְקוֹשֵׁר דָּשֵׁם עֲרִיסָה אֵינוֹ מַעֲלָה כָּלֵל דֶּהֱפַל תְּלוּי בְּשֵׁם שְׁקוֹרִין לֵה וְגַם הֵבִיא שֵׁם פֶּלְפוּל לְעִנְיָן נִשְׁתַּמֵּעַ בְּכִיּוּצָא בְּזֶה עֵי"ש בַּקּוֹנְטֵרס הַשְּׁמוֹת אוֹת ב' ד"ה שֵׁם וּבְסֵד"ש.

וּלְכֹף חֲשִׁישְׁנוּ וְכַתְּבָנוּ גַּט אֶחָד בְּשֵׁם פֶּעֶסֶל דְּמַתְקֵרְיָא פֶּעֶסִיא דֵּאע"ג דְּרַב מְקַצֵּת קוֹרִין לֵה כֵּן מְלַבֵּד זֵדָה הַשֵּׁם נִיְתָן לֵה הָרִי הוּא עֵיקֵר הַשֵּׁם וְנִרְאָה לְכָל דְּפַעְסִיָּא הוּא רַב שֵׁם קִטְנוֹת וְאֵינוֹ עֵיקֵר הַשֵּׁם.

וְהַשְּׁנֵי פְתַבְנוּ בְּשֵׁם בְּרִינָא פֶּעֶסֶל דְּמַתְקֵרְיָא פֶּעֶסִיא מְטַעֵם הַנ"ל וְהִנְרָאָה לְפִי עַנ"ד כְּתַבְתִּי וְד' יְדִרְכִּינִי בְּדֶרֶךְ אֲמַת לְמַעַן שְׁמוֹ הַק' מְשִׁיחָה שִׁיק מְבַרְעֵזְאָוּעַ: תְּשׁוּבָה ק"ח ר"ח אֶדְר תֵּרַכ"ו לַפ"ק פֶּה חוּסֵט יַע"א הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְהֵרַב הַמְּאוּה"ג הַמְּנֻפֶּלֶג בַּתּוֹרָה וּבִירְאָה כַּש"ת מו"ה אֶהֱרֹן מְאִיר כו' רב בַּק"ק בְּאֶלְחֻב יַע"א.

מְכַתְּבוֹ קַבְּלַתִּי וַע"ד אֲשֶׁר שָׁאֵל שְׁאִישׁ אֶחָד מְקַהֲלָתוֹ שְׁנִקְרָא מְעֲרִיסָה בְּשֵׁם זִיסָא פִּינְחָס בֶּן אֶהֱרֹן זָאב הַמְּכוֹנְהָאָרוֹן וּוְאֶלְף וְאֶנְשֵׁי הָעִיר קוֹרִין אוֹתוֹ פִּינְחָס לְחוּד אֶבֶל קְרוּבֵי קוֹרִין אוֹתוֹ לְפַעְמִים זִיסָא פִּינְחָס שֶׁהוּא נִקְרָא עַל שֵׁם דּוֹדָם וּלְתוֹרָה בְּשֵׁם פִּינְחָס לְחוּדָא וְגִירָשׁ אִשָּׁה וְלֹא אָמַר לְמַסְדָּר הַגַּט אֶלָּא מִשֵּׁם פִּינְחָס וְאֶח"כּ כְּשֶׁרָצָה לִישָׂא אִשָּׁה צְנוּה לְכַתְּוֹב בְּכַתְּוֹבָה זִישָׂא פִּינְחָס וְנִשְׁאֵל עַל זֶה וְאָמַר הוּאִיל וְאֵין רְגִילִין לְקַרְוֹא אוֹתוֹ בְּשֵׁם זִישָׂא לֹא אָמַר מִמֶּנּוּ וְשִׁכְּבָר גִּירָשׁ אִשָּׁה אַחַת בְּשֵׁם פִּינְחָס לְחוּדָא וְנִשְׁאֵלַתִּי ע"ז לְחוּוֹת דַּעֲתִי אִם צָרִיף גַּט אַחֵר: וְהִנְרָאָה לִי בְּזֶה בַּעֲזַה"י נִקְדִּים בְּרֵאשׁוֹנָה דַּעֲת הַש"ע בְּמִי שְׁיֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת וְנִתְּן גַּט רַב בְּשֵׁם אֶחָד פֶּסֶק רַע"א בֵּאֵה ע"ז ס'י קכ"ט סע"א א' דְּאֶפִּילוּ כ' רַב שֵׁם הַטָּפֵל כְּשֶׁר בְּדִיעֵבֵד.

וְהַב"ש שֵׁם ס"ק ג' וְשָׁאֵר אַחֲרוֹנִים הַשְּׁיִגוּ עָלָיו דְּבָשֵׁם הַטָּפֵל לְחוּדָא אֵין לְהַכְשִׁיר וּלְפִי הַסְּפָמַת הַג"פ שֵׁם ס"ק ח' אֵין לְהַתִּיר אֶלָּא בְּמִקּוֹם דְּחַק וְעִיגוֹן גְּדוֹל וְהִינְנוּ בַּכ' שֵׁם הַטָּפֵל לְחוּדָא אֶבֶל אִם כ' שֵׁם הָעֵיקֵר לְחוּדָא מוֹדָה הַב"ש לְרַמ"א דְּכָשֵׁר וְכֵן דַּעֲת הַב"ח וְהַטו"ז.

אֲמַנָּם הָר"ן שֵׁם בְּהַשׁוֹלַח מְסַפְקָא לִי גַבִּי רַבָּא עֲרִיס אִם כ' שֵׁם שְׁרוּבֵן קוֹרְאִין אִם כְּשֶׁר וּבַש"ג שֵׁם כ' בְּפִשִׁיטוֹת דְּאֶפִּילוּ בְּשֵׁם הָעֵיקֵר לְחוּד פֶּסוּל וְהַעֲלָה הַג"פ שֵׁם דְּדוֹנְקָא בְּמִקּוֹם דְּחַק יֵשׁ לְהַתִּיר וּבַט"ג בְּלִיקוּטֵי שְׁמוֹת אוֹת ח' כ' דַּה"ה אִם כְּבָר נִיְתָן דְּכָשֵׁר: וְעַתָּה נְבוֹא לְנִדְוֹן שְׁלַפְנִינֵנוּ לְחַקוֹר אֵיזָה שֵׁם מִן הַשְּׁמוֹת הַנ"ל הוּא הָעֵיקֵר וְלְכַאוּרָה שֵׁם פִּינְחָס הוּא שֵׁם הָעֵיקֵר לֹא מְבַעֲלִי אִם בְּמִקּוֹם פְּתִיבָת וּנְתִיבָת הַגַּט לֹא הִי' מוֹחֲזֵק אֶלָּא בְּשֵׁם פִּינְחָס וְהָא קו"ל דְּשֵׁם מְקוֹם הַנְּתִיבָה עֵיקֵר וּכ"ש שֵׁם מְקוֹם הַפְּתִיבָה וְהַנְּתִיבָה דְּהוּי עֵיקֵר אֶלָּא אֶפִּילוּ אִם בְּמִקּוֹם הַפְּתִיבָה וְהַנְּתִיבָה לֹא הִי' מוֹחֲזֵק בְּשׁוּם שֵׁם שְׁלֹא הִפִּירוּ אוֹתוֹ שֵׁם אֶלָּא שְׁאָמַר שֵׁם שְׁכֹף שְׁמוֹ מ"מ כִּינּוּ דְּרַבָּא אֵין קוֹרְאִין אוֹתוֹ בְּעִירוֹ רַב שֵׁם פִּינְחָס לְחוּדָא הוּי לִי כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ בְּרַבָּא מְרִים וּפּוּרְתָא שְׁרָה דְּקַרִּיאַת הָרֹב הוּא עֵיקֵר שֵׁם וּכַמ"ש הָרַמְבַּ"ם בַּפ"ג מַה' גִּיטִין וְהַש"ע בַּס"ט סע"א ו' שְׁהַשֵּׁם שְׁקוֹרִין אוֹתוֹ בְּיוֹתֵר הוּא הָעֵיקֵר וּכ"ש בְּנִדְוֹן שְׁלַפְנִינֵנוּ שְׁגַם לְתוֹרָה נִקְרָא רַב בְּשֵׁם פִּינְחָס לְחוּדָא (וּמַהֲחַתִּימָה לֹא כ' מַעַכ"ת אִם חוֹתֵם פִּינְחָס אוֹ זִישָׂא פִּינְחָס וּמִזָּה נ"ל שְׁאִישׁ הוּא א"י לְחַתְּנוֹם דְּאִם חוֹתֵם עֲצָמוֹ בְּהִפּוּף מִהַקְרִיאָה עֵי"י בַּג"פ ס'י קכ"ט ס"ק צ"ח כְּפִמָּה חִילּוּקֵי דִּינִים) וְהַלְכָה פְּסוּקָה בֵּאֵה ע"ז ס'י קכ"ט סע"א י"ח דְּשֵׁם שְׁעוּלָה בּוֹ לְתוֹרָה הוּא עֵיקֵר אֶפִּילוּ נִגְדָה שֵׁם שְׁל חוּלֵי וְא"כּ פִּינְחָס הוּא עֵיקֵר שְׁמוֹ וּלְפִי"ז כִּינּוּ שַׁכ' שֵׁם הָעֵיקֵר וְכְבָר נִיְתָן הַגַּט כְּבָר פְּתַבְנוּ בְּשֵׁם

הפוסקים דיש להקל: אמנם יש לפקפק על זה מב' טעמים חדא דהרי דעת מהרי"ק בשו"ע פ"ו דהשם הנקרא לו מעריסה הוא העיקר אפילו נגד שם שהכל קורין אותו בו והביאו המל"מ בפ"ג מה' גיטין ושיש מספיקים עמו ונהי דבס' ג"פ סי' קנ"ט ס"ק ד' הביא חולקים עליו מ"מ מידי ספיקא לא נפקא מכ"ש בנידון שלנו שנקרא על שם דודו ושפולם נקראים פה מיהו אי משום הא דמהרי"ק לא תברא דהרי"ג גם שם פינחס נקרא לו מעריסה ומטעם זה חשיב בס' טיב גיטין בליקוטי שמות ס"ק ט' שם יהודה לשם עיקר הואיל ונקרא בהדי שם לוב והה"ד הקא דדוןקא אם נקרא שם חדש אשר לא שערו אבותיו איכ"ל דלא חשיבו קריאת שם חדש זה מעולם לעשותו עיקר אבל אם תפסו העולם בחד שם מאבותיו איכ"ל דגם מהרי"ק מודה דמקרי ע"י שם דקראו לי' רובא לשם עיקר.

דחפסות מועט ומקצת שם מאבותיו תפסות וכמ"ש הטיב גיטין בשם יהודה הנ"ל: והנה באמת יש לפקפק לכאורה על סברא זו דאיכ"ל כמ"ש מקצת הפוסקים והובאו בפ"ת סי' קכ"ט ס"ק כ"ד דאם נקרא בב' שמות תרנוניהו הם פחד שם כדקי"ל דצריף לכתוב אותם ב' שמות פחד שיטה ואי כותב רק חד מהשמות הוי כמו שם.

חדש וכאחר דמי וא"כ אין חילוק, מיהו אי נימא פן יש לן שוב סברא אחרת לומר ולעשות שם פינחס לעיקר השם דלפי"ז שם זישא פינחס אינו פלל שם. עברי שם הקודש והשם שקוראין אותו רבים היינו שם פינחס הוא שם עברי ואנן קי"ל פרמ"א שם בס"י קכ"ט סעי' ט"ז דשם עברי קודם לשם לעז וא"כ שפיר י"ל דשם פינחס חשוב: אמנם דא קשיא די"ל דשם פינחס הוי רק פשם הקיצור ושם הקיצור גרע אפילו אם חותם בו וקוראין בו לתורה ורובא קרו לי' הכי אפי"ה צריף לכתוב שם העיקר לעיקר פמבואר בג"פ סי' קכ"ט ס"ק ס"ח בשם שמואל מולי וא"כ גם פאן ניקחוש לפי מ"ש הט"ג בליקוטי שמות באות ט"ו בשם שאסאי טויבא שניתן לה שם זה מעריסה.

אע"ג דרובא קראו לה טויבא בלבד אפי"ה פסול אא"כ שהיא שעת הדחק ועיגון גדול משום דחשיב לטויבא לקיצור השם וגרע טפי עיי"ש. וא"כ ה"נ.

והנה באמת ראיתי בספר דברי חיים מהגאון מסאנז ני' דחולק עליו בזה למיחשב שם שהוא שם בפ"ע ורבים קוראין אותו בו לקיצור השם לא מסתבר ומכשיר באם נכתב רק שם טויבא בגט עיי"ש וא"כ הה"ד הקא: אמנם לכאורה הי' נ"ל ראי' לדעת הט"ג והוא ממה שהקשה בפ"ת סי' קכ"ט ס"ק כ"ד הנ"ל דאי נימא דב' שמות פחד חשיבי קשה מהא דקי"ל באהע"ז סי' ל"ח סעי' ל"ג במקדש אשה ואמר ע"מ ששמי יוסף ונמצא שמו יוסף שמעון ה"ז מקודשת ואי ב' שמות פחד הם א"כ יוסף הוא שם אחר וכתבתי בתשובה אחת (עיי' לקמן תשובה קכ"ו) דיוסף קיצור משמו הוא וא"כ תזינין דדרף לקצר השם בכה"ג ויהי' ראי' להט"ג הנ"ל.

מיהו באמת אין ראי' מהתם דבונדאי עבידי אינשי לקצר השם בקריאה אחר משמותיו. ואפי"ה נהי אם בתחילה או בביתו ובקרוכיו הוא קיצור השם מ"מ ברוב ימים הפל נשפח ונשתקע בין רובא דעלמא שם הקיצור ונעשה שם חדש וכל שם אשר יקרא לו האדם הוא שמו וא"כ מסתבר לי כדברי ספר דברי חיים הנ"ל: אף אמנם בנידון הנ"ל נראה דגם הט"ג מודה דלכאורה דבריו סותרין מ"ש סעי' ט"ו למ"ש שם בסעי' ח' בשם יהודה ליב ועולה לתורה בשם יהודה שמשב שם שם יהודה לעיקר השם ואמאי הא לדבריו

לפי מ"ש גבי טויבא א"כ גם יהודה נחשב רק לקיצור השם ואמאי מכשיר אם ניתן הגט רק בשם יהודה לחוד.

ומדסתם משמע אפילו נקרא שמו מעריסה יהודא ליב וכן משמע שם בבואורו ס"ק ט' וקשיו דבריו אהדדי. ונראה דהנה בונדאי עבידי אינשי לקצר שםם ושם חבירו ולקב"ס"ל להט"ג בשם טויבא.

דקיצור הוי. וזהו דונקא בשם דקראו לה רבים או חותם עצמו עביד דמקצר.

אבל בשם שקורין לתורה דייקא וקורין אותו לתורה בשם העיקר ואין מקצרין שמו בונדאי שם קיצור המוכיח כגון יצחק, חקן אפילו קורין אותו לתורה בשם חקן פיון דמוכח מתוכו דהוא רק שם קיצור ולקב"עיקר שמו נשאר לו יצחק.

אבל כגוונא דהקא דנקרא בשם אחד מהב' שמות שיש לו נהי דאפשר שקיצר שמו. מ"מ כיון דאין הקיצור מוכיח נעשה ממנו שם אם הןחזק ל"ד יום בשם האחד וזהו שמו.

וא"כ בשם שעולין בו לתורה נעשה ממנו שם חדש דמודה בזה הט"ג דמחשב לשם עיקר וכמ"ש בסעי' ח' בשם יהודא ליב וא"כ ה"ד הקא בנדון שלפנינו. ומפל הנ"ל נראה דפינחס הוא שם העיקר וכשר לדעת רוב הפוסקים הנ"ל: ולכאורה הו"א דבנדון שלפנינו לכ"ע פשר בדיעבד דהרי אמר רב אשי בגיטין דף ל"ד ע"ב והוא דאתחזק.

בתרי שמה ופרש"י דדונקא דנודע פן קודם פתיכה ומשמע דהדבר תלוי במסדר וכותב הגט דהבעל מסתמא ידע וכיון דמסדר וכותב לא ידעו ולא עברו אתקנת ר"ג פשר דכדי ליתן מכשול בדיעבד לא תיקון ר"ג.

אמנם מטעם זה א"א להתיר דהרי במקום פתיכה ונתינה לא אתחזק בשום שם רק, מפח שם דעלמא אתי עולה וא"כ פאן הוא במקום אחר מדירתם. וכן.

משמע מלשון רש"י על ראשי הנ"ל שכ' רש"י שקרא לעצמו והחזוק. בו.

וכן משמע מלשון הרא"ש. דאתחזק.

פאן.

בעינו. וגדולה מזו דעת הפנ"י בתשובה.

ולחומרא כ' בט"ג בשמות שנשתנו מחמת חולי בליקוטי שמות. סק"ב חייש להחמיר בדברי הפנ"י בתשובה סי' יו"ד להחשיב מקום דירתם כמו מקום נתינה עיי"ש וה"נ וא"כ אין לחלק ובס' פ"ת שם ריש סי' קכ"ט הביא בשם תשובת חמדת שלמה ע"ב סב"א.

להקל אם אין זה מקומם והנלפענ"ד פתבתי: ומכל מקום י"ל דכאן כ"ע מודים מפח מה דדייק הג"פ סי' קכ"ט סק"ב שדייק דגם אם גם הפורתא קורין לפעמים בשם דרבים איכ"ל דלכ"ע סגי בשם הרוב וא"כ ה"ה בנדון שלפנינו ולקב"נראה מכל הליו טעמי דהגט שניתן כפר בשם פינחס.

בדיעבד סגי. וכ"ש.

פֶּאן.

שְׁפָר גִּירָשׁ אִשָּׁה אַחַת בְּשֵׁם. זֶה אִיכ"ל דְּנִחְשָׁב כְּשַׁעַת.
הַדָּחַק וְגַם. דְּעַל יְדֵי כְּתִיבַת הַגֵּט נִתְחַזַּק שְׁמוֹ פִּינְחָס לְשֵׁם חֲדָשׁ וּלְכָל הַפְּחוֹת הַגֵּי כְּדָחַקוּ
שְׁיֹצִיאוּ לְעֹז וּלְכֹף נִרְאָה דְּכָשָׁר גַּם לְהַכְרַעַת גֵּט פְּשׁוּט.
וְהַנִּרְאָה לְפִי עַנ"ד פְּתַבְתִּי: וְע"ד שֵׁם אָבִיו שְׁשֵׁמוֹ אֶהְרֹן זָאב הַלְוִי שֶׁכ' הַמְסַדֵּר הַגֵּט בֶּן
אָרוֹן וּוְאֵלֶּף דְּמַתְקָרִי אֶהְרֹן זָאב. .

וְנִדְאִי אִי עוֹלָה לְתוֹרָה. בְּשֵׁם אֶהְרֹן זָאב וְאִינוּ חוֹתֵם בְּשֵׁם אָרוֹן וּוְאֵלֶּף לַכ"ע הִי צָרִיף
לְכַתּוֹב אֶהְרֹן זָאב מְקוֹנָדִם וְאִם חוֹתֵם עֲצָמוֹ בְּשֵׁם אָרוֹן וּוְאֵלֶּף אַע"ג דְּעָלָה לְתוֹרָה בְּשֵׁם
אֶהְרֹן זָאב כִּינּוֹן דִּישׁ לְשֵׁם אָרוֹן וּוְאֵלֶּף ב' מַעְלֹת א' מַצַּד חֲתִימָה וּב' מַצַּד שְׁקוֹרִין אוֹתוֹ
כֹּף דְּעַתִּי הִי בְּפִשְׁיטוֹת לְהַקְדִּים הַשֵּׁם דְּרֹבָא קְרוּ לִי עֵינִן בַּס"ק פ"א וּבַס"ק צ"ח מִיְהוּ
סוּגִיָּא דְּעָלְמָא דְּלֹא כְּנוֹתִי וּמְקַדִּימִין שֵׁם הָעֲבָרִי וּכְמ"ש הָרַמ"א בַּהַגְה"ה סַעִי ס"ד
וּסְבָרְתוּ וְטַעְמוֹ דְּשֵׁם עֲבָרִי נִיְתָן לוֹ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּדַבְרִים קְדוּשִׁים וְדַתִּיִּים.

(עֵינִין לְקַמֵּן סִי ק"ט): וְאִכ"כ אַע"ג דְּלְדַבְרִי חוֹל רֹבָא קְרִי לִי בְּשֵׁם חוֹל מ"מ בְּדַבְרִי שֶׁל
מַצּוֹה וְקוֹדֵשׁ שֵׁם עֲבָרִי זֶה עֵיקָר אֶפְיָלוֹ אִם לֹא עָלָה מְעוֹלָם לְתוֹרָה מ"מ נִיְתָן הוּא לְעֵלוֹת
בּוֹ לְתוֹרָה וְכֵן בְּאִשָּׁה נִיְתָן לָהּ לְהַתְפַּלֵּל בְּעֵדָה וּלְעֵנִן קְדוּשִׁין וְכַתִּיבָה וְכִי"ב זֶהוּ הַנִּרְאָה
לִי טַעְמוֹ וְכַוְנָתוֹ שֶׁל הָרַמ"א וְעַפִּי"ז אֵין רֵאִי מַב"י נִגְדוּ.

דב"י לֹא מִיְרִי בַכּה"ג דְּמִיְרִי הָרַמ"א. דְּהָרַמ"א מִיְרִי כְּעֵין עֲכָשׁוּ שְׁנוֹתֵינִן לְאִשָּׁה שֵׁם
עֲבָרִי וְאִת"כ קוֹרִין עֲצָמָם בְּשֵׁם גִּיּוֹת.

וּבְשֵׁם עֲבָרִי מִשְׁתַּמְשִׁין בַּהּ רַק לְדַבְרִי דַתִּיִּים. וְכֵן שְׁמַעְתִּי מִמֶּרְן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת"ס זצ"ל
דְּכָל שְׁלֹא נִשְׁתַּמַּע שֵׁם הָעֲבָרִי וְלִפְעָמִי קוֹרִין אוֹתָהּ בּוֹ מְקַדִּימִי שֵׁם עֲבָרִי אֶפְיָלוֹ בְּאִשָּׁה
וּבְדִיעֵבַד כִּינּוֹן דַּכ' תְּרַוּוּיָהּ בְּנוֹדָאִי כְּשֵׁר וּכְמ"ש הָרִיב"ש וְהַנִּרְאָה לְפִי עַנ"ד פְּתַבְתִּי יְדִידוֹ
הַדוּש"ת הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוֹנֵע׃
תְּשׁוּבָה ק"ט בַּעֲזָה י"ט אֶלוֹל תְּרַכ"ז
לפ"ק פֶּה חוֹסֵט יַע"א.

כְּשִׁמוֹעַ קוֹל שׁוֹפָר. יוֹחַק לְחַיִּים טוֹבִים בְּסִפְרֵי תַלְמִידֵי הָרַב הַמְּאוּה"ג הַמְּנוֹפֶלֶג בְּתוֹרָה
מו"ה וּוְאֵלֶּף סוֹפֵר כו' אַב"ד בַּק"ק סַאנְרוֹט יַע"א.

מְכַתְּבוֹ קַבְלָתִי וְאִשָּׁר בִּיקָשׁ מִמֶּנִּי לְחֻוֹת דְּעַתִּי בַּהֲלָכָה לְמַעֲשֵׂה בְּעֵנִן כְּתִיבַת שֵׁם אִשָּׁה
בַּגֵּט שְׁנִקְרָאת בְּשֵׁם עֲרִיסָה בְּשֵׁם שִׁנְדַל וְנִקְרָאת בְּשֵׁם גּוֹיִם לַאֲטַט"א וְהַשֵּׁם הָרֵאשׁוֹן
נִשְׁתַּמַּע לְגַמְרִי כְּמַעַט בְּפֶרֶט שֶׁהִיא דְרָה בְּפֶרֶט בֵּין הַגּוֹיִם וְאֵין קוֹרִין לָהּ רַק בְּשֵׁם לַאֲטַט"א.

וּבַהֲפֹתוֹבָה כ' הַכּוֹתֵב שִׁנְדַל הַנִּקְרָאת לַאֲטַטִּי וּמַעְלָתוֹ נִי' הַסְתַּפֵּק אִם יֵשׁ לְכַתּוֹב כָּלֵל שֵׁם
הָרֵאשׁוֹן וְאִת"ל שְׁצָרִיף לְכַתּוֹב. אִם יֵשׁ לְכַתּוֹב שִׁנְדַל דְּמַתְקָרִי לַאֲטַטִּי אוֹ הַמְּכַוְנָה לַאֲטַטִּי
וְכ' טַעְמָהּ וְנִימּוּקָהּ לְכָל הַצְּדָדִים.

וְהִנֵּה יֵשׁ בְּזֶה ג' סְפִיקוֹת א' אִם יֵשׁ לְכַתּוֹב כָּלֵל שֵׁם שִׁנְדַל. וְהַב' אִם יֵשׁ לְכַתּוֹב אוֹתוֹ לְשֵׁם
עֵיקָר.

הג' אם יש לכתוב המכונה לאטטא או דמתקרי לאטטא. והנני להשיב על ראשון ראשון:
בשם שינדל אם מקרי נשתקע.

הנה לדעת מהרי"ק שןרש פ"ו אפילו שם הנשתקע אם כתבו אותו בגט הגט פשר וכמו
שמכשיר בשם באלי שכ' שמו הקודש אלי' וכן במומר שכותב שם יהודית אפילו אם
נשתקע. והטעם פיון דידוע דשם באלי או בשם גוים של מומר דהי' לו שם אחר אין פאן
חשש לע"ז.

והב"ש בסי' קכ"ט ס"ק דעתו נוטה דגם הש"ע ס"ל כמהרי"ק וא"כ ה"נ דנהי דהאידין
נתקלקלו הדורות וקוראין עצמם בשם הגוים אבל הדבר ידוע דאין זה השם שניתן להם
מעריסה על שם משפחתם ודאין זה שם העצם וידוע דיש להם בין לאשה ובין לאיש שם
אחר אשר הוא שם בישראל על שם משפחתם וא"כ דינו לגמרי כבמומר ובגר שהספים
גם בג"פ שם ס"ק כ"ד בשם מהרד"ך ומקור ברוך דכשר בכתב אפילו שם הנשתקע פיון
דידוע דיש להם שם אחר אלא דלכתחילה כ' שיכתוב ב' השמות שם הדידות לעיקר
ושם הגיות לטפל וכ"כ בס"ק ל' לענין גר וה"נ בנידון שאנו בו עתה: ובאמת דדברי
הג"פ לכאורה סותרין מפאן למ"ש הוא בעצמו שם בסק"ד שכ' דדברי מהרי"ק א"א
לקיים אלא בשם שאינו נקרא לשום אדם בשם עצם ושם ביבאנ"ט בג"פ ס"ק פ"ז נראה
דנקרא לפעמים לשם עצם וכאן במומר וגר אע"ג דיש לו שם עצם הספים למהרי"ק.

וצ"ל דזיל בטר טעמא פיון דידוע וה"נ בנידון שלנו ידוע (וכ"כ מעלתו נ"י בשם תורת
גיטין בסי' קכ"ט סעיף ג'. אמנם יותר נראה דכל כה"ג לא מקרי נשתקע דלדברים דתיים
ניתן) וכן ראיתי במכתב שומר ציון עלה קל"ח וקל"ט בשם הרב הגאון מו"ה יעקב
עטלינגר נ"י אבדק"ק אלטונא והגאון האב"ד דק"ק ווארמ"ס זצ"ל.

אלא דשם יש שינוי קצת דבאשכנ"ז בשעת הכנסה לברית ובנקיבה בשעת קריאת השם
קורין עברי, ואח"כ נותנין שם לעז של גוים ומסיק שם ג"כ פנ"ל: ועיקר הטעם דשם
העברי ושם הלעז אין אחד עוקר את חבירו ולכל זמן לדברים דתיים הן למי שבידו
ולתפילה או לתנאים וכתובה ולכיוצא השם עברי הוא העיקר.

ושם הלעז הוא לעניני חול. וכיוצא בזה הובא בס' דברי חיים מהגאון מסאנן נ"י בשם
ס' חידושי אנשי שם שכ' שאם כותבין השם בהקוויטעל שנותנין לצדיקים לא מקרי
נשתקע.

ואם אמנם שבס' דברי חיים הנ"ל הניח הדבר בצ"ע דאולי איפא משום לעז בנידון שלנו
כבר כ' מהרי"ק הנ"ל דליפא משום לעז פיון דנודע שכן הדרה וכ"כ מרן הגאון זצ"ל
בחת"ס האהע"ז ח"ב סי' ל"ח באשה שהי' שמה מעריסה לביאה ושינתה שמה לשם גוים
לעניא וכן חתמה עצמה דאפי"ה לא מקרי נשתקע דהואיל ואם מתפללין בעדה נקראת
על שם העברי ובאמת בתשובה שם סי' ל"ז לא משמע פן ויש לכאורה סתירה בזה.

מיהו תשובה דסי' ל"ח היא אחרונה: ואפשר ג"כ לישוב שלא יאה סתירה דבסי' ל"ז
מייירי בגט שנשלח למקום אחר ומקום נתינה עיקר אפילו אם במקום פתיבה קורין בשם
של חול דעיקר תליא דיהא שם בשעת נתינה מוכח מתוכו ולכך פיון דשם אינו נודע שם
של עברי א"כ לא נודע למי מגרש.

ונהירנא בימי חרפי שמעתי ממן הגאון זצ"ל בנגידון כעין זה שלפנינו. שחקר אצל אבי זקניה אם קרא אותה לפעמים בשם העברי ואפשר דלרונחא דמילתא חקר פן פאשר מוכח מדבריו בתשובה סי' ל"ח.

וכן מסתבר דכמו דפורתא קורין בשם העברי שם עברי עיקר. ופורתא אפילו מיעוטא דמיעוטא משמע.

וכשם דסגי מיעוט כמות בני אדם הה"ד דסגי במיעוט זמן ומיעוט ענינים דהיננו לענינים דתיים אם נשאר לה השם ההוא לא מקרי נשמקע וא"כ נפשט הספק הא' וצריד לכתוב השם שניתן לה מעריסה: והנה הספק הב' שיש לחקור אם שם העברי הזה הוא עיקר נראה דמצד ב' טעמים העברי הוא עיקר לא מפני נגד שם הלעז שנוהגין בו עתה שקורין עצמם בשם הגויים לדמות עצמם להם ועושים איסור בזה שאנו מצווים וישראל שנגאלו ממצרים ארז"ל שא' מהם בעבור שלא שינוי את שמם: ורשעים אפילו מישראל לא מסקי בשמיהו כ"ש שהחיוב עלינו שלא נקרא בנינו ובנותינו בשם עובדי ע"ז שאינם עובדין לאלקי ישראל וכיון שבשם הזה עושין שלא כהלכה.

בנודאי לשם זה שהוא כהלכה מקדימין ומחשיבין לעיקר פדתנו במשנה פ"ד דפיקא מ"א דאפילו צ"ט אומרים לחלק ואחד אומר לבוז לזה שומעין שאמר כהלכה מבואר דמה שהוא פדיו היחיד חשיב טפי מרבים והכא נמי בנגידון שלפנינו: אלא אפילו אם שם הלעז אינו שם של גוים ואינו עושה בזה השם שלא כדיון.

מ"מ כיון שבפירנו דשם עברי ניתן לדברים דתיים וקדושים. ורק לדברים של חול קראו בשמותם עלי אדמות א"כ לענין דברי תורה ומצוות זהו עיקר שמו.

וזהו הנראה פוננת הרמ"א בסי' קכ"ט סעיף ט"ז במ"ש ששם עברי הוא עיקר וכן באשה ובספר ג"פ דאם עולה בו לתורה פשיטא דהוא עיקר ואם עולה בשניהם אזלינן בתר רובא עיי"ש שדחק דמייירי בשוון ולפי ענ"ד נראה דהרמ"א מייירי באופן הנ"ל ששם עברי הוא לתורה ולמצוות וכנ"ל ולכך שם הוא מקומו ושעתו וכ"כ מן הגאון זצ"ל בתשובה הנ"ל דשם העברי הוא העיקר: ועתה נבוא לספק הג' אם לכתוב המכונה או דמתקריא הנה הרמ"א בסי' קכ"ט סעי' ט"ז כ' דבשם לעז פותבין המכונה והב"ש שם בסק"ל הביא בשם הב"ח לחלק דאם נשתנה שמו אח"כ אפילו בשם לעז פותבין דמתקרי.

והב"ש פליג ובס' ג"פ ס"ק פ"ב כ' לחלק בענין אחר שאם שם הלעז הוא שם עצם פותבין עליו דמתקרי וא"כ אפשר בנ"ד שלנו דכותבין דמתקריא מיהו המנהג בדברי הב"ש ואין חילוק דלעולם בשם לעז פותבין המכונה וכ"ש בשם לעז בנגידון שלנו שהוא שם של גוים ואינו ראוי שיקרא ישראל בשם ההוא וגם הקורא עצמו פן.

קורא עצמו כן רק לדברי חול ועיקר שמו שם העברי ראוי לקרות לשם גוים כיוני דגנאי הוא לו וכן כ' מן זצ"ל בתשובה הנ"ל לביאה המכונה לענין: מיהו כל זה אם שם הראשון שם עברי לשון הקודש אבל אם גם שם הראשון לעז כמו בנגידון שלנו פותבין דמתקרי' כמ"ש הב"ש בסי' הנ"ל ס"ק כ"ה וכ"כ מן זצ"ל בתשובה שם סי' כ"ד ונהי דלפי סברות הנ"ל יש לומר דשם גוים גרע לא מפני שאנו מדמין נעשה מעשה כיון דלא

מִצְאָנוּ כֵּן בַּפּוֹסְקִים וּכְבָר כ' הַרְמ"א בְּתוֹשׁוּבָה דְּמִתְקַרְיָא פֶּשֶׁר בְּכָל מְקוֹם וּלְכָּהּ יִכְתּוּב
שִׁינְדֵל דְּמִתְקַרְיָא לְאַטְטִי הַנֶּרְאָה לְפִי עַנ"ד פְּתַבְתִּי דְּבָרֵי רַבָּה הַדוּ"ש הַק' מִשָּׁה שִׁימ
מִבְּרַעֲזָאוּע.

תְּשׁוּבָה ק"י בַּעֲזַה"י חוֹסֵט יוֹם א' מְקַץ תַּרְל"ה לַפ"ק. הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וּכ"ט
לִידִידֵי הַרְב הַגְּדוֹל הַמְּנֻפֶּלֶג כַּש"ת מו"ה גְּאֹטְלִיעֵב פִּישְׁעַר נ"י אַבְדֵּק"ק אַרְטֶעֶדְאָקְסֶעֶן
בְּשׂוֹלוּוִיִּסְפִּנְבוּרְג.

מְכַתְּבוֹ קַבְלִיתִי וְנִדְרָשְׁתִּי מֵאֵת מַעְלָתוֹ לְחַוּוֹת דַּעֲתִי בְּעִנְיָנְגֵט אֶחָד וְשִׁסְיָדָר רַב אֶחָד בְּמִדִּינַת
אַשְׁכְּנ"ז לְאַשָּׁה שֶׁהִיא שְׂמָה מְעַרְסָה פַּעֲרִיל בְּשֵׁם הַעֲבָרִי וּבְשֵׁם לַעֲזוֹ קָרְאוּ לָהּ יֵאֲזַעֲפִינ"א.
וּקְרוּבִיהָ קָרְאוּ לָהּ בְּשֵׁם פַּעֲפִי.

וְטַעַה הַמְּסִדָּר וְסִבֵּר שְׂשֵׁם יֵאֲזַעֲפ"א הוּא עֵיקַר הַשֵּׁם. וְשֵׁם יֵאֲזַעֲפִינ"ע הוּא רַק לְגַעֲגוּעַ וּכ'
פַּעֲרִיל דְּמִתְקַרְיָא יֵאֲזַעֲפֵא וּדְמִתְקַרְיָא פַּעֲפִי וְאַח"כּ נּוֹדַע לוֹ ע"י שְׂטַאנְדֵּסְבוּרְגוּזְטַע"ר
שְׁנִיתָן לָהּ שֵׁם יֵאֲזַעֲפִינ"ע וְנִסְתַּפֵּק אִם חָשׁוּב שִׁינּוּי הַשֵּׁם וּכ' מַעְלָתוֹ נִי' כִּי הַרְב הַמֵּאוּה"ג
הַאֲבִדֵּק"ק קַאֲלִי"ן כ' שִׁישׁ לְדַמּוּתוֹ לְשֵׁם שְׂרָה שְׂרָקָה דְּקִי"ל דְּאַפִּילוּ אִם נִקְרְאָה בְּשֵׁם
הַעַרְסָה שְׂרָקָה וְכַתֵּב שְׂרָה לְדַעַת הַב"ש בְּשֵׁמוֹת נְשִׁים אוֹת ש' דְּכ' דְּלָקַל הַפְּחוּת פִּינּוֹן
דְּאוֹתִיּוֹת רֵאשׁוּנִים שֶׁל שְׂרָקָה הֵם בְּשֵׁם שְׂרָה כו' וּמַעְלָתוֹ נִי' כ' דְּאִין הַנִּידוֹן דּוּמָה דְּהַתָּם
שֵׁם שְׂרָקָה נִשְׁתַּרְבֵּב מִשֵׁם שְׂרָה מִשָּׂא"כ כָּאֵן דְּאַפְשָׁר דְּב' שְׂמוֹת נִפְרָדִים הֵם: וְהִדִּין עִם
מַעְלָתוֹ כִּי אֲנֹכִי חִקְרִיתִי וְשִׁמַּעְתִּי כִּי בְּאַמַּת הַנֶּהָר שְׂמוֹת נִפְרָדִים הֵם שֵׁם יֵאֲזַעֲפ"א בַּפ"ע
וְשֵׁם יֵאֲזַעֲפִינ"ע הוּא שֵׁם בַּפ"ע וַא"כ אִין לְלַמּוֹד מִשְׂרָה שְׂרָקָה.

וְכִינּוֹן דְּהֵם שְׁנֵי שְׂמוֹת אֶפִּילוּ אִם הִיא נּוֹדַע שְׂשֵׁם הַעַרְסָה הִיא יֵאֲזַעֲפ"א וְשֵׁם יֵאֲזַעֲפִינ"א
הִיא אֶצְלָהּ רַק לְנַעֲרוֹת וְגִיגוּעַ הֵוִי קִיצוֹר הַשֵּׁם כְּמִבְּנֹאֵר בַּג"פ סִי' קַכ"ט אוֹת ע' מ"מ הֵא
קִי"ל שֵׁם דָּאָם שֵׁם הַקִּיצוֹר הוּא ג"כ שֵׁם בַּפ"ע צָרִיף לְכַתּוּב תַּרְנוּיָהוּ.

וְנִהִי דְּבְדִיעֵבֵד נִרְאָה שֵׁם דַּעַת הַג"פ בְּסַעֲי' ט"ו ס"ק ע"ה דְּכָשֵׁר אִם כ' עֵיקַר הַשֵּׁם אִפִּי"ה
לְבַסּוּף הַנִּיחַ בַּצ"ע. וְעוֹד כָּאֵן דְּכ' עַל הַשֵּׁם הַזֶּה דְּמִתְקַרְיָא גְּרַע טוּבָא דְּהַרִי אִינְהָ נִקְרַאת
כֵּן וְאַפִּילוּ בְּקִיצוֹר הַשֵּׁם הַסְּכִימוּ הַמְּהַרְשָׁ"ל וּב"ש שְׂמוֹת אֲנָשִׁים אוֹת ס' גַּבִּי דְּמִתְקַרְיָא
דְּצָרִיף לְכַתּוּב הַשֵּׁם כְּמוֹ שְׂקוֹרִין אוֹתוֹ אֶפִּילוּ אִם הוּא קִיצוֹר הַשֵּׁם וּבּוֹנְדָאִי הַה"ד בְּשֵׁם
דְּנַעֲרוֹת: וְעוֹד בְּהַ שְׁלִישִׁית וְאַחֲרוֹן הַכְּבִיד פִּינּוֹן דְּלִפִּי הַנֶּרְאָה מִשְׂטַאנְדֵּעֵס בּוֹכְרַעֲגוּזְטַע"ר
הַנִּי"ל נִיתָן לָהּ שֵׁם יֵאֲזַעֲפִינ"ע וְהֵוִי שִׁינּוּי הַשֵּׁם מִמֶּשׁ.

וּבַג"פ סִי' קַכ"ט אוֹת ע' הִבִּיא בְּשֵׁם מֵהַרְלֵנ"ח בְּאַשָּׁה שְׂנִקְרְאָה גְּזֵלָא וּכ' גְּזוּל דַּהֲמִבִּי"ט
הַכְּשִׁיר מִשּׁוּם דְּהֵוִי קִיצוֹר הַשֵּׁם וְהַרְלֵנ"ח פּוֹסֵל גַּם בְּזַה וְסַפְרִים אֵלוּ אִינָם תַּחַת יָדִי.
נִרְאָה דָּאִי לָאוּ מִשּׁוּם דְּהֵוִי קִיצוֹר הַשֵּׁם אַע"ג דְּהַתְּחַלַּת הַשֵּׁם שְׁוּה הִיא פּוֹסֵל לַכ"ע:
וְלְכַאוּרָה הִיא נ"ל לֹאֵר דְּאַפְשָׁר לְצַדַּד וּלְהַתִּיר עַפ"י דְּבָרֵי עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוּנִי סוּסִי' נ"ה שְׂכ'
רֵאִי לְהַתִּיר בְּשִׁינְהָ שֵׁם אָבִי הַמְּגַרְשׁ וְהַמְּתַגְרָשֶׁת מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּגִיטִין דְּרַף פ' שְׂכ'
מִדְּכַתְּבִינִין שֵׁם הַלִּיָּדָה עַפ"י עֲצָמֵן מוּכַח דָּאָם שִׁינְהָ כְּשֵׁר דַּאֲל"כ לֹא הִיא לָן לְכַתּוּב עַפ"י
עֲצָמֵן מְזַה הִבִּיא רֵאִי דַּה"ה בְּשֵׁם אָבִיהֶם דְּפִסְק בַּהַע"ז סִי' ק"כ סַעֲי' ג' בַּהַגַּה"ה דְּכּוֹתְבִין
עַפ"י עֲצָמֵן מְזַה מוּכַח דְּשִׁינְהָ כְּשֵׁר.

ומינה דההד"ד דיש לדייק פן הקא פנין דאם לא כ' שם הפינוי פלל פשר בדיעבד ובסדר מהר"מ אות י"ח כ' דכינויים כותבין עפ"י עצמן א"כ יהא מוכח דשינוי אינו פוסל בהם דאם הי' שינוי פוסל בכינויין טוב הי' יותר שלא לכותבן פלל ואע"ג שהפאים אחריו חלקו עליו עיין בתשובת צ"צ ובתשו' פנסת יחזקאל סי' ע' ובשאר אחרונים ודחו ראיתו דהקא שאני דצריף לכתוב לפעמים שם אבותיהם משום חשש שני יוסף ב"ש והוא הוא בכינוייהם שצריף לכתוב משום תקנות ר"ג: מפל מקום הרי הספימו האחרונים דהיקא דלא הוי שינוי השם גמור יש לסמוך על תשוב' עבוה"ג וכמ"ש בפ"ת בסי' קכ"ט ס"ק כ"א על תשובות תולדת יצחק וכ"כ בתשובת שואל ומשיב ובתשובת חי' אנשי שם בכמה תשובות א"כ גם פאן אפשר לצדד דלא הוי שינוי שם גמור ואינו פוסל אצל הפינוי פנין דאפילו לא כ' פשר (ועיין בס' תפארת צבי סי' צ"א שדחה דברי הפנסת יחזקאל והחזיק בדברי העבוה"ג הנ"ל וכ' דדברי הצ"צ ישירים ונכונים בגירש ע"י שליח דיש לחוש דגירש השליח אשה שלא נתמנה עלי' ועיין בתשובת רע"ק איגר סי' קי"ו שהביא דברי הבית מאיר שנוטין ג"כ לדברי התפארת צבי): מיהו גם זה אינו מועיל בנדון שלנו דהרי כ' מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחלק אהע"ז סי' ל"ח דהיקא דכ' שם העברי לחוד ולא כ' שם הלעז שקורין אותו לעצמם י"ל דפסול אפילו בדיעבד וא"כ ה"נ אם לא כ' רק שם פעריל ולא כ' שם הלעז יאזעפינ"ע שהוא לפי הנראה אצלה עיקר השם שהרי הקדים המסדר אותו השם קודם לשם פעפי וע"כ משום שניתן לה השם הזה מיד מעריסה פמנהגם והרוב הי' קוראים אותה בה וא"כ אם לא היו כותבין לדעת מרן הגאון זצ"ל הי' פסול וא"כ כ"ש אם שינה בשם הזה: ובלא"ה אין לדמות שם אבות לשם הפינוי וכמ"ש הב"ש בסי' קכ"ט אות י"ו דהואיל ואדם נקרא על שם הזה יש בו לעז טפי וכן משמע מדברי הפוסקים דשם הפינוי דומה לגמרי לשם העיקר וכ"כ בתשובת גאוני בתראי סי' ג' דגם בכינויים פסול.

וע"כ אם האמת כמו ששמעתי שהם שתי שמות לא מצאתי מקום להתיר אפילו במקום עיגון ומה שמקצת תשובות מקילין אם יכולין לתלות בטעות היינו אם השם לא נשתנה מקריאתו אלא שכ' סמך תחת שין השמאלית וכן ווי"ן תחת בית"ן וכיוצא אבל פל שנסתנה השם בקריאתו הוי שינוי השם לדעתי פן נראה לפענ"ד ומי שדעתו רחבה מדעתו או לי יוכל למצוא מקום להכשיר ואני הנראה לפיענ"ד פתבתי דברי הדו"ש החותם באהבה הק' משה שיק מברעזאונע: שנית בענין הנ"ל.

תשובה קיא בעזה"י חוסט יום ו' עש"ק וארא תרל"ה לפ"ק: החיים והשלום וכ"ט לידדי הרב הגדול המופלג כש"ת מוה' גאטליעב פישער נ"י אב"ד בקל ארטראקסען בוויסעצבורג: מכתבו קבלתי ובו נאמר לשאל אותי שנית על דבר הגט שהשם פינוי של האשה הי' בלשון לעז יאזעפינ"ע והרב המסדר כ' יאזעפ"א וכבר פתבתי דעתי במכתבי הראשון אלא שעתה כ' מעלתו שלאחר החקירה נודע לו פי שם אחד הוא הנקראת יאזעפ"א יכולה ג"כ להקרא יאזעפינ"ע וכל העולם יודעין ששם אחד הוא ושנראה שעיקר השם הוא יאזע"ף מלשון העברי והפנת האחרונות הם רק לסי' נקיבה.

והרב המאוה"ג מוה' יוסף גיגענהיימער נ"י אבדק"ק קאלון כ' דחקר אצל ממנה בערכאות אחד ואמר בבירור דשם אחד הוא ויכולין לסמוך עליו במידי דאפשר להתגלות

מיד כמ"ש הש"ה ביו"ד רסי' צ"ח כו' הנה אין הנדון דומה לרא' דהתם איסורא והכא דיני גיטין דבעי' ב' עדים מיהו זה יש לישב דגם לענגן השם קי"ל באהע"ז בסי' ק"כ דע"א נאמן על שמו וע"כ דילפינן משאר איסורין.

מיהו יש עוד חילוק התם מעיד בדבר שיש להבחין ואפשר לידע בדיוק ובבירור משא"כ פאן דאפשר דהוי רק סברא בעלמא ולא שייך מרע' נפש' וא"כ עיקר סמיכות רק על מ"ש מעלתו נ"י שחקר ומצא גם פן שהוא פן כי שם אחד הוא ולזאת אמינא דאפילו אם שם אחד הם מ"מ לא דמי לשרה שרקה כמו שאבאר: הנה התם שם העיקר שרה ומזה השם נשתלשל השם שרקה ואם פותב שרה פותב העיקר השם ולכך פתב הב"ש שם דלכל הפחות בדיעבד פשר דבלא"ה הרבה פוסקים ס"ל דאזלינן בתר שם העיקר ויעיין בט"ג שמות נשים אות ג' סק"י אכל פאן שם יאזעפא אינו שם עיקר ליאזעפינע.

ונהי דיכולין לקרות אותה באיזה שם מ"מ פיון דהעולם קורין אותה היינו דכל מי שרוצה לקרותה בשמה הוא קורא לה בשם יאזעפינ"ע וא"כ שמה הלעז הוא יאזעפינ"א ואין לומר דשם יאזעפ"א הוא קיצור השם דאפילו אם הוא פן מ"מ פיון דמעולם לא נקראת בקיצור השם ההוא א"כ א"א לכתוב בגט דמתקריא יאזעפ"א: אמנם יש מקום לומר פיון דלפי הנ"ל דעיקר השם הוא לזכר יאזע"ף ולסי' נקבה הוי קוראין יאזעפ"א או יאזעפינ"ע א"כ אין השינוי בעיקר השם אלא באותיות השימוש לסי' נקבה ואנן תנו שינה שמו ושמה דפסול.

אבל אותיות השימוש הנטפלים עמה אם ע"י החילוף הזה ניפר שם העיקר עדיין לא מקרי שינוי השם ולא מצאנו בו פסול. וגם רשב"ג דתיקון בגיטין דף ל"ד לכתוב כל השמות אמרי' שם דהיינו אם נשתנה שמו מיוחנן ליוסי וקוראין אותו הכי פאן למשל יוחנן ושם יוסי אז צרי' לכתוב תרנוייהו משום חשש לעז וכדאיתא התם.

אבל נראה לי להביא ראי' לפסול דנהי דכל שלא נשתנה הענגן ע"י שינוי האותיות לא מקרי שינוי מהא דקי"ל באו"ח בה' מגילה סי' תרצ"א במג"א ס"ק ט"ז וכן בהלכות ס"ת באו"ח בסי' קמ"ג מ"מ אם יש ג"כ שינוי לשון אע"ג דאין שינוי בהענגן אפי"ה פסול ולכאורה דהה"ד הכא: מיהו י"ל דהכא דאין הפסול אלא משום חשש לעז כדאיתא בגיטין דף ל"ד ובפוסקים וא"כ פיון דלפי עדות הנ"ל אנן יכולין לקרוא את מי ששמה יאזעפינ"ע בשם יאזעפ"א, וא"כ אין, פאן חשש לעז איכ"ל דשרי) וכמו שכ' התוס' בגיטין דף ל"ד בתניכות הדומים ועיין בתשובות מרן הגאון בעל חת"ס סי' קי"ח) והוי כמו בשרה שרקה מיהו בנודאי אין לסמוך ע"ז לחודא.

אלאשפך פתבתי במקמבי הראשון דיש לכאורה מקום. להתיר עפ"י מ"ש בס' עבוה"ג בסי'.

נ"ה ולכל הפחות אם אין שינוי גדולה בהשמות סומכין על דברי עבוה"ג הנ"ל, אלא שפתבתי דלדברי מרן בחת"ס חאהע"ז סי' ל"ח דאם לא נכתב שם הלעז פסול ונהי דבמקום אחר (עיין לעיל סי' ק"ט) פתבתי סברות לצדד דנראה דכשר בכה"ג דשם העברי נקרא עיקר לדברים הדתיים מ"מ מי יעזי פניו נגד מרן זצ"ל.

אֵלָא שְׁהֵרַב הַמַּאוּה"ג הַאֲבִדְק"ק קֹאֲלִין יָפָה פְּתַב שְׁבָאָמַת אַע"ג דְּכ' שָׁם יַאֲזַעֲפ"א מְקוֹנְדָם מ"מ תְּרִי כ' שָׁם עוֹד לַעֲזוּ שְׁהֵרִי כ' נְמִי דְמַתְקָרִי פַעֲפִי וּלְפִי הֶרְגִילוֹת שְׁל הֶרֶוּב הוּא שָׁם הָעֵיקָר וּלְקַל הַפְּחוֹת שְׁוֹוִין הֵן וַא"כ בְּכַה"ג י"ל דְּגַם מְרֵן זַצ"ל מוֹדָה דְהִי פֶשֶׁר אִם לֹא הִי נִכְתַּב שָׁם יַאֲזַעֲפ"א פְּלָל וַאִיכ"ל שְׁפִיר דְּגַם לְדַבְרֵיו נְכוּנִים דְּבָרֵי הַעֲבוּה"ג הַנְּ"ל לְסַמְוֶה עֲלֵיו בְּכַה"ג: אֵלָא דְעַל זֶה לְחַוְדָא קְשָׁה לְסַמְוֶה בְּאִסּוּר חֲמוּר דַּא"א וְגַם עַל עֲדוּת הַבְּקִיעִים דְּהוּא שָׁם אֶחָד ג"כ קְשָׁה לְסַמְוֶה וְכַמ"ש לְעֵיל מ"מ אֶפְשָׁר לְצַדָּד לְפִי מַאי דְאִיתָא בְּגִיטִין דְּרָף י"א ע"ב בְּשִׁטְרָא דְּפִרְסָאֵי דְמַקְרִי לְפָנֵי ב' גוֹיִם דְמוֹעִיל וְהוּי לְקַל הַפְּחוֹת כַּמְסַל"ת וַא"כ ה"נ פִּינּוֹן דְּחַקְרוּ אֶצֶל פְּמָה בְּקִיעִים וְאֶפִּילוּ דְהֵם גוֹיִם מ"מ אִיכ"ל דְּהוּי כַּמְסַל"ת וְכִינּוֹן דְּמֵן הַתּוֹרָה בְּוֹדָאֵי לֹא מְקָרִי בְּכַה"ג שְׁיִנְהַ הַשָּׁם וְאִין פֶּאן אֵלָא פְּסוּל דְּרַבְּנָן אִיכ"ל דְּמַסַּל"ת בְּדַרְבְּנָן נְאָמֵן: וְאֶפְשָׁר עוֹד לְצַדָּד דְּיִשׁ לְהַתִּיר מְטַעַם ס"ס סְפַק דְּלִמָּא כַּעֲבוּה"ג וַאֲת"ל דְּלֹא כַּעֲבוּה"ג דְּלִמָּא הוּא שָׁם אֶחָד פְּדַלְעִיל וְס"ס זוּ יְכוּלָה לְהַתְּהַפֵּךְ.

אֵלָא דְעַל ס"ס קְשָׁה לְסַמְוֶה דְּהֵרִי בְּאַתְחַזְק אִסּוּרָא לְדַעַת הַש"ף בְּכַלְלִי ס"ס סִי' ק"י לֹא סְמְכִי אַס"ס וְעֵינִין בְּג"פ בְּסִי' קַכ"ט ס"ק קִי"ד: אֶמְנָם גַּם בְּזֶה יִשׁ לְצַדָּד דְּלַעַת רַש"י בְּכַתְּוֹבוֹת דְּרָף כ"ו ע"ב פִּינּוֹן שְׁכָבֵר הַתִּירוּ אַע"ג דְּקָרְאוּ שׁוּב עֲרַעוּר מ"מ מְקָרִי חֲזַקַת הַיִּתֵּר וּלְדַבְרֵי הַר"י בְּר' בְּרוּךְ בַּתּוֹס' שָׁם בַּד"ה אֲנָן כו' פֶּל שְׁבָאוּ הַעֲדִים הַמַּתִּירִין קוֹנְדָם לֹא מְקָרִי שׁוּב חֲזַקַת אִסּוּר וְכֵן דְּרָף בְּדַרְבְּנָן זֶה הַפ"י בְּסוּגֵיָא דְתַרִי וְתַרִי וּלְדִידִי לְכַאוּרָה יִשׁ לְהַבִּיא רַאִי לְזֶה מְהָא דְקִי"ל בִּינ"ד סִי' י"ח סַעִי י"ד בְּטו"ז וְש"ף דְּהִיכָא דְנַאָבֵד הַסְפִין וְיִצָּא בְּהִיתֵר מְקָרִי חֲזַקַת הַיִּתֵּר.

וּבַתְּבו"ש שָׁם כ' רַאִי לְזֶה מְהָא דְאָמַר ר"י בְּכַתְּוֹבוֹת דְּרָף כ"ה דְּגִדּוּלָה חֲזַקָה, כו' מִיְהוּ לִי קְשָׁה ע"ז מְהָא דְאָמַרִי רִישׁ מַס' נִדָּה בְּמַקְנָה שְׁנַמְצָא חֲסַר דְאָמַרִי אוֹקִי גְבָרָא אַחֲזַקַת טוֹמְאָה וְקְשָׁה הֵרִי פְּבָר יִצָּא בְּהִיתֵר וּלְכַאוּרָה צ"ע וְצָרִיף לְחַלְק דְּדוּוּקָא בְּנַאָבֵד דַּא"א אַז לְבַרֵר בְּדִין תּוֹרָה דְכָשֵׁר מְקָרִי יִצָּא בְּהִיתֵר אֶבֶל הִיכָא דְאֶפְשָׁר לְבַרֵר כְּמוֹ בְּמַקְנָה.

אֵלָא מְשׁוּם דְּלֹא הוּי יְדַעִי דְאִית בָּהּ רִיעוּתָא לְכֵן לֹא הוּנְצָרְכוּ לְבַרֵר. דְּזֶה הוּי רַק פְּטָעוֹת וְלֹא מְקָרִי יִצָּא בְּהִיתֵר: וּבְזֶה נ"ל לִישָׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בְּקַדוּשִׁין דְּרָף ס"ו ע"ב דְּפִלִּיגוּ שָׁם בְּש"ס ר"ט וְרַע"ק בְּמַקְנָה כו' דַּר"ט מְדַמָּה לֵה לַב"ג וְרַע"ק מְדַמָּה לַבַּע"מ וְקְשָׁה לְהַבִּין דְּבַרְיֵהֶם וְכַמוֹ שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' עֵי"ש וּלְפִי עַנ"ד נִרְאָה דְטַעֲמִין דַּר"ט פִּינּוֹן דְּיִצָּא בְּהִיתֵר וְס"ל דְּזֶה.

טַעַם דְּב"ג וְלֹא מִיְפָסֵל לְמַפְרַע וַא"כ ה"נ וְע"ז הַקְשָׁה לוֹ רַע"ק, בְּבַע"מ דְּנִימָא ג"כ דְּיִצָּא בְּהִיתֵר וְע"כ פִּינּוֹן דַּאִיכ"ל שְׁלַח וְאַחַוָּה וְיִשׁ. אֶפְשָׁרוֹת לְהַתְּבַרֵר לֹא מְקָרִי יִצָּא בְּהִיתֵר אֵלָא טָעוֹת מַשֵּׂא"כ בְּב"ג וּלְכָף גַּם בְּמַקְנָה דְאֶפְשָׁר לְבַרֵר לֹא מְקָרִי יִצָּא בְּהִיתֵר וְהוּדָה ר"ט לְדַבְרֵיו וּמִיְנֻשָׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס': וּלְפִי"ז אִין רַאִי מְדַבְרֵי רַש"י פְּתוּבוֹת דְּרָף כ"ו הַנְּ"ל וּמְדַבְרֵי הַר"י בְּר' בְּרוּךְ וּמ"מ נִרְאָה דְּיִשׁ לְצַדָּד בְּכַל הַנְּ"ל וּלְהַתִּיר וּלְהַכְשִׁיר הַגַּט הַנְּ"ל עַפ"י סְבָרוֹת הַנְּ"ל וְלִזְאֵת אִם יִסְפִּימוּ עוֹד תְּרִי רַבָּנִים מְוַבְהָקִים לְהַתִּיר הַאֲשָׁה בְּגַט הַנְּ"ל גַּם אֲנָכִי אֲמַטִּינְהוּ שְׁיָבֵא מְפִשׁוּרָא דְבָרֵי הַחוֹתֵם בְּבִרְכָה הַמְּשׁוּלְשֵׁת וּמְבָרְכוּ בְּבִרְכַת רַפּוּאָה שְׁלִימָה ד' יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וִירְפְּאֵהוּ יְדִידוֹ הַדּו"ש הַק' מְשָׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּעוּ.

: תְּשׁוּבָה קִי"ב בַּעֲזַה"י חוּסַט יוֹם. ג' ה' דְּחַנּוּכָה תַרְל"ה לַפ"ק.

החיים והשלום וכ"ט לאהובי חתני הרב המאוה"ג המןפלג מו"ה יעקב פראגער נ"י
אבדק"ק אדא יע"א. ושלום לזוגתו בתי הצנועה הרבנית מרת בריינדיל תחי' עם כל
אשר להם.

מכתבך קבלתי ושמחתי משלומכם ובעזה"י גם אצלינו הכל כמאז. וע"ד שאלתך איך
לנהוג בשם המסדר לאיש שי"ש לו שם פשמות הגוים כמו אברהם המכונה אדאלף וכינצא
והאיש רגיל בהרבה דברים בין הישראליים וקוראים אותו בשם הישראלי ורק לפעמים
קוראין אותו בשם אדאלף אם צריך לכתוב גם שם הגוי: הנה גוף הדבר בתשובת אנשי
שם מהגאון ר"ש קלוגר בתשובה סי' קמ"ב האריך וכ' דלא יכתבו השם שקורין לעצמם
על שם הגוים וכמ"ש ר"ת גבי מומר דחלילה להזכיר שם הגוים בגט משום דאינו פדת
וה"נ בקריאת השם הוא פדי לדמות עצמם לגוים והוא שלא פדת אינו ראוי לכתוב בגט
שם סימין בו פדת מו"י וכן נוהגין בפולין.

אמנם מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחאהע"ז ח"ב תשובה ל"ח ביאר פי בונדאי צריך
לכתוב השם שקורין לעצמם בשם הגוים יעיי"ש טעמו וכ"כ הגאון מו"ה מרדכי בנעט
זצ"ל בתשובת הר המור סי' ל"ד וכן נוהגין באשכנ"ז וכל מדינות אסטרייך ואנן תלמידי
דמרן הגאון זצ"ל ותלמידי תלמידי פלנו נמשכין אחר מרן זצ"ל וממילא הוא חיוב
לכתוב שם שהוא כמו שאמר שמות העבריות דבשקלא למאן דס"ל דאינו ראוי לכתוב
השם שהוא ליכא לעז אכל לדידן דנקטי דראוי לכתוב א"כ אפילו אם רק מיעוט קורין
אותו פן הוי כמו דאמרי' בפ' השולח דף ל"ד ברובא מרי' ופורתא שרה כ' גם הפורתא
וה"ה.

אם יש לו ג"כ פינויים הרבה אפילו משם הגוים אלא עצמן שמקצתן קורין אותו בשם
הגוים כזה ומקצתן קורין אותו בשם הגוים כזה כותבין פולן דמ"ש. פיון דהוא חיוב
להיות כותב בגט כמו שם ישראל.

וכן נראה מבואר מתשובת הר המור הנ"ל וכן ידעתי עובדא שהי' אצלו (אצל החת"ס)
בהיותו בקהל יערגין באשה אחת שהי' לה שמות הגוים הרבה. שארא לאטטא.

קארלינע ועוד שם לאטטי. זכינו לשאול את פי מרן הגאון זצ"ל ולולא שנתברר
שהשורש לשמות אלו אחד הי'.

הי' מצריך לכתוב אותם בנלם. וכן במשל ששאלת שאם אחד הי' נקרא משה ליב ובשם
הגוים נקרא לעפאל"ד שצריך לכתוב בנלם.

אבל אף לא כמו שכתבת אתה המכונה משה ליב והמכונה לעפאלד אלא אנו נוהגין
לכתוב בכל פיוצא כזה שנקרא בשם הקודש ובשם החול ויש קורין אותו רק, בשם החול
אחד וזה תליא בפלוגתא בב"ש סי' קכ"ט סעיף ד' והנוב"י ולצאת אליבא דכל הדעות
אנו כותבין בכה"ג משה יהודא דמתקרי משה ליב ודמתקרי לעפאלד (ויש לעיין בזה):
ובאמת קשה לי על דברי תשובת אנשי השם הנ"ל שפדמה שמות אלו למ"ש ר"ת במומר
שאין לכתוב.

שם הגוים בָּגַט א"כ הא דקי"ל דבמומר צריף לכתוב וכל שום כו' וכ' הסמ"ג והובא בתה"ד סי' רל"ה דזה היינו משום דאין כותבין שם הגוים א"כ לפי דעתו דגם שמות אלו דנקראו בשם הגוים אין לכתוב א"כ שוב הי' לנו לכתוב וכל שום.

וצ"ע.

ועכ"פ במדינתנו כותבין השמות הים כמו שמות העברי ואם הרבה פינויים. להם כותבין הפל: אמנם לכאורה נראה פלוגתא בין דברי מרן חת"ס זצ"ל ובין דברי הס' בעל הר המור דמדברי הר המור הנ"ל נראה, דשם שנקרא בפי כל אע"ג שהוא.

שם הגוים הוא העיקר ושם העברי אם לא נשתקע. נכתב לשם הטפל.

אבל מרן הגאון זצ"ל כ' שם דשם העברי הוא העיקר כל זמן שלא נשתקע. ואמרתי להסביר הדברים היכא דרגלים לדבר ויודעים שישנו את השם לשמות הגוים ואפי"ה קוראים מעריסה בשם העברי וכ"ש במדינות אשכנ"ז שנותנין מיד שני שמות ע"כ דשם העברי הוא לעניני הדתיים פגון לתנאים ולכתובה ולמי שפירף וכיוצא ושם הלעז לדברי חול.

ולכך שם העברי עיקר לעניני הדת: ובזה ישבתי דברי הרמ"א בסי' קכ"ט סוף סעי' ט"ז שכ' דשם עברי עיקר נגד שם הלע"ז ובג"פ האריף בזה והקשה דהא"ף כ' הפלל הזה דהרי אם הרוב קורין בשם הלע"ז או שעולה לתורה או שחותם בו שהלע"ז עיקר וכ' דהרמ"א מייני בשו"ן דאז שם העברי עיקר.

ואני אמרתי דיש לישוב עפ"י הנ"ל דמייני בנותן לו ב' שמות. אחד עברי ואחד שם לע"ז דהיינו העברי לדברים דתיים בכה"ג שם העברי עיקר לדתיים ואם אמנם שפראה שפרא"א לא פינון לזה דכפי הנראה בזמנו עדיין לא היו עושין פן מ"מ הסברא מצד עצמו הוא נכונה ובסברא זו יש לישוב גם הקושיא שהקשיתי על ספר אנשי השם דביהודים פינון דשם העברי עיקר לא חיישינן פולי האי לכולו בנכל שום וא"כ מסברא ג"כ נראה כמ"ש מרן זצ"ל וכו', אנו נוהגין ואם פן אצלנו שם זה שהוא משמות.

הגוים אפילו אם יש לו שמות הרבה צריכין לכתוב פולם שלא יהא לעז משום סרף תקנות ר"ג. פן נראה לפי ענ"ד: ומ"ש דהאידנא שנוהגין לקרוא את האדם בשם המשפחה א"כ קשה למה אין כותבין שם המשפחה גם פן לכינוי פברהעיר בזה בס' גט מקושף והובא בפ"ת סי' קכ"ט ס"ק מ"א אלא שלא ביאר דברי התשובה היטב ועקרי הטעמים מבוארים בס' ג"פ שם באות פ' ולי נראה לבאר דברי הלבוש שהביא שם ולפי ענ"ד אדרבה בזה"ז דנוהגין מחדש לקרוא לאדם שם משפחה מוכן יותר הטעם שאין כותבין שם המשפחה.

והוא דהנה יש שם עצם פרטיי ושם עצם פלליי. שם התואר ושם המשפחה אינו שם העצם פרטיי להמגרש אלא שם פללי לכל המשפחה.

ולעניני חול מקצרים העולם וקורין אותו בשם המשפחה וסגי להו בהכי להפירו אם אין שם שנים מאותו משפחה. ואם יש שם באמת שנים בשם המשפחה קורין בשם העצם הפרטיי ג"כ.

והנה ידוע דבגט צריף שיהי' מוכח מתוכו לר"מ לעיכובא ואנן חוששין לכתחילה לדברי ר"מ: והנה אמרי' בנדרי' דף ו' דצריף לכתוב בגט מנאי פדי שיהי' ידיים מוכיחות ונהר"ן שם עמד בזה למה איבעי' לו בפי' המגרש אי בעי' ודין אי לא ולא קא מפעי' להו לענני מנאי.

ואמרתי להסביר דהרי לפעמים כופין על הגט עד שיאמר רוצה אני ואמרי' ב"ב דף מ"ח דמהני משום דניחא לי' לקיים מצות חכמים וזה נראה שמעיד על עצמו בגט הנה במה שפותב ודין די יגוי ליי שלא ניתן הגט מצד רצון אחרים אלא מרצונו והיננו מנאי ולקף אע"ג דאין אדם מגרש אשת חבירו אפי"ה צריף לכתוב מנאי שיהא ידיים מוכיחות שלא הי' באונס דאונס פאלו אינו וכמו שדרשו על האדם בשבועה פרט לאונס.

א"כ מצד תרי טעמי אינו ראוי לכתוב שם המשפחה א' דא"י לכתוב דמתקרי על שם המשפחה וכן לא המכונה דהרי הוא מצד עצמו בשם העצם אינו נקרא כן אלא מצד פללות המשפחה ונשנית דעי"ז לא יהי' מוכח מתוכו לגמרי ולא יהי' ידיים מוכיחות דהרי מנאי על שם העצם פרטיי קאי ולקף אין כ' שם המשפחה.

ונה הטעם עדיף ושייף יותר האידנא שהרגילו לקרוא את האדם על שם המשפחה יש בו חשש יותר ממה שהי' בו מקדמת דנא שהי' שם המשפחה רק שם לוי וכפרש"י בגיטין דף פ"ו ע"ב שהביא בתה"ד סי' רל"ה.

וב' הסברות האלו מרומזים בס' ג"פ סי' קכ"ט אות פ': אמנם גם מקדמת דנא שהי' נמשך שם המשפחה על שם פרטיי שלו הי' בו חשש הנ"ל דאיי' יכתוב למשל משה בן אברהם הארטמאן הרי יוכלו לטעות דשם הארטמאן דהוא באמת שם המשפחה יאמרו כי הוא שם הפרטיי של אביו.

ויכיוצא בו מבואר בתשובת הרמ"א ומרומז בדברי סדר הגט אות י"ח עיי"ש. והכלל שחילוקי שמות וטעמיהם הם סברות דקות פהררים התלויים בשערה ורבותינו הראשונים העמיקו בזה ואין לנו אלא לילף בעקבותם.

ויכבר כ' מרן הגאון בעל חת"ס בכמה תשובות שכל שם המבואר בס' ב"ש וסייעתו כן יש לכתוב אפילו אם נשתנה הענין בקצת ואין בו חשש משום שינוי השם ואתה אהובי חתני תענין ותעמיק בסדר שמות ותמצא כמה גדולים דברי חכז"ל ונחתום בברכה המשולשת יהי' ד' עמכם ויברך אתכם חמיף הדורש ש'לומכם הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה קי"ג בעזה"י יום ו' עש"ק פ' בא שנת תרל"ה לפ"ק.

החיים והשלום וכ"ט לאהובי תלמידי הרב הגדול המופלג המפורסם כש"ת מו"ה זלמן שפיצער נ"י רב דקהל ארטעדאקסען בעיר הבירה ווינען יע"א. מכתבך קבלתי בשבוע העבר ואשר בקשת ממני לחוות דעתי בענין שם הלוועזים ואם אמנם אין לי חדשות בזה בכל זה למלאות רצונך אבוא בקצרה הנה כבר מבואר באהע"ז סי' קכ"ט דאפילו אם יש לאדם הרבה שמות במקום אחד צריף לכתוב כולם אפילו שם לעז היוצא מלשון עברי פגון חיים ביבאנ"ט מבואר בס' קכ"ט סעי' י"ז ברמ"א שם דצריף לכתוב ואין הטעם משום דצריף שיהי' מוכח מתוכו טפי דהרי המחבר בס' קל"ו סעי' ו' כ' דלכתחילה לא בעי' מוכח מתוכו ולא קפדינין ע"ז ועיי"ש בב"ש.

ונאפילו לרמ"א ולדין דלכתחילה צריך להיות מוכח מתוכו מ"מ בדיעבד פשר ובשם הטפל לדעת הרב"ש וסייעתו אפילו בדיעבד פסול אם לא כ' שם העברי ותו דהתוס' בפ' פל הגט כ' דהיכא דלא הוה חזקו ב' יוסף ב"ש מקרי מוח כמתוכו: אכן הטעם דצריכין פל השמות הוא משום לעז פדאיתא בגיטין, בתקנת ר"ג ובראשונים ומשו"ה היכא דיש טעם בשם שלא לכותבו את השם ההוא פשר וכמ"ש התוס' שם בגט מומר דאין כותבין שם של גיות דאין בזה חשש לעז דידעו לתלות האי דלא כ' השם הזה משום דאין כותבין שם של נכרים בגט ומטעם זה כ' הגאון ר' שלמה קלוגר זצ"ל בספרו אנשי שם דהאידידא שרגילין האנשים החדשים לקרוא עצמם בשם של גוים פדי לדמות עצמן להם אין לכתוב בגט השמות הללו ואין כותבין אלא השם העברי וכן נוהגין בקצת מקומות.

אבל מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל כ' בתשובה ל"ח בח"ש לאהע"ז דאין זה דומה לשם של מומר ועיי"ש הסברא ומשו"ה כ' דצריך לכתוב שם הלוועזים וכן אנו נוהגין במדינת עסטרייך ודייטשלאנד, וכ"כ הגאון ר' מרדכי בעט זצ"ל בספרו הר המור וא"כ צריכין לכתוב פל השמות הלוועזות כמ"ש שאר השמות דאל"כ יש לחוש שוב לקצת לעז: ובשם הלעז שפא לפנינו באשה שכ' שמה יאזעפא ובמאטריקעל נכתב שמה יאזעפינע חקרתא אם הם ב' שמות נפרדים וכתבו לי מפעסט שחקרו ונודע להם שהם שם אחד וההוספה הוא רק להורות על סי' נקיבה.

ומי שנקרא יאזעפא יוכלו לקרות גם יאזעפינא. ועוד כ' לי מדייטשלאנד ממנופלג בחקמה בלשונות אחרים שעיקר השם הוא מלשון העברים יאזעף אלא שהוסיפו לנקיבה יאזעפא והקוראים יאזעפינע הוא מפני שנראה להם זאת לצחות הלשון טפי.

אמנם אם נוכל לסמוך על אמירת הגוי נראה דאין לדמות זה למ"ש הש"ך בסי' צ"ח ביו"ד דבדבר שיוכל להתברר מיד אפילו בדאורייתא סמכי' על הגוי ונלמוד מהתם גם לנדון שלנו דשאני התם דאמר בדבר דאפשר למיקם עלה דמלתא ואמר שקם על זה.

אבל בנדון שלנו שהוא רק סברא בעלמא ויוכל להשתמש ולומר שדעתו וסברתו כהוא ולא מרעי' נפש' בזה שפיר י"ל דאין לסמוך עליו: ובלא"ה מדברי הש"ך שם אין מבואר רק במסלפ"ת ובכה"ג סמכי' עליו.

מיהו בש"ע או"ח סי' כ' פסק שם דלוקחין טלית עם ציצית מתגר דלא מרעי' נפש' ובמג"א שם הקשה ע"ז דהרי לא סמכי' על לא מרעי' נפש' ואומן אלא בדבר שיש זיוף אבל בדבר שאיסור והיתר תלויין בו אין לסמוך עליו ודחק שם לומר דדווקא אם יש עוד צירוף אחר לסמוך עליו ובחושטי ציצית שאין דרך הגוי לעשות או בשזורים וכמ"ש המחשה"ק שם.

והאר"ר פסק שם פהמחבר ולי נראה עוד דהרי ביו"ד סי' ש"ב ובש"ך שם סק"ד פסק דנוכל לסמוך על האומן אם נתנו לו לתפור קנבוס משום דלא מרעא נפש' א"כ חזינו דכל היכא דאפשר למיקם אמילתא סמכינן על אומן או תגר וגם בטלית מצויצת נראה דלא פל אדם עוסק בפרקמטיא עם טליתם מצויצת ואפשר למיקם עלה דמילתא ומירתת.

וא"כ אפשר לדעת הש"ע שם דסתם להאמין לתגר פיו דאמרי' לי דלדין הוי קפידא בדבר ה"נ פאן דאמרי' לחכם שיש קפידא בדבר ושללא יאמר אלא דבר ברור שייך לא

מִרְעָא נִפְשִׁי: מִיְהוּ אֶפְיֵלוּ נִימָא דְלֵהֲשׁׁע בְּתַגְרָא לְעֵנִין צִיצִית נְאָמֵן אִיכ״ל דְּוִוּקָא לְעֵנִין אִיסוּר וְהִיתְרָא אֶבְל בְּגִט דְּהֵוֵי דִּשְׁב״ע לָא סְמְכִי אֲאֻמְדָּנָא.

מִיְהוּ לְעֵנִין הַשֵּׁם הִיא קִי״ל בִּאֵהֶע״ז סִי ק״כ דֵּא״צ עֲדוּת עַל הַשֵּׁם וְאֶפְיֵלוּ קְרוּב נְאָמֵן עַל שְׁמֵם וֵא״כ אִיכ״ל דְּגַם בְּכֵה״ג סְמְכִינֵן. וְנִרְאָה לִי לְהִבִּיא רֵאִי לְזֵה מְהֵא דְאֶמְרִי בְּגִיטִין דְּרַף י״א ע״א בְּשִׁטְרָא פְּרִסָּא דְּהֵוֵי מְקַרִי לְהוּ לְתַרִי נְכָרִים לְזֵה שְׁלֵא בְּפִנֵי זֵה וְסְמְכִינֵן עַל זֵה דְּהֵוֵי פְּאָחַד מְעִיד עַל חֲבִירוֹ בְּאֻמְדָּנָא וְסְמְכִינֵן עַל זֵה לְגִבּוּת מְמוּן.

וְעֵינֵן בְּדַבְרֵי מְרָן בַּחַת״ס סִי מ״ג וֵא״כ גַּם פְּאֵן שְׁחַקְרוּ אֶצֶל הַרְבֵּה חַכְמִים בְּזֵה הֵוֵי גִילוּי מְלִתָּא. א״כ סְמְכִינֵן הֵכָא גַם פֶּן: וְלִכֵּן בְּאִשָּׁה שְׁמַקְצָתָן קוֹרְאִין אוֹתָהּ יֵאֲזַעֲפֵא וּמְקַצָּתָן יֵאֲזַעֲפִינֵעַ יֵשׁ לְכַתּוּב הַשֵּׁם שְׁקוֹרִין אוֹתָהּ הָרֹב וְשֵׁם הַמֵּיַעוּט נִרְאָה דְּהֵוֵי רַק פְּקִיצוֹר הַשֵּׁם אוֹ פְּחִנְיָא (וְעֵינֵן בַּתה״ד סִי רֵנ״א וּבַתְּשׁוּבַת פִּמ״א ח״א סִי י״ט וְסִי כ׳ בְּשֵׁם הָעֵיר פְּרוֹסִטִישׁ.

וּמְרָן הַגָּאוֹן כ׳ לִי בְּשֵׁם שְׁאָר לְאֶטְטֵעַ וְקֵאֲרֵאֲלִינָא דְּשֵׁם שְׁאָרְל וְקֵאֲרֵל בְּזִכְרָא אֶחָד הֵם עֵינֵן לְקַמֵּן סִי קִי״ג וְהוּא מְפִנֵי שְׁהִשִּׁין קוֹרִין אוֹתָהּ הַצְּרִפְתִּיִים כְּמוֹ ק׳ וְאֶפְשֵׁר דֵּא״צ לְכַתּוּב רַק אֶחָד אֶבְל בְּנִקְיָבוֹת שְׁמֵמְשִׁיכִין סוּף הַשֵּׁם הַזֶּה בְּשִׁנּוּי לְאֶטְטֵעַ וְלִינֵעַ צְרִיף לְכַתּוּב שְׁנִיָּהֵם.

וְעֵינֵן בַּתְּשׁוּבָתוֹ סִי קִמ״ד) וְאֵם יִרְצָה לְכַתּוּב תְּרַנּוּיָהּוּ רִשְׁאֵי כְּמוֹ בְּכָל קִיצוֹר הַשֵּׁם אֶבְל אֵם שְׁמָה יֵאֲזַעֲפִינֵעַ וְכַתְּבוּ יֵאֲזַעֲפ״א בְּזֵה עֲדִינֵן צ״ע קִצָּת וּבְנִידוֹן שְׁפָא לְפִנֵי הִי עוֹד צְדָדִים לְהַתִּיר בְּדִיעֵבַד (עֵינֵן לְעִיל סִי ק״י) וְגַם שְׁפָכְרָא נִתְּנָן הַסְּפָמְנוּ לְהַתִּיר וְיִוֹתֵר מְזֵה אִין לִי פְּעַת פְּנֵאֵי לְכַתּוּב וְאֶסְיִים בְּבִרְכָה מְשׁוֹלְשֵׁת וְיִהְיֵ ד׳ עֲמָף וִיבְרָף אוֹתָף וְאֵת בֵּיתָף דְּבִרֵי רַבָּה חֲחוּתֵם בְּאֵהָבָה וְדוֹרֵשׁ שְׁלוּמָף ה״ק מְשֵׁה שִׁיק מְבִרְעֵזְאוּעַ: תְּשׁוּבָה קִיד ע״ד הַמְּגֵרֵשׁ שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם הַקּוֹדֵשׁ דָּוִד וּבְלִשׁוֹן לְעַז דְּאוֹוִיד אֵם צְרִיף לְכַתּוּב גַּם שֵׁם הַלְעַז.

לְפִי עֵנ״ד הַדְּבָר פְּשׁוּט שֵׁא״צ שְׁהַפֵּל שֵׁם אֶחָד וּגְדוּלָה מְזוֹ כ׳ בַּתה״ד סִי רֵנ״א בְּשֵׁם רַעֲדִישׁ וּבַתְּשׁוּבַת פִּמ״א ח״א סִי י״ט בְּשֵׁם הָעֵיר פְּרוֹסִטִיץ דְּכִינֵן דְּאִין פְּאֵן שִׁנּוּי גְּדוּל, א״צ לְכַתּוּב. וְאֶעֱתִיק לְפִנֵי כְּבוֹדוֹ לְשׁוֹן מְרָן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת״ס זצ״ל מֵה שְׁהִשִּׁיב לִי פְּעַם אֶחָד עַל דְּבַר שְׁאֵלְתוֹ בְּאִשָּׁה שְׁהִיתָה נְקֵרָא שְׁאָר אֲלֵאֲטְטֵעַ קֵאֲרֵאֲלִינֵעַ וְכ׳ שְׁעַל פִּי חֲקִירָה נוֹדַע לוֹ דְּשָׁאֵל וְקֵאֵל שֵׁם אֶחָד הוּא שְׁהִצְרִפְתִּיִים קוֹרְאִין לְק׳ כְּמוֹ שִׁין כְּמוֹ קִיצָר.

צִיָּתֵר.

אִקִּינֵנו״ס אֲצִיאֵנו״ס. וְאֶלְמָלָא הָאֲרִיכוֹת לְסוּף הַשֵּׁם שְׁל נְקִיבָה שְׁהֵאֲשַׁכְנִזִּים קוֹרְאִין קֵאֲרֵאֲלִינֵעַ.

וְהַצְּרִפְתִּיִים שְׁאֲרֵאֲלֵאֲטְטֵעַ וְאוּלֵי הִי שֵׁם זָכָר הִי דֵּי בְּאֶחָד מֵהֵם אוֹ קֵאֲרֵל אוֹ שְׁאָרְל וְכְמוֹ קִיסָר וְצִיסָר פְּנ״ל אֶף בְּשֵׁם שְׁל נְקִיבוֹת הַשִּׁנּוּי גְּדוּל מְאוֹד וְעַכ״פ צְרִיף לְקֵרוֹת שְׁאֲרֵאֲלֵאֲטְטֵעַ בְּשִׁינֵן וְיִמִּין ד׳ רֹמְמָה עַכ״ל הַטְּהוֹר: תְּשׁוּבָה קִטוּ בַעֲזֵה״י חוֹסֵט יוֹם ו׳ עֵשׁ״ק פ׳ תְּשָׁא תְּרַל״ה לִפ״ק.

החיים והשלום וכ"ט לידדי הרב הגאון המפורסם כש"ת מו"ה אברהם יהודא הפהן האבדק"ק בערקסאז יע"א. הנה זה פשתי שבועות באו לכאן איש ואשתו מהגליל שלו ובקשו מהבדפק"ק להזדקק להם לסדר להם גט והבעל אמר שישמו יהודא המכונה ליב ושם אשתו יטא רעכל בת נטע ושם אביה שעולה בו לתורה לא ידעה בבירור.

אף בעלה הבטיח ואמר בבירור שיודע שחמיו עולה לתורה בשם נתן נטע וכן פתבנו בגט. והמעוות המגיע לה ממנו נשתלש בידי הדיין דפה מו"ה יעקב נ"י ולאחר נתינת הגט נמסר לה הפל פאשר התנו בראשונה ולאחר איזה ימים באתה האשה לפנינו בטענתה שאביה אינו עולה לתורה בשם נתן נטע כי אם בשם נתן יחזקאל ואשרי אשר הוברר כי האמת פן הוא נרצו הב"ד לסדר לה גט שנית מיאנה האשה ואמרה כי יש לה על בעלה כמה טענות ולא אבחה שמוע לקול הב"ד אשר בקשו ממנה.

ונסעה לדרך והבעל עמד וצונח ולא הי' בידינו לעזור לו ואמרתי להציע תוכן הדברים מה שנ"ל בענין הנה לפני הדר"ג כו': והוא דהנה בגוף הדין הי' נ"ל שראשי הבעל לישא אשה אחרת ואין האשה יכולה לעגן אותו דהרי בשנינו בשם אבי המגורשת יש דיעות המתירין בדיעבד לאחר שפבר ניתן הגט וכמו שהביא בג"פ סי' קכ"ט ס"ק נ' ונ"א ובתשובת עבוה"ג סי' נ"ה ועוד הרבה תשובות המתירין בדיעבד וגם החולקים דס"ל דאע"ג דשם אבי המגורשת אינו מעכב אם לא נכתב פלל מ"מ אם שניה שמו גרע משום דיש לחוש ללעז וכמ"ש הב"ש בסי' קכ"ט ס"ק י"ז ועכ"פ א"כ מדינא האשה מגורשת ממנו ואינו אשתו הן עפ"י דינו תורה והן מדרבנן אלא משום מעלה צריכה גט שני ובכה"ג נראה פשוט דאין זה בכלל חרם ר"ג מאוה"ג שלא ישא איש על אשתו (וכיוצא בזה כ' בס' אנשי שם בסי' כ"ב דהיכא דמותרת במקום עיגון ואין העיכוב מהבעל אין עליו חדר"ג ומותר לישא אשה) ועדיף טובא מ"מ שפסק בש"ע אהע"ז סי' א' סעי' י' דלגבי ארוסה לא גזר רגמ"ה: ועוד נ"ל מטעם אחר דאם אפילו נימא דבארוסה נמי גזר הרי קי"ל באהע"ז בסי' י"ט בהגה"ה סעי' ה' דאם נכתב גט אחד מדעת ומרצון האשה אלא שנספל ושוב אינה רוצית לקבל גט שני הדין דיכולין לגרשה בע"כ והפר"ח שם מספקי' לי' אי דווקא בנפסל רק בפסול דרבנן או דאפילו בנפסל בפסול דאוריית' נמי הדין פן וא"כ כ"ש בנ"ד והנוב"י בחאה"ע סי' א' במהדו"ק כ' דחרם ר"ג שלא לגרש בע"כ הוא גרע יותר מהחכם שלא לישא ב' נשים וכן דעת רוב המפורשים.

א"כ בכה"ג היכא דנפסל הראשון הרי הדין דמדינא מותר לישא אחרת אלא שמרן הגאון זצ"ל בחת"ס חאהע"ז סי' ג' כ' שם דנהי דחרם שלא לגרש בעכ"ח חמיר מצד אחד. חרם השני שלא לישא ב' נשים חמיר ג"כ פחד צד יעוי"ש דאפילו אם פשעו שהספים בשב יעקב חאהע"ז.

סי' א' ובנוב"י ה"ל ודלית בי' משום חדר"ג. מ"מ לענין לישא ב' נשים לא הותר אלא ע"י היתר ממאה רבנים פיון שמשפחת לה בהיתר אל יעשה באיסור: מפל מקום בהצטרף ב' הטעמים ה"ל נראה דבדוודאי שרי דהנה הא דבארוסה לא גזרו וכמ"ש לעיל בשם הרמ"א הנה דברי רמ"א סותרין דבתחילה נראה דמספים הרמ"א לומר דבארוסה לא גזרו ובסוף דבריו כ' דווקא אם היא אינה רוצית לא לכנוס ולא לגרש.

ומפח זה פיה הבית הקלל שם דמ"ש הרמ"א בתחילה דבארוסה לא גזרו היינו לענין שלא לגרש בעכ"ח וכעין זה כ' מרן ז"ל בתשובה סי' א' ולפי ענ"ד קשה דהרי בסי' ע"ז סעי' ב' גבי מורדת בהגה"ה דדונקא בארוסה המורדת יש להתיר לו לגרשה בע"כ או לישא אחרת: ולכך נראה לפי ענ"ד דגם בסי' א' הפנונה פן דנהי די"א דבארוסה לא גזרו וכן במקום מצנה מ"מ פינון דיש חולקין דגם בכה"ג וגם במקום חלוצה גזרו כו' הכריע הרמ"א שלא להתיר גם בארוסה לכתחילה אלא אם היא ארוסה המורדת ואינה רוצית לא לכנס ולא לקבל גט.

והיינו ממש כמ"ש בסי' ע"ז פן נראה לפי ענ"ד וא"כ בנידון שלנו ג"כ איפא תרנונייהו דכבר פתבתי דבנדון הנ"ל לא גרע מארוסה. וגם היא רוצית לעגן אותו פמורדת א"כ להספמת הרמ"א מותר לישא אשה אחרת.

איברא דבב"ש בסי' ע"ז גבי מורדת הביא ג"כ תשובת מיימו' דאין להתיר לישא אשה אחרת דנהי דחרם ר"ג זה קיל יותר מ"מ איפא למיחוש דילמדו היתר מזה ויפרצו ליקח אשה על אשתו במקום דליפא טעמא להתיר וכן מרן הגאון זצ"ל איננו מתיר אלא ע"י התרה ממאה רבנים: מפל מקום נראה דכאן גם לדברי מרן הגאון זצ"ל מותר דהרי כ' בתשובת חת"ס אהע"ז בח"א לענין חלוצה אם היא מסרבת לשמוע בקול הורים הב"ד צדק בכה"ג בנודאי לא גזר ר"ג יעוי"ש א"כ שוב איכ"ל בנדון דידן דמי' להא דג"כ לא אגודה בי' יותר מזקוקה וגם מסרבת ורצונה לעגן אותו.

איברא דבארוסה כ' בכנה"ג בסי' קי"ט והובאו דבריו בפ"ת באהע"ז סי' קי"ט דהא דמביא הרמ"א בשם הפל בו דאם נכתב הגט הראשון ברצון ונפסל ואינה רוצית לקבל גט שני דמתירין לו לגרש בע"כ היינו אם לא ידעה מהפסול ותימה על הרמ"א שלא העתיק פן וגוף הדבר מה חילוק יש בין ידעה ללא ידעה לא הבנתי פינון דקי"ל דהיכא דהספמיו פעם אחד בפני ב"ד לקבל גט וע"כ אפילו בלא קנין דהרי אפילו אם קבלו קנין הא מבטלין הקבלת קנין קודם הנתינה.

ועכר"ח פינון שקבלו פן בפני ב"ד א"י לחזור כדקי"ל בחו"מ סי' נ"ב דכל היכא דקיבל עליו דין כו' דכל דבר שנעשה בפני ב"ד וקהל אין יכולין לחזור וא"כ מ"ש אם ידעה אם לא ידעה וס' פל בו אינו בנדי לעינין בו וכן בתשובת מהר"מ מרוטנבורג בסופו שהובא שם החדר"ג מ"ה: ובלא"ה נראה דאין לחלק דהרי בתשובת הרא"ש פלל מ"ב גבי נכפית האריף ופסק דונדאי ר"ג לא התמיר בתקנתו יותר בהאשה מהבעל.

והיכא דבאיש כופין בנודאי גם באשה כופין וכן פסק בש"ע ססי' קי"ז וילדעת הב"ש שם גבי נכפית מגרשין בעכר"ח וא"כ ה"נ ונהרי בסי' קנ"ד סעי' כ"א פסק הרמ"א דאם נכתב הגט ונפסל משום לעז כופין את האישה לגרשה שנית וכינון דבאיש כופין קו"ח באשה שצריף לקבל הגט בעכר"ח וא"כ בנודאי אין לחלק בין ידעה ללא ידעה והיינו אם נפסל הגט רק בפסול דרבנן דכבר עפ"י הדין הוא אינו אשתו עוד ורק אפי"ה זקוקים אהנדי כופין ור"ג לא גזר אלא שלא לגרש אשתו בעכר"ח אבל אם נפסל בפסול דאורייתא או אפילו בפסול דרבנן אלא שעדיין לא ניתנו לה ועדיין היא אשתו אי נימא דרשאין לגרשה בעכר"ח משום דכבר נתרצית בפני ב"ד כדלעיל בכה"ג אפשר לחלק בין ידעה ללא ידעה.

כּוּן נִרְאֶה לְפִי עַנ"ד. וְעַכ"פּ בְּנִידוֹן הַנ"ל שֶׁכָּבֵר קַבְּלָתָהּ הַגֵּט וְהַפְּתוּנָה וְכָל מַה שֶׁהוֹשֵׁלֵשׁ בְּיַד הַדַּיָּין עַל תְּנַאי הַזֶּה.

וְהִיא מְסַרְבֶּת לְהַחְזִיר לוֹ. בְּנוֹדָאֵי כַה"ג אֵינָה יְכוּלָה לְחַזֵּר וְכ"ע מוֹדִים דְּלִית בְּכַה"ג מִשׁוּם חֲרַגְמ"ה.

מִיְהוּ לְפִי מ"ש הַנוּב"י מֵהַדו"ת בַּחֲאֵה"ז ס' קי"ד אֵין רִשְׁאֵין לְזָרוּק לָהּ גֵּט אֱלָא לְכוּפָה עַד שֶׁתֵּאמַר רוּצָה אֲנִי: וְעוֹד בָּהּ טַעַם דְּלִפִּי הַנִּרְאָה דְּבִנְדוֹן הַנ"ל אֶפְיָלוּ לְהַחֲזִיקִים עַל הָעִבוּה"ג מוֹדִים בּוֹ לְהַתִּיר דְּהָרִי י"ל דְּאֵין פֶּאן שִׁינּוּי הַשֵּׁם כָּלֵל שֶׁהָרִי בְּאֵמֶת הוּא נִקְרָא נִטְעָה וְגַם נִקְרָא נְתוּן וְדָרָךְ הָעוֹלָם בְּאֵדָם שֶׁנִּקְרָא לְתוֹרָה נְתוּן וְנִקְרָא נִטְעָה כּוֹתְבִין נְתוּן נִטְעָה וְכוּן כְּתֹב אֶחָד מִבְּנֵי ר' נִטְעָה הַנ"ל שֶׁלְּפַעֲמִים כ' לוֹ אֲגָרַת בְּשֵׁם נְתוּן נִטְעָה וְאֵפ"י שֶׁאֵין נַפ"מ בְּזֶה שֶׁהָרִי אֵין הֵבֵן יְכוּל לְשַׁנּוֹת וּלְהַחְזִיק לְאָב שֵׁם אַחַר מִמָּה שֶׁנִּקְרָא לוֹ בְּאֵמֶת שֶׁפְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים מ"מ כֶּף הוּא שְׁמוֹ נִקְרָא נְתוּן וְגַם נִקְרָא נִטְעָה אֱלָא שֶׁצִּירָף.

זֶה נְתוּן נִטְעָה בְּהַדְּדֵי לֹא מְצִינּוּ דְנִקְרָא וּבֵאֵה"ז ס' קכ"ט סַעִי י"ד י"א דְּגַם אִם נִקְרָא לְפַעֲמִים בְּשֵׁם רְאוּבֵן וְלְפַעֲמִים שְׁמַעוֹן וְכו' רְאוּבֵן שְׁמַעוֹן אֵינוֹ פּוֹסֵל בְּדִיעֵבַד וְנִהִי דְאֵין לֹא קי"ל כּוּן מ"מ שִׁינּוּי הַשֵּׁם נִרְאָה דְּלֹא נִקְרָא בְּכַה"ג בְּשֵׁם אָבִיָּה דְּהָרִי עֵיקַר הַטַּעַם מִשׁוּם לַעֲזוֹ כַמ"ש הַב"ש וְכִינּוּן דְּמִנְהַג הָעוֹלָם דְּמִי שֶׁשְׁמוֹ נְתוּן וּבְכִי כָל נִקְרָא נִטְעָה מְצַרְפִּין לְכַתּוּב לוֹ בְּשֵׁם נְתוּן נִטְעָה הָרִי אֵין פֶּאן לַעֲזוֹ: וְעוֹד שֶׁהֶאֱחָרוּנִים ה"ה בְּתִשׁוּבַת שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב בְּכַמָּה תִּשׁוּבוֹת וְכוּן בַּס' אֲנָשִׁי הַשֵּׁם לְהַגָּאוֹן ר"ש קְלוּגֵר זצ"ל בְּהַרְבֵּה תִּשׁוּבוֹת הַסְּפִימוֹ לְהַתִּיר אִם הַשִּׁינּוּי הוּא בְּאָבִי הַמְתַּקְרֶשֶׁת בְּשְׁמוֹ שֶׁעוֹלָה בּוֹ לְתוֹרָה כִּינּוּן דְּאֵין הַשִּׁינּוּי בְּהַשֵּׁם שֶׁנִּקְרָא בְּכִי כָל נְאִין הָאֵדָם נִקְרָא וְנִיכָר עַל שֵׁם שֶׁעוֹלָה בּוֹ לְתוֹרָה (וְעֵינּוּן בַּס' אֲנָשִׁי שֵׁם בַּס' קַע"ד שֶׁכ' כּוּן שְׁאֵם אֵין הַשִּׁינּוּי בְּשֵׁם שֶׁנִּקְרָא בְּכִי כָל וְזֶה הַשֵּׁם כְּתוּב בַּגֵּט כֶּהֱוִי וְרַק בְּשֵׁם שֶׁעוֹלָה בּוֹ לְתוֹרָה יֵשׁ שִׁינּוּי כְּשֶׁר אָף לְהַחֲזִיקִים עַל הָעִבוּה"ג וְעֵינּוּן עוֹד שֵׁם בַּס' קַע"ה) וְגַם בְּשֵׁם שֶׁעוֹלָה בּוֹ לְתוֹרָה אֵין בּוֹ שִׁינּוּי מִמֶּשׁ אֱלָא שֶׁחֲסַר שֵׁם יְחֻזְקָאֵל שֶׁהוּא נִקְרָא לְתוֹרָה בְּשֵׁם נְתוּן יְחֻזְקָאֵל לְפִי הַגְּדַת הַנ"ל וְשֵׁם יְחֻזְקָאֵל לֹא הוֹזְכַר וּבֵאֵה"ז שֵׁם פֶּסֶק דָּאֵם לֹא הוֹזְכַר שֵׁם אָבִי הַמְגֻרֶשֶׁת אֵינוֹ פּוֹסֵל בְּדִיעֵבַד וְעַכ"פּ הֵיכָא דְאֵין שִׁינּוּי גְּמוּרָה וְאֵין הַשִּׁינּוּי אֱלָא בְּשֵׁם שֶׁעוֹלָה לְתוֹרָה הַתִּירוֹ בְּתִשׁוּבוֹת הַנ"ל מִשׁוּם דֵּאִיכ"ל שֶׁגַם הַצ"צ מוֹדֵה וְגַם שְׁאָר הַתִּשׁוּבוֹת מוֹדִים לְעִבוּה"ג הַנ"ל וְכ"כ בַּפ"ת עַל דְּבָרֵי הַתּוֹלְדֵת יְצַחֵק בַּס' קכ"ט בְּסַעִי הַנ"ל וּלְדִידָהּ מִתִּירִין לְהֵאֱשָׁה לִישָׂא אִישׁ אַחַר עַפ"י גֵּט כְּזֶה.

א"כ לְכָל הַפְּחוֹת כְּנִידוֹן שֶׁלְנוּ לַעֲנֵן לְהַתִּיר לוֹ לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרַת דֵּיִשׁ בּוֹ כְּמָה צְדָדִים אַחֲרִים לְהַתִּיר וְכַמ"ש לְעִיל. ע"כ נִרְאָה לִי כְּרוּר דְּנוּכַל לְהַתִּיר לוֹ: אֱלָא שֶׁאֵין אֲנִי תוֹקַע עֲצָמִי לְדַבֵּר הַלְכָה אַא"כ יִסְכִּים הַדַּר"ג כּוּ וְשְׁאָר הַרְבָּנִים הַגָּאוּנִים הַסְּמוּכִים ג"כ וּבַס' אֲנָשִׁי שֵׁם הַנ"ל בְּתִשׁוּבָה אַחַת כְּתֹב שֶׁהַשְּׁבִיעַ אֶת הָאִישׁ שְׁאֵם תְּתַרְצֶה הָאִשָּׁה לְקַבֵּל גֵּט כְּשֶׁר בְּלִי שׁוּם פְּקוּק הוּא מְחַוֵּיב לִקְטוֹן לָהּ וּבְתִנַּאי זֶה הַתִּיר לוֹ וְכוּן נִרְאָה לִי בַּנ"ד וְהִנֵּה הַצְעָתִי דְעָתִי לְפָנַי מַעֲלָתוֹ נ"י וְיִוִּדְעֵינוּ דְעָתוֹ בְּזֶה וְהַנִּרְאָה לְפִי עַנ"ד כְּתִבְתִּי וַיְהִי ד' עֲמוֹ וַיִּבְרַךְ אוֹתוֹ וְאֶת בֵּיתוֹ כָּאוֹת נִפְשׁוֹ וְנִפְשׁ יְדִידוֹ הַדו"ש הַק' מִשָּׁה שִׁיק מִבְּרַעְזָאוֹן עַ: תִּשׁוּבָה קט"ז בַּעֲזַה"י חוּסֵט יוֹם ד' בְּחֻקוֹתֵי ל"ו לְמַב"י תַּרְל"ה לַפ"ק הַחֲסִיִּים וְהַשְּׁלוּם וְכ"ט לְהַרְבֵּה הַמֵּאוּה"ג הַמְּוִפְלָג כַּש"ת מו"ה יוֹסֵף גִּיגְעָנְהֵימְעָר נִי אַב"ד דַּק"ק קְאֵלִין בְּמַדִּינַת בַּעֲהֵמִין: מְכַתְּבוֹ קַבְּלָתִי בְּשָׁבוּעַ הָעֶבֶר וּבְתוֹךְ מְכַתְּבוֹ כ' לְשִׁאוֹל מִמְּנֵי חוֹתֵת דְעָתִי

בְּדִין שְׁנֵי יוֹב"ש שְׁגַם בְּזַקְנָם הֵם מְשׁוֹלְשִׁים וְלִפִּי מ"ש הַב"ש בְּסִי קל"ו צָרִיף לְכַתּוֹב סִי אֶפְיָלוֹ אִם נְשׁוּמִתִּיהוּ אֵינָם שְׁוִיין בְּשׁוּמִתִּיהוּ וְצָרִיף לְגַרְשׁ זֶה בְּפָנָי זֶה.

וּשְׁאַלְתּוּ אִם יִכְתְּבוּ אָבִי זְקִינָם דִּישׁ לְחוּשׁ לַמ"ש בְּסִפֵּר בְּרִיכַת הַמַּיִם בְּאוֹת כ"ה דְּאוּלַי אֵינָם בְּקִיָּאִים בְּטוֹב שְׁמוֹ אוֹ יִכְתְּבוּ שֵׁם הַמְּשֻׁפָּחָה כַּמ"ש מֶרֶן הַגָּאוֹן זצ"ל בַּחַת"ס ח"ב מַחֲאָה"ע סִי ל"ב אוֹ לְכַתּוֹב לְסִי שֵׁם אָמוֹ וּמַעֲלָתוֹ נִי' שְׁפִיר חָזָא וְכ' עַל כָּל שְׁלִשָּׁה הָאוֹפְנִים הַנ"ל דְּנִרְאָה לוֹ דְּטוֹב יוֹתֵר לְכַתּוֹב שֵׁם פְּיֻנּוֹי הַמְּשֻׁפָּחָה כַּמ"ש מֶרֶן זצ"ל אֲלֵא לִפִּי שְׁפִיִּים מֶרֶן שֵׁם דָּאִם יֵשׁ שְׁהוּת יִשְׁאֵל הַשּׁוֹאֵל גַּם לְהַרְבֵּנִים הָאֲחֵרִים וְלִזְאֵת בְּיַקְשׁ מִמֶּנִּי לְהוֹדִיעַ לוֹ הַכְּרַעְתִּי.

וְהִנֵּה מִי אֲנֹכִי לְהַכְרִיעַ אֶת דְּבָרֵי מֶרֶן זצ"ל וְהַכְּרַעַת תַּלְמִיד אֵינָה מְכַרְעַת וּאֲפִי"ה אֲצִיעַ דַּעְתִּי בְּזֶה דְּנִרְאָה לִי דְּסִי דְּמְשֻׁפָּחָה עֲדִיף אִם אֵינּוּ יְכוּל לְשַׁלֵּם נָאֶעַן וְאוֹמֵר: הִנֵּה הָרֵא"ש בְּתִשְׁבָּה כָּלֵל ט"ו סִי ד' מִיִּיתִי רֵאִי דְּשִׁנּוּי שְׁמוֹ לֹא מְהַנִּי מְדַלָּא נְקֻט גַּבִּי שְׁנֵי יוֹסֵף ב"ש בְּעִיר אַחַת תַּקְנָה זוֹ.

וּא"כ ה"נ צָרִיף בְּיָאוּר מְדוּעַ לֹא נְקֻט בְּסִימָן שֵׁם מְשֻׁפָּחָה וְעַכְר"ח דְּהֵיִינוּ בְּכָלֵל מַה דְּתַנּוּ שֵׁם ב"ב דָּף קע"ב דְּכ' סִימָן אוֹ פֶּהֶן אוֹ לְוִי וְכ"כ הַרְמַב"ם בַּפ' כ"ד מִהַלְכוֹת מְלוּה וְלוּהָ דִּין ח' דְּבִשְׁנֵי יוֹסֵף ב"ש אוֹ יִשְׁלִישׁוּ וְאִם הֵם מְשׁוֹלְשִׁים יִכְתְּבוּ סִימָן וְאִם הֵיוּ דוּמִים יִכְתְּבוּ יִיחֻסָן וְאִם שְׁנֵיהֶם שְׁוִיין יִכְתְּבוּ דוֹרוֹת.

וּבַח"מ רִישׁ סִימָן מ"ט כ' דָּאִין צָרִיף לְכַתּוֹב הַחֲנִיכָא אֲלֵא אִם הִי בְּעִיר שְׁנַיִם שְׁשׁוּמִתִּיהוּ שְׁוִיין כּוֹתְבִין הַחֲנִיכָא הֵיִינוּ שֵׁם הַמְּשֻׁפָּחָה כַּמְבֹאָר בְּרַש"י בְּגִיטִין דָּף פ"ו ע"ב. וּבַתַּה"ד סִי רל"ה וְעַכְר"ח זֶה בְּכָלֵל יִיחֻסָן שְׁכ' הַרְמַב"ם אוֹ פֶּהֶן וְלוּי: וּא"כ מְסִידוֹר לְשׁוֹן הַרְמַב"ם מְבֹאָר דְּשִׁלּוּשׁ עֲדִיף וְאִם א"י לְשַׁלֵּשׁ יִכְתְּבוּ סִימָן וְאִם א"י לְסִמָן יִכְתְּבוּ יִיחֻסָן דְּהֵיִינוּ שֵׁם מְשֻׁפָּחָה וְאִם א"י לְכַתּוֹב יִיחֻסָן יִכְתְּבוּ דוֹרוֹת דְּהֵיִינוּ כַּדָּאִיתָא בַּש"ס דְּיִכְתְּבוּ אַרְבָּעָה דוֹרוֹת.

וּמִזֶּה כָּבֵר הֵבִיא מֶרֶן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת"ס בַּח"ב מַחְלָק אַהֲע"ז סִי כ"ה דְּשֵׁם הָאִם אֵינּוּ מוֹעִיל לְסִימָן מְנוּבָהֶק מְשׁוּם דְּלֹא מִיפְרָסְמָא מִלְתָּא ע"י שֵׁם הָאִם. וְכֵן בְּרַבִּיעֵי כָּבֵר כָּתַב בְּס' בְּרִיכַת הַמַּיִם דְּהַדוֹר הַרְבִּיעִי שְׁפָכֵר עֶבֶר לֹא בְּקִיעֵי שְׁמִיָּהוּ כָּל כָּף וְיֵשׁ מִי שְׁכ' דְּאֶפְיָלוֹ בְּדִיעֶבֶד לֹא מְהַנִּי דִּישׁ לְחוּשׁ לְלַעֲזוֹ.

מִיָּהוּ מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם הַנ"ל נִרְאָה מְבֹאָר דְּגַם לְעַנְיָן גִּיטִין מוֹעִיל רְבִיעֵי אִם אֵי אֶפְשָׁר בְּעַנְיָן אַחַר וְעַכ"פ נִרְאָה דְּסִי שֵׁם מְשֻׁפָּחָה עֲדִיף: אִיבְרָא דַּעְתָּה אֵין כּוֹתְבִין שֵׁם הַמְּשֻׁפָּחָה כַּדְקִי"ל בַּאֲע"ז סִי קכ"ט סְעִי ט"ו בַּהֲגַה"ה וּבִבְיָאָר שֵׁם בְּדַרְכֵי מְשָׁה הַטַּעַם דָּאִין אָנוּ יוֹדְעִין אִם רְאוּי לְכַתּוֹב הַמְּכֻוֹנָה אוֹ דְּמַתְקָרִי פִּינוּן דָּאִינוּ שֵׁם הַעֲצָם אֲלֵא שֵׁם הַמְּשֻׁפָּחָה וְאֵע"ג דְּהֵאֲדִנָּא רְגִילִין לְקִרוֹת אֶת הָאָדָם בְּאֵינָה מְקוּמוֹת רַק בְּשֵׁם הַמְּשֻׁפָּחָה אֲפִי"ה אֵין זֶה שְׁמוֹ בְּעֲצָם כַּמֶּש"כ בְּס' גֻּט מְקוּשָׁר הוּבָא בַּפ"ת בַּאֲהֲע"ז שֵׁם וְהֵיִינוּ מְשׁוּם דְּחֻשְׁבִּי זֶה רַק לְקִיצוֹר הַשֵּׁם שְׁאֵינָם רוֹצִים לְהֵאָרִיף לְקִרוֹת אוֹתוֹ בְּשֵׁם הַעֲצָמִי לְזֶה מְקַצְרִין וְקוֹרִין אוֹתוֹ לְסִימָן בְּשֵׁם הַמְּשֻׁפָּחָה וְלִכְּפֹךְ לֹא שְׁיִיד לֹא לְשׁוֹן מְכֻוֹנָה וְלֹא לְשׁוֹן מַתְקָרִי פִּינוּן דְּבִאָמַת אֵין זֶה שְׁמוֹ אֲלֵא לְסִימָן בְּעֵלְמָא וְלִכְּפֹךְ י"א דְּאֶפְיָלוֹ גַּבִּי שְׁנֵי יוֹסֵף ב"ש א"י לְכַתּוֹב שֵׁם הַמְּשֻׁפָּחָה וְכַמ"ש בְּתִשְׁבָּת מַהֲר"מ פְּאָדוּוּא סִי מ"ה.

וּכְבֵר הִבִּיאוּ בְּשֵׁם סֹדֵר מְהֵרָה מִינִי דְיִכּוֹל לְכַתּוֹב לְסִי גַבִּי שְׁנֵי יוֹסֵף ב"ש וְכֵן פָּסַק בְּסִי
גִט פְּשׁוּט בְּסִי כ"ט אוֹת פ' וְאוֹת צ"א יְעוּי"ש: וּמֶרֶן הֶגְאוֹן בְּעַל חַת"ס זצ"ל הֶאָרִיף
בְּפִרְטֵי דָבָר זֶה וְהִכְרִיעַ דָּאע"ג דִּיא דָּאם כ' בְּלִשׁוֹן מְכוּנָה אוֹ בְּלִשׁוֹן דְּמַתְקָרֵי בְּשֵׁם
מִשְׁפָּחָה פְּסוּל כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא ג"כ בְּסִי בְּרִיכַת הַמַּיִם אוֹת י"ט מ"מ יוֹכֵל לְכַתּוֹב לְמִשְׁלֵל אֲנָא
יוֹסֵף דְּמַתְקָרֵי יוֹסֵף כ"ש דְּלִשׁוֹן דְּמַתְקָרֵי קָאֵי עַל שֵׁם הָעֵצִים וְאֵע"ג דְּכְבֵר כ' שֵׁם הָעֵצִים
מ"מ כְּבֵר הִכְרִיעַ הַנוּב"י וְהֵט"ג דָּאִין קְפִידָא פְּוֹלֵי הָאֵי בְּכוּפֵל הַשְּׁמוֹת וּבְכַה"ג אֲפִילוּ נִימָא
דְּעַל שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה לֹא שְׁיִיף לִשׁוֹן דְּמַתְקָרֵי מ"מ פִּינּוֹן דְּכוּתַב גַּם שֵׁם הָעֵצִים יוֹכֵל לְכַתּוֹב
דְּמַתְקָרֵי.

וְלְכַאוּרָה יֵשׁ רֵאִי לְזֶה מִמ"ש הֶרְמֵ"א בְּסִי ק"כ ט סְעִי ז' דָּאם יֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת כּוֹתְבִין
דְּמַתְקָרֵי פְּלוּנִי פְּהֵן אוֹ לֹנִי. מִיְהוּ בְּאַמַּת מְהֵתָם אִין רֵאִי דְּהֵתָם הַמַּתְקָרֵי קָאֵי רַק עַל שֵׁם
הָעֵצִים אֲבָל פְּאֵן שֵׁם הָעֵצִים כְּבֵר אֲמוֹר וְכַתּוּב בְּגִט וְעַכְר"ח נִמְשָׁף לִשׁוֹן דְּמַתְקָרֵי רַק עַל
שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה וְא"כ עֲדִיין קִשָּׁה לְהַבִּין הָאִיף שְׁיִיף לִשׁוֹן דְּמַתְקָרֵי עַל שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה: וְנִרְאָה
לְפִי עַנ"ד דְּדְבָר גְּדוֹל דִּיבֵר מ"ו הֶגְאוֹן זצ"ל דְּלִפִּי הַנִּרְאָה הֶרְאוֹן שֶׁל הַמִּשְׁפָּחָה שְׁקִיבֵל
הַשֵּׁם הַזֶּה אֲצִלוּ הִי כְּשֵׁם הַכִּינּוּי מִמֶּשׁ כְּגוֹן מִשְׁפַּחַת הֶרְד"ק קְמַחָא הֶרְאוֹן אוֹ לְמִשְׁלֵל שֵׁם
מִשְׁפָּחָה שְׁטַעֲרִין וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה אֲצִל הֶרְאוֹן הִי כְּשֵׁם הַתְּנָאָר שֶׁל עֲצֵמוֹ אֲלֵא דָּאח"כ
בְּדוֹרוֹת הַבָּאִים מִמֶּנּוּ נַעֲשָׂה שֵׁם זֶה רַק כְּשֵׁם הַיַּחַס לְאִיזָה מִשְׁפָּחָה הוּא שְׁיִיף וְכֵאלוּ
נִתְבַטַּל מִמֶּנּוּ לִשׁוֹן הַשֵּׁם וְכֵן מְבִנְיָר בְּגִיטִין דָּף פ"ח דְּאֲמַרִי דָּאם כ' חֲנִיכְתּוֹ וְחֲנִיכְתָּה
דְּכִשֵׁר הִינּוּ עַד ג' דוֹרוֹת עֵי"ש הַטַּעַם וְכֵל זֶה אִם נִקְרָא רַק בְּשֵׁם מִשְׁפָּחָה לְחִוּד.

אֲבָל אִם קוֹרִין אוֹתוֹ בְּב' הַשְּׁמוֹת בְּשֵׁם הָעֵצִים וּבְשֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה הֵרִי הַמִּשְׁיָכוֹ שֵׁם
הַמִּשְׁפָּחָה עַל שְׁמוֹ הַפְּרִטִי וְהוּי כְּשֵׁמוֹ מִמֶּשׁ וְכֵאלוּ הִי שֵׁם הַתְּנָאָר שֶׁל רֵאֵשׁ הַמִּשְׁפָּחָה
וְשִׁפִּיר שְׁיִיף בְּזֶה לִשׁוֹן דְּמַתְקָרֵי דְּהוּא גַּם לִשׁוֹן הַגְּבֻלָּה כְּפִרְש"י וְהֶרְמֵ"א בְּרִישׁ פ'
בְּרֵאשִׁית וְיִקְרָא אֲלֵקִים לְאוֹר יוֹם דְּהִינּוּ יוֹם יְהִי תַחֲוּמָה וְכֵן מְצִינּוּ בְּקָרָא קָרָא הַשֵּׁם
בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל.

וְכֵמוֹ מְקָרָא קוֹדֵשׁ וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה דְּשֵׁם הַיַּחַס שֶׁל שְׁבִטוֹ הוּא מְגַבִּיל שֵׁם הָעֵצִים שֶׁהוּא שְׁמוֹ
הַפְּרִטִי וְשִׁפִּיר שְׁיִיף עֲלִיו לִשׁוֹן דְּמַתְקָרֵי כֵן נ"ל פְּוֹנָת דְּבָרֵי מֶרֶן הֶגְאוֹן בְּחַת"ס זצ"ל
וְשִׁפִּיר לְמִיַּעֲבֹד הֵכִי לְכַתּוֹב שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה וְכַמ"ש הוּא ז"ל: אֲלֵא שְׁיֵשׁ לְעִינֵי הָאִידִנָּא
דְּרַגִּילִין לְקִרוֹת רַק בְּשֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה לְחֻדָּא א"כ אֲפִשֵׁר דְּמַעוֹלָם לֹא הִי נִקְרָא יוֹסֵף כְּ"ץ
אֲלֵא אִיכָא דְּקָרוּ לִי יוֹסֵף לְחֻדָּא וְאִיכָא דְּקָרִי לִי כְּ"ץ לְחֻדָּא וְאִיף יְכוּלִין לְכַתּוֹב יוֹסֵף
דְּמַתְקָרֵי יוֹסֵף כְּ"ץ דְּלֵמָא לֹא הִי נִקְרָא כְּלָל בְּשִׁנְיָהֶם וְלִכְּהַ בְּנוֹדָאֵי צְרִיף חֲקִירָה ע"ז וְלִפִּי
הַנִּרְאָה דְּנָהִי דְּבְּפִנּוּ קוֹרִין אוֹתוֹ אוֹ בְּשֵׁם יוֹסֵף אוֹ בְּשֵׁם כְּ"ץ לְחֻד מ"מ שְׁלֵא בְּפִנּוּ אִם
מְסַפְרִין מִמֶּנּוּ קוֹרִין אוֹתוֹ בְּשִׁנְיָה שְׁמוֹת וְעַכ"פ זֶה צְרִיף חֲקִירָה וּבְדִיקָה אִם הִי נִקְרָא
לְפַעְמִים בְּב' הַשְּׁמוֹת: וּבְאַמַּת לוֹלֵא דְּבָרֵי מֶרֶן הֶגְאוֹן זצ"ל הִי לְכַאוּרָה נ"ל לְפִי מ"ש
הֵט"ג בְּלִיקוּטֵי שְׁמוֹת אוֹת ה' וְעוֹד בְּהֶרְבֵּה מְקוֹמוֹת שֵׁם דָּאם יֵשׁ מְקוֹם לְחוּשׁ לְאִיזָה חֲשֵׁשׁ
אִין קְפִידָא כֵּל כְּהַ וְרִשְׁאֵי לְכַתּוֹב שֵׁם הַטַּפֵּל מְקוֹדֵם עֵי"ש הִי נ"ל בְּכַה"ג לְכַתּוֹב אֲנָא
יוֹסֵף כְּ"ץ דְּמַתְקָרֵי יוֹסֵף וּבְכַה"ג.

וְזֶה הִי נ"ל דְּעַדִּיף יוֹתֵר אֲבָל כְּבֵר כְּתַבְתִּי שְׁאִין הַכְּרַעְתִּי מְכַרְעַת וְשְׁאִין הַכְּרַעַת תְּלַמִּיד
מְכַרְעַת וְכְבָרְכ' מֶרֶן הֶגְאוֹן בְּעַחַת"ס בְּסִי כ"ה הַנְּ"ל וְעוֹד בְּהֶרְבֵּה תְּשׁוּבוֹת כ' כֵּן פִּי שֵׁם

שְׁמִבּוֹאֵר בְּפוֹסְקִים שְׁמֵהְרָאוי לְכַתּוֹב כָּהּ אוֹ כָּהּ אֵין בּוֹ שׁוּם חֲשׁוּשׁ שִׁינוּי שְׁם וּלְכַהּ בְּנוּדָאי
בְּגִידוֹן הַגָּ"ל יְכוּל לְכַתּוֹב כַּמ"ש מֶרֶן הַגָּאוֹן זצ"ל וְהַנִּרְאָה לְפִי עַנ"ד פְּתַבְתִּי וְאַחַתּוֹם
בְּבִרְכָה דְבָרֵי הַדו"ש הַק' מִנְּשֵׁה שִׁיק מִבְּרַעְזָאוֹנֶע:
יוֹם א' פ' תַּצָּא תַרל"ה לַפ"ק: כְּשִׁמוֹעַ קוֹל שׁוֹפֵר יוֹחֵק לְחַיִּים טוֹבִים בְּסִפֵּר הַרְבּ הַמְאוּה"ג
הַמְנוֹפֶלֶג בַּתּוֹרָה מוּה' מִנְּשֵׁה הַלְוֵי אַבְדִּק"ק בְּאַנְיָהָאד יַע"א: מְכַתְּבוּ קַבְלָתִי בַעַש"ק הַעֲבֵר
וּלְזֹאת אָשׁוּב לִי כַּעַת בְּקִצְרָה עַל אֲשֶׁר בִּיקָשׁ מִמֶּנּוּ בְּשֵׁם גְּעֻצִיל שֶׁכ' הַגָּאוֹן בִּס' טִיב גִּיטִין
בְּשָׁמוֹת אֲנָשִׁים בָּאוֹת א' ס"ק מ"א לְכַתּוֹב גְּעֻצִיל בִּי"ד אַחַר הַצְדִּיק וְכ' מַעֲלָתוֹ שֶׁנִּרְאָה
לוֹ פִי ט"ס הוּא פִי הַבֵּרֶת מְדִינַתְנוּ לֹא נִיפֵר הַבֵּרֶת חִירוֹק כָּלֵל וְאַפִּילוּ אִם נִשְׁמַע אֵין
כּוֹתְבִין יוֹד לְנִקּוּדָה כַּמ"ש הַט"ג עֲצָמוּ בְּשָׁמוֹת נָשִׁים אוֹת פ' בְּשֵׁם פֶּעֶסֶל אֱלוֹ תַנְרָף דְבָרֵינוּ.

וְהִנֵּה אֵמֶת הַדְּבָר דָּשֵׁם פֶּעֶסֶל וְשֵׁם פֶּעֶרֶל וְכִיּוֹצֵא בְּשָׁמוֹת אֱלוֹ כ' הַב"ש דְּתַלְיָא אִם דוֹחֵקִין
הַחִירוֹק אִז כּוֹתְבִין בִּיּוֹד אֲבָל בְּמְדִינוֹת שְׁאֵין דוֹחֵקִין הַחִירוֹק אִז כּוֹתְבִין בְּלֹא יו"ד פֶּגוֹן
שֵׁם מַעֲנִדֵל וְבַהֲנָה שְׁמוֹת וְכִיּוֹצֵא בָהֶם הַכָּלֵל אִם חוֹתְמִין עֲצָמָם עִם יו"ד כּוֹתְבִין בְּגִט ג"כ
עִם יו"ד וְאִם חוֹתְמִין עֲצָמָן בְּלֹא יו"ד כּוֹתְבִין בְּגִט בְּלֹא יו"ד וְאִם אֵין אֲנִי יוֹדְעִין הַחֲתִימָה
אִז תַּלִּי אִם דוֹחֵקִין הַחִירוֹק לְפִי הַבֵּרֶת הַמְדִינָה וְכָל זֶה נִמְצָא פְּמָה פְּעָמִים בְּשָׁמוֹת אֲנָשִׁים
וְנָשִׁים: אֲבָל שֵׁם שְׁעִיקָרוּ בָּא לְהַקְטִין פֶּגוֹן בְּשֵׁם וּוְאַלֵּק וְקוֹרִין אוֹתוֹ וּוְאַלֵּקִי"ל אוֹ בַע"ר
וְקוֹרִין אוֹתוֹ בַעֲרִי"ל וְגַם בְּפָנָיו קוֹרִין אוֹתוֹ כֵּן דָּאִז הַדִּין דְּצָרִיף לְכַתּוֹב שֵׁם הַקְטָנוֹת אִז
נִרְאָה דְּכוֹתְבִין בִּי"ד דְּהִי"ד בָּא לְהַקְטִין הַדְּבָר כְּשֵׁם שְׁנִקְרָא אֲמָנוֹן בְּשִׁמוּאֵל ב'
קַאפִּיטַע"ל י"ג הַאֲמִינוֹן הִנֵּה וּפִירַשׁ"י שֵׁם שְׁהִי"ד בָּא לְהַקְטִין וּלְכַהּ גַּם בְּשֵׁם בְּעֶרֶל סְתֵם
הַב"ש דִּישׁ לְכַתּוֹב בְּעֶרְיָל בִּי"ד אַחַר הַרִישׁ וְכֵן בְּשֵׁם גְּאֲדִיל וְעֶלְקִיל וְכִיּוֹצֵא בָהֶם וְכֵן
בְּשֵׁם גַּעֲצִי"ל דְּעִיקָר שְׁמוֹ הוּא גַּעֲץ וְי"ד וְהַלְמָד בָּאוּ רַק לְהַקְטִין נִרְאָה דְּשִׁפִּיר כ' הַט"ג
דִּישׁ לְכַתּוֹב גְּעֻצִיל בִּי"ד וְהִינּוּ אִם לֹא נוֹדַע שְׁחוֹתֵם עֲצָמוּ בְּלֹא יו"ד כֵּן נִרְאָה לְפִיעַנ"ד
פֶּשֶׁר הַדְּבָר: וְכַאֲמַת בְּשֵׁם בְּעֶרְיָל כ' הַט"ג דְּאִינוּ מִיְלַתָּא דְּפְסִיקְתָּא לְכַתּוֹב בִּי"ד אַחַר
הַרִישׁ וְצ"ע עָלָיו בְּזֶה.

וְעַכ"פּ פִּינּוֹן שַׁבֵּט"ג שְׁנַתְּפִשֵׁט בְּכָל בֵּתֵי דִינֵי יִשְׂרָאֵל נִכְתַּב גְּעֻצִיל בִּי"ד אִזִּי אִם אִינוּ חוֹתֵם
עֲצָמוּ בְּלֹא יו"ד מִן הַרְאוּי וְשִׁפִּיר לְכַתּוֹב כַּמ"ש הַט"ג כִּי כָּבֵר כ'. מֶרֶן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס
זצ"ל בְּהַרְבֵּה תְּשׁוּבוֹת מִתְּשׁוּבוֹתָיו שְׁכָּל שֵׁם שְׁנַתְּפִרְסָם בְּסִפְרֵי שְׁמוֹת גִּיטִין אֲפִילוּ אִם
אִינוּ בְּרוּר לְכַתּוֹב כֵּן אֵין בּוֹ חֲשׁוּשׁ מִשׁוּם שִׁינוּי הַשֵּׁם וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כָּתַב בְּתְּשׁוּבַת אֲמָרֵי
אִשׁ בַּחֲזָהֶע"ז סִי' ע"ו בְּשֵׁם מֶרֶן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל לְעַנְּנִן שֵׁם מְאֻטֵּל דְּכָל שְׁנַתְּפִרְסָם
הַשֵּׁם וְנִתְּפִשֵׁט בְּעוֹלָם כו', וְעִי"ז הָיִי מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ וְאֵין כָּאֵן חֲשׁוּשׁ עִירְעוּר וְלַעֲזוֹ כֵּן נִרְאָה
לְפִי עַנ"ד: וְמָה שְׁהַקְשָׁה לְשִׁאֵן לְמָה אֵין כּוֹתְבִין רַק מִי מַעֲיְנוֹת וְלֹא בְּאֵרוֹת הִנֵּה כָּבֵר
נִשְׂאֵל מֶרֶן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל בַּחֲזָהֶע"ז סִימָן לְמ"ד ע"ז מִהַגָּאוֹן ר' הִירֶשׁ חֲרִיף
זצ"ל (בַּעֲהַמְח"ב סִפֵּר טִיב גִּיטִין עַל מַס' גִּיטִין) מַעִיר בְּאַנְיָהָאד עֲצָמוּ וְעִי"ש מָה שְׁהַעֲלָה
בְּזֶה וּמִסְתַּמָּא עֲשֵׂה הַגָּאוֹן הַגָּ"ל עַפ"י מֶרֶן זצ"ל וּבְתְּשׁוּבָה אַחֲרַת הָאֲרָכָה גַּם אֲנִי בְּזֶה
(עֵינִן לְעִיל סִי' צ"ח וְצ"ט) אֲבָל פִּינּוֹן שְׁכָּבֵר כ' מֶרֶן ז"ל דְּעַתּוֹ אֵין נַפ"מ בְּדְבָרֵי לְכַהּ לֹא
צְנוּיִתִי לְהַעֲתִיקָם לוֹ וְעֵינִן גַּם בִּס' אֲמָרֵי אִשׁ בַּחֲזָהֶע"ז סִי' ע"א שֶׁכ' פֶּלְפוּל בְּזֶה וּבִס' פ"ת
סוֹס"י קכ"ח בַּחֲזָהֶע"ז עִי"ש וְתַמְצָא הַדְּבָרִים מְבִנְאָרִים וְאַחַתּוֹם בְּבִרְכָה יְהִי ד' עֲמוֹ
וְיִכְתֹּב וְיִחַתֵּם לְאַלְתֵּר לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם דְבָרֵי יְדִידוֹ הַדו"ש הַק' מִנְּשֵׁה שִׁיק מִבְּרַעְזָאוֹנֶע:
תְּשׁוּבָה קִיח בַּעֲזַה"י חוֹסֵט יוֹם א' פ' נַח שְׁנַת תַרל"ו לַפ"ק.

החיים והשלום וכ"ט להרב המאוה"ג המופלג מוה' משה פאלאק אבדק"ק ארטהדאקסין בבאניהאד יע"א. מכתבו קבלתי ובו נשאלתי ע"ד איש אחד שנקרא בשם הלעז מאריץ וכבר כ' מרן הגאון בעח"ס זצ"ל שצריך לכתוב גם שם הלעז בגט פיון שנקרא פן ומסתפק לי למעלתו אם יש לכתוב מאריץ בט' קודם הצדי.

או רק מאריץ בלא ט' והאיש ההוא א"י לחתום א"ע עכ"ל בקיצור: והנה בנוב"י מהדו"ק בעיר פילטז שכותבין בט' כ' שאם כ' בלא ט' הוי שינוי השם ובבית מאיר פליג וכן בס' תורת גיטין בס"ח קכ"ח כ' דאין זה שינוי דאין הט' נרששת וכן נראה לי מלשון הקרא סוף פ' מקץ דכתיב בי' נצטדק.

פירש"י דהי' ראוי שתבוא הט' קודם הצ' דסי' התפעל וביאר בס' גור ארי' דקשה על הלשון דהוציא שניהם. ונראה פנונתו שהט' אם תקדים לצדיק אינה נרששת פולי האי אם יקרא פדרף הקוראים במהירות א"כ לא יהי' הט' נרששת והט' נצרכה לסי' התפעל ולכך נשתנה ובא הט' לאחר הצ' פן נראה לי בכוננת רש"י והג"א.

וכן בכל שמות פאלו שהם געציל או דייציל לא מצינו ט'. ובשם אנטשיל כ' מרן הגאון בחת"ס סי' כ"ד להכשיר בלי ט' ובנ"ד נראה דגם הנוב"י מודה דיש לכתוב בלא ט' דלפי המדונה לי אם קורין בשם מאריץ בע"פ אינה נרששת הט' וא"כ אפילו אם מקור השם מאריץ בט' פאשר רגילין לכתוב בלשון אנשפנו כבר כ' הב"ש באות ס' בשם ישע'י שיהעולם קורין ישע'י יש לכתוב המכונה או דמתקרי כפי מה שקורין אותו פיון דכתבי דמתקרי או המכונה צריך לכתוב בדיוק כפי מאי שקורין אותו.

וה"נ פיון דכותבין המכונה מאריץ יש לכתוב מאריץ בלי ט' כמו שהוא נקרא: וכש"כ באיש הנ"ל שאינו יכול לכתוב ומעולם לא חתם ולא נקרא שמו מאריץ בט' פנונדי אם חותם מאריץ בט' אע"ג דהקריאה בלי ט' איכ"ל דהט' בכלל אלא שאינה נרששת פולי האי אבל כפי שאינו חותם וא"י לחתום עצמו או שחותם עצמו מאריץ בלי ט' נראה כמ"ש והוא פשוט.

ובאמת דתה"ד בפסקיו סי' קמ"ב כ' דאזלינן בטר צחות הלשון בלשון לעז אבל באמת נראה מלשון רמ"א בסוף סימן קכ"ט דלעולם אזלינן לפי מה שקוראין אותו ולכן נראה לפי ענ"ד שיש לכתוב מאריץ בלי ט' אם לפי הקריאה אין הט' נרששת וכדלעיל: ומה שכ' עוד במה שעכשו נוהגים החדשים לקרוא עצמם רק בשם המשפחה מדברי הגאון מוה' חיים שליט"א האבדק"ק סאנ"ץ בספרו דברי חיים חשש שיש לכתוב ב' גיטין ובאמת אין נוהגין פן דשם המשפחה אינו רק לסי' בעלמא מאינה משפחה הוא ואם אין עוד שם אחד באותו משפחה סגי בסימן ההוא.

אבל אם יש שם עוד אחד מאותה המשפחה צריכין לכתוב שם העצם ושם המשפחה הוא רק פעין סימן דרב דצייר פנונרא וכיוצא בזה שם בש"ס ובמקום אחר הארכתי בזה (עיינו לעיל תשובה קי"א) ואחתום בברכה יהי' ד' עמו דברי הדו"ש הק' משה שיק מברעזאוןע: תשובה קיט בעזה"י חוסט אור ליום ב' פ' נח תרל"ו לפ"ק.

החיים והשלום וכ"ט לידידי הרב הגדול המופלג בתורה וביראה כש"ת מוה' נפתלי סופר אבדק"ק פפצטשי נידארף יע"א: מכתבו קבלתי בחוה"מ העבר וביקש ממני לחוות דעתי

במעשה שבא לידו באשה שבאה להתגרש מבעלה והיתה נקראת בפי רוב העולם בשם צארטיל אבל אמה קראה אותה צארטיל נעכא ויש היו קורין אותה צארטיל נעכא וכ' שני גיטין בגט הראשון צארטיל לחודא ובשני צארטיל נעכא אלא שבגט הראשון חתם אהד מן העדים אות אהד משמו חוץ לשטיטה וכתבו גט אחר אלא שמעלתו ביקש ממני חוות דעתי לדינא אם הי' צריף גט אחר דאע"ג דבסי' קכ"ה באהע"ז סעי' י"א פסקינין דאם יצא אות אהת חוץ לשטיטה אין הגט פשוט מ"מ דילמא גבי עדים קיל טפי ולא הי' צריף ליתן גט אחר.

עוד איבע לו פי בגט השני לא הי' שטיטה אהת מענרה וסיקרו הב"ד הגט ההוא ונתנו הבעל ליד האשה בלי ידיעת מעלתו ואין שם מקום עיגון ולזאת ביקש ממני חוות דעתי: והנה בגוף הגט אם יוצא אות אהת חוץ לשטיטה קי"ל דהגט הוא פסול אלא א"כ הוא במקום עיגון ובמ"א סי' קכ"ה משמע דהיינו דווקא במקום רחוק ואין שיערות מצויות. ובבב"ז סי' ש"מ כ' דאפילו במקום קרוב יש לחוש לעיגון. והבית מאיר חולק עליו שם וס"ל לדינא דדווקא במקום שיש לחוש לעיגון ממש.

ומ"מ הב"ש שם בס"ק י"ט כתב דמוכח מדברי הב"י והד"מ דבכל הסימן ההוא במקום שהתירו במקום עיגון דהה"ד אם כבר נתנו הגט להאשה הוי כמו עיגון וכשר וא"כ אם יצא אות אהת דמותר במקום עיגון הה"ד אם כבר ניתן דא"צ גט אחר וכן אם לא הי' מענרה דקי"ל שם בסעי' י"ח דפסול אם לא במקום עיגון ג"כ אם כבר ניתן דכשר ואינו צריף לחזור וליתן לה גט אחר.

וכ"כ בספר בריכת המים בסדר הגט סוף אות צ"ד דאם כבר ניתן יש להורות להלכה למעשה אם לא הי' מענרה להכשיר וכן מצינו בכמה דוכתי דאם כבר ניתן הוי כמו שעת הדחק: מיהו בפתחי תשובה בסי' קכ"ה אות ל"ד דייק מלשון הנוב"י ומתשובת שיבת ציון דדווקא במקום עיגון מותר אם אינו מענרה.

ואפשר שאם ראה הנוב"י דברי הבריכת המים שהוא ממהר"מ בעל סדר הגט דזכה דהעולם עושין כדבריו גם הוא לא הי' מחמיר. ועכ"פ בנידון דמעלתו שבלא"ה ניתן ב' גיטין ובגט השני אתרמי דלא הי' מענרה קצת נראה דלכ"ע אם כבר ניתן הגט דכשר פינן שמדינא פשוט בגט הראשון בדיעבד: כל זה כתבתי בגוף הגט אבל בעדים בנודאי נהי דקי"ל בסי' ק"ל דלכתחילה יש להחמיר בעדים כל מה דמחמירין בגוף הגט היינו דווקא לכתחילה אבל בדיעבד לא מחמירין בעדים בכמה דברים כמו דמחמירי' בגוף הגט וכמ"ש בס' בריכת המים בסדר הגט אות קס"ד וקס"ה וכמ"ש באם חתם העד אות אהת חוץ לשטיטה דאפילו בגט עצמו כתבו הפוסקים דרק חומרא בעלמא הוא או משום דנקרא ספר או משום דחיישינן דהאשה תזיין כמ"ש בס' ג"פ שם.

וכל זה לא שייך בעדים דהרי העדים לא נקראו ספר. דזה ספר תולדות אדם כ' דמרונז בזה י"ב שייטין וא"כ אין העדים בכלל.

ומצד זיוף אין לחוש דגדולה מזו כ' הב"ש סוסי' קכ"ה ס"ק י"א בשם הטו"ז דרשאיין לכתוב אות אהת מן העדים על המחוק אע"ג דבמחוק יש לחוש לזיוף ועכ"פ דבעדים לא

חִיּוּשֵׁינוֹ דְלֹא חֲצִיף לְזִיוּפֵי: וּבִס' פ"ת בְּשֵׁם גַּט מְקוּשָׁר כ' בְּשֵׁם הַפּוֹסְקִים דְּגַבֵּי טוֹפֵס יֵשׁ לְהַקֵּל אִם אוֹת אַחַת יוֹצֵאת חוּץ לְשִׁטָּה.

וְאִם כֵּן בְּעֵדִים דְּקו"ל דְּאֶפִּילוּ חֲתָם רַק עַל שֵׁם אָבִיו כֵּן יַעֲקֹב עַד וְלֹא חֲתָם שְׁמוֹ כְּלָל כְּשֵׁם כְּדו"ל בְּסִי' ק"ל וּא"כ יֵשׁ לְדַמּוֹת זֶה לְטוֹפֵס דְּכָשֵׁר אִם יֵצֵא אוֹת אַחַת חוּץ לְשִׁטָּה וְכִינּוֹן דְּלֹא אֵינְשִׁתְּמִיט אַחַד מִן הַפּוֹסְקֵי לּוֹמֵר דְּדִין זֶה דְּלֹא יֵצֵא חוּץ לְשִׁטָּה מְעַכָּב גַּם בְּעֵדִים אֲלֵא דְכָתְבוּ דְלִכְתְּחִילָה יֵשׁ לִיזְהַר בְּעֵדִים בְּכָל מַה שְׁנִזְהָרִין בְּגוּף הַגַּט מִשְׁמַע דְּס"ל דְּבְעֵדִים בְּכַה"ג כְּשֵׁר וּכ"ש אִם כְּבָר גִּיתָן כֵּן נִרְאֶה לְפִי עַנ"ד וְהִנְנִי חוֹתֵם בְּבִרְכָה הַמְּשֻׁלְשֶׁת דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדו"ש ה"ק מְשִׁיחַ שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּע.

תְּשׁוּבָה כִּכ בַּעֲזַה"י חוּסֵט פ' נֶאֱרָא שְׁנַת תַּרל"ו לַפ"ק. הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וּכ"ט לְהַרְבֵּה הַמְּאֹוה"ג הַמְּנֻפֶּלֶג בַּתוֹרָה וּבִירְאָה כַּש"ת מוּה' יִשְׂרָאֵל אֶפְרַיִם פִּישָׁל שְׂרֵיבְעֵר נ"י הַאֲבֻדָּה ק נֶאֱנָאשׁ יַע"א.

מְכַתְּבוֹ קַבְּלָתִי וְבוֹ נִשְׁאַלְתִּי עַל דְּבַר אִישׁ אַחַד שְׁגִירָשׁ אֲשֶׁתּוֹ בְּק"ק קַאֲלו"ב וְאָמַר לְכַתְּבוּ שְׁמוֹ בְּגַט צְבִי אַרְי' הַמְּכַנְּנָה הִירָשׁ לִיב כֵּן קְלוּנִימוֹס הַמְּכַנְּנָה קְלָמֵן וְאַחַר אֵיזָה שְׁבוּעוֹת כ' הַבְּעַל הַמְּגִרָשׁ מְעִיר קַרְעֶסְטִיר לְהַמְּסִדֵּר הַגַּט כִּי שָׁמַע מְאַחֲיו כִּי שֵׁם אָבִיו הִי' קְלוּנִימוֹס אֲבָא וְאַחַר הַתְּקִירָה בְּמִקוֹם שְׁדָר אָבִי הַמְּגִרָשׁ הַהוּא הַעֵיד אַחַד מִן הָאֲחִים הַזְּקֵן שְׁבָהֶם שְׁהוּא כֵּן שְׁבָעִים שְׁנָה שְׁלֹא שָׁמַע מְעוֹלָם שֶׁהִי' לְאָבִיו שֵׁם אַחַר וְאַחֲיו הַצְּעִיר מְמַנּוֹ שָׁמַע שְׁשֵׁם אָבִיו הִי' גַּם אֲבָא וְלָזָה קָרָא בְּשֵׁם לְאַחַד מִבְּנָיו בְּשֵׁם קְלָמֵן אֲבָא.

וְעוֹד זָקֵן אַחַד הַעֵיד שֶׁהִי' דָּר בְּמִקוֹם מוֹשֵׁב אָבִי הַמְּגִרָשׁ הַנְּ"ל וְזוֹכֵר שֶׁהִי' קוֹרִין אֶת אָבִי הַמְּגִרָשׁ בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת אֲבָל אֵינּוּ יוֹדַע אֵיזָה שְׁמוֹת קָרָאוּ לוֹ. וְהַמְּגִרָשׁ הַנְּ"ל אֵינּוּ רוֹצֵה לְגִרָשׁ הָאִשָּׁה שְׁנִית וְהָאִשָּׁה אֵינָה רֹנְצִית לְחִזּוֹר אֵלָיו בְּשׁוּם אֲנֹפֵן וְשִׁאֲלָתוֹ אִם הִיא מוֹתֶרֶת לְהַנְּשֵׂא לְאִישׁ אַחַר ע"י הַגַּט שְׁקַבְּלָה מִבְּעִלָּה ע"כ תוֹרָף דְּבָרָיו: וְהִנֵּה מְבֹאֵר בַּש"ע בְּסִי' קכ"ט סְעִיף ט' דָּאֵם לֹא הַזְּכִיר שֵׁם אֲבוֹתֵיהֶם שֶׁל הַמְּגִרָשׁ וְהַמְּגוֹרְשֶׁת בְּגַט הַגַּט כְּשֵׁר.

וְאִם שְׁיִנָּה שֵׁם אֲבוֹתֵיהֶם פֶּסֶק שֵׁם בְּסְעִי' שְׁלֹאח"ז דְּהַגַּט פְּסוּל וּבְנוּב"י מֵהַדו"ת סִי' קי"ט כ' דָּאֵם לֹא כָּתַב שֵׁם הָאֲבוֹת כְּלָל ג"כ אֵינּוּ כְּשֵׁר אֲלֵא א"כ כְּבָר גִּיתָן וְאֶפִּילוּ לֹא נִשְׁאַת עֲדִינּוֹן אֲבָל לְכַתְּחִילָה בְּנוֹדָאֵי צְרִיכִין לִכ' שֵׁם אֲבוֹתֵיהֶם מְשׁוּם דְּבְעִי' מוֹכַח מִתּוֹכוֹ כְּמוֹ שְׁהָאֲרִיף וּבִיאָר בַּב"ש סִי' קל"ו סִי' דְּעִי"ש שְׁהָאֲרִיף וּכ' דְּעִי"ש שְׁלִיחַ אֶפְשָׁר דְּאֶפִּילוּ בְּדִיעְבַּד פְּסוּל.

וְלִי צ"ע אִם יֵשׁ לְהַמְּגִרָשׁ ב' שְׁמוֹת וְכִינּוּיִים אִם י"ל דְּחֲשִׁיב כְּאֵלוֹ פִּי' נְחֲשִׁיב מוֹכַח מִתּוֹכוֹ כְּשֵׁם דְּאֶמְרֵי בַב' יוֹסֵף ב"ש. וְאֶפְשָׁר דְּגַם שֵׁם הָאִשָּׁה מוֹעִיל לְהַחֲשִׁב לְמוֹכַח מִתּוֹכוֹ דְּהָרִי שְׁנֵי שְׁמוֹת דְּהִינּוֹ אִם נִכְתַּב בְּשִׁטָּר יוֹסֵף ב"ש לֹא חִיּוּשֵׁינוֹ לִב' יוֹסֵף ב"ש מְשׁוּם דְּלֹא חִיּוּשֵׁינוֹ שְׁיִתְרַמָּה שֵׁם הָאָב וְשֵׁם הַבֵּן שְׁיִהְיֶה גַם בְּאַחַר כֵּן כָּל זְמַן שְׁלֹא הוֹחֲזִקוּ ה"נ לֹא חִיּוּשֵׁינוֹ שְׁיִתְרַמָּה שֵׁם הַבְּעַל וְהָאִשָּׁה בְּאַחַר ג"כ כֵּן וְאִם כֵּן הִנֵּה מוֹכַח מִתּוֹכוֹ: וְעַכ"פ אִם כְּבָר גִּיתָן הַגַּט וְלֹא נִכְתְּבוּ שֵׁם הָאֲבוֹת כְּלָל אֲנִי קי"ל דְּכָשֵׁר לְפִי שְׁאֲנוֹ קי"ל דְּעֵדֵי מְסִירָה כְּרִיתִי כַּר"א וְאִם שְׁיִנָּה שֵׁם הָאָב לְדַעַת הַנוּב"י הַנְּ"ל ג"כ אֶפְשָׁר לְפָסוּלוֹ מְשׁוּם דְּאֵינּוּ מוֹכַח מִתּוֹכוֹ וְהַב"ש בַּב"ש ב"ש קי"ז כְּתַב דָּאֵם לֹא כְּתַב כְּלָל כְּשֵׁר וְאִם שְׁיִנָּה פְּסוּל הוּא מְשׁוּם דְּחִיּוּשֵׁינוֹ לְלַעֲזוֹ שְׁיִאֲמָרוּ דְּאֵין זֶה הַמְּגִרָשׁ וְע"כ הָא דְּצָרִיף הַטַּעַם הַזֶּה הוּא דְּמִיָּרִי

דְּהַמְגֵרֵשׁ הַחֲזִיק לְאֵב שֶׁם אַחַר וְנוֹדַע מִי הוּא לְכַף כ' דְּפָסוּל מְשׁוּם לַעֲזוּ וּכ"כ בַּס' ג"פ סִי קכ"ט בַּס"ק מ"ג הַנְּ"ל דְּאֶפִּילוּ אִם הַחֲזִיק עֲצָמוּ לְקַרְוֹא לַתּוֹרָה בְּשֵׁם הַהוּא שְׁשִׁינָה פְּסוּל וְהִבִּיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרֵא"ש פְּלִל י"ז סִי י"ב דְּאֵין יָכוֹל לְשַׁנּוֹת שֵׁם אָבִיו אַף דְּשָׂמוּ יָכוֹל לְשַׁנּוֹת כְּדִאֲמַרִי ג' דְּבָרִים מְבֹטְלִין כּו' אֶבֶל שֵׁם אָבִיו בְּנוֹדַאי א"י לְשַׁנּוֹת: וּמִטַּעַם זֶה ג"כ נִרְאֶה מַה שְׂכ' מַעֲלָתוֹ דְּנִחְשָׁב שֵׁם אָבִיו בְּנִשְׁתַּקַּע לֹא נִרְאֶה לִי דְּכָשֵׁם שֵׁם א"א לְבִן לְשַׁנּוֹת כִּף א"א לְבִן לְהִשְׁתַּקַּע שֵׁם אָבִיו הַשֵּׁם שֶׁהִי לְאָבִיו הוּא נִשְׁאָר לוֹ אַע"ג שְׁהַבְּנִים אֵינָם קוֹרְאִים עַל שֵׁם הַהוּא כַּנְּ"ל.

וּא"כ בְּנִידוֹן הַנְּ"ל צְרִיכִין אָנוּ לְדוֹן אִי נִחְשָׁב זֶה שְׂכ' רַק שֵׁם אֶחָד מֵאָבִיו קְלוּנִימוּס וְשֵׁם הָאֶחָד לֹא פֶתַח אִי הָיָה כִּי פְלִל אוֹ דְּהָיָה פְּשִׁינָוִי דָּאִם הָיָה כִּי פְלִל פֶּשֶׁר. אֶבֶל אִם נֶאֱמַר דְּהָיָה פְּשִׁינָוִי הָרִי פְּסוּל: וּמִצַּד הַסְּבָרָא הִי נִרְאֶה לֹא מֵר דְּהָיָה פְּאֵלוּ לֹא כ' וְהָיָה מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ שְׁהָרִי שֵׁם אֶחָד שֶׁל אָבִיו כֶּתֵב וְגַם לְלַעֲזוּ לִיכָא לְמִיחּוּשׁ פְּנִילֵי הָאִי דְּהָרִי קִי"ל בִּאֵהָע"ז סִי קכ"ט סֵעִי א' בְּרַמְ"א דְּאֶפִּילוּ בְּמִגְרֵשׁ עֲצָמוּ אִם לֹא כֶּתֵב אֶלְא שֵׁם הַטְּפִל פֶּשֶׁר אַף דְּהַב"ש שֵׁם בַּס"ק ג' הַשִּׁיג עַל זֶה אֶבֶל בְּשֵׁם הָעֵיקָר גַּם הַב"ש וְגַם שְׁאָר הָאֶחָדוֹנִי מְכַשְׁרִין וְעַכְר"ח מְשׁוּם דְּבַכָּה"ג אֵין לְחִוּשׁ לְלַעֲזוּ וּא"כ כ"ש בְּשֵׁם אָבִיו.

אֶלְא דְּאֶפִּילוּ אִם נִימָא דְּחֻשִׁיב פְּשִׁינָוִי הַשֵּׁם. וְנִימָא דְּהַרְמ"א וּב"ש מִיָּרִי דְּרַנְבָּא קְרוּ לִי בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם שְׁנִכְתֵּב בְּהַגֵּט וּמִיַּעוּטָא קוֹרִין בְּשֵׁם אַחַר וְאֵין חֻשִׁיב אֶלְא מְשׁוּם דְּלֹא כֶּתֵבוּ לוֹ כָּל הַשְּׁמוֹת וּבְזֶה הוּא דְּהַכְּשִׁירוּ הֵם.

מִשָּׂא"כ אָדָם שְׁנִקְרָא בְּב' שְׁמוֹת דְּאֶפְשָׁר לֹא מֵר דְּהַב' שְׁמוֹת הָיָה כֶּחַד שֵׁם וּכְמוֹ שֶׁהוּבָא בַּפ"ת סִי קכ"ט ס"ק כ"ד דָּאִם נִקְרָא בְּב' שְׁמוֹת. תְּרוּנוּיָהוּ הָיָה כֶּחַד שֵׁם וְקִי"ל דְּצְרִיף לְכַתּוּב אוֹתָן כֶּחַד שְׁיִטָּה וְאִם כּוֹתֵב רַק אֶחָד מֵהַשְּׁמוֹת הָיָה פְּשֵׁם חֶדֶשׁ אֶלְא דְּהַפ"ת הַקִּשָּׁה שֵׁם ע"ז וְאֵינִי כֶּתֵבִי בְּזֶה בְּמִקּוּם אַחַר (עֵינִין לְקַמְן תְּשׁוּבָה קכ"ו) לִינְשֵׁב וּא"כ לְפִי"ז י"ל דְּהָיָה פְּשִׁינָוִי הַשֵּׁם יֵשׁ לְדוֹן עֲדִינִין אִם הוּא פֶּשֶׁר: וְלִפִּי הַנִּרְאֶה אִם הַמְגֵרֵשׁ נִקְרָא בְּב' שְׁמוֹת בְּיַחַד כְּגוֹן מְלָשָׁה אֶהְרֵן וּכ' כְּגִט רַק שֵׁם אֶחָד מְלָשָׁה אוֹ אֶהְרֵן לְחַוְדָּא הָיָה פְּשִׁינָוִי הַשֵּׁם וּא"כ ה"נ גִּט זֶה בַּנ"ד פְּסוּל.

אֶמְנָם לְפִי עַנ"ד נִרְאֶה דְּבְשֵׁם אָבִיו כַּה"ג פֶּשֶׁר דְּהָרִי הַט"ג בְּלִיקוּטֵי שְׁמוֹת אוֹת ב' כ' דְּמִי שְׁיֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת בְּיַחַד וְהָעוֹלָם קוֹרִין אוֹתוֹ רַק בְּכַד הָיָה פְּקִיצוֹר הַשֵּׁם עֵי"ש וְנִהִי דְּהַגְּאוֹן נ"י מִסָּאנ"ז נ"י בְּסִפְרוֹ דְּבָרֵי חֲזִיִּים חוֹלֵק עָלָיו שֵׁם אֶפִּי"ה לְפִי הַנִּרְאֶה לְפִי מְנַהֲגוֹ שֶׁל עוֹלָם דְּמִי שְׁיֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת יַחַד קוֹרְאִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם אֶחָד אַע"ג שְׁיִוְדָעִין שְׁיֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת וְאֵינָם רוֹצִים וְאֵין פְּנוּנְתָם לְשַׁנּוֹת שְׁמוֹ אֶלְא לְמִינְקַט בְּקִצְרָה נִיחָא לְהוּ וּמְקַצְרִין שְׁמוֹ (עֵינִין לְעִיל סִי ק"ז וְלְקַמְן סִי קכ"ו) וּבַמְקוֹ"א כֶּתֵבִי רְאִיוֹת לְזֶה.

וּבְנוֹדַאי בְּמִגְרֵשׁ עֲצָמוּ אִם כ' רַק שֵׁם הַקִּיצוֹר פְּסוּל וְגֵרַע מְשֵׁם הַטְּפִל וְעֵינִין בַּג"פ סִי קכ"ט ס"ק מ"ח וּבְלִיקוּטֵי שְׁמוֹת שֶׁל הַט"ג אוֹת ט"ו: אֶבֶל כָּל זֶה בְּמִגְרֵשׁ עֲצָמוּ אֶבֶל בְּאֲבוּתֵיהֶם דְּמִדִּינָא א"צ לְקוֹתְבָן אֶלְא שְׂכ' הַב"ש הַנְּ"ל דְּלְכַף הַשְּׁינָוִי בְּהֵם פְּסוּל מְשׁוּם דִּישׁ לְחִוּשׁ לְלַעֲזוּ הָעוֹלָם וּא"כ בַּכָּה"ג אִם כ' שֵׁם אֶחָד מֵהֶם שׁוּב אֵין לְחִוּשׁ לְלַעֲזוּ שְׁהָרִי הָעוֹלָה רְגִילִין לְקַצֵּר הַשֵּׁם וּלְקַרוֹת לְמִי שְׁיֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת רַק בְּשֵׁם א' וּא"כ אֵין כָּאֵן חֻשִׁיב לַעֲזוּ וְלְכַף אֶפְשָׁר לֹא מֵר דְּבְאֲבוּת כַּה"ג פֶּשֶׁר.

ואדברה בזה מדויק לשון המשנה שדקדקו הראשונים והובא בס' גט פשוט סי' קכ"ט אות מ"ג בשם בעל העיטור שדקדק דלמה תנו במתני' שינה שמו ושמה ואמאי לאתנא ג"כ דשינה בשם האבות דפסול וכן יש לדקדק במתני' דהכותב טופסי גיטין דתנא דצריף להניח מקום שם האישי והאשה ולמה לא תנא ג"כ שם אבותיהם: ולהנ"ל א"ש דיש חילוק בין שנוי שם לשינוי בשם אבותיהם וכדלעיל דבשם אבותיהם.

סגי אפילו בקיצור השם. וכן נראה מהאי טעמא דשם אבותיהם אינו בכלל תנרף הגט ואין לשמה מעפב בהם דלא בעי' למיכתבינהו אלא להיפירא ולכך אין קפידא אם לא שייר בטופס מקום לשם אבותיהם.

וכן הוא מסודר בסדר הגט של מהר"מ במה דמצונין את הסופר ואת העדי' לכתוב לשמו ולשם ואין מזכירין גם שם אבותיהם. וכוננה זו יש לכונן בדברי בעל העיטור שהביא בג"פ הנ"ל דמעיקרא התחיל בעל העיטור וכו' דא"צ לכתוב כלל שם האבות ואע"ג דהיו רגילין לכתוב כדמוכח בכמה דוכתי שהיו כותבין גם שם האבות מ"מ אין להם דמיון לשם המגרש והמגורשת ולכך נקט במתני' רק שינה שמו ושמה פנ"ל: ועוד נ"ל מטעם אחר דהגט הזה פשר דהנה בס' ג"פ שם ס"ק נ' הביא דהא דאם שינה שם האבות פסול היינו דנוקא אם נודאי שינה אבל אם יש ספק אם שינה אפילו למאן דס"ל דתצא אם שינה בכה"ג לא תצא.

ולי נראה פוננתו דאין הטעם משום דהוי ספק ומספק לא תצא אלא משום דבכה"ג דהוי ספק אין כאן חשש כלל ואין כאן שום פסול דהא אמרי' בגדרי' דף י"ח דלא נחית אינש לספיקא ואפילו למ"ד דנחית אינש נפש' לספיקא אבל היכא דהספק חמיר מהנודאי בנודאי לא נחית אינש נפש' לספיקא: ובגידון שלפנינו נראה דספיקא חמיר מנודאי דעל שם הנודאי סגי בגט אחד אבל אם נחוש לספק צריכין לכתוב הרבה גיטין דלא מבעי' לעדות הזקן שהעיד ואמר שידע שהי' לו ב' שמות ואינו יודע איזהו שמות הי' לו בנודאי אין יכולין לכתוב כלל.

אלא דאפילו למה שאמר הבן שידע שנקרא גם בשם אבא מכל מקום עדיין לא נודע האידך נקרא לתורה אם בשם קלונימוס אברהם ובכינוי קלמן אבא או אבא קלמן כו' והיו צריכין לכתוב כמה גיטין וא"כ ספיקא חמיר מהנודאי בכה"ג נודאי לא נחית נפש' לספיקא וא"כ ליכא לעז כלל משום דהכל יודעין דלא נחית אינש נפש' לספיקא וכותבין רק שם הנודאי.

ונה אפשר טעמו של מהריב"ל המובא בס' ג"פ הנ"ל: ולכן נראה לפי ענ"ד דבדיעבד דכבר ניתן וגם קשה לצאת כל הספיקות אפילו אם נכתוב גט מחדש. ע"כ לפי ענ"ד יש להכשיר בגט הזה אם יספימו עמי בעלי הוראה.

וגדולה מזו התיר בס' אנשי שם להגאון מו"ה שלמה קלוגר זצלה"ה בהרבה תשובות שם וכו' באם הי' השינוי בשם שעלה בו לתורה אין קפידא כל כך שאין אדם נקרא וניקר בשם שעולה בו לתורה עיי"ש בס' קע"ד וסי' קע"ה.

וגם כיון שהחזיק עצמו בשמו לקרוא עצמו לתורה בשם בן קלונימוס לדעתי דאפילו לדעת הפוסקי' דא"י לשנות שם אביו אבל זה יכול לעשות להחזיק עצמו להקרא על שם

אָחד מב' שמות שיש לאָביו וא"כ לאַ מקרי כה"ג שינוי השם פן נראה לפי ענ"ד נאָחתום
בברכה דברי ידידו הק' משה שיק מברעזאווע.

תשובה קכ"א בעזה"י חוסט יום ו' עש"ק פ' נאָרא תרל"ו לפ"ק. החיים
נהשלום וכ"ט לאָהובי ב"ח הרב המאוה"ג.

המנפלא ומנפלא בתורה וביראה כש"ת מוה' ישראל מרדכי נ"י האבדק"ק קרעסטוהר
יע"א. מכתבו קבלתי ע"ד איש אָחד שנקרא מרדכי הכהן ואומר פי את אָביו היו קוראין
בשם חנה והשם שעלה בו אָביו לתורה אינו יודע פי עזב את בית אָביו בנעורותו ועתה
בא לגרש את אשתו וכינן דחנה וכן אינם מובנים ומרגשים כ"כ בשגירת לישראל כמ"ש
בליקוטי שמות בט"ג אות יו"ד ויש לחוש אם הי' שם הקודש אלקהו או חנינא ועל שם
זה נקרא חנא או חנן ומספקא לי' פדת מה לעשות אי שלא לכתוב שם אָביו כלל או
לכתוב שני גיטין באָחד שם חנה ובב' שם חנן וכעין שכ' בליקוטי שמות שם באות נ"ו.

או שיכתוב רק גט אָחד בשם חנה ומעלתו ירד לעומקא דדינא וביאר היטיב כל חילוקי
הדברים ולבסוף כ' דרעתו לכתוב רק גט אָחד בשם חנה כמו שאומר הבעל שפן הי'
נקרא אָביו ולכל הפחות הני חניכא ובשם האבות סגי בחניכא ואפילו אם היא חניכא
שאינו ידוע ומפורסמת וכמ"ש הב"ח פן נראה לי ויפה פתב לפי ענ"ד.

דכינן דקי"ל בסי' ק"כ באהע"ז דכותבין שם האבות עפ"י הבנים והוא מעיד שקראו את
אָביו בשם חנה אין לנו לחוש לשם אָשר. והא דהט"ג בליקוטי שמות אות יו"ד נסתפק
לי' חנה או חנן עכר"ח מיירי דלא הי' מוכן ונגרש בלשון הבעל עצמו אי חנה או חנן
אבל אם אומר בידוע דהי' שמו חנה אין לנו להסתפק דאולי הי' נקרא חנן וכמבואר
בסדר מהר"מ אות י"ח דגם על דקדוקי שמות איהו לכתוב אותם נאמן בעל המגראש: אלא
דלכאורה יש לפלפל בזה על גוף הדין דקי"ל כל שהחזוק בעיר שלשים יום מהני בין
בשמו בין בשמות האבות כמבואר ברמב"ם בפ' כ"ד מהלכות מלנה דין ד' וכ' הרמב"ם
הטעם שם דאל"כ אין לדבר סוף והיגיו משום דא"א בענין אחר והב"י באהע"ז סי' ק"כ
הביא ג"כ זה ותמה על הטור למה לא הביא דין זה רק פאן גבי גט.

והנה בקדושין דף ע"ג אָמרין דנאָמנת חיל לומר זה יצא ראשון. או אם הוא פהן או לוי
וכ' שם הר"ן הטעם משום דא"א בענין אחר תיקנו חכמים שתהא נאָמנת.

ולפי הנ"ל לטעם הרמב"ם יהי' הנאָמנות דווקא מצד התקנה וא"כ קשה לכאורה הרי
איסורא ממזון לא ילפינן דבמזון שפיר י"ל דתיקנו חכמים דסגי בהחזוק שמו שלשים
יום ומנ"ל לומר פן אף לענין איסור אשת איש: מיהו גוף דברי הר"ן שם לכאורה תלי'
בב' תירוצים שברמב"ן בריש מס' גיטין בחידושיו שם שכ' בחד תירוץ דלכאָ אין ללמוד
מסופרה לה דע"א נאמן באסתחזק איסורא משום דא"א בענין אחר ע"כ האמינתה התורה
וא"כ מוכח דמה"ת נאמן ע"א בכה"ג.

אָמנם הרמב"ן תי' עוד שם דהתם שאני הואיל ונאָמנת על עצמה נאָמנת על אחרים.
היינו בעלה (ועיין בחת"ס חיו"ד סי' קמ"ז מה שפיר בלשון הרמב"ן) לפי"ז אפשר הא
דחי' נאָמנת הוא רק ממקנתא.

ולפי"ז ה"ה בגט אשה דאיכא ג"כ איסורא לדידה אם מקלקלא ולדידן דאיכא חרם דר"ג א"כ שפיר לכל ב' התירוצים נאמן מה"ת ולכך איכ"ל דכאן לענין גט פשיטא דנאמן ולא הוצרך להביא זה ולקמן יתבאר עוד אי"ה: מיהו בלא"ה קשה לי על הר"ן דלמה הוצרך לומר דנאמנת הוא משום התקנה הא הר"ן בעצמו כ' בקדושין דף ס"ג ע"ב על הא דאמר ר' שם באומר קדשתי את בתי וא"י למי קדשתי וכו' אחר ואמר אני קדשתי דנאמן והקשה הר"ן הא הוי דשב"ע ואין דשב"ע פחות משנים ותי' הר"ן בעצמו פיון דאינו מוציאה מחזקתה אפילו בדבר שבערנה נאמן וביאר שם הפנ"י משום דהוי רק מברר הדברים דהרי אנו יודעין דהיא מקודשת רק דאין אנו יודעין למי נהרי הוא רק מברר הדברים.

וגוף הסברא כבר כתבה הרשב"א לענין ע"א דאינו נאמן באיסורין נגד החזקה ומ"מ הקצב נאמן לומר על הבשר שהוא פשר משום שהוא רק מברר הדברים כמש"כ הרשב"א ר"פ האשה רבה וא"כ גם בחיה הא אינה רק בירור דברים שהרי בנודאי א' מהם הבכור והוא רק מבררת שזה הוא הבכור וא"כ למה הוצרך הר"ן לומר שנאמנת מצד התקנה דהרי בכל מקום דע"א נאמן אין חילוק בין איש לאשה וצ"ע לכאורה: אבל אפשר לומר דהרי כ' הפנ"י בריש גיטין דיש לנו ב' טעמים לומר דע"א אינו נאמן או משום חשש משקר או משום דאומר בדדמי וא"כ איכ"ל דהא דאמר ר' דהיכא דמברר רק הדבר ע"א נאמן היינו דווקא רק היכא דיש לחוש לדמי למשקר ואין לחוש שאומר בדדמי אז אמרי' היכא דהוא רק מברר נאמן.

אבל היכא דיש לחוש שאומר בדדמי איכ"ל דגם במברר רק הדבר ג"כ אינו נאמן. ולכך גבי חי' דיש לחוש שאומרת בדדמי וא"כ אף במברר הדבר אינה נאמנת לזאת הוצרך הר"ן לומר דמ"מ נאמנת מצד התקנה: ולפי"ז אפשר לדון גם בנ"ד דנודאי נגד חשש משקר ומשנה שמו י"ל דנאמן משום דהוי רק בירור הדברים ולא נחוש לקנוניא ולשקר שרוצה לעשות איזה ערמה ע"י שם זה פדאיתא שם ברמב"ם פ' כ"ד מה' מלוג בפירוש שלכך הוצרך הרמב"ם לומר הטעם דא"כ אין לדבר סוף ולכך באתחזק שמו לא חיישינן לשקר ולערמה.

ולכן לגבי גט נמי דקי"ל דאין כותבין גט אא"כ מפירין שם האיש והאשה וכיון דידעין שזה אשתו ואין לחוש לקלוקל בכה"ג בנודאי נאמן על שמו מצד הדין ונהי דשמו ושמה צריף חזקה משום דלא ליתו לאחלופי אם אין מפירין שהיא שם אשתו אבל בשם אבות פיון דכבר מפירין וידעין שזה שפא לגרש האשה הם איש ואשתו וזה שמו ואין חשש לקלוקל שפיר קי"ל דכותבין שם האבות על פיהם דגבי בירור דברים היכא דאין לחוש לקלוקלאו לקנוניא בנודאי ע"א נאמן וכ"כ בתורת גיטין בסי' ק"כ דדווקא היכא דאין לחוש לקלוקל הוא דנאמן על אביו: וא"כ לפי מ"ש דהיכא דיש לחוש לבדדמי אין ע"א נאמן א"כ בנ"ד בתנן וסנה דיש לחוש לשגירת לישא ושאומר בדדמי אולי אינו נאמן על שם אביו.

מיהו בלא"ה ק"ל דאם נימא דהיכא דיש לחוש לבדדמי אין ע"א נאמן א"כ מאי פריף בב"ב דף קכ"ז ע"ב דלרבנן קרא דיפיר למה לי דלמא אצטרף קרא להיכא דיש לחוש שאומר בדדמי וקי"ל בריש פרק האשה שלום דהיכא דשייף בדדמי לא אמרי' מיגו וא"כ

לא שׂיָיִף הַתָּם מִיָּגוֹ דַּהֲרֵי לֹא חֲשַׁדְיָנִין לִי שְׁרוּצָה לְשַׁקֵּר אֶלָּא לְטוֹעָה וְאִ"כ אֶצְטַרְף יִפִּיר דְהָאָב נֶאֱמָן דְּבִנְדָאֵי דִינִיק וְצ"ע וְעַכְרָ"ח צ"ל כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּסוּגְיָא דְקַצִּינָה פִּינּוֹן דְּהוּא טוֹעֵן בְּרֵי אִי הָוִי חֲשַׁשׁ דְּטַעָה בְּדַמְיוֹנֵוּ לֹא הָוִי לִי לְמִימַר בְּרֵי לִי בְּנִנְדָאֵי בְּלִי שׁוּם סָפֵק וְדַמְיוֹן וְאִ"כ הֵיכָא דְאֹמַר דְּבְרֵי לֹו בְּנִנְדָאֵי פְעִין יִפִּיר דְקָרָא ג"כ אִם נִיחֻשׁ שְׁאֹמַר בְּדַדְמֵי אִ"כ חֲשַׁדְיָנִין לִי בְּמָה שְׁאֹמַר שְׁבְרֵי לֹו שְׁהוּא מְשַׁקֵּר אִ"כ שׁוּב שׂיָיִף בִּי מִיָּגוֹ וְשִׁפִּיר פְּרִיָּה: וְאִ"כ ה"נ בַּנ"ד שְׁהַבְעֵל אֹמַר שְׁשֵׁם אָבִיו בְּנִנְדָאֵי הִי חֲנָה אִין לְחֻשׁ לְטוֹעָה שְׁהִי נִקְרָא חֲנָן וְנֶאֱמָן מְדִינָא אִם מְפִירִין אוֹתוֹ וְאוֹתָהּ שְׁהִיא אֲשֵׁתוֹ שְׁאִין לְחֻשׁ לְקַנּוּיָא וְנֶאֱמָן שְׁפָרָה נִקְרָא אָבִיו וְהָוִי לְכַהֲפ"ח קִינְצוֹר הַשֵּׁם אוֹ חֲנִיכָא וְשִׁפִּיר כ' מַעְלָתוֹ דְּבָשֵׁם אָבִיו סָגִי בְּקִינְצוֹר הַשֵּׁם וְאִנִּי כְּתַבְתִּי וְהֶאֱרַכְתִּי בְּזָה בְּמָקוֹם אַחַר (עֵינִין לְקַמּוֹן תְּשׁוּבָה כַּו"ו) וְלִכְרָף אִין לָנוּ אֶלָּא הַשֵּׁם שְׁהַחֲזַקוּ אָבוֹתֵינוּ בָּהֶם: וְעוֹד אִנִּי אֹמַר מְטַעַם אַחַר שְׁהָרִי הַב"ש בַּסִּי קַכ"ט ס"ק י"ז כ' דְּהָא דָּאִם שְׁיָנָה פְּסוּל אַע"ג דְּאִין צְרִיף לְכַתְּבוּ הוּא הוּא מְשׁוּם לְעַז דִּיאַמְרוּ דְּאִין זָה הַמְגַרְשׁ וְזָה שְׁיָיִף בְּשֵׁם אַחַר דְּלִיכָא לְמַטְעֵי בְּשִׁינְרָא דְלִישְׁנָא.

אָבֵל הֵכָא מִמְנ"פ אִי נִיחֻשׁ לְשַׁגְרַת לִישְׁנָא שׁוּב ג"כ אִין לְחֻשׁ לְלַעַז וְאִ"כ נ"ל דְּבַכָּה"ג בְּנִנְדָאֵי פְּשֵׁר וְעַדִּיף לְכַתְּוֵב שֵׁם אָבִיו חֲנָה מֵאִם לֹא יְכַתְּוֵב כָּלֵל שֵׁם אָבוֹתֵינוּ דִּי"א דְּאִין לְעַשׂוֹת כֵּן וְכַמוֹ שְׁהֶאֱרִיף הַנוֹב"י ג"כ בַּמַּהֲדוּ"ת סִי קִי"ג הֵבִיאוּ ג"כ מַעְלָתוֹ: וְמָה שְׁפִלְפֵּל מַעְלָתוֹ אִיף לְכַתְּוֵב שֵׁם חֲנָה בְּנִנְדָאֵי אִין לְשָׁנוֹת מַמ"ש בַּט"ג לְכַתְּוֵב שֵׁם חֲנָה בַּה' לְבַסּוֹף דְּשֵׁם חֲנָה לְפִי מֵאִי דְרַגִּילִין הָעוֹלָם לְקִרוֹת רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה אִ"כ נַעֲשֶׂה שֵׁם הַזֶּה חֲנָה כַּחֲנִיכָא וְכַעֲיִן שַׁכ' הַב"ש גְּבִי חֲזַקָּי בְּשֵׁם תַּה"ד פִּינּוֹן דְּנִזְכָּר כָּף בְּגַמְרָא הָוִי כַּחֲנִיכָא.

וְאַע"ג דִּיפָּה הַעִיר מַעְלָתוֹ מִתּוֹס' בְּסַנְהֶדְרִין דָּף ה' דְּרַבָּה בַּר בַּר חֲנָה נִקְרָא עַל שֵׁם הָאִם וְאִ"כ נִקְרָא חֲנָה וְכַמְדַּוְנָה שְׁשִׁמְעֵתִי גַם מְמַרְן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל שְׁקָרָא בְּפִתַח תַּחַת הַח'. וְכֵן אִנִּי נוֹהֵג מ"מ בְּלִשׁוֹן הָעוֹלָם קוֹרִין אוֹתוֹ חֲנָה וְהַרְבֵּה בְּנֵי אָדָם נִקְרָאִים כֵּן וְכַפְרֵט שַׁכ' מְרַן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל בַּח"ב מֵאֵהֶע"ז בְּכַמְהָ תְּשׁוּבוֹת דְּכָל שֵׁם שְׁנַתְּפָרְסָם בְּסָפְרִים לְכַתְּוֵב אוֹתוֹ כָּף שׁוּב אִין לְחֻשׁ לְלַעַז וְע"כ אִם הַבְעֵל הוּא בַּר סַמְכָא וְיָכוֹל וְיַמְעִיד בְּבִירוֹר שְׁאָבִיו הִי נִקְרָא בְּפִי כָּל חֲנָה יְכַתְּוֵב מְרַדְכִי בֵּן חֲנָה הַכֹּהֵן.

אָבֵל אִם הַבְעֵל בַּעֲצָמוֹ אִ"י לְהַעִיד בְּבִירוֹר יְכַתְּוֵב ב' גִּיטִין בֵּא' לֹא יִנְפִיר שֵׁם אָבִיו כָּלֵל וְבֵא' יְכַתְּוֵב מְרַדְכִי בֵּן חֲנָה. וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָה וְיִהְיֶה ד' עַמּוֹ וְיִכְרָף ד' אוֹתוֹ וְאֵת בֵּיתוֹ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לֹו כְּאֵנֶת נִפְשׁוֹ וְנִפְשׁ אָבִי חֲרָגוּ הַדוּ"ש הַק' מְשֶׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּע.

תְּשׁוּבָה קַכ"ב בַּעֲזָה"י יוֹם ב' פ' מְשַׁפְּטִים שְׁנַת תַּרל"ז לַפ"ק חוּסְט יַע"א הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכ"ט לְאַהֲבֵי בֵּן חוֹרְגֵי הָרַב הַמֵּאוּה"ג הַמְּנִפְלֵג בַּתוֹרָה וּבִינְרָאָה מוּה' יִשְׂרָאֵל מְרַדְכִי אוֹרִינְשִׁטִּין נ"י אַבְדִּק"ק קַרְעֶסְטוּהָר בְּגִלִּיל זַעֲמַפְלִין: מְכַתְּבוּ קַבְלַתִּי אֶתְמוּל בַּחֲצוֹת וּמַעְלָתוֹ בִּיקָשׁ מִמֶּנִּי לְהַשִּׁיב מִיָּד וְלִזְאֵת אֲשִׁיב בְּקַצְרָה ע"ד אִישׁ אַחַד שְׁבָא לְגַרְשׁ אֵת אֲשֵׁתוֹ וְחָקַר מַעְלָתוֹ עַל שְׁמוֹתֵם וְהַשִּׁיב כִּי שְׁמוֹ מֵהַעֲרוּסָה: חִיָּאֵל יְהוּדָה הַמְּכֻנָּה מִיכַל לִיב וְרוֹב עוֹלָם קוֹרִין אוֹתוֹ רַק בְּשֵׁם מִיכַל וְכַשְׁשָׂאֵל אוֹתוֹ אִיף הוּא חוֹתֵם וְכוֹתֵב אֵת שְׁמוֹ כְּתַב לְפָנָיו מִיכָאֵל וְשָׂאֵל אוֹתוֹ לְמָה הוּא חוֹתֵם כֵּן וְאָמַר שְׁכֵן רְגִיל מְנַעֲוִרֵיו וְאִ"י טַעַם לְדַבֵּר.

אָבֵל אָבִי הַמְּגוֹרְשֵׁת שְׁהִי שֵׁם ג"כ אָמַר שְׁבַכְיוֹן שְׁיָנָה וְחוֹתֵם כֵּן בְּדִיוֹק הוּאִיל וְיִשׁ שֵׁם סְמוּף לְעִירוֹ אִישׁ מְשׁוּנָע אַחַד אֲשֶׁר נִקְרָא מִיכַל וְלָכֵן שְׁיָנָה וּמַעְלָתוֹ נ"י הַאֲרִיף מְאוּד

ובתחילה כ' דצריד ב' גיטין כמו שכ' בליקוטי שמות בט"ג ס"ק כ' בשם שמעי' ושמעי' והוא נאף דהטו"ז בסי' קכ"ט ס"ק ל"ה.

כ' דבכה"ג אין חוששין על חתימתו שהוא רק משבשבתא וטעות מ"מ בס' דברי חיים אות א' ס"ק י"ח השיג על דבריו וחשש לכתוב שני גיטין משום חשש לעז. ולכתוב דמתקרי אין יכולין על שם חתימה כמו שהסכימו האחרונים היכא דלא הי' שמו פן מעריסה ולהקדי' שמו ג"כ אין יכולין פאן דהוא שם הטפל דלתורה ובפי' כל העולם לא נקרא פן.

ולבסוף הכריע מעלתו לכתוב רק גט אחד בשם יחיא' יהודה דמתקרי מיכאל ודמתקרי מיכל ליב ואע"ג דעל חתימה ל"ש מתקרי מ"מ הא באות ס' כתב הב"ש בסעדי' שחותם ישע'י ובפי' העולם נקרא שעי' שהוא יכול לכתוב על החתימה דמתקרי וה"נ פן ועוד האריד מעלתו נ"י: ולפי' ענ"ד נידון זה גרע מנידון הטו"ז בנקרא לעזר ולס"ת אלעזר וחותם אליעזר דלפי אמירת הבעל כפי מ"ש מעלתו נ"י אין בכוננתו לשנות שם מיכל לשם מיכאל אלא שהי' סובר שמיקל כותבין פן כמו שכ' שם זה בלשון אוה"ע שפותרין שם פנה בא' אחר הכ' ונהי' דבלשון הקודש אם נכתב באותיות אלה נקרא מיכאל אבל הוא לא כיוון לשנות שמו ולא החזיק כלל לשם אחר ונהי' רק פמתעסק בעלמא דכוננתו לדבר זה ובא לידו דבר אחר וקי"ל לענין כל הדברים של מתעסק דלא פלוג הוא חוץ פמתעסק בתלבים ועריות.

וכיון דהוי פאלו לא עשה כלל כ"ש דלא מקרי דהחזיק שמו בשם אחד דנהי' דהבעל יכול להחזיק לו שם אחר. אבל פאן לפי הנראה מדבריו הוא לא החזיק לו שם מיכאל אלא העולם שקוראין חתימתו הם סוברין שפן שמו ואין אחרים יכולין לשנות שמו וא"כ בכה"ג אם יכתבו שמו בגט דמתקרי מיכאל הרי הוא שינוי השם דמעולם לא הי' נקרא בשם הזה לפי דבריו ואיך יאמר בגט שהוא לשון הבעל אנא כו' דמתקרי מיכאל: ובלא"ה נהי' דאביה מכחיש אותו הרי קי"ז ביו"ד סי' קכ"ז דע"א בהכחשה לאו פלוג הוא והוא נאמן על עצמו וע"כ לדעתי בנידון כה"ג הי' הדין דלא יכתוב כלל שם החתימה פדעת הטו"ז דנודאי לכ"ע משבשבתא הוא ולשון לאומים הוא אלא לפי מ"ש בס' דברי חיים הנ"ל דיש לחוש ללעז ובפרט לפי מה שאמר אביה שבדנוקא חותם פה ושפינה בכיוון שמו ונהי' דאינו נאמן להוציא לעז.

מיהו לחשש יש לחוש: וגם לפי מ"ש מעלתו נ"י דיש לחוש דהבעל מכחיש משום דהוא בוש לומר פן שעשה בכוננה ומדעת פמבואר בשולי מקתבו ובשינוי השם מדעת איתא בסי' קכ"ט סעי' י"ח ובב"ש ס"ק ל"ג דשם השני עיקר.

ולפי דעת הגט פשוט שם בס"ק צ"ב זה דנוקא אם נשתנה מחמת סברא חזקה כעין מחמת מרדון דהוי פמחמ' חולי אז השם השני עיקר אבל בלי סיבה חזקה הראשון עיקר ובתשובת פמ"א ח"א סי' י"ט האריד בזה לענין שם העיר והכי נמי לפי אמירת אביה כמו שחשש מעלתו נ"י דבוש אפשר ליקרא סיבה חזקה.

ובכה"ג לפעמים אם יש טעם לחתימתו יכולין להקדימו ובכה"ג אפשר דמירי הטיב גיטין בליקוטי שמות בס"ק כ' דסובר דמקדימין אם יש לו טעם: ועכ"פ נראה דבכה"ג נודאי יש לחוש לדברי הספר דברי חיים דיש לחוש ללעז דנהי' דבשם יאודה איכ"ל

דְּמִסְתָּמָא יֵשׁ טַעַם שְׂאִינוּ רוּצָה לְכַתּוֹב חֲצֵי הַשֵּׁם וּלְכַף שְׂיִנָּה וְכִי יֵאָדָּה מ"מ ה"נ לְפִי הַגָּ'ל יֵשׁ טַעַם גְּדוּל וְצָרִיכִין אָנוּ לְחַוֵּשׁ.

וְלָכֵן לְדַעְתִּי יֵשׁ לְכַתּוֹב ב' גִּיטִין בְּרֵאשׁוֹן יִחִיאֵל יְהוּדָה הַמְּכֻנָּה מִיכָל לִיב וְהַמְּכֻנָּה מִיכָל לְבִסּוֹף מִטַּעַם שֶׁכ' הַט"ג בְּלִיקוּטֵי שְׁמוֹת אוֹת כ"ג וּבְשֵׁנֵי מִיכָאֵל דְּמַתְקָרֵי יִחִיאֵל יְהוּדָה הַמְּכֻנָּה מִיכָל לִיב וְהַמְּכֻנָּה מִיכָל פֶּן גִּרְאָה לְפִי עַנ"ד לְפִי רַהֲיֵטָא וְאַחַתּוֹם בְּבִרְכָה יְהִי ד' עֲמוּ וַיְבָרַךְ אוֹתוֹ וְאֵת בֵּיתוֹ כְּאֵת נַפְשׁוֹ וְנִפְשׁ אָבִי חוֹרְגוֹ הַדו"ש וְכוּתֵב בְּחִיפּוֹזוֹן וְסוּמְךָ עַל מַעְלָתוֹ נִי וְהַבּוֹחֵר יְבַחֵר הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוֹנֵעַ: תְּשׁוּבָה קכ"ג עש"ק מְשֻׁפְּטִים תַּרל"ז פֶּה חוּסֵט יע"א.

הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכ"ט לְכַבּוֹד הָרַב הַמְּאוּהָג הַמְּנֻפָּלָג מו"ה מְאִיר רָאב"ד בְּיִשׁוּב בִּילְקַע: ע"ד מַה שְּׁשָׂאֵל עַל אִישׁ אֶחָד שֶׁנִּקְרָא וְעוֹלָה לְתוֹרָה בְּשֵׁם יוֹם טוֹב רַק בְּאֶגְרוֹתָיו אֲשֶׁר הוּא חוֹתֵם א"ע חוֹתֵם בְּשֵׁם יֵאָנְטִילְכֵן נִקְרָא בְּפִי כָּל בְּשֵׁם יֵאָנְטִיעַל וּבְתוֹ צָרִיכָה לְהַתְגַּרְשׁ מִבְּעַלְהָ אִיךָ יְכַתְּבוּ שְׁמוֹ בְּגִט כִּי לֹא מְצָא בְּשׁוֹם סֶפֶר חוֹבֵר חִיבּוּר אֶחָד עַל שְׁמוֹת אֲנָשִׁים וְנָשִׁים שֶׁם יֵאָנְטִיל לֹא בְּטִיב גִּיטִין וְלֹא בְּגִט פְּשׁוּט גַּם לֹא בְּב"ש וּבְס' דְּבָרֵי חַיִּים.

ע"כ בְּיָקָשׁ מִמֶּנִּי לְהוֹדִיעַ לוֹ דַּעְתִּי אִיךָ לְכַתּוֹב: הִנֵּה בְּאָבִי הַמְּתַגַּרְשֵׁת מְבֻנָּאָר בְּש"ע סִי קכ"ט סעי' ט' דְּאִינוּ מְעַכֵּב אִם אִינוּ כּוֹתְבִין רַק שֵׁם הָעֵינִיקָר אֲפִילוּ אִינוּ כּוֹתֵב הַכִּינּוּי מ"מ לְכַתְּחִילָה אָנוּ כּוֹתְבִין גַּם שֵׁם הַכִּינּוּי אֲפִילוּ בְּאָבִי הַמְּגוֹרְשֵׁת מִיְהוּ כִּינּוּי דְלַעִיל בְּגִדּוֹן שֶׁלְּכִינּוּי דְּנִרְאָה פְּשׁוּט דְשֵׁם הָעֵרוּסָה הִי יוֹם טוֹב וְכֵן נִקְרָא לְתוֹרָה וְשֵׁם יֵאָנְטִיל הוּא רַק שֵׁם הַנְּעֻרוֹת וְקִיצוּר הַשֵּׁם דְּקִי"ל שֵׁם בֵּאֵה ע"ז סעי' ט"ו דא"צ לְכַתּוֹב כָּל מִיְהוּ מְסִיק שֵׁם בְּס' גִּט פְּשׁוּט דָּאִם נִקְרָא בְּפִי כָּל בְּשֵׁם הַנְּעֻרוֹת אוּ בְּקִיצוּר הַשֵּׁם וְגַם חוֹתֵם עֲצָמוּ בְּשֵׁם הַנְּעֻרוֹת יֵשׁ לְכוֹתְבוֹ בְּגִט: וְא"כ ה"נ בְּשֵׁם יֵאָנְטִיל הַגָּ'ל יֵשׁ לְכוֹתְבוֹ כִּינּוֹן שֶׁנִּקְרָא כֵּן בְּפִי כָּל וְחוֹתֵם א"ע בְּשֵׁם הַנְּעֻרוֹת דְּהִינּוּ יֵאָנְטִיל וְכ"ש אִם נִקְרָא עַל שֵׁם אָדָם שְׁהִי ג"כ שְׁמוֹ לְתוֹרָה יו"ט וְהִי נִקְרָא ג"כ בְּפִי כָּל יֵאָנְטִיל אֲזַ בְּנוֹדָאֵי הוּא שֵׁם אַחַר בְּפ"ע ע"כ לְכַתְּחִילָה אֲפִילוּ בְּשֵׁם אָבִי הַמְּתַגַּרְשֵׁת יֵשׁ לְכוֹתְבוֹ אִם יוֹדְעִים בְּבִירוֹר הַחֲתִימָה הָאִיךָ הוּא חוֹתֵם עֲצָמוּ כֵּן כּוֹתְבִין בְּגִט.

כֵּן גִּרְאָה לְפִי עַנ"ד וְהוּא פְּשׁוּט דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדו"ש הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוֹנֵעַ: תְּשׁוּבָה קכד בַּעֲזַה יוֹם ו' עש"ק פ' נח שְׁנַת תַּרל"ח לְפ"ק חוּסֵט יע"א: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכ"ט לְאֶהוּבֵי חֲתָן אַחֵי הָרַב הַמְּאוּהָג הַמְּנֻפָּלָג בְּתוֹרָה כַּש"ת מוה' יַעֲקֹב סְנִידְעֵרֵס נ"י אב"ד בְּרֵאב סִיגַעַט יע"א עִם כָּל אֲשֶׁר לוֹ חַיִּים וְשְׁלוֹם: מְכַתְּבוּ קִבְּלָתִי וְבוּ נְשָׂאֵלְתִי לְחַוֹת דַּעְתִּי בְּעֲנִין אֲשֶׁה שְׁשֻׁמָּה נִקְרָא בְּיִשְׂרָאֵל יַעֲנֵטָא חִי וְשִׁינְתָּה אֵת שְׁמָה לְלִשׁוֹן הַגּוֹיִם כְּדַרְכָּם וְקוֹרְאִין לָהּ בְּשֵׁם יוֹלֵי אִיךָ לְכַתּוֹב בְּגִט אִם יַעֲנֵטָא חִי דְּמַתְקָרֵי יוֹלֵי אוּ הַמְּכֻנָּה יוֹלֵי כַּמ"ש מֶרֶן הַגָּאוֹן בְּתְשׁוּבַת חַת"ס חֲלָק אַהֵע"ז ח"ש סִי ל"ח הִנֵּה כְּפָר הַשְּׁבָתִי לוֹ כְּמִבְּנוֹקְשׁוֹ בְּטַעֲלַעֲגֵרָא מ' דְּלַדַּעְתִּי רָאוּי לְכַתּוֹב דְּמַתְקָרֵא וְטַעֲמָא דִּידִי עַפ"י מ"ש הַנוּב"י מִהַדו"ת חֲלָק אַהֵע"ז סִי קִי"ט שֶׁכ' דְּרָאוּי לְכַתּוֹב בְּגִידּוֹן דִּידִי מְאִיר יְהוּדָא דְּמַתְקָרֵי מִיְאִיר לִיב דָּא ע"ג דְשֵׁם לִיב הוּא לַע"ז מ"מ כִּינּוֹן דְשֵׁם אֶחָד הוּא לְשׁוֹן הַקְּוֹדֵשׁ רָאוּי לְכַתּוֹב עָלָיו דְּמַתְקָרֵי וְאִם כּוֹתֵב דְּמַתְקָרֵי בְּמָקוֹם שְׁהִי צָרִיךְ לְכַתּוֹב הַמְּכֻנָּה בְּנוֹדָאֵי אִין חֲשֵׁשׁ עֵי"ש: וְהִינּוּ כְּדַעַת רַמ"א שֶׁכ' בְּתְשׁוּבָה סִי פ"ד דְּמַתְקָרֵי כְּפָר בְּכָל מָקוֹם אֲפִילוּ בְּמָקוֹם שְׁהִי צָרִיךְ לְכַתּוֹב הַמְּכֻנָּה.

והיכא דשני השמות שניהם של לעז כ' הב"ח סי' קכ"ט ס"ק כ"ח דכותבין דמתקרי וכו"כ
מ"ן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בפשיטות בחלק אהע"ז סי' כ"ד וא"כ בגידון הג"ל פ"ן דשם
הא' הוא של לעז דקרי נקראת יענטא חי מצד טעם הנוב"י ג"כ ראוי לכתוב דמתקרי:
ועוד נ"ל דבגידון שלפנינו יותר ראוי לכתוב דמתקרי דהנה פה ק"ק חוסט נוהגין מקדמת
דינא עוד מקודם בואי הנה דהיכא דיש למגרש ב' שמות שעולה בהן לתורה ושם אחד
מהן היינו שקורין אותו בו העולם הוא של לעז פותבין דמתקרי על שם הלעז אע"ג
שבט"ג בליקוטי שמות הרבה פעמים פתב בלשון מכוונה.

וכשפאתי לכאן הנחתי להם מנהגם פי כמדומה לי שזה הי' מקבלת הרב הגאון הפננת
מוה' מנחם א"ש זצ"ל האבדק"ק אונגוואר יע"א שהי' מקודם רב פה ק"ק חוסט יע"א.
ובתשובת מ"ן זצ"ל בחת"ס חלק אהע"ז סי' י"ח הקשה שם אביו הגאון מוה' מאיר א"ש
זצ"ל על דברי הנוב"י הג"ל וכן הסכים מ"ן בעל חת"ס זצ"ל שם דהמכוונה קאי על השם
וא"כ יש לחוש למה שחש הב"ש שם בסעי' י"ד דיש לחוש דיעשו ויאמרו דקאי רק על
השם האחרון ויעשו העולם ויספרו דהוא נקרא בפי העולם בשם הראשון עם שם הלעז
ולכך אנו נוהגין לכתוב דמתקרי: ואם יש לחוש בגידון כה"ג כ"ש בגידון שלפנינו דהיא
נקראת בשם העריסה יענטא חי ואם יכתבו המכוונה יולי בנדאי יש לטעות דקאי על
השם חי דעל יענטא הי' צריף לכתוב דמתקרי א"כ ככה"ג ונדאי ראוי לכתוב דמתקרי.

ועוד מטעם אחר די"א מובא בפ"ת באהע"ז סי' קכ"ט סעי"ק כ"ד דמי שנקרא בב' שמות
הב' שמות הם פשם אחד ואין רשאין לכותבן בב' שיטות דהוי פשם אחד א"כ שם יענטא
חי אם הוא שם אחד אינו כלל שם של לשון הקודש א"כ בלא"ה ראוי לכתוב דמתקרי:
ועוד דלולא דברי מ"ן הגאון בחת"ס חלק אהע"ז סי' ל"ח הג"ל הי' נ"ל דשם גוים שקורין
לעצמן אפשר לדון דלא שייך מכוונה דהנה פכ"ר כ' במקו"א (לעיל תשובה סי' ק"ט) דשם
של גוים הוא רק לדברים של חול ושם העברי הוא לדברים של דת יהודים ואין אחד
עוקר ומבטל את חברו וא"כ לזה לדעתי הי' נראה שראוי לכתוב דמתקרי דאין שם זה
שייך לשם זה ובפ"ט לפי מאי שהסביר מ"ן בחת"ס בסי' י"ח הג"ל הלשון מכוונה.

אלא שחלילה לנו לשנות מדברי מ"ן חת"ס זצ"ל: אמנם בגידון שלנו שפיר י"ל סכרא
הג"ל מצד אינה טעמים דהנה בב"ש סי' קכ"ט אות כ"ד הביא בפשיטות דברי הרמ"א
בתשובה סי' פ"ד וכן בפ"ל להב"ש פסק דהיכא דמסתפק לי' אי לכתוב המכוונה או
דמתקרי וכו' דמתקרי שהוא כשר לכ"ע אלא שהט"ג הביא שם דצריף לזהר דיש הרבה
רבנים ובתוכם הגאון מגיני שלמה שחולקין על זה.

ולפי ענ"ד לפי מ"ש מ"ן הגאון זצ"ל בחת"ס דאם כ' שם שהוא מפונרסם בספרים לכותבו
פן אפילו אם נמצא י"א דצריף לכותבו בענין אחר. מ"מ פ"ן דהדבר מבואר ומפונרסם
בספרים אשר הם מפונרסמים יש לכתוב פן אפילו יש פוקפוקים עליו ואין בו משום
חשש לעז.

וכן אני אומר גם בהא דמתקרי והמכוונה פ"ן דהב"ש שפוסמכין עליו בכל עניני גיטין
בסידורו כ' דכשסתפק במכוונה או דמתקרי יכתוב דמתקרי. שוב אין בו חשש ושפיר
דמי לכתוב במקום ספק דמתקרי ולפי שביקש ממנו לכתוב לו הטעמים שלי כתבתי לו
פי אלו הם טעמים שלי וכו"ל ואחתום בכרחה המשוולשת ויברך אותו ואת ביתו דברי

דודו יָדִידוֹ הַדּוֹשׁ"ת הַק' מְשִׁיחַ שִׁיק מְבַרְעֵן אָנוּעַ: תְּשׁוּבָה קָכָה בַעֲזֵה"ת אֹר לְיוֹם ג' פ' שׁוֹפְטִים תַּרְל"ד לַפ"ק פֶּה חוֹסֵט יַע"א: כְּשִׁמוּעַ קוֹל שׁוֹפֵר.

לְחַיִּים טוֹבִים יוֹחֵק בְּסִפֵּר הָרַב הַגְּדוֹל הַמְּנֹפֶלֶג כַּש"ת מוֹה' בְּנִימִין זָאב מְאַנְדִּילְבוֹיִם נִי אַבְדֵּק"ק סַאטְמַאר וְהַגְּלִיל יַע"א: הִנֵּה כְּבוֹד מַעֲלָתוֹ נִי בִּיקָשׁ מִמֶּנִּי בַע"פ וּבִכְתָּב לְחֻוֹת דַּעֲתִי בְּעֹבְדָא שְׁאִירַע לוֹ שְׁסִידָר גֵּט לְאִישׁ אֶחָד וְהֵם וְהַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים נִסְעוּ לְכַפֵּר טַעֲרַבַע"ש כִּי שָׁם מְסַדְרִין הַגִּיטִין וְחָקֵר וְדָרַשׁ פְּפִי הָאֶפְשָׁר כָּל הַדְּבָרִים הַצָּרִיכִין דְּרִישָׁה בְּעֵנָּו זֶה וְנִיתָן הַגֵּט כַּדָּת מְשִׁיחַ וַיִּשְׂרָאֵל וְלֹאֲחֵר זְמַן הַנְּתִיבָה נֹודַע שְׁעַד אֶחָד הִי קְרוֹב לְהַסּוֹפֵר בְּקוֹרְבָא הַפּוֹסְלֵת מְדִינָא שְׁהוּא בֶּן גִּיסוֹ וְהָאִישׁ הַמְּגַרֵּשׁ הוּא עֲנִי מְאוֹד וְאִין לָהּ וְלוֹ לְהוֹצֵאתָ גֵּט אֲחֵר וּבִיקָשׁ מַעֲלָתוֹ לְכַתּוּב לוֹ חֻוֹת דַּעֲתִי בְּזֶה: וְהִנֵּה בַס' הַגֵּט שֶׁל הַב"י בַּאֲהַע"ז סִי' קנ"ד סַע"י ד' כ' דָּאֵם נוֹטֵל הַסּוֹפֵר יוֹתֵר מְשֹׁכֵר בְּטִילָה צָרִיף שְׁלֵא יִהְיוּ הַעֲדִים קְרוֹבִים אֶל הַסּוֹפֵר וְאִינוּ מְבֹנְאָר אִם בְּדִיעֵבַד מְעַכָּב.

וּבְסִדָּר גֵּט שֶׁל מַהֲר"מ שְׁאֲנוּ מְסַדְרִין מִמֶּנּוּ הַגִּיטִין בְּאוֹת ו' כ' סְתָם וְהַסּוֹפֵר לֹא יִהְיֶה קְרוֹב לְהַעֲדִים. וּבַס' בְּרִיכַת הַמִּים שְׁנֹדָפֵס מִהַמְּחַבֵּר סֵדֵר מַהֲר"מ כָּתַב שְׁנִרְאָה שְׁאֶפְיֵלוֹ אִם הַסּוֹפֵר לוֹקַח הַרְבֵּה יוֹתֵר מְשֹׁכֵר בְּטִילָה אֲפִי"ה בְּשַׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לְהַכְשִׁיר אֶפְיֵלוֹ בְּקוֹרְבָא הַפּוֹסְלֵת מְדִינָא וְכ' שָׁם דָּאֵם אִין כָּאֵן סוֹפֵר אֲחֵר חֲשִׁיב כְּשַׁעַת הַדְּחָק וְכִיּוֹן דְּמוֹתָר בְּשַׁעַת הַדְּחָק הַה"ד אִם כְּבָר נִיתָן כְּמְבֹנְאָר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וּבְלִיקוּטֵי שְׁמוֹת בְּטִיב גִּיטִין אוֹת ח' דָּאֵם כְּבָר נִיתָן הַגֵּט בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְעֵינִין בְּשִׁבוֹת יַעֲקֹב ח"ג סִי' ק"ל דָּאֵם כְּבָר שְׁלַחוּ הַגֵּיט כְּשַׁעַת הַדְּחָק וְנִילוּתָא דְּבִי דִינָא: וְלְכַאוּרָה נִרְאָה ג"כ מְסַדְרֵי הַגֵּט שֶׁל הַש"ע שֶׁכ' שְׁאֵם הָרַב וְהַסּוֹפֵר לוֹקַחִים יוֹתֵר הַרְבֵּה מְשֹׁכֵר בְּטִילָה צָרִיף שְׁלֵא יִהְיוּ הַעֲדִים קְרוֹבִים אֶצֶל הָרַב וּבִנְוֹדָא בְּדִיעֵבַד אִינוּ מְעַכָּב כְּמְבֹנְאָר ג"כ בְּבְרִיכַת הַמִּים א"כ מְשַׁמַּע דְּגַם בְּסוֹפֵר אִינוּ מְעַכָּב בְּדִיעֵבַד.

אֲמַנָּם הָרַב ב"י בְּסוֹסִי' ק"ל הִבִּיא בְּשֵׁם הַקּוֹנְטְרַסִים דִּישׁ לִינְהַר אִם הַסּוֹפֵר לוֹקַח יוֹתֵר מְשֹׁכֵר בְּטִילָה שְׁלֵא יִהְיוּ הַעֲדִים קְרוֹבִים דַּא"כ אִין כָּאֵן עֲדוֹת כָּלָל וְאִין דְּבָר שְׁבַעְרֹוה פְּחוֹת מִב' מְלִשׁוֹן אִין כָּאֵן עֲדוֹת מְשַׁמַּע דְּאֶפְיֵלוֹ בְּדִיעֵבַד מְעַכָּב אֶלָּא שְׁהַב"י שָׁם הַשִּׁיג עַל זֶה וְכ' וְאִין הוֹרְאָה זֹו נִרְאָה דְּעֲדִים לָאו אֶסּוֹפֵר קָא מְסַדְרֵי אֶלָּא עַל מַה שְׁצִינְוה הַבַּעַל הַם מְעִידִים: אֲמַנָּם לְכַאוּרָה דְּבָרֵי ב"י קָשִׁים דְּהָרִי קִי"ל בַּחו"מ סִי' ל"ב סַע"י י"ו דָּאֵם יֵשׁ עַל הַהַלְוֹנָאָה עָרַב וְהַעֲדִים קְרוֹבִים אֶל הַעָרַב גַּם הַעֲדוֹת לְלִנְה אִינוּ עֲדוֹת וְלֹא פְּלַגִי דִּיבּוֹרִיָּהוּ.

וּא"כ ה"נ כִּיּוֹן דְּהַטַּעַם שֶׁל הַקּוֹנְטְרַסִים הוּא דָּאֵם הַסּוֹפֵר נוֹטֵל הַרְבֵּה הַגֵּיט הַסּוֹפֵר נוֹגַע בְּדְבָר. הַגֵּיט פְּאֵלוֹ הַעֲדוֹת גַּם לְהַסּוֹפֵר וְנִימָא כִּיּוֹן דְּכַטֵּל מְקַצֵּת כְּטֵל כְּלוּ וְצ"ע דְּהָרִי כְּשִׁשׁוֹאֲלִים אֶת הַעֲדִים אִם שְׁמַעוּ מִפִּי הַסּוֹפֵר שְׁאֲמַר שְׁכּוֹתַב לְשִׁמָּה כו' וּא"כ נִימָא דְּלֹא פְּלַגִי דִּיבּוֹרִיָּהוּ.

אֲמַנָּם בַּס' בְּרִיכַת הַמִּים כ' טַעַם אֲחֵר דְּהַשְׁאֲלָה הִיא רַק לְהַרְוֹחָה דְּמִילְתָא דְּכִיּוֹן שְׁהַבַּעַל צִוָּה אוֹתוֹ לְכַתּוּב מְסַתְמָא שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ. א"כ אֶפְשָׁר שְׁגַם לָזֶה כִּיּוֹן הַב"י שְׁעַל הַסּוֹפֵר אִין צָרִיכִין עֲדוֹת וְאִין הַעֲדוֹת נוֹגַע כָּלָל לוֹ וְלֹא שְׁיִיף לּוֹמַר כְּטֵל כְּלוּ: אֶלָּא דְּלְכַאוּרָה קָשָׁה ע"ז ג"כ דְּהָרִי בְּעִירוֹבִין דָּף ל"ב פְּלִיגוּ בְּזֶה ר"נ ור"ש אִי סְמְכִי עַל חֻזְקָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ דְּסְמְכִי עַל דַּעַת ר"ת.

וילדעת ר"ת פסקינין כר"נ דרק בדברבן סמכי אהה חזקה והמל"מ פ"ד מבכורות הוכיח דהרמב"ם נמי פסק כר"נ וא"כ הקא קרובים דהני איסור מן התורה לדעת הפוסקים הנ"ל לא סמכינין על החזקה א"כ עדיין צריף שוב עדות העדים על הסופר והם קרובים ופסולים.

ונה אפשר דעת הקונטרסים הנ"ל. ואפשר דהב"י ס"ל כמ"ש הרא"ש במכות דף ז' דאין קי"ל פלגי דיבורא והתם פסול רק מדברבן משום אחלופי ובפסול דברבן סמכי על שליח עושה שליחותו ונפיר כ' הב"י דא"צ עדות העדים להסופר.

או אפשר דהב"י ס"ל פדעת הר"י דפסק כר"ש דאפילו בדאורייתא סמכי על חזקת שליח עושה שליחותו ובאמת הנוב"י מהדו"ק חאהע"ז סי' ב' האריף בזה והוכיח דגם הרמב"ם פוסק כר"ש וא"כ לכאורה הדין תליא בפלוגתא דרבנותא: ובאמת בש"ע אהע"ז סימן קל"א סעי' ח' פסק דהעדים צריכים להיות שם בתחילת הפתיבה שינדעו שאמר הסופר שכותב לשמה וב"ש שם בסק"ט פתב דזה רק לכתחילה ובס' סדר הגט משמע דלא בעי זה אלא בשליח יעיי"ש אבל הבית מאיר כ' שם דמדברי הרשב"א משמע דדווקא ע"י חתימת העדים סמכי דוודאי עשה הפל כדיו וכתב לשמה.

ולכאורה תליא זה בפלוגתא הנ"ל שפתיבתי ולהרשב"א בעי דווקא עדות עדים ושייך שוב חשש שלא יהיו העדים קרובים וכדלעיל: אמנם נראה לפי ענ"ד דבדוודאי אם הסופר מעיד שאמר בתחילת הפתיבה שיכתוב לשמה ושכן עשה שפתיב לשמה בודאי מועיל פינון שבידו והיא מילתא דידי' בודאי נאמן ואפילו בדבר שבפירוה קי"ל אם הוא עתה בידו נאמן כמ"ש שם שמעתא.

שמעתתא נ"ו פ"ג בשם תשובות מיימוני הלכות אישות סי' ג' דהיכא דהוא השתא בידו נאמן ובעל שאמר יש לי בנים נאמן משום דבידו לגרשה וילדעת הר"ן וסייעתו בקדושין דף ס"ד אפילו מוחזק באחין משום דבידו לגרשה ומיגו כי האי עדיף פעדים ובש"ע אהע"ז סי' קנ"ו סעי' ו' ובב"ש סק"י פסק דווקא שלא פנגד החזקה נאמן במיגו וכן פסק בס' קנ"ז סעי' ז' ובב"ש סק"ט והב"ש מביא שם דברי המגיד בי"ש לו בנים פינון דבדידי' תליא מילתא לכ"ע נימא אפילו נגד החזקה נאמן: ועכ"פ בנידון שלנו שאין פאין חזקה שכ' שלא לשמה ואית לי מיגו ובידו לכתוב גט מחדש אם נפסל לו זה.

נראה דלכ"ע נאמן הסופר אפילו אם נוגע בעדות. ולא מבעי' לדעת הלבוש המובא בסמ"ע בחו"מ ריש סימן ל"ז דנוגע הני פקרוב וכאן הא אמרינין דהאמר זה בני נאמן הואיל ובידו לגרשה א"כ אפילו קרוב נאמן.

אלא אפילו אם הטעם דנוגע פסול משום דחשדינין לי דמשקר הא בודאי מיגו מועיל אפילו אם נוגע. כדמוכח בקדושין באמר יש לי בנים אע"ג דהוא נוגע נאמן במיגו וא"כ פינון דלפי סדר הגט שלנו שואלים לסופר אם אמר בתחילת הפתיבה שיכתוב לשמו ולשמה והוא מעיד שאמר כן וכן עשה אפילו אם הוא נוטל שטר הרבה בודאי נאמן וא"צ לעדות עדים ע"ז אלא לרונותא דמילתא ואין עדותם מועיל פלל להסופר הקרוב להם וא"כ א"ש דברי הב"י לכ"ע אפילו למאן דלא ס"ל דסמכינין אחזקה דשליח עושה שליחותו באיסור דאורייתא.

אפי"ה אין הסופר צריך לעדות העדים. ועיקר עדותם הוא רק על ציווי הבעל.
אבל לא על הסופר. דכיון דהוא עושה שליחותו חייב הבעל לשלם לו.

ואין עדות העדים נוגע פלל להסופר ושפיר כ' הב"י ושפיר פליג על הקונטרסים פן נראה
לי אמת וברור: וא"כ בנדון שלנו נראה פי שפיר כ' בספר בריכת המים דאין זה אלא
לכתחילה אבל בדיעבד כשר אם היו העדים קרובים אל הסופר ואין לפקפק על דברי
ולומר דאפילו יש להסופר מיגו דנאמן מ"מ הא קי"ל בחו"מ סי' ל"ד סעי' י"ח ברמ"א
דנוטל שקר להעיד עדותו בטלה מטעם קנס כמו שהאריך בזה הנוב"י במהדו"ק בתקע"ג
בסי' כ"ז ובסי' כ"ט דהרי הקא אין הסופר נוטל השקר על עדותו אלא על כתיבתו.

ועוד דהרי כ' שם הרמ"א בשם הרשב"א דאם הבע"ד רוצה שילכו העדים למקום שיראו
שם שום עדות למען יוכל להעידו. רשאים ליטול שקר עבור ההליכה.

וכאן הרי נסעו למקום אחר לכתוב שם הגט: ועוד יש טעם להתיר כמ"ש בס' גט פשוט
בסי' ק"כ אות ט' דאפילו באומר בפני נכתב רשאי ליטול שקר ואין בו משום נוגע בעדות
דלא גרע מחמש נשים דחשודים לשקר ואפי"ה אמרי' דנאמנים להביא גט ולומר בפני
נכתב משום דהכתב מוכיח וה"נ על עדות שנכתב לשמה הכתב מוכיח ונאמן הסופר
אפילו אם נוטל שקר לפי דברי הגט פשוט.

ועכ"פ נראה לפי ענ"ד בנדון הנ"ל אפילו אם חשבי' השקר שנטל הסופר שכ' מעלתו
שנטל ד' זהובים לשקר הרבה יותר מדאי אפי"ה כשר מטעם הנ"ל וכמו שכ' בג"פ שם.
וכן מלשון הש"ע שם משמע דווקא בשקר הרבה יש לחוש: ועוד דלפי הנראה דמסתמא
גם הב"ד שהיו אצל סידור הגט שמעו אמירת הסופר קודם הכתיבה שאמר ואני כותב
אותו לשמו ולשמה וא"כ אינו צריך הסופר לעדות העדים לענין זה וגם הא קי"ל בתרי
גופים פלגי' דיבורא ואפילו בחד גופא ועיין באהע"ז סי' קנ"ב ובב"ש שם.

ומפל הלין טעמי נראה לפי ענ"ד דרק לכתחילה כ' הש"ע דיש להזהר וכמ"ש המהר"מ
בס' בריכת המים ובמ"ש נראה פן גם מהש"ע וכדלעיל. פן נראה לפי ענ"ד ואין אני
אומר קבלו דעתי ואם רצון מעלתו נ"י לישאל עוד לרב מובהק מה טוב ונמטי' שיבא
מפשוטא דברי החותם בברכה משולשת וד"ש ה"ק משה שיק מברעזאווע.

תשובה ככ"ו פה חוסט שנת תרכ"ו לפ"ק: עובדא בא לידינו פה חוסט שע"א
חתם עצמו פה על איזה גיטין בשם משמון בן מנחם שפך החזיק עצמו פה אם עלה איזה
פעמים לתורה ואח"כ נודע שאביו הי' שמו מנחם צבי המכונה מענדיל וכבר ניתנו אותן
הגיטין גם המגרשים והמתגרשיות אינם פה והמה רחוקים מכאן אבל לא נישאו עוד
הנשים לאנשים וצריך לעיין אם צריכין גט מחדש וזה אשר עלה בידי בעזה"י: הנה
בש"ע אהע"ז סי' ק"ל סעי' י"א בהגה"ה הביא בשם תה"ד סי' רכ"ח דאם שינה העד
בשם אביו אין לפסול וכו' הרמ"א שם דאין לסמוך ע"ז אלא בשעת הדחק ומקום עיגון
ובתשובת שבו"י ח"ג סי' ק"ל כ' היכא דשלוחו כבר הגט למקום אחר ואיכא זילותא דבי
דינא הוי בשעת הדחק.

ואע"ג דְּכָאן לֹא נַעֲשֶׂה הַטְּעוֹת ע"י ב"ד מ"מ אִיפֵא דְּמִשְׁמַע בְּהָא וְלֹא שְׁמַע בְּהָא מְדוּעַ
הַצְּרִיכוּ גֵט אַחַר וְאִיפֵא זִילוּתָא וּא"כ אֵין לְהַצְרִיחַ לְכַתּוּב לְהֵם גֵּט אַחַר. אֲמַנְם הַב"ש שְׁם
בְּסִי ק"ל ס"ק כ"א כ' שְׁמַדְבְּרֵי הַרְשָׁבָ"ץ הַמּוּבָא בְּב"ש ס"ק ג' לֹא מִשְׁמַע כּוֹן.

וְכ' שְׁם הַבֵּית מְאִיר בְּכַה"ג שְׁכ' וְשִׁינָה שְׁם אָבִיו לְשֵׁם אַחַר גַּם הַתַּה"ד וְהַרְמ"א מוֹדִים
דְּפִסוּל דְּמִזְיוּף מִתּוֹכוֹ הוּא וְהֵם לֹא מִיַּרְי אֶלְא שְׁשִׁינָה אוֹת שְׁאִינוּ יוֹכֵל לְהַקְרֵא עֵי"שׁ:
וְתַמְהִנִּי עָלָיו שְׁהָרֵי מְבִנְאָר בְּפִסְקֵי מַהֲרָא"י בְּסִי קל"ח דְּגַם בְּשִׁינּוּי מִמֶּשׁ בְּאָבִי הָעַד י"ל
דְּכָשֵׁר וְמָה שְׁהִבִּיא הַבֵּית מְאִיר רֵאִי מִשְׁם דִּירָה אוֹ מִשִּׁינָה שְׁם אָבִי הַמְּגַרְשׁ כְּבָר כ'
בְּמַהֲרָא"י שְׁם לְחַלֵּק דְּבַמְּגַרְשׁ פִּסוּל מִשּׁוּם דְּאִיפֵא לַעֲזוּ דִּיאֲמְרוּ דְּלֹא זֶה הַמְּגַרְשׁ אֲבָל בְּעַד
אֲפִילוּ אִם יֵאמְרוּ שְׁהוּא אַחַר הַכֹּל כְּשֵׁרִים עֵי"שׁ וְכֵן כ' בְּג"פ בְּסִי קכ"ט ס"ק נ"ו לְחַלֵּק
בֵּין אָבִי הַמְּגַרְשׁ לְאָבִי הָעַד אֶלְא דְּשֵׁם אִינוּ מְבִנְאָר אֶלְא דָּאִם נִישְׂאָת דְּלֹא תַצֵּא לְכ"ע
אֲבָל בְּלֹא נִישְׂאָת אִינוּ מְבִנְאָר שְׁם דְּמַכְשִׁיר.

וְאֲדַרְבֵּה יֵשׁ לְדִיִּיק מְדְבָרֵיו דְּפּוֹסֵל. מִיְהוּ שְׁם בְּסִי ק מ"ט הִבִּיא הַרְבֵּה פּוֹסְקִים הַמְּכַשִּׁירִין
אֲפִילוּ בְּשִׁינָה שְׁם אָבִיו שֶׁל הַמְּגַרְשׁ בְּמָקוֹם עֵיגוֹן הִיכָא דְּהַחְזִיק שְׁם אָבִיו בְּשֵׁם אַחַר:
וְכָאן לַעֲנִין עֲדוּת הִיכָא דְּהַחְזִיק שְׁם אָבִיו בְּשֵׁם אַחַר וְכָף חֲתָם בְּגֵט נִרְאָה דְּגַם הַרְשָׁבָ"ץ
שְׁהִבִּיא הַב"ש בְּסִי ק ג' הַנֵּ"ל מוֹדָה דְּמוֹעִיל דְּהָרֵי שְׁם כ' הַטְּעַם מִשּׁוּם דְּחֲתִימָה זֹו אִינוּ
מְצוּי בְּעוֹלָם וּא"א לְקִיָּמָה כְּמְבִנְאָר בְּלִשׁוֹן הַב"י שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי רִשְׁבָ"ץ הַנֵּ"ל, וְכֵן הַטּו"ז
הִבִּיא בְּלִשׁוֹנוֹ וְטַעַם זֶה שִׁינָה בְּלֹא הַחְזִיק אֲבָל בְּהַחְזִיק שְׁם אָבִיו בְּשֵׁם הַזֶּה שְׁפִיר אִיפֵא
אֲפִשְׁרוּת לְקִיָּמוֹ.

וּא"כ אֲדַרְבֵּה מְלִשׁוֹן שְׁכ' דְּוּנְקָא בְּטַעַה מְצַד טַעַם הַנֵּ"ל מִשְׁמַע דְּס"ל לְדָאִם אֵינְרַע הֵן בְּהַחְזִיק
שְׁם אָבִיו בְּשֵׁם אַחַר נְהִי דָא"א לְשִׁנּוֹת שְׁם אָבִיו הָרֵי כָאן לֹא בְּעֵינֵן שְׁם אָבִיו אֶלְא
שְׁהוֹרְגֵלוּ כּוֹן לְסִי טְפִי דְּהָרֵי עֲדוּת מְדִינָא בְּסִימָן סְגִי אֶלְא שְׁתִּיקוֹן רִשְׁבָ"ג לְפָרֵשׁ שְׁמוֹ כְּדִי
שְׁיָהָא בְּקַל יוֹתֵר לְקִיָּמוֹ וְאַח"כּ הַרְגִּילוּ לְחֲתוּם גַּם שְׁם אָבִיו שְׁיָהָא עוֹד בְּקַלוּת יוֹתֵר
לְקִיָּים דְּשֵׁם אָבִיו עוֹד סִימָן עָלָיו וְכִינּוּן שְׁהַחְזִיק שְׁם זֶה לְאָבִיו אֲפִילוּ בְּשִׁקֵּר מ"מ מוֹעִיל
שְׁיָהָא מְצוּי לְקִיָּמוֹ וְלְכָף לְדַעֲתִי בְּעַד מוֹעִיל מַה שְׁהַחְזִיק שְׁם אָבִיו: וְזֶה נִרְאָה לִי שְׁהוּא
כְּוֹנֵנַת מַהֲרָא"י בְּפִסְקֵיו בְּסִי קצ"ז אֶלְא שְׁיֵשׁ שְׁם ט"ס וְהָרֵי הַרְמ"א הַכְרִיעַ דְּוּנְקָא בְּמָקוֹם
עֵיגוֹן אוֹ דְּחַק הוֹאִיל דְּמַהֲרָא"י עֲצָמוֹ לֹא בְּרִירָא לִי בְּפִסְקֵיו וּבְהַחְזִיק נִרְאָה דְּגַם מְהַרְא"י
בְּפִסְקֵיו שְׁם מוֹדָה וְכֵן נִרְאָה לִי עַפ"י טַעַם הַרְשָׁבָ"ץ הַנֵּ"ל אֲמַנְם אַפְתִּי עוֹמֵד לְגַנְדִי
דְּמַדְבְּרֵי הַגֵּט פְּשוֹט הַנֵּ"ל נִרְאָה דְּאֲפִילוּ בְּהַחְזִיק שְׁם אָבִיו בְּטַעַת אִינוּ מְכַשִּׁיר אֶלְא אִם
נִישְׂאָת כְּדַלְעִיל.

אִיבְרָא בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ נִרְאָה מִטַּעַם אַחַר י"ל דְּגַם לְמַהֲרָא"י גַּם בְּפִסְקֵיו מְהִנִּי הַחְזִיק דְּהָרֵי
כ' בְּסִי קל"ח בְּשֵׁם אָבִי הַמְּגַרְשׁ דְּהִיכָא דְּדַקְדַּק מִכַּח הַחְנִיכָא שְׁם אָבִיו אִיכ"ל דִּיּוֹכֵל
לְהַחְזִיק שְׁם אָבִיו עֵינֵן שְׁם בְּסוּפּוֹ בְּשֵׁם דֵּן מְדַעְנִייל וּא"כ הַה"ד הָכָא דְּשֵׁם חְנִיכָתוֹ
מְעַנְדִּיל לְחַוְדָא וְלְכָף קָרָא אוֹתוֹ גַּם בְּשֵׁם הַקּוֹדֵשׁ רַק מְנַחֵם וּבְכַרְט שַׁע"י הַחְנִיכָא נַעֲשֶׂה
שְׁם זֶה עֵיקֵר וְכ' הַג"פ בְּסִי קכ"ט ס"ק ד"א דָּאִם יֵשׁ לַעֲד ב' שְׁמוֹת וְחֲתָם רַק בְּשֵׁם
הַמְּוֹבָהֵק לְחוּד כְּשֵׁר וּא"כ גַּם כָּאן בְּשֵׁם אָבִיו אִיכ"ל דְּגַם הַג"פ מוֹדָה: וְיוֹתֵר נִרְאָה דְּכָאן
לֹא נִקְרָא שִׁינּוּי שְׁם אָבִיו כְּלָל וְאֲפִי' בְּלֹא הַחְזִיק כְּשֵׁר דְּהִנֵּה אִם יֵשׁ לְאָדָם ב' שְׁמוֹת י"ל
דְּב' הַשְּׁמוֹת הֵם כְּשֵׁם אֶחָד וְעֵינֵן בְּס' פ"ת בַּאֲהַע"ז ס' קכ"ט ס"ק כ"ד שְׁהִבִּיא אַרְיִכוֹת

בְּזֶה בְּשֵׁם סֵפֶר גְּלִי מִסְכָּתָא שְׂכ' טַעַם זֶה וְלִכְךָ אֵין כּוֹתְבִין אוֹתָם בְּב' שֵׁיטִין וְהַקְשָׁה עָלָיו מִתּוֹסְפָתָא וּפְסָקוּ בִשׁ"ע אַהֲע"ז סִי ל"ח סֵעִי ל"ג בְּאוֹמֵר ע"מ שְׁשֵׁמִי יוֹסֵף וְנִמְצָא שְׁמוֹ הוּא יוֹסֵף שְׁמֵעוֹן הָרִי זוּ מְקוֹדְשָׁת.

וּלְפִי עֲנִיד לֹא קִשָּׁה דְהָרִי קִי"ל בְּיֵשׁ לְאָדָם ב' שְׁמוֹת וּבְפִי הָעוֹלָם לֹא נִקְרָא אֱלֹא בְּשֵׁם אֶחָד אֲמַרְי דְּזֶה הָוִי קִיצוֹר הַשֵּׁם וּלְדַעַת הַט"ג בְּלִיקוּטֵי שְׁמוֹת דִּין ב' לְכַתְחִילָה יֵישׁ לְכַתְּבוּב וּלְדַעַת הַבֵּית מְאִיר אֶפִּילוּ לְכַתְחִילָה אֵין לְכַתְּבוּב.

עכ"פ הֵינְנוּ קִיצוֹר הַשֵּׁם: וּא"כ לְכָךְ שְׁפִיר אֲמָרוּ בְּתוֹסְפָתָא וּפְסָק בִּשׁ"ע אִם אֲמַר דְּשְׁמוֹ יוֹסֵף אֲע"ג דְּשְׁמוֹ יוֹסֵף וְשְׁמֵעוֹן אֵין זֶה שְׁיִנּוּי אֱלֹא קִיצוֹר הַשֵּׁם מִשָּׂא"כ אִם כּוֹתֵב שְׁנֵיהֶם נְכוֹתֵב מִתְקַרֵי בֵּינֵיהֶם גְּרַע טְפִי.

וּא"כ ה"נ בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ הָוִי רַק קִיצוֹר הַשֵּׁם וְאֵינְךָ פְּאָלוּ לֹא פְתַב וְהָרִי בְּשֵׁם אָבִיו בְּעַד אֶפִּילוּ לֹא כ' שֵׁם אָבִיו פְּשָׁר וְאֶפִּילוּ לֹא נִיתָן עֲדִיין יִנְתָן כַּמ"ש בְּגַט פְּשׁוּט סִי קכ"ט ס"ק נ"ו וְגַם הוֹכִיחַ שֵׁם בִּס"ק נ' דָּאָם סִפְקָא שְׁיִנְיָה פְּשָׁר עֵי"ש עכ"פ נִרְאָה לִי לְהִלְכָה וְלִמְעֻשָׁה דְּאֵינָם צְרִיכִין גִּיטִין אֲחֵרִים וְחַתְמֵתִי שְׁמִי ה"ק מְשָׁה שִׁיק מִבְּרַעזָאוּע.

תְּשׁוּבָה קכ"ז בַּעֲזָה"י פ' בָּא שְׁנַת תַּרל"ה חוֹסֵט. ע"ד הַשְּׂאֲלָה אִם בְּחַתִּימַת הָעֵדִים פּוֹסְלָת נְגִיעָה בְּדִיעַבְד הַנָּה בַּאֲהֲע"ז סִי ק"ל סֵעִי י"א כ' דְּלְכַתְחִילָה יֵישׁ לִינְהָר בְּחַתִּימַת הָעֵדִים בְּכָל מַה שְׁצָרִיף לִינְהָר בְּכַתִּיבַת הַגֵּט וְכ"כ בְּסִדְר מִמְהָר"מ יוֹזַפֵּע"ס אוֹת קכ"ה וְדִיִּיק שֵׁם בִּס' בְּרִיכַת הַמִּים שְׁחִיבְר מִהָר"מ עֲצָמוּ דְמִזָּה הַלְשׁוֹן מְשָׁמַע דְּוִןקָא לְכַתְחִילָה אֲבָל אִם כְּבָר נִיכְתוּב אֶפִּילוּ לֹא נִיתָן עֲדִיין אֵינוּ מְעַכְב.

מִיָּהוּ נ"ל דְּאֵין כָּל הַדְּבִיקוֹת שְׁוִין דְּהָרִי הַב"ש בִּסִי קכ"ה פְתַב טַעַם דְּבַעֲי מִןקָרף גְּוִיל בְּגַט הוּא אוּ מְשׁוּם שְׁיָהָא נִיפְר יָפָה אוּ מְשׁוּם דְּבַעֲי הַפְתִּיבָה פְּמוּ בִּס"ת דְּכַתִּיב וְכַתֵּב וּבְחַתִּימַת הָעֵדִים נִרְאָה דְלֹא שְׁיָיָף טַעַם הַב' דְּהָא קִי"ל כַּר"א דְּעִידֵי חַתִּימָה פְּרַתִּי: וּבְגַט פְּשׁוּט סִימָן קכ"ה הַבִּיא דְּבַק"ק אֲזַמִּיר נוֹהֲגִין לְחַתוּם הָעֵדִים שְׁלֹא בְּכַתֵּב אֲשׁוּרִית אֱלֹא בְּכַתֵּב רַש"י כִּי הֵיכָא דִּיהָא מְצוּי יוֹתֵר לְקִנִּים חַתִּימַת הָעֵדִים וּא"כ ע"כ רַק טַעַם הָא' עֵיקָר פְּדִי שְׁיָהָא נִיפְר יָפָה וְע"כ אִם הַדְּבִיקוֹת הוּא רַק כ"ש וְהָאוֹתִיּוֹת נִיפְרִים הֵיטִיב י"ל כַּנ"ל דְּכָשֶׁר בְּדִיעַבְד אֶפִּילוּ לֵב' הַטְּעָמִים.

אֲבָל אִם הַדְּבִיקוֹת עַב וְגָדוֹל וְצָרִיף לְגָרוֹר הָוִי פְּחוֹק תּוֹכוֹת וְעֵיין ב"ש בִּסִי ק"ל סוֹסֵעִי"ק כ' דְּאֵין לְהַקֵּל אֱלֹא בְּאוֹתִיּוֹת ע"ד שְׁפָכְר נְגִמֵר שְׁמוֹ. וּפְעַם אֵינְרַע פְּזָה אֲצִלְנוּ פְּהָ חוֹסֵט יַע"א וְכַתְּבוּ גַט מְחֻדָּשׁ: תְּשׁוּבָה קכ"ח לְהַבְּחוֹר הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה כ"ה אֲלִיעֶזֶר לִיפְמָן שְׁרִיבְר נ"י.

מְכַתְּבוּ קַבְלָתִי נ"י וְגוֹף הַדְּבָר שְׁפִלְפֵל עָלָיו א"צ לְפָנִים שְׂכ' דְּמִסְפָּקָא לִי הָא דְקִי"ל בַּאֲהֲע"ז סִי קל"א דָּאָם לֹא חַתְמוּ עִידֵי חַתִּימָה לְשִׁמָּה אֶפִּילוּ לַר"א וְיֵישׁ עִידֵי מְסִירָה מ"מ פְּסוּל מְשׁוּם מְזִיוֹף מְתוֹכוּ וְכ' הַב"ש בְּשֵׁם הַתּוֹסְפָת דְּהַטְעַם דְּגִזְרִי חַתִּימָה אֲטוּ פְתִיבָה וּלְפִי"ז אֶפְשָׁר דְּאֶפִּילוּ אִם רַק אֶחָד חַתֵּם לְשִׁמָּה סְגִי וְכ' עוֹד שְׁתִּימָה שְׁלֹא בִּינְאָרוּ הַפּוֹסְקִים אֵת זֶה עכ"ל בְּקִיצוֹר: וּבְאֲמַת אֵין כָּאן תִּימָה וְאֵין כָּאן סִפְקָא פְּלֵל דְּהָרִי מְבוֹנָר בְּלְשׁוֹן הַפּוֹסְקִים דָּאָם לֹא חַתְמוּ הָעֵדִים לְשִׁמָּה פְּסוּל וְעֵדִים תְּרַתִּי מְשָׁמַע.

ותו הרי הש"ס משני פן בגיטין דף ד' ואמרו כדר"א ב"א דמודה ר"א במזונף מתוכו וה"ה אם לא חתמו לשמה ור"א הא אמר דינו לענין עדים קרובים או פסולין ומינה לפינין לחתמו שלא לשמה ואם העדים פסולין הא מבואר להדיא בש"ע סי' ק"ל סעי' י"ז דאפילו אם רק חד פסול.

פסול משום מזונף מתוכו ומינה לענין חתימה לשמה וגם הא זיל בתר טעמא דגזרו אטו פתיכה ואם נתיר במקצת חתימה לשמה נתיר גם במקצת פתיכה ונימא דאפילו רק כ' מקצת הגט לשמה פשר.

וכן מבואר בתוס' גיטין דף ט"ו ע"א ד"ה או דלמ"ד בפני נחתם הוא בשביל לשמה צריך שיאמרו גם על השני שחתם לשמה וגם הרי מתני' אמרה בהדיא דבפני נחתם חציו פסול ואפילו לס"ד דרבה לית לי' דרבא לא אמרו איכא בניהו דלרבה סגי בנחתם חציו דהרי מבואר במשנה בנחתם חציו פסול ולס"ד כל הטעם משום לשמה ולא משום קיום.

וא"כ משום מזיוף מתוכו בעי' שיחתמו ב' העדים לשמה והוא פשוט: וגם ממקום שעלה בלבב להביא ראיה דמשום מזונף מתוכו סגי בחד עד מסוגיא דעד כותי בגיטין דף י' משם ראיה בהקפוד דאי סד"א דמשום מזונף מתוכו סגי גם בחד מאי פריף לרשב"ג אי אחזיק בהא ולא בהא מאי ארי' חד אפילו תרי נמי ומאי קושיא הוי לי' למימר דאחזיק בדין פתיבת הגט ולא בדין החתימה ולכך תרי פסול משום דלא חתמו לשמה אבל חד פשר דאפילו אם הוא לא חתם לשמה מ"מ פשר אלא עכר"ח דאפילו אי רק חד לא חתם לשמה ג"כ פסול וע"כ הא דכשר פאן משום דאחזקו א"כ תרי נמי ונה פשוט.

ולא הייתי צריך לראות אלא להוציא מלב המסתבכים בספיקות אשר אין בהם ספק: אמנם הואיל וראיתי אותו סבוף בדברי הפנ"י בשמעתין דעד כותי אמרתי לבאר ונאמר בנודאי מאי דקשיא לי' למעלתו דאפילו אי נימא דגט פתיכה ואחזקי היינו לנפש' אבל לגרש בו אשה דעלמא הא חשידי אלפני עור.

זה הי' אפשר לישיב דאיכ"ל דאי ס"ל כר"מ דנכתב לה אחתימה קאי א"כ הוא מצונה על העדים החותמים על הגט לגרש בו אשה דעלמא שיחתמו לשמה. ואי לא חתמו לשמה עברו על נכתב לה לשמה והוי פמו לעצמם וע"ז לא נחשדו דזה חלק מחלקי המצונה.

אמנם זה קשה לי איך כ' הפנ"י לתרץ הקושיא שהקשה שם אמאי דקאמר הש"ס לת"ק אפילו שאר שטרות נמי פתיבו והקשה דהא לר"א חתימה לשמה רק מדרבנן בעי' משום מזונף מתוכו, ולת"ק בעי' דווקא פתיכה ותו' דבאמת לס"ד זו אתיא כר"מ: וקשה דאפתי איך פשר נהי דמתני' ס"ל כר"מ דלמא סברו כותיים כר"א דלא בעי' מן התורה חתימה לשמה.

שכן באמת פשטא דקרא דכ' וכתב לה היינו פתיכה וכן פריף הש"ס בפ"ק דחולין דף ד' ע"א ודלמא קסברו כותיים כמ"ד דאין שחיטה לעוף מה"ת וא"כ ה"נ יש להקשות פן על תי' הפנ"י מיהו גם קושית הפנ"י לא קשה לפי ענ"ד דהא דניחוש דכותי לא עביד פדינו הוא רק חשש דרבנן וכמ"ש התוס' והר"ן דלכך נוכל לסמוך על סברת דאי לאו דכותי חבר הוא כו' ולא אמרי' דכל השטר נתקנים ע"י חד הואיל והחשש דרבנן הוא.

חַיִּישֵׁינוּן רַק אִם הִיא חֲשֵׁשׁ אִיסוּר דְּאוֹרֵי־תָא אַבְל אִי הָוִי לָן לְחוּשׁ רַק לְאִיסוּר דְּרַבְּנָן הָוִי
תְּרֵי דְרַבְּנָן וְלֹא חֲשֵׁשׁוּ לְסַפִּיקָא דְרַבְּנָן. וּמִשְׁעַם זֶה ג"כ לֹא קָשָׁה מְאִי שְׁהִקְשׁוּ גַבֵּי מִצַּת
כּוֹתֵי דִילְמָא נַעֲשֶׂה שְׂיֵאוֹר וְכִיּוּצָא בְּזֵה מְחַשְׁשָׁא דְרַבְּנָן דְּלֹא פְתִיבָא דְלֹא קָשָׁה מִיַּדִּי לַעֲנֵ"ד
דְּעַל אִיסוּר דְּרַבְּנָן אֵין לָנוּ לְחוּשׁ וּא"כ אֲדַרְבֵּה הִיא מְוַכְרַח לֹמַר דְּאֲתִיָּא דְּוִוְקָא כּר"א:
מִיָּהוּ י"ל מְדַסְתָּם הַש"ס מִשְׁמַע דְּגַם כּר"מ מְצִינִין לְאוֹקְמִי דְּלֹא מְבַעֲנִי לְהֵרָא"ש דּכ'
בְּרִישׁ הַלְכוֹת ס"ת דְּלִכְּף אֲמַרִי גוֹי אֲדַעְתִּי דְּנַפְשִׁי קָא עֲבִיד וּבְמִילָה אֲמַרִי דְּכָשֵׁר בְּגוֹי
וּתְיִדְבַּגֵּט דְּבַעֲנִי פֶל הֲגֵט כּו' מִשָּׂא"כ בְּמִילָה בַעֲנִי רַק שְׂיֵאוֹר וּיְכוֹנֵן בְּתַחֲלִיתוֹ וּבְזֵה גַם
הַגּוֹי עוֹשֶׂה אֲדַעְתָּא דִּישְׂרָאֵל אֲלֵא כּוֹתֵי הוּא שְׁעוֹשָׂה לְשֵׁם הַר גְּרִיזִים וּא"כ י"ל ג"כ
בְּחִתִּימָה דְּמֵן הַתּוֹרָה א"צ לְפָרֵשׁ שְׂמוֹ בְּגֵט וּא"כ אִם חֲתוּם שְׂמוֹ וְכִיוּן בְּאוֹת הֵרָאשׁוֹן
מְחִתִּימָתוֹ לְשְׂמוֹ מַה"ת סְגִי וְשׁוּב דְּמִיָּא לְמִילָה דְּכָשֵׁר אַע"ג דְּשֵׁם בְּכוֹתֵי פְסוּל וְאֲמַרִי נְמִי
בַע"ז דָּף כ"ב כּוֹתֵי לֹא צִיִּית הֵינּוּ בְּמִיַּדִּי דְּאִיכְפַת לִי וְנִהְיֶה מְמַנּוּ אוֹ שְׁעוֹשָׂה לְפִי אֲמוּנָתוֹ
לְשֵׁם הַר גְּרִיזִים אַבְל בְּמִיַּדִּי דְּלֹא אִיכְפַת לִי וְאִינוּ נִהְיֶה מְמַנּוּ נִרְאֶה דְּכוֹתֵי נְמִי צִיִּית וְלֹא
גָרַע מְגוֹי וּא"כ מַה"ת פֶּשֶׁר בַּע"ג וְרַק מִשׁוּם אִיסוּר דְּרַבְּנָן אִיכ"ל דְּפְסוּל וּלְדִינָן מִשׁוּם
דְּגִזְרֵי פְתִיבָה אֲטוּ חִתִּימָה וְכִיּוֹן דְּחֲשֵׁשׁ דְּרַבְּנָן הוּא לֹא חַיִּישֵׁינוּן: וְאֲפֹשֶׁר לְכוֹנֵן זֶה בְּכוֹנֵנַת
הַפְנִי דְּהִיא לְשִׁיטְתִּי דַס"ל דְּגַם עַל דְּרַבְּנָן חַיִּישֵׁינוּן לְכָף סוֹבֵר דּכּר"א לֹא מְצִי לְאוֹקְמִי
אַבְל כּר"מ שְׁפִיר מְצִינִין לְאוֹקְמִי וּס"ל לַר"מ הָא לֹא שִׁיָּף אֲטוּ פְתִיבָה דְּכִתִּיבָה אֲפִילוּ
מְצִאוּ בְּאַשְׁפָּה פֶּשֶׁר וּלְכָף ס"ל לַר"מ אִי חֲתָם אוֹת הֵרָאשׁוֹן לְשִׁמָּה פֶּשֶׁר אֲפִילוּ מְדַרְבְּנָן
דַּאֲע"ג דְּצָרִיף לְפָרֵשׁ שְׂמוֹ הֵינּוּ אִי לֹא פְקִיעֵי שְׁמִיָּהוּ.

אַבְל אִי פְקִיעֵי שְׁמִי לֹא צָרִיף לְפָרֵשׁ וְכָאן מַה שְׁגוּמַר שְׂמוֹ מְהַנִּי רַק לְהַפְקַעַת שְׁמִיָּי
וְעִיקְרוֹ פֶּשֶׁר ע"י הָאוֹת הֵרָאשׁוֹן וּלְכָף אֲפֹשֶׁר לֹמַר דְּכָשֵׁר בְּאוֹת הֵרָאשׁוֹן שְׁחוּתָם לְשְׂמוֹ
וְהָוִי בְּמִילָה וּמְהַנִּי עַע"ג וּבְגֵט הָרִי מְסַתְמָא עַע"ג וְגַם הָא הַבַּעַל אוֹמַר לוֹ לְחַתוּם שְׂמוֹ וְזֵה
הָוִי כַעַע"ג כְּמַבְנֵאָר שְׁם מְלִשׁוֹן הֵרָא"ש בְּהַלְכוֹת ס"ת: אֲמַנְם לְפִי מ"ש הַתּוֹסֵף בְּגִיטִין דָּף
כ"ג דְּגוֹי עוֹשֶׂה סְתָמָא וְאֲנֵן קִי"ל דְּצָרִיף לְפָרֵשׁ דְּוִוְקָא שְׁכוּתָב וְחוּתָם לְשִׁמָּה בְּאַמַת צ"ע
אִם אוֹמַר הַגּוֹי אוֹ הַכּוֹתֵי בְּפִירוּשׁ שְׁכוּתָב וְחוּתָם לְשִׁמָּה לְמָה יְהֵא פְסוּל וְלְמָה נִיחּוּשׁ
שְׁבַלְבוּ מְכוֹנֵן בְּהִפּוּף תְּדָא אֲפִילוּ אִי מְכוֹנֵן בְּהִפּוּף הָא קִי"ל דְּדַבְּרִים שְׁבַלְב לֹא הָוִי
דְּבָרִים.

וְאֲמַרִינִין בְּנְדָרִים דָּף כ"ח ע"א דְּאֲפִילוּ בְּנוֹדֵר לְהוֹרְגִין דְּאֲנָס אֲפִי"ה אִם אוֹמַר בְּפִירוּשׁ
לְעוֹלָם לֹא מְהַנִּי אִם מְחַשֵּׁב בְּלַבּוֹ רַק הַיּוֹם דְּדַבְּרִים שְׁבַלְב אִינָם יְכוּלִין לְסַתּוֹר מַה שְׂאָמַר
בְּפִירוּשׁ: וְאִם נֶאֱמַר בְּאַמַת אִם מְפָרֵשׁ שְׁכוּתָב וְחוּתָם לְשִׁמָּה מְהַנִּי א"כ מְאִי פְרִיף בְּגִיטִין
דָּף כ"ג ע"א וְקָאֵמַר מְדַפְסוּל נְכָרִי לַעֲנֵן הַבָּאָה מְכַלֵּל דְּלַעֲנֵן פְתִיבָה פֶּשֶׁר.

וּמִפְּחַ זֶה הוֹכִיחַ דְּמַתְנִי פְלִיג עַל בְּרִייתָא וְקָשָׁה דְּלְמָא לְפַעְמִים פֶּשֶׁר לַעֲנֵן פְתִיבָה אִם
פְרִישׁ וּפַעְמִים פְסוּל הֵינּוּ אִם לֹא פִירֵשׁ. וְאֲפֹשֶׁר לִישֵׁב זֶה דְּגַבֵּי דְבַר דְּבַעֲנִי שְׂיֵהִי לְשִׁמָּה
בַעֲנִי שְׁגַם הַפְּנוּנָה יְהִי לְשִׁמָּה וְלֹא סְגִי בְּדַבְּבוֹר וְאֲמַרִי גַם דְּבָרִים שְׁבַלְב הֵינּוּ דְּבָרִים מִיָּהוּ
הָא קָשָׁיָא דְּלְמָה נִיחּוּשׁ דְּהַגּוֹי אוֹ הַכּוֹתֵי כ' בְּהִפּוּף הָא קִי"ל בִּיּוֹ"ד סִי קִי"ח סַעִי יו"ד
דְּאִין הַגּוֹי נִחְשָׁד שְׁמַחְלִיף פְּדִי לְהַכְשִׁיל יִשְׂרָאֵל אַא"כ נִהְיֶה וּצ"ע.

וְע"כ צ"ל דָּאֵם פִּירֵשׁ בְּאַמַת אִינוּ פְסוּל רַק מְדַרְבְּנָן דְּגִזְרֵי אוֹלֵי לֹא יְפָרֵשׁ וְכִיּוֹן שְׁרַק
מְדַרְבְּנָן פְסוּל שׁוּב אִיכ"ל דְּלֹא חֲשֵׁשׁוּ בְכוֹתֵי כְּנ"ל וּלְכָף גַם לַר"מ פֶּשֶׁר כֵּן נִרְאֶה לְפִי

ענ"ד נכון, ידו הדו"ש החותם באהבה רבה הק' משה שיק מברעזאןע:
תשובה קכט בעזהי"ת חוסט יום ה' ז' דתננפה תרל"ה לפ"ק: התיים והשלום וכ"ט
לאהובי ידי הרב הגאון הגדול המפורסם מוה' חיים סופר האבדק"ק מונקאטש יע"א
זה איזה שבועות נכבדתי מאת הדר"ג כו' ששלח לי ספרו תשובות על חאהע"ז ומאפס
הפנאי ומרוב טרדותי וחקלשת מזגי ורפיון ראות עיני לא הי' אפשר לי לקחת פנאי לבוא
בדברים האלה ליתן לפר"מ פי תודה ותשובות חן חן לו יפיצו מעינותיו חוצה ויהי' ד'
עמו להוציא דברים אמתיים לאמיתה של תורה וחספין ד' בידו יצליח.

ועתה באתי לקחת פנאי להעיר על מ"ש מעלתו נ"י בתשובה סי' מ"ג ופלפל אם ראוי
לשאול לבעל המגרש אם לא נשבע שלא לגרש. ומעלתו העלה דאין לשאול.

והגם שהביא דברי מרן הגאון בעל החת"ס זצ"ל בתשובתו לחלק אהע"ז ח"ב סי' ס"ג
שגם בס' ג"פ כ' פן. ואפי"ה העלה דגם מהיות טוב.

לא טוב לשאול אותו על זה דעי"ז ילמוד לעצמו היתר לשבע בנחם על לא דבר. ואני
מעולם נהגתי לשאול להמגרש גם אם לא נשבע שלא לגרש כו' כמו שהורה מורי הגאון
זצ"ל: ובבואי הנה לק"ר חוסט ג"כ הי' להב"ד דכאן קבלה זו דיש לשאול להמגרש גם
אם לא נשבע שלא לגרש ונראה דמנהגם זה שורשו פתוח מהגאון מוה' מאיר אש זצ"ל
שהי' בנו הגאון מוה' מנחם זצ"ל רב דפק"ק חוסט יע"א מקדמת דנא.

וגם בס' בריכת המים מהגאון מהר"מ בעל סדר הגט ראיתי שהביא ג"כ דברי הלבוש
שכ' שיש לשאול גם ע"ז אפי"ה פיון שלא נזכר זה בשאר סדרי גיטין ע"כ לא הביא
בסדר הגט שיש לשאול ע"ז: והטעם נראה עיקר כמ"ש בס' תורת גיטין להגאון מליסא
דלא חשדי' למגרש שרוצה עתה לגרש ויעבור על השבועה וכמו שביאר ג"כ מרן הגאון
בעל חת"ס זצ"ל בתשובה סי' ס"ג הנ"ל אלא שבפ"ת על סדר גיטין הקשה דאפתי קשה
שם בסדר מהר"מ באות מ"ד כ' דגם במומר לא התירו לו אא"כ נודע שנשבע שלא
לגרש כו' ובמומר לא שייך תי' הנ"ל של התורת גיטין והי' לן לחוש שמא נשבע: ונראה
לי להסביר דבריהם דוודאי מדינא אין לנו לחוש כלל חששות אלו בין על שבועה לגרש
ובין על שבועה שלא לגרש וכמו שהאריך ג"כ מעלתו כו' אלא גוף התקנה מתוקן כמ"ש
הלבוש והובא בס' בריכת המים מפני הרמאים שאפילו אם לא נשבע יוציא לעז ויאמר
שנשבע כמו שחוששין על שלא לשמה דאע"ג דסתם ספרי דדייניי מיגמר גמירי אפי"ה
משום לעז חוששין והרבה חששות פאלה ע"ז שפיר אמרו דהלעז הנה שיעשה עצמו
רשע או חציף להעיד על עצמו שנשבע שלא לגרש ואפי"ה גירש והיינו ע"כ שנשבע
במזיד כמ"ש בסתם מדכר דכירי וגם דאם הי' בשוגג הרי יש לו פתח להתיר וע"כ שיאמר
שנשבע במזיד שאינו רוצה להתיר ע"ז לא חיישינן ולא חציף אינש פולי האי אפילו
מומר ואפילו אצל הנכרים הוא רעה רבה ולכך אין לחוש על הלעז הנה.

ולא חששו הקדמונים על זה: אבל במה שלפנינו בדורות הללו בעיקבא דמשיחא דאמרו
חכז"ל חוצפא יסגי וכאשר מעיד הנזסיון. בנודאי נכונים דברי מרן זצ"ל דיש לנו לחוש
גם על זה ולשאול ג"כ את המגרש אם לא נשבע שלא לגרש כו' ומה שחשש מעלתו
שעי"ז ילמדו לשקר ולהקל בשבועות חנם אפילו הי' פן מ"מ אמרו חכז"ל משמך דר"י
דאמר בענין משקולת בכלים פ' י"ז משנה ט"ז אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר.

ואפי"ה אָמרוּ מְקרא דִישָׁרִים דְרָכֵי ה' וּלְכָה תִקְנֶה זוּ דַכ' הַלְבוּשׁ שְׁהִיא מְשׁוּם הַרְמָאִים וְעֵלֵינוּ לְאוּמְרָה ג"כ מֵהֵאֵי קְרָא דִישָׁרִים דְרָכֵי ה' אֲפִילוּ אִם יֵשׁ ח"ו חֲשַׁשׁ שְׁיִלְמְדוּ מִזְּהָ כֵן נִרְאֶה לְפִיעַנ"ד.

(גוּף הַחֲשַׁשׁ לֹא הִבְנִיתִי שְׁהֵרִי אָנוּ חוֹשְׁדִין אוֹתוֹ וְחוֹשְׁשִׁין בּוֹ שְׁעוֹשֶׂה שְׁלֹא כְּדִין וְכְשׁוֹגֵג וְאִיךָ נִיחוּשׁ וְנִימָא דִילְמִדּוּ מִזְּהָ לְעִשׂוֹת שְׁלֹא כְּדִין וְשְׁרָאוּי לְעִשׂוֹת כֵּן): וְאָמְנָם בְּגוּף הַטַּעַם וּפְסוּל שְׁיֵשׁ בְּזָה אִם נִשְׁבַּע שְׁלֹא לְגַרְשׁ כ' בִּס' בְּרִיכַת הַמַּיִם בְּשֵׁם הַר"י מְרַגְלִיּוֹת דָּאֵם נִשְׁבַּע ע"ז וְאִין בְּיָדוֹ לְגַרְשׁ עֲתָה הָוִי כְּמוֹ מִי שְׁאָמַר כְּתוּב גִּט לְאִשָּׁה בְּעֵלְמָא לְכַשְׁאֲכַנְסוּנָהּ אֲגַרְשָׁנָה דְאָמְרִי בִּיבְמוֹת דָּף כ"ב דְאִינוּ גִט.

וְלִכְאוּרָה דְכָרְיוֹ קָשִׁים דְלָמָּה הִנְצָרְךָ לְטַעַם זֶה דְבִלֹא"ה אִם נִשְׁבַּע לְגַרְשׁ הָוִי כְּאוֹנָס וְאִינוּ מוֹעִיל כְּמִבּוֹאָר בְּסִימָן קל"ד וְאִי קָאִי עַל נִשְׁבַּע שְׁלֹא לְגַרְשׁ הָרִי אִין הִגִּט גִּט מְשׁוּם פִּל מְיִלְתָּא דְאָמַר רַחֲמֵנָא ל"ת כו' כַּמ"ש מְרָן זצ"ל לְכַהֲפ"ח בְּשׁוֹגֵג וְנִרְאֶה דְכַוֵּנְתוּ לִיתָן טַעַם עַל הָא דְמִסְדְּרֵי הִגִּט סִידְרוֹ שְׁאֵלָה זוּ קוֹדֵם שְׁמַצְנָה הַבְּעַל עַל כְּתִיבַת הִגִּט אַעֲפ"י שְׁשׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ ג"כ קוֹדֵם הַנְּתִיבָה.

וְכִינּוּן דְעֵיקָר חֲשַׁשׁ הוּא רַק עַל הַנְּתִיבָה א"כ לָמָּה הִצְרִיכוּ לְשֹׂאוֹל אוֹתוֹ קוֹדֵם הַכְּתִיבָה וְע"ז פֶּתַח שְׁפִיר הַטַּעַם דְהָוִי כְּמוֹ כְּתוּב גִּט לְאִשָּׁה דְעֵלְמָא כו' וְכַנ"ל דְאָמְרִי בִּיבְמוֹת דָּף כ"ב דְפְסוּל וְכ' שֵׁם הַרְמָב"ם הַטַּעַם כִּינּוּן שְׁאִינוּ יָכוֹל אֲזַ לְגַרְשָׁה הָוִי כְּמוֹ שְׁלֹא לְשִׁמָּה יְעוּיָין בְּתִשׁוּבַת מְרָן בַּחַת"ס ח"א מַחֲאֵה"ז ס' י"א מֵה שְׁצִיָּדָד שֵׁם וּלְפִי סְבָרְתוֹ שֵׁם.

אֲפִילוּ בְשׁוֹטִית כִּינּוּן דְאֲגִנְדָּה בִּי חֲשִׁיב לְשִׁמָּה אִין מְקוּם לְחֲשַׁשׁ הַזֶּה יְעוּיָי"ש: אֵלָא דְגוּף הַטַּעַם עֲדִינּוּן קָשָׁה לִי דְהָרִי הַתּוֹס' דִּימּוֹ שֵׁם זֶה לְהָא דְאִין אָדָם מְקַנָּה דְשַׁב"ל וּבְקִדּוּשִׁין דָּף ס"ב אָמְרִי הִיכָא דְכִידּוֹ לֹא הָוִי כְּדִשְׁלַב"ל.

וְהָא אָמְרִינִין בְּכַמָּה דְּוִכְתִּי הוּאִיל וּבְכִידּוֹ לְאִתְשׁוּלֵי הָוִי כְּבִידּוֹ וְאֵע"ג דְגַבֵּי גַר אָמְרִי מִי יִימַר דְמִזְדַּקְקִי לִי תִלְתָּא הָא כְּתִבוּ הַתּוֹס' בְּשַׁבַּת דָּף מ"ו ע"ב דְוּוֹקָא, הִיכָא דְאִיכָא קָצַת חֲשַׁשׁ וְנִדְנוּד כְּמוֹ דְאָמְרִי קָשִׁים גָּרִים לִישְׁרָאֵל אוּ הִיכָא דְבַעֲי' מוֹמַחֲזִין אָמְרִי מִי יִימַר וְא"כ אִפִּי נִשְׁבַּע שְׁלֹא לְגַרְשׁ הָא הָוִי כְּבִידּוֹ לְשֹׂאוֹל.

וּמוֹעִיל שְׁפִיר הַכְּתִיבָה. וְאֲפֹשֶׁר דַּס"ל כַּמ"ש הַרְשָׁב"א בִּיבְמוֹת לְחַד תִּי דְהִיכָא דְצָרִיךְ לְוַמַּר הַבְּיָדוֹ וְלוֹמַר דְמָה שְׁלֹא נַעֲשָׂה יְהִי כְּנַעֲשָׂה כְּכַר בְּזָה אָמְרִי דְלֹא חֲשִׁיב כְּבִידּוֹ וְצ"ע בְּגִמְרָא דְשַׁבַּת הַנִּזְ"ל: וּבְאַמַּת לְפִי הַמְשַׁמְעוֹת שְׁל ס' בְּרִיכַת הַמַּיִם דְקָאִי אֲנִשְׁבַּע שְׁלֹא לְגַרְשׁ אִי אָמְרִי דְבְדִיעֵבַד מוֹעִיל גַּבֵּי גִט אַע"ג אֲגִדְאָמַר רַחֲמֵנָא ל"ת הָרִי יֵשׁ כְּבִידּוֹ לְגַרְשָׁה וְחֲשִׁיב שְׁפִיר לְשִׁמָּה כְּדְאָמְרִי גַבֵּי טָבֵל הוּאִיל וְאִם עָבַר וְתִקְנּוּ מְתוּקָן וּבְשׁוֹגֵג הָא הָוִי אָנוּס כַּמ"ש מְרָן שֵׁם.

וְכַעֲיִן זֶה כ' בִּס' מַחְנֶה אֲפָרִים כְּדִין שְׁלִיחוֹת אוֹת יֵט' בְּנִשְׁבַּע שְׁלֹא לְקַדֵּשׁ מְשׁוּם דְאִי עָבַר וְקִידָשׁ קִדּוּשִׁין מְצִי מְשׁוּנִי שְׁלִיחַ יְעִי"ש. וְגוּף דְכָרְיוֹ לֹא הִבְנִיתִי אִיךָ פְּשִׁיטָא לִי שֵׁם דְבְדִיעֵבַד מוֹעִיל הַקִּדּוּשִׁין וְצ"ל דַּס"ל כְּדַעַת הַתּוֹס' בְּתַמּוּרָה דָּף ו' דְבְאִיסוּר שְׁבַדָּה הוּא עֲצָמוֹ מְלַבּוֹ כְּגוֹן שְׁבוּעָה אָמְרִינִין בִּי דְמַהֲנִי.

וּמִטַּעַם זֶה אֲפֹשֶׁר דְבַעֲלֵי מְסִדְרֵי גִיטִין לֹא הַקְפִּידוּ לְשֹׂאוֹל עַל שְׁמָא נִשְׁבַּע שְׁלֹא לְגַרְשׁ וְסָמְכוּ עַל הַשִּׁטָּה הַהוּא דְהָוִי בִּי כְּמָה סְפִיקוֹת וְאֲפִילוּ נִשְׁבַּע אָמְרִי דְמַהֲנִי וּמְקָרִי כְּבִידּוֹ

לְגַרְשָׁה וּלְכַף טוֹב וְיָפָה לְחוּשׁ לְדַעַת אֵינֶה פּוֹסְקִים דְּאֶפְּלוּ בְּאִיסוּר שְׂבָדָה מְלִבּוֹ אֶמְרֵי דְלָא מְהֵי וּלְהַתִּיר לְמַגְרֵשׁ גַּם אִם שְׂמָא נִשְׁבַּע שְׁלֵא לְגַרֵּשׁ כְּמוֹ שֶׁכִּי מְרֵן זַצ"ל.

כֵּן נִרְאֶה לְפִי עַנ"ד: וְאֵגַב דְּקִאֲמִנָא בְּהָא מִיְלִתָּא אֶמִּינָא מַה שְׂאֲמַרְתִּי לְיִשְׁבַּע עַל מַה שְׁהִקְשָׁה הַפּמג"ד בְּסִי' תּרע"ט בְּאֶשְׁל אֲבָרְהֵם דְּלָמָּה כ' דָּאִם שְׂכַח וְהִדְלִיק גַּר שְׁל שְׂבַת קוֹדֵם שְׁהִדְלִיק גַּר שְׁל חֲנוּכָּה.

צְוָה לְאַחַר לְהִדְלִיק הָא כֹּל מִיְלִתָּא דְאִיְהוּ לָא מְצִי עֲבִיד שְׁלִיחַ נְמִי לָא מְצִי מְשׁוּי' וְדַחַק שְׁם בְּזַה יְעוּיִי"ש וְלִי נִרְאֶה דְהַטְעַם בְּזַה מְשׁוּם שְׁלִיחוֹ שְׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ א"כ מִמִּנ"פ אִם אִיְהוּ לָא מְצִי עֲבִיד א"א שְׁיִהְי' שְׁלִיחוֹ כְּמוֹתוֹ דְיִהְי' מְצִי עֲבִיד דְהָרִי שְׁלִיחוֹ הוּא לֹו כְּיַד אֲרִיכְתָּא וְהִינּוּ בְּדָבָר דְלָא מְצִי לְמִיעֲבַד מְצַד עֲנֵן הַשְׁלִיחוֹת עֲצָמוּ וְנִחְדָּא מִיְלִתָּא הוּא אֲבָל הֵיכָא דְהֵם ב' עֲנִינִים בְּפָרְדִים כְּמוֹ הֵכָא גְבִי גַר חֲנוּכָּה מְצַד מְצָנוֹת חֲנוּכָּה יְכוּל לְמִיעֲבַד וְרַק מְצַד אִיסוּר שְׂבַת לָא מְצִי לְמִיעֲבַד וְהֵבִית מְאִיר כ' בַּאֲהַע"ז סִי' ה' דְלַעֲנֵן שְׂבַת לָא אֶמְרִינֵן שְׁלִיחוֹ שְׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ מְשׁוּם דְשְׁבִיתָה הֵנִי כְּמַעֲשָׂה בְּגוּף וְכַמ"ש הַתּוֹס' רִי"ד בְּרִישׁ פֶּרֶק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ דְעַל מַעֲשָׂה שְׁבִיבָתוֹ לָא שְׁיִיךְ שְׁלִיחוֹת וְא"כ א"ש לַעֲנֵן גַּר חֲנוּכָּה דְעַל מְצָנוֹת גַּר חֲנוּכָּה הֵנִי שְׁלִיחוֹ כְּמוֹתוֹ אֶפְּלוּ לְאַחַר שְׁקִיבָל שְׂבַת עָלֵיו וְלֹא הֵנִי תַרְתִּי דְסִתְרִי דְלַעֲנֵן שְׁבִיתָה לָא שְׁיִיךְ שְׁלִיחוֹת דְהֵנִי מַעֲשָׂה שְׁבִיבָתוֹ אַע"ג דְהַשְׁלִיחַ לָא שְׂבַת מ"מ הוּא שְׂבַת כַּנ"ל: וּמַטְעַם זֶה קִשָּׁה לִי זֶה שְׁנַיִם רַבּוֹת עַל הָא דְאֶמְרֵי ב"ק דָּף ק"י דְכַהֵן טְמָא דְאִית לִי קַרְבָּן לְהַקְרִיבוּ לַעֲצָמוּ לָא מְצִי מְשׁוּי שְׁלִיחַ וְצָרִיךְ לִיתָּן הַקְרָבָן לְאַנְשֵי מְשָׁמֵר.

מְשׁוּם דְמֵאִי דְאִיְהוּ לָא מְצִי עֲבִיד שְׁלִיחַ נְמִי לָא מְצִי מְשׁוּי וְאַמְאִי וְהָא טוֹמְאָה הוּא פְּסוּל הַגּוּף וְהוּא דְבָר גְּפָרְד וְהוּא ב' עֲנִינִים עִם הַשְׁלִיחוֹת וְלֹא שְׁיִיךְ בִּי מִיְלִתָּא דְאִיְהוּ לָא מְצִי עֲבִיד וּמַטְעַם זֶה אֶמְרֵי דְעַרְל וְטְמָא מְשַׁלְחִין קַרְבָּנוֹתֵיהֶן אַע"ג דְבִשְׁחִיטָה לָא אֶמְרֵי דְשְׁלוּחֵי דְרַחֲמִנָא גִינְהוּ וְאַפְּלוּ בְּפִסְחָא שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְבוּל יוֹם לְמ"ד כו' וצ"ע.

וְכֵן הוֹכַחְתִּי מְהָא דְאֶמְרֵי דְחֻצֵי עֲבָד וְחֻצֵי ב"ח דְלָא מְצִי לְתַקְוָע אוֹ לְקַרְוָא אֶת הַמְּגִילָה וְכִיּוֹצֵא בְּעֲצָמוּ אֲבָל יוֹצֵא אִם שׁוֹמֵעַ מְאַחֲרִים וְאַמְאִי גִימָא כֹּל מִיְלִתָּא דְאִיְהוּ לָא מְצִי עֲבִיד כו' וְע"כ כְּסִבְרָא הַנ"ל וְתַמְהֵנִי עַל הַפּמ"ג דְנִרְאֶה דְלָא ס"ל סְבָרָא זוֹ וְצ"ע וְכַעַת לָא אוּכַל לְהַאֲרִיךְ טְפִי וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָה וְד' יְבָרַךְ אוֹתוֹ וְאֶת בֵּיתוֹ כְּאֹנֹת נְפִשׁוֹ וְנְפִשׁ דְיָדוֹ הַדו"ש הַק' מְשָׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאָוּוּעַ: תְּשׁוּבָה ק"ל בַּעֲזָה"י חוּס"ט יוֹם ד' פְּקוּדֵי תַרְל"ה לַפ"ק.

הַחַיִּים וְהַשְּׁלוּם וְכ"ט לְכַבּוּד הָרַב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַמְּפָנְרָסָם כַּש"ת מו"ה חַיִּים סוֹפֵר הַאֲבַדְק"ק מוֹנְקֵאטְשׁ יַע"א. מְכַתְּבוֹ קַבְּלִיתִי זֶה אֵינְזָה שְׁבוּעוֹת וּמַחֲמַת טְרַדוֹתִי וְחַוְלַשְׁת כַּחֲזִי לָא יְכוּלְתִי לְהַשִּׁיבוּ עַד כַּה וְעַתָּה לְקַחְתִּי לִי מְעַט פְּנָאִי לְהַשִּׁיבוּ הַנִּרְאֶה לְפִי עַנ"ד הַנֵּה הַדַּר"ג נִי יֵצֵא לִידוֹן בְּדָבָר חֲדָשׁ.

רַאשׁוֹן נִרְאֶה לֹו דָאִם נִשְׁבַּע שְׁלֵא לְגַרֵּשׁ אֶשְׁתּוֹ אֵינּוּ מוֹעִיל הֵיתֵר קוֹדֵם כְּתִיבָה מְשׁוּם דְקִי"ל בִּי"ד כו' סִי' רַכ"ח סַעִי י"ז דְאֵין מַתִּירִין גְּדַר עַד שְׁיַחּוּל וּבְכֻלָּל שְׁבוּעָ' שְׁלֵא לְגַרֵּשׁ הוּא שְׁלֵא לְגַרֵּשׁ בְּסִפֵּר כְּרִיתוֹת כְּדִינוֹ.

וכינן שְׁעֵדֵינָן לֹא נִכְתַּב הַסֵּפֶר פְּרִיטוֹת וּבִלְעָדוֹ אֵינּוּ יָכוֹל לִגְרַשׁ א"כ לֹא חָל עֲדֵינָן הַגָּדֵר אוֹ הַשְּׁבוּעָה וּא"כ לֹא יֵהִי מוֹעִיל הַהִיתָר: וּלְפִי־עַנ"ד פָּשׁוּט דְּהָא דְּאִין מַתִּירִין עַד שְׁיַחֲוֹל הֵינּוּ דְּוִוְקָא אִם עֲדֵינָן מְוֹתֵר לֹא פְּגוֹן שְׁתַּלְּהָ בְּתַנְאֵי שְׂאֵם לֹא יַעֲשֶׂה הַתְּנַאי הַדְּבָר הַהוּא מְוֹתֵר לֹא אֲבָל אִם הַדְּבָר אֲסוּר לֹא אֲלָא שְׂא"א לֹא ג"כ לַעֲשׂוֹת מ"מ הָרִי הָאִסוּר עַל נִפְשׁוֹ וְהַשְּׁבוּעָה הִיא אִסוּר גְּבָרָא כַּמ"ש הֶרְמֵב"ן בְּמִלְחָמוֹת בַּפ' שְׁבוּעוֹת שְׁתֵּימָּם וּבִקְרָא נֶאֱמַר לְאַסוּר אִסוּר עַל נִפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ וְנִדְרָשִׁינָן אֲבָל אַחֲרֵים מוֹחֲלִין לֹא דְמִיד שְׁהָאִסוּר חָל עַל נִפְשׁוֹ וְאֲסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ מִצַּד אִסוּרָא דְרַבִּיעַ עֲלֵי מִיד קְרִינָן בִּי לֹא יַחַל דְּבָרוֹ אֲבָל אַחֲרֵים מוֹחֲלִין לֹא וְכִי ס"ד מִי שְׁנִשְׁבַּע שְׂלֵא יֵאֲכַל פֶּת וְהוּא בְּמִקּוּם שְׂאִין פֶּת בְּנִמְצָא הֵיִשׁ ס"ד לֹא מֵר דְּאִין הַשְּׁבוּעָה חָל פִּינָן דְּבִלֵּא"ה אִין לֹא פֶת אֵינּוּ דוֹמָה מִי שְׂאִינוּ מְצֻנָּה לְמִי שְׂמְצֻנָּה פִּינָן דְּשְׁבוּעָה עֲלֵיו חָל שְׂלֵא יִגְרַשׁ הָרִי הוּא מְוֹזְהָר עַל זֶה: וְאִם מַתְּפִיס בְּשְׁבוּעָה מוֹעִיל לְמ"ד דַּס"ל פֶּן בַּפ"ג דְּשְׁבוּעוֹת יָכוֹל אַחַר לְתַפְּסֵם בּוֹ וְגַם אֵינּוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לִגְרַשׁ דְּאִין שְׁלִיחַ לְדַב"ע.

אֲבָל מִשּׁוּם דְּעֲדֵינָן אִין הֵגַט נִכְתַּב אִפִּי"ה קי"ל בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי דִּיכּוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה וְלֹא הָוִי פְּדָרָה שֶׁלֵּב"ל. וְעַכְר"ח דְּחֶסְרוֹן פְּתִיבָה לֹא מְקַרִי חֶסְרוֹן דְּהָוִי כְּבִידוֹ וְלֹא אֲמַרִי מִי יִימַר דְּמִזְדַּקְקֵי לִי וְכִינָן דְּמְקַרִי בְּיָדוֹ וְכֵאלּוֹ הוּא בְּעוֹלָם שְׁפִיר חָל הַשְּׁבוּעָה דְּלֹא יִגְרַשׁ.

וּבְנִדְרֵים בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי נִקַּט דְּוִוְקָא בְּנוֹדֵר עַל תְּנַאי אִם אֲעֲשֶׂה דְּבָר פְּלוּנִי אוֹ לְהֶרְמֵב"ם וְסִייעָתוֹ כַּמ"ד דְּאֲפִילוּ בְּתִלּוּי בְּזִמָּן דְּהַשְׁתָּא לִיכָּא אִסוּר פְּלָל אֲבָל בְּכַה"ג דְּהָאִסוּר חָל מִיד אֲלָא דְּגַם בְּלִי הָאִסוּר לֹא הִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת וּמִצַּד חֶסְרוֹן אוֹתוֹ הַדְּבָר בְּוִוְדַאי לְדַעֲתֵי פָּשׁוּט שְׁהַגָּדֵר חָל מִיד וּמְוֹזְהָר וְעוֹמֵד עֲלֵיו וְיִכּוֹלִין לְהַתִּירוֹ אֲפִילוּ עֲדֵינָן לֹא נִכְתַּב הֵגַט: וּבְכַמָּת לְשׁוֹן רַש"י בְּגִיטִין דָּף ל"ה ע"ב קִשָּׁה לִי זֶה זִמָּן רַב דְּנִקַּט שָׁם בַּד"ה מִשּׁוּם דְּאֲסוּרָה כּו' פְּגוֹן יֵאָסְרוּ עֲלֵי כָּל פִּירוֹת שְׁבַעֲוֹלָם אִם אֲעֵבְרוּ עֲבִירָה פְּלוּנִית כּו' וְקִשָּׁה לִי דְּהָא בְּכַה"ג הַגָּדֵר עֲדֵינָן לֹא חָל וּבִלֵּא"ה אֲפִילוּ לִיכָּא מְלִתָּא דְּאִסוּרָא אִין מַתִּירִין הַגָּדֵר עַד שְׁיַחֲוֹל וּא"כ לֹא חָל הַהִיתָר אֲפִילוּ בְּמִלְתָּא דְּרִשׁוֹת.

וּכ"ש לְפִי מ"ש הַב"ח וְהַש"ף בִּי"ד ס' רכ"ח ס"ק כ"ו דְּהִיכָּא דְּהִיתָר לֹא מְהַנִּי לֹא שְׁיִיךְ לְגִזְרוֹר וּמִפְּחַז זֶה הִי נ"ל דְּרַש"י סוֹבֵר דְּהִיכָּא דְּחָל הַגָּדֵר מְעַכְשָׁו אִם יִקְרִינָם הַתְּנַאי א"כ מְקַרִי חֲלוֹת הַגָּדֵר שְׁהָרִי א"צ לְהִיתָר אֲלָא אִם יַעֲבֹר עַל הַתְּנַאי וְאִזִּי יֵהִי הַגָּדֵר חָל מְעַכְשָׁו וְשְׁפִיר יוֹכַל לְהַתִּיר.

אֲבָל הָר"ן בְּתַשׁוּבָה ס' ל"ד לֹא פֶתַח פֶּן וּמְסוּפָק קֶצֶת בְּזֶה יַעוּי"ש: וְדַבְרֵי רַש"י צְרִיכִין עֵינּוּן לִי אִם נִימָא פְּהָר"ן דַּכ' פִּינָן דְּאִם לֹא יַעֲבֹר וְיַעֲשֶׂה הַתְּנַאי אֵינּוּ אֲסוּר הַיּוֹם לֹא קְרִי בִי פְּבָר חָל הַגָּדֵר שְׁהָרִי בְּיָדוֹ לְהַתִּיר בְּלִי הִיתָר דְּהֵינּוּ שְׂלֵא יַעֲשֶׂה הַתְּנַאי וּמִדְּבָרֵיו ג"כ נִרְאֶה דְּהַפְּלַ תְּלוּי אִם חָל הָאִסוּר אֲגַבְרָא וּא"כ הַה"ד בַּנ"ד וּא"ש הַמְּנַהֵג שְׁמַתִּירִין הַשְּׁבוּעָה לְהַבְּעַל אִם אֲפִילוּ נִשְׁבַּע שְׂלֵא לִגְרַשׁ מַתִּירִין לֹא קוֹדֵם הַפְּתִיבָה: שְׁנִית רְצָה פְּבוֹדוֹ הֶרְמָה לֹא מֵר דִּישׁ סְבָרָא לֹא מֵר דְּלֵאחַר שְׁנִכְתַּב אִין יָכוֹלִין לְהַתִּיר וְלֹא.

סְגִי בְּהַכִּי דְּבַעֲי וְכַתְּב וְנָתַן וּבַעֲי שְׂלֵא יֵהִי מְחַסְרָה בֵּין פְּתִיבָה לְנִתְיָנָה שׁוּם דְּבָר וּאֲע"ג דְּהָר"ן כ' בְּגִיטִין דָּף כ' דְּאִין קְפִידָא אִם מְקַנֵּין לְהַבְּעַל בֵּין פְּתִיבָה לְנִתְיָנָה מְהָא דְּקוֹ"ל שָׁם דְּאִם נִכְתַּב עַל טְבִלָּא דִּינָה אִם אִינְתָּא יָכוֹלָה לְאִקְנוֹי אֲע"ג דְּמְחַסְרָה קַנְיָן מִפְּחַז זֶה הוֹכִיחַ הָר"ן דְּוִוְקָא מְחַסְרָה מְעַשֶׂה בְּגוּף הֵגַט מְעַכָּב וְכ' הַדְר"ג נִי דִי"ל דְּקַנְיָן שְׂאִנִּי דְּלֹא

הווי דבר שבגוף משא"כ הכא אם נשבע שלא לגרש שלא הי' לו פח כלל לגרש איכ"ל דהוי הפסק: ותמהני עליו דהרי המנהג פשוט גם לאחר הפתיכה להתיר שבועה אם הוא צריך שהרי שואלין אותו אז ג"כ אם לא נשבע שיתירו לו אז וכן מתירין אז אם מסר מודעא ומבטל אז המסירת מודעא כמבואר בסדר הגט סי' רט"ו וסוגיא דעלמא פנותין א"כ מוכח דיכולין ומועיל להתיר אף לאחר הפתיכה ונפתה אינני יודע למה מתירין זה קודם הפתיכה כמו שהקשיתי במכתבי הראשון וכתבתי שזה בא לישוב מהר"י מרגליות המובא בבריכת המים אות מ משום דהוי פאומר כתוב גט לאשה דעלמא לכשאכנסנה ועמדו הקושיות שהקשיתי עליו במכתבי הראשון: וכעת נ"ל לישוב קצת דאי אמרי' יש דיחוי אצל מצוות הה"ד די"ל דיש דיחוי גם בגט ואם נדחה פעם אחת שוב אינו כשר.

דגם גט נצרך למצוה. דמה לי מצוות ד' מינים שהוא דבר שצריך לצאת בו או ספר פרישות.

ונה הוא איבעי' דלא איפשטא אי יש דיחוי אצל מצוות בסופה דף ל"ג וכ"כ הטו"ז בסי' תרמ"ו סק"ו דמה שבידו לעשות באיסור לא חשיב בידו ממש ולכך אם לא נתיר לו השבועה שנשבע שלא לגרש יהי' הגט אסור מספק ולכך צריכין להתיר לו קודם הפתיכה כן נראה לפי ענ"ד דאפשר לומר דכוננת מהר"י מרגליות הנ"ל לישוב מה שהקשיתי עליו במכתבי הראשון פנין דבדיעבד מועיל הגירושין לכהפ"ח במזיד מקרי לשמה: ופר"מ כ' ראי' לזה מאונס או משום שמה ישכח הא בשכח כ' מרן זצ"ל דמקרי אונס ופטור ולהנ"ל אם נימא בגט נמי תליא בספק אם יש דיחוי אצל מצוות ואמרי' בזבחים דף ע"ב בהשתא דאמר רבנן לא יקרב אם קרב אסורין משום דיחוי וגם דבר התלוי בבדלים מקרי דיחוי כדאיתא בסנהדרין דף מ"ז גבי הפריש קרבן ומהיר ואח"כ עשה תשובה.

ולענין מצוות כ' הטו"ז הנ"ל דאפילו אם יש דיחוי היינו רק מדרבנן א"כ יש לישוב דברי מהר"י מרגליות הנ"ל דלכך תיקנו בסידור גיטין להתיר קודם הפתיכה שלא יהא חשש וספק פסול מדרבנן על הגט משום דיש דיחוי אצל מצוות ושם לענין אונס איכ"ל דמה"ת קאמר וכן בסוף גיטין אמרי' לב"ש אם עבר וגירש מהני.

אמנם זאת הסברא דיהא שייך בגט דיחוי צ"ע דא"כ קשיא על מנהג העולם שמשלשין גט לאשה שנשטתית ואפי"ה לא מנעתי לכתוב הסברא שהוא דבאמת הוא צ"ע לפי ענ"ד דמ"ש מצוה זו משאר מצוות (ובאו"ח סי' מ"ב ס"ק ה' ובאר"ר נראה דגם גט אית בי' קדושה קצת מדקי"ל בסי' קל"ה דמטלטלין בשבת יש ללמוד ממנו לענין הגט ומטעם זה קשה לי על הפר"ח באו"ח סי' תרפ"ח דכ' דאין מטלטלין המגילה בשר וצ"ע וכמדומה שראיתי קושיות (וזהו פר"מ נ"י הקשה על מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל איך קרא לשכחה אונס שאם שכח לא מקרי האדם בשבועה והקשה דזה לא אמרי' אלא בשעת חלות הגדר או בשעת אמירת הגדר אבל היכא דכבר חל הגדר לא נפטור, ע"י שכחה דהו"ל למידבר ולעשות סימן להזכירו.

וגוף הסברא היא אמת ושגם מרן בעל חת"ס זצ"ל בחידושיו לנדרים בדרף כ"ו האריך וביאר בזה דברי הריב"ש סי' שפ"ז דאע"ג דבעלמא לענין לא תעשה צריך ליתן פל' ממונו וקשיא למה סגי בנדרי אונסין אם חלה בנו או שאר אונסי ממונו וביאר דהיינו משום דבשעת חלות הגדר הי' האונס נאדעמא דהכי לא נדר וכ' דגם הטו"ז כ' פן.

אָלאַ שְׁהַרִיב"ש בְּתַשׁוּבָה סִי' ת"מ לא פֶּתַח בֶּן וְנִדְחַק שָׁם מֶרֶן זצ"ל לִישָׁב דְּלֹא סִתְרִי דְּבָרָיו: וּבְאַמַּת גַּם הַב"ש בַּאֲה"ע סִי' נ' ס"ק ט"ז הִבִּיא פְּלוּגְתָא בְּזָה אִי אֲוֹנָס מְמוֹן אֶפְיָלוּ אַחַר חֲלוּת הַגָּדָר מִיַּחְשָׁב אֲוֹנָס וְהִבְאֵתִי זֹאת דְּגַם מֶרֶן זצ"ל ס"ל דִּישׁ לַחֲלֵק וַאֲפִי"ה פְּשִׁיטָא לִי דָאָם נִשְׁפַּח מִמֶּנּוּ הָוִי אֲוֹנָס וְאֲוֹנָס רַחֲמָנָא פְּטָרִי וְגוּף הַדִּין אִי שְׁכַחָה מְקָרִי אֲוֹנָס פְּבָר בְּיָאָר בַּמַּג"א סִי' תַּק"כ ס"ק ו' דִּישׁ ב' מִיָּנִי שְׁכַחָה דָאָם שְׁכַח מַחֲמַת עֲצָלוּת הָוִי פּוֹשְׁעַ.

אָבֵל אָם לֹא פִשְׁעַ וְשְׁכַח הָוִי אֲוֹנָס. וְתוּ הָרִי מְבִנְיָאָר בִּיּו"ד סִי' רַל"ב סֵעִי י"ב בַּהֲגַה"ה דְּגַבִּי נָדָר אָם שְׁכַח אוֹ נְאָנְס פְּטוּר אָלֹא דִי"א אֶפְיָלוּ נְאָנְס אַח"כ פִּינּוֹן דְּהָוִי לִי לַעֲשׂוֹת מִיָּד מְקָרִי תַחֲזִילְתוּ בְּפִשְׁעָה.

אָבֵל דְּבָר שְׁאִין עָלָיו לַעֲשׂוֹתוֹ מִיָּד לַכ"ע שְׁכַחָה הָוִי כְּשֶׁאָר אֲוֹנָס וּפְטוּר: וּמַה שְׁהַעֲיִד הַדֶּר"ג נ"י עַל מַה שְׁפַתְבְּתִי דְּלֹא אֲדַע הָא דְּפְשִׁיטָא לִי לְמַחְנָה אֶפְרִים דְּבַקְדוּשִׁין אָם עֲבִיד מְהֵינִי וְהִבִּיא מַעֲלָתוֹ דְּבָרִי הַנוּב"י מַהדוּ"ת סִי' קכ"ט דכ' בֶּן וְיָלִיף לָהּ מְאֲלָמְנָה לְכַהֵן גְּדוּל דְּגִילָה לֹן קָרָא דְּמַהֲנִי כְּדַאֲיָתָא דָּף ה' ע"ב.

אַמַּת שְׁפָן כ' הַרְשָׁבָ"א בְּקַדוּשִׁין דָּף ס"ז ע"ב גַּבִּי הָא דְּפָרִיף אִימָא אִידי וְאִידי לְבֹן. אָבֵל הַפְּנ"י הוֹכִיחַ שָׁם דְּלִיכָא לְמִימַר הַכִּי יַעוּיִי"ש.

וְלִי קִשָּׁה עַל הַנוּב"י דְּמָה עֲנִין זֶה בְּנִשְׁפַּע שְׁלֹא לְגַרְשׁ אוֹ שְׁלֹא לְקַדֵּשׁ לְהָא דְּאָמְרִי בְּאֲלָמְנָה לְכַה"ג דְּקַדוּשִׁין תּוֹפְסִין דְּהָרִי אָנּוּן קו"ל כְּרַבָּא בְּקַדוּשִׁין דָּף ע"ח דְּקִיָּדֵשׁ וְלֹא בְּעַל אִינוּ לּוֹקָה דְּהַקְדוּשִׁין מִצַּד עֲצָמָם אִינוּ עֲבִירָה אָלֹא אָם קִיָּדֵשׁ וּבְעַל לּוֹקָה שְׁתִּים מִשׁוּם לֹא יִקַּח וּמִשׁוּם לֹא יִחַלֵּל: וְא"כ נְהִי דְּגִלִי לֹן קָרָא בְּאֲלָמְנָה דְּלֹא אָמְרִי דְּלֹא מְהֵנִי אַע"ג דְּעֵבֵר הֵינּוּ דְּוִנְקָא הִיכָא דְּהַקְדוּשִׁין עֲצָמָם אִינוּ עֲבִירָה אָבֵל בְּנִשְׁפַּע שְׁלֹא לְקַדֵּשׁ אוֹ שְׁלֹא לְגַרְשׁ דָּאָז הַקְדוּשִׁין עֲצָמָם הֵן עֲבִירָה אֶפְתִּי מַנ"ל בְּוִנְדָאִי לְפִי מ"ש הַפְּמ"א סִי' ל' וְל"ד דְּהִיכָא דָאִין עֲבִירָה אָלֹא לְגַבִּי אַחַד לֹא קִנְסִינִין חֲבֵרוֹ וּבְשִׁבּוּעָה דְּהִיא לֹא עֲבִירָה יֵשׁ לְדוּן פִּינּוֹן דְּהַקְדוּשִׁין בְּדִידִי תְּלִיא רַחֲמָנָא דְּכַתִּיב כִּי יִקַּח וְלֹא כְּתִיב כִּי תִקַּח וְכִינּוֹן דְּאֶעְלֹ הָוִי עֲבִירָה וּמִצַּדוֹ הָא אָמְרִי דְּלֹא מְהֵנִי וְכֵן בְּגִירוּשִׁין בְּעִי' מִצַּדוֹ וּמִמִּילָא גַּם לַהֲפַמ"א י"ל בַּכַּה"ג דְּלֹא מְהֵנִי וְעַדִּין צָרִיף לִי עֵיוֹן.

כָּל זֶה עָלָה בְּלַפִּי לְהַעֲרִיר עַל דְּבָרוֹת הַדֶּר"ג נ"י וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָה מְשׁוֹלְשֵׁת וַיְהִי ד' עֲמוֹ וַיִּבְרָךְ אוֹתוֹ וְאֵת בֵּיתוֹ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לוֹ דְּבָרֵי הַדּוּ"ש ה"ק מְשָׁה שִׁיק מְבַרְעִזְאוּעַ. תַּשׁוּבָה קָלָא שִׁיל"ת חוּסְט עַר"ח חֲשׁוֹן תַּרל"ד לַפ"ק.

הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְהַרְבּ הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַמְּפֹרָס' מוֹפֵת הַדּוֹר גַּר יִשְׂרָאֵל עֲמַה"י פְּטִישׁ הַחֲזָק כְּבוֹד שְׁמוֹ תְּפָאֲרָתוֹ מו"ה יוֹסֵף שְׁאוּל נ"י הַאֲב"ד ור"מ דק"ק לְבוֹב יַע"א. הֵנָּה רֵאשִׁית דְּבָרֵי אֲבִיקָשׁ רְצוֹן מֵאֵת שׁוֹכֵן סְנָה לְחֲזָקוֹ וּלְאֲמָצוֹ וּלְסִמְכוֹ וּלְתַמְכוֹ עוֹד יְנוּב בְּשִׁיבָה דִּישׁוֹן וְרַעְנָן יְהִי וַיְהִי ד' עֲמוֹ אָמֵן.

וְאַחֲרֵי דְּרִישֵׁת שְׁלוֹמוֹ וְטוֹבוֹ דְּהַדֶּר"ג נִי בְּאֵתִי בְּדְבָרֵי אֵלֶּה לְעוֹרֵר כִּי בָּא לְגַגְד עֵינֵי בְּסוּפּוֹת הַעֲבֵר קוֹנְטֵרַס מֵאֵת הָרַב דְּמַארְטִי"ן ע"ד הַגֵּט הַיְדוּעַ וְאֲנִי לֹא אֲכַנְסִי עֲצָמֵי בְּגוּף הַעֲנִין אָלֹא בְּדָבָר אַחַד שְׁפָבֵר כְּתַבְתִּי לְהַרְבּ הַמְּסַדֵּר שְׁשִׁלִּיחַ הַגֵּט פַּעֲלִדְבוּי"א מְחִזְקִים

העולם אותו למין ואפיקורס והשיב לי ע"ז ג' תירוצים א' דאפילו להרמב"ם המובא באהע"ז סי' קמ"א סעי' ל"ג דפוסל.

כתב הג"פ בסי' קכ"ג דהטעם משום חשש בטיול שליחות חייש הרמב"ם. ובעובדא דידן לא זנה נדם מתוך ידו.

והב' באותו שעה הי' בחזקת פשרות. והג' שאמרו הונודי ונעשו תשובה: וכל הדברים האלו אינם מעלין בנ"ד.

דהנה מין ואפיקורס כ' הרמב"ם בפ"ד מה' שחיטה ועוד בכמה דוכתי שהוא פגוי ומומר. ונהי דהרמ"א פתב דדינו כפסול מה"ת כפר הקשה המג"א בסי' קפ"ט עליו מדברי התוס' בסנהדרין וכ"כ הב"ש שם במקומו דמומר אינו כבן ברית ואינו בר שליחות ואע"ג דהאבן העזר שם פליג על דברי התוס' אני מצאתי וראיתי בתורת פהנים ריש פ' ויקרא מבואר בדברי התוס' דלקה ממעט מכם מומר משום דאינו מקבל ברית והש"ך ביו"ד סי' ב' ס"ק י"ו האריף ג"כ דמומר אינו בר זביחה ולא קרי' בי' מה"ת ונבחה ואכלת.

ובאמת קשה לי לשיטה זו למה חשבי' לי לגוי בקדושין דף מ"ב ע"ב איתא בתרומה הואיל ובדיעבד תרומתו תרומה. הא אינו חושש לתרום ועכ"פ מדרבנן בנודאי אינו בר זביחה ובר קידושין ופסול לשליחות.

ושוב באנו לפלפול האחרונים פיון דמגרש אדעתא דרבנן נפקעו גם מן התורה וכן משום דלתקוני שדרתיך ולא לעוותי שְהרי הבועלים לא ידעו זה וכבר פלפלו האחרונים בזה וא"כ יש לחוש לביטול הגט: ותירוץ שני שכ' שאז הי' בחזקת פשרות.

מלבד תרעומות העולם שיודעין שאז הי' מה שהוא עתה שכ' הרב המסדר בקונטרס שהוא שהוא מין ואפיקורס. ואפילו אם הי' אז בחזקת פשרות הרי באנו לפלפול ומחלוקת הפוסקים אי מחזיקינן על למפרע.

והקצה"ח בסי' ל"ד הקשה על הרמ"א בסעי' כ"ג ואפילו לפי מה שיישב קצת הנתיבות שם כאן לא שייך כל זה דחזקת א"א היא גמורה. ולמין ואפיקורס אין כאן מעשה חדש כמ"ש בשב שמתתא דעיקר הטעם דלא מחזיקינן ריעותא למפרע דלמעשה חדש לא חיישינן ומינות ואפיקורסת בפעם אחד חיישינן על למפרע.

איברא שמעתי ממרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל ליישב קושית קצוה"ח דאיכ"ל דחזקת פשרות דאדם הוא ב' חזקות א' חזקה הבאה מכח רוב ישראל וב' חזקה דחזקת הגוף דמעיקרא. מיהו לענין עדות ושליחות זה קשה אלא א"כ ידעינן לי' שהי' מעיקרא פשר כשנעשה גדול דהא בקטנות הוא פסול לשליחות אבל בסתם אדם עדיין עמדה קושית הקצה"ח דהוי תרתי לריעותא: גם התירוץ השלישי שעשה תשובה ז"א והוא דבר שאין בו ממש שאמירת ונידוי הוא תשובה.

והרי בעי' כדאיתא בחו"מ סי' ל"ד וביו"ד סי' קי"ט. ובמין לא אדע אם אפילו ילך למקום שאין מפירין כו' אם מועיל.

שְהרי העידו חכז"ל דכל הפורש ממינות מיימי. והרי הרמב"ם בפ"ב מע"ז דין ה' כ' פן דאפיקורס פגוי ואין מקבלין אותן בתשובה וביאר הלח"מ הפנונה דאין אנו רשאים

להאמין והיגנו כמו שפתי וכתמו שפיאר הרמב"ם שם והנה בקונטרס הנ"ל פתב הרב המסדר שעשה הכל עפ"י הדר"ג כו' ומסתמא הדר"ג כו' לא ידע מטוב האיש שהוא ולקף מצאתי עצמי מחוייב להציע ולהציג דברי אלה לפני הדר"ג וד' יברך את הדר"ג כו' וכל אשר לו דברי הדו"ש ה"ק משה שיק מברעזאנוע: תשובה קל"ב בענין הנ"ל יותר באריכות שיל"ת חוסט א"ח דסנופות תרל"ד לפ"ק.

החיים והשלום וכ"ט להרב הגאון המפורסם כש"ת מו"ה איצק אהרן נ"י אבדק"ק גרוניס ווארדיין יע"א. הנה בחג הסנופות בא לידי קונטרס הנדפס מאת הרב המסדר הגט הידוע בהערמאנשטאט וראיתיו שעיקר סמיכתו על מעלתו נ"י ולזאת צריך אני להעריך דברי אל כבוד מעלתו כמו שביקש שם.

בקיץ העבר פשנדע לי ענין הגט שהוא פתי להרב המסדר שאני לא אכניס עצמי בדברי לעז שלעזו עליו אפי"ה בקשתי ממנו. שיחזור ויצוה ליתן גט אחר מפני ג' דברים א' הריק"ל דהיכא דהבעל בעיר אין ליתן גט.

ע"י שליח כמ"ש השבו"י בח"ג סי' קל"ב ושפן נהגו כל, רבותיו ותמהו על הרמ"א בסי' קמ"א סעי' נ"ה וכן הספימו שאר אחרונים המובאים בפ"ת שם ואם אמנם שאין זה אלא לכתחילה מ"מ פינו דאינו בקי קי"ל דיש לחוש.

וע"ז השיב לי דאמת לא ידע דברי השבו"י ומדברי פ"ת פי אין לו ספרים אלו אבל בספרים המורגלים. הוא בקי וגם זו המתגרשת הי' חיוב ומצנה לגרש ולא רצתה באופן אחר אלא ע"י שליח ובזה נתייח דעת: אבל השגתי עליו מטעם שני דאיה עשה שליח לאיש פעלדבוי"א והעולם מחזיקים אותו לאפיקורס ולמלעיג על דברי חכמים.

והשיב דאז הי' בחזקת פשרות וגם שהרב בס' גט פשוט סי' קכ"ג כ' שטעם הרמב"ם שהוכא באהע"ז סי' קמ"א סעי' ל"ג דפוסל בשליח שפסול מדאורייתא אפילו בגט מקוים היא משום ביטול הגט שמה ביטול הבעל השליחות ושליח רשע לא חייש לזה ובעובדא דידי' לא הי' מקום לחשש זה שלא יזה ידם מתוך ידו והיגנו אם הי' רק מחשש פסול מה"ת.

אבל לפי מ"ש הרב בעצמו בקונטרסו שהוא מין ואפיקורס. ומין ואפיקורס לכל דיני התורה הוא כמומר.

ובמומר נהי דכ' רמ"א דדינו פפסול מה"ת פבר כ' הב"ש שם ובמג"א סי' קפ"ט דתוס' כ' דאינו בן ברית ואינו בר שליחות. ואף ע"ג דהאבן עזר שם האריך לחלוק על דבריהם אני ראיתי ומצאתי בת"כ בריש ניקרא גבי מכם להוציא את המומר איתא שם הטעם משום דאינם מקבלים ברית וא"כ אינם בני ברית ואינם בני שליחות.

ולענין זביחה לא מקרי בר זביחה כדאיתא ביו"ד סי' ב' לי"א מה"ת וכתמו שהאריך שם הש"ך בס"ק י"ו. וא"כ הרב המסדר שהעיד עליו שהוא מין ואפיקורס א"כ הוא בעצמו שוי' לגט חספא בעלמא: ומה שכ' לי הרב המסדר שאמרו הווידי.

זה חוכא וכי זו היא תשובה הרי מבואר בחו"מ סי' ל"ד וביו"ד סי' קי"ט דילך למקום שאין מפירין כו' ובמין ואפיקורס צ"ע אפילו אם יעשה פן אם מועיל דהרי אמרו הפורש ממינות מית. אמנם הרב המסדר כתב שאז הי' בתזקת פשרות.

ואפילו אם יבנר זה מ"מ הרי תליא בפלוגתת הפוסקים בשוחט שהמיר אי מחזיקינין למפרע. והתב"ש ושאר אחרונים ביו"ד סי' א' פליגי אהש"ף וס"ל דחזישינין למפרע ואין להאריף פאן בזה וא"כ לכל הפחות מידי ספיקא בטל הגט ומידי ספיקא לא נפקא ומעלתו נ"י שונכנס בעובי הקורה להתיר עליו החיוב לחקור אח"ז: ועתה נבוא לחשש השלישי שלא כתב בגט שהוא שם הלע"ז לא מהבעל ולא מהאשה הנה בכל דברי הרב המסדר הן במ"ש לי באגרת.

והן במ"ש בקונטרסו לא מצאתי בו דבר ברור אלא דס"ל דהשם שניתן לו מעריסה אפילו אין העולם קורין אותו בו אלא שהאיש נקרא בו לתורה ובאשה נזכרת בשם זה למי שברך וכיוצא הוא שם העיקר.

ולפי הנראה שכח משם החתימה. ומסתמא לפי מאי דרגילו הנה אינשי בנודאי חותמין בשם לע"ז והיא דהחתימה והעלף לתורה סתרו אהדדי העלה בס' ג"פ בס' קכ"ט ס"ק צ"ח דקריאת רוב העולם עיקר ומכריע יעיי"ש וה"נ פן בשם הלע"ז לכאורה הוא עיקר. ומעלות שם עריסה נראה שם מדברי ג"פ דאינו מכריע. ובס' גט מקושך פליג לגמרי על מעלות שם העריסה.

ומ"מ הי' נראה לי וכן כתבתי במקום אחר דנראה דשם עיקר בנידון כעין שלפנינו. דהשחצאין שקוראין עצמם בשם לאנשים אינם עוקרים שם העריסה.

אלא דשם הנה הם מניחים לעניני יהודית וא"כ לגט שם העריסה עיקר. (ענין סי' ק"ט): אמנם עובדא דענא כי מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל שנה אחת קודם פטירתו לחיי עד.

נקראתי לצרף לסיפור גט לעיר פרעזונג יע"א עם הרב הגדול מו"ה ישראל דוד זצ"ל מרא דאתרא ועם אביו הרב הדיין המנופלג זצ"ל והיתה המגורשת מפ"ב והי' שמה מעריסה אסתר ושינו את שמה לשם ללעז ללאט"י ועוד שמות ושאלנו ממרן הגאון זצ"ל שהי' אז בקהלתו וקניה בדבר והי' קשה לו לפסוק לכתוב אסתר לשם העיקר וחקר אצל אבי זקני שהי' שם אם לפעמים הזקנים קורין אותה בשם אסתר כו' ואז צוה עלינו לכתוב השם אחר לעיקר שם ונחזימא לדעתה דנראה דטעמו הי' דשם שאין קורין בו אפילו מזכירין אותו במי שברך פיון דלא קרו לי וענו יש לחוש שלא לחשב לעיקר השם וכנראה ג"כ מתשובתו בחאהע"ז סי' ל"ח והטעם דגט הוא מורכב דבר יהודית וגם היא שיחה בין איש לאשתו ובלשון בני אדם השם שקוראין בו הוא העיקר והגט הוא מה שמדבר האיש עם אשתו ואם יכתוב שם רק השם שאין קוראין בו נראה פאינו מדבר עם אשתו והי' פאינו מוכח מתוכו: ובזה מיושב מה דלכאורה הי' קשה לי פיון דמרן זצ"ל סובר דצריף לכתוב שם הקודש קודם וא"כ ע"כ ס"ל דזה שם העריסה וא"כ קשה הרי באהע"ז סי' קל"ט הסכימו האחרונים דאם כתב רק שם העיקר פשר ולמה פסל מרן זצ"ל ולהנ"ל א"ש פיון דהוא דבר יהודית הוא עיקר אבל פיון שמדבר עמה צריף לכתוב

גם שם זה דאל"כ נראָה כַּמְדַּבֵּר עִם אִשָּׁה אַחֲרַת שְׁשֻׁמָּה כִּף זֶה הַנִּרְאָה לִי בְטַעְמוֹ שֶׁל רַבִּינוּ.

וּמַעֲלָתוֹ נִי פֶתַב שְׁהַעֲיָדוֹ כִּי רַבִּינוּ בַּעַל חַת"ס זצ"ל עֲבַד עוֹבְדָא לְהַכְשִׁיר גִּט שְׁלֵא נִכְתוּב בּוֹ שֵׁם הַלְעֵז. וְאַפִּילוּ הוּא פֶּן הָרִי תְּשׁוּבַת מָרְן זצ"ל בְּסִי' ל"ח הוּא מְשַׁנֵּת תַּקְצ"ט וְהוּא שְׁנָה קוֹדֵם מוֹתוֹ וְא"כ הָרִי דְּבִסוּף יָמָיו חֲזַר וּפְסַק פְּתֻשׁוּבָה שְׁבִסִי' ל"ח הַנִּי": וּבְאַמַּת לְפִי מ"ש לְמַעֲלָה אֵין כָּאֵן סְתִירָה דְּאִיכ"ל בְּעוֹבְדָא הַהוּא הִי קוֹרָא אוֹתָהּ אִישָׁה אוֹ שְׁאָר בְּנֵי הַבֵּית בְּשֵׁם הָעֲרִיסָה וְעַתָּה אַחַר שְׁבִיָּאֲרֵתִי דְּבָרֵי מָרְן זצ"ל אִפִּי"ה אִם יָבֹא מִי שְׁרָאוּי לְהַכְרִיעַ דְּלֹא כְּדַבְּרֵיו אוֹ שְׁיִסְמַךְ לוֹמֵר דְּהוּי כְּעֵין ס"ס וְכַעֲיֵן שְׁהִבִּיא בְּס' פ"ת בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת חֲמַדַּת שְׁלֵמָה דְּחֻדָּא דִּילְמָא מְקָרִי שֵׁם הָעֲרִיסָה עֵיקַר הַשֵּׁם וְאֵת"ל דְּהוּי טַפֵּל דְּלִמָּא קו"ל כב"י וְרַמְ"א דְּאַפִּילוּ כְּתוּב רַק שֵׁם הַטַּפֵּל לְחֻדָּא ג"כ כְּפֶשֶׁר וְאֵע"ג דְּסִבְרָא זֹו לְכַאוּרָה קִשְׁהָ דְּהָא קו"ל דְּס"ס בְּמַקוֹם חֻזְקָה אֵינוֹ מוֹעִיל.

מִיָּהוּ אֶפְשָׁר לוֹמֵר כִּיִּן דְּמַה"ת מְגוֹרְשֵׁת וְאַזְדָּא חֻזְקַת אִשָּׁת אִישׁ מַה"ת אֲלֵא דִּישׁ סַפֵּק אִי אִיכָּא אִיסוּרָא דְּרַבְּנָן וְעַל זֶה לִיכָּא חֻזְקָה וּמוֹעִיל ס"ס. אֲלֵא שְׁבִיָּאֲמַת אֵין זֶה ס"ס וְשֵׁם אֲוֹנֵס חֲד וְאַפִּילוּ נִימָא מִי שְׁסַמַּךְ בְּזֶה בְּדַרְבְּנָן אֵין גּוֹעַרִין בּוֹ מ"מ שְׁפִיר צְוֹנְחוֹ עַל מַעֲלָתוֹ נ"י שְׁהוּא תַּלְמִידוֹ שֶׁל מָרְן זצ"ל אִיף יוֹרָה שְׁלֵא כְּדַבְּרֵיו: וְיִמָּה שְׁכַתְּבַת שְׁגַם תַּנְּאִים חֲלָקוֹ עַל רַבָּם הָרִי זֶה מְפוֹרְשׁ בְּש"ע בִּי"ד ס' רמ"ב ס' ע"ג דָּאֵם יֵשׁ לוֹ רְאִיוֹת וְהוֹכְחוֹת שְׁהַדִּין עֲמוֹ רִשְׁאֵי לְחֻלּוֹק (וְעֵינֵין בְּש"ף סק"ג) אֲבָל יֵאמֵר נָא אִם יֵשׁ כָּאֵן הוֹכְחָה הָרִי הָעֲנִין שְׁמוֹת הֵם סְבִרוֹת וְאַנֵּן כְּאַצְבַּע בְּקִירָה לְסִבְרָא.

וּבְלֵא"ה אֵנִי לֹא אֲדַע תְּוֹכֵן וְתַמְכְּלִית שֶׁל הַקּוֹנְטְרַס הַנִּי"ל שְׁהָרִי אֶפִּילוּ הִי ב"ד שְׁלֵא נִגְעוּ בְּדָבָר קִבְּלוּ עֲדִים שְׁהַכְחִישׁוּ הָעֲדִים שְׁעַל פִּיהֶם יֵצֵא לְעֵז עֲדִינֵן לֹא הוֹעִיל. הוֹאִיל דְּהוּי תְּרִי וְתָרִי אֲלֵא אִם כֵּן הִיוּ מְזִימִים אוֹתָם אוֹ שְׁהִיוּ נִפְסְלִים ע"י עֲבִירָה עִפ"י עֲדִים כְּשִׁרִים וְיִמָּה הוֹכִיחַ אֵת הַרְבֵּנִים וְכִי אַחַר קִבְּלַת עֲדוֹת אֶפְשָׁר לְלַמֵּד זְכוּת הָרִי תְּרִי וְתָרִי הוּא וְאִם הִי אֶפְשָׁר לְשַׁתְּוֹק נ"י אֲבָל בְּעֵנֵין הַשְּׁלִיחַ שְׁאַמְרוּ עֲלֵיו שְׁהוּא מִיִן וְאַפִּיקוֹרְס בְּזֶה בְּוֹדָאֵי צָרִיכִין לְהַרְעִישׁ וְלְהַעֲמִיד הַבְּיָרוּר ע"י דְּרִישָׁה וְחֻקִּירָה וְהַנְּהָה הַחַיִּיב עַל מַעֲלָתוֹ נִי עִם הַגְּאוּן הַגְּדוֹל נ"י הַאֲבֻדָּק"ק לְבוּב נ"י לְהַעֲמִיד הַדְּבָר עַל מְכוּוֹנוֹ וְלְתַמְכְּלִית זֶה בְּאַתִּי בְּדַבְּרִים הָאֵלֶּה וְיִהְיֶה ד' עֲמוֹ וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָּה יְדוּדוֹ הַדו"ש ה"ק מְשָׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּע.

תְּשׁוּבָה קל"ג בְּעִזְהִי"ת יוֹם א' פ' חֻקַּת תַּרְל"ד לִפ"ק פֶּה חוּסֵט יע"א. הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכ"ט לְהַרְבַּ הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה הַמַּאוּה"ג כַּש"ת מו"ה יֵצֵחֵק קוֹנְשֻׁטְאַרְט אב"ד דְּק"ק אֶבְאָנִיעַ יע"א.

מְכַתְּבוֹ קִבְּלֵתִי שְׁבֻעַ הָעֵבֶר וְאִם אֶמְנֵם הַדְּבָר קִשְׁהָ עָלֵי מְחַמַּת חוֹלְשֵׁת רְאוּת עֵינֵי בְּט"י וּמְלֵאכֵתִי נְעֻשִׁית ע"י אַחֲרִים כָּכֵל זֶה בְּאַתִּי לְהַשִּׁיבוֹ ע"ד שְׁאַלְתוֹ בְּעוֹבְדָא שְׁאַיְרַע לוֹ שְׁסִיָּדָר גִּט אַחַד בְּחֻדָּשׁ אִיִּר הָעֵבֶר.

וּלְפִי דַעְתּוֹ הִי שְׁעַת הַדְּחַק וְצוֹנְרָף שְׁעָה כְּמִבְּוֹאָר בְּמְכַתְּבוֹ. וְעַתָּה הַבַּעַל אַחַר הַטְּוֹרַח הָרַב שְׁהַטְּרִיחַ עַד שְׁהַשִּׁיג רְצוֹנוֹ שְׁיִגְרַשׁ.

אַח"כ נִהְפָּךְ לְאִישׁ אַחַר וּמְעַרְעֵר בְּאִיזָה עֲרֻעוּרִים וּפְקוּפּוּקִים כְּאַשְׁרַת פְּרֻטֵם מַעֲלָתוֹ שְׁשָׁה עֲרֻעוּרִים. וּבְמֵאֵי דְּסִיָּים מַעֲלָתוֹ אֶפְתַּח.

א) שְׁמַעְרַעַר עַל כָּל הַגֵּט בְּכָלֵל וְאָמַר שְׁנַתֵּן הַגֵּט עַל תְּנָאֵי קוּדָם פְּתִיבַת הַגֵּט הַתְּנָה עִם חוֹתְנֵוּ שְׁלֵא תִינְשָׂא לְאִישׁ עַד כְּלוֹת אַרְבַּעָה עֶשֶׂר חֲדָשִׁים וְאִם לֹא כֵן יַעֲשֹׂוּ יִתֵּן קִנְס שְׁקָצְבוּ לָהֶם וְעִי"ז טוֹעֵן שֶׁהִי עַל תְּנָאֵי וְכ' מַעֲלָתוֹ שְׁאִין בְּדָבָרִים אֵלּוּ מִמֶּשׁ מִצַּד ג' דְּבָרִים.

א) שְׁלֵא נֹדַע דְּבָר זֶה לְשׁוּם אָדָם אֲלֵא הָיוּ הַדְּבָרִים בֵּינוֹ לְבֵין חוֹתְנֵוּ. שְׁנִית שְׁפִירוּשׁ נְאָמַר שְׁלֵא יִבְטַל הַגֵּט בְּשִׁבִיל זֶה אֲלֵא שְׁיִשְׁלְמוּ קִנְס.

והג') שְׁהָרִי בְּפִירוּשׁ בִּיטַל כָּל הַתְּנָאִים וְהַמּוֹדְעוֹת. וְהִבִּיא מַעֲלָתוֹ רֵאִי מִדְּבָרֵי הַרְדָּב"ז הַוָּבָא בַּפ"ת רס"י קמ"ג עכ"ל בְּקִינְצוֹר: וּבְאֲמַת גּוֹף הַדִּין אִם אָמַר בְּדָרָךְ גִּילוּי דַּעַת לְאֲחָרִים נִרְאָה דְּתֵלֵיא בְּפִלּוּגְמָא אִם מְהִנֵּי דְהָרִי בְּסִי קל"ד בִּאֵהָע"ז אֵיתָא פְּלִגְמָתָא הַב"ח וְהַטו"ז וְס"ל דְּנָהִי דְקִי"ל כְּאֲבֵי דְגִילוּי דַּעַת בְּגִיטִין לְאוּ מִיִּלְתָּא ס"ל לַהַב"ח שֶׁהִיא דַּעַת לְאַחַר שֶׁהִתְחִיל כְּתִיבַת הַגֵּט וְנוֹקָא אֲבָל מִקּוּדָם לְזֶה שֶׁהִי גִילוּי דַּעַת קוּדָם הַמַּעֲשֵׂה גִילוּי דַּעַת בְּגִיטָא מִיִּלְתָּא הִיא וְהִבִּיא רֵאִי מַב"ב דָּף מ"ם דְּמִקְשִׁינָן הֵתָם אֵי הַמְּבִישָׂא וְדַמְתַּנְתָּא גִילוּי מִלְתָּא בְּעִלְמָא הוּא וּבִתְשׁוּבַת מַהֲר"מ לִוְבָלִין ס' קכ"ב וְקכ"ג הָאֲרִיף ג"כ בִּשְׁכ"מ שֶׁהִטְעוּ אוֹתוֹ בְּשַׁעַת נְתִיבַת הַגֵּט עִי"ש שְׁהָאֲרִיף ג"כ בְּזֶה דְאַפִּילוּ לֹא הָיוּ הַדְּבָרִים בֵּין הַבַּעַל וְהָאִשָּׁה אִפִּי"ה הַגֵּט בְּטַל וְכַדַּעַת הַב"ח דְּגִילוּי דַּעַת בְּגִיטָא קוּדָם הַמַּעֲשֵׂה מְהִנֵּי: וְנִרְאָה דְגַם הַרְמַב"ם סוֹבֵר כֵּן דְהָרִי בְּקִדּוּשֵׁין דָּף ס"ב אָמַרְי אִם טוֹעֵן הַבַּעַל סוֹבֵר הַיִּיתִי שְׁהִיא פְּהִנְתָּ כו' כ' הָר"ן דְקמ"ל דְאַפִּילוּ לַר"מ דְבָעִי ת"כ הֵינּוּ הִיכָא דְהִתְנָה אֲבָל בְּגִילוּי דַּעַת סָגִי בְּלֵא כְּפִילָא.

נְעוּד תִּי דְמַתְנִי אֲתֵיא כְּרַחב"ג. וְהַרְמַב"ם בַּפ"ח מְאִישׁוֹת הִלְכָה ז הִבִּיא הַמְּשַׁנָּה פְּצוּרְתוֹ וְהָא הָרִי הַרְמַב"ם ס"ל בַּפ"ו מְאִישׁוֹת כְּר"מ דְבָעִי ת"כ וְע"כ דַּס"ל כְּתִי הָרֵאשׁוֹן שְׁל הָר"ן דְּגִילוּי דַּעַת מְהִנֵּי וְכֵן נִרְאָה דַּעַת הַרְמַב"ם בַּפ"י מְגִירוּשֵׁין דְּפָסֶק אִם מוֹצִיא אֲשֶׁתוֹ מִשׁוּם שָׂם רַע אוּ מִשׁוּם אֵינְלוּנִית כְּר"י דְלֹא יִחְזִיר וְהִקְשׁוּ עָלָיו הָא בַּעִי ת"כ וְנִרְאָה דְטַעְמוֹ מִשׁוּם גִּילוּי דַּעַת: וּבְזֶה יֵשׁ לִישָׁב נְמִי קוֹשְׁיַת שַׁע"מ פ"ו מְאִישׁוֹת מַה שֶׁהִקְשָׁה עַל הַרְשָׁב"א מַר"פ שְׁבוּעוֹת הַעֲדוּת דְבַר פְּלִגְמָתָא דְר"מ דְהוּא ר"י לִית לִי מְפָלֵל לְאוּ אִתָּה שׁוֹמַע הֵן וְהִקְשָׁה הַשַּׁע"מ דְהָרִי בְּגִיטִין דָּף מ"ו ע"ב אָמַרְינָן דְר"י ס"ל דְאַמְרִי מְפָלֵל לְאוּ אִתָּה שׁוֹמַע הֵן עִי"ש.

וְלַהֲנַ"ל נִרְאָה דְאָף לְמ"ד דְלֹא אָמַרְי מְפָלֵל לְאוּ א"ש הֵן מ"מ גִּילוּי דַּעַת מִיְהוּ הָיוּ וְכִמוֹ שֶׁהִקְשָׁה הַרְשָׁב"א בְּגִיטִין ע"ה עַל ר"מ גּוֹפֵן וְדַחַק לְתַרְצֵן. וְלַר"י אִיכ"ל דְסוֹבֵר בְּאֲמַת כֵּן מִשָּׂא"כ בְּשִׁבּוּעָה דְבָעִי בְּטוּי שְׁפָתַיִם וְלֹא סָגִי בְּגִילוּי דַּעַת וְלִכְךָ פּוֹטֵר הֵתָם מִשְׁבוּעַת הַעֲדוּת וְכֵן דַּעַת הַמוּבָא בְּתוֹרַת גִּיטִין דָּף מ"ו בְּחִידוּשֵׁיו לְתוֹס' ד"ה אֵי אָמַר לֵה כו' וְעכ"פ גּוֹף הַדִּין אֵי גִילוּי דַּעַת בְּגִיטִין קוּדָם הַמַּעֲשֵׂה מְהִנֵּי תֵלֵיא בְּפִלּוּגְמָתָא דְרַבְּנוֹתָא.

אָמְנָם טַעַם הַשְּׁנִי הוּא לְכַאוּרָה מְוַכָּרַח שְׁהָרִי אַח"כ אָמַר שְׁנוֹתָן בְּלִי תְנָאֵי וּבִיטַל דְבָרֵיו הָרֵאשׁוֹנִים: אֲבָל גַּם עַל זֶה יֵשׁ לְכַאוּרָה לְפַקְפֶּק קָצַת דְהָרִי בַּפ"ת ס' קנ"ד סְקל"ו הִבִּיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מַהֲר"מ אֲלֵשִׁי"ך ס' ע"ח עַל עֹבְדָא (הַמְּבֹאָר שָׂם בַּפ"ת בְּסִי קנ"ד בַּסָּה"ג סְקל"ו) דְהַגֵּם דְבִשְׁעַת נְתִיבָה לֹא הִתְנָה כְּלוּם בְּזֶה.

מ"מ לא מוכח דביטל דבריו הראשונים רק דלא התנה תנאי חדש אבל מ"מ עכ"פ התנאי אפשר מאז ומקודם לא ביטל. ומטעם זה השיג הפ"ת בסי' קל"ד סק"א על ספר בינת אדם במעשה באחד שהחליפו להבעל המשכונות שהתנה קודם גירושין שישישילישו אותם.

והיינו משום דמה שנתן הגט הרי אין מזה הוכחה שביטל התנאי הראשון. וא"כ בנידון הנ"ל אפשר נמי פיון דהי' פבר ביד שלישי פתוב וחתום שאינה רשאי להנשא עד, לאחר י"ד חודש ואם יעברו יצרכו לשלם קנס שהקציבו ואם לא יקיימו הדבר אפשר שעדיין יהי' פתנאי: ובאמת גוף סברת מהר"ם אלשיך קשה דנהי דמהא שנתן גט בלי תנאי י"ל פסברתו מ"מ הרי הוא אומר אח"כ שכל דיבור ושכל פעולה שעשה שיגרונם שום ריעותא בגט או שאר פסול שיזיק בנתינת הגט ההוא הוא מבטל מעכשיו וכמו שסידרו באריכות בלשון שמבטל הבעל המודעא וכל דבר שמבטל הגט (אלא די"ל הרי נשתנה סידור הגט ויש סידורים בכמה אופנים כמבואר ג"כ מלשון רמ"א סי' קל"ד ומי יודע אופן הסידור של מהר"ם אלשיך) אבל לפי לשון סדר הגט שאנו מורגלים בה פפי הסדר של מהר"ם ר' יוזפע"ס לפי ענ"ד שהכל בכלל הביטול.

ואמנם בנידון שלפנינו בלא"ה לפי מ"ש מעלתו שבפירוש הותנו שהחייב הנ"ל לא מגרע פח הגט. אלא שישישלומו קנס אם לא יקיימו התנאי א"כ בנודאי אין שום חשש.

וערעור זה כמאן דליתא: ועתה נבואה על הערעורים שעירער הבעל על השמות והם מתחלקים והיו לארבעה ראשים הא' שכתבו שמו שמואל משה ואם אמנם שם העריסה פה הוא אבל עכשו קוראים אותו רק בשם משה.

הב' דלא כתבו דמתקרי משה. והג' שנקרא פאדני.

והד' שכתבו שם אביו אליהו ולא כתבו רק גט אחד. ואם אמנם קשה עלי להכניס עצמי לדון בדין השמות שאין להם עיקר ושורש בגמרא.

ובלא"ה עיקר הדבר שלא העיר מעלתו האיך קורין אותו לתורה שנה הוא עיקר הדבר והי' למעלת פבודו לחקור אחר דבר זה במקום לידתו ודירתו. בכל זה לא אוכל למנוע מלהעיר על חלקי הדברים ומעלתו ני' יחקור אחר כל שורש דבר: והנה באהע"ז סי' קכ"ט סעי' י"ח בשם שנשתנה מחמת חולי שהוא עיקר שאפילו אם רק לפעמים קורין אותו בשם שהוא אפי"ה כותבין אותו לעיקר ובג"פ צידד בזה למה ואיך ובש"ס גיטין דף ל"ד אמרו שהיא דהוי קרו לה מרים ופורתא שרה כו' צריף לכתוב מרים וכל שום שיש לה ולא שרה וכ"ש שיש לה מזה נראה דלענין קריאת שם אזלינן בתר רובא עד כאן דבריו ויש להסביר עפ"י משנה זו פ"ד דפיאה דאמר ר"ש אפילו תשע ותשעים אומרים שלא פהלקה ורק אחד הוא שאומר פהלקה שומעין לזה שאומר פהלקה: וא"כ י"ל דהגמרא מייירי ששני הצדדים שנוין ואין טעם וסברא לשם זה יותר מזה ולכך אזלינן בתר רובא דעלמא משא"כ הקא דמייירי שנשתנה שמו מחמת חולי א"כ זה השם הוא עיקר ולזה אף אם הרוב אינם קוראים לו בשם זה מ"מ לא אזלינן בתר רובא ורק שם זה עיקר.

ומזה נוכל לדון ג"כ שאם יש לאדם שם עריסה שנתנו לו אבותיו או שאר בני אדם בקפידא שרצו שיהי' נקרא בשם זה אחר אחד מקרוביהם שהלכו לעולמם או שקראו לו שמו אחר גדול וקדוש מפורסם אחד בזה י"ל ששם העריסה יש לו חשיבות.

אפילו לדעת הגט מקושר שהובא בפ"ת בסוף סדר השמות וכה"ג שבקפידא נותנים לו השם בכונה ובדקדוק יש לו מעלה (וכשם שהשם שהביאו לחיים (היינו שם מחמת חולי) הוא עיקר פן השם שנתנו לו המביאין אותו לחיים ורוצים להחיותו ולהשאיר שם אבותיו הוא ג"כ עיקר וכ"ש נגד שם של גוים שבנדאי אינו פהלכה ואין הולכין אחר הרוב בזה ולזה אם המיעוט קורין אותו בשם הישראלי אזלי' בתרייהו): והנה אין קי"ל דשם שעולה בו לתורה הוא העיקר פדאימת בכללי שמות סעי' כ' ומרן בחת"ס חאהע"ז סי' כ"א חקר בזה אמאי נלך באמת אחר השם שעולה בו לתורה.

ונראה לפי ענ"ד להסביר הדבר ע"ד שאמרו בב"ק בשור המועד שהחזיק לשבתות אינו מוחזק לימות החול ובס' עיון יעקב ריש מגילה הביא שם על כתב אשורית שאמרו חכז"ל שעזרא כ' התורה בלשון אשורית שגם מעיקרא הי' להם הפתב אלא שלא שמשו בו אלא לדברים הקדושים וכן מצינו בספרים לענין לשון הקודש: ובזה נראה להסביר דהה"ד אם נקרא בשם אחד שהוא חול מענין עוה"ז וענין הב' המורה לענינים קדושים אין שם החול מגרע השם שניתן לקדושה.

וא"כ נראה טעמא דקי"ל דשם העולה לתורה הוא עיקר דנהי דלדברים של חול השם האחר הוא עיקר בכל זה לענין תורה ומצוות מוחזק הוא לשם זה לעיקר הנ"ל אם נודע שלתורה עולה בב' שמות שמואל משה בנדאי הוא שם העיקר.

אמנם מדלא העיר מעלתו בזה אפשר שבמקומותיכם אינם קוראים לתורה בשם העצם ואם פן בכה"ג באמת קשה מאוד להבחין ולידע שם העיקר מה הוא ואיזה הוא: וגם יש להסתפק אולי נשתקע השם לגמרי דנהי דלענין נשתקע קי"ל אפילו בנודע שיש לו שם אחר אלא שאין קורין אותו בשם אחר שנקרא מעריסה אפי"ה מקרי נשתקע.

ומרן בעל באהע"ז סי' כ' פתב דאם עולה לתורה בשם אחד וחתמתו הוא בשם עריסה פותבין שם שעולה בו לתורה לעיקר. ועל השם שחותם עצמו בו פותבין דמתקרי עיי"ש ואפילו להטו"ז שחולק וס"ל דעל שם החתימה אין לכתוב דמתקרי מ"מ פיון דגם שם העריסה הוא פן שפיר שיין' לשון דמתקרי: וא"כ בנגידון הנ"ל שכ' מעלתו שחותם עצמו .S

M בנדאי גרע מזה ואיך נימא דיועיל לעשותו לשם עיקר ואפשר דאפילו לענין נשתקע אינו מועיל. אלא דמ"מ אפשר דאם עושין לו מי שפירך וכיוצא בזה עושין לו בשני השמות שמואל משה.

ובזה נודאי מועיל ולא חשיב נשתקע אבל לעשותו לשם עיקר נראה מדברי מרן בחת"ס חאהע"ז סי' ל"א דרפנ' בידנ' ומסופק בי'. אבל בתשובה סי' ל"ח נראה מדבריו שע"י מי שפירך נעשה שם העריסה שם עיקר.

ואע"ג דבאותה תשובה עצמה כ' דאם לא פתב רק שם העברי ולא כ' שם הלעז דפסול ונה לכאורה סתירה ממ"נ דאם שם העריסה עיקר א"כ לדעת רוב הפוסקים באהע"ז סי' קכ"ט אם פתב שם העיקר פשר וא"כ למה כ' דפסול.

וניש לומר דדונקא לענגן לכתבו בתחילה ועל השני דמתקרי דאין קפידא פל כה פמבנאר בב"ש סי' קכ"ט ס"ק כ"ז בשם תשובת הריב"ש אכל אם לא פתבו שם הלעז כלל י"ל דפסול: והנה בנדון שלנו שכ' רק שם שמואל משה אם הוא במקום שאין קורין לס"ת בשם העצם באנו למחלוקת הטיב גיטין בליקוטי שמות סעי' ב' וג' עם הגאון מסאנץ נ"י בספרו דברי חיים דבט"ג כ' דאם יש לאדם ב' שמות והעולם קורין אותו רק בשם אחד הוי רק קיצור השם וכשר והיגו שכ' שם העריסה שמואל משה פבנדון דידן ולא פתבו דמתקרי משה פשר לדעת הטיב גיטין.

אכל הגאון נ"י בדברי חיים כ' דפסול דזה שם בפ"ע וצריף לכותבו בפ"ע וא"כ בקהלות שאין קורין לתורה בשם העצם א"כ לכאורה דין האנשים פדין הנשים. וא"כ במקומות שאין קורין לתורה בשם העצם ובגט לא נכתב אלא שם העריסה ולא השם שקורין אותו בני אדם (ולדעת מרן בחת"ס חאהע"ז סי' ל"ח הוא פסול וכמבנאר למעלה) א"כ באנו לפלוגתא הנ"ל: ואפשר לומר דעד כאן לא הכריע מרן זצ"ל אם מי שפירף יועיל לשון' שם העריסה לעיקר אלא בנשים אכל באנשים אפשר דמועיל לכ"ע והחילוק בזה דהרי מבנאר דקי"ל דאין הבן יכול לשנות שם אביו להחזיקו באחר ודונקא שם עצמו יכול לשנות פמבנאר בסי' ק"ל לענגן עדות א"כ המי שפירף של האשה שאין היא בעצמה קוראת לה השם רק הבעל מצוה להש"צ לעשות לה מי שפירף בשם הזה.

ע"כ הוי רפי' בידן' דאדמ"ו אם בזה עושה את השם לעיקר משא"כ באיש שעומד שם בשעת עשיית המי שפירף ועושין המי שפירף על שם הזה י"ל דהמי שפירף עושה את השם לעיקר: ובתשובה אחת פתבתי ראי' לדברי הט"ג (עיין לעיל תשובה קכ"ה) עפ"י הקושיא שהביא בפ"ת בשם ס' גליא מסכתא באהע"ז סי' קכ"ט ס"ק כ"ד על הא דאמר' במי שיש לו ב' שמות דאינו רשאי לכותבן בב' שיטין משום דהוי פשם אחד וע"כ צריף לכותבן דונקא בשיטה אחת והקשה מהתוספתא וכן פסק באהע"ז סי' ל"ח סעי' ל"ג ואם קידש אשה ע"מ ששמו יוסף ונמצא שמו יוסף שמעון מקודשת.

ולפי ענ"ד לא קשה דהרי קי"ל אם יש לאדם ב' שמות ובפי העולם נקרא רק בשם אחד אמרינן דהוי רק קיצור השם ולדעת הטי"ג בליקוטי שמות הנ"ל כ' דלכתחילה יש לכתוב גם הקיצור ולדעת הבית מאיר אפילו לכתחילה אין לכתוב ועכ"פ היינו קיצור השם וא"כ שפיר אמרה התוספתא דמקודשת וממילא יש ראי' לדברי הטיב גיטין וא"כ אם כ' רק שם העריסה כמו בנ"ד שכ' שמואל משה לחוד ולא כ' דמתקרי על השם שקורין אותו העולם מ"מ מהני דשם משה הוי רק קיצור השם ואינו מעכב עכ"פ בדיעבד: אמנם מה דלא כ' שם הלעז שפיר נקרא גם מארייז אין מועיל טעם הנ"ל דנהי דכבר פתבתי במקום אחר בתשובה אחת (עיין לעיל סי' ק"ה וקי"א) דלפענ"ד דשם הלעז אינו מגרע עיקר השם שהיא השם הקודש דשם הלעז נקרא וניתן רק לענייני חול משא"כ לענגן תורה ומצות וכדומה נשאר שם הקודש מתחילה ועד סוף.

במקומו ובאשכנ"ז נותנין מיד ב' שמות א' לעניני חול וא' לעניני קודש וא"כ אינו מגרע פלום ואעפ"י שדעתי נוטה פן. אבל כבר כ' מרן בחת"ס סי' ל"ח דאם פתב רק שם הקודש ולא כ' שם הלעז באשה דבגט פסול ומי ירים ראשו נגדו כו': ע"כ בנדון שלנו אם עולה לתורה בב' שמות אע"ג דלא פתבו השם שקורין אותו בו וגם לא שם הלעז פשר הוא וכבר הספיקו רוב הפוסקים דאם כ' רק שם העיקר דכשר.

והוא הדין אם נקרא בשני שמות בבית אבותיו ואצל משפחתו שמדקדקין לקרותו בןוקא בב' שמות כמו שאירע המעשה שכ' מעלתו ואם גם עושין לו המי שפירש בב' שמות אפילו אם באותו קהלה אין קורין לס"ת בשם העצם אפי"ה פבר פתבנו דבכה"ג שפקפידין לקרוא אותו בשם העריסה ונדאי הוי עיקר השם וכשר.

אבל אם בני משפחתו אינם קורין אותו בב' השמות אפילו אם פשעושוין לו מי שפירש מזכירין לו הב' שמות אין אנו מסכים להתיר ואף שדעתי נוטה להתיר בכל זה לא ארים ראש נגד מרן הגאון בעל חתם סופר זצ"ל שפתב דגט פסול הוא: ומעלתו האריף דלא מקרי נשמתקע שם העריסה אחד דלפעמים חותם עצמו בשניהם מצד אדרעס"י שלו s.

M ויהיא דברי הט"ג בליקוטי שמות סעי' כ"ח וכ"ט ועוד שאר ראיות אלא דמכל זה אין ראי' אלא על דלא נשמתקע אבל ממשום זה עדיין לא מקרי שם העיקר ואין זה ענין למ"ש מהרי"ק. דאותיות s.

M אינם מועילים כלל להחזיק שמו שמואל משה שכן יכולין לרמז על ס"אמועל מ"אריץ או ש"א מ"ארקום ע"כ לדעתי אין זה מהני להחשיבו לשם עריסה ועיקר מועיל רק אם נקרא בב' שמות אלו לתורה או ע"י צרופין שפתבתי למעלה ובשם אלי' בדיעבד ונדאי יש להתיר כמ"ש מעלתו וכמו שכ' בספר דברי חיים ובפרט ששמעתי מבחור אחד מפה שר' אלי' זה נקרא אחר הגאון ר' אלי' ווילנא זצ"ל שגראה ונקרא בכל הספרים שלו בשם אליהו בניו לבסוף.

ועל הערעור שהשמיט הסופר מלת יום שכ' רק כ"ט לירח פבר הביא מעלתו דברי הפ"ת סי' קכ"ו סק"ו בשם תשובת גבורת אנשים דכשר וכן נראה לפי ענ"ד גם פן. ועל ערעור שהגט נכתב בחודש אייר אין בו ממש וכמה בתי דינין בישראל וגם פה קהלתינו ק"ק חוסט פותבין ומסדרין גיטין בחודש אייר אף בלי שום צורך ודחק.

ואחתום בברכה משולשת ויהי' ד' עמו פאנת נפשו ונפש ידיו הדו"ש הק' משה שיק מברעזאנוע: תשובה קלד בעזה"י חוסט א"ח של סנפות תרל"ה לפ"ק. החיים והשלום וכ"ט לאהובי ידידי הרב הגאון הגדול המפורסם כש"ת מוה' חיים צבי מאנהיימער האבדק"ק אונגוואר יע"א: הנה באתי על דבר הגט הנחתן מאת הרב דאבאניע.

וכר"מ נ"י הסכים עמו להתיר וגם אני נתתי את הספמתי אז דמותר בדיעבד בתנאי שיקבל עדות שנקרא לתורה בשם שמואל משה פפתוב בגט ואחרי אשר שלח לדי הרב דאבאניע הגבית עדות מהב"ד של גרויסווארדיין ובדעבערצין נענית לי לנעול דלת בפני מוציא לעז על הגיטין כמו שגזר ר"ת ולזאת פרסמתי ההיתר במכתב שכתב אחים ומאז ועד עתה עדיין הבעל מערער ונגבה שוב עדות בב"ד הנ"ל מאנשים אחרים שהעידו

שנקרא לתורה רק בשם משה וכן העיד אחד בדעבדעצין וקרב הדיין ראש ב"ד דק"ק גרוים ווארדיין נ"י כ' דהעדים אין מכחישין זה את זה שלפעמים נקרא פן ולפעמים פן.

ומה שמערער שהעדים הראשונים היו פסולים כ' הרב הנ"ל שאין בזה ממש ואין אני יודע אם כל הגביות העדות הנ"ל באו ג"כ ליד פר"מ נ"י ולזאת באתי לבקש מאת פר"מ נ"י שיודיע לי דעתו בזה אם עומד בהיתרו: ואציע גם אנכי לפניו דעתי הנה לדעת הט"ג בליקוטי שמות אות א' וב' דסובר דכל דניתן לו ב' שמות מעריסה ונקרא בפי העולם רק בשם אחד שהוא רק קיצור השם ואינו מעפב אם לא נכתב נראה דהה"ד הכא דכשר הגט נהי דטעמי משום דכף הוא רגילות העולם לקצר וא"כ זה שינה בקריאה דעלמא אבל לתורה אין הדרה לקצר בקריאתו כל פה מ"מ נראה דאין חילוק דהרי מהקריאה אינו ראי' כל פה דהחזנים קוראין פן מעצמן לפי מה ששומעין שקורין אותו כמבואר כמה פעמים בס' ט"ג דעיקר ה' הוא ממה דעני האי גברא והולך לקרות לתורה בשמעו הקריאה ההוא וא"כ פיון דכ"ע קורין אותו בקיצור השם מדוע לא יענה ולא ילך בשמעו להסגן שקורא אותו בשם הזה דכ"ע קרו לי' פן: אמנם הגאון מסאנץ נ"י בספר דברי חיים שם על הליקוטים חולק עליו וכ' דלא מסתבר שדבר שהוא שם בפ"ע שיהי' נקרא קיצור השם יעיי"ש.

מיהו בג"פ סי' קכ"ט באות קי"ז כ' גם פן דאם נקרא מעריסה אליהו בני"ו לבסוף אע"ג דכל העולם קורין לו בלא ני"ו והוא שם בפ"ע אפי"ה אמרי' דהוא קיצור השם וכותבין אליהו וכ"כ בג"פ שם ס"ק ע"ה לענין שם אלחנן חנו דבדיעבד פשר אע"ג דהוי שם בפ"ע משום דהוי רק קיצור השם וכן נהיגין ורגילין רוב פעמים דזה שיש לו באמת שני שמות נקרא בפי ב"א בשם אחד ובנודאי לא מכוננין לעקור את השם השני: ועוד אפילו לדעת הגאון בעל דברי חיים נ"י מ"מ פיון דנקרא פעם כה ופעם פה שם הטפל מיהו הוי ובש"ע סי' קכ"ט סעי' כ' כ' הרמ"א דכשר בדיעבד ונהי דהרבה פוסקים חולקים עליו כ' הג"פ ס"ק ח' וס"ק י"א דבשעת הדחק נעיוגין גדול יש לסמוך עליו וכ"ש הכא דהוי ס"ס.

ספק דלמא הוי עיקר השם פדלעיל דכשר בשעת הדחק ואפילו אי הוי רק שם הטפל דלמא קי"ל פדעת הרמ"א דשם הטפל נמי פשר. ואם כבר ניתן הוי כמו שעת הדחק פדאימא בכמה דוכתי בליקוטי שמות ענין בט"ג אות ח' ובשבו"י בח"ג סי' ק"ל כ' דאם כבר שלח הגט למקום אחר יש לחוש לזילותא דבי דינא ונהי בשעת הדחק נעיוגין: ובלא"ה נראה לי דבנידון הנ"ל פשר דהרי מבואר בסי' ל"ח סעי' ל"ג שאם אמר הרי את מקודשת לי ע"מ ששמי יוסף ונמצא ששמו יוסף שמעון היא מקודשת והיא מתוספתא המובא בר"ן פ' האומר ומנה הביא ראי' בס' גלי' מסכתא הובא בפ"ת סי' קכ"ט ס"ק כ"ד דאין שני השמות שם אחד.

ולפיענ"ד אין ראי' מהתם דאיכ"ל כהט"ג הנ"ל דמי שיש לו שני שמות לפעמים מקצרין שמו וקוראין אותו שם אחד ולכך אעפ"י שנקרא יוסף שמעון. ונדאי לפעמים נקרא בקיצור השם יוסף לחוד וראי' מס"ג הנ"ל אבל אם נימא פדברי הגאון מסאנץ נ"י הנ"ל ע"כ מוכח מהתוספתא הנ"ל דהנקרא בב' שמות כגון יוסף שמעון הפנונה דנקרא בשם יוסף ובשם שמעון ותרונייהו בהדדי ולכך אעפ"י שאמר ע"מ ששמי יוסף ונמצא שמו יוסף שמעון נתקיים התנאי: וא"כ בנידון שלנו נמי שכ' שמואל משה היינו שנקרא

"שמואל" "משה" ובהדי הדדי וא"כ אפילו אם שם משה העיקר הרי בכלל מ"ש שמואל משה כ' ג"כ שם העיקר.

אלא שכ' שם שמואל שהוא טפל קודם לשם העיקר שהוא משה ובכה"ג פבר כ' הב"ש שם בשם הריב"ש דאם כ' שני השמות אין קפידא אם הקדים הטפל לעיקר א"כ קשה על ספר דברי חיים הנ"ל דחייש דשני השמות הם פשם אחד וגם חולק על הט"ג דלא שייך לומר דבכה"ג הוי רק קיצור השם.

וקשיא עליו מהא דסי' ל"ח סעי' ל"ג הנ"ל (שוב ראיתי שמרן הגאון בעל חת"ס אהע"ז ח"ש סי' י"ח כ' דאין מהתוספתא ראי' מ"מ בסי' ככ"ט סעי' י"ד נראה דב' שמות הן): והנה בנידון שלנו יש לדון עוד מטעם אחר דלפי עדות הרב מאבאניע דבשעת סידור הגט אמר אבי המגורשת וכן אמר גם הבעל ששמו שמואל משה גם הראה אז אגרת שחתם עליו בשם שמואל משה ואם המגרש החזיק עצמו בשם א' הביא הג"פ בסי' ק"כ ס"ק י"ז דעת הרא"ש ועוד פוסקים דאפי' מוחזק שמו בשקר הגט פשר ונהי דשם בעי' הוחזק ל' יום או כמ"ש בשם המבי"ט בג' חתימות ומרן הגאון בחת"ס בחלק הששי סי' מ"א כ' דשלישם לאו דווקא (ועיין בתשובת ש"ב יעקב חאהע"ז סי' ל"ג שכ' עוד היתר יותר דמועיל מה שמועיל כו' עיי"ש) וכאן נמי הרי אמר מצוה להסופר לכתוב לו הגט בשם שמואל משה וגם קרוב נאמן להעיד על שמו פמבואר בסי' ק"כ הנ"ל דהוי רק גילוי מילתא בעלמא והוי מילתא דעבידי לגלויי נאמן ונהי דהפוסקים חולקין על שיטת הרא"ש מ"מ יש לצדד עפ"י שיטת הרא"ש הנ"ל.

ועכ"פ אינו יכול להכחיש העדים ואפילו עד אחד או קרוב פיון שפבר הודה הוא בעצמו פן והודאת בע"ד פמאה עדים דמי ומפל הלין טעמא נ"ל דהגט פשר בדיעבד הואיל וכבר ניתן ואין בערעור של הבעל פלום: אמנם נראה לפי ענ"ד פיון שהבעל מערער ואומר ששפתקע שמו שמואל משה ואין הגט פלום א"כ שונו' נפשי' חתיכא דאיסורא מלישא אשה אחרת אפילו בנותן אמתלא לדבריו קשה לומר לו אמתלא מבנורת דלא משונו' נפשי' רשיעא דבכל אמתלא שיאמר הרי הוציא לעז על הגט חנם ועבר על חרם דר"ת.

ואפשר דבכה"ג לא הוי תקנת ה"ג מאוה"ג שלא לישא אשה על אשתו. ואין להאריך בזה שאין זה ענין שאלתינו והנראה לפי ענ"ד פתבתי ופר"מ נ"י ימחול ע"כ להודיע לי דעתו דעת תורה בענין הזה וד' יאיר עינינו בתורתו ויהי ד' עמו וחספז ה' בידו יצליח דברי ידידו החותם בברכה ה"ק משה שיק מברעזאווע תשובה קלה פה חוסט תרל"ד לפ"ק.

מה ששאלת בשם הקטנות ליבליא איך פותבין עיין בפללים פלל כ"א שכ' דאם הפל קורין אותו בשם הקטנות בפניו פותבין ליבליא ועיין עוד בשמות נשים פאות ב' בשם בונילא ועיין גם בשמות אנשים בשם וועלוויל.

ועל מה ששאלת אם כתב במקום לבריא לבראת היינו שחיסר היוד בין הרי"ש להא"ל"ף עיין באהע"ז סי' קכ"ז סק"י דאפילו חיסר לגמרי אינו פוסל ועיין בסי' ככ"ו סעי' מ"ט שאם כתב חסר מלא או את המלא חסר בהטופס אין בו קפידא ולכך אם כ' לבריא עלמא אינו פוסל דכל שינוי שאין בו שינוי הענין אין בו פסול.

ובבכריאת בלי יו"ד אין בו שינוי הענין שגם בלא יו"ד הוא מלשון בריאה ואדרבה עם יוד הוא מלשון בריא אולם או מלשון בריאות וטובות אלא שמתוך הענין נזכר דהאי לבריאת עולם קאי על הבריאה ופעמים מצינו חיריק בלי יוד אחריו דהיינו תנועה קטנה ולפעמים אחר החיריק יוד ואז היא תנועה גדולה וכשר: תשובה קל"ו בעזה"י חוסט יום ו' עש"ק פ' נישלח תרל"ז לפ"ק.

החיים והשלום וכ"ט לאהובי חתני הרב המאוה"ג המןפלג כש"ת מוה' יעקב פראגיר נ"י האבדק"ק אדא יע"א. ע"ד הגיטין הנשלחים ממדינת אמעריקא למדינתנו על הכי דנאר ועושים שליח עפ"י פתב לאדם ידוע להיות שליח להולכה למסור הגט עפ"י ב"ד פדינו לאשתו ויש בזה כמה פקפוקי נחששות ואבאר אותם אחת אל אחת.

ומה שנגראה לי להעיר עליהם. והנה באהע"ז סי' קמ"א סעי' ל"ה הביא המחבר דרשאין לשלוח גט ע"י גוי והבעל עושה ע"י פתב שליח להולכה דהגוי מעשה קוף בעלמא עביד והרמ"א הביא דיש חולקין משום דצריך לעשות השליח דווקא בפניו ולא ע"י פתב.

והאידידא כבר התירו כמה גאונים לשלוח גט מאמעריקא על הכי דנאר ולעשות שליח ע"י פתב פמבואר כל זה בתשובת האחרונים והגאון מסאנ"ץ בספרו דברי חיים בח"ב חאהע"ז סי' צ"ב כ' שהאידידא שפבר התירו הגאונים משום עיגון בעוה"ר.

וגם יש כמה בנים אשר נולדו מנשים שקבלו גיטין פאלה ולכך אין להחמיר עכ"ל. (ומיהו כבר הביא בס' פתחי תשובה בשם הגאון בית אפרים דבעי' שיעשה שליח בפה מלא ולא ע"י פתב אלא דשם במקום שהיא יאמר בפני ב"ד שממנה את פלוני לשליח ואח"כ יודיע לפלוני ע"י פתיבת ידו כו'): וגוף הפקפוקים נעבור אחת אל אחת לפנינו (הא' פבר נאמר למעלה שהרמ"א חולק משום די"א דשלא בפניו אין עושין שליח.

ולכאורה הי' נ"ל עפ"י מ"ש מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחאהע"ז סי' י"א בענין גט שמשלישים לנשתטית שהאריכו בזה האיד' יועיל זה וביאר מרן זצ"ל דנהי דמילתא דאיהו לא מצי עביד לא משוי שליח מ"מ פיון דהבעל גילה דעתו דניחא לי' ובאמת הוא זכות לו מצד חרם רגמאה"ג שהוא עליו.

ע"כ יכול להיות שליח מצד זכ"ל וזכין לאדם שלא בפניו כד' שם. ולפי ענ"ד גם כן איכ"ל פן דכיון דהבעל הוא באמעריקא וחרם דר"ג אקרקפתא דגברא מונח כדקי"ל ביו"ד סי' רכ"ח ואסור לו ליקח לו אשה שם וגם הבעל מחוייב לאשתו שאר פסות כו' והני זכות לו לגרשה וא"כ אפילו אי שליח שלא בפניו לא מהני מ"מ יכול לעשות שליח מצד זכות פן נראה לי: עוד פתבו טעם לאסור לשלוח גט ע"י גוי או ע"י הכי דנאר בשם הגאונים והובא ברא"ש בגיטין סוף פ"ב ודברי הגאון שם סתומים אלא שפיי"ם בשם בעל הלכות שאם ניסת לא תצא וגוף הטעם לא פתבו וגם דברי בעל ההלכות אינם מובנים פלל מה ענין זה לעידי מסירה ונתימה.

ולפי ענ"ד אמרתי לפרש דבאמת אם משלחין גט ע"י גוי יש לחוש שמא זניף הגוי והחליף ונהי דקי"ל ביו"ד סי' קי"ח דאין הגוי חשיד להחליף להכשיל לישראל אא"כ נהנה מזה מ"מ אפשר דחששו הגאונים למ"ש הרמ"א באהע"ז סי' מ"ב סעי' ד' דעידי קדושין צריכין לראות גוף המעשה ואין הולכין בזה בטר אומדנא וכמו פדיני נפשות שאין הולכין

בַּתֵּר אֲנֻמְדָנָא וְהָהּ לְעֵינֵי גִיטִין ג"כ אֵין הוֹלְכִין בַּתֵּר אֲנֻמְדָנָא וְכֵן אֵיתָא בְּסוּף יְבָמוֹת לַחַד מ"ד דְּעֵידי נְשִׁים צָרִיכִין לְהִיּוֹת כְּמוֹ עֵידי נְפִשׁוֹת וְאֵין הוֹלְכִין בַּתֵּר אֲנֻמְדָנָא וְלִכְּן חֲשָׁשׁוּ הַגְּאוֹנִים הַנִּזְלָל גַּם כֵּן דְּנָהִי דָאֵין חוֹשְׁשִׁין שְׂעִיעֶשְׂהָ הַגּוֹי כְּדֵי לְהַכְשִׁיל וּלְזַיְיָף.

מ"מ הָרִי זֶה רַק אֲנֻמְדָנָא וּבִקְרוּר אֵין אָנוּ יוֹדְעִין רַק מִפֶּת אֲנֻמְדָנָא דְּוֹדָאֵי לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן ע"ז אֵין אָנוּ סוֹמְכִין בְּדִינֵי גִיטִין כֵּן אֲמִינָא לְהַסְבִּיר טַעַם הַגְּאוֹנִים: וּבְמָקוֹם אַחַר כְּתַבְתִּי לְהַקְשׁוֹת עַל הוֹרָאָה זֹו אֵיךְ אֲמַרְיָ בְּגִיטִין דָּף ג' דְּלִכְףּ שְׁלִיחַ נְאֻמָּן לֹוֹמֵר בַּ"נ מְשׁוּם דְּעֵדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשְּׁטֵר כְּמִי שְׁנִחְקְרוּ עֲדוּתָן בַּ"ד דְּתִינַח לְפִי הַאֲיִקוּמְתָא דְּמִתְנִי' אֵיתָא כַּר"א דְּעֵידי מְסִירָה כְּרִתִּי וְא"צ לְעֵידי חֲתִימָה אֲלָא לְהַכְשִׁיר הַגֵּט לִידַע שְׁנִכְתַּב עַפ"י צִוּוֵי הַבְּעַל אֲזֹ לֹא מְקַרִי בְּשַׁעַת כְּתִיבָה כְּעֵידי נְשִׁים וּכְדָבָר שְׁבַעֲרֹנָה דְּנִיבְעִי' שְׂיִהִי כְּעֵדי נְפִשׁוֹת וְאֵיכ"ל כְּעֵין שֵׁכ' הַרְמַב"ם בַּפֶּט"ז מֵהִלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין דְּאִיסוּר שְׁנִתְחַזַּק אֲפִילוּ בַּע"א אִם אֲכָלוּ אַח"כ וַיֵּשׁ עֲדִים חֲתִיב מְלָקוֹת כִּינּוּן שְׁפָכָר נִתְחַזַּק.

וְה"נ בְּשַׁעַת כְּתִיבָה כִּינּוּן דְּנִתְחַזַּק עַפ"י עֲדִים שְׁנִכְתַּב בְּצִוּוֵי הַבְּעַל כְּכָר אֵיתְחַזַּק וְאֲפִילוּ אִם אֵינּוּ רַק כְּאֲנֻמְדָנָא וְשׁוֹב רִשְׁאֵין לְגַרְשׁ עַפ"י עֵידי מְסִירָה. וּבְעֵידי מְסִירָה הוּא דְּבַעֲיָנִין שְׂיִהִי כְּעֵדי נְפִשׁוֹת דַּעפ"י שְׁנִים עֲדִים כּו' אֲבָל לְאִיקוּמְתָא דְּמוֹקֵי כַּר"מ דַּע"ח כְּרִתִּי וְלֹא צָרִיךְ לְעֵידי מְסִירָה אֲלָא שְׁהֵן הֵן ע"מ וַע"ח וְא"כ הֵם צָרִיכִין לְהִיּוֹת כְּעֵידי נְפִשׁוֹת וְלֹא סָגִי אֲנֻמְדָנָא וְא"כ אֲמַאי נְסִמְוֵךְ עַל חֲתִימְתָן דְּנִימָא דְּהוּי כְּמִי שְׁנִחְקְרָה עֲדוּתָן מְשׁוּם חֲזָקָה דְּלֹא חֲצִיף אֵינְשׁ לְזַיְיָפָא: מִיְהוּ בְּאַמְתַּת אֵיכ"ל דְּמֵאֵן דַּס"ל דְּמִתְנִיתִין כַּר"מ ס"ל כְּאֵיךְ מ"ד סוּף יְבָמוֹת דְּעֵידי נְשִׁים כְּעֵידי מְמוֹן דְּמִינֵן וְא"כ אֵיכ"ל דְּבַעַל הִלְכוֹת סוֹבֵר דְּקִי"ל כַּר"מ דַּע"ח הֵן הֵם הַעֲדִים וְלִכְףּ כ' דָּאֵם הִי' הַגֵּט בְּיַד גּוֹי אֲפִשְׁרֵי דְּזַיְיָף וּכְדִלְעִיל דְּלֹא הוּי רַק אֲנֻמְדָנָא (וּבִלֹא"ה בְּגֵט מְמַדִּינַת הַיָּם דְּלֹא עֲבִידי לְגִלוּיֵי וְלֹא שְׂיִיךְ לֹא חֲצִיף כּו' וְצָרִיךְ לֹוֹמֵר מְזַיְיָף מַצ"ע לֹא שְׁכִיחַ כָּלֵל וְעֵדִיף מְאֻמְדָנָא וְרַש"י לְרוּוְחָא דְּמִילְתָא כְּתַב כֵּן אֲבָל בְּשְׁלִיחַ גּוֹי אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּיבֵר שְׁוֹא וְשָׁקֵר אֵיכ"ל דְּלֹא עֵדִיף מְאֻמְדָנָא) וְלִכְףּ כ' דְּוֹוְקָא אִם מְסוֹרְבְּעֵידי מְסִירָה אִם נִסְתָּ לֹא תַצֵּא דַס"ל דְּוֹוְקָא ע"י יִשְׂרָאֵל אֱלוֹמֵי חֲזָקָה דְּלֹא חֲצִיף אֵינְשׁ וְהוּי כְּעֲדוּת גְּמוּרָה מִשָּׂא"כ אִם הִי' בְּיַד גּוֹי אֲף ע"ג דָּאֵינוּ נִהְנֶה מְחִלִּפְתּוֹ אוֹלֵי נָפֵל מְמַנּוּ אוֹ הוּי לוֹ סִיבָה אַחֲרַת זַיְיָף אַחַר.

כֵּן נ"ל לְיִשְׁבַּב דְּבָרֵי הַגְּאוֹנִים הַנִּזְלָל: וְאִם כֵּן גֵּט שְׁנִתְקַיְיַם בְּחוֹתְמֵי כְּדִינוּ אֵיכ"ל דַּכ"ע מוֹדִים דָּאֵין לְחוּשׁ לְשַׁלְּחוֹ ע"י גּוֹיִם דְּטְלֵי גִיטָה מַע"ג קַרְקַע לֹא מִיפְסֵל בְּשְׁלִיחַ הוֹלְכָה. אֲמַנְם גּוֹי הַקִּיּוּם קָשָׁה מְאוֹד וְאֲפִילוּ יֵשׁ בּוֹ קִיּוּם אֵין מְפִירִין חֲתִימַת הַדְּיַיְיָנִים וְזֶה הוּא הַדְּבָר הַקָּשָׁה בְּגֵט הַנְּשַׁלַּח עַל הַבֵּי דְּוֹאֵר וּכְכָר הָאֲרִיכוּ הַפּוֹסְקִים גַּם בְּזֶה וּבְתִשׁוּבַת גּוֹב"י מֵהַדוּ"ת בְּחֻלְקֵי אַהֲע"ז ס' קל"ו הַסְּכִים לְסִמְוֵךְ עַל דַּעַת הַתִּשְׁב"ץ הַמּוֹבָא בְּרַמ"א סוּסִי' קַמ"ב וְכ"כ בְּתִשׁוּבַת הַגְּאוֹן מִשָּׂאֵנֵז זַצ"ל בְּסִפְרוֹ דְּבָרֵי חֲתִימֵי ס' צ"ב הַנִּזְלָל דְּאֲפִילוּ אִם אֵין מְפִירִין חֲתִימַת הַדְּיַיְיָנִים מְהַיְי וּבַהֲע"ז שְׁם בַסִּי' קַמ"א סַע"י כ"ד וּבַב"ש שְׁם הָאֲרִיכוּ ג"כ בְּזֶה לְהַתִּיר אֲפִילוּ בְּאֵין מְפִירִין.

מִיְהוּ שְׁם מְזַיְיָרֵי בְּשְׁלִיחַ יִשְׂרָאֵל שְׁאוּמֵר בַּ"נ וְהָאֲמִינוּ אוֹתוֹ חֲכו"ל אֲפִילוּ בְּלֵי קִיּוּם וְלִכְףּ אֲפִילוּ אֵין מְפִירִין הַקִּיּוּם שֶׁל הַרְשָׁאָה מְהַיְי אֲבָל בְּגֵט הַנְּשַׁלַּח עַל הַבֵּי דְּוֹאֵר בְּלֹא אֲמִירַת בַּ"נ הָרִי בְּעֵינֵי קִיּוּם מְדִינָא א"כ קָשָׁה לְהַתִּיר.

ואפי"ה כ' הנוב"י ד'לא גרע מעד אָחַד: וְאַנִי אֲמַרְתִּי לְהַסְבִּיר דְּהָרִי עֵינְקֵר הַסְּבָרָא דְּלֵא חֲצִיף לְזִיּוּפָא שְׁיִיף בְּמִקּוּם הַבְּעָלִים וְהַבְּעָלִי דְּבָרִים דְּאֶפְשָׁר פִּי יִרְגִּישׁוּ וְיִבּוּאוּ לְהַבִּין שְׁהוּא מְזוּנָף.

אַבְל בְּגַט הַנְּשָׁלַח מִמְדַּה"י דְּלֵא עֲבִידָא לְגִלוּנֵי וּמִי יוֹדַע וּמִי יִפִּיר אֶת הַזִּיּוּף לֹא שְׁיִיף לֵא חֲצִיף א"כ אֶפְשָׁר דְּמִן הַתּוֹרָה בְּעִי קִיּוּם. אָמְנָם אִם יֵשׁ עָלָיו קִיּוּם ב"ד מְפָבֵר וּב"ד מְסַתְּמָא פְּקִיעֵי שְׁמִיּוּהוּ וּמְפִירִין חֲתִימָתָם בְּרוּב הָעוֹלָם וְעֲבִידָא לְגִלוּנֵי.

וּלְכַף יֵשׁ סְבָרָא דְּמוֹעִיל קִיּוּם הַדִּיּוּנִים אֶפְיָלוּ אִם אֵין אָנוּ מְפִירִין חֲתִימָתָם. דַּמ"מ הַמְזוּנָיִף אֵינוּ יוֹדַע מְזָה שְׁאִין אָנוּ מְפִירִין וְאֵינוּ חֲצִיף לְזִיּוּפָא.

וּמ"מ קֶשֶׁה לְסַמְּוֵף עַל סְבָרַת נּוּב"י הַנְּ"ל מְטַעַם הָאֵמּוּר. וּלְכַף צָרִיכִין לְהַפִּיר חֲתִימַת קִיּוּם הַדִּיּוּנִים וְזֶה לֹא שְׁכִיחַ בְּגִיטִין הַבָּאִים מִמְּדִינַת אֲמַעְרִיק"א: וְהַיּוֹתֵר קֶשֶׁה דְּהָרִי הַגִּט ג"כ צָרִיף קִיּוּם וְלֹא סְגִי אִם רַק הַהֲרַשָּׁאָה מְקוּיָיְמַת אֲלֵא דְּצָרִיכִין לְקַיָּים גַּם הַגִּט כַּדְקִי"ל בְּסִי' קַמ"א סְעִי' ל"ג וְהוּבָא שָׁם בַּפ"ת ס"ק ל"א דְּבָרֵי הַפַּמ"א סִי' ס"ט וְסִי' ע"א דְּעַל הַגִּט עֲצָמוּ אֵינוּ נִכּוֹן לְכַתּוּב הַקִּיּוּם אֲלֵא צָרִיף לְכַתּוּב קִיּוּם בַּפ"ע דְּהִיּוּנֵי שְׁיִימָו ע"י סִימָנִים דְּבִמּוֹתַב תְּלַתָּא חֲתָמוּ הָעֵדִים בְּפִינְיָהֶם אֶת הַגִּט שְׁיֵשׁ לוֹ סִימָנִים בְּשִׁנּוּי אוֹתִיּוֹת אוּ בְּנִקְבַב בְּצַד אוֹת פְּלוּנֵי אוּ סִימָנִים בַּד' רֵאשִׁי הַשִּׁטוֹת וְכִיּוּצָא בּוּ פְּמִבְּנָאָר שָׁם יַעוּי"ש.

וְעַכ"פ גַּם בְּזָה צָרִיף לְהַפִּיר הַקִּיּוּם שֶׁל הַדִּיּוּנִים וְאִם אֵינוּ מְפִיר לֹא מְהִי וּלְכַף לֹא אֲדַע תִּיקוּן גְּמוּר בְּזָה. אֲלֵא לְפִי מַה שֶׁכ' מְרִן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת"ס זצ"ל בַּחֲאֵה ע"ז ח"א סִי' מ"ג וּמ"ה וּמ"ט וְהוּבָא ג"כ בַּפ"ת בַּאֵה ע"ז סִי' י"ז ס"ק נ"ב דָּאָם כ' עַל הַבֵּי דְּוָאָר בַּאֲדַרְעַס ס"י הָרֵאשִׁי וּמְקַבְּלִים תְּשׁוּבָה מִן הַסֵּתֵם זֶה הָיִי כִּידִיעָה.

וְנִהְיֵי דַכ' מְרִן זֶה שָׁם לְעַנְיָן עֵדוֹת אִשָּׁה דְּהַקִּילוּ בָּהּ רַבְּנָן וְאֶפְיָלוּ גוֹי מְסַלְפ"ת נְאֻמָּן מ"מ מְסַבְּרָא נְרָאָה דְּגַם כָּאֵן אִם פְּתָבוּ מְעִיקְרָא לְהַבִּי דְּוָאָר הַהוּא וּבְפִרְט אִם פְּתָבוּ ע"י רַעְצִיפִיס"ט וְשׁוּב מְקַבְּלִין הַגִּט עַל אֲדַרְעַס"סִי שְׁלוֹ בְּרַאצִּיפִיס"ט הָיִי כִּידִיעָה בְּרוּרָה וְגַם בְּנִקְל אִם יְכַתְּבוּ קוֹדֵם מְעַשָּׂה לְהַבִּי"ד דְּהַתָּם וְיִשְׁיָבוּ לְהֵם תְּשׁוּבָה וְעִי"ז עֲצָמוּ יִפִּירוּ חֲתִימָתָן.

וְגַם אִם נְשָׁלַח בְּאַגְרַת הַגִּט וְהַהֲרַשָּׁאָה בְּיַחַד וְחַתוּם בְּחֲתִימַת הַב"ד הַנִּיְפָרַת לְהֵם נְרָאָה דְּהָיִי שְׁפִיר יִדְיעָה וְהַפְּרָה כִּן נְרָאָה לְפִי עַנ"ד: אָמְנָם מַה שְׁפַתְבַּת דְּבִאֲמַעְרִיקָא אֵין לְסַמְּוֵף עַל סֵתֵם יִשְׂרָאֵל לֹאמַר שְׁהוּא בְּחֻזְקַת פְּשָׁרוֹת דְּרוּבָם שָׁם אֵינָם בְּחֻזְקַת פְּשָׁרוֹת.

וּבְלֵא"ה הָרִי דַעַת הַרְמַב"ם וּבִיָּאָר הַפְּכוּר שׁוּר בַּע"ז דָּף ל"ט דְּבַכָּל מִיָּדִי דְּאוּרִיָּתָא בְּעִי שְׁיָהָא מְוַחֲזַק בְּכַשְׁרוֹת מְדִינָא וּבְיִינּוֹת וְכִיּוּצָא מַצַּד הַתְּקֵנָה וּבְש"ף בִּי"ד סִי' קִי"ט סַק"א. מִיָּהוּ אֵין אָנוּ דְּנִין עַל אֲנָשִׁי אֲמַעְרִיק"א אֲלֵא כְּעִין דְּאֲמַרִי' רֹב מְצוּיִין אֲצֵל שְׁחִיטָה מְוַחֲזִין וְלֹא עַל רֹבָא דְּעֵלְמָא דְּנִין אֲלֵא עַל הַשׁוֹחֲטִין וְה"נ נְרָאָה דְּאֶפְיָלוּ בַּאֲמַעְרִיק"א הַרְבָּנִים אַרְטִידַאקְסַע"ן דְּשָׁם הֵם בְּחֻזְקַת פְּשָׁרוֹת וּמְסַתְּמָא בּוֹחֲרִים עֵדִים הַפְּשָׁרִים: מִיָּהוּ כָּל זֶה צָרִיף חֲקִירָה רַבָּה כִּי בְּאֵמַת הַדּוֹרוֹת מְקוּלְקָלִים וְגַם הָרִי צָרִיכִין שְׁיָהִיו בְּקִיאִין בְּטוּב גִּיטִין וְקַדוּשִׁין וּלְכַף הַרוּצָה וְהַצָּרִיף לְסַמְּוֵף עַל זֶה אֵינוּ רִשָּׁאי לְהִיּוֹת נְמָהָר בְּמִלְאֲכָתוֹ אֲלֵא יַחְקוֹר מְעִיקְרָא אַחֲרֵי הַב"ד דְּהַתָּם מִי הֵם וְאַח"כ יְכַתּוּב מְכַתְּבִים לְהַב"ד שְׁבַעִיר הַזֹּאת בְּעַנְיָן הַזֶּה וְלַעוֹרֵר וְלַשְׁאוּל וְלַהַעִיר עַל כָּל הָעַנְיָנִים הַנְּ"ל וְעִי"ז יוּכַל לְהַתְּפַרֵּר

טובם וענינם ונחיתמתם פן נראה לפי ענ"ד וכן אחתום בכרחה המשולשת יהי ד' עמך ונצילך מפל רע ושגיאה דברי חמיה הדוש"ת הק' משה שיק.

מברענאווע: תשובה קלז החיים והשלום וכ"ט לידדי הרב הגדול המנפלא בתורה וביראה כש"ת מוה' נפתלי סופר נ"י האב"ד, ור"מ דק"ק פעטשוי ניינדארף: מכתבו קבלתי ומעלתו האריה במעשה דאיתא בקהלתו שאחד נשא אשה.

ונחלה מיד לאחר הסתונה ורוצה ליתן גט על תנאי כי הוא פהו ורק שקשה הדבר מפני שהוא דר במקום רחוק מהקהילה מאוד והוא איש חלוש וא"י ליסע ולבוא אל הקהילה ליתן שם גט.

ובכפר הזה אין יכולין לסדר גט פי מעולם לא נתנו עוד שם גט. ואם לא יתנו גט יש לחוש הואיל ויש לו ב' אחים והאח הגדול אין לקנות ממנו שימתן חלוצה והרי הדין דהגדול קודם ולזה מסתפק מעלתו איזה דרך יותר נכון והאריה בספיקותיו: והנה גוף הדין ליתן גט על תנאי מבואר באהע"ז סי' קמ"ה דאין ליתן גט על תנאי רק במקום דחוק שכ"מ או פהו או במקום שיש לחוש שיטרף דעתו ח"ו.

ובסד' הגט באהע"ז סי' קנ"ד סעי' ל' מבואר על איזה אופן יעשה השליח ושוב בסעי' ל"א כ' דכבר נתבאר שאין להזכיר שום תנאי קודם פתיבת הגט וא"כ ס"ל דמי שרוצה לגרש בענין הזה א"י לגרש על תנאי וע"כ פונתו לפי מ"ש רמ"א שם בסעי' כ"ד שיהא השליח ג"כ אצל ציווי הבעל להספור והעדים פמבואר בסדר הגט של מהר"מ שאנו נוהגין על פיו.

בסדר גט שני שצריך לעשות השליח קודם שיצוה להספור וא"כ לכאורה דברי הש"ע סותרין דלעיל כ' בס"י קמ"ז סעי' א' והביא לשון הרמב"ם האיה יעשה באם רוצה לגרש על תנאי ומסיים ואומר להשליח תני לה גט זה ע"מ פה וכה וא"כ מבואר דיכולין ליתן גט על תנאי גם ע"י שליח וא"כ דבריו סותרין זה את זה וצ"ע: וכבר האריכו הפוסקים על דברי מהריב"ל בתשובתו ח"א פלל ד' שכ' דיש ליקח ב' עידי הרשאה אחרים מעדים החתומים על הגט כדי שיוכל למנות השליח שלא בפני הסופר ועידי החתימה ולא ידעו מהתנאי ומהרש"ד הקשה עליו דמה יועיל זה.

ומהרי"ט בח"א סי' ס"ו פקפק ג"כ על כל זה וכ' ב' אופנים אחרים. ומטעם זה נראה דהמחבר הכריע דנהי דמדינא שרי לעשות שליח ולכה הביא דברי הרמב"ם אבל להלכה ולמעשה לא סמך על זה.

מיהו מהרי"ט כ' ב' תקנות אחרות ומוכאים בפ"ת סי' קמ"ז סק"א או שימנה את השליח רק על תנאי ולא למסור הגט לאשה על תנאי. ועוד תקנה שימסור הגט להאשה על תנאי ויהא באופן שאם ימות עד זמן פלוני יהא הגט משעוה שבא הגט לידה ואם ימות לאחר זמן יהא הגט בזמן מאוחר עיי"ש וכל הדברים האלו קשים ויש פקפוקים וצריך זהירות ותיירה פמבואר בפוסקים: ובנידון שלפנינו יש מלבד זה כמה דברים שצריכין עיון כפי מ"ש מעלתו שאי אפשר ליסע ואצל הפתיכה א"א שיהא ב"ד רק לבסוף.

ולפי ענ"ד אני מספק אפילו לדעת האומרים דגט א"צ ב"ד עיין בנוב"י מבדו"ת חאהע"ז סי' קיד ולפי דברי מרן זצ"ל בחאהע"ז ח"ב סי' ס"ו לדעתי אפשר בגט שכ"מ הנותן על

תנאי פְּדֵי לְפִנְיָהּ מִיָּבוּם אֲפֻשֶׁר דְּלִכ"ע בְּעִי' ב"ד פִּינֵן דְּגוּף הַגֵּט לֹא נִיָּתַן אֲלָא בְּכַדִּי לְפִנְיָהּ מִיָּבוּם וְחִלּוּצָה לְמָה יְהֵא נִגְרַע מִחִלּוּצָה עֲצֻמָּה דְּקִי"ל פְּדֵי אִיתָא בִּיבְמוֹת דְּף ק"ד דְּמִקְרִי דִּין.

דְּדוּנְקָא גֵט שְׁהַבְעֵל עוֹשָׂה כֵּן מְדַעְתּוֹ וְכַעֲיֵן דְּאִמְרֵי עֶבֶיד אֵינֵשׁ דִּינָא לְנַפְשֵׁי וְלֹא צָרִיף רַק עֲדִים. אָבֵל לְהַפְקִיעַ מִיָּבוּם זְכוּתוֹ לְזִנְיָתוֹ קְרוּי דִּין א"כ הַגֵּט הַזֶּה שְׂבָא רַק לְהַפְקִיעַ אֲפֻשֶׁר דְּבַעֲיָנָן שְׁלֵשָׁה לִכ"ע: וְגַם עַל הָא דְּמִהְרִיב"ל הַנֶּ"ל יֵשׁ לְפַקְפַק פִּינֵן דְּכָל מְקוֹם עוֹשִׂין הַשְּׁלִיחַ בְּפִנֵי הַב"ד וְלִפְנֵי הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים וְעֵינֵי הַגֵּט מְזַה עֲצֻמוֹ יְבִינוּ הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים שְׁנַעֲשֶׂה שִׁנּוּי וְעַל תְּנָאֵי אֵיכָא לְמִיחּוּשׁ וְכָל שְׂפָן אִם הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים הֵם בְּנֵי אֲוֶרְיָן.

וּבְעֻבְדָּא הַנֶּ"ל לְפִי מ"ש מְעַלְתוֹ יֵשׁ עוֹד לְחוּשׁ שַׁע"י הַחֹלִי שֶׁל הַבְּעֵל לְפַעֲמִים אֵין דַּעְתּוֹ שְׁלִימָה וְגַם א"א לֹא שְׁיָהָא בְּמְקוֹם הַפְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה וְא"כ צָרִיכִין ב' עֲדִים אֲצֵל הַבְּעֵל שְׁיַעֲזִדוּ עֲלָיו שְׁהִי כָּל אוֹתוֹ זְמַן שְׁפוּי בְּדַעְתּוֹ וְא"כ פִּינֵן דְּב' פּוֹתֵי עֲדִים צָרִיכִין זֶה לְזֶה אֲנוּ בָּאִין לְפִלְגִיתָא דְּהַת"ק וְהַתּוֹס' אֵי מִקְרִי חֲצִי דְּבָר.

וּבְלֹא"ה הָרִי כָּל הַהִיתָר שֶׁל גֵּט ע"ת ע"י שְׁלִיחַ לֹא הִתִּירוּ רַק בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְכָאן אֵין אֲנִי רוֹאֶה שׁוּם שַׁעַת הַדְּחָק כִּמ"ש גַּם מְעַלְתוֹ נִי דְּכִינֵן דִּישׁ פָּאן אַח הַקְּטָן דְּמִסְתַּמָּא יְהֵא נוֹתֵן הַחִלּוּצָה כְּדִינוֹ הָרִי אֵין פָּאן דְּחָק וְאִפִּי' מְדִינָא נִרְאָה דְּבַכָּה"ג רְאוּי לְהַקְדִּים הַקְּטָן לְפִי מ"ש מְעַלְתוֹ נִי דְּהָאֵחַ הַגְּדוֹל הוּא מִן הַחֲדָשִׁים וְכִבְר' כ' הָרִיב"ש בְּתַשׁוּבָה סִי' א' דָּאִם הָאֵחַ הַגְּדוֹל הוּא מִן הָאֲנוּסִים וְהַקְּטָן הוּא יְהוּדִי הַקְּטָן קוֹדֵם עֵי"ש וּפְסָקוּ בַש"ע בַּאֵה"ע"ז סִי' קנ"ז סֵעִי' ד' שְׁפָל שְׁאֲפֻשֶׁר לַעֲשׂוֹת הַחִלּוּצָה בְּאִנְפֵּן הַיּוֹתֵר טוֹב ע"י הַקְּטָן עוֹשִׂים עֵי"ש, וּמְפָל שְׂפָן בְּהַנֶּף חֲדָשִׁים שְׁאִינֵם אֲנוּסִים רַק דְּבַהֲפְקִירָא נִיחָא לְהוּ וְגַם הָרִי כ' הַנוּב"י בְּסִי' קנ"ה דָּאִם הַגְּדוֹל אֵיטֵר פִּינֵן דְּאֵיכָא דַּעַה אַחַת דְּאֵיטֵר אֵינּוּ חוֹלֵץ עֲדִיף לַעֲשׂוֹת ע"י הַקְּטָן וּמכ"ש בְּנִידוֹן הַנֶּ"ל דְּאֵיכָא כְּמָה חֲשׁוֹת וַיֵּשׁ לְחוּשׁ לְהַרְבֵּה דִּיעוֹת בְּנוֹדָאֵי הַקְּטָן עֲדִיף וְגַם לְפִי מֵאֵי שְׂפַתְבּ מְעַלְתוֹ נִי דְּהָאֵחַ הַגְּדוֹל הוּא מְרוֹחֵק מְאוֹד וּלְפִי מ"ש מְרֵן זַצ"ל בַּחֲאֵה"ע"ז סִי', פ"א נוֹכַל לְהַקְדִּים הַקְּטָן הַקְּרוּב.

וּמְפָל הָלִין טַעְמָא נ"ל דְּבַעֲוֹבְדָא זֹאת שְׁיֵשׁ כָּל הַחֲשׁוֹשִׁים שְׁנַתְּבָאָרוּ שְׁב וְא"ת עֲדִיף. וְהַנֶּרְאָה לְפִי עַנ"ד פְּתַבְתִּי וְאַחַתוּם בְּבִרְכָה הַמְּשׁוֹלְשֵׁת דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדו"ש ה"ק מְשֶׁה שִׁיב מְבַרְעֻזְאוֹנָע.

תַּשׁוּבָה קל"ח הַחֲסִיִּים וְהַשְּׁלוּם וּכ"ט לִידִידֵי הָרַב הַדְּיָן הַמְּצַוִּיָּן בְּהַלְכָה הַנּוֹפֵלָג בַּתּוֹרָה. מוה' צְבִי דוֹב בַּעַר דּוֹלְדֵיעַר נִי'.

מְכַתְּבוֹ קַבְלָתִי וְלֹאֲשֶׁר בִּיקָשׁ מִמֶּנּוּ לְהַשְׁיֵב לוֹ מִיָּד. הִנֵּה אִם אֲמַנֵּם דְּבָר גְּדוֹל הוּא עֲנִין א"א וְאֵין לְהַשְׁיֵב בְּמַהֲרָה אִף יַעַן שְׁאִין אֲנִי רוֹצֶה לְהַזְדַּקֵּק לְזֶה וְדִי לִי לְהַפְקִיעַ עֲצָמִי וְלֹא אֲקַבֵּל עָלַי אַחֲרֵי דְּאִתְרִינָא וְעָלְיוֹ לְהַבִּיא הַדְּבָר לְפִנֵי הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה וּלְכַדָּה לֹא הִתְמַהֲמַהֲתִי וְאֲשִׁיב בְּקִצְרָה לֹא לְמַעֲשֶׂה אֲלָא לְהַעִיר עַל דְּבָרָיו: הִנֵּה עֲנִין שְׁאֵלְתוֹ בְּגֵט הָבָא מְמַדִּינָת אֲמַעֲרִיקָא לְקַהֲלָתוֹ וַיֵּשׁ בּוֹ כְּמָה פְּקוּקִים וּמְעַלְתוֹ נִי פִּרְט אוֹתָם לְשַׁבְעָה א' שֶׁהַיּוֹדִיָּן לֹא נִכְתְּבוּ כְּפִי שׁוֹרֵת הַדִּין.

ב') דהמרחק שבין שורה לשורה איננו שונה. ג') מקום הפתיחה שהיא בנויאר"ק בתחילה נכתב בב' תיבות נוי אר"ק ושוב נכתב נויאר"ק נראה פתיחה אחת אלא שיכול לכתוב ביניהם אות קטן.

ד' הוי"ו דתיבת ושלטאה הוא נמחק ולא נשאר אלא כמו יו"ד אלא שרישומה ניכר וגם הה' של תיבת ושלטאה חסר ולא כתב רק ושלטא. ואנש לא נראה פתיחה אחת שיכול לכתוב בין האותיות אות אחת.

ו') הלמד של ולעלם נכנסת לתוך הרי"ש של גבר וכן הלמ"ד מתיבת ישראל נכנסת לתוך הרי"ש של פטורין אלא שאין הרי"ש הזאת נשתנה ובכל אלו בנודאי יש להקל כיון שהיא בתוך הטופס ואפילו חסר התיבה לגמרי מכשירין בסימן ככ"ה ובסוף סי' ככ"ו עיי"ש ב"ש ובס' ג"פ שם.

ועיין בתה"ד סימן ר"ל שכ' שאין נוהגין לפסול משום חסרון עוקצי יודין: אלא שגם היו"ד שעל האל"ף של ונהרי את מותרת לכל אדם אינו נוגע ולדעת הרמב"ן הוא מן התנרף. מיהו גם בתנרף התיר בש"ע סי' קכ"ו והב"ש רס"י קכ"ו סק"ג כ' דבש"ס מוכח דהוא מן התנרף.

מיהו הרשב"א בחי' גיטין דף כ"ה כ' דנוקא בזמנה דלא כתבו שאר לשונות המתירים משא"כ בזמן הזה. הפקפוק הח' העדים חתמו בכתב אחרת לא בכתב אשורית ויש נגיעה בהחתימה אם גם בשאר לשונות פוסל נגיעה.

ולכאורה תלי' זה בכ' טעמים המובאים בתה"ד סי' קכ"ה סק"ו אי משום דבעי' כס"ת א"כ בשאר כתבים לא שייך זה ואי משום דאין האות נעשית פתיקונה ואם אמנם בשאר כתב מלשונות העמים הדרף לכתוב בנגיעה ואפשר דאין לחלק מ"מ נראה דבשאר לשונות אין חילוק כי כף דרף הכתב של האומות.

ועכ"פ אפילו יש לחוש לנגיעה הא במקום עיגון יש להתיר כמבואר בסי' קכ"ה: אמנם דא עקא בגט זה דהשליח שהביא הגט ההוא הוא פסול בעבירה מה"ת לפי מ"ש מעלתו שהוא מגלח בתער וקי"ל באהע"ז סי' קמ"א סעי' ל"ג דפסול אם אינו מקוים אלא שכ' מעלתו להקל עפ"י מ"ש הרמ"א בסי' קמ"ב סוף סעי' א' דאם יש לשליח הרשאה הוי פקיום ואפילו לדעת הריב"ש דפליג שם כ' מעלתו דכאן שהבעל כתב בעצמו לאביו שפקהלתו שהוא שולח גט ע"י פב"פ א"כ אין לה קיום גדול מזה וכ' דאפילו להרמב"ם שם דפוסל אפי' בנתקיים.

יש להקל. וזה קשה די"ל דאפילו לדיעה הראשונה שפרמ"א דההרשאה הוי קיום היינו אם ההרשאה מקוימת אבל אם אין ההרשאה מקוימת נהי דמצד ההרשאה אינו מעכב פדאימא באהע"ז סי' קמ"א סעי' כ"ד בהגה"ה ובב"ש שם.

אבל א"א לתושבו לקיים על הגט דלא עדיף סוף דינו מתחילת דינו וכן מבואר מלשון הרא"ש בריש גיטין ובפ"ב דגיטין סי' כ"ו וכן מבואר שם בקרבן נתנאל עיי"ש: ועוד נראה דצריך להפיר בכה"ג כל הדיינים החתומים על קיום ההרשאה דהרי הטעם דמקילין בהרשא"ה בשליח הולכה טפי מבשליח קבלה הוא כמ"ש הב"ש שם בסימן קמ"א ס"ק ל"ח הואיל והגט בידו והיינו אם הגט כשר בלי הרשאה אבל אם בלי הרשא"ה

אין הגט פֿשר שױב לא שײַף לומר פֿינן שׂהגט פֿידו שׂהרי פֿראשׁוֹנֶה צֿריכין אָנו לומר דֿהרשָׁאָה פֿשר שױב פֿשר הגט וְאֶפְשָׁר דֿלכֶּה נוֹהֲגִין אֶפִּילוּ בְּיַשׁ הַרשָׁאָה צֿריף לומר כפ"נ וכמ"ש הַרמ"א בס"י קמ"ב הֵינּוּ כִּמוֹ שְׂאִין נוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ קַבְּלָה מִטַּעַם שְׂאִין רְגִילִין לְהַפִּיר חֲתִימַת הַדַּיָּיָנִים וְא"כ בְּגִדוֹן הַגָּז"ל לְפִימ"ש מִעֲלָתוֹ שְׂאוּלֵי שְׂיָף הַהַרשָׂאָה שְׂאִין הַהַרשָׁאָה מְקוּיָמַת.

א"כ גַּם לְדַעַה הַרְאִשׁוֹנֶה שֶׁל הַרמ"א בס"י קמ"ב אין לְהַתִּיר: וּמ"ש מִעֲלָתוֹ דְּכָאן אֶפִּילוּ לְהַרִיב"ש מוֹתֵר הוּאִיל וְכ' הַבַּעַל וְכַנ"ל אֵינוּ מוֹבֵן דְּזִיל בְּתֵר טַעמָא דְּהַרִי טַעַם הַרִיב"ש מִשׁוּם דְּחִיּוּשֵׁינוּ דְּנִהֵי דְּאַמַּת דְּנָתַן לוֹ הַבַּעַל גַּט מ"מ חִיּוּשֵׁינוּ דְּלָמָּא נֶאֱבַד וְגַט זֶה זַיִּיף הַשְּׁלִיחַ.

וְא"כ גַּם אִם פֿתַּב הַבַּעַל לְאַבּוֹ גַּט ג"כ יֵשׁ לְחוּשׁ פֿוֹ. וְאֶדְרַבָּה אִיכ"ל דְּכָאן גַּם הַרשָׁב"א מוֹדָה.

שְׂהַרִי הַב"ש בס"י קמ"א ס"ק מ"ד פֿתַּב דְּאַפִּילוּ אִם יֵשׁ פֿידוּ שְׂטֵר הַרשָׁאָה בְּעֵינֵי קִיּוּם הַגַּט גְּבִי רְשַׁע דְּהוּאִיל וְהוּא רְשַׁע חִיּוּשֵׁינוּ טְפִי דְּזַיִּיף וּבְאַמַּת דְּלְכָאוּרָה אֵין דְּבַרִי הַב"ש מוֹכְרָחִים דְּהַרִי בַס"ק מ"ה הַקְּשָׁה עַל הַרְא"ש דַּא"כ גַּם בַּא"י נִיחּוּשׁ וּלְפִיעַנ"ד אֵין פֿאַן קוֹשְׂיָא דְּהַרִי מְרַא"ש רִישׁ גִּיטִין מְבִנְיָר דְּבַעֲיֵנּוּ קִיּוּם הַגַּט וְגַם קִיּוּם הַרשָׂא"ה וְא"כ ע"כ ס"ל פֿדַעַת הַרִיב"ש דְּחִיּוּשֵׁינוּ דְּנֶאֱבַד זַיִּיף אַחַר וְא"כ אֵין פֿאַן קוֹשְׂיָא וְכ"כ בְּקַרְבֵּן נִתְנָאֵל בְּרִישׁ גִּיטִין בְּהַדְּיָא דְּהַרְא"ש סוֹבֵר פֿהַרִיב"ש: וְא"כ הַרְא"ש לְשִׁיטָתוֹ לֹא קָשָׁה וְאֵינוּ מוֹכְרָח דְּהַחְמִירוּ בְּפִסּוּל בְּעַבְרָה טְפִי.

אַבֵּל מ"מ הָא הַרמ"ה ע"כ סוֹבֵר דְּבְרַשְׁע הַחְמִירוּ טְפִי וְכ"ש לְהַרמְב"ם דְּפוֹסֵל אֶפִּילוּ בְּנִתְקִיָּים וְא"כ לְדִידְהוּ בְּנוֹדָאֵי פִּסּוּל וְגַם לְהַרִיב"ש פִּסּוּל וְהַרְא"ש ס"ל פֿהַרִיב"ש וְא"כ צ"ע לְהַתִּיר. וּמ"ש מִעֲלָתוֹ דַּאִיכ"ל דְּעַבְרָה זֶה קִלְהָ בְּעֵינֵינוּ וּבְעֵינֵי הַהַמּוֹן וְלֹא חֲשִׁיד אַחְרֵינָא יַעֲוִינּוּ בְּתַבּוּאַת שׁוֹר בְּסִימָן ב' סַעִי י"ז דְּמְבִנְיָר מְלִשׁוֹנוֹ דְּהֵינּוּ דוֹנוּקָא אִם הוּקַל בְּעֵינֵיהֶם מִחֲמַת חֲסֵרוֹן יְדִיעָה עֲדִינּוּ לֹא פִּסּוּל לְעֵדוּת.

אַבֵּל אִם הוּקַל מִצַּד שְׂמִפְקָפְקִים בְּמַצּוֹה זֶה וְאֵינֶם מְאַמִּינִים בָּהּ אוֹ שְׂאוּמְרִים שְׂהִיא רַק זְמַנִּיּוֹת קָשָׁה מְאוֹד דִּישׁ לְחוּשׁ שְׂדִינוּ פֿאַפִּיקוֹרֶס. וְעֵינּוּ בְּתַבּוּאַת שׁוֹר שְׂם סַעִי י"ג: וְלְכָאוּרָה יֵשׁ מְקוֹם לְהַקְּל וְלומר דְּהַרִי כ' הַרמְב"ם בַּפ' י"ב מַה' ע"ז דִּין א' וְדִין ז' דְּדוֹנוּקָא בְּמַסִּיעַ אִית בִּי מְלָקוֹת וּבַש"ע חו"מ רַס"י ל"ד קי"ל דְּבַעֲיָ לְאוֹ שְׂיֵשׁ בּוֹ מְלָקוֹת וְכ' הַתּוֹמִים שְׂם דְּבִלְאוֹ שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה אֵינוּ נְפִסֵּל מִן הַתּוֹרָה וַיַּעֲוִינּוּ בַטו"ז רִישׁ סַק"א וְא"כ אֶפְשָׁר דַּאֵינוּ עֲסִייעַ מְסִיעַ קָשָׁה מ"מ קָשָׁה לְהַתִּיר וְצ"ע וְעֵינּוּ מ"ש לְעִיל בְּתַשׁוּבָה (בְּחֻלְק או"ח ס"י קנ"ח) בְּעֵינֵי מְסִיעַ זֶה דְּאַפְשָׁר דַּאִם הַגּוֹי הַמְּקִיף אֶפְשָׁר דְּלַכ"ע אֵין לוֹקִין אֶת הַמְּסִיעַ וְא"כ לְפִי מַאי דְּשָׂכִיחַ דְּגוֹיִם הֵם מְגַלְחִין מ"מ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלוּ צ"ע וְכ"ש שְׂיֵשׁ לְחוּשׁ ג"כ מִטַּעַם שֶׁכ' הַרמ"א בְּסִימָן קמ"א סַעִיף ל' דִּישׁ לְחוּשׁ מִצַּד הַדַּיָּיָנִים לְכֶה אֵין אֲנִי מְזַדְּקָא בְּזֶה: וְלְכָאוּרָה הו"א הוּאִיל וְכ' מִעֲלָתוֹ שְׂהַשְּׁלִיחַ יֵרַט לְדַרְכּוֹ שְׂיַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ עַד שְׂיַתְבַּרֵּר הַדְּבָר אֲמָנָם לְפִי מ"ש לְעִיל שְׂנַרְאָה שְׂאִין הַרשָׂא"ה מְקוּיָמַת שְׂמָא אֵין לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ בְּלִי אֲוֹנָס אֶלָּא א"כ הַרשָׁאָה מְקוּיָמַת כִּמוֹ שְׂיֵשׁ לְדַיִיק מְלִשׁוֹן הַש"ע ס"י קמ"א סַעִי כ"ד מִיְהוּ הַבֵּית מְאִיר מְצַדָּד שְׂם בְּזֶה וְעֵינּוּ בַס' תְּאַמִּי צְבִי שֶׁכ' ג"כ דַּאֵין לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ שְׁלִיחַ אִם אֵינוּ מְקוּיָיִם עֵינ"ש פֿתַּבְתִּי הַנְּרָאָה לְפִי עַנ"ד רַק לְדוֹן בְּהַלְכָה

דברי ידידו הק' משה שיק מברעזאוויע: תשובה קלט פשמוע קול שופר יוחק לחיים טובים בספר ידידי הרב המאוה"ג המפורסם חרוץ ושינון כש"ת מו"ה דוד פ"ץ בסטריץ נ"א ד"ק מילידאר"ף יע"א.

מכתבו הנעים קבלתי כו' ושם נאמר להקשות דבש"ע אהע"ז סי' קנ"ג הביא דברי הרא"ש דבסי' בינוני אהני אצלה להתזיר לה הגט הואיל ויש לה סברא דאשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת ושם בסי' קנ"ג כ' בגט הנמצא והבעל מודה לה שממנה נפל לא יחזיר לה אלא עפ"י תנאים המבוארים שם או כגון דאמרו העדים מעולם לא חתמנו וכיו"ב ואמאי הא כ' החכ"צ בסי' קל"ד דהא דחיישינן לב' יב"ש היינו דשם יוב"ש אינוסימן מובהק אבל מ"מ הוי סי' בינוני וכ"כ בש"ש.

שמעתיא ז' פ' כ' להוכיח דשם עדיף מסי' בינוני עיי"ש וא"כ למה לא יחזירו לה הא איכא סימן בינוני וגם אשה שאמרה לבעלה גרשתני לפי מ"ש החמ"ח באהע"ז סי' י"ז דאם היא התחילה והבעל מודה לה אפתי איכא חזקה ואפילו להב"ש שם קשיא קצת דהוא כ' רק דאיכא חששא מ"מ להחמ"ח קשה טובא עכ"ל.

וכ' מעלתו דבזה י"ל דבאמת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ס"ל דעל הכרייתא לא צריכין לתי' הש"ס. ור"ז לא ס"ל כר' המנונא.

אבל להטור והש"ע קשיא לי: ולפי ענ"ד נראה דלא קשה מידי דהנה גוף דברי הרא"ש קשיין הרי התוס' כ' בשמעתין דשיירות מצויות דהואיל דהגט מסייעי מעינה ומעינה וא"כ גם בנידון הרא"ש פיון דהגט מסייע יכולה להעזי ואזדא החזקה ולא נשאר לן לסמוך עליו אלא סי' בינוני ועל סימן בינוני הא לא סמכינן ומנ"ל להרא"ש לצרף ב' הסברות ולומר דגם היכא דהגט מסייע אפתי נשאר קצת חזקה שאין האשה מעינה.

אלא נראה דסברת הרא"ש דגוף הטעם דבסי' בינוני לא סמכינן עליו כ' הר"ן בחידושי לחולין דף ע"ט דהוא משום או דמחזי חזא או משום דדלקא אמר פסומא בארובה וסובר הרא"ש עיקר לטעמא דאמר פסומא בארובה.

דמחזי חזא לא שכיחא. וא"כ אי נימא דהיא אמרה פסומא בארובה וא"כ אינה יודעת אם יהי האמת בגט זה סימן זה שאומרת.

וא"כ ממנ"פ איך אמרה פסומא בארובה דלקא לא יהא בגט הסימן שהוא א"כ לא יהא הגט מסייעי לה ואיך תישא פניה לומר גרשתני הא חזקה דאין אשה מעינה ואז לא יהא לה מסייעי וא"כ ממנ"פ נאמנת דאם נימא דסמכה על הגט א"כ עכר"ח יודעת שיש בהגט סימן כזה ומנא יודעת וא"כ עכר"ח דממנה נאכד.

ואי נחוש דלא ידעה אלא דאמרה פסומא בארובה א"כ אין מהסימן ראי' מ"מ פיון שכן א"כ א"י לסמוך על הגט שמסייע לה א"כ שוב נוכל לסמוך על חזקה דאין אשה מעינה פניה: וכל זה שייך התם משא"כ כאן דידעה שנמצא גט של יוב"ש והיא אמרה שממנה נפל שפיר מודה הרא"ש לדברי התוס' דהואיל והגט מסייע לה בנודאי ע"י סימן שם יוב"ש מעינה ומעינה ואין כאן חזקה רק סי' יוב"ש וזה לא מהני.

וכי תימא א"כ גם התם אפילו נימא ונוכית שהי' לה גט עם סימן פזוה דלמא אתרמוי
אתרמי גם גט אחר עם סימן ההוא כמו דחיישינן הכא דלמא אתרמי גם אחר פשמו יוב"ש
אע"ג דהוי כסי' בינוני.

מיהו זה אינו דא"כ שוב עכר"ח פבר פא גט לינדה ומינדה נפל ומיהדרין לה משא"כ הכא
אפשר דלא הי' לה גט מעולם אלא פינו דשמעה שנמצא גט של יוב"ש דיש לה מסייע
מענינה ומענינה: ובלא"ה בנדון דהרא"ש פינו דלא ידעה אם יש בו סימן שתאמר א"כ
צריכה היא ליפחד אולי לא יהי' בו הסימן ואינה יכולה להעזיז ואלא עכר"ח דהאמת אתה
ושפיר סמכינן על חזקתה משא"כ פאן.

ובאמת גם פאן סגי אם תאמר רק סימן בינוני. ומה שתי' רב אשי נקב בצד אות פלוני
דווקא משום דבא לישוב דברי המשנה אבל אצלה באמת לא בעי' סימן מובהק.

ומ"ש שם בסי' קנ"ג דבעינן סימן מובהק פבר, כ' רש"ל וב"ח וטו"ז וב"ש בסוף סי'
קנ"ג דמ"ש בסוף דלא בעינן סימן מובהק קאי גם ארישא אבל אם אינה נותנת סימן
פלל אלא שאומרת שגט של יוב"ש הנמצא שלה שפיר כ' הטוש"ע דאז בעינן פל
המעלות שנאמרו בסי' קל"ב וא"כ לא קשה מידי פן נראה לפי ענ"ד נכון ולולא דברי
הרש"ל והב"ח וסייעתם הנ"ל אפשר דהרא"ש לא סמך על סברתו אלא דווקא אם אין
לחוש שהוא גט אחר ופזוה אתתום בכרכה ידידו הדו"ש הק' משה שיק מברעזאווע.

תשובה ק"מ בעזה"י יום א' פ' שלח תרל"ז פה חוסט יע"א. החיים והשלום
וכ"ט לאהובי ש"ב הרב הגאון המנפג מו"ה דוד שיק האבדק"ק טאקייא יע"א.

מכתב מעלתו נ"י קבלתי לנכון וע"ד הנדון במה שאירע עובדא לפניו במי שיש לו רחמנא
ליצילן חולי הנכפה והביא בש"ע אהע"ז סי' קנ"ד סעי' ה' ב' דיעות דיעה הראשונה הוא
דעת הראב"י במרדכי בפ' המדיר דאין פופין.

ודעת הרא"ש בתשובה פלל מ"ב דכופין אותו להוציא והספימו עמו שם רוב הגאונים
וכבר ביאר מרן הגאון בחת"ס בחאהע"ז תשובה קט"ז דשורש פלוגתיהו דהמרדכי
סובר דלית פזוה חשש ספנה וכמו שפעדין גם עתה הרופאים דאפילו לאשת חיקו אין
ספנה.

אבל הרא"ש סובר דיש חשש ספנה. ולכ"ע מיהו ונדאי דיש חשש לגוף של בעל הנכפה
שיכול ליפול באחד מן הבורות.

ומטעם זה נראה דהרא"י שהביאו בתשובת הרא"ש הנ"ל מן הא דאמרי' במס' בבא בתרא
דנכפה הוא מום גם בעבד ושפחה ולפי דברי מרן אין ראי' משם דעבד ושפחה שהם
קנינו פינו שעלולים לבוא לידי ספנה הוי מקח טעות משא"כ באשה פל פבודה בת מלך
פנימה.

ועל פל פנים אע"ג דפליגו מ"מ מסכימים תרנוייהו דאין יכולין לכוף את האשה להיות
עמו פינו דבאה בטענה: ולפי ענ"ד גם הרא"ש ידע מהלכות הרופאים הנ"ל אלא דס"ל
דבדבר שיש ספנה אין הרופאים יכולין להעיד דכל דיעות הרופאים הוא עפ"י הנסיון
והנסיון אינו יכול להעיד אלא עפ"י הרוב ובספנות נפשות לא אזלינן בתר רוב דכתיב

וחי בָּהֶם כְּדִלְפִינוּ בְּיוֹמָא בְּסוּף דְּמִזְהָ יִלְפִינוּ דְּאִין הוֹלְכִין בְּפִיקוּיִם נָפֵשׁ, אַחַר הָרֹב וְהָכִי נִמְי פָּאן וְכַבֵּר כְּתַב מֶרְן הַגָּאוֹן בְּתִשְׁבָּה הַנִּזְל דְּחִלְיָה לְנוּ לְכוּף אֶת הָאִישׁ לְגֵרֵשׁ וְשֵׁם עֵינֵן בְּתִשְׁבָּה הַהוּא שְׁהִי הָאִישׁ נִכְפָּה מְעִיקְרָא קוֹדֵם הַנִּישְׁוֹאִין בְּנוֹדָאִי.

ואפי"ה כ' דְּחִלְיָה לְנוּ לְכוּף מִכ"ש בְּנִדוֹן שְׁלֹנוּ אִפִּי הָיָה מְעִיקְרָא הָרִי נְתַרְפָּא וְאַמְרִי בְּכַתְנֹבוֹת דָּף ע"ה וע"ו דְּנָהִי דְּבִאֲשָׁה אִם נְתַרְפָּאִית מְמוּם שְׁלָה עֲדִינֵן נִקְרָא מוּם מ"מ בְּאִישׁ לֹא נִקְרָא מוּם יְעוּי"ש: ועכ"פ לֹא רְאִיתִי נִפ"מ בֵּין אִם נִימָא דְּהַרְוֹפָאִים הַמְּחַלְלִים שְׁבֵת נְאֻמִּים עַל עֲדוּת הַהוּא אוֹ לֹא וְעֵינֵן בְּתִשְׁבֹּת מֶרְן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת"ס זצ"ל בַּחֲוִי"ד סִי י"א דְּלַעֲנֵן נִידוֹן הַנִּזְל דְּאַפִּי אִם הִי מְעִיקְרָא נִכְפָּה אִפִּי"ה חִלְיָה לְנוּ לְכוּפוּ וְכִמ"ש מֶרְן זצ"ל.

ולכאורה אין נפ"מ בְּזָה אֶלָּא לְפִי מַה שֶׁכ' מֶרְן זצ"ל שֵׁם דָּאִם עָשָׂה רְמָאוֹת שְׂיַדַע שְׁהוּא נִכְפָּה וְהָעָרִים לִישָׂא אֲזִי יְכוּלִין לַעֲכַב גַּם מְמוּנוֹ עַד שְׂיִוְצִיא עֵינֵי"ש. אֲבָל בְּאַמְתָּ כָּאֵן וְנִדָּאִי לֹא הִי הַעֲרָמָה א"כ צָרִיכִין לִיתֵן לוֹ אֶת שְׁלוֹ.

ומה שְׁהַרְוִיחוּ עַל חִלְקוֹ בְּזָה צָרִיף לְפִשֵׁר אוֹ לְפִי מַה שְׂיִהֵי אֲנִימְדָּנָא מְאַנְשִׁים כְּשָׂרִים וְשֵׁם בְּיָאֵר ג"כ מֶרְן הַגָּאוֹן דְּנִיהוּ דְּהִיא אִינְהָ צָרִיכָ' לְהִיּוֹת עִמּוֹ דְּמֵאֲנִס עָלֶיהָ שְׂבִיבָאִת בְּנִי אָדָם מֶרְחִיקִים עֲצָמָם מִנְכֻפָּה שְׁלֹא לַעֲמֹד אֶפִּילוּ בַד' אֲמוֹת שְׁלוֹ וְיִשׁ לָהּ טַעֲנָה וְדִינָה כְּטוֹעֲנַת מְאוּס עָלֵי.

וגם בְּזָה כ' מֶרְן דְּמְסַלְקִין אוֹתָהּ כְּמִבְּנֵי אֶבְרָהָם בַּאֲהַע"ז סִי ע"ז בְּמוֹרְדָת וְכִמּוֹ שְׂצִינֵן מֶרְן הַגָּאוֹן זצ"ל כֵּן נִרְאָה לְפִי עַבְד' דְּנִאֲחַתוּם בְּבִרְכָה וְיִהֵי ד' עִמּוֹ וְיִבְרַךְ אוֹתוֹ וְאֶת בֵּיתוֹ וְיִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלִימָה לְכָל חוֹלֵי עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁמֹר אוֹתָם מִכָּל דְּבַר רַע וּמִכָּל צַעַר וּנְזִק יִדִּידוֹ ש"ב הַדּוּ"ש ה"ק מְשָׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּנָע: תְּשׁוּבָה קָמָא בַּעֲזַהִי"ת חוּסֵט בַּחוּדָשׁ טַבַּת תַּרְכ"ד לִפ"ק.

לְהַרְבּ הַמֵּאוּה"ג הַחֲרוּץ הַמְּפֹרָסִים הַמְּוֹפְלָג בְּתוֹרָה וּבִירְאָה כַּש"ת מוה' יִשְׂרָאֵל דְּוֹד נ"י הַאֲבַדְק"ק פְּעִזְנֵנְג יע"א. עַל דְּבַר אֲשָׁה שְׂנִיִּשְׂאֵת לְאִישׁ וְאַחַר אִיזָה חֲדָשִׁים מִהַנִּישְׁוֹאִין הַמְּלִיטָה זָכַר וְהַבְּעַל נִהְרַג וְלֹא נִשְׂאָר זָרַע מִמֶּנּוּ כִּי אִם הַיֵּלֵד שְׂיִלְדָה לְאַחַר הַנִּישְׁוֹאִין וְנִשְׂאָר אֶחָד קָטָן וְיִשׁ עַד אֶחָד אוֹ אֶפְשָׁר ב' עֲדִים הַמְּעִידִים שְׁהִישׁ הַנִּזְל אֲמַר שְׂמִמְנוּ נְתַעֲבָרָה וְנִשְׂאָלָה הַשְּׂאֵלָה אִם אוֹתוֹ הַזָּרַע פּוֹטְרָה מִחֲלִיצָ' בְּמִקּוּם עֵיגוֹן דְּנָהִי דַּהַש"ע סְתָם בַּאֲהַע"ז סִי קנ"ו סעי' ט' כְּדַעַת הַרְמַב"ם בִּפ"ג מִיבּוּם שֶׁכ' מִי שְׂזִינָה עִם אֲשָׁה כּו' וְנִתְעַבְרָה וְאֲמַר זֶה הָעֹבֵר מִמֶּנִּי ה"ז סִפְק וְחוֹלְצָת וְלֹא מְתִיבָמָת וּמִבְּנֵי מְלִשְׁנוֹ אֶפִּילוּ לֹא דִּיִּימָא מְעַלְמָא וְאֵע"ג דְּהָרָא"ש וְהַרְשָׁב"א וְהַמ"מ וְהִיש"ש דְּעַתָּם לְהַקְלִל לְכָל הַפְּחוֹת בְּלֹא דִּיִּימָא מ"מ הַש"ע לֹא הַזְכִּיר דְּעַתָּם וְהַכְרִיעַ כְּהַרְמַב"ם וּמֵאֵן סָפִין וְחָשִׁיב לְהַכְרִיעַ כְּנִגְדּוֹ מִכָּל מְקוּם בְּמִקּוּם עֵיגוֹן וְגַם שְׂבִנְיָדוֹן הַנִּזְל הִיָּתָה מְצוּיָ' אֲצֵל הָאִישׁ הַנִּזְל וּבְכָל יוֹם אִיזָה שְׁעוֹת הָיוּ מִיְּחֻדִים יְחֻד גָּמוּר וְהָיוּ מְקוֹשְׁרִים בְּעִבְבוֹתוֹת הָאֲהָבָה וְהָרָא"ש בְּתִשְׁבָּה פָּלַל פ"ב כְּתַב דְּבִמְנוּחָתָה נִרְאָה דְּגַם הַרְמַב"ם מוֹדָה וְהַרְמ"א שֵׁם בְּסִי קנ"ו הִבִּיא זֶה בְּשֵׁם י"א וְלִפִּי הַנִּרְאָ' הוֹאִיל וְהַנְמוּק"י סוּף פָּרְק אֶלְמָנָה לְכַהֵן גְּדוֹל הִבִּיא בְּשֵׁם הַרִיטְב"א שֶׁכ' אֶפִּילוּ בְּמִנוּחָתָה לוֹ לְפִילְגֵשׁ חוֹשְׁשִׁין עַל אֶחָד וְא"כ נִרְאָה דְּפִלִּיג גַּם עַל הָרָא"ש בְּתִשְׁבָּה וְלִכְפֵּי נִשְׂאָר מְקוּם לְדוֹן בְּעוֹבְדָא הַנִּזְל הִלְכָה לְמַעֲשָׂה וְצָרִיכִין אֲנִי לְחַקוֹר מִצַּד ג' דְּבָרִים א') מִצַּד הוֹדָאָתוֹ שְׂמִמְנוּ הַנוֹלָד.

והב') מִפְּתַח שְׂבָא עֲלֵי אֵי תִלְיָנִין שְׁמִמְנוּ נְתַעְבְּרָה. והג') מִפְּתַח דִּיבּוּרָה וְהוּדְאָתָה: וְהִנֵּה מִצַּד הוּדְאָתוֹ הִנֵּה בִישׁ"ש פ"ז מִיְבָמוֹת ס' י"ב פְּלִיג עַל הָרַמְבַּ"ם הַנֵּ"ל וּפְסָק דִּהֲבַעַל נֶאֱמַן דִּהֲתוּר' הָאֲמִינָתוֹ מִקְרָא דִּיפִיר דְּדַרְשִׁינִין יִפִּירוּ לְאַחֲרִים וּכ' עוֹד שְׁהַרְמַב"ם לְטַעְמִין דַּס"ל שְׁיִפִיר קָאֵי דְוּוּקָא לְעֵינֵן בְּכוּרָה וּכְדַעַת בַּעַל הַלְכוֹת גְּדוּלוֹת בְּקַדוּשֵׁין דָּף ע"ח וּב"ב דָּף קכ"ז אָבֵל רֹב הַפּוֹסְקִים פְּלִיגוּ פְּלִיגוּ עֲלֵי בְּזָה וּלְכָף הַכְרִיעַ גַּם לְעֵינֵן שְׁלָנוּ דְנֶאֱמַן וּבְאֲמַת לֹא זְכִיתִי לְהִבִּין דְּבָרֵי בְּזָה שְׁהָרִי הָרַמְבַּ"ם לֹא ס"ל כְּבַעַל ה"ג פְּמִבְּוֹאָר מְדַבְּרִי בַפ"י מַה' אִיסוּרֵי בִיאָה דִין ט"ו וְדִין ט"ז דְּפּוֹסֵק פְּהָרִי"ף וְאִינְךָ פּוֹסְקִים דְנֶאֱמַן עַל בְּנוֹ לְכָל דְּבָר וְצ"ע עַל הַיִּשׁ"ש בְּזָה.

מִפְּל מְקוּם מְבּוֹאָר דַּעְתוֹ דְלַדַּעַת הַפּוֹסְקִים דִּהָאֵב נֶאֱמַן לְכָל מִיָּלֵי גַם פֶּאן נֶאֱמַן לֹמַר שְׁמִמְנוּ נְתַעְבְּרָה וְשׁוֹרְעוֹ הוּא לְפָטוֹר אֲשֶׁתוֹ מִחֲלִיצָה וַיְבוּם: אָמְנָם הַנוּב"י מַהְדוּ"ת בַּחֲאֵה"ז ס' כ"ז וּכ"ח וּכ"ט שְׂדָא ב'י נֶרְגָא בְּנֶאֱמָנוֹת הָאֵב דְכ' דָּאֵם יֵשׁ לְתַלוֹת שְׁהוּדָה כֹּן פְּדִי לְהַתִּירָה לֹו חִיְיִשִּׁינֵן שְׂמָא עֵינֵינּוּ נָתַן בְּהָ פָמוֹ דְאַמְרִי' בְּכֹהֵן שְׁהַעִיד עַל הַשְּׁבוּי' עֵי"ש שְׁהָאֲרִיף בְּזָה וּמַעֲלָתוֹ נִי' כ' שְׁבַנְדוֹן הַנֵּ"ל אִין לְחוּשׁ בְּזָה שְׁלֹא מִיְחָה בּוֹ אָדָם מְלִישָׂא אֹתָהּ דְלֹא יָדַע אִישׁ שְׁהִיא מְעַנְבְּרַת וּבְגוּף חֲשֵׁשׁ הַנוּב"י פְּלִיג עֲלֵי מְרַן הַגְּאוּן בַּעַל חַת"ס בַּח"ר מְחַלֵּק אַהֲע"ז ס' ט' וּכ' דְלֹא חִיְיִשִּׁינֵן שְׁיִזְלוּל בְּעַצְמוֹ לֹמַר שְׁזִינְהָ עִמָּה מְשׁוּם שְׁעֵינֵינּוּ נָתַן בְּהָ וּכְעֵין שְׁכ' הָר"ן סוּף גְּדָרִים טַעַם מְשֻׁנָּה רֵאשׁוּנָה שְׁהִיתָה נֶאֱמָנָת לֹמַר טְמֵאָה אָנִי לָהּ מְשׁוּם דָּאֵי לָאוּ קוּשְׁטָא קְאָמְרָה לָא הוּי מְזוּלָלָא נִפְשָׁה.

וְרֵאִיתִי בְנוּב"י שְׁם ס' כ"ט שְׁפָכְר עֲמַד הַשׁוֹאֵל עַל סְבָרָא זֹו דְכִינֵן דְאַמְרִי' גְּבִי שְׁבוּי' אִפִּי' לְפָחוֹת דְמִי לֹא חִיְיִשִּׁינֵן עַל עֵינֵינּוּ נָתַן בְּהָ כ"ש לְפָחוֹת גּוּפוֹ וּכְבוֹדוֹ. וְהַנּוּב"י דְחָה דְהָרִי אִין אָדָם מְשִׁים ע"ר וְעַכְר"ח פְּלִיגְנֵן דִּיבּוּרֵי' וּבְשׁוּגַג עֲשֵׂה א"כ לִיכָא זְלוּל.

וְזָה אִינוּ דְהָרִי סוּף גְּדָרִים מִיְיָרִי בְּאֲמָרָה טְמֵאָה אָנִי לָהּ בְּאוּנָס וְאִפִּי"ה אָמְרִי' דְלֹא הוּי אָמְרָה גְּנָאֵי עַל נִפְשָׁה. וְאִע"ג דְקו"ל כְּמִשְׁנָה אַחְרוּנָה דְאִינְהָ נֶאֱמָנָת נֶרְאָה דִּהִינּוּ דְסְבָרָא הַנֵּ"ל דְלֹא מְזוּלָלָא נִפְשָׁה לֹא אֵלִים כַּב' עֲדִים וְאִין אֲשֶׁה נֶאֱסָרַת אֱלָא בַב' עֲדִים פְּדִילִיף דְבָר דְבָר אָבֵל הִיכָא דַע"א נֶאֱמַן אֱלָא דְנִיחוּשׁ שְׂמָא עֵינֵינּוּ נָתַן בְּהָ שְׁפִיר אִיכ"ל דְסְבָרָא דְלֹא מְזוּלָלָא מְבַטֵּל חֲשֵׁשׁ שְׂמָא עֵינֵינּוּ נָתַן בְּהָ וְהוּי כְּעַד דְעֲלֵמָא וּכְדַעַת מְרַן זַצ"ל: אָמְנָם בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ י"ל דְגַם הַנוּב"י מוֹדָה דְהָרִי לְמִשְׁנָה אַחְרוּנָה חִיְיִשִּׁינֵן שְׂמָא עֵינֵינּוּ נִתְנָה בְּאַחַר וְאִעֲפִי"כ קו"ל בַּאֲהֲע"ז ס' קט"ו סַע"י ו' בַּהֲגַה"ה דָּאֵם יֵשׁ רְגָלִים לְדְבָר נֶאֱמָנָת וְלֹא חִיְיִשִּׁינֵן לְעֵינֵינּוּ נִתְנָה בְּאַחַר וּלְדַעַת הַב"ש שְׁם אִפִּי' רַק מְתִיחְדַת וְא"כ ה"נ אִם יֵשׁ רְגָלִים לְדְבָר וּכְמוֹ שְׁיִתְבָּאָר לְקַמֵּן אִיכ"ל דְלַכ"ע לֹא חִיְיִשִּׁינֵן בְּפָרֵט שְׁהָרִי הִי' בְּיָדוֹ לְעַשׂוֹת כִּינֵן דְאַפְקָרָה לְעֲלֵמָא בְּנוֹדָאֵי אִפְקָרָה לְחֲשׁוּקָה דְנוֹגְמַת הַנֵּךְ רִיקִים וּפּוֹחְזִים בַּעֲלֵי מְלַחְמוֹת שְׁיֵשׁ לָהֶם תְּשִׁירוֹת פְּזֹאת גַּם הַנוּב"י מוֹדָה כֹּן נֶרְאָה לְפִי עַנ"ד: מִיָּהוּ טַעַם זֹה אִינוּ מוֹעִיל אֱלָא שְׁלֹא לְגַרְעֵ אֹתוֹ מְשֻׁאָר ע"א דְעֲלֵמָא אָבֵל לֹא חֲשָׁבִינֵן לִי מְשׁוּם כֹּף לְמְזוּלָלָא עַצְמוֹ כַּב' עֲדִים וּכְעֵין שְׁכ' הָר"ן בַּח"י גִּיטִין דָּף נ"ה דִּהֲטַעַם דְמַתוּף שְׁנֶאֱמַן לְהַפְסִיד שְׁכָר עַל הַדְּבָר לֹא מוֹעִיל הִיכָא דְבְעֵינֵן ב' עֲדִים וְא"כ בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ לְדַעַת הַיִּשׁ"ש דִּהָאֲמִינָתוֹ הַתוּרָה ע"כ מִקְרָא דִּיפִיר וְהַטַּעַם נֶרְאָה לְפִי עַנ"ד לְהַסְבִּיר דִּהֲתוּרָה יְרֵדָה לְסוּף דַּעַת הָאֵב שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה שְׁקָר בְּנִפְשׁוֹ וּבְזַרְעוֹ וְלֹא יִקְלַקֵּל אָדָם עַל בְּנוֹ וּלְכָף הָאֲמִינָתוֹ תוּרָה כְּבִי תְרִי וּלְפִי"ז

נראה דזה שייך אם אומר שהנולד ממנו ובנו הוא שפיר י"ל דחזקה החזיקה לן התורה שלא יאמר אדם על מי שאינו בנו שהוא בנו.

אבל אם אומר רק שבא אלי והוא עצמו מסופק שאפשר שזינתה עם אחר ואינו בנו א"כ גם על זה שמודה שבא אלי אינו כבי תרי אלא כשאר ע"א דעלמא ובזה נ"ל לישב היטב דברי הטור בסי' ד' שכ' באם היא אומרת שמעונבת ממזר והוא מודה שבא עלי אפי"ה הוי הנולד רק ספק ממזר והב"י כ' דפסול הוא ותמוה טובא מלבד ממה שפבר תמה הנוב"י בסי' כ"ז הנ"ל דהטור לשיטתו דס"ל בסי' קנ"ו כהרא"ש דלעגנו יבום לא תישינו לאחר עיי"ש מה שתירץ.

אבל לשון הב"י שכ' דפשוט הוא. הוא תמי' רבתי.

אמנם להנ"ל נראה דהב"י מפרש בכוננת הטור שלא הביא כלל פלוגתת הרמב"ם בזה וע"כ סובר פאן דאומר רק שבא עלי והוא עצמו חושש שאחר ג"כ פא אלי ולשון דאפקרה לאחרינא זהו עצמו חושש הבעל ולשונו בכה"ג ס"ל להב"י דסברא נכונה ופשוטה הוא דאינו נאמן כבי תרי אלא בעד אחד ולעגנו ממזר ע"א אינו נאמן וכמו שיתבאר לקמן ולא עדיף מאם דאינה נאמנת ולכך נראה דשינה הטוש"ע את לשון הרמב"ם דהנה הרמב"ם פתב דמודה שממנו נתעברה והטוש"ע כ' דמודה שבא אלי והיינו הטור לטעמין פן נראה לפי ענ"ד נכון בדעת הטור ולהנ"ל א"ש: ועכ"פ באומר שהנולד ממנו בכה"ג בנודאי התורה האמינתו ועשאו כב' עדים והיינו טעמא דהיש"ש וקשיא לי על הרמב"ם למה ס"ל דאינו נאמן ותי' שלו כפר פתבתי שהוא תמוה אמנם דבר גדול דיבר הרא"ש בתשוב' כלל פ"ב דהקא לא שייך נאמנות האב דהוא עצמו טועה ואומר בדדמי ולא שייך לומר דנאמן דמנא ידע.

וזהו טעמו של הרמב"ם: ועוד יש לפקפק על היתר זה של היש"ש מדברי הרשב"ם ותוס' ב"ב דף קל"ד דכ' דהא דהאב נאמן דווקא אם ידעי' שהוא בנו ואומר שהוא בכור או ממזר אבל על איש אחר שלא החזיק בבנו לומר שהוא בנו בכורו אינו נאמן ונהביאו הטור בחו"מ סי' רע"ט והדרישה הביא דברי הנמוק"י שם שהקמיר עוד יותר ובקצוה"ח סי' רע"ז סעי' י"ב רצה להוכיח פדעת הרשב"ם או לכל הפחות להכשיר אין האב נאמן ובכתובות דף כ"ה ב' דאמרי' דהאב נאמן לומר על בנו פהן להאכילו בתרומה משום מיגו דבידו להאכילו אבל בלא"ה אינו נאמן.

ועוד מירושלמי שם לפי ענ"ד אין ראי' דאיכ"ל דהתם מסתמא קאמר אפילו בבו גדול דאית לי בני בגנים ובכה"ג אמרי' ביבמות דף מ"ז דאינו נאמן מתורת אב והנכרח לומר משום מיגו. ותו פבר כ' הראשונים מובאים בשמ"ק דמייירי ביצא קול על בנו שהוא ב"ג ולכך בעי' מיגו לקצוה"ח לשיטתו דס"ל בש"ש.

שמעתתא ז סעי' ד' דהיכא דאינו נאמן לכל אינו נאמן כלל וא"כ שם דלעגנו יוחסין להשיאו אינו נאמן לא הי' לו להיות נאמן גם לתרומה אלא מפני שיש מיגו ויתבאר סברא זו לקמן אפי"ה.

עכ"פ מהתם אין הכרע. מ"מ נתבאר לן שלשיטות גדולי הראשונים אין היתר הנ"ל של היש"ש: ואפשר פאן דמייירי שאמר שממנו נתעברה קודם הנישואין ואז לא הי' דבר שבערנה ולא הי' נפ"מ פלל רק לאיסור.

ולאסורין ע"א דעלמא נמי נאמן. והי' נאמן אפילו בלי קרא דיכיר וכיון שפבר אחזיקוהו אז לבנו ואז הרי הי' נאמן שוב מהני ומועיל גם אח"כ אע"ג דנעשה דבר שבערנה וכמ"ש הרמב"ם בפ"י מסנהדרין דע"א שהעיד על חתיכה שהיא חלב או על אישה שהיא גרושה ונאמן באיסורין ואם אירע שאח"כ אכלו אדם בעדים לוקה וה"נ פיון דאחזיקני' לענין שלא תהא מעופרת חבירו דהוי איסור והי' נאמן.

שוב נאמן גם לענין דבר שבערנה. וגוף הסברא אי נידון שלנו דמאי להא דהרמב"ם אפשר דמליא בת"י הפנ"י בקדושין דף מ"ג ממאי דקשיא עליו מהתם דאמרינן דהאב נאמן רק לאיסור ולא לעונש וכיוצא והש"ש שמעתתא ו' פי"ב ת"י בדרה"א אחת ממ"ש הפנ"י בקו"א בקדושין שם ולדבריו י"ל דלא דמאי לכאן וכן לא מועיל לדידן' מאי דאחזיקנין לבנו לענין פדיוה"ב ואמר זה בני בכורי וצ"ע בזה.

מ"מ אפשר שגם הרשב"ם והתוס' מודים בנידון הנ"ל דנאמן פסברת היש"ש ואין פנגדו בבירור אלא סברת הרא"ש בתשובה הנ"ל: ולפי"ז נהי דמסיק דאינו. נאמן דממנו הוא מ"מ נקוט מיהו פלגא בינדה דמ"מ נאמן דבא אלי' דנהי שפכתנו לעיל דבא אלי' אינו נאמן היינו באומר רק שפא אלי' וחושש שהנולד אינו שלו אבל פיון שאמר שהוא בנו א"כ נהי דאמרינן דאינו נאמן משום דאומר בדדמי מ"מ מוכח דבא אלי' וא"כ אנו פאין להיתר הב' דלרשב"ם א והרא"ש והמ"מ והחמח"ו דכיון דינענין דבא אלי' ולכל הפחות בלא דיימא מעלמא לא חיישינן על אחר וכרבא סוף פרק אלמנה לכה"ג וכבר פתבתי שהרמב"ם פ"ג מיבום דין ד' פליג על זה ולשונו משונה שכ' מי שזינה כו' ה"ז ספק לענין פשם שזינתה עם זה זינתה עם אחר ומאין נודע הדבר שזה בנו ונדאי ונהרי אין לו חזקה ולעולם ספק הוא וכן סתם הש"ע בסי' קנ"ו.

מיהו דברי הרמב"ם סותרין אהדדי א' דב"פ ח' מה' תרומות דין י"ד כ' דאשה שזאנסה מכהו דאע"ג דהדבר ספק אפי"ה הנולד בחזקת זה שפא עלי' ודיימא מיני' וקו' זו יישוב הב"ח והספם עמו הב"ש דהרמב"ם ס"ל לחלק בין איסור דאורייתא לדברבנו.

דברבנו סמכי' ולא חיישינן לשמא בא עלי' אהד וליכך בפ"ח מתרומות דמייירי בתרומה דרבנו כו' אמנם הא דפסק הרמב"ם בפט"ו מה' איסורי ביאה במודה ממזר שממנו נתעברה חיישינן שמאחר ג"כ נבעלה הניח הב"ש סי' ד' ס"ק מ' ולהש"ע יישוב.

ובלא"ה פבר פתבתי שהש"ע שזינה וכ' פלשון הטור שאמר רק שפא עלי' ובכה"ג א"ש וכמו שפתבתי. אמנם להרמב"ם קשיא טובא.

מיהו יש ליישב לפי מ"ש הבית מאיר שם בסי' ד' סעי' כ"ו לדעת הה"מ ונהרמב"ם ס"ל כמ"ש הריטב"א בקדושין דף ע"ג א גבי ד"ת שתיקה פשר שכ' דרבא דפסק כר"א דספיקותבונדאית אסור לית לי' דרש דקהל ונדאי ונוקא לא יבא ולדידן' גבי ממזר הוי איסור דאורייתא א"ש גם להרמב"ם: אמנם פדי ליישב לישנא דהרמב"ם דהאר"י בפ"ג מיבום טובא וגם בפ"ח מה' תרומות נראה מלשונו שפא להסביר טעמו.

וטעמו ג"כ סותר וגם פדי לישב קושית הרא"ש בתשובה עליו דמ"ש ירושה מיבום
וחלוצה נראה לפי ענ"ד לישב בעזה"י דסברת רבא דסובר דתליגין דזה שפא עלי' ונדאי
הוא פעין סברת מהר"י סי' ע"ט המובא בש"ש שמעתתא ז' פ' י"ט דאין ספק מוציא מידי
ונדאי וכמו שהביא הב"ש בס"י י"ג ס"ק נ"ג דאם ידוע דאחד נתלנה עמו אי ניהוש גם
לאחר פליגי בזה עיי"ש.

והיינו מטעם דא"ס מוציא מידי ונדאי כ"כ הרא"ש בתשובה סי' פ"ב ה"ל דהטעם משום
דא"ס ממו"ד אלא דקשיא לי על המהר"י והב"ש ושיטות ה"ל דס"ל דסמכין ע"ז
להתיר א"א הרי אמרי' בגיטין דף כ"ז בנאבד גט ליוב"ש אפילו דינדעין דיוב"ש זה
אבד גט זה אפי"ה חיישינן גם לאחר וכמו שפכתבו התוס' שם בד"ה פאן.

וצ"ל דהיינו דווקא לרבה התם בהחזקו ושכיחי שפירא ואינהו מייירי בלא שכיחי וכמ"ש
נמי הש"ש ה"ל ונדון דידן נראה לדמות להחזקו ולא שכיחא שפירא דהרי בנדאי
שכיחי פריצי בעלמא והחזקו פריצי.

אבל לא שכיחא שפירא אצלה בפרט בלא דיימא מעלמא ולכך נהי דהחזקו פריצי ס"ל
כרבה כדס"ל ביבמות דף קט"ו גבי יצחק ריש גלותא בחדא ריעותא לא חיישינן ולכך
לא חייש אבל אפי"ה או דס"ל פרצה קוראה לגנב ונשיב לי' פשכיחא או יותר מסתבר
דס"ל לשיטתו ביבמות דף קט"ו דגם בחדא ריעותא חיישינן וכדס"ל לר"ז בגיטין דף
כ"ז: והשתא דנראה לן להסביר סברת אפי"ה ורבא בפלוגתא דרבה ור"ז בגיטין כ"ז וכבר
כ' שם הפנ"י דאפילו לר"ז דחייש בהחזקו גרידא ולא שכיחא שפירא היינו מדרבנן
דווקא בגט אבל במזון לא חיישינן וכמו דפ"ש רבא ביבמות דף קט"ו ע"ב מניי בר
חבי סוף פ"ק דב"מ אמרינן היכא פשוט מר איסורא ממונא בממונא לא חיישינן וגם
בירושלמי דגיטין הובא ברשפ"א שם כ' חומר הוא בעריות וא"כ לפי"ז א"ש קושית
הרא"ש ה"ל דלכך ס"ל להרמב"ם דווקא לחליצה שהיא עריות חוששין אבל למזון
לירושלמי לא חיישינן וא"ש: ולבאר עוד יותר לשון הרמב"ם צריכין להקדים דיש ב'
מיני .

חזקות חזקה דמעיקרא דאזלינן בתרה ואמרינן אוקי אחזקה והוא פעין א"ס מוציא
מידי ונדאי וכן הסביר הרמב"ם בנזיר ס"ב וכ"כ בספר שערי תורה ואין זה ונדאי אלא
שדין תורה הוא דאין מוציאין אותו מנדאי ש"ל מלפ"ה ספק.

וכל זה בחזקה דמעיקרא אבל חזקה בשעתה מחמת מנהג או טבע העולם כגון בנה פרוץ
אחריה דסוף קדושין וחזקה דא"פ תוף זמנו וכיוצא בזה הם חזקות בשעתה מצד ונדאי.
ויש חילוק ביניהם לדינא דנגד חזקה דמעיקרא דעת הרבה פוסקים דע"א נאמן באיסורין
נגדה עיי' בש"ף ב"ד סי' קכ"ז.

ס"ק י"ו משא"כ נגד חזקה בשעתה: ועוד דנגד חזקה דמעיקרא נאמן הבעל דבר לומר
ברי לי כמ"ש המהרש"א ביבמות דף פ"ח ע"ב אבל נגד חזקה בשעתה אין ע"א נאמן
ואין הבעל דבר נאמן לומר ברי לי כמבואר פל זה בנוב"י מהדו"ק סי' נ"ד ובס"ד סי'
קפ"ה: ובה נתישב לי מאי דקשיא לי בחולין דף י"א ע"ב שם אמר רב מרי דממפה אביו

ואמו ילפיניו דאזליגין בְּתַר רַבָּא דְדַלְמָא לָאו אָבִיו הוּא אֲלָא לָאו דְאִזְלִיגִין בְּתַר רַבָּא רַבֵּי בְּעִילוֹת הִלְךְ אַחַר הַבְּעַל.

וְקָשָׁה לָמָּה לֹא לֹוֹמַר רַבֵּי בְּעִילוֹת דְאִפִּילוּ הוּא רַב חַד בְּעִילָה שְׂדִיגִין לִי אַחַר הַבְּעַל וּבְפֶרֶט בְּאִשָּׁה לְבַעֲלָהּ דְלֹא דִיִּימָא מְעַלְמָא וְלֹא אִפְקָרִי גַם אֲבִי מוֹדָה וְלָמָּה לִי רַבֵּי בְּעִילוֹת וְאִפִּילוּ דִיִּימָא כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּסוּטָה דָּף כ"ז ע"א ד"ה רַבֵּי בְּעִילוֹת דְגַם בְּבַעַל לָא חָשִׁיב וְנִדְאִי בְּעִיל מ"מ הַשְׁתָּא דְאִמְרִינָן דַּעֲפ"י רַבֵּי בְּעִיל הַבְּעַל לָמָּה לִי רַבֵּי בְּעִילוֹת אִפִּילוּ בְּחַד בְּעִילָה סְגִי וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִפְּאֵן פְּהַרְמָב"ם.

וְלֹאִידָךְ פּוֹסְקִים צ"ע וצ"ל דְלַרְוֹנָא דְמִקְלָתָא נָקֻט פֶּן אוּ דְקוּשְׁטָא קְאָמַר שְׁגַם רַבֵּי בְּעִילוֹת יֵשׁ: אֲמַנְם לְהַנְ"ל א"ש דְהָרִי יֵשׁ נַפ"מ דְאִי נִימָא דְרַב מִטְעַם דְבְּעִיל חַד זִמְנָא וְתַלְגִין בִּי מְשׁוּם א"ס מוֹצִיא מִיַּדִּי וְנִדְאִי אִיכ"ל אִם.

ע"א הִי אֹמֵר בְּהִיפּוּף הִי נֶאֱמַן וְהָה"ד דְגַם הָאֵם נֶאֱמַנָת אִם אוֹמְרָת שְׂבָא עֲלִי גַם אִישׁ אַחַר וּא"כ אֲפִשֶׁר דְמִקְרִי הַתְּרַאֵת סְפַק. אֲבָל מִצַּד רַבֵּי בְּעִילוֹת הִיא חִזְקָה בְּשַׁעֲתָה וְאִין ע"א וּבַעַל דְבָר נֶאֱמַן כְּנִגְדָה וְלִכְךָ שְׂפִיר הוֹרְגִין אוֹתוֹ וּא"ש דְנָקֻט רַבֵּי בְּעִילוֹת.

וּא"ש בְּזָה לְשׁוֹן הַרְמָב"ם בַּפ"א מְאִיסוּרֵי בִיאָה דִּילִיף מִמֶּכָּה וּמִמְקַלָּל אָבִיו דְאִזְלִיגִין בְּתַר חִזְקָה וְכִירוּשְׁלָמִי סוּף קִידוּשִׁין. וְלַהַנְ"ל מוּבָן מַדַּע"א אִינוּ נֶאֱמַן לֹוֹמַר בְּהִיפּוּף וְעִינִין בַּסַּד"ט רַס"י קַפ"ה וְאִין פֶּאֵן מְקוּמוֹ: וְעַפ"י"ז מְדִיוֹק לְשׁוֹן הַרְמָב"ם בַּפ"ח מִתְרוּמוֹת שְׂכ' אַעֲפ"י שְׁהַדְבָר סְפַק הוֹאִיל וּבְלֹא קִידוּשִׁין וְלֹא שְׂיִיף מִסְתַּמָּא רַבֵּי בְּעִילוֹת וּא"כ טַעֲמָא רַב מְשׁוּם א"ס מוֹצִיא מִיַּדִּי וְנִדְאִי וְהִיגִינוּ דַּכ' הַרְמָב"ם דַּאֲע"ג שְׁהוּא סְפַק הַנּוֹלָד בְּחִזְקַת זָה שְׂבָא עֲלִי דְאִין סְפַק מַמ"ו.

הִיגִינוּ גְדַר חִזְקָה וּס"ל לְהַרְמָב"ם דְסוּגֵיָא דִיבְמוֹת דָּף ס"ט קָאִי רַב בְּשַׁאֲר עֲנִינִים מְלַבֵּד עֲרִיּוֹת דְזִיל בְּתַר טַעֲמָא דְרַבָּא מְשׁוּם דַּא"ס מוֹצִיא מִיַּדִּי וְנִדְאִי וּבְעֲרִיּוֹת הָא אִמְרִינָן חוֹנְמַר זֹו דְלֹא סְמִיכִין עַל זָה וְלִכְךָ כ' הַרְמָב"ם דְלַעֲנִין יְבוּם בַּפ"ג מִיבּוּם הַנְ"ל דַּאֲע"ג שְׁהוּא בְּנוּ לַעֲנִין יְרוּשָׁה הָרִי זָה סְפַק לַעֲנִין יְבוּם כּו' וּמֵאִין יוֹדַע שְׂזָה בְּנוּ וְנִדְאִי וְהָרִי אִין לֹו חִזְקָה וְהִיגִינוּ דְאִין לֹו חִזְקָה בְּשַׁעֲתָה דְרַבֵּי בְּעִילוֹת דְחִזְקָה כְּזוּ מִקְרִי וְנִדְאִי וְלַעֲנִין עֲרִיּוֹת בְּעִינִין דְוּוּקָא וְנִדְאִי.

כֹּן נִרְאָה לְפִי עַנ"ד נְכוּן בְּכוּנוֹת הַרְמָב"ם: אֲמַנְם לְפִי"ז נִתְעוֹרַר עֲלִינוּ יוֹתֵר הַקּוּשְׁטָא הָא דְפִסְק הַרְמָב"ם בַּפ"ט"ו מַה' א"ב דְאִם אוֹמְרָת שְׂנַתְעַבְרָה מִמְזוּר וְהוּא מוֹדָה דְחִיִּישִׁינָן דְאִפְקָרִית עֲצָמָה גַם לְאַחַר דְהָא מְזוּר רְאוּי לְהִיּוֹת לֹו כְּשַׁאֲר דִּינֵי הַתּוֹרָה וְנִימָא אִין סְפַק מוֹצִיא מ"ו.

וְלֹא שְׂיִיף תִּי הַנְ"ל שְׂפַתְבְּתִי. וְנִרְאָה לְפִי עַנ"ד לִישֵׁב רַבֵּי נִקְדִים עוֹד דְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּיא רַאִי לְהַרְמָב"ם מִמָּה שְׂאֲמָרוּ בְּמִפּוֹת דָּף כ"ג ע"ב דְרוּחַ הַקּוּדֶשׁ הוֹפִיעַ אֲצֵל יְהוּדָא דְאָמַר צְדָקָה מִמְנוּ וּמִנָּא יַדַּע וְדָחָה רַבָּא דִּילְמָא חִישֵׁב יוֹמָא וְיִרְחָא כּו' וְלִכְאוּרָה יֵשׁ גַּם בְּזָה סְתִירָה לְרַבָּא לְשִׁטְתוֹ דְבִיבְמוֹת דָּף ס"ט דְהָרִי יְהוּדָא בְּעִיל וְנִדְאִי וְתַלְגִין בִּי פִינּוּ דְלֹא דִיִּימָא מְעַלְמָא וְצָרִיף לֹוֹמַר דְבִבְאֵמַת זָה פְּנוּנַת הַדִּיחּוּי דְלֹאוּ מִפְּחַ אֲוּמְדָנָא דִיּוֹמָא וְיִרְחָא אֲלָא שְׂלֹא הִי אֲוּמְדָנָא בְּהִיפּוּף שְׂהָרִי יוֹמָא וְיִרְחָא בְּלֹא"ה קָשָׁה דְהָרִי כְּמִשְׁלֹוֹשׁ חֲדָשִׁים כְּתִיב וְלֹא הִי אֲזוּ עֲדִינָן נוֹדַע יְמֵי יִרְחֵי לִיָּדָה וְע"כ דְהַפְּנוּנָה שְׂחִישֵׁב אִם אֲפִשֶׁר שְׂמִמְנוּ

נתעברה ותליגין בי לרְבָא לְשִׁטְתּוֹ: אֵלָא דְקִשְׁיָא לֹן דְבִסּוּטָה דְרַי י' סְתָם שְׁם הַש"ס דַע"כ רוח הקודש הופיע דאל"כ מְנָא יַדַע ווא"כ הֵינּוּ דְלָא פְרָבָא וּמִטְעָם זֶה לֹא אַדַע מֵאֵי דְקִשְׁיָא לִי לְמַהֲרֵשׁ"א בְּחִיד"א בְּמַפּוֹת שְׁם עַל רַש"י בְּחֻמְשׁ דְפִי ג"כ דְבִרוּה"ק נְאָמַר דְלָא פְּמִסְקֵנָא דַש"ס מַפּוֹת וּמְכַל מְקוּם הָרִי אִיפָא סְתָמָא דְסוּטָה.

וּלְכַאוּרָה רֵאִי מְפָאן לְהֶרְמֵב"ם דְבַכְה"ג לָא מְקַרִי יְדִיעָה וְקִשְׁיָא לֹאִידָךְ פּוֹסְקִים. אָבֵל נִרְאָה דְמַהֲתָם אֵין רֵאִי וְהַנוּב"י מֵהַדוּ"ת בַּחֲהֵע"ז בְּסִי' מ"ב הוֹכִיחַ דְבַב"נ לָא אֲזֵלִינִין בְּתֵר רֹב וְהַה"ד דְלָא אֲזֵלִינִין בְּתֵר חֲזָקָה דְמַעֲיָקְרָא דְגֵרַע מְרֹב וּא"כ שְׁם דְמִיָּרִי קוֹדֵם מ"ת דְפִלְפְּלוּ הַמְפָנְרֵשִׁים עֵינִין בְּפִר"ד אִם הִי דִינָם קוֹדֵם מ"ת פְּכֹן נַח וּבָזָה אִיכ"ל נְמִי דְפִלְגִי ב' הַמְסַכְתוֹת דְבִסּוּטָה ס"ל לְש"ס דְדִינָם כְּב"נ וְלָא אֲזֵלִינִין בְּתֵר רֹב וְחֲזָקָה וּלְכַדָּ קֶאֱמַר הַש"ס מְנָא יַדַע וְע"כ דְהוֹפִיעַ רוח הקודש הֵינּוּ עֲצָמוּ רוח התורה דְלִפִי דְבָרִיו הֵינּוּ יְדוּעָה וּא"ש: וּלְפִי"ז לְפִי מ"ש הַפִּר"ח בִּיז"ד סִי' ק"י בְּכִלְלִי ס"ס וְהַפְנִי בְּקִדּוּשֵׁין דְרַי ע"ג דְגַבִּי מְמַזֵּר לָא אֲזֵלִינִין בְּתֵר חֲזָקָה וְאִפְּלִי בְּתֵר רֹב כ' הַפְנִי שְׁם דְלָא אֲזֵלִינִין פִּינּוּ דְגַלִי קֶרָא דְבַעֲיָנּוּ מְמַזֵּר וְנִדְאִי וּא"כ לְפִי דְבִרְיָהֶם דְדְבָר שְׁאֲמַרִי רַק מִפְּחַ חֲזָקָה דְמַעֲיָקְרָא לָא מְקַרִי וְנִדְאִי מְמַזֵּר וְה"ה פָּאן נְהִי דְתִלִּינּוּ בְּזָה שְׁפַעֵל וְנִדְאִי מ"מ וְנִדְאִי לָא מְקַרִי כְּמ"ש הֶרְמֵב"ם בְּפִי' בְּפ"ג מֵה' יְבוּם הַנ"ל וּא"כ אֵינּוּ בְּכִלְלִי מְמַזֵּר וְנִדְאִי וְאִסוּר בְּמִמְזֵרֵת וְנִדְאִית.

וְנְהִי דְגַם קֶהֱל וְנִדְאִי לָא הָנִי מ"מ הָא קִי"ל סְפִיקִין בְּנוֹדְאִין אִסוּרִין וְכַדְלַעִיל וּא"ש. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת א"כ אִיךְ אֲמַרִינּוּ בִּיבְמוֹת דְרַי ס"ט לְרְבָא בְּאָרוּס וְאִרְיָסוֹתוֹ שְׁאֵם בָּא עֲלֵי תִלְיָנּוּ בִי וּמִשְׁמַע שְׁמֹנְתָר בְּבַת יִשְׂרָאֵל וְאִמָּאֵי הָא לָא הָנִי פְנוּדְאִי קֶהֱל וְיִהִי' כְּשִׁתּוּקִי בִישְׂרָאֵל דְאִסוּר זֶה אֵינּוּ דְשִׁתּוּקִי הָרִי מֵה"ת בְּכָל עֵגוּן פֶּשֶׁר בִּישְׂרָאֵל וְרַק מְדַרְבְּנָן אִסוּר וּבַכְה"ג ל"ג פִּינּוּ דְאִית לִי חֲזָקָה לְהִתֵּר.

וּבִלֵּא"ה הָרִי פְתַבְתִּי לְעִיל דְבָרִי הַבֵּית מֵאִיר סִימָן ד' סַעִי' כ"ו שְׁכ' דְלְהֶרְמֵב"ם לָא קִי"ל פְּדִרְשׁ דְקֶהֱל וְנִדְאִי וּא"ש וּגְכוּנִים וּמִיּוֹשְׁבִים פֶּל דְבָרִי הֶרְמֵב"ם: וְהַשְׁתָּא דְאֲתִיתִי לְהִכִי נִרְאָה דְבְּמִקוּם עֵיגוּן אִיכ"ל דְמוּדָה הֶרְמֵב"ם דְסְמְכִינּוּ ע"ז דְחֲזָקָה שְׁהוּנֹלַד מִן הַבָּא עֲלֵי וְנִדְאִי הוּא דְהָרִי הָרֵא"ש בְּגִיטִין דְרַי כ"ז הַקְשָׁה בְּפִסְק הַלְכָה דְבָרִי הָרִי"ף וְהֶרְמֵב"ם דְשְׁם פֶּסֶק כַר"ז דְבַחַד רִיעוּתָא חוֹשְׁשִׁין.

וּבִיבְמוֹת דְרַי קַט"ו בְּיִצְחָק ר"ג פֶּסֶק פְּרָבָא דְאֵין חוֹשְׁשִׁין וְתִי' דְגַבִּי יִצְחָק ר"ג הָנִי חוֹשֵׁשׁ עֵיגוּן מִשְׁא"כ בְּגִט וּכ"כ הַב"ש בְּסִי' י"ז ס"ק נ"ו לְדַעְתָּם וּא"כ לְסַבְרָא הַנ"ל בְּמִקוּם עֵיגוּן מוּדָה הֶרְמֵב"ם. אָמְנָם פֶּל זֶה לְפִי תִי' הָרֵא"ש אָבֵל הֶרְמֵב"ן ו"ל בְּמִלְחָמוֹת וְהַנְמוּק"י שְׁם בִּיבְמוֹת תִי' בְּאִנְפֹן אַחַר דְהֵתָם שְׁאֵנִי דִי"ל פָּאן נְמַצָּא וּכ"ה וּא"כ מוּכַחְדְּלִדְדִּהוּ גַם בְּמִקוּם עֵיגוּן חוֹשְׁשׁוּ לְוִלָא דִישׁ עוֹד סְבַרְת דְכ"נ וְכָאן הִי' מְסִייעַ.

וְכָאן לָא שְׁיִידָ כ"נ וּכ"ה. וּמְכַל מְקוּם נִרְאָה דְסַבְרָא זֹו דְהִיָּתָה מְצוּנִי' אֲצֵלוּ וּמִיּוֹחַדָת עֲמוּ בְּיַחֲוֹד וּבְהַתְקַשְׁרוֹת אַהֲבָה זֶה עֲדִיף וְהָנִי פְמוּ סְבַרְת כ"נ וּכ"ה וּכְמוֹ שְׁאֲבָאָר לְקַמֵּן אִי"ה דְכָבֵר פְתַבְתִּי דְהָרֵא"ש כ' דְמִיּוֹחַדָת בְּבִיתוֹ לָא קֶאֱמַר הֶרְמֵב"ם אֵלָא שְׁפִירוּשׁ מִיּוֹחַדָת הוּא סְתוּם.

הִנֵּה בְּחִלְקַת מְחוּקָק סִי' ד' ס"ק כ"ה פִי' שְׁהִיא פִילְגָשׁוּ וּבָא עֲלֵי פְמָה בִיאוֹת וּכ"כ הַנוּב"י הַנ"ל בְּסִי' כ"ז דְמִיּוֹחַדָת לָאו הֵינּוּ מְשׁוֹדְכָת לֹו אֵלָא מִיּוֹחַדָת לֹו לְבִיאָה וּכ"כ מְרֹן זַצ"ל

בחת"ס בראהע"ז ח"ר סי' והב"ש שם בסי' ד' פתב דלאו דווקא פילגש אלא שמשצוני' בביתו ומודה שפא עלי' פמה ביאות.

וכן נראה לפי מ"ש אגני טעם וסברת הרמב"ם עיקר תלי' בזה אע"ג דלא ידעין זה התורה האמינתו בזה אם אומר שפא עלי' פמה ביאות פדלעיל ובהיפוף אפילו היתה פילגשו ואומר שלא בא עלי' אלא פעם אחת חיישינן מאחר: וזה הוא פנונת הרמ"א בסי' ד' סעי' כ"ו שכ' אף דמיחדת חיישינן היינו באומר שפא עלי' רק פעם אחד ובכה"ג איכ"ל דמייירי הנמוק"י בסוף פרק אלמנה לכה"ג בשם הריטב"א ולפי"ז אינו חולק על הרא"ש בתשובה הנ"ל וקשיא למה כ' הרמ"א בסי' קנ"ו דעת הרא"ש בשם י"א הא לא מצינו מאן דפליג.

אמנם הב"ש בסי' ד' סעי' כ"ו שם נראה דאינו מחלק בין בא עלי' פמה ביאות וגם לשון הרא"ש בתשובה הנ"ל בעובדא דידן' נראה מלשונו דלא שייך רוב ביאות אלא עיקר טעמא משום דמצוי בביתה ושכיחא לי' ופרוצה לי'.

וראני' לדברי מדברי הד"מ בחו"מ סי' רע"ט שכ' בשם הרא"ש בהיתה משרתת שלו ורגילה עמו לכן שדינין בטר דידן' אבל בלא"ה חיישינן שאמר בדרךמי מתחילת לשונו משמע דמצוי אצלו תליא מילתא ובסוף לשונו משמע טעם אחר דע"י שמצוי אצלו קים לי' בגנה ולא חיישינן שאמר בדרךמי: ולפי"ז גם בעובדא הנ"ל אם יתברר שהי' ביניהם התקשרות האהבה והיתה מצוי לו בכל עת ביחודים פדרך אלו שפכנה להם אם יראה איש אחר ובפרט לטעם הראשון שנראה מלשון הרא"ש משום דתולין במצוי פדאמר' לענין דרוסה פיו"ד סי' נ"ז ועיין במ"ש מרן זצ"ל בחת"ס בח"ר מאהע"ז סי' נ"ז ד"ה גם ובחיו"ד סי' ס"ג כ' במחצה על מחצ' לכ"ע אזלינן בטר המצוי גם לרפנן בפ"ב דמכשירין וגם הרשב"א בקדושין דף ע"ג ע"ב והב"ח בסי' קנ"ו כ' דלקה תולין בארוס משום דאזלינן בטר המצוי ולקח אפילו להרמב"ם בפ"ג מיבום בארוס מודה וא"כ ה"ה פנידון הנ"ל וסברא זו דמאי לסברת כ"נ וכ"ה לפי מאי דמפרש הש"ש שמעתתא ז' פי"ח פכוננת הנמוק"י, וא"כ לפי"ז פנידון הנ"ל גם להרמב"ן אליבא דהרי"ף והרמב"ם לא חיישינן פן נראה לפי ענ"ד: ועתה נבוא לחלק הג') מצד אמירה דידה דהנה הנוב"י הנ"ל סי' כ"ז כ' דעל הרמב"ם בפ"ח מתרומות לא קשה פלל דהתם לעצמה נאמנת ומרן זצ"ל בח"ש מאהע"ז בסי' ע"ה ועוד בהרבה תשובות הקשה עליו דהרי גם בני' ועבדיה יאכלו ואפילו הבן יוכל לעבוד על המזבח וכן הקשו א"כ מאי ראי' מביא רבא ביבמות דף ס"ט גבי ארוס ואריסתו דבבא עלי' אין הולך שתוקי ממתני' דנאנסה לכהן הא פמתני' שאני דנאמנת לעצמה.

ומרן ז"ל תיקן שם דבריו דמתוך שצאמנת לעצמה נאמנת ג"כ על אחרי' ומתוך זה צידד דגם הרמב"ם בפ"ג מה' יבום לא מייירי אלא א"כ אין נפ"מ לעצמה אבל היכא דצריכה עדותה גם לעצמה כמו פנידון שלנו דהיא צריכה עדותה לעצמה להתירה לשוק גם לאחרים נאמנת אלא שמה' למעשה על תי' זה וגוף הסברא יתבאר לקמן אי"ה: אלא דלי קשה דהא בפט"ו מה' איסורי ביאה פדין י"ז וי"ח דייק המ"מ דאם בא עלי' ולא דיימא מעלמא אפילו אילמת ושותקת הולך פשר וא"כ איך אפשר לומר דהטעם משום הואיל ונאמנת לעצמה.

ותו קשיא לי על הנוב"י ודברי מרן זצ"ל הרי אמרינו בכתובות דף כ"ד דאינו נאמן לומר
אני פהו לאכול בתרומה והרא"ש בגיטין דף נ"ד מנה זה בכללים שלו דמשום שבה
כהונה חשיב כמו מידי דמזון.

והרמב"ם בפ' כ' מה' איסורי ביאה פסק דאפילו ע"א אינו נאמן להעיד על אחד שהוא
פהו וצ"ע. ומקודם שאבאר דברי מרן זצ"ל אמרתי להקדים אינה פללים בדין נאמנות
וממילא ירונח לן שמעפ"תא: הנה קי"ל דאין דבר שבפערנה פחות מב' ולהעיד על האדם
שהוא ממזר או ב"ג מבואר בקידושין דף ס"ו דהוי פדבר שבפערנה וכמו שלפסול מקרי
דשב"ע הה"ד להכשיר לכהונה ולהתיר לבוא בקהל דינו פדבר שבפערנה ובאר פן בש"ש
שמעפ"תא וי"ו פ"ב ופרק ט"ו ושם מחלק בין לפסול הנוול ובין לפסול אשה ע"י מקרה
שקרה בה מקרה גרושה וזונה מקרי לפי דעת הרמב"ם בפ' י"ו מה' סנהדרין רק איסור
וע"א נאמן בה.

ובזה מיושבים כמה קושיות מה שהקשה הבית מאיר בסי' ד' סעי' כ"ו למה האשה נאמנת
על עצמה אע"ג דהיא איסור דאורייתא ועל ולדה לומר שאינה ממזר ונקרא בדוקי הוא
רק משום דהוי איסור דרבנן ולהנ"ל מיושב דלהכשיר הנוול הוי דבר שבפערנה: אמנם
התוס' הרי"ד בקידושין דף ס"ו כ' בהדיא דמהסוגיא שם מוכח דלהעיד על האשה שהיא
גרושה מקרי דשב"ע ובס' יריעות שלמה להגאון ממאקאווי ז"ל בבית יד שלו כ' שגם
מהרמב"ם אין הכרח עיי"ש ואין פאן מקומו.

מבואר ב' דינים דע"א אינו נאמן להכשיר ולהתיר ולד. ב' להעיד שאחד פהו אינו נאמן
על עצמו ולהרמב"ם אפילו ע"א אינו נאמן.

דין ג' ע"א נאמן להעיד ליבמה לשוק האריה בנוב"י קמא בחאהע"ז סי' נ"ד דמקרי רק
איסור ולא דבר שבפערנה וחולק על המרדכי בפ' מצות חליצה סוסי' נ"ח וש"ג ביבמות
דף צ"ב דס"ל דהוי דבר שבפערנה.

ואני פבר פתבתי במקום אחר דאי אמרי' פדעת הפוסקים המובאים בש"ך יו"ד סי' קכ"ז
ס"ק כ"ו דבאיסורין אפילו נגד חזקה נאמן ע"א ע"כ יבמה לשוק הוי דבר שבפערנה
דאל"כ מאי קא מפעלי' ביבמות דף צ"ד אי ע"א ביבמה נאמן.

אי הטעם משום דייקא ויבמה לא דייקא. או דהטעם משום מילתא דעל"ג כו' עיי"ש
ותפוק לי' דבלא"ה עד אחד נאמן אפילו נגד חזקה: ובחידושי אמרתי לכאורה דיש ראי'
להנוב"י מב"ב דף קל"ד ע"ב עפ"י מאי שהקשו התוס' שם בד"ה אצל לי' הואיל כו'
דא"כ מאי טעמא דמתני' כו' וגם לשון אצל לי' הואיל דר' יוסף קשה.

ואמרתי דהנה לכאורה קשה טובא לדעת הנוב"י דיבמה לשוק לא הוי דשב"ע ונהא דאין
ע"א נאמן היינו משום חזקה א"כ מנ"ל לר' יוסף להוכיח דגם בעל שאמר גירשתי נאמן
משום הואיל זה הא בקידושין דף ס"ד פליגי ר' ור"נ אי מיגו זו פעדים או פחזקה דמיא
וא"כ דלמא דווקא יבמה לשוק סמכינן על הואיל משום דהרי לא הוי דשב"ע אלא דמשום
חזקה אין ע"א נאמן וכיון דאיכא הואיל אנדא החזקה וממילא ע"א נאמן אבל בגירושין
דהוי דשב"ע י"ל אפילו איכא הואיל אין דשב"ע ר' פחות מב' וצ"ל דר' יוסף ס"ל פרב
המנונא ביבמות דף צ"ב דס"ל יבמה שזינתה אסורה ליבמה ולדידי' דינה לגמרי כא"א

ומודה הנוב"י דלר' יוסף מקרי יבמה דשב"ע והיינו דדחה ר"ש שם ואמר אזל לי' הואיל דר' יוסף דהיינו דהדמיון של ר' יוסף אינו מטעם הנ"ל אלא ס"ל דאע"ג דיבמה לשוק נאמן.

אבל בעל שאמר גירשתי אינו נאמן משום דזה מקרי דשבע"ר משא"כ יבמה לשוק וא"ש ויהי' ראי' להנוב"י: אבל ממה שהקשיתי לעיל מוכח לכל הפחות דתליא בפלוגתא וגם לכאורה מסונגיא ומנידון שלנו יש להוכיח ולהכריח דלא כהנוב"י דאי כהנוב"י למה פסק הרמב"ם והטוש"ע שאינה נאמנת לומר שממנו נתעברה הא קי"ל דכל דבר שהי' פעם אחד בידו נאמן ע"א אפילו נגד חזקה וכאן אם היא אומרת שמעולם לא נבעלה לאחר תהא נאמנת דנות באונס לא שכיח ולא חיישינן אלא על זנות ברצון וזה הי' בידו ונאמנת אלא ע"כ משום דחשיב כמו דבר שבערוה.

ולדין דקי"ל כשמואל ביבמות דף צ"ב ע"א דמספקא לי' אי תופסין קדושין הני ספק דשב"ע וראיתי בנוב"י מהדו"ק חאהע"ז סי' צ"ג ד"ה דע כו' דס"ל דהוי ספק דבר שבערוה. ודבריו סותרין עם מ"ש בתשובה סי' נ"ד.

וברא"ש בתשובה כלל נ"ב נראה מדבריו דע"א לענין יבמה לשוק חשיב כמעיד על איסור: ולכאורה י"ל דמנידון שלנו אין ראי' דעדות זה שאמר הבעל. דהבן הוא ממנו ונרעו הוא הוא לענין שני דברים א' להתירה לעלמא והב' לאנסרה על האחין ולענין האחין בנודאי דהוי דשב"ע והנוב"י שם בסי' נ"ד ס"ל בד"ה ואמנם כו' דאם הוא דבר שבערוה לאחד מקרי לכולם כמו דבר שבערוה ואין ע"א נאמן לשום דבר אפילו לדבר איסור היכא דעדותו נוגע גם לדבר שבערוה.

וכיוצא בזה כ' הש"ש שמעתתא ז' פ"ד וא"כ הכא גם לאיסורין אינו נאמן וא"ש לשיטתי'. אמנם לדינא גם הדין הזה צ"ע טובא דהא קי"ל פלגינין דיבורי' בתרי גופים ואפילו בעדות ממון ועדים קרובים לאחד ורחוקים לשני פסק בח"מ סי' נ"א ס"ו בע"פ נאמנים לרחוק ואמרי' בגיטין דף ח' עצמו קנה נכסים לא קנה.

ובע"א באיסורין לא מצינו דנימא בטלה מקצתה בטל כולו ואפילו בחד גופא אמרי' בקידושין דף ס"ג דנאמן האב על בנו לנדרי' שהם איסורין ואינו נאמן לעונשין וכיוצא עיי"ש וה"נ אמרי' בסוטה דף ל"א דחמש נשים נאמנים לענין איסורין אבל לא להפסידה פתובתה: ומפיל הנה נראה לענין איסור לא אמרי' בטלה מקצתה בטלה כולה דבאיסור לאו בעדות תליא מילתא רק שגדע שפך הוא ואע"ג דקי"ל כרבי במכות דף נ"ו דגם בממון אמרי' כן התם גזה"כ הוא מכח משפט אחד כן נראה לפי ענ"ד מן הראיות הנ"ל ומסבא.

וראיתי ברשב"א בקידושיו למס' גיטין דף ח' נראה ג"כ ראי' דלא כהנוב"י שכ' שם דמטעם זה לא שנייה בטלה כולו דהרי עדות ע"א לא נתבטל ונזי לאיצטרופי לדשב"ע אם יבוא עוד עד אחד עיי"ש, ומדבריו משמע דלא ס"ל סבא דידי דהיכא דסגי בעד אחד לא אמרי' דבטלה כולו דהרי עדות בפ"נ פאיסור דמא ואין מזה החרת דאיכ"ל דקושטא קאמר ולעולם כמ"ש.

והנה מהרא"ש בתשובה פלל נ"ב נראה מלשונו דיבמה לשוק הוי פאסורין. ובכלל פ"ב
כתב דהיא אינה נאמנת וקשיא קושיא דלעיל דלמה לא תהי' נאמנת פנין שהיא בינה הרי
פאסור נאמן ע"א בדבר שהי' ביזו וע"כ מוכח לכאורה כמ"ש דהואיל ונגד האחין הוי
דשב"ע וא"כ יהא מוכח פסברת הנוב"י הנ"ל וצ"ע ועתה צריכין אנו לעיין אפילו הוי
דשב"ע במקום דליפא חזקת איסור אי ע"א נאמן.

והנוב"י נשם בסי' נ"ד פשיטא לי' דנאמן ע"א. וכבר הביאו דפלוגמת הפוסקים הוא
דקרב"ן בחי' ריש גיטין כ' דבדבר שבפערנה אפילו לא אתחזק בעי' ב' עדים.

והר"ן בקידושין דף ס"ג כ' דלקו נאמן לומר אני קדשתיה פנין דאינו בא להוציא מחזקה
גם בדבשב"ע נאמן: ובגיטין דף ס"ג בשמעתין דשליש דברי הרמב"ן והר"ן הם סותרין
מהפופו להפופו הרמב"ן סובר בקידושי שליח ואשה אומרת לא קדשני ע"א נאמן.

והר"ן כ' אפילו לא אתחזק נאפילו בדרבנן אין ע"א נאמן. וכבר העיר בזה בס' דיעות
שלמה הנ"ל.

ובשב שמתתא. שמתתא ו' פ"ג הביא דברי המהרי"ק בשורש ע"ב דהכריע ג"כ
דבמידי דלא אתחזק אפילו בדשב"ע ע"א נאמן וכ"כ בתשובת מיימוני לאישות סי' ג':
ולפי הכרעת הש"ש לפי מ"ש לפרש דברי התשובות מיימוני יש חילוק אם לפי דברי
העד לא התחיל מעולם להיות דבר שבפערנה אז ע"א נאמן: וזה נראה ג"כ טעם הר' יונה
בכתובות דף ט' בשמעתין דפתח פתוח דאם היא טוענת ברי נאנסתי היא נאמנת ומותרת
לו ונהיאו הרמ"א באהע"ז סי' ס"ח סעי' ז' בהגה"ה וכו' הרשב"א הובא בשמ"ק הטעם
דמידי דהוי ספק חלב דע"א נאמן ותמה הא הוי דשב"ע ונראה טעמו משום דלא אתחזק
איסורא אדברה אתחזק היתירא וכדברי הש"ש הנ"ל דאין פאן התחלת דבשב"ע.

ובזה אפשר להסביר למה סוטה אינה נאמנת לומר שלא זינתה והרשב"א נשם תי' דהוי
רגלים לדבר ולדברי ש"ש בכה"ג איכ"ל דחשיב פאלו התחיל פבר דשב"ע ושוב אין
ע"א נאמן: ולפי"ז לכאורה ג"כ קשה למה פאן בסי' קנ"ו הנ"ל אין האשה נאמנת לענין
חלוצה דנתעברה ממנו ושוב מצאתי בנוב"י מהדו"ת חאהע"ז סוס"י י"ד שעמד בזה ותי'
דדעת הר' יונה דווקא היכא דאיכא חזקת פשרות וחזקת היתר והיינו לפי שיטתו נשם
עיי"ש.

אבל לפי מ"ש טעם רבינו יונה דס"ל דבלא אתחזק אפי' בדבר שבפערנה ע"א נאמן א"כ
חשודה ונתחזדה איכ"ל דחשודה לביאה אבל לענין יבום למה לא תהיה נאמנת אלא א"כ
נאמר דמחזיקינן מאיסור לאיסור.

וא"כ פאנו לפלוגתא דרבנותא או דבאמת מייירי בזינה עם אשה לאחר שפבר נשאה
ונתחזקה ליבום וכדעת וחילוק מרן זצ"ל. ולעי"ז לפי שיטות אלו בנידון שלנו לדעת
הרבה פוסקים היא נאמנת:.

ועוד כ' הנוב"י בתשובת נ"ד הנ"ל דהיכא דיש רגלים לדבר אפילו בדבשב"ע ע"א נאמן
ורא' מסוטה ובספר ריעות שלמה בכללי ע"א חולק עליו דרגלים לדבר דסוטה דקינא
לה ונסתרה שאני משאר רגלים לדבר וכן נראה לי דלא פל רגלים לדבר שוויין.

מ"מ אם יתברר בעדים בנגידון הנ"ל פל הנה קרבותא ויחודים והתקשרות אהבת האיש עם התשוקה הנ"ל ושבנפשה היא להראות וכ"ש להתיחד עם אחר איכ"ל דהוי רגלים לדבר וע"א נאמן לדעת הנוב"י בכה"ג ומודה רשב"ם דהיא נאמנת: ועכשו נחזור לראשונות לדברי הנוב"י ודברי מרן זצ"ל פיון דבירנו דלגבי תרומה לא סגי בע"א וכן לענין ממזר וכן לענין חליצה ויבום א"כ ע"כ ליתא לדברי הנוב"י ודברי מרן זצ"ל ומעלתו הקשה איה אפשר לומר פתירין מרן זצ"ל דלעצמו עדיפא אדרבה הא קי"ל דאשה אינה נאמנת לומר מת יבמי וע"א קא מבצע' לי וכמו שהאריך הרמב"ם בפ"ג מה' יבום הלכה י"א בכיוצא בזה.

אמנם פונת מרן זצ"ל מבוארת כמו שביאר בעצמו בחיו"ד סימן קמ"ז שכ' שם לבאר דברי הרמב"ם שכתב שכוננת הרמב"ם דדווקא בדבר שהוא תלוי בגופה והיא בגופה וע"י גופה וס"ל למרן זצ"ל דה"ה זנות שפא מגופו ובגופה וטומאה פתיב בה פדם נדה היא נאמנת על עצמה ומתוך שנאמנת על עצמה נאמנת גם על אחרים וס"ל מידי שבגופה אפילו בדשב"ע נאמנת וסוטה שאני כמ"ש לעיל בשם הרשב"ם דרגלים לדבר או משום דהוי פתשוטה לאותו דבר ומזה צידד מרן זצ"ל היכא דאמירה דידה לעצמה איכ"ל דגם הרמב"ם מודה דאם אמרה ממנו היא אינה צריכה חלוצה.

אלא שמרן זצ"ל לא סמך למעשה בזה: ושוב כ' מרן זצ"ל דבנה יש להבין פונת התוס' בחגיגה דף י"ד ע"ב ד"ה בתולה כו' דס"ל דגם ר"י סובר פן והא דס"ל בכתובות דף י"ג דלא מפיה אנו חייין במעונות הטעם דאולי אין בדעתה להנשא ואינה מעידה לעצמה רק לעיבור.

ועל זה קשה ממדברת ותי' מרן זצ"ל דכיון שנסתרה היא חשוטה ואפילו בכה"ג אינה נאמנת וכי תימא א"כ גם במעונות יתרו התוס' פן ותי' אפשר שנאנסה ולא איתרע חזקתה. וע"ז הקשה הרב הגדול מוה' פינחס ליב נ"י האבדק"ק קאמארן יע"א הא בנאנסה גם ר"ג מודה עיי"ש.

ולי לא ק"מ דהרי השתא קיימינן דגם לר"י ס"ל באמבטי נתעברה וא"כ הי' יכולה לומר באמבטי נתעברתי ואם אמרה לכשר נבעלתי נאמנת במיגו אפילו הוא שונו' נפשה רשיעא נאמנת במיגו וכ"כ בנוב"י מהדו"ת חאהע"ז סי' י"ד.

וכל זה אי תלינן באמבטי אבל פבר הוכיח המל"מ בפ"ז מה' איסורי ביאה דין י"ג דלא קי"ל פכן זומא דמאמבטי תתעבר וילכה אם נאנסה אינה נאמנת וא"ש דברי מרן זצ"ל וא"כ דברי חכמים קיימים ובנגידון הנ"ל שפיר י"ל דגם הרמב"ם מודה דנהי דמרן זצ"ל לא סמך על זה למעשה מ"מ מדבריו עצמו נראה בסי' קכ"ג דאם הי' מקום עיגון הי' נראה לו להתיר: וא"כ נחזיר מעניני צדדי היתר האשה שהוא.

דיש"ש משום הודאה דידי' ואפילו לרשב"ם והרא"ש בתשובה מ"מ איכ"ל דנקוט מיהו פלגא דנאמן דבא עלי' ושוב לדעת הרבה פוסקים תלינן רק בי'. ואפילו להרמב"ם במקום עיגון ולדעת הרמב"ם לכל הפחות היכא דיש רגלים לדבר או שמצונו' לו או מיוסדת לו מודה.

ותו דלהנוב"י היכא דגיש רגלים לדבר היא או עד אחד נאמן. ותו פנין דלא אתחזק לדעת הרבה פוסקים אפילו בדשב"ע נאמן ע"א ונאמן אי לא מחזיקיניו מאיסור לאיסור אין פאן חזקה ותליא בפלוגתא.

ועוד לדעת הנוב"י לא מקרי דשב"ע ולסברות אלו אפילו לא הודה הבעל אלא בפני עד אחד מועיל דלדבריהם עד פאן לא קא מבעי לן אלא עד אחד ביבמה מהו כו': ולדעת הרא"ש באהע"ז סי' קנ"ח סעי' ג' וב"ש ס"ק ב' ובבית מאיר סי' קנ"ו סעי' ח' כ' דהיכא דלא עבידא לאגלויי פגון בנ"ד וכיוצא אפילו במקום עיגון פסקינין להחמיר דווקא באתחזק אבל בדבר דלא אתחזק לדידהו פשיטא דנאמן.

אבל פבר הראינו למעלה דדבר זה צ"ע ולכך בעי שיהי' ב' עדים פשרים שהודה בפניהם קודם הנישואין שממנו נתעברה אז נראה לפי ענ"ד דבמקום עיגון יש להקל אם יסכימו עמנו רבותינו גדולי ישראל.

מיהו נראה בנוב"י סי' צ"ג דמשום המתנה אינה שנים לא מקרי מקום עיגון להמתין עד שיתגדל כל ימי' וכן לשון הרא"ש בגיטין כ"ז משום עיגון כל ימי' כל זה פתבתי לדון בהלכה ולא למעשה אלא א"כ יסכימו גדולי הדור אמטינא שיבא מפשורא דברי ידידו הדו"ש הק' משה שיק מברעזאוןע: תשובה קמב בש"ע אהע"ז סי' קנ"ז סעי' ז' סתם וכ' בהי' מוחזק באחין ואמר אין לי אחים אינו נאמן וזה דעת הרמב"ם בפ"ג מה' יבום דין ג' וכן דעת הרא"ש והטור וכן דעת הרשב"א בחי' בקידושין דף ס"ד וכ' דאפילו לאביי דהתם דמוקי פלוגתיהו דרבי ר' נתן במוחזק לן באחין ואפי"ה ס"ל לכ"ע דנאמן להתיר היינו הואיל ואמר פן קודם קידושין ולא התחיל חזקת איסור מעולם אבל לאחר דאתחזק לר' נתן אינו נאמן.

מיהו לרבי דסובר דמיגו פעדים דמי גם נגד חזקת אחין נאמן אלא דלא קי"ל פהאי איקנומתא דאביי או דקי"ל כר"נ עיי"ש. וזה פוננת הרב המגיד בפ"ג מיבום דין ב' ולא קשיא עליו מה שהקשה הלח"מ.

או אפשר דהרב המגיד מפרש פהרמב"ן דנאמן להתיר לומר דהדבר נשאר בחזקתו ונאמן להתיר היכא דהוא בחזקת היתר עיי"ש ברמב"ן במלחמות ובחידושיו בקידושין שם. ועכ"פ לדינא גם הרשב"א כ' פהרמב"ן סורא"ש נטור ואדרבה הרשב"א כ' בפירוש ביבמות דף צ"ד דאפילו יש לו בנים אינו נאמן לומר היכא דאתחזק דאין לו בנים וכן פסק הריטב"א ופ' הריטב"א וכן כ' הרא"ש דגם הרי"ף סובר פן ומשו"ה השמיט תי' אביי וכ"כ הש"ג ואין פאן רק דעת הר"ן ה' דסובר דנאמן.

ורמב"ן במלחמות כ' הכרעה דאם אמר סתם אין לי אחים נאמן דאמרי' שהיו לו ומתו ונאמן דהרי אפילו ע"א נאמן ביבמה משום מילתא דעבידא לגלויי ואם אמר שלא היו לו אחין פלל אפשר דאינו נאמן: ולכאורה הדבר קשה פנין דלהרמב"ן הדין דאם אומר שלא היו לו אחין מעולם אינו נאמן וא"כ איך נאמר דאם אמר סתם דיהי' נאמן.

דקשה קושית הש"ס בפסחים דף י"ב ומאי אלו דייקינין בהני סהדי כו' וה"נ אלו דייקינין בי' אולי הי' פוננתו דלא היו לו אחין מעולם ולא הי' נאמן בזה וא"כ איך נתיר מספיקא. והנה הרמב"ן בחי' ב"ב דף קל"ד כ' דבעל איכ"ל דגרע משאר עד אחד וא"כ אין ראי'

מע"א ביבמה וצ"ל דכוננת הרמב"ן במלקחמות דמיגו דבידו לגרשה לא גרע מסכרת מילתא דעל"ג.

ועכ"פ הא דרמב"ן מתיר בסתמא קשה וצ"ל דהואיל ונראה מלשון הרמב"ן דגם באומר בהדיא דלא היו לו אחין מעולם מסתפקא לי' אי נאמן אי לאו וא"כ באומר סתמא הוי ספק ספיקא: אמנם לכאורה קשה למה מספקא לי' לרמב"ן אי נאמן נגד חזקת אחין הרי הש"ך ביו"ד סי' קכ"ז ס"ק י"ו הביא דעת הרמב"ן והרשב"א דע"א נאמן באיסורין אפילו נגד חזקה והנוב"י בסי' נ"ד בחאהע"ז בד"ה והנה ראיתי כו' כ' דיבמה לשוק לא מקרי דשב"ע וא"כ למה לא יהי הבעל נאמן דלא גרע משאר ע"א דנאמן להתיר אפילו במקום חזקה ולמה הוצרך לומר בש"ס דלכך נאמן משום דיש לו מיגו.

ובאמת דגם לאידך פוסקים הסוברים דהיכא דאתחזק איסורא אין ע"א נאמן קשיא לפי מאי דמבואר מלשון רשב"ם בב"ב דף קל"ד ד"ה ומשני התם כו' דכתב דאם לא אתחזק לא באחי ולא בבני היא בחזקת מותרת מטעם ס"ס א"כ משמע בלא אתחזק לא הוי חזקה אלא ספק וא"כ הה"ד במחזקת באחי ולא מחזקת בבני הוי לי' לענין בנים ספק דלא אתחזק וא"כ ע"א נאמן ואע"ג דקודם עדות היינו צריכין לאנסרו זה לא מקרי אתחזק דאל"כ גם חתיכה ספק חלב ספק שונן יהי מקרי אתחזק איסורא.

ובאמת לולא דברי הרשב"ם הוי אמינא פנין דלא אתחזק מוקמינן לי' אתחזקה דמעיקרא שלא הי' לו בנים שהרי לא נולד עם בנים ואע"ג דרוב מתעברות ויולדות מ"מ פאן מייירי דשהה עם אשתו ולא ילדה א"כ ליכא רוב עינין בזה בנוב"י בחאהע"ז סי' ס"ט.

או דנה הוא הפירוש דלא מחזק לן היינו דמעיקרא ידענו דלא הי' לו. אבל עתה לא ידענו ולכך מוקמי' אתחזקה דמעיקרא: אבל הרשב"ם דכ' דהוי ס"ס מוכח דלא הוי חזקה דמעיקרא דאל"כ לא מקרי ס"ס חזק דהוי ס"ס נגד החזקה וכ"ש הכא דתרי צדדים הוי נגד החזקה ואוקי אתחזקה וא"כ קשיא פנ"ל מאי קאמר בב"ב שם אמר ר"י כו' מפני מה נאמן כו' הא ע"א נאמן להתיר.

ובאמת נראה דנה הוא קושית המהרש"א בקדושין דף ס"ד ע"ב בתו' ד"ה רבי דס"ל דהטעם באמת למה הוא נאמן הוא משום אין אדם חוטא (ולא קשה מאי שהקשה עליו בשומר ציון דא"כ יש לו אחים יהי נאמן זה אינו דהתם אמרי' דלצעורי' קא מכונן כמו שכ' הפנ"י בריש גיטין ולאנסרה אעלמא בא ונהרי לא קאמר זה אחי להתיר לו ואפילו קאמר זה אחי אינו נאמן להתיר לו דנה הוי דשב"ע דהרי הוא בכרת וחשש ממזירות נאין ע"א נאמן.

אבל להתיר לשוק שפיר הקשה המהרש"א דיהא נאמן מטעם אין אדם חוטא והיינו מטעם ע"א בלא אתחזק איסורא: וצ"ל דס"ל לרשב"ם דמחזיקין מאיסור לאיסור וכיון שהאשה בעודה עם בעלה היא בחזקת אסורה לעלמא אפילו אם מת בעלה מחזיקינן לה באיסור זה ואין ע"א נאמן ועיין בש"ש שמעמטא ד' פ"ד (וזה אינו נראה פנין שלא עשה שום מעשה מוכיח זה לא מקרי חזקה) ולכך איצטרף לומר דנאמן מטעם מיגו אבל בלא אתחזק לא בבני ולא באחי הוי ס"ס ואפילו הוי נגד חזקה מ"מ ס"ס לא גרע מרוב ואפילו

אי נימא דס"ס לא מהני במקום חזקה מפל מקום אמרי' סמוך מיעוטא לחזקה והוי כפלגא ופלגא ועד אחד נאמן.

ולפי"ז נראה דאפשר לפרש דידענין דמעיקרא לא היו לו אחין ולא היו לו בנים אלא דעתה לא ידענין ולכך להתיר נאמן אפילו הוא במקום חזקה ונאמן לומר דיש לו בנים מטעם דס"ס מסייע לי להתיר אבל לאסור היינו לומר דיש לו אחין דהוי נגד חזקה אינו נאמן: אמנם הרשב"ם ורש"י לא ס"ל פן אלא ס"ל דס"ס מהני גם נגד חזקה כמבואר ברש"י ורשב"ם דלא צריכין אמירה דידל' וא"כ אי לא נימא דפליגו אמאן דסובר דס"ס לא מהני במקום חזקה ניחא יותר לומר דס"ל דמתזיקין מאיסור לאיסור וכבר כ' המפורשים דאיכ"ל דאפילו למ"ד מתזיקין מ"מ סמוך מיעוט לחזקה לא אמרינן דמיעוט הוא דבר אחר וחזקה באה במקום אחר ולכך מהני ס"ס דלא גרע מרוב וא"ש זה.

אבל אינו מוכן לפי"ז למה נימא דאינו נאמן לאסור דהיינו אם אומר שיש לו אח למה לא יהא נאמן שהרי בזה אינו אומר. נגד החזקה ואדרבא החזקה מסייע לי ואי משום דאומר נגד ס"ס ג"כ יש לדון לש דעת הנוב"י בחאהע"ז סי' ס"ט דע"א נאמן נגד רוב אפילו אי בידו א"כ גם נגד ס"ס יהי' נאמן אלא שאין זה מוכרח והש' שמעתתא ו' ובפמ"ג סי' א' ס"ק לא ס"ל פן: אף דזה א"ש לדעת האומרים דע"א אינו נאמן נגד החזקה אבל לשיטות הג"ל הרמב"ן והרשב"א דגם נגד חזקה נאמן ע"א להתיר קשיא למה איצטרף לומר משום מיגו וצ"ל דס"ל פדעת המרדכי בפ' מצות חליצה סוסי' נ"ח דס"ל דיבמה לשוק ה דשב"ע וכן דעת הש"ג ביבמות דף צ"ב דאפילו ספק ממזר ה לדיון דקי"ל כשמואל שם דמספקא לי אי קידושין תופסין ביבמה לשוק וכן צריף לומר להך שיטה דאל"כ קשיא הא דמבעי' לה ביבמות דף צ"ד אי ע"א ביבמה לשוק נאמן הא פשיטא דע"א נאמן באיסורין ואע"ג דאתחזק איסורא וע"כ דחשיב לה דבר שבערונה וא"כ ה"נ קשיא למה יהא נאמן ולכך איצטרף לומר משום מיגו דבידו לגרשה: וכן מוכח עוד לכאורה ממה שהקשו הראשונים למה באומר גירשתי את אשתי סמכין על מיגו דבידו לגרשה ומ"ז יש לי בנים וקשה דלמא התם משום דבר שבערונה משא"כ יבמה לשוק וע"כ דגם זה מקרי דשב"ע ולכך איצטרף טעמא משום דבידו לגרשה דמהני אפילו בדבר שבערונה וכמ"ש הש"ש שמעתתא פ"א וכל זה אי אמרינן דהואיל ובידו לגרשה הוי פעדים אבל א אמרינן כר"נ דהואיל ובידו לגרשה הוי רק פחזקה וא"כ אפתי קשה למה נאמן דאפילו הוי פחזקה נגד חזקה מ"מ הוי שוב דשב"ע ואי אמרינן פדעת האומרים (במהרי"ק שורש ע"ב ועיין ש"ש שמעתתא ו' פ"ג) דגם בדבר שבערונה אי לא אתחזק ע"א נאמן א"ש: אבל להרמב"ן פ"ק דגיטין והר"ן דסוברים דבשב"ע אפילו ליכא חזקת איסור בעינן ב' עדים עיין ב"ש שמעתתא ו' קשיא וצ"ל דבאמת ס"ל לר"נ דאינו נאמן להתיר כפירוש הר"ו דאף הא דנאמן לאסור היינו דהדבר נשאר עומד כדמעיקרא.

א דהתם לא מקרי אתחזק איסורא דמייירי במוחזק לן באחי ולי בבני והוא אומר דיש לו בנים או בהיפוף דאומר אין לו אחי ומוחזק דלית לי בנים ולא מוחזק באחין בכה"ג נאמן אף להתי משום דלא הוי חזקת איסור והוי המיגו מחמת היתר ולא לכ"י נאמן אבל לומר נגד החזקה דיש לו אחין אפילו הוי המיגו פר חזקה מ"מ הוי חזקה נגד חזקה ולכך אינו נאמן: ולפי"ז איכ"ל דזה הוי פנונת הרמב"ן דאפילו באחזיק לן די לו אחים ואומר דאין

לו אחים הוי ספק אי נאר דהרי זה תליא אי תשבינן לי דשב"ע ושמואל מספקא לי תופסין קידושין וא"כ הוי ספק אי הוי דשב"ע ולכך י"ל אם אמ סתמא נאמן אבל לפי מה דס"ל לרוב הפוסקים דאפילו בשאר איסורין אינו נאמן נגד החזקה א"כ אי ס"ל כר' נתן דהרי ר פחזקה אינו נאמן להתיר וא"ש: תשובה קמ"ג שיל"ת חוסט יום ב' ר"ח מנחם אב תרכ"א לפ"ק.

בימי המצרים. יברכהו וישמרהו המאיר לארץ ולדרים.

את הרב המןפלג המאור הגדול כש"ת מו"ה פלוני מכתבו מפ' בהעלותך קבלתי ואז הייתי טרוד בבואי הל לקהלתי פה חוסט יע"א פדרך פל ההתחלות קשו ונדחה הדבר ועתה שמתתי אל לבי ונזכרתי להשיב למעלתו נ"י בלב אשר בדק לן בשאלתו ובתשובתו בהלכה למעשה באיש אחד מאורו ופרחי שנסא אשה סמוך לקהלתו והוליד ממנה בן ואח"כ גירש אשתו ונשא שוב אשה חדשה בקהלתו ואח"כ נטבע במים שאל"כ ונגבה עדות המתירים מא"א אלא שהבן מהאשה הקודמת מ בחיי אביו והאב אמר והתפאר בחייו שיש לו אח למדן במדינתפולין ואיה מקומו לא שאלה אותו האשה ועתה היא עגונה שומרת ליבם ודעת מעלתו נ"י לומר שאין הבעל נאמן לומר דיש לו אח כמבואר בש"ס קדושין דף ס"ד ובש"ע סי' קנ"ז.

אלא פי היכא דלימטי' שייבא מפשורא ביקוש לידע גם דעתי החזי לאיצטרופי עם המכשירין והנה מאי דברירא לי להתיר אמינא לי פגון דא צריכה רבה ואנכי לא אדע היתר לאשה הזאת: א') הנה כבר ראו עיני מעלתו נ"י את דברי הב"ש שם בס"ק ז' שהביא דלדברי הנמוק"י היכא דלא מוחזק באחין ולא בבני לא חשיב חזקה דלית לי אחין ובנים אלא ספיקא הוי והקש' דלדבריו יהי ע"א נאמן לומר יש לו אח ומעלתו נ"י פקפק דאין פנונת הנמוק"י פן נאמת שגם בספר בית מאיר פקפק על הב"ש מטעם אחר משום דאיכ"ל דכנונת הנמוק"י כהה"מ הואיל ובדידן' תליא מילתא.

ומ"מ אי משום הא לא ארי' דאפילו אי פנונת הנמוק"י בדרך אחר בנודאי יש דיעות בהראשונים הסוברין פן. דהרי הרשב"ם ב"ב דף קל"ד ע"ב קרא לי ספיקא ואתי עלה להתיר מפח ספק ספיקא וגם הריטב"א בקידושין וגם הבית מאיר כ' פן בשם הראב"ד וא"כ קשה קושית הב"ש וראיתי בספר ארץ צבי שם שתי' פיון דמזירי בלא מוחזק לן באחי וגם לא מוחזק לן בבני וא"כ יש ס"ס ואית לה חזקת היתר מפח ס"ס וכמ"ש הרשב"ם ולכך אינו נאמן: ולפי ענ"ד זה אינו מספיק ויפה הקשה הב"ש לא מבעי' לשיטת הנוב"י מהדו"ק חאהע"ז סי' ס"ט דלענין זה רובא גרע מחזקה וע"א נאמן נגד רובא דליתא קמן דמברר הדברים וא"כ הה"ד נגד ס"ס.

אלא אפילו לדעת הש"ש שמעתתא ו' פ"ז דס"ל דנגד רובא דליתא קמן אינו נאמן והפמ"ג ביו"ד סי' א' מחמיר טפי דאפילו בידו לא מהני. מיהו זהו אם מעיד נגד הרוב אבל כאן אינו מעיד אלא נגד הפלגא דמספקא לן דאין לו אחין והוא אומר דיש לו אחין וע"ז נאמן וממילא אינדיחי החזקה הבאה מפח ס"ס בכה"ג לכ"ע ע"א נאמן.

ועדיין עמדה קושית הב"ש. ומ"ש הבית מאיר בזה לישב קושית הב"ש לא זכיתי להבין שכתב בשם דהיכא דמוחזק באחין ואין מוחזק בבנים מקרי חזקת איסור ה"נ אי מוחזק בלא בנים ואין מוחזק באחין יש לה חזקת היתר.

ולא אדע מה חזקת היתר יש. ואי חזקה דקודם גישואין וכמ"ש הנוב"י א"כ איך גבי מוחזק באחין וספק בבנים מקרי חזקת איסור אדרבה איפקא מסתברא דספק בבנים רוב מתעברות ויולדות ומוחזקת לחזקת היתר דמעיקרא: וראיתי בנוב"י מהדו"ת בחאהע"ז סי' קמ"ה נהי דלא מלאו לבו לחלוק על הב"ש מ"מ מתרץ קושיתו וכ' דאיכ"ל פיון דספיקא הוי מוקמי אחזקת היתר דקודם גישואין יעויי"ש שצידד דאפילו מאן דס"ל בעלמא אמרינו מחזיקין מאיסור לאיסור מודה לזה ולכך אין ע"א נאמן נגד החזקה ות"י זה לפי ענ"ד אינו מספיק להנמוק"י שהרי הוא בעצמו פי' שם ב"ב דף קל"ה אם הקלנו בשבוי' ניקול בא"א דהיינו משום חזקת א"א וא"כ עכר"ח מחזיקין מאיסור לאיסור אפילו בכה"ג לדידנא.

ותו הרי הפנ"י בקדושין דף ס"ג הוכיח דנגד חזקה דאיתרע ע"א נאמן וחזקה דקודם גישואין ע"י שגשגאת איתרע ואפתי קשה דיהא נאמן. ותו דהרי הש"ך ביו"ד סי' קכ"ז ס"ק י"ו הביא דעת הנמוק"י והראב"ד והרשב"א ועוד פוסקים דס"ל דאפילו נגד חזקה ע"א נאמן באיסורין דכבר כ' הרשב"א ביבמות דף פ"ח דנהי דשם לא איפשטא האיבעני' מ"מ איפשט בכריתות וע"כ הא דע"א פאן אינו נאמן היינו במוחזק לן באחין דנגד חזקה בשעתה דעדיפא וכמ"ש הנוב"י במהדו"ק חאהע"ז סי' נ"ד לכ"ע ע"א אינו נאמן אבל אי הוי ספיקא אלא נגד חזקת היתר דמעיקרא קשיא הנמוק"י לשיטתו יהי' נאמן ופיר הקשה הב"ש: ובאמת לפי שיטה זו קשה גם ב"ב דף קל"ד ע"ב דאמר מפני מה אמרו זה בני נאמן הואיל ובידו לגרשה לדעת הרשב"א דמייירי בלא אחזיק בבני ולשיטה זו כה"ג הוי רק כספק ולמה לא יהא נאמן אפילו בלי מיגו ואפשר דשיטה זו ס"ל כהה"מ וא"כ יהא מוכח כמ"ש לעיל בשם הבית מאיר דהנמוק"י כהה"מ"ג ס"ל.

ועל פי המבואר לפי שיטת מקצת הראשונים נאמן ע"א לומר דיש לו אח ואע"ג דהבעל אינו נאמן וכמ"ש נמי מעלתו נ"י להוכיח פן מדברי הב"ש עצמו שלא ציין הקושית אלא על ע"א וע"כ הטעם משום דחיישינן דלצעורי קא מכונן וכמ"ש הפנ"י בקדושין דף ס"ד שם וכ"כ אדמ"ו הגאון זצ"ל בחת"ס חאהע"ז ח"ב סי' ע"ב וא"כ בנגידון הנ"ל לפי הנראה מלשון השאלה הי' האיש ההוא מתפאר שיש לו אח בעת שהי' לו עדיין הבן מאשתו הראשונה.

וא"כ ליכא למימר דלצעורי' קמכונן והרי בעל דינו פעד דעלמא וא"כ לפי שיטת הב"ש אליכא דהנמוק"י והוא שיטת הרשב"ם ב"ב דף קל"ד אישה זו היא שומרת יבם: . איברא דגם למ"ד דלא אחזיק באחי חשיב כמו חזקה אפי"ה בנגידון שלנו קשה להתיר דהרי כ' המהרי"ט בסי' פ"ב דאפילו אי אמרינו לא אחזיק חשיב חזקה היינו באדם אונחי ודר במקום מולדתו שפאן נמצא וכ"ה ולא נשמע מעולם עליו שיש לו אחין או בנים איכ"ל דהוי חזקה וכמו שביאר נמי מורי הגאון זצ"ל בחת"ס סי' מ"א ח"א דלא ראינו ולא שמענו בכה"ג שפיר הוי ראי'.

אָבֵל אָדָם שָׁבָא מְעֵלְמָא פְּהִינְהּ אֹרְחֵי וּפְרָחֵי מֵאֵי חֲזָקָה יֵשׁ הוֹאִיל וְלֹא שְׁמַעְנוּ דְּמַמֵּי הִי רָאוּי לְנוּ לְשִׁמוּעַ אֱלָא מִמְּנוּ וְהָרִי הוּא אָמַר דִּישׁ לוֹ אַח. וְנָהִי דִּהְנוּב"י הַגְּ"ל פִּקְפֵק עַל זֶה מוֹרֵי הַגָּאוֹן זצ"ל הַסְּכִימִים וּבִתְשׁוּבַת שָׁב יַעֲקֹב שְׂיָבַח לְסִבְרָא זֹו וְכֵן מְסַתְפֵּר.

ובס' בית מאיר מְשַׁמַּע קֶצֶת דְּלֹא פְּלִיגוּ דִּהְב"ש בְּשֵׁם הַנְּמוּק"י מִיְיָרִי פֶּגוֹן בְּגִידוֹן שְׁלֵנוּ: וּא"כ לִפְי"ז בְּגִידוֹן שְׁלֵנוּ לִכ"ע יְהֵא נְאָמָן וְאֵת"ל דִּמְמַנ"פ פִּינּוֹן דְּמִיְיָרִי בְּאֹרְחֵי וּפְרָחֵי אוּלַי גַּם בְּגִינְוּ הַיְיָנוּ לִי בְּמִדִּינָה שְׁלֹו מֵאִשָּׁה אַחֲרַת וְאַח"כּ בָּא לְכָאן פְּדִרְהּ הַרְבֵּה מֵאֵלוּ וְהָיִי ס"ס.

זֶה אֵינוֹ דְּכִינּוֹן דְּלִמְהֵרִי"ט בְּכַה"ג לֹא הָיִי חֲזָקָה מִמִּילָא נְאָמָן הַבַּעַל הֵיכָא דְלֹא שְׂיָרְהּ לְצַעוּרָא אֵי אָמַר דִּישׁ לוֹ אַח וְא"כ הָיִי וְנִדְאֵי יֵשׁ לוֹ אַח וְאַפִּילוּ מְסַפְקִינּוּ לִי בְּבִגְי אֲסוּרָה מְסַפִּיקָא. וְאַפִּילוּ לְדַעַת הַנוּב"י הַגְּ"ל דְּכַתֵּב דִּישׁ לוֹמַר דְּמוֹעִיל הַחֲזָקָה דְּקוֹדֵם הַנְּשׂוֹאִין פְּשִׁיטָא דְלֹא סְמִכִינּוּ עֲלֵי לְהַקְל דִּמ"מ פִּינּוֹן דְּנִישְׂאֵת אִיְתְּרַע וּכְמוֹ שְׁהֶאֱרִיף הַפְּמ"ג בְּפִתְיָה לֵה טְרִיפּוֹת דְּעַל חֲזָקָה דְּאִיְתְּרַע לֹא סְמִכִינּוּ אוּ מְדִאוּרִייתָא אוּ מְדִרְבָּנּוּ וְא"כ גַּם לְשִׁיטָה זֹו אֵין הֵיְתֵר לְאִשָּׁה הַגְּ"ל: אָמְנָם לְכֹאֲרָה י"ל דְּלַעוּלָם פְּדַעַת הַרְשָׁב"ם וְהַנְּמוּק"י הַגְּ"ל וְאִפִּי"ה לֹא קָשָׁה הַקְּוִשְׂיָא שְׁהַקְּשָׁה הַב"ש עֲלֵיו דִּהֵנָּה הַמְרָדְכִי בְּפִרְק מְצוֹת חֲלִיצָה ס"ס"י נ"ח כ' דִּיבְמָה לְשׁוּק הָיִי דִּשְׁב"ע וְכֵן דַּעַת הַש"ג בִּיבְמוֹת דָּף צ"ב דִּהְוֹלַד הָיִי סְפֵק מְמוֹר וְנָהִי דִּהְנוּב"י מֵהַדוּ"ק בְּסִי נ"ד פְּלִיג עַל הַמְרָדְכִי בְּזֶה.

יעווי"ש פְּתַבְתִּי אֲנִי בִּמְקוֹ"א (עֵינִין תְּשׁוּבָה הַקּוֹדֶמֶת) דְּלַעַת הַר"ן וְהַרְמְב"ן וְהַרְשָׁב"א שְׁהִבִּיא הַשְּׂוֹף בִּינ"ד סִי קכ"ז ס"ק י"ו דַּע"א נְאָמָן אֲפִילוּ נֶגֶד חֲזָקָה קָשָׁה לִי מֵאֵי קְמַבְעִי לִי בִּיבְמוֹת דָּף צ"ד אֵי ע"א בִּיבְמָה לְשׁוּק נְאָמָן אֵי עִיקַר נְאָמְנוֹת מְשׁוּם דִּיִּיקָא וּיבְמָה אֲפִשֵׁר דְלֹא דִיִּיקָא אוּ דִּילְמָא עִיקַר נְאָמְנוֹת מְשׁוּם מְלִתָּא דַּע"ג.

וְקָשָׁה אֵי יבְמָה לְשׁוּק חֲשִׁיב רַק אִיסוּר פְּשִׁיטָא דְּנְאָמָן אֲפִילוּ בְּלֹא טַעְמָא דְּדִיִּיקָא וּבְלֹא טַעַם מְדַלַּע"ג אֵי אֲפִילוּ נֶגֶד חֲזָקָה ע"א נְאָמָן בְּשִׁלְמָא עַד אַחַד לַעֲנִין אִיסוּר א"א וְכֵן לַעֲנִין יבְמָה לְאַחִין בַּעֲי הָנִי טַעְמִי אָבֵל יבְמָה לְשׁוּק לֹא צְרִיכִין לְהִנָּה טַעְמִי וּמִפְּחֵ זֶה נִרְאָה דִּהִשְׁטִיטָה הַזֹּאת סוּבְרַת דִּיבְמָה לְשׁוּק מְקַרִי דִּשְׁב"ע וְא"כ הַנְּמוּק"י דִּהוּא ג"כ מְבַעֲלֵי הַסְּבָרָא הַזֹּאת דַּע"א נְאָמָן אֲפִילוּ בְּמִקּוּם חֲזָקָה וְס"ל דִּהָיִי דִּשְׁב"ע וּלְכַף מִיְיָשֵׁב קוֹשְׁיַת הַב"ש דְּלְכַף אֵינוֹ נְאָמָן דְּבִדְשָׁב"ע הוֹכִיחַ בִּש"ש שְׁמַעְתָּתָא ו' פ"ג דְּאַפִּילוּ אֵינוֹ מַעִיד נֶגֶד חֲזָקָה אִפִּי"ה אֵינוֹ נְאָמָן: וְאֵע"ג דְּלִפִּי הַנִּרְאָה מְדַבְרֵי הַמְרָדְכִי תִּלְיָא זֶה בְּסַפֵּק אֵי יבְמָה לְשׁוּק תּוֹפְסִין קוֹדִישִׁין וְא"כ רַק סְפֵק דִּשְׁב"ע הָיִי מ"מ בְּגִידוֹן שְׁהַקְּשָׁה הַב"ש דֹּאִיכ"ל דְּאִיְיָרִי בְּלֹא אִתְחַזַּק לֹא בְּאַחֵי וְלֹא בְּבִגְי וְכַמ"ש בְּאַרְץ צְבִי הַגְּ"ל א"כ י"ל דִּהָיִי ס"ס לְהִתִּיר אוּלַי הָיִי דִּשְׁב"ע וְאֵת"ל דְּנְאָמָן דְּלְמָא יֵשׁ לוֹ בְּנִים.

וְאֵת"ל דְּאִיכָּא נְמִי ס"ס לְחַוּרָא אוּלַי נְאָמָן וְאֵת"ל אֵינוֹ נְאָמָן אִפִּי"ה סְפֵק אוּלַי יֵשׁ לוֹ אַח דְּנִרְאָה דְּכַה"ג שֵׁם אוֹנְסֵ חַד הוּא וּמִיְיָשֵׁב קוֹשְׁיַת הַב"ש וּבְאַמְתָּהּ הָא דְּפִרְש"י בְּקוֹדִישִׁין דָּף ס"ד ע"א ד"ה דְּלֹא מוֹחֲזֵק כו' דְּאֵי אֵתָא אַח לְאַחַר מְכָאן וְאָמַר אַחְנָה דְּמִיתְנָא אָנָּא דְּהִי אֲפִשֵׁר לְהֵאֲמִינוּ קָשָׁה דְּלַעֲנִין אֵי קִיְיָמוּ אַח בְּוִנְדֵאֵי מְקַרִי דִּשְׁב"ע אֲפִילוּ לְדַעַת הַנוּב"י סִי נ"ד הַגְּ"ל כְּמִבְּוֹאֵר שֵׁם בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה וְכֵן הָא דְּלֵר' נִתְּן אֲרַף נְאָמָן לְאַסְוֹר וְנְאָמָן לוֹמַר אֵין לִי בְּנִים בְּמִקּוּם דְּמוֹחֲזֵק בְּאַחִין א"כ מִתִּיר בְּזֶה אֲשֶׁתּוֹ לִיבּוּם לְאַח שְׁהוּא אִיסוּר פְּרַת וְלִכ"ע מְקַרִי כַה"ג דְּבָר שְׁבַעְרָוּהּ וְלָמָּה יְהֵא בַּעַל אוּ ע"א נְאָמָן וְצָרִיף עֵינִין.

וְצָרִיךְ לומר דְאָמַר אַחְוָה דְמִתְנָא אַנָּא וְאִינוּ נודע אַם יֵשׁ לוֹ בְּנִים וְא"כ אִינוּ מְתִיר בְּזָה לְאַחַ. וְכֵן מַה שְּׁאָמַר הַבַּעַל אֵין לוֹ בְּנִים דְנֶאֱמָן בְּלֹא נודע אִיז הֵם אַחֵיו וְצ"ע אַם כַּה"ג לֹא יְהֵא נְקֵרָא דְבִשְׁב"ע הוֹאִיל וְאִי אַתּוּ אַחֵים קְדַמְנָא יְהִי דְבָר שְׂבַעְרָוּה וְלֹא יְהִי נֶאֱמָן נִימָא דְגַם עֵתָה לֹא יְהֵא נֶאֱמָן מְשׁוּם הוֹאִיל וְצ"ע: וְעֵתָה הִדְרָן לְנִידוֹן שְׁלָנוּ דְלִפִּי"ז לְכַאוּרָה הִי מְקוּם לְהִתִּיר בְּאִשָּׁה הַנָּ"ל דְאִוְלֵי הֵנוּ דְשִׁב"ע וְאִינוּ נֶאֱמָן וְאִת"ל דְנֶאֱמָן אִוְלֵי הוֹאִיל וְבָא מְקוּם אַחַר וְאִוְלֵי יֵשׁ לוֹ בְּנִים שְׁם וְכַמ"ש מִהֲרִי"ט לְעַנְיָן אַחֵין.

אֶמְנָם הֲרִי הָא דְבִדְשִׁב"ע ע"א אִינוּ נֶאֱמָן וְאֶפְּלוּ בְּלֹא אַתְחִזֵּק נְמִי אִינוּ בְּרוּר. וּמִהֲרִי"ק בְּשׁוֹרֶשׁ ע"ב כְּתִב דְבְּלֹא אַתְחִזֵּק ע"א נֶאֱמָן.

וּש"ש שְׂמַעְתָּתָא ו' פ"ג הַנָּ"ל הָאָרִיךְ בְּזָה וְגַם אֲנִי כְּתִבְתִּי בְּזָה בְּמְקוּם אַחַר וְא"כ אִי מְחִזְקִין מְאִיסוּרֵלְאִיסוּר אוֹ לְכָל הַפְּחוֹת כַּמ"ש הַש"ש שְׂמַעְתָּתָא ה' פ"ה דְאֶפְּלוּ אִי אֵין מְחִזְקִין מ"מ גַּם חִזְקַת הַיְתֵר לֹא חֲשִׁיב וְא"כ לְמִהֲרִי"ק יְהִי נֶאֱמָן.

וְאֵע"ג דְאָנוּ הוֹכְחָנוּ מִהַש"ס דְאִינוּ נֶאֱמָן וְא"כ ע"כ אוֹ מְשׁוּם דְשִׁבַע"ר אֶפְּלוּ בְּלֹא אַתְחִזֵּק אִינוּ נֶאֱמָן אוֹ דְאַתְחִזֵּק הַתִּירָא מְקַרִי וְכַמ"ש הַנוּב"י וְא"כ לְחִוּשׁ לְשִׁנְיָהֶם הֵנוּ תְּרִי חוּמְרֵי דְסִתְרֵי. מ"מ הָא אֲנִי קִיְיָמִינוּ דְחִיְיָשִׁינוּ לְדַבְרֵי מִהֲרִי"ט בְּבָא מְעַלְמָא וְאִין כְּפֹאן חִזְקָה וְלְדַבְרֵי הַש"ס מִיְיָרֵי בְּדֵר בְּמְקוּמוֹ וְאִין הִכְרַח לְהַנָּ"ל וְתוּ דְהֲרִי זֶה דִּיהֵל' חֲשִׁיב דְבִשְׁב"ע הַנוּב"י פְּלִיג עֲלֵי וְגַם הָרָא"ש בְּתִשׁוּבָה כָּלֵל נ"ב מְדַמָּה זֶה לְאִיסוּרִין וְאֶפְּלוּ לְהַמְרָדְכֵי סְפִיקָא הֵנוּ וי"ל ס"ס לְחוּמְרָא אִוְלֵי אִינוּ דְשִׁבַע"ר וְע"א נֶאֱמָן וְאִת"ל אִינוּ נֶאֱמָן אִוְלֵי אִפִּי"ה אֶפְשֵׁר דִּישׁ לוֹ אַח וְאֵע"ג דִּישׁ לומר דְהֵנוּ שְׁם אֲוֹנֵס חַד הוּא.

מ"מ הָא מְסַתְפַק הַפְּרַמ"ג בְּכִלְלֵי ס"ס דְאִוְלֵי הָא דְשְׁם אֲוֹנֵס חַד הוּא רַק סְבָרָא דְרַבְּנָן וְא"כ דְוִוְקָא לְהַחְמִיר אֶמְרֵי כֵן אָבֵל לֹא לְהַנָּ"ל: וְעוֹד יֵשׁ חֲשִׁשׁ שְׁלִישֵׁי דְהַבִּית מְאִיר בְּסוּסֵי קַנ"ז כ' דְלִמָּה שְׁם בְּסַעֲי' ב' אֶפְּלוּ קְרוּב נֶאֱמָן לומר דְזֶה הוּא אַחְוָה דְמִתְנָא מְשׁוּם דְהֵנוּ גִילּוּי מְלִתָּא בְּעַלְמָא וְחִזְקָא שְׁם חִזְלוּקִים וְלִבְסוּף כ' דְלְדַבְרֵי הָרִיב"ש בְּסִי' קפ"ב דַּס"ל דְוִוְקָא שְׁלֹא בְּשַׁעַת מַעֲשָׂה נֶאֱמָן א"ש וְנִרְאָה מְבֹאָר כְּפִוּנְתוֹ דְבִש"ס דְמִיְיָרֵי דְאָמַר זֶה בְּתוֹרַת עֲדוּת בְּשַׁעַת נִישׁוּאִין אוֹ שַׁעַת מִיתָה וְלִכְפָּד אֵין ע"א נֶאֱמָן אָבֵל אַם אָמַר זֶה בְּדֵרָף מַסִּל"ת שְׁלֹא בְּשַׁעַת מַעֲשָׂה הֵנוּ רַק גִּילּוּי מְלִתָּא וְאִז אִפִּי קְרוּב נֶאֱמָן וְיֵשׁ לְהַבִּיא לְדַבְרֵי רֵאִי מְדַבְרֵי הַרְשָׁפָ"ם וְרַש"י בְּקַדוּשִׁין דָּף ס"ד ע"א ד"ה בְּלֹא אַחְזִיק כו' דִּפִּי דְאִי אַתָּא אַח וְאָמַר הִי נֶאֱמָן הִינּוּ בְּאָמַר דְרָף מַסִּל"ת שְׁלֹא בְּשַׁעַת מַעֲשָׂה וּמִיְיָשִׁב קוֹשְׁיַת מְהֲרָש"א מַה שְּׁהַקְשָׁה עַל רַש"י בְּזָה עֵי"ש.

וְנִהֵי דַהַש"ע לֹא פָּסַק כְּדַבְרֵי הָרִיב"ש מ"מ הַג"פ בְּסִי' ק"כ ס"ק י"ד הַבִּיא בְּשֵׁם מְהֲרִיב"ל דִּישׁ לְהַחְמִיר וּמִוְרֵי הַגָּאוֹן זצ"ל בַּחַת"ס חֵאָהֶע"ז ח"ב סִי' ז' כ' בְּעֵין דְבְּרֵי הָרִיב"ש בְּיַתֵּר בְּיֹאוּר וְא"כ גַּם בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ שְׁאָמַר כֵּן לְהַתְפָּאָר וּבְדֵרָף מַסִּל"ת אֶפְשֵׁר דְנֶאֱמָן וּדְנִימָא הוֹאִיל וְהַתְפָּאָר בְּזָה יְהֵא גָרַע לֹא נִרְאָה וְא"כ מְכַל הַטְעָמִים הַנָּ"ל לֹא מְצִאתִי הַיְתֵר וְאַחְתוּם בְּבִרְכָה הַמְשׁוּלְשֵׁת יְדִידוֹ דו"ש הַק' מְשָׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּע.

תְּשׁוּבָה קַמ"ד שִׁיל"ת חוּסַט תְּרַל"א לַפ"ק. הַחֲיִים וְהַשְּׁלוּם וְכָל טוֹב לְהַרְבּ הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה כַּש"ת מו"ה מְרַדְכֵי לִיב קִלְיִין נ"י מְמוֹקְלָאֵשׁ יַע"א מְכַתְּבוּ קַבְּלִיתִי כו' וְאֶפְשֵׁר הַעִיר מַעֲלָתוֹ נִי עַל דְבְּרֵי וְעַל דְבְּרֵי הַנוּב"י מִהַדו"ת חֵאָהֶע"ז סִי' ק"נ שְׁכ' לְהַקְשׁוֹת

על הגאונים המובאים במרדכי ובהגהות מרדכי פ' החולץ ובתה"ד סי' רי"ט שרצו לומר
יבמה שגפלה לפני יבם מומר אם הי' מומר בשעת נישואין שגלה פטורה מיבום והנוב"י
הקשה והוכיח מיבמות דף צ"ב דקאמר ר"א לשמואל שומרת ליבם וקידשה זר שמגרש
ומותרת ליבם וקשה הא שמואל סובר דיבמה שהותרה וחרזה ונאסר' אין לה היתר
עולמית ואמאי מותרת וע"כ פינון שבידו לגרשה לא תשיב נאסרה וא"כ ה"ה מומר פינון
דבידו לשוב לא מקרי נאסרה יעוי"ש שהאריה והקשה מעלתו מפמה דוכתי ביבמות
דמוכח דאע"ג דבידו להתיר מקרי נאסרה דביבמות דף כ"ח אמרי' בגפלה אינה חמותו
אע"ג שהי' בידו ליבמה אינה מותרת וכן אמרי' שם ביבמות דף י"ג למ"ד נישואין מפילין
דווקא גירש ואח"כ פגס הותרה ואמאי הא בידו לגרשה ועוד האריה.

והנה קושיא הראשונה כבר הובא בדברי מרן הגאון זצ"ל בחת"ס חאהע"ז ח"ב סי' ע"ט
עיי"ש וכן האריה בבית מאיר סי' קנ"ט סעי' א' בענין זה וכ' שם מרן זצ"ל דנודאי אפילו
בידו לעשות לא מהני אבל כל שכופין אותו ומנכרז לעשות ועומד לעשות הוי כמאן
דעביד ולכך הא דרב אסי ביבמות דף צ"ב דכופין לגרש כמ"ש התוס' שם גם לשמואל
מהני וזה גופי' קמ"ל ר"א ומינשב מה שהקשו בתוס' דמאי קמ"ל: מיהו אי אפילו בידו
מהני כ' התוס' בזבחים דף ל"ד ע"ב ד"ה פל שבידו דמומר לא מקרי בידו דהרי אינו
רוצה לשוב ולכך תשיב התם דיוחי וה"נ פן וא"כ אין סתירה מדברי הש"ס וזה נמי
פוננת התוס' ביבמות דף ט"ז ד"ה בני צרות כו' משום דכיפוי להו וא"כ גם דברי הגאונים
הנ"ל א"ש ולא קשה קושית הנוב"י ובלא"ה יש לחלק בנודאי, היכא דכבר חל הזיקה
והיתה מותרת לא פקעה ע"י דבר שבידו עדיין להיות נותר אבל לחול עלי' חיוב זיקה
אזלינן בתר השתא פינון דבשעת נפילה לא שייך יבמה יבוא עלי' אע"ג שהי' בידו מ"מ
הי' מחוסר מעשה וסברא זו מרומזת ג"כ בנוב"י ובבית מאיר: ועכ"פ לפי הנ"ל דמומר
לא חל עליו זיקה משום בידו אמרתי לישוב קושיא שהקשו על הב"י שכ' טעמא דגאון
שכ' דמומר אינו זוקק אם הי' מומר בשעת נישואין דס"ל נישואין מפילין והקשה מאי
שייך ולמה לי נישואין מפילין פינון דבשעת מיתה מומר תיפוק לי' משום בשעת מיתה.

וכיוצא בזה הקשו בתוס' ריש פרק יש מותרת על הא דאמרין התם נישואין מפילין מאי
שייך בכה"ג דהשתא בשעת מיתה אסורה טעם דנישואין ותירצו דבלא"ה פריה שפיר
וא"כ על הגאון קשה.

ובתשובת מרן הגאון בעחת"ס חאהע"ז סי' ע"ד תי' זה עיי"ש: ולפי ענ"ד בעזה"י לישוב
דהנה אנו קי"ל פרב דיבמה שהותרה ונאסרה חזרה והותרה והנה אפילו להגאונים אם
היבם עשה תשובה והותרה וזקוקה לי' וממילא אפילו אי עדיין לא עשה תשובה נחוש
שמא יעשה תשוב' ועדיין היא זקוקה ונאסרה להנשא אלא משום דקי"ל פל יבמה שאין
אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבוא עלי' שוב אינה מותרת ולכך אפי' אם יעשה
תשובה אין כאן זיקה אלא דלכאורה אכתי למ"ד נישואין מפילין אם הוי אז ראוי לו ולא
הי' מומר הוי לי' שוב שהותרה ונאסרה ואז אם יחזור בתשובה תחזור להתירא הראשון
ותאסר לשוק ולכך התרו הגאונים דווקא בהיותו מומר בשעת נישואין פן נראה לפי
ענ"ד נכון בכוננת הגאון וא"ש ידידו הדו"ש הק' משה שיק מברעזאנוע.

תשובה קמה שיל"ת חוסט תרל"א לפ"ק. החיים והשלום וכל טוב להרב המאוה"ג המןפלג בתורה כש"ת מוה' יעקב צבי וואלדמאן נ"י האבדק"ק בארשא יע"א: מכתבו קבלתי וע"ד הנידון שאיש אחד מעירו בשמו ר' יצחק מנחם שגפלה לפניו יבמה והוא לא שם לבו ושגג ונשא אשה אחרת ומתה ואז נתנדע הדבר שיש לו יבמה ונשתגעה היבמה ואינה ראוי' לחליצה ולדעת מעלתו נ"י נראה לו עיקר דיכול לישא אשה אחרת דאנוס הוא וכעין שכ' החכ"צ בסי' קט"ז ומרן הגאון בחת"ס חאהע"ז סי' א' וסי' פ' אלא דלרונחא דמילתא דעתו שיתירו לו שישא אשה על יבמתו בהתרת מאה רבנים ואין צריך להשליש שום דבר זהו ת"ד בקיצור: ולפי ענ"ד גם מדינא אין להתיר לו לישא אחרת דהרי הרמ"א בסי' קנ"ט סעי' ה' כ' די"א דבכלל גזירות חדר"ג היא שלא לישא אשה עד שיחלוץ ליבמתו אלא שהחכ"צ כ' בסי' קט"ז דבכרים אלו סותרין למ"ש באהע"ז סי' א' סעי' י' דבארוסה לא גזר וכ"ש זקוקה וכבר השיג עליו בבית מאיר בסי' א' ומרן זצ"ל בחת"ס ח"ר באהע"ז סי' א'.

ולי נראה בלא"ה גוף הפלל אי יבמה גרע מארוסה כ' בהגהות מרדכי בכתובות אות רצ"א סברות לכאן ולכאן אלא אפילו אם נימא דזקוקה ליבם גרע אפי"ה ס"ל דגם זה בכלל חדר"ג שלא ישא אשה על זקיקתו ואע"ג דבארוסה מתיר נראה התם משום דיכול לגרשה וכיון שאין אצלו חדר"ג יכול לגרש בעכר"ח הוי פאלו אין פאן קידושי ארוסה ועומדת לגרש בגרושה דמאי וכעין זה כ' מרן הגאון בחת"ס סי' ע"ט באהע"ז ח"ב לענין יבמה שגאסרה: אבל בחלוצה דא"י לכופה ובפרט למאי דקי"ל בסי' קס"ה דאין כופין לחלוץ ולכך מקרי אדוקה בי' וכ"ש בשוטית דא"א לחלוץ אגידה בי' ובשוטית איכ"ל דלכ"ע דאינה עולה לחליצה אלא ליבום ושרי לייבם דהשבו"י בח"ג סי' קל"ה התיר ליבם במקום שא"א לחלוץ פגון ברגליו עקמימות עיי"ש וכן פסק הבית מאיר בסי' קס"ט ומרן בסי' ס"ט וכאן בשוטית נראה דהוי כמו בנדע ונזכר שאין מיבם אלא לשם מצוה שכ' הרמ"א בסי' קס"ה סעי' א' דרשאי ליבם וא"כ בנדאי כה"ג איכ"ל דעדיף מארוסה שאין פאן שום תקנה אחרת אלא יבום וא"כ טעם החכ"צ לא שייך פאן אלא אפילו נימא דכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה להתיר ליבם וממילא שוב איכ"ל כטעם שני שפתב החכ"צ דהוי אונס ובמקום אונס לא הי' חדר"ג עיי"ש וכה"ג פתב מרן בחת"ס חאהע"ז ח"ר סי' א' ובח"ב סי' פ' פיון דא"א לו הוי אונס ולא גזרו: מיהו גם זה אינו מספיק דהרי בנדון שלנו היתה בשעת גפילה ראוי' לחלוצה וביו"ד סי' רל"ב סעי' י"ב בהגה"ה הביא ב' דיעות בזה אי כה"ג שמתחילה הי' אפטר לעשות אלא ששהה ושוב א"א אי כה"ג חשיב אונס ובמג"א סי' ק"ח ס"ק י"א פתב דדונקא בשבועה הקמירו דלא לשון' אונס ואפטר דחרם פשבועה דמאי עיין בתשובת מרן חאהע"ז ח"ר סי' ב' שכ' דאיצ"ל חדר"ג דאורייתא וא"כ איכ"ל דהוי פתחילתו בפשיעה וסופו באונס וא"כ אין להתיר פלי יבום.

ולפי"ז נידון שלנו אין להתיר אלא בהסכמת מאה רבנים כדרך שמתירין באשתו שוטית: אמנם נראה בעיני פשוט דצריך הבעל ליתן בטחון ולכלל הפחות ישבע ויקבל בחרם חמור דמיד שתשתפה יחלוץ לה בחנם דהרי בגט המנהג פן כמ"ש הב"ח בסי' קי"ט דמשלשין הגט ביד שליח להולכה.

וכ' הנוב"י מהדו"ת חאהע"ז סי' צ' הטעם פְּדֵי שְׁאָם תִּשְׁתַּפֶּה לֹא יִשְׁקָה בְּאִסּוּר ב' נָשִׁים
וא"כ ה"נ וְכֹן רְאִיתִי בְּדִבְרֵי בְּעֲלֵי תְּשׁוּבוֹת אַחֲרוֹנִים בכה"ג וכ"כ מְרַן זצ"ל בחת"ס
בחהע"ז ח"ר סי' א' ובח"ב סי' פ' וה"נ פֶּן. ובלא"ה דְּכִמּוֹ דְּמִשְׁלָשִׁין לְאַשְׁתּוֹ שׁוֹטִית
פְּתוּבָה דכ' הַבֵּית מְאִיר בְּסִי א' סעי' יו"ד הטעם פְּדֵי שְׁאָם תִּשְׁתַּפֶּה עַל יְדֵי הַמַּתִּירִין
שְׁאָם לֹא יִרְצֶה לְגַרֵּשׁ אוֹ שְׁלֹא לִיתֵן הַפְּתוּבָה וּלְכַף מִשְׁלָשִׁין וּא"כ ה"נ אוֹלֵי לֹא יִרְצֶה
לְחַלּוֹץ בְּחֻמֵּם וְכִיּוֹצֵא וְתַפְסִיד הִיא עַל יְדֵינוּ לְכַף צָרִיף בְּטִיחוֹת בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ שְׁיִחְלוּץ לֵה
מִיָּד כְּשִׁתְּשַׁפֶּה פֶּן נִרְאֶה לְפִי ענ"ד: וְתִמְקֶהנִי עָלָיו שְׁלֹא עֲשֶׂה קַבְּלַת עֲדוּת בְּב"ד דְּהָרִי
ע"א אוֹ עַד מְפִי עַד תִּלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא דְּב"ש בְּסִי קנ"ח וְהַנוּב"י סִי א' וּמְרַן בְּסִי ב' כ'
לְהַכְרִיעַ כַּהֲב"ש וְנִהֵי דְּמִסְתַּמָּא מַעְלָתוֹ יוֹדַע הַדְּבָרִים עִפ"י עֲדִים אָבֵל גַּם הַמְּסַפִּימִים רְאוּי
שְׁיִהִיו יוֹדְעִין זֶה וְבָלִי קַבְּלַת עֲדוּת בְּב"ד אָנוּ שׁוֹמְעִין זֶה רַק מֵע"א דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדּו"ש
הַק' מִשֶּׁה שִׁיק מְבַרְעֵנָא וְעוֹנֵעַ: תְּשׁוּבָה קמ"ו שִׁיל"ת חוּסֵט יוֹם ה' י"ד מְנַחֵם אָב
תַּרל"ג לִפ"ק: הַחֲיִים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְהַרְבֵּ הַמְּנַפְלֵג הַמְּאֹר הַגְּדוֹל כַּש"ת מוה' שְׁמוּאֵל
שְׁמַעֲלָקִי נ"י אַבְדֵּק"ק אַבְעֵר וּוִישׁוּא יע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְּלַתִּי וְבוֹ נִשְׁאַלְתִּי לְחַוּוֹת דַּעֲתִי
בְּעֵנָן יְבָמָה שְׁיֵשׁ לֵה ד' יְבָמִין.

הָאֵחַ הַגְּדוֹל אֵינְנוּ שׁוֹמְעַ בְּטוֹב וְהוּא קָצַת חֶרֶשׁ וְגַם לְשׁוֹנוֹ לְשׁוֹן עֲלָגִים וְדַעַת מַעְלָתוֹ נ"י
נוֹטָה לְהַנִּיחַ לְחַלּוֹץ אֶת הַשְּׁנִי וְהָאֲרִיף בְּפִרְטֵי דִינֵי חֶרֶשׁ וַיְבַנְּאָר לְקַמְן אִי"ה דְּבָרֵי מַעְלָתוֹ
נ"י דְּבָרָיו וְנִטְעָמוּ וְנִימְוָקוּ עִמוּ.

וְלַדַּעֲתִי אֵין בְּהָאֵחַ הַגְּדוֹל שׁוֹם חֶשֶׁשׁ וְאַבְאָר בַּעֲזַה"י דְּבָרֵי: א') פְּשִׁטָּא לִי דְּחֶרֶשׁ שְׁאִינוּ
שׁוֹמְעַ וְאִינוּ מְדַבֵּר דְּלֹא בְּנֵי דִיעָה וְאֵין גְּדוֹל עַ"ג דְּאֵין בְּחִלְצָתוֹ מִמֶּשׁ וּמַעְלָתוֹ נִי הַקְּשָׁה
עַל הַרְמַב"ם דְּפִסְק פ"ד מַה יְבוּם דִּין י"ג דְּחֶרֶשׁ וְחֶרֶשׁ אֵין בְּחִלּוּצָתוֹ מִמֶּשׁ דְּלֹא בְּנֵי
דִיעָה וְשֶׁם בְּדִין ט"ז כ' דָּאֵם לֹא נִתְפָּוּנוּ הַחִלְצָה פְּסוּלָה וְאֵי בְּחֶרֶשׁ אֵינוּ חִלְצָה מִשׁוּם
דְּלֹא פְּוּנוּ אַמְאֵי אֵין בְּהַ מִמֶּשׁ עכ"ל.

בְּאַמַּת אֲפִילוּ לְשִׁיטַת מַעְלָתוֹ לֹא קָשָׁה דְּאֵיכ"ל דְּמַה"ת בַּעֲי' פְּוּנוּה וְכַמ"ש הַחֲכ"צ בְּסִי
א' וְמוֹן הַתּוֹרָה חִלְצָה בְּלֹא פְּוּנוּה מוֹתֶרֶת לְאַחִין לְפִי שְׁאֵין בְּחִלְצָה מִמֶּשׁ אָבֵל רַבְּנָן חֶשֶׁשׁוּ
דְּהַעוֹלָם לֹא יָדְעוּ שְׁלֹא הִי לְהֵם פְּוּנוּה וְיִטְעוּ לְהַתִּיר חִלְצָה לְאַחִין וּלְכַף גְּזֵרוֹ אָבֵל חֶרֶשׁ
דכ"ע יָדְעוּ דְּלִית לִי פְּוּנוּה וְלֹא שְׁיִיף לְגִזּוֹר ע"כ נִשְׁאַר עַל דִּין תּוֹרָה: אָמְנָם עֵינְקֵר הַדְּבָר
נִרְאֶה לְפִי ענ"ד כֶּף דְּאַפִּילוּ נִימָא דְּהָא דְּבַעֲי' פְּוּנוּה הוּא רַק דְּרַבְּנָן מ"מ אִפִּי בְּדַבֵּר דְּלֹא
צָרִיף פְּוּנוּה מִתְּעַסֵּק לֹא מְהַנִּי דְּבָכָל דִּינֵי תּוֹרָה קִי"ל דְּמִתְּעַסֵּק פְּטוּר וְכֹאֵלוּ לֹא עֲשֶׂה כִּי
אִם בְּחִלְצָתוֹ וְעֵרִיּוֹת וּמַעְשָׂה הַקְּטָן כ' הַתּוֹס' בְּחֻלּוֹין דָּף י"ב ע"ב ד"ה קְטָן דְּהוּי פְּמִתְּעַסֵּק
כו' יַעוּי"ש וּמִזֶּה נִמִּי הַשְּׁגָה עַל הַחֲכ"צ סִי א' הַנִּזְ"ל שְׁהוֹכִיחַ דַּע"כ פְּוּנוּה בְּעֵינֵין מַה"ת
מְדַהֲקָשׁוּ תוֹס' לְמָה לִי אִישׁ ת"ל דְּלִית לִי פְּוּנוּה עֵי"ש וְלַהַנִּזְ"ל הָא קְטָן גְּרַע וְאַפְשָׁר
לְיִשָּׁב דְּבָרֵי הַחֲכ"צ דְּכּוֹנְנָתוֹ רַק מְלִשׁוֹן הַתּוֹס' שְׁכ' דְּתִיפּוֹק לִי מִשׁוּם פְּוּנוּה וְע"כ כַּמ"ש
הַתּוֹס' בְּקְטָן פֶּן הוּא נִמִּי בְּחֶרֶשׁ וְשׁוֹטָה דְּדִינָם שְׁנָה וְהוּי פְּמִתְּעַסֵּק וּלְכַף שְׁפִיר כ' הַרְמַב"ם
מִשׁוּם דְּאֵינָם בְּנֵי דִיעָה לִית בְּהוּ מִמֶּשׁ: וּמַעְלָתוֹ נִי תִּירָץ מִשׁוּם דְּאֵינָם רְאוּיִים לְבִיָּלָה
דְּהֵינּוּ דְּאֵינָה רְאוּי' לְכּוֹנְנָה וְזֶה הִי א"ש אִם מְפָרֵשׁ בְּקִרְא דְּבַעֲי' מִן הַתּוֹרָה לְכַתְּחִילָה
פְּוּנוּה אִזְ בְּאֵינוּ רְאוּי מְעַבֵּב וְכַמ"ש גּוּף הַסְּבָרָא גְּבִי חֶרֶשׁ בְּטו"ז א"ח סִי תַרְפ"ט דְּבַחֲרֵשׁ

שאינו שומע ואינו מדבר נהי דאינו בר תלוצה אכל יכול ליבם ועיון בנוב"י מהדו"ק
חאהע"ז סי' נ"ד שאפילו לאבא שאול יכול ליבם.

ובפמ"ג בפתיחה כוץלם בחלק השני באות ב' נסתפק וחקר אי חרש בר מצנה אלא פנמא
ואונן הוא דכאיב לי' או אינו בר מצנה כלל והביא בשם בכור שור בגיטין דף מ"ה דחרש
אינו בר מצנה: וא"כ לא אדע איך הוא בר יבום ראוי שתהי' אסורה לו ואפ' נימא
דבכה"ג אינו איסור למספי לי' בידיים פינו דאצלנו הוא היתר והארכתי בזה במקום
אחר.

מ"מ גם אצלה יהי' איסור פינון דהוא אינו עושה מצנה: ותו דתקשה משם למ"ד קטן א"נ
מצוין להפרישו ובש"ס יבמות דף קי"ד ע"ב פלפלו מביאת חרש למ"ד מצוין להפרישו
ולא הקשה איך רשאי לייבם.

והרמב"ם בפ"ט מעדות דין י"א כ' דחרש אינו בר עדות משום דאינו בר מצוות ומרן
הגאון בחת"ס בח"ב מחאעה"ז סי' ב' כ' לישב הא דנקט הרמב"ם אף בשוטה הטעם
דאינו בר מצוות ללמד אפילו חזינו בי' דיש לו דיעה עיי"ש ועכ"פ מבואר דחרש אינו בר
מצוות ואיך יכול ליבם ואיך נפטרה ע"י ביאה שלו אפילו יש לו אחין וכל שאינו בר יבום
אינו בר תליצה וא"כ תקפוק לי בלא"ה דאין תליצת חרש פלום ולמה הוצרך לטעם
שאינם בני דיעה הרי אינם בני מצנה ושאינו מחוייב אינו יכול לפטור את המחוייב.

וצע"ג לפי ענ"ד: ב') בעומד ע"ג מוכח ביבמות דף ק"ד ע"ב ובתוס' שם ד"ה הא דבבבליצ'
דב"ד עע"ג ומלמד חשוכים חרש וחרשת כבני דיעה והקשו מזה על הרמב"ם הנ"ל שכ'
דחליצת חרש אין בו ממש משום דאין לו דיעה והא בש"ס מבואר דאינו בואמר ואמרה
וע"כ משום דאינם בני דיעה לא שייך כו' ומעלתו נ"י תי' דהרמב"ם סובר כפי' הריטב"א
דהסוגיא קאי על חרש המדבר ומזה אדבר לקמן א"ה.

ולי נראה דיבמות דף ק"י ע"ב מסיק הש"ס דאפילו בחרשית מעיקרא שהראשון פנסה
רק ברמז ג"כ תליצתה פסולה יעיי"ש שרבה הניחו בתיובתא. ובחולין דף י"ג ע"א
אמרנו דחרש מחשבתו ניקרת מתוך מעשיו יש להן מדרבנן.

והתוס' ביבמות דף ק"ד ע"ב ד"ה הא כ' דחליצ' הוי מחשבתו ניקרת מתוך מעשיו
ובדרבנן יש להם ואמאי תליצתן פסולה וע"כ צ"ל משום דאינם בואמר ואמרה וכן איתא
ומבואר לקמן דף ק"י עיי"ש: וא"כ א"ש הפל דהש"ס הוכיח מדלא נקט אין בהם ממש
ע"כ דאיירי אפילו בחרשית מעיקרא וזה גופי' קמ"ל מתני' לאפוקי מדרבנן ממאי דס"ל
לקמן דף ק"י וממילא בחרשית דהשתא שפיר איכ"ל כהרמב"ם ולא צריך הרמב"ם
להביא רבותא דחרשית מעיקרא דכבר נשמע זה ממתני' דמותבי' מינה לרבה לקמן דף
ק"י ע"ב.

ואין להקשות למה בכתיבת הגט מועיל בחשו"ק עומד ע"ג דכבר כ' הרשב"א בחולין דף
י"ב ע"ב בשם הר"י תי' על זה ובריטב"א בגיטין דף כ"ג תי' דבבבליצ' דצריך להקנות
ולקנות דהוא משלו (ו'ל הריטב"א דשאני התם דבעי' פנונה לדעת עצמן שיהא להם
פנונה בבבליצתן ע"מ לפטור כו') דעל המעשה שעושה בידיים מועיל עע"ג לשונו' פנונה
אבל הקנין וההקנאה הנגרר ממילא עי"ז שאינו עושה חרש בידיים ולא אמרי' דעע"ג

מועיל רק על המחשבה שצריכה למעשה שעושה אבל לא על מעשה חדש ולכך אינו מועיל פאן עע"ג זהו הנראה לי בכוננת הריטב"א: ועפ"י הסבר' הזאת הסברתי הפלוגתא דפליגו הבית מאיר באהע"ז סימן קכ"א ועוד שאר אחרונים על הנוב"י שהביא רא"י מהירושלמי רפ"ק דתרומות שהביא שם פלוגתת ר"י בנו של ריב"ב סובר דמועיל גדול עע"ג לענן קידושין דבעינן נמי פנונה לקנות או להקנות כמ"ש הרא"ש בפ"ק דקידושין סוף אות כ"ה.

וא"כ יש לישב דברי הרמב"ם הנ"ל באופן אחר דמתני' דתנן' פסולה ס"ל דע"כ אתיא כר' ישמעאל בנו של ריב"ב הנ"ל בירושלמי אלא דמספקא לי דאפילו לר' ישמעאל אפשיך דמדרבנן מודה דאינו מועיל גדול עע"ג פדאית לי לשמואל בגיטין כ"ג ויעיי"ש בר"ן ומהטעם משום דלאו בני דיעה מדרבנן ואין רא"י לאלם ומסיק ר' ינאי דלדידן' הטעם משום ואמר ואמרה אבל לדינא פסק הרמב"ם פתקמים דר' ישמעאל דלקנות ולהקנות לא מהני גדול עע"ג ולכך פסק דלית בי' ממש בתליצתו וא"ש.

ומה שהקשה הבית מאיר על הא דירושלמי סובר דגם בשוטה מהני עע"ג יעוי"ש בתשובת מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל ח"ב מאהע"ז סי' ב'. עכ"פ הא דחרש שאינו שומע ואינו מדבר אי מועיל גדול עע"ג גבי תליצה מן התורה תליא בפלוגתא הנ"ל: ג) במדבר ואינו שומע פלום מבואר ברוב הפוסקים דחשבילי' בר דיעה.

מיהו הג"א ריש פ"ק דחולין כתב בשם או"ז דלא חשבי' לי' בר דיעה מיהו שם בהג"א קיצר מאוד ועכשו זכינו לאור זרוע הגדול ושם פ"ק דחולין כ' באריכות ומבואר שם דטעמא דמספקא לי דלמא לא קי"ל ככלל דרבי במתני' דריש תרומות דדונקא חרש שאינו שומע ואינו מדבר מקרי חרש וכדאית' בירושלמי ופשוט דהיינו באינו שומע פלום ולכאורה הי' נראה דגם דעת הרמב"ם בפ"כ כ"ט ממכירה דין ט' הוא פן שכ' חרש שמדבר ואינו שומע דינו באינו שומע וא"מ.

וגם הא דפסק בפ"א ממגילה דחרש שמדבר אינו מוציא והקשו עליו אתי נמי שפיר דהתם במגילה קאי על המשנה דסתם רבי דמדבר הוי פפיקס והוכרח לאוקמ' כר' יוסי אבל לדידן לא קי"ל פן.

מיהו א"א לומר פן דהרי הרמב"ם גופי' פסק בפ"ב מאישות דין כ' דמדבר ואינו שומע הוי ככל אדם כו' וע"כ דרק לענן מכירה ס"ל פן: ומפל מקום יש לישב דהרי בחרש המדבר וא"ש צריף בדיקה פדאיתא באהע"ז סי' קכ"א וברמב"ם בה' מכירה פ"ק כ"ט הנ"ל וכל זמן שלא בדיקו אותו הוי ספק וכל אדם בתזקה חיוב ואפילו בדרבנן באמתחוק קי"ל ספיקא להחמיר עיין בפ"ש"ף בסי' ק"י בכללי ס"ס דתליא בפלוגתא דר"מ ור"י בפ"ב דמקוואות ולאשר סתם משנה ר"מ הוצרך לאוקמא כר' יוסי ובמכירה נראה כמ"ש בבכור שור בגיטין דף נ"ט עיי"ש: ולי נראה עוד הסברא דבמכירה בעינן דעת לוקח ומוכר ואע"ג שהוא מדבר מ"מ הפנגדו מרמז שהרי הוא אינו שומע וכן מבואר מלשון הרמב"ם ולכך לא סמכה דעת' דחרש דאינו שומע מאי חבירו סח ואולי משטה הוא בו ולענן קנן קי"ל דבסמיכת דעת תליא מילתא ומאי שאינו סומך עליו אינו קונה ומקנה דאסמכת' לא קניא ולמדין זה מלשון רומז ונרמז וזה ע"כ ג"כ דעת הש"ע דבסי' רל"ה בחו"מ פסק כדבריו ולענן שחיטה ושאר דברים פסקינן דהוא פפיקס ועכ"פ ח"ד ס"ל

מכירה שאני ולהכ"מ שם לא קשה לי אלא לשון הבריייתא דתנאי הרי הן פפקחין לכל דבריהם ועכ"פ לפי"ז גם לענין חליצה להרמב"ם פ"ש: אמנם מעלתו נ"ל כ' דאיכ"ל דהרמב"ם סובר פדעת הריטב"א דנהי דגם הוא סובר לפי המסקנא דאינו שומע ומדבר נקרא בר דיעה ולא אמרי שגבהל מ"מ לא הוי בואמר ואמרה דבעינן שישמע הוא והיא מה שהם אומרים.

מיהו כבר הקשה בעצמו ע"ז דא"כ הי' לו להרמב"ם להביא דין זה דמתני' והא"ז אע"ג דלענין שחיטה חייש לאסור אינו שומע ומדבר אבל לענין חליצה בה' חליצה פוסל חרש רק משום דאינו בואמר ואמרה וצ"ל דס"ל פתוס' הנ"ל דב"ד עומד ע"ג מועיל ועכ"פ לענין חליצה לא מצאתי מי שפוסל אינו שומע ומדבר פי אם לפי פ"י הריטב"א וחד פירוש ברמב"ן שכ' ג"כ פהריטב"א: ד') אבל כל זה באינו שומע כלל אבל בכבודו אנוניו ואינו שומע קצת כ' הרא"ש בתשובתו בכלל פ"ה דהוא כפיקח אלא ששמעלתו נ"ל כ' דבתשובת הרא"ש שלפנינו אינו נמצא פן אלא אדרבה איתא שם דהוא פאינו מדבר וא"כ בעינן לכל הפחות בדיקה ולקח פניו דבכה"ג נמי צריך בדיקה נראה למעלתו נר"י דמוטב שיחלוץ האח השני ולפי ענ"ד אפילו אם הי' בתשובת הרא"ש שלפנינו נגד דברי הטור בנודאי הטור הי' פקי בדברי אביו ותחי מאן גברא מסהיד.

מיהו בלא"ה לכאורה תמוה גי' זו בתשובת הרא"ש דהרי הטור הביא בשם הרא"ש דחרש עדיף מאלם וכמו שביאר הב"ח שם דחרש שאינו שומע ומדבר לא צריך בדיקה דהרי פ"י שפתיו ברור מיללו ואין לה בדיקה גדולה מזו וא"כ למאי נ"מ כ' הרא"ש דאם רק פבדה אנו לא חשיב פאינו שומע דהרי אפילו אינו שומע ומדבר א"צ בדיקה: מיהו המעיין שם בדברי הרא"ש יראה דהרא"ש קאי על איש שאינו מדבר והוא אלם ואנו פבדה לו קצת ואז לכאורה הוי פאינו שומע ואינו מדבר וע"ז כ' הרא"ש דכונן אנון הוי פשומע וא"כ לא נשאר לו ריעותא רק דאינו מדבר.

ובזה מיושב לי עוד קושיא דהטור מביא בשם אביו הראש דחרש שמדבר ואינו שומע א"צ בדיקה ופליג על הרמב"ם וברא"ש לא נמצא פן. אבל להנ"ל נשמע פן מדברי הרא"ש בתשובתו מדהנצרו להשמיעני דין זה דכבודו אנו גם באינו מדבר כו' ועכ"פ ח במדבר לא מצריכין בדיקה וכן ראיתי בדרישה שפ"י פן תשובת הרא"ש גם באינו מדבר: נדברי הטור והש"ע אע"ג דהקמירו פדברי הרמב"ם מ"מ כתב שם בסי' רל"ה סעי' י"ט להלכה פסוקה דאם אינו שומע אלא בקול אין זה בכלל חרש וכן פסק מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחאהע"ז בח"ב סי' צ"ב דכבדה אנו מותר להיות זיין ולהריטב"א דפוסל חרש שאינו שומע ומדבר משום דאינו בואמר ואמרה פשיטא דכבדה אנו ויכול לדבר בקול רם ואפילו בחרש גמור צריך בדיקה היינו באין יודעין אותו אבל באיש שמפירין אותו שפמשא ומתן הוא פיקח בכל עניניו כבר דעת לא צריך בדיקה וכן מבואר בתבו"ש פ"ד סי' א' דין ל"ג ולקח מבואר בגמרא דין בדיקה בנשתתק בפתע פתאום ולא ידעינן לי משעה שנשתתק: וא"כ באח הגדול הנ"ל לא מצאתי בו ריעותא הפוסלת אותו בשום פוסק ומשום שלשונו לשון עלגים כבר כ' המרי"ט בתשובה סי' י"ו דאין זה קפינא ונראה משם דאפילו לכתחילה ובפרט שבלא"ה מלמדן ומרגילין אותו בב"ד ואמירה

תהי' בקול רם ולזאת פיון שְהוא רוֹצֵה וְנוֹכְתָה לוֹ הַתּוֹרָה וּמִצְנָה מִן הַמְּנוֹכָחַר אֵין טַעַם לְדַעֲתִי לִקְחַח מִמֶּנּוּ כִּן נִרְאֶה לְפִי עַנ"ד.

אָמְנָם מַעֲלָתוֹ נִי שְׁמִפִּיר אוֹתוֹ וְעַנְיָנוֹ בְּעֵינָיו יִרְאֶה וּבִלְבָבוֹ יִבִּין כִּדָּת מַה לַעֲשׂוֹת וְאֶחָתוֹם בְּבִרְכָה וַיְהִי ד' עִמּוֹ וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ וְאֶת בֵּיתוֹ דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדּו"ש הֵק' מִשֶּׁה שִׁיק מִבְּרַעֲזָאוֹנֶע: תְּשׁוּבָה קמ"ז בעז"ה חוסט שְׁנַת תרכ"ח לפ"ק.

הֵנָּה הַנוּב"י בַחֲאֵהֶע"ז מֵהַדּו"ק סִי צ"ג צִיָּדָד לֹוֹמֵר דְּאַפִּילוֹ לְחִלְיָה אֵיכ"ל דְּסָגִי ע"א לְהַעֲיֵד עַל מִסְפֵּר הַשָּׁנִים. וּבְסִפֵּר נִחְלִי דְבָש חֲלָק אַהֶע"ז קס"ט אוֹת כ"א הַשִּׁיג עָלָיו לְעַנְיָן חֲלִיָּה וְלְעַנְיָן כְּתִיבַת סת"מ הַנִּיחַ בַצ"ע.

וּלְפִי עַנ"ד דְּלַעוֹלָם בַּעִי' ב' עֲדִים מִדְּאַמְרֵי בְּקִדּוּשֵׁין דְּף ס"ג וס"ד דְּנֶאֱמָן הָאֵב לֹוֹמֵר עַל בְּנוֹ שְׁהוּא כִּן י"ג לְעַנְיָן אֵיסוֹר גְּדָרִים וְלִקְרָבָן אָבֵל לֹא לְמַכּוֹת וּבַתּוֹס' שָׁם ד"ה נֶאֱמָן הַקָּשׁוֹ דְּלָמָּה נֶאֱמָן וְתִי פִינּוֹן דְּעוֹמֵד לִיגְדֵל עֲשׂוֹ כְּמוֹ בְּיָדוֹ מִיְהוּ דְּוּוֹקָא אָבִיו דְּדִיָּיק וּמִן הַתּוֹס' הָאֵלוֹ הוֹכִיחַ בַּס' שָׁב שְׁמַעְתָּתָא ש' ג' פ' י"ג דְּחֻזְקַת קִטְנוֹת הַנִּי חֻזְקָה מִפְּחַח קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' וְעִי"ש בְּכּוֹנְנַת תִּי הַתּוֹס' דְּעֲשׂוֹ אוֹתוֹ כְּבִידוֹ אוֹ הַפְּנוּנָה דְּהֵינּוּ מִדְּרַבְּנָן וְכמ"ש הַפְּנ"י אוֹ אָפִילוֹ מֵהַת"ו וְכמ"ש הַש"ש שְׁמַעְתָּתָא ו' פ' י"ט וְעכ"פ מִדְּאַמְרֵי דְּהָאֵב נֶאֱמָן נִרְאֶה דַע"א אֵינּוֹ נֶאֱמָן לְהַעֲיֵד עַל שְׁנָיו וְהַטַּעַם ע"כ מִשׁוּם דְּחֻזְקַת קִטְנוֹת מִקְרֵי חֻזְקָה: וְכָל זֶה לְעַנְיָן שְׁנָיו אָבֵל לְעַנְיָן שְׁעָרוֹת אֶמְרֵי רִישׁ פְּרָק בָּא סִימָן דְּאַפִּילוֹ נְשִׁים נֶאֱמָנוֹת וּפְסָקוֹ הֶרַמְב"ם בַּפ"ב מֵה' אֵישׁוֹת דִּין כ' בִּין קוֹדֵם הַזְּמַן וּבִין לְאַחֲרָיו.

וְהַה"מ שָׁם כ' דַס"ל כְּטַעַם הַרִי"ף שֵׁכ' בִּיבְמוֹת בַּפ"ב ש' דְּהַטַּעַם מִשׁוּם דְּאֵית לֹן חֻזְקָה דְּרַבָּא וְהַלַּח"מ תְּמָה עָלָיו דְּתִינַח לְאַחַר הַזְּמַן אָבֵל קוֹדֵם הַזְּמַן מ"ט וְע"כ מִשׁוּם דְּעַבִּידָא לְגִלוּיָי וְאֵיךְ כ' הַה"מ הַטַּעַם מִשׁוּם דַס"ל כְּהַרִי"ף: וְנִרְאֶה לִישֵׁב דְּנִרְאֶה דְּהָא דְּהוֹצֵרָה הַרִי"ף הַטַּעַם כְּדְרַבָּא וְלֹא סָגִי לִי מִשׁוּם דַע"ג וְכִמוֹ דְּנֶאֱמָנַת לְהַעֲיֵד דְּזֶה אַחֲרֵי הַמַּת וְכמ"ש שָׁם הֶרַמְב"ן בַּחֲזִי ר"פ בָּא סִימָן נִרְאֶה דַס"ל כְּמ"ש הַנוּב"י מֵהַדּו"ק תַקַע"ג סִי כ"ח שְׁהוֹכִיחַ מִסְתִּירַת הַש"ס דְּעַבִּיד לְגִלוּיָי מוֹעִיל בְּדְרַבְּנָן אוֹ בְּדֹאוּרֵיִתָא וְלֹא אֶתְחַזֵּק אָבֵל בְּדֹאוּרֵיִתָא וְאֶתְחַזֵּק אֵינּוֹ מוֹעִיל.

וְא"כ פֶּאֶן אֵי חֻזְקַת קִטְנוֹת חֻזְקָה לֹא מְהִי עַל"ג וְהוֹצֵרָה לְטַעַם כְּדְרַבָּא. וְכָל זֶה לְאַחַר הַפְּרָק דְּחֻזְקַת קִטְנוֹת נֶגְדָם אָבֵל קוֹדֵם הַזְּמַן אִם מְעִידִין לְקוֹלָא אֵין חֻזְקָה נֶגְדָם לְכֹף נֶאֱמָנִים וְאֵינָם צְרִיכִין לְטַעַם הַרִי"ף וּמִיּוֹשְׁבִים דְּבָרֵי הַה"מ: וּבְזֶה אָפִשֵׁר לֹוֹמֵר טַעַם עַל מֵאֵי שְׁהַקָּשָׁה הַב"ש בַּסִּי קס"ט סק"ז לָמָּה לְעַנְיָן דְּדִים כ' דְּבַעֲיָנִין ב' עֲדִים אֲנָשִׁים וְלְעַנְיָן שְׁעָרוֹת סָגִי בְנָשִׁים.

וְלַהֲנַ"ל לְעַנְיָן דְּדִין מְעִידִין נֶגְדַ חֻזְקַת שְׁלֹא הָיוּ לָהּ דְּדִין גְּטוּיִם אָפִילוֹ לְאַחַר הַזְּמַן וְנָהִי דְּמַצֵּד חֻזְקָה דְּרַבָּא אֶמְרֵי דְּהַבִּיאָה שְׁתִּי שְׁעָרוֹת. אָבֵל לֹא אֶמְרֵי דְּהַבִּיאָה דְּדִין.

וּלְכֹף בַּעִי' ב' עֲדִים לְעַנְיָן דְּדִין מִשׁוּם דְּהוּא נֶגְדַ חֻזְקַת שְׁלֹא הִי לָהּ וְלַהֲאֵמִין בְּמַקְצַת לְעַנְיָן שְׁעָרוֹת וְלֹא לְעַנְיָן דְּדִין לֹא פְּלִגִי דִּיבּוּרָא בְּחַד דִּיבּוּר וּבְכֻלָּה בְּוֹלָה. מַה שֶׁא"כ לְעַנְיָן שְׁעָרוֹת: מִיְהוּ לְפִי מ"ש הַב"ש שָׁם דְּמִיִּירֵי בָּאֵין אָנוּ יוֹדְעִין שְׁנוֹתֵיהָ וְאֶפִי"ה לְעַנְיָן שְׁעָרוֹת מְהִי נְשִׁים וְלְדִדִין בַּעִי' אֲנָשִׁים דְּוּוֹקָא וְכִן לְדִדִין דְּלֹא סְמִכִינִין עַל ב' שְׁעָרוֹת מִשׁוּם דְּבַעֲי' גְּוַמּוֹת וְלֹא בְּקִיאֵין וְע"כ דְּמֶאֱמִינִים דְּאֵיכָּא שְׁעָרוֹת הַרְבֵּה וְע"ז אֵין פֶּאֶן חֻזְקָה דְּרַבָּא אָפִילוֹ

לאחר הזמן ולא שינה טעמא דהרי"ף וע"כ דמאמינים רק משום מלתא דעל"ג ואפילו נגד חזקה שלא היא לה עד השתא וא"כ מוכח נגד דברי הנוב"י בתקע"ג סי' כ"ח ה"ל וכבר ביאר הריב"ש בסי' קנ"ה היטב דאין פל העל"ג שוין דדווקא אם אפשר לגלוני מיד נאמן ונהי דבזה אינו מיןשב עדיין מה שהקשה הנוב"י מ'במות דף מ"ו דאין מאמינים לומר דנתגזיר בפני ב"ד פלוני דשם ג"כ אפשר לברר מיד וע"כ דהתם גוי שאני אבל בעלמא לפי הסברא ההוא סמכי על על"ג מיד אפילו בדשב"ע ואפ"ל נגד חזקה דלפי הנראה וכמ"ש במקו"א דחלוצה הוי דשב"ע דלא כנוב"י סי' צ"ג וסי' נ"ד בחאהע"ז: ולכאורה יש להביא ראי' נגד דברי הנוב"י סי' כ"ח ה"ל מהא דאמרי' ר"פ א"ל הממונה בירושלמי וחד מי מהימן.

ומשני דהרי מתגלי וע"כ מדפריד מי מהימן סובר דחשבינין חזקת לילה חזקה ואפי"ה מועיל בדאורייתא. אמנם נראה דמהא אין ראי' דלפי הנראה אפילו אי חשבינין חזקת קטנות לחזקה וחזקה העשו' להשתנות הוי חזקה היינו אם לא ידעינין שבא העת שדרד להשתנות אבל כשנודע שפבר הגיע הזמן שדרכו להשתנות שוב לכ"ע אין פאן חזקה וכמו דאמרי' בקידושין דף ע"ט ב' יומא דמישלם שית: וקושית הירושלמי נראה לי דהוי רק כמ"ש הטו"ז ביו"ד סי' צ"ח סק"ב דע"א אינו נאמן מתורת עדות אלא דהוי הוכחה וכמ"ש הפנ"י ריש גיטין משום חזקה ובהחזקה אמרי' אי איפא לברורי מבררין וא"כ הוי לן לשלוח ב' עדים לראות וע"ז משני משום דאנו סהדי דהרי על"ג מיד וא"כ אין ראי' מהתם נגד הנוב"י מ"מ מדין שערות בתליצה נראה דלא פדבריו.

ועפ"י האמור דע"א הוי רק פחזקה ואי איפא לברורי מבררין בב' עדים מוכן דלכף לענין דדין דאין גנאי בב' אנשים בעי' לכתחילה אנשים משא"כ בשערות דא"א וכמ"ש הריב"ש: ועכ"פ נראה מבואר דלא כנוב"י סי' צ"ג ה"ל דגם לענין שנים ע"א נאמן דזה א"א לברר מידי פן נראה לפיענ"ד ומ"ש למעלה דאי חזקת קטנות לא מקרי חזקה פשיטא דמהימן אין לומר דמ"מ יש לאשה חזקת איסור ובעדות שעלה השחר יש חזקת איסור שהקרה דכבר הוכיח הריטב"א בעירובין דף ל"ו בשם הר"מ פר שניאור דלעולם דנינן החזקה ממקום שנולד הספק: תשובה קמח החיים והשלום וכ"ט להרב המופלג בתורה מוה' מרדכי ליב קליין במיקלאש יע"א: מה שהעיר מעלתו נ"י על דברי רש"י ביבמות דף ק"ב ע"א ד"ה א"ה דאם היא לבוש ב' מנעלים וחלצה שניהם חליצתה פשרה וכן פסק באהע"ז סי' קס"ט סעי' ל"ז בהגה"ה והקשה מעלתו מ"ש מהא דאמרי' ספר אהד ולא ב' ספרים שופר אהד ולא ב' שופרות וכיוצא בזה פמה.

הנה גוף הקושיא כבר העירו הפוסקים בזה עיין בבית אפרים באו"ח סי' א' והובא באריכות בס' נחלי דבש על הלכות חליצה סי' קס"ט אות ס"ה ות"י פיון דהמנעל העליון אינו ראוי לחליצה לא מקרי ב' נעלים עיי"ש ולי נראה דבלא"ה לא קשה דהרי תוס' בסוטה דף י"ח הקשו למה אמרינין בנתן שופר תוך שופר דאם קול הפנימי שמע יצא הא הוי ב' שופרות ות"י דהתם בשמיעה תליא מילתא עיי"ש וא"כ י"ל דה"נ במעל רגלו תלי' מילתא דאפילו מעל דמעל פסול ונהרי לא חלצה רק מנעל א' מעל רגלו: איברא דבלא"ה גוף הסברא דנימא דב' גיטין פשרים או ב' שופרים פשרים? הוי פסולים וממועט מספר או משופר אהד ולא שנים איננו מילתא דפסיקא ותוס' בסוטה דף י"ח הם שחידשו

זאת דַּעַד פֶּאן לֹא שְׁמַעִי דְּמַמְעֵטִינִין אֶלְא אִם שְׂעוּר הֶהֱכֹשֶׁר יְהִי בְּב' סְפָרִים פְּגוֹן אִם כ' הֶגֶט עַל ב' סְפָרִים.

אָבֵל ב' גִּיטִין פְּשָׁרִים חִידְשׁוּ הַתּוֹס' שָׁם: וְהַטּוּרִי אָבֵן בַּר"ה דְּרָף כ"ז ע"ב הִקְשָׁה ע"ז דַּמְנ"ל הָא עיי"ש. וּבְסַנְהֶדְרִין אֲמַרִינִין דְּאִי לִוְלָב א"צ אֲגוּד הָאִי לְחַנְדָּא קָאִי וְהָאִי לְחַנְדָּא קָאִי וְלִפִּי הַנְּרָאָה דַּהַב"י בְּסוּסֵי תַרנ"א דְּמַבִּיא פְּמָה פּוֹסְקִים דַּב' לִוְלָבִים פְּשָׁר וְיִצְא וְכֵן נְרָאָה דַּעֲתוֹ נוּטָה לְדִינָא וְכֵן נְרָאָה בַּכ"מ בַּפ"ז מֵהֶלְכוֹת לִוְלָב א"כ ע"כ ס"ל לְדִינָא דַּב' שׁוּפְרוֹת נְמִי פְּשָׁרִים וְכֵן ב' סְפָרִים בְּגִיטִין וְכִיּוֹצֵא דַּאֲל"כ לְמָה לֹא יְהִי לִוְלָב נְמִי פֶן וּבְלִקְחָה ב' לִוְלָבִים נִימָא דְּלֹא יִצְא מִשׁוּם דְּאֶחָד אֲמַר רַחֲמָנָא וְכֵן נְרָאָה מִפְּשָׁטוֹת הַסּוּגִינָא בְּסַנְהֶדְרִין דְּרָף פ"ח: וְלַדַּעַת הַתּוֹס' שָׁם אֶפְיִלוּ אִיסוּר בַּל תִּנְסַף לִיכָא מַה"ת וּבְסַנְפָּה דְּרָף ל"א ע"ב פְּתַבּוּ דַּב"ת אִיכָא מַה"ת אָבֵל אִינוּ גּוֹרַע לְפִסְוֹל בַּכַּה"ג וְכ"כ הֶרָאָב"ד בַּפ"ז מַה' לִוְלָב וּבְרַמְבַּ"ם כ' הַכ"מ שׁ בְּנֵו שְׁחָזַר בּוּ וְכ' דָּאִם הוֹסִיף אִינוּ גּוֹרַע וְאִינוּ פְּסוּל.

וּבַב' הַפִּיִי ג' לֹא מְצִינּוּ בַר"פ הַמוֹצֵא תְּפִילִין אֶלְא מִשׁוּם בַּל תּוֹסִיף אִם חוֹת אֶחָד אִו זְכָרוֹן אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם לֹא שְׁמַעִי. וְאַדְרָבָה בַּאו"ח ס' ל"ד מַתִּיר לְהַנִּיחַ ב' זוג תְּפִילִין בְּאִפְסוֹן שְׁיִתְּנָה וְלֹא יִכְנוֹן שְׁלֵא יַעֲבֹר עַל בַּל תִּנְסַף.

מִיְהוּ מִתְּפִילִין דְּרַש"י וַר"ת אִין רַאִי דְּכִינּוֹן דְּאֶחָד מֵהֶן פְּסוּלִים לֹא הָנִי כַב' וְעַכ"פ לְפִי הַנְּרָאָה לִי לֹא פֶסֶק בַּש"ע כְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' בְּסוּטָה הַנְּ"ל וַא"כ מִיְנֻשָּׁב קוֹנְשִׁיתוּ הַכ"ד יְדִידוּ הַדו"ש הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעֵנְאָוּעַ: תְּשׁוּבָה קַמ"ט בַּעֲזָה"י פֶּה חוּסַט יוֹם ד' פ' בְּהַר תַּרְל"ו לַפ"ק: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוּם וְכ"ט לְהַרְבּ הַמַּאוּה"ג הַמְּנֻפֶּלֶג בְּתוֹרָה וּבִינְרָאָה כַּש"ת מוּה' מִשָּׁה פְּאֶלְאִק אַב"ד בְּקַהֲל אַרְטַהֲדַאקְסִין דַּק"ק בְּאַנִּיְהָד יַע"א: מְכַתְּבוּ קַבְלַתִּי בְּזַמְנֵו וּמַחֲמַת פִּי רַאִיתִי שְׁאִין הַדְּבָר נְחוּץ כ"כ הַנְּחַתִּי אוֹתוֹ עַד שְׁיִהָא לִי פְּנָאִי וְעַתָּה הַנְּנִי לְהַשִּׁיב וְאַתְחִיל בְּמָה דְּסִיִּים מַעֲלָתוֹ לִישְׁאֵל לְמָה בְּעֵינִין בְּסְפָרִים כְּלִי תוּף כְּלִי דְּמַסְתְּמָא הֵם מְפּוֹרְכִים וַא"כ זֶה הוּא חֲשִׁיב כְּכִלִּי.

כְּפָר הַעִיר בְּזֶה הַפּמ"ג בַּמַּג"א ס' מ' ס"ק ב' וְכ' דְּאֶפְיִלוּ הוּא מְפּוֹרָךְ מְכַל צַד מ"מ לֹא חֲשִׁיב כְּכִלִּי תוּף כְּלִי אָבֵל לֹא כ' הַטַּעַם. וְנְרָאָה פְּשׁוּט דְּכִינּוֹן דְּהַפְּרָךְ מְחַוְּבָר לְהַסְפָּר כַּל הַמְּחַוְּבָר לְקוֹדֶשׁ פְּקוּדֵשׁ וְכַגּוּפּוֹן דְּמִי וְהַפְּרָךְ בְּטַל לְגַבִּי הַסְפָּר: מַה שְׁשָׂאֵל מַעֲלָתוֹ עַל דְּבָר אִיטֵר רְגַל לְעַנְיָן חֲלִיצָה שְׁיֵשׁ בְּזֶה ד' שִׁטוֹת כְּמַבּוֹאֵר בַּאֲהַע"ז ס' קס"ט בְּהֶלְכוֹת חֲלִיצָה וְהַסְפִּימוּ כַּהַב"ח דִּישׁ לְחַלּוֹץ בְּשִׁתִּיהֶן בְּזֶה אַח"ז קוֹנְדֵם רְקִיקָה וְכַמְבּוֹאֵר בְּאַחַרְוֵנִים מוּבָאִים בַּפ"ת בְּסַדֵּר חֲלִיצָה ס"ק נ"ט וְס"ק פ"ד.

אֶלְא שֶׁהַנוּב"י חִידְשׁ לְנוּ שְׁאִם יֵשׁ אַח אַחַר אֶפְיִלוּ קִטָּן מְמַנּוּ שְׁרַאִי לְחַלּוֹץ. שְׁיִחַלּוֹץ הָאֵחַ הַקִּטָּן אֶפְיִלוּ אִם הוּא רַחוּק אִיזָה פְּרַסְאוֹת.

וּמְרַן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל בַּחַאֲהַע"ז ס' צ"א כ' שְׁנַרְאָה לוֹ לְאַמַּת כְּדַעַת הַגָּאוֹן מוּה' זַלְמָן עֲמַרְיָה זצ"ל דְּאִינוּ חֲשִׁיב אִיטֵר אַא"כ יֵשׁ לוֹ חֲלִישׁוֹת בְּרַגְלֵי יָמִין אֶלְא שְׁאִין לְסַמְרָךְ עַל זֶה וּמַסְתַּמֵּק מַעֲלָתוֹ אִם נְסַמְרָךְ עַל הַנוּב"י לְעַקּוֹר מַצְנַת חֲלִיצָה מִן הָאֵחַ הַגָּדוֹל דְּיִלְיָף לָהּ בַּש"ס מִן הַפְּתוּב: וְלִפִּי עַנ"ד דְּבָר גְּדוֹל דְּיִבֵּר הַגָּאוֹן בַּעַל נוּב"י זצ"ל הַנְּ"ל דְּכַבֵּר כ' בְּתַשׁוּבַת הַרִיב"ש בַּסִּי' א' וּפְסַקוּ בַּש"ע ס' קס"א בְּקִיצוֹר שְׁאִם הָאֵחַ הַגָּדוֹל הוּא מִן הָאֲנוּסִים וְהַקִּטָּן הוּא יְהוּדִי יְחַלּוֹץ הַקִּטָּן וְאֵע"ג דְּגַם הָאֲנוּסִים נְחַשְׁבִּים שְׁרַאֲלִים אַפִּי"ה

יש להחזיר אחר חליצה מעליותא ולכך פאן דחליצת האנוס הוא גרוע קצת יש להחזיר אחר חליצה מעולה אעפ"י שהוא קטן.

וכיוצא בזה כ' בריטב"א המובא בב"י סי' קס"ה ופסק פן בב"ש סוסי' קס"א באם הקטן הוא פנוי והגדול יש לו אשה הקטן קודם ומלשון הריטב"א משמע דאפילו במקום דלא נתפשטה חדר"ג דאין ראוי' ליבם: ונראה לי להסביר הדברים דהמצנה בגדול אינה מצד עצמה אלא מכבוד המצנה הוא שתיעשה ע"י גדולים ואם העושה המצנה הוא חשוב ומכובד יש בזה הידור מצנה שאנו מצווין בזה מקרא ואגוהו.

ולדעתי דלכך קרא הכ' לגדול שבאחים בכור אע"ג שבאמת לאו בכור תליא מילתא דהרי אפילו אם הגדול שבאחים אינו בכור אפי"ה עליו המצנה. אלא לדעתי התורה קראו בכור מלשון חשיבות כמאמר הפתוב בכור אתנהו עליון למלכי ארץ.

ולהורות שלכך המצנה בגדול משום חשיבות ועיין בתויו"ט פ"ב מיבמות משנה ח': ובהו אני מסביר לשון הרמב"ם שהביא התויו"ט שכ' בפ"ה המשנה וגם בחיבורו פ"ב מהלכות ביום אשר תלד ר"ל אשר תלד אם המת ותלד במקום ילדה ובא העתיד במקום עבר.

ונלענ"ד דהפנונה על ה"ל דאשר תלד בא לבאר שלא תטעה לומר דנוקא בבכור המצנה לכך נאמר אשר תלד בלשון עתיד שאפילו האח שתלד אחר האח שמת. וא"כ זה הגדול אינו בכור מ"מ פינון שהוא הגדול משאר אחים שנוולדו כולם קודם מימת אחיהם בעל היבמה.

המצנה על הגדול מטעם שהגדול חשוב בכור. ועכ"פ זה מבואר שהמצנה בגדול אעפ"י שאין בכור ומדברי הריב"ש ה"ל משמע שע"ז המצנה נתעלה כמו שהסברתי שיש בזה הידור מצנה שאנו מחוייבים לעשות המצנה בהידור מקרא פנ"ל: וא"כ ממילא מוכן דזה דנוקא אם ע"י הגדול שבאחים נעשה גוף המצנה בשלימות אבל אם יש שום פקפוק בגוף המצנה אם היא נעשית ע"י גדול בפה"ג אין להשגיח על ההידור אלא על גוף המצנה שתהא נעשית בשלימות וא"כ בנידון שלנו שהגדול הוא איטר ויש מפקפקים על חליצתו אם מועלת כלל בנודאי מן הראוישלא להשגיח על ההידור.

וראוי שיחלוץ לה אח הקטן שיהא נעשה עכ"פ גוף המצנה בשלימות: ואפשר עוד דבנדון שלנו יש לומר דמדינא ראוי שיחלוץ האח הקטן והוא דכבר הובא לעיל שיש ד' שיטות בזה.

וע' שיטות הדין אם חלצה בשתייהן יצאנו ידי חובה אבל לשיטה הד' שהוא דעת הרמב"ן ורשב"א ג"כ מסופק בזה דגם אם חלצה בשתייהן לא יצאנו י"ח ועדיין אסורה לעלמא. אלא דאנו קי"ל דאזלינן בתר רובא כמו בכל התורה כולה ואע"ג דאיכא חזקת איסור והרוב אינו רובא דאיתא קמן לא שייך לומר סמוך מיעוטא לחזקה דהרי עפ"י הרוב אין פאן מיעוט כלל דלהרוב דעת המיעוט טעות מ"מ פינון דרק רוב איכא והרוב בא להתיר החזקת איסור וכ' המג"א בס"ל תל"ז ס"ק ד' דברוב נגד חזקה אמרינן היכא דאיכא לברורי מבררין ולא סמכינן לכתחילה על הרוב וא"כ ה"נ יש לומר דטוב יותר חליצת הקטן מדנסמוך על הרוב.

ובבאמת פתבתי זאת רק לרונקא דמילתא דוודאי יש לחלק בין רוב הפוסקים לשאר רובא דעלמא מ"מ פתבתי להסביר דברי הנוב"י ושפן נראה לפי ענ"ד והבותר יבחר: תשובה ק"נ עוד להרב הנ"ל.

אשר העיר מעלתו בדברי התוס' בפסחים דף ע' בד"ה שלמים כו' שהקשה הצ"ח עליהם טובא ובס' מעין חכמה פ' ראה סי' קל"ז כ' דתלמיד טועה כתבו וכ' מעלתו די"ל לישב פונת התוס' לפי ס"ד דהמצנה של חגיגה הוא על אכילת החגיגה וממילא מושפחת לה שפיר שמונה עכ"ל בקיצור.

הנה מבואר בחגיגה דף י' ע"ב דס"ד דש"ס דלמא חגיגה רק באכילה אבל בסוף מסיק הש"ס מגז"ש דע"כ מצנת חגיגה היינו ע"י זביחה וא"כ ליפא למימר כמ"ש מעלתו נ"י: ואני אמרתי דיש לדחוק בכוננת התוס' דהנה מצינו פמה פעמים דהאוחיות של בכל"ם אם הם כתובות בסוף התיבה הם נמשכים ג"כ לתיבה שלפניהם (דוק ותמצא) וזהו מאי דס"ל לתוס' דאם נימא שבפערב יו"ט שוחטין החגיגה קאי גם אשבועת ימים וכאלו פתיב לשבועת ימים ולקד רשאי לשחוט בעיו"ט ליו"ט לאכול ביום ומקיים בזה המצנה וא"כ גם ביום השביעי אם פבר אכל ואינו צריך עוד ואין אפ"ש לו לאכול ביום הז' ועדיין לא שחט החגיגה ביו"ט המצנה בו לשחוט בפערב ליום השמיני זהו פי' דברי התוס' לפי ענ"ד: ומה שהעיר מעלתו לענין קופיץ דלמה לא נחוש דהמתין מלטבול עד יום ד' ויהי' משתמש בו בלילה שלאחריו בשבירות עצמות שגם אז יש לו שהות לשפור.

באמת גם אני עמדתי בזה ונתנישבתי דמסתמא זרוזין מקדימין ולא ממתינין לשבירת עצמות שאפשר לעשות קודם הלילה ולהתעצל בהן להניחם לעשות זה בליל שמורים המיועדת לספר ביציאת מצרים פן נראה לפי ענ"ד ואחתום בכרחה המשוולשת ובכרפת שמתחת החג הבע"ל ידידו ה"ק משה שיק מברעזאונע: תשובה קנא בעזה"י עש"ק פ' צו תרל"ח לפ"ק פה חוסט יע"א: את חג המצות יחוג בדיעות חתן אשתו הרב המאוה"ג המנפ"ג מוה' משה ליב לעבאוויטש נ"י האבדק"ק ראסלעוויטץ יע"א מכתבו זה שבועות שתיים קבלתי וגוף הכתב נאבד ממני ואינני זוכר אלא ראשי פרקים ולזאת תשובתי רק על אופן זה אם אני זוכר כל הדברים כהנייתן.

הנה תוכן גוף השאלה באיש אהד שהי' לו מריבה עם אחר וקרא האיש שהוא לחברו נואף באמרו שהי' אצל אשתו. ואחר זמן שאל מעלתו הרב נ"י את האיש האיד אמר זאת והא בזה אסר את אשתו עליו והשיב שלא אמר זאת אלא לפי שהי' בכעס אבל אין הדבר אמת.

ושאל מעלתו פינן דלפי המבואר באהע"ז סי' קע"ח סעי' י' על מי שהוציא קול על אשתו שזינתה ואח"כ אמר שאינו אמת אלא דמחמת כעס הוציא הקול זה צריך ליתן אמתלא לדבריו ואז היא מותרת לו והאיש הנ"ל לא אמר שום אמתלא לדבריו רק שאמר שמתוך כעס אמר זאת וכעס לא מהני דכעס לא הוי אמתלא ומאי דינם של האיש עם האשה הזאת.

ומעלתו פלפל אי הבעל נאמן בזה"ז פינן דאיפא חדר"ג וגוף פלפולו אינני זוכר פי קראתי מכתבו רק בהעברה בעלמא ואח"כ נכבד ממני וע"כ אשוב לו בקצרה: הנה הגם

דמהטוש"ע הנ"ל משמע דכעס לא הוי אמתלא מ"מ כב"ר הביא בתשובת גבעת שאול סי' מ"ב דמהרא"ש עצמו משמע דכעס הוי אמתלא ומ"מ כ"ל כ' לחלק (ע"י חת"ס אהע"ז ח"ב סי' קי"א) דלפעמים הוי אמתלא פגון אם רוצית היא לצאת ממנו פגוט פיטורין ועיי"ש.

ובגנידון הנ"ל פשלא אמר זאת לאשתו רק לאיש אחד קרא לו נואף. בזה נראה דלכ"ע הוי פ"עס אמתלא נגד אשתו שבלא"ה סתם במכתבו ולא ביאר מנא ידע הבעל שזה הי' אצל אשתו.

דבונדאי בפניו לא הי' זה. ואם אשתו אמרה לו זאת בונדאי דאין האשה נאמנת לומר טמאה אני.

ועוד דמלשון ההוא שקרא אותו נואף. אין בכלל לשון הזה פי באמת טמאה את אשתו. אלא אפשר דעל היחוד שנתחד עם אשתו קרא אותו כן ואין האשה נאסרת על היחוד. וגם אולי רצה לענות את אשתו והיא דחפה אותו באמת הבנין: ובשאלתו אינו מבואר אם הבעל הוא כהן.

ובכה"ג בונדאי אין לומר דשנוני' אנפשי' חתיכה דאיסורא וגדולה מזו כתב מ"מ הגאון זצ"ל בחת"ס בחאהע"ז בתשובה סי' ע"ח דאפילו אם אמרה נטמאתי יש לצדד דלא פניונה על הבעילה ועכ"פ מצד אמירה הנ"ל שאמר הבעל וקרא לאיש ריבו נואף נראה דבונדאי סגי אמתלא הנ"ל ואין להוציא אשה מבעלה.

ועל מעלתו לדרוש ולחקור אחר הדברים האלה ואחתום בברכה המשולשת ד' יברך אותו ואת ביתו ואת כל אשר לו כפנשו ונפש הדו"ש הק' משה שיק מברעזאווע: תשובה קנב דין א') אשה אחת יצאה קול עלי' שזינתה פחת בעלה אמרתי לבאר כל חילוקי דינה.

הנה אם האשה עצמה מודית שזינתה לענין פתיכה מבואר ברמב"ם פכ"ד מאישות דין י"ח דמפסדת פתובתה פדין אשה שזינתה דהודאת בעל דין פמאה עדים והוא נלמד מהש"ס דסוף נדרים עיי"ש בהה"מ ולפי ענ"ד אפילו לדעת הראב"ד המובא בר"ן בפרק המדיר דף ע"ה גבי עוברת על דת שכ' דאי ליפא עדים והודית בעצמה לא מפסדת פתובתה דאין אדם משים עצמו רשע והקשו עליו מסוג' זאת דסוף נדרים דמוכח לענין מ"מון לחייב עצמה או להפסיד נאמנת מטעם הודאת בע"ד וכבר תו' בטוב טעם בשער המלך וכ"כ בסד"ט סי' קפ"ה דהקא גבי טמאה אני לה איכ"ל דבדרה תשובה אמרה כן וכדי שלא להכשיל את בעלה עיי"ש: ובלא"ה נראה דהנה לכאורה יש להבין מאי טעמא דהראב"ד דלכאורה דבריו קשים להבין וכמו שהקשה גם בשמ"ק וכי אם יאמר אדם שגזל ושגנב יהא פטור משום דאמע"ר.

ונראה דסברת הראב"ד דבונדאי בעלמא אמרי' דהודאת בע"ד פמאה עדים משום דאפילו אם נימא דבאמת אינו מחוייב מ"מ הרי פינו שיהודה שמחוייב הרי התחייב א"ע. או אם הודה שחבירו אינו חייב לו א"כ הרי מחל לו.

אף פל זה בעלמא אבל בכתובה י"ל דס"ל להראב"ד כמו דקי"ל באהע"ז סי' ס"ו סעי' ג' דלכל הפחות בע"פ לא מהני מחילה וא"כ דבכ"ו המה מילתא בטעמא פיון דאין אמע"ר ואינו נאמן על המעשה ורק דנימא דמצד הודאתה מחלה על כתובתה וכתובה הרי לא נתנה למחילה ולכך שפיר פסק הראב"ד דאם אין עדים לא הפסידה כתובתה: ואין לומר דדווקא באשה בעלמא לא נתנה כתובה למחילה פיון דהיא יושבת תחת בעלה ואסור לו לשהות עמה בלא כתובה והבעל מחוייב ליתן לה כתובה אם ירצה להוציאה לכך לא מהני מחילה.

משא"כ פאן בעוברת על דת שדינה שתצא א"כ י"ל דמהני מחילתה זה אינו שהרי ע"ז אנו דנין שהרי להראב"ד אאמע"ר וא"כ אינה נאמנת לענין שיהא מצוה לגרשה נהרי היא כשאר נשים ולא מהני מחילה.

ולפי"ז שם בנדריים דמיירי למשנה ראשונה דנאמנת דשני' אנפשה חתיכה דאיסורא וא"כ אין ראוי לה כתובתה מכאן ואילך והני' לה פאלו פכר נתגרשה שכ' הב"ש שם סק"ט דמהני מחילה בכתובה ולכך שפיר אמרו דאין לה כתובה.

ולפי"ז אין ראוי להרמב"ם דלדין דס"ל דאינה נאמנת ואיך נימא דלענין כתובה תהא נאמנת. ובלא"ה איכ"ל דהרי אמרו שם דמתני' אתיא כר"י ור"י ס"ל בכתובות דף נ"ז דמהני מחילה: ונראה דאם אמרה אשת ישראל לבעלה טמאה אני לה והיינו ע"כ שזינתה ברצון אפתי אינה עושה עצמה מרשעת דהרי קי"ל באהע"ז סי' קע"ח סעי' ג' דאם זינתה וסברה שמתרת לזנות נאסרה על בעלה אע"ג דלענין קרבן חשובה שוגגת ואינה נעשית מרשעת בזה וכמ"ש הרשב"א סי' אלף רנ"ו ואפילו אמרה לבעלה שזינתה ברצון אין בכלל זה שידעה שיש איסור בדבר ואפשר שזינתה ברצון בשוגג ואפילו אמרה שזינתה במזיד מ"מ הא קי"ל דפלגי' דיבורי' ואמרי' שזה אמת שזינתה מדעתה אבל לא במזיד וכמ"ש הרשב"א בתשו' הנ"ל דאאמע"ר ולכך מאמיני' לה שלא הי' באונס אבל מ"מ גם במזיד לא הני: ולכך שפיר פסק הרמב"ם דאפילו למשנה האחרונה דאינה נאמנת לאסור עצמה על בעלה מ"מ פלגי' דיבורה ונאמנת לענין כתובה מטעם הודאות בעל דין ולא שייך אאמע"ר.

וכל זה בדין הרמב"ם אבל בעוברת על דת אם אמרה שהאכילתו במזיד שפיר כ' הראב"ד דאיכ"ל דאאמע"ר מה תאמר דנימא דהאכילתו בשוגג א"כ לא מקרית שוב עוברת על דת דקי"ל דתצא בלא כתובה שיש לחוש שתכשילהו גם בפעם אחרת ואם הייתה שוגג אין פאן חשש.

ואם פן מיושב קושית שעה"מ על הראב"ד. ועכ"פ נראה מסברא דגם הראב"ד מודה להרמב"ם שאם אמרה שזינתה ברצון הפסידה כתובתה: דין ב' לענין איסור פכר אמרו במשנה אחרונה שאינה נאמנת דחיישינן שפא עיני' נתנה באחר ומשמע דלולא טעם זה הייתה נאמנת אע"ג דאין דשב"ע פחות מב' ואין ע"א נאמן לאסור אשה על בעלה מ"מ היא הייתה נאמנת על עצמה שהיא הבעל דבר וגם שוי' אנפשה חתיכה דאיסור' ולכך סברו במשנה הראשונה דנאמנת לדעת הר"ן רק מדרכון.

וילדעת התוס' וקרא"ש הובא בך"ן שם נאמנת מדאורייתא. אבל במשנה אחרונה אמרו משום דשמא עיניה נתנה באחר ולקח לדעת הך"ן וסייעתו אקמיה אדאורייתא דהרי מה"ת אינה נאמנת דאין דשב"ע פחות מב' ומטעם בע"ד ושוניא אנפשה חד"א לא שנייה דהיא אינה ברשות עצמה משום דהיא משתעבדא לבעל ולא חשיבא כבע"ד לעצמה ולקח מה"ת לא שנייה כה"ג שוי' אחד"א ורק מדרבנן האמינו לה ולקח משום חשש שמא עיני' נתנה באחר העמידו על ד"ת ולטעם הך"ן א"ש אפילו בגוונא דל"ש עיניה נתנה באחר אפי"ה לא פליג עיין בפסקי מהרי"א סי' רכ"ב: (ומפאן מוכח דהך"ן לא ס"ל פדעת קצת האחרונים דטעמא דשוני' אנפשה חד"א הוי מטעם נדר דאי משום נדר הא יכולה אשה לאסור הנאת תשמישו עלי' עיין בשעה"מ פ' כ"ד מה' אישות שהקשה כן בשם מהרי"ט על דברי תוס' רי"ד מיהו זה אינו דהכא שאמרה טמאה אני לה הוי כהנאת תשמישו עלי' ובזה אינה יכולה לאסור וכדלעיל בגדרים דף ט"ו ע"ב) או דאי הטעם משום הודאת בע"ד הוא מן התורה.

אבל אי משום דהוי פגור הוי רק מדרבנן וא"כ שוב הוי תי' הך"ן א"ש ונהעיךר כתי' הראשון): אמנם תוס' וקרא"ש ביבמות דף כ"ד כ' דהואיל וראו חכמים שביבדבריה שקר לקח אמרו דאינה נאמנת.

ולכאורה קשה דמאי בכה דאינו אמת מ"מ הא שוי' נפשה חד"א. דאפילו אם יש עדים המכחישים אותה פבר הוכיח המל"מ בפ"ט מאישות דאמרי' שוניא נפשה חד"א.

ונראה דס"ל להתוס' דהיכא דלא ידעי' שהוא שקר אמרינו שוניא נפשה חד"א מטעם הודאת בע"ד ומנהי מה"ת אפילו אי משתעבדא לאחר מ"מ היא בע"ד על נפשה ונאמנת מה"ת. אבל היכא דינדעינו שהיא שקר נהי דאסורה מ"מ היינו מדרבנן או מטעם נדר ודנוקא היכא דלא משתעבדא לאחר כן נראה לפי ענ"ד בכוננת התוס' וקרא"ש ונתוס' בגדרים סברו דכאמת מה"ת נאמנת רק דבמשנה אחרונה הפקיעו חכמים ועקרו דבר מה"ת דיש פח ביז חכמים לעקור דבר מה"ת עיי"ש.

עכ"פ לכ"ע אינה נאמנת או מן התורה או מצד עקירת דין תורה: אכן פל זה אם רגלים לדבר אבל אם יש רגלים לדבר נאמנת כ"פ מהרא"י בפסקיו סי' רכ"ב עפ"י דברי התוס' בקמות דף כ"ד ה"ל וראיתי בהגה"ה בנמוק"י סוף גדרים שהקשה דלמה מיייתי מדברי מהרא"י ה"ל הא הוא סוגיא ערוכה בירושלמי סוף גדרים דמבואר שם דאם יש שם אמתלא נאמנת והיינו פשיש רגלים לדבר.

ולפיענ"ד דיש לדחות דמשם אין ראי' דהנה לאבני' דסובר בקידושין דף ס"ו דהיכא דשתק אמרי' דע"א נאמן ולפי מ"ש תוס' שם אין זה מפח הודאה אלא שגראה שיש רגלים לדבר ואני ביארתי במקום אחר דאבני' ורבא פליגו אי ע"א נאמן בדשב"ע דלא אמתזק דאבני' סובר דרגלים לדבר מרעא החזקה והוי פליתא לחזקה וע"א נאמן.

ורבא פליג אפילו בליכא חזקה אין דשב"ע פחות מב' ואפילו איכא רגלים לדבר: וא"כ לאבני' דסובר דבייש רגלים לדבר ע"א נאמן ה"ה פאן דנאמנת אם יש רגלים לדבר לא מטעם דשוני' נפשה חד"א אלא מטעם ע"א וא"כ איכ"ל דהירושלמי סובר פאבני' אבל

לדין דקי"ל פּרְבָא וא"כ מצד עד אינה נאמנת אפילו ברגלים לדבר וא"כ י"ל דאינה נאמנת דמטעם שוי' נפשה חד"א הא לא שניף לפי ה"ן הואיל ומשתעבדא.

ומצד ע"א הא אינה נאמנת ולכך איצטריף להביא ראי' מתוס' והרא"ש. ואפשר שהתוס' והרא"ש לטעמיהו דס"ל דטעמא דאינה חתיכה דאיסור' הוא משום דראו חכמים רוב פעמים שמשקרת.

ולכן בינש רגלים לדבר שוב אמרינן דשונ' נפשה חד"א: אכל לפי ה"ן לשיטתו באמת אפילו יש רגלים לדבר לא שניף שוי' נפשה חד"א הואיל ומשתעבדא ולכך אפילו אם יש רגלים לדבר אינה נאמנת.

ולכן באמת לא פירש ה"ן הנה עובדי דסוף גדרים באומרת טמאה ומן הדין אלא למאן דרוצה להחמיר וא"כ נראה דפליג על זה וסובר אפילו בינש רגלים לדבר דאינה נאמנת ואנן קי"ל להחמיר כדפסק בש"ע באהע"ז סי' קט"ו סעיף ו': ועפ"י האמור יבואר נמי סתירת התוס' שהקשה המהרא"י דביבמות כ' התוס' דהיכא דיש נגד הרגלים לדבר.

רגלים לדבר בהיפוף שוב אינה נאמנת ובכתובות דף ס"ג לא כתבו כן ולהנ"ל מבואר דזה תליא בהנה"ב סברות דהתוס' בכתובות קאי לפי סברת התוס' בגדרים דמן התורה נאמנת דשונ' נפשה חד"א אלא שעקרו הדין תורה משום מגדר מילתא שלא תתלה עיניה באחר ותיכא שיש רגלים לדבר שוב אין פאן מגדר מילתא שהרי נראה פי אמת הדבר.

ואין לומר דעל זה עצמו נגדר מילתא דאפילו בכה"ג לא תהי' נאמנת פי היכא דלא תעשה בענין שיהא רגלים לדבר דגם אם היא תרצה לעשות לא ינדקק לה איש כדאמרי' בכתובות פ"ב אם היא הוחזקה לחזור אחר זיוף כל ישראל מי הוחזקו וכיון דלא שניף מגדר מילתא בכה"ג אפילו אם יש רגלים לדבר בהיפוף משום דלא ארכוסי מירפס מ"מ נאמנת מה"ת משום שוי' נפשה חד"א ובכה"ג אין מגדר מילתא שיעקרו רבנן דבר מן התורה דאי הוי מגדר מילתא גם אי אירפס לא הוית נאמנת ולכן דברי התוס' בכתובות ברורים מילתא בטעמא: אכל התוס' ביבמות לטעמיהו דס"ל דלכך לא אמרי' שוי' נפשה חד"א הואיל וראו רוב פעמים שהוא שקר ולכן היכא דיש אומדנ' דלא ארכוסי מירפס שוב אמרי' היכא דלא מירפס יש אומדנא ורוב פעמים בכה"ג לא זננתה ואמרי' שהוא שקר ולכך ל"ש שוי' נפשה חד"א וא"ש דברי התוס'.

ולפי"ז נראה דיש לסמוך על דברי התוספת ביבמות שהרי תוס' בכתובות דבריהם מיוסדים על דברי התוס' בגדרים. וה"ן שם בגדרים פכר הביא שם להקשות על זה ואין להם תי' מרנוח ולפי שיטת ותי' ה"ן והוא ג"כ תי' הנמוק"י והריטב"א גם התוס' רי"ד המובא בשעה"מ הנ"ל נראה אפילו בינש רגלים לדבר אינה נאמנת כדלעיל וא"כ יש לסמוך עליהו לכל הפחות היכא דיש רגלים לדבר נמי בהיפוף: דין ג') והנה אם יש קול ואח"כ אמרה טמאה אני מבואר לעיל דלפי דברי הרמ"א סוס"י מ"ו דהיכא דיש קול נאמנת לומר שנתקדשה מאחר קודם שנשואה זה.

והה"ד פאן וכן הביא בשעה"מ בשם מקצת תשובות אחרונים ואינם תחת ידי: דין ד') ואם מאמין הבעל לדבריה חייב להוציאה אכל אין כופין אותו להוציאה וראיתי בתשובות ר"י הלוי סי' שהביא בשם הרא"ם להקשות הא בעלמא היכא דשונ' נפשה חד"א כופין

אותו שלא יתירה לעצמו עיי"ש ובאמת לפי לשון הרמב"ם ולפי מה שפירש נמי בס' בית מאיר בכוננתו דאפילו בסעי' ז' באומר שראה שזינתה אפי"ה אין כופין הדבר קשה אבל לפי לשון הש"ע נראה דטעמין' כמ"ש הב"י בעצמו לעיל סוסי' מ"ו וכפי מה שפיאר השעה"מ בכוננתו דס"ל דל"ש שוי' נפשה חד"א אלא היכא דיודע הוא בעצמו.

אבל היכא דרק סומך על אחר ל"ש שוי' נפשה חד"א ובפרט דכאן לא נקט בלשוננו שאמר שהוא מאמין לדבריה אלא שנפשו יודע שהוא מאמין לו בזה אמרינו דחייב לגרשה פיון דלבו נוקפו עכ"פ דעת הרמ"א דס"ל לעיל סוסי' מ"ו דגם בכה"ג שייך שניא נפשה חד"א ואפי"ה סובר פאן דאין כופין ע"כ צ"ל כמ"ש הבית מאיר: והנה לקמן סי' קע"ח סעי' ט' הביא הרמ"א דיעות הפוסקי' דלדין דאית לן חדר"ג שלא לגרש בע"כ אינו נאמן לומר דמאמין לה עיי"ש והנה לדעת הרמ"א דגם אי מאמין לאחר שייך לומר דשני' אנפשי' חד"א א"כ נראה דזה תליא ג"כ בג' תירוצים שהבאתי לעיל בדין ב' דלת' הר"ן דהואיל ומשתעבד לאחרינ' לא אמרי' שוי' נפשה חד"א י"ל גם אצל הבעל לדין דאית לן חדר"ג מקרי משועבד לה אע"ג דלפי הש"ס מבואר בכתובות דף א"ש ע"א דהבעל יכול לשוות את אשתו עליו חתיכה דאיסור' שדיך לחלק בין בזמנ' לבין בזה"ז אע"ג דלפי הסברא נראה דגם בזה"ז ליכא למימר דהאיש שזדה האשה משא"כ באשה אמרו דנסתחפה שזדה וכמ"ש התוס' ריש פתובות דף ב' ריש ע"ב וכן מצאתי באמת בתשובת רש"ל סי' דיש לחלק בין איש לאשה בענין זה.

מ"מ לפי דעת הר"ן אפשר דגם באיש אינו נאמן: אבל לפי סברת התוס' בנדריים דבאשה תיקנו שלא תהא נאמנת ועקרו דין תורה שלא תהא יכולה להפקיע עצמה מבעלה וזה אין שייך פאן דהרי היא גרמה נאפילו בע"א המעיד פן והוא מאמינו לא שייך פן ולמה יפקיעו רבנן הדין תורה.

ונראה דאפשר פיון דרגמ"ה החרים שלא לגרש בע"כ ומאי הועיל בתקנתו יאמר שראה שזינתה ע"כ הי' גם זה בכלל. שלא יוגרם לגרש בע"כ ולכך אין אנו מאמינים לו לגרם שייגרש בע"כ שאפשר שהב"ד מסייע ידי עוברי עבירה: וזה נראה פנונת הרמ"א שם שהביא שמנדין אותו על שגרם לגרש בע"כ והב"ש שם סק"ט הקשה דתוס' כ' זה אי מאמינים לו משא"כ לרמ"א דס"ל דאין מאמינים לו.

ולתנ"ל נראה דהרמ"א הביא זאת לטעם דלכך אין מאמינים לו דאולי יסייעו בזה ידי עוברי עבירה ומשום זה אין הב"ד מכניסין עצמן לדבר זה לא לכוף לשמש עמה ולא לכוף לגרש. אבל לטעם ראשון כופין אותו לשמש עמה פיון שאינו נאמן לשון' אנפשי' חד"א ונה דעת הי"א שהביא שם וכן משמע מתשובת רש"ל הנ"ל דהא דמנדין הוא טעם דלכך אין מאמינים מיהו שם כ' בלשון אחר דאינו נאמן שמאמין לה הואיל ויש איסור להאמין ולפי ענ"ד אם הוא באמת מאמין לה אין איסור וחרם וכ"כ הגה"ה בנמוק"י סוף נדרים ולכך נראה לפי ענ"ד כמ"ש: אמנם לתי' התוס' והרא"ש ביבמות דמצד שרוב פעמים משקרין לכך אינה נאמנת באומרת טמאה אני נראה פשוט דבאיש לא שייך זה וא"כ לפי מ"ש הרמ"א לעיל בסי' קט"ז סעי' ו' בענין רגלים לדבר דנאמן לחוש לדברי התוס' ביבמות גם פאן נאמן.

ועכ"פ אם יש רגלים לדבר בנודאי הבעל נאמן. וגם אם היא עוברת על דת רשאי לגרשה בע"כ מצד עוברת על דת שוב אי מאמין לדבריה או לעד נאמן לשוני' אנפשי' חד"א דחייב לגרשה וכ"כ בנוב"י מה"ת בסי' ובאמת יש לומר דע"א או אמירתה לא גרע מרגלים לדבר וא"כ לעולם יהא נאמן לומר שמאמין.

מיהו התוס' בכתובות דף כ"ו ד"ה וקאמר כו' הוכיחו דע"א גרע מקול וכיון דבקול כתבתו לעיל דיש פלוגתא א"כ בע"א לכ"ע לא מהני וא"ש דברי הרמ"א: החלק הב' הוא באם הבעל אומר שזינתה לענין פתובה פשוט דאינו נאמן להפסידה מיהו פסק בש"ע סי' קט"ו סעי' ז' דיכול להשביעה.

והבית מאיר כ' דלקאורה זה תליא בפלוגתא אי אמרי' בעלמא מיגו דחשיד אממונא כו' או בעי' דווקא שידע'י שהוא גזלן דאי חשיד אממונא חשיד ג"כ אשבועה ה"נ חשידה על עריות דפסולה לעדות פסולה לשבועה.

ואפשר לישב זה מצד ב' טעמים חדא דהרי קי"ל לקמן סי' קע"ח דא"צ שיראה כמכחול בשפופרת אלא ראה אותם שוכבים פמנאפים והה"ג שם פליג. ובאמת תימה איך כ' לענין לאוסרה על בעלה בעינין טפי ממה דבעינין לענין להרוג אותם: ולפי ענ"ד אפשר לישב דבריו עפ"י מ"ש בתשובת מיי' להלכות אישות דשמעו נשימות כעין מנאפים ואמר דאולי עשו זה כדי להפקיע עצמה מבעלה כמו שאמרו באומרת טמאה אני וה"נ סברת בעה"ג דלענין לאוסר' בעינין שיראו כמכחול דאל"כ יש לומר שעשו זאת כדי להפקיע עצמה מבעלה זהו נראה סברת בעל ה"ג אבל אנו לא תלינו בזה אלא אזלינו בתר רובא או בתר חזקה שאם שכתו כדרך מנאפים מסתמא עשו מעשה זנות אע"ג דאפשר ששכתו כן ולא עשו מעשה מ"מ אנו בתר רובא אזלינו וכל זה ביש עדים אבל אם הבעל אמר כן והיא מכחשת דאנו מסופקים עם מי האמת ונהי אפילו לפי דברי הבעל מ"מ אפשר שלא עשו מעשה ונהי דהוי כעין מיעוטא מ"מ אמרי' סמוך מיעוטא לפלגא ותשבע: או נראה דהוי דקי"ל בחז"ל כדקי"ל בחז"ל מ"מ סוס"י ל"ד לענין עדות וסי' צ"ד לענין שבועה ויתברר שעשה תשובה כדקי"ל בחז"ל מ"מ סוס"י ל"ד לענין עדות וסי' צ"ד לענין שבועה מיהו איכ"ל זהו אם הוא בנודאי פסול אבל אם הוא רק חשיד אממונ' נהי דלאבני חשיד אממונ' חשיד נמי אשבועה היינו אם הוא עדיין חשיד אממונ' דהרי אפילו לאבני לא אמרו אם פעם אחד נעשה חשיד על ממוןא דמיפסל לעולם.

על שבועה וגם אבני מודה דווקא גזלן אמרו וע"כ דווקא על אותו ממון שחשד עליו בגזלותא פסול גם לשבועה אבל פאן נהי דכבר עברה באיסור א"א השתא אינה עוברת והאיסור אשר עשתה כבר עבר ואפשר הרהרה תשובה בלבה והוי כעין ס"ס חדא שמא לא זינתה ואפילו זינתה אולי מתחרטת ולכך נאמנת בשבועה.

ולענין איסור. זה דין ב' כ' ב' ביארנו למעלה בח"א בדין ד' אם הוא נאמן לשוני' אנפשי' חד"א ושאין הדין הזה ברור ויש סברות לכאן ולכאן א"כ יש רגלים לדבר או דעברה על דת דיכול לגרשה בע"כ אז אם הוא אומר שזינתה נאמן לאוסרה עליו וחיוב לגרשה.

וּלְעֵינֵינוּ הָעוֹפֵר שְׂאוֹמֵר עָלָיו שְׂזִינְתָה עֵינֵינוּ בְּאֵהֶ"ז סִי ד' סְעִי כ"ט דָּאֵם אוֹמֵר שְׂלֵא בָּא עֲלֵי וְשָׂאִין הַנּוֹלָד מִמֶּנּוּ אִזְ נֶאֱמָן לְשׁוֹנֵי לְהוֹלֵד מִמֶּזֶר אוֹ סֶפֶק מִמֶּזֶר הֵיכָא דְיֵשׁ לְתַלּוּת שְׂזִינְתָה עִם נְכָרֵי וְעָבָד.

אֲמָנָם אִם גַּם הוּא בָּא עֲלֵי עֵי"ש בְּסְעִי כ"ו דְּתַלְיָנוּ בְּבַעַל. מִיְהוּ בְּפְרוּצָה בְּיֹתֵר יֵשׁ לְעֵינֵינוּ שְׁם בְּסְעִי ט"ו וְעֵינֵינוּ בְּזָה מ"ש בְּחֵי לֵאחֵה"ז שְׁם: חֶלֶק הַג' אִם לֹא הוֹדִית וְיֵשׁ ע"א שְׂזִינְתָה ע"א אֵינוּ נֶאֱמָן וְאִם הוּא נֶאֱמָן תְּלִי ג"כ בְּדִין ד' שְׂהִבְאֵתִי לְעֵיל בְּחֶלֶק הַא'.

אֲמָנָם הֶרְמ"א בְּסִי קט"ו סְעִי ז' הִבְיָא דְדוֹנְקָא אִם נֶאֱמָן לִי ג"כ בְּדָבָר הָאִיסוּר וּבְסִי קע"ח סְעִי ט' כ' דוֹנְקָא בְּשׁוֹתְקָת. וְהַמְהַרֵּי"ט בְּחֵה"ע"ז סִי א' הָאָרִיף לְהַשְׁיֵג בְּזָה וּלְפִי ענ"ד הָא דְפִירֵשׁ"י בְּקִדּוּשֵׁינוּ דָּף ס"ו ע"א גְּבִי הַהוּא סְמִיָּא כו' אִי מְהִימֵן לָךְ כְּבִי תְרִי כו' דְּהֵינּוּ בְּשׁוֹתְקָת נִרְאָה דְרִשׁ"י מְפָרֵשׁ כְּמוֹ שְׂכ' מַהֲרִי"ק הַמּוֹבָא בְּרַמ"א סִי קט"ו סְעִי ז' דְּהַפְּרִיֵּשׁ אִי מְהִימֵן לָךְ הֵינּוּ לְעֵינֵינוּ שְׂאָר דְּבָרִים דְּהֵינּוּ אִי מְהִימֵן לִי בְּשְׂאָר דְּבָרִים וְקִים לִי בְּגִנְיָ דְלָא מְשַׁקֵּר יֶאֱמִין לִי ג"כ וְזִיל אֶפְקֵה.

וְעַל זֶה קָשָׁה לִי לְרִשׁ"י מֵאִי פִיֶּסְקָא הָא אֶפִּילוּ אִי מְהִימֵן לִי לְעֵינֵינוּ שְׂאָר דְּבָרִים דְּלָמָּא בְּכָאֵן דְּאִשְׁתּוּ מְכַחֶשֶׁת הִיא מֵאֲמִין לָהּ דְקִים לִי בְּגִנְיָה דְאִינָה מְשַׁקֵּרַת וּמֵאִי פִיֶּסְקָא דְאִי מְהִימֵן לִי בְּעֵלְמָא דְגַם כָּאֵן יִגְרֵשׁ וְע"כ צָרִיף רִשׁ"י לְפָרֵשׁ דְּהַטְעַם הוֹאִיל וְשׁוֹתְקָת וּלְכַף תְּלִיָּא רַק בָּאֵם מְהִימֵן לִי הָעֵד בְּשְׂאָר דְּבָרִים כֵּן נִרְאָה לְפִי ע"ד בְּכּוֹנוֹת רִשׁ"י וְכֵן יֵשׁ לְפָרֵשׁ גַּם דְּבָרֵי הַש"ע בְּסִי קע"ח סְעִי ט'.

וּבְזָה מִיְנוֹשֵׁב דְשָׁם בְּסְעִי ח' לֹא הִתְנָה דְמִיְרִי בְּשׁוֹתְקָת דְשָׁם דְמִיְרִי שְׁהִיא פְרוּצָה בְּעֵינֵינוּ וְקִינָא לָהּ וּלְכַף א"צ לְפָרֵשׁ בְּשׁוֹתְקָת דְאֶפִּילֵי הִיא מְכַחֶשֶׁת אֵינוּ מֵאֲמִין לָהּ וּלְכַף כ' סְתָם דָּאֵם הָעֵד נֶאֱמָן בְּעֵינֵינוּ אִסוּרָה לוֹ: דִּין ב') וְכַל זֶה בְּיֵשׁ ע"א עַד טוֹמְאָה אֶבֶל בְּעֵד פְּיֵעוּר כ' הַב"ש בְּסִימֵן י"א ס"ק י"ד בְּשָׁם תְּשׁוּבַת מַהֲר"מ דְאֶפִּילֵי מְהִימֵן לִי כְּבִי תְרִי אִינָה נֶאֱסָרַת וְהַחֲמ"ח שָׁם ס"ק ח' כ' לְהִיפּוּף וּבְאֶמֶת שְׂבַגּוּף תְּשׁוּבַת מַהֲר"מ דְּבָרֵינוּ סוֹתְרִין דְּבִתְחִילָה כ' דְּבַע"א אֶפִּילוּ מְהִימֵן אִינָה נֶאֱסָרַת בְּעֵד פְּיֵעוּר וְשׁוֹב בְּסוּף דְּבָרֵינוּ כ' בְּהִיפּוּף וּכְבָר הָאָרִיכוּ בְּתְשׁוּבוֹת הָאֲחֵרוֹנִים לְיִשְׁב דְּבָרֵינוּ וְרוֹבָם הִסְפִּימוּ דְבַעַד פְּיֵעוּר אֶפִּילוּ מְהִימֵן לִי כְּבִי תְרִי אִינָה נֶאֱסָרַת וְעֵינֵינוּ בְּתְשׁוּבַת מַהֲר"מ לוֹבְלִין סִי פ' בִּיאָר הֵיטֵב וּבְגוּף סְתִירַת תְּשׁוּבַת מַהֲר"מ הַנ"ל נִרְאָה לְפִי ענ"ד ג"כ.

דְּהֵנָּה נִרְאָה פְּשׁוּט דְדִין זֶה דְמוֹצִיאִין בְּעֵינֵינוּ פְּיֵעוּר הוּא רַק מְדַרְבְּנָן דְמַה"ת אִינָה נֶאֱסָרַת אֶלָּא בְּקִינּוּי וְסְתִירָה אֶבֶל בְּסְתִירָה לְחֻדָּא אֶפִּילוּ הִיָּתָה פְּכִיעוּר שְׂהִגִּיפוּ דְלְתוֹת אוֹ בְּאֶפִּילָה אִינָה נֶאֱסָרַת.

וְנִהֵי שְׂסַפֵּק טוֹמְאָה בְּרַה"י אִסוּר וּמְסוּטָה יִלְפִינּוּ. וְאֶפִּילֵי חֲזָקָה לֹא מְהִימֵן צ"ל כָּל זְמַן שְׂאִין קִינּוּי וְסְתִירָה אִין כָּאֵן מְקוּם הַסְּפֵק וְכַמ"ש הַתּוֹס' ר"פ כְּשֵׁם וְאֶזְלִינּוּ בְּתֵר חֲזָקָה (מְלִשׁוֹן הֶרְאִשׁוֹנִים נִרְאָה דְמֵאֵן דְאוֹסֵר אוֹסֵר מַה"ת וּמְשׁוּי לִי דְבָרִים מְכֻנְעָרִים פְּקִינּוּי וְסְתִירָה וְזֶה הוּא דְעַת הַנוֹב"י וְא"ש): וּמִטְעַם זֶה קָשִׁים לִי דְבָרֵי הַנוֹב"י בְּמַהְדוּ"ק חֵאחֵה"ז סִי ע"ב בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה שְׂכ' רֵאִי מְסַנְהֶדְרִין דָּף ל"א דְאִין אִשְׁהָ נֶאֱסָרַת בְּעֵינֵינוּ פְּיֵעוּר דַּל"כ אִיף יֵאמְרוּ לְאֶןסְרָה עַל בְּעֵלָה אוֹ בּוֹעֵלָה בְּאֵנוּ דַּל"כ הָוִי לְהוּ לְמִימֵר רַק פְּיֵעוּר.

ולפי ענ"ד זה אינו דאיכ"ל לאנסרה עליו מה"ת ולהלקותו או לפוסלו לעדות מה"ת וכיוצא בזה באו ועכ"פ כיון שגראה שנה רק מדרבנן אפילו אם יש ב' עדים. א"כ אם יש ע"א שאינו נאמן לאסור רק שהוא מאמין לו ואצלו הוא איש מהימן נראה מסבא פדעת האחרונים דאינה נאסרת דדונקא אם יש עדים הנאמנים ואיתרע חזקתה ושוב חזישינו שמה זינתה אבל בע"א נהי דהוא מהימן לי לאאיתרע חזקתה מ"מ אצל פולי עלמא ולא חזישינו שמה זינתה ולקח הואיל והחשש הוא רק מדרבנן לא החמירו בע"א: וכל זה אם אין פאן ריעותא זו דע"א ראה בה דבר מכווער ובה מיירי בתשובת מהר"מ הנ"ל בתחילת דבריו אבל לבסוף קאי שם באותה אשה שילדה לאחר שפירש בעלה ממנה י"א חדשים ונהי דבריעותא זו הוי תלינן באשתהי אשתהי מ"מ איתרע חזקתה ולכן אם יש עד פיעור שהוא מאמין לו חזישינו שמה זינתה פן נראה לפי ענ"ד בסתירת המהר"מ.

והנה היכא דהפסידה פתנפתה ואינה נוטלת אלא בלאות הקיימין אם גם הגדוניה מפסדת עינין בזה בתשובת חכ"צ' ובס' בית מאיר ובלשון הר"ן ר"פ אעפ"י מבואר דהגדוניה שזינתה קיימת דינא כמו בלאות שאינם קיימין וכ"כ הנמוק"י ר"פ האשה רבה ועינין בבית מאיר סי' קט"ו סעי' ה' שהאריף והניח בצ"ע למעשה: תשובה קנ"ג הרמב"ם בפ"ח מה' איסורי ביאה דין ט' כ' אשת פהו (והמ"מ הי' לו גירסא או אשת ישראל) שאמרה לבעלה נאנסתי אעפ"י שהיא מותרת לבעלה מ"מ אסורה לאחר מיתת בעלה לכל פהו דנעשית כחדא"י עיי"ש.

והראב"ד כ' אע"ג שדבר חכמה אמר אין שמיעתו מכוננת שאם אמרתי אלא פדי שיגרשנו בעלי למה אינה נאמנת כו' אם היתה קטטה ביניהם אמתלא גדולה היא זו ונאמנת. והמ"מ כ' שדינו של הרמב"ם אינו מתקמתו אלא מסוגיא דהש"ס דנדרים דף צ' ע"ב ובכתובות דף ט"ז ע"א ובתשובת חכ"צ סי' ק"ן ד"ה וראיתי שם יש תמה על הה"מ בזה דמכתובות אין ראי' פלל דהתם באשת ישראל מיירי.

וגם אי פכהו מיירי אין ראי' מהתם עיי"ש: ולפי ענ"ד אי משום הא לא ארי' דבאמת על אשת פהו פבר הביא ראי' מנדרים דף צ' ע"ב אלא דלפי גירסתו שגרס גם אשת ישראל ויש לחלק ולומר אולי באשת ישראל דאנס אינה אוסרה לבעלה ולא פנונה לשו"י נפשה חד"א עדיף טפי דלא אמרי' בכה"ג שו"י נפשה חד"א וע"ז הביא ראי' גם מכתובות לאשת ישראל פן יש לפרש דברי הה"מ ועינין עוד מ"ש בסמוך לישב.

ועכ"פ דברי הראב"ד שתלה זה בחכמת הרמב"ם צריכין ביאור דלענן אשת פהו סוגיא ערוכה כמ"ש הה"מ וגם מ"ש לענן נתינת אמתלא צריף ביאור קצת. דמעיקרא לא פתח אם היתה קטטה ולבסוף מסיים אם היתה קטטה ביניהם וכבר עמד בזה בס' ארץ צבי באהע"ז סי' נ"ו: והנראה לפי ענ"ד דהנה הב"ש בסי' ו' ס"ק כ"ה כ' דאע"ג דאסורה לכל פהו מ"מ אם נישאת לא תצא ובס' בית מאיר שם ובס' ארץ צבי הנ"ל תמהו דמנ"ל להב"ש זה וחקו עליו.

ונראה לי דראית הב"ש הוא מהא דאמרי' בנדרים דף צ' ע"ב דמשום שלא יוציא לעז על פניה התירו לה לכתחילה בתרומה ואפילו לאחר מיתה אם הי' חשש לעז על הבנים הית'

מוֹתֶרֶת בְּתֵרוּמָה כְּמִבְנוֹאֵר שֶׁם מְלִשׁוֹן הַש"ס שֶׁם וְכִינּוֹן דְּמִשׁוּם לַעֲזוֹ הַבְּנִים הַתִּירוֹ ע"כ דָּאִין פֶּאן אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא רַק חוּמְרָא אוֹ קַנְס.

וְכִינּוֹן דְּמִשׁוּם לַעֲזוֹ הַתִּירוֹ אֶפְילוֹ לְכַתְחִילָהּ הַה"ד דִּישׁ לֹמַר דְּלֹא הִתְמִירוּ מִטַּעַם חוּמְרָא זֹו אֶפְילוֹ בְּדִיעֵבַד לֹמַר שְׁתַּצָּא כְּמוֹ שֶׁמְצִינּוּ בְּהַרְבֵּה פְּסוּלֵי דְרַבְּנָן בְּגִט הַפְּסוּל מְדַרְבְּנָן דָּאֵם נִישְׂאָת לֹא תַצָּא עֵינָן בִּאֵהָע"ז ס' קכ"ח וּבב"ש סק"ג שֶׁם וְעֵינָן בִּאֵהָע"ז ס' י"א בַּחמ"ח ס"ק י"ב וּבב"ש שֶׁם.

אֶמְנָם לְדִינָא נִרְאָה פְּהֵבִית מְאִיר וְדִלָּא כַּהֲב"ש דְּמְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם מְבִנוֹאֵר דְּלֹא כַּב"ש פִּינּוֹן דְּפִסְק הַרְמַב"ם דְּשׁוֹנֵי אֲנַפְשֵׁי חַד"א וְכַבֵּר הַכְּרִיחַ בַּפּמ"ג ס' א' בִּינ"ד בַּש"ף, ס"ק ל"ט דְּשׁוֹנֵי אֲנַפְשֵׁי חַד"א הוּא דִּין תּוֹרָה וְאַסוּרָה מִן הַתּוֹרָה וְא"כ בְּנוֹדָאֵי אֵם נִישְׂאָת תַּצָּא דְּלֹא כַּהֲב"ש.

וְנִרְאָה דְּזֵה גּוֹפֵי קִשְׂיָא לִי לְהִרְאָב"ד דְּמְלִשׁוֹן הַסּוֹגֵיָא מִשְׁמַע דְּהוּי רַק חוּמְרָא וְלִכְל הַיּוֹתֵר אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְלְהַרְמַב"ם מוֹכַח דַּס"ל דְּהוּי אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא ע"כ דְּמִפְּרֵשׁ הַסּוֹגֵיָא דְּנִדְרִים מִיִּירֵי בְּנִתְנָה אֲמַתְלָא דְּמִשׁוּם שִׁיגְרִשְׁנָה בְּעֵלָה אֲמָרָה וְכְמוֹ שֶׁכ' בְּאַמַּת הָרָא"ש בִּיבְמוֹת דָּף פ"ב אוֹת ח' דִּי"ל דְּמִיִּירֵי בְּנִתְנָה אֲמַתְלָא לְדַבְּרֵי וְאֵע"ג דְּבַעֲלָמָא קִי"ל דָּאֵם נִתְנָה אֲמַתְלָא לְדַבְּרֵי נְאַמְנָת אֶפְילוֹ מְדַרְבְּנָן מ"מ כְּבָר בִּיִּאֵרוֹ הָרָאשׁוֹנִים מוֹבָא בַּשּׁמ"ק בְּכַתְּוּבוֹת דָּף כ"ב דְּאַמַּתְלָא בְּעֵינָן אֲמַתְלָא מְבִנוֹרְתָה דְּהִינּוֹ הַנִּיכְרָת שֶׁהִיא כְּדָאֵי לְסַמְּוֵה עֵלֵי עֵי"ש וְלִכְוֵה לֹא סַמְּכוּ פֶּאן עַל אֲמַתְלָא זֹו וְהִתְמִירוּ מְדַרְבְּנָן: וְא"כ ע"כ דִּינּוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם אֵינוֹ מִהַסּוֹגֵיָא אֲלָא מִחֻמְרָתוֹ דְּלֹא.

ס"ל כַּתִּי הָרָא"ש בִּיבְמוֹת אֲלָא כַּתִּי הַר"ן בְּנִדְרִים דָּף צ' שֶׁם דְּהוּאִיל וְחַב לְאַחֲרִים לְבַעֲלָה אֵינָה נְאַמְנָת לְבַעֲלָה אֲבָל לַעֲצָמָה שׁוֹי נַפְשָׁה חַד"א וְע"ז מְסִיִּים הָרָאב"ד דְּמַפְּל מְקוּם אֵין שְׁמוּעָתוֹ מְכֻוֹנָת ר"ל דְּמַפְּל מְקוּם אֵם נִתְנָה אֲמַתְלָא אֶפְילוֹ אֵינָה מְבִנוֹרְתָה מ"מ שׁוֹב אֵין פֶּאן אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא וְהוּ"ל לְהַרְמַב"ם לוֹ דְּבַכְּה"ג הוּי רַק אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְתוֹ דָּאֵם הִי קַטְטָה בִּינֵיהֶם אֲמַתְלָא בְּרוּרָה הִיא וְאֶפְילוֹ מְדַרְבְּנָן בְּנוֹדָאֵי נְאַמְנָת זֵהוּ הַנִּרְאָה לְפִי עַנ"ד כְּוֹנָת הַשְּׁגָת הָרָאב"ד נְכוּנָה וְנִמְצָא דִּלְהִרְאָב"ד יֵשׁ ג' חִילּוּקֵי דִּינִים דָּאֵם חִזְרָה וְלֹא נִתְנָה אֲמַתְלָא הוּי לִי אִיסוּר דְּאוֹרְיִי כְּשֶׁאֵר שׁוֹנֵי חַר"א וְאֵם חִזְרָה וְנִתְנָה אֲמַתְלָא וְלֹא הִיָּתָה קַטְטָה אִיסוּרָה מְדַרְבְּנָן וְאֵם הִיָּתָה קַטְטָה בִּינֵיהֶם נְאַמְנָת לְגַמְרֵי וְאֶפְילוֹ מְדַרְבְּנָן: מִיָּהוּ מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הָרָאב"ד שֶׁאַמַּתְלָא זֹו מְהַיֵּי דְּוּנְקָא הוּאִיל וְלֹא הוּדִית עַל עֲצָמָה וְלְכֹאוּרָה כְּוֹנָתוֹ הוּאִיל וְאֲמָרָה טְמֵאָה אֲנִי לָהּ וּלְפִי"ז אֵם אֲמָרָה.

סַתָּם טְמֵאָה אֲנִי אוֹ זְנִיתִי גַם הָרָאב"ד מוֹדָה דְּלֹא מְהַיֵּי אֲמַתְלָא הַנ"ל וּמְלִשׁוֹן הַפּוֹסְקִים לֹא מִשְׁמַע כֵּן וְאֶפְשָׁר שֶׁפִּירְשׁוּ כְּוֹנָת הָרָאב"ד בְּמָה שֶׁאֲמַר שֶׁלֹּא הוּדִית עַל עֲצָמָה הִינּוֹ שֶׁלֹּא אֲמָרָה וְהוּדִית כֵּן בְּשַׁעָה שֶׁהִיָּתָה פְּנוּיָה וְאֵינָה מְשׁוּעָפְדָת לְבַעֲלָה אֲלָא הִיא לַעֲצָמָה שֶׁאֵז לֹא שִׁיָּהּ אֲמַתְלָא הַנ"ל.

אִיבְרָא שְׂאֵם זֵה הִי כְּוֹנָת הָרָאב"ד הוּי לִי מִקְלָתָא דְּפְשִׁיטָא וְלֹא הִי צְרִיָּה לְהַשְׁמִיעֵנּוּ וְלִכְוֵה נִרְאָה יוֹתֵר כְּוֹנָה כַּנ"ל דְּוּנְוֹק' בְּאוֹמְרָת טְמֵאָה אֲנִי לָהּ. לָהּ דִּיִּיקָא דְּלִדִּידָהּ הִיא טְמֵאָה אֵז אֶפְשָׁר לָהּ לֹמַר אֲמַתְלָא הַנ"ל אֲבָל בְּאוֹמְרָת סַתָּם טְמֵאָה אֲנִי גַם לְהָרָאב"ד לֹא מְהַיֵּי אֲמַתְלָא הַנ"ל וְתִמָּה עַל הַפּוֹסְקִים שֶׁלֹּא חִילְקוּ בְּזֵה: וְאֶפְשָׁר שֶׁפִי כְּוֹנָתוֹ שֶׁלֹּא

הודית על עצמה דרר ונידוי ולפי דעת הנוב"י מהדו"ת חאהע"ז סי' י"ב דגם דרר ונידוי
אמר' עיניה נתנה באחר וע"ז איכ"ל דאמתלא הנ"ל לא מהני ועיניו בתשובת מרן זצ"ל
בחת"ס סי' ד' התיק בדברי החו"י דדרר ונידוי בתול' נאמנת.

ומה שהקשה שם מדוע נאמן הבועל עיניו בנוב"י מהדו"ק בחאהע"ז סימן ע' ביאר
דשניהם פאחד קאמר עיי"ש ולא קשה ואין פאן מקומו. עכ"פ הפוסקים לא חילקו בזה:
אמנם עוד דייק הראב"ד ולא נתקבל דברי' ודבריו סתומים ואפשר שכוננתו על מ"ש
התבו"ש בסי' א' היכא דאמר ע"א וקאמינו לו ולא הי' שם שום מקום ספק שוב לא מהני
אמתלא פיון שכבר התיקו דבריו וכיוצא בזה פ"ה הבית מאיר בסי' ו' ואדמ"ו הגאון זצ"ל
בחת"ס סי' ט' אע"ג שצייד לומר דגם נגד חזקת שלשים יום מהני אמתלא אם היא
מספקת על מה שהתיק זה זה שלשים יום מ"מ נתן מקום לדברי התבו"ש עיי"ש: אמנם
הנוב"י מהדו"ק חאהע"ז סי' ח' כ' בכוננת הראב"ד במ"ש ולא נתקבלית דאם נתקבלו
דברי' לענין פתוב' שוב לא מהני אמתלא הואיל ולענין ממון לא מהני אמתלא כמ"ש
החמ"ח והב"ש בסי' קט"ו גם באיסור לא מהני.

וכ"ז לענין אמתלא עכ"פ הדרן לדברינו דס"ל להראב"ד דמש"ס נדרים אין ראי' דשני'
נפשה חד"א מן הדין. אכל המ"מ כ' דהרמב"ם למד זה מנדרי' דף צ' ע"ב דס"ל דלא
מצינו שהחמירו חכז"ל לאוסרה משום חומרא או קנס אלא נודאי דהתם מדינא קאמר
וגם המ"מ מודה דהתם הסוגיא ע"כ באומרת אמתלא וכדמפרש הראב"ד והרא"ש הנ"ל
דמסתמא פך הוא שנותנת אמתלא זאת שאמרה פן פדי שיגרשנה בעלה דאם עומדת
בדברי' פשיטא דאסורה לאחר מיתת בעלה ומאי קמ"ל שם.

אלא דס"ל דאמתלא זו אינה מספקת ומדסתמו כ' המ"מ משמע אפילו אם הי' קטטה
ביניהם פיון שהבעל לא הי' צריך להאמין לה אין זאת אמתלא מספקת ולכך היא חד"א
לכהן דעלמא פמו בלא נתנה אמתלא: והא דקשיא לי להראב"ד א"כ מן התורה אסורה
איך התירו משום לעז הבנים ע"ז נראה דס"ל להה"מ לומר דנהי דאם לא נתנה אמתלא
אנו מחינין לה לאכול אבל אם נתנה אמתלא אלא שאינה מספקת נהי דאין אנו מאמינים
לה מ"מ מן הדין בדבר שנוגע רק לעצמה והיא טוענת ואומרת פרי לי שלאמתלא זאת
אמרתי וכוננתי.

אין אנו יכולין לאסור לה דלא גרע מתרי ותרי בכתובות דף כ"ב ע"ב דנאמנת לומר
לעצמי פרי לי פיון דספיקא הוא וה"נ באמתלא שאינה מספקת מידי ספיקא לא נפקא
אלא פיון דאחרים אין יכולין לסמוך על אמתלא זאת ראוי שגם לה לא נתיר לסמוך על
זאת בפרהסי' ואפילו בצנעא כ' הבכור שור בחי' ליבמות דף פ"ז דאין לה לאכול ולסמוך
על אמתלא שאינה מספקת אם לא לעת הצנר.

וע"כ פיון דהותר לעת הצנר והיא איסור דרבנן ובזה פליג רב שישת בנדרים דף צ' ע"ב
חשיב זה לעת הצנר משום לעז הבנים אבל אחרים בנודאיאין רשאי להאמין לה על
אמתלא זו מה"ת ושפיר כ' הרמב"ם דשוני' נפשה חד"א: איברא אם דיש לפרש פן
ולישב גם להרמב"ם אבל מ"מ לא שייך לומר שלמד הדין מש"ס דשם דאדרבה שם יש
לפרש גם פהראב"ד ולזאת כ' המ"מ שלמד פן מכתובות דף ט"ז ע"א וכבר כתבתי
שבתשובות חכ"צ סי' ק"ן תמה עליו בזה וכתבתי לעיל לדחות הקושיא.

אָמַנְם לְפִי עַנ"ד לִישָׁב בְּרוּחָא דְנוּדָא יֵשׁ מֵהֶתֶם רֵאִי מִסְפֵּקַת דְּהָרִי לְשׁוֹן הַש"ס שָׁם
דְּחֻשְׁבִּינָן לְזֶה מִיָּגוּ הוּאִיל בְּאַמִּירְתָּה נְאַנְסְתִּי תַחֲתִיף פְּסָלָה נְפִשָׁה מִפְּהוּנָה לְשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע
דְּשׁוֹנֵי נְפִשָׁה חַד"א וְקֶאֱמַר ר"ג דְּלִכְף נְאַמְנַת הוּאִיל וְאִי בְּעִית הֵיִתָּה אוּמְרַת מוּכ"ע אָנִי
וְלֹא הֵיִתָּה פּוֹסְלַת נְפִשָׁה מִפְּהוּנָה וּא"כ תְּזַקֵּה וְאַנְמְדֵנִי דְּאִין אִשָּׁה מְזֻלְזָלָא בְּנְפִשָׁה כְּמוֹ
דַּס"ל לְמִשְׁנֵה רֵאשׁוּנָה מֵהָאִי טַעְמָא דְּלֹא מְזֻלְזָלָא נְפִשָׁה דְּנְאַמְנַת כַּב' עֲדִים בְּדָבָר שְׂבַעְרָוּהּ
ה"נ סוּבְר ר"ג שָׁם לְהוֹצִיא מְמוֹן עַכ"פ הַש"ס נִקְט דְּקֵא פְּסָלָה נְפִשָׁה מִפְּהוּנָה מִסְגָּנוֹן
לְשׁוֹן זֶה מְבֹאָר דְּאַפִּילוּ אִם הִי הִסְבְּרָא לֹאמַר שְׂאִינָה נְאַמְנַת מ"מ פְּסָלָה נְפִשָׁה מִפְּהוּנָה
דְּשׁוֹנֵי נְפִשָׁה חַד"א.

דְּאִי דְּנוּקָא מִשׁוּם דְּנְאַמְנַת אָמְרִי דְּפְסָלָה נְפִשָׁה מִפְּהוּנָה א"כ אִין פֶּאן מִיָּגוּ דְּנִימָא דְּאִינָה
נְאַמְנַת וְלֹא הִפְסִידָה בְּאַמִּירְתָּה נְהִי דִּי"ל דְּמַצַּד הַזְלוּזֵל בְּעַצְמָה חֻשִׁיב מִיָּגוּ. מִיָּהוּ לְשׁוֹן
הַש"ס לֹא מִשְׁמַע כֵּן אֲלֵא דְּמִשׁוּם דְּבִאָמַת הַדִּין כֵּן דְּפְסָלָה נְפִשָׁה מִפְּהוּנָה חֻשְׁבִּי לְזֶה לְמִיָּגוּ:
וְכִינּוּן שְׂכָן מוּכָח אַע"ג דָּאִם לֹא הֵיִתָּה נְאַמְנַת וְאַז הָוִי אָמְרִינּוּ הָא דְּאַמְרָה נְאַנְסְתִּי תַחֲתִיף
מִשׁוּם דְּעִינְיָה נְתֻנָה בְּמִמּוֹן בְּעֵלְיָה אִפִּי"ה אָמְרִי דְּשׁוֹנֵי נְפִשָׁה חַד"א וּמֵאִי לִי עִינְיָה נְתֻנָה
בְּמִמּוֹן אוּ עִינְיָה נְתֻנָה בְּאַחַר א"כ בְּנוּדָא יָפָה הוּכִיחַ הַמ"מ דְּמִשְׁם מוּכָח דְּאַפִּילוּ בַּכַּה"ג
שׁוֹנֵי נְפִשָׁה חַד"א וּמִמִּילָא גַם הָאִי דְּנִדְרִים דָּף צ' ע"ב אַע"ג דְּמִיָּרִי בְּאַשְׁת פְּהוּן שְׂאַמְרָה
טַמְאָה אָנִי לָהּ שְׂאִינָה נְאַמְנַת אִפִּי"ה נְקֵרַאת חֲתִיכָה דְּאַיִסוּר' וְקִשְׂיָא לְרַב שְׁשֵׁת וְגַם לְרַבָּא
דְּמִשְׁמַע דְּהָנִי רַב אִיִּסוּר דְּרַבְּנָן וְע"כ צְרִיף לְפָרֵשׁ כַּנ"ל דְּמִיָּרִי בְּנְתֻנָה אֲמַתְלָא אֲלֵא שְׂאִין
אָנוּ מְאַמִּינִין לָהּ וּא"ש כָּל דְּבָרֵי הַמַּגִּיד מְשֻׁנָּה וּמְתוּרְצִין כָּל קוּשְׁיֹת הַנ"ל: וּמִמִּילָא יָפָה
כ' גַם הַמ"מ כִּינּוּן דְּהַש"ס מִיָּרִי בְּנְתֻנָה אֲמַתְלָא הַנ"ל וְסַתְמָא מִשְׁמַע אֲפִילוּ בְּאַיִכָּא קִטְטָה
וְהַטַּעַם פְּסִבְרַת הַמַּגִּיד מְשֻׁנָּה הוּאִיל וְאִין הַבְּעַל צְרִיף לְהַאֲמִין לָהּ וְלִדְיָנָא כְּבָר כ' בְּנוּב"י
מֵהַדוּ"ת חֵאֵהָע"ז ס' י"ב הַנ"ל כִּינּוּן דְּהַרְמַב"ם וְהַרָא"ש וְהַמ"מ סוּבְרִים דְּאַמְתְלָא הַנ"ל
לֹא מֵהַנִּי בְּנוּדָא אִין לְהַקְל וְלִפְסוּק פְּהַרְאָב"ד וְכ"ש שְׁגַם דְּבָרֵי הַרְאָב"ד סְתוּמִים וִי"ל
אִם הוּדִית עַל עַצְמָה בְּאַמְרָה טַמְאָה אָנִי אוּ אִם נְתַקְבְּלוּ דְּבָרֵי כַּנ"ל לֹא מוֹעִיל אֲמַתְלָא
וְעַפ"י הַנ"ל יֵשׁ לְהַבִּין מֵאִי שְׂהַקְשׁוּ הַרְאשׁוּנִים בְּכַתְּבוֹת דָּף י"ב ע"ב וְשָׁם דָּף ט"ז ע"א
הַנ"ל אִיף אָמְרִינּוּ שָׁם דְּלַר"ג נְאַמְנַת מִשׁוּם מִיָּגוּ דְּמוּכ"ע וְהִיכָן מְצִינּוּ מִיָּגוּ כְּזֶה דְּהָרִי גַם
אִם אָמְרָה מוּכ"ע אֲפִשֵׁר דְּאִינָה נְאַמְנַת וְלַהַנ"ל כִּינּוּתוֹ פְּסִבְרַת מְשֻׁנָּה רֵאשׁוּנָה דְּאַנְמְדֵנָא
דְּאִין אִשָּׁה מְזֻלְזָלָא בְּעַצְמָה אֲלֵא וְנוּדָא קוּשְׁטָא קְאָמְרָה וּא"ש:
בְּעַזְהִי"ת פֶּה חוּסְט תְּרַכ"ט לַפ"ק: הַחֲזִיִּים וְהַשְׁלוּם וְכָל טוֹב לְהַרְב הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה כַּש"ת
מוֹה' דּוּד נְתָן רַב בַּק"ק קְרַעֲטְשְׁעֵנוּיִף יַע"א.

מְכַתְּבוֹ קַבְלִיתִי וּבִאָמַת לֹא הִי בְּרַצוּנִי לְהַשְׁיִב בְּנִידוֹן שְׁלוֹ כִּינּוּן שְׁלִפִי הַנְּרָאָה הָאִשָּׁה הַהִיא
פְּרוּצָה שְׁנִתְיַחֲדָה עִם הַגּוֹי וְשִׁכְבָּה עִמּוֹ בְּעַגְלָה אַחַת וּמְצֻנָּה לְגִרְשָׁה וְלָמָּה אַהִי מְסִייע
לְטַהֲרָה לְבַעֲלָהּ.

וּמְפַל מְקוּם לְדִינָא הַסְפִּימוּ הָאֲחֵרוּנִים לְדַעַת הַמַּהֲר"מ לִוְבְּלִין דַּע"א אֲפִילוּ מְהִימָן כְּבִי
תְּרִי אִינָה נְאַסְרַת עַפ"י דְּבָרִים מְכּוּעָרִים וְכ"כ בְּתַשׁוּבַת רַע"ק אִיגָר בְּסִי צ'ט וּק"א
וּמַעֲלָתוֹ כ' רֵאִי מִסְנֵהֲדֵרִין דָּף מ"א דַּאֲל"כ אִיף יוּכְלוּ לֹאמַר לְאַנְסְרָה בְּאַנּוּ א"כ הָוִי לְהוּ
לְמִימַר בְּדָבָר מְכּוּעָר וְע"כ דְּכָל אֲחַד לֹא יִדַּע בְּדַחְבְּרֵי אוּלֵי חֲבִירוֹ לֹא יַעֲיֵד כֵּן וְיִשְׂאָר חַד
נְאַפִּילוּ מְהִימָן לִי אִינָה נְאַסְרַת וְאִין זֶה רֵאִי שְׂפָכָר כ' הַנוּב"י בְּמַהְדוּ"ק חֵאֵהָע"ז ס' ע"ב

בסופו דאיכ"ל בַּאֲמַת ר' חַנֵּן לָא ס"ל כַּרְבִּי דְנֶאֱסַרְתָּ בַּע"כ מ"מ הַדִּין אֲמַת לְפִי הַסְּפַמַת הָאֲחֵרוּנִים: אָמְנָם בַּע"א הַמַּעִיד בְּטוֹמְאָה אִי מְהִימָן לִי נֶאֱסַרְתָּ כְּדֵאִיתָא בַּאֲהַע"ז בַּסִּי קַע"ח סַע"י ט' וְעַד שְׁהַעִיד בְּאִשָּׁה הַנָּ"ל שְׁאָמַר שְׁהָיוּ הַמְּגֻנָּה עַד לְמַעְלָה מִהַפְּרָעִים וְהַגּוֹי שְׂכַב עֲלֵי וּלְפִי הַנֶּרְאָה מְלִשְׁתָּ וְנֶרְאָה קִירוּב בְּשׂוֹר וְהָיוּ כְּמוֹ עַד טוֹמְאָה וּבַאֲהַע"ז סִי י"א כ' הַב"ש ס"ק י"א אִם שְׂכָבוּ בְּבִגְדֵיהֶם זֶה עַל זֶה הָיוּ רַק דְּבָר פִּיעוּר אֲבָל בְּנִידוּן שְׁלוֹ אָרִיף דְּקִדּוּק וְחֻקִּיָּה אֲצֵל הָעַד וְהָא שְׁאָמַר בְּלִשׁוֹן סַפֵּק שְׁנֶרְאָה לּוֹ שְׁנִטְמָאָה הִיָּינוּ פִּינוֹן שְׁלֵא רָאָה גּוֹף הַמַּעֲשֵׂה אֲבָל לְדִידוֹן פִּינוֹן שְׁשְׂכָבוּ זֶה עַל זֶה כְּמִנְאָפִים הָיוּ בְּחֻזְקַת זְנוּת.

וְאִם כֵּן הוּא וְהַבְּעַל מֵאָמִין לִי אֲסוּרָה הִיא לּוֹ וְאִם אֵינוּ מֵאָמִין וְאִין לְבוֹ נֹקְפוֹ קִי"ל דַּע"א אֵינוּ נֶאֱמָן וְאִם בְּלָבוּ מֵאָמִין וְאֹמַר שְׁאֵינוּ מֵאָמִין יַעֲוִינָן שְׁ"ף בִּי"ד סִי כ"ז ס"ק ט"ו דְּזֶה אֵינוּ מוֹעִיל וְכִינוֹן שְׁדִינִים אֵלּוּ כְּבָר מְבֹאָרִים בְּפִוסְקִים אֵין לְהַאָרִיף דְּבָרֵי הַדּו"ש ה"ק מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּעוּ.

תְּשׁוּבָה קנ"ה (תְּשׁוּבָה זוֹ נִשְׁמְטָה מִמְּקוֹמָה וּמְקוֹמָה לְעֵיל אַחַר תְּשׁוּבָה ל"ז). בַּאֲהַע"ז סִי ט"ז סַע"ף א' פֶּסֶק הַש"ע בַּת יִשְׂרָאֵל לְגוֹי אוֹ בַת גּוֹי לְיִשְׂרָאֵל אִם הִיא דְּרָף אִישׁוֹת לֹקִינ מִן הַתּוֹרָה וְרַמ"א כ' דִּישׁ חוֹלְקִין וְסַתְּם טוֹבָא וְרֵאִיתִי מִי שְׁטַעָה וְסוֹבֵר דְּלִישׁ חוֹלְקִין בַּת גּוֹי הַנִּישְׂאָת לְיִשְׂרָאֵל אֲסוּרָה רַק מְדַרְבְּנָן וְזֶה אֵינוּ וּלְכַף לְבָרֵר הַדְּבָרִים אֲצִיעַ מְקוֹר הַדְּבָרִים.

הִנֵּה דַעַת הַיֵּשׁ חוֹלְקִין הוּא דַעַת הַטּוֹר בַּסִּי זֶה דְּפִלִּיג עַל הַרְמַב"ם וְס"ל דְּלָאוּ דְּלֵא תַתְּחַתָּן לָא קָאִי אֲלָא עַל ז' אֲנוּמוֹת וְהַב"ח בַּסִּי זֶה דְּקִדְקַע עַל לִשׁוֹן הַטּוֹר כְּרִישׁ הַסִּימָן שְׂכ' דָּאִם יַחֲדָה בְּזָנוּת לֹקָה מְדַרְבְּנָן מִשְׁמַע דְּרָף אִישׁוֹת אֲסוּרָה מִן הַתּוֹרָה וְקִשָּׁה הָא אַח"ז פְּלִיג הַטּוֹר עַל הַרְמַב"ם וְס"ל דְּאֲפִילוּ דְּרָף אִישׁוֹת לִית בִּי לָאוּ פְּלִל: וּבַאֲמַת בְּקִדּוּשִׁין דְּרָף.

ס"ח ע"ב אַעפ"י שְׁאָמְרוּ שְׁם דְּלַרְבָּנָן לָא קָאִי לֵא תַתְּחַתָּן כִּי אִם אַז' אֲנוּמוֹת הִי אֲפִשָּׁר לֹמַר דַּמ"מ עוֹבֵר מַה"ת וְאֲסוּר בְּלָאוּ. חֲדָא דְּהָרִי דְּרִישִׁינָן בִּיבְמוֹת דְּרָף ק' ע"ב לְהִיֹּת לְרָף לְאֵלְקִים וּלְרַעָף אַחֲרֵיהּ דְּלָא לִינְסַב שְׁפַחָה וְנִכְרִית דְּלָא לִיזוּל וְרַעָף בְּתַרְהָ.

וְתוּ דְּהָרִי הַמ"מ בַּפ"א מֵאִישׁוֹת דִּין ז' הַקִּשָּׁה שְׁם לְהַרְמַב"ם דַּס"ל דְּעַל קִדּוּשָׁה הִיָּינוּ זֹנָה לֹקִינ מַה"ת א"כ תִּיפּוֹק לִי דְּנִכְרִית לְיִשְׂרָאֵל אֲסוּר מִשׁוּם לֵא תַהִי קִדּוּשָׁה פִּינוֹן דָּאִין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין וּבְעֵילְתָהּ בְּעֵילַת זְנוּת.

וְתוּ דַּאִיכ"ל דְּקָרָא קְפִיד דְּוּוֹקָא בְּבָנוּת יִשְׂרָאֵל פְּדַמְסִיָּם קָרָא: וְנֶרְאָה לְפִי עַנ"ד פֶּשׁוּט דְּזֶה לְפִירוּשׁ הַרְמַב"ם לְשִׁיטְתוֹ דַּס"ל בַּפִּי"ב מַה' אִסּוּרֵי בִיאָה דִּין י"א דְּלָא פְּתַרְגּוּם שְׁפִי בַּפ' כִּי תַצָּא לָא תַהִי קִדּוּשָׁה דְּלָא תַהִי אַתְמָא מְבָנוּת יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּר עֶבֶד וְלֵא יִסַּב גְּבֵר מְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל אַתְמָא אֲמַתָּא וְכַדְפַּרְש"י בַּחֻמְשׁ שְׁם הוֹאִיל וְאִין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין דְּבִקְרָא לָאוּ עֶבֶד וְאִמָּה פְּתִיב וְאֵע"ג דְּעֶבֶד וְאִמָּה לָאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְקָרִי כְּמִבְּנֵי אֲרָם בְּכַמָּה דְּוִכְתִּי וַיַּעֲוִינָן בְּתוֹס' סוֹפָה דְּרָף כ"ח ע"ב ד"ה לְרַבּוֹת אֵת הַגְּרִים כו' וְאִפִּי"ה שְׁמַעֲיָנָן מְקָרָא לְאֲוֹסְרָן וְא"כ הַה"ד נִכְרִית לְיִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵלִית לְגוֹי אֲסוּרָה מַה"ת מְלָאוּ דְּלָא תַהִי קִדּוּשָׁה וְלֵא יַהִי קִדּוּשׁ אֲפִילוּ לְרַבָּנָן דְּר"ש: אָמְנָם בַּאֲמַת מִש"ס דַּע"ז דְּרָף ל"ו ע"ב דְּאֲמַרִי לְרַבָּנָן נִכְרִית לְיִשְׂרָאֵל אֲסוּרָה רַק מְגֻזְרַת שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵי דְּבָר מוֹכַח דְּפִלִּיג ש"ס דִּידוֹן עַל הַתְּרַגּוּם וְזֶה סִינְעֵתָא לְהַרְמַב"ם הַנָּ"ל וְלַהַטּוּשׁ ע"ס ט"ז סַע"ף ג' דְּעֶבֶד וְשְׁפַחָה לְיִשְׂרָאֵל רַק

מְדַרְבֵּן וּפְלִיגוּ אֶפְרַיִם הַתְּרַגּוּם וְעֵי"ש בַּב"ש סַק"ו וְנָזַח לְכַאוּרָה רֵאִי גְדוּלָה לְדַבְרֵיהֶם וּלְפִי"ז שְׁפִיר אִיכ"ל דְּבַת יִשְׂרָאֵל לְגוֹי וּבַת גּוֹי לְיִשְׂרָאֵל אֵינּוּ אֲסוּר רַק מְדַרְבֵּן: אָמְנָם תְּמַהְנִי טוֹבָא הָא מְקַרָּא מְלֵא נְאֻמָּר בְּעֶזְרָא ט' פְּסוּק י"ב אֵת בְּנוֹתֵיכֶם לֹא תִתְּנוּ לְבָנֵיהֶם וְאֵת בְּנוֹתֵיהֶם לֹא תִשְׂיֵאוּ לְבָנֵיכֶם וְאָמַר שָׁם עוֹד בְּפִסּוּק י"ד הַנְּשׁוּב לְהַפֵּר מִצְוֹתַיָּךְ לְהַתְּחַתֵּן בְּעַמֵּי הָאֲרָצוֹת כו' וְאָמְרִינָן בְּסִנְהֶדְרִין דָּף כ"ב ע"ב עַל קְרָא דִּיחֻזְקָאֵל וְכָל עָרַל כו' לֹא יָבוֹא לְשִׁרְתֵּינוּ עַד דְּאֲתָא יְחֻזְקָאֵל מֵאֵן אֲמַרְהָ אֲלָא גְמִירָא גְמִירָא לֵה מַהֲלַמְמ"ס.

וְכַוְנַת קְוִשְׁתָּא הַש"ס בְּסִנְהֶדְרִין הִיא כְּמוֹ שְׁבִיָּאָר הַרְמַב"ן בְּהַשְׁגוֹת לְמַגְנֵן הַמְּצוֹת סוּף שְׁוֹרֵשׁ ב' דְּהוּאִיל וְאִין הַנְּבִיא רִשְׁאֵי לְחַדָּשׁ דְּבַר פְּרִיָּה הַש"ס עַל כָּל דְּבַר הַנְּאָמַר בְּנְבִיאִים בְּלִשׁוֹן צִוּוּי וּמְסִיק דַּע"כ הָוֵי מַלְהַמְמ"ס: וְא"כ גַּם בְּכָאֵן קִשְׁתָּא כְּזֵה דְּהָרֵי אָמְרוּ חַזו"ל בְּמִשְׁנָה בַּפ"ד דַּמַּס' יָדִים מִשְׁנָה ד' דְּבָא.

סַנְחֶרֶב וּבְלָבֵל כָּל הָאֲנוּמוֹת וְסַמְכִי ע"ז לְהַקְלִל וּלְהַתִּיר כָּל הָאֲנוּמוֹת לְיִשְׂרָאֵל וְסַנְחֶרֶב הִי הַרְבֵּה זְמַן קוֹדֵם לְעֶזְרָא דְּסַנְחֶרֶב הִי בְּשִׁנַּת ר"ט לְאֵלְפָה הַרְבִּיעִי וְאֶפְיָלוּ לְפִי, מ"ש הַתּוֹס' וְהַר"ש שָׁם דַּנ"נ בְּלָבֵל הָאֲנוּמוֹת גַּם הוּא הִי קוֹדֵם לְעֶזְרָא טוֹבָא דְּהָרֵי עֶזְרָא עָלֶיהָ בְּשִׁנַּת תי"ג לְאֵלְפָה הַרְבִּיעִי בִּימֵי מַלְכֵי פָּרְס בִּימֵי דְרִיגֵשׁ בּוֹנֵה הַבַּיִת א"כ בִּימֵי עֶזְרָא אֵי נִימָא דְלַרְבֵּן דַּר"ש רַק ז' אֲנוּמוֹת אֲסוּרִין וְא"כ אַזְ הָרֵי כְּבָר הִתְרִיבּוּ כְּוָלָם דְּנִתְּבַלְבְּלוּ וְאִיָּה אָמַר וְצִוָּה לְאֲסוּר לְהָן וְאֶפְיָלוּ תִימָא דְאָז הִי עֲדִינָן זְמַן קָרוֹב מִהַבְּלָבוּל וְהָיוּ עֲדִינָן נְכָרִים וְלֹא הָיוּ מְעוֹרְרֵבִים כְּוָלֵי הָאֵי וְא"כ עֶזְרָא אֲסוּר רַק בּו' אֲנוּמוֹת אָמְנָם הַמְּעִינָן בְּרִישׁ הַפְּרָשָׁה שָׁם יִרְאֶה מְבִנְיָאָר דְּלֹא נִבְדְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִעַמֵּי הָאֲרָצוֹת מִהַכְּנַעֲנִי כו' וּמַעֲמוּנֵי וּמוֹאָבִי כו' וְקִי"ל הַלְכָה בִּיבְמוֹת דָּף ע"ז ע"ב דְּעַמּוּנִית וּמוֹאָבִית בְּנוֹתֵיהֶן מְוַתְרוֹת וְע"כ דְּהַקְפִּיד עֲלֵיהֶן עַל שְׁנַשְׂאוֹם בְּגִיּוֹתָן וְלֹא רָצוּ לְגִייר וּמִשׁוּם אִיסוּר לֹא תִתְּחַתֵּן בָּם וְא"כ קִשְׁיָא אִיָּה אִיכ"ל דְּלַרְבֵּן דַּר"ש אֵינָם אֲסוּרִין רַק מְדַרְבֵּן: וּבְאֲמַת הַרְמַב"ם פִּי"ב מִהַלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאָה דִּין א' הִבִּיא זֶה לְרֵא' שְׁכ' וְכֵן מְפֹרָשׁ ע"י עֶזְרָא אֵת בְּנוֹתֵיהֶם כו' וְכִיוּן עַל מַה שְׁכַתְּבִתִּי וְגַם לִישָׁב קְוִשְׁתָּא הַלח"מ רִישׁ פ"ב מִה' מְלוּהָ וְלוּהָ דֹאע"ג דְּבַעֲלָמָא לֹא פִסַּק כַּר"ש דְּדַרְרִישׁ טַעְמָא דְקַרָּא כָּאֵן עַכְר"ח מְוַכְרַח וּמְפֹרָשׁ ע"י עֶזְרָא וְעַכְר"ח גְּמִירָא גְמִירָא לִי וְכַנ"ל.

אָבֵל לְהַטוּר וְהַש"ס ע"ז הַנְּז"ל קִשְׁתָּא וּבְאֲמַת נְכָרִית לְיִשְׂרָאֵל לֹא קִשְׁיָא לָן דְּוּוֹדָאֵי גַם הַטוּר מוֹדָה דְּאֲסוּרָה מִה"ת לֹא מְבַעַי' לְדַעַת הַב"ח וְהַדְרָשָׁה הַמּוּבָא בַּב"ש שָׁם ס"ק י"ד וְכֵן מְסַתְּפַק הַר"ן בְּחִזְדוּשָׁיו בְּסִנְהֶדְרִין דָּף ע"ד דְּקַרָּא דְּמִלְאָכִי דְּמַחְזִיבּוּ כְּרַת וְהוּא מִהַלְכָה לַמַּמ"ס וְכַמ"ש הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְּשַׁנֵּה בְּסִנְהֶדְרִין שָׁם וְכֵן מְוַכְרַח דְּאִין הַנְּבִיא רִשְׁאֵי לְחַדָּשׁ כְּרַת זֶה הוּא אֶפְיָלוּ בְּצַנְעָא א"כ לֹא עָנַשׁ אֲלָא א"כ הַזְהִיר וְהַאֲזַהֵר' וְהַעוֹנֵשׁ בְּהַלְכָה לַמַּמ"ס וְא"כ נְכָרִית לְיִשְׂרָאֵל בַּר כְּרַת הוּא אֲלָא אֶפְיָלוּ לְדַעַת הַחַמ"ח שָׁם סַק"ה וְכֵן דַּעַת הַרְמַב"ן וְהַנְּמוּק"י סו"פ בֵּן סוּרֵר וּמוֹרָה וְכ"כ הַחִינּוּף בְּסִי' תַּכ"ט דְּוּוּקָא בְּפִרְהֶסְיָא חִינּוּב כְּרַת וְכֵן מוּכַח מְדַבְרֵי הַרְמ"א בִּאֵה ע"ז שָׁם סַע"י ב' דְּוּוּקָא בְּפִרְהֶסְיָא כְּתִיב יִהְרַג וְאֵל יַעֲבֹר וְא"כ אֵי בְּצַנְעָא נְמִי כְּרַת הוּא מְקַרִי אֶפְי' בְּצַנְעָא עֲרִיּוֹת וְיִהְרַג וְאֵל יַעֲבֹר עֵינָן בְּנִימוּק"י ס"פ בֵּן סוּרֵר וּמוֹרָה: אָמְנָם בְּפִרְהֶסְיָא אֵינּוּ מְבִנְיָאָר מִהָ הִיא וּבִיָּאָר הַרְמַב"ם בַּפ"י י"ב מַא"ב דִּין ד' דְּהוּא בְּפִנֵי עֶשְׂרֵה מִיִּשְׂרָאֵל וְיִלְיָף לֵה מְקִיּוּדוּשׁ הַשָּׁם בְּסִנְהֶדְרִין דָּף ע"ד וְהָכִי מְסַתְּבַר דְּמַטְעַם חִזְקָל הַשָּׁם אֲתֵאִינָן עָלֶיהָ כְּדַכְּתִיב מִלְאָכִי ב' כִּי חִזְקָל יְהוּדָה קוֹדֵשׁ וּבַעֲל

בת אל נָכַר כו' וּבְקִיּוּשׁ ד' מְבֹנָאָר בסי' קנ"ז סק"ד מְהָא דְפָרִיף בְּסִנְהֶדְרִין דָּף ע"ד ע"ב
וְהָא אָסְתֵּר פְּרָהֶסְיָא הָגִי וּכ"כ הַמְהַרֵּי"ק בְּשׁוֹרֵשׁ ק"ס וְהָכִי קי"ל באהע"ז סי' קמ"ט סעי'
ב' ובב"ש סי' כ"ו ס"ק א' דָּהֵן הֵן עֵינֵי יְחִוּד הֵן הֵן עֵינֵי בִיאָה וְהָגִי פְּאֵלוּ בְּפִרְהֶסְיָא
וּא"כ כָּל נִישׁוּאֵי נְכָרִית לִישְׂרָאֵל אִם יָדְעוּ בּוּ עֲשֶׂרָה מִישְׂרָאֵל הוּא חָשִׁיב כְּפִרְהֶסְיָא פִּינּוּן
שְׂיָדְעוּ בּוּ יִשְׂרָאֵל: וּלפ"ז מְבֹנָאָר דְאָפִילוּ לְפִי מֵאֵי דְמַסִּיק בִּיבְמוֹת דָּף ע"ו ע"ב דְשִׁלְמָה
לֹא נִסְב דְרָף אִישׁוֹת רַק לְאַהֲבָה וְדָרָף זְנוּת לְקַח הַנְּשִׁים נְכָרִיות ע"כ צ"ל דְגִיְרִינְהוּ
וּכמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפ"ג מֵאִסּוּרֵי בִיאָה דִּין י"ד דְאִיף חֲלִילָה יַעֲשֶׂה שְׁלֵמָה דְכָר שְׂהִיא
בְּאִסּוּר פְּרַת וּבַר מִיתָה וְלֹא יְהֵא לּוּ עַר וְעוֹנָה פְּתִיב וְהִי לּוּ בֵן יוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף ד' וְאֵלָא
עַכְר"ח דְגִיְרִינְהוּ וּמִינְשֵׁב קוֹשְׁנֵת הַלַּח"מ שָׁם: וְלַעֲנִין פְּרָהֶסְיָא אִין חֲלִיּוּק בִּין ז' אֲנוּמוֹת
לְאִינְף דְלַגְבֵי פִינְחָס מְדִינֵית הֵיתָה וּא"כ כָּל הַנּוֹשֵׂא נְכָרִית וְיָדְעוּ בּוּ עֲשֶׂרָה מִישְׂרָאֵל הוּא
חָיִיב מִיתָה וְכָרַת.

וּנפ"מ בזה"ז שָׁהֵם פְּסוּלִין לְעֵדוּת מַה"ת לַכ"ע וּא"כ מ"ש בַּסַּמ"ע סי' ל"ד סק"ד בְּשֵׁם
הַמְרָדְכֵי דְהָגִי רַק פְּסוּלֵי עֵדוּת מְדַרְבְּנָן הֵינּוּ אִם לֹא יָדְעוּ עֲשֶׂרָה מִישְׂרָאֵל וְלַהֲדַרְיִשָּׁה
וְהב"ח הַנ"ל אָפִילוּ בְּצַנְעָא פְּסוּל לְעֵדוּת מִן הַתּוֹרָה כְּמִבְנָאָר שָׁם בַּסַּמ"ע סק"ג.

וּעכ"פ זֶהוּ בְּנְכָרִית לִישְׂרָאֵל אָבֵל בְּעֲזָרָא פְּתִיב גַּם בְּנוֹתֵיכֶם אֵל תִּתְּנוּ לָהֶם זֶהוּ עֲדִינּוּ מַה
דְּקַשְׁיָא עַל הַטּוֹר: וְלִכְף נְרָאָה לְפִי עַנ"ד דְהָא דְאָמְרֵי בַש"ס ע"ז הַנ"ל דְלַרְבְּנָן שְׂאָר
אֲנוּמוֹת אֵינָם אֲסוּרִין אֵלָא מִכַּח גְּזֻרַת י"ח דְכָר הֵינּוּ דְרָף זְנוּת אָבֵל דְרָף אִישׁוֹת אֲסוּר
מַה"ת וְכֵן מוֹכַח מִלְּשׁוֹן הַש"ס שָׁם דְקָאָמַר אֵלָא דְאוּרֵיִתָּא דְרָף אִישׁוֹת כּו' וּמְדַקְאָמַר
אֵלָא מִשְׁמַע דְהִזְדַּר מִמֵּאֵי דְקָאָמַר מְעִיקְרָא.

וּמַסִּיק דְגַם לַרְבְּנָן אֲסוּר דְרָף אִישׁוֹת מַה"ת אֵלָא דְפְּלִיג הַטּוֹר עַל הָרַמְבַּ"ם דְלִהְרַמְבַּ"ם
הַקָּרָא מִיְיָרֵי נְמִי בְּשְׂאָר אֲנוּמוֹת לְמַסְקָנָא. וְהַטּוֹר סוֹבֵר לְמַסְקָנָא נְמִי וְנִדְאֵי לָאו דְלֹא תִתְּחַתֵּן
בְּז' אֲנוּמוֹת מִיְיָרֵי כְּדַמוּכַח בְּקִיּוּשֵׁין דָּף ס"ח ע"ב וְלִכְף אִין לִזְקִין עַל זֶה וּאִפִּי"ה אֲסוּר
מַה"ת מְקָרָא דְעֲזָרָא דַע"כ גְּמָרָא גְּמִירֵי לָה מַהֲלַמְמ"ס.

וּנפ"מ דְאִינוּ פְּסוּל לְעֵדוּת מַה"ת וְגַם נפ"מ דז' אֲנוּמוֹת אָפִילוּ לְאַחַר גְּיָרוֹת אֲסוּר כְּמִבְנָאָר
בְּטוֹר שָׁם. וּא"כ מְזוּנִיק הֵיטֵב הַלְּשׁוֹן דְדָרָף זְנוּת אֲסוּר רַק מְדַרְבְּנָן.

אָבֵל דְרָף חֲתָנוּת גַּם לְטוֹר אֲסוּר מְדְאוּרֵיִתָּא. וְהִיּוֹצָא מְזָה דְנְכָרִית לִישְׂרָאֵל בְּנוֹדְאֵי אֲסוּר
מִן הַתּוֹרָה וְאִם יָדְעוּ בּוּ עֲשֶׂרָה מִישְׂרָאֵל חָיִיב פְּרַת.

וְיִשְׂרָאֵלִית לְגוֹי ג"כ מוֹכַח מִכַּח הַרְאָיוֹת שְׂפַתְבְּתֵי דְאֲסוּר מַה"ת לַכ"ע וְלִית בִּי חֲלִיּוּק
כ"ז נְרָאָה לִי בְּרוּר לְפִי עַנ"ד ה"ק מְשֶׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּע: תָּם וְנִשְׁלַם חֲלִיק
אֵהע"ז